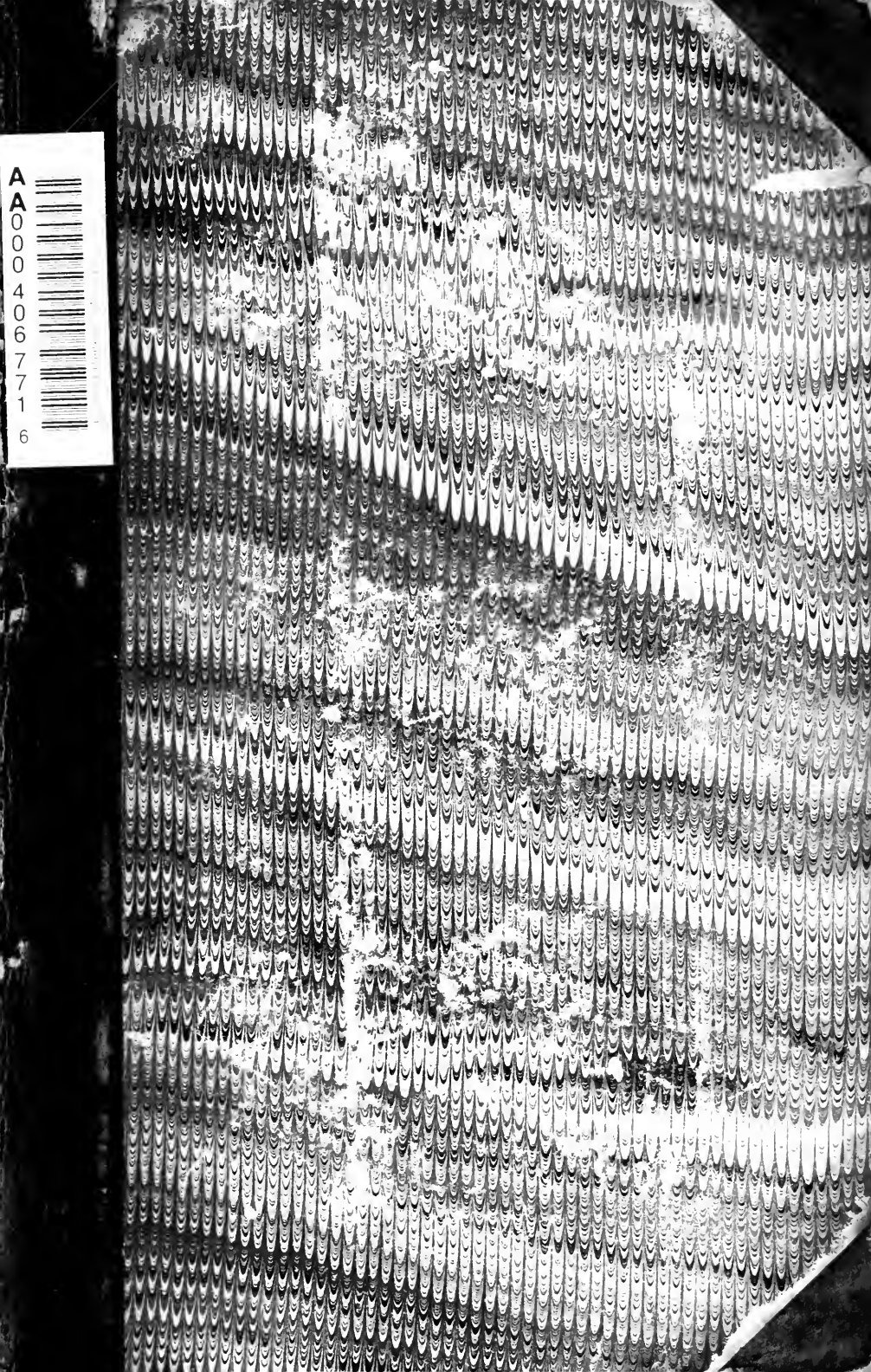

AA0004067716

REESE LIBRARY

UNIVERSITY OF CALIFORNIA.

Received *Mar. 27* 1893

Accession No. 50813 Class No.

PA
G105
V24
v.141
Valpy -
Delphin classics

**Southern Branch
of the
University of California
Los Angeles**

Form L 1

PA
G105
V24
v.141

This book is **DUE** on the last date stamped below

Form L-9-15m-8,'26

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
- Microsoft Corporation

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ LIBRI XXXVII.

VOL. XII.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE, NEW YORK, N. Y.

1897

1897

1897

1897

1897

1897

LIBRARY OF CALIFORNIA
SOUTHERN BRANCH
C. PLINII SECUNDI

NATURALIS HISTORIÆ LIBRI XXXVII.

EX EDITIONE GABRIELIS BROTIER

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITI.

75952

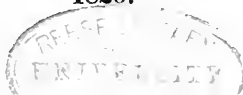
VOLUMEN DUODECIMUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1826.

ADDITIONAL TO THE
HONORARY MEMBERS

50813

ceptum; vel, fisco portione dupla addito. *Dalec.*

Tenasmo in pulve medetur] Sic legunt alii. Scribo *tenesmo*, non *tenusmo*, tum ex archetypo nostro, tum etiam ex Galeno in Diffinitionibus si legitima est fœtura, et Isagoge; item ex Paulo tertio, et Dioscoride sape, omnibusque gregatim medicis, ne citando tundam. Dicit vero potest et *tenesmos* et *tinesmos*, a verbo Græco *τείνεισθαι*, hoc est, *intendi*. Paulus libro citato eleganter, ut omnia, hunc morbum diffinit his verbis: 'Tenesmus est continua et implacabilis desidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta vel mucosa egeritur.' *Pintian.*

Aut si sanguis etiam excreetur vel purulenta] Non *purulenta*, sed *pura*, in eodem, ut supra etiam notatum est. *Idem.*

Harundines cum pice] Harundinum infixas assulas; nam ex harundine sagittæ fiebant. *Dalec.* *Etiam harundines cum pice*] Scribo *hirudines*, hoc est, sanguisugas, non *harundines*, ex antiquo exemplari. *Pintian.*

Tussim et alio modo] Sensus est: Tussim et hoc modo sanari, et illo altero remedio, jam contra quartanas dicto. *Gelen.*

Sitim gignit] Galeno, lib. XII. cap. ult. methodi, allium sitim prorsus nullam facit. *Dalec.*

Quam caprinam vocant] Marinam, ex Corn. Celso II. 12. Eam autem tithymallum esse idem Celsus exponit v. 7. Sed cum ex tithymalli generibus platyphyllos verbasco simile folium habeat, quod a lactucæ figura non admodum diversum est, platyphyllon lactucam marinam dictum privatim fuisse docti putant. Dioscorides, succo lactucæ silvestris potio ex posca ad dnos obolos, aquam per alyum elici tradit. Lactucas in universum herbas omnes, quæ lacteum succum amarum fundunt, Plin. hic appellasse videtur imprudenter. *Id.*

Delph. et Var. Clas.

Plinius.

Incisi sanantur] At potius puncti. Lac enim tithymalli cum fermento mixtum nervorum puncturis confert. Eo se usum fuisse in quodam rustico Galenus refert κατὰ γένη, lib. III. *Idem.*

CAP. VII. *De lactuca silvatica, sive caprina, et esopo, et isati, et lactuca sativa.*

Quod Græci esopon vocant] Quod Græci *αεσopon*, *οἶσopon*, *vocant*. Nimirum succo turgentem, ἀπὸ τοῦ ὀσειν τὸν ὀπόν. Alii, ἀπὸ τῆς ἄσης, id est, τῆς λυπῆς, καὶ ὀποῦ, ἄσopon dictam volunt, quod succo sit ob amarorem ingrato: id quod mihi placet. Alii a verbo ἄσαι, *implere*, *αεσopon*, quasi succo lacteo plenam, dictam malunt. *Lactuca*, *ἔσopos*, id est, ὀπώδης, sive ὀποῦ μεστή, Endivia silvestris officinarum, quæ folia habet profundissime lacinata et incisa. Pro lactuca silvestri pingit Dodonæus. *Idem.*

Tertium genus, &c.] Quoniam Dioscorides glasti silvestris folia lactucæ similia esse prodidit, ignoranter Plinius cum lactucis eam plantam confundit; erroremque illum altero cumulat, cum post glastum silvestre sativum etiam lactucis adjungit. *Id.*

Hujus folia, &c.] De sativo id Dioscorides, nulla facta mentione polentæ. *Idem.*

Vel ad lienes pota] De silvestri id Dioscorides. *Idem.*

Sponte nascentibus] Silvestri lactucæ. Diosc. *Idem.*

Qui hieraciam vocant] Lege *hieracium*. Plinius hieracium cum lactuca oscitanter confundit, nec alibi usquam hieracii naturam explicat. Dioscoridis de hieracio hæc verba sunt: φύλλα ἔχει ἐκ διαστημάτων ἐπεσχισμένα δραιῶς, σόγχῃ ἐμπερῇ τὴν περιφέρειαν. Plin. deceptus significatione vocis περιφέρεις, pro ambitu rotunditatem vertit. *Idem.*

Sanat omniu oculorum ritia cum lacte mulicrum. *Arctet nubeculas, cicatrices, &c.*] In vetusto exemplari, non *Arctet*

nubeculas habetur, sed *Arcema nubeculas*. Scribo: *Sunt omnia oculorum vitia cum lacte mulierum, argema, nubeculas, cicatrices, &c.* Pintian.

Adustionesque unnes] Ἐπικαύσεις Dioscoridi, ἐπικαύματα Æginetæ, nempe ulcera sordida, crusta tecta, qua exempta oculi humor sæpe effluit. *Dalec.*

Purgandi] Imo, *roborandi*. Stomachicis sativam lactucam crudam prodesset tradidit Dioscorides. *Idem.*

Non paucae restant] *Pauci* in vet. codice, non *paucae*, ut referat effectus. *Pintian.*

Præcordiorum] Hypochondriorum, lienis, et hepatis. *Dalec.*

Quam meconidem, &c.] Μηκωνίς vera silvestris est et depicta et descripta a me in Botanico. Amaro gustu, et papaveri viribus esse prorsus similem Dioscorides ait, ideoque nonnullos succum ejus lacteum meconio permiscere. Inde meconis cognominata est. Vide supra XIX. 8. *Idem.*

CAP. VIII. De generibus betæ, et intubis, et cichorio, et seri, genera duo.

Porrigenum, &c.] Furfures et lentes, πίτυρα καὶ κονίδας. Dioscorid. *Idem.*

Albæ succus, &c.] De utraque id Dioscor. *Idem.*

Alopeciiis cruda] Scalpello prius vellicatis. *Idem.*

Coquitur, &c.] Cibum eum veteres τευτλοφάκην dixerunt. *Idem.*

Ut ventrem molliat] Ut ventrem sistat. Dioscor. Hic Plinius in medicina præceptis parum exercitatus. *Idem.*

Guttantia adstringunt] Scribo, *guttantium os adstringunt*, ex vet. cod. *Pintian.*

Ambugiam appellavere] *Ambubulum* vetus exemplar agnoscit, non *ambugiam*; Cornelius Celsus 'ambubeiam' vocat. Quidam et in eo et in Plinio *ambuleiam* legendum censent; quod ea vox congruat cum erratico intubo. *Idem.*

Sativum autem serini] Hoc loco Ægyptiorum consuetudine seris tantum saliva est: paulo post vero et sativa et silvestris, quam etiam et cichorium et picrida vocari Dioscorides scribit. *Dalec.*

Et silvestre genus alii hedypnoida appellant] Scribo: *Est et silvestre genus alterum: hedypnoida vocant*, ex V. C. Nam indicatum est alterum genus betæ silvestris quam limonion dicunt: et sequitur paulo infra: 'Rupta et convulsa utroque genere juvantur.' *Pintian.*

Hedypnoida] Quod in cibo sumpta jucundiorum animam et suaviorem faciat. *Dalec.*

Utraque tamen stomacho utilissima] Lego: *Utraque tamen amara. Stomacho utilissima*, ex V. C. confirmante etiam antiquam lectionem Dioscoride lib. II. *Pintian.* *Utraque tamen, &c.*] Imbecillo et ardore æstuanti: καυσόμενον Dioscorides. *Dalec.*

Petronius Diodotus qui Antilegomena scripsit] Rectior antiqua lectio, *antholegomena*, hoc est, florilegia. Posset etiam non minus bene legi *anthologomena*. *Pintian.*

CAP. IX. De brassica, et lapsana et de brassica marina, et scilla, et de bulbis, et bulbine.

Et Dieuches] Antiqua lectio, et *Dioctes*. Potest autem utroque modo legi, ut patet ex elencho. *Idem.*

In tres, &c.] De raphano id scripsit supra XIX. 5. *Dalec.*

Crambe] Vulgatum est Græcis adagium, δις κράμβη θάνατος quod expressit Poëta: 'Occidit miseros crambe repetita magistros.' Vide Polit. Miscellan. c. 33. *Idem.*

Cato] Catoni lenis acerrima, et vehementissima; post apiana; et ultimo loco lævis. *Idem.*

Prodesse tradit capitis doloribus] Athenis puerperis in cibum dabant, veluti τῶν ὀδῶρων antiplarmacum. Nicander brassicam, veluti sacram, μάντιν vocavit. Apud Ananiam, Tele-

clidem, Epicharmum, Eupolin in Baptis, iusjurandum per brassicam concipitur, quo modo Zeno per capparin jurabat. Rhodigin. XXVII. cap. ult. Athenæus lib. IX. *Idem*.

Inter reliqua, &c.] In torminibus, citra febrem, post sumptam brassicam vinum atrum statim Cato dat, et ægrum ita cito sanum fieri asserit. Negligenter hæc Plinius. *Idem*.

Culefactaque, &c.] Locus hic monstrat legendum apud Catonem: *Et hoc si quando usu venerit, qui nervis debilis erat, hæc res sanum facere potest, &c.* *Idem*.

Et impetigines, &c.] Depetiginem vocat Lucilius l. XXX. 'Illuvies, scabies, oculus huic deque petigo Conscendere.' Cato: 'Depetigini pancae brassicam apponito, sanam faciet.' *Idem*.

Antecedente in, &c.] Ab eo effectū Græci ἀκράπαλον vocant, ut amygdalas amaras. Aristot. Problem. sect. 3. Plutarch. in sympos. In Georgicis Cassiani traditur Lyncurgi lacrymis, quem Liber pater vitibus alligaverat, natam brassicam, eamque propterea vino adversari. Galen. κατὰ τόπους, lib. I. ex Apollonio succum brassicæ laudat cum rosaceo, et folium ejusdem aqua calida maceratum, et capiti circumpositum, in capitis dolore ex temulentia. Vide supra XVII. 24. infra XXIV. I. *Idem*.

Purgationem faminis] Decoctum potu menses et alvum ciet. Succus cum loli farina inditus menses trahit. *Diosc.*

Partus quoque emortuos, &c.] Flos in pesso subditus abortum facit. *Dalec.*

Cyma] Dioscoridi II. 146. τὸ κράμβης κύημα εὐστομαχώτερον μὲν, δριμύτερον δὲ, καὶ οὐρητικώτερον. *cyma utilis stomacho, sed acrior, et ad urinam ciccandum efficacior: κύμα* Græci dicunt, quasi κύημα. In feminino tamen genere Plinius utitur. Cymas etiam πρωτοτόμους καυλοὺς vocant. Vide IX.

8. Decoctum prototomi caulis ἀντιπαθῶς nephriticos sanare ex Antiocho Galenus testatur κατὰ τόπους, lib. X. *Idem*.

Petraam vocant] Quia in maritimis præruptis nascitur. Dioscor. *Idem*.

Folia habet bina] Plinius hic marinæ et silvestris historiam confundit. Folia rotunda, parva, lævia marinæ sunt. Nemo bina esse tradit. Res ipsa falsum esse hoc monstrat. Similitudo cum brassica hortensi, folia candidiora et hirsutiora quam in sativa, et, quod ait Dioscorides, amara silvestris brassicæ sunt. *Idem*.

Chrysippus auctor est. Et alii vero] Dictio vero expungenda, et conjunctionem et cum minore litera scriptam, adijunge præcedentibus, ex codice antiquo. *Pintian*.

Nomas vocant] Aliis multis locis sic reddidit ἐρηπτας Dioscoridis. *Dalec.*

Virium brassicæ unum et magnum argumentum addemus et mirabile. Crustæ si occupent intus vasa omnia] Locus est corruptissimus, quem si non emendavero, suggeram tamen aliis emendandi materiam. In antiquo exemplari ad hunc modum legitur: *Virium brassicæ unum et magnum argumentum addemus, a mirabile, crustæ occupant intus vasa omnia.* Legendum fortasse, non *a mirabile*, sed *ab atra bile*. *Pintian*.

Inter silvestres, &c.] Silvestria olea, Diosc. Lampsanam sive ceram, brassicam quoque silvestrem ab Arcadibus vocatam fuisse scribit Theophr. Hist. IX. 15. Vide supra XIX. 8. *Dalec.*

Utilissima erit] Ad parandum acetum scillinum. *Idem*.

Quod reliquum e tiro est] Legendum reor, *quod reliquum e medio est*; ut non multo post: 'Tosta quoque purgatur, et medium ejus iterum in aqua coquitur.' Videtur quoque suffragari Dioscorides lib. II. de scylla agens: 'Sumitur ex ea abjectis exti-

nis cunctis partibus, quod maxime intimum est.' *Pintian.*

Suspenditur] Et siccatur in umbra. *Dioscor.*

Modicis intervallis] XL. diebus. *Id.*

Arida frusta] Mina in sextariis duodecim. *Idem.*

Adipe aut luto illita] Apud Dioscorid. est, τῷ σπάρτῃ, quod eo loco significat, non τὴν πιμέλην, nempe, aut *sebum*, aut *adipem*, sed farinae aqua subactæ massam paratam ad panificium. Vulgus *pastam* vocat. Hesychius ζύμην, quasi fermentum dicit. Eadem incuria Plinius lapsus est XXXIII. 6. *Dalec.*

Si non sentiant hulus] Cavendus scillæ usus iis, quibus ulcerata sunt interanea. *Dioscor. Idem.*

Interiora purgat] Crassa, γλοιώδη, per alvum educit. *Idem.*

Pythagoras scillam in limine quoque januæ suspensam malorum medicamentorum introitum pellere tradit] Aliter in antiquo codice, etsi eodem sensu: *Pythagoras scillum quoque in limine januæ suspensam contra malorum, &c.* Hæc lectio si recipitur, scribendum erit in fine clausulæ non *pellere*, sed *pollere*. Nihilominus existimo locum esse corrosum truncatumque, omissis aliquot verbis, atque adeo aliis inversis. Apponam verba Theophrasti, unde hausit Plinius, deinde aperiam sententiam meam. Is igitur auctor, VII. 12. ita scribit: 'Omnia igitur capitata radice vivacia majorem in modum sentiuntur, sed præcipue scilla, utpote quæ suspensa vivere possit, et quidem plurimum temporis. Potest etiam fructus recondendos servare, ut poma punica detracto pediculo: et satorum nonnulla celerius apud eam germinant. Traditur et ante portas satam remedio esse contra veneficiorum noxam.' Ex his Theophrasti verbis apparet aliquot in Plinio verba deesse. Lacunosum igitur locum ad hunc modum fortasse restituemus: *Pythagoras scillam sus-*

pensam diu vivere: in limine quoque januæ satam, contra malorum medicamentorum introitum pollere tradit. Nec me movet citari a Plinio Pythagoram, non Theophrastum: potnit enim idem ab utroque prodii. *Pintian. Pythagoras scillam, &c.]* Veneficia solitos arcere, expiareque noxios, priscos homines scilla, ostendunt hi versus Hipponactis: Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ βαπίζοντες Κράδῃσι, καὶ σκίλλαισι, ὥστε φαρμάκοις. Projectas etiam statuas, et simulacra, per contemptum insultantes scilla impetebant. Theocritus in Thalyssiis: Κῆν μὲν ταῦθ' ἔρδῃς, ᾧ Πὰν φίλε, μή τί τοι παῖδες Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισι ἐπὶ πλευράς τε καὶ ὤμους Τανίκα μαστίσδοιεν, ὅκα κρέα τυτθὰ παρήν. Scillas prope sepulchra etiam olim serebant. Unde proverbium, 'Scillas sepulchro evellere,' de amente et furioso. Theocritus: Σκίλλας ἰὼν γραιάς ἀπὸ σώματος αὐτίκα τίλλοις. *Dalec.*

Cæterum bulbi ex aceto et sulphure vulneribus in facie medentur] Scribo, *Cæteri bulbi ex aceto et sulfure ulceribus in facie medentur*, ex vetusto exemplari. *Pintian.*

Rubentes maxime] Silvestres, quibus radicis cortex rubet. Infra XXV. 10. hoc genus 'pericarpum' vocat. *Dalec.*

Et testium pituitas] (Edematosos et flatuosos, serososve tinniores. *Id.* CAP. X. *De asparagis, et corruda, et Libyco, et orminio.*

Et orminio] Hormenio ὀρμνίου, ἀπὸ τοῦ ὀρμᾶν, quia Venerem excitat, ἀφροδισιαστικός ἐστι. Vide supra XIX. 8. et Athenæum lib. II. apud quem scribitur perpetuo cum ε, ὀρμενος et ὀρμένιον. Porro apud Juvenal. Sat. VII. 'Afrorum hormenia' legendum est, ubi vulgo 'epimenia,' vel 'epimendia' legitur. Hormenium Avenionenses hodie vocant *romineoniu*, vocabulo ad Græcū nomen alludente. *Idem.*

Et orminio] Al. et hormenia.

Vesicam exulcerant] Præsertim corruæ. *Dalec.*

Et candidiori major] Candidiores nascuntur locis aridioribus. *Idem.*

Occidi eos] Dioscorides id tantum fama hominumque sermonibus vulgatum ait. *Idem.*

CAP. XI. *De apio, et apiastro, et helioselino, et oreoselino.*

Oculis] Inflammatis. Dioscor. *Idem.*

In majore, &c.] Noxium sit, an innoxium. *Idem.*

Immo omnino nefas] Arnobius Advers. Gentes lib. v. 'Oblivioni etiam sacra Coryhantia donentur, in quibus sanctum mysterium illud traditur. Frater trucidatur a fratribus, interempti ex sanguine apium nascitur: prohibitum mensis olus illud apponi, ne a manibus mortui inexpressibilis contraheretur offensio.' *Idem.*

Nam id defunctorum, &c.] Apud Plutarchum Timoleontis milites, ad pugnam castris educti, mulis apium ferentibus obviis infaustum augurium putavere, quoniam apii coronæ sepulchris imponerentur, unde proverbii specie 'apio egere' dicitur, qui periculosius ægrotat. Magius II. 17. Vide quod notatum in XIX. 8. et Alexand. ab Alex. II. 7. explicantem Ciceronis dictum, 'prætextam sibi texi apio,' ubi quidam legunt 'Appio;' et v. 26. *Idem.*

Comitiales fieri, &c.] Galenus in consilio pro epileptico apium in comitialibus et laudat et imperat. *Id.*

Mammarum] Lacte concreto turgidarum, χορδαίωντων Dioscor. *Idem.*

Cum ori albo illitum] Antiquum exemplar, cum vino albo illitum. Quam lectionem confirmant verba quæ paulo infra sequuntur: 'Semien datur et arquat ex vino albo.' *Pintian.*

Apiastrum Hyginus, &c.] Apiastrum Hyginus melissophyllon appellat, non quod quicquam cognitionis habeat cum apii generibus, sed ab apibus, quia gratissimum illis sit. Apiastrum vero tanquam apium silvestre,

hic rannunculum secundum, sive sardinium vocatum fuisse Plinius, quod equidem sciam, solus tradit, negligeret sane et perturbate diversa hæc confundens. *Dalec.*

Poto semine torminibus interaneis medetur] Potatum, non Poto, in vet. cod. ut cum minore litera scriptum adjungatur superioribus. *Pintian.*

Difficultatibus] Stillicidiis, στραγγουπλῆγαι. Dioscor. *Dalec.*

Radix ejus in vino decocta] Radix in vino cocta in eodem: cætera superfluum: et paulo post particula ejus redundat, legendumque: succus argentes calfacit potus. *Pintian.*

Cumino simile] Anetho, Theophrastus Hist. VII. 6. foliis et ramulis cicutæ, Dioscor. apud quem pro καὶ κεφάλια, legendum καὶ φύλλα. *Dalec.*

CAP. XII. *De petroselino, et ocimo.*

Oculorum quoque claritati] Copiosiore cibo: ἀμβλυωπές ἐστι Dioscoridi. *Idem.*

Commanducatum et in sole positum vermes afferre. Afri vero si eo die, &c.] Scribo: commanducatum et in sole positum vermes. Affirmant vero si eo die, &c. ex vetusto exemplari. *Pintian.*

Afri vero] Contra Dioscorides ait, Afros credere, si feriatur scorpione, qui ocimum ederit, nullo dolore conflictari. *Dalec.*

Epiphoris] Doloribus, ex vino Chio Dioscor. *Idem.*

Extinguitque lactis, &c.] Sumptum, lac evocat. Dioscor. *Idem.*

Distillationes, &c.] De succo id Dioscorides tradit. *Idem.*

Admissuræ tempore ingeritur] Præter hæc Plinii, Plutarcho ocymum ab electro non trahitur, ut nec quæ oleo sunt illita. In Symposiac. *Idem.*

CAP. XIII. *De silvestri ocimo, et eruca, et nasturtio, et ruta.*

Silvestri ocimo] Sic Plinius appellare videtur ocymoides Dioscoridis: quanquam facultates a Plinio memoratas Dioscorides multas taceat. *Dalec.*

Ad vitia] Ventriculi imbecillitatem. *Idem.*

Nasturtium Venerem inhibet] Dioscoridi Nasturtii semen *συνουσίαν παρ-ομαῖ*. Cassianus in Geoponicis XII. 27. *κάρδαμον φησι ἀφροδισίων ἐρφεκτικώ-τερον εἶναι*, sicut et Plinius. *Κάρδα-μον* Græci vocant ἀπὸ τῆς καρδίας, quod cordatos et prudentes faciat. Aīunt enim τοὺς ἐσθλίοντας κάρδαμον δευτέρους τὴν διάνοιαν γίνεσθαι. Sputum et urinam inhibere iidem tradunt, ob validam siccandi vim; ideoque Persis in usu frequenti esse, qui meiere, spuere, mungi coram aliis turpissimum putant. Rhodiginus XXVI. 24. Vide supra XIX. 8. Itaque Ammianus Marcellinus scribit, Persarum cadavera ob victus parsimoniam durescere stipitum more, nec in saniem liquari, nostra vero mox cæsa tabescere, ac putrescere, ut mortui nullius facies post quadriiduum agnoscat. *Idem.*

Duo ejus genera] Nempe silvestre et hortense, quod indicant quæ mox sequuntur, 'Silvestri vero,' &c. Silvestris nullam Dioscorides mentionem facit, nec albi et nigri seminis. *Idem.*

Capitis vitia purgat] Sternutatione provocata. *Dalec.*

Capitis dolores contrito et alopecias emendari] In vetusto exemplari: *capitis dolori contraire, alopecias emendare.* Pintian.

Hulcera] Dioscoridi favos purgat, τὰ κήρια. *Dalec.*

Cum fermento] Illitum cum muria. Dioscor. *Idem.*

Pyxide Cypria] Aeris Cyprii. *Idem.*

Venenū noxiam obtinet] De herba id Dioscor. non de succo. *Idem.*

Prodest manibus, &c.] Nam quod ait Columella lib. XI. cap. ult. nisi velata et tecta manu ruta tractetur, prurigo et tumor incessit, perniciosaque ulcera nascuntur. Dioscoridi vero, dum colligitur ad murias, præsertim montana, cutem inflat cum rubore, pruritu, et inflammatione vehe-

menti. *Idem.*

Galatica] Silvestrem tantum rutam e Galatia Diosc. laudat. *Idem.*

Folii tritis] De rutæ semine id Dioscorides, non de herba. *Idem.*

Succo vero perunctos, aut eam habentes, negant feriri ab his maleficiis] Melius in eodem: *Succo perunctos, aut etiam habentes, negant feriri ab his maleficiis*: et paulo post *potatam* legitur, non *potam*, et sæpius alias sic. *Pintian.*

Idem oculis, &c.] Graves oculorum dolores, *περιωδονίαι*. *Dalec.*

Lenit autem capitis dolores] Scribo, *Epiphoras cum polenta imposita lenit. Item capitis dolores.* *Pintian.*

Horrores frigidos] Febrium, circuitu repetentes. Diosc. *Dalec.*

Sic et sanguinem sistit anteriorem et narium indita] Desideratur verbum *tussim*: et *narium indita tussim*. Minus vero male legetur commutatis verbis, deinde etiam correctis: *Sic et sanguinem sistit narium, et intra os indita tussim.* *Pintian.*

Seminis tres uncias] Ut fundatur ac liquetur sanguis, qui concretus est. *Dalec.*

Frigus adusserit] Adurere frigus dicitur, quoniam quæ ejus vehementia moriuntur, extincto suo calore, nigrescant perinde ac igne exusta. Virgil. Georg. I. 'aut Boreæ penetrabile frigus adurat.' Lucanus: 'Urebant montana nives.' Tacitus Annal. III. 'Ambusti multorum artus vi frigoris, et quidam inter excubias exanimati sunt.' Quod 'penetrabile frigus' dixit Virgilius, id Lucretius nunc 'penetrabile' vocat, nunc 'manale.' Magius I. 17. *Idem.*

Eruptionibus, &c.] Τοῖς ἐξανθήμασιν, *eruptionibus papularum*, cum myrto et cerato. Dioscor. *Idem.*

Testium vero epiphoris cum ramis laureæ teneris] Verbum vero delendum; et *lauri* lege, non *laureæ*, ex archetypo nostro. *Pintian.*

Ramices, &c.] Sic herniam carno-

sam testium τὴν σαρκόλην vocat. Ramices autem pulmonis venas Plantus vocat in Mercatore: 'Tua causa rupi ramices: jaundudum spu-
to sanguinem. CHAR. Resinam ex melle Ægyptiam vorato: saluum fe-
ceris.' In Pænulo: 'Tua causa ne-
mo nostrum est rupturus ramices.'
Herniam ἀπὸ τοῦ ἔρρους, et ramicem
a ramo, per lasciviam appellarunt,
quod intestinum, cum in scrotum de-
scendit, ramum facere videatur. *Sca-
liger.*

Generationes impediri] Inde πῆγανον
ea dicitur, ὅτι πηγνύει τὴν γονήν, quo-
niam genituram densat et spissat. *Dalec.*

CAP. XIV. *De mentastro, et menta,
et pulegio, et nepeta, et de cumino.*

*Differens specie foliorum quasi figura
ocimi*] Scribo, *differens specie foliorum
quæ sunt figura ocimi*, ex antiquo co-
dice. *Pintian.*

Pulegii colore] *Dictamni*, Rond.
nam dictamno, ut menthastro folia
lomentosa, cana, alba; pulegio vero
minime talia. At cum Dioscorides
hæc de secundo calaminthes genere
ad verbum scripserit, et de trim
calaminthes specierum facultate in
universum tradiderit, quæ Plinius de
menthastri viribus prodit, rerum ig-
noratione menthastrium cum primo
calaminthes genere, quod foliis est
ocymi, et cum secundo, quod foliis
est pulegii, confudisse arbitror Plin-
ium, vocibus μίνθης et καλαμίνθης de-
ceptum. *Dalec.*

Iis commanducatis, &c.] Dioscoridi
calamintha esitata prodest elephan-
ticis, si lactis serum postea bibatur.
Idem.

Ideo embammatum misturæ, &c.] Em-
bammata Græce vocantur intinctus,
ad excitandam orexim inventi. *Gelen.*

Aut coiere, &c.] Cassianus XII. 24.
Geoponicon, injecta mentha lacti
spissari prohibet, etiamsi coagulum
immittatur. Idem rebus Venereis in-
commodam esse tradit, quemadmo-
dum et Hippocrates lib. II. τῆς δια-

της et Aristot. Problem. II. 20. contra
quam Dioscorides scripsit τὰ ἀφροδίσια
ἐρεθίζειν. *Dalec.*

Resistere et generationi creditur] Vul-
væ ante coitum admota conceptum
impedit. Diosc. Idipsum scripsit et
Hippocrates de Diæta lib. II. *Idem.*

Voci succus, &c.] Musicorum et φω-
νίσκων. Juvat autem, quia fluxio-
nem sistit in fauces euntem, et rau-
cedines efficientem. *Idem.*

Cum succo granati] Ternis ramulis
potis cum succo granati acidi. Diosc.
Idem.

Fæmina efficacior] De hac maris et
fæminæ distinctione nihil Dioscori-
des. *Idem.*

Si aquæ, &c.] Præsertim si pigræ
et stagnantes. *Idem.*

Salsitudines corporis] Pruritus a
salsa pituita concitatos. Suspicio in
exemplari Græco fuisse ἀλῆκας, id
est, anxietates, quas Hippocrates A-
phor. VII. 56. disenti ait vino, pari
aquæ portione diluto, eamque vocem
inepte a Plinio *salsitudinem* versam
fuisse. *Idem.*

Ad tussim efficax habetur] *Habentis*,
non *habetur*, in V. C. Scribo *habenti*,
hoc est, si duntaxat habeatur, ut sæ-
pe alias Plinius. *Pintian.*

*Unde quidam Græci literas mutantes,
blechon vocaverunt*] Scribo, *Unde qui-
dam Græci litera mutata blechonem vo-
caverunt*, ex vetusto codice: rectius;
una enim tantum litera est, quæ mu-
tatur, g in b; *glechon* enim vulgo dic-
ta, ab aliis *blechon* vocata. Est autem
locus ex Dioscoride sumptus; cujus
interpretes Hermolaus et Marcellus
verba Plinii depravata verbis Dios-
coridis immiscentes, cum in Græcis
exemplaribus non habeantur, haud
sane recte fecerunt. Neque enim
fidus interpres hujusmodi licentiam
sibi assumere debet, perniciosam li-
teris, et mali exempli: quo nomine a
Marcello Hermolaus, et Marcellus ab
aliis, nec injuria, reprehensi sunt.
Illud vero notandum, in codicibus

Dioscoridis impressis primæ et secundæ editionis; item in Aëtio lib. 1. et Galeno vi. de simplicium facultate, mendose *glechon* cum *i* in prima syllaba scriptum esse, cum scribi debeat cum *e*, *glechon*, sicque habeat Paulus Ægineta pergamena charta scriptus et vetus lib. vii. et Oribasius lib. 11. etiam scriptus, quo utroque utor domesticis. Theophrastus quoque *glechon* nominat cum *e*, lib. vii. quam dictionem cur Theodorus intactam reliquerit nescio, cum in aliis vertendis sit plus nimio audax. Denique et Marcellus et Hermolaus tam in Dioscoride, quam in Corollario, et docti omnes non aliter preferunt. *Pintian*.

In tussi ex perfrictione fricari ante balnea convenit] Scribe, *Tuso in perfrictione fricari, &c.* ex eodem. *Idem*.

Hepaticis cum melle et sale bibendam datur] In eodem non *epaticis* legitur, sed *pasticis*, lego *spasticis*, hoc est, convulsis. Dioscorides lib. 111. cap. de pulegio: 'Cum melle,' inquit, 'et aloë pulmonum vitia excreabilia facit: convulsis succurrit.' Ex quibus Dioscoridis verbis adducor, ut putem legendum hic potius *aloë* quam *sale*. *Idem*.

Et sale, &c.] Inepte apud Dioscoridem, μετ' ἀλός καὶ μέλιτος ποθεῖσα ἀνάγει τὰ ἐκπνεύμονος: legendum enim μεθ' ἄλος. *Cornarius*.

Increscentia hulcera] In quibus caro supra modum excrescit. *Dalec*.

Item pulegio est nepetaque societas] Scribo, iterum *pulegio est, &c.* ex apographo nostro: recte; refertur enim illud iterum ad verba quæ ante in hoc capite dicta sunt: 'Magna societas ad recreandos defectus animi pulegio.' *Pintian*.

Frigora] Quæ accessionum febrium principii invadunt. *Dalec*.

Pituitus] Vaporosos et crassos spiritus et pituita genitos. *Idem*.

Pallorem bibentibus gignit] Horat. 1. Epist. 3. 'quod si Palleron casu,

biberent exanguie cuminum.' 'Pallens cuminum' vocat et Persius Sat. v. *Idem*.

Adsertorem illum] Is cum Gallias pro prætore regeret, a Nerone primus omnium, qui exercitibus præerant, defecit. Sueton. in Ner. *Idem*.

Captatione testamenti] In captatione testamenti, cum ejus testamentum ac hæreditatem Nero captaret, sic lenocinatum fuisse, Neronis cupiditati et voluptati obsecutum, ut ejus amicitia et benevolentia summus honorum gradus consequeretur, dum pallido colore simularet adversa valetudine se premi, qua brevi periret. *Idem*.

Tumentibus] Hernia præsertim aquosa, vel flatuosa. *Idem*.

CAP. XV. *De cumino Æthiopico, quod urinam stringit, et de cappari, et de ligustico sive panace, et cunila bubula.*

Æthiopicum maxime in posca illinitur] Aliter in nostro exemplari: *His Æthiopicum maxime in posca et in ligmate; scribo, et in eclegmate.* *Pintian*. *Æthiopicum maxime, &c.*] Hodie etiamnum e Melita cumini genera duo afferunt: alterum acrimonie vehementioris, subnigrum, quod vocant *commin fort*: alterum candicans, gustus lenioris, subdulce, quod appellant *commin doux*: ab Hippocrate regium hoc vocari ait Dioscorides: ea diversitate quæ in feniculo dulci sativo et acri silvestri spectatur. *Dalec*.

Incontinentiam] Ἀκράτειαν. Nec de hac facultate Dioscorides quicquam prodidit, nec de cumino Africano. *Idem*.

In dulci tritum vino] Τῷ γλυκεῖ, vino passo. *Idem*.

In vino] Ore sumptum. *Idem*.

Testium tumoribus] Dioscoridi cuminum sativum prodest collectionibus testiculorum, admotum cum uva passa, aut lolii farina, et cerato. Silvestre vero eidem morbo cum melle et uva passa. *Idem*.

Sistit et vomitionem, &c.] Singultui et stomacho fluctuantis humoris copia exsoluto confert. Diosc.

Regium appellat] Quæ regum imperio paret. Probabilius est sic dictum per *ἄρτονομασίαν*, quod regia mensa dignum esset. *Dalec.*

Videlicet quia efficacius in Ægypto iudicavit] Præpositio in non habetur in V. C. quare sic lego, *videlicet quia efficacius Ægyptio iudicavit.* Pintian.

Dempto balinearum usu] Ne spleneticum medicamenti vim ab interioribus visceribus ad externas partes evo-cent, et sic impediunt. *Dalec.*

XXXV. diebus] Quadraginta diebus lienem absumi, cruentasque urinas reddi, et alvi purgamenta. Diosc.

Sic et strumas] Et duritias, *σκληρίδας.* Idem.

Jocineris quoque malis medetur] Nonnulla hic verba addenda sunt, a librariis prætermissa: *Jocineris doloribus tusa cum farina hordeacea imponitur. Vesicæ quoque malis medetur.* Pintian.

Panacem vocant] Nec abs te, quia panaci Heracleotico, radice, canle, viribus, simile est. Dioscor. *Dalec.*

Sunt et qui, &c.] Cratevas ligusticum nomine cunilæ bubulæ vocandum censuit, et falso, quoniam cunila bubula organum silvestre est. *Id.*

CAP. XVI. Item de cunila bubula, galinacea sive origano heracleotico, cunilagine molli, libanotide, cunila sativa et montana.

Cunilæ præter, &c.] Cunila sativa, satureia hortensis; cunila montana, satureia silvestris; cunila Gallicana, organum Heracleoticum; cunila bubula, organum silvestre; cunilago, conyza. Cratevas ligusticum, quod et panaces dicunt, falso cunilam bubulam vocavit supra XIX. 8. circa finem. Hæc sic distinguendæ sunt appellationes. Cum historia cunilæ bubulæ Polycnemi descriptionem auctor confundit, quam fusius deinde repetit XXVI. 14. Cunila capitata

XXXII. 10. Polycnemum, Sereno cephalote. *Idem.*

Contra serpentes in vino bibitur, ac tritum plagæ imponitur, &c. Item testudines cum serpentibus pugnaturæ hac se muniunt] Puto erratum esse in ordine verborum, scribendumque ad hunc modum: *Contra serpentes quoque in vino bibitur, ac tritum plagæ imponitur. Item testudines cum serpentibus pugnaturæ hac se muniunt, vulneraque ab his facta hac perfricant;* nam et antiquus codex *perfricant* legit, non *perfricantur.* Pintian.

Vulnera ab iis, &c.] Lege: *Vulnera ab his facta ibes fricant. Cutem testudines cum serpentibus pugnaturæ.* Salm. 1277. a, b.

Testudines cum serpentibus] Plutar-chus de Solertia Animal. Arist. Histor. Animal. l. IX. *Dalec.*

Blattas] Culices abigit, pulices necat. Dioscor. *Idem.*

Quam libanotidem appellamus] Nihil horum Dioscorides in historia tertie Conyzae. Plinius inscietur misceat hæc omnia. *Idem.*

Fit ex ea montana] De Heracleotico id Dioscorides. *Idem.*

Suis dicentur locis] De Libanotide jam tractavit lib. XIX. cap. 12. et ult. *Idem.*

CAP. XVII. De piperiti et origano, et oniti prasio, et tragorigano, et heracclio, et lepidio, et de gith, sive melanthio, et aniso.

Quam et siliquastrum appellavimus] Vulgo piper Indicum, aut capsicon, trium generum. *Idem.*

Castor et aliter demonstrabat] Ut intelligamus alterum piperitidis genus. *Gelen.*

Densis geniculis] Hæc est lepidium. *Dalec.*

Organum] Organum, ut diximus, plura genera in medicina habet: *onitin, quod sapore cunilam æmulatur, non dissimile hyssopo, et quod prassion appellant. Privatim, &c.* Ex Diosc. Plinius prassion, quod est secundum tragori-

gani genus, confundit cum origani speciebus. *Idem.*

Contra araneas scorpionesque in vino albo] Dele dictionem contra ex apographo nostro, ne repetatur inutiliter. *Pintian.*

Præcordiis] Æstuantibus a marina jactatione. *Diosc. Dalec.*

Heraclium quoque, &c.] Lege: *Origanum quidem tria genera habet: Heracloticum nigrius, &c.* Hæc quæ ex diversis auctoribus Græcis Plinius vel ejus liberti colligebant, nullo ordine, et prorsus indigesta transcribuntur. *Idem.*

Sampsucho] Hyssopo. *Diosc.*

Prasion] Oniten. *Idem.*

Inter hæc medium] Silvestre. *Idem.*

Proximum Smyrnæum. Deinde Heracloticum ad potum utile] In V. C. *Proximum Zmyrniæ odorinis. Heracloticum ad potum utile.* Legendum videtur odoratius non odorius. *Pintian.*

Heracloticum] Ex Heraclæa Creatæ. *Dalec.*

Communis autem usus] Hæc omnia de Heraclotico Dioscorides. *Idem.*

In descensione balnearum] Ἐν τῷ λουτρῷ, in balnearum solio. *Idem.*

Venena opii et gypsi extinguit decoctum] Datur iis qui cientam aut opium biberunt, ex passo: qui gypsum aut Ephemerum, ex oxymelite. *Diosc.*

Cum cinere in vino bibatur] Cinerem hic lixivium appellat. Sic Columel. XII. 22. 'Cinis autem odorem picis aufert, et eluit spurcitiam.' *Dalec.*

Lepidium] Lepidium ἀπὸ τοῦ λεπί-
ζειν, id est, ἐκδέπειν dictum, quod
urenti acrimonia sua ulceret, exco-
riet, decorticet, eaque facilitate vel
ferro notas fronti servorum inustas
(τὰ στέγματα) delet. Columella: 'At-
que oleris pulli radix, lachrymosaque
cepa Ponitur: et lactis gustum quæ
condiat herba, Dejectura (alii, 'De-
letura,') quidem fronti data signa fu-
garum: (alii, 'focorum,') Vimque
suam idcirco proficitur nomine Græc.

co.' *Dalec.*

Adalligatum brachio qua doleat] Di-
oscorides collo appendit. *Idem.*

Compescere dolorem] Excitata pus-
tula, quæ humoris impetum dentem
vexantis ad brachium revocet. Sic
quidam in eo morbo aurium radici
medicamenta, quæ pustulas gignunt,
admovent. *Idem.*

Coctum cum aceto] Et teda, ac col-
lutum. *Diosc.*

Cum semen gratissime, &c.] Vide su-
pra lib. X. cap. 8. ult. *Dalec.*

Alligatis] Et in pessa subditis.
Idem.

Clavis in pedibus mederi] Circum-
scarificatis mederi tritum in urna
vetere. *Diosc. Idem.*

Panis etiam crustis] Ut ammi et me-
lanthium, fœniculum. *Idem.*

*Succis quoque additur. Cum amaris
nucibus vina commendat]* Scribo, *Sac-
cis quoque additum cum amaris nucibus,
vina commendat,* ex eodem: et paulo
post juveniorem in eodem legitur, non
junioem: et olefaciant pro olfaciant.
Pintian. Saccis quoque additur] Qui-
bus vina colantur et transfunduntur.
Vina enim per saccum olim transmit-
tebant, non tantum ut liquidiora et
castigatiora biberent, sed ut pere-
grinis odoribus in sacrum conjectis,
et odore et sapore magis placerent,
qua ratione Hippocraticum vinum
hodie nobis paratur. Theophrast. de
Caus. VI. 9. Vide supra XIV. cap. ult.
Dalec.

Anicetum] Omnibus aliis medica-
mentis præcellens. *Idem.*

Ligustici] Sativi, de quo lib. XIX.
cap. 8. ult. *Idem.*

*Epiphoris oculorum e vino radicem
ejus tusam imponit Iollas: ipsum cum
croco pari modo et vino]* In apographo
nostro: *Epiphoris oculorum evenenor
radicem ejus tusam imponit. Iollus ip-
sum cum croco, &c.* Legendum puto,
Erenor, non *Evenenor*, et nomen auc-
toris accipio, quamvis in elencho non
inveniam: constabit id quoque paulo

infra. *Pintian.*

Narium quoque carcinodes] Cancerum ulcus, aut polypum. *Dalec.*

Carcinodes consumit] Carnes, non carcinodes, in V. C. habetur. *Pintian.*

Pituitas purgat tostum] Crassos et pituitosos succos pulmonibus infarcitos, et thoraci. *Dalec.*

Facillime] Incuratissimo et utilissimo remedio. *Idem.*

Et ternis diebus sumuntur] *Et ternæ diebus sumuntur*, in vetusto codice; quam lectionem confirmant verba mox paulo sequentia: 'Aliqui addunt et opium pilulis in die ternis lupini magnitudine.' *Pintian.*

Ad ructus] Quæ sequuntur omnia ex variis auctoribus Plinius coacervat, iisdem facultatibus sæpius etiam repetitis. Horum nihil apud Dioscoridem. *Dalec.*

Cum apio olfactus sternumenta inhibet] Quamquam omnis hujus cæpti fiducia secundum τὸν δωτῆρα ἔδωκε nobis sit archetypa Vossiana, non sprevimus tamen adhibere, quas potuimus, et secundi loci membranas, velut Vossianas binas, (distinguendi ergo ab dominis, quos antehac alter in fine, alter in principio habuisse se testantur, Andegavenses et Menapias appellabimus,) quartas Academicæ, quintas eruditissimi et ingeniosissimi Marquardi Gudii nostri: non illas quidem ætatis ejusdem et fidei, interim utiles; quippe quæ neque repente a vetustissima scriptura omni, sed pedetentim et per gradus cumque aliquo pudore-abscessum, et si non plano testimonio, vestigiis quibusdam, veritatem, aut ejus revocandæ propiores vias, demonstrarent. Hic igitur et Voss. et Academicus, *sternumenta*. Neque hic modo, sed etiam XXI. 13. 'Odor alienus sternumenta protinus movens.' et c. 22. 'Movet et aridum sternumenta.' XXIII. 1. 'Singultus cohibet, sternumenta olfactu.' XXIV. 7. 'Destillationibus et

sternumentis e pituita.' Sic enim Vossianus. E Chiffet. notantur: 'sternutamentis e pituita.' Acad. noster: 'sternumenta pituitas.' Plato in Timæo: φλέγμα ὀξὺ καὶ ἀλμυρὸν πηγὴ πάντων νοσημάτων, ὅσα γίγνεται καταρροϊκά. xxv. 5. 'Farina eorum per se et mista radiculae, qua lanas diximus lavari, sternumentum facit.' Ibidem: 'quod celerrime movet sternumenta:' et, 'singultus infinitos aut sternumenta.' Hic adponunt et e Chiffetiano. c. 11. 'Fit et ex callitriche sternumentum.' c. 13. 'Eadem sicca concisa sternumentum est.' Hic quoque e Chiff. annotant. xxvii. 13. 'sternumenta quoque gustatu movet.' xxviii. 6. 'sternumenta pinna gravedinem emendant.' xxxii. 3. 'sternumenta olfactu movent.' Sic omnibus his locis Vossianus: nonnunquam et alii. Idem in suis observasse Cl. Salmasium apparet ex illis quæ scribit ad Solinum p. 29. *Gronov.*

Præcordiorum tumores] 'Potissimum e flatu natos. *Dalec.*

Nervis quoque] Membranis flatu crasso distentis, vel acri lancinatis, quæ viscera et corporis musculos ambinunt. *Idem.*

Prodest ejus et capitis] Tò ejus non est in optimo; et sine injuria sententiæ tollatur. *Gronov.*

E vino radicem et ad renes] *Et renor* in codice antiquo, non *e vino*. legendum puto, ut dixi, *Evenor*; quo nomine pictor etiam celebris fuit Plinio lib. xxxv. *Pintian.*

Tritum cum menta e vino, radicem ad renes] Sigism. Gelenius est auctor τοῦ *e vino*; nam vett. edd. *cum menta verum et radicem ad renes*. Ms. bibliothecæ publicæ, Gudianus, Menapius: *cum menta verum radicem et ad renes*. Vossianus Andeg. *cum mente renor radicem et ad*; sed potior, *cum menta renor radicem et ad renes*. Nimirum scribendum est: *Semen hydropicis et cæliacis dedit tritum cum menta*

Evenor, radicem et ad reues. Habes nomen idem et XXI. 31. 'Landatum vero a Diocle et Evenore, a Timaristo etiam carmine.' Et reposeit id Plinius paullo superius hoc ipso cap. 16. 'Epiphoris oculorum e vino radicem ejus tusam imponit Iollas; ipsum cum croco.' Hic quoque Gelenius addidit *e vino*, quo carebant priores editiones. Margo monet in Ms. fuisse, *evenor radicem*. Vossiani tres et Academicus, *oculorum evenenor radicem*. Gudianus, *eveneor radicem*. Et manns quidem secunda in meliore tentavit, et *venena*: sed vera lectio est: *Epiphoris oculorum Evenor radicem ejus tusam imponit; Iollas ipsum cum croco, pari modo, et vino, &c.* Hæc scripseram confisis Dalecampianæ, et ratus, quicquid esset in superioribus boni, id eam, ut decebat, adoptasse. Dein didici Jacobum Cadomensem nimio minus quam diligenter usum observationibus magni Pintiani: in quibus complura inveniebam præflorata, quæ nunc primum me proditurnum speraveram. Jamque adversus ea omnia spongiam parabam; neque enim solemus actum agere: dein præstare visum relinqui, ut erant, nostra; ita tamen, ut, quæ ille præceperat, auctori suo redderentur, adjuncta codicis hujus auctoritate, quando illius, quæ debuerat, ratio habita non erat. Accedit, cum fere verbo tantum jaciatur, *sic legendum*, aut *melius esse*, ut non sit obvium, nedum cuivis, quid videat, quid secutus sit, quamobrem aliud atque aliud præferat, divinare, atque ideo explicatius eadem tradi haudquaquam sit a-pernandum. Ex unionibus igitur illis, quos Pintianus ante seculum, et quod excurrit, quasi avibus cortis objecit, esse utroque loco medicæ nomen. Gronov.

Phreneticis quoque illinunt] *Illinunt* in codice antiquo, non *illinunt*, ut refferas ad eundem Dalionem. *Pintian.*

Contractiones] Nervorum *σπασμούς*. *Dalec.*

Multi vomituris] Ut robustior sit ad vomitionem perficiendam ventriculus. *Idem.*

Strangulationes vulvæ, si manducetur] Scribe *Strangulatus*, ex vetusto codice, non *Strangulationes*, solita Plinii consuetudine, quæ alii nomina aliis usurpant inflexionibus, quarta semper usurpandi. *Pintian.*

CAP. XVIII. *De anetho, sacopenio, et sagapeno, et de papavere albo et nigro, et quomodo succus herbarum colligendus est, et de opio.*

Anethum quoque ructus movet] Rhodiginus XXVII. 16. notat ἀνηθῶν Græcis florem quemvis dici ἀπὸ τοῦ ἄνω τελεσθαι. Anethi comæ et seminis decoctum inflationes discentiunt. *Diosc. Dalec.*

Uvam in faucibus levat] Condylomata, *Dioscoridi*; Plinius legisse videtur κισσίδας. *Idem.*

Sacopenium] *Sagapenum* nostras, quod *Sacopenium* Plinius vocat, ut nomine a transmarino dividatur, succus est ferulæ nostratis, qui caule ad radicem vulnerato fluit. *Diosc.* Vide supra XIX. 8. *Idem.*

Sed sativi albi calix ipse teritur] Scribendum, *E sativis albi calix, &c.* ex vet. cod. *Pintian.*

Sed sativi albi calix ipse teritur et e vino] Rursum τὸ *e vino* interposuit Gelenius. Vossiani duo, *teritur et vino bibitur*. Idque sufficere censeo. Sed præstantior etiam, et *sativis*; ut et *sativi ita diximus*, quod e Chiffetiano quoque notatum. Emenda: *Papaveris sativi tria diximus genera, et sponte nascentis alia promissimus. E sativis albi calix ipse teritur et vino bibitur somni causa.* Locus quem respicit est XIX. 8. 'Papaveris sativi tria genera: candidum, cujus semen,' &c. Et mox: 'De reliquis generibus papaveris sponte nascentis dicemus in medicinæ loco.' Similiter peccatum XXI. 6. Partem horum, nempe utrobique legendum, *E sativis*, odoratus est et Pintianus. *Gronov.*

E nigro papavere sapor gignitur] Lege *sopor*, non *sapor*, ex eodem, ut paulo ante: ‘bibitur somni causa,’ et paulo post: ‘non ut *soporifera* modo.’ Quorum verborum ordinem invertendum censeo, legendumque, non *soporifera* modo vi. Pintian. *E nigro papavere]* E nigro potius, quam albo papavere, opium fieri nusquam Dioscorides scribit. Valentius e nigro colligi verisimile est, imbecillius ex albo. *Dalec.*

Sapor gignitur] Saporis vocabulo τὸν χυλὸν Græcorum Plinius voluit exprimere, duplici errore: altero quod liquor is ὀπὺς sit, id est, *manans sponte lacryma*, non autem χυλὸς, id est, *succus herba trita expressus*: quod ad id papaveris albi, non nigri, scapus inciditur. *Idem.*

Turgescit] Grandescit, et ad florem properat. *Idem.*

Cum deflorescit, hora diei sereni] Pintianus e veteri exemplari, *hora sereni diei*; quod etsi leve est, non fastidendum tamen, quia et sic duo Vossiani. Sed alter horum etiam utilior. Quæ namque illa, *hora sereni diei*? circa meridiem, inquit Dalecampius. Immo multo citius. Sic enim membranæ egregiæ: *hora sereni diei tertia, hoc est, cum ros exaruerit.* Nimirum cum fere πλήθουσα est ἀγορά, et, ut canit Martialis, ‘Exercet raucos tertia causidicos.’ Sextam autem meridiem intelligimus. Columella xi. 2. ‘Pruinis et gelicidiis nocturnis adhuc rigentes materiæ ferrum reformidant. Itaque dum hæ regulare sinuntur usque in horam secundam vel tertiam, poterunt vepres attenuari.’ Et ibidem: ‘Quascentque vineas culturi sumus, ne per æstum, sed mane usque in tertiam, et a decima usque in crepusculum fodiamus.’ Gronov.

Cum ros in eo exaruerit] Circa meridiem. *Dalec.*

Sub capite et calice] Sub capite, ante florem: et calice, post florem. *Idem.*

Ut lactucis] Constantinus legit aut *conchis*, in dictione ὀπὺς. Ego nihil muto. Glaucio enim et silvestribus lactucis succum detrahi solitum Dioscorides prodit, quo verum opium adulteraretur. *Idem.*

Vi soporifera modo] Virgilius *Æn.* iv. ‘Hesperidum templi custos, epulasque draconi Quæ dabat, et sacros servabat in arbore ramos, Spargens humida mella soporiferumque papaver.’ Idem vi. cum ait: ‘Melle soporitam et medicatis frugibus offam,’ medicatas fruges papavere conditas intellexisse videtur. Victorius iv. 3. *Idem.*

Mortifera per somnum: opion vocant] Voss. duo et Gnd. *per somnum sopion vocant*; ut et Acad. nisi quod *sopio*. Scribendum ex optimo: *mortifera per somnos: opium vocant.* Gronov.

Sic scimus interemptum Licinii Cecinnæ Prætorii viri patrem in Hispania Babilii cum valetudo impatibilis odium vitæ fecisset] Romana et Parmensia, et quædam alia recentiora exemplaria, sic legunt: *In Hispania bojulicum, quoniam valetudo impatibilis, &c.* Legendum fortasse in totum hoc pacto: *Sic scimus interemptum post Licinii Cecinnæ prætorii viri patrem in Hispania Babilium, cum ei valetudo impetibilis odium vitæ fecisset*; nam codex antiquus *post Licini* legit; et *impatibilis* legit, non *impatibilis*, ab impetu videlicet, non a ‘patior.’ De Babilio vero, aut hoc, aut alio ejusdem nominis, Plinius lib. vii. cap. de mortibus repentinis: ‘Bebins iudex dum Babilium differri jubet.’ Pintian. *Sic scimus interemptum, &c.]* Lege: *Sic scimus interemptum Licinii Cæcinæ prætorii viri patrem in Hispania Babilii, cum valetudo impetibilis odium vitæ fecisset.* Perperam vulgo, *impatibilis*, violentum, acerbum, difficilem valetudinem significat. Et cap. 20. ejusdem libri: ‘Prætorii viri pater est Hispaniæ princeps, quem scio propter impetibiles uvæ morbos filo sus-

pensam e collo gerere.' Sic in aliis locis ubiunque *impatibile* hoc sensu reperitur apud Plinium, reponendum erit *impetibile*. Vide Salmas. p. 876. a.

Cum valetudo impetibilis odium vitæ] Omnes, *impetibilis*; neque hic modo, sed etiam cap. 20. 'Propter impetibiles nostræ morbos.' Et xxv. 5. 'Ne nubilo die detur, impetibiles quippe cruciatus existant.' Notavit et in suis Ferdinandus Nonius Pintianus, ab *impetu* videlicet, inquit, non a *pator*. A quo hand scio an acceperit, sed tamen quum Apuleius in Apologia dixisset: 'Sceleri adversus parentem nefando, immani, impetibili:' miram hac notione vocem eam pronuntiavit Is. Casaubonus, quam legerent plures intelligentibus; proprie enim '*impetibile*' esse id, quod petitioni obnoxium est, quod facile potest impeti: sic Solinum de chamaeleonte: '*Impetibilis* est coraci, a quo cum interfectus est, victorem suum perimit:' nec, nisi fallat memoria, esse antiquiorem Solino, qui eam vocem usurparit. Postea cæpisse accipi de re turpi et reprehensioni obnoxia, ut apud Apuleium et Symmachum Epist. ix. 103. in alia omnia ire Glossarium: *Impetibile*, ἀνεπιχέλητον, ἀνεπιτῆδευτον: quasi præpositio haberet vim negandi, neque absurde: sed non ita se usurpatum legisse. Sic ille. Nec potuit vir tantus labi, quin multis lubricum relinqueret. Neque ego Fr. Juretum moror, qui quod Glossæ, '*Impetibile*, improbum, scævum,' habent, reddit '*scævum*:' non Scip. Gentilem, cui '*impetibile*' ab impetendo, quasi petitioni et reprehensioni obnoxium: non Gev. Elmenhorstium, cui '*impetibilis*' impurus: non Jo. Priceum, qui, ut aliquid novi addat, pro impetuoso dictum censet, translatione, ut ait, nimis obvia, quæ sceleribus violentiam tribuat. Ipse Salmasius p. 876. Solinianum, '*impetibi-*

lis est coraci,' in eodem ludo edoctus explicat, a corace impeti solet, obnoxius est impetitioni corvi. Tum, alias *impetibile*, inquit, Latini usurpant etiam agentis significatione, pro eo, quod impetere solet, non quod impetitur: hoc Plinii duo refert et Apuleii loca. Deinde sane recentiores Latini pro re mala et inhonesta factu et nefanda eam vocem posuerunt: id probat ex Symmacho. Tandem, quicquid malum esset et odiosum et intolerabile (βαλλ' οὐτως) sic vocarunt; nam *impetibile*, quod impetit, vel cum impetu venit, non tantum quod impetitur. Qui labor? quantus æstus? et tamen aliud agebat, cum hæc scriberet, ut et cæteri. *Impetibile*, o principes studiorum, nihil est aliud quam *impatibile*, et pro hoc illud receptum est, ut '*compecto*' et '*depectus*' a '*pacto*,' '*impero*' et '*compercut*' a '*parco*,' '*confessus*' a '*fassus*,' '*conspergo*' a '*spargo*,' '*dispessis* manibus' a '*passis*,' '*defetiscor*' a '*fatisco*.' Una autem ejus significatio antiquissimis, mediis, recentissimis, non ferendum, nimium, intolerandum, sive ob dolorem, sive ob inimicitiam aut dissidentiam, sive ob turpitudinem, crudelitatem, et similia. Jam autem M. Tullius de Finibus ii. 17. '*Dolorem, quem vos, quam improbis pœnam proponitis, impetibilem facitis; cum sapientem semper boni plus habere vultis, tolerabilem.*' Sic est apud me in bonæ fidei membranis, etsi vulgo '*impatibilem.*' Sed nihil inter hæc duo interest, nisi quod aurium fastidia vastiorem in ea voce primam litteram, leniorem quintam putaverunt. Pintianus autem hoc etiam loco, *cum ei valetudo*. Nostri hac parte nihil mutant. Sed omnis locus ita concipiendus: *Sic scimus interemptum P. Licinii Cæcinæ prætorii viri patrem in Hispania Bilbili, cui valetudo impetibilis odium vitæ fecisset.* Gronov.

Sed postea usus ejus, &c.] Muesidemus usum duntaxat olfactandi probavit, conciliando somno, Dioscor. *Dalec.*

Ejus trito in pastillos] Nigri Dioscor. *Idem.*

Ad somnum] Illito ex aqua fronti et temporibus. *Idem.*

Ad capitis dolores cum rosaceo] Hoc de opio Dioscorides. *Idem.*

Cum hoc et aurum, &c.] Cum amygdalino, eroco, myrrha. Dioscor. *Id.*

Multoque magis quas vocant lexi-pyretas] Rectius in veteri exemplari *lexipyretus*, ex instituto Græcæ linguæ, quod sit adjectivum compositum. Expende porro an sit commodior lectio *alexipyretus*, hoc est, febris expultrices. *Pintian.*

Quis vocant lexi-pyretus] Voss. *lexipyretus*. Voluit, quod vidit Pintianus, *lexipyretus*, Græca terminatione. Nimirum *λεξιπυρέτους*. Male autem proventus ulterius Pintianus facit, *ἀλεξιπυρέτους*; nam *ἀπὸ τοῦ λέγειν* dicitur. Marcellus de Medicam. c. 16. 'Prodest et iis, qui sine horrore circum febrim vexantur; quamobrem *lexipyretus* hæc compositio dicitur.' Gronov.

Rotundat capita] Sativo caput oblongum Dioscoridi. *Dalec.*

Longum ac pusillum et ad omnes effectus valentius] Proferunt e Chiff. *longa et pusilla et ad omnes effectus valentiora*. Vossianus amplius: *majus rotunda et capita ac silvestri longa et pusilla et ad*. Unde scribas licet: *Sativum omne majus; rotunda ei capita, ut silvestri longa et pusilla, sed ad omnes effectus valentiora*. Sic xx. 6. de croco: 'Sativum latius majusque et nitidius.' Gudianus quoque et Menapius, *majus*. Sed et Pintianus e suo *majus et rotunda*. Andegav. *majus rotunda et capita ac silvestri longa aut pusilla et ad omnes effectus valentiora*. Gronov.

Decoquantur] Tunduntur, prælo exprimuntur, et in mortario trita dige-

runtur in pastillos. Dioscor. *Dalec.*

Perpeti non est] Quia soporiferum, et caput gravans. *Idem.*

Experimentum et in aqua, quia nebula] Voss. *quoniam ut nebula innatat*. xxviii. 6. 'Mala et in qua (urina) veluti furfures atque nubeculae apparent.' *Nubecula* et *Pintianus*. Gronov. CAP. XIX. *De erratico et ceratiti, et glaucio, sive parulio, et heraclio sive aphro, et de diucodio, et tithymalo.*

De erratico, &c.] Theophr. Hist. ix. 13. *Dalec.*

Quoniam in arvis] Ratio illa est, quod medium genus censeatur, non quod rhæas vocetur. Vide xix. 8. *Idem.*

Rhæam vocavimus, &c.] Rhæadem. *ῥοιὰ* malm Punicum est, *ῥοιὰ* papaver. *Idem.*

Glaucion vocant, alii paralion] Quidam falsi cognatione foliorum, ex hoc glancion fieri arbitrati sunt. Dioscor. *Dalec.*

Nascitur enim, &c.] Lege, *Nascitur enim in afflatu maris, aut in petroso loco*. τὰ παραθαλάσσια reddidit Plinius, *maris afflatum*. Salmas. pag. 247. b.

In afflatu maris] Sponte ubique satum provenit. *Dalec.*

Speciem passerum] Struthio similibus. Dioscor. Ineptissimus hic Plinius. *Idem.*

Speciem passerum præsentantibus] Tentavit hunc locum δ πάντων ad Solinum pag. 1356. ut tamen magnam partem idem dicat, quod priores; nam τὸ ἀφροδές, ἀπὸ τοῦ ἀφρο jandndum ex Dioscoride inculcabant margines: Plinium autem Græci auctoris τὸ στρούθιον, quæ herba erat, pro *passere* accepisse et se suspicatum scribit Dalecampius, et ante utrumque Hermol. Barbarus observavit. Qui, quemadmodum et Salmasius advocat *representantibus*. Liber optimus et editio Parisiensis anni 1514. *presentibus*. Unde legendum: *speciem passerum præbentibus*, dictione

Liviana; apud quem simile vulnus curavimus xxv. 16. Noster xxiv. 15. 'Orbiculato foliorum ambitu, speciem lecti pedum præbenti.' Sic enim et Voss. xx. 9. 'Sed tanta vis est, ut avidius haustum tinctæ animæ momento aliquo speciem præbeat.' Gronov.

Radice in summa terræ cute] Radice perquam tenui. Herbula tota candida et spumosa est: fructu inter folia candida. Dioscorid. Προ βίξην δὲ λεπτήν ἐπιπλέον, Plinius legit ἐπιπλάζουσαν. Dalec.

Ex hoc lina splendorem, &c.] Suspice Plinium, cum apud auctorem, unde hæc sumpsit, legisset papaver hoc foliis parvulis esse, similibus struthio, quo æstate lanæ purgantur ab eriophytis, et candorem trahunt, nec assecutus τοῦ στρουθίου significatum esset, incogitanter vim purgandi lina tribuisse huic plantæ. Dioscorides ejus facultatis nusquam meminit. *Idem.*

Vino albo] Mulsa, Dioscor. vino mulso, Theophr. *Idem.*

Diacodion et arteriace vocatur] Antiquum exemplar, *decadion et arterlace vocatur*, præfert. Considera an sit verior lectio *dodecadion*, hoc est, duodenarium, quod sit ex duodecim rebus conflatum, de quo infra. *Pintian.*

Fit autem hujus papaveris] Dioscoridi diacodion tantum fit ex sativi papaveris capitibus. Fallitur Plinius. *Dalec.*

Saccatis] Colatis. Hac voce posthæc utitur, xxix. 2. Vide Turn. *Adversar. xiii. 14. Idem.*

Drachmas senas croci, &c.] Heras apud Galenum κατὰ τόπους, lib. vii. harum rerum tantum unam drachmam miscet. Ineptissimum est, quod papaveris generibus ob nominis similitudinem tithymalum Plinius interponit. *Idem.*

Capite magnitudinis fabæ] Capite in caulis summo rotundo, in quo fructus

ervi magnitudine, colore varius: flos albus. *Idem.*

CAP. xx. *De portulaca sive peplio, coriandro, et atriplici.*

Quam peplion vocant] Inepte Plinius silvestrem portulacam ejusdem generis ac naturæ cum sativa, nisi quod sponte provenit, confundit cum peplio, herba diversissima, ideo tantum, quod peplion agrestem portulacam nonnulli vocaverunt. Quidam legunt, *telephion*; quoniam secundum tertium acre et ulcerans Dioscorides, et agrestem portulacam nominari scribit, et telephinum. *Idem.*

Non multum sativa efficacior] Ob magnam acrimoniam et fervorem. *Idem.*

Sagittarum venena et serpentium hæmorrhoidum et presterum restringi] Ante castigationes Hermolai hæmorrhoidum et præsigrum legebatur: ipse pro verbo illo præsigrum, presterum substituit; quod mihi non probatur. Potius scribendum credo pro, et præsigrum, ait Petrichus; ut sit nomen auctoris ejus in elencho fit mentio: vitiose tamen in impressis omnibus codicibus Petridius legitur pro Petrichus. Patet id tum ex antiquo exemplari, tum ex Nicandri interprete in Theriacis 'Petrichum in Ophiacis' citante. Utitur et ejus testimonio Plinius infra cap. 23. qui et cum Nicandri interprete Orphiaca eum composuisse in elencho tradit. Item *restringi* in exemplari vetusto habetur, non *restringi*. Cæterum quod attinet ad presteras, ut vix fidam castigationi mea, facit quod l. xxxii. capite tertio, circa finem, rursus 'præsigrum' fit mentio; quanquam ibi pro 'præsigras,' 'presteras' correctiores scripserint. Quamobrem amplio judicio. *Pintian.*

Resistit et aquarum vitiiis] Peplion bilem, pituitam, aquas educit. *Dalec.*

Sic et infantium] Ad sativam jam hæc pertinent. *Idem.*

Cerebro imponitur] Inflammato sei-

riasi morbo. *Idem.*

Si procident, prodest] Oculi. Hoc vitium nunc πρόπτωσις Græci vocant, nunc ἐκπιασμόν. *Idem.*

Eadem si procident, prodest foliis] Voss. unicus: *si procedant oculi, foliis tritis cum corticibus fabæ, sine τῷ prodest.* Intelligitur ex superioribus, 'imponitur.' Sed *procidant præfero* ob 'vulvas procidentes,' et 'proci-dentiam alvi,' et 'sedem prociduam,' quæ alibi apud nostrum reperies. *Gronov.*

Cum polenta et sale et aceto] Erupti-onibus popularum in capite, cum vino. *Diosc. Dalec.*

Dolores] Stupores, *Dioscorid. Idem.*

Quidam adjecere paulum murræ. Nam et mobiles dentes stabilit] Codex cita-tus: *Quidam adjecere paulum murenum. Mobiles dentes stabilit.* Legendum forte, non paulum murenum, sed paulum murrhini; hoc est, vini myrrha con-diti, de quo supra. *Pintian.*

Stomachum in acetariis, &c.] Stoma-chi et intestinorum ardores, et æstum placat. *Diosc. Dalec.*

Imponitur cum polenta] Ventri et Hypochondriis. *Dioscor. Idem.*

Vomitis] Cruentis excreationibus. *Dioscor. Idem.*

Tenesmis] Hæmorrhoidibus, *Diosc. Idem.*

Purgationibus mulicrum] Immodi-cis, et nimis effusis: sic et mox. *Id.*

Inter silvestria non invenitur] Satu tantum, non sponte, nascitur. Nuper tamen silvestre repertum in Hispania. *Idem.*

Panos] Et strumas. *Dioscorid. Idem.*

Quæ serpunt] Herpetas et ignes sa-cros sanat cum pane aut polenta; item testes inflammatus. *Dioscor. Idem.*

Ambusta] Igneas summæ cutis in-flammationes, *Dioscor. πυρώδεις φλεγμονὰς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. Idem.*

Atriplex et silvestre est accusatum a Pythagora] Ms. Voss. *silvestre et accu-Delph. et Var. Clas.*

satum i Pythagora. Super τὸ accusa-tum manns etiam antiqua posuit sati-vum. Unde nonnulli codices, *silvestre est et sativum accusatum*, quemadmo-dum et quatuor alii Mss. et ex Jo. Andrea priscæ editiones. Sed videtur Plinius fecisse: *Atriplex et silvestre et sativum est.* *Pythagoras, tanquam fa-ceret hydropicos morbosque regios et pal-lorem, concoqueretur difficillime, ac ne in hortis quidem juxta id nasci quicquam, nisi languidum, culpavit.* *Gronov.*

Tradiderit Solon Smyrnæus] Voss. in Italia nasci tradiderit id Solo Smyrnæus. Ut et sequenti cap. extremo: *Adje-cit Solo (ne quid omittamus) bupalathon radicis tantum altitudine diffe-rens et erga dysentericos effectum potum ex vino.* Sic et Chiffetianus. Sed ille insuper pota. Itaque scribendum, *radicis tantum altitudine differens et erga dysentericos effectum potæ ex vino.* Ra-dicis, inquit, altitudine et ejusdem ex vino potæ effectum. *Gelenius* fecerat, *efficaci effectum potu ex vino.* Sic xxv. 8. *Themiso*, ut et Chiflet. et Pintiani, qui alias *Themison.* *Gudianus* et *Menap.* nasci tradiderunt id solo et mineus. *Acad.* nasci tradiderunt id solon et mineus. *Andegav.* nasci tradiderit id Solon mirneus. Altero loco quatuor con-jurarunt in adjecto sale. *Gronov.*

Vulvarum ritibus] Inflammationibus. *Idem.*

Cum melle] Mulsa. *Dioscor. Idem.*

Arterias et tonsillas] Acri fluxione exasperatas. *Idem.*

CAP. XXI. *De malva, malope, et al-thæa, et lapatho, et oxylapatho, et hydrolapatho, et hippolapatho, et bul-lapatho.*

Malope] Alii, *moloche.*

Lapatho] Lapathi *Dioscoridi* qua-tuor genera: oxylapathum silvestre; oxylapathum sativum; oxalis rotunda silvestris, nos et sativam habemus; oxalis, sive anaxyris. Quatuor his generibus idem addit hippolapathon, nulla facta mentione aut hydrolapathi aut hulapathi. *Hydrolapathum auc-*

Plinius.

15 Y

toris, est Dioscoridis hippolapathum, in paludibus nascentis. Hippolapathum auctoris lapathi silvestris genus, amplo et lato folio, descriptum a Dodonæo pro tertia specie lapathi. Bnlapathum vero, planta, quam totambonam officinæ vocant. *Idem.*

E silvestribus, cui grande folium et radices albæ, althea vocatur, ab excellentia effectus a quibusdam Aristalthea] Diversa est codicis antiqui lectio. Scribo igitur sic: *E silvestribus cui grande folium et radices albæ, Althæa vocatur, ab excellentia effectus. Quibusdam Plistolochia;* nam ab excellentia effectus dictam esse Althæam, satis indicat Dioscorides lib. iv. nomen illi asserens a multiplici potestate et usu esse factum. Scribitur autem ea dictio cum *Æ* diphthongo in secunda sæpius; deduci enim videtur a verbo Græco ἀλθαίνω, quod apud nos *medeor* valet. apud Galenum autem de Simplicibus lib. vii. et Theophr. de Plant. Hist. lib. ix. cum *e* simplici scriptum invenio, quod potest tolerari, ut descendat a verbo ἄλθω, ejusdem qua ἀλθαίνω significationis: etsi alias apud eundem Theophrastum cum *Æ* diphthongo inveniatur. Porro *althæam* vocatam esse alio nomine Plistolochiam Plinius supra ostendit hoc ipso lib. cap. 4. his verbis: ‘Pastinacæ simile hibiscum, quod molochen agriam vocant, aliqui Plistolochiam.’ Molochen autem et althæam idem esse et Diosc. lib. iii. et Theophr. lib. ix. auctores sunt. Hermolaus tamen aristaltheam, vocem, ut nos putamus, adulterinam et commentitiam, in Corollario in Dioscoridem agnoscit pro vera et legitima a Plinio tantum desumptam: perperam, ut censemus. Certe in exemplari nostro *Plistolochia*, non *Aristalthea*, legitur, et neque Dioscorides, neque Galenus, Panlusve, medicorum aut quod sciam nullus, ejus vocis meminit. Pro persuaso vero habeo sciolum aliquem

eam commentum esse, quod Græcæ linguæ ignorantia nesciret quomodo hæc vox *althæa* excellentiam effectus significaret: novam igitur ipse excogitavit; satis evidenti exemplo, quanto disciplinarum periculo indocti audeant sese corrigendis libris immiscere, et receptam priscamque antiquorum codicum lectionem mutare. *Pintian.*

Valent et contra venena] *Valent et contra psitim venena*, in antiquo cod. ut forte legendum sit non *psitim*, sed *psimithii*, hoc est, cerussæ quam venenatam esse et Dioscorides et Nicander, et medici omnes testantur. Valere autem contra cerussam malvæ decoctum Dioscorides tradit libro ultimo. *Idem.* *Valent et contra venena]* Si jus decoctarum a bibentibus continuo revomatur. Diosc. *Dalec.*

Adpersum genitali fœminarum] Pro genitali habent curationis quinque manu exaratæ membranæ. Numquid, *adpersum cubatibus fœminarum?* x. 57. ‘Medicina in fame, et cubatus in fumo.’ Ubi tamen *cubitus* Mss. si malis *cubitibus*. In contrarium effectum de vitice xxiv. 9. ‘Matronæ Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes his foliis cubitus sibi sternunt.’ Cogitabam etiam aliquando, *lavationibus*. Sic infra: ‘In solia balnearum additum.’ Prima editio Jo. Andreae Romæ curata a. 1470. ejus usum etiam mihi præbuit egregius Gudins, *cubili*: alia Parisiensis vetus, *cubitali*: pro quo ex Hermolao sumpserunt, opinor, *genitali*. Gronov.

Ex vino albo] Aut cum mulsa. Dioscor. *Dalec.*

Panos] Abscessus. Dioscor. *Idem.*

Defectu sanguinis] Atrophia. *Idem.*

Mirum aquam radice ea addita addensari sub dio atque lactescere] Multo etiam fidelior hac in parte codex noster, *Mirum aquam radice addita ea addensari sub dio, atque glacescere.* Theophr. ix. 19. ‘Spinam enim quan-

ſam enarrant quæ aquam injecta congelet: et radicem althææ poſſe addenſare aiunt, ſi tritam injeceris, ſub dioque humorem poſueris.' Quæ Theophrasti verba invenies a Dioscoride tralata tertio ejus libro, cap. de Althæa. *Pintian.*

Efficacior autem, &c.] Nam peptica et malactica viſ ſpatio temporis elanguescit. *Dalec.*

Nec lapathum diſſimiles, &c.] Non hoc dicit, lapathum herbam eſſe ſilveſtrem, ſed præter ſativum eſſe etiam aliud lapathi genus ſilveſtre. Quare melius legitur adjecto, et: *Est autem et ſilveſtre. Gelen.*

Rumicem] Snpra XIX. 12. Lapathum ſativum rumex dicitur, non ſilveſtre. *Dalec.*

Lapathum cantherinum] Ut Columella I. 9. hexastichon hordenum cantherinum vocari ait, quod cantheriis, id eſt, equis pabulum datur, ſic lapathum cantherinum hoc rumicis genus vocari probabile eſt, quod eo valde cantherii delectentur. In equis cantherii, quod in porcis majales, in ovium genere verveces. Lucilius: 'Penula, ſi quæris, cantherius, ſervus, ſegestre, Utilius mihi, quam ſapiens.' Rumicem fecundum, epitheto peculiari, auctor Moreti vocat. *Idem.*

Est et alterum genus fere, oxylapathon appellant, sativo idem ſimilius] Legendum reor feri, hoc eſt, ſilveſtris, non fere. Vetus quoque codex item legit, non *idem*. *Pintian.*

Sunt qui hydrolapathon] Integra et nihil mutata lectione, quidam a Plinio ſignificari volunt lapathi aquatici genus quarto loco deſcriptum a Dodonæo, in noſtris stagnis frequens. *Dalec.*

Radix aceto decocta ſi coletur, ſuccus dentibus auxiliatur] Scribe, *Radix aceto decocta, ſi colluuntur, dentibus auxiliatur*, ex V. C. Quæ lectio fantorem habet Dioscoridem lib. II. de lapatho ſic prodentem: 'Decoctis in vino etiam rumicibus, in dolore dentes et

aures utiliter colluuntur.' *Pintian.*

Stomachi inextricabilia vitia ſanant] *Stomachi ſtadia, τὴν ἄσπην.* Dioscor. et cæliacos affectus. *Idem. Dalec.*

In aqua cæleſti prodeſt ſanguinem rejicientibus] Delevit hic τὸ prodeſt Gelenius, ubi retinent Acad. Menap. Gnd. transpoſitum, *ſanguinem prodeſt rejicientibus*; non Voſſiani duo: ſed nec, ubi reliquit Sigismundus, in fine hujus periodi membranæ id nullæ agnoſcunt. Recte, ut puto: modo τὸ *rejicientibus* mntes in *rejicientes*. Ita enim conceperat Plinius: *Dysentericos ſemen duabus drachmis in vino optime liberat. Oxylapathi ſemen lotum in aqua cæleſti ſanguinem rejicientes, adjecta acaciâ, lentis magnitudine]* Intelligitur enim ex præcedenti membro 'liberat.' Et ſic amat sæpe Plinius verba lucrifacere. Scripſimus etiam *optime pro potum*; nam et Voſſ. et Chiflet. *optimum.* Gronov.

Præſtantiſſimos paſtillos] Ad ſcabiem, lepras, impetigines. *Dalec.*

Radice meliceridas et lepras curant] Scribo, *lichenas et lepras*, ex antiquo exemplari, ſuffragante etiam Dioscoride lib. II. 'Sanant,' inquit, 'rumicum omnium radices in aceto coctæ, crudæque mox emplaſtri modo impoſitæ, lepras, impetigines, ſcabroſque ungues.' Sic enim melius legetur quam ut Hermolaus caſtigavit, qui pro *cherias*, ut antea in codicibus excuſis legebatur, *melicerias* ipſe ſubſtituit. Quod etſi Dioscorides quoque ſcribat, tamen accedenti ad alteram ejus ſententiam, de antiquiſſimi et emendatiſſimi codicis ſcriptura, nullus relinquitur dubitationis locus. Eſſe autem lichenas Græce, quæ a Latinis impetigines dicantur, apertius eſt quam ut expoſitione cgeat. *Pintian.*

Radice meliceridas et lepras curant] Agnoſco *meliceridas*, XXI. 20. extremo. *Psellus* περὶ καινῶν ὀνομάτων τῶν ἐν νοσήμασιν. Μελικηρίς, ἀπόστημα σώματι χλιαρῷ εἰκόσ. Sed hic qua-

tuor scripti, *Radice cherias*, ut erat vulgo ante Hermolaum Barbarum. Princeps liber, *Radici licherias et lepras curant*. Forte *lichenas*. Sic XXI. 19. 'Lichenas et lepras et furfures in facie emendant.' XXII. 22. 'Urinam ciere præcipue traditur, sanare lichenas et lepras ex aceto.' Ibidem : 'Xenocrates et lichenas et psoras radice in aceto decocta tolli dicit.' Ubi Vossianus : *Xenocrates et lichenas, psoras, lepras radice, &c.* Vide XXVI. Monuerat et Pintianus. Gron.

Poto vino et lienes] Cum aceto, Dioscorid. Legit Cornarius, *Semine potio e vino lienes, &c.* Dioscorides vero habet : 'silvestris (nempe mollis) et oxylapathi, oxalidis semen ex aqua aut vino bibitur contra dysenterias, cæliacos affectus, stomachi fastidia,' &c. nulla lienis facta mentione. Dalec.

Et urinam ciēt] Menses. Dioscor. Idem.

Et erga dysentericos effectu, potum ex vino] Ut intelligamus hoc quoque differre a reliquis lapathi generibus, quod peculiarem vini contra dysenteriam habeat. Gelen.

CAP. XXII. *De sinapis tribus generibus, et marrubio, et serpyllo, et sisymbrio, sive thymbræo, et de lini semine, et blito.*

In sativis tria genera diximus] Lib. XIX. c. 8. Dalec.

Contra pituitam tenetur in ore] Manus capitis pituitam elicit. ἀποφλεγματίζει. Diosc. Dalec.

Ad uvam gargarizatur, &c.] Ad tonsillas, dinturnasque et callosas arteriæ scabritias succus mixtus cum mulsâ gargarizatur. Idem.

Item comitialibus tepidum cum succo cucumerum] Vossiani duo *tepidus*; melior, *comitialibus tædis* cum. Lege, *tædiis*. Sic utitur eo vocabulo XXIII. 1. 'Utique ulcerum phagedænis et gangrænis tibiærumque tædis cum sale illuminantur.' XXIV. 10. 'Succus hederæ tædia narium graveolentiamque e-

mendat.' XXVI. 1. 'Causticis namque curabatur, ni usque ad ossa corpus exustum esset, rebellante tædio.' Eodem lib. cap. 13. 'Taminia quidem in aceto decocta etiam vestes eo tædio liberat.' Gronov.

Conversione] Strangulatu. Diosc. Dalec.

Est autem id semen ex seseli] Tordylium quidam Creticum seseli vocant. Diosc. Idem.

Et si vehementior somnus] Vox somnus non est in optimo conspicienda. Ut suspicer eam insertam, postquam vocabulum præcedens sic corruptum edi cœpisset; Plinio autem fuisse: *Et si veternus lethargicos premat*. Gronov.

Per duplices pannos] Inter duplicatum pannum. Dalec.

Exit et e cauliculo succus lacteus] Falsum hoc; non enim planta hæc lacteum succum fundit. Idem.

Sinapis naturam, &c.] Lege: *Sinapis naturam effectusque eosdem habere traditur Adarci instar salis coacta, in cortice calamorum nascens*. Salmas. pag. 1301. a.

Inter silvas lucta, &c.] Lib. XVI. c. 36. quo tractantur arbores in silvis nascentes. Inepte Plinius et illic et hic ardacen inter plantas memorat. Vide supra XVI. 36. et infra XXXII. 10. circa finem. Dalec.

Qui sanguinem rejecerint] Tabidis. Diosc. Idem.

Scopis] Fasciculis mannalibus. Id.

Et virilium vitiiis, &c.] Folia cum melle illita sordida ulcera purgant, nomas sistunt. Diosc. Idem.

Ad tussim siccam efficacissima est] Ob humoris crassitiem. Idem.

Gangrænas et pterygia] Cancrum esse gangrænam putat Nonius, quamvis eas ægritudines medici distinguant. Lucil. Sat. lib. I. 'serpere nti gangræna malum atque Herpes ita posset.' Varro περί εξαγωγής : 'Non vituperamus, cum sciamus digitum præcidi oportere, si ob eam rem gan-

græna non sit ad brachium ventura.' Idem lib. II. de Vita Pop. Roman. metaphorice: 'Quo facilius animadvertatur per omnes articulos populi hanc mali gangrænam sanguinolentam permeasse, nempe morum labem et corruptionem.' Idem.

Morbo regio] Naribus morbum regim purgat. Diosc. Idem.

Vomicas rumpere] Internos abscessus. Idem.

A serpendo putant dictum] A serpendo putant dictum, quod in sativo evenit in petris maxime. (a maceris demissum prolixius crescit. D.) silvestre ac voluntarium non serpit, sed ad palmi altitudinem increscit. Sativum organo simile foliis ramisque, sed candidioribus. Dioscor. Idem.

Sed ad palmi altitudinem increscit] Parvi: nimirum ad quatuor digitorum, sive trium pollicum altitudinem. Idem.

Et contra murinorum venena, &c.] Leporis, draconis, pastinacæ, &c. Idem.

Illinitur temporibus] Καταβρέχεται Dioscor. affunditur. Idem.

Desideria] Ardores, phlegmonas. Dioscor. Idem.

Ad cruentas excreationes] Dioscoridi cruentos vomitus sedat ejus succus, ad drachmas quatuor potus ex aceto. Idem.

Sisymbrium silvestre a quibusdam] Sisymbrium a quibusdam appellatum silvestre serpyllum. Diosc. Apud Aristophanem sisymbrio sponsi coronantur hilares alioqui, et nuptiarum expectatione læti, unde νυμφίων βίος, solutus et voluptarius, ὅμεις μὲν ἄρα ζῆτε νυμφίων βίον. Rhod. XXVIII. 24. Idem.

Simile nasturtio est] Gustu, Diosc. Idem.

Utrumque efficax] Prius, Diosc. Id.

Quod in sicco ortum, &c.] Quod in sicco ortum menthæ hortensi simile est, odoratius, latiore folio, et coronis inseritur. Dioscor. Idem.

Utraque capitis] Prius, Diosc. id.

que folio fronti et temporibus illito. Idem.

Cutisque vitia] Ephelidas, maculas sole contractas, et lentiginines in facie. Diosc. mulierum non addit, atque id de posteriore. Idem.

Movet urinam cum vino potum] Utrumque et mox. silvestre, prius. Dioscor. Idem.

Quos vigilare opus sit] Somnolentos, veterinosos, lethargicos. Idem.

Cutis vitia emendat] Ephelidas, et varos, crudum illitum cum nitro et fico. Dioscor. Idem.

Epiphoras cum thure] Omnem inflammationem cum aqua, melle, exiguo oleo, aut cum melle cocto. Dioscor. Idem.

Membranas mitigat] Inflammatas. Idem.

Iners videtur ac sine sapore] Εἰρηθές, εὐτελές, μωρὸν λάχανον. Idem.

Unde convitium fœminis, &c.] Βλιτάδες eæ dicuntur, εὐτελεῖς. Planto 'luteæ' et 'blitæ', a luto et blito. Catullus: 'Non assis facies, o blitum lupakanar,' id est, meretrix fatua. Scallig. in Varr. Plantus in Trucul. 'Blitea et lutea est meretrix, nisi quæ in vino sapit, ad rem snam.' Lutea contemptissima, nullius pretii, e luto facta: βλάξ, stolidus, ineptus, insulsus: βλιτὰς γυνή Suidæ iners, stupida, fatua: βλιτομάμας Aristophani, stolidus more puellulorum. Inde vox Gallica, Belitre. Idem.

Ventrem adeo turbat] Theopompus comicus apud Athen. lib. XIV. Παῦσαι κυβεῖων, μεράκιον, καὶ τοῖς βλίτοις Διαχρῶ τὸ λοιπὸν κοιλίαν σκληρὰν ἔχεις. Τὰ περραῖα τῶν ἰχθυδίων ἀπέσθιε. Victorius III. 13. Idem.

CAP. XXIII. De meu, et feniculo, et hippomarathro vel myrsineo, et canabî, et de ferula, et cardus.

Myrsineo] Al. murrhineo, vel murrhino. Dalec.

Duo genera ejus] Macedonicum scilicet et Hispanicum. Non quidem ea duo diversa genera sunt: cæterum iis in locis plurimum gignitur. Idem.

In Athamante reperiatur] Monte Phthiotidis Thessaliæ, supra iv. 8. *Idem.*

Radice trita vel decocta] Citra coctionem. Dioscor. *Idem.*

Vesicæ vitia] Farcitæ ac præclusæ. Dioscor. *Idem.*

Unde intellectum est, &c.] Nicander in Theriacis: *μαράθρου δέ ἐ νήχυτος ὀπρηξ Βοσκηθεὶς ὠκύν τε καὶ αὐγήεντα τῖθησι.* *Idem.*

Caule turgescente] E scapo, foliis, viridi semine, ramulis, et radicibus prima germinatione. Dioscor. *Idem.*

In Iberia] In Iberia caulem medium, dum floret, rustici demetunt, et igni admovent. Calfactus is *succum lacteum*, ὀπὸν, exudat gummi similem, altero succe efficaciorē ad oxydergica et ocularia medicamenta. Dioscor. Confuse et perturbate hoc Plinius. *Idem*

E lacrymis fit] Gummoso lignore, quem igne vicinus canlis veluti lacrymatnr. *Idem.*

Quin et panis crustis subditur] Ut ammi, melanthium et anisum. *Idem.*

Stomachum dissolutum astringit] Stomachi fervorem extinguit. *Idem.*

Ex aqua tritum sedat] Frigida potum. Dioscor. *Idem.*

Ventrem sistit] Hippomarathron radice aut semine poto. Dioscor. *Idem.*

Mammas replet] Si sativi coma, vel semen cum ptissana sumatur, aut si hippomarathri foliorum decoctum hauriatnr. Dioscor. *Idem.*

Renes purgat] Renum doloribus prodest. *Idem.*

Ardentibus ex aceto] Ex incendio factis, vel carbunculis. *Idem.*

Calculos vesicæ pellunt] De Hippomarathro id Dioscor. *Idem.*

Verendis amicissimum] Tumentibus, ulceratis, pruriginosis. *Idem.*

Vesicæ cum vino leni] Stranguriæ. Dioscor. *Idem.*

Petridius qui Ophiaca scripsit] Scribendum *Petrichus*, non *Petridius*, ut supra ostensum est, ex Nicandri interprete et antiquo exemplari. *Pint.*

Et Miction qui Rhizotomumena] Scribo *Micton*, non *Miction*: et *Rhizotomicu*, non *Rhizotomumena*, ex Nicandri interprete, in Theriacis Mictionem citante in Rhizotomicis. *Idem.*

Cannabis] In vetusta inscriptione sepulchri Patavini legitur *Canabetum* simplici *n.* Ea sic habet: 'Inferendi, in area humandi, sepeliendique jus potestasque esto: ut huic areæ, quam ego defuii, et a fronte maceriam duxi, et titulum posui, ultra eam aream et maceriam in fronte in agro versus late P. X. retro usque ad Canabetum huic areæ cedet, in qua pedatura neque humari, neque tumulum fieri volo, ut habeat ea area et a latere accessum suum.' Brissonius II. 16. *Dalec.*

Succus ex eo vermiculos aurium] Cannabis recentis decoctum expressa valide herba, piscatores terrestrium lumbricorum cavernulis effundentes eos statim evocant. Ejusdem succus, aut decoctum, tineas equorum ventri inhærentes ejicit et necat. *Idem.*

Tantaque vis ei est] Cum Plinius legisset cannabis silvestris virgas esse althææ similes, oscitanter et incogitantem cannabi tribuit, quod althææ proprium est, ut aquam spisset, quod antea traditum est, c. 21. *Idem.*

Alvo succurrit] Concitatæ. Dioscor. *Idem.*

Ambustis cruda illinitur] Inflammationes mulcet illita, et tumores discutit. Dioscor. *Idem.*

Radix] Medulla, Dioscor. *Idem.*

Ex oleo autem et aceto] Sndores ciet, cum oleo peruncto corpore. Dioscor. *Idem.*

E viridi ferula ramusculus] Herm. Barbarus, *E viridi ferula musculus*, subjicit, tanquam ex Dioscoride, apud quem est *ἐντερίων*. insuper esse codices notat, in quibus *medulla* scribatur, non *musculus*, neque *ramusculus*. Vere ille quidem utrumque: quamvis Dioscorides alium effectum ei medullæ tribuat, quam hic Plinius. Verba III. 91. *Τοῦτον χαρποῦ ὕπτος ἡ*

ἐντεριῶν πινομένη αἱμοποϊκοὺς καὶ κοι-
λιακοὺς ὠφελεῖ. At Plinii in membra-
nis, Chiffletianus, *Et viride merulla*
vultuis utile est: quatuor nostri, ut
fere ex alio notant: *E viridi medulla*
vultui utile est et ad omnia ejus vitia:
Vossianus antiquior, *E viridi medulla*
vultuis utile est ad omnia ea vitia.
Scribendum censeo, *E viridi medulla*
vulvis utilis est ad omnia earum vitia;
nisi etiam *utile malis* retinere, ut
'Triste lupus stabulis.' Gronov.

Ad sanguinem sistendum] Ad cruen-
tas excreationes medulla pota con-
fert, naribus indita sanguinem erum-
pentem sistit. Dioscor. *Dalec.*

Radicis succum] Sagapenum, quod
imo caule ad radicem vulnerato fluit.
Dioscor. *Idem.*

Silvestrium genera sunt duo: unum
fruticosius a terra statim: alterum uni-
caule crassius] Hoc μονοστελεχὲς et
μονόκαυλον Theophrasto, illud θαμνώ-
δες ταῖς ῥάβδοις. Immemor ergo sui
Plinius *fruticosum* heic pro fructecto-
so posuit. Fructosa est ebenus,
quam θαμνώδες δένδρον ideo vocat
Theophrastus. Vide Salmas. pag.
1031. b.

Unum fruticosius] Scolymus Theo-
phrasti, qui infra describitur xxii.
22. 'Frutex est nunquam cubitali
altior,' &c. *Dalec.*

Alterum unicaule crassius] Scolymus
Dioscoridis. *Idem.*

Celeriter canescentem] Marcore can-
dicantem, ob id γήρια, γηράμους, et
γηράματα Græci, ut pappos Latini vo-
cant. Rhodig. vi. 7. *Idem.*

Ut mares gignantur] Medicorum
vulgus Chamæleontæ, id est, silves-
tris cardui florem, ad conceptus effi-
cacissimum esse putat. *Idem.*

Ita enim Chæreas Atheniensis scrip-
sit, et Glaucias qui circa, &c.] Brevius
in antiquo exemplari, *Ita certe Glau-*
cias scripsit qui circa, &c. reliqua su-
perfluunt. *Pintian.*

Manducatus carduus odorem com-

mendat oris] *Lege, Mastiche cardui*
silvestris odorem commendat oris. Sal-
mas. p. 228.

Odorem commendat oris] Radix il-
lita, et decocta, in vinoque pota, to-
tius corporis et alarum graveolenti-
am emendat. *Dalec.*

CAP. XXIV. Theriacæ compositio,
medicaminis Antiochi.

Sed discessuri ab hortensibus] Sic
Gelenius, cum legeretur, *ante disces-*
sum. Acad. Gud. Vossiani tres, *hor-*
tensis. Scribendum *hortensiis.* Sic
enim solet. xix. 6. 'Hortensii omni-
bus fere singulæ radices,' et cap. 8.
'Beta hortensiorum levissima est.'
xxi. 15. 'Batin hortensiam.' Sic
enim Voss. Chifflet. Pintiani, ubi vul-
go *hortensianam.* xxii. 24. 'E floribus
coronamentisque et hortensiis.' xxvi.
8. de crethmo: 'Speciesque est batis
hortensia.' Sic plane Voss. ut et
Chifflet. ubi etiam editum *hortensis.*
Gronov.

Incisam lapide versibus in limine adis
Æsculapii] Academ. Gud. Men. in
limine dei Æsculapii. Andegav. *ver-*
sibus limine dee esculapis; et super τὸ
limine notatum, *vel line.* Modestius,
quam postea, tentatam veterem
scripturam agnoscere licet, quæ su-
perat in sanctiore: *versibus et linedea*
esculapi. Hinc illud *limine* natum,
quod ignoravit Plinius. Forte scri-
bendum, *incisam lapide versibus VI.*
in æde Æsculapii. *Idem.*

Serpylli duum denariorum pondus:
opopanacis et milii, &c. digeruntur in
pustillos victoriati pondere] Vides *de-*
narium pro drachma, *victoriatum* pro
tribus obolis. Sic et xxi. 22. et xxix.
1. Sic cap. 4. et 6. et 10. xxx. 14.
et 15. Sic 'duæ sextæ denarii,' pro
duobus obolis. Vide Gronov. de
Sestert. p. 195.

Milii] *Mei*, ex Galeno l. ii. de an-
tidotis. Hujus remedii alia descrip-
tio est apud Plinium Medicum l. iii.
cap. pen. Chifflet.

LIBER XXI.

PROEM. *De natura florum et coronamentorum.*

CAP. I. *De mira florum varietate.*

De natura florum] Theophr. Hist. VI. 6. et VII. 3. Plutarch. Conviv. Quæst. lib. III. Athen. lib. XV. *Dal.*

Cato] Cap. 8. *Idem.*

Pingere] 'Tot fuerant illic, quot habet natura colores, Pictaque dissimili flore nitebat humus.' De campis Ætnæis, in quibus rapta Proserpina est. *Idem.*

Ideoque sæcula annosque tribuit iis. Flores vere odoresque in diem gignit] Secus in codice vetere: *Ideoque sæcula annosque tribuit. His vero flores odoresque, &c.* ut pronomen *His* referat coronamenta: et paulo post *celerius, non celerrime*, in eodem habetur. *Pintian.*

Sufficiente imagini colorum reddendæ, misturarum] Annotant e Vett. *sufficit*: tum *mixturarumque*. *Academ. reddendo mixturarumque.* Gud. et Voss. duo, *reddendæ mixturarumque.* Optimus *sufficienti*; dein, *reddendæ et mixturarumque.* Suspicio, *Sed ne pictura quidem sufficiens imagini colorum reddendæ est mixturarumque varietati.* Gronov.

Sive alterni atque multiplices, &c.] Lege: *Sive alterni atque multiplices inter se nectantur, sive privati generis funiculis, in orbem, in obliquum, in ambitum.* De florum varietate et mixtura, multipliceque usu in coronis nectendis loquitur, quorum imagini exprimendæ nec pictura sufficit, sive alterni et multiplices nectantur inter se, sive privati generis funiculis in orbem, in obliquum, in ambitum. Se-

quens caput sic incipere debet: *Quædam coronæ per coronas currunt: tenuioribus utebantur antiqui, stroppos appellant, unde nata strophiole.* Nihil hæc ad flores, aut e floribus coronas: duæ aut tres tæniæ invicem tortæ coronam faciebant, quam vocabant *stroppum*. hoc est, quod ait, *quasdam coronas per coronas currere*; nam totidem coronæ, quot tæniæ tortæ. addit: *Cum vero e floribus fierent, sarta a serendo serieve appellabantur*: a serie, id est, ordine, vel a serendo sarta dicebantur coronæ, quæ e floribus fiebant. *Salmas. pag. 371. a.* Vel sic lege: *Sive alterni atque multiplices inter se nectantur: sive pro brevitate generis funiculis in orbem, &c.* Vide *Salmasium pag. 1068. b.*

Sive privatis generum funiculis] Bis tentavit hunc locum *Salmasius* ad *Solin. p. 371. reddit sive privati generis funiculis*; p. 1068. *sive pro brevitate generis funiculis*; quod sit in *Thuanæo, privati generis.* Nostri quinque *generum*, sed ἀμύμων ille *privati*. Vide an fuerit: *sive alterni atque multiplices inter se nectantur, sive privorum generum fasciculi, in orbem, in obliquum, in ambitum.* Eam enim vocem huic rei aptarunt. *Cicero Tusc. I. III. 'Fasciculum ad nares admovebis.'* *Tertullianus*: 'Coronam si forte fascem existimas florum per seriem comprehensorum.' *Gronov.*

CAP. II. *De strophiole serto, et qui primum flores miscere cæperint, et quando primum corolla inventa est, vel appellata, et quare.*

Quando primum] *Janum omnium*

primum nummum percussisse, rates et naves invenisse, coronas reperisse, illisque fuisse usum, tradit Athenæus lib. xv. ac ideo multas civitates Italiæ ac Siciliæ in sua pecunia altera parte bicipitem eum eudere, altera vel navem, vel ratem, vel coronam. Victor. xxxvi. 16. *Dalec.*

Strophia appellantes] Strophium nunc corona est: Virg. in Copa: 'Et gravidum roseo necte caput strophio:' nunc fascia pectoralis, quæ tumorem papillarum cohibet, Nonio. Turpilii: 'Me miseram quid agam? inter vias epistola excidit mihi, infelix inter tuniculam et strophium quam collocaveram.' Plant. in Anful. 'Pro illis crocatis strophiiis, sumptu uxorio.' Brod. iv. 11. *Strupos*, vetus. 'Strupum' et 'stropum' antiquitas coronam dixit. Festus. Turn. xxix. 1. *Strophia ἀπὸ τοῦ στρέφειν, a contorquendis floribus dum conseruntur et connectuntur. Idem.*

Inter sacra tuntum] Quæ coronati peragebant. *Idem.*

E floribus fierent sarta] Apud Apul. Asini lib. x. Gratia et Horæ Venerem Deam suam propitiant jaculis floris serti, et soluti. Coronas ex floribus στεφάνους ἰοθαλάας Philoxenus vocat apud Athenæum lib. ix. pag. 203. vs. 5. Apud eundem σπορινοὺς Dromon vocat, quæ singulis convivis dispartiebantur. *Idem.*

In sacris certaminibus] Τέσσαρες εἰσιν ἀγῶνες ἀν' Ἑλλάδα, τέσσαρες Ἴροι, Οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων Ζηὺς, Δηιοῖδο, Παλαίμονος, Ἀρχεμόροιο. Ἄθλα δὲ τῶν κότινος, μῆλα, σέλινα, πίτυς. Ludi ii et sacra certamina fuerunt, Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia. *Idem.*

Accendere Sicyonii] Strabo in Brutiis, circa Vibonem, agrum scripsit tanta florum copia scatere, ut eo collectura Proserpina e Sicilia diverteret, et coronæ e floribus illic primum textæ sint. Ennius in Sotadico apud Varronem: 'Ibant malacam viere

Veneriam corollam,' nempe apud Hephæstionem, ποίης τέρεν ἔνθος μαλακὸν ματεύσαι. *Scalig. in Varr.*

Coronariæ] Strophiaris vocat Plautus, strophiorum, id est, coronarum, artifices. *Idem.*

Atque in primis appellata Stephano-plocos] Vossiani tres, Acad. Gud. *Stephaneplocos*. Ut et Græcis Στεφανη-πλόκος. xxxv. 11. 'Quæ e nobilissimis ejus tabula appellata Stephane-plocos.' Sic iidem Mss. *Gronov.*

Ramento e cornibus tincto] Idem fit hodie pennis gallinarum albis, cuiusque floris et colorem et figuram imitantibus: idem fit charta picta ac concisa, singulos flores representante. Idem fit et a Vestalibus præsertim Italicis, sericeis filis germanum floris colorem, nativamque figuram exprientibus. *Idem.*

Postquam e lamina ærea tenui] Optimus, e lamina; non enim lamina, quod ex corruptis libris adamavit Gifanius. xxxi. 6. 'Denaria appellatur, cuius laminæ latitudo,' &c. Ubi male codex Pintiani, *lumina*. xxxiii. 5. 'Cadmia æris massis, alumen laminis.' Ejusdem libri cap. 7. 'ferri candentis lamina.' cap. 9. 'Lambas duci et specula fieri.' xxxiv. 8. 'Coronarium tennetur in laminas.' cap. 18. 'Adaligatisque lumborum et renium parti laminis frigidioribus.' Et, 'lamina pectori imposita.' Et, 'Uritur autem in patinis per laminas.' Sic omnibus his locis Vossianus. *Gronovius.*

CAP. III. *Quis primum coronam foliis aureis et argenteis dedit, et de honore coronarum apud antiquos, et de Scipionis honore, et de puctilibus coronis, et Cleopatæ reginæ facto.*

Crassus dives] Eum creditoribus suis decoxisse posthac tradit xxxiii. 10. quemadmodum et Valer. vi. 11. *Dalec.*

Lemniscî] Magius ii. 17. *laniscos* legi vult, quod urnarum et sepulchrorum sarta lanis coloris, et tæniis or-

narentur, ut antiquissimum coronarum genus lanearum fuit, quas in sepulchris tæniis multis sculptas videmus, interdum striatas. Cæcilus in *Androgyno*, 'Sepulchrum plenum tæniarum.' Plutarchus in *Philopæmene* defunctorum urnas tæniis cingi et redimiri docet. Supra, xviii. 2. Spiccam coronam alba vitta Acea Laurentia collocavit. Varroni de Ling. Lat. lib. vi. infulæ dicuntur, quasi infulæ, quod intra hostiarum cornua velamenta e lana adderentur. 'Itaque nunc,' inquit, 'cum ad sepulchrum frondes et flores ferunt, lanas addunt.' Hæc quidem Magius *πῶς καὶ ἀξιωματὸς*: verum si e lana lemnisci forent, quod ait Plinius, cædari non possent, nisi quis sic existimet, quod e lana principio fuit, ex ære postea, auro, argentove factum. Apud Germanos coronæ sponzarum lemniscos etiam nunc habent, nempe undique pendentia foliola aurea, nunc cæolata, nunc rudia, quæ Galli vocant *paillettes*, veluti paleolas. Festo, Lemnisci fasriolæ colorisæ dependentes ex coronis: sic dictæ quod antiquissimæ fuerint laneæ coronæ. *Idem.*

Propter Hetruscas] Tertullianus Hetruscas duas ex auro, quæ in triumphis ferebantur, describit, alteram civicam quernam, alteram victricem lauream. 'Coronant,' inquit, 'et publicos ordines laureis publicæ causæ: magistratus vero insuper aureis, ut Athenis et Romæ. Præferuntur etiam illis Hetruscæ. Hoc vocabulum est coronarum, quas gemmis et foliis ex auro quercinis ob Jovem insignes ad deducendas tensas cum palmatis togis sumunt.' Ac rursus: 'Triumphilaurea foliis struitur, hæc admiratur lemniscis, et inauratis laminis, unguentis delibuitur,' &c. *Id.*

Bractearumque] Id est, exiguos appendices squamulis similes cælatos. Intelligendum P. Claudium Pulchrum non tantum coronis addidisse lemniscos, sed etiam pro philyris

pendulis quibusdam velut tæniis ac fasciis adtexuisse adnexisseque bractearum aureas, vel argenteas. Legendum puto, *bractearumque etiam philyras dedit.* *Idem.*

Per ludos] Ludos Consuales significat a Romulo institutos in honorem Neptuni equestris, qui artem equitandi docuit. Illis equi ac muli, tum juncti, tum soluti, magno spectatorum studio, per circum decurrebant, nullusque pro victima sacrificabatur. Alii Equitia intelligunt ab eodem reperta, quæ in Martio campo celebrabantur. Vide Alex. ab Alex. v. 26. *Idem.*

Et servos suos quique mittebant] *Lege: Servos suos equosque mittebant. Inde illa XII. tabularum lex: Qui coronam parit, ipse pecuniave ejus, virtutisve ergo duitur ei, pro detur ἀρχαῖκῶς.* Addit Plinius interpretans verba legis: *quam servi equive meruissent, pecunia partum lege dici nemo dubitavit.* Et post sequitur: *dum intus positus esset; dele intus: coronam igitur virtute partam et ei qui peperisset, et ejus parenti sine fraude esse impositam lex jubet, et dum positus est, id est, collocatus, et dum foris effertur.* Tota ergo lex ita fuit concepta: 'Qui coronam parit ipse pecuniave ejus, virtutisve ergo duitur ei, ut ipsi mortuo parentique ejus, dum positus escit, forisve feretur, sine fraude siet imposita.' *Salmas. p. 122.*

Qui coronam] Hic duplicis coronæ mentio fit. Prioris, virtute partæ: de qua Cicero libris de legibus: 'Jam illa significatio est laudis ornamenta ad mortuos pertinere, quod coronam virtute partam, et ei qui peperisset, et ejus parenti sine fraude esse lex impositam jubet,' &c. Posterioris, quam pecunia comparasset, nimirum vel equis vel servis, superiore minus honorata et landata. Imperator Alexander civilium munerum vacationem iis non permisit, qui æmulis corruptis et redemptis coronati

fuerant. Rævardus c. 15. in leg. xii. Tabul. qui sic interpretatur, eum argui, vituperari ac reprehendi, qui pactione coronam sit adeptus, virtutis ergo, ne id fraudi sit iis, qui virtutem citra dolum quærunt. Quod autem pertinet ad mortuorum coronas, Servius adnotavit, olim cadavera per dies septem domi servari solita, rogo dari octavo die, sepeliri nono. Turneb. xxix. 1. legit *dividitor*, id est, detrahitor, adimitor, si pactione adeptus sit, non virtute. Veteribus 'dividia' tædium fuit, 'dividus' actio apud Nonium, separatus. *Dul.* Qui coronam parit, ipse pecuniare ejus virtutis ergo arguitur] Vetustum exemplar, qui coronam parit, ipse pecuniare ejus virtutis suæ ergo dividitur ei. Scribendum reor: Qui coronam parit, ipse pecuniare ejus, virtutis suæ ergo duitur ei; ut sit antiquo more dictum duitur, pro datur; nam Sexto Pompeio anctore duis dicebant pro dederis. Pintian.

Parit] *Pacit*, pactione acquisiverit. Rævard. c. 15. in leg. xii. Tab. Plinium tamen legisse *parit*, ostendunt sequentia verba, 'Pecunia partam,' nisi 'pactam' legas. *Dalec.*

Virtutis ergo arguitur] Vexatissimus locus. Voss. duo, Acad. et Gnd. *virtutisve arguitur*. Turnebus Advers. xviii. 29. in quibusdam libris ait reperiri, *virtutisve ergo dividitur ei*; in quo literam unam mutat, ut sit *dividitor*; vel conjicit *inditor ei*. Giffanius Lucretiano Indice, in 'arlabitur,' *arduitur* seu *ei arduitor*. Quod et Lipsio placuit Ep. Q. iv. 27. Vossianus primus, *virtutisve ergo duitur ei*. Sic manus vetustissima. Sed sollicitavit eam posterior, et ex *d* fecit *g*, relicta tamen, ut satis appareat, exstante virgula. Itaque scribas censeo: Qui coronam parit ipse pecuniare ejus, virtutis suæ ergo duitur ei. Ut fere Pintianus et Salmasius ad Solin. p. 122. quibus hoc testimonium præbendum erat. Gronov.

Ut ipsi mortuo parentibusque ejus,

dum intus positus esset, forisve, &c.] In vetusto codice, merito legitur, non mortuo: et impositus, non intus positus. Quid si legas non impositus, sed in potibus, hoc est, in convivii; ut infra hoc capite: 'In potu atque hilaritate præcipue odorum vi surrepente.' Pintian. Ut ipsi mortuo, &c.] Græcis mos etiam fuit coronatos mortuos efferre. Cicero in Orat. pro L. Flacco, Smyrnaeum plebiscito decretum fuisse narrat, ut mortuus Castricius in oppidum introferretur, quod aliis non concedebatur; deinde, ut ferrent ephebi; postremo, ut aurea corona imponeretur mortuo. Apud Aristophanem, ἐν Ἑκκλησιαζούσαις, maritus uxorem increpans, quod se in lectulo dormientem, veluti cadaver, reliquisset: Ὠχόν καταλιποῦσ' ὥσπερ ἐπὶ προκείμενον, Μόνον οὐ στεφανώσας, οὐδ' ἐπιθεῖσα λήκυνον. *Dalec.*

Positus esset] Græcis est *πρότιθεσθαι*, de cuius verbi notione et prisca consuetudine vide quæ notata sunt supra ad xvi. 11. *Idem.*

Ex auctoritate senatus in carcerem adductus] Antiquum exemplar *missus*, non *adductus*. Confirmant eam lectionem verba quæ statim sequuntur: 'non ante finem belli emissus est.' Pintian.

Marsiae coronam] Marsias Liberi patris minister in civitatibus libertatis fuit indicium. *Dalec.*

Appellavit tribunos plebis] Voss. *plebi*; ut Livius, alii passim. xxviii. 9. *Drusus tribunus plebei* Chifl. et Voss. idem. Gronov.

Nec intercessere illi, &c.] Sensus est, Tribunos non intercessisse, sed castigandum censuisse Minatium, severiore et longe alia disciplina Romanorum, quam Atheniensium, apud quos juvenes comessabundi, poti, vino madidi licenter ac insolenter Philosophorum scholas adenunt, illos audituri. Nam corruptissimi et perditissimi fuerunt Atheniensium mores, ut inquit Theopompus apud

Athenæum lib. xii. juvenibus apud tibicines et scorta versantibus, aliquanto grandioribus occupatis in tesserarum lusu et ejusmodi petulantia: universoque populo plus sumptus faciente in publicas epulas ac viscerationes, quam in gubernanda civitate. Eo vero crimen probrosius, quod Philosophis operam darent, quorum monitis ac præceptis revocari debuerant ab ea intemperantia, cum Romæ Philosophi nulli essent, qui juvenes ad virtutem et probitatem erudirent. Putat Cujacius hic significari Polemonem, qui cum, auctore Laërtio, comitatus sodalibus aliquando ebrus ac coronatus scholam disputantis de temperantia Xenocratis ingressus fuisset, ab eo nihil deterrito, sed acrius et animosius rem quam cœperat tractanti, sic est castigatus, et ad saniolem mentem reductus, ut eam vitæ impuritatem perosus, philosophiæ se totum tradiderit, et vita functo Xenocrate ejus scholæ præfuerit. Horat. ii. Sat. 'Quæro, faciasne quod olim Mutatus Polemon: ponas insignia morbi, Fasciolas, cubitale, focalia: potius ut ille Dicitur ex collo furtim carpisse coronas.' Atheniensium juvenum, faces vibrantium, Erynniumque cultu pavorem incutientium proteviam in Socratem, multa jam nocte a cœna domum redeuntem, narrat Rhodig. xxi. 40. *Idem.*

Ob id erat in tribunatu plebei, &c. Tres hoc in loco errores Plinii annotat nobilissimus et doctissimus Baro Rich. Strein. de Famil. Rom. Cornel.

Flores e prospectu omni sparsit. Et jam tunc, &c.] Rosa, myrto apud Euripidem in Electra et Plutarchum in Aristide, putho apud Theophr. Hist. lib. vi. et aliis omne genus floribus ornata coronataque sepulchra olim fuisse, e multis scriptorum locis cognoscimus. Anacreon Oda in Rosam: Τόδε καὶ νοσοῦσιν ἀρκεῖ, Τόδε καὶ νεκροῖς ἀμύνει. Sophocles in Electra: Καὶ δὴ

λέγω σοι πᾶν, ὅσον κατειδόμεν' Ἐπεὶ γὰρ ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον, Ὅρῳ κολώνης ἐξ ἄκρας νεοβύτου Πηγᾶς γάλακτος, καὶ περιστεφῇ κύκλῳ Πάντων ὅσ' ἐστὶν ἀνθρώπων θήκην πατρός. Serta illa, ut videre est in urnis ac sepulchris antiquis, tæniis laneis coloris, id est, suo tantum et nativo colore tinctis, implicabantur et nec-tebantur. Magius ii. 17. *Dalec.*

Larium publicorum] Lar apud Plantum in Aulularia: 'Huic filia una est: ea quotidie mihi Aut thure, aut vino, aut aliquo semper supplicat: Dat mihi coronas.' *Idem.*

Ac sepulchrorum] Decemviri olim sustulerunt sumptuosam respersionem, id est, murratam potione: longas coronas, quibus ornabantur busta, sepulchra, sellæ curules, theatra, currus triumphantium; nam rotundi homines utuntur; et acerras, de quibus adnotatum supra xii. 17. *Idem.*

Summaque auctoritas] Legend. *Summaque auctoritas pactili coronæ, uti Saliorum sacris invenimus sollemnes cœnas. Transire deinde rosaria, eoque luxuria processit, ut non esset gratia nisi e mero folio sutilis mox petitis ab India, aut ultra Indos. Lautissimum quippe habetur e nardi folio eas dari, aut veste Serica versicolori unguentis madidas. Hunc habet novissime exitum luxuria fœminarum. Fœminarum luxuria sericæ vestes. Vide Salmas. p. 557. a.*

Pactili coronæ] Plectilis meminit Plautus in Bacchidibus: 'Pro galea scaphium, pro insigni sit corolla plectilis.' πλεκτὸς Xenophonio Colophonio apud Athenæum, κυλιστὸς Eubulo comico. Apud Græcos sponsæ, quæ ad virum ituræ erant, ex obviis floribus coronam sibi texebant, quam sub flammeo capiti imponerent. Probrosus enim fuisset emptam gestare. Alex. ab Alex. ii. 5. *Dalec.*

Sutiles aliorum sacris invenimus] Leg. Saliorum. De horum institutione, ritu, saltationibus, carmine,

ancyliis, et conviviis sumptuosius abunde multa Alex. ab Alex. i. 26. Salus Arcas, Æneæ comes, Saliorum Marti Gradivo sacrorum saltationem instituit. Ab eo dicti Salii, Varro. In denariis Romanis Salus effingitur amictus veste longa, dextra manu caduceum tenens, sinistra clypeum, capite galea tecto prominenti, ad utramque aurem apice oblongo et acuto. Ursinus XXIII. *Idem.*

Rosaria] Coronas e solis rosas. *Idem.*

Mero folio] Merum folium dicit aroma Indicum, non autem floris rosæ folia. *Idem.*

In potu atque hilaritate] In epulis coronatos accubuisse ostendunt Aristophanes in Equitibus, Plantus in Pseudolo. Ovidius: 'Ebrins incinctis phylra conviva capillis saltat et imprudens nititur arte mero.' Martialis: 'Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo, Lassenturque rosis tempora sutilibus.' Rhodiginus XXVII. 26. et 28. Huc spectat quæstio apud Plutarch. in Sympos. i. 3. An inter pocula coronis et sertis utendum sit. *Idem.*

Odorum vi repente fallaciter; scelerata Cleopatæ solertia] Scribendum puto non *fallaciter*, sed *fallacis* et: jungendaque ea verba inferioribus, ut in totum legatur sic: *Fallacis et sceleratæ Cleopatæ solertia.* Namque in apparatu belli Actiaci; ita enim in codice vetere habetur. *Pintian.*

Fertur povere ejus lusisse] Sic quidem exemplar antiquum, sed placet magis legatur, *pavori ejus illuisse.* *Idem.*

En ego sum, inquit, illa chare Antoni] Non *chare* legit idem exemplar, sed in *urce*: lego, *Marce.* *Idem.*

De floribus extra supra dictos] Romana et Parmensis et reliquæ impressiones non *De floribus* habent, sed *De coronis.* At exemplar nostrum *De floribus* præfert; sicque omnino legendum. Cæterum verba illa mox

paulo sequentia, *Flores persequutus est nemo*, emendanda erunt, scribendumque est vice versa, *Coronis persequutus est nemo.* Vocum igitur permutatio facta est; nam si legamus, *flores persequutus est nemo*, quid, obsecro, in libris, quos statim ante memorat, inscriptis Anthologicon, hoc est florilegiorum, tractabatur nisi flores? *Idem.*

De floribus extra supradictos] Annotant in Chifflet. esse *supradictis.* Vereor ne neglexerint observare ibidem abesse τὸ extra. Certe sic Vossianus: *de floribus supra dictis.* Andeg. *de coronis supradictis*; sed ita, ut super τῶ coronis habeat, vel *floribus.* Legendum autem: *De floribus supra dictos scripsit Theophrastus.* Gronov.

CAP. IV. *De rosa in coronis, et de generibus ejus, et ubi seratur.*

In rubo quoque proveniens] Cynobato. *Dalec.*

Angusti] Late se non spargentis. *Idem.*

Granoso cortice] Veluti granis asperso et scabro. *Idem.*

In virides alabastros fastigato] Papillatos corymbos vocat Hieronymus. Dehiscentem in calathum fundi aiunt. Rhod. XXVII. 26. *Colirum* et *conirum* Glossarii auctor vocat κάλυκα ῥόδου μεμνῶτα. Vide Scalig. in Festum, voce *Conivola.* *Idem.*

Ac sese pandit, &c.] Lege: *ac sese pandit in calices, medio sui stantes amplexa luteos apices.* Salmas.

Homero teste] Iliados Ψ. ῥοδόντι ἐλάφ. *Dalec.*

Mensarum etiam deliciis] Solebant Romani non solum mensas ad convivia structas, ut nunc fit, rosarum foliis contexere, sed etiam epularum ferculis ea inspergere, tuta et minime noxia voluptate. Quidam exponunt mensas citreas in summis deliciis habitas inungi rosarum succo, qui ob amarorem intactas et illasas eas servaret a carie et tineis. Heliogabalus in recumbentes convivas per laqueas

ria, veluti per impluvium, rosas effundi jubeat. Quidam et pulvinos trichinarios ac cubitorios rosis farciebant. *Idem*.

Differunt etiam multitudine, &c.] Hæc ex Theophrast. Hist. vi. 6. *Idem*.

Scabritia corticis] Ejus quod infra rosam est asperitas. Theophrast. 'Corticem' vocat corticosum alabastrium, qui semen continet, ut paulo post sequitur. *Idem*.

Lychnis] Quidam inodoratam et pusillam rosam rubram indicari volunt, vere et autumno prodeuntem, quam vulgo vocamus *Damas rouge*. Alii lychnidem Dioscoridis coronariam herbam, flore violæ, purpurascente, a Plinio intempestive recenseri putant inter rosarum genera. Nostrates certe ob similitudinem, quam is flos habet cum rosa, lychnidem vocant, *Pas-serose*. *Idem*.

Contenta varis] Scribendum puto, *contenta ruderibus*; unde et statim subjungit, *Proprie ruderatum agrum amat*: legendum *rueraceum*, non *rueratum*, ex vetusto codice: et mox paulo *novissima*, non *novissime*, in eodem. *Pintian*.

Caule concisa inseruntur] Malleolis ex caule decisis. *Dalec*.

Et ocellis radicis] De Lilio id Theophrastus Hist. ii. 2. *Idem*.

Translatione quoque] Optimus: *translatione quoque, ut viles, optime ocissimeque provenit*. *Idem* Chifflet. et Andegav. flagitant. *Gronov*.

CAP. V. *De lilio, tria genera, et ratione ea inserendi*.

Candor ejus eximius] Lege: *Candor ejus eximius, foris striati et ab angustiis in latitudinem paulatim sese laxantis effigie calathi, &c.* Post: *Tertio generi cætera eadem, calix herbaceus*: posuit herbaceum pro eo quod in Dioscoride est, *κροκῶδες*. Lege ergo *helvaceus* pro *herbaceus*: idem mendum infra cap. 19. 'Narcissi duo genera in usum medici recipiunt: unum purpureo flore, alterum herbaceum.'

Scribendum, 'helvaceum.' Color *helvaceus* et *helveus* est inter russum et album. Ita Festus: 'Hic plane est melius et luteus color vel crocus.' *Salmas*. 102.

Tenuique filo et semine] Videtur scribendum *stamine*, non *semine*; ut ex sequentibus paulo infra patet. Item *pilo*, non *filo*, præfert idem exemplar. *Pintian*.

Nascens per frutecta] Ea est, quæ Iasione a Theophrasto, et ab auctore dicitur posthac XXI. 17. et 22. *Dalec*.

Ut hipposelinum] Theophrastus Caus. i. 4. lilio et hipposelino addit et alia quædam, quæ tamen non recenset nominatim. *ὀπωγενεῖς* vocat has plantas auctor librorum de Plantis, qui Aristoteli adscribuntur, ejus vocis loco in exemplari depravato legitur *opigais*. *Idem*.

In Antiochia et Laodicea Syria] Optimus *Landicea*. Et sic plurimum locutos 'Lautumia' apud Ciceronem, Livium, M. Senecam, 'Landicæni' apud Plin. 'Landice' et 'Landamia' apud Justinum, multaque alia, demonstrant. Similiter lib. XXIII. præm. 'maxime circa Antiochiæ et Landiciæ montes,' idem codex. *Gronov*.

In radice sunt] In caule nulla. *Dalec*.

Tertio generi cætera eadem] Lego, *alteri generi*. Nam tantum duo genera Narcissi sunt: alterum quod florem in medio purpureum habet, *πορφυροειδές*: alterum, quod croceum, *κροκῶδες*. Plinius legisse videtur *ρωῶδες*. Idem quod in medio floris extat *calicem* vocat, nullius Græci auctoris exemplo. *Idem*.

Omnes serotini] Uterque Narcissus nobis floret Martio et Aprili. Theophr. lib. vi. cap. ult. alterum genus leirii per autumnum cum croco et silvestri et sativo floret. *Idem*.

Inventa est et in his ratio inserendi] Forte non *inserendi*, sed *infigendi* legendum est, ut liquet ex his quæ insequuntur, præsertim ex ultimis

capitis verbis: 'Mirumque ita tingi aliquid ut nascatur infectum.' *Pint.*

Colliguntur namque scapi arescentes, liliaque suspenduntur in fumo] Scribo: *Colliguntur namque scapi arescentis lillii, qui suspenduntur in fumo;* tum ex scripto exemplari, tum etiam ex Græco auctore, de Re Rustica, quem alii Constantinum, alii Heronem appellant, Geoponicon lib. xi. qui hoc idem docet eisdem ferme verbis. *Idem.*

Nodulis] *Nodulos vocat radículas bulbis similes, quas, ut Cassius prodit, caules in fumo suspensi emittunt. Dalec.*

Mirumque ita tingi aliquid, ut nascatur infectum] Optimus ablegat τὸ ἰτα; neque hujus particulæ in oratione illa nullus usus est. *Gronov.*

CAP. VI. *De violis et de caltha, et de bacchare, combreto, asaro, et croco.*

Earum plura genera] Nicander in Georgicis duo tantum genera facit, ὤχρὸν et χρυσεῖον, pallidum et luteum. Ἄλλὰ τὰ μὲν σπέρκοις, τὰ δὲ καὶ ὥραϊα φυτεῖκοις Ἀνθη ἱαονίηθε· γέννη γε μὲν ἰάσι δισσά. Ὀχρὸν χρυσεῖον τε φύειν εἰς ὄπα ἰδέσθαι Στεῦται. Ἰωνιάδες νύμφαι στέφοις ἄγρον Ἰωνι Πισαίοις προθέσασαι ἐνὶ κλήροισιν ὄρεξαν. Ἦνυσε γὰρ χλοῦνην, μετὰ δ' ἔσσυμένους σκυλάκεσσιν Ἀλφειῷ καὶ λυθρον ἔων ἐπλύνατο γυνώ· Ἐσπέρκοις, νύμφαισιν Ἰαονίδεσσιν νυχεύσων. *Scaliger.*

Plantis omnes, ut olus, satæ] Luteas et albas semine nos serimus, purpureas planta. *Dalec.*

Ia] Μελάνα. *Theophr. Idem.*

Sed sativis maxima auctoritas, &c.] *Lege:* *E sativis maxima auctoritas luteis. genera Tusculana, et quæ marina appellatur, folio aliquanto latiore, sed minus odorato. In totum vero sine odore minutoque folio Calatina, munus autumni, ceteræ veris. Proxima ei caltha est et concolor. Amplitudine vincit et numero foliorum Marinam quinque non excedentem. Viola 'Calatina' dicta a Calatia oppido Italiæ. Vide Salmas. p. 1160. b.*

Sed sativis maxima] *Lege cum Voss.*

appellatæ ia, et ab his ianthina vestis. E sativis maxima auctoritas luteis. Genera autem, Tusculana, et quæ marina appellatur. Simile mendum xx. 18. Gronov.

Genera iis Tusculana] Scriptum exemplar, genera autem Tusculana; et paulo post Calatina, non Calathiana; ut forte nentro modo scribendum sit; sed caltiana, permutatis literis, a similitudine caltæ, ut sequentia statim ostendunt: nisi quis deduci malit a calathio. *Pintian.*

Calathiana] Calathianam alii esse volunt thylacitidem, a Dodonæo pictam calathianæ titulo; alii ejusdem campanulam. At utraque cœrulea est, calathiana vero lutea, si calthæ concolor est; nam caltham luteam esse monstrant hi versus Virgilii et Columellæ, 'Mollia luteola pingit vacinia caltha,' 'Pressaque flammeola rumpatur fiscina caltha.' Calathianam ego puto esse digitalem luteam, flore luteo, calathio simili; caltham vero nostram calendulam. Dioscoridi caltha chrysanthemum, sive huphthalmos dicitur. *Dalec.*

Proxima ei caltha est concolori amplitudine] Quid, quæso, amplitudo vel spatium ad colorem, aut color ad amplitudinem? Pro voce ultima notant similitudine. Sed alteram retinet egregius codex: quod autem præcedit, pro eo habet conculcari. Fortassis, et cochleari amplitudine. Sic xxi. 27. 'cochleari mensura.' xxiv. 1. de alysi decocta: 'Ex ea et melle prodest magnifice ad tussim et orthnopnœan cochlearis mensura.' Ita enim ibi legendum ex Ms. Vulgo sine sensu: 'Ea et ex melle.' *Gronov.*

Quam scopam regiam appellant] Si deritum quidem esse puto, sed Achilleam, cujus folia odorem multum spirant, non insuavem, verum medicatum, auctore Dioscoride, ut pro 'latissimo folio' xxv. 5. legendum sit 'tenuissimo,' nisi latissimum folium intelligamus totius plantæ comam

latissime se spargentem; nam multis virgis multumque spatii occupantibus ea planta subrigitur. Coronis autem expetitur flos ex alba aureus. Quamobrem inter luteos flores hic a Plinio recensetur. *Idem.*

[*Unde quidam errore, &c.*] Lege, *Unde quidam errore falso baccarida ea appellabant.* Unguenta ex baccaris radice fiebant apud Græcos antiquos, ut Aristophanes testis est. Inde quidam ex Græcis unguenta appellarunt βακκάριδας, errore falso. Mox sequitur, quod ita legendi, et procerius quam *baccar, nexui tantum:* dicit combretum nexui tantum esse, id est, ad collas necti: sic 'vestis amictui,' 'linterum extersui,' &c. Vide Salmas. pag. 1068. a, b.

[*Nec hæc sunt tantum*] Primum verbum redundat ex vetusto codice. Et statim: *Sed eorum quoque error corrigendus est:* rursus redundat particula *sed*, ex eodem. *Pintium.*

[*Quoniam in coronis, &c.*] Quoniam coronus non ornet: σάπειν, ornare, verere, mundare: γῆ σαπομένη Plutarcho in Catone, floribus ornatus ager; νεμομένη, pascuus; σπειρομένη, sationalis, vel seminalis, arum; παυομένη, riguus. Dalec.

[*Crocum silvestre optimum*] Non quidem sponte nascens, agreste, inurbanum, sed exoticum aliunde invectum; Italicum enim fructuosum et quæstuosum non est. *Idem.*

[*Scrupula usque singula, &c.*] Area singulæ vigesima quarta parte minus fructus reddunt quam impensæ factum est. Scrupulum vigesima quarta unciae pars est. Quod si ad drachmam id exigas, cuius scrupulum tertia pars est, sensus est: tertia parte minus fructus percipi, quam impensa constiterit. *Idem.*

[*Ad scripula usque singula areis decoquantibus*] Hoc quid sit, palam se fatetur nescire δ πᾶν: inquinatissima esse tantum scire; neque ignorare quomodo explicent: legendum autem

omnino, *ad scripula usque singula areis decoquens;* aut, *ad scripula usque in singulos denarios decoquens,* ad Solin. p. 106. Hæc posterior tamen conjectura et explicatio Dalecampii eodem redeunt; nempe tertia parte minus fructuum percipi, quam impensa constiterit; pro tribus, quæ impensa sunt, scripula tantum reddi bina. Hæc multis confutare possem; sed quæramus sensum vulgatæ, quam integram servant optimæ membranæ. Primo *areæ* quid habent molesti? An non ipse restituit XIX. 8. et vere opinor: 'Carduos apud Carthaginem magnam, Cordubamque præcipue, sestertium sena millia e parvis reddere areis?' An non Columella lib. x. 'circum areolas et sepem ducitur horti?' Idem XI. 3. 'Circa Idus Januarias humus refossa in areas dividitur: quæ tamen sic informandæ sunt, ut facile runcantium manus ad dimidiam partem latitudinis earum perveniant: ne qui persequuntur herbas, semina proculcare cogantur; sed potius per semitas ingrediantur, et alterna vice dimidias areas eruant.' Jam cur non juxta eleganter *areolæ*, quæ male respondent, neque reddunt, quod acceperunt, 'decoquere' dicuntur, atque ipsum crocum? Multis hoc illustrare possem, si ratio scribendi pateretur. 'Decoquere' autem 'ad scripulum,' cum Latine loquimur, non est eo usque, ut scripulum consumatur, sed ut scripulum tantummodo supersit: quemadmodum quod medici jubent 'decoqui ad tertias,' in eo duæ tertiæ consumuntur, una manet; non una consumitur, et duæ restant. Super omnia, qui quodve 'decoquere ad scripulum' dicitur, in eis 'scripulum' non consideratur pro tertia parte denarii, (qui Dalecampii error est,) sed pro quarta et vicesima parte unciae, assis ducentesima octogesima octava. As est 'area,' vel totum quod seritur in area. Ea area 'decoquit ad singula scripula,' id est,

ad quartam et vicesimam partem uncia. Hæc Latine, si mens ea Plinio fuit, melius dici non possunt, nec plinius. Quod si cui nimium videtur, et 'scripulum' potius pro tertia parte denarii vel drachmæ accipiendum, legerem mitius tractatis verbis et sensu meliore: *ad singula usque scripula denariis decoquentibus*. Quod esset de pondere denarii sato tantum redire scripulum, sive partem tertiam. Gronov.

[*Sativum latius, majusque et nitidius, &c.*] Lege: *Sativum latius majusque et nitidius, sed multo lenius; denegans ubique, nec fecundum, etiam Cyrenis ubi semper flores laudatissimi*. Denegat creditum malus debitor et decoctor: sic crocum non tantum in Italia decoquere areis ejus a quo seritur, sed ubique denegare dicit, etiam Cyrenis, ubi flores laudatissimi. Et paulo infra lege: *probatio sinceri, si imposita manu crepitet, veluti fragile: humidum enim quod evenit adulteratione sedit. Altera probatio, si manu imposita, et relata ad ora leniter faciem oculosque mordet. Est per se genus sativi blandissimum vulgo, cum sit mediocre: dialleucon vocant. Cum sit mediocre, id est, cum de optimis non sit*. Salmas. 107.

[*Prima nobilitas Cilicio, &c.*] Lege: *Prima nobilitas Cilicio, et ibi in Coryco monte: dein Lyciæ Olympo: mox, &c.* Et paulo post scribe: *Crocum silvestre optimum, screre in Italia minime expedit, ad scripula usque singula arcis decoquens*. Seges comparatur debitori, qui si bonum nomen est, cum fœnore reddit quod accepit, si minus creditori suo decoquit. Ita et croci seges areis decoquere dicitur eleganter, quæ impensam domini frustratur. Dicit porro, *ad scripula usque singula; nimis laxè hoc concipi videtur; lege, ad scripula usque in singul. X. in singulos denarios usque ad scripula decoquit: nihil verius*. Vide Salmas. p. 106. et 107.

Aliqui Phlegraeo secundum locum de-

dere] Vocem *Phlegraeo* agnoscit in Plinio Hermolaus in Corollario Dioscoridis. In archetypo tamen nostro non *Phlegraeo* legitur, sed *Heræo*. Legendum puto *Ægæo*, ab *Ægis* *Ætoliæ* urbe, ex Dioscoride libro primo, qui primam bonitatem tribuit croco Corycio; secundam Lycio; tertiam ei quod est ex *Ægis* urbe *Ætoliæ*. Quare in Plinio malim legere, *tertium locum dedere*, quam *secundum*. Hermolaum autem profiteor me demirari, quin in Dioscoridis tralatione, 'ab *Ægybus* urbe *Ætoliæ*' scribat, cum y in secunda et tertia inflexione, non 'ab *Ægis*,' ut rectius convertit Marcellus: præsertim cum constet ex Stephano et aliis *Ægas* primi ordinis *Ætoliæ* esse urbem: *Ægys* autem tertii, non *Ætoliæ*, sed *Laconia*. *Pintian*. *Aliqui Phlegraeo*] *Phlegra* oppidum *Macedoniæ* maritimum. *Phlegraeus* ager *Campanus*, sive *Laboriensis*, *Pnteolis* vicinus, fertilissimus pauci, farris, rosarum. Ex iis duobus locis, vel alterutro fortassis, crocus nobilis et excellens fuit. Dalec.

Si imposita manu crepat] Hoc medicæ ætatis indicium est. *Idem*.

Veluti fragile] Nam fragile Dioscorides improbat. *Idem*.

Medio candidum] Dioscoridi *Corycium*, quod optimum est: in oblongo calice paululum candidum monstrat. *Id.*

Transferri in locum subactum] Idem fit et passim in Gallia. *Idem*.

Tritum ad theatra replenda] Seneca Epistola xci. 'Hodie utrum tandem sapienterem putas, qui invenit quemadmodum in immensam altitudinem crocum latentibus fistulis exprimat,' &c. Martialis: 'Et Cilices nimbis qui maduere suis;' nempe Cilicio croco. Spartianus in Hadriano: 'In honorem Trajani balsama et crocum per gradus theatri fluere jussit.' Brod. v. 6. Theophr. de Odoribus: 'ἀλλὰ συμβάλει τῷ ὄντι καθάπερ ἥδυσμα γίνεσθαι τῷ πάματι τὴν ὁσμὴν, τῷ μὲν γε γλυκεῖ καὶ μάλιστα δευμένῳ διὰ τὸ μηδὲν

ἐχειν. Seneca Quæst. Natur. II. 9. id 'sparsionem' vocat. Ποῦτα: 'Pul-pita solennes non oluere crocos.' *Id.*

Gandet calcari et atteri] Nam foliis attritu et calcatu corruptis, et necatis, totum alimentum in radicem assumitur, quæ anno sequenti plenior flores plures et meliores edit: adde et quod radix, alimento turgida, quod in folia exhaustum non est, diutius vivit, et tardius flaccescit. Aliter tamen rusticis videtur, qui studiosissime tum pecus arcent, tum homines a locis croco consitis. Vide Victorium XIV. 8. *Idem.*

Ac fontes latissimum] Plinius in Theophrasto legit, ἐν τοῖς κρουνοῖς, non, ut legimus, ἐν τοῖς κροτητοῖς. Legit quoque: κατατριβομένης πάτῳ (non κάτω) τῆς βίβης. *Turneb.*

Trojanis temporibus, &c.] Priora istius capitis pertinent ad præcedens caput, usque ad *Omnium*. Salmas. pagina 108.

CAP. VII. *De floribus antiquis et de odoramentorum diversitate, salianca, et polio.*

Quicquid ad meridianas horas diei vergit] Acad. et m. p. Gudianus cum Menap. die. Vossianus optimus cum Andeg. dies. Ita tuto lege: et notavit olim e suo codice Gelenius; sed spreverunt. *Quicquid dies vergit*, est dictum, ut apud Livium notavimus: 'Quicquid progrediebantur, Quicquid longius proferrent arma.' Plinius ipse XVIII. 17. de medica: 'Quicquid in canle adsurgit, folia contrahuntur.' Quod etiam in superioribus editionibus vexarunt. *Gronov.*

Quia nebulosus et roscidus, &c.] Non consentit hæc ratio cum eo quod scripsit V. 9. Nilum unum omnium nullas auras expirare, quod et Lipsius animadvertit Variarum lib. II. Plinium excusare conatus, sed æquiore animo, quam justa causa. Locus hic e Theophrasto petitus est de Caus. VI. 27. cujus verba hæc sunt:

ἐν Αἰγύπτῳ γὰρ χεῖριστα τὰ ἄνθη, καὶ τὰ στεφανώμαθ' ὥς εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἄηρ ὑμιχλώδης, καὶ δροσοβόλος. Nam in Ægypto deterrimi flores, et, ut summam dicam, coronamenta, quoniam aër caliginosus est, multumque roris affundit, &c. nulla facta Nili mentione, quibus reddendis verbis negligens profecto ac incuriosus Plinius fuit. Ad hoc pertinere videtur quod Aphrodisæus Probl. I. quærit, Cur in Ægypto æstuosissima regione ψυχρὸς ὄλος γεννᾶται. *Dalec.*

In lilio] Lilio et leirio. Theophr. Caus. VI. 21. *Idem.*

Abrotonum, &c.] Hunc locum e Theophr. Caus. VI. 22. Plinius integrum non vertit, sed truncum ac mutilum, ut ex collatione judicare licet. *Idem.*

Flores triti omnes amariores quam intacti] Lego ex vetusto codice, *Flores omnes triti*; et puto scribendum acriores, non amariores; de odore enim hic agitur et odoris acrimonia, non de sapore. *Pintian.*

Quin et arborem totam, &c.] Contra Theophrasti iudicium, a quo hæc omnia sumpta sunt, hæc Plinius scribit. Locus est Caus. VI. 28. 'Odores autem,' inquit, 'ab invicem nullus fructus, neque pars ulla arboris excipit: ita ut manifestum id sit. Interdum tamen juxta odoratas plantas acria seruntur, ut capra et allium juxta coronarias,' &c. *Dalec.*

Quod dictum est] Lib. VIII. c. 10. Plinio noti non erant cercopitheci odorati, qui muscum olent. Idem Alexandri non meminerat, cujus corpus odorem snavem expirabat. *Idem.*

Drilonis et Naronæ] Legendum *Naronis*, non *Naronæ*, ut ostendit Nicandri versus ab Hermolao citatus, et ostendunt omnes geographi, aut, si magis placet, *Narone*, auferendi casu. *Pintian.*

Ruphanitis a similitudine] Ea fortassis est, quam Aëtius in emplastro venenatorum astraglitim nuncupat,

et cujus sub eodem nomine Galenus meminit κατὰ τόπους, lib. 1. in remediis, quæ faciunt ad calvescentes præter ætatem. Astragalitum vero nuncupant, quod astragali radix velut raphanus grandis sit, et teres. *Dalec.*

Floret diversi coloris specie] Vossianus, ut Pintiani codex, *Floret versicoloris*. Lege, *Floret versicoloris specie*. Gronov.

Et fossuri tribus ante mensibus, &c.] Idem fere Theophrastus de panace Asclepio, Hist. ix. 9. *Dalec.*

Natura est ferrens] Theophrastus lib. περὶ ὁσμῶν θερμὴ δὲ καὶ στυπτικὴ ἡ ἱρίς καθ' ὑπερβολὴν δὲ πικρὰ νέα οὖσα, καὶ τὸν χρώτα τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν ἀφελκοῖ. Idem.

Jampridem enim et seritur. Nunc e Pamphylia] Legendum forte commutatis verbis, *Jampridem enim et nunc fertur e Pamphylia*. Pintian.

Seritur] In Elide, Leucade, et aliis locis, ubi paratur unguentum Iridium, ut ex Illyrico tantum silvestris petenda non sit. *Dalec.*

Nunc e Pamphylia: sed Cilicium maxime laudatur] Rectius Ms. primicerius: nunc et Pamphylia. Dixerat: optimum antea irinum Leucade et Elide ferebatur. Significat nunc ne inde quidem desiisse, sed etiam e Pamphylia apportari. Omit autem præpositionem, ut et ad Elide. Deinde idem liber, *sed Cilicium cum maxime laudatur*. Præclare. Pintianus tentabat: *Jampridem enim et nunc fertur e Pamphylia*, commutatis verbis. Nimirum mirabatur ad illud, *e Pamphylia*, subaudiri *fertur*, cum interessisset, *seritur*. Sed quod est de satione, accipiendum per parentheses interpositum, hoc modo: *Optimum antea irinum Leucade et Elide ferebatur: (jampridem enim et seritur) nunc et e Pamphylia, &c.* Gronov.

Atque Septentrionale, &c.] Legend. *Atque e septentrionalibus salinca folio quidem subbreui, et quod necti non pos-*

sit radici numerosæ coheret, herba, &c. *Alpiumque aprica, urbium Eporedia.* Vide Salmas. p. 1066. b.

Ut metallum esse ceperit] In vectigali et reditu publico ceneri non aliter, quam metalli fodina. *Dalec.*

Hesiodi laudibus] Vide posthac c. 20. Theophr. Hist. ix. 21. Idem.

Folia ejus mane candida] Hoc Dioscor. de tripolii flore prodidit, cum quo Plinius magno errore polium confundit. Idem.

Nunquam palmo altiora] Frutex do-drantal. Diosc. Idem.

CAP. VIII. *De restium amulatione cum floribus, et amaranto, et chrysocome, sive chrysiiti.*

In quibus unguento vicisse, &c.] Lege: *In quibus unguento vicisse naturam gaudens luxuria vestibus quoque provocavit eos flores qui colore commendantur. Hos animadverto tres esse principales; in cocco qui a rosis micat, et gratius nihil: suspectu trahitur et in purpuris Tyriis dibaphisque ac Laconicis. Amethystum qui in viola: et ipse in purpureum, quinque ianthinum appellavimus; genera enim tractans in species multas sese spargentia. Tertius est qui proprie conchylii intelligitur, multis modis: unus in heliotropio, et in aliquo ex his plerumque saturatior: alius in malva ad purpuram inclinans: alius in viola serotina, conchyliorum vegetissimus. Omnium colorum micantissimus coccineus, qualis in nigrante rosa conspicitur; is etiam in purpuris Tyriis ac dibaphis micabat, sed tum cum suspicerentur tantum, et c. 38. ejusdem libri: 'Nigricans aspectu, idemque suspectu refulgens.' Fulgorem igitur illum nitoremque cocci pariter et rosæ, non habebat purpura, nisi in sublimi posita spectaretur, ita ut suspicienda esset: et hoc est, quod hoc loco dicit, coccineum colorem, qui in rosis micat, suspectu etiam trahi in Tyriis purpuris et dibaphis. Salmas. in Tertull. Pall. p. 186. 187. 188.*

Hos animadverto, &c.] Lege: *Hos animadverto tres esse principales: ut rubentem in cocco, quia rosis, nigrante gratia: hic trahitur suspectu et in Tyrias dibaphasque, ac Laconicas.* Ita eum locum constituo, libri melioris auctoritate. Tyria ergo purpura suspectu ruborem nitoremque præferbat cocci, cocco porro tincta, rursus Tyrio tingebant, ut fieret lysginnm. *Salmas. p. 273. b.*

Unum in cocco, qui in rosis micat. Gratius nihil traditur aspectu et in purpuras Tyrias, dibaphas] Locus est vitiosissimus et insanabile cacoëthes. Vetus codex sic legit: *quia rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu.* Scribi posset minus fortasse male: *qui rursus migrante gratia trahitur in species. In purpuras, &c. Pintian.*

Unum in cocco qui in rosis micat] Misere affectus locus. Acad. *unum in cocco quia rosis micat gratiris gratius nihil traditur aspectu qui et in purpuras tyrias diphasque aut laconicas: alium ametiston quod viola.* Eodem fere modo Menapius. Gnd. *unum in cocco quia rosis micat gratius nihil traditur aspectus et in purpuras tyrias diphasque aut laconicas: alium ametiston quod viola.* Vossianus Andegav. *unum in cocco quia rosis micante gratia nihil traditur aspectu, &c. aut Laconicas, alium ametiston quod viola.* Sed his codicibus solis nihil commiserim: nec sunt ex illis, qui possunt ope sua censerier. Fidiores ut Pintiani: *quia rosis migrante gratia nihil trahitur suspectu.* Vossianus hoc amplius: *principales ut rubentem in cocco quia rosis migrante gratia nihil trahit suspectu et in purpuras tyrias dibaphasque ac laconicas: amethystum quæ viola et ipse in purpura eum quemque yacanthinum appellavimus.* Hæc tutior et vera conjecturis semita. Tentabam autem: *Hos animadverto tres esse principales: ut, rubentem in cocco, qui rosis nigrante gratia (vel, micante nigritia) nihil cedit, suspectus et in purpura Tyria dibaphaque ac Laconica (sive mavis*

purpuris Tyriis dibaphisque ac Laconicis) amethystum, qui viola, et ipse in purpura, eaque quam ianthinum appellavimus; (genera enim tractamus in species multas sese spargentia;); tertius est, qui proprie conchylii. intelligitur multis modis. Illud rubentem confirmatur xxxiii. 1. 'uvas rubentes cocci modo.' Tò 'micante nigritia,' vel 'nigrante gratia,' ix. 36. 'Nigrantis rosæ colore sublucens.' Et c. 38. 'Rubens color nigrante deterior.' Ibidem: 'Nimiarque ejus nigritiæ dat austeritatem illam nitoremque, qui quæritur, cocci.' Item: 'Lans ei summa in colore sanguinis concreti, nigricans aspectu, idemque suspectu refulgens.' Ne quid dissimulem, trahit codex optimus literis, sed virgula superposita significat τὸ ὡς adjiciendum: sed nihil cedit reposcit præcedens verbum provocavit. Suspectus autem, non quasi non et aspectu placeat, sed quia suspectu magis intelligitur. Jam probavimus. Sed et xxxvii. 10. 'Quando præcellens debet esse in suspectu velut ex carbunculo refulgens quidam in purpura leviter roseus nitor.' Seneca Nat. Quæst. i. 5. 'Sunt etiam quidam colores, qui ex intervallo vim suam ostendunt. Purpura Tyria, quo melior saturiorque est, eo oportet altius teneas, ut fulgorem summi ostendat.' Cum dicit: 'eaque quam ianthinam appellavimus,' subaudio 'veste,' ex c. 6. 'ab his ianthina vestis;' nam ianthinum pro hyacinthium Mernla et Hermolaus viderunt. Sed fortasse meliora nosces ex Pintiano et Salmasio ad Tertulliani Pallium p. 137. in Solinum p. 273. Octaviique Ferrarii insigni opere de Re Vestiaría par. i. ii. 7. Gronov.

In viola serotina, &c.] Lencioio purpureo, quod admodum sero florere perseverat. Dalec.

Vegetissimus] Id est, vividissimus ac nitidissimus, 'color' subandi, qui ex conchyliis exprimi ac elici potest. Idem.

Flammeis] Flammenum Verrius nuptæ amiculum vocat quo caput tegebat, non a flammæ colore flammenum, sed quia Flaminica, cui divortium facere non licebat, eo assidue uteretur. Eodem modo tegebatur et nupta, ut perpetuo cum viro maneret. Nec hoc tantum, verum etiam in soccis luteo colore utebantur novæ nuptæ, quod his verbis demonstrat Seneca: 'Crura distincto religavit auro, Luteo plantas cohibente socco.' Fascias autem priore versu cruales significat, auro intertextas, quibus tibias et semina obligabant. Magius III. 3. Vide Alex. ab Alexand. c. 2. Reticulis etiam luteis usus fuisse virgines pridie nuptiarum annotatum est, xxviii. 9. Tibullus: 'Flavaque conjugio vincula portet amor.' Turn. Advers. xxix. 32. *Idem*.

Principatum dedit] Nobilioribus aliis, ut purpureo, ianthino, cœruleo. *Idem*.

Summa ejus natura, &c.] Lege: *Summa naturæ ejus in nomine est: appellatio quoniam non marcescat*. Ita dixit, *summa naturæ*, ut 'summa voti:' at eo loco *in nomine est idem significat*, quod 'in fama est.' Et postea scribe *helichrysi*. Sed falsum est eum florem non fuisse in usu Alexandri ætate, quia proximi ab ejus morte auctores de eo siluere. Vide Salmas. 966. b.

Summa ejus natura in nomine est] *Summa natura ejus* Acad. Gnd. Vossiani. Salmasius scribi jubet: *Summa naturæ ejus*, ut 'summa voti,' 'summa curæ,' ad Solin. pag. 966. Perperam, ut puto; nam eodem sensu et elegantius dicitur *summa natura*, ut 'summa republica.' Vide ad Livium xxvi. 10. Gronov.

In nomine et cyani colos] Legend. *In nomine et Cyani colos: item helichryso: omnes, &c.* Salmas. p. 132. b.

Petilio] Petilium dictum quidam volunt a Petilia oppido Magnæ Græciæ, cujus mentio fit III. 10. *Dalec*.

Lutecum semen includente] *Includen-*

tia, non includente, vetus exemplar præfert: ut referat semina. *Pintian*.

Pastillicantibus] Pastilli rotundam figuram effingentibus. *Dalec*.

CAP. IX. *De honore coronarum, et cyclamino, et meliloto, et trifolio, tria genera ejus*.

Cappadocia vocantur] Alba vocat Columel. IX. 4. distinguitque a rutillis. *Idem*.

Colossinus] Colossinum Plinius vocat, non quidem vastum et inusitatæ magnitudinis, ut Beroaldus exposuit, sed purpureum, a Colossis urbe Troadis, ubi pigmentum tale parabatur. Philander in Vitruv. lib. III. cap. ult. *Idem*.

Folia in coronamentis] Legend. *Folio in coronamentis smilaces et hederæ obtinent principatum, de quibus in fruticum loco abunde diximus*. Vide Salmas. p. 1041. b.

Smilacis] Coronas e smilace infastas esse, vide XVI. 35. *Dalec*.

Ergo in coronamenta] Hæc Theophrast. ut suffruticum genera, τῶν φρυγανικῶν, recenset, non ut plantas ad coronamenta expetitas. Hist. VI. 1. *Idem*. *Ergo in coronamenta, &c.*] Scribe: *Ergo in coronamenta folio venere melophrum: smerea, origanum, cneorum quod casiam Hyginus vocat; et quod cunilaginiem, conyza; melissophyllum, quod apiastrum; meliloton quod nos sertulam Campanum vocamus*. Salmas. p. 101. b.

Melothron] Vitis alba XXIII. 1. mihi potius glycympicon Dodonæi. *Dalec*.

Spireon] Σπειράλα frutex lentus et vitilis, ut in spiras torqueri possit, Matthioli viburnum. *Idem*.

Cneoron] Cneorum album Anguillaræ lavendula nostra utraque, mas et fœmina: cneorum nigrum libanotis coronaria, sive rosmarinus: cujus nusquam sub alio nomine Theophrastus meminit. *Idem*.

Tria ejus genera. *Minyanthes vocant Græci, ac asphalion, &c.* *Alterum acuto, oxytriphyllon, &c.*] Perpe-

ram; nam idem genus quod ὀξύφυλλον vel ὀξυτρίφυλλον ab acutis foliis appellatur, μινανθὲς etiam dicitur a flore; ἀσφάλτιον ab odore; κνήκιον a seminis figura. *Salmas.* 243.

Majore folio] *Colmella* vi. 17. *Simonianum trifolium* vocat, inveniri-que tradit in confragosis locis efficacissimum, odoris gravis, neque assimilis bitumini, et ideo a Græcis asphaltion vocari, a Romanis propter figuram acutam trifolium: quoniam longis et hirsutis foliis viret, ac canalem robustiorem facit quam pratense. *Dalec.*

Acuto] Imo potius, ut volunt, acido. *Idem.*

Ut marathro, hippomarathro] *Vossiani* duo *Gudianusque marathro, hippomarathro*; ut et alibi. Utrouque autem modo et Græcis scribitur. *Gronov.*

Utuntur e ferulis, &c.] Ita lege: *Utuntur et corymbis hederæ, flore purpureo, et in alio genere earum silvestribus rosis simili: sed in his quoque color tantum delectat, odor autem abest.* Vide *Salmas.* p. 364. a.

Silvestribus rosis similis] De cisto id accipiendum. *Cisson* cum cisto hic *Plinius* confundit, ut et in aliis quibusdam locis; itaque sic castigandus hic locus ex *Theophrasto* et *Dioscoride*: *Utuntur et ferulis, et ferulagine, et cisti flore purpureo. Nam et est in alio genere candicans. Utrique tamen earum silvestribus rosis similis.* *Dalec.*

CAP. X. De origano, et thymo, et melle Attico, et conyza, et Jovis flore, et helenio, et abrotono, et leucanthemo.

Alterius enim nullum semen] Hoc ex *Theophrasto* *Hist.* vi. 2. *Dioscoridi* tria genera origani, *Heracleoticum*, *onites silvestre*, atque adeo *tragoriganum*. *Fructuosa omnia sunt.* *Idem.*

Totidem et thymi] Hoc ex *Theophrasto* loco supra citato. *Album tantum Dioscorides* agnoscit et describit. *Philochorus thymi lignum*

proprie *νηφάλιον* vocari tradit, eoque veteres primum usus in sacris, quæ accenso igne fiebant, ut ἀπὸ τῆς θυμιάσεως καὶ τῆς θυῆς appellatum sit. *Rhod.* xxiii. 3. *Idem.*

Non potest deprehendi] *Flore ipso integitur, ἐν τῷ ἄνθει ἀναμέμικται.* *Theophr.* *Idem.*

Ergo translatum est, &c.] Qui tamen asportare ex Attica cupiunt, quærunt et inveniunt. *Idem.*

Et vix flore, uti docemus, satum] *Corruptissima verba.* Quid si legas, *sed vix floruit decies satum*; vel, *decimo satum*; vel, *decimo satum.* *Pintian.*

Thymis] *Nigris*, sed non albis: *serpyllo zygi Dioscorid.* vulgo *Serpullet* et *Farigoule.* *Rubra* vocat *Arist.* *Hist.* ix. 49. *Dalec.*

In coronamentis] *Theophrastus* in coronas expeti nusquam ait. *Idem.*

Libanotis] *Falsum id, nec a veteribus proditum.* *Idem.*

Et tantum folio] *Theophrastus* scribit simpliciter, has esse coronarias, non autem solo folio coronare, *Hist.* vi. 1. *Idem.*

Jovis flos] *Dios anthos* et *hemerocalles* flore tantum coronant, reliqua foliis. *Delenda itaque illa, Jovis flos.* *Idem.*

Rosæ modo] Ut *rosa*, *viola*, ἰωνιά, ῥοδωνιά. *Aliter hæc Plinius* recitat, quam leguntur apud *Theophrastum.* *Idem.*

Colore tantum, &c.] *Nicander* in *Georgicis*: Ἡ γὰρ καὶ λεπτὰ περὶδες, καὶ παῖδὺς ἔρωτες, λευκοῖα τ' ἀμειννά, καὶ ἐν κρόκος εἶari μύων, Κρίνον, κύππειρός τε, σισύμβριον, ὅσσα τε χ' οἷα Ἀσπορ' ἱαμναίοισι τόποις ἀντρεψάτο λειμῶν Κάλλεα, βούφθαλμόν τε, καὶ εὐειδὲς Διὸς ἄνθος. Sic fere *Petronius*: 'Emicere rosæ, violæque et molle Cyperum, Albaque de viridi riserunt lilia prato.' *Idem.*

Helenium] *Ægyptium Dioscoridis.* *Idem.*

Dodrantalibus ramulis] *Cubitalibus ramulis, serpylli modo humi jacenti-*

bus, foliis lenticulæ circa ramos, longioribus, crebris. Dioscor. *Idem*.

Abrotonum odore jucunde gravi] Videtur legendum *acri*, non *gravi*, ex Theophrasto de Causis Plant. vi. 22. et Plinio supra hoc ipso libro capite 7. Admonuitque nos in hac re priusquam in Plinium quippiam scribere aggredieremur, Orosius noster, insignis philosophus ac medicus, Latineque ac Græce egregie doctus. Sed potest tolerari *gravi*, ex Dioscoride libro tertio, capite de abrotono. 'Nascitur,' inquit, 'æstate odoratum cum gravitate aliqua.' Ergo cum dicit Plinius abrotonum acrem habere odorem, Theophrastum secutus est; cum gravem, Dioscoridi consentit. *Pintian*.

Abrotonum odore jucunde gravi floret æstate] Recte Gelenius, *jucunde gravi*; sed τὸ *æstate* deficit in castioribus membranis, ortum ex *est autem*, quod video in Voss. duobus, Academico, et Gudianis; et adjecit aliquis expleturus in sequenti commatio, quod Plinius voluerat intelligi. Sufficit vero panllo post dici de abrotono et adonio junctim: 'Utrumque floret æstate.' Gronov.

Vacuum sponle provenit] Lego, *Vacuis sponle provenit*, id est, incultis neglectisque locis, quo loquendi modo prædia vacua scripsit ac dixit Cicer. *Dulce*.

Cacumine suo se propagat] Quoniam summus flos surenlis exit, quo pereunte semen succedit, et vertice plantæ delapsus, terraque exceptum, plantam suam propagat. *Idem*.

Seritur autem semine melius] Abrotonum radice, vel avulso surculo, παρασπάρων, potius quam semine germinat. Semine vero difficulter exit. Surenli autem in testis et fictilibus panguntur, quemadmodum conserunt Adonidis hortos. Seritur æstate; est enim admodum alsiosum, atque morbis obnoxium, etiam ubi sol multum lucet; sed ubi convalescit, ac-

creveritque, magnum ac robustum arborescit rutæ modo, &c. Theophr. Hist. vi. 7. *Idem*. *Seritur autem semine melius quam radice aut surculo*] Ex Theophrasto hoc ad verbum libro sexto, capite ultimo: et tamen vult hæc verba depravare Ruellius. Sed videtur Theodori tralatio decepisse hominem, quæ diversa abit a Græca lectione quam sequitur Hermolaus in Corollario cum Plinio. Itaque nihil hac in parte dicit Ruellius. *Pintian*.

Ritu vitis fruticant] Scribendum, *rutæ vice fruticant*, ex antiquo exemplari, confirmante eam lectionem Theophrasto libro et capite proxime citatis, his verbis: 'Sed cum convalescit creveritque, magnum, robustum atque arboraceum constat, quemadmodum ruta, nisi quod lignosius et siccus et squallidus est.' Viderunt hoc ante me alii; sed primus omnium Hermolaus in secunda editione. *Idem*.

Leucanthemum est] Anthemis alba. Dioscor. *Dalec*.

Foliosum] Lego *folioso*, id est, foliis per ambitum extrinsecus multis, orbiculatim cingentibus, quod in floribus medio luteum est. Hæc Dioscorides magnitudine cum rutæ foliis comparat. *Idem*.

CAP. XI. *De amaraco vel sampsocho, et nyctegreto, et meliloto, et viola alba, et codiamino, et de silvestribus bulbis et heliocyso, et lychni, et de herbis citra mare*.

Appellavere] Apud Athenæum Chæremōn Persicum vocat his verbis: Πέρσης δὲ θαλαρὸς ἐκτραφεὶς ἀμάρακος λεῖμῶσι μαθακοῖσι τείνεν ἀνθένας. *Id.*

Et odore melius. Copiosum, &c.] *Mollius* in antiquo codice, non *melius*. Astruunt ea lectio Theophrasti auctoritate libro sexto, capite ultimo. 'Et jucundi,' inquit, 'odori semen est, et quidem mollioris odori.' *Pintian*.

Nyctegretum inter pauca miratus est Democritus coloris ignei] Omnes *Nyc-*

tegreton. Dein Mss. quatuor *coloris hygini folio spineo* aut *higini*: cui maxime fidimus: *coloris hisgini folio hispinæ.* Scribe: *Nyctegreton* inter pauca miratus est *Democritus, coloris hygini, folio spinæ.* Hesychius: Ὑσγινὸν, βάμμα τι. Noster ix. 42. 'Quin et terrena miscere, coccoque tinctum Tyrio tingere, ut fieret hyssinum.' xxi. 26. 'Hyacinthum in Gallia maxime provenit: hoc ibi pro cocco hyssinum tingunt.' Sic Hermo. Barbarus pro eo quod in vett. hoc ibi loco: unde nonnulli postea *locorum*, quod et Salmasius ad Solin. p. 272. sequitur. Censeo scribas: 'hoc ibi fuco hyssinum tingunt.' xxxv. 6. 'Causa est, quod hyssino maxime inficitur.' Athenæus lib. vi. δύο δ' ἐπὶ τοῖς ποσὶν ὕσγινοβαφῇ. *Hygini sagax* quoque *Pintiauns* deprehendit. Gronov.

Coloris ignei] *Coloris hiis gigni*, in eodem; scribendum puto, *coloris hyssini*, de quo Plinius xxxv. 6. *Pintian.*

Ab aliis nyctilopa] Melius in eodem, *nyctalopa*: et confestim verbum *tamen* redundat. *Idem.*

Viola alba] *Lencoion*, Theophr. nempe bulbosum. *Dalec.*

Postea quæ appellatur purpurea] *Lege: Postea quæ appellatur Ion, et purpurea, proxime flammeum quod vocatur, silvestre duntaxat.* Vide Salmas. p. 1361. b. 1362. a.

Codiaminon bis anno] *Cyclaminos*, non *Codiaminon*, in vetusto exemplari; sed non placet lectio. Theophrastus lib. vi. capite ultimo, cum narcisso, lirio, et aliis herbis quæ hic referuntur a Plinio, *codion bulbi* reddit. Theodorus *bulbi* *florem* vertit. Proinde non absurde hic *conion* legi posset, non *codiaminon*. Et verba illa quæ paulo post sequuntur, *Est autem hic silvestris bulbi flos*, alieno ibi loco posita, hic debent subjici, neque enim anemonæ ulla ratione congruere possunt. *Pintian.*

Sciores supradictis aliquando narcis-

sus et lilium trans maria: in Italia, &c.] Scribe: *Sciores supradictis aliquando narcissus lirium.* *Transmarina in Italia, &c.* ex eodem, astipulante etiam Theophrasto loco citato: utique quid attinet ad lirium, illud nolui præterire: narcissum et lirium idem esse; sed ab aliis hoc, ab aliis illo nomine appellari, auctore eodem Th. vi. 6. *Idem.*

Nam in Græcia tardius, &c.] Ommino sic lege: *Nam in Græcia tardius etiam anemone, quæ leimonia vocatur, alia quam quæ dicitur in medicinis. Post ea viola, quæ appellatur purpurea. Sequitur ananthe, melanion, ex silvestribus elichrysos: deinde alterum genus anemones. Post hanc gladiolus, &c. Dalec.*

Deinde alterum, &c.] Inepte Plinius βολβοῦ κώδιον *anemone* esse interpretatur. Ineptius idem inter flores vernos recenset duas anemonas, cum unicam tantum Theophrastus referat, quam λειμωνίαν cognominavit. Ea porro est pulsatilla nostrâ. Cætera quidem anemonarum genera ætatis principio florent. *Idem.*

Nascitur locis tepidis] Hoc e Theophrast. male citat Plinius. Is Hist. lib. vi. cap. ult. et de Cans. i. 14. scribit ænauthen in apricis, et a noxio frigidoque afflatu contectis locis satam, et, quod ait Plinius, tepidis, diutissime florere, si crebro devulsus flos in semen abire prohibeatur: id est, quod Plinius citat. *Idem.*

Hyacinthum comitatur fabula duplex] *Legend. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum proferens ejus, quem Apollo dilexerat, aut ex Ajacis cruore edens, ita discurrentibus venis, ut Græcarum literarum figura, αἰ, αἰ, legatur inscriptum.* Vide Salmas. p. 1042. a.

Ex Ajacis cruore editi] Auctore Pausania lib. i. Salaminii tradunt, post Ajacis interitum, apud se primum florem enatum candidum, modice rubentem, lilio et foliis, et aliis partibus minorem, inscriptum iisdem

literis, quibus et hyacinthum. Cosmosandalon Athenæi esse puto. *Dalec.*

Venis] Imo potius macnolosis notis. *Idem.*

Si et unguenta sumantur ex auro] Theophrast. Hist. ix. 21. *Idem.*

Et alterum genus lili] Lego *lirii*, non *lilii*, ex Theophrasto loco sæpe citato. *Pintian.* *Alterum genus lili*] Theophrastus statim post Jovis florem, (hic vulgo aquilegia dicitur,) cecrinthum et iphyon; ut pro cerintho videatur alterum genus lili vertisse. *Dalec.*

Duo genera hujus] Pothos albus, iasminum nostrum: pothos cœnleus, clematis secunda Dodonæi. *Idem.*

Qui fere nascitur, &c.] Quo ntuntur circa sepulchra: is antem *χρονώτερος* est, diuturnior: vel, diutius floret, vel, diutius vivit. Theophr. *Idem.*

Et spinæ flore utuntur] Et acutæ spinæ fructu, et smilacis flore, Theophrast. *Idem.*

Spinæ albæ cauliculi] De scolymo id Dioscor. ἡ δὲ πῶς ἀρτιφύνης οὖσα λαχάνεβεται, ἐφθῆ ὥσπερ ἀσπάραγος. Plinius non animadvertit Theophrastum de oxyacantha id scripsisse quod citat; et intempestive addit de cauliculis spinæ albæ, quod Dioscorid. de tenellis germinibus scolymi prodidit. *Idem.*

In modum lineæ] Expressere voluit, quod ait Dioscorides: κλήματα δ' ἔχει μικρὰ, ὅσον τοῦ σχολίνου πάχος. *viliculas*, seu *virgulas*, habet junci crassitie: prætennem virgulam *lineam* vocavit. *Idem.*

Topiaria herba] Topiarium opus, cum arbuscularum virgulæ ductiles facili flexu in varias formas hominum, turrium, ædium, cubiculorum, modo humi, modo per hortorum et viridiariorum spatia, finguntur: nude Topiarii ejus operis artifices Ulpiano. Alex. ab Alex. iii. 25. *Idem.*

Ut intra id tempus purgata] Voss. optimus, *purpurgata*. Lege, *perpurgata ac pura sint*. xxxiv. 13. 'Siccare et excrescentia consumere, perpurgare.'

Utuntur et Plautus et Varro de Re Rust. ii. 11. *Gronor.*

CAP. XII. De cura apum, pabulo et morbis earum, et remediis.

Maxime alvearia] Hoc in vocabulo, et ei vicino *atvei*, perpetuus error non vulgaris modo, sed et secundi generis membranaceos obsidet; nam qui nobis hoc negotium fecit, in eo legitur *albaria*, quod est *alvaria*. Sic infra, *At genistus circumseri alveariis gratissimum*: ille *albaris*. Similiter: *Imponunt navibus alveos noctibusque quina millia passuum contrario anne naves subvehunt*. *Idem*, *Imponunt navibus alveos*. deinde ignorat τὸ *naves*: et merito, supervacuum enim est. Mox, *donce pondere ipso pressis navibus pleni alvei intelligantur*. Scriptus, *plenæ alvi intelligantur*. Sic et cap. 14. 'Alvearia orientem æquinoctialem spectare convenit.' Voss. 'Alvaria.' Deinde: 'Alvearia optima e cortice, secunda fernla, tertia vimine. Multi ea et speculari lapide fecere.' Pintiani codex, 'Alvus optimæ.' Voss. 'Alvos optime cortice;' tum nescit τὸ 'ea,' ut et Pintiani. Scribe: 'Alvos optimas e cortice, secundas fernla, tertias vimine; multi et speculari lapide fecere.' Item: 'Circumlini alveos fimo bubulo utilissimum.' Optimus, 'alvos.' Statim, 'si magnus sit alvens.' Acad. 'si magna sint alvearia.' Gud. 'magna sit alveariis.' Voss. Andeg. 'magna sit alverios.' Menap. 'magnum et sit alveariis.' Quem sequimur, et Chiff. 'si magna sit alvus.' Ibidem: 'Alvearia hieme stramento operiri.' *Idem* et Pintiani, 'Alvos.' Rursus: 'Et araneorum quidem exitium facilius est, papilionum major pestis. Tollitur vero, cum maturescit malva noctu, interlunio, cælo sereno, accensis lucernis ante alveos.' Gud. et Menap. 'papilios major lucernis tollitur vero.' Acad. 'papilios major lucernis tollitur vere.' Andegavens. 'papilio estis major lucernis tollitur ve-

ro.' Vetustissimus et Chifl. 'papilio pestis major lucernis tollitur vero:' deinde omnes, 'sereno accensis ante alvos.' Nimirum transposuerunt τὸ 'lucernis,' quod id commodum locum esse non sinat τῷ 'vero,' postquam id admiserant potius, 'tollitur vero,' quam 'tollitur vere,' quod tamen in Academico est. Scribendum autem erat: 'papilio, major pestis, lucernis tollitur, vere, cum maturascit malva, noctu, interlunio, cælo sereno, accensis ante alvos.' Dicit, 'vere cum maturascit malva.' Hieme enim seritur; non illa, quæ mense Octobri, teste Palladio tit. 11. et Plinio XIX. 8. sed quæ Februario, ut Palladius tit. 24. Consentit Columella IX. 14. 'Ab æquinoctio primo, quod mense Martio circa octavum Cal. Apriles in octava parte arietis conficitur ad exortum Vergiliarum, dies verni temporis habentur duodequingenta.' Per hos primum ait apes curandas esse, &c. Mox, 'item papiliones necandi sunt.' Et infra: 'quo tempore malvæ florent.' Denique ibidem: 'Alveorum, cum mel eximitur, inlini oportet exitus melissophyllo aut genista tritis, aut medios alba vite præcingere, ut apes diffugiant.' Opt. 'Arborum.' significat 'Alvorum;' nam idem mox: 'aut medias alba vite præcingi.' Nempe 'alvos.' Etiam alii quatuor 'medias,' Andegav. etiam plane 'alvorum.' E Chifletiano 'media' notant. Sic et cap. 20. hujus libri: 'Melissophyllo sive melittæna si perunguntur alvearia, non fugient apes.' Opt. 'si perungantur alvi.' XI. 10. 'Novissimi maxime implentur melle, ideo aversa alvo favi eximuntur.' Sic Men. et Gud. Academicus: 'ideo adversa alvo favo ex.' Nec dubito, quin et sic fuerit in Chifl. etsi tantum ex eo notaverint, 'aversa alvo.' Vulgo: 'ideoque averso alveo.' Eodem lib. cap. 15. 'Æstiva mellatione decimam partem Thasio Dionysio apibus relinqui placet, si plenæ fuerint alvi.' Sic

Chifletianus. Nostri, 'si pleni fuerint alvi.' XXII. 24. 'Prima propolis alveorum aculeos,' &c. Idem 'alvorum.' XXX. 24. 'Sparsas apes in alvearia reverti.' Rursus idem: 'in alvo.' Lege, 'in alvos,' ut et Pintianus. XXVIII. 7. 'apes tactis alveariis fugere.' Is ipse, 'alvariis,' quod prætermisit Salmasius ad Solin. p. 26. ubi locum istum tractat. Columella quoque dicto loco: 'alvi apeririendæ sunt et fumigandæ.' Apud Phædrum quoque Fab. LII. 'Alvos accipite et ceris opus infundite,' in scriptis codd. esse testatur Salmasius ad Hist. Aug. p. 477. Gronov.

Ervilum] Cunilam, thymbraia, vel satureiam vocat Columella IX. 4. *Dalec.*

Casiam] Cneorum utrumque, album, sive lavendulam, ac spicam nostram; et nigrum, sive rosmarinum coronarium. Vide eundem loco citato. *Idem.*

Melissophyllon, Cerinthen] Theophrastus lib. VI. cap. ultim. *Cerinthum* enunciat, non *Cerinthen*. Virgilius tamen Georg. lib. IV. prima inflexione protulit: 'Cerinthæ ignobile gramen,' si exemplaria vulgata vitio carent: certe ab Aldo impressa sic præferunt. *Pintian.*

Cum olivæ florem] Vanum falsumque id esse tradit XI. 8. *Dalec.*

Cum aliquas quam proxime, &c.] Virgilius: 'Palmaque vestibulum antingens oleaster obumbret.' Ut cum prima novi ducent examina reges Vere suo, ludetque favis emissæ juvenus, Vicina invitet decidere ripa calori, Obviaque hospitii teneat frondentibus arbos.' *Idem.*

Cornum quoque arborem, &c.] De ulmorum samera et tithymalli flore id Columella. Amygdali quoque florem caveri oportere scribit Varro. *Idem.*

Nam flore ejus degustato alvo convita moriuntur] Scriptum exemplar: *Flore ejus degustato alvo cita moriuntur*; reliqua superfluent. *Pintian.*

Alvo concita moriuntur] E Cliffl. notant *alvo circa*. At tu lege cum fidissimo, *alvo cita*. Sic xxiii. 1. 'Alvo citæ signinum maxime conducere indubitatum est.' Et cap. 7. extremo de sorbis: 'nam recentia stomacho et alvo citæ prosunt.' Hoc quoque præcepit Pintianus. Acad. Gud. Menap. *concitata*. Andegav. *citato*. Gronov.

Urinam hominum] Hyginus apud Columel. *Dalec*.

Ad naves quotidie remeant, mutantes locum] Duo novissima verba falso adjecta suspicor. *Pintian*.

CAP. XIII. *De venenato melle, et de remediis mellis venenati, et mellis insani*.

Ut mella quoque venenata fiant] In heptacometarum arboribus venenati genus mellis nascitur, quod haustum stupefacit, et mentem consternat. Eo tres Pompeii cohortes in potum dato ab ea gente interemptas fuisse memoriæ traditum est. Rhod. xviii. 30. Populos eos in Ponto Stephanus collocat, et Scythicum montem incolere scribit. Apud Trapezuntem in Ponto mel e buxo defluit gravis odoris, quo *ἐκφρονες* et amentes fiunt. Rhodig. xxiii. 35. *Dalec*.

Præcipue caprarum] De eonymo id Theophrast. Hist. lib. iii. cap. nlt. de rhododendro Dioscor. ob Aconitum venenatum esse idem auctor prodit, lib. vi. *Idem*.

Excrementa] Quæ sumpto eo melle rejiciunt ægri, sputo, vomitu, alvo. *Idem*.

Aliud genus in eodem Ponto gente Sannorum, &c.] Hi sunt, quos posterior ætas Tzanos vocavit, Lacis conterminos. Utraque Colchica gens fuit in clientela fideque Constantinopolitani Imperatoris. *Gelen*.

In eodem Ponto gente Sannorum] Sic Gelenius, cum legeretur, in *eodem Ponti situ viget ex annona mellis*. Tres codices, in *eodem Ponto situm gentes annonam*; ut et Andegav. nisi quod *annosum*. Potior, in *eodem Ponti situ*

gentes annorum. Pintiani codex, in *eodem Ponti situ gente Sannorum*. Legge, in *eodem Ponti situ, gente Sannorum*. Poteras suspicari, in *eodem Ponti sinu*, ex Justini lib. ii. 'Frustraque et Ponti sinum et Asiam edomitam esse dicit.' Sed Plinius ista voce sic uti gaudet. iv. 16. 'Ex adverso hujus situs Britannia insula.' Ubi male Pintianus opinatur legendum, 'Ex adverso hujus sita est.' xi. 1. 'Italia quoque partibus juxta et hieme et æstate fulgurat, quod non in alio situ.' xii. 19. 'In quo situ Liber pater educatus esset.' Sic xvi. 18. inscribit, 'De arborum natura per sitins.' xxvii. 2. 'Necantque gustatu earum pantheras, nisi hoc fieret, repleturas illos situs.' xxxi. 4. 'Cessasse fontes amnesque, qui in eo situ multi erant.' xxxii. 1. de Arabia: 'Piscium adipe camelos perungi in eo situ, ut asilos ab his fuget odor.' Ita enim legendum, cum sit in scriptis omnibus 'perungi,' aut 'perungi,' quod mutantur in 'perungere' propter corruptum 'fugent odore.' xxxiii. 4. 'Quo sit situ terrarum numen hoc, signavimus nomine.' Ita enim legendum. 'Snanos' habes et vi. 11. 'A portis Caucasii per montes Gordyæos Valli, Snani, indomitæ gentes: auri tamen metalla fodiunt.' Etsi edatur 'Snarni.' Strabo l. xi. Οἱ Σοάνες δυναστεύουσι τῶν κύκλω, τὰ ἄκρα τοῦ Καυκάσου κατέχοντες, τὰ ὑπὲρ τῆς Διοσκουριάδος βασιλέα δ' ἔχουσι, καὶ συνέδριον ἀνδρῶν τριακοσίων συνάγουσι δ', ὥς φασι, στρατείας καὶ εἰκασί μυριάδων. . . Παρὰ τοῦτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάρρους ὑποδέχασθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάνταις κατατετρημέναις καὶ μαλλωταῖς δοραῖς ἀφ' οὗ δὴ μεμνηθεῖσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Restituendi sunt iidem Plinio xxxiii. 3. 'Jam regnaverat in Colchis Salaurces et Esubopes, qui terram virginem nactus plurimum auri argentique eruisse dicitur in Snanorum gente, et alioquin velleri-

bus aureis inclito regno.' Sic Ms. vulgo 'Sannornm.' Diffido etiam vocabulo 'Esubopes;' nam idem liber insignis, 'salaucesa et esubopes.' quasi vellet: 'Jam regnaverant in Colchis Salauces, Æetes, Ubopes.' Cæterum 'Suanos' et apud Ptolomæum visere potes, et in Tabula Pentingeri. Item in Excerptis legationum et Prisco rhetore, et Menandro Prorectore (ubi longa disputatio de 'Suanis' et 'Suania' inter Iustini Imp. legatum et Persas) a D. Hæschelio vulgatis. Gronov.

Gensque ea cum ceram in tributa Romanis præstet] Præcipuus, præstent. Pro eo quod sequitur, *non vendit legendum*, quamquam scriptis non secundis, *non pendit*; nempe in vectigali sive tributo. XII. 25. 'Servit nunc hæc, et tributa pendit.' Idem.

Parum enim erat genuisse rem] Particula enim optimus non utitur. Livius lib. XXI. in Orat. Hannibalis ad exercitum apud Ticinum: 'Parum est, quod veterimas provincias meas Siciliam et Sardiniam adimis; etiam Hispanias?' Plinius lib. IX. 35. 'Parum scilicet erat, in gulas condi maria, nisi manibus, auribus, &c. gestarentur.' Ibidem: 'Parum est, nisi qui vescimur periculis, etiam vestiamur.' Lib. XXXIII. proem. 'Parum enim erat unam vitæ invenisse pestem, nisi in pretio esset auri etiam sanies.' Idem.

Non enim ipsi melli, sed apibus jam] Iterum brevius: *non enim et ipsis jam apibus cuspides dederat*. Hoc est, quasi non apes ipsæ haberent, quo lædere possent, et hominem cautum esse minusque mellis appetentem coegerent. Et vulgatæ profecto sensus nullus, neque hic mellis locus est. Acad. Gud. Men. *non enim ipsi sed apibus jam cuspides dederat*. Voss. alter, *non enim ipsi de apibus jam c. d.* Quasi vellet, *ipsis et apibus*. Idem.

CAP. XIV. De melle, quod muscæ non attingunt, et alvearibus, et cura eo-

rum si famem sentiunt apes, et quomodo cera fiat.

Orientem Æquinoctialem] Brumalem meridiem, Columel. solem hibernum, Pallad. Dalec.

E cortice] Suberis præcipue. Columel. Idem.

Secunda ferula] Addit Columell. e ligno cavatæ arboris, et in tabulas dissectæ et fimo, e latere. Idem.

Circumlini alveos, &c.] Et intus et extra, Varro. Idem.

Ambulatorium] Mobile, ut attolli et demitti possit. Varro lib. III. Id.

Si magnus sit alveus] Major quam pro numero apum. Idem.

Fallente operis incremento] Sic omnes nostri sine ulla suspitione. Seneca Nat. Quæst. III. 27. 'Natura ad originem rerum parce utitur viribus, dispensatque se incrementis fallentibus.' Nec minori elegantia Jurisconsultis alluvio dicitur 'incrementum latens.' Ineptus igitur ille librarius, qui subjecit argumento: nec tantum ei fidei debebat habere Pintianus, ut inde conjiceret *augmento*. Gronov.

Fimo bubulo] Columel. IX. 14. Dal.

Cognatum hoc iis] Ex juvenco cæso, sepulto, putrescente apes nascuntur. Archestratus in Epigrammatibus de apib. *βόδς φθινομένης φθοιμένα τέκνα* et rursus: *ἵππων μὲν σφήκες γενεὰ, μόσχων δὲ μέλισσαι*. Varro. Idem.

Maturescit] Florescit. Columella. Idem.

Tractas madentes passo] Carminatas, pexas, ut quasi per siphonem succum apes evocent. Columel. Id.

Crudas carnes] Exemptis intercanis. Columel. Idem.

Vasa mellaria, &c.] Μελιτηρὰ Galeus vocat lib. de documento pro epileptico: eaque idem exponit ἐξ ὧν ἐκενώθη μέλι. Acetum ex melle fieri probabile Rondeletio non est, sed potius ex propoli, quæ acidum olet. Idem.

Sporta collatis] Per juncos aut stramenta. Columel. Idem.

Punica vocatur] Omnium candidissima. *Idem.*

Punica fit hoc modo] Candidam ceram αινυματικῶς Varro in Prometheo apud Nonium his verbis significat: 'Chrysosandalos locat sibi, et amiculum de lacte (quidam, 'lacteam a cera' legunt) ac cera Tarentina, quam apes Milesiæ coëgerint, ex omnibus floribus libantes, sine osse et nervis, sine pelle, sine pilis, puram putam, proceram, candidam, teneram, formosam.' *Idem.*

Sub dio siccant sole lunaque; hæc enim candorem facit: siccantes, ne liquefaciant, protegunt tenui linteo] Scribo: *sub dio siccant sole lunaque. Hæc enim candorem præstat, sol siccatur: et ne liquefaciat, &c.* ex vetusto codice. *Pintian.*

Pigmentis traditur] Fucorum tincturis, ad ἐγκαυστικὴν et κηρογραφίαν. *Dalec.*

Ad reddendas similitudines] Eo artificio nostra memoria quidam imitantur in pensilibus hortis arborum et herbarum omne genus, folia, flores, fructus. *Idem.*

CAP. XV. *De herbis sponte nascentibus et aculeatis.*

Frugum quidem fertilissima, sed ut prope] Τὸ quidem a Gelenio est, *prope* a Pintiano; et confirmat utrumque præcipuus. Sed idem, *fertilissimas et ut prope.* Videtur fuisse: *frugum quidem fertilissima, utut prope sola iis carere possit.* Gronov.

In Italia paucissimas novimus, fraga, tannum, ruscum, batiu marinam] Ubi optimi libri leg. *fraga, tannum*: in vulgatis male, *tannum*: legendum ubique, *thamnum*. Græc. ἑλιξ. Salmas. pag. 225.

Tannum] Alii legunt *tannum*, alii *tannum*. Cyclaminum secnudam, quam pro vite nigra Matthioli pingit, Itali etiam hodie *tamaro* vocant, ejusque teneros cauliculos et viticulas vere primum erumpentes asparagorum more decoctas mandunt, ac in fasci-

culos digestas vanales circumferunt. Ejus fructus nva taminia vocabatur: 'jam Tami sponte virescunt,' apud Columellam legit Pomponius. *Dalec.*

Colocasias] Colocasias, vel, ut Athenæus, Nicander, Virgilius, Colocasias, Dioscoridi non integra planta est, sed ejus tantum radix. *Idem.*

Cyamon] De hac Nicander in Georgicis: Καὶ κύαμον σπείρης Αἰγύπτιον ὄφρα θερίσσης, Ἀνθεσι μὲν στεφάνους ἀγής, τὰ δὲ πεπτηῶτα Ἀκμαίου κάρποιον κιβώρια δαινυμένοισι Ἐς χέρας ἡθέοισι πάλαι ποθέουσιν ὀρέξης, Ῥίξας δ' ἐν θοίῳ νησιν ἀφεψήσας προτίθημι. Hadr. Jun. i. 10. *Idem.*

Araneoso] Filis nervoso. Martialis: 'Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces, Improba cum morsu fila manique trahes.' Diphilus apud Athenæum lib. III. radicem probat, quæ minime lanosa sit. *Idem.*

Foliis latissimis] Perasi magnitudine, Dioscor. pilei Thessalici, Theophr. *Idem.*

Quæ personata in nostris] Dioscorides folium nymphææ comparat cum folio cyborii, sive Ægyptiæ fabæ. *Idem.*

Ut implexis, &c.] Legend. *Ut implexis colocasiæ foliis, in variis species vasorum, &c.* Vide Salmas. p. 968. a, b. Et in præcedentibus lege: *Thyrso autem qui inter folia emicat spectabili, &c.* Vocat hic *Thyrsum*, quem *scapum* dixit in faba Ægyptia, quæ eadem est cum colocasia. Scribe porro: *foliis latissimis, sed jam si arboris comparentur, ad eorum similitudinem quæ per se nata in nostris amibus notamus.* Dicit folia Colocasias ad eorum similitudinem esse quæ per se nata spectantur in amibus. Ea sunt folia nymphææ. Vide Salmas. p. 969. b. 970. a.

In variam speciem vasorum] Inde scilicet factum est, ut κέαμος, auctore Hesychio, poculi genus sit, ad eorum similitudinem constructum, quæ ex colocasiæ foliis Ægyptii parabant.

Ob eandem causam id quoque poculum et κιβάτιον et κιβάριον dicebatur. Sic enim fabam Ægyptiam nominant. Eadem industria rusticis in Allobrogum montibus vidi ex gentianæ foliis implexis pocula fingere, quibus e gelidis fontium scaturiginibus aquam hauriebant. κιβάρια sic dicta interpretatur Athen. διὰ τὸ κάτωθεν εἰς στεγνὸν συγχῆθαι ὡς τὰ Αἰγύπτια κιβάρια. Dalec.

Nascitur post Vergilias] De plantis omnibus, quas κιχωριώδεις vocat, id Theophrast. scribit Hist. vii. 11. non de cichorio solo. *Idem.*

Radix ei lenta] De cichorii caule id Theophrastus, non de radice: Ὁ δὲ καυλὸς, inquit, κιχωρίου μέγας, καὶ ἀποφύσεις ἔχων πολλὰς· ἔστι δὲ γλισχρὸς, καὶ δυσδιαίρετος, διδὲ καὶ δεσμῶ χρωῶνται. Caulis cichorii magnus multis enascentibus surculis, lentis, fractu contumax, quamobrem pro vinculo utuntur. *Idem.*

Anthaliū] Theophrasto melinathella, Hist. iv. 10. nobis thrasi: auctori librorum de plantis, qui editi sunt nomine Aristotelis, i. 5. margaritæ Ægyptiæ. *Idem.*

Mandunt igni paratum] Elixant in hordeaceo zytho. Theophr. *Idem.*

Æthum] Vingung vocat Theophr. Hist. i. 11. male Plinius exposuit. Ætum Indi et Æthiopes, apud quos plurimum provenit, adhuc vocant *Hetich*. *Idem.*

Arachidua quidem, &c.] Arachidna et aracoeides non minus fructuosa sunt supradictis. Carnosum utrumque, radicem unam crassam habet, in altum descendantem, alias vero, quibus fructus insidet, tenuiores, in summa telluris facie multifariam divisas. Arenosis gaudent. Nentrum aut folium, aut folio simile quicquam gignit, utrumque potius velut ἀμφικαρπὸν est, hoc est, *infra supraque terram fructum edit*, quod mirum est. Theophrast. Hist. i. 11. *Idem.*

In cibis] Hæc e Theophr. Hist.

vii. 7. *Idem.*

Condrylla] *Chondrylla*. Falso apud Theoph. legitur *andryala*. *Idem.*

Anthriseum] In exemplaribus Theophrast. pro *anthrisco*, Turnebus legit *ἐνθουσικόν*. *Idem.*

Et æquinocio nascens aphace, acinos quam epipetron vocant] Aliter in V. C. *Et ab æquinocio nascentes aphacen, cynopos, epipetron vocant.* Scribo: *Et ab æquinocio nascentes aphace, acinos quam epimetron vocant*, ex Dioscoride lib. iii. et Theophr. vii. 8. Habetur nihilominus in Theophrasto loco signato herba nomine 'cinops,' quam Theodorus tralato, ut consuevit, nomine, 'canaſiam' appellat. *Pintian.*

Aphace] Lege: *Aphace, Echinopus, Epipetron vocant quæ nunquam floret.* Vide Salmas. 1292. b.

Acinos] Turnebus Advers. xvi. 9. legendum putat *cynops*. Lego: *acinos, et quam epipetron.* In Theophrasto legitur *cynops*, Hist. vii. 8. *Dalec.*

At e contrario aphace] Non de aphaca id Theophrast. Hist. vii. 8. scripsit, sed de quibusdam herbis statim cum flore fructum amittentibus. *Idem.*

Cnicon] Turnebus loco citato legendum putat *cici*, nempe ricinum. Orphens in Argonauticis *cnicon σχιστήν* vocat, veluti scissilem, quod ejus flos in multos apices dividatur. *Idem.*

Differentia prima, &c.] Legend. *Differentia prima, silvestris et mitior: silvestrium duæ species, una mitiori simili caule, tamen rigido, itaque et colu antiquæ utebantur ex illis. Quare quidam Atractylida vocant, semen candidum, grande et amarum.* Vide Salmas. pag. 896. b.

Colu] Ensis, *πηνίσις*, non *σπληνίσις*. *Dalec.*

Torosiore caule] Sonchi caule. Th. Hist. ix. 4. Pro *σογχώδει*, Plinius legit *σαρκώδει*. *Idem.*

In totum spina est asparagus] Inepite putavit Hermolaus asparagum et

scorpionem unicam esse plantam, quod apparet ex Theophrasto Hist. vi. 3. vide et cap. 1. ejusdem. *Idem.*

Quædam spinosa foliata sunt, &c.] Lege: *Quædam spinosa foliata sunt, ut carduus, erynge, glycyrrhiza urtica.* τῶ ἀκανθῶδει πεφύλλωται. Salmas. pag. 176. a. *Quædam spinosa foliata sunt]* Hæc ex Theophrasto Hist. i. 16. et vi. 3. ubi φυλλάκανθα vocat, quæ Plinius hic *spinosa foliata* dicit. *Dalec.*

Glycyrrhizon] Inter spinosas Theophrastus non recenset. Huic autem fructus tantum echinatus est. *Idem.*

Aliqua et secundum spinam habent folium] Legendum reor, *Aliqua et secundum spinosum habent folium.* Est autem illud *secundum*, non præpositio, sed numerale nomen. Theophr. de Hist. Plant. vi. 1. 'Alia foliis constant aculeatis, ut acanum eryngium, cneceum. Quædam etiam juxta folium aculeatum, alterum quoque folium habent: ut ononis, tribulus, phleus, quam nonnulli stæbam appellant.' vi. 3. 'Quoniam distinctum sit superius aliud totum esse spinosum foliatum, seorsum de utroque dicendum, atque tertium illud addendum, quod juxta aculeum folium gerit. Phleus enim, tribulus, capparis, peculiare nimirum obtinent, ut non solum caulem aculeatum, sed etiam folium, habeant hispidum.' At si mavis ut illud *secundum* præpositio sit, necesse erit addere alterum verbum, ut legatur, *aliqua et secundum pinsam habent folium alterum.* Pintian. *Aliqua et folium, &c.]* Lego ex Theophrasto: *habent folium, ut tribulus, ononis, phleus, quod aliqui stæben vocaverunt, hippophaës spinis angulosis. Quædam in folio habent et in caule, ut capparis. Tribulo proprietas, &c.* *Dalec.*

Quædam in folio habent, &c.] Lege: *Quædam in folio non habent, et in caule habent, ut Pheos.* Salmas. p. 391. a. *Quædam in folio habent et in caule]* Vetus codex: *Quædam in folio*

non habent, et in caule habent. Sed utrocumque modo verba hæc legantur, adulterina mihi et ab aliquo argutatore falso adjecta videntur; nam Theophrastus nihil plus tribuit phleco, quam ononi et tribulo, ut constat ex illius verbis paulo ante allatis. Legatur meo periculo sic: *Aliqua et secundum spinam habent folium alterum, ut tribulus, ononis, et phleos, quam aliqui stæben oppellare: cætera delenda. Pintian.*

Phleos] Falso id Plin. Stæbe Theophr. Hist. vi. 3. folio minime pungit, sed præter folium exarmatum, spinosum fructum gignit tribuli alterius modo. *Dalec.*

Geniculatum] Γωνιοειδής ἀκάνθας, Dioscor. ait, angulosas. Plinius legit γωνιαῶδεις. *Idem.*

Tributa proprietas, quod et fructum spinosum habet] In vetusto exemplari non *tributa* legitur, sed *tribuli*. Scribo *tribuli*, ex Theophr. Hist. Plant. vi. 1. 'Tribulus,' inquit, 'vel fructu aculeatus est; habet enim in fructu aculeum. Qua de causa id quoque proprium ei, ut sic loquar, præ omnibus, licet utique adnotare.' *Pintian.*

Plures ejus differentię] Vide c. 13. lib. seq. *Dalec.*

Pustulasque] Turnebus Advers. xxiv. 2. leg. *pustulas*; sic dictas, quia pus continent. Columellæ 'pusula' ignis sacer; unde 'pusilosa,' vel 'pusnlosa ovis.' Sic autem vocat, quia sacer ignis, quæ depascitur, pustulas attollit. *Idem.*

Carnem teneriorem, &c.] Pisces, quadrupedes, aves recens captas venatores et aucupes urticæ foliis involvunt, ut minus et tardius corrumpantur. *Idem.*

CAP. XVI. *De carduo, et helxine, et tribulo, et anchusa.*

Helxine] Al. ixine. *Idem.*

Carduus et folio, &c.] Legendum, *Carduus et folia et caulem spinosæ lanuginis habet; item acora, leucanthos, chal-*

denecos, polyacanthos, conopygos, helxine, scolymos. Ita scribit vetustissimus Thunæus. Pro *chaldenecos*, lege *chalice, cnecos*. Et pro *conopygos*, lege *onopygos*. Salmias. 523. a, b.

Item acorna] Hæc ex Theophrast. Hist. i. 16. vi. 1. ubi φυλλάκανθα vocat, quæ hic Plinius *spinosa foliata* dicit. *Dalec.*

Chalceos, Cnicos] Scribo *cnecos*, non *cnicos*, ex Theophrasto, Galeno, Aëtio, Paulo, Dioscoride, et omnibus; ex quibus Theophrastus, Paulus, Aëtius, *cnecos* scribunt cum *e* longo: Dioscorides et Galenus cum *i*. Scribendum vero hoc loco esse *cnecos*, seu *cnicos*, non *cnidos*, ut putat Hermolaus, constabit attissime legenti caput tertium libri sexti Theophrasti de Hist. Plant. *Pintian.*

Helxine] Leg. *Ixine*. Hoc vitium esse auctoris, non exemplaris, monstrat, quod is scribit XXI. 17. 'Sed nos qualis vera esset helxine, diximus superiori libro,' &c. *Dalec.*

Chamæleon] In Theophrast. Hist. vi. 3. legendum: πλὴν οὗτος φυλλάκανθος οὐκ ἀκανώδης. Cæterum cum spinosis hic sit foliis, acano caret. Vitiosus codex, qualis ad nos pervenit, fefellit Plinium. Chamæleon quidem niger, ut alii cardui, spinosis foliis est, verum aliorum modo ἀκανικόν, id est, *spinosum capitulum* non habet, sed *florem in umbella*, quod ei peculiare est. *Idem.* *Chamæleon in foliis non habet aculeum.* Est et illa differentia, quod quædam ex his multicaulia ramosaque sunt, ut *carduus*, uno autem caule, nec ramosum, *cnicos*] Mendosa, ut conjicio, verba, et præpostere locata. Scribo: *Chamæleo in foliis non habet aculeum.* Est et illa differentia, quod quædam in his multicaulia ramosaque sunt, ut *cnecos*. Uno autem caule et ramosum, ut *carduus*; nam particula negativa nec in vetere codice non legitur. Theophr. vi. 3. 'Verum hæc omnia ejusmodi sunt, leucacantha, chalceos, cnecos, polyacantha,

Delph. et Var. Clus.

atractylis, onopyxos, ixine, chamæleo, verum hæc non habet folia aculeata. Sed præter prædicta discrimina distant inter sese, quod alia multis constant caulibus, ramososque fundunt, ut *cnecos*.' *Pintium.*

Quædam cacumine tantum spinosa sunt, ut eryngium] Falsum est eryngium cacumine tantum spinosum esse, auctore Dioscoride libro tertio. Quapropter non *eryngium* hic arbitror legendum, sed *rhutrum*, ex Theophrasto loco citato: 'Alia,' inquit, 'superius cacumine tantum sparguntur, quemadmodum rhutrum: et alia protinus primis imbribus germinant, alia post; nonnulla etiam ætate, ut quæ tetralix a quibusdam vocata est, et helxine. Pari modo et flores differentiam faciunt. Scolymus enim pulchre et diu floret.' *Idem.* *Cacumine tantum*] Theophrasto, eryngium adnata et caules in cacumine tantum habet, non autem spinas, ut inquit Plinius. *Dalec.*

Acorna colore tantum ruffo distinguitur et pinguiore succo] Scribendum reor, *Acorna colore tantum ruffo et pingui distinguitur a cneco*. Theophr. vi. 4. 'Acorna colore tantum ruffo et nitido distinguitur a cneco;' nam verbum λιπαρόν nitidum ego vertissem, non pingue. *Idem.*

Ruffo distinguitur] 'Ἐπιξανθῶ Theophrast. *flavescere*, Hist. vi. 4. *Idem.*

Funderet] Carni admota. Theophr. *Idem.*

Decocta] Et cruda Theophrast. *Idem.*

Est, radice, &c.] Diosc. 'Est, a radice foliosa.' Apud Theophrast. cuius exemplari depravato falsus est Plinius, legendum, 'ixine omnibus locis æque nascitur.' *Idem.*

Mastichen appellatam] Sic Theophrast. Dioscorides vero quibusdam in locis: 'Viscni circa radicem invenitur, quo mulieres utuntur pro mastiche.' *Idem.*

Est cactus quoque in Sicilia, &c.] Le-

Plinius.

16 A

gend. *Cactus quoque in Sicilia tantum nascitur, suæ proprietatis et ipse. In terra serpunt caules a radice emissi lato folio et spinoso: caules vocant κάκτους, nec fastidiunt in cibis, inveteratosque: unum autem caulem rectum habent, quem vocant πτέρνικα, ejusdem suavitatis, sed vetustatis impatientem. Semen ei lanuginis quam pappum vocant, quo detructo et cortice, teneritas similis cerebro palmæ est: vocant Ascalian.* Salmas. 226.

Nec fastidiunt in cibis inveteratos quoque. Unum caulem rectum habent quem vocant pternica] Vetus exemplar: *Nec fastidiunt in cibis inveteratos. Conduunt muria: caulem rectum habent, &c.* Theophr. vi. 4. 'Et reservare eos aqua salsa conditos consueverunt.' *Pintian.*

Ascalian] Apud Athenæum *ascaleton*, apud Theophr. *scalian*. Appuli circa Hydruntum etiam vocant *scalesra*. Dalec.

Folio ad effigiem ulmi] φύλλα πλατεῖα. Dioscor. legit φύλλα πτελέας. *Idem.*

Cicerculæ folia] Ciceris. Theophr. *Idem.*

Alteri harenaceum] Theophrastus vi. 4. 'sesamodes,' id est, sesamaceum. Utri igitur incuriæ crimen intendemus? Librariane, qui pro sesamaceum *harenaceum* scripsit, an Plinio nostro, qui cum in Theophrasto 'sesamodes' legisset, postea memoria lubrico putavit non 'sesamodes' legisse, sed 'ammodes,' et *harenaceum* transtulit. *Pintian.*

Apposito folio] Theophrastus eodem libro ἐπερίω folio, hoc est, *annuo spatio* durante, Græce dixit. Forte quis super verba *annuo spatio*, quibus Plinius verterat dictionem Græcam, verbum Theophrasti posuit *epetio*: postea librarius seu corrector indoctus pro *epetio*, *apposito* scripsit, derasis Latinis dictionibus. *Idem.*

Sequitur a frugibus aratro inimica] Locus videtur mutilatus. In vetere

codice sic legitur, *Sequitur rarata frugibus inimica: scribendum reor, Nascitur terra arata frugibus inimica.* Theophrastus loco antedicto: 'Nascitur lento plenique solo, et præcipue in segetibus atque cultis. qua de causa agricolis inimica exit.' *Idem.*

Aculeatarum caules, &c.] Ex Theophrast. vii. 9. hæc Plinius corruptissime citat. Theophrasti verba sunt: 'Differunt inter se herbeæ, (πρώδη,) quod alia terræ instrata folia edunt, alia in caules, alia utrobique. Instrata terræ folia gignunt, (ἐπιγειόφυλλα,) coronopus, anthemion, anchusa, gramin, auemone, Aphyllantes, apargia, (argemone) plantago, apate. In caule folia mittunt, crepis, anthemum foliosum, lotos leucoion. Utrobique, cichorium,' &c. Mire hunc locum depravat auctor, ut et quæ sequuntur de herbarum comparatione cum arboribus. *Idem.*

Ut ejus quam coronopon vocant. E diverso stant anchusa inficiendo ligno cerisque radice apta. Est autem mitior anthemis, et phyllanthos, &c.] Legendum puto: *ut ejus quam coronopon vocant, et anthemis, et anchusa, et phyllantes, &c. reliqua falso inserta puto.* Theophr. vii. 9. 'Ab radice foliata, coronopus, anthemion, anchusa, poa, auemone, phyllanthos, apargia, arnoglosson, apate.' Ex quibus Theophrasti verbis constat, *apate* in Plinio legendum esse, non, ut perperam scriptum est, *aphace*. *Apaten* Theodorus *fraudem* vertit. Patet etiam ex eisdem Theophrasti verbis, vitiata esse hæc quæ sequuntur verba. *Pintian.*

Coronopum vocant] Dioscorides coronopum non serpere ait, sed terræ insterni, sive humi procumbere, κατὰ τοῦ ἐδάφους στρώννυσθαι, folia vero non quidem spinosa esse, verum in longum fissa *κατεσχισμένα*. Sic paulo ante cacti caules in terra dixit serpere, cum ii tantum humi jaceant. *Dalec.*

E diverso stant anchusa inflicendo ligno cerisque radice apta] Sic Gelenius, cum esset: *Et ex diverso stans anc. infic. lig. cerisque apta. Est autem mitior eis anthemis.* Pintianus audacter nimis: ut ejus quam coronopon vocant, et anthemis et anchusa et phyllanthes; reliqua falso inserta putat. Voss. *et diverso stant anc. inf. lig. cerisque radice apta est ante mitioribus anthemis et phyllanthes.* Scribe: *E diverso stat anchusa inflicendo ligno cerisque radice apta; stant e mitioribus anthemis et phyllanthes.* Stat, inquit, et stant; nam dixerat, caules aliquarum per terram serpunt. In quo si error est, auctori relinquendus est. Gnd. quoque et duo Voss. *radice apta est ante mitioribus.* Gronov.

Caule foliato est et crepis, et apate] Scribendum enim est non *apate*, cujus paulo ante habita est mentio, sed quod mireris, *lotos*; sic enim antiquum præfert exemplar, et confirmat Theophr. vii. 9. 'In caule,' inquit, 'tantum foliata, crepis, anthemion foliosum, loton, leucoion,' &c. *Pintian.*

Caule foliato est et crepis et apate] Vossiani dno et Gndianus, *crepis et lotos*; tertius, *crepis et locos.* Academ. *crepis et lothos.* Scribe, *picris et lotos*; nam Theophr. vii. 9. *Καὶ ἐπικαυλόφυλλα δὲ πικρὴς, ἀνθέμιον τὸ φυλλῶδες, λευκός.* Noster xxii. 22. 'Picris ab insigni amaritudine cognominatur.' *Lotos* quoque Pintianus. Gronov.

Angulis, incisuris, odore, flore] Adtenda duo verba ex vetere codice, *Jam vero angulis, incisuris*, &c. *Pintian.*

Aphace, &c.] Has duas postremas addit Plinius præter orationem Theophrasti vii. 9. illarum autem loco cichorium adscribit Theophrast. Capite vero 10. ejusdem libri, aphacam, onocheiles, plantaginem, cichorium proventum floris sui prorogare tradit. *Dalec.*

CAP. XVII. *Differentia herbarum per folia, et quæ herbæ toto anno florent, et de hastula regia, et pistana, et gladiolo.*

In primisque heliotropio, adianto] Scripti quatuor, *adianto folia.* Optimus, *adianto pholia.* Scribe, *heliotropio, adianto, polio*; nam Theophrastus vii. 10. *ἐπεὶ δὲ καὶ ἀείφυλλα τῶν τοιούτων ἔστιν ἔνια, καθάπερ τὸ πόλιον, καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον, καὶ τὸ ἀδιαντον.* Et sic Theophrastum habere jam alleverat ad marginem Dalecampius. Gronov.

Perdicium et aliæ gentes] Theophrastus non quidem in usum cibi venire scribit, sed esse grandi et carnosa radice, ut crocum et aspalacem, vel, ut alii legunt, *asphodelum.* Addit et crassas et plures habere radices, quam folia. *Dalec.* *Perdicium et aliæ gentes, quam Ægyptii edunt*] Supra dixerat, Ægyptios præ cæteris gentibus herbis vesci: nunc dicit, perdicium herbam etiam aliarum gentium cibum esse. *Gelen.*

Amara et aphace et quæ picris nominatur, et ipsa toto anno florens. Nomen ei amaritudo imposuit] Quoniam Hermolaus depravate hanc lectionem vult, subvereri se dicens, ut *apate* legend. sit, non *apbace*, admonere lectores libuit *aphace*, non ut putat Hermolaus, scribendum esse, tum ex antiquo apographo, tum ex Theophrasto libro septimo, capite undecimo. Enimvero temperare mihi hac parte nequeo, quo minus dicam risum mihi excitare Hermolaum. Inquirent enim tanquam rem subtilis indaginis, cur Theodorus herbam *apathen*, fraudem verterit. Tandem colligit, ob id a Theodoro inditum nomen *fraus*, quod edentes amaritudine fallat, cum vero Theodorus in plerisque nominibus vertendis aliam rationem quam etymologiæ sequatur, ut in *picris* quam 'amarago,' et *onopyxos* quam 'buxus asinimus,' et *cynops* quam 'canis oculus,' et *hypochaeris* quam 'porcelliam' vertit, et aliis hujusmodi multis, in quibus et insit et insus est. *Pintian.*

Notabilis et scillæ crocique natura] Hæc ex Theophrasto Hist. vii. 12.

quod tamen de croco illic, Theophrastus de narcisso tradit vitioso exemplari. *Dalec.*

Cypirī] Phasgani Theophrasto, Xiphii Dioscorid. Inepte hoc Plinius. *Idem.*

Non dissimilis est, &c.] Thesii radix gustu amara est, alvum tusa purgat. Hæc tantum Theophrast. de thesio cap. 11. lib. hist. Plinius inconsiderate thesion plantam amaroris ingrattissimi cum gladioli radice, suavi et esu jucunda, comparat. Quare arbitrator hunc locum confusum sic esse reponendum, ut post illa, *Ei amaritudo imposuit*, hæc legantur, ut et infra xxii. 22. *Idem.*

Asphodelus manditur et semine tosto et bulbo, sed hoc in cinere tosto, deinde sale et oleo addito, præterea tuso cum ficis præcipua voluptate, ut videtur Hesiodo] Locus est ex septimo Theophrasti sumptus, ut innumeri alii in hoc opere; sed aliquot verbis adjectis vel a Plinio ipso vel a lectore; quam recte, judicent legentes. Nos verba Theophr. subjiciemus ex prædicto libro, capite duodecimo: 'Quin albucum tostum in cinere manditur, et semen torrefactum usui est. Sed radix tusa cum ficis in usu maxime omnium venit, et jucunditatis plurimum auctore Hesiodo præbet.' Eadem est et caulis acinosis. Tria prima verba superfluum, ex antiquo exemplari. *Pintian.* *Asphodelus]* Manditur et caule igni blando cocto, tosto semine, et bulbo tuso cum ficis, præcipua utilitate, ut videtur, &c. Theophrast. *Dalec.*

Ut videtur Hesiodo] Νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντὸς, οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχρ' τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὕνειαρ. Plato de Legibus lib. iii. Epimenidem vilissimo cibo confecto ex malva et asphodelo contentum fuisse tradit, qui illum servaret ἄλμιον καὶ ἄδι-
φον. Rhodig. viii. 7. *Idem.*

Napis] Glandibus. Dioscorid. *Id.*

Anthericon vocavere] Ἀνθερικὸν et pro tota planta usurpat Hist. 1. 7.

Idem.

Duo genera faciunt] Marem et fœminam, iuxta lib. xxii. cap. eod. in princ. *Idem.*

Manipulos] Vel ad pabulum pecorum, vel ad ædificiorum tecta, ut in multis locis Galliæ. *Idem.*

Item pistanam dicit a Græcis vocari] Scribo *idem*, non *item*, ut referat Magonem, ex antiquo exemplari. *Pintian.*

Palustrem] Sic a Magone vocari puto butomen Theophr. et acorum Officinarum; vel juncum triangulum a me descriptum. *Dalec.*

CAP. XVIII. De junco, genera sex, et de cypero, et medicamentis eorum, et de cypro, et odorato junco.

De junco] Juncus Isidoro, quod radicibus hæreat. Mariscum, scirpum, et holoschænon eundem juncum esse volunt. Scirpum Festus et Isidorus ad texendas tegetes commendant, Mago hic mariscum: ad id vero quovis alio junco aptiorem esse holoschænon, ex ejus proceritate cognoscimus. Sic idem usus eandem plantam ostendit. *Idem.*

Alterum genus, &c.] Lego, *Alterum genus juncorum aquaticum faciunt, quod et a Græcis schænon vocari invenio.* Theophrastus ἐνυδρὸν vocat, Galenus ἐλεῖον, *palustre*, pro quo apud Dioscoridem legitur λεῖον, *lære*. Dividitur in holoschænon et oxyschænon; oxyschænos rursus in sterilem, tenuiorem, et fœcundum, crassiorem. Quidam legunt: *Alterum genus juncorum præter marinum faciunt, quod a Græcis schænon, &c.* nam est et marinus juncus æque ac palustris. *Idem.*

Tria genera, &c.] Legend. *Tria genera ejus, acuti et steriles, quem marem, &c. quem melancraniam appellant.* Vide Salmas. p. 262. b.

Nascitur autem is] Theophrastus Hist. iv. 13. ἐκ τῆς κεφαλῆς, id est, radicis bulbuloso capite radicles quotannis renasci tradit, et quæ natæ sunt quotannis, emori. Deceptus Plinius κεφαλὴν *caucum* vertit, et ut

errore suo hallucinans, imaginatus est cacumen in terra defigi, et sic juncum propagari tradidit rui modo. Dalec.

Marem] Theophrasto holoschænos, non oxyschænos mas, tametsi probeatur magis mihi hæc Plinii lectio, quam vulgati exemplaris Theophrasti. nam cum oxyschænos mas semen non ferat, ex radicis bulboso capite is quotannis ut renasceretur, natura constituit. *Idem*.

Unciarum latitudinem] *Pollicis*. Libræ partes usurpantur etiam de pedis partibus, ut et xxxiii. 8. quo loco tractat de cotinla. Pes autem pollices 12. ut libra totidem uncias continet. *Idem*.

Discutit durities corporum] Dioscoridi radix gladioli panos discutit. *Idem*.

Quamquam professus, &c.] Lege: *quamquam professus efficacissimum esse adversus calculos. Os eo foret. Paulo post lege: laus prima Hammoniaco, secunda Rhodio, tertia Theræo; a Theræa insula Cycladum una, vel, ut alii, Sporadum. Vide Salmas. 1000. a.*

Abortus facere] Menses pellit Dioscoridi, perfrictionibus vulvæ, et præclusionibus medetur. Dalec.

Cyperos juncus est] Ineptissime Plinius cypirum a cypero distinguit. *Idem*.

Hammoniaco] *Armeniaco*: quamvis xii. 23. *Hammoniaco* vocari scribat, quoniam juxta oraculum Hammonis ferula ea nascitur, quod et de cypero nos existimare possumus, quoniam is maxime gaudet fontibus in arenoso loco scaturientibus, qualis est Jovis Hammonis fons, supra v. 5. *Idem*.

Confundit intellectum] Errorem suum Plinius olfacit. *Idem*.

Sed cyperos durissima] *Idem* paulo antea de cypro scripsit. *Idem*.

Radix adversus serpentium ictus et scorpionum præsertim remedio est] Scribo: *Radix adversus serpentes et scor-*

pionum ictus præsentis remedii est, ex vetusto codice. Pintian.

Radix adversus serpentium ictus, scorpionum præsertim, remedio est] *N*otant e suis, et *scorpionum præsentis*. Vossiani duo, Gudianns, et Academicus, ut etiam Vetusior et Pintiani, et *scorpionum præsentis remedii est*. Sic xxiii. 26. 'contra serpentes et scorpiones;' et sæpius alibi. Gronov.

Capitisque dolores facit: at qui vocatur holoschænos, ejus quæ proxima sunt radicis, commanducantur adversus araneorum morsus] Emendatior antiqua lectio: *Capitis dolores facit qui vocatur holoschænos. Quæ proxima sunt, &c. Pintian.*

Somnum allici] *Ὕπνον somnum* vocat *καταφορὰν soporem*. Sic Galenus de semine papaveris: *ὑπνωτικὸν δ' ἔστιν, εἰ δὲ καὶ πλεῖον ληφθῆιη, καταφορικόν. Dalec.*

Ob id stomacho utilis] De flore id Dioscor. *Idem*.

Ad muliebres usus decoquitur] Decoctum ad inflammationes vulvæ insidentibus fæminis utile. Diosc. *Id.*

Ungues vocantur] Diosc. *ὄνυχας* vocat. Asclepiades lib. iv. *κατὰ τόπους, in ocularibus medicamentis, τοὺς λοβοὺς. Idem.*

Capillus in capite] Capillum anctor supra c. 4. 'Inteos apices' vocat. Diosc. *τὸ ἐν μέσοις ῥόδοις εὕρισκόμενον ἄνθος, florem qui in mediis rosis invenitur. Idem* vocat *φύλλα*, non *fruticis folium*, quod caules et ramos vestit, ut hic Plinius, sed *floris veluti laminas*, qua significatione sæpius usus est Plinius supra citato loco, et paulo post hoc ipso capite. *Idem*.

Calix] *Calix*, id quod flore lapso papposam lanuginem et semen continet: *cortex*, ut supra e c. 4. hujus lib. constat, flores, priusquam in alabastros fastigietur, et tumescens dehiscat, involnerum. *Idem*.

Oleo aut vino maceratur] Oleo in confectionem unguenti rosacei, apud Dioscoridem i. 54. quamvis confectio

ab eo describitur operosior: vino, ad confectionem vini rhoditis, cuius descriptio est apud Diosc. v. 35. *Idem.*

Quidam et salem admiscunt et anchusam nonnulli] Mata verborum ordinem: *Quidam et salem admiscunt. Nonnulli et anchusam, ex veteri codice. Pintian.*

Igni succus, &c.] Dioscor. in umbra terit, et cogit absque igne, nec in æreum vas excipit. *Dalec.*

CAP. XIX. *Ex rosa medicina, et de lilio, et de narcisso, et ex viola, et de bacchar, et combreto, et asaro.*

Usus succi ad aures, oris ulcera, gingivas, tonsillas, gargarizatus] Verbum succi detrahendum est, ex antiquo exemplari; et gargarizatis legit, non gargarizatus, ut legendum pntem gargarizati, et repetendum vini. Et paulo post liniunt habet, non leniunt. Et uno post versu, tantum, non quantum. *Pintian.* *Usus succi ad aures]* Dioscorides hæc omnia de liquore expresso ex aridis rosis in vino decoctis. *Dalec.*

Et sicca fœmina asperguntur] Ἐνὰ δὲ λεία τοῖς μύροις προσάσσεται. *Dioscor.* Sicca et trita unguentis asperguntur. *Plinius legit τοῖς μύροις. Id.*

Dolores] Ex acri humore. *Idem.*

Semen his optimum] Καρὸν semen reddit, ut aliis multis locis. Legendum puto: *Fructus his optimus crocinus, nec anniculo vetustior, et umbra siccatus. Idem.*

Semen his optimum crocinum] Scribo, *Seminis optimum crocinum*; et statim siccatur, non siccatur, ex antiquo codice. *Pintian.*

Sanguinem sistunt] Sanguinis per os rejectiones. *Dioscor. Dalec.*

Rosa sordescunt] Succo e rosæ foliis expresso. *Idem.*

Præcordiis] Inflammatis. *Dioscor. Dalec.*

Cavendus in his situs, &c.] Rosarum folia, dum siccantur, assidue versanda sunt, ἵνα μὴ εὐρωτισθῇ, ne situm

contrahant, et a vermiculis erodantur. *Dioscor.* Nostri, ne eo vitio corrumpantur, aceto quam acerrimo conspergunt. *Idem.*

Expressis aliquis usus] Tritis. *Diosc. λείως.* De pastillis roseis *Dioscor.* id tradit, non de rosæ foliis. *Idem.*

Ad sudores coercendos] Sudoris obtundendam graveolentiam. *Diosc. Id.*

Alopecius mirifice emendat] Silvestris rosæ spongia usta plurimum ad id valet. *Idem.*

Contra serpentium ictus] De foliis et semine hoc *Dioscor. Idem.*

Erugant corpora] Titinio apud Festum medicamentum hoc *tentipellium* vocatur. *τενάνωρον*, ut exponit Glossarium vetus, *φάρμακον πρὸς ῥυτίδας.* Verba Poëtæ sunt: 'Tentipellium indicis, rugæ in ore extenduntur.' *Idem.*

Erugant corpora. Folia in aceto cocta] Vossianus: *erugant corpora cum folia in aceto cocta vulneribus imponuntur si testium melius cum hyoscyamo.* Chiffletianus quoque, *si testium melius, absque τῷ epiphoris.* Quatuor alii in membranis: *corpora cum folia in aceto vuln. imponuntur si testium mellis.* Suspicor: *Erugant corpora. Cum polio in aceto coctæ vulneribus imponuntur; si cæstum, melius cum hyoscyamo et farina tritici.* Ait radices lilii una cum polio coctas in aceto imponi vulneribus: quod si ea vulnera cæstibus pugilum facta sint, tum melius esse, ut addatur hyoscyamus et farina tritici quam polium. De usu polii cap. 20. 'Vulneribus quoque illinuntur.' Cæstum vulnera illustrat Lucianus in Dialogo Apollinis et Mercurii: *Οἷτος μὲν, ὦ Ἀπολλων, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἔχνη τῶν τραυμάτων ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεύων, καὶ μάλιστα, ὅποσα ὑπὸ τοῦ Βέρρυκος Ἀμύκου ἐτρώθη τῷ Ἰάσωνι συμπλέων. Gronov.*

Narcissi duo genera in usu medici recipiunt] *Lego medicina, non medicum, ex vetere codice: ut infra hoc ipso capite: Bacchar in medicina usu aliqui*

ex nostris perpensam vocant. Pintian.

Oculorum privatim epiphoris] Verbum *privatim* redundat, ex eodem. Et paulo infra, *menses*, non *menstrua*. Et statim post, *minor vis est recentibus*; deme verbum est. Pintian.

Id quod purpureum est ex iis] De Asteris flore id Dioscorides scribit, ac quamvis rursum ad finem capitis de viola purpurea in exemplari Græco repetatur, Ruellius tamen nec agnoscit, nec vertit. *Dalec.*

Flos albæ suppurata] Flos τοῦ λευκοῦ, cujuscunque coloris sit præter purpureum. *Idem.*

Eversis] Πτώμασι, ex alto præcipitata. *Idem.*

In tussi radices ejus tres quatuorve] *Rami* quidem in nostro codice legitur, non *radices*. Sed Dioscorides nos admonet impressam lectionem veriore esse. *Pintian.*

Ex abortu purgat] Ex teneris radicibus apposita una partum extrahit, et ad puerperarum incessus additur. *Dalec.*

Conditur cum diapasmate] Lege, *Tunditur utiliter ad diapasmata*. Tisis autem et in pulverem redactis siccis aromatibus fiebant diapasmata. Vide *Salmas. pag. 1068. a.*

Purgat ellebori modo] Radice drachmis sex ex aqua mulsa pota. *Dioscor. Dalec.*

CAP. XX. De nardo Gallico, et de croco medicinæ, et crocomagmate, et salianca, et polio, et iri, et holochryso, et chrysocome, et meliloto.

Vel decocta ad strangulationes] Voss. *strangularis*. Duo alii, *Academ. et Gud. strangulares*. Lege, *strangulatus*. Paulo post: 'Vulvarum quoque strangulatus.' Sic xxii. 13. 'Semen potum cum sapa vulvas strangulantes aperit.' *Chiff. et Voss.* 'vulvam strangulantis.' *Acad.* 'vulvas strangulatas.' Verum videtur, 'vulvæ strangulatus.' xxvi. 15. 'Plantago apponitur in lana in dolore vulvæ; in strangulatu bibitur.' *Gronov.*

Nullogue dulci] Cap. tamen 6. lib. xxi. legimus, crocum mire vino congnere, præcipue dulci, ad theatra replenda. *Dalec.*

Cornea pyxide] Nostris mercatoribus plumbea magis. *Idem.*

Discutit inflammationes] Imo potius coquit; habet enim vim maxime πεπτικὴν, et substringentem. *Idem.*

Crapulam non sentiunt, ebrietati eo resistunt] Illud eo non habetur in vetusto exemplari. Sequentia duo verba putamus etiam non esse Pliniana, sed expositionem proxime præcedentium. *Pintian.*

Crapulam non sentiunt, ebrietati eo resistunt] Illud eo non esse in veteri codice notat *Pintianus*; circa, duo verba delet. *Voss.* Qui crocum prius biberint, *crapulam non sentient, ebrietati resistent*. Nec delendum præterea quidquam censemus; sed eo et quatuor alii ejurant. xxxvi. 22. 'Est et viridis lapis vehementer igni resistens.' *Gronov.*

Moret] Gravatus, replet, afficit, tentat. *Idem* *Galenus* multis locis. *Dalec.*

Collyrio uni etiam nomen dedit] Scribe: *Collyrio uni etiam nomen dedit*. *Fæx* quoque expressi unguento crocino, quod crocomagma appellant, habet suas utilitates contra suffusiones oculorum. *Fæx* croci expressi unguento crocino κροκόμαγμα dicebatur. Porro scribe: habet suas utilitates contra suffusiones oculorum, urinas: magis ex-calfacit quam crocum ipsum. Habet utilitates contra urinas, id est, οὐρητικὴν ἔχει δύναμιν. *Salmas. pag. 108.* *Collyrio uni etiam nomen, &c.*] *Collyrio* διὰ κρόκου a Paulo descripto, atque etiam parte aliqua *collyrio* διὰ ῥόδων crocino ejusdem auctoris. *Dalec.*

Ex eo quoque expresso unguento crocino, quod crocomagma appellant] Lege, *fæx* quoque expressi unguento crocino, &c. ex vet. cod. confirmante etiam eam lectionem *Dioscoride* libro

primo. *Pintian.*

Tinearumve vitio laborantibus, &c.] *Tineas* Plinius Latine reddit Græcorum *ἐλμύθας*, *lumbricos*, quod et multis locis in Dioscoridis versione Ruellius imitatur, ut capite de Thymo. *Idem.*

Genituram consumit] Prodest iis, quibus genitura effluit. Dioscorid. *τὴν γονὴν, τὸ σπέρμα.* Græci præterea et *θόρον* vocant, quasi vim et impetum quandam; nam etiam *θούρως*, *βιάως*, id quod significavit Arnobius lib. v. cum scribit: 'Sancta et ferventia Numina vim vomuisse Lucilii.' Hesychius et *αὐτομάτῃτα* nominat, præsertim cum cogitatione aut memoria Veneris erumpit sponte, qualem his versibus Nonnus ostendit: *Ὅδ' τόσον ἱμεῖρων ἐπεμήνατο Κυπρογενεῖη, Ἦν ποθέον ἀκίχῃτα, γονὴν ἔσπειρεν ἀρούρη, Θερμὸν ἀκοντίζων αὐτόσσαντον ἀφρὸν ἐρώτων.* Festus notat sic effusam in terram genituram Aphris dici Bilbit, quod vocabulum fœditatem significat et confusionem. *Sculiger.*

Quarundam aliarum herbarum] Ut ranunculii. *Dalec.*

Rursusque opus quærun] Ab ægro rursum advocati. *Idem.*

Vitæ quæ sanaverint] *Rebellaverint*, non *sanaverint*, in eodem. Credo tamen legendum esse *debellerint*. *Pintian.*

Polio Musæus, &c.] Legend. *Polio Musæus et Hesiodus petungi jubent, dignationis gloriæque avidos, polium tractari, colipolium contra serpentes subterni, suffiri, potari in vino, decoqui recens, vel aridum, inlinique. Vel spleneticis propinant in aceto.* Vide *Salmas.* p. 1067. b.

Stomacho tamen inutile esse] Non solum quod utilitatis nihil affert, sed etiam quod noxium est, ut inimicus, non solum qui amicus et benevolus non est, sed qui etiam malevolus. Horat. 'Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.' Duarenius i. 11. *Dalec.*

Aliqui negant] Quod Dioscorides scriptum reliquit. *Idem.*

Astringit] Falsum hoc, et præter medicinæ rationem, undecunque Plinius citaverit. *Idem.*

Contra ictus earum vesparumque et araneorum] Voss. auctor: *earum vesparumque et similiarum, sicut araneorum.* xxiii. 7. 'Vesparumque et similiarum venenis.' Notavit et *Pintianus.* *Gronov.*

Vulvarum strangulationes] Fungorum, *μυκήτων*, Dioscor. Plinius legit *μητρῶν.* *Dalec.*

Oculis medetur cum lacte aut cum lini semine] Scribe, *oculis medetur cum luteo ovi aut lini semine*; tum ex antiquo exemplari, tum ex Dioscoride libro tertio ad verbum. *Pintian.*

Vino dulci] Passo ad morbos supra recitados. *Dalec.*

Meliceridas] Recentes per se cum aqua. Dioscor. *Idem.*

CAP. XXI. *De trifolio, et thymo, et hemerocalle, et de helenio, et abrotono.*

Mynianthes] Menianthes quidam ideo dictum volunt, quod integro mense floreat: quidam quod ad Lunæ radios florem mittat: alii, quod floris foliola veluti lunata et falcata sint. Vide supra cap. 9. hujus libri. *Idem.*

Simus quoque medicus decocti] Tradunt quidam, ait Dioscorides, totius fruticis decoctum dolores finire illorum, quos serpentes percusserunt. At si eodem decocto cujuspiam alius foveantur ulcera, perinde affici, ac si serpens momorderit. Miraculi novitatem non satis Plinius explicat. Vide Galennum de Theriaca ad Pisonem. Idem fere narrat Ælianus de phalangiorum morsu, de Anim. xvii. 11. *Idem.*

Ergo non aliter utendum eo, quam contra venena, &c.] Scribendum *Ego*, non *Ergo*, ex vet. cod. *Pintian.*

Duo autem sunt genera ejus] Plinius suo judicio, et non veterum scrip-

torum, hæc statuit. Dioscoridi et Theophrasto unicum est thymi genus, foliis albis, quod in capillo florem habet. Nigrum vero zygis est. Inconsiderate Plin. ejus thymi florem nigrum esse putat, quod nigrum a Græcis vocari, præcipue a Theophr. legitur. Flos quidem in eo genere thymi subpurpureus est. *Dalec.*

Utraque oculorum] De thymo tantum albo id Dioscorides. *Idem.*

Cum aceto et sale] Dioscoridi cum sale et aceto potum pituitam per alvum detrahit: cum melle in eclymate faciles excreationes facit. *Id.*

Lateralis dolor sit] E flatu melancholico. Diosc. *Idem.*

Prodest orthopnoicis et anhelationi] In eodem non anhelationi, sed *hælenatoriis*: ut legendum putem *anhelatoribus*. Pintian.

Prodest et orthopnoicis et anhelationi] Voss. et *hælenatoris*. Scribe, *anhelatoribus*. Puta *πνευματικός*. xxii. 34. 'Anhelatoribus et in tussi vetusta cum porro ex aceto datur.' xxiii. 7. 'Vesicæ semper utilis et anhelatoribus ac suspiriosis.' Hoc quoque Pintian. Gronov.

Contra inflationes] De epithymo hoc Dioscorides. *Dalec.*

Impetus tollit impositum] Humorum fluentium et brevi phlegmonem excitationum irruptiones et epiphoras. *Idem.*

Coxendicibus imponitur et articularibus] Sic Gelenius. Vossianus: *coxendicibus imponitur cum vino, articularibus morbis et luxatis tritum ac lanæ inspersum ex oleo, ambustis cum adipe suillo*. Pleraque horum jam in medium dederunt ex Chiffet, non *articularis*, in Andegav. quoque conspiciunt, quod revocari flagitat *articularis*, Pintiano jam notatum. Capite præcedenti: 'articularios morbos sedat.' Sic et xxii. 24. 'Item articulario morbo et nervorum infirmitate laborantibus.' xxv. 5. 'Podagris veteribus, articulariis morbis.' xxviii.

16. 'Varicum dolores sedat fimi vitulicinis cum lili bulbis decoctus, addito melle modico: item omnia inflammata et suppuraciones: sed podagris et articulariis morbis, e maribus præcipue vitulis.' Ita enim ibi legendum; nam vulgo interjiciunt tria vocabula, 'minantia. Eadem res,' quæ Mss. ignorant. Continenter Vossianus: 'suppuraciones et podagris.' xxxii. 4. 'Paralysin et articularios morbos sentientibus.' Et his quidem locis salvi etiam vulgati codices. Sed et sic legendum xxii. 13. 'Articulariis morbis et podagris plurimi.' xxiii. 1. 'Item carbunculis, articulariis morbis.' Et cap. 3. 'Podagris incipientibus, item articulariis morbis.' Et 9. 'articulariis morbis et collectionibus.' xxviii. 9. 'In lepris, elephantiasi, articulariis morbis.' xxxi. 6. 'In tenesmis articulariisque morbis.' xxxii. 9. 'Podagris articulariisque morbis utile est olenum.' Omnibus enim his locis præstantissimum liber 'articularis.' Sic et eodem cap. 9. lib. xxxii. 'Morbo regio, articulario, inflationibus,' eadem membrana, ubi vulgo 'articulari.' Denique statim post verba e cap. 21. hujus libri proposita: 'Dant et potionem articularis bonis trium obolorum pondere in tribus cyathis aceti et mellis, in fastidio tritum cum sale.' Sic Ms. Forte, 'articulariis novis.' Gronov.

Radice odorata] *Εὐμεγέθη*, magna. Plinius legit *εὐώδη*, odorata. *Dalec.*

Ab Homero] Locus est Odys. Δ. 221. *Αὐτίκ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακον, ἔρθεν ἔπιων, Νήπενδές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίλθον ἅπαντων*. *Idem.*

Succi prædulcis] Hoc falsum, si de inula Plinius scripsit. Suspicio Plinium, aut libertum ejus scribam, reddere voluisse quod Dioscorides ait, Helenium passo conditum stomacho utile esse, ac salgamaris radicem parum siccata, decoctam, refrigeratam, in sapam coniectam recondere. Inulas in horto Columella vo-

cat *tristes*, id est, ingratas et insuaves. Horat. Sat. vi. amaras: 'inulas ego primus amaras,' &c. *Idem*.

Et dulcis] Hoc falsum. *Idem*.

Et contra serpentium ictus ex vino] Dioscorides id de Helenio secundo. *Idem*.

Hoc fœminam, illud marem intelligi volumus] *Hoc fœminam, illud marem intelligentibus volunt*, vetus codex legit: ut putem scribendum: *Hoc marem, illud fœminam intelligi auctores volunt*. Pintian.

In utroque] In fœmina candorem foliorum cum seriphio Dioscorides comparat: in mare ramorum gracilitatem cum absinthio. *Dalec*.

Usus est et foliis] Voss. unus, *Usus et foliis*: sine verbo. Dein, *orthopnæne vulsis*. Lege, *orthopnææ, convulsis*. Gronov.

Vulæ] Mensibus et suppressis et remorantibus. Dioscor. *Dalec*.

Oculorum inflammationi illinitur] Hic subito media pagina sistunt Gudianus, Andeg. Menap. reliquo ejusdem aliquot paginarum sive columnarum, ut vocant, spatium vacuo. Desunt omnia, quæ hinc continuantur usque ad xxii. 21. extremum, ubi est: 'purgatiores' (sic enim iidem pro 'pugnatiores') 'fieri putant in cibum eorum additis, pecorique esse utilissimos.' Gronov.

CAP. XXII. *Ex leucanthemo et sampsucho medicina*.

In Cypro] Et Cyzico. Dioscorid. *Dalec*.

Menstruis] Trahendis, in pesso subditum. Dioscor. *Idem*.

Sampsuchinum] Et amaracini et sampsuchini descriptio extat apud Dioscoridem. *Idem*.

CAP. XXIII. *De anemona medicina*.

Anemonas] Anemonem Ovid. Met. x. 'Adonidis florem' his verbis appellare videtur: 'sic fata cruorem Nectare odorato sparsit; qui tactus ab illo Intumuit; sicut fulvo pellucida cœlo Surgere bulla solet: nec ple-

na longior hora Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus. Qualem, quæ lento celant sub cortice granum, Punica ferre solent; brevis est tamen usus in illo. Namque male hærentem, et nimia levitate caducum Excutiunt iidem, qui perflant omnia, venti.' *Idem*.

Flos nunquam se aperit, nisi vento spirante; unde et nomen accepit] Voss. *accepere*. Nempe anemonæ, quarum de pluribus generibus locutus est. Gronov.

Succum] Croceum, ut argemone: candidum, ut papaver. *Dalec*.

Asparagi cacumen] Tale cacumen spectatur in planta, quam pro eranthemo Dodonæus pingit II. 21. et in ea, quam pro bupthralmo idem monstrat c. 22. libri ejusdem. *Idem*.

Prosunt anemonæ, &c.] Succo naribus infuso purgat caput. Dioscor. *Idem*.

Lacti quoque] Folia et caules in cibo cum ptissana sumpti copiam lactis præbent. Dioscor. *Idem*.

Decocta oculorum epiphoras] Adde duo verba, *et cicatrices*, ex vetusto exemplari: *Decocta oculorum epiphoras et cicatrices*. Pintian.

Mugi multum quidem iis tribuere] Notant in margine *quidam*, ut et in Academico est: sed Vossianus, *multum quiddam*. Sic xxii. 2. 'Immensum quiddam et hinc sumpserunt.' Gronov.

Postea alligari florem panno roseo] Non roseo in eodem, sed russeo legitur. Pintian.

CAP. XXIV. *De ænanthe medicina*.

Ænanthe herba, &c.] Apud Athenæum lib. x. canes inebriantur esu τῆς οἰνούρτης. Lego, τῆς οἰνύθης. Eo tamen nomine fortassis τὴν ὀνύραν Dioscoridis significat. *Dalec*.

Pastinacæ] Staphyliini. Dioscorid. *Idem*.

Numerosa] Dioscoridi radix non est numerosa, sed in numerosa rotunda capitula extuberat. Alia est

cœnanthe coronaria Theophrasti supra memorata, cap. 11. hujus libri, flore albo, racemoso, labruscæ simili. Observandum cœnanthen significare nunc herbam hic descriptam; nunc coronarium florem modo memoratum, quem nostrum lilium convallium esse puto; nunc labruscæ florem. *Idem.*

E melle tollunt] Mulso, Dioscor. *Id.*

Vesicæ vitiis medetur] Stranguriæ, Dioscor. *Idem.*

CAP. XXV. *De heliochryso medicina.*

Deos coronant illo] Hoc fit etiam hodie a rusticis nostris. *Idem.*

In frutectis] Asperis, et torrentium alveis. Dioscor. Plinius legit, *δρυμῶδες*. *Idem.*

Ambustis cum melle imponitur] Ex Theophrast. *Χρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ δακρυὰ ἐν οἴνῳ, καὶ πρὸς τὰ πυρικανστὰ, κατακαύσαντες, καὶ μίξαντες μέλιτι.* *Id.*

CAP. XXVI. *Ex hyacintho medicina,*
et lychnide.

Lychnide] Chiff. *Lichniti.* *Idem.*

Hyacinthus in Gallia eximie provenit. *Hoc ibi locorum Hysginum tingunt,* &c. Vide Salmas. p. 272. b. et 1225. a, b. *Hyacinthus in Gallia,* &c.] Plinius inepte hic appellat hyacinthum arborem, quam xvi. 18. vaccinium nominavit, e cujus fructus succo purpura tingitur. Vide quæ infra adnotata sunt xxxvi. 5. Legendum: *hoc ibi, e rubia pro cocco, hysginum tingitur;* nempe color similis hysgino vero; quod fit primum e cocco, deinde e Tyria purpura. Supra ix. 41. Quin et vaccinium ipsum etiam hysginum vocatur. *Dalec.*

Dulci illita] Albo, Dioscorid. *Idem.*

Abrotono datur] Vino, Dioscor. Legit Plinius *ἀβροτόνῳ* pro *οἴνῳ*. *Idem.*

CAP. XXVII. *Ex vincaperrinca medicina, rusco, bati, et acino.*

Chamædaphne] Vincampervincam nos quidem apud Dioscoridem etiam daphnoides vocari legitimus, sed non chamædaphnen. Fallitur hic Plinius. *Idem.*

Hydropicis] De chamædaphne cathartica, non autem clematide, cujus adstringens facultas dysenterias et diarrhæas cohibet, verum id est. Plinius hæc ignoranter confundit. *Idem.*

Tortuosiore urina] Molesta, torquente. Sic *σπαραγγουρίαν* reddit. Tortuosiore igitur, quæ velut tortuosa exit, ob crassum humorem impactum urinario meatui, vel ob hypersarcosin in urinæ via extumescentem, lotiique meatum impediens. *Idem.*

Ad virilia] Virilium morbos, præsertim urinæ difficultates, et calculos. *Idem.*

Alvum mollit] Imo potius urinam ciet. *Idem.*

Ciet menses et urinas] Dioscoridi vero menses et alvum pota sistit. *Idem.*

CAP. XXVIII. *Ex colocasia medicina.*

Acria corporis leniri putavit] Dioscorides commendat ad dysentericos et celiacos. *Idem.*

CAP. XXIX. *Ex anthalio medicina.*

Anthalii] Malinathallæ, Theophr. Hist. iv. 10. de qua supra. Ea est nostris, *thrasi.* *Idem.*

Sabulosis apricis nascens] ῥαλαμύποις, Dioscor. subsalsis. *Idem.*

Hirsutior] *Densior, δασυτέρα.* *Idem.*

Prior vulvis] Utraque inflammatis vulvis. Diosc. *Idem.*

Doloribus] Nephriticis. Dioscor. *Idem.*

CAP. XXX. *De parthenio medicina.*

Bibitur in stranguria renumque doloribus] Chiffetianus anseris pro doloribus, unde quidam ulceribus, inquit Dalecampius. Vossianus quoque, *reniumque anseris tribus drachmis.* Conjicio, *reniumque arenis.* Sic xxii. 21. 'Potum id pellit tænias et renium arenas.' Et sequenti, 'lapides renium.' Item, 'calculisque et arenis pellendis et vesicæ pruritibus.' xxiii. 3. 'Medentur enim arenosæ urinæ.' xxv. 13. 'extrahere renibus arenam.' Semper autem codex optimus *renium*

pro *renum*: plerumque et alii. Academicus quoque hic mutilus. Continuat enim: 'imposita et vulneribus bibitur etiam in duritia vulvarum.' Gronov.

Celsus apud nos] *Perdicium*, sive muralium, etiam parthenium vocari, cum Celso Dioscorides testatur. Verrum parthenium, quod hic describitur, et amaracum, sive leucanthemum, nominari Plinius ait, nusquam perdicii, vel muralii, nomen habet. *Dalec.*

Flore albo] *Flore* per ambitum candido, intus melino, odore subviroso. *Idem.*

Cum melle] *Cum oxymelite* vel sale pota, epithymi modo. Dioscorid. *Idem.*

Bilem detrahit atram] *Bilem* et pituitam. Dioscor. *Idem.*

Contra vertigines utilis] *Asthmata*. Diosc. *Idem.*

Cum axungia inveterata] *Inflammationibus cum flore*. Dioscor. Plinius legit pro *ὄν τοῖς ἀνθεσι, ὄν στέατι*. *Idem.*

CAP. XXXI. *De strychno medicinae.*

Coronarii in Ægypto] Solo fructu Halicacabi coronarios uti, et cum coronis intorquere, non autem hortensis utriusque vel folio, vel flore, vel fructu, Dioscorides ait. *Idem.*

Cui acini coccinei, granosi folliculi] *Vetus exemplar*: *cui acini coccinei granosi, in folliculis*. Forte legend. *cui acini cocci grano in folliculis*. Pintian.

Quoniam vesicæ et calculis prosit] *Vesicariam, φουαλίδα*, potius; quoniam inflatæ vesicæ folliculus similis est; qui fructum amplectitur. *Dalec.*

Ocini] *Εὐζώμου, non ὠκίμου, erucae*. Diosc. iv. 74. *Idem.*

Demonstranda remedia, non venena, tractanti] Chiffet. *tractantibus*. Subscribit Vossianus: sed habet præterea *demonstrando*, ut referatur ad τὸ τρίτο, quod multo commodius. *Tertio* (generi strychni) *folia sunt*

ocimi, minime diligenter demonstrando remedia, non venena, tractantibus. Confirmat utrumque liber *Academiae*. Gronov.

Succo] De radice, Diosc. *Dalec.*

Drachmæ enim pondere] *Lege*: *Drachmæ enim pondere lusum gigni dixerunt, species vanas, &c.* Salmas. 1086. b.

Lusum pudoris, &c.] Nam qui drachmæ pondere sumunt, inter dormiendum cum formosis puellis viri, cum pulchris adolescentibus fœminæ, rem habere exercereque se Venerem somniant. Theophrastus habet: *ὥστε παίζειν, καὶ δοκεῖν ἐαυτῷ κάλλιστον εἶναι. Ut lasciviat qui sumpsit, et sibi videatur formosissimus*. Vide *Lacunarum* in Dioscor. cap. de Solano. *Dalec.*

Dorycnion appellavere] Vide *Plutarchum* opusculo περὶ ἀοργησίας. Aliud est dorycnium Dioscoridis. *Idem.*

Passim nascente] *Inepte hoc Plinius*. Rarissima planta est, et hoc seculo nulli cognita. *Idem.*

Qui parcius spectaverant, manicon cognominavere] In eodem non spectaverant; sed inspectabant, legas. Scribo: *Qui parcius in iis peccabant, manicon cognominavere*: ut per gradus crescat oratio; primo innocentissimi; deinde parcius peccantes; ultimo nequiter occultantes. Significat autem illud in iis, ex his auctoribus. *Pintian.*

Qui parcius spectaverant, manicon cognominavere] Sic *Hermolaus*, cum esset, spectabatur, magi cognominavere. *Pintiani* liber, inspectabatur; ipse, qui parcius in iis peccabant. Chiffet. *inspectabant, manicon nominavere*. Vossianus, *inspectabantur*; Academicus, *spectabantur*; uterque autem et, *manicon nominavere*. Fuit, opinor: *Qui parcius insectabantur, manicon nominavere*. Tria nomina noxiæ ait herbæ imposita: *innocentissimos auctores, qui infamare illam voluerint, et quantum in ipsis erat, cavere, ne cui*

noceret, vocasse *dorycnion*: qui nequiter occultabant, et virus ejus ex nomine notum nolebant, *erythron*, aut *neurada*: qui mediam secuti sunt viam, ut non perterrerent vocabulo, et tamen ostenderent subesse quid periculi, eos dixisse *μακρὸν*, *insaniam* scilicet, non præsente[m] mortem, ejus usu metuendam significantes. Gronov.

Manicon] Ἀπὸ τῆς μανίας, ab *insania* furiosa sic dicta, vel ἀπὸ τοῦ μένειν, quod *pertinax* difficillime curetur; vel ἀπὸ τοῦ μονοῦσθαι, quod *ægri solitudinem* capient; vel ἀπὸ τοῦ μανοῦ, quod mentem laxet atque remittat. Hadr. Junius iv. 7. *Dalec.*

Opio velocius ad mortem] Somnificam vim habet opio mitiorem. Diosc. *Idem.*

Morion] Aliud est morion Theophrast. descriptum a Dodonæo iii. 90. *Idem.*

Mira oblivione innocentiae, quippe præsente[m] venenum, &c.] *Parmensia* exemplaria, et nonnulla recentiora, inducentes legunt, non *innocentiae*. Ego hunc locum sic scribendum reor: *mira oblivione hi. Docentes quippe, &c.* elandicante alias sensu. *Pintian.* *Mira oblivione, &c.*] *Mira oblivionis innocentia*. Oblivionem enim affert iis qui sumpserunt, sed citra noxam valetudinis. *Dalec.*

Mira innocentiae oblivione] *Dalecampius* format, *mira oblivionis innocentia*; adferre enim oblivionem iis, qui sumpserunt, sed citra noxam valetudinis. *Pintianus*, quia *Parmense* exemplar inducentis, pro *innocentiae*, conjectat: *mira oblivione hi. Docentes quippe*. Nimirum jam ab Jo. Andrea usque ad *Gelenium*, opinor, impressa exemplaria vitiose, minore oblivionem inducentes. Sed recte quisquis ille, *mira oblivione innocentiae*; nam *Plinius* in *Diocle* et *Evenore* ac *Timaristo* accensat oblivionem innocentiae, qui tam periculosam herbam laudant: quemadmodum paullo ante *innocentissimos*

vocavit, qui nomine ipso absterruerint ab ejus usu. *Innocentia* medici est non monstrasse, quod majori discrimine adhibeatur quam toleretur, contra quod adhibetur, malum. Hoc lib. c. 25. ‘Quanto innocentior alica?’ xxviii. 1. ‘Quis veneficia innocentiora fecit, quam remedia?’ xxix. 1. ‘Illa autem, quæ timuit Cato atque providit, innocentiora multo, et parva opinatu.’ Deiu legendum videtur: ‘Quippe præsente[m] remedium ad dentium mobiles firmandos, si colluerentur *halicacabo* e vino: exceptionem addidere, ne diutius id fieret.’ Nam *Voss.* ‘hauecaccabon vino excepit.’ *Acad.* ‘alii cacabon vino.’ Gronov.

Ad dentium mobiles firmandos si colluerentur: halicacabo uni exceptionem addidere] Vetns exemplar non *halicacabo uni*, sed *halicocabon vino* præfert. Scribo, si colluerentur *halicacabo in vino*. *Pintian.*

Exceptionem addidere] ‘Corymbi duodecim,’ inquit *Dioscorides*, ‘hydropicis dantur: si quid numero adjiciatur, alienationem mentis faciunt.’ Longe aliter hæc *Plinius* refert. *Dalec.*

Delirationem enim gigni eo. Nec demonstranda remedia, &c.] Puto luxatum esse ordinem verborum, legendumque: *delirationem gigni. Neque enim demonstranda remedia, &c.* *Pintian.*

Delirationem enim gigni eo. Nec demonstranda] *Pintianus* luxatum esse ordinem verborum censet, scribitque *delirationem gigni: neque enim demonstranda*. *Voss.* et *Acad.* ignorant τὸ *Nec*. Scribe: *delirationem enim gigni. En demonstranda remedia, quorum medicina majoris mali periculum adferat!* Per ironiam, quam continuat etiam in sequentibus, etsi vulgo id non appareat. Sic autem volunt scripti: *Commendetur ergo cibis tertium genus licet: præferatur hortensiis saporibus: et nil sit corporis malorum, cui non sa-*

lutarem *strychnon* *Xenocrates prædicet!* Alia etiam ex Chifflet. annotarunt: commendetur primi prodimus ex Voss. et Academico. *Hortensis* saporibus fecimus ex more Plinii: quod si meminisset Pintianus, temperasset ex apographo suo landare *hortensium*. Illud, cui non salutare *strychnos*, si quis tenere malit, quia et Chifflet. et Voss. affirmant, instar illius, de quo etiam supra, 'Triste lupus stabulis,' possis tentare: et nihil esse corporis malorum, cui non salutare *strychnos*, *Xenocrates prædicet*. Gronov.

Commendatur] Hæc si accipiantur de haliacabo, ut revera accipienda sunt, dissentit Plinius a Dioscoride, qui haliacabum ait *ὁ βιβρώσκουσαι*. Tertium genus vocat, quoniam hortense duplex est, alterum baccis nigris, alterum flavis. *Dalec.*

Licet præferatur *hortensis* saporibus] *Hortensium*, non *hortensis*, in apographo nostro. *Pintian.*

Ut vel profutura de iis commemorare fas putem] In Apographo nostro, ut id pletura nos de iis, &c. Scribo, ut ideo læsura nos de iis, &c. Idem.

Non tamen auxilia eorum tanti sunt, ut vel profutura] Hoc commodè subnectitur, sed non melius tractatum. Jo. Andreas et olim editi: ut vel profutura non de iis commemorare nephas (vel, nefas) putem. Acad. ut in pictura non de his commemorare nephas putem. *Pintiani* codex, ut id pletura nos de iis; unde conjicit, ut ideo læsura. Chifflet. ut id pletura nos de his; unde conjiciunt, ut ideo plura de iis. *Vossianus*, ut id pletura nos de his. Sensum deprehenderunt, opinor, sed nimium licenter a veteri scriptura discesserunt vulgata architecti. Vide nunquid propius illam sit: uti vel curationes de his commemorare fas putem, præsertim in tanta copia innoxiorum medicaminum. Gronov.

Haliacabi radicem bibunt] Mss. leg. *Haliacacabi radicem bibunt qui raticinare gallantes quo vere ad confirmandas*

superstitiones aspicere volunt: non pro insano fecerit qui corrigendum contendet: qui raticinari *Gallantesque furere ad confirmandi sup. asp. se volunt*; qui volebant aspicere furere gallantes et vaticinari, quasi ab alicujus numinis inspiratione immisso furere, quia id pertinebat ad confirmandas religiones, radicem *Haliacacabi* solebant bibere, ut *ἐκστασι* inde conciperent et numine repleti viderentur. *Gallantes* de Gallis matris *Idææ* vel *Deæ Syriæ* sacerdotibus, ut *Bacchantes* de *Bacchis*. *Salmas.* pag. 1057. a, b.

CAP. XXXII. De corchoro, et de cnico.

Corchorum] Diversum hoc olus est ab anagallide, quam etiam corchoron vocari ait *XXIII. 13.* 'Corchorus ob amarorem in proverbium abiit, foliis ocyminum æmulatur, coctus estur.' *Theophr. Hist. VII. 7.* Auricula muris, tragi. *Dalec.*

Præcordiis (ut ferunt) utilis] In veteri codice, præcordiis ferunt utilem. *Pintian.*

Sive atractylide] Inepte cum cnico atractylidem confundit, ut et supra. *Dalec.*

Verbosius dici par esset, Ægyptia herba, ni magnum præberet, &c.] In V. C. verbosius dici par esset Ægyptiam herbam magnum contra venenata animalia præbere auxilium. Legendum reor: Verbosius dici par est, quam Ægyptiam herbam magnum contra venenata animalia præbere auxilium. Et paulo post, herbam eam: non retro, eam herbam. *Pintian.*

Contra venenata animalia] *Scorpio-num* iectus. *Dioscor. Dalec.*

Non sentire cruciatum] Deposita vero statim recrudescere. *Diosc. Idem.*

CAP. XXXIII. De persoluta.

CAP. XXXIV. De mensuris et ponderibus.

De persoluta] Officinarum petasites, ut quidam censent, *Iphym* *Theophrasti*, coronaria planta, quæ florem edit ante folia. Vide infra *XXV. 9.*

Petasitis certe alterum genus, quod marem vocant, florem edit rubrum et odoratum; alterum, quod foeminam appellant, candidum et inodorum. *Dalec.*

Drachma Attica (fere enim *Attica observatione medici utuntur*) denarii argentei habet pondus] Hinc ipse passim, ubi apud Græcos auctores *drachmis* definiri pondera invenit, modo *drachmas* retinet, modo *denarios* subjicit.

Gronov. de Sestert. 192. 193.

Attica observatione, &c.] Ex Celso v. 17. et Scribonio Largo constat drachmas argenteas, quæ Romani denarii sunt, septem unciam fecisse. Quare in libra, quæ 12. unciis constat, 84. drachmæ numerantur. At vero drachmæ Atticæ, sive medicæ, octo unciam efficiunt; qua ratione in libra drachmæ sunt 99. Incogitanter Plinius has drachmas confundit. *Dalec.*

LIBER XXII.

PROÆM. *Complese poterant miraculum sui natura atque tellus, reputantium vel prioris tantum voluminis dotes]* Tria illa verba, *vel prioris tantum*, non habentur in antiquo codice. Reliqua mutato ordine sic lego, *Complese poterant miraculum natura atque tellus, reputantium voluminis sui dotes atque genera, &c.* Pintian.

CAP. I. *De gentibus, herbis formæ gratia utentibus.*

Corpora sua inscribunt] Στιζονται. inde inscripti, οἱ στιγματίαι et apud Plin. *inscripta gagate fictilia, ἐστιγμένα τῷ γαγάτῃ.* Salmas. p. 258. b.

Simile plantugini] Lege, *Simile plantugini guastum in Gallia vocatur.* Salmas. pag. 254. b.

Glastum] Cæsar Bell. Gall. lib. v. Victorius XIX. 3. putavit esse luteum Vitruvii, sed falso. Britannos dimicatorum glasto quoque infectos fuisse, ut essent formidabiliores, scribit Alex. ab Alex. I. 20. *Dalec.*

CAP. II. *Quod herbis vestes inficiantur.*

Jam vero infici vestes, &c.] Legendum: *Jam vero vestes scimus infici admirabili fuco. Atque ut sitamur Galaticæ, Africæ, Lusitanicæ, Hispanicæ cocci granum Imperatores dictum paludamentis, Transalpina Gallia herbis Ty-*

ria atque conchyliis tingit, et alios omnes colores, nec querit in profundis murices, seque obijciendo escam dum præripit belluis maris, intacta etiam anchoris scrutatur vada, ut inveniat per quod facilius matrona adultero placeat, corruptor insidiatur nuptæ. Stans et in sicco carpit, quod frugi non oderit, culpa non abnuat: usu alioquin fulgentium instrui poterat luxuria certe innocentius. Coccum hic vocat fruticem ipsum. Salmas. pag. 272. a. et 1147. b.

Galaticæ, Africæ, Lusitanicæ granis coccum] Sic Mss. Editiones priscæ nonnullæ *cocci granum*, quod præfert Salmasius; fatetur tamen posse retineri ex antiqua lectione, *grani coccum*; nam coccum pro ipsa tinctura coccinea usurparunt, inquit. Recte hoc: sed retinenda est δλόκληρος antiqua lectio: quippe *granis coccum* dixit Plinius, ut 'ære trabes:' coccum, qui color paratur e granis regionum istarum sætu. Neque secus accepit, ne quem sua laude fraudem, vir excellentis doctrinæ et facundiæ florentis Octavius Ferrarius in opere præclaro de Re Vestiaria Par. I. lib. I. c. 7. Cæterum grana illa, non Africæ et Lusitanicæ modo, sed etiam Galaticæ, mihi subjecerunt cogitationem, ea de

voce corruptum vocabulum, quo nobilissimum colorem 'scarletum,' 'es-carletum,' 'scarlatum,' 'squalatam' media cæpit ætas dicere: unde vulgares hodie linguæ, *scarlato, escarlate, escarlata, iscarlattino, scarlet, scharlaak* acceperunt. Videre licet Lipsium Saturnal. i. 5. Resendium Antiq. lib. i. Cl. Salmasium tot locis ad Solinum, Gerhar. Jo. Vossium in Glossario, Th. Reinesium Var. Lect. iii. 10. et Epist. 31. ad Casp. Hofmannum, Æg. Menagium in exquisitissimis Originibus, qui viri præstantissimi omnes et multo plures, quum aliquid scribant huc facile ferens, non sunt ausi tamen dicere, quod verum puto, *scarlatum* ex *Galatico* esse flexum; sed ex una vulgari lingua in alteram id transferunt, quum omnes vulgares acceperint e Latio. Nimirum etsi hæc grana non nno sub cælo provenirent, prævaluit tamen *Galaticus cocculus*, et sæpius appellatur. Plinius ix. 41. 'Cocculum Galatiæ rubens granum aut circa Emeritam Lusitanæ in maxima laude est.' Idem xvi. 8. 'Omnes tamen ejus dotes ilex solo provocat cocco. Granum hoc primoque censeas fruticis parvæ aquifoliæ ilicis: cusculeum vocant: pensionem alteram tributum pauperibus Hispania donat: gignitur et in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia.' Ubi Sig. Gelenius quasi ex 'cusculiatum' 'scarlatum' factum conjicit. Tertullianus de Pallio cap. 4. 'Latioris purpuræ ambitio et Galatici ruboris superjectio.' Symmachus Epist. iii. 25. 'Quod remunerandum me de Galatia polliceris.' Ubi æstuat Juretus, et depravatam locum censet, signatque asterisco. Non enim viderat Marinianum ob subitum iter hieme anni a Symmacho petisse vestes piugues et frigori pellendo idoneas, cum pollicitatione, se pro iis Galatico cocco tinctas ei redditorum. Prins his verbis exponitur: 'Amabili enim fiducia usioni tuæ præbenda mandasti, quæ peregrina-

tio hiberna poscebat.' Sic enim legendum, ubi 'Aufioni,' 'Ausioni,' 'Ausoni,' 'Ansoniæ' fecerunt. At 'usioni tuæ' est, in tuum usum. Arnobius lib. vii. 'Colunt enim Dii vineas, et ad suas usiones contractis exprimunt vindemiatoribus vinum.' Ubi etiam monstra erant olim. 'Præbenda' illa paulo post dicit 'vestes' et 'indumenta.' Posterius istis, quæ jam posuimus, 'remunerandum de Galatia,' ubi 'Galætia, Gallacia, audacia' fingendo bonum Juretum irritum habuerunt. Præcipuum igitur nomen corci Galatici 'scarlato' appellando occasio fuit. Nec mutatio in literis facta homini in originibus linguæ Latinæ mediocriter versato mira potest videri; nam τὸ Σ multis vocabulis in initio præposuisse alios, alios reseuisse, notavit olim Angelus Caninius: sic γρύτη, σγρύτη, *scruta*: sic 'scaldare,' 'eschauffer,' quasi ex 'calidare.' Sed et G quam facile migret in C, neminem præterit. Cannina autem litera ut gandeat interponi, ex στίπος, *stirps*; ἀπλαστον, *aplustre*; ὤα, πῆξα ἱματίου, *ora*; νύδς, *nurus*; φραγέλλιον, *flagellum*; perdix, *perdrix*; Londinium, *Londres* et *Londra*; diaconus, *diacre*; thesaurus, *tresor*; et plurima talia ostendunt. Sed et syllaba aliqua vocem mulctare aut contrahere barbarici oris proprium est. *Gronov.*

Tingit] Id vaccinio fieri tradit xvi. 18. *Dalec.*

Stans et in sicco carpit quod frugi mundos exculpat. His alioqui fulgentibus, &c.] Depravatissima verba, et codex etiam antiquus depravatus, in quo sic leges: *Stans et in sicco carpit frugem qua mundus sine culpa non absit. Et fulgentius præfert exemplar antiquum, non fulgentibus. Pintian.*

Quo frugi mundos exculpat] Mirifice vexatus locus, quem tentat et Salmasius ad Solinum p. 1147. *Pintianus: carpit frugem, qua mundus sine culpa non absit. Frugi mundos* ab Hermolao

est: *His alioqui fulgentibus* a Gelenio. Ms. Acad. *quo frugem odorct culpant abluī usu alioqui fulgentius*. Vossianus: *quo fruge modo sed culpa non abluī usu alioqui fulgentius*. Suspicebar: *Stans et in siccō carpit, quo fruges modo: sed culpa non placuisse usui: alioqui frugalius instrui poterat luxuria, certe innocentius*. Stans, inquit, non nataus, inque solido, ut fruges demetit, ita carpit herbas, quibus Tyria atque conchyilia omnesque alios colores tingat. Nec quicquam abest præter fastosum usum, quem penes arbitrium est et norma etiam vestim. Absque quo foret, minore sumptu instrui poterant quantumvis nitidi, certe, ut non causam tot pereuntibus murilegulis darent. Gronov.

Nec commitemus ut subjiciendo utiliora] *Viliora* in eodem habetur, non *utiliora*; quam lectionem approbat, quod statim sequitur: 'luxuriam vititate circumscribamus.' *Pintian.*

Consectari non est, nec commitemus, ut subjiciendo utiliora] *Defuere* aliquando in editis, ut et Mss. nonnullis, *τὰ non est*: nunc inmissa quidem sunt, sed non suo loco. Vossianus enim, *Non est nunc propositum ista consecrari*. Dein Mss. consensu *vilitate* pro *utilitate*. Sed quid est *utiliora*? Scribe, *subjiciendo tutiora*; id est, quæ non tanto periculo quærantur. Partem horum vidit et *Pintianus*. Gronov.

Interim fortius agetur auctoritas] *Scribendum puto auctoritate*, non *auctoritas*; et *agetur*, non *augetur*, vetus legit codex. *Pintian.*

Interim fortius agetur auctoritas, quæ quanta debeatur] Ab Hermolao esse debetur, cum esset *debeat*. Utiliter, ut opinor; sed sedet etiam grave ulcus in fronte hujus periodi: ubi pro *fortius* notant alii esse *potius*, alii *partibus*: unde Dalecampius jubet legi *portibus*. *Pintianus*, *fortius agetur auctoritate*. Chiflet, et duo quibus utimur, ut et *Pintiani*, *fortius agetur*. Scribe meo consilio: *Interim*

fortius agetur: auctoritasque quanta debetur etiam surtilis, hoc est, ignobilibus herbis, perhibebitur. Instituerat probare Plinius ex herbis, nihil a rerum natura sine aliqua occultiore causa gigni. Primum fuerat argumentum, datas gentibus quibusdam ad formæ gratiam; alterum, datas vestibus tingendis. Huc respicit, et nunc ait se acturum *fortius*, id est, argumentis rerum magis virilium et fortes decentium; nam formam colere, variare vestimenta, mollia quodammodo et effæminata. Quale non potest censi, quod sumitur ab auctoribus conditoribusque imperii Romani, et usu etiam surdarum herbarum et minus celebrium in sacris, legationibus, præmiis bellicæ fortitudinis. Lib. XIX. proemio: 'Nulla mentione habita tot rerum sponte curave provenientium, præsertim cum plerisque earum, pretio usuque vitæ, major etiam quam frugibus auctoritas perhibeatur.' 'Surdus' sic habes lib. XXVII. ult. 'Artesque salubres inseruit et visceribus, quippe cum surdis etiam rebus insernerit.' Suspiciari licet, *τὰ hoc est, ignobilibus*, ab aliena manu esse. Gronov.

Sagmina] *Segmina*. Vet. a secando. Verrius tamen *sagmina*, a sanciendo. Festus etiam interpretatur dici posse, quod ex loco sancto arcerentur vel a consule, vel a prætore, darenturque legatis proficiscentibus ad indicendum bellum fœdusve faciendum. *Dalec.*

Remediis publicis fuere] Vel orandis aris Deorum, quos propitiatos et placatos volebant, vel iustrandis ac purgandis donibus. *Idem.*

Sacris] *Verrendæ mensæ Jovis*. *Idem.*

Legationibusque] Nam, ut ait Marcellus in Pandectis, Romanorum legati, ne violarentur, herbam ferebant, sicut Græcorum legati *τὰ κηρύκεια*, nempe caduceum; vel, ut alii legunt, *τὰ ἱκετήρια*. *Idem.*

Verbenæ] Livio, Nevio, Servio, Turnebo *verbenæ* non herbæ privatum genus dicuntur, sed rami, virgæ, frondes omnium sacrarum arborum, ut lauri, olivæ, myrti. quin etiam herbas ex puro loco decerptas, quibus festis diebus aræ coronantur: Terent. in And. 'Ex ara hinc sume verbenas tibi:' myrtum apud Menandrum fuisse, ex quo illa Comicus transtulit, constat: Virgilius: 'Verbenasque adole pingues, et mascula thura:' verbenas quasi 'herbenas' dictas volunt, illasque facile accendi, et flammam concipere ob pinguitudinem. Apud Tranquillum, in Vespasiano, in Serapidis templo *verbenæ*, coronæ, et panificia fuerunt. Guil- land.

Ac semper et legati cum ad hostes, &c.] Scribo ex eodem, *ac semper e legatis cum ad hostes*, &c. Pintian.

Ac semper et legati] Vossianus, *Ac semper e legatis*. Omnino recte: vult enim ex sequentibus cum his conjungi, *e legatis unus*. Præcepit Pintianus. Gronov.

Legati] Fæciales, cum eorum principe patre patrato, a faciendo et patrandi dictos, quasi belli et pacis auctores, significat. Fuerunt ii oratores quatuor, qui sancto legatorum officio ad eos qui rapinis, vel injuriis, hostili mente bellum commoverant, ac pacem violaverant, aut socios læserant, res repetitum mittebantur; ac nisi redditæ fuissent, jacta vibrataque in eorum fines hasta, bellum pium indicebant. Nonius.

Verbenarius vocabatur] Qui herbam puram ex arce Capitolii sumptam præferebat et ostentabat. Dalec.

CAP. III. *De corona graminea.*

CAP. IV. *De raritate ejus.*

In Ch. hoc caput a superioribus non distinguitur, et certe separandum non est. Dalec.

Graminea nunquam nisi in desperatione suprema contigit ulli, nisi ab universo exercitu servato decreta] Scribe:

graminea nunquam nisi in desperatione suprema contigit. Nulli nisi ab universo, &c. Pintian.

CAP. V. *Qui soli corona eū denati.*

Donatus est ea, &c.] Præter hos, quos memorat auctor, data est et Q. Cincinnato a Minutio et toto exercitu, M. Valerio consuli bello gesto contra Samnites, et Julio Cæsari in expugnatione Mytilenarum. Rostratam primus accepit Marcus Varro bello piratico, donante Pompeio; deinde Agrippa bello Siculo ab Augusto. Primus Anl. Postum. Dictator ad lacum Regillum, castris hostium expugnatis, auream dedit. Alex. ab Alex. xxii. 18. Idem.

Hic Decius postea se consul Imperioso collega] Imperio, non Imperioso, in scripto codice legitur. Neutra lectio placet: potius reor verba esse falso inserta. Pintian.

Imperioso collega] Tito Manlio, qui filium securi percussus inisset, quod contra edictum Consulm extra ordinem pugnasset cum Geminio Melio. Livius l. viii. Decad. i. Dalec.

Se consul, Imperioso collega, pro victoria devorit] Vossianus quoque *imperio*; ut codex Pintiani, cui neutra lectio placet, et potius verba falso inserta retur. Haudquaquam ego; quid enim clarius quam similitudinem literarum illud *SO* absorpsisse? Est enim T. Manlius Imperiosus, et intelligitur ad Vesperim pugna. Gronov.

Magistrum equitum] Minutium, fuissem fugatumque ab Annibale. Liv. lib. ii. Dec. iii. Dalec.

CAP. VI. *Qui solus centurio coronatus.*

Exclusam ab hoc legionem suam] Scribo *ab hoste*, non *ab hoc*, ex antiquo codice: vera lectione; subjungit enim, 'per castra hostium erumpere,' et *inclusam* legerem libentius quam *exclusam*; sequitur namque, 'legionemque eduxit.' Item alio modo verba disponerem: *inclusam ab*

hoste legionem suam hortatus per castra hostium erumpere, tribunum suum dubitantem interfecit. Pintian.

Manlio Cos. tribus cohortibus servatis totidemque] Tò tribus adjecit Gelenius. Chifflet. *Manilio cos. cohortibus.* Vossianus, *Manilio cus. cohortibus servatis totidemque.* Ne in Academ. quidem illa vox est. Scribe: *Manilio consule cohortibus servatis totidem, quot ad servandas eas eductis.* Dissimulavit enim numerum, ntpote aliunde tum satis notum. Pintiani quoque codex carebat τῶ tribus. Gronov.

Quod et statuæ ejus in foro suo D. Augustus adscripsit] Chiff. et Voss. scripsit. Nempe similitudo literarum primam syllabam hausit. Fuerat enim, *Augustus subscripsit.* Horatius: 'si quæret pater urbium Subscribi statuis.' Florus IV. 10. 'Dum titulorum cupidine Araxem et Euphratem sub imaginibus suis legi concupiscit.' Idem.

Ipsum Augustum cum M. Cicerone filio consulem, &c.] Lege ex eodem, *Ipsum Augustum M. Cicerone filio consule, &c.* Sic paulo ante: 'Æmilium quoque Scipionem Varro auctor est donatum obsidionali in Africa Manlio consule cohortibus servatis.' Pintian.

Addidere vivendi precio deliciæ luxusque] Scribendum arbitror, *abdicere vivendi precia deliciæ luxusque*; hoc est, ablegavere, sustulere. Pintian. *Addidere vivendi, &c.*] Vita majore in pretio est, ob id tantum, ut delitiis frui, luxuique indulgere liceat. Dulec.

Addidere vivendi precio deliciæ] Hoc Gelenio debemus. Mss. et priores, *pretia*: multo melius. *Addidere pretia vivendi*, id est, anxere, plura reddidere; fecere, ut majus operæ pretium esset vivere: quippe cum per eas mollius commodiusque agi vulgo putetur. Inde illa, quam statim notat, cupidio vitæ. Verbum *addere*, ut apud Livium II. 1. 'partium certe

urbis, quas novas ipsi sedes ab se auctæ multitudinis addiderunt:' ut ibi legendum recte vidit Rhenanus. Intelligimus enim, 'aliis partibus:' ut in Plinio 'aliis pretiis vivendi.' Sic Cæsar de Bello Civ. lib. III. 'Biddum tempestate retentus aliisque additis actuariis in Ciliciam atque inde Cyprum pervenit.' Hoc est, et parandis navibus actuariis, quas numero, quem jam habebat, addidit. Tale est *adjicere*, quod restituimus Livio lib. X. 7. et L. Senecæ Troad. 205. 'Pretia vivendi' blandimenta vitæ. Plinius Junior I. 12. 'Sed tam longa, tam iniqua valetudine confictebatur, ut hæc tanta pretia vivendi mortis rationibus vincerentur.' Pintianus, *Abdicere vivendi pretia*: quod sit ablegavere, sustulere, contra mentem auctoris. Gronov.

Aliorum hanc operæ credimus] Ante Gelenium erat, *operam esse*. Quod forte melius; nam Chifflet. et Vossianus *operæ esse*. Nisi placet hoc ipsum potius. Hanc curam vitæ nostræ credimus esse operæ aliorum: alios ei operam dare, ut ipsis id nobis facere non sit necesse. Deinde Voss. *credimus demandata quidem nostro*; tum, *procorisum esse pro bonis ipsi fruimur voluptatibus*. Scribe: *aliorum hanc operæ esse credimus*; ne mandato quidem nostro alios id agere, medicisque procorisum esse pro nobis. *Ipsi fruimur voluptatibus, et, quo nihil equidem probrosius duco, vivimus aliena fiducia.* Majores, inquit, nostri regebant ipsi valetudines suas, et suæ operæ curam eam esse ducebant, parci voluptatum; nunc in libidines nos ingurgitamus, quid de corporibus nostris fiat, securi, omni ea providentia medicis delegata. Pintianus infelicitate, *probrosis utimur voluptatibus*. Id.

Proh, bonis ipsi fruimur voluptatibus] Lego, *probrosis ipsi fruimur voluptatibus*; sequitur enim illico: 'et quo nihil equidem probrosius duco.' Pintian.

Magna quamquam immensi laboris solatio] *Magno*, non *magna*, codex vetus; ut legatur paulo post, *solatio*. Idem.

Magna quamquam immensi laboris solatio] Vossianus, *magno q. i. l. solatio*; nempe cohæret hæc oratio continua cum præcedentibus: Immo vero plerisque ultro etiam irrisui sumus ista commentantes atque frivoli operis arguimur, magno quamquam immensi laboris solatio, sperni cum rerum natura. Hujus, inquit, injuriæ, quod irridemur et vituperamur in labore tanto, solatium habemus magnum per sociam ejusdem indignitatis; quis enim gravetur idem pati, quod rerum natura? Sic et c. 8. 'Ob hoc et Phæonem Lesbium dilectum a Sappho, multa circa hoc non Magorum solum vanitate, sed etiam Pythagoricorum.' Sic Mss. ubi subjecerunt 'multæ vanitates.' Consentit utrobique Pintianus. Gronov.

Satis admirari amplectique non est] Vossian. *satis mirari*; ut c. 12. 'Ut non sit mirari satis ingenium ejus.' Idem.

Inde excogitavit aliquas aspectu hispidus et tactu truces] Verbum *inde* superfluit ex eodem; et *tractatu*, non *tactu*, legitur ibidem. Pintian.

Inde excogitavit] Non reperi in optimo τὸ *inde*; et videtur esse additamentum alienjus, qui se melius nectere superioribus inferiora posse putabat, quam libuit Plinio. Exterminat eandem particulam auctoritate sui codicis Pintianus. Gronov.

Vocem ipsius fingentis illas] Duo postrema verba falso addita videntur, alias non haberet locum pronomen reciprocum *se*, quod sequitur continuo. Pintian.

CAP. VII. *Medicinæ ex reliquis coronamentis, et erynge.*

Et clara in primis aculeatarum crynge est] Dele conjunctionem, ex scripto exemplari. Idem.

Contra serpentes] Salamandras a-

quaticas eryngii montani contactu, quod cærulea capita gignit, statim mori deprehensum est; eodem vel prope tantum admoto, tanquam moribundas jactari, contremiscere, supinas everti. Dalec.

CAP. VIII. *De herba, quam centum capita vocant.*

In cibos Græcorum] De foliis tenellis tantum id Dioscorides. Idem.

Multæ circa hoc non magorum solum vanitates] Scribo, *Multa circa hoc non magorum solum vanitate*, ex antiquo codice: et paulo post *medicinæ*, non *medico*, in eo legitur. Pintian.

Terminibus] Στρόφοις. De suo eryngio silvestri hæc Dioscorides. Dalec.

Renibus, stranguriæ, opisthotonicis, spasmis] In vetusto exemplari *opisthotonis* scriptum est, non *opisthotonicis*; ut sit nomen morbi ipsius ὀπισθοτρονός, ægrotantis ὀπισθοτρονικός. Pintian.

Sive abundant] Hoc falsum est, nisi quis interpretetur, hoc casu accidere, cum urina movetur. Dalec.

CAP. IX. *De acano et glycyrrhiza.*

Glycyrrhizam] Vel a radice gustu, qui subdulcis et odoratus est, vel quod echinatus spinosusque glycyrrhizæ fructus sit instar eryngii. Idem.

Echinatis] Σχῖνον, non ἐχλινον, lentis-cii. Idem.

Fructu pilularum, &c.] Asperiore, qui siliquas habet lenticulæ pares, ruffas, parvas. Diosc.

Præstantissima in Cilicia, secunda Ponto] Exemplaria quædam non *Cilicia* præferunt, sed *Sicilia*: scribo *Scythia*; nam circa Mæotim paludem nascitur, unde et *Scythica radix* vocatur teste Theophrasto ix. 13. et Diosc. lib. iii. Pintian.

Capitur ea Vergiliarum occasu] Scribendum puto, *carpitur a Vergiliarum occasu*. Idem.

Seu vitii] Seu *Gentianæ*. Diosc. Dalec.

Meliorque nigra] Codex vetus ni-

gri; ut repetatur coloris, et mox paulum decoctæ, non decocta. Pintian.

Longa, seu viti, coloris buxæ. Meliorque nigra] De radice glycyrrhizæ loquitur. Mss. *vitium*. Sed quomodo coloris buxæ dicitur in genere, et tamen melior nigra? Dioscorides *πυγ-οειδῆ*. Lege: *longa seu vitium*. Coloris buxæ melior quam nigra, quæque lenta, quam quæ fragilis. Pintianus e suo nigri, non secundante Vossiano, nec necesse est. Gronov.

Usus in subtilis] Alii leg. *Usus linguæ subtilis*; vel *in linguæ*. Sic vocat hypoglottida, nempe remedia quæ linguæ supponuntur, et ejus contactu liquescunt. Dalec.

CAP. X. *De tribulo et generibus ejus, et medicinis.*

In hortis] Juxta amnes, et in rudibus. Diosc. *Idem*.

CAP. XI. *De stæbe, et medicinis ejus.*

Stæbe, &c.] Legend. *Stæbe* quam aliqui *Pheon* vocant; idque ex Theophrasto a nobis emendato. *Salm.* p. 394. a.

Crucentatis] Contusis, *συνχύσει ὀφθαλμῶν τῇ ἐκ πληγῆς*. Diosc. Est autem is morbus, oculi perturbatio, cum coloris mutatione, pupillæ vel dilata-tione, vel diminutione, ac interdum divulsione. Dalec.

CAP. XII. *De hippophye et hippope, et medicinis eorum.*

De hippophye et hippope] Al. *De hippophaë et hippophæsto*. *Idem*.

Est altera hippope] Legend. *Est altera hippophaës, sine caule, sine flore*. *Salmas.* p. 393. a.

Locupletî divinitate ad gerenda præsidia] Lego generanda, non gerenda, ex vetusto exemplari. Pintian.

Ut aliis prosit atque aliis horis] Chiff. et Voss. *ut aliis prosit ab horis*. Scribe, *ut aliis prosit aliud horis*. Gronov.

CAP. XIII. *De urtica, et medicinis ejus.*

Carnesque ab ossibus recedentes] Ita videtur reddere vocem Græcam Di-

oscoridis *ἀποστήματα*, et inseite qui-dem. *Abscessus* commodius ille verterit. Ni forte illum hoc loquendi genere, quo aliis multis locis utitur, cutem detritam, pannosam, laceratam intelligit, quæ abscessu tardius aperto, vel ægri metu, vel imperitia medici, immodice, rodente pure, attenuata et resiccata est, ideoque sub-jectis partibus agglutinari nequit: *ῥα-κῶδες δέρμα* Galenus vocat lib. II. ad Glancon. et ad eum morbum valde mel laudat, de quo Diosc. suo capite scripsit: *τὰ ἀφεστῶτα σώματα παρα-κολλᾶν*. Dalec.

Illinitur lien] De foliis id Dioscor. cum cerato. *Idem*.

Dulci poto] Sic vertit τὸ γλυκὺ, quod paulo ante passum reddiderat, et ap-tius. *Idem*.

Defluria capitis semine illito cohones-tari] Academ. *cohennestari*. Voss. *co-hosiertari*. Lege *coërcitari*, vel *coër-ceri*. Gronov.

Succus quoque in usu est] Chiff. et Voss. *Succo*. Recte; frequens enim Plinio herbam adhiberi aut prodesse 'foliis' ad hoc, 'radice' ad aliud, 'caule,' 'succo,' 'semine,' &c. cap. 22. 'Semine singultus confestim ex aceto sedat.' *Idem*.

CAP. XIV. *De lamio, et medicinis ejus.*

Radice alligata, &c. quæ et cui] Voss. *radicem adalligata*; deinde, *radix dicatur quæ cui*. Voluit: *Autumnalis urticæ radicem adalligatam tertianis, ita ut ægri nuncupentur, cum eruitur ea radix, dicaturque cui et quorum filio eximatur, liberare morbo tradiderunt*. Sic XXIII. 6. 'Radix eorum circum-scripta manu sinistra terra capitur ita, ut qui id faciet dicat, quare capiat, et ejus causa.' Sic Vossianus: non 'quæ capiat.' 'Quare' rem denotat, 'ejus' personam. *Idem*.

CAP. XV. *De scorpione, generibusque, ac medicinis ejus.*

Ex argumento nomen accepit scorpis herba] Scribo *scorpio*, non *scorpius*, ex

V. C. confirmantibus eam lectionem Theophrasto lib. ix. et Dioscoride lib. v. *Pintian*.

[*Scorpius herba*] Scorpioeides. Diosc. *Dalec*.

Semen enim] Ut scorpiuros florem. *Idem*.

Est et alia] Tragos Diosc. quam et tragonon vocari, et scorpium, is tradit. *Idem*.

Asparagi caule] Caulis lævis est, et absque foliis. *Idem*.

CAP. XVI. *De leucacantha, et medicinis ejus*.

Eademque ruptis convulsis medetur] Alio ordine vetus exemplar, *Eadem ruptis convulsisque medetur*. *Pintian*.

CAP. XVII. *De helxine, perdicio, parthenio, sideriti, et medicinis ejus*.

Helxinen aliqui perdicium] Nican- der in Theriacis vocat κλύβατιν Ἡὲ καὶ ἐλξίνην, τὴν τε κλύβατιν καλέουσιν. Addit interpres, dici et κλυβάτιον, σι- δηρῶτιν, παρθένιον, περδίκιον. *Dalec*.

Mistæ similitudinis, &c.] Mercuria- lis. Diosc. Ex sideritidis Heracleæ historia Plinius id videtur avellere. *Idem*.

Diximus] Lib. xxi. c. 16. quo loco Plinius ignoranter et inconsiderate, pro ixine, nempe chamæleone albo, helxinen ter scribit. *Idem*.

Hæc autem inficit lanus] Δύναμιν δ' ἔχει τὰ φύλλα ψυκτικὴν, στυπτικὴν, fo- lia refrigerandi et spissandi vim habent. Legit Plinius βαφικὴν. Quidam hunc locum sic interpretantur, ad infectu- ram lanarum esse utilem, quod abs- tersoria sua vi, radiculæ, sive stru- thii modo, sordes auferat et eluat, impedituras alioqui ne succum suum lanæ bibant. Cæterum an ad id pa- rietaria veteres usi fuerint, a nemine, quod equidem sciam, proditum est. *Idem*.

Omnes, et adusta] *Adusta et panos succus ejus cum psimmythio, et guttura incipientia turgescere, &c.* Cornarius, qui repetita ex superiore periodo temere alia censet. E quo quidem

verba hæc, *tumores collectionesque*, irrepsisse puto. At Diosc. nomina- tim scripsit ignibus sacris, et ulceri- bus, quæ serpunt, auxiliari. *Idem*.

Caprino sevo cераque Cypria] Hir- cino sevo, et cerato Cyprino. Diosc. *Idem*.

Urceolaris] Ocymoeides minus her- bariorum. *Idem*.

Astericum] Ob florem stellatim di- visum. *Idem*.

Vernula charus] Plutarchus in vita Periclis. *Idem*.

Ædificaret] Ictino architecto ope- ri præfecto. Strabo et Vitruvius. *Idem*.

Et nobilis ille Splanchnoptes] Sic vo- catus est, quod exta torreret, et oris pleni spiritu ignem accenderet; opus unicum Stypacis Cyprii. *Idem*.

CAP. XVIII. *De chamæleone, gene- ribusque, et medicinis ejus*.

Chamaleonem aliqui, &c.] Album tantum. Diosc. Lego: *Chamæleonis duo genera. Candidior, quem ixium vo- cant, asperiora folia habet, &c.* *Idem*.

Varietate foliorum evenit] De nigro Chamæleone id Dioscor. *Idem*.

Hic succus occidit et canes suesque in polenta. Addita aqua et oleo contrahit in se mures ac necat] Vetns codex, *Hic succus occidit et panos in polenta, et canes suesque addita aqua et oleo; cætera redundant*. Error, ut puto, est in situ verborum, scribendum- que: *facit ad difficultatem urinæ panos- que hic succus. Occidit et canes, sues, muresque in polenta addita aqua et oleo; nam et Dioscorides lib. iii. misceri scribit medicamentis quæ exedendo sunt, ut non absurde credi possit fa- cere etiam ad panos. Et quod atti- net ad canes, sues, muresque, ejus- dem Dioscoridis verba sunt libro prædicto: 'Quin et canes suesque ac mures in polenta simul omnibus hydrelæo maceratis enecat.'* *Pintian*. Theophrastus Hist. ix. 13. id aliter refert: 'Occidit,' inquit, 'canes et sues; canes quidem subacta cum po-

lenta et hydrelæo; sues vero cum brassica (μετὰ ραφάνων) mixta; viscum hylcera.' Fallitur Plinius: albi chamæleonis id peculiare est. *Dalec.*

Quare a quibusdam ulophonon vocatur] Scio apud Diosc. lib. III. οὐλοφόνον etiam legi; sed cum apud eundem auctorem varia nomina herbarum, ab aliis adjecta, non ipsius Dioscoridis legitima censeantur, potiore in hac parte habeo veterem lectionem, in qua ulophyton scriptum est, non ulophonon. *Pintian.*

CAP. XIX. *De coronopo, et medicinis ejus.*

CAP. XX. *De anchusa, et pseudanchusa, et medicinis earum.*

Manusque inficit sanguineo] Diosc. τὴν χροάν ὑφαιμος, ἐν τῷ θέρει γενομένη, non, ut vulgo legitur, γεννωμένη. per æstatem colore rubescens, καὶ βάπτουσα τὰς χεῖρας, ac manus inficiens. Legit Plinius, ant ejus scriba, τὴν χροάν ὑφαιμος, ὡς πάμπρος σχιζομένη, καὶ βάπτουσα τὰς χεῖρας, inconsiderate ac negligenter. Orpheus in Argon. ἀγχοῦσαν ἐρυθρὴν vocat. *Dalec.*

Præcipue senum] Dioscoridi ulcera πεπαλαιωμένα, inveterata, sanat in cera et oleo decocta. *Idem.*

Pseudanchusa] Hæc est Dioscoridis echium, quam et aridam vocari et asciadiadum tradit. *Idem.*

Folia ictibus imponuntur. Virus serpentium fugat] Voss. serpentes. Mutaverunt, qui nescirent, quid hic virus esset: non enim venenum, sed gravem odorem significat, et anchusæ, non serpentium, est. Sic XXI. 6. 'ejus radix evulsa virus hirci redollet.' XXXV. 15. 'virus alarum.' XXI. 9. 'Ibi quod supernatat, lutyrum est, oleosum natura: quo magis virus resipit, hoc præstantius judicatur.' *Gronov.*

CAP. XXI. *De onochile, anthemii, loto, et lotometra, heliotropio, tricocco, et adiantho sive callitricho.*

Anchusam vocant] Anchusa secunda. Diosc. *Dalec.*

Odorem, &c.] De alsines foliis id Dioscorides. *Idem.*

Pellit et tineus] De radice anchusæ tertix, quæ posthac describitur id Dioscorides tradit. *Idem.*

Est et alia, &c.] Anchusa tertia, Diosc. *Idem.*

In pastillos digerunt] Vide apud Dioscor. longe aliter hoc explicatum, quam a Plinio citatur. *Idem.*

Omnia mixta drachmæ un. p. contra serpentium omnium ictus] Ms. Voss. et Acad. ignorant τὸ omnium: dein, *Pellunt mortuos partus.* *Gronov.*

Manantes sanat] De leucanthemo et chrysanthemo id Dioscorides, ut legendum sit, *sanant.* *Dalec.*

Is enim, &c.] Iliad. Ξ. de Jove et Junone loquens: Τοῖσι δ' ὑπὸ Χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα πόϊν, Λατὼν θ' ἐρσηντα, ἰδὲ κρόκον, ἦδ' ἰάκινθον. Apud eundem Odyss. Δ. Telemachus sic Menelaum alloquitur: σὺ γὰρ πεδίοιο ἀνάσσεις Εὐρέος, ᾧ ἐνὶ μὲν λωτὸς πολλὸς ἦδ' ἐκὼς κύπειρον. *Idem.*

Folia ejus cum melle] Hæc est lotus urbana, λωτὸς ἡμερος, triphyllus, Dioscorid. *Idem.*

Maxime aqua vel lacte subacto] Horum omnium nihil Theophr. nihil Dioscor. *Idem.*

Contrahi caruleum flos] De cichorii flore, qui etiam solem semper aspicit, hoc audiendum. Heliotropii flos vel candidus est, vel subfulvus Dioscoridi. *Idem.*

Tricoccum] Parvum. *Idem.*

Helioscopium] Magnum. *Idem.*

Hoc altius] Magnum potius dictum puto ab amplitudine foliorum, quam a proceritate ramulorum. *Idem.*

Siriasin] Σειρίασις ardor capitis, adustio, ustulatio, est cerebri et membranarum ejus inflammatio, τὸ καῦμα, cum oculorum et synepitis cavitate, totius corporis ariditate, felle ardente, pallore, appetentia dejecta, et nonnunquam diarrhæa. Vide supra XX. 30. *Idem.*

Decoqui cum radice oportet] Diosco-

ridi tenuis et inutilis radix est. *Idem.*

Seminis grana quatuor pota] De semine heliotropii magni id Dioscorides. *Idem.*

Spinæ quoque, &c.] Qualem morbum significet obscurum est, nisi forte sanguinem impurum, feculentum, crassum intelligat, renibus impactum, et dolores excitantem, quo in morbo prodest urinas mieri turbidas, cruentis similes, et tanquam injecta permixtaque fulgine nigras. Alibi sanguinem inutilem vocat, ut xx. 4. *Idem.*

Frutici topiario] Licenter hoc Plinius, et affectate. Primum quidem, quia frutex non est, sed herbula: deinde, quia hominum industria eo non utitur ad ornandos tegendosque hortorum parietes, ut aliis topiariis plantis, sed veluti naturæ quodam artificio muros vestit, e quibus prorumpit. *Idem.*

Crebro auferendi, ne pereant] Notant ex vet. ne pererant. Voss. *ne perunt. Lege, ne perurant.* xxxviii. 8. 'Ne acria perurant, adeps anserinus cum cera,' &c. Gronov.

Perdices] Coturnices, Dioscorid. *Dalec.*

Pecorique esse utilissimas] Sata circa ovilia. Diosc. *Idem.*

CAP. XXII. *De picride, thesio, asphodelo, alimo, acantho, hupresti, elaphobosco, scandice, jasione, et de caucaliide, sio, sillibo, scolymo sive limonio, soncho, chondrilla sive chondrille, et bolctis.*

Rotundo folio] Falsum id. Nulli generi *κικωριώδων* rotundum folium est, sed oblongum. Theophr. Hist. vii. 11. figuræ foliorum nullam mentionem facit, sed eam solum lieme tota, vereque toto florere tradit. Quod si rotundum *teres* intelligamus, minima certe *κικωριώδους* species, quam picrida esse putamus, foliis est propeniodum teretibus. *Idem.*

Verrucas] Matthiolus verrucarum cichorium depingit, facultatis præ-

stantissimæ ad verrucas delendas. *Idem.*

Sed purgat album] Tuto delebis γδ sed; non enim est in optimo, neque hic locum tuetur. Gronov.

Corporis dolori] Coli tormentis, aut lassitudini. *Dalec.*

Odorem corporis, &c.] Quia tetrum odorem corporis, alarum præcipue, feminum, pedum emendat. *Idem.*

Gravitationem aurium] Τὴν βαρηκοίαν. Diosc. vero ὠταλγίαν, aurium dolorem. *Idem.*

Et ambusta. Et ad gravitatem] Voss. *et ambustæ gravitatem. Andeg. et ambusta et gravitatem]* Fortasse: *Decoctæ radices in oleo succus perniones, et ambustæ gravitatem aurium.* Intellige, ambustæ radices succus emendat aurium gravitatem. Tum, *Infunditur a contrariis aure in dolore dentium.* Sic xxiv. 10. 'Ejusdem acinos quinque tritos in rosaceo oleo calfactosque in cortice Punico instillavit dentium dolori a contraria aure.' Sic duo Vossiani. *Punico* etiam Chifflet. 'Cortex Punicus,' est cortex Punici mali. Et in multis gaudebant sic loqui. Quemadmodum et in Cic. Fam. x. Lepidus scribit 'a ponte Argentineo,' id est, a ponte amnis argentei. Gronov.

Sophocles ad podagras utroque modo] Mss. quatuor, *Socrates.* Chifflet. et Voss. *Socles.* Forte *Diocles*, quem sæpe alibi nominat; ut hoc libro cap. 25. et xxiii. 1. Meminit et Sex. Empiricus, et Hesychius in Συγκομιστὸς, et alii. *Idem.*

Perunctis] Illitis genitalibus tam maris quam fœminæ. *Dalec.*

Xenocrates et lichenus et psorus radice] Quinque nostri: *Xenocrates et lichenus, psorus, lepras radice in aceto decocta tolli dicit.* Gronov.

Simus lapides renum in vino decocta atque pota eximit] Voss. *Timon lapides renium in vino decocta potaque eximi. Timon* quidem et Chifflet. etsi indiculus compluries: 'Phaniam physicum, Simum, Timaristum' nominet: et 'Si-

mos Cous' Straboni agnitus. Sed hand dubie rectum *exini*, quod nostro debetur: intelligitur enim ex superioribus, *radice dicit*. Acad. Gud. Menap. *Halimon lapides renium*. Andegav. *Timon lapides renium*, &c. *exinitur*. Gronov.

Hippocrates semen ejus ad impetus] Præcipuus ut et Chiflet. *Hippocrates semine ad impetus lienis dari censet*. Genus loquendi, quale hoc libro cap. 13. notavimus. XXIII. 7. 'Cum melle foliis ceria sanantur et canis morsus.' Sic quinque scripti, ubi vulgo: 'cum melle item et foliis.' XXIV. 2. 'Lotos alvum baccis sistit.' Eodem lib. cap. 9. de vitice: 'Et semine et folio additur in malagmata nervorum et podagræ.' Sic legendum ex quinque nostris, non 'semen et folium': dein optimus, 'podagra,' non 'podagras,' unde facimus 'podagræ.' XXVII. 12. de polygoni generibus: 'Semine alvum solvunt, largius sumpto urinam cient.' Sic idem eximius, ubi vulgo 'Semina et sumpta.' *Idem*.

Hulcera ac scabiem] Festus prisco vocabulo ea vocat 'petimina': præsertim quæ humeros obsident. Lucillius: 'Ut petimen naso, aut lumbos cervicibus tangat.' *Dalec*.

Alimon] Halmyrin Aëtius vocat. *Idem*.

Coquitur autem hoc ciborum gratia. *Radix tormina discutiit*, &c.] Scribe: *Coqui autem hæc ciborum gratia*. *Radice tormina discuti*, &c. ex antiquo exemplari. Cui lectioni subscribit Dioscorides libro primo: 'Coquuntur,' inquit, 'folia ejus olerum modo in cibos.' *Pintian*.

Foliis in rotunditate longis, laudatum in cibis] Videtur legendum: *foliis in rotunditatem longis, laudatis in cibis*, ex verbis Dioscoridis. *Idem*.

Silvestre, et mitius] Hoc est, silvestre et sativum. Sativum halimum Tholosæ in quibusdam hortis habent, idque vocant *l'herbe du nachlou*, id est, herbam colicam, quod doloribus

colicis valde prosit. Silvestre hand procul Tholosa in quibusdam sepibus nascitur. *Dalec*.

Dysentericis etiam exulceratis] Hoc est, etiamsi sit dysenteria, cum exulceratione intestinorum, quod sane periculosius est. *Gelen*.

Ulcerebus vetustis illini crudum] Sic quidem et Voss. manu prima, sed iuxta vetus mutata litera fecit *crurum*, quemadmodum plane quatuor alii. Nec video cui sit hic usui cruditas ista; nisi quia pancis ante versibus *coqui in cibos dictum* est, ideo his *crudum* poni oportuit. *Gronov*.

Acanthos est, &c.] Lege, *Acanthi topiariæ et urbanæ herbæ lato longoque folio, crepidines marginum, adsurgenti-umque pulvinorum toros vestientis, duo genera sunt: aculeatum et crispum, quod brevius*, &c. Cum cæteræ spinosæ arbores et herbæ suis nominibus et cognominibus distinguantur, hæc omnium aculeatarum commune nomen sibi proprium fecit; nam *ἄκανθος* absolute dicta est. Vide Salmas. pag. 534. a, b. Hinc lectioni astipulatur etiam *Pintianus* ex Ms. *Acanthos est*] Græci *ἄκανθην* fœminino genere dicunt, Latini vero masculino *acanthum*. *Dalec*.

Topiaria et urbana herba] Silvestris et agrestis ubivis Monspensuli nascitur. *Idem*.

Longoque folio] Latiore et longiore quam lactuca, erucæ divisura. *Idem*.

Aculeatum et crispum] Hoc est, silvestre, et cardui species. *Idem*.

Pæderota vocant] Apud Athenæum lib. XII. Demetrius Phalerens comam flavo colore tingebat, et pæderote ilinebat faciem: apud eundem lib. XIII. *λευκόχρως λίαν τις ἔστί; παιδέρωτ' ἐντρίβεται*. Inde cognoscimus acanthi folia trita et illita faciem dealbare, maculas et sordes abstergere, eam lentore suo veluti lævigare, quamvis nonnulli *pæderota* fuci genus esse velint. *Idem*.

Phthisin metuentibus] Τοῖς φθισικοῖς.

Ruellius apud Diosc. commodius vertit, 'tabem sentientibus.' Omittit Plinius, urinam ciere, alvum sistere. *Idem.*

In sponte, &c.] Quibusdam ami vulgare. *Idem.*

Capite anethi] Vel umbellæ tantum figura, vel etiamnum floris colore. *Id.*

Nicandro] Nicander in Theriacis: Σπέρματα βουπλεόρου τε, καὶ Ἰδαίης κυπαρίσσου. *Idem.*

Buprestis, &c.] Buprestis oleris mentionem Theophrastus facit Hist. VII. 8. Gal. in Glossis. Hesychius βούρηστis cum accentu acuto in antepenultima, olus, βουπρήστis cum circumflexo in penultima, insectum venenatum. Quidam esse volunt auriculam leporis, descriptam a Dodonæo nomine buplenri. *Idem.*

Iidemque remedia tanquam contra venenum prodiderunt] Forte, remedio. Gronov.

Quos dissilire, &c.] De buprestis herba id non traditur, sed de buprestis insecto, Scarabæo longipedi non dissimili, infra descripto XXX. 4. Ignoranter hæc Plinius. *Dalec.*

Quam non aliter magis accendi putant quam potu] In vetusto codice non potu leges, sed postea: scribendum arbitror, pota ea, aut potu ejus. Pintian.

Magis accendi putant quam potu] Sic quoque Gud. Acad. Menap. Notant in margine, quam ejus potu. Quidam ediderunt, quam hujus potu. Vossianus, quam postea; Andeg. quam pote. Lege, quam pota ea, ut voluit et Pintianus. Gronov.

Quam potu] Ut et cantharidis. *Dalec.*

Siccanda autem in eos usus prius est, ne sueco suo madent, qui contra serpentium ictus non facit eam deteriolem] In antiquo exemplari, non in eos usus, sed in eo usu, habetur. In quibusdam vero exemplaribus negatio desideratur: recte; nam si recipitur, duo postrema verba demenda habebis.

Pintian.

Scandix quoque, &c.] Inter olera, quæ in cibis sumuntur, præsertim apud Ægyptios, et scandicem et anthriscum supra recensuit. *Dalec.*

Non facit eam deteriolem. Scandix quoque] Offensus his verbis Latinus non conjicit modo, sed et edere ausus est, non facit. Ea deterior scandix; nam quod editur, inquit, sensum commodum non habet; quid enim opus siccari, si succus non facit deteriolem? Sed auferenda particula negandi, et scribendum, qui contra serpentium ictus facit eam deteriolem; ut habent omnes scripti. Et potuit id a Pintiano discere. Primarius etiam, Siccanda autem in eo usu prius est; et magis placet. Gronov.

Decoctæ succus] Τὸ ἀφέψημα. Diosc. *Dalec.*

Matrem ejus, &c.] Quidam, ut Theopompus, et Val. Maximus III. 4. hoc narrant. Constat tamen eum Mnesarchii, sive Mnesarchidæ, et nobilissimæ fæminæ Clitus filium fuisse: quamvis et cum quidam σκαρδικοπῶλην vocaverint. De illo perquam multa Rhod. XXIV. 10. *Idem.*

Anthriscus] Chærophyllum nostrorum et Columellæ lib. XI. Enthusicon apud Theophr. Hist. VII. 7. *Idem.*

Jasione] Volvulus major, smilax lævis, Dioscor. ejus mentio fit lib. XXIV. cap. ult. ut et convolvuli XXI. 5. *Idem.*

Succus quoque ejus bibitur] Hæc omnia in Diosc. non leguntur. Ex Petrico Plinium sumpsisse conjector. *Id.*

Pituitus] Obstructiones a pituita factas. *Idem.*

Bilemque a partu siccant] Biliosam purgationem, provocato locheio. *Id.*

Scolymum quoque in cibos recipit Oriens, et alio nomine Limonium appellat, &c.] Per Orientem intelligit Græciam. Salmas. p. 228. Scolymon quoque in, &c.] Hæc de scolymo Theophrasti audienda sunt, non Dioscoridis. Utriusque mentio fit XX. 23. ultimo. *Dalec.*

Limonium appellat] Leimoniam quasi pratensem carduum, de quo xxv. 9. vel λιμόνιον, quod ejus esu λιμός, id est, *fames*, expleatur. Theophr. Hist. vi. 3. apertissime distinguit σκόλυμον a λειμωνία. Plinius legisse videtur, σκόλυμος ὅς καὶ λειμωνία. *Idem.*

Acerrimi cantus esse, &c.] Nempe τοῦ καύματος γενομένου, æsti vehementissimo, quamobrem cicadas αἰθαλίωνας vocant, παρὰ τὸ αἰθεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Vide quæ notata sunt x. 63. *Idem.*

Hecale] Hecale, anicula pauperima, Theseum adolescentem comiter hospitio excepit, unde sacrum Hecalesion per pagos celebre Hecale Jovi, cum Hecales summis honoribus. Ovidius: 'Cur nemo est Hecalem, nulla est quæ ceperit Irum? Nempe quod alter egens, altera pauper erat.' Plantus in Cistellaria: 'Ecaster haud me penitet, si, ut dicis, ita futura es. Nam si quidem ita eris ut volo, nunquam Hecale fies.' Petronius: 'Qualis in Actæa quondam fuit hospita terra, Digna sacris Hecale, quam Musa loquentibus annis Battiadæ vatis vivendo tradidit ævo.' Auctor Priapeiorum: 'Æqualis tibi quam domum revertens Thesens reperit in rogo jacentem.' Suidas Heroida fuisse tradit, sic dictam, ὅτι πρὸς ἑαυτὴν ἐκάλει. Fuit enim illi τὸ τέλχος ἀκλήϊστον. Rhodig. xxx. 11. Vide infra xxviii. 8. Notus est versiculus ille veteris Epigrammatis: Μέλπω δὲ γράδς τῆς φιλοξένου τρόπους. Vide Politianum Miscell. cap. 24. *Dalec.*

Albus qui e lacte nitor, utilis orthopnoicis] Verbum *albus*, cum minore littera scriptum, præcedentibus attexendum censeo. Item *nitor* magis arridet quam *nitor*. Pintian.

Lactucarum modo. Erasistratus calculos per urinam pelli eo monstrat] Longe aliter nostrum apographon: *Lactucarum modo ex embummate calculos per urinam pellit: eo monstrat et*

oris graveolentiam commanducato corrigit; ut forte pro illo, eo monstrat, legendum sit Erasistratus. Idem.

Et oris graveolentiam, &c.] A vitioso et putrido humore, vapore genitam; siccatur enim ac refrigeratur sonchus, ideoque putredini obsistit. *Dalec.*

Quæ lac sibi coire sentiant] Præcalida intemperie hepatis, venarum, mammiarum, siccari, minui, spissari. Sonchus cum farre coctus mammas uberiores facit, lib. xxvi. cap. ult. *Idem.*

Et in stomachi rosionibus] Æstuant stomacho et inflammato illinitur, stomachi rosiones sorbitione mitigat. *Idem.*

Chondrillon sive chondrille] Plinius oscitanter confundit duas chondrillæ species. *Idem.*

Radice fabæ simili] Dioscorides chondrillæ secundæ radicem esse ait tenuem, levem, subflavam, succosam, rotundam, ἑπακμον, id est, *vegetam*. Plinius legisse videtur, κυάμου. *Idem.*

Mastichen tuberculo fabæ] Mastichen, quæ in chondrilla reperitur, κυμαίαν μεγέθει εἶναι, Dioscor. tradit, fabæ magnitudinem æquare, sed non radicem fabæ similem esse. *Id.*

Veneno Tiberio Claudio principi per hanc occasionem a conjuge Agrippina dato] Nostrum apographon, *veneno cibi Claudio principi, &c.* legendum arbitror alio ordine: *Veneno Claudio principi per hanc cibi occasionem a conjuge Agrippina dato.* Pintian. *Veneno Tiberio Claudio, &c.]* Illo eventu Nero boletos appellabat βρῶμα θεῶν. Sueton. Dion. Hist. lviij. qui etiam scribit post obitum a Seneca editam fuisse illius ἀποκοκοκύντωσην quasi ἀποθέωσιν et ἀπαθανάτωσιν, quæ etiamnum extat. Had. Jun. i. 17. *Dalec.*

Tiberio Claudio principi] Suet. in Claudio c. 44. Juvenal. Sat. v. *Jac. Cell.*

Ab conjuge dato Agrippina] Sic velle Mss. videntur. Gronov.

Ante omnes Neronem suum] *Neroni suo* in V. C. quæ lectio potest tolerari; Nero enim miseranda et ipse morte periit. *Pintian.*

Vcluti guttas] Concretam pituitam, γλοιῶδες, ἐπίταγον. *Diosc. Dalec.*

Mox in pediculo corpus absunitur, raroque unquam] *Opt. mox increscente in pediculi corpus*; id est, in substantiam ejus convertitur illa membrana. *Dein Acad. rarum est geminus geminis ex uno pede*: *Vossiani* et *Gud. rarum unquam. Menap. rarum e geminis. Lege, rarumque geminus ex uno pede. Boletus geminus uno pede nixus rarum, sive res rara. Gronov.*

Illam pernicipia prorsus improbanda] *Pintiani codex, illa permittit alia quod probandi alia alios*; unde ille fingit: *illa pernicipes alia, quod probandi alii alias. Menap. illa permixti alia sicca ligari clavos. Acad. illa permixti alias siccas rigari clavos. Gud. illa permitti alia, sicca ligari clavos. Vossiani princeps et Andegav. illa permitti alia quod probandi alia. Fortassis, Illa pernicipia quæ probandi alea?* *Illam, quæ scilicet dicam, pernicipia, quam periculose probantur? Probant autem, qui vescuntur, salute, si non adfuerint; exitio, si adfuerint. Idem.*

Caligaris clavus] *Caliga militare calceamentum, clavis suffixum ferreis, argenteis, aureis, ut quisque luxu et opibus diffuebat: commune tam gregario, vili, et obscuro militi, quam duci et centurioni. Inde 'caligati milites' Suetonio in Augusto et Vitellio. Inde nomen Caligulae Imperatoris. Supra vii. 43. P. Ventidius juventam inopem toleravit in caliga militari. Lib. xxxiii. cap. 3. Agnon Teius crepidas aureis clavis suffigebat, quibus etiam urbana mulierum calceamenta ornabantur, auctore Festo in voce 'clavata': ac id est, quod auctor loco proxime citato queritur et indignatur, ab equitum uxoribus aurum pedibus indui et ges-*

tari. Brissonius ii. 5. Dalec.

Atque qui colligunt. Ducunt ipsi alia vitia] Verbum *ducunt* desecandum, ex apographo nostro: et pronomen *ipsi* superioribus agglutinandum. Quod autem sequitur: *Alia vitia. Nunc quidem si serpentis, scribendum opinor, alia etiamnum quidem. Si serpentis, &c.* ut intelligas, alia etiamnum pernicipes. Sic, pnto, minus male legetur. *Pintian.*

Deprehendisseque nisi agrestes] *Scribendum: Deprehendisse qui, nisi agrestes, possunt? Gronov.*

Ducunt ipsi alia vitia, nunc quidem] Verbum *ducunt*, inquit *Pintianus*, desecandum, et pronomen *ipsi* superioribus agglutinandum: quod autem sequitur, *Alia vitia, nunc quidem si serpentis.* Sane *ducunt* etiam ignorat melior *Vossianus*: sed et idem cum omnibus aliis nostris et *Chiffetiano*, ne *quidem*. Forte: *Aliqui colligunt ipsi alia vitia, in quibus, si serpentis caverna juxta fuerit. Nisi malis: atque qui colligunt? Ducunt ipsi alia vitia, e quibus*; nam *Gud. Acad. Menap.* utcumque hic corrupti habent tamen, *dicunt ipsi alia vitia equidem. Idem.*

Fungorum lentior natura] 'Fungus' *Plauto* in *Bacchidibus*, stupidus, stolidus, inconsideratus: 'Adeon' me fuisse fungum, ut qui illi crederem? Et aliquanto post: 'Tanti est, quanti est fungus putidus.' Item *lepide*: 'Pol hic quidem fungino genere est, capite se totum operit.' *Dalec.*

CAP. XXIII. *De fungis, et silphio, et de lasere.*

Velut apicc, &c.] Sic *albogalerum* et *pilenm* *Flaminis* vocat, ejus effigies in multis vetustis nummis spectatur, præcipue *Julii Cæsaris. Idem.*

Suilli] *Suilli* etiamnum *Italici* vocantur *Porcini. Idem.*

Anneum Serenum] Ejus meminere *Seneca Epist. 64.* et *Tacitus Annal. xiii. Idem.*

Ferula] *Lege Betula. Ferula ar-*

hor non est. *Dalec.*

Fico, ferula et gummi ferentibus] Acad. *gūmū*. Gud. *gūmū*. Voss. Andeg. *gumminum*. Men. *gūmī*. Optimus *gummim*. Et sic eam vocem idem codex format tot locis, ut etiamsi solus faceret, appareret mos Plinii. Sed passim confirmant et alii. Libro XXIII. in Præfat. 'Lacrima vitium, quæ veluti gummis est.' Consentit Voss. alter. XXIV. I. 'Gummis aceto facilius elinitur;' ubi ex Chiffet. notant 'commi.' Eiusdem cap. 9. 'Unum arbor ipsa exsudat gummium modo;' nec aliter Andegav. et Gud. Cap. 10. 'Gummim etiam in hedera quærunt, quam ex aceto utilissimam dentibus promittunt.' Sic omnes iidem, aut omnino aut maiorem partem. Item c. 11. 'Gummium genera diximus, &c. dentibus inutiles erunt.' Ubi frustra Dalecampius 'inutilia;' quasi non sequatur: 'Quæ ex amygdala amara est,' et, 'siccant inlitæ,' et, 'cum passo potæ.' XXV. 9. 'Concrescentem gummis modo humidis locis.' XXVI. 7. 'Lactens sucus, qui densatus in gummim.' XXVII. 12. 'Præciso frutice dat succum gummi similem.' Ms. 'gummissis simili.' Lege, 'gummibus similem.' l. eodem, cap. 13. 'Succens ejus lactens in gummim spissatur.' XXXII. 33. 'Fraude conjicientium gummim.' Hinc iudicium fiat de cæteris. XI. 9. 'Gignitur autem rore verno et arborum succo, gummi modo.' Gud. et Men. 'commium modo.' Lege, 'gummium modo.' Confirmant quatuor nostri, XIII. 11. 'Gummi optimam esse ex Ægyptia spina convenit, vermiculatam colore glauco, pram sine cortice, dentibus adhærentem:' sic illi. Scribe igitur 'Gummim.' Rursus: 'Deterior ex amygdalis amaris et ceraso, pessima ex prunis.' Mox, 'Infantium ulceribus aptissima.' Tum, 'ad nihil utiles.' Item: 'Fit et ex sarrocolla (ita vocatur arbor) gummi utilissima.' Scribe 'gummis.' Deni-

que, 'Ideo candida quam rufa melior.' Et semel iterumque ex aliis verbo notarunt. Cur non restituerunt Plinio suum? XVI. 26. 'Quæ gummi gignunt, post germinationem aperiantur: gummi vero non nisi fructu detracto spissatur.' Ubi ex Chiff. annotant: 'gummini vero.' At vix dubito eum habuisse, perinde ut Acad. Men. Gud. 'Quæ gummim gignunt:' deinde, 'gummis vero.' Sic et Andeg. Vossianus, etsi priore loco 'gumminum.' Sic et Columella XII. 50. 'Nova dolia liquida gummi perluere;' nisi scribendum 'perline-re.' Mox enim 'nova dolia vel serias crassa gummi leverunt.' Gronov.

Hi fluxionibus alvi quas rheumatismos vocant, medentur] Fluxionibus albis idem codex agnoscit, non fluxionibus alvi; ut pro eo quod sequitur rheumatismos, *rhus leucus*, scribendum putem, hoc est, 'fluxiones albas,' ex Galeni diffinitionibus, et Paulo ac Dioscoride lib. I. cap. de thuris cortice. Quo in loco cum Virgilius Marcellus vir singulari doctrina et diligentia explicet copiose quid in feminis sit rhus, et quot accidat coloribus; laborem inquirendi tradendique nobis ademit. *Pintian.*

Lavantur etiam ut plumbum] Lege, *Linuntur etiam ad plumbum et oculorum*, &c. Plumbum oculorum vitium, coloris plumbei suffusio, cujus mentio fit XXV. 13. *Dalec.*

Ut plumbum in oculorum medicamenta] Notaverunt in aliis, *ut plumbum et oculorum*. Vossianus neutram adoptat particulam. Scribe: *Lavantur etiam, ut plumbum, oculorum medicamento*. Gronov.

Eum carne cocti] Ob carnis pingue. Eadem ratione cum oleo vel butyro multo coquunt. *Dalec.*

Nam folia ad expurgandas] Et hic versata est mala manus. Scitius enim Voss. *Usus silphii in medicina: foliorum ad purgandas vulvas*. Gronov.

Pedum clavos, &c.] Lege, *pedum cla-*

vos circumscarifatos ferro, mistum cera extrahit. 'Scarificare' ut ubique apud Plinium scribitur et 'scarificatio' non est Latinum, licet sic loquantur τῶν χειρουργῶν παῖδες. Græce Σκάριφος τὴν ξέσιν significat, et σκαρίφω, rado, scindo, scalpo, unde Latinum 'scarifo,' et 'scarificatio' vel 'scariphatio.' Vide Salmas. p. 590. a, b.

Et tum aquam bibentibus. Cavendum-que ne qua intus sit exulceratio] Secus in antiquo exemplari: et cum aquæ bibentibus, cavendum ne qua intus sit exulceratio; cætera redundant. Pintian.

Exulceratio] Quam acrimonia sua cum tenuitate partium juncta irritet. Dalec.

Tempestive enim datum] Cantherium licenter vocare Plinius hic videtur medicamentum Græcis dictum μετασυγκριτικόν, et μεταποροποιητικόν, quod habitum, et structuram corporis ac fabricam mutat; nempe quod admodum sua caliditate et insigni tenuitate humores evocat ex alto, cutisque poros aperit, quemadmodum de thapsia Dioscor. scribit; et intro sumptum sanguinem ac humores potenter in habitum corporis diffundit, et dispergit. Eorum medicamentorum in longis valetudinibus, ægro convalescente, usus fuit. Itaque apud Paulum III. 72. ἀναληπτική ἐπιμέλεια, quæ ægros jam meliuscule habentes reficit, μετασυγκριτικῆς pars est. Idem. Tempestive enim datum cauterii vim obtinet] Lego, permutatis syllabis, non cauterii, sed theriacæ, ex Dioscoride lib. III. 'Bibitur,' inquit, 'idem, inungiturque contra eorum omnium injurias, quæ morsu ictu venenum relinquunt, et venenatas telorum cuspides. Contra scorpionum ictus oleo dilutus inungitur.' Pintian.

Clavis pedum] Morticinum per convicium et contumeliam Plautus in Persa vocat exanguem, tetrum, pallidum, νεαρώδης. 'Cedere hodie tu restibus. PÆG. tua quidem, cuculle,

causa? Non hercle, si os præciderim tibi, metuam, morticine.' Ter autem hunc morbum memorat: quod argumento est, variis ex auctoribus collecta hæc fuisse absque judicio, et hinc illinc sparsim. Dalec. Clavis pedum qui vulgo morticini appellantur] Quatuor postrema verba Plinii non puto; nam et paulo ante clavos pedum ipse appellavit sine tali additamento. Et Cornelius Celsus et alii 'clavos pedum' vocant, nulla vulgaris appellationis mentione. Pintian.

Ante subactum. Carnes replet cum vino et croco, &c.] Scribo ex archetypo nostro: Alopecias nitro ante subactas replet cum vino et croco, aut pipere ac murium fimo et aceto. Dioscorides lib. III. cap. de laserpitio: 'Contra capillorum defluvia, quæ alopecias dicunt, ex vino, additis pipere et aceto, utiliter inungitur.' Idem.

Carnes replet cum vino] Vel ulcera cava explet, vel corpus obesum reddit, et, ut alibi ait, pingue facit. Dalec.

Qui coagulum lactis sorbuerint] Quibus lac potum coagulatum est. Id.

Cavernis dentium, &c.] Cavernis Dioscorid. indit, aut cum thure in linteo circumligat. Idem.

CAP. XXIV. De natura mellis, et aqua mulsa, et quare genere ciborum mors inmulentur, et de melitite et cera: et contru compositiones medicorum.

Ulceraque jam desperantia cicatrice includit] Ex Chiff. afferunt disparantia; quod nulli rei est. Præclare Vossianus, jam desperantia cicatrice cludit. Quasi quæ desierint sperare se nunquam coitura. Lentulus ad Ciceronem XI. Famil. 'Rhodii nos et rempublicam quam valde desperaverint, ex literis, quas publice misi, cognosces.' Frontinus Strateg. IV. 5. 6. 'Varro collega ejus vel majore constantia post eandem cladem vixit, gratiæque ei a senatu et populo actæ sunt, quod non desperasset rempublicam.' Ita restituimus e membra-

nis, ubi vulgo, 'de republica.' De verbo 'sperare' pari suavitate diximus in primo Observationum. *Gronov.*

Ut putrescere corpora non sinat] Alexandri corpus melle oblitum incorruptum perdurasse monstrant hi Papinii versus e Silvis: Dnc et ad Æmathios manes, ubi belliger urbis Conditor Hyblæo perfusus nectare durat. Xenophon Commentariorum v. Agesipolin, Lacedæmoniorum regem, vita functum, et melle conditum scribit Spartam relatum, et regio finere sepultum fuisse. Gemistus Pletho Agesilaum mortuum, inopia mellis cera circumlitum, Lacedæmonem reportatum fuisse tradit. Itaque mel eorum qui vita excesserunt symbolum esse veteribus creditum, sicut fel vivorum. Rhodig. xxviii. 27. Apud Nonium Varro *περὶ τροφῆς*: 'Quare Heraclides Ποντικὸς plus sapit, qui præcepit ut comburerent, quam Democritus, qui ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream si centum denariis calicem mulsi emere possimus.' Victorius xix. 1.

Arescentique in febribus linguae] Ad id potius utile fuerit saccharum, quod juxta Galen. libro Methodi nec sitim facit, nec in bilem vertitur. *Dalec.*

Mel auribus instillatur] Sonantibus, et dolore affectis. Diosc. *Idem.*

Alterum inveteratæ] *Σκευαστοῦ* et *ἀποθέτου*, *conditivæ*. Dioscor. Hanc proprie *ὕδρῳ μελι* vocant. *Idem.*

Item animi humilis] Iis qui immodico sudore digeruntur, et quibus languidus pulsus est: τοῖς διαφοροῦ μένους, καὶ μικροσφύκτοις. Diosc. *Dal.*

Et in siti] Quod per inediam accidere solet, eleganter his versibus memorat Plant. in Curculione: 'Tenebræ oboriantur: genua inedia succidunt. Præ. Viden' ut expalluit?' ac paulo post: 'Perii, prospicio parum, os amarum habeo, dentes plenos, lipiunt fauces fame, Ita cibi vacuitate

venio lassus lactihus.' *Idem.*

Ergo et hæc animi, &c.] Horatius: 'Ad mare enim veni, generosum et lene requiro, Quod curas abigat, quod cum spe divite manet In venas animique meum, quod verba ministret, Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.' *Idem.*

Lenit transitum spiritus, &c.] Apertius in archetypo nostro cum minore litera, et junctim cum præcedentibus: *lenito transitu spiritus et molliore facto meutu ne scindat, &c.* Pintian.

Vulvis imponitur] Tumentibus, et inflatis. Diosc. *Dalec.*

Inveteratæ usum damnare] In inflammationibus et obstructionibus viscerum. Diosc. *ἐπὶ τῶν φλεγµαίνοντων καὶ στεγνῶν. Idem.*

Stomacho] Bilioso. *Idem.*

Quod in dulci nunquam evenit] *Vel in passo, τῷ γλυκεῖ*, vel in vino dulcis saporis. Mulsum enim ex austero optime fit. *Idem.*

Ex austero factum non implet stomachum] Scribe *inflat*, non *implet*, ex V. C. et postremam dictionem arbitramur superfluere. Dioscorides lib. v. cap. de mulso: 'Primam bonitatis habet æstimationem mulsum, quod ex vetere et austero vino probatissimoque melle confectum fuerit. Minus enim inflat quod tale fuerit, et celerius absolutum in usum venit.' *Pintian.*

Multi senectum longam mulsi, &c.] Lege ex eodem *intrita*, non *nutritu*. quod noto illo Martialis versu roboratur: 'Circumlata diu mensis intrita secundis:' contra Criticos, qui aliter eum locum legunt. *Idem.*

Celebri Pollionis Romuli exemplo] Scribendum arbitror, *Vedii Pollionis nobili exemplo*. De hoc Vedio Pollione Augusti amicitia nobilitato Plinius supra lib. ix. et Seneca in libris de Beneficiis, et Varro de Re Rustica. *Idem.*

Celebri Pollionis Romuli exemplo] *Pintianus, Vedii Pollionis.* Sed Chi-

flet. et Voss. nterque, *Romili*. Legend. *Pollionis Romilii*; fuit enim gens *Romilia*. Pollio autem multarum gentium cognomen. Gronov.

Vigorem illum animi corporisque] Democritus rogatus, πᾶς ἂν ἄνθρωποι, καὶ μακραιῶνες γίγνοιντο οἱ ἄνθρωποι, intus vino, foris oleo, respondit: eadem propemodum sententia, qua Pollio. Vide Rhod. vi. 6. Athen. ii. Alii respondisse ferunt, intus melle, foris oleo. Corsicos certe μακροβίους et πολυχρόνιους esse tradunt, quod melle assidue utantur, in eorum buxis, ut Diodorus ait, copiose nascenti. Aristoxenus scribit, Pythagoræ discipulis mensam pane tantum et melle instructam fuisse. Quin et Democritus, morte jam destinata, rogatus dies aliquot differre, ne proximis Thesmophoriis luctuosa funestaque domus esset, complusculum temporis vitam sustinuit solo mellis, vel, ut alii narrant, calidi panis odoratu. Rhodig. xxi. 3. *Dalec*.

Omnis autem mollit, calefacit] Voss. *calfacit*; ut sæpe et alibi. Gronov.

Explet corpora] In cavis ulceribus carnem gignit. *Dalec*.

Ad meatus] Ut in altum corpus subire et permeare possint. *Idem*.

Ad nexus] Justam crassitiem, et, ut loquuntur vulgo, consistentiam. *Idem*.

Scrupulatim quidem colligere] Acad. Gud. Vossiani *Scriptulatim*. Gronov. Cap. xxv. *Medicinæ ex frugibus*.

Quæ fruge vescantur] Formicæ, cornices, equos, cervos, elephantos, &c. *Dalec*.

Tritici vero ferro, &c.] Ea industria conficitur oleum et tritico a medicamentariis. *Idem*.

Cados plenos] Acervis tritici defossos et sepultos: qua astutia rusticos triticum furari solitos Gal. scribit de Nat. Facult. i. 14. *Idem*.

Etiā si fricentur] Commodius vetus exemplar, *etiā si refricentur*. Et mox paululum *multipedæ*, non *multipe-*

darum. Pintian.

Hac decocta fit medicamentum] *Dalecampius pulmentum*. Putavit nimirum *pulmentum* esse pultem, aut, ut loquuntur, qui cauti esse volunt, cibum solidiorem pultis instar factum. Qui vulgaris error doctos etiam pletrosque viros impedit; nam et quibus nihil alioqui conveniret, hoc conveniebat, ut Scaliger, 'nihil se pulmentum morari, quod oleo quam piso similis sit,' dixerit, et Scioppius 'solo pane, aqua, et pulmento, cum pauxillo casei, se contentum' jactaverit. Et a magno Viro ad Johannis cap. 21. reprehensus est vulgaris interpret, qui προσφάγιον reddit *pulmentarium*; quod inepte profecto factum ait: cur enim pultem a piscatoribus peteret? laudatque Erasmus, qui *obsonium*. Atqui *pulmentum*, *pulmentarium*, *pulpamentum*, *pulpanem* idem prorsus est, quod obsonium, προσφάγιον, προσόψημα, ὕψον, quivis cibis coctus carminum, piscinum, olerum. Plantus Aulul. ii. 4. 'Pulmentum pridem ei eripuit milvus.' Extis insidiatur milvus, non pulti. Hic, opinor, incepit Lambinus præire illis, qui descriperunt jam toties cibum esse ad modum pultis factum. Idem Rudente iv. 3. 'Sed hic rex cum aceto prausurus est et sale sine pulmento;' hoc est, sine obsonio, sine cibo cocto, δίχα προσοψήματος Philoni de Legat. ad Caium. Eodem sensu Justinus iii. 3. *vitam sine pulmento degere*, ἄνευ ὕψον, ξηροφαγεῖν. Pro eodem in Epitoma Livii XLVIII. 'Sine pulpanine mandere.' Sic 'pulpamentum' Sticho v. 4. 'Nimis vellem aliquid pulpamenti.' Hoc dicit, cui erant appositæ nuces, fabulæ, ficuli, oliva in tryblis, lupilli, comminuta crustula. Hæc enim erant in victu, quem Cicero pro Sex. Roscio vocat 'aridum,' et Plantus Rud. iii. 4. 'Nullum habemus ignem, victitamus aridis.' Idem Mil. iii. 1. 'Neque præripio palpamentum.' Pseudolo

iv. 1. 'Lepido victu, vino, unguentis, et inter pocula pulpamentis.' Frustra scribunt pulpamentum esse cibum ex pulpa leporis. Qui dixit: 'Tute lepus es, et pulpamentum quæris,' idem dixit, quod dixisset, si ei placuisset dicere: 'et matteam quæris: et cupedias quæris: et ganeam quæris.' Omnis enim lepus pulpamentum; non tantum pulpæistæ. Quæris, ait, quod es, quod habes. Glossæ: 'Ὠφον, pulpamentum. Cicero Tuscul. v. 32. ex literis Anacharsis ponit: 'Mihi cubile terra, pulpamentum fames.' Pro eo verbis Socratis cap. 33. ponit, 'obsono famem.' Pro eodem Horatius ii. Sat. 2. 'pulmentaria quæro Sudando; et i. Epist. 18. 'pulmenta laboribus emo.' Phædrus Fab. 48. 'frusta jactat familia, Et quod fastidit quisque pulmentarium.' Seneca Epist. 87. 'Caricæ si panem habeo, pro pulmentario sunt; si non, pro pane.' Loco obsonii sunt. Sic et Cato in tertio Originum apud Charisium: 'Laserpitium pro pulmentario suo habet.' Ex quo idem: 'multo pulmento usi;' hoc est, multo cibo apparato et cocto. Ulpianus l. xii. π. 5. D. de instruct. et instrum. 'Lanificas, quæ familiam rusticam vestiant, et quæ pulmentaria rusticis coquat.' Paullus l. xviii. π. 3. ibidem: 'n cacabis pulmentarium coquitur.' Plinius xix. 1. 'Nec canles, ut nunc maxime, probabant, damnales pulmentaria, quæ egerent alio pulmentario: id erat oleo parcere;' et cap. 6. 'Ulpicum præcipue celebratum inter pulmentaria ruris.' Et potius est, ut *pulmentum* a pulpamento extrita syllaba, quam a pulte, ut Varro et Plinius voluerunt, quique eos sequitur Guidetus, ducamus. Varro lib. iv. 'Quod edebant cum pulte, ab eo pulmentum, ut Plantus; hinc pulmentarium dictum.' Plin. xviii. 9. 'Pulte autem, non pane, vixisse quoniam tempore Romanis manifestum, quoniam inde et pulmentaria hodie-

Delph. et Var. Clas.

Plinius.

que dicuntur.' Ubi quas annotant 'pulmentarias fœminas,' vel 'mictyridas,' eæ non sunt nauci. Verba Lucilii sic restituerunt viri præstantes: 'Pulmentaria, ut intybus, aut aliqua id genus herba, Et jus mænarum: bene habet; sed mictilis hæc est Merx.' Potuerunt in origine vocabuli falli Varro et Plinius; non potuerunt in significatione. Itaque voluit ambo idem, nempe antequam panis usus esset promiscuus, pultem Romanis fuisse pro pane: id ex eo apparere, quod 'pulmentum' dixerint pro obsonio, quia hoc, quemadmodum postea cum pane, sic antea cum pulte vescebantur. Satis igitur significant 'pulmentum' esse non pultem, neque instar pultis paratum cibum, sed *προσφάγιον*, sive *obsonium*. Adde, si placet, Casanbonum in Athenæum vii. 2. et Salmasium ad Pallium Tertulliani. Gronov.

Illinunt eo] Vel ut aridiora corpora humectent, vel ut eorum sordes abstergant. *Dalec.*

Impetusque] Humorum fluentium impressiones et incursus. *Idem.*

Multipedarum] Scolopendrarum. Vide xxiii. l. ult. et xxix. cap. 6. ult. *Idem.*

Ad extrahendas suppurationes] Galenus lib. ii. ad Glauc. cataplasmate ex hordeacea farina parato discuti posse tumores suppuratos pollicetur, si exiguum pus est, sienti vicinum, si tenne. *Idem.*

Aut intestinorum vel laterum, &c.] Duo illa verba, *vel virilium*, non agnoscit nostrum exemplar, et, ut colligitur ex Dioscoride, recte. Is lib. ii. cap. de hordeo sic ait: 'Cum meliloto et papaverum vasculis in lateris dolore indolentiam facit. Illinitur et contra intestinorum inflationes, cum lini fœnigræcique semine,' &c. quæ ibi leges. *Pintian.*

Multo lenior] Ad coquendum humorem, et dolorem mitigandum aptior. *Dalec.*

16 C

Mollior] Humidior, ad siccandum minus efficax. Quale sit trimestre frumentorum, vide xviii. 7. *Dalec.*

Locorum ratione] Quoniam eo loco de hordeo tractaretur, et eodem loco etiam conveniebat de iis quæ fiunt ex hordeo sermonem haberi. *Idem.*

A farina hordei] Ἀλερον, (legit Plinius ἄλφειτον,) inquit Diosc. κοιλίας σταλτικὸν καὶ φλεγμονῶν πρᾶντικόν, farina alvum sistit et inflammationes mitigat. ὠμὴ λύσις, vel, uno vocabulo, ὠμήλυσις, cruda farina hordei; tosta vero, ἄλφειτον, id est, *pulenta*. *Idem.*

Cruore suffusis] In ecchymomate. *Idem.*

Scriptisissent Græci] Et Hippocrates præcipue, qui de ea librum composuit. *Idem.*

Ad habitudinem] Legisse videtur Plinius πρὸς τὴν ἕξιν ἀφικομένους, cum legendum esset, πρὸς ἐκτικὴν (sub. διάθεσιν) ad tabem, quam postea σύντηξιν vocat: vel, πρὸς τὴν τήξιν. *Id.*

Adjecto melle] Id præcipue convenit in tabe, quæ morbis pulmonis succedit. *Idem.*

Torretur ante] Et in sacco fervens apponitur. Diosc. *Idem.*

Levisimum mollissimumque] Hoc est, quod Hippocrates lib. περὶ διαίτης ὑγίης, inquit, καὶ γὰρ κοῦφον καὶ προσήνès ὁ κέγχρος. *Idem.*

Mel frugum] Μελίς σίτος auctore Theophrasto cap. ult. lib. vii. ut et lotus, una voce multa significat, diversa viribus, locis natalibus, et usu cibario. Nunc enim priscis μέλινη, ἔλυμος est, auctore etiam Gal. de Aliment. et de cibis boni ac mali succi. Nunc vero semis aliud est quam panicum, et milium, utrique tamen simile, a colore nigro, ἀπὸ τοῦ μέλανος, sic vocatum, non a melleo sapore, ἀπὸ τῆς μελιττώδους γεύσεως, quemadmodum Plinius indicavit, qui *mel frugum* vocat: nisi legamus, *Panicum* Diosc. medicus *melian frugem* appellavit. Quidam milium nigrum esse putant, haud præter rationem. Quidam vero gra-

num in Melita frequens, incolis *Cuæno* dictum, Canariis insulis familiare, Massiliæ notum, nigrum, oblongum, milio simile, quo Canarios pasceres canendi suavitatem et assiduitate nobiles præcipue nutriunt. Granum id cum sevissem, prodiit phalaris; ut probabile sit, alterum melian Theophrasti, a panico diversum, phalarim esse, cujus nusquam alibi meminit idem auctor. *Idem.*

Quæ vaporanda sunt] Siccò fotu calfacienda: ἃ μὲν ἀτιμάζειν δεῖ. *Idem.*

Stomacho inutilis cibus] Sesamo olim in bellariis nisi sunt, veluti re suavissima et delicatissima, quod etiamnum fit a Lucensibus. Plaut. in Pænulo: 'Obsecro, hercle, ut multa loquitur!' Mil. 'Nil nisi laserculos, Sesamum, papaveremque, triticum, et frictas nuces.' *Idem.*

Animæ gravitatem facit] Dum manditur, commissuris dentium in hærens. *Idem.*

Ad detractiones] Καθάρσεις, bilis et pituitæ dejectiones. Diosc. *Idem.*

Ciet menses] Legendum *cohibet*; aut hæc prorsus diversa est a phœnice Dioscoridis, quæ in austero vino pota manantem vulva sanguinem sistit, et alvi profluvium. *Idem.*

Uno volumine] Olim περὶ πτισσῶνς inscriptum fuit id opus, nunc vero 'de ratione victus in morbis acutis' vocatur. *Idem.*

Contra quanto innocentior est alica] Superfluit verbum *contra*; et scribe, *quanto innocentiore alica*, ex V. C. et statim, *Hippocrates tantum sorbitio- nis*; tamen, non *tantum*, in eodem. *Pintian.*

Non intumesceret] Præsertim si diu cocta sit. *Dalec.*

Quamdiu pedes frigidi essent] Paroxysmorum initio. *Idem.*

Ex tritico glutinosior] Κρίνον vocat Diosc. crassiorum tritici farinam, alicæ propemodum similem. *Idem.*

Item pustulas et fluxiones sanguinis] Pusulus et hic et alibi semper, non

pustulas, et fluctiones, non fluxiones, in nostro exemplari. Idem vitium paulo post castigandum. Pintian.

Semuncia amyli cum ovo, &c.] Videtur legendum *obolis*, non *ovis*. Idem.

Tribus ovis] Quantum vacuo trium ovorum putamine capitur. *Dalec.*

Panis] Panis facultates Dioscorides attigit II. 107. *Idem.*

Fermentatus] Non quidem fermentatum, ζυμῆτην, autopyron dici vult Plinius, sed ἀπὸ πυρον, id est, confectum e farina minime castrata, simul et fermentatum, ad ea remedia commendat. *Idem.*

Nauticus] Ammianus Marcellinus ad usus diurnitatem excoctum vocat 'buccellatum.' Brod. IV. 11. ναυτικὸν ἔρπον Lucianus. *Idem.*

Vocis studiosos] Aut φωνάσκους, aut eos qui claram et altam vocem custodire volunt, ne aspera et rauca fiat: aut συμφωνιακοὺς, qui canoram, suavem, plenam, lenem vocem suis modulationibus adhibere maxime nituntur et student. *Idem.*

Levisimum cibum] Intritam panis vocat Celsus lib. I. *Idem.*

Et vini in sacco additus] Viri, non vini, in nostro archetypo; rectius; ut sit patrius casus a virus, quo et alias usus est Plinius: intelligit autem graveolentiam, quam sacci contrahunt ex vinis quæ colantur. *Pintian.*

Lomento quoque] Ὁ ἐρεγμὸς, proprie fresa faba, in faba est, quod χόνδρος et πτισσάνη in frumentis. Dicitur tamen de iride et ptissana Paulo III. 25. Hippocrati περὶ γυναικείων, de hordeo, Galenus lib. I. de alimentis, de cice-re. Lomentum vero κυάμινον, ἄλευρον: idem et λέκυθος dicebatur, quamvis et λέκυθον de orolo Paulus III. 80. de ptissana Hippoc. dicto loco usurparint. Gal. περὶ εὐχυμίας, κ. τ. λ. ἔτνος dici vult cibum paratum ex leguminibus fressis: λέκυθον vero ex iisdem in farinam tritis, in aqua coctis, pingui conditis. Inde λεκυθοπῶλαι, qui ea vendunt pulmenta. *Dalec.*

Voci eam prodesse] Probabile id, quoniam tussi medetur. *Idem.*

Fabaliū] Fabalia Plinius hic vocat, quos fabarum culmos Columel. dicit. *Idem.*

Cum adipis suilli vetustate] Dalecampius corrigit, cum adipe suillo vetusto. Atqui hoc ipsum effert exquisitius Plinius, et similiter loquitur XXI. 19. 'Semen illinitur igni sacro, flos et folia ulcerum vetustati.' XXVIII. 6. 'Obstetricum nobilitas non alio succo efficacius curari pronuntiavit corporum pruritibus,' hoc est, obstetrices nobiles. *Gronov.*

Et per se cortices] Longe plures ad varios morbos et fabæ, et ejus farinæ, et corticis facultates Dioscorides memorat. *Dalec.*

Crustulas hulcerum] Quæ inustis ferro candenti aut caustico partibus fiunt. *Idem.*

Contra suppurantia] Discutiendis tumoribus, qui ad suppurationem vertuntur, ne suppurent. *Idem.*

Ad sedem] Inflammatam. *Diosc. Idem.*

Dissolutionem stomachi] Subversio-nem, ἀνατροπήν, Dioscorid. *Idem.*

Nec somno facilis] Somnia tumultuosa facit. *Idem.*

Mammis in aqua marina decocta] τοῖς μαστοῖς χονδριῶσι, καὶ σπαργανῶσι, grumoso et concreto lacte duris, et nimia copia lac profundentibus, Dioscorid. *Idem.*

Guttura] Bronchocelas. *Idem.*

Collectionibus] ταῖς φλεγμοναῖς, inflammationibus. *Diosc. Idem.*

Est et silvestris elelisphacos] Corruptissimus hic locus ex Dioscoride sic est restituendus: *Est et silvestris phacos Græcis dictus, ab aliis Aphace. Ea est sativa lente altior, folio tenui. Elelisphacos folia habet cotonei mali effigie, sed minora, candida, longiora, asperiora, odorata. Hæc minor. Est et alterum genus ejus silvestre, odore gravi. Folia cum ramis decoquuntur. Quam silvestrem vocat, σφέκελον Theoph. esse*

pinto. *Dalec.* Est et silvestris eldisphacos dicta a Græcis, &c.] Legend. Est silvestris eldisphacos dicta Græcis; aliis sphacos dicta sativa, lente levior, et folio minore atque siccior et odoratior. Est et alterum genus ejus silvestrius, odore gravi. Hæc mitior folia habet cotonei mali effigie. Vide Salmas. p. 330. h. 331. a.

Hæc mitior] Verba hæc errore, ni fallor, hic inserta sunt; pertinent enim ad elisphacum auctore Theophrast. vi. 2. de stirpibus, discrimen assignante inter elisphacum et eldisphacum; illud enim esse sativum, hoc agreste; his verbis: 'Sphacelus et salvia inter se distant: quasi alterum urbanum, alterum genus silvestre dixeris. Sphacelo folium lævius, contractius, minusque squallens: salviæ scabrius et odore graviore.' Legendum igitur sic: *Elisphacos dicta a Græcis, aliis phacos, sativa lente levior et folio minore; hæc mitior. Est et alterum genus silvestris odore gravi, folia habet cotonei mali effigie, &c.* reliquæ autem particulæ redundant, ex codice antiquo. *Pintian.*

Folia habet cotonei mali effigie] Hæc est apud Dioscoridem historia salviæ, quam cum phaco et aphaca inepte confundit. *Dalec.*

Torporem autem] Hoc de ictu pastinacæ intelligi potest, quod magis placet, et de salviæ remedio. Dioscorides radium pastinacæ mitigare dentium dolorem tradit, illosque frangere et ejicere. *Idem.*

Cicercula] Lathyrus Græcorum. *Idem.*

Farinæ ejus (ut ait Varro) maculas toto corpore emendat] Longe diversa et verior nostri codicis lectio: *Farina ejus varos; sed et maculas cutis toto corpore emendat.* Quam lectionem castam legitimamque esse Dioscorides comprobat lib. ii. cap. de ervo, his verbis: 'Lentigines asperam et discolorum seu a sole cutem. Labes quas Græci spilos dicunt et toto cor-

pore maculas exterit.' *Pintian.*

Farina ejus, ut ait Varro, maculas] Voss. *Farinam ejus varos sede maculas cutis.* Scribe, *Farina ejus varos, sed et maculas cutis toto corpore emendat.* xxiii. 1. 'Vitæ cutis in facie varosque et lentigines et sugillata emendat:' et c. 4. 'Cutem erugat, nitorem commendat, varos cum melle tollit.' Vidit et Pintianus. Alluditque Audegav. exhibendo, *Farina ejus uarro sedet maculas.* Gronov.

Atrophu] *Atrophos idem* xxviii. 9. ab imbecillitate vires recolligentes exponit. *Dalec.*

Genua quoque degravat] Graves genuum dolores excitat. In Æno mulieres æque ac viri, qui leguminibus victitant, erum impotentia vexati sunt, nec ab eo morbo sanati. Qui autem ervum esitarunt, genuum dolor afflixit. Hippoc. 6. Epid. Sect. 4. *Idem.*

Mitescit] Ervi grana uberiora et candidiora aqua permiscenda macerantur Dioscoridi, et ubi satis aquæ combiberint, torrentur, quoad rumpatur hians cortex: moluntur: inde farina fit. *Idem.*

Capillos nigro colore inficiunt] Color in capillis niger non tantum a viris canescentibus expetebatur, ut senectutis vitium dissimularent, sed etiam a mulieribus, quod matronæ spectatæ pudicitia nigro capillo, toga longe ac late fusa, et ad talos demissa, stola, flammeo, vittis, et reticulo sese ornarent: meretrices vero flavo capillo, togaque subducta, stola pulla absque vittis et flammeo internoscerebantur. Alex. ab Alex. v. 18. *Idem.*

Lupini quoque silvestres sunt] Galeenus lupinos silvestres sativis esse *πικροτέπους* scribit. Diosc. vero *μικροτέπους.* *Idem.*

Utroque liquore] Amurcæ et decocti chamæleontis. *Idem.*

A Græcis erysimon vocari] Plinius admodum inconsiderate erysimon herbam descriptam a Dioscoride

confundit cum erysimo fruge a Theophrasto memorato Caus. II. 17. et VI. 19. item Hist. VIII. 7. *Dalec.*

Carcinomatum malis] Cæcorum, oc-cultorum; de quibus Aphor. VI. 38. κρυπτῶν Diosc. *Idem.*

Cumino simile est] Sativum semen edit nigrum et oblongum; silvestre vero fuscum et rotundum. Diosc. Theophrastus sativi semen cum cumino comparat. *Idem.*

Porro] Plinius pro πασίου legit πᾶσσαν. *Idem.*

Infelix dictum est a Virgilio lolium] ‘Infelix lolium, et sterile dominatur avenæ.’ Lolium pani admixtum vertiginem capitis facit et gravedinem; unde proverbium ‘lolio victitare.’ In balnea cum frequentior turba concurreret, quam ut balneatores sufficerent, ut ingruentem vim hominum summovent, lolium carbonibus injiciebant, cujus odore populus vexatus diffugeret. Alex. ab Alex. IV. 20. Plant. in Milite: ‘Mirum est lolio te victitare, tam vili tritico? PA. quid jam? SC. quia luscitiosus.’ Ovid. Fast. I. ‘Et careant loliis oculos vitiandis ægri.’ Polit. Miscell. c. 68. *Idem.*

Curatio hæc, &c.] Ratio hæc: *Aceti sextario uno diluuntur mellis uncia duæ.* (sic et Ch. cætera ut in vulg. nisi quod *calidumque imponi*, expuncto τῷ ipsam, habet.) *Justum est ita temperatis sextariis tribus decoctæ farinae, lolii addere usque ad crassitudinem, calidumque ipsum (alii calidamque ipsam, &c.)* Cornarius ex vetusto. *Idem.*

Aceti sextario uno dilui mellis uncias duas] Verbum *uncias* putamus superfluere, et legendum *duos*, non *duas*; alioquin non haberet locum quod statim subjicitur: *Ita temperatis sextariis tribus.* Pintian.

Decocta farina lolii sextariis duobus] *Decoctæ farinae lolii sextarios*, et verbum *duobus* redundat ex eodem. Expende vero an sit commodius legi in totum sic: *Aceti sextario uno dilui mellis duos*

justum. His ita temperatis sextariis, tres decoqui farinae lolii sextarios usque ad crassitudinem, &c. *Idem.*

Avenæ genere] Ægilopeni quidem, avenæ persimilem, certum est segetis hordeaceæ vitium esse, quoniam in eam nimia uligine hordeum degenerat, non aliter quam triticum in lolium. At avena peculiare genus habet, snoque semine provenit, et utilissimam agricolis frugem præbet. *Dalec.*

Estur et per se in patinis cum tenera est decocta] In vetusto exemplari: *Estur et per se et in patinis cum tenera est decoctus*; ut referat caulem, non ipsam orobanchen. *Pintian.*

Solifugarum generis] *Solipugarum*, in eodem legitur, non *solifugarum*, rectius, ut a pungendo nomen adeptæ sint, quod statim sequitur. *Idem.* *Solifugarum generis*] *Solpugæ* venenatæ formicæ XXIX. 4. quarum veneno et scorpionum clade gens Cynamolgis Æthiopiarum vicina sublata est, VIII. c. 19. Georgio Agricolæ post Solinum ‘solifuga’ animal est perexiguum, aranei forma, in metallis argentariis plurimum occulte reptans, et iis qui imprudentes supersedent exitium afferens. Nominis ratio est quod solem fugiat. *Dalec.*

Zythum in Ægypto] ‘Sabaia’ in Illyrico, ex hordeo vel tritico in liquorem verso potio vilis Marcellino lib. XXVI. a quo Valens Imperator in obsidione Chalcedonis ‘Sabaiarius’ per ludibrium vocatus est: ‘Parabia’ apud Pæonas: ‘Curmi’ apud Barbaros quosdam: ‘Ala’ Britannia a voce Danica *æla*: πίνος Aristoteli, vel a bibendo vel a sordibus: βρύτον Heliano: πίνουσι δὲ βρύτον ἐκ τῶν ῥιζῶν, καθάπερ οἱ Ὀρᾶκες ἐκ τῶν κριθῶν. Hecataeo, Archilocho: ὥσπερ αὐτῷ βρύτον ἢ Ὀρᾶξ ἀνὴρ, *ἢ Φρύξ ἐβρυζε. Æschylo: καὶ τῶν δ’ ἐπινες βρύτον ἰσχυαίων χρόνῳ. Zythi meminere Gal. VI. Simpl. Comment. in lib. Hippocratis de ptissana, Ægineta, Suidas, Diodo-

rus, qui scribit Bacchum εὐρεῖν τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πῶμα τὸ καλούμενον ζύθον. Strabo lib. xvii. Isidorus. Cervisiam dictam volunt a Cerere: 'Ceriam' Hispanicum esse vocabulum, nisi a cereo colore nomen impositum credamus. 'Cæliam' a calfaciendo Isidorus nuncupatam censet: quod parum credibile est. Ejus meminit Florus, quo loco refert

Numantinos sese prius epulis, tanquam inferiis, implevisse, carnis semicruda, et cælia. Had. Jun. ii. 12. Apud Jureconsultos l. 8. ff. de tritico, vino, vel oleo leg. in quibusdam provinciis zythum fieri ex tritico vel hordeo, vel panico, non, ut vulgo legunt, 'pane.' Ibidem pro curmi et 'camum' perperam legitur. Cujacius Observat. xi. 30. *Idem.*

LIBER XXIII.

PROÆM. *Odorumque gratia proveniunt*] Melius in vetusto exemplari, *odorumque gratia proveniunt*. Et mox paulo invertit verba, legitoque, *arborum umbra alere, &c.* Pintian.

Partesque medicas pendentibus quoque dedit] Voss. *partesque medicasset peridentibus dedit*. Scribe, *partesque medicas et pendentibus dedit*. Ut plane comes ejus Vossianus alter. Gronov.

Primum enim homini cibum fuisse inde et sic inductos] Vossianus, *inducto*: recte: præcessit enim homini, qui et sic (ἐμφατικώτερον, etiam hac re, etiam hac occasione) inductus est, ut cælum spectaret, dum nempe ex alto cibum petit. Ovid. 'cælumque tueri Jussit.' *Idem*.

Ergo hercule has in primis dedit vitibus] Scribendum reor, *Ergo hercule partes primas dedit vitibus*; nam dixit in calce prioris libri: *Præstat ad vini transire mentionem, atque a rite ordiri medicinas arborum*. Et sequitur paulo post: 'Plurimum,' inquit, 'homini voluptatis ex me est. Ego succum vini, liquorem olei gigno.' *Pintian*.

Massari] *Cenante Africana*. Vide lib. XII. c. ult. *Dalec*.

Ut quando quantove opere cibi fiant] Scribendum puto, *ut quandoque tanto labore cibi fiant*; nam præcessit statim ante: 'Neque ut tellus omnia per labores,' &c. *Pintian*.

Ardores stomachi] *Acorem stomachi*, Diosc. Voce ὀξύγαστρα Plinius deceptus est. *Dalec*.

Maximeque aqua quam virides accensæ] Scribo, *maximeque cum virides accensæ, &c.* ex V. C. *Pintian*.

Et intertrigines et pilos absumit] Lege, *et intertrigini*, et junge superi-

oribus, ex eodem. *Idem*.

Odoribus, &c.] Eam tamen ad medicos tantum pertinere scribit XII. 28. *Dalec*.

Festinando] Prinsquam flos in fructum transeat. *Idem*.

CAP. I. *De medicinis uvarum recentium, et sarmentis uvarum, et vinaceis, et de uva theriace, et de ura passa, et astaphide, et astaphide agria, pūtitaria, et labrusca, et de rite alba et nigra, et de mustis, et vini generibus, et aceto*.

In palea serratæ] *Paleales* vocat Aurelianus III. 21. chrouion. Vide Columell. XII. 23. Vide supra XIV. 1. et XV. 17. *Dalec*.

Stomachi ardore] *Siticulosis*, ardentibus, et longis febribus. *Idem*.

Mammarum inflammationi, &c.] *Duritiæ et lactis plenitudini, τῇ σπαργώσσει*, Diosc. *Idem*.

Et celiacos, &c.] Et fœminas nteri fluxione vexatas. Diosc. *Idem*.

Interanea tentaret] Ob dulcedinem, qua laxat, et mollit, obstructionesque parit. *Idem*.

Sanant epinyctidas et dysenteriam] Duo verba omissa sunt ab incurioso librario ex vetusto codice; ea sunt *et teria*: scribo autem non *teria*, sed *ceria*, hoc est, favos. Dioscorides lib. V. cap. de uris: 'In verrucarum genere quas epinyctidas, carbunculos, favos, et artienlorum exedentia ulcera,' &c. *Pintian*.

Sanant epinyctidas et dysenteriam] Voss. *epinyctidas et theria et dysenteriam*. Lege *ceria*, κηπλα. XX. 2. 'Radix sanat ulcera concreta in modum favi, quæ ceria vocant.' XXIII. 7. 'Idem cum melle ulceribus, quæ

ceria vocant, illinuntur.' Et rursus : 'Quæ mollissima sunt ex his, cum aceto ulcera manantia, epinyctidas, furfures sanant. Cum melle foliis ceria sanantur et canis morsus.' Sic enim Mss. Psellus *περὶ καινῶν ὀνομάτων ἐν νοσήμασιν*. Κηρίον ὕγκος ἐπὶ τοῦ δέρματος ἔχων κατατρήσεις. Occupavit et hoc Pintianus. Voss. Andeg. *epinyctidas et ceteriam dyssinteriam*. Gronov.

Quam uvam taminiam aliqui] Festus ridicula, nisi fallor, interpretatione, *uvam taminiam* exponit, quæ tam mira sit, quam est minium. Taccite hic reprehenditur Celsus, qui taminiam vocavit lib. III. cap. de hydropse. Dalec.

Cum taminia, &c.] Eam Plinius innuit, quam silvestrem vitem Dioscorides vocat, et quæ paulo post describitur, et ampelos agria nominatur, et quæ Theophrasto athragena vocatur. *Idem*.

Rheumatismum cicatricum] Apud Dioscorid. est : οὐδὰ τε ρευματισζόμενα στέλλει, καὶ ἄφθας τὰς ἐν στόματι θεραπεύει μετὰ μέλιτος. *Rheumatismum gingivarum sistit, ulcera oris manantia cum melle sanant*. Sic Ruellius cum Plinio. Mallem vertere, *ulcera oris depascentia*. Deceptus est Plinius in vocibus οὐλῃ et ὀδον. *Idem*.

Ad expuitionem sanguinis] Cum is crassus, et viscida pituita permixtus, faucibus adharet, et strangulationis periculum adfert. *Idem*.

Est huic similis, sed in salictis nascens] Hæc est glycypticron Dodonæi, et, ut quidam volunt, melothron Theophrasti. Vide quod adnotatum est ad xxvii. 7. *Idem*.

Alii cedrostin] Emendatio lectio, *alii agrostin*. Dioscorid. lib. IV. cap. de vite alba : 'Sunt,' inquit, 'qui psilothron, qui archezostin, aut agrostin vocent.' Pintian.

Succo rubente, postea croci] Scribe, *succo rubente postea crocino*, ex antiquo exemplari. *Idem*.

Qui illitus per se et cum ervo, &c.] Nostrum apographum : *qui illinitus per se et cum ervo, lietiore quodam colore et cutis teneritate mangonizat* ; nam verbum *corpora*, quod finit clausulam, non habetur in eodem. *Idem*.

Qui se ad talos dejecerit] In podagra, et articulari morbo. Dalec.

Unum de dando volumen Ascl. condidit, ab eo cognominatum] Voss. *Unum de dando eo volumen*. Deinde *cognominatis*. An legendum *cognominatus*? ut est in Andeg. et Menap. et Gud. qui etiam *dando et volumen*. xxvi. 3. 'Ipse cognominari se frigida danda præferens.' Ubi tamen optimus : 'cognominaveri se.' Numquid : 'Ipse cognomen ab ægris frigida danda præferens.' Sed ibi de aqua, hic de vino agitur. *Idem* co-dex, *qui postea vero*. Fortasse : *Unum de dando eo volumen Asclepiades condidit. Ab eo cognominati qui postea fuere, de volumine illo disseruere innumera*. Gronov.

Qui vero postea de volumine illo disseruere] In vetusto exempli. *qui vero post eum de volumine illo disseruere, innumeri* ; illud autem volumine expositionis loco a lectore adjectum arbitror. Pintian.

Ut nomina modo cellarum vacneant] Pendebat enim e doliis vinariisque vasis tabula, in qua vini solmi natale et ætas scribebatur, ac quo tempore, quibusve consulibus esset conditum. Juvenal. Sat. v. 'cujus patriam titulumque senectus Delevit, multa veteris fuligine testæ.' Brod. I. 3. Dalec.

Hæc tamen facere constantissime videntur sententiæ victoriam] Vox ultima non est in Vossiano, uti nec in Chiffletiano. Sed Vossianus etiam : *Hæc tamen* : deinde, *discriminis exigit*. Scribe : *Hæc tamen facere constantissime videntur sententiæ, quarum* (de Surrentino, Albano, Falerno) *mentionem fecimus. Si quis hoc quoque discriminis exigit, Falernum nec in novitate nec in*

nimia vetustate corpori salubre est, &c. Constantissime facere, est constantiores, neque ita variæ, esse; nisi malis, facile constantissime. Alii scripti, *Hæc tamen facere constantissime videntur victoria.* Gronov.

[*Vehementiæ minus Falerno*] Chiff. et Vossiani duo, *Falerno habent.* Scribe: *Virium plus Surrentina, austeritatis Albana, vehementiæ minus Falerna habent.* Idem.

[*Nigrum*] Quale melampsithium Diosc. vocat v. 9. *Dalec.*

[*Vinum si sit fumo inveteratum*] Quod scribit Columella l. 6. Apothecæ superponuntur locis, unde plerumque fumus exoritur, quoniam vina fumo celerius vetustescunt, ejus tenore præcocem maturitatem trahunt. Horat. 'Hic dies anno redeunte festus Corticem astrictum pice dimovebit Amphoræ fumum bibere institutæ Consule Tullo.' Brod. viii. 13. *Idem.*

[*Cariem*] Saporem, qui nimia vetustate contrahitur. *Idem.*

[*Consilii dedere prisci*] Non esse vina ad extremam senectutem reconducenda, quæ cariosa est. *Idem.*

[*Sua cuique vino saliva*] Suis humor, si dolia implenda sunt, cum vinum deferbuerit. *Idem.*

[*Corpus augere volentibus*] Non sitire, et cibos modice proluere, optimum præceptum. Diosc. *Idem.*

[*Inutilissimum est*] Galenus comment. Aphor. vi. 28. *Idem.*

[*Curas vigoremque animi impedit*] Verbum *impedit* neque in Acad. neque in Voss. conspicuum. Nam in Gud. et Voss. duobus rursus hic lacuna a verbis: *Reliqua in commune dicuntur, usque ad Plurimum factu medetur: prodest erudines: item lepris;* sic enim And. At Menap. et Gud. *Plurimum factu medetur. Prodest contra erudines. item lep.* Nempe reliquerat Plinius: *Vinum jejunos bibere inutilissimum est curas vigoremque animi ad procinctum intendentibus. Ad pro-*

cinctum, id est, ad serias res agendas. Gronov.

[*Sapientiam vino obumbrari*] Eo pertinent Græcorum illæ sententiæ: *Οἶνον οὐκ ἔχειν πηδάλια· κάτοπτρον εἶδος χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ.* Ac rursum hoc Xenophontis in Sympasio: *τὸν οἶνον κατὰ τὰς τῶν ἀνδρῶν ψυχὰς, ὥσπερ μανδραγόραν, τὰς λυπὰς κοιμίζειν· τὰς δὲ φιλοφροσύνας ἐγείρειν, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα.* Lepide hoc Antiplianes: *τὸ δὲ Ζῆν, εἰπέ μοι, τί ἐστί;* B. *τὸ πίνειν, φημ' ἐγώ.* Idem et perquam venuste vinum Ἀφροδίτης εἶναι γάλα scribit. Rhod. xxviii. 28. *Dalec.*

[*Itemque jugi superbibere ebrietati, quam quidem, &c.*] Scribendum reor: *interque jungere, ac superbibere;* ut hæc verba ad præcedentia pertineant: deinde sequatur aliud cæsum: *Ebrietatem quidem frigidæ potus extemplo discutit;* sic enim præfert antiquum exemplar. *Pintian.*

[*Itemque jugi superbibere ebrietati quam quidem*] Ut Chifflet. et Acad. atque Voss. *ebrietatem quidem, sine τῇ quam.* Nec secus Pintiani exemplar: unde ille: *interque jungere ac superbibere. Ebrietatem quidem.* Scribe: *Aquæ potum interponere utilissimum: itemque jugem superbibere. Ebrietatem quidem frigidæ potus extemplo discutit. Interponere, ut Celso iii. 6. 'Poterit semel aut bis interponi Græcum:' et eidem iv. 5. 'Interponenda abstinencia est.' Martialis i. 107. 'Interponis aquam subinde, Rufe.' Suetonius Vespas. 20. 'Inediamque unius diei per singulos menses interpone-ret.' Jugem superbibere, intellige, aquam, quoties bibas, superfusam vino libere. Ut apud Justinum xii. 'in aqua frigida, quam prægustatæ jam potioni supermiserunt.' Gronov.*

[*Totidemque postea*] Exoriente sidere id a se fieri gloriatur Anacreon. *Dalec.*

[*Meracum*] Parum dilutum. Prorsus meracum in iis ægritudinum generi-

bus noxium fuerit. *Idem.*

Liberaliter genitis] Bona corporis natura præditis. *Idem.*

Sacco viribus fractis] Saccabant olim vinum, cum mustum, priusquam ferbuisset, per saccum toties colabant, ut defecaretur. Sic adempta face, quæ vini vim alit et auget, vinum lenius et imbecillius bibebatur. Fæcis vini etiam nocentem vim auctor describit sequenti capite. Vide xx. 19. et xxix. 2. *Idem.*

Saluberrimum, cui nihil in musto additum est] Voss. in *musta*. cap. 7. 'Dentium quoque dolor hic succus adpositus in lana prodest, aut in cavis eorum additus.' Voss. *caveorum*. Scribe, in *cava eorum*; quod jam ex aliis libris notarunt. Cap. 8. 'additis in singulis sextariis aquæ.' Ex veteri proferunt, 'in singulas singulis.' Scribe, 'additis in singulas sextariis aquæ.' xxvii. 12. 'Ex hac in tres modios salivati additur, quantum in unam sagittam addi solet.' 'Ejusdem cap. 12. 'Additur in antidota.' Sic utrobique Vossianus. *Gronov.*

Quis non etiam validus expaverit] Voss. non sit validus. Lege, quis non et validus expaverit? *Idem.*

Crapula est] Κραιπάλη Græcis. Vini condimentum sic dictum, quod κραπίδαλην, id est, capitis gravitatem, affert: fit e resinæ crudo flore. *Dalec.*

Exhulcerationi] Profundarum et abditarum partium. Diosc. *Idem.*

Picatumque] Celsus Allobrogicum vocat iv. 5. *Idem.*

Helvenaco] Helvico. Vitis agri Viennensis, quæ vinum præbet sponte naturæ picem olens, generibus Arverno, Sequano, Helvico constabat. xiv. 1. *Idem.*

Veteribus agris] Vel ætate senibus, vel inveterato morbo. *Idem.*

Dimidia enim pars periculi] Levinus ac minus periculum est, cum remissa febre alliciendi somni causa bibitur. *Idem.*

A libidine ægrotantibus] Vinum enim debilitatos jam inmodica Venere nervos gravius offendit. *Idem.*

In tremore nervorumque] Ut nec caduco morbo, licet utraque ægritudo frigida sit. *Idem.*

Venarum vehementia] Lego *Urinarum*: si venarum legas, intellige vehementem, magnum, et concitatum pulsum. *Idem.*

Singultientibus] Ab acri humore stomachum lancinante. *Idem.*

Perlucebunt oculi] Aut scintillis micabunt, aut rubore nitebunt. *Idem.*

Nec a somno] Ne calfacta somno viscera vino etiamnum magis incalescant. *Idem.*

Palmeum] E palmulis chydæis, maturis. Dioscorides alvum sistere ait, non mollire, proptereaque cæliaciis dat et dysentericis. *Idem.*

Prægnantibus] Quæ pica et malacia vexantur. *Idem.*

In pestilentia] Apud Festum 'pestestas' pestilentiam vocabant imprecatores, cum fundum lustrantes abigi poscebant et averti morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem. *Idem.*

Convalescentium et a Solis ardoribus] Iis qui a sole usti capite doluerunt, et jam melius habent, aut qui in diariam febrem ea ratione inciderunt. *Idem.*

Oculis] Inflammatis, fluxione tentatis. *Idem.*

Plurimum fotu medetur post] Locus, si quis alius in historia naturali, pessime a librariis habitus, et qui dedita opera videri possit depravatis verbis et ordine luxato obscuratus, vel potius perditus. In primis verbum illud *fotu*, cum præcedentibus legendum; ut sic verba concipias: *Oculis quoque illo modo saluberrimum fotu*; deinde verbum *medetur* sequentibus applica, *Medetur item lepris, furfuribus, &c.* reliqua ergo sunt, *Plurimum post uredines*. Exemplar vetus non

uredines præfert, sed *hirudines*; scribo, *pellit potum hirudines*. Dioscorid. lib. v. cap. de aceto: 'Pellit haustas hirudines potum acetum.' *Pintian*.

Uredines] Ignis aut ferventis aquæ. *Dalec*.

Multipede] Auctor xx. 2. millepedam a Græcis *sepa* vocari ait, oblongam, pilosis pedibus, pecori præcipue noxiam, ejus morsu tumorem insequi, et locum putrescere: quæ de scolopendra audienda sunt. Vide infra quæ notata sunt in xxix. 6. *Idem*.

In sanguinis fluxione] *Fluctione* legendum, non *fluxione*, ut alias notatum est. *Pintian*.

In sponsia impositum] Aut ægro in eo desiderare jusso, adjecto salis tantillo. Celsus lib. vii. *Dalec*.

Tussim veterem] Et recentem lacescit. Diosc. *Idem*.

Saxa runpit infusum] Alpes exercitui suo, ejusque impedimentis, pervias Annibal fecit ea industria et diligentia. *Idem*.

Tosto pane aut vino] *Tosto pane aut cum nitro*, in vetusto exemplari: rectius; sequitur enim, 'utique sale compescitur.' *Pintian*.

Siquidem M. Agrippa supremis] *Idem* fere de Servio Clodio narratur xxv. 3. *Dalec*.

Unius medicorum] Quid si legas non *unius medicorum*, sed *Musæ medici*? *Pintian*.

In accerrimo impetu morbi] Addunt quædam exemplaria, *evasis*: alioqui imperfecta videtur oratio. *Idem*.

CAP. II. *De aceto scillino, et oxymelite, et sapa et facce vini, aceti, et sapæ.*

Acесcentibus cibis] Ventriculo acida pituita farcto, vel melancholico succo. *Dalec*.

Vertiginosis, vulvarum strangulationibus] *Vertigini, vulvarum strangulationibus* codex antiquus; et paulo post *Diocles* in eodem legitur, non *Dicuches*. *Pintian*.

Sulis marini pondo, thymbræ qu-

drantem] *Libram*, non *thymbræ*, in eodem: et sane apud Dioscoridem lib. v. cap. de aceto mulso: in confectioe oxymelitos nulla mentio thymbræ. Quapropter probo scriptam lectionem, *pondo libram quadrantem*. Qualocutione alioquin frequentissima usus est Columella xii. 33. 'Scyllæ,' inquit, 'aridæ pondo libram et quadrantem.' *Idem*.

Defervescente cortina] *Deferrente*, non *defervescente*, in eodem. Et paulo post *fæx vini*, redundat *vini*. *Idem*.

Id sale et aceto recente efficacius est] Multas et insignes acidæ muriæ, τῆς δξάλμης, facultates a Diosc. proditas auctor silentio præterit. *Dalec*.

Melius] *Melior* leg. nisi ad Græcam vocem ἔψημα referas; vel Latinam defrutum. *Idem*.

Et testium mammarumque inflammationes] In Apographo nostro *inflationi*, non *inflammationes*, legitur; quod magis probo. Dioscorides lib. v. capite de fæce. 'Cruda fæx,' inquit, 'per se, et cum myrto, tumores reprimunt.' *Pintian*.

Cum expiraverit quoque lavandis, &c.] Permutato loco verbi illius *quoque*, legitur in eodem: *cum expiraverit lavandis quoque corporibus, &c.* *Idem*.

Vestibus utilis] Lixiviis. Parisienses vulgo id miscent. *Dalec*.

Usum acaciæ] Summa vi adstringendi. *Idem*.

Panos discutit nondum] Hæc de fæce vini Dioscorid. non aceti. *Idem*.

Extinguit] Ἀκυρόλογία *extinguit* *mammæ*, pro *extinguit lac*. Dioscorid. σπαργώντας μαστοὺς γάλα τε βέοντας ἀποσβέννυσσι, *ubera distenta, tumida, lacteque manantia extinguit*. *Idem*.

Rufat capillum] Serenus, ut quidam exponunt, eam compositionem *unguentum cineris* vocat: 'Ad rutilam speciem nigros flavescere crines Unguento cineris prædixit Plinius auctor.' Cato: 'Mulieres nostræ cinere capillum unguabant, ut rutilus esset

crinis.' Servius in Georg. 'immun-
dum cinerem' exponit, quo puellæ
non utuntur ruffandis crinibus. *Dalec.*

CAP. III. *De oleis, et foliis oleæ, et flore, et cinere, et de oliva alba et nigra, et de amurca.*

Nam lacryma, quæ ex arbore ipsa
destillat, *Æthiopica maxime oleæ, &c.* Non lacrymam ipsam miratur, sed
eorum potius temeritatem, qui tam
incipiti remedio uti non dubitent,
cum etiam ipsi venenum faterentur.
Gelen.

*E radice oleæ quam tenerrimæ cortex
derasus in melle crebro, &c.* In vetusto
exemplari: *E radice oleæ quam tene-
rum derasum in melle crebro gustatum,
&c.* Pintian.

*Item dentibus aut attritis aut con-
vulsis* Chifflet. *item dentibus carnem
audendo attritis.* Voss. Andegav. *den-
tibus andodam attritis a. c.* Princeps,
item dent: carnem audenda adtrititis.
Scribe, *item dentibus carne mandenda
attritis.* Gronov.

Casuros dentes extrahit Causarios,
non casuros, in eodem rectissime;
quo significatu et 'causaria missio'
apud Jurisconsultos, et 'cansarii mi-
lites' Livio: res nota, nec dicenda
verbosius. *Dalec.*

CAP. IV. *De foliis oleastræ, et ænan-
thino olco, et cicino, et amygdalino,
et laurino, et myrteo, chammæmyrsino,
et cyressino, et citreo, et caryino.*

*Et os quoque colluitur illo ad den-
tium* In eodem, *et de eo os quoque
colluitur ad dentium firmitatem;* scribo,
Ideo os quoque colluitur illo, &c.
Idem.

*Et os quoque colluitur illo ad infirmi-
tatem dentium* Voss. *et de eo os quoque
colluitur ad firmitatem dentium.* Eodem
digitum intendit Andegav. *et Deos
quoque colluitur illa ad firmitatem den-
tium.* Gronov.

Oleo capitis dolores Lege, *Oleo in ca-
pitis dolore:* alioqui fuerit ἀκυρολογία;
non enim dolor illinitur, sed affecta

dolore pars. *Dalec.*

Omphacinum] *Omphacinum oleum
fit ex olivis acerbis et immaturis:
viride ex olea druppa, nempe cibo
nondum matura, jam tamen colorem
mutante.* Vide XII. 27. *Viride alii
interpretantur, quod ex olivis malo
fractis sponte fluit, non ignis vi eli-
citur, vulgo Huille vierge.* Idem.

Colorem dentium custodit magis, &c.]
In vetere codice non aliud legitur,
sed alibi. Scribendum reor albat;
ut in præcedentibus, et his quæ inse-
quuntur, ruffat usurpavit, et nigrat.
Pintian.

Ænanthino idem] Ejus mentio fit
xv. 7. De ænanthino, non oleo, sed
unguento, Dioscorides tradit quod hic
Plin. scribit. *Dalec.*

*Contra omnia supradicta laudatissi-
mum, &c.*] Duo illa verba laudatissi-
mum, et, non agnoscit exemplar anti-
quum. Reliqua sic legenda censeo:
*Supra omnia supradicta lassitudinum,
&c.* Pintian.

Bubus infusum per nares, &c.] In
eodem non ructent legitur, sed ric-
tent; ut sit frequentativum a 'ringo.'
Idem.

Mellis acapni] Quod apes fecerunt,
nunquam ad opus fumo excitatæ.
Dalec.

*Oleum cicinum bibitur ad purgatio-
nes, &c.*] De hoc cicino oleo Plinius
supra xv. 7. 'Proximum fit et e cici
arbore in Ægypto copiose. Alii cro-
tonem, alii rhabin, alii sesamum sil-
vestre appellant.' De eodem et Di-
oscorides libro primo proprio capite.
Cæterum in hoc Plinii loco non *cici-
num* scribi debet, sed *cnicinum*, hoc
est factum ex cnico herba, quam Di-
oscorides lib. iv. et Theophrast. lib.
vi. memorant. De cnicino vero oleo
Dioscorides lib. i. capite peculiari sic
disserit: 'Conficitur et cnicinum ole-
um similiter. Vis illi eadem quæ ex
grano Gnidio confecto oleo est.' Quæ
verba mire quadrant cum illis Plinii
verbis, quæ aliquanto post sequuntur

hoc ipso capite: 'Ex Gnidio grano factum eandem vim habet quam cnicinum;' sic enim legendum, non *cicinum*. Confirmat etiam correctionem nostram, quod Dioscorides tundi semen cnici tradit, darique expressum ex eo succum ad purgandum alvum in aqua dulci: quæ hic ferme verba Plinius repetit, magna Hermolai hallucinatione, qui *cicinum* hic pro *cnicinum* agnoscit. In quem errorem incidit etiam Marcellus Dioscoridis interpretæ lib. iv. cap. de ricinio frutice. Cujas falsam traditionem, ne dicam temeritatem, quo minus profitear me demirari, temperare mihi non possum; scribit enim hoc ipso capite de ricino, *oleum cicinum*, seu *ricinum*, in nullo sanitatis usu esse. Quod neque in Græcis duarum impressionum Dioscoridis exemplaribus habetur, neque Hermolaus aut Rnellius Dioscoridis interpretes tale quippiam in suis translationibus posuerunt; nam lib. i. multos ei in re medica usus Dioscorides assignat, ut in promptu est legere volentibus. *Pintian*.

Sire oxymyrsinæ] Ignoranter Plinius errat nominum similitudinibus deceptus; oxymyrsines enim ac myrti natura prorsus diversa est: præterea ex oxymyrsine oleum fieri nullus auctor prodit. Idem error annotatus est xv. 7. *Dalec*.

Cæterum iners et gravi sapore] *Cæterum iners et gravi sapore*, in vetusto exemplari. *Pintian*.

Enimvero si quid in nucleo putridi fuerit] Verbum *modus* putamus superfluere. *Idem*.

Eandem vim habet quam cicinum] Scribendum, ut dixi, *cnicinum* ex Dioscoride ad verbum. *Idem*.

Durius] Adstringendi vi potentiore et paulo calidius. *Dalec*.

Concitata] Sanguinem emittenti, vel procidenti. *Idem*.

Astringit gleucinum] Calfacit, emolli, relaxat Dioscoridi. Adstringere quidem verum est, refrigerare falsum,

nisi citra aromata simpliciter ex oleo omphacino et musto paratum fuerit. Quidam legunt, *Adstringit et melinum*. *Idem*.

Balsaminum] Obliviose Plinius hic oleum vocat, quod apertissime et clarissime xii. 25. succum esse scripserat, ut revera est. *Idem*.

Vestium odorem] Quas et ab erosione tuetur. *Idem*.

E lupinis emollit] Falsum hoc esse statim judicabit, cui lupini vis et natura perspecta fuerit. *Idem*.

Proximum rosaceo effectum habens] Vocabulum postremum ab Acad. Gnd. tribusque Vossianis *rodelas* arguitur. Forte: *Therminum e lupinis emollit proxime rosacei effectum*. Quod genus loquendi et Livio restituimus. *Gronov*.

Lirion] Lego: *Lilium*, quod et *melinum*, et *seiræum* vocamus, renibus, &c. Lib. xxi. cap. 19. 'succus e flore lilii expressus, ab aliis mel, ab aliis Syrium (lego 'seiræum,' quasi sapa) vocatur.' Leirium Narcissus est, quem veluti congenerem lilii Plinius adnumerat xxi. 5. quo loco rubrum lilium præstantissimum esse ait in Antiochia et Laodicea Syriæ, mex in Phaselide, ut suspicari quispiam possit inde sumpta Phaselini et Syrii epitheta, leirinumque oleum hic audiendum, quod e rubro lilio fit, verum ex eo genere lilii parari nemo tradit. *Dalec*.

Vulvæ molliendæ] Hæc omnia citantur ex Dioscorid. nimis presse. *Idem*.

Elæomeli] Aurelinaus ii. 1. *χρονίαν* oleum Syriacum vocat, laudatque in paralyti ut mordicans, accendens, emolliens. Vide supra xv. 7. ult. *Idem*.

Pissino oleo usus et passim ad quadrupedum scabiem est] Secus in antiquo exemplari, et, ut puto, emendatius: *Pissino oleo usus est ad tussim et quadrupedum scabiem*. Et prodesset quidem ad quadrupedum scabiem

oleum pissinum Dioscorides auctor est lib. i. peculiari cap. De tussi tacet. Easdem tamen illi vires inesse dicit, quibus pix liquida prædita sit, quam ad tussim accommodatam esse priore capite dixerat. Et paulo post *corpus alunt* in eodem legitur, non *augent*. Pintian.

Tussim exasperant, corpus augent] Voss. *corpus aiunt*; hoc est, *alunt*: c. 1. 'Alvum sistit, corpus alit.' Mox, 'sed corpora magis alit.' XXVIII. 9. 'In totum salsa minuant corpus, alunt mollia.' Similiter Pintianus. Gronov.

Cum cotoneis et cera] Hæc verba ad præcedentia pertinent, ex Dioscoride lib. i. cap. de palma. Ex hujus auctoritate suspicio mihi injicitur, hunc locum nec integrum nec sincerum esse. Verba illius sunt: 'Illinuntur utiliter eadem contra vesicæ vitia cum cotoneis malis et labruscæ floribus confecto oleo subacta cera.' Pintian.

CAP. V. *De myrobalano palma, et de palma elate.*

Palma quæ fert myrobalanum] Lege, *Palma quæ præ se fert myrobalanum*, quæ recta Dioscorideorum interpretatio, et ab ipso i. 149. Deinde verissima etiam est edita; fert enim palma myrepsicæ balano simile pomum. Vide Reines. Var. Lect. II. 7. p. 172. *Palma quæ fert myrobalanum probatissima in Ægypto ossa non habet reliquarum modo in balanis*] Absolute hoc pronuntiat, et privatim de Ægyptia palma; at XIII. 12. scribit: 'In Cypro vero Syria, Ægypto quadrimæ, &c. nullo intus pomi ligno, quamdiu sunt novellæ,' &c. Salmas. p. 469. a. 471. b. *Palma, &c.*] Dioscoridi palmula immatura Arabicæ myrobalano similis est. Dalec.

Ossa non habet] Colliguntur enim virides et immaturæ balani, pomo carne sua tantum oblecto, nondum genito intus nucleo. Supra XII. 22. &c. XIII. 4. *Idem*.

Palma, sive elate, sive spathe] Lege, *Palma et elate sive spathe*. Salm. p. 409. a.

Vulgarum] Leg. *Uvarum*: columellarum, gurgulionis. Uvam enim jacentem et laxiorem eximia vi siccan-di, quam habet, reprimit et adstringit. Dalec.

CAP. VI. *Medicinæ ex singulorum generum flore, foliis, fructu, ramis, cortice, ligno, succo, radice, cinere.*

Verna] *Ἐσπος ἀκμάζοντα*, vere vigentia, matura, tempestiva. Dioscorid. talia sunt cerasa, pruna, mora, fraga. *Idem*.

Ut qui facit, dicat quæ capiat] Vetus codex *quare capiat*, non *quæ capiat*, habet: et ego aptiorem lectionem duxerim, *ut qui capiat*, quam *ut qui facit*. Pintian.

Sic adalligata strumis medetur] *Siccata*, non sic, in eod. *Idem*.

Oris suavitatem decocto eorum colluto] Acad. Men. Gnd. *decocta eorum colluta*. Voss. *decocto earum collum*. Vera scriptura est: *Faciunt oris suavitatem decocto eorum colluti aut succo expresso*; ut in Vossiano et Andeg. Sic c. 7. 'Præni folia decocta tonsillis, gingivis, næ prosunt in vino decocta et subinde ore colluto.' Voss. 'decoctæ et subinde.' Lege 'In vino, decocto eo subinde ore colluto.' XXIV. 14. 'Radix ad tertias decocta alvum sistit et sanguinem, item dentes collutos;' habet et Pintianus. Gronov.

Horum semen edentem] De mali succo, aut cortice potius id audiendum, quam de semine, apud Diosc. Dalec.

Punici mali novem genera] Hoc loco vocabulum *Novem* aut omnino supervacuum est, aut ejus loco legendum est *quinque*, ut supra XIII. 19. *Idem*.

Apyrina] *Apyrena*. Supra XIII. 19. ἀπύρηνα vocat, non quidem dulcia, sed quibus nucleus minime lignosus est, verum candiorem et molliorem naturam. *Idem*.

Inutilia habentur] Dioscoridi punica omnia stomacho utilia; atque adeo dulcia vinosis et acidis stomacho utiliora. *Idem*.

Caventur æque vomitionibus] Medentur acini vomitionibus. In Dioscoride est: κοιλίαν καὶ στομάχου βεῦμα πυρὴν ἴστησι. *Idem*.

Ob id malicorium appellant] Imo vero quod mali putamen et tanquam corium sit cortice durius, nucis involuero tenerius. Malicorium Græci nunc σίδιον, nunc τὸ τῆς βόϊας λέμμα, ἀπὸ τοῦ λέπειν. Marcellus medicus caliculos punici vocat. *Idem*.

Urinum cieri eodem monstrant] Hoc falsum. Dioscor. acida magis urinam cieri tradit, quam dulcia. *Idem*.

Dividitur mutum] De acinis acidi punici id Diosc. *Idem*.

Ex acerbo fit medicamentum] Id fieri tradit Diosc. ex acinorum succo cum melle cocto, præsertim acidorum. *Idem*.

Cytinus vocatur Græcis] Dioscoridi et Gal. lib. vi. Simpl. Cytinus flos est mali punicæ sativæ. At Gal. κατὰ τόπους, lib. vi. cytinus esse ait πρωτογόνους βόϊας· καθ' ὃν γὰρ χρόνον ἀνθεῖν πάύεται τὸ δένδρον, καρπὸς αὐτοῦ φαίνεται σχηματίζόμενος εἰς ἰδέαν βόϊας. His verbis Galenus Cytinum ait fructus esse rudimentum, quod deciduo flore primum apparet, et formatur. Inde legendum hic videtur, *florere desinentis*. Capitula mali punici Celsus cytinus vocavit lib. v. in descriptione emplastri rhyodis. Nec illud tacendum, cytinus, quanquam proprie mali sunt punicæ, dici tamen et de aliis. Sic hyoscyami cytinus dixit Dioscorides. *Idem*.

Solutus vinculo omni] Hoc Plinius paulo superstitiosius, quam Dioscorid. Vide utriusque auctoris dictionem, et confr. *Idem*.

Balaustium] Incogitanter hæc Plinius. Cytinus flos est sativæ punicæ, balaustium silvestris. *Idem*.

Est et silvestre Punicum] Ποὰν Græ-

ci *malum punicum* vocant: βοιάδα μήκωνα, papaver erraticum, sic dictum, quod protinus flos decidat. Horum vocabulorum affinitate deceptus Plinius papaver cum punico oscitanter confundit. *Idem*.

Semine poto, aqua quæ subierit] Dioscorid. erratici semen ἡπίως κοιλίαν μαλάσσειν, alvum leniter mollire, corniculati vero, ἐπιεικῶς κοιλίαν καθάρειν, clementer alvum purgare, inquit, sed non aquam subter cutem educere. *Idem*.

CAP. VII. De pyris et eorum observationibus, et de ficorum observatione, et caprifico, et erineo, et aliorum generibus medicinæ.

Itaque coaguli modo lac contrahit] Coaguli modo lac contrahit, concretumque dissolvit, ut acetum. Diosc. *Idem*.

Omnibusque quæ emollienda] Πάσαις συστροφαῖς. Diosc. omnibus nervorum nodis. *Idem*.

Ob id autumno insalubres, &c.] In vetusto codice: *Ob id autumno insalubria*, quoniam sudantia hujus cibi corpora refrigescunt; ut verbum illud opera redundet; quod tamen ad sensus integritatem aut aliud simile necessarium videtur: et *insalubri* lego potius quam *insalubres*. Quid si legas: *Ob id autumno insalubri, quod affluentia hujus cibi corpora refrigescunt?* Pintian.

Medicata] *Medicatas* vocat, quarum maturitas, ut sint præcociiores, caprificatione acceleratur. Qua ratione id fiat, vide supra xv. 19. *Dalec*.

Quas stegnas vocant] Hæ sunt adstricta cute, præclusis ejus spiraculis, impeditoque humorum et vaporum transpiratu, aëris frigore, gelida lavatione, et similibus causis. *Idem*.

Corpus et vires adjuvant] Galenus, libris de alimentis, vulpium corpus ficum et nvarum esu maxime pinguescere tradit, sed carne laxa et fluida. *Idem*.

Ad carnes eos transtulit] Illarum esu carnem et habitum corporis augeri docuit. *Idem.*

Recolligentibus se a longa] Quatuor, *recolligentes.* Acad. *recolligens.* Legge *recolligenti se.* xxiv. 6. 'Qui longa ægritudine non recolligant vires.' Gronov.

Efficacius calce aut nitro admixto] In V. C. *Efficacius calce aut nitro, aut si admixto.* Locus est, ut sentio, hians et truncatus. Potest tamen, ut puto, jactura ex Dioscoride resarciri, ut sic legatur: *Efficacius calce aut nitro aut iridis radice admixta.* Dioscorid. lib. i. cap. de ficis: 'Panos maturant, multoque magis additis radice iridis, aut nitro, aut calce.' *Pintian.*

Pituitam] Pituitosum humorem, in pulmonem delapsum. *Dalec.*

Et furunculos, panos, parotidas, &c.] Scribo, *ad furunculos, &c.* tum ex veteri exemplari, tum etiam ex Diosc. lib. i. cap. de ficis: 'Quin etiam,' inquit, 'coctæ, mox concisæ, ad discutiendas durities illinuntur. Strumas et quas Græci parotidas dicunt emolliunt: panos maturant.' *Pintian.*

Utile et decocto earum forere fæminas] Annon femina? Gronov.

Et peripneumonici] In eodem, *ac pleumonici,* Attice, plenmona enim illi vocant, quem communis lingua pneumonia, ut grammatici notant. *Pintian.*

Hydropicis coctæ in vino cum absinthio, &c.] Locus est mendosissimus, tum verborum distinctione luxata, tum ipsis verbis depravatis. Scribe ergo sic: *Hydropicis coctæ in vino cum absinthio et farina hordeacea. Nitro additis manducatæ alvum solvunt.* Dioscorides lib. i. cap. de ficis: 'In vino decoctæ, additis absinthio et hordeacea farina, utiliter contra subeuntes aquas illinuntur.' Et alio loco: 'Alvum molliunt cum nitro et enico tusæ, et in cibo sumptæ.' *Idem.*

Cinis non ex alia] Brevior et verior antiqua lectio: *Cinis non ex alia arbore acrior: purgat, conglutinat, replet, astringit.* Dioscorides, loco proxime citato, de lixivio facto ex cinere ramorum ejus arboris: 'Purgat enim, glutinat, et carne explet: nec minus concernit quam ea quæ cruentis vulneribus imponitur.' *Idem.*

Acie[m] purgat] Nisi pro acie *ulcera* legamus, de oculis intellexit, quod de ulceribus Dioscorides scripserat. *Dalec.*

Acrior] Acrins, Theophrasto, Aristophanique in Vespis: 'Ὁ τῆς συκῆς καρπὸς δριμύτατος ἐστίν. Plutarchus in Symposiacis quærit, cur ficus πύων καὶ γλυκύτατος καρπὸς nascitur ἐκ δένδρου πικροτάτου. Fumum molestissimum esse et acerrimum tradit Brod. iii. 21. *Idem.*

Surculo quoque ejus] Hæc ferme omnia de fici lacte hoc ipso capite paulo ante recitata sunt, quæ Plinius, quamvis sensu eodem, ex diversis auctoribus nullo judicio in unum congegessit. *Idem.*

Corticem ejus impubescentem puer impubis, &c.] Cortice, non Corticem; defractura, non defracto ramo, in vetusto exemplari legitur; nam non multo post: 'Idem,' inquit, 'præstare et ramus dicitur luna plena defractus.' Item verbum *impubis* non habetur in eodem. *Pintian.*

Nuclci Persicorum] Μαχαλία vocat Archigenes κατὰ τόπους, lib. v. in descriptione medicamentorum, quæ faciunt ad gingivas cruentas, quoniam instar gladii mucronati sunt. *Idem.*

Et Cypro sui generis] Sycomorus Dioscoridi in Rhodo et Caria plurima nascitur. Cypria ficiens ab ea diversa est, ex ulmorum genere, folio sycomorì, fructu pruni magnitudine, meo judicio arbor quæ myxa fert. *Dalec.*

Discutit panos] Galenus Meth. xiv. 7. in curatione tumoris ex crasso vaporosoque spiritu geniti, mirum in me-

dum laudat emplastrum διὰ συκομόδρου, cujus descriptio est apud Æginetani. *Idem.*

Perfrictiones] *Horrores, τὰς φρικίας, Diosc. Idem.*

Si non superveniat alius cibus] Alia fuit Horatii sententia his versibus: 'ille salubres Æstates peraget, nigris qui prandia moris Finiet, ante gravem quæ legerit arbore Solem.' *Idem.*

Ex immaturis succus sistit alvum] *Leg. Ex immaturis succus sistit alvum, corticis, qui veluti animalium cutis est in hac arbore, &c. Supra xvi. 38. 'Pro cute cortex. Mirum hic in moro,' &c. Cutis, in alicujus, corruptum est. Idem.*

Observandis miraculis] Videlicet, quod nisi exacto frigore germinet, universa germinatione tantum erumpente, ut una nocte peragat, etiam cum strepitu. Vide supra xvi. 25. *Idem.*

Post additur omphacii aridi] Cornarius additur, et aut, in vetusto codice non legit, et sic emendat hunc locum: *Post omphacii aridi ponit X. duorum, myrrhæ X. unius, croci unius simul trita, &c. Idem.*

Præduratum ras sole torrebant] Scribo, præduratum ad solem torrebant, ex vetusto codice. *Pintian.*

Alia ratio succum siccato] *Legend. Alia ratio: immaturi succum exprimebant, siccato pomo multum, &c. Id est, quod ait Diosc. immatura mora siccari, et pro rhoë misceri celiacorum cibis. Dalec.*

Mespila exceptis setaniis] Inepte Plinius. Sitanios ab epimelide diversa est. Nec sitanios, sed epimelis foliis malo comparatur, non autem facultate, quæ multum differt. *Idem.*

CAP. VIII. *De pineis et amygdalis, et nuce avellana, et de nuce juglande, et de pistaciis et castaneis, siliquis, cornu, et unedone, et lauro.*

Sanguinis excretioni medentur] In Æsculapii templo, quod olim fuit in insula Tiberina, reperta marmorea

Delph. et Var. Clas.

tabula, Græcis literis exarata, pini nucleos rejicientibus sanguinem ex pectore mederi testatur. Antiquitatis monumentum istud singulare ex libris de arte gymnastica Mercenialis medici doctissimi sumptum adscribere placuit: quod illi clarissimo viro me debere tacitum nolui. Scriptura hæc est: Αἷμα ἀναφέροντι Ἰουλιανῶ, ἀπηλπισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς ἔλθειν καὶ ἐκ τοῦ τριβώμου ἄραι κόκκους στροβίλου, καὶ φαγεῖν μετὰ μέλιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἰσώθῃ, καὶ ἔλθων δημοσίᾳ ὑψαρίστησεν ἔμπροσθεν τοῦ δήμου. Id autem est: Sanguinem Juliano rejicienti ex pectore, desperato ab omnibus, ex oraculo Deus respondit, veniret, et ex aris tribus (vel e templo, ubi tres aræ sunt) nucleos pini tolleret, et cum melle comederet per triduum. Hoc remedio ille servatus est, ac profectus in templum gratias egit publice, populo præsentē. *Idem.*

Contrarios humores] Putres et corruptos, τὰς τῶν ὕγρῶν διαφθοράς, Diosc. *Idem.*

Capitis dolori illinuntur, maximeque in feбри, &c.] Scribendum reor alia distinctione et lectione: *Capitis dolori illinuntur, maximeque in fronte et temporibus ex aceto et rosaceo. Ex aquæ sextario sanguinem sistunt cum amylo et menta. Lethargicis comitialibusque prosunt. Dioscorides lib. x. de amygdala: 'Capitis doloribus succurrunt fronti temporibusve ex aceto aut rosaceo illitæ. Et contra sanguinis excreationes cum amylo et menta sumuntur. Bibuntur eadem in aqua aut cum terebinthina resina.' Sed quoniam infra paulo subjungit: 'quis fere præsumptis ebrietatem non sentiri,' hæreo, subdubitoque legendumne sit, maximeque in feбри si ab ebrietate, an ut dixi. Itaque liberum sit unicuique censendi jns. *Pintian.**

Prosunt ecligmate jocineri, tussi et colo cum eleliphaco modice addito, &c.] Scribendum reor: *Prosunt ecligmate jocineri, tussi, colo, cum melle et lacte*

Plinius,

16 D

modice addito, nucis avellanæ magnitudine; cætera redundare opinor. Dioscorides lib. 1. cap. de amygdala: 'In elegmate avellanæ nucis magnitudine, additis melle et lacte, jocinosis, tussientibus, et majoris intestini, quod colon dicunt, inflationibus opitulantur.' Antiquum quoque exemplar *magnitudine* legit, non *magnitudo*. Præterea in capite de elisiphaco Dioscorides assignat ei herbæ easdem vires quas illi tribuit hoc loco Plinius. *Pintian*.

Aiunt] Athenæus lib. 11. ex Plutarcho. *Dalec*.

Item tussis et sanguinis reiectioni prodest] Mss. *item tussis sanguinis relictio*, sine τῷ *prodest*. Recte: *item tussis, sanguinis reiectioni*; intelligitur enim ex superioribus, 'sanari dicitur.' Eandem scripturam foveant omnes alii. Sic inferius: 'Quæ pervertere sunt nuces, gangrænis et carbunculis medentur: item sugillatis. Cortex juglandinum lichenum vitio et dysentericis.' Sic Vossiani opt. et Andeg. ubi etiam alleverunt, *prodest*. Rursus eodem cap. 'Quin et comanducata atque devorata per triduum terna liberant tussi. Eadem suspiriis trita cum melle.' Sic Vossianus. Vulgo, 'liberant a tussi. Eadem prosunt suspiriis.' Acad. et alii duo Voss. 'liberant a tussi: eadem a suspiriis.' Gronov.

Hocque minore momento sed in cibis] Acad. et Gud. *hoc minore*. Voss. *hoc minor et tomento*; duo alii, *hoc minorem momento*. Forte: *Hoc minore tormento et in cibis nuclei faciunt*. Idem.

Siccæ unguinosiores et stomacho inutiles] In apographo nostro, non *unguinosiores*, sed *vinosiores*, habetur. Legendum puto, *virosiores*; nam cum paulo ante tribuerit arbori et foliis virns, quod in cerebrum penetret, et nucleos idem facere, sed minore momento, subjunxit, recentes esse jucundiores, siccas virosiores, a prima positione 'virosum,' qua usus est emi-

nentissimus poëta, 'virosam' appellans 'Pontum.' *Pintian*.

Tussientibus] Tussiculosis, tussi obnoxii: quoniam impleto vaporoso halitu capite fluxionem concitant. *Dalec*.

Vomituris] Laxatum enim ac emollium oleoso suo unguine ventriculi os ad vomitionem imbecillum reddunt. Varro lib. 11. 9. scribit nucibus Græcis in aqua tritis canum aures perunctas, et quæ inter digitos sunt, muscis, ricinis, pulcibus non exulcerari. Idem 111. 16. flore nucis Græcæ et corni apes vere pastas celiacas fieri, et urinæ potu refici. *Idem*.

Aptæ in tenesmo solo] Conveniunt in tenesmo, non quia trahunt pituitam, sed quia flatu crassos recti intestini extremam oram distendentes discutunt, et viscidam pituitam ibi tenacius in hærentem abstergunt. *Idem*.

E duabus nucibus siccis] Serenus cap. 8. de venenis prohibendis: 'Bis denum rutæ folium salis et breve granum, Juglandesque duas, totidem cum corpore ficis, Hæc oriente die, parco conspersa lyæo, Sumebat, metuens dederat quæ pocula tutor.'

Et pinguedini corporis conferunt] In vetusto exemplari, *Corpori et pinguitudine conferunt plus quam sit verisimile*. *Pintian*.

Et pinguedini corporis conferunt] Ex Chifflet. notant *pinguitudine*. *Pintiani* codex, *corporis et pinguitudine conferunt*. Voss. Andegav. *faciunt et inflationem stomachi et pinguitudinem corpori*. Probatur: *Nuces avellanæ capitis dolorem faciunt et inflationem stomachi: corpori et in pinguitudine conferunt*. Lege, *in pinguitudinem, vel in pinguitudine*. Gronov.

Alcum cient] Hoc falsum: nihil Dioscorides. Lego, *alvo citæ et sanguinem*, &c. *Dalec*.

Siliquæ recentes] Καρῶντας καρπὸς, vulgo *Carrubiæ*. Idem.

Syriacas in dolore] Καρῶντας καρπὸν, vulgo *Cussiam fistulam*. Idem.

Arbutus sive unedo] Cum *arbuto*, quæ κόμπος est, Plinius hic negligenter, ut et xv. 24. unedonem confundit, quæ fructus est epimelidis. *Idem.*

Item serpentium venenis resistunt, maxime sepi] Non *sepis*, sed *sepos*, terminatione genitivi Græca, in V. C. *Pintian.*

Dipsadis] Πρηστήρα, καύσωνα, μελαν-
οὔρον, ἄμμοβάτην, κεντρίδα, sive κεν-
τρίνην etiam vocant Lybiæ aluminam,
minorem vipera, sed perniciosiorem,
corpore, ut ait Sostratus, albicante,
cauda nigris lineis duabus distincta.
Rhodig. lib. xxv. cap. ult. *Dalec.*

Jacentis] Gargareonis demissi et
laxioris. *Idem.*

Febresque frigidas] Vel rigores fe-
briles, vel hepialas, et typhias, in qui-
bus ardent simul ægri et algent. *Id.*

Daphnoides] *Lanreola* officinarum.
Vide quæ de chamædaphne supra
notata sunt lib. xv. c. ult. et xxiv.
15. *Idem.*

CAP. IX. *De myrto sativa, et myr-
tidano, et de myrto silvestri.*

Liparas] Τὰ λιπαρά, lenia emplastra
Celso lib. v. vel, ut aliis placet, ex
unguinosis facta, ut oleo, butyro, ad-
ipe, &c. Quæ horum nihil, aut om-
nino parum habent, ἀλίπαντα dicun-
tur. *Idem.*

Diximus] Lib. xiv. c. 16. Vide
quod illic adnotatum est de Plinii
errore. *Idem.*

Appositum fotu, et illitu] In vetere
codice, *appositu, fotu, et illitu*; ut sint
tres ablativi. *Pintian.*

*Capillorum nigritiam, malarum per-
fusiones*] *Mammillarum* in eodem;
non *malarum*. *Idem.*

Malarum] *Alarum*, καθύγρους μασ-
χάλας. Dioscorid. Sic vertit Ruelli-
us. *Dalec.*

Myrtus silvestris] *Myrtus* silves-
tris nunc vera myrtus est sponte nas-
cens, nunc ruscus. Hæc Plinius non
distinguit. *Idem.*

Oxymyrsinen] Ignoranter Plinius
ruscum Latinorum ab oxymyrsine
Græcorum diversum esse putat. *Id.*

LIBER XXIV.

CAP. I. *Medicinæ ex arboribus
silvestribus.*

Sed ad singula illius discordiæ, &c.]
Aliter in antiquo exemplari: *sed ad
singula illius discordiæ miraculis occur-
santibus*; reliqua redundant: placet
nihilominus magis impressa lectio.
Pintian.

Philyra coci et polline] Recentibus
tæniis, membranis, fasciis tiliæ, mi-
nutim concisis, et cibo inspersis,
quæ veluti salem exsugunt, et ebi-
bunt. *Dalec.*

Polenta addita] Ut citius vinum
defecetur. *Idem.*

*Concordia valent, cum pix oleo ex-
trahitur*] Commodior lectio *concordia
valentium*. *Pix* oleo extrahitur. *Pin-
tian.*

Cum pix oleo] Ut et emplastrum
quodvis. *Dalec.*

Gummi aceto facilius eluitur] Ob
summam quam habet vim attenuandi.
Verum id quidem est et de nostro
Arabico, et de gummosis aliis, ut
opopanace, &c. *Idem.*

Innumera præterea alia] Voss. in-
numera alia præterea. Lege prætereo.
Gronov.

Ac sine impendio ex quibus virimus]
Legendum reor, *ac sine impendio eo-
rum quibus virimus*. Significat autem
pecunias, quæ, ut Hesiodus ait, vita
sunt miseris mortalibus. *Pintian.*

Magnitudo populi Romani] *Idem*
argumentum fusius tractatur xxix.
1. *Dalec.*

Paremus externis, et una artium Im-

peratoribus] Vetus codex *imperaverunt* habet, non *imperat*: ut repetas *externi*. *Pintian*.

CAP. II. *Lotos*.

Loton herbam] *Lotos* arbor triplex est, prima diospyros Græcorum, faba Græca Latinorum, *uva d'India* Itolorum, guaiacana quorundam, quam improprie *lotos* vocant ob fructus dulcedinem, ceraso similis auctore Theophrasto III. 13. nucleo duro. Describitur prolixè XVI. 30. Secunda Dioscoridis, prior Theophrasti, celtis Plinii XIII. 17. magnitudine pyri, folio Ilicis, fructu dulci, nunc exosse, nunc durum nucleum ambiente, colorem uvæ modo mutante, cum maturescit, e quo vinum exprimitur, *Mons-pessulanis Micocaulier*. Tertia, quæ Theophrasto secunda est, laurocerasus quibusdam, quod folium lauro simile sit, fructus ceraso, fruticosa, ramosa, caudice firmo, semine nuce incluso, externa fructus parte minime carnosa, ut in amygdala, sed cutis modo tenera, ut in ceraso, sapore non tam dulci, quam gustui grato, e quo vinum exprimitur, in biduum aut triduum durans, post acescens, *lotos* Polybii apud Athenæum lib. XIV. arbor non magna, aspera, spinosa; folio herbaceo, rhamno simili, paulo latiore et spissiore; fructu initio myrtis albis perfectis colore et magnitudine simili, sed dum augescit phæniceo, magnitudine olivæ teretis; nucleo prorsus exiguo; ut arbitror, paliurus Theophrasti est; nemo enim alius spinosas esse *lotos* scripsit; nostra vero ziziphus. *Dalec*.

Cohibent] *Ruffant*, ξαυθίζει, Diosc. *Idem*.

Mirum, his ramentis] Quæ hinc ad finem capituli sequuntur, in Dioscoride non extant: facultates vero aliæ ex Dioscoride citatæ non ad *lotos* diospyrum, sive fabam Græcam, pertinent, sed ad calicam sive Syrticam, quam *Micocoulier* vocant, qua in re Plinius falsus est. *Idem*.

CAP. III. *Glands*.

Suppurationibus] Fluxionibus, quæ excitata phlegmone suppurationes tandem efficiunt. *Idem*.

Baccæ] Vel glandes, vel baccæ, quæ baccarum modo adnascuntur. *Idem*.

Contra toxica] Glandes in cibo sumptæ resistunt venenatorum ictibus. Decoctum earum et corticis, cum lacte vaccino potum, prædest contra toxica. Dioscorid. Plinius hæc omnia pervertit. *Idem*.

CAP. IV. *De cocco ilicis, et galla, et visco, pilulis, glande, et de cerri radice, et subere*.

Coccum ilicis vulneribus recentibus ex aceto imponitur. Epiphoris ex, &c.] *Coccum Ilicis* est κόκκος ille φοινικοῦς τῆς πίνου Theophrasti. remedia tamen sunt cocci tectorii, quod ἐν τῇ κόκκῳ βαφικῇ nascitur. Et paulo post lege, quod ideo *scolecium* vocant, &c. σκωληκιδὸς *vermicularis*; atqui hoc est coccum infectorium fruticis ilicis, quod totum vermiculis scatet parvis, quorum sanies pretiosum illum in tinctura colorem facit: inde 'vermiculum' hodie quoque vocant hujusmodi coccum. *Salmas*. 274. b. 275. a.

Celerime in vermiculum se mutans] In antiquo exemplari, non *vermiculum* habetur, sed *ulimis*; ut putem legendum *ulicem*. de quo XXXIII. 4. 'Frutex est ulex roris marini similis, asper, anrumque retinens.' Et paulo post: 'Ulex siccatus uritur, et cinis ejus lavatur,' &c. *Pintian*.

Quod ideo scolecion vocant] *Stultilum*, non *scolecion*, antiquus codex ostendat; scribendum puto, *exulicem*. *Id*.

Excrescentia in corpore tollit] In eodem *tollunt*, non *tollit*: rectius; quia sequitur 'prosunt gingivis.' *Pintian*.

Nucleus] Gallæ rotundus globus. Hac voce sic quoque usus est XVI. 7. *Dalec*.

Levissimum] Intermixtis cortici-

bus minime asperum aut furfurosum. *Idem.*

Hulcera commanducato impositoque] Ulcera vetera, et malignos abscessus ex thure mollit. Diosc. *Idem.*

Corroborat decoctum] Post usum calfacientium et desiccantium. *Idem.* CAP. V. *De fago et cupresso, et cedro magna, et de cedride, galbano.*

Panis mollis] Panem mollem vocat aut adhuc e furno calentem, aut Græcorum τὸ σπᾶς, nempe farinam aqua subactam, nondum coctam; vel quod in medio panis molle est, sive micam. *Idem.*

Succus] Serosus liquor, qui primis fluit, dum cedri ad picem conficiendam uruntur, et a Syris cedrium dicitur, XVI. 11. *Idem.*

Magni ad lumina usus, nī capitis dolorem inferret] Vetus codex, *magni ad volumina usus nī capitis, &c.* ut illud Ovidii in Tristibus: 'Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.' Sed refragatur auctoritas Dioscoridis oculorum medicinæ utilem prodentis, lib. I. cap. de cedro. *Pintian.*

Animalia necat] Serpentes, lendes, pediculos, lumbricos, ascaridas. Diosc. *Dalec.*

Abortivum fieri in Venere] Sic Plinius Latine reddit Græcorum φθόριον, et, ut quidam volunt, ἀτόκιον. quamquam sic potius dicatur, quod impedito conceptu affert sterilitatem. Rhodig. VIII. 9. *Idem.* *Abortivum fieri in Venere ante perfusa virilitate]* Scribendum arbitror, *abortivum fieri, in Venere uncta prius virilitate.* Diosc. I. cap. de cedro: 'Genitalibus ante coitum innuctus sterilitatem facit.' *Pintian.*

Corpori ab ossibus recedenti] Ab ossibus recedit caro, cum ea putrescente ossa nudantur, in ulceribus phagædenicis et cancrois. *Dalec.*

Comitiulibus subvenit] Eos ut et vertiginosos excitat. *Idem.*

Abortus] Immaturos partus. *Idem.*

Ramis] Radiculis. *Idem.*

Nocere urinæ existimatur] Urinæ difficultati prodesse existimant. Diosc. *Idem.*

CAP. VI. *De Hummoniaco, et styrace, et spondyllo, et spagno, et terebintho, et chamæpity, et pityusa, et resinis, et picea, et lentisco.*

Sphacos] Phascos ex Phavorino, cui sphacos fœni genus est, pecori admodum gratum. Sic legitur et apud Theoph. Hist. III. 9. Vide XII. 23. et 28. Plutarchum Quæst. Sympos. IV. I. Inter ea, quibus capræ vescuntur, phascon recenset, ex Enpolidæ. *Idem.*

Piceæ, et laricis] Plinius πεύκην piceum vertit, quæ pinus est: πύρον laricem, quæ picea est. *Idem.*

Quam navigationem Ægyptiam] Celsus de tabidorum curatione III. 22. 'Opus est, si vires patiuntur, longa navigatione, cœli mutatione, sic ut densius quam id est, ex quo discedit æger, petatur: ideoque aptissime Alexandriam ex Italia itur.' Vide infra XXXI. 6. *Idem.*

Herbidos] Ex herbis virentibus et vegetis geniti. *Idem.*

Chamæpitys Latine abiga] Sic dicta ab abigendo partu. *Ainge* cum abortu nihil est commune. *Gelen.*

Victoriati pondere in vino finit] Alia exemplaria non *finit* legunt, sed *sinīt*: lego sanat, ex codice antiquo. *Pintian.*

Cum honore et pityusa simili de causa dicetur] Duo prima verba superfluum, ex eodem. *Idem.*

Eæ ferunt] Lentiscus et cupressus ferunt: de larice hoc intelligi non potest, quæ nusquam in Asia et Syria nascitur. *Dalec.*

Demonstravimus] Lib. XVI. cap. 11. *Idem.*

In potiones amygdalis amaris] Impetigines, non in *potiones*, in vetusto codice habetur. Sanari vero impetigines pice Dioscorides auctor est lib. I. cap. de pice liquida. *Pintian.*

Et eadem calida membrorum dolo-

ribus spasticisque] Quatuor scripti: *Terebinthina illinitur eadem calida membrorum doloribus spatia usque in sole evellitur et totis corporibus.* Voss. *terebinthina inlinitur eadem calida membrum doloribus.* Forte, *pernionum doloribus.* Deinde idem, *spatiatisque in sole avellitur.* Ut Terentius in *Adelphis* 'lectulos in sole.' xx. 9. 'Eorum rubentes maxime in sole illiti.' Sequitur: 'et totis corporibus mangonium maxime cura,' intellige, illinitur et avellitur similiter. *Gronov.*

Per singula membra] Hoc medicinæ genus picationem medici vocant, de qua Galenus *Method. lib. xiv.* et *libris de tuenda valetudine. Dalec.*

Palpebras lentiscina commodissime replicat]] Pilos in oculis sublatis glutinat. *Diosc. Idem.*

CAP. VII. *De pice spissa, et liquida: et palimpissa, et pissasphalto, et zopissa, et teda, et lentisco.*

Bruttia] Obliviosus et immemor *Plinius xvi. 11.* scripsit *Brutiam* doliis duntaxat, cæterisque vasis utilem esse. *Idem.*

Spissarum utilissima medicina est Bruttia] Dele verbum est, quod quinque membranacei ignorant. *Gronov.*

Utrasque præbet utilitates] Et medicinæ, et picandis illinendisque doliis. *Dalec.*

Non arbitror posse intelligi] Quoniam in arboribus, e quarum teda pix coquitur, mas et foemina non agnoscuntur. *Idem.*

Liquida pix, oleumque] Hæc sunt ex alio auctore scripta, et rursus congesta, repetitis multis quæ antea recitaverat. *Idem.*

Pissasphaltos, mista bitumini pice] *Aristot. περί θαυμασ. ἀκουσμ.* Falsum tamen. Picem enim facitiam a natura cum bitumine misceri credibile non est. *Pissasphalton* vero bitumen est *Sole* et ventis resiccatum, et densatum ad picis crassitiem. Sic dictum vult *Dioscor.* quod picem simul et

bitumen oleat, et id perperam: *ἐτυμον* verum, quod, cum nativum bitumen sit, picem sua crassitie æmuletur. *Idem.*

Aut si fœtus mammas læserit] *V. C. Aut si fœtus mammas læserit matrum. Optimum, &c.* Quod dum fervet, innatat, ideo præstantissimum est, quia purum bituminis modo supra aquam fertur, nec terram lapidesve mixtos habet, a quibus demergatur. *Idem.*

Zopissam] *Zopissa* sive apochyma non tantum cera est navibus derasa, sed cera cum resina mixta, qua naves oblinuntur, tum ut facilius et magis lubricis per undas earum sit cursus, tum ut eo, velut tectorio, defensæ navium tabulæ maris edaci salsugine minus corrumpantur. *Northmani* sua navigia hodie pice et axungia suis simul liquatis ungunt, idque linimentum vocant *Bré.* Melior *zopissa* ad discutiendum ex nave tum primum fluctus experta, quoniam præter suam et salis vim resiccantem, ligni quoque ad hunc integram facultatem habet, quæ navigationibus continuatis evanescit. *Idem.*

Folia dentibus in dolore atteruntur] Itaque ex ejus surculis cuspidatim consecretis ac mucronatis, auctore *Dioscorid.* *δδοντόγλυφα* sive dentiscalpia fiunt, purgandis scalpendisque dentibus, ut attritu, quæ inhærent, extergantur, et detrahantur. *Martialis:* 'Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes penna levare potest.' Utebantur ad id et *Myrti* ramulo. *Clemens Alexandr. Pædag. iii.* *Εὐφρείς δδόντας ἔσχεν ἐξ ἀνάγκης, δὲ γελᾶν ἵνα θεωρῶσιν οἱ παρόντες τὸ στόμα ὡς ὅτι κόμψον φορεῖ· ἔαν δὲ μὴ χαίρῃ γελῶσα, διατελεῖ τὴν ἡμέραν ξυλῆφιον μυρρίνης ἔχουσα λεπτὸν ἐν τοῖς χεῖλεσιν, ὥστε τῷ χρόνῳ σέσσηρεν, ἂν τε βούλεται, ἂν τε μή.* *Victorinus vi. 12. Dalec.*

Replicandis palpebris] Oculorum pilis superne agglutinandis. *Diosc. Id. Virilia*] *Lego naturalia,* nempe

vulvæ; quarum sanguinem erumpentem reprimunt. Diosc. *Idem*.

In valetudine] Morbum eum fuisse ulcus pulmonis renumve credibile est, ant immodicas sanguinis profusiones. *Idem*.

CAP. VIII. *De platano, et fraxino, et acere, et alba populo, et ulmo, et tilia, et sambuco, et junipero.*

Omniibus serpentium et scorpionum venenis medentur] Desunt in Voss. ut et in Chifflet. et scorpionum. Sed insuper omnes quinque nostri jubent induci *medentur*. Intelligitur enim ex præcedenti membro, 'adversantur.' Sic cap. sequenti: 'Adversantur venenis serpentium:' et c. 13. 'Adversantur serpentium sceleratissimis.' Gronov.

Semen foliis ejus inest] Hoc perperam; non enim in ejus foliis semen est, sed ἐν λοβοῖς, id est, in siliquis, Theophrasto Hist. VIII. 17. Quidam hic legunt, *Semen folliculis ejus inest*, &c. *Idem*.

Quo medentur jocineris] Galenus κατὰ τόπους, lib. VIII. ex Asclepiade, sub finem libri, hepaticum medicamentum describit hoc titulo, ἅλλη ἐπιτετευγμένη ποιεῖ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας τῶν ἐντὸς διαθέσεις χωρὶς βηχός. In ejus compositione admittitur et fraxini et betonicæ semen. *Idem*.

Urarum] Musci, βρόβον. Errorem nunc Plinii animadversum et castigatum vide XIII. 28. *Idem*.

Semen] Καρπός, Dioscor. fructus; nempe uva densa et rotundis acinis constans, qui in lanuginem abeunt. *Id.*

Effluens] Dum accensa uritur, vel dum castratur, quod magis placet. *Id.*

Verrucas papulasque et atrita corporis tollit] Quatuor membranæ, et attritu odoratus. Voss. et Chifflet. ex attritu odoratus. Lego, *Verrucas papulasque ex attritu ortas tollit*. Gronov.

Ex qua apes propolin faciunt] Lib. XI. cap. 7. e gummi populorum ac vitium pissoceros fit, non propolis. *Dal.*

Corticis denarii pondus potum] Folia trita ex aceto lepris medentur: ea-

dem vulnera glutinant, sed magis corticis tilia, fasciæ loco advoluta; nam lori modo facile flectitur. Diosc. Hæc Plinius pervertit, et perturbat. *Idem*.

Lacryma] Quæ præcis ramis fluit e medulla, dum arbor castratur. *Id.*

Tilia leniter] Hæc de philyrea Diosc. a tilia diversa. *Idem*.

Helion] Palustre, quoniam in pinguibus et uliginosis nascitur. *Idem*.

Boa] Hispani morbi Gallici papulas adhuc vocant bo as. *Idem*.

Excalfacit, extenuat, cedro assimilis] Verbum *extenuat* codex antiquus non agnoscit. Scio tamen haberi in Dioscoride Latino ex translatione Marcelli, sed in Græcis exemplaribus desideratur. Cætera in eodem exemplari sic leguntur: *excalfacit cedro alias similis: et hujus duo genera*. Pint.

Cedro assimilis. Et ejus duo genera] Voss. et Chiff. et Pintiani: *cedro alias similis. Et hujus duo gen.* Plinii fuit, *cedro alia similis*; ut, 'Omnia Mercurio similis.' Voss. quoque, altera minuta. Acad. et Gnd. *cedri desimilis*. Andegav. *cedro ata similis*. Menap. *cedride similis*. Gronov.

Illinitur et oculis in epiphoris] Rectius in eodem, *Illinitur et oculorum epiphoris*. Pintian.

CAP. IX. *De salice, et amerina, et vitilibus, et erice.*

Græci lygon vocant, alii agnon] Scribe, *Græci lygon vocant, alias agnon*, ex vetere codice. *Idem*.

Ad Venerem impetus inhibent] Ideo matronæ Athenienses in Thesinophoriis, quæ castissime celebrabantur, ejus foliis cubile substernebant. Eodem consilio quidam e piscibus lævibus ac non squamosis utebantur: Hierophantæ vero pontificatum adepti cuncta se castrabant. Sacra enim maxima castimonia tractanda esse ostendunt Mysi et Esseni ἑβραι καὶ ἑννομοί, Galli matris sacerdotes, qui virilitatem sibi adiungunt, Gymnosophistæ pomis, oryza, farina con-

tenti, Indorum magi carnibus abstinentes, Jovis in Creta sacrifici in cibum nihil admittentes quod cocum sit, et quod jure pontificio cautum erat: 'At Divos caste adnuntio, pietatem adhibento, opus amovento: qui secus faxit, Deus vindex erit.' Alex. ab Alex. iv. 17. *Dalec.*

Non multum a myrice differentem] In vetusto exemplari, *non multum bulice differentem*; scribendum forte, *non multum ab ulice differentem*. De frutice, qui ulex dicatur, supra dissimulavimus ex auctoritate Plinii xxxiii. 4. *Pintian.*

Flores apibus gratissimi] Opt. *floris*: et suavius sonat: *Genista quoque vinculi usum præstat: floris apibus gratissimi.* Gronov.

Docuerim] Supra xix. 1. Vide et cap. 2. lib. ejusd. *Dalec.*

Homerus] Locus est Iliad. B. καὶ δὴ δοῦρα σέσσηπε νεῶν, καὶ σπάρτα λέλυνται, de quo Varro apud Gellium: 'Ego,' inquit, 'apud Homerum sparta non plus spartum significare puto, quam σπαρτοὺς, qui dicuntur in agro Thebano nati. In Græcia sparti copia modo cæpit esse ex Hispania. Neque ea ipsa facultate usi Liburni, sed hi plerumque loris naves suebant, Græci magis cannabe et stupa, cæterisque sativis rebus, a quibus σπάρτα appellabant.' Eustathius fumes e sparto, id est, genista, compactos interpretatur, de quibus proverbium vetus jactatum est, τὸν λίθον ποτὲ τὸν σπάρτον ἄγειν. Guilandin. c. 9. in Plinium. Quod Varro σπαρτοὺς in agro Thebano genitos memorat, serpentis dentibus a Cadmo disseminatis, γηγενεῖς vocat Aristoteles primo ποιητικῆς, σπαρτὸν γένος Æschylus in Tragedia ἐπτα ἐπὶ Θήβας. Ei familiæ signum affixum nativumque fuisse lanceæ figuram tradit Plutarchus lib. de iis, qui seras pœnas luunt. Dion. iv. sermone de regno. Idem Aristoteles citato loco. Victorius viii. 16. Apollodorus id fuisse

narravit, Ovid. quoque Met. iii. *Canterus* v. 1.

Græci eodem nomine appellant] Falitur Plinius. Græci non σπάρτον vocant, sed σπάρτιον. *Dalec.*

Cum fronde in aceto] Ineptum hoc, cum foliis carere auctores testentur. *Idem.*

Myricen, quam et tamaricen vocat] In apographo nostro, *Myricem cumericen vocat Lenæus*; scribo, *Myricem chamericen vocat Lenæus*; nam erice fruticosa est arbor, tamarici similis, multo tamen brevior, auctore Dioscoride lib. i. capite de Erice: 'Vocabat igitur Lenæus myricen propter hanc similitudinem cum erice,' et alludens ad ipsum myrices nomen, non myricen, sed chamericen, hoc est, secundariam ericen, et imitatricem erices. *Pintian.*

Similem scopis] Eandem usum præbere ad domos converrendas, et inquinamentis purgandas. *Dalec.*

Nec seratur unquam] Apud nos, sed in Ægypto et Syria tantum. *Idem.*

Corinthus, et quæ circa est regio, bryoniam vocat] Lego, *Corinthus et quæ circa est Græcia bryam eam vocat*, tum ex citato semper exemplari, tum ex ipso Plinio xiii. 21. 'Myricen,' inquit, 'et Italia, quam alii tamaricem vocant, Achaia autem bryam.' *Pintian.* *Corinthus, et quæ circa est regio, &c.]* Bryan, ut xiii. 21. quoniam, ut Dioscorides ait, et florem et fructum gignit βρυῶνη, muscosum. *Idem.*

Datur sanguineu] Hæc de fructu Diosc. cui tamen facultate similem esse corticem mox subjungit. *Idem.*

CAP. x. De virga sanguinea, et silere, et ligustro, et albo, et edera, et cistho, et cisso, et erithrano, et chamæcisso, et smilace, et de clematide.

Virga sanguinea] Modestinus in l. penult. ff. ad leg. Pomp. de parricid. antequam sacco parricidæ inderentur, ostendit in more fuisse positum, ut virgis sanguineis cæderentur, nempe ex hac arbore sumptis, non, ut qui-

dam legunt, *sagmineis*, aut, ut alii interpretantur, 'sanguine tubentibus, ac rorantibus,' quoniam hoc lignum infœlicissimum haberetur, ac maxime infame. Magins iv. 8. Sanguinem fruticem vocat auctor xvi. 18. *Dalec.*

Præsanavere] Celerius quam opus esset, sanata sunt. *Idem.*

Sileris folia] Siler Aloisius esse putat salicem latifoliam, candido folio, e cuius cinere, sulphure, et aphronitro fit pulvis excutiendis machinis bellicis utilis. Vide supra xvi. 18. *Idem.*

Ligustrum eadem arbor est] Legend. *Ligustrum*, si hic eadem arbor est quæ in Oriente Cypros, suos in Europa usus habet. Vide Salmas. p. 1001. b.

Psilothrum est phthiriasineque tollit] *Psilothrum est. Phthiriasin æque tollit*, vetus codex legit. *Pintian.*

Sub his maxime nascitur hypocisthis] Lege: *Sub his maxime nascitur hypocisthis*: jam inter hederas diximus *cissos* *Erythranos* ab his appellatur similis *hederæ*. *Cissos* Plinio proprie dicitur genus *hederæ*, quæ riget et sine adminiculo stat. *Salmas.* p. 367.

Quam inter ederas diximus] Obliviose citat hoc Plinius. Nullam enim *hypocistidis* prorsus mentionem fecit in *ederarum* historia et descriptione xvi. 34. *Dalec.*

Hypocisthis quam inter hederas diximus] Memoriam Plinii requirit *Dalecampius*. Sed forte librariorum culpa est, non Plinii. Ut *Salmasius* tentaverit, videre licet ad *Solin.* p. 367. *Vossianus*, inter herbas. Scribas igitur censeo: quas inter herbas dicemus: et præstitit xxvi. 8. Sic xxix 6. 'Stibus quid sit, dicemus in metallis.' *Gronov.*

Cissos erythranos] Legendum, *cissos erythrodanon*. Hæc ex *Theophr.* Hist. ix. 14. quo tamen loco non ait *Theophrastus erythrodanon* cistum aut esse aut vocari, sed folium habere cisto simile, rotundius. Vide supra xvi. 34. *Dalec.*

Tantumque vim accipiunt] Scribendum arbitror, *tanta vi ut sanguinem urina detrahant*. Reliqua supervacanea puto. *Pintian.*

Tantumque vim accipiunt, ut sanguinem urina detrahant] Quatuor exarati manu, *tantam vim accipiunt*. *Voss.* *tantam vim accipi, ut sanguinem urina detrahant*: belle, modo corrigas, *tantam vim acini*. Supra, 'Acini quoque ex eadem alba terni;' et, 'Ejusdem acinos quinque tritos.' De urina et sic supra: 'Aquam, quæ inter cutem subierit, urina educit *Erasistratus*;' sic enim et *Vossianus*. *Pintianus* scribendum arbitrabatur: *tanta vi ut sanguinem*. *Gronov.*

Item chamæcisson] Error hic Plinii animadversus et castigatus est xvi. 34. ultimo. Alia est *chamæcissos* descripta infra cap. 15. hujus libri. *Dalec.*

Alterum immortalitati proximum] Scribendum reor, *Alterum in montanis ali aut proxime*, &c. quoniam sequitur, 'Alterum genus culta amare.' *Pintian.*

Comantibus] Observa, 'comare,' quod foliorum et frondis proprium est, dictum de racemo: præterea *corymbum* de acino. *Dalec.*

CAP. XI. De *harundine*, et *papyro*, et *cbeno*, et *rhododendro*, de *rhue erithro*, et de *erythrodano*, *alyso* et *raticula*, et *apocyno*, et *rove marino*, et *cachry*, et *sabina*, et *solagine*, et *samulo*, et *gummi medicinis*.

Et succus ejus fitque elæterio] Absurdum hoc, nescio e quo petitum. *Idem.*

Multum enim et ipsam harundinem] Aliter in vetusto codice, *multa enim de ipsa harundine tradunt*; cætera superfluant. *Pintian.*

Cum inaruit] Ad eum usum *papyri* caulem, advectum *Ægypto*, jam exsecum et aridum aqua mergebant, madefactumque et in oblongam cylindri formam arcte vinculo ligatum siccare permittebant; deinde cum opus esset

exolutum fistulis indebant, ut intumescens earum os aperiret: qua ratione cheirurgi nostra tempestate medullam Indici milii, Gentianæ radicem, spongiam cera imbutam immittunt. Alexandro Probl. 1. 93. papyrus σφαιρωθεῖσα alvo suppressa, balani modo subjicitur in sedem, ut diductis sedis musculis, feces exeant. σκευασθεῖσαν ad recludendas fistulas Dioscorides poscit, id est, qua industria diximus paratam, quo loco Marcellus et Cornarius legendum putant, σκελετευθεῖσαν, arefactam et siccutam, ὡς σκελετόν. Guiland.

Ad laxandas siccandasque fistulas et intumescendo] Verba præpostere locata, legendaque, ut sentio, sic: ad laxandas aperiendasque fistulas ad introitum medicamentorum, siccandasque in tumescendo. Pintian.

Charta quæ fit ex ea] Apud Galenum et Paulum Pastillus διὰ χάπτου describitur ad oris nomas et naturalium insignes. Dalec.

Foliis myrti, cauliculis brevibus] His verbis describere Plinius videtur rhum Monspensulanam, cujus historia traditur in silva universæ historiæ plantarum. Idem.

Rhus, quæ erythros appellatur] Inepite Plinius rhum erythron differre putat ac distinguit a rhoë coriariorum. Idem.

Rami cum foliis imponuntur] Succus cum foliis bibitur: θηριοδῆκτοις βοηθεῖ χύλος μετὰ τῶν φύλλων ποθεῖς. Plinius legisse videtur: βοηθεῖ καυλὸς μετὰ φύλλων ἐπιτιθεῖς. Cornarius.

Mirum est quod additur] Plutarchus tertio Symposiacōn scribit alysson, si manu teneatur, vel omnino aspi-ciatur, singultu liberare: quo loco pro λυγμοῦ quidam legendum putant λύσσης. Est apud Pausaniam in Arcadicis Alysson fons, oppido Cinæthiænsium vicinus, cujus aqua potu sanat a cane rabioso commorsos. Alysson hoc Plinii Dioscoridis historiæ nihil convenit, ut ii prorsus re-

jiciendi non sint, qui alysson Plinii herbariorum asperulam esse putant. Alysson Galeno est folio prasii, flore cyaneo, de Antidotis lib. 11. Dalec.

Sanem conspecto omnino frutice eo siccari] Posset legi, Sanitatem suspenso omnino frutice conciliari; vel sic: fascino suspenso omnino frutice occursari. Dioscorides libro tertio capite de alyso: 'Quinetiam domi suspensam sanitatem creditur facere, fascinationesque omnes ab hominibus pecoreque omni avertere.' Pintian.

Medetur morbo regio et ipsa decocti ejus potu] Pintianus e suo, et ipsa decocta et jus potum. Voss. decocta ejus potu. Lege, decocta ejus pota. Gronov.

Lanuginoso] Siliqua folliculari concluso, quæ lanugine plena est. Dalec. Pro thure assumitur] Virgilinus in Calice: 'Herbaque thuris opes priscis imitata Sabina.' Idem.

Illinitur igni sacro et carbunculis] Aliter, ut opinor, distinguenda verba et scribenda: Illinitur igni sacro et carbunculis ex vino. Cum melle pota regio morbo medetur. Dioscorides libro primo, capite de herba Sabina. Pintian.

Sacro facto priusquam legatur pane vinoque. Voss. pure vinoque. Forte, thure vinoque. Gronov.

Samolum] Samolum Pulsatillam esse puto, quam etiamnum hodie Bononienses vocant Samiolo, ut ait Anguillara lib. xi. Dalec.

Item ambustis arteriæ vitiis] Lego alia distinctione: Item ambustis, arteriæ vitiis inutiles. Urinam cient; nam quoniam præcesserat, dentibus inutiles esse, interpositis his quibus prosunt, redit rursus ad incommoda, atque inutiles esse ambustis et arteriæ vitiis. Pintian.

Amuritulinæ hebetat] Medicamentorum acrimoniam hebetat, quibus admiscetur. Diosc. de gummi Ægyptiæ spinæ. Dalec.

Astrictis cæteris. Quæ ex amygdala amara est] Scribendum arbitror, *As-tringit plus cæteris quæ ex amygdala amara est, spissandique viribus efficacior;* ut in initiis capitis sequentis: ‘et ipsa stringit spissatque;’ sic enim legitur in scripto exemplari. *Pintian.*

CAP. XII. *De spina Arabica, et spina alba, et acanthio et acacia.*

Spinæ Arabicæ laudes, &c.] Duo posteriora verba capitis præcedentis his adjungenda, et legend. *Spinæ Ægyptiæ sive Arabicæ laudes in odorum loco diximus. Et paulo post legend. Est et acacia spina, fit in Ægypto alba nigraque arbore, item viridi, sed longe melior est prioribus. Salmas. p. 530. a.*

Spinæ Arabicæ laudes in odorum] De Ægyptia spina tractatum est XIII. 9. et 11. De Arabica nusquam. Incogitanter et obliwise hoc Plinius. Lego: *Spinæ Ægyptiæ laudes in odorum loco diximus. Arabica spissat, &c. Dalec.*

Est et acaciæ spina. Fit in Ægypto alba] In vetusto codice: *Et acaciæ spina fit in Ægypto alba nigraque arbore. Est itidem viridis, sed longe, &c. Pintian.*

Nimio validius] Quia ætate finetus immaturus acerbissimus est. *Dal.*

Qui valde rufus] Quoniam acerbior fructus e quo extrahitur. *Idem.*

CAP. XIII. *De vulgari spina, et silvestri, et de erysisceptro, et de appendice spina, et pyxacantho, et paliuro, aquifolia, et taxo, et rubis medicinæ.*

Vulgaris quoque hæc spina] Legend. *Vulgaris quoque hæc spina, ex qua iniæ fulloniæ implentur, radices usus habet, præter spinas quidem multi. Inter odores, et ad unguenta utuntur alia, aspalathum vocantes. Est sine dubio hoc nomine spina silvestris in Oriente. Tribus illis totis capitibus tractat utilitates et medicinas, quæ ex variis spinis capiuntur. Vulgaris, inquit, spina, quæ fullonibus inias*

præbet ad vestimenta polienda præter spinas, utiles fullonibus, radices etiam habet multi usus. Vide Dioscoridem. Salmas. p. 391. b. 392. a. 395. b. 396. b. et 397. a. Dicit apud Plinium etiam in vetustissimis exemplaribus *Hispaniam et Hispanam* reperisse scriptum pro *Spina*. *Vulgaris quoque hæc spina, &c.]* Spinam fulloniam hic intelligo hippophæston, quemadmodum et lib. XVI. cap. ult. Dioscorides certe et hippophæes et hippophæston spinas esse fullonias tradidit. Vide infra XXVII. 10. *Dalec. Vulgaris quoque hæc spina]* Potior lectio: *Vulgaris quoque spina est, qua cortinæ fulloniæ implentur. Nec cortinæ habet nostrum exemplar, sed lanæ. Pintian.*

Radicis usus habet] Struthii, ad lanas purgandas, molliciemque ac candorem conciliandum. *Dalec.*

Aspalathum vocantes] Oscitanter Plinius aspalathum orientalem aliam esse putat, quam Rhodium. *Idem.*

In Nisyro et Rhodiorum insulis] Sincerior lectio, in *Nisyro et Rhodo insulis*, ex Dioscoride libro primo capite de Aspalatho: ‘Nascitur,’ inquit, ‘ad Istrum et Nisyrum: in Syria quoque ac Rhodo.’ *Pintian.*

Quem alii erysisceptum] Legend. *Quem alii iriscepton, alii diathoon, Syri diaxyron vocant: ἰρισκῆπτον dicebantur loca et frutices, quibus iris innitebatur atque incumbibat, quæ et odoratiora fieri existimabantur. Salmas. p. 397. b.*

Alii adipsatheon, sive dipsacon, sive diacheton] Scribi posset: *Alii sphagnon sive phasganon, sive diaxyron*, ex Dioscoride libro primo, cap. de Aspalatho. *Pintian.*

Sanguinem reddentibus medetur decoctum ejus] Vocabulum *cortex* non est in antiquo exemplari. Ego vero et paulo ante superfluere puto. Dioscorides loco ante allegato: ‘Sistit alvum et sanguinis excreationes potum decoctum ejus. Solvit præter-

ea inflationes et strangurias.' *Idem.*

Appendix] Vulgo *Berberis*. Dalec.

Baccæ] *Oxyacanthæ*, de qua intel-
ligenda quæ sequuntur. *Idem.*

Purgationi] *Sistendæ*. *Idem.*

Flore ejus aquam glaciari] Ex ejus
certe cortice viscum fit. *Idem.*

Recubitu propius adlabi] Quid si
legas, non *recubitu*, sed *rei petitæ* ?
Pintian.

*Ideoque ex eis mora vel hominibus
cibos]* Acad. *Ideoque et moracis bestiis
vel hominibus*. Voss. duo et Gud. *et
ex moratis bestiis vel hominibus*. *Bes-
tiis* et editum inveniebat Hermolaus,
qui delevit. Opt. *Ideoque et mora
his, hoc est, vel hominibus cibos, dedit*.
Pulchrius utique, non tantum pleni-
us. Gronov.

Cauliculorum ex vino decoctum] In
aliis exemplaribus *calculorum* scrip-
tum invenias, non *cauliculorum*; hand
omnino spernenda lectione; nam in
fine capitis alterum genus rubi tra-
dit, qui gignit pilulam castaneæ si-
mitem, præcipuo remedio calculosis.
Sed quoniam Dioscorides succum ex
foliis caulibusque expressum, mox in
Sole densatum, multos in medicina
usus habere tradit, quod et Plinius
paulo ante dixit, rem in medium re-
linquo. *Pintian.*

Alterum genus rubi est] Hæc omni-
no sic evolvenda et restituenda sunt:
*Alterum genus rubi est, in quo rosa nas-
citur. Cynosbaton vocant, alii cyno-
spaston. Folium habet vestigio hominis
simile. Gignit pilulam castaneæ (ejus
echino) similem præcipuo remedio calcu-
losis. Aliæ est cynorrhodos, quam prox-
imo dicemus volumine. Fert et chamæ-
batos uram nigram, &c.* Dalec.

Pilulam] Eam in rosa silvestri
spongiolam vocat cap. 2. lib. prox-
imi. *Idem.*

CAP. XIV. De cynosbato et Idæo rubo,
et rhuanno, et Lycio, et sarcocolla, et
de oporice medicinæ.

Vestigio hominis simile] 'Αγνώδες.
Theoph. Hist. III. 18. Plinius legisse

videtur ἰχνῶδες. Athenæus legit ἀγ-
λῶδες, Hermolaus γλειῶδες, Milletus
ἀγριῶδες. Plinium recte legisse arbi-
tror. *Idem.*

Fert et uram nigram] Plinius Cy-
nosbati historiam, ejus fructus sub-
ruber est foliumque ἰχνῶδες, miscet
ac confundit cum chamæbato, quod
uram nigram fert, sive morum uræ
simile, ejus rubi modo, quem erectum,
ac procerum, ὀρθοφυῆ, vocat Theoph.
Legendum porro sic est: *Fert Cha-
mæbatos et uram nigram, in cujus aci-
no, &c.* ut diximus superiori capite.
Idem.

Alia est a cappari quam medici] Qua-
tuor scripti, *Alia est capparin quam*.
Hermolaus addidit præpositionem.
Voss. *tota alia quam cappari quod me-
dici cynosbaton appellant*. Sic xx. 15.
'De cappari satis diximus inter trans-
marinos frutices. Non utendum trans-
marino: innocentius Italicum est.'
xxv. 8. 'Ferunt bacculas parvas, ut
cappari.' Sic Voss. et Chifflet. Gron.

Cynosbaton] Rubus 1. qui morum
fert 1. excelsus, βάτος. 2. humi stratus
χαμαίβατος, νευρόσπαστος. 2. qui rosam
gignit. 1. cynosbatos, sive cynospas-
tos, Eglantier. 2. cynorrhodos. Rosier
saucage. 3. Idæus, Framboisier. 1. spi-
nosus. 2. non spinosus. Dalec.

Idæus rubus appellatus est] Diosco-
rides Idæum dictum vult, non quod
in Ida tantum nascatur, sed quod ibi
copiosissime proveniat. *Idem.*

Quoniam in Ida non alias nascitur]
Salmasius in Epist. de Cruce pag.
461. Plinio Dioscoridem opponit,
qui πολλὴν ἐν Ἰδῇ γίγνεσθαι tradat,
quum Plinius, ibi tantum nasci. Sed
non tradidit hoc Plinius; nam Chiff.
aliis. Lege, *quoniam in Ida non alius
nascitur*, ut Vossianus. Gronov.

*Rarioribus calamis innocentioribus-
que]* Non calamis habet nostrum ex-
emplar, sed foliis. Nentra lectio pla-
cet; verior esset, *rarioribus aculeis
innocentioribusque*. Dioscorides lib. IV.
cap. de rubo Idæo: 'Spinas habet

breves. Invenitur et sine spinis aliquando.' *Pintian.*

Rhamnos] *Rhamnum ἀλεξιάρην* Nicander vocat, quia nocturnos incubos, lemures, striges avertit efficaci amuleto: quo argumento in parentationibus ante fores suspendebatur. Meminit et Lycophron, et Enphorion his verbis, ἀλεξίκακον φύε ῥάμνον. Spinam Janalem hunc esse volunt celebratam ab Ovid. in Fastis: non autem spinam nuptiarum facibus auspicatam, cujus mentio fit xvi. 18. 'Sic fatus spinam, qua tristes pellere posset A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.' Et rursum: 'Virgaque Janalis de spina sumitur alba, Qua lucem thalamis parva fenestra dabat.' Rhod. xxii. 31. *Dalec.*

Candidior et fruticosior] In vetusto codice, *candidior et fructuosior et ramos spargens, erectis aculeis.* *Pintian.*

Is floret ramos spargens] Dno prima vocabula nescit Vossianus, contentus habere: *rhamnos appellatur a Græcis, candidior, fruticosior et ramos spargens.* Quatuor alii tamen aliquid infuscatum ostendunt exhibendo: *candidior frutex is floret.* *Pintiani* codex, *candidior et fruticosior et ramos spargens erectis.* Gronov.

Quod vocatur Lycium] Hoc falsum, et a nemine proditum. *Dalec.*

Alter ille candidior adstringit] Sic *Pintian.* cum lgeretur, *Alterque ille.* Menap. *aliter ille candidior.* Voss. *Ille autem candidior.* Vide ad *Livium* xxxv. 40. Gronov.

Lycium præstantius] *Lycium* Indi vocant. Græci, quoniam Indicum nomen non satis noverant pro cate, principio quidem acanthon nominarunt: et quia in Lycia et Cappadocia ea arbuscula buxi folio est, pyxanthum appellaverunt, arboris Indicæ figuram ignorantes, quæ tamarisci folium habet, alias spinosissima. *Dal.*

Spuma ejus ac flos quidam medicamentis oculorum] *Quidem, non quidam,* in exemplari antiquo et nonnullis ex-

cusis. Scribendum igitur commutatis verbis: *Spuma ejus ac flos medicamentis quidem oculorum adduntur, &c.* *Pintian.*

Hulcera recentia, et serpentina, ac putrescentia] Verbum *recentia* non habetur in eodem: recte. *Dioscorides* lib. i. cap. de Lycio: 'Reduvias idem, putrescentiaque, et quæ serpunt ulcera sanat.' *Idem.*

In naribus clavos, suppurationes] *Auribus* in eodem, non *naribus*, veriore lectione. *Dioscorides* eodem loco: 'Facit ad purulentas aures, tonsillas, exulceratas gingivas,' &c. *Idem.*

Indici] Optimi *Diosc.* non *Indici Dalec.*

Spinæ] Arboris in Perside nascentis. *Diosc. Idem.*

Pollini thuris similem] Scribo, *pollini thuris similem, cum quadam acrimonia dulcem, gumminosam: sistit fluxiones;* tum ex vetere exemplari, tum ex *Dioscoride*, qui lib. iii. de sarcocolla, adulterari admixto gummi prodit. *Plinius* quoque supra xiiii. 11. inter gummi genera sarcocollam numerat. *Pintian.*

Cum vino tusa sistit fluxiones] Voss. *dulcem cumminosam sistit.* Scribebam, *cum quadam acrimonia dulcem, gummosam.* xiiii. 11. 'Fit et ex sarcocolla (ita vocatur arbor) gummis utilissima pictoribus et medicis, similis pollini thuris, et ideo candida quam rufa melior.' Sic enim scribendum diximus. Confirmat quod de eadem scribit *Dioscorides* iii. 99. δολοῦται δὲ κόμμεως αὐτῇ μιγνυμένων. Vocabulum habes xii. 9. 'Indicum humidius et gummosum.' Ubi etiam *Chiff.* et *Andegav.* 'cumminosum.' *Acad. Gnd.* Menap. 'gumminosum.' xxi. 9. 'Foliis echinatis, pinguibus, tactuque gummosis.' Voss. 'cumminosis.' xxvi. 8. 'Virus redolens gummosum,' a *Gelenio*; cum esset 'fuminosum.' *Chiff.* 'gumminosum.' Voss. 'summinosum.' *Andeg.* et *Acad.* 'cuminosum sub.' Quæ perpetua varietas op-

timorum et mediocrium codicum facit, ut ipse Plinius hoc vocabulo sic formato usus videatur, 'gumminosus;' nam et 'gummen,' 'gumminis' dixere. Palladius Novembri, tit. 7. 'Mense Martio extremo prunus inseritur, vel mense Jannario antequam incipiat gummine lacrimare.' Ita enim Mss. ubi vulgo *gummen*. Neque hoc omnino improbamus, sed quid in membranis non unis invenerimus significavimus. Unde possis etiam: 'antequam incipiat gummina lacrimare.' Idem dixit 'gumma' Octobri tit. 12. 'In cerasis hoc servandum est, et in omnibus gummatibus, ut tunc inserantur, quando his vel non est vel desinit gumma effluere.' 'Gumminosam' et Pintianus. Hoc etiam tacere non debui semper in Vossiano, immo et in aliis, *fluctiones*, non *fluxiones*, quotiescunque id vocabulum occurrit, conspici. Gronov.

CAP. XV. De *chamædrye*, et *chamædophne*, et *chamelæu*, et *chamæsyce*, et *chamæcisso*, et *chamæleuce*, et *chamæcyparisso*, et *amyclopraso*, et *stachie*, et *clinopodio*, et *centunculo*, et *clematide* Ægyptia medicina.

Chamædaphne unico ramulo est] Legend. *Chamædaphne* unico ramulo est, cubitali fere, folia tenuia, lauro similium, semen rubent adnexum foliis, illinitur doloribus capitis recens. Salmasius, 404. a.

Folio tenui lauri similitudine] Voss. *Chamædaphne* unico ramulo est, cubitale ferme, folia tenuiora lauro folia. Semen rubens adnexum foliis. Corrige leviter: cubitali ferme: folia tenuiora lauri folia: semen adnexum foliis. Acad. Gud. Menap. tenui folio ut lauri semen. Andeg. folia tenui ut laurum folia. Gronov.

Chamelæu] De *chamelææ* succo vide xxv. 7. ult. et xv. 7. princ. Dal.

Claritati oculorum et contra suffusiones] Si Dioscoridem audimus lib. iv. non cum rino cocta inuncta, legemus, sed cum melle inuncta. 'Claritati,' in-

quit, 'oculorum et contra caligines, suffusiones, incipientes nubeculas, cicatrices, litus cum melle utilis est.' Qui locus a Marcello interprete negligenter Latine versus est. Pintian.

Chamæcissos spicata est tritici] Alia est *chamæcissos* descripta cap. 10. ult. hoc libro. Dalec. *Chamæcissos spicata est*, &c.] Locus est, ni fallor, vitiatissimus; quem si ad libellam Dioscoridis exæquare velis, sic leges: *Chamæcissos spithamæis est ramulis, quinis fere foliis*. Lege Dioscoridem lib. iv. cap. de *chamæcisso*. Hac dictione *spithamæus* pro *dodrantali* Plinius supra usus est vii. 2. 'Super hos,' inquit, 'extrema in parte montium *spithamæi* Pygmæi narrantur, ternas *spithamas* longitudine, hoc est, ternos *dodrantes* non excedentes.' Nec audiendus Hermolaus, qui in Dioscoridis Corollario supra dicta verba pro veris Plinianisque agnoscit. Pintian.

In vini cyathis duobus] Longe hoc a Dioscoridis placitis diversum est. proinde non dubito quin aliqua hic verba librariorum incuria prætermittantur; nam in Dioscoride tres sunt *cyathi*, non duo: et ab *ischiadiciis* hanc potionem insigniter amaram 40. aut 50. diebus bibendam præcipit: ab his autem qui regio morbo laborant, 5. aut 6. diebus, non 7. Verba ejus subtexui ex lib. iv. cap. de *chamæcisso* sen terrestri hederæ: 'Contra coxendicis dolores trioboli pondere in aquæ *cyathis* tribus quadraginta quinquaginta diebus folia ejus ntiliter bibuntur. Quin etiam foliis suffusiones quinque aut sex diebus pariter pota emendant.' Idem.

VII. diebus] Tricenis aut quadragenis diebus, Diosc. Dalec.

Farfurum] *Farfurum* Plantus vocat in Pænulo. Versus est: 'Eo prosternebam folia *farfari*, ne scilicet viscus adhæresceret.' Idem.

Chamæpeuce] Quidam aliam esse non putant *chamæpityn*. Idem.

Porri similitudinem] Rondelet. legit *prasiū*. Pro voce Græca *πρασόν*, Plinius legit *πράσον*. *Idem*.

Palmi altitudine] Dioscorides lib. iii. 'duorum palmarum altitudine.' *Pintian*.

Itali centunculum vocant] Verbum *Itali* delendum; reliqua sic legito: *Centunculum vocant nostri, foliis ad similitudinem, &c.* ex antiquo codice. *Idem*. *Itali centunculum vocant, &c.*] Aloisio herba, quam Dodonæus pingit pro helixine cissampelo; sed vires non conveniunt. Placet magis Dodonæi iudicium, qui herbæ impiæ genus centunculum vocat, l. 60. *Dalec*.

Græci autem clematidem. Est ejus egregius] Tria illa verba, *Græci autem clematidem*, in codice nostro desiderantur, et quidem recte. Centunculus enim 'gnaphalion' a Græcis vocatur, auctore Dioscoride, non 'clematis.' Cætera sic scribe: *egregii effectus ad sistendam alvum, ex eodem codice. Pintian*.

Sed Græci clematidas et alias habent] Scribendum censeo: *Græci clematidas duas habent*, ut reliqua deleantur, ex Dioscoride, qui duas clematidis species agnoscit lib. iv. *Idem*.

Quam aliqui echiten vocant] Clematidem priorem. Echiten sive echion, ut legitur c. 9. libri sequentis, ideo vocarunt, quod imposita serpentium et viperarum morsibus juvamentum præstet, auctore Dioscoride. *Dalec*.

Et pedales, foliosos] Detrahe conjunctionem et, cætera mutato ordine sic lege: *ramos habet pedales, foliosos, non dissimiles scammonia, ex antiquo codice. Pintian*.

Tenuem scammoniam: et pedales, foliosos] Voss. *tenuem scammonia ramos habet bipedales foliosos non dissimiles scammonia nisi quod*. Lege: *nonnulli tenuem scammoniam. Ramos habet bipedales, foliosos, non dissimiles scammonia, nisi quod nigriora minoraque sunt folia*. Diosc. iv. 7. κλήματα δ' ἔχει μα-

κρά, ut legit Jo. Cornarius pro μικρά. Alii quoque quatuor nostri, ut et Pintiani: *Ramos habet pedales*. Nempemannus secunda τὸ bi virgulis confixerat in optimo codice. xxv. 2. 'Bipedali fuit altitudine.' Gronov.

Ex aceto dentium dolores sedant] In eodem, *ex aceto edentium venerem stimulant*; cætera supersunt. Dioscorides tamen lib. iv. clematidem dolores dentium mitigare prodit. Et in calce capitis, *polygonitis*, non *polygonitides*, in eodem. *Pintian*.

Ex aceto dentium dolores sedant. Venerem stimulant] Voss. *Ex aceto edentium Venerem stimulant*; ut et Pintianus. Gronov.

Ægyptia cognomine] Prior Dioscoridis, qui hujus cognominis nusquam meminit. *Dalec*.

Quæ ab aliis daphnoides] Et myrrhinoides Galeno Simplic. lib. vi. *Idem*.

Folio lauri] Colore, et figura, multo minore. Diosc. Hæc omnia Plinius mire confundit et perturbat. *Idem*.

CAP. XVI. *De aro et dracunculo, et dracontio, et ari, et millefolio, et herba ejusdem nominis, et pseudobunio, et yrrhi, et onobrichi medicina.*

Ægyptus hanc maxime gignit] Postrema illius capitis verba cum seq. cap. junge, et leg. *Ægyptus hanc maxime gignit, quæ et Arum, de qua inter bulbos diximus, &c. dracontium silvestrem esse pronuntiando*. Vide Salmas. p. 974. a.

Aros radicem nigram] Talis est ari Ægyptii, non nostratis. *Dalec*.

Unde et ei nomen] Fallitur Plinius. 'Dracunculum' herbarii vocant, aut quod veluti serpentium maculis picturatum caulem habeat, aut quod venenis anguium resistat. *Idem*.

Tantumque inesse ei virus, ut olfactum] Voss. excludit τὸ inesse; et absque illo satis constat oratio. Gronov.

Pectoris vitia purgare] Hæc omnia quæ sequuntur de dracontio, non aro, Dioscorides scribit, quamvis radicem ari et folia dracunculi vires easdem

habere tradat. *Dalec.*

Epiphoris elixum imposuere] Verbum *elixum* redundat ex antiquo codice. *Pintian.*

Infundens aurium dolori] *Infunditur et aurium dolori* in eodem. *Idem.*

Et purulenta excreantibus farina] *Pura* in eodem; ut sit pluralis numerus a singulari *pus*, non *purulenta*, et *farina*, non *farina*. *Idem.*

Diodotus plithisicis e melle ecligmate, &c.] Vide Reines. Var. lect. II. 7. p. 172.

Alvum inaniant] Ursi, cum latebris exeunt, id devorant laxandis intestinis, alioqui concretis, VIII. 36. *Dalec.*

Majorem] Nam et minor quidam est, in Sardinia, Corsica, et Majorica frequens, de quo vide cap. alterum ultim. lib. XXV. *Idem.*

Ut et menses] Parum credibile, aë herba tam acri sisti menses. *Idem.*

Foliis betæ] Hoc primum est a Matthiolo depictum. *Idem.*

Alii radice longa] Hoc est draconitium palnstre pictum a Dodonæo. *Idem.*

Folio majore] Hoc est draconitium majus vulgare. *Idem.*

Aris] Arisaron. Diosc. Calicem ille vocat XXVI. 8. *Idem.*

Herbam in pratis] Stratioten myriophyllon intelligit. *Idem.*

Myrrhis, quam alii smyrhizam] Legend. *Myrrhis quam alii myrirusam, alii myrrham vocant, &c.* Alibi cum Geranio eam confundit, ac de ea sic scribit, XXVI. 11. 'Geranion aliqui myrin, aut myrrida appellant.' Vide Salm. p. 707. b.

Subvenit et plithisicis in sorbitione] Adde verbum *data*: in sorbitione *data*, ex vetusto exemplari. *Pintian.*

CAP. XVII. *De coriacesia, et callicia, et menaide, et aliis XXIII. et medicinis earum, quas quidam Magicas esse dicunt, et de considia, et de aproxi, et de recidivis.*

Et aliis XXIII.] In his recensens

dis prætermisit *latacen* memoratam XXVI. 4. *Dalec.*

Coriacesia] *Coriacesiam* ἀπὸ τῶν κορῶν, a virginibus; calliciam vero ἀπὸ τοῦ κάλλους, id est, a pulchritudine. *Idem.*

Aquam glaciari] In mucosum lentorem spissari, ut et tragacantho, et aquifoliæ flore supra cap. 13. hujus libri. *Idem.*

Aproxis] Προσέλααι, accedere: ἀποξίς, quod metu et pavore accedere propius non auderent. *Idem.*

Pythagoræ pertinax fama antiquitasque] Verum *Pythagoræ pertinax fama antiquitasque* vindicavit in vetusto codice. *Pintian.*

Et id ipsum auctoritatem voluminibus] Non *voluminibus* in eodem legitur, sed *voluminum*; ut scribendum putem *volumini ei*. *Idem.*

Democriti certe chirocinetæ] In eodem *hirocmeta*, quasi sacros labores dixeris: nota illa Græcorum in inscribendis operibus felicitate. *Idem.*

Chirocinetæ esse constat] Libri nomen, ideo sic dicti, quod assidue manibus tractari debeat. *Dalec.*

Aglaophotin] De aglaophotide, quam et cynospastum vocat, vide miram historiam apud Ælian. de Animal. XIV. 24. et 27. *Idem.*

Herbam] Hanc baliaras nomine describi volunt a Josepho Belli Jud. lib. VII. vocarique Æliano cynospastum terrestre, Democrito marmarida, cynocephalian et osiritin Appioni, Homero moly, præoniam Galeno. Guilandinus in Plinium XIII. 3. *Idem.*

Propter eximum] Vel potius ob lucidum splendorem. *Idem.*

Marmaritin vocari] Imo potius, splendens et nitens, ἀπὸ τοῦ μαρμαρίζειν. *Idem.*

Nasci in Tardistilis Indiæ] Scribendum fortasse, in *Taxilis Indiæ*; de quibus Plinius VI. 20. et cæteri. *Pintian.*

Eandem hippophorada appellat] *Equi*, non *equæ*, vetus lectio. Et si indi-

tum est ei nomen, quod equi caveant eam, *hippophobada* scribendum esse in aperto est. *Idem.*

Instabilitatemque mentis] Amentia fatuitatisve periculum. *Dalec.*

Arianidem in Arianis gigni] *Arianida* antiquus codex: rectius; ut paulo ante *hippophobada* et *adamantida*: et infra *Meroida* potius quam *Meroidem* legerem. *Pintian.*

Therionarca] Alia est *therionarca*, nobis familiaris, roseo flore, descripta xxv. 19. *Dalec.*

Filio lactuce] Genus fortassis aliquod tithymali. *Idem.*

Ophiusum] *Dracontii* genus aliquod. *Idem.*

Ut mortem sibi eo metu consciscant] Vide Alex. ab Alex. iii. 5. quo loco varia pœnarum genera sontibus et noxiis apud diversas gentes constituta memorat. *Idem.*

Quæ ob id nomine alio] Scribendum videtur *potamitis*, non *potamantis*, hoc est, fluvialis sen flumineæ. *Pintian.*

Syssitieterida a convictu] *Hestiatierida* in apographo nostro, non *Syssitieterida*, non minus probanda lectione. *Idem.*

Syssitieterida a convictu in Perside nominari] Acad. et Gudianus, *hesutaterida*. Chifflet, *hestitaterida*. Voss. *hæstitaterida*. Andegav. *hesytiterida*. Men. *hesintarida*. Suspicio, *hestiatorida*. 'Εστιατορὶς ab ἐστίατορ. Ut fere et Pintianus. Gronov.

Casigneten, quoniam secum ipsa nascatur] Deesse puto præpositionem negandi *a*, ut legatur *acasigneten*, hoc est, sine fratribus; quoniam sequitur, *nec cum aliis ullis herbis*; sic enim scribendum ex eodem. *Pintian.*

In Themiscyra regione et Ciliciæ] In antiquo codice, *Themiscyrena* legitur, non *Themiscyra*. Legi etiam posset *Themiscyria*; sic enim fit gentile nomen a *Themiscyra*, auctore Stephano Byzantio. Item non *Ciliciæ* in eodem exemplari scriptum invenies, sed *Galatiæ*, veriore lectione;

multo enim minus *Galatia* distat a *Themiscyria* regione, quam *Cilicia*. *Idem.*

Magica quoque vocabula] Et non tantum Græca, magna ex parte ab effectu sumpta. *Dalec.*

Æschynomenen] Herbam vivam Lusitani vocant octo pedes altam, folio polypodii, flore luteo: quæ contacta refugit, et ad terram velut indigna hunda folia dejicit, accessu hominum se contrahens, discessu pandens. Ejus meminit Theoph. Hist. iv. 3. statim post prunum Ægyptiam. Describit et Garcias ab Horto ii. 22. Aromaticum Indicorum Oviedus in Americæ Historia, et Julius Cæsar Scaliger. Ejus mentio fit et xiii. 10. sed aliis verbis. Æque mirabilis planta in insula Cimbubon reperta, Burneo propinqua; cujus delapsa folia tanquam animata repunt, moro similia, pedibus utrinque binis, pusillis, cum tanguntur fugientia. *Guiland.*

Enotheridem] Sic fortassis vulgus appellavit lathyrida, voce a Græco detorta, et a lacteo succo. *Dalec.*

Celeber arte Grammatica] Appionem significat, artis grammaticæ peritissimum, Pleistonicen cognominatum, quod eruditione plurimos superasset, quemadmodum *λατορὶκην* Thessalus se appellabat: cujus mentio fit in præfatione totius operis, xxx. 2. xxxvii. 5. et xxxv. 10. Nisi quis intelligi malit Apollodorum paulo ante dictum, Grammaticæ scientia tam clarum, ut honorem Amphictyones ei habuerint, vii. 37. *Idem.*

CAP. XVIII. *De eriphia, et lunaria, et stratioti medicina.*

Aliqui esse dicunt] Hallucinantur ii. Stratiotes enim lacte non turget. *Idem.*

A Gracis] Theoph. Hist. iv. 9. *Idem.*

In Ægypto tantum et inundatione] Hoc Plinio minime credunt herbarii. Nullius quidem scriptoris testimonio id scribit. Dioscorides ea de re tacet. *Idem.*

Sanguinem quoque qui defluit a renibus] Scribendum reor permutatis syllabis, *naribus*, non *renibus*. Pintian.

CAP. XIX. *De herba quæ nascitur in capite statuæ, et de herba e fluminibus, et de herba lingua, et cribro, et finetis; et rhodora, et impia, et Veneris pectine, et nodia, et philanthropo, et canaria lappa, et tordile, et de gramine, et dactylo, et fœnogræco medicina.*

Collectaque alicujus in vestis panno] Scribe, *collectaque in vestis alicujus panno et illigata*. Idem.

Contra tertianas adalligata] Dno prima verba contra omnia exemplaria contenderim supervacanea esse. Idem.

Rumpotinum] Rumpotinum arbutum Gallicum arboribus humilioribus et minime frondosis consitum, eaque re ab arbusto Italico differens. Supra XIV. I. rumpotinus in arbusto 'opulus' dicitur. Dalec.

Exedum] Exedum acris herba videtur fuisse ab exedendo dicta. Id.

Corona] Περίαμμα. Vide quæ annotata sunt XXVII. II. Hoc remedium ex Archigene Galenus citat, κατὰ τόπους, lib. II. Idem.

Colluriem] Impuram et sordidam aquam cum sero lactis, fursare, concisis oleribus mixtam, quam bibendam suisibus offerunt: vulgo, *lavaille*. Idem.

Silis] Seseleos. Imo vero Creticum seseli vocant. Idem.

In montibus] Amano. Diosc. Idem.

Et ex cacumine] 'Cacumen' vocat radicis caput. Idem.

Ad vulnera] Graminis vulgaris, non Parnasii. Diosc. Idem.

Tucturque ubi inflammationibus] Non plagas in vetusto codice, sed *pacata*; præcessit enim *vulnera*. Pintian.

Decocto] Succo Parnasii. Diosc. Dalec.

Æreo vase] Ærea pyxide recondi-

tur ad oculorum medicamenta. Diosc. Idem.

Hunc articulorum numerum] Nempe tot caules, radicesve, ut is geniculorum numerus habeatur. Idem.

Quod e graminum genere septem] Serenus in medicamentis, quæ capitis doloribus medentur: 'Vel quæ septenis censentur gramina nodis Utiliter nectis.' Idem.

Altero quod est aizoo simile] Aloisius paronychian Diosc. esse putat, quam is peplo simile esse foliis tradit. Idem.

Tertium genus dactyli] Aloisius esse putat sempervivi tertium genus, quod ἀνδράχην ἀγρίαν, et τηλέφιον Græci vocant, Romani illecebram. Idem.

Quod juxta rivum, &c.] Καλαμάγραστων Dioscorides vocat, id est, arundinaceum granen. Idem.

Quoniam corniculis] Imo potius, quod semen longis siliquis veluti corniculis includitur. Idem.

Quod quomodo sereretur, suo loco docuimus] Pronomen quod est a manu male sedula: certe quinque nostri consensu id condemnant. Vossiani enim ambo, *docuimus suo loco*. Gronov.

Contractio] Μώσις, Diosc. aditus et osculi uteri veluti conniventis præclusio. Dalec.

Parientibus] Instante partus tempore. Idem.

Sapius die illinens] In vetusto Codice *prohibens*, non *præcipiens*: et paulo post, *acetabuli dimidii*, non *dimidia*. Pintian.

Decoctum fœnigræci semen emendat] Verbum semen redundat ex eodem. Et sane Dioscorides lib. II. cap. de fœnogræco, graveolentiam excrementorum in intestinorum torminibus decocto fœnigræci emendari prodit. Idem.

Genitalibus] Tumentibus, inflammatis. Dalec.

LIBER XXV.

CAP. I. *Naturæ herbarum sponte nascentium.*

Omnium utique vitam clariorem facere] Scribendum puto hominum, non omnium. Pintian.

Sed culmina quoque montium] Particula *Sed* in nullo est nostrorum. Et eleganter in talibus eam omitti sapius ad Livium et Senecam monendum nobis fuit. *Sed et duo posteriores, mira sed in his.* Vossiani, *mira si in his.* Lege, *Non æque hæc cura eorum mira est in his.* Gronov.

CAP. II. *Qui Latine usus herbarum scripserint, et quando ad Romanos notitia earum pervenerit, et qui primi Græcorum de his composuerint, et de herbarum intentione, et antiqua medicina, et quare minus exerceantur earum remedia, et de cynorrhodo, et de dracunculo Medicinæ.*

Sanguinem anatum, &c.] Inde nata est ac inventa medicis confectio δι' αἱμάτων. Dalec.

Viginti duabus linguis locutum] Valerius lib. ix. Gellius lib. xvii. *Id.*

Pompeius autem omni regia prædatus] 'Antidotus vero multis Mithridatica fertur Consociata modis: sed Magnus scrinia Regis Cum rape-ret victor vilem deprendit in illis Synthesin, et vulgata satis medicamina risit.' Serenus c. de venenis. Vide supra xxiv. 8. *Idem.*

Libertum suum Lencæum Grammaticæ artis doctissimum] Vox ultima est ab non doctissimo. Chifflet. et Vossianus relegant. Et eodem modo Plinius vii. 39. 'Pretium hominis in servitio geniti maximum ad hanc diem (quod equidem compererim) fuit

Grammaticæ artis Daphnidis, Cn. Pisaurensi vendente.' Ubi Mss. 'Daphninatio Pisaurense.' Forte: 'Daphnidis Egnatio Pisaurense vendente.' Lib. ix. c. 8. 'Arionem quoque, citharædicæ artis, interficere nautis in mari parantibus.' xxx. 2. 'quum adolescentibus nobis visum, Apion, Grammaticæ artis, prodiderit.' Sic enim vult accipi: *Lencæus Grammaticæ artis*, hoc est, Grammaticus. Gronov.

Verum et pictura fallax est, et coloribus tam numerosis præsertim in æmulatione naturæ multum degenerat transcribentium sors varia] Scribo: *Verum et pictura fallax est, coloribus numerosis, præsertim in æmulatione naturæ, multumque degenerat transcribentium sors varia*, ex codice nostro. Pintian.

Veneficiis et herbis id cogi, eamque num, &c.] Sic enim interdum hac paræctica particula Plinius nititur, ut supra xxiv. 22. cap. initio: 'Eam quoque num, quam laminum,' &c. Gelen.

Æschylus] In elegis, hoc versu: Τυρρῆνων γενεὰν φαρμακοποιὸν ἔθνος. Theophrast. Dalec.

Cum etiam quæ rigatur Ægyptus, &c.] Tantum enim Ægypto, aggerente Nilo, accessit, ut Pharos insula, quam Homerus ætate sua unius diei cursu a continente abesse scribit, postea littorali urbi Alexandriæ ponte jungeretur. Gelen.

Ac nobile illud Nepenthes] Hinc apud Philostratum κρατήρ Ἑλένης, de eo quod amini curam et mæorem lenit: τὸδε φρόντισμα τοῦτο, inquit, ἀρίστε ὑπάτων, καὶ τὰ ἄχθη σοι κοιφίει

τῆς γνώμης, ὥσπερ ὁ κρατὴρ τῆς Ἑλένης τοῖς Αἰγυπτίοις φαρμάκοις. Idem auctor Antiphontem, quem ob excellentem eloquentiam Nestorem cognominarunt, scribit promittere solitum τὰς τοῦ νηπενθέος ἀκροάσεις: id quod Plutarchus scribit ab Antiphonte excogitatam τῆς ἀλυστίας τέχνην. Rhod. XIX. 3. *Dalec.*

Primus autem omnium quos memoria novit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit.] Vide Reines. Var. lect. II. 1. *Idem.*

Dixit Democritus.] Petronius in Satyra. Itaque hercule herbarum omnium succos Democritus expressit, et ne lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter experimenta consumpsit. *Idem.*

Quæ tota migrabat in Græciæ linguas.] Scribendum reor migravit, potius quam migrabat. Pintian.

Insanabilis ad hosce annos fuit rabidi canis morsus.] Vossianus quoque, perinde ut Chifflet. *Insanabile.* Jam semel iterumque hoc genus loquendi observavimus in membranis. Neque aliter XXIII. 1. 'Saluberrimum putant nvas in aqua cœlesti servatas.' Sic certe optimus codex, non 'saluberrimas.' XXIV. 1. 'Quoquo modo collecta jumentorum pecorumque oculis salutare.' Sic idem; non *collectam salutare* esse. Gronov.

Nuper cujusdam militantis, &c.] Citarat et hæc historia VIII. 41. *Dalec.*

In Lacetania.] Non Lusitania remotissima a Roma. Lacetania vero est regio Pyrenæo vicina, in ea ceterioris Hispaniæ parte, quæ prima se Roma venientibus offert. *Gelen.*

Spongiolæ.] Eam in cynosbato vocat pilulam cap. 13. libri superioris. *Dalec.*

Caulem.] Canlis is est dracontium minus, frequens in Corsica et Majorica. *Idem.*

Contra omnium morsus esse remedium.] Voss. *remedia.* Forte: *contra omnium morsus esse remedia, alium, quam quos*

in priori volumine ejusdem nominis diximus; sic enim etiam Vossianus. Gronov.

Sed huic alia figura.] Plinius cum auditione tantum id cognovisset, facile narranti quidvis credidit. Cæterum dracontium id tantum a vulgari magnitudine discrepat. Itaque folia lapathi non sunt, sed potius ari, allio ursino similia: nec caulis baculi crassitudine est, sed pollicis: florere aiunt Octobri et Novembri. Quod autem scribit nasci prodeuntibus vere serpentibus, arescere cum sese condunt, in vulgari nostro etiam spectatur, et mihi credibile non est, cum, ut aiunt, seris anni mensibus floreat; quibus latent augues. *Idem.*

CAP. III. *De quodam pestifero fonte Germaniæ, et de Britannica, et maximis morborum doloribus.*

Qua pota intra biennium, &c.] Talem fontis naturam narrat Vitruvius lib. VII. in Susis. *Dalec.*

Stomacacem.] Cornarius eos morbos ad Oceanum magnum Orientalem et Occidentalem adhuc durare tradit, eosque fere simul ingruere, et ab incolis vocari, *Schobuk*, alii *Schorbuk*. Strabo lib. XVI. in expeditione Ælii Galli hos morbos Arabibus ἐπιχωρίους populares esse refert ob aquarum et herbarum usum, ac σκελετόρβην esse τὴν τῶν σκελῶν παράλυσιν. Vide locum. Sceleritybes naturam conatus est explicare Rhod. VI. 8. sed parum feliciter. *Idem.*

Ut res tanta debeatur, herbam invenire, vitam juvare.] In codice antiquo, *tanta res videbatur herbam invenire, vitam juvare.* Scribendum reor: *tanti cis videbatur herbam invenire, vitam juvare.* Pintian.

Prætor fortuita casusque et nomina, quæ omnis hora excogitat ad millia morborum, singulis mortalibus timenda.] Scribo: *præter fortuita casus et quæ nora omnis hora excogitat millia morborum, &c.* ex eodem, et mox paulo stultitiæ, non stultitia. *Idem.*

Ut mori plerumque etiam optimi portus sit] Potus, non portus, et optimis, non optimi, in eodem. *Pintian.* *Ut mori plerumque etiam, &c.]* Cæsar apud Sallustium: 'In luctu, atque miseris, mortem arminarum requiem, non cruciatum esse. Eam cuncta mortalium mala dissolvere: ultra neque curæ, neque gaudio locum esse.' Theseus apud Euripidem: ταχὺς γὰρ ᾤδης βῆστος ἀνδρὶ δυστυχῇ. Victorinus XII. 8. *Dalec.*

Vt veneno crura perauxisset] Frigido, ut cicutæ, opii, alterci. *Idem.*

CAP. IV. *De moly, et dodecatheo, et pæonia, vel pentorobo, vel glycysside, et panace, vel asclepio, et heraclio, et pauce Chironio, et panace centaureo, vel phurnaceo, et heraclio siderio, et hyoscyamo, vel apollinari, sive altercangeno.*

Laudatissima herbarum est Homero] Voss. *clarissima herbarum est Homero teste.* Quare τὸ teste tollere Gelenius non debuit. Sed habuit codices, quales sequiores nostri, in quibus eadem vox desideratur. *Gronov.*

Quam vocari a Diis putat moly] Versus Homeri sunt hi Odys. K. Ὡς ἄρα φωνήσας πόρε φάρμακον Ἀργεϊφόντης, Ἐκ γαῖης ἐρύσας, καὶ μοι φύσιν αὐτοῦ ἔδειξεν. Ῥίξῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος. Μῶλυν δὲ μιν καλέουσι θεοί. χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δὲ τε πάντα δύνανται. Auctor Priapeorum aureum esse putat: 'Hinc legitur radix, cuius flos aureus exit: Quem cum moly vocat, mentula moly fuit.' Quidam eo loco aureum καλὸν καὶ εὐειδῆ interpretantur, quod pulchra omnia 'aurea' soliti sint poëtæ vocare. Sic χρυσῇ Ἀφροδίτῃ: Horatio, 'cynui purpurei.' Albinovano, 'nix purpurea.' Illud quidem est moly Homericum, Dioscoridis vero moly 'molion' a Plinio vocatur, describiturque XXVI. 7. Vide Theophr. Hist. IX. 15. *Dalec.*

Effodi autem difficulter] Ob saxa,

inter quæ nascitur. *Idem.*

Florem ejus luteum pinxere] Dioscoridis is est γαλακτόχρους, lacteus, in suo moly. *Idem.*

Afferrique Campania mih] In codice antiquo, non *afferri*, sed *affirmaret*, legitur: puto legendum *afferret*, sen *offerret*, non *affirmaret*. *Pintian.*

Omnium Deorum majestatem] Non omnium quidem, sed præcipuorum duodecim, de quibus vide quod adnotatum est lib. XXVI. *Dalec.*

Exeunt a lutea radice] In codice antiquo, *alutæ radice*; verbum autem *exeunt* adulterinum existimo. *Pintian.*

Inest iis semen copiosum] Plura vide XXVII. 10. *Dalec.*

Faunorum in quiete ludibriis] Sic ephialten vocat, quod opinione veterum Fauni hæc visa dormientibus immittere crederentur. Dioscor. καὶ πρὸς τοὺς ὑπὸ ἐφιαλτῶν πνιγμοὺς. Theophrastus in Epi-tolis appellat πνιγάμονα, alii πνιγαλίονα, medici inebrium; fit autem διὰ τὴν ἀναθυμίασιν ἐξ' ἄδδηφαγίας καὶ ἀπεψίας εἰς κεφαλὴν ἀνατρέχουσιν. *Idem.*

Numerosum et Diis inventoribus ascriptum] Theophrastus sex describit Panacis genera Hist. I. IX. Primum Syrium cap. 10. cuius radix irino unguento additur ob suaveolentiam, secatur per messem, validiore tamen semine. Ego ex spatha, myrrha, oleo, iride tantum unguentum id parari reperio. Quinque alia genera cap. 12. referuntur, tria suis nominibus Cheironium, Asclepinium, Heraclenum: duo nulla certa appellatione, præterquam panacis his verbis: 'Sunt autem aliæ quædam panaces, una folio tenui, altera lato. Vires eadem ad ciendos menses cum farina illitis, et ulcera tam putrida, quam alia.' Syriacum ego smyrinicum esse puto, quod in Amano monte plurimum gignitur, et pro myrrha, quæ in confectionem irini unguenti requiritur, substitui potest, auctore Diosc. alia vero

duo, quæ nomine suo non appellavit, ligusticum et origanum silvestre. Cap. sequenti Achillæam sideritin etiam vocatam fuisse panacem Heracleon Plinius scribit. Ligusticum panacem etiam dictum fuisse et origanum silvestre Dioscor. testatur. *Id.*

Quoniam is filiam Panaciam appellavit] Scribe, qui filiam Panaciam appellavit, ex codice antiquo. Et paulo post, ubi et quonam fieret modo. *Pint.*

Succus coactus ferulæ] Lege, *Succus ex eo cogitur, ut et ferula, qualem diximus, &c.* Ex inciso ferulæ caule sagapænum fieri Diosc. monstrat l. iii. Potest etiam lectio retineri: quandoquidem xii. 26. panacem esse ferulam sui generis tradit, si legamus, appellavit. *Opoponax succus est coactus ferulæ, &c.* notando tamen errore Plinii, qui ex Asclepii panace fieri tradat opopanacem, cum is fiat ex heracleo. *Dalec.*

Scrobem repleti vario genere, &c.] Placenta mellita ex omni genere frugum. Theoph. Hist. ix. 9. τῇ παγκαρπία μελιτούτῃ. *Idem.*

Ubi et quo fieret modo] Voss. et quonam. Lege, *Ubi et quonam fieret modo.* Gronov.

Heracleion vocant] Plutarchus medicinæ peritum fuisse Herculem tradit. Itaque quod apud Euripidem legitur, Alcestin, quæ pro Admeto mortem obierat, ab eo cum morte luctato per vim ereptam, et ad maritum reductam fuisse, sic intelligendum: cum graviter ægrotans, et ferme desperata illa esset, medendi arte, qua excellebat, ab Hercule curatam, reddita pristina valetudine. *Muretus Var. viii. 23.*

Centaurion] Centaurii magni radicem panacem vocari Dioscor. inquit, quoniam omnibus fere morbis succurrit. *Dalec.*

Vinoque gratiam adjicit] Apud Dioscoridem de centaurii radice hæc leguntur, βίζα παχεῖα, στερεή, βαρεῖα, περιπλήχεις δύο μεστή χύλου, μετὰ ποσῆς

στυψέως καὶ γλυκίστητος, ὑπέρυθρος. Anagnostas et prælectores Plinii suspicor legisse, μετὰ ποτῶν, aut ποτοῦ, non animadversis quæ sequuntur, et inde natam erroris occasionem, ut vino gratiam adjicere interpretarentur. *Idem.*

Et ipsum ab Hercule inventum est] Hæc est sideritis Heraclea posterior Cratevæ, non prior, quæ folium quercus habet. *Idem.*

Inter vites] Vitis nigra, xxiii. 1. *Id.*

De herba] Argemio, xxiv. 19. vel parthenio secundo, xxi. 17. *Idem.*

Quæ Apollinaris, apud Arabas altercum, &c.] Onissa hic puto a librariis duo verba, apud nos, ut sit, quæ Apollinaris apud nos, apud Arabas altercum, &c. ex Dioscoride lib. iv. cap. de herba Apollinari. *Pintian.*

Sive altercangenum] Non agnoscit hæc verba antiquus codex. *Idem.*

Vulgare autem candidius est et fruticosius, altius papavere. Tertiū semen, irionis semini simile] Verba hæc, corrupto, ut puto, ordine concepta, sic scribo: *Vulgare autem candidius est et fruticosius altero papaveris semine. Tertiū semen irionis simile, e Dioscoride eodem libro et capite.* Et in archetypo nostro alterius, non altius, legitur. *Pintian.* *Vulgare autem candidius est et fruticosius*] Dodonæus legit: *Vulgare autem fruticosius est, et altius papavere, &c.* Ego nihil deleo, candidiusque dici puto, quod semen minus nigrum sit. *Dalec.*

Febrem depelli] Hepialon, tribus vel quatuor potis. *Idem.*

CAP. v. *De linoste, parthenio, Hermupoa, sive potius Mercuriali, et Achilleo, et panace heracleo, sideriti, millefolio, et de scopa regia, et hemionio, tencrio, splenio, et melampodio sive elcboro, quod eorum genera, et de nigro elleboro et albo medicina, et quando detur, et quomodo sumendum, et quibus non danum, et quod mures necet.*

Hermupoa] Ἑρμοῦ βοτάνιον, Dios-

corid. Dalec.

Contortoque] Parvo, rotundo, duorum testiculorum figura. *Idem.*

Hippocrates] Libris de natura mulierum, de mulierum morbis, et de sterilibus. *Idem.*

Medicorum nemo novit] Plinius hac in re se parum medicinæ peritum ostendit, qui pessorum ad ejusmodi mala utilium confectionem ignoraverit. *Idem.*

Vulvæ] Mulierum suffocanti. *Id.*

Epiphoris] Fluxionibus in ventrem. *Idem.*

Ungula] Pede suis salso, qui sua salsugine alvum irritat. *Idem.*

Gallinaceo] Nempe veteri, cujus jusculum alvum subducit. *Idem.*

Aliqui et hanc panacem] Prima Achillea Plinii, eadem est Diosc. Secunda, myriophyllum Diosc. Tertia, sideritis Heraclea prima Diosc. Quarta et quinta, sideritis Heraclea Cratæ, et tertia Dioscoridis. Sexta, sideritis secunda Diosc. *Idem.*

Alii quadrato caule capitibus marrubii folio quercus] Voss. *capitulis marrubii foliis quercus.* Lege, *capitulis.* xxvii. 9. 'In cacumine capitula sunt echinata spinis.' Ejusdem c. 11. 'Capitula sunt in summo caule tenuia.' Gron.

Medetur anginis suum] In antiquo codice *succus*, non *suum*. Pintian.

Teucrion] Tencrion chamædryn quoque vocari Diosc. ait: asplenon vero hemioniam. Dalec.

Pasto illo animadvertentem] Theophrastus id animadversum tradit in ovibus quæ veratrum gustassent. *Id.*

Sanasse Prætidafrentes] Atra bile percitas. Vide xi. 37. Apud Sextum Empiricum lib. iv. Pyrrhonion Polyanthus Cyrenæus ab Æsculapio curatas fuisse ait, non a Melampode, ut Endoxus apud Stephanum scribit. Vide Ovid. ult. Met. Vitruvium iii. 8. Politian. Miscell. cap. 50. *Idem.*

Alii folia nigri platani similia] Voss. *nigra platano.* Scribe, *Alii folia nigra platano similia.* Gronov.

Circa Pyram] Pyra, sive rogos, locus est in montis vertice, in quo sacrificantem Herculem arsisse ferunt, cum impatientia doloris victus in accensam lignorum struem se projecit. Dalec.

Parnassium] Parnassicus et Ætolicus, quos vendentes et ementes multi discernere nesciunt, duri sunt, perquam rugosi et flaccidi. Theophr. *Idem.*

Quo et domos suffiunt] Καθαίρονσι δὲ καὶ ὕας αὐτῶ, καὶ πρόβατα, συνεπείδοντες τινα ἐκφῶδη. Theophr. *Eo purgant et sues et oves, carmen quoddam occincentes.* *Idem.*

Carneadem responsurum] Valer. viii. 7. de Chrysippo idem scribit. Petronius in Satyra: 'Chrysippus,' inquit, 'ut ad inventionem sufficeret, ter elleboro animum deterisit.' *Idem.*

Optimates vero bellum Marsicum imputavere] Nostrum exemplar *importavere*, non *imputavere*. Cæterum verba hæc: cui ante omnes *plebs* astans *plausit*, *optimates* vero bellum Marsicum *imputavere*, non puto esse Pliniana; aliena enim videntur ab ipsa re de qua agitur. *Pintian.*

Amboque somnum] Nec verum id, nec verisimile. Lego, *somnum discutiunt.* Dalec.

Ac velut decurtatæ] Id est, quod Antylus et Posidonius apud Ætium præcipiunt, veratri deligendas esse radices parvas, sive tennes, sed plenas, non rugosas, nec in acutum instar caudæ muris desinentes. *Idem.*

Acu in longitudinem findebant] *Forficula*, non *acu*, legendum esse Plinius ipse ostendit non multo post. *Pintian.*

Ramulos ipsos] Radicum fibras. Dalec.

Pulverem emittit] Fumosum saporem. Ætius ex Antylo. Pulvis evanidam vetustatem indicat, quamvis Dioscorides tale probet. *Idem.*

Surculo per aurem tracto] *Idem* de radice consiliginis traditur xxvi. 6. *Idem.*

Scabiem quadrupedum cum thure aut cera ac pice, vel cum pisselæo] Scribe, ut ante monui, *cedrelæo*. Dioscorides lib. iv. 'Scabiem sanat illitum cum thure, aut cera, et pice, et cedrino oleo.' *Pintian.*

Balinearum dispensatione] Hippocr. Aphorism. iv. 13. 14. 15. humectari prius corpora eorum jubet, qui veratro non facile purgantur; quod optime fit balneo, quiete, pleniore cibo. Balneum etiam prodest in convulsione ab elleboro excitata, cujus meminit Hippocr. Aph. v. 1. Balneum etiam sumpto veratro tardiores vomitum accelerat. *Paulus. Dalec.*

Qui elleborum fortissimi ducis similitudine aquabat] Similior veræ lectio est, *qui elleborum fortissimo duci similitudine aquabat*, quauquam suspicor verbum similitudine adjectitium esse. *Pintian.*

Incisum forficulis] Tot modis sumitur veratrum album. 1. Radicula tota nocte confixa ejus festucis ad drach. vi. postridie sumitur ex oxymelite. 2. Infusum in hemina aquæ pluviae drach. vi. citra decoctionem, post triduum bibitur. 3. Decoctum lib. i. in duobus sextariis aquæ additis mellis lib. ii. percocum, ad cochlear magnum lingitur. 4. Segmenta minutim forfice concisa, furfuris magnitudine, ad drach. xi. dantur cum alica, ptissana, hydromelite calidis. 5. Pulvis crassiusculus sorbetur cum cremore Ptisanæ, ad drach. i. 6. Pulvis tennissimus ad drach. vi. cum melle formati catapotiis devoratur. *Antylus et Posidonius apud Aëtium. Dalec.*

Cibis acribus] Esu radiculae cum oxymelite. *Idem.*

Vomitibus] Levioribus *Galen.* comment. Aph. iv. 13. *Idem.*

Dissectis raphanis] Arundine compunctis. *Aëtius. Idem.*

Rursusque comprimere raphanos] *Antylus* apud *Paulum* raphanos comedendo ex oxymelite dat. *Idem.*

Elephantiaæ albæ] *Dioscor.* 'Elephantiaæ, leucæ, lepris,' &c. *Plinius* homonymia vocis λευκή deceptus est. *Idem.*

Teneris] Molli habitu corporis præditis, qui causarum violentia facile offendantur. *Idem.*

Præcordia] Intestinæ vel renes, aut aliæ partes sub hypochondriis sitæ, ut ventriculus. *Idem.*

Minime sanguinem excreantibus] Particula *re* redundat ex codice antiquo. Sensus enim est minime dandum esse sanguinem excreantibus. *Pintian.*

Elleboro tingunt] *Idem* et limeo, xxvii. 11. *Dalec.*

CAP. VI. *De Mithridatio et scordoti sive scordio, et polemonia, et philetæria, vel chiliodynamia, et eupatoria, et centaurea sive chironia, et de leptocentaureo libdio, felle terræ, et triorche medicina.*

Ipsi Mithridati Crateas adscripsit unam Mithridation vocatam] Aliter in nostro exemplari: *Ipsi Mithridati Crateas adscripsit, quam Mithridation vocant: scribo vocat, non vocant, ut mox paulo liquet. Pintian.*

Mithridation vocatam] Hanc a se repertam describit *Anguillata* lib. xi. *Dalec.*

Est et alterius generis] *Gallitrichum Officinarum. Idem.*

Cannabis per ambitum incisis] *Acad. Cannabis et pervertibiles incisis. Gud. Cannabis pertomitabiles; ut et Andegav. Menap. Cannabis pertenuitabiles. Vossianus, cannabis pertemitalis incisis. Forte, per extremitates incisis. Gronov.*

Quinque partito] Vel amplius. *Dioscor.* Diligenter et doctiores herbarii in *Dioscoridis* *Plinii*que historia non abs re hærent, quoniam pacto in agrimonia vulgari folium observari possit, ut monstrat historia, cannabi, vel pentaphyllo simile, et pariter ut in illa utraque planta, in quinque partes vel etiam plures diffissum, cum

agrimoniz folium unicum sit, ac simpliciter porrectum, nisi forte existimemus in Græcia plantam hanc folia mittere illo modo divisa, ut multarum speciem figuramque videmus pro loci diversitate mutari. *Dalec.*

Geniculati] Falsum id est, nec ab aliis auctoribus proditum. *Idem.*

Seu papaverum] Non quidem iis natura similia, sed magnitudine pari. *Idem.*

Et in Alpibus vero plurimisque aliis locis: quidam et ex ea Lycium faciunt] Scribo: *et in Alpibus plurimisque aliis locis. In Lycia quidem et ex ea Lycium faciunt*, tum ex vetusto exemplari, tum ex Dioscorid. lib. III. cap. de centaurio majore: 'Abundat,' inquit, 'in Lycia, Peloponneso, Elide, Arcadia et Messene.' Et mox: 'In Lycia succum ex ea exprimunt, et pro Lycio utuntur.' *Pintian.*

Medetur et ovium morbis decoctæ succus] *Hermolaus omnium* legit, non *ovium*. *Marcellus Dioscoridis* interpret priorum lectionem contra *Hermolaum* defendit. Ego neutram probando; sed pro duobus illis verbis et *omnium*, reponendum puto, *eisdem omnibus*; nam et codex scriptus *obvius* habet, non *omnium*, aut *ovium*. Dictionem vero *morbis* adjectitiam puto. *Dioscorides* lib. III. cap. de centauro majore: 'Ruptis utilis centaurii radix est, convulsis itidem, laterum doloribus, spiritus angustiis, antiquæ tussi, cruenta exuentibus. Si febris absit, cum vino; in febre vero cum aqua, daturque drachmarum duarum pondere,' &c. Et mox statim: 'Potest eadem et succus.' *Idem.*

Succus e fronde] Succus fit ex herba frondosa, id est, virenti, et semine grava ante autumnum. *Dalec.*

Exacon] Ἀπὸ τοῦ ἀκείῳθαι, a medendo. *Idem.*

Tertia est centauris] Hanc *Plinius* somniavit, et inepte *triorchen* vocavit, iis tributis quæ de centauro magno scripsit *Theophrast.* *Idem.*

Hæc succum sanguineum mittit] Quidam centaurida esse voluit plantam quam officinæ vocant *sanguinem draconis*, sanguineo succo turgentem. Alii centaurium magnum a *Theophrasto* significari putant, quoniam radix natura rubescens mansa et trita rubrum succum, aut potius phæniceum, reddit. In hac opinione fuit *Gesnerus* libro de Avibus cap. de *Triorchæ*. *Idem.*

CAP. VII. De clymeno, et gentiana, et lysimachia, et parthenide, et artemisia, et ambrosia, et nymphaea, et heraclio, et euphorbia medicina.

Sine odore] Falsum id est, nec ab alio proditum. *Dioscorides* acerrimum nidorem suffitu reddere scribit, qui ideo muscas interficiat, et serpentes fuget. *Idem.*

Sunt qui ab Artemide] *Sunt qui ab Artemidea* potiorum lectionem duco. *Pintian.* *Sunt qui ab Artemide Ilithyia*] *Solenne* autem erat Græcis fœminis in partu *Artemidem Ilithyam* invocare, quemadmodum Romanæ *Junonem Lucinam* implorabant. Intelligendum igitur ab obstetrice *Artemide*, hoc est, *Diana*, denominatam herbam, non a venatrice. *Gelen.*

Est autem absinthii modo fruticosa, majoribus foliis pinguibusque. Ipsius duo genera: altera latioribus foliis; altera tenera tenuioribus, et non nisi in maritimis nascens] Multa hoc in loco, ut conjicio, vitia delitescabant. Primum non *pinguibus* legendum arbitror, sed *pinguioribus*. Deinde verbum *tenera* putamus redundare. Legendum item, *nonnunquam in maritimis nascens*. Postremo verborum ordinem mutandum censens, ut in universum scribatur sic: *Est autem absinthii modo fruticosa, majoribus foliis pinguioribusque, et nonnunquam in maritimis nascens. Ipsius duo genera: altera latioribus foliis, altera tenuioribus.* *Dioscorides* lib. IV. cap. de *artemisia*: 'In maritimis plerumque *artemisia* nascitur fruticosa herba absin-

thio similis: majora tamen et pinguiora habet folia. Estque in artemisiæ genere speciosior altera et pinguior, latoribus foliis et crassioribus ramulis. Altera tenuior, exiguo flore, tenui, candido, et graveolenti. Floret hæc æstate, &c. quæ omnia videntur ad verbum ferme hic a Plinio desumpta. *Pintian.*

Quam quidam botryn] Cum artemisia botryn Plinius confundit, quoniam apud Græcos, ut Dioscoridem, legerat botryn a Cappadocibus etiam vocari tum ambrosiam, tum artemisiam. *Dalec.*

Talis in Cappadocia nascitur] Verbum talis non habetur in vetere codice. *Pintian.*

Bæoti Madon vocant] Scribo, Bæotii Madonain vocant, ex Theophrasto lib. v. *Idem.*

Quam appellavit Euphorbiam medici sui nomine et fratris Musæ] In antiquo exemplari: medici sui nomine: fratris fuit Musæ. Lego, frater is fuit Musæ. *Pintianus.*

Medici sui nomine et fratris Musæ] Ab Hermolao est. Nostri quatuor, medici sui fratris nomine et Musæ. Optimus, nomine fratris fuit Musæ. Lego, quam appellavit Euphorbiam medici sui nomine. Frater is fuit Musæ, a quo D. Augustum conservatum indicavimus. Hoc quoque *Pintianus.* Gronov.

Frigida multa corpora adstringi] Aquæ frigidæ lotionē, Marcellum adoptatum a Cæsare, Musam, cum curare vellet, occidisse, scribit Dion: non sine vulgi opinione, Liviam muliebriter ac impotenter infensam, quod ejus filius anteferebat, eo genere mortis necandum curasse. *Dalec.*

In monte Atlante: spectatur foliis, &c.] Lege: specie thursi, foliis acanthinis. θύσος et θάσσης idem. Reliqua sic lege: Vis tanta est, ut e longinquo succus excipiatnr incisæ conto, subtus excipulo ventriculo hædino; vel, subdito

excipulo, ventriculo hædino. Ventriculus hædinus excipuli vice subditur. *Excipulum, ἐκδοχεῖον.* Porro quæ sequuntur, ita legas: humor lactis videtur defluens: siccatus cum coit, thuris effigiem habet: cum defluit, humor lactis videtur: ubi defluxit, et succatus coit, thuri similis est. *Salmas.* p. 301. a.

Subditur excipulus ventriculo hædino] Scribendum videtur, subditis excipulis e ventriculo hædino. Dioscorides lib. iii. cap. de euphorbio: 'Quem ob nimium ejus fervorem incolæ timentes colligunt, excipulas ex ovillis lotis ventriculis factas in arbore suspendentes, tum eminus supra excipulas illas hastilibus eam vulnerantes. Qua percussa statim veluti ex rupto vase aliquo copiosus prosilit in excipulas liquor.' *Pintian.*

Vertice inciso et medicamento addito. Ibi Getuli, qui legunt, hædino lacte adulterant] Legendum opinor abdito, potius quam addito, et adverbium ibi, cum minore litera scriptum, superioribus annectendum. Item tedio legitur in vetusto exemplari, non hædino. *Id.*

Discernitur igni] Πυρώσει, Dioscoridi, igne, et urente acrimonia, diuque durante, adeo ut quicquid in os sumitur, euphorbium resipiat. Eam locum ineptissime vertit Plinius. *Dalec.*

Ex herba chamelæa] Ex chamelææ foliis recentibus tuis succus exprimi potest, quemadmodum et ex aliis permultis, sicut Dioscorides monstrat cap. de centaurio parvo; aut ex iisdem maceratis in aqua et decoctis: verum, quod legerim, præter Plinium alius nullus auctor id prodidit. Eum existimo voluisse id vertere, quod Dioscorides scribit, thymelææ farinam uvæ acerbæ succo excipi, et in pastillos digeri. *Idem.*

Etiam levi gustu os accensum diu detinens] In vetusto codice, etiam levi gustu os accensu detinens. *Pintian.*

CAP. VIII. De plantagine, et buglosso,

et cynoglossa, et buphthalmo, et Scythica, et hippice, et ischaemone, et rettonica, et Cantabrica, et consilagine, et hiberide, et chelidonia, et canaria, et elaphobosco, et dictamno, et aristolochia, et quod ejus delectatione udivolant pisces, et statim capiuntur, et medicinae contra serpentium ictus ex herbis, quas superius nominavit.

Celebravit et Themison medicus] In eodem Themiso, non Themison: recte, ut Plato, Cicero, terminatione Latina. Idem.

Linguae pecorum simillimis] Unde nomen ἀρρογλώσσου. Dalec.

Et napi similis] Apud Diosc. est, καυλὸς δ' ἐπὶ τοῦτου γωνιάδης, κ. τ. λ. Suspicio auctoris scribas, quorum in his colligendis opera utebatur, legisse καυλὸς δὲ ἄπυος τοῦτω γωνιάδης. Fortassis et apud herbarium Graecum, ex quo haec sumpta sunt, legabatur καυλὸς δ' αἰπὺς τοῦτου, caulis hujus procernus. Idem.

Tres thyrsos] Tres radices cum tribus vini cyathis, et aquae totidem, tertianis auxiliari, quatuor quartanis, &c. Haec omnia quae Dioscorides scripsit περὶ ἀρρογλώσσου, id est, plantagine, Plinius transtulit ad cynoglossum. Idem.

Est alia similis] Cynoglossos officinarum. Idem.

Scythia primum eam, &c.] Legend. Scythia primum eam quae Scythica vocatur, circa Maotim nascens, praedulcem alias utilissimamque ad ea quae asthmata vocant. Et paulo post, idem praestat apud eos Hippace sic dicta. Salmas. p. 175. a. Scythia primum eam, quae Scythice vocatur circa Bæotiam nascens] Scribo, circa Maotin, non circa Bæotiam, ex Theophrasto ix. 13. 'Dulcis,' inquit, 'et Scythica. Et quidem nonnulli dulcem eam appellant. Nascitur apud Maotin.' Dioscorides quoque in Cappadocia et Ponto propinquieribus locis Maotidi plurimum nasci tradit lib. iii. cap. de glycyrrhiza. Pintian.

Prædulcis. Aliam utilissimam ad ea quae spasmatu vocant] Apographon nostrum: praedulcem alias, utilissimamque ad ea quae spumata vocant. Scribendum puto, praedulcem alias utilissimamque ideoque stomaticam vocant. Plinius supra xxii. 9. de glycyrrhiza loquens; 'Ideo et commendata stomatica est.' Idem.

Aliam utilissimam ad ea quae spasmata, &c.] Aliam, scil. Scythicem. Certe in Indice Spartanæ nulla fit mentio, ut jam nihil dubitem, divinatoris cujuspiam opera novam herbam hic subito enatam, Plinio ipse ne per somnum quidem cognitam. Gelen. Aliam utilissimam] De qua infra xxvii. 4. ult. Dalec.

Idem praestat apud eosdem hippice] Scribo hippace, non hippice, ex Theophrasto ix. 13. de glycyrrhiza enim disserens sic ait: 'Sitim quoque extinguit si teneatur in ore. Qua de causa tum ea, tum hippace dicta, Scythas xi. et xii. dies sitim tolerare affirmant.' 'Est porro hippace,' auctore Dioscoride lib. ii. cap. de caseo, 'equinus caseus, viroso odore, egregie tamen nutriens, bubulo proportionem respondens. Sunt qui equinum coagulum hippacen hanc esse dixerint.' Haec Theophrasti et Dioscoridis verba impellunt me ut suspecta habeam illa quae sequuntur: dicta quod in equis quoque eundem effectum habeant. Pintian.

Traduntque his duabus herbis Scythas etiam in duodenos dies durare in fame sitique] Verba quae paulo supra ex Theophrasto et Dioscoride attuli indicant dictionem illam herbis falso insertam esse. Neque enim hippace herba est, sed equinus caseus, aut coagulum equinum. Idem.

Semine purpureo] Semine in summis caulibus thymbræ modo spicatis, flore purpureo. Apud Dioscoridem ἑσταχυωμένων καυλῶν, non ἑσταχυωμένων σπέρμα. Dulce.

Folia siccantur, &c.] Plinius in fari-

nam siccati folia dixit, cum farina sit leguminum et cerealium tantum. Dioscorides simpliciter ait *ξηραλυσθαι*. *Idem*.

Tuta existimetur a piaculis omnibus] *Pura*, non *tuta*, in vetusto exemplari: rectius. *Pintian*.

Cantabrica] Vulgo Cantabrorum, sen Navarorum, hodie *Escorzonera*. *Dalec*.

Ut in quibus etiamnum hodie in numero et latiore convictu potionem e centum herbis mulso additis credidere saluberrimum] Scribo: *ut in quibus etiamnum hodie, in more sit latiore convictu potionem centum herbis mulso additis credere saluberrimam*, ex vetusto exemplari: et statim *tantum*, non *tamen*, in eodem legas. *Pintian*.

Modica utilissima] Salsa, Dioscor. Hæc omnia Plin. ad verbum transcripsit e Damocrate. Damocratis iambici versus extant apud Gal. lib. x. *κατὰ τόπους*. *Dalec*.

Hæc enim hirundines, &c.] Id ridet Celsus vi. 6. Aristoteles vero iv. 6. de ortu animalium causam reddit: nempe eos renasci si pungantur ac evellantur, cum adhuc fiunt, non autem ubi perfecti fuerint. *Idem*.

Ut quidam volunt etiam erutis oculis] Postremum verbum redundare existimo; præcessit enim paulo ante. *Pintian*.

Albicans] Cæsius, *ὑπόγλανκος*. *Dal*.

Eamque in nostro conspectu mandunt] Fabulosum id nimis credulus Plinius refert. Licet enim quotidie videre gramen a canibus rosum, et vomitum eum pituita rejectum. *Idem*.

Cervæ monstrare elaphoboscon, &c.] Ita ibi legendum et distinguendum: *Cervæ dictamnium ostendere, ut indicavimus vulneratæ, pastu statim decidentibus telis*. Legitur ibidem et alius locus æque vitiose; sic enim habet: *simplicius cervæ monstrare elaphoboscon de qua diximus; item seseli enixæ a partu*. Hæc battologia est: *enixæ a partu*, leg. *item helxinen a partu*: fal-

sum est seseli cervas ostendisse a partu aut enixas: etenim ante partum, ut facilius eo defungerentur, id expetebant. *Salmas*. pag. 224.

Seseli] Seseli Romani veteres Sili vocaverunt: hinc 'Silatum' Festo jentaculum, quod jejuni vinum Sili conditum ante meridiem absorbebant. *Dalec*.

Dictamnium] *Δικτὸν* etiam vocat Nicander, ut interpretatur Zenodotus Mallotes. Partum mire adjuvat, *εὐτοκίαν ποιεῖ*. Quamobrem Ithiyæ corona ex eo texebatur. Euphorion, *στρεψαμένη θαλεροῖσι συνήντετο δικταμνοῖσι*. Rhod. xxviii. 24. Orpheus *ψαφαρὸν* vocat, id est, *cano velut situ obductum*. *Idem*.

Flos nullus ei, &c.] Apud Dioscoridem legendum: *οὔτε ἄνθος, οὔτε καρπὸς συμφέρει*. Nullis morbis flos prod-est, nullis semen. Florere ostendunt hi versus Virgiliti Æneid. xii. 'Dictamnium genetrix Cretæa carpit ab Ida, Puberibus canlem foliis, et flore comantem Purpureo: non illa feris incognita capris Gramina, cum tergo volucres hæseret sagittæ.' *Dalec*.

Radix tenuis ac supervacua] Partus accelerat Dioscoridi. Hæc fere omnia Theophr. ix. 16. Hist. *Idem*.

Inter nobilissimas, &c.] Lege: *Inter nobilissimas aristolochiæ nomen dedisse gravidæ videntur*, quoniam est *ἀρίστη λοχέαις*, vel *ἀρίστη λοχοῖς*. Vide *Salmas*. 717. a.

Nomen dedisse gravidæ videntur] Victorius vi. 3. quærit, nec abs re, quid sibi velit Cicero de Divinatione, lib. i. cum ait, Aristolochiam ad morsus serpentium posse, quæ ex inventore nomen reperit, inventor rem ipsam ex somnio. Canterus i. 14. tradit ex scholiaste Nicandri, Aristotelem scripsisse, herbam illam a muliere inventam. *Idem* et Brod. ii. 2. *Dalec*.

Unum tuberibus radicum] *Radiciis*, non *radicum*, in antiquo exemplari; ut paulo post de plistolochia: *Den-*

sis radiceis capillamentis. Pintian.

Tertium longissimæ tenuitatis vitis novellæ, cui sit præcipua vis, quæ clematis vocatur] Scribo: *Tertium longissimæ tenuitate vitis, cujus sit præcipua vis quæ clematidis vocatur;* tum ex eodem exemplari, tum ex Dioscoride lib. III. cap. de aristolochia 'clematitin' vocante, sicut aliud genus 'dactylitin,' non dactylium. *Idem.*

Desquamato terreno servantur] De-rasa terra, qua sordidæ et obvolutæ extrahuntur. *Dalec.*

Mares figurat] Mirum et præstigiousum. Arthenogonon potu id præstat. *Idem.*

Semine pleuriticos et nervos confirmare] Quinque nostri: *pleuritidis et nervis.* Distingue: *Quæ polyrrhizos cognominatur, convulsis, contusis, ex alto præcipitatis, radice pota ex aqua, utilissima esse traditur; semine pleuritidis et nervis; confirmare, excolescere, eadem satyrion esse;* sic enim et Voss. ut intelligas, 'traditur.' Gronov.

Eadem satyrion est] Inepte hoc Plinius. Quidam legunt: *Eadem Gaurion, quasi tenue et oblongum jaculum.* Alii *satyrion esse interpretantur, Venerem concitare.* Alii legendum putant, *eadem satyriasmō medetur.* *Dalec.*

Polemonia vel Philetaria] Opt. *fileteris.* Quatuor alii, *phileteris.* Scribe *philetæris.* Φιλεταρίς, ab eo qui regni Attalici fundamenta jecit. Gronov.

Cui vis tanta perhibetur] Scribo ex vetere codice, *cujus tanta perhibetur vis.* Pintian.

Ut inclusæ circulo, &c.] Nihil Dioscor. Mirum tamen id, et adnotandum. *Dalec.*

CAP. IX. *De argemonia, et agarico, et echio, et hyoscyamo, et hierobotane, et blattaria, et lemonia, et quinquefolio, et dauco, et persolata, et urcio, et cyclanino, et peucedano, omnia ad serpentium ictus.*

Tria genera ejus faciunt] Dioscorides unicum tantum facit. Plinius supra anemonem dixit et argemonem

vocari, quamvis falso, XXI. 23. Secundum genus hoc est. Idem XXIV. 19. lappam canariam, cujus radix jucundum odorem thuri similem spirat, argemonem quoque nuncupari tradit. Hoc est tertium genus. Idem XXVI. 9. inguinariam etiam argemonem appellari testatur. Quartum id genus statui potest. *Idem.*

Datur obolis IIII. contritum] Scribendum, *Dantur oboli IIII. contrita;* et mox paulum *infirrum*, non *infirminus*, ex eodem. *Pintian.*

In Gallia nascitur] Galatia, Diosc. Plurimum certe in Alpibus Galliam ab Italia dividendibus nascitur. *Dalec.*

Echios] Lib. XXIV. c. 15. clematis echites dicitur, quod utilis sit viperarum et serpentium morsibus. At cum ea duplex sit, altera daphnoides, et ea rursus duplex, hæc floribus purpurei, illa candidi, vel puniceo, utraque folio coronis expetita, altera acerrimi gustus, per sepes et arbores repens; de duplici daphnoide intelligenda sunt hæc Plinii verba, non de altera, quam flammulam officinæ vocant. Potest et non absurde intelligi echios utriusque generis, clematis daphnoides sativa, et silvestris. Utraque enim passim reperitur. *Idem.*

Indicavimus] Lib. XXII. c. 2. Vide quæ ibi notata sunt. Dioscorides ad amuleta et purificationes sive expiationes adhiberi solemne fuisse tradit. *Idem.*

Hæc Jovis mensa verritur] Jovis Dapalis, τοῦ εἰλαρινάστου, cui eubanti in lectulo, cum Junone et Minerva sedentibus in sellis, septemviri epulones sacram mensam extruebant in Capitolio, et apparatus convivii splendidum ac magnificum apponebant. Arnob. lib. II. Jovis Dapalis meminit etiam Cato de Re Rust. *Id.*

Utraque sortiuntur Galli] Vel sortes et oracula reddunt, vel judicia instituunt. Virgilius: 'Nec vero hæc sine sorte datæ, sine iudice sedes.' *Id.*

Latiores convictus fieri] Id est, quod Plutarchus scribit initio Συμποσιακῶν Οἱ μὲν οὖν τὰ βοῦγλωσσα καταμυγνύντες εἰς τὸν ὄλυν, καὶ τοῖς ἀποβρέγμασι τῶν περιστερέωνων, καὶ ἀδιάντων τὰ ἐδάφη βάλοντες, κ. τ. λ. *Dalec.*

Blattas in se contrahit] *Blattas in semen trahit*, in codice veteri legitur; ut forte scribendum sit: *Blattas in semet trahit*. Pintian. *Blattas in se contrahit*] Idem scribit Dioscor. de verbasco silvestri. *Dalec.*

Lemonium succum, &c.] Vide supra xxii. 2. Plinius scolymum leimoniam vocari putavit, ac ideo de leimonio id scripsit. Vide quæ notata sunt c. 7. sequentis libri de silybo. Scolymum, cujus radix lacteo succo manat, et in cibos cruda coctaque recipitur, describit Anguillara lib. viii. *Idem.*

Fraga gignendo commendatur] Inco-gitanter foliorum similitudine deceptus Plinius, cum pentaphyllo, quod edulem fructum nullum gignit, miscet herbam fraga ferentem, folio sane diversam a pentaphyllo, cum huic triplex tantum sit, pentaphyllo vero quineuplex. *Idem.*

Genera quatuor] Tria Dioscorid. Diocles vero libro de salubribus quar-tum addidit, nempe staphylimm. *Id.*

Probatissima in Creta] Scribo *probatissimi* ex eodem, et sequitur *con-festim, et in siccis ubicumque nati*. Pintian.

In Creta] Theophrasto Hist. ix. 15. in agro Patrensi; at cap. 22. in agro Spartano Achaiæ. *Dalec.*

Tertium genus, &c.] Imo quartum. Vide xix. 5. *Idem.*

Æstate sunt, &c.] Cum cæli fervor ad pabula viridia quadrupedes inci-tat. *Idem.*

Post abortus] Tam enim clauum edunt, ut secundas ejiriant. *Idem.*

Ex aliis usus seminis. Ex Creta ra-dicis dulcis] Scribendum *Cretico*, non *Creta*; et dictio illa *dulcis* redundat ex eodem: recte. *Pintian.*

Ex Creta radice dulcis et magis]

Chiflet. et Voss. *ex Cretico radice et magis*. Sed et Voss. *ad serpentes bibi-tur*, sine τῷ est. Scribe: *Ex aliis usus seminis, ex Cretico radice est. Magis ad serpentes bibitur e vino drachma una*. Acad. et Gud. *Ex creta ducis et ma-gis*. And. et Men. *Ex creta dulcis et magis*. Gronov.

Cuicumque admota fuerit fera et hæc, &c.] Sensus est, eam vim huic quo-que therionarcæ inesse, quam magi-cæ illi supra memoratæ, unde et no-men utrique commune, θηριονάρκη, ac si dicas, *fera torpor*. Gelen.

Persolata] Officinarum petasites Matthiolo; tamen hæc descriptio prorsus eadem est cum historia per-solatæ apud Dioscor. Hoc ipso ca-pite de hac jam Plinius tractaverat. Vide xxi. 33. *Dalec.*

Amuletum vocant] Græcis περίπτων, sive φυλακτήριον et ἀμυντήριον. Amu-leta Varroni de Lingua Latina lib. vi. et Festo, 'præbia,' vel ut Scali-ger acute correxit, 'præbra' dicun-tur, quemadmodum inebras aves no-minarunt, quod prohibeant ne quid noceat. Amuletum fascinus pueris fuit; turpicula res, ut ait Varro, nempe imago pudendi virilis appensa collo: unde Plauto præfiscini, bono omine, ἀβασκάντως. In Aulul. 'se-quare hac ergo Præfiscini,' &c. Bonis avibus. Titinnius in Setina: 'Paula mea, amabo, pol tu ad laudem addi-to præfiscini, Ne puella fascinetur.' Græci, amuleta etiam βασκάνια nomi-narunt, et ἀλεξιφόβια. Pro amuleto Satyrica signa in hortis ponuntur su-pra xix. 4. Vide xi. 4. 28. ult. 36. 49. *Idem.*

In umbra] Servandum; nam in sole evanescit. Dioscor. *Idem.*

Caulis est ei tenuis] Voss. *Caulis et tenuis*. Alii omnes, *Caulis est tenuis*. Fuit ab auctore, *Caulis ei tenuis*. Gronov.

CAP. x. *De ebulo, et verbasco, et the-lyphono, et contra scorpiionum ictus, et rubetarum, et canum morsus, et*

generaliter contra omne venenum.

Thelyphonon] *Aconitum pardalianches*. Vide c. alterum lib. xxvii. *Dalec.*

Omnem quadrupedem necat] *Fœminam* atque adeo mulieres. *Idem* de *Aride* xxiv. 16. *Idem.*

Aliqui neurada appellant] Vide ejusdem *luculentam historiam* xxvii. 12. *Idem.*

Bene olentibus] *Fructus* quidem bene olet, non radix. *Idem.*

Rudice nulla] *Apud Theophrast.* Hist. ix. 21. legitur *ρίζα δ' οὐχ ὕππεστον*. Alii *ρίζα δὲ μικρὰ ὕππεστον*. *Gaza*, *Rudix nulla vel minimu subest*, quasi legendum putasset, *ρίζα δ' ἡκίστη*. quod probo. *Idem.*

Similiter ea, &c.] *Similiter ea, quam eucleam vocant, tiadi. Namque ea, &c.* ex *Theophrasto*. *Εὐπλοῖαν* *Plinius*, si corruptus locus non est, pro *εὐκλείαν* legit. —Est autem *εὐπλοῖα* *fœlix et prospera navigatio*. *Homerus Iliad. I.* *Εἰ δέ κεν εὐπλοῖην δῶή κλυτὸς Ἑρμοσίγαιος, Ἥματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἰκοίμην*. De quibus *Homeri* verbis *Victorius* vi. 9. et *Muret*. Var. cap. 69. *Idem.*

Pericarpum] *Pericarpum* ob id dicitur, quod fructus undique caulem cingat et ambiat. *Idem.*

Cortice rubro alterum] *Pancratium* *Officinarium*. *Idem.*

Nigro papaveri simile] *Meo* iudicio, vomitorium, radicis nigro cortice. *Dioscorid.* De rubris sive ruffis vide xx. 9. *Idem.*

CAP. XI. *Remedia ad capitis vitia.*

Polytricha distat a callitricha] *Lege*, *Polytrich distat a Callitricha* quod *juncos albos habet, &c.* Et paulo post *legas*: *Fit ex callitriche sternutamentum. Folia sunt lenticulæ similia, &c.* Sic *adiantum* proprie *πολύτριχον*: *trichomanes* autem *καλλίτριχον*. Vide *Salmas.* 1294. a.

Veratri radix] *Verare*, vera dicere. *Emilius*: 'satin' vates verant ætate in agunda?' Inde *verator* et *veratrix*.

Apud Sueton. in *Vitellio*, 'veraculus,' pro quo legitur perperam 'vernaculus.' 'Nullis tamen infestior, quam veraculis,' inquit, 'et mathematicis.' Alii legunt 'vericolis,' qua forma *Juvenal.* 'cælicolas' *Judæos* appellat, quia 'Nil præter nubes et cæli lumen adorant.' Et quoniam veratores pro insanis habuerunt, veratrum inde dictum quod insaniam et amentiam curet. *Scalig.*

Margaritis minutis simile] *Aliter* hæc *Plinius* recitat, quam *Dioscorid.* *Dalec.*

Fit et ex callitriche, &c.] Hæc omnia de *trichomane* *Dioscorides*, præter saporis fervorem. Fortassis *Plinius*, ut aliquando *δριμύ* vertit *acerbum*, sic *στροφόνν* *acre* et *fervens* reddidit inconsiderate. Genus tenuissimum nasurtii aquatici esse volunt, nascentis in humidis et umbrosis sepibus. *Id.*

Folia sunt lenticulæ similia] *Postremum* verbum non agnoscit exemplar nostrum. *Pintian.*

Caules juncis tenuissimis] *Lego* *Caules junci* tenuis similes, ex eodem. *Idem.*

Habet enim folia porri] *Apud Dioscoridem* legendum: *λογχίτις φύλλα ἔχει πράσῳ κάρτα ὅμοια, πλατύτερα δὲ καὶ ὑπέρυθρα, πλεκτὰ, non πλείστα.* sunt enim, ut in arundine, polygonato, et porro, circa caulem in orbem advolta, sed numero pauca: quod etiam monstrant hæc quæ sequuntur verba, *ἔχει δὲ καὶ περὶ τὸν καυλὸν ὀλίγα.* *Dalec.*

Fimbriatæ] *Gethii* modo fibratæ. *Theophrast.* Hist. vii. 11. *Idem.*

Serpentis] *Leg.* *Carpentis*, si agitati currus pondere obtrita sint ossa. *Idem.*

Canino capiti] *Coronopo.* *Dioscor.* *Plinius* fortassis legit *κύνωπι*. *Orpheus* in *Argonauticis* *ψύλλιον* *ἄειδης* vocat, tanquam herbam turpem et deformem aspectu. *Idem.*

Ad cætera illinitur, &c.] *Cornarius*: *Ad cætera illinitur.* *Acetabuli mensura* in sextario aquæ densat se ac contra-

hit. Tunc terere, &c. Ego vero lego : *Ad cætera cum illinitur, acetabuli mensura sextario aquæ naceratum densatur, ac contrahitur. Tunc terere, &c.* Dalec.

Crassitudinem] Aquam quæ concrevit, Dioscorid. vulgo mucilaginem. *Idem.*

Thysseium est, &c.] Eam describit Dodonæns vi. 46. nomine hydroselinii. *Idem.*

CAP. XII. *De centaureo, et chelidonia, et panace, et hyoscyamo, et euphorbio, ad oculorum vitia.*

Culices] Visa suffusionis incipientis, cum ægri putant oculis muscas et culices obvolitare. *Idem.*

Pro meconio miscent] Lege, cum meconio. Apud Dioscoridem quoque legendum, μετὰ μηκωνίου, non ἀντὶ μηκωνίου. *Idem.*

CAP. XIII. *De anagallide sive corchoro, et mandragora sive circeo, et cicuta, et crethmo agrio, et molybdæna, et capno, et acoro, et iride, et cotyledone, et aizoo, et andrachne, et erigerro, et de ephemcro, et de labro Veneris, et de ranunculo, ad oculorum, aurium, narium, dentium, orisque vitia medicinæ.*

Corchoron vocant] Aliud est corchorus, Alexandrinum olus, descriptum XXI. 32. *Idem.*

De Euphorbio satis dictum est. Cujus succus lippitudini, si tumor erit. Item absinthium cum melle tritum. Itemque Vettonicæ farina conveniet] Aliter in veteri codice : *De Euphorbii succo satis dictum est. Lippitudini si tumor erit absinthium cum melle tritum. Item cum vettonicæ farina conveniet.* Pintian.

Mandragoram alii circeium vocant] Scribo *Circaam*, cum diphthongo æ in secunda syllaba, ex Dioscoride lib. iv. cap. de mandragora. *Idem.*

Hirsutis et caulibus] Densis, δασέσι, sine caulibus, Dioscor. Vet. codex, ἀqualibus. Neutra Mandragora caulem habet. *Dalec.*

Concisa quoque in orbiculos, &c.] Concisam in pastillos, τροχίσκους, musto excipi involvique, ac in fumo suspendi, scribit Theophrastus. Plinius apud Dioscoridem sive Cratem legiti, καὶ δευθελς οὔψ, non, ut in exemplaribus Diosc. διαβληθελς λίνψ. *Idem.*

Radicis et mali gravior] De radicis odore nihil Dioscor. At utriusque mala εὐώδη esse is scribit, odoratu suavia cum quadam gravitate. *Idem.*

Nimio tamen odore obmutescunt ignari] Postrema dictio otiosa est, nullumque usum præstat, ex Dioscoride lib. iv. cap. de mandragora. *Pintian.*

Vis somnifica] Inde proverbium Luciano : ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδειν. Demosthenes Philippica quarta : ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσι, ἥτοι φάρμακον ἕλλο τοιοῦτον εἰκόλαμεν ἀνθρώποις. Rhod. xvii. 24. *Dalec.*

Bibitur et contra serpentes et ante sectiones punctionesque, ne sentiantur] Scribendum puto *ustiones*, non *punctiones*, ex Dioscoride lib. iv. 'Dantur,' inquit, 'ex eo terni cyathi his qui secari aut uri debent.' Astruit idem Serapio. *Pintian.*

Bibitur et pro elleboro] Succus duobus obolis ex mulso potus, ut veratrum, vomitione atram bilem pituitamque educit : largiore potu interficit. Diosc. Vide Theophrast. ix. 10. *Dalec.*

Pana invisæ] Apud Massilienses et Ceos, venenum cicuta temperatum publico custoditur, idque datur iis qui justas causas exhibent, propter quas mors sit expetenda. Sunt autem fere nimis adversæ fortunæ ærumnæ, vel prosperæ blanditiæ : idque ne vel illa perseveret, vel hæc destituat. Valerius ii. 6. Menander apud Strab. lib. ix. καλὸν Κέων τὸ νόμιμόν ἐστι Φανία, ὅ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῆ κακῶς. Brod. ii. 27. *Idem.*

Estur a plerisque et in patinis] Esu

cicutæ, quæ apii hortensis specie incantum fefellerat, ego quendam novum ad extremum usque vitæ dementem factum. *Idem.*

Quæ si enecat] In veteri codice: sic et necat. Quid si legas, quos enecat? *Pintian.*

Hæc altera vis] Eadem prorsus vis est, quam supra dixit, refrigeratoriam. *Dalec.*

Ad resolrenda, &c.] Id est, ad exolvendam medicamentorum acrimiam, visus est illius aqua dissoluti, ut opii. *Idem.*

Collyriis] Quæ dolorem leniunt. *Dioscorid. Idem.*

Maxima vis natæ, &c.] Cornarius legendum putat, *Maxima vis natæ finibus Parthorum*: quoniam Susa fuerit urbs non Parthiæ, sed media inter Persiam et Babyloniam. Theophrastus tamen *Hist. ix. 17.* Thrasiam Mantinensem ex Susis cicutam prætulisse omnibus tradit ad venenum conficiendum, atque Homeri testimonio Susis et in locis frigidis optimam esse. *Idem.*

Mox Laconicæ, Creticæ, Asiaticæ] *Assyriacæ* in vetusto exemplari, non *Asiaticæ*: neutra lectio placet. Veræ propior est, *ac Cilisse*, ex *Diosc. iv. Pintian.*

Gramias] Τὰς γλήμας, glamas, Festus vocat. *Dalec.*

Molybdæna] Vulgo dipsacus secundus, capite rotundo. *Idem.*

Capnos prima] Aristolochia rotunda *Fuschii. Idem.*

Quæ oxymyrsinæ radicem acaron vocent] Legendum videtur *acaron*, non *acaron*. Eadem menda post paulo corrigenda. Scriptus tamen codex non *acaron agrion*, aut *acaron*, habet, sed *acaron*; ut sit sensus: quosdam, ad differentiam inter herbam et radicem, malle radicem *acaron* appellare, forma diminutiva. *Pintian.*

Ut coxendices] Acetabulum, oxybaphon. *Dioscor. Dalec.*

Oculis medetur succo] Φίμοις, non *Dolph.* et *Var. Clus.*

ὀφθαλμοῖς. *Dioscor. Idem.*

Sordidis foliis] Pinguibus. *Diosc. λιπαροῖς*, non *ῥυπαροῖς. Idem.*

Usus ejus ad eudem, &c.] Legend. *usus ad eudem quæ majoris aizoi. Duo genera, majus in fictilibus vasculis seritur. Vide Salmas. p. 705. b.*

Sedum magnum] Sedum, inquit Festus, alii sadum appellant, herbam, quam Opilius Anrelinus sesuvium vocari ait, eamque in tegulis seri, nec quamobrem id fiat indicat. *Dalec.*

Omnium harum vis eadem] Piorum quidem duarum, sed non tertiæ, quæ calfacit, acris est, exulcerat. *Idem.*

Strigili calefactus infunditur] Τῷ ὠτερχύτῃ. *Idem.*

Caput ejus numerosa] Flos lateus celeriter divisus in pappos abit, *Diosc.* Locum eum Plinius infeliceiter expressit. *Idem.*

Spinæ] Acanthi vocabulo polysemo deceptus est Plinius. *Idem.*

Alii roboris] Ex illorum judicio supra cum trixagine sive chamædry comparavit. *Idem.*

Alterum genus succrent] Majus id est toto habitu, latioribus foliis, nigrioribus, contactu pinguius, perinde ac si melle oblita forent: frequens nascitur in Allobrogum planitie subjecta castro dominorum de Brixien. *Idem.*

In flumine nascentem] Falsum hoc, et a nemine proditum. Herba quidem alarum cavo sinu aquam pluviam continet, sed in fluviis minime gignitur. *Idem.*

Ad lepras] Ὀνυχας λεπρῶς, *Dioscorid. scabrus unguis. Idem.*

Omnibus miscent] Hoc falsum, nihil *Diosc.* Quidam legunt *medicaminibus. Idem.*

Commanducata diutius] Apud *Dioscoridem προσαπτομένη, appensa.* Ex hoc loco restituenda litera *Dioscoridis*, et legendum *προσασσόμενη*, quod est longe aptius. *Idem.*

Creduntque ea rursus, &c.] *Idem* prodit de iride *xxi. 20.* de siderite

Plinius.

et artemisia xxvi. 5. *Idem.*

Naribus utilissimum est, &c.] Poly-
po, vel ozæna vexatis, et obsessis.
Idem.

*Stigmata in facie mandragora illita
delet*] *Mandragoras illitus* genere mas-
culino, in scripto codice. Sic supra
hoc ipso capite: 'Aliqui et mandra-

gora utebantur. Postea abdicatus
in hac curatione est.' Et paulo
post: 'Mandragoram alii Circæum
vocant. Duo ejus genera: candidus,
qui et mas; niger, quæ sæmina exis-
timatur.' *Pintian.*

Mandragora illita delet] Si principio
statim imponatur. *Dalec.*

LIBER XXVI.

PROÆM. *Reliquæ per membrorum ge-
nera medicinæ, et de novis morbis,
et lichenes quid sint, et quando pri-
mum in Italia cæperint, et de carbun-
culo, et de elephanthiasi, et colo.*

CAP. I.

Q. Lecanius Bassus] Hujus men-
tionem facit Dioscorid. in Præfa-
tione: ἡ τοῦ κρατίστου Λεκανίου Βάσ-
σου πρὸς τὴν διάνοησιν, ἣν ἐγνώμεν συνδι-
αγόντες ὑμῖν, δεῖγμα οὐ μικρὸν τῆς ἐν
σοὶ καλοκαγαθίας. Hinc colligunt qui-
dam non potuisse Plinium e Diosco-
ride suas de plantis historias descri-
bere, cum eodem seculo uterque flo-
ruerit, et ingenii sui monumenta re-
liquerit. Hæc Joannes Baptista Per-
sii interpres. *Dalec.*

Inscitii sectus] Vel execta parte
corporis aliqua, cui malum successit,
meo judicio gangræna; vel malo jam
orto ab ignaro medico discissa parte
ægra, cum tanta profusione sangui-
nis, vel ob dolorem cum humoris
affluxu tanto, ut pars emortua sit.
Idem.

*Hic vero pollice lævæ manus evulso,
acu a semetipso, tam parvo vulnere, ut
vix cerni posset*] Verior lectio nostri
exemplaris: *hic vero pollice lævæ ma-
nus evulso acu a semetipso, tam parvo
ut vix cerni posset*; nam verbum illud
vulnere redundat ex eodem. *Pintian.*

Nascitur in occultissimis, &c.] Can-

crum hæc potius ostendunt, quam
carbunculum. *Dalec.*

Duritia rubens varicis modo] Recen-
tior lectio non *varicis modo* præfert,
sed *variis modis*: apographon nos-
trum, *varii modo*: scribo, *vari modo*,
et statim *tendens* in eodem, non *inten-
dens*. *Pintian.*

Sine dolore] Hoc parum credibile,
nisi venenata materia extincto sta-
tim nativo calore, sensum quoque
ejus extingueret, et gangrænam af-
ferret: gangrænam enim σφακελώδη
hæc signa declarant, non *ἐνθρακα*.
Dalec.

*Aliquando et horrorem afferens, cir-
caque pustulas parvas, rarius febrem*] Verba illa, *circaque pustulas parvas*,
et depravata et falso hic inserta vi-
dentur; pertinent enim, ut sentio,
ad ea quæ paulo ante præcedunt. Ut
legendum putem hoc modo: *duritia
rubens vari modo, sed nigricans capite,
alias livida, circaque pustulis parvis cor-
pus tendens neque intumescens. Sine
dolore, sine pruritu, sine alio quam som-
ni indicio: quo gravatos in triduo au-
fert. Aliquando et horrorem afferens,
rarius febrem. Pintian.*

Circaque pustulas parvas] Hoc unum
de carbunculo potest intelligi, repug-
nantibus aliis omnibus commemora-
tis signis, excepto horrore, qui non-
nunquam sentitur in carbunculo. *Dal.*

Mox invalescente per totum corpus] Inarescente, non invalescente, codex noster. *Pintian.*

Mox invalescente per totum corpus] Vossiani ambo, *mox inarescente per totum corpus:* et, ni fallor, probe; pertinet enim ad τὸ cute. XXXI. 7. 'Horum extremitates tantum inarescunt.' Sic quoque *Pintianus. Gronov.*

Alibi tenui, dura seu scabie aspera] Scribe: *alibi tenui, dura alibi, cen scabie aspera, ex eodem. Pintian.*

Nigrescente] Marcellus Medicus cap. 19. legisse videtur *inrescente:* at Celsus III. 25. nigrescere scribit, ut et *Plinius. Dalec.*

Gemursam appellavere prisci] Ea phlegmone fuit carbunculosa. Malum id inter manus digitos nascens vocant Lugdunenses un *Fourchon. Idem.*

Cum edicto ejus excusantis, &c.] Lege: *Cum edicto ejus excusantis raletudinem, legeretur nomen incognitum;* edicta enim non viva voce publicabantur, sed suspensa plerumque tabula legebantur. *Nomen autem incognitum* dicit, quod esset 'mentagra.' Vide *Dorleans* in *Tacit.* pag. 589. a.

CAP. II. *Laus Hippocratis.*

Dioclis Carystii] Acad. *diodi.* Vossiani tres et *Gnd. Diocli.* Nimirum, ut *Pericli, Candauli, Achilli, Ulyssi, Oronti, Aristoteli, Euripidi, Socrati,* et similia patrio casu. *Gronov.*

Ac deinde Erasistrati: Herophili quidem, &c.] Vetus exemplar: *ac deinde Erasistratico, Herophili quidem, &c.* Scribendum reor: *ac deinde Erasistrati Ceii Herophilique* quanquam subtilioris sectæ conditoris; nam Erasistratus ex *Juliae* fuit oppido in insula *Ceo*, auctore *Suida*, etiamsi *Galeno* in *Isagoge Chius* sit, non *Ceius*. Sed depravatum esse *Galeni* codicem, ac, pro *Ceius, Chius* falso scriptum, patet ex *Strabone* lib. x. et *Stephano Byzantio* in dictione 'Iulis:' et ex aliis auctoribus (ne

citando nominatim *tundam*) qui Erasistratum medicum *Ceium* faciunt, non *Chium. Pintian.*

Ante omnes celebratam rationem eam] Legendum arbitror, *ante omnes celebratam rationem ei;* nam cum tres sint medicinæ artis sectæ, *Rationalis, Empirica, Methodica;* *Rationalis* inventor secundum *Plinium Herophilus* fuit, etsi *Galenus Hippocrati* et aliis eam inventionem assignent. *Idem.*

Auditioni operatos] Id est, operam dantes. Sic apud *Nasonem:* 'studiis operata *Minervæ.*' *Gelen.*

CAP. III. *De nova medicina, et Asclepiade medico, et qua ratione veterem medicinam mutaverit.*

Asclepiadem adjuvare multa, quorum cura nimis anxia et rudis] Secus in exemplari nostro: *Asclepiades invenit multa in antiquorum cura minus anxia et rudia. Pintian.*

Multa quorum cura nimis anxia et rudis] Truncatus locus. Acad. *Gnd. Menap. multi quorum cura nimis anxia et rudia.* *Vossianus:* *Asclepiadem adjuvare multa in antiquorum cura nimis anxia et rudia.* Confirmat *Pintiani* codex; sed ille præterea, *Asclepiades invenit*, exemplo, ut opinor, non bono. *Gronov.*

Ad ignes torrendi, &c.] Ὀπτῆσιν veteres, ut et solis apicatum ἡλιασμόν vocaverunt. *Dalec.*

In urbe umbrosa, imo vero tota Italia imperatrice] In veteri codice: *in urbe nimbose, imo vero tantu Italia imperatrice;* ut forte commodius legi possit: *imo vero tanta, et alias imperatrice. Pintian.*

Pensili balnearum, &c.] Pensiles balneae vocat, extructas ac ædificatas aquis corvatis ac deductis, in quibus arte parabatur caldarium, tepidarium, frigidarium, laconicum. Harum assiduus usus corpus effæminat, ut naturalium corroborat, in quibus sponte aquæ medicatæ scaturiunt. *Dalec.*

Damnavit merito et comitiones] Cel-
sus i. 3. ii. 12. Plutarch. de Sanitate
Tuenda. Sueton. vii. 13. et ibi Ca-
sanbon. *Idem.*

CAP. IV. *Irrisio Magicæ artis, et de
liehene, ejusque remedio, et faucium.*

*Æthiopide herba amnes ac stagna sic-
cari conjectu, tactu clausa omnia aperiri*
In scripto codice: *Æthiopide herba
amnes ac stagna siccari. Condiendis
tactu clausa omnia aperiri*; ut verbum
Condiendis herbæ nomen esse videat-
ur. *Pintian.*

*Latacem dari solitam a Persarum rege
legatis*] *Latacem dari solitam Persarum
relegatis*, in eodem. *Idem.*

Commerciorum habuere curam] Ne
militi commeatus deesset, cum lata-
cem habere possent a Persis. *Da-
lee.*

Siccentur hodie Æthiopide] Omnes
quinque, *Meroide*; ut opinor etiam
in Chisl. esse, etsi exhibuerint, *mero-
die.* xxvii. 7. dixit ejusdem herbæ
nomen esse utrumque. *Gronov.*

Pontinæ paludes] *Circeis* vicinæ in
agro Latino, quas viginti trium ur-
biuin fuisse Mutianus prodidit supra
iii. 5. Eas siccare Julius Cæsar de-
creverat sub id tempus quo interemp-
tus est, auctore Suetonio. A Corne-
lio Cethego illæ antea siccatae fue-
rant agerque factus. Liv. lib. xlvii.
Theodoricus postea rex fossas, per
incenriam et neglectum obstructas, et
terra limoque adobrutas, rursum pur-
gavit. *Idem.*

*Nam quæ apud eundem Democritum
invenitur compositio*] Legendum reor,
*Nam quæ apud eum Democriti invenitur
compositio*; nulla enim multis retro
versibus facta est Democriti mentio.
Pintian.

*Cur nunquam Persarum regi tales de-
dit*] Verior scripta lectio, cui unquam
Persarum regi talis dedita. Fortassis
data. *Pintian.* *Cur nunquam Persarum
regi tales dedit*] Hoc est, pulchros,
bonos, et fortunatos. *Glen.*

Cur nunquam Persarum regi tales

dedit] *Pintiano* verior scripta lectio,
cui unquam Persarum regi talis dedita.
Neque aliter fere Chislet. et Voss.
sed scribendum detracta litera: *cui
unquam Persarum regi tales dedit*?
nam talis antiqua scriptura pro *tales*,
id est, pulchros bonosque ac fortuna-
tos liberos. Si quis ea compositione
frui et gaudere debuit, is erat rex
Persarum, tum ob immensas opes,
tum ob curam gentis in forma regum,
tum ob copiam magorum. At nemo
eorum fuit, qui non liberum alios de-
formes, alios sceleratos, alios infeli-
ces habnerit. Nulla igitur tam effi-
cacem iis compositionem dare potuit
Magia. Voss. Andegav. *cui unquam
P. r. talis est dedita.* Menap. Acad.
et Gud. *cui nunquam P. r. talis est de-
dita.* Gronov.

Folio uno ad radicem lato] Pugnant
hæc nnum folium latum esse, et longa
dependere. *Lego, foliis imis ad radi-
cem latis, caule uno, &c.* Quænam hæc
sit, nondum compertum. Britanni-
cum tamen de herbis volumen Coty-
ledona minorem montanam vocat, et
depingit. *Dalec.*

*Caule uno parvo longis foliis depen-
dentibus*] Imo e contrario in nostro
exemplari: *Caule uno longo, parvis foliis
dependentibus.* *Pintian.*

CAP. V. *Ad strumus, et ad digitos, et
ad pectus et ad tussim medicinæ.*

Chelidonæ cum melle et axungia
Duæ illæ voces *melle* et *non sunt in
exemplari antiquo.* *Idem.*

*Ne rursus sata diro herbariorum sce-
lere (ut in quibusdam) rebellet*] Verbum
diro superfluit; item desideratur hæc
vox *diximus*; utrumque ex eodem;
ut sit: *ne rursus sata herbariorum sce-
lere, ut in quibusdam diximus, rebellet.*
Idem.

CAP. VI. *De verbasco, et cucalin, tus-
silagine, vel bechio, et salvia ad tus-
sim.*

Hyssopi quoque quinque rami] Dele-
dictionem quoque, ex vetusto codice.
Pintian.

*Cum duobus rutæ et ficis tribus decoc-
ti]* Cum duobus rutæ, et ficis tribus de-
cocti, ex eodem. *Idem.*

*Quidam eandem esse bechion, et alio
nomine chamæleucen]* Huic lectioni
suffragatur Paulus Ægineta libro
septimo: nostrum tamen exemplar
non *bechion* habet, sed *arcion*, de qua
Dioscorides lib. iv. *Idem.*

Salvia appellatur] Quidam volunt
hic describi sphacelon Theophrasti;
quidam nostrum stachym vulgarem;
alii orminum vulgare, flore cæruleo;
quidam Æthiopida, pectoris morbis
utilissimam. *Dalec.*

CAP. VII. *Ad lateris dolores, et pecto-
ris, ad orthopnæas, ad jocineris dolo-
rem, cordis dolori, pulmoni, urinæ,
tussi, pectori, h ulceribus, renibus,
hepaticis, ad vomitiones, et ad sin-
gultus, pleuriticis, lateri.*

Molon] Moly Dioscoridis folium
graminis habet, latius, humi spar-
sum, caule quatuor cubitorum, sive,
ut quidam legunt, *digitorum*, in cuius
summo est quidpiam allio simile.
Illa suo molo Plinius tribuit, sed vel
mutata, vel depravata. Aliud moly
supra describitur xxv. 4. nempe
Homericum. *Idem.*

Scapo est striato] Lego, *Scapo est
stricto*, id est, tenui et exili, quemad-
modum Oribasius legit, *καυλὸν λεπτόν
ἔχει*. *Idem.*

Cissanthemos] Hedera terrestris
officinarum. *Idem.*

Ephedru] Eisdem quoque nomini-
bus appellatur hippouris cap. 13. hu-
jus libri. *Idem.*

Quam nuper inventam diximus] Lib.
xxv. cap. 8. In bonum pestilentia
Columella vi. 5. auriculæ partem la-
tissimam ænea subula circumscribit,
ita ut mananti sanguine circulus ap-
pareat tanquam ductus literæ o :
deinde intrinsecus ex superiore parte
medium orbis descripti transsunt, et
foramini facto radiculam, lava manu
effossam, ante solis ortum inserit,
quæ cum a recenti plaga comprehensa

est, ita continetur ut elabi non possit
et in pertusam auriculam omnem
morbi vim et pestilens virus elicit,
donec quod subula circumscriptum
est, demoruum excidat. *Idem.*

Crassiore, palmo alto] Dioscorides,
crassiore, caule palmum alto, ('pal-
mum magnum sive dodrantem intel-
lige, nimirum pollices novem,') flore
mane albo, meridie purpureo, vesperi
purpureo. Duabus drachnis pota
aquas per alvum ducit, et urinas mo-
vet, miscetur Alexipharmacis. Vide
xxi. 7. et 20. 21. *Idem.*

Hæc herba eadem, &c.] Ignoranter
hoc Plinius. *Idem.*

Est et silybo, &c.] De silybo nemo
id scripsit. Cum apud Theophrast.
Hist. vi. 4. de scolymo id Plinius le-
gisset, quemadmodum et supra xxii.
22. retulit, obliwise ac oscitanter
hoc loco de silybo recitavit. Verum
id esse monstrat, quod totidem fere
verbis de leimonia id refert xxv. 9.
quam scolymum esse credidit. *Idem.*

Singultus hermonium sedat] Sic qui-
dem Romana impressio et pleræque
aliæ: nostrum exemplar detracta
una litera *hermonium*. Nentra lectio
vera: sincera et certa lectio est *he-
mionium*, ut quidam etiam codices
preferunt. Diosc. lib. iii. cap. de
herba asplenno, quæ hemionium dici-
tur: 'Eandem autem stranguriæ con-
ferunt, singultus et morbum regium
sedant,' &c. et infra panlum, *peri-
pleumoniacis*, non *peripneumoniacis*, ut
alias ostendimus. *Pintian.*

Cotoneam] Cydoniæ herbæ memi-
nit Galenus lib. i. *κατὰ τόπους*. in eo-
rum catalogo quæ pilos attendant.
Cydoniam vocarunt, quod cydonii
mali odorem spiret. *Dalec.*

Rare radices alibi albæ, &c.] Prima
dictione caret archetypum nostrum.
Pintian.

CAP. VIII. *De omnibus vitiiis ventris
et renediis, et eorum quæ circa vel
intra sunt, et de alvo sistenda vel
solvenda.*

Avaritia expetitur: huic luxuria conditur] Sic quidem libri. Scripsisse tamen Plinium censeo: *Hujus gratia præcipue avaritia expetit; semper jejuna et insatiabilis esurit et sitit pecuniam: item, huic luxuria condit; mirificis et sumptuosis condimentis cibos apparat. Gronov.*

Et nemo utilitatem ejus æstimat] Immo vilitatem, ut est in Voss. Eadem vocabula in Quintiliani declamationibus confusa sæpius ostendimus. *Id.*

Numerosissima est, &c.] *Plurima, occupatissima. Dalec.*

Symphyti radix dysenteriam sistit] In archetypo nostro: *Symphyti radix pota in vino alvum, dysenteriam sistit. Favet huic lectioni Dioscorides lib. iv. capite de symphyto. Pintian.*

Repercusso liquore] Causam cur urinam moveat, de suo reddit Plinius. *Dalec.*

Et ladano sistitur, &c.] *Lege: Et ladano sistitur alvus utroque: quod in segetibus nascitur, contuso et cribrato. Duplex ladani genus: unum terrenum, alterum factitium; terrenum, friabile; factitium, lentum: utroque ladano alvum sisti dicit; quod in segetibus nascitur, contuso et cribrato, id est, 'terreno,' quod friabile esse dixit; nam factitium, quod lentum erat καὶ ἐμμάλακτον, nec contundi, nec cribrari poterat: segetes hic arvasunt. Salmas. p. 376. a.*

Nervos enim in arcu, &c.] *Legend. Nervos enim in arca (an arcu) circumdatos lanis trahunt, adherescente roscido lanugine: lanæ lanugini adherescebat pingue roscidum, quod absolute roscidum hic vocat; non igitur ipsa herba convolvebatur, sed pingue ipsum, tractis ad herbam funiculis, unde offæ fiebant, Dioscoridi μάγιδες. Idem, p. 363. a.*

Plurimum enim terræ colligit] Ob id terrenum supra vocatur. *Dalec.*

Peculiariter refrigerat, spissat. Usus in foliis, cruribus vitiosis utilia] Scribo alio ordine: *Usus in foliis, refrigerant,*

spissant. Peculiariter cruribus vitiosis utilia, ex eodem. Pintian.

Extra aquam peculiariter refrigerat] Verba male transposita. *Scribe: similis betæ foliis, minor tantum hirsutiorque, paululum semper eminens (hucusque Chiffl. et Voss. consentiunt: quod sequitur, ex Voss. primi prodimus) extra aquam. Usus in foliis: refrigerant, spissant; peculiariter cruribus vitiosis utilia. Si tamen supereminens malis, non intercedo. Gronov.*

Velut equinis setis] *Myriophyllon aquaticum Dodonæi. Dalec.*

Ceratia uno folio] *Dodonæi ophioglosson. Idem.*

Alvum sistit, &c.] Hoc quidem valde alienum, bilem purgare, et alvum sistere. Mirum vero, quod historiam hujus plantæ a Dioscoride prolixè tractatam ne Plinius quidem attigerit. *Vide xxvii. 12. Idem.*

Candente ferro temperari, &c.] Nam præter adstringentem vim plantarum supra memoratarum ferrum candens, in eo liquore extinctum qui bibitur, alvum potentius cohibet. *Idem.*

Alvum purgat anagallis ex aqua mulsa] *Anagallides in vetusto codice, numero multorum: recte; nam duplex est anagallis Dioscoridi lib. ii. Pintian.*

Differentia, &c.] *Lego: quod hoc herbaceum est, alterum vero thymum album. Quidam, &c. utile. &c.*] Id est, quod xxi. 10. tradidit, thymi esse duo genera: alterum candidum, quod solum nomine thymi Dioscorides describit; alterum nigricans, quod hic vocat herbaceum. Serpyllum zygin vocat Dioscorides; Theophrastus, ἔρπυλλον θυμῶδες. *Dalec. Differentia, &c.*] *Lege: Differentia quod hic herbaceus est, alterius thymi albus: nihil certius. Dicit thymum illud, cui tribuitur Epithymum, florem herbaceum habere, id est, ex purpureo albicantem. Salmas. 1288. b.*

Stomacho minus utilis: vomitiones minus movet] Archetypum nostrum,

Stomacho minus utiles vomitiones movet.
Pintian.

Cum mellis exiguo salisque et aceti] Scribe, cum melle et exiguo salis atque aceti, ex eodem. *Idem.*

Solvit et nymphaea, &c.] Imo potius retinet. Plinius negligenter id prodit. *Dalec.*

Invenitur in saxosis locis] Voss. recidit τὸ locis. Sic 'in petrosis' xxvii. 5. 'in aquosis,' eodem lib. cap. 9.

Exprimitur succus aqua madefacta, ipsa concisa] Voss. aqua madefactæ, et ipsa minuta concisa. Ut et in parte Chiflet. Legendum præterea minute, vel minutim, vel minutatim. Hoc etiam credo voluisse Pintianum, etsi male sit expressum in exemplari quo utor. Quatuor alii saltem, aqua madefacta et ipsa. Gronov.

Polypum consumit] Collo suspensa prohibet, ut aiunt, ne polypus in naribus gignatur. Theophr. *Dalec.*

Floret et semen non fert] Nec floret, nec semen fert. *Idem.*

Lingua tactulactescens] Hoc signum fallax et incertum esse Dioscor. tradit. *Idem.*

Bulbi more, nec ante nec postea utile] Longe diversa et castigatio nostri exemplaris lectio: *Usus bimo, nec ante nec postea utile.* Pintian. *Bulbi more nec ante, &c.]* Lego: *Bulbi more, nec ante cibos, nec postea utile, &c.* Purgans medicamentum dari etiam solitum post cibos, ostendit mox. Bulbi autem omnes Dioscoridi acres sunt. *Dalec.*

Linguam excalfacit bulbi more nec ante nec postea utile] Faciunt, nec ante cibos nec postea utile. Voss. excalfacit usus bimone et cante. ut fere et Chiflet. Scribendum: *Tithymalus linguam excalfacit. Usus bimo, nec ante nec postea utili.* Sic xxvii. 9. 'Usus radice in trimatu, neque ante nec postea.' Eodem Pintianus aurigatur. Gronov.

Dedere et per se ex aqua mulsa et sale] In eodem, *Dedere per se ex aqua*

vel mulso, rectius, ut statim patefiet.
Pintian.

Alii lactucam caprinam] Columella et Celsus marinam. *Dalec.*

Ramis digitali crassitudine rubris, rugosis] Non rugosis in eodem legitur, sed succosis, quæ lectio assertorem habet Dioscoridem lib. iv. 'Ejus,' inquit, 'quæ characias lactaria herba appellatur, caules cubito longiores sunt, rubentes, acri et lacteo liquore pleni.' *Pintian.*

Incipiente pomorum lanugine] Vindemiarum tempore. Dioscorid. Auctor, ex quo Plinius transcripsit, tempus intellexit, quo μῆλα, id est, cydonia, lanuginosa esse incipiunt, nempe Augustum mensem. *Dalec.*

Quinas] Septem etiam, si pueris detur. Hippocrates lib. iv. de Rat. Vict. in Morb. Acut. ad finem. *Idem.*

Dentium caris] Erosionibus dentium imponitur lac, doloremque mitigat, dentibus aliis cera munitis, ne defluens fances et linguam offendant. Dioscorid. *Idem.*

Aut aqua mulsa] Nam dulcia ventriculum evertunt et vomitiones concitant. *Idem.*

Alterum genus tithymalli myrsiniten vocant] Myrtiten, non myrsiniten, in vetusto codice habetur. Sed utraque lectio tolerabilis est; nam Dioscorides myrsiniten appellat, Theophrast. myrtiten. *Pintian.*

Sextum platyphyllon vocant . . . Septimum dendroides] E contrario Dioscorides sextum facit dendroides, septimum platyphyllon. Quare sic in Plinio scribendum censeo. *Pintian.*

Pisces necat] Tusus et aquæ inspersus. Dioscor. *Dalec.*

Duos] Tres aut quatuor. Theophrastus. *Idem.*

Foliis rutæ] Longioribus, angustioribus, pallidis. *Idem.*

In herbosis] Χαλικώδη, Theophr. Hist. xvi. 9. silice saxosis, Plinius legit χλωώδη. *Idem.*

Si lactucæ modo sumatur] Ex aceto

et oleo. *Idem.*

Plantago mane sumpta duobus linguis] In Archetypo nostro, *Plantago mane sumpta a duobus lingulis*: rectius; ut illud, 'Dicor ab inductis lingua grammaticis,' *Pintian.*

In vini non veteris cyathis IV.] Notant in Cliflet. deesse, non veteris. Sane, ubi vulgo ponuntur, desunt et in Vossiano; at non desunt paullo post; sed est ibi, *in vini cyathis quatuor non veteris.* Gronov.

Addito nitro vel polenta] Ut ejus frigiditas temperetur. Additur autem nitrum, si causa est doloris impeditique somni crassus et flatuosus vapor: polenta vero, si acer et biliosus humor. *Dalec.*

Contraque calculos gravissimis, &c.] Utroque eo remedio calculi franguntur, et viæ aperiuntur per quas fracti exeant. *Idem.*

Genitalium inflammationem omnem] Τὸς ἐν αἰδοῖς φλύκας χαλᾷ, Diosc. *Pudendorum præclusiones et capitationes laxat.* Sed myrrhæ nullam mentionem facit. *Idem.*

Testes sanat] Duros, herniosos, tumentes. *Idem.*

Crithmo] Crithmum, vulgo portulacæ marinæ, auctor confundit cum empetro, quod Narbonenses vocant *Bacillos*, quasi *Batidas*, et Northmani *Percepierre*, ob id puto, quod iisdem locis nascuntur, et pariter eduntur in acetariis. *Idem.*

Semen ferrens] In Dioscoride est, 'crithmi fructum libanotidi similem odoratum,' mollem, rotundum, siccum disrumpi, et intus habere ὡς πυρρὸν σπέρμα, *semen veluti ruffum*: auctor legisse videtur, ὡς πυρρῶδες. *Id.*

Natura semini spissandi] Hoc falsum, et a Diosc. non memoratum. *Id.*

Leniter suave, aculeatum] Hermolaus docet codices esse, in quibus legatur, *suave leniter aculeatum*; Dioscoridem *suave* dicere, hoc est, εὐσπομον; *aculeatum* non dicere. In margine ex Diosc. notant *acutum*. Etsi

legi suadet Vossianus, in quo *altius*, *suave leniter aculum*, id est, *suave, leniter acutum*. Δριπὸν Dioscoridi. *Gron.*

Et ideo inflationem facit eterocelitis] Ultimum verbum non habetur in vetusto exemplari. *Pintian.*

Primum] Lego *potum*. Dioscoridi, et reliquis herbariis, unicum tantum genus *Chrysanthemi* est. *Chrysanthum* vocat Virgilius in *Calice*: 'Chrysanthusque edæræque nitor palente corymbo.' Quidam et luphthalmum *chrysanthemum* esse volunt. *Dalec.*

Anthemum quoque calculos ejicit] *Anthemis* nostrum *apographon*; cui astipulatur Dioscorides libro tertio. Theophrastus tamen lib. viii. genere neutro, *anthemon*. *Pintian.*

Laver crudum] Præcipue quod Galli vocant *Cresson*. *Dalec.*

Olus acidum] *Oxylapathum*. *Idem.*

Malum erraticum] Sic vocari puto *aristolochiam*, præcipue rotundam, quam 'malum terræ,' et 'venenum terræ' supra nominavit xxv. 8. *Idem.*

Et herba Fulviana, &c.] *Urticam* Græcam esse volunt; alii *saxifragiam albam*. *Idem.*

Platys appellatur] Sic tendinem latum vocari puto, qui in calcem insemitur. *Idem.*

CAP. IX. De pulegio et argemone.

Inguinaria quam quidam argemonen] *Inguinalis*, non *inguinaria*, et *argemonion*, non *argemonen*, in nostro apographo. Dubito autem de integritate fideque hujus loci. Nec mihi, ne dubitem, persuadebit Hermolaus in *Corollario*. *Inguinalis* enim, seu *inguinaria*, 'aster Atticus,' 'asterion,' 'bubonion,' et aliis nominibus ab antiquis et recentioribus medicis appellatur, *argemone* vero seu *argemonion*, diversa omnino herba est. Nec in re aperta necessarium est plura dici. *Pintian.* *Inguinaria, &c.]* Alia hæc quam *bubonium* descriptum xxvii. 5. Quibusdam cruciata, descripta *Dodonæo* iv. 78. *Dalec.*

Sideritis cum adipe vetere, vel Chrysippea cum ficis pinguibus] Nonnulla hic verba addenda sunt, ex vetere Apographo: *Sideritis cum adipe vetere contusa. Marrubium cum axungia vetere vel Chrysippea, &c. Pintian.*

CAP. X. De nymphæa et abstinentia et appetentia Veneris, et de Satyrio erythraico, et crategi, et sideriti.

Heraclia] Heracliam vocat, quod radix, ut ait Dioscorides, *ῥοπαλοειδὴς* sit, id est, *clavæ similis*, nempe Herculis: aut quod natam fabulentur nymphæa zelotypia erga Herculem mortua. Vide xxv. 7. *Dalec.*

Corpus alere] Quoniam habiliores sunt, et voce magis canora, qui Veneri non ntuntur. *Idem.*

Est orchis herba: sive serapias] Hæc reponenda ita sunt: *Est orchis herba. Duo ejus genera. Una, &c. ac residente. Nascitur fere circa mare. Altera serapias orchis cognominatur, &c. creditur, foliis porri, &c. habet ut satyrium. Hæc et tumores et vitia, &c. trita. Idem.*

Ita ut major] Hæc de primo orchis Dioscorides, non de serapiade. *Idem.*

Quidam folio scyllæ, &c.] Ex Theophrasto legendum: *Quidam folio scyllæ esse dicunt læviori ac minori, caule cuius tritici generi simili, aut acantho: et hoc recte; nam caulis lævis, gracilis ut tritici, enodis ut acanthi, nullis vel paucis foliis vestitus, spicam elegantem, congestis floribus densam profert. Lege et apud Theophr. τὸν δὲ καυλὸν δμοιότατον ὁποίῳ μὲν οὖν πυρρῷ ἢ ἀκάνθῳ.* Sic enim vocat Dioscorides, quod nos acanthum dicimus. *Id.*

Thoracis pituitas] Hoc in Dioscoride non legitur, nec verisimile est, cum adstringat. *Idem.*

Conicatricem vim habet satyrium] Testatus alio loco sum, testaborque subinde, imperitia excerptum, transcribentium, annotantium, exponentium, castigantium, multa eminentissimo huic auctori verba falso accrevisse: ejusmodi puto esse quæ

modo posui. Alioqui confunderentur duo genera herbæ quæ dicitur orchis, cum duobus generibus satyrii, de quibus disseret illico, quod contra Dioscoridem lib. iii. et Theophr. lib. ix. Quos confer cum Plinio, deinde pronuncia. Hinc fit etiam ut verba illa quæ statim sequuntur, *Alter satyrium orchis cognominatur*, mendosa existimem, legendumque non *satyrium orchis*, sed *cynosorchis*, ex eodem Dioscoride eodem libro. Hæc si considerasset Marcellus Dioscoridis interpres, non tam culpasset Plinium, tanquam in utroque Satyrio discrepantem. *Pintian. Conicatricem, &c.]* Arbiter in Satyra: 'Ita est, inquit Quartilla. Quicquid Satyrii fuit, Encolpus ebibit.' Ac rursus: 'Illinc puella penicillo, quod et ipsum Satyrio tinxerat, Ascyllon opprimebat.' *Dalec.*

Alternis annis intumescere ac residente] Addit antiquum exemplar verbum *ea: Alternis annis intumescere ea ac residente. Pintian.*

Distinguit internodiis] Hæc negligenter a liberto Plinii ex historia cratægoni orchæon ac satyriorum descriptioni inserta sunt. *Dalec.*

Radice fascinis utili] Radice bulhosa, mali magnitudine, fulva, intus ovi modo candida, sapore dulci et ori jucundo. Diosc. Plinius hæc valde pervertit, miscens orchæon satyriorumque descriptiones, quæ Venerem concitant, tum etiam cratægoni, quod ad mares gignendos valet, atque phylli thelygoni, et arthenogoni, quorum historia diversa est Theophrasto et Dioscoridi. Repetitur historia cynosorchæos et cratægoni infra xxvii. 8. *Dalec.*

Vel per se trita] *Vel per se illita*, in nostro codice. *Pintian.*

Foliis lilii rubri minoribus] Scribo: *foliis lilii, rubris, minoribus.* Dioscorides lib. iii. 'Satyrium,' inquit, 'sunt qui a foliorum numero triphyllon, id

est, trifolium, vocent; quoniam tribus plerunque foliis fractis viret, rumici liliove similibus tantum et rubentibus.' *Idem*.

Viticis majore] *Διου*, non *ἄρνου*, *lini*. Dioscor. *Dalec*.

Sic et crategin cognominantes] *Lego*: *Sic et crategonon cognominantes, quod distinguitur internodiis numerosiore frutice, semine acri, radice inutili, et arthenogonum, cujus semen, &c.* Sic restituendus hic locus solo transpositi periodorum corruptissimus. *Idem*.

Theophrastus] *Hist. ix. 20.* Joannes Leo in Africa sua radicis Surnach meminit, in occidentali parte Atlantis crebræ, quæ in eclegmate sumpta penem inflat, et roborat: Venerem auget, vel si quis in eam tantum casu minxerit; credentibus incolis, cum eam virgines perminxissent incantæ, sine virorum concubitu gravidatas fuisse. Satyrii radicem hanc esse puto. *Idem*.

Quæ talis est, mollugo vocatur, &c.] Legendum: *Quæ talis est, mollugo vocatur, similis, sed asperioribus foliis, asperugo*; ut intelligas duo lappaginis genera, utrunque a peculiari qualitate denominatum. *Gelen*.

Qui conchyliis substernitur, &c.] Significat conchyliatæ vestis tincturam eo colore præparari. Substernuntur colores, quibus primum lana imbnitur, ut alii pretiosiores superinducantur. Hodie varantia et gnastum coccineis et purpureis substerni solent, ut colorem alligent, et tenacem faciant. Ab hoc marino fuco tingendis vestibus idoneo Latini tincturam omnem 'fucum' appellavere. Vide Salmas. pag. 1147. a, b.

CAP. XI. *Medicinæ generales de pedibus, talis, articulis, nervis, et remedia contra morbos, qui totum corpus occupant, et de mirthyda, et vigiliis, et paralyti, et de febribus frigidis, et febre jumentorum, et phreneticis, et chameæcta, et uizoo, et de igne sacro.*

Mandragoræ folia cum polenta; vel radix recens tusa cum cucumere silvestri, vel decocta in aqua] Non agnoscit verbum illud recens nostrum exemplar, et quidem, ut puto, recte. Dioscorides libro quarto de radice mandragoræ: *Radix trita ex aceto sacros ignes sanat; strumas panosque ex aqua disjicit, et cum polenta articulorum dolores sanat.* Pintian.

Cubitorum ac pedum rimis polypodii radix] *Digitorum*, non *cubitorum*, in eodem legitur, astipulante etiam Diosc. lib. iv. Præterire tamen nolui in nostro archetypo hunc locum sic legi: *digitorum in depedibus rimis*; quem locum, cum ad præsens non occurrat, quo modo castigem, aliis æstimandum reliquimus. *Idem*.

Perniunculos curat omniaque alia frigoris vitia. Perniunculos curat et cotyledon] Verbum *curat* posteriore loco excludit Vossianus. Tres alii, jam illi quidem vitiati, sic tamen, ut ostendant inter *perniunculos* et copulativam hic nihil interjectum fuisse. Habent enim: *Cyclaminos decocta in aqua perniunculos et cotyledon cum axungia folio curat: omniaque alia frigoris vitia ex batrachio.* Men. et ipse mutilus: *Cyclaminos et cotyledon cum axungia folia curat omniaque alia frigoris vitia ex batrachio.* Gronov.

Dodecatheum] *Dodecatheos* vocatur hæc herba a dodecem Diis majorum gentium, sive Consentibus, primæ auctoritatis et dignitatis inter numina, qui simul in concilium veniunt, præside et principe ex iis Jove. Ennius his duobus versibus complexus est: 'Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jovi', Neptunus, Vulcanus, Apollo.' *Dalec*.

Vitiis] *Obstructionibus.* *Idem*.

Geranion aliqui Myrrhin, alii Merthyda appellant] Scribo, *Mertryga*, non *Merthyda*, ex Dioscoridis utraque editione libro tertio. *Pintian*.

Foliis minutoribus] Prima species Dodonæi. *Dalec.*

Græci foliis candidioribus, &c.] Hoc est secundum genus Dioscor. vulgo, pes columbinus. *Idem.*

Ramosum ex intervallis] Ut binum palmorum intervalla inter ramos intelligantur. *Gelen.*

Et ænothera] Sic quidem legit Marcellus in Dioscoridis translatione. Utraque tamen Græca editio, et Hermodans, sine diphthongo, *onothera*. *Pintian.*

Quæ periclitentur secari] Mala tam gravia, ut vel expectanda sit suppuratio, quam secare oporteat, vel, ut amputandum membrum sit. *Dal.*

Sanat et archezostis, sed cum ammi-neo pota] Apographon nostrum, *Sanat et Archezostis, sed anno pota*; rectissime. Dioscorides lib. iv. 'Datur potu et in comitialibus drachmæ pondere quot diebus anno toto.' *Pintian.*

Cyathis tribus cum coriandro] In eodem, *Cyathis tribus cum coriandro uno*. *Idem.*

Baccæ ternæ contritæ] Suspectus hic locus: quoniam et baccas hyssopus non habet, et eam facultatem hyssopo Dioscorides non tribuit. Quid si legamus *hederæ*, aut aliquid ejusmodi? Repetitur tamen hæc vox sequenti capite: 'hyssopi baccæ cum aqua potæ,' &c. Quidam legunt *isophyri*, alii *chrysocarpi*, alii *hippoglossi*, quod mihi placet. At supra cap. 6. 'Hyssopi quoque quinque rami, cum duobus rutæ, et ficis tribus decocti, thoracem purgant.' Ego prorsus legendum puto, *hyssopi fasces terni contriti et in aqua poti*. *Dalec.*

Quinquefolii contrita folia ex vino sumpta diebus XXXI.] Scribo, *diebus XXX.* ex Diosc. lib. iv. 'Succurrunt,' inquit, 'comitialibus eadem folia xxx. diebus tricena cotidie pota.' *Pintian.*

Farina] De affectata hujus vocis innovatione vide quod adnotatum est

xxv. 8. Sic Plinius vocat 'aridæ herbæ tenuem pulvisculum.' *Dalec.*

Tithymalus characites hydropicos sanat] Scribendum videtur *characias*, non *characites*, ex Dioscoridis utraque editione Græca, et ejus interpretibus. *Pintian.*

Semen hyperici quod Coris appellatur] Lego *Corion*, non *Coris*, ex eodem Dioscoride lib. iv. *Idem.*

Zoster appellatur] Scribon. Largus zonam vocat cap. 62. *Dalec.*

CAP. XII. *Ad luxata membra, et contra morbum regium, et contra furunculos, et fistulas, et inflationes, et ambustionem, et contra alios morbos, ad nervos, ad sanguinem.*

Hippocrates a septimo, &c.] Imo vero ante diem septimum perniciosum; at septimo, nono, undecimo utilem, nisi dextrum hypochondrium durescat. Aphor. iv. 62. et 64. *Idem.*

Sed celerrime quinquefolii succus medetur tribus cyathis potus cum sale et melle] Quatuor postrema verba in archetypo nostro non leguntur: recte, opinor. ex Diosc. lib. iv. 'Sanat,' inquit, 'et foliorum succus celerrime suffusus felle, pondere trium cyathorum aliquot diebus potus.' *Pintian.*

Hyssopi baccæ cum aqua potæ] Sic superiori proximo capite locutus est. Ita vocat fortassis Plinius calices exiguos, qui flori delapso succedunt, et semen continent. *Dalec.*

Passim et in quacunque parte ac maxime incommoda] In codice vetusto: *passim et in quacunque parte, sed maxime in commoda*. Scribendum fortasse non *commoda*, sed *tumida*, hoc est, carnosa. Paulus Ægineta lib. iii. 'Furunculus,' inquit, 'tumor est abscessum præ se ferens: qui ex crassis humoribus in carnosos plerumque partibus concipitur.' *Pintian.*

Mortiferum aliquando malum confectis corporibus] Scribendum reor, *mortiferi aliquando male sectis corporibus*, ut paulo infra, 'medicorum vitio male sectis corporibus.' *Idem.*

Remedio sunt pycnocomi folia trita cum polenta] Hoc quidem Dioscorid. auctoritate confirmatur lib. iv. 'Quin etiam,' inquit, 'folia emplastri modo imposita panos et furunculos discutunt.' Cæterum verba illa quæ continuo sequuntur, *si nondum caput fecerint*, non ad folia referenda videntur, sed ad furunculos; deesseque existimo verbum *mites*, vel aliud simile, et paulo ante locanda, ut in totum legatur sic: *Passim et in quacunque parte, sed maxime in tumida, nascuntur qui furunculi vocantur: mites, si nondum caput fecerint, mortiferi aliquando male sectis corporibus. Remedio sunt pycnocomi folia trita cum polenta. Discutiunt et folia ephedri, &c.* Paulus lib. iv. cap. de Furunculo: 'Mitis quidem cum in sola cute coit, pervicax autem malignusque ubi subter actis radicibus erumpit.' Porro quod Paulus dixit, 'subter actis radicibus,' id Plinius aliis verbis explicavit, *caput fecerint*, dicens. *Pintian.*

Si nondum caput fecerint] Si nondum in acutum fastigium sublatis fuerint, si nondum in acuminatum verticem extuberaverint. *Dalec.*

Item quæ contusa sint duritiasque et sinus corporis. Tela omnia infixa corpori extrahunt] Lego partim ex nostro exemplari, partim ex conjectura, sic: *Item quæ contusa sint, duritiasque et sinuosa corporis ulcera. Omnia infixa corpori extrahunt*; nam in eodem non *tela*, sed *elecebra* habetur; et infra capite ab hoc tertio mentio fit sinuum in ulceribus. *Pintian.*

Vitia, quæ sint in ossibus] Caries, teredo, scabrities, ἐξόστωσις. *Dalec.*

Cyclaminos vero si ore sanguis rejiciatur] Scrib. Clymenos, non *Cyclaminos*, tum ex nostro apographo, tum ex Diosc. lib. iv. de Clymeno disserente his verbis: 'Exprimitur ex toto una cum radice succus qui contra sanguinis excreationes, cœliacos et rubentes fœminarum fluctiones utiliter bibitur, refrigerans et astrin-

gens. Sanguinis ex naribus eruptiones compescit,' &c. Item non *si ore* in eodem legitur; sed *sive*. *Pint.* *Cyclaminos vero, &c.*] Hæc duo verba, *cyclaminos vero*, delenda puto, quoniam falsum docent, et quæ sequuntur referenda ad præoniæ radicem. *Dalec.*

CAP. XIII. De herba equiseti, nymphæa, peucedano, sideriti, aliisque pluribus ad sanguinem sistendum utilibus, et stephanomeli, et erisithale, et contra vermes.

Equisetum] Supra XVIII. 28. dicta est 'equisetis' et 'equiselis,' quoniam litera *t* facile in *l* mutatur, ut Thetis, Thelis: quemadmodum *d* in *l*, ut medica, melica. Varro III. 9. δάκρυον, *luchryma*; ἔδακρυς, *alacris*. Ab hac planta veteres 'codeta,' quasi 'caudeta' nominarunt trans Tiberum loca obsita candidis equinis apud Festum. *Idem.*

Vituperata nobis] Quoniam uliginosius pratium est, ubi nascitur. Vide XVIII. 28. *Idem.*

Est autem pilus terræ] Verba hæc Pliniana non puto. *Pintian.*

Uctis] In balneo lotis; vel, unctis esculentis, cibis pingnibus. *Dalec.*

Alii pini foliis similem] Hæc est hippuris minima, a Dioscoride non descripta, semper in aquis nascens, præcipue cænosis, et in iis sæpius demersa, interdum emergens: gravis odoris, et lutulenti. Lugdunenses *Chara* vocant, ut alia duo genera *Prelle*: *Chara* vero quasi χαράδρωδη, id est, λιμναίαν, *palustrem*. *Idem.*

Tradentes quod etiam sanguinis] Ignorat Voss. τὰ quod etiam: deinde idem sistit. Scribe igitur: *vim ejus admirabilem tradentes, sanguinis profluvia vel tacto tantum ea* (hoc enim ordine Ms.) *homine sisti*. Gronov.

Alii hippurin, alii ephedron] Legendum *ephydron*, non *ephedron*, hoc est, 'agnosum,' 'quod prope aquas nascatur,' ex Dioscoride lib. iv. Vidit hoc etiam Hermolaus. *Pintian.*

Alii ephedron] Eadem quoque sunt appellationes danci plantæ ab hac diversæ, supra xxvi. 7. *Dalec.*

Scemen rotundum] Nihil Dioscor. Præterea falsum id est; nullum enim semen edit. *Idem.*

Dulci] Malum, austero. *Idem.*

Brevioribus et mollioribus, &c.] Hæc secunda est Dioscor. *Idem.*

Stephanomelis ex aqua] Quibusdam argentina, sic dicta, quod melinoflore in coronis placeat. *Idem.*

Ex ubere fluentem] Nobili cuidam fœminæ stato temporis intervallo memini sanguinem e sinistra mamma fluere guttatim solitum, et cum imprudenter medicus adstringentibus remediis inhibuisset ac retinuisset, cratum cancerum quo periit. *Idem.*

Erraticum] Sanguinem, nempe erysipelas huc illuc irruens ac decurrens. *Idem.*

Hoc amplius a vocis, &c.] Ruptis vasis pulmonis. *Idem.*

Item symphyti radices decoctum: daucum crudum] Acad. *dauci crudum.* Gud. et Menap. *daucis crudum.* Andegav. *daucus crudum.* Voss. *item symphytus vel radices decoctum, daucos cruda.* Sic et xxv. 9. ‘Danci genera quatuor fecit Petronius Diodotus, quæ persequi nihil attinet, cum sint differentiæ duæ; probatissimæ in Creta,’ &c. etsi hic Voss. *probatissimæ.* Scholiastes Nicandri ad *Θηριακ.* vs. 94. *καρπὸν νεοθηλέα δαύκου. Τὸ δαύκου καὶ δαύχου γράφεται. Ἀντίγονος δὲ λέγει δαύχον ὁμοίως δάφνη πικρὰν εἶναι. Εἰς δὲ δύο γένη τῆς δαύκου, ἡ μὲν Κρητικὴ, ἡ δὲ Ἀσιατικὴ. Gronov.*

CAP. XIV. *Ad hulcera, plagas, et ad verrucas tollendas, et de polynemo.*

Resistitur uræ taminia succo] Hoc de Staphisagria Galenus, Dioscorides, et alii scribunt, quam Plinius xxiii. 1. falso ‘uvam taminiam’ vocari tradit, ut Plinium accusare merito liceat et oblivionis et inconstantia. *Dalec.*

Item minoris coma] In apographo

nostro *cuma* legitur, non *coma*, ut forte positum sit pro *cyma*, hoc est, coliculo. *Pintian.*

Crassitudinem vel succo] Crassitiem: at succo vulneribus auxilio est, veluti lycium. Dioscor. *ἔστι καὶ τραυματικὴ ἐπιτιθεμένη ὡς τὸ λύκιον. Dalec.*

Clavos] Callosam duritiem, longam et teretem. *Idem.*

Cui ad recentia vulnera tanta vis est, ut saniem ex ossibus pellat] Apographon nostrum non *sanien* habet, sed *squamam*, lectione verissima. Dioscorides lib. iii. de Pencedano: ‘Purgat sicca et in farinam trita radix eadem, sordida ulcera, ossiumque squamas pellit.’ *Pintian.*

Recentia autem vulnera astragali radix, et vetera quoque ulcera purgat hypocisthis utraque] Diversa suppunctione et lectione apographon idem: *Recentia autem vulnera astragali radix et vetera, quæ purgat hypocisthis:* utraque rectius; nam ‘vetera ulcera astragali radice trita et inspersa curari,’ auctor est Diosc. lib. iv. *Idem.*

Cacoëthe] Nesciit Plinius phagædenas, gangrænas, putria cacoëthe ulcera esse. *Dalec.*

Enothera effereantia sese ulcera sanant] Scribo potius *effereantia*, quam *effereantia*. Sed locus est exactiore cura examinandus; nam, teste Theophrasto, hæc herba in vino data mitiores efficit et alacriores mores. Dioscorides item vim hanc dilutum radice ejus habere tradit, ut sævitia ferocientium omnium animalium potu ejus mitigetur, et dolosa ac malefica ulcera sanet: videnturque præterita esse hic aliquot verba ab incurioso librario, quæ ego in medium relinquo, ut diligens lector ea pro capto ingenii expleat. *Pintian.*

Effereantia sese hulcera sanant] Τὰ θηριώδη ἔλκη, Dioscor. id est, *κακοήθη, ἀγριούμενα.* Itaque legendum, *effereantia*; nempe, quæ fera et maligna exacerbantur. *Dalec.*

Scythica vulnera curat] Acad. *Scite*

vulnera scitite curant. Gnd. et Vossiani duo, *Scythe, vulnera scitice curant.* Optimus, *Stitæ vulnera Scythica curant.* Lege, *Scythæ vulnera Scythica curant.* xxvii. 1. 'Scythicam herbam a Mæotis paludibus:' sic voluit et Hermolaus. Gronov.

Vulneribus præsanatis, &c.] Ne ciatrix extuberet, et immodice assurgat. Dalec.

Polycnemon] De canila bubula obliwise Plinius id scribit cap. 8. hujus libri. Idem.

Odore quæ ferro factis vulneribus commanducata] Voss. et Andeg. τὰ quæ et vulneribus esse Plinii negant. Scribe, *acri et dulci odore: ferro factis commanducata imponitur;* nam postquam semel dixit, *vulnera vel ulceribus,* eam vocem postea voluit intelligi ad iis quæ calceamento facta sint, ad inveteratis, ad ferro factis. Pronomen Gnd. quoque, Menap. et Acad. expungunt. Gronov.

Mcianias] Μελανιάματα, nigras maculas. Dalec.

CAP. xv. *De pluribus experimentis ad mulierum menses, et vulvæ morbos, et partus ejciendos, et continendos, et cutis in facie vitia, et capillum tingendum et tollendum, et quadrupedum scabiem.*

Morbis] Uteri suffocationibus. Id.

In universum Pæoniæ herbæ semen] Voss. nescit τὸ herbæ. Et quid eo opus? xxv. 4. 'Vetustissima inventa Pæonia est, nomenque auctoris retinet.' Gronov.

Quæ a partu fiunt] Purgationes a partu suppressas aut secundas morantes. Dalec.

Nidore purgat vulvas] Nidore corrigit vulvas, in archetypo nostro: recte puto, ut non longe post: 'Ladanum suffitu corrigit vulvas.' Pintian.

Nidore purgat vulvas] Voss. hic, corrigit: non superiore versu, ad quem annotant ex Chifflet. Sic xx. 5. 'Suffocationes mulierum doloresque lenit in tantum, ut vulvas corrigit.' xxiv.

5. 'Bibitur et in difficili partu fabæ magnitudine in vini cyatho vulvasque conversas corrigit.' xxxi. 6. 'Mammæ sororiantes, præcordia maciemque corporis piscinæ maris corrigunt.' Snetonius Augusto: 'Capillum sibi comi ac malas labentes corrigi.' Sic et codex Pintiani. Gronov.

Thessalæ radix] Ejus quæ florem luteum gignit, et in Thessaliæ Peneo fluvio plurima nascitur. Dalec.

Menses alcosque præcipue Psyllium] In vetere codice, *Menses albos præcipue Psyllium.* Intelligit autem fluctiones mulierum albas, quæ Græci ποῦς λευκοῦς dicunt: de quibus alio loco. Pintian.

Nimia rursus profluvia sistit semen cum vino et sulphure] Scribo, *Nimia rursus profluvia sistit semen cum vivo sulphure,* tum ex nostro apographo, tum etiam ex Dioscoride lib. iv. his verbis: 'Purgat muliebres fæminarum locos potum pomorum semen, et cum vivo sulphure admotum rubras fæminarum fluctiones sistit.' Idem.

Alci profluvia sistit et contrahit batrachium] Brevius in eodem, *contra facit batrachium:* cætera redundant. Idem.

Vulvas] Distortas, et in alterutrum latas inclinatatas. Dalec.

Albugines in capite tollit] Τοὺς ἀλφους, cutis et pilorum vitiosam albedinem. Alii furfures et porriginem exponunt. Idem.

Herbæ] Herbæ sunt musci modo nascentes, ὥσπερ βρόβον. Thelygonon oleæ folio, pallidiore tamen, flore albo, semine papaveris modo. Dioscor. Idem.

Thelygoni potu] Alia est thelygonos, nempe melampyron Dioscoridis, infra xxvii. 8. Idem.

Utranque ocymo, &c.] Hoc Theophrastus Hist. ix. 19. Alia phylli historia Dioscoridis est. Mirum, Plinium, quæ a Theophrasto de thelygono scripta sunt, hic tacuisse. Vide supra c. 10. Idem.

Indita, pilos mammarum, &c.] Pilorum in mammis fit mentio et xxxii. 10. nempe illos tolli appposito canero fluviatili, vel carne muricis. Morbus is ab Arist. Hist. vii. 11. *τρίχελα* dicitur. Fit pilo casu hausto in poculo. Dolor gravis cum febre et mammas et caput vexat, nec desinit priusquam pilus manu et digitis pressus exeat, vel cum lacte exngatur. Menſinit et hujus morbi Alpharabius medicus Arabs in ægritudinum censu quæ mammis infestæ sunt. Rondeletius xviii. 25. tom. 1. vermiculum capil-

larem esse putat ex pituitoso et putrido lacte in mamma genitam; talemque se aliquando vidisse ait in ubere nobilis fœminæ natum. Vide locum. *Idem.*

Denticulato oleri similis] Alii multo probabilius et commodius legunt, *Siculo oleri*, nempe betæ nascenti. *Idem.*

Verum jam et viris est in usu] Cum dicit *jam*, significat novum ejus usum apud viros esse, postquam mores degenerare cœperunt. *Gelen.*

LIBER XXVII.

CAP. 1. *Reliqua herbarum genera.*

CAP. 11. *De aconito, et panthera, quæ extinguitur aconito.*

Aconitum] In insula Ceo Menander scribit lege sancitum fuisse, ne turpiter viverent, qui bene vivere non possent: nempe, ut effœti capnlaresque senes aconito vitam finirent, ne reliquis alimentum deesset. Rhod. xviii. 26. *Dalec.*

Genitalibus] Vel aliis corporis partibus accipiendo veneno oportunis. Cicero pro Scauro: 'Libertus patrum non occidit, sed duobus digitulis gulam oblevit.' Rhod. xxiii. 13. Vide supra xxv. 10. Præsertim autem mulierum genitalibus eo tactis cum menses fluunt, infert mortem; nam gladio ejus succo tincto, e corpore si sanguis elicitur, lethale vulnus est. *Id.*

Quo interemptas dormientes a Calpurnio] Quinque nostri una cum Chiffletiano expunctum eunt τὸ *dormientes*; neque id sensus requirit. Anceps autem quod sequitur: *Hinc illa atrox peroratio, ejus in digito mortuus*: neque sic scripti. Andeg. in digito mor-

tuorum. Acad. Gud. Men. in digito mortuum. E Chifflet. tantum notant, in digitem. Pintianus ex apographo suo, in digitum. Ortum fabulæ. Salmasius ad Solin. pag. 886. parte hujus correctionis lucrifacta, en digitum: ortum fabulæ narrare spumis. Qui etiam commemorat et spernit Andreæ Strani, in digito mortem. Vossianus, in digitum mortuum. Manus secunda alterum u superposnerat. Cogitabam: Hinc illa atrox peroratio ejus in digitum maritum. Fabulæ narrare e spumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule; ideoque apud Heracleam Ponticam, ubi monstratur is ad inferos aditus, gigni. Digitum maritum dixere Plinius et Cæcilius maritalis officii jocique specie parricidam. De hac voce lectissima congressit Heinsius ad Claudianum et Ovidium. Nam illud ortum (quamvis id quoque desiderarint, qui natum tradidere aut narrare natum subjecerunt) plane supervacuum est, quum τὸ gigni et τοῖς e spumis Cerberi et τοῖς apud Heracleam Ponticam respon-

deat: quæ non est auferenda Plinio suavis. Quod si cui primo aspectu videatur prius illud poscere *genitum esse*, meminerit Livii lib. 1. 'Silvius deinde regnat, casu quodam in silvis natus: is Æneam Silvium creat.' Juvat præpositio *E*, quam sancinunt Chiffet. Vossianusque, et primæ editiones, amatam illi verbo. Gronov.

Hinc illa atrox peroratio in digito eas mortuas. Fabulæ narrare e spuma Cerberi canis, &c.] Lego: *Hinc illa atrox peroratio ejus in digitum. Ortum fabulæ narrare, &c.* ex nostro apographo. *Pintian. Hinc illa atrox, &c.]* Legend. *Inde atrox peroratio ejus, En digitum! ortum fabulæ narrare e spumis Cerberi canis extrahente Hercule.* Vide Salmas. pag. 188. a, b.

In usus humanæ salutisvertere] Lycoctoni duo genera, non pardalianchis. Dalec.

Nisi invenerit quod in homine perimat] Mallem legeres ordine permutato: *Nisi inveneris in homine quod perimat.* Pintian.

Quod si quis illa forte ab homine] Voss. et Pintiani: *Quæ si quis ulla. Lege, Quæ si quis ullo forte ab homine excogitari potuisse credit, ingrate Deorum munera intelligit.* Vossiani alteri dno, Acad. et Gud. *tactu resolvante ceditque, si quis illa certe ab homine: media desunt.* Gronov.

Carnes aconito] Imo vero tritum aconitum cum carne tusa miscent, inde globulos formantes, quos devorandos feris objiciant. ἐντίθενται κρεάδους, inquit Dioscorides. Dalec.

CAP. III. *Quod omnium creaturarum conditor sit Deus.*

Leniter hirsula] Subaspera, ὑποτραχέα. Plinius legisse videtur, ὑποδάσέα. Idem.

Cammuro similem] Idem censet et Galenus in linguis. Verum si ita esset, κάμμυρον legendum fuerit, et non κάμμορον. Ego potius κάμμορον dictum puto, quasi κακόμορον, ut et apud Homerum, perniciosum. Idem.

Myoetnon] Μυοφόνον Dioscoride. Idem.

In nudis cautibus, &c.] Theophrast. Hist. ix. 16. ab Aconis vico Peryandinorum, ubi plurimum nascitur, nomen id impositum putat: κόνις, pulvis: ἀκόναι saxa ne pulvere quidem tecta: ἀκόναι, cotes. Idem.

CAP. IV. *De æthiopide, et agerato, et qloë, et alcea, et alypo, et alsina, et androsace, et androsamo, et ambrosia, et anonæ, et anogyro, et anonymo.*

Præter Æthiopiam nascuntur, &c.] Ex etymo dictionis Plinius id putavit cap. 1. hujus lib. Nemo tamen veterum ab eo tractu sic dictam fuisse prodidit. Idem.

Hujus ustæ nidor urinam ciet] Quidam sic legunt: *Hujus ustæ nidor urinam ciet, vulvamque purgat, tanto magis insidentibus. Causa nominis hæc quoniam diutissime.* Idem.

Causa nominis non hæc, sed quoniam diutissime non marcescit] Legendum videtur: *Causa nominis, quoniam diutissime non marcescit: cætera superflue reor.* Pintian.

Alcœ scillæ similitudinem habet] Alcœ folium habet scyllæ simile, crassum, pingue, nonnihil latum, nec prorsus teres, retrorsum pandum: folia ex obliquo utrinque spinas gignunt, raras, eminentes, retusas. Dioscor. Dalec.

Vel succo] Si trita illinatur, non autem eliciendo succo utilis. Dioscor. Idem.

Fuere, qui traderent, &c.] Niger barbarius satis celebris id scriptis suis prodiderat, vel potius nugatus erat, auctore Dioscor. in præfat. Idem.

Sed nulla magis improba est, neque alia nigrior est] Hæc verba non sapient Plinium: ob id, etsi loca conjectura ductus, non verebor aperire quod sentio; certiore lectionem esse, *Sed nota magis in herba est; nam metallica nigrior est.* Pintian.

Sed principalis alcum solvere] Vetus codex non principalis habet, sed prin-

cipis: videtur legendum *princeps*, seu *præcipuus*. Idem.

Cochlearis mensura] Binorum cochlearium. Dioscor. *Dalec.*

Capite in Sole contra capillum perunclo] Lege *pilum*, non *capillum*, ex vetusto exemplari. *Pintian.*

Dilutiorque infusa] Liquidior, ex alto instillata κατὰ τὴν ἐμβροχὴν. *Dalec.*

Insignita ac livida] Τὰ ὑπόπνια, *genarum suggillationes*. Idem.

Devorantur pilulae cum mellis decocto] Quid sit *mellis decocto*, non percipio: quare libentius legerim, *melle decocto*, quam *mellis decocto*, auctoribus Dioscoride libro tertio, et Serapione. Favent et exemplaria Toletanum et Cæsaraugustanum. Proximas xxv. annotationes in medica Plinii nostri materia acceptas refer, humane lector, Christophoro Orosio præclaro philosopho ac medico: qui ut in omni genere disciplinarum summus, præterque Græce etiam eruditissimus, adjuvare non minus studia nostra voluit, quam de snis aliquot ante annos quam optime mereri, compositis in Paulum et Aëtium eximios medicos doctissimis annotationibus; ut inhumane faciat Janus Cornarius, illustris alioqui in literis vir et magni nominis, qui eas suggillat tanquam parum necessarias, et levissima quæque consecrantes. Nam sintne quales Cornarius prædicat, an longe secus atque ab eo dicitur, necessariae et rerum magni momenti, nemo potest magis idoneus testis esse quam fuit ipse Cornarius. Qui cum sit tantus vir ac plane omni laude major, cuncta fere quæ in priore ejus Montanique editione Quoscius annotaverat, in posteriore ad illarum præscriptum formulamve resarsit atque emendavit. Quod tamen nemini mirum videri debet; nec enim omnia, ut summus Poëta ait, possunt omnes, et quædam aleæ sunt non minus quam doctrinæ, ut necesse sit,

Delph. et Var. Clas.

qui felici aliqua sorte antiquiora et emendatiora nactus sit exemplaria, plura præstet et certiora, quam qui in corrosa, hiantia, ac mutilata incidit, ejusmodi fere esse solent quæ tot seculorum edacitati crepta ad tempora usque nostra descendunt. *Pintian.*

Alypon canaliculus, &c.] *Alypon* surculosa herba est, subrubra, gracilibus ramulis, folio tenui, flore molli et levi plena: radice betæ, tenui, acri succo referta: semine epithymi. Dioscor. *Dalec.*

Ea purgatione quibus datur e jure gallinaceo] Commodius, ut puto, legitur, *Ea purgatio est quibusdam e gallinaceo jure*. *Pintian.*

Hæc eadem quæ erat helxine] In archetypo nostro, *Hæc eadem erat quæ alsine*: et paulo post eadem menda. *Idem.*

Minor] Hic locus ostendit, Plinium apud Dioscoridem, sive Andream, sive Cratevam pro μακροφυλλότερα, legisse μικροφυλλότερα. *Dalec.*

Helxine] Nihil Dioscorides. Hæc pene omnia sumpta sunt e cap. de helxine. *Dalec.* Lege *alsine*, non *helxine*, ut jam monui, ex nostro apographo. *Pintian.*

Alba, amara, sine foliis] Plinius fortassis pro λεπτόκαρπος, tenuibus juncis, legit λευκόκαρπος. *Dalec.*

Ascyron] Hoc ab androsæmo distinguit Dioscorides. *Idem.*

Folia alba rutæ figura] Androsæmi. Dioscor. *Idem.*

Cohibens sanguinem] In Dioscor. Cod. vet. νομὰς ἐπέχει. *Idem.*

Fruticem unum habet, densum, ramosum] Quomodo habet *fruticem*, &c. si nondum constat, quæ sit ambrosia? Voss. *fluctuati onam habet certam densam ramosam tenuem*. Super primam literam τοῦ onam est u: recte, ut puto. *Ambrosia ragi nominis est et circa varias herbas fluctuati: unam habet (nempe herbam hoc vocabulum) certam, densam, ramosam*. Quatnor

Plinius.

16 G

alii: *circa alias herbas fruticum unam habet densam ramosam tenuem. Nec vero fluctuati mutandum in fluctuantis. Vide Observ. iv. 6. Gronov.*

Post ver spinosa] Theophrasto Hist. vi. 5. Anonis: ἀρχεται τῆς βλαστήσεως θέρους, τελειοῦται δὲ μετοπάρου. Lego, *jucundo, spinosam. Estur etiam muria post ver condita, &c.* nempe quo tempore adhuc tenella est aptaque condituræ. Quidam sic distinguere malunt: *hirsutiorque esset ac spinosa, odore jucundo. Estur etiam, &c.* Matthiolus Plinium reprehendit, quod hæc scripserit contra Theophrasti sententiam, et auctoritatem. *Dalec.*

Oleris] Brassicæ, κατ' ἐξοχὴν. Varro de Re Rust. i. 16. quod usque eo est contrarium naturæ, ut arbores non solum minus ferant, sed etiam fugiant, ut vitis adsita ad olus facere solet. Vide Ful. Ursin. ad d. i. Varr. *Idem.*

Ad phalangiorum morsus] Πρὸς κεφαλὰς αλγίαν, Dioscor. Plinius legit, πρὸς φάλαγγια. *Idem.*

Anonymos non inveniendos, &c.] Quidam esse volunt bulgam officinarum, alii consolidam mediam. Utraque sane planta vulneribus sanandis efficacissima est. Hujus mentio fit supra xxv. 8. *Idem.*

Recente ea si uratur ferrum aut æs ferruminari] In vetusto codice, *Recentem eam si uratur in ferrum aut æs ferruginari.* Pintian.

Ferruminari] Inde conjectura sumitur, symphyti sive consolidæ genus esse. *Dalec.*

CAP. v. *De aparine, et arctio, et aspleno, et usclepiade, et astere vel bubonio, et ascyro, vel ascyroide, et aphace, et de alcibio, et alectrolopho.*

Imponitur, et pernionibus] Imponitur. Foventur perniones ejusdem radice cum semine decocta in vino. Diosc. quanquam is et perniones et ambusta foveri precipiat. *Idem.*

Radice limosa] Folia polypodii seu filiculae modo dividuntur, subter flavâ, hirsutaque, superne viridia. Diosc. Hunc locum Plinius omnino corrumpit. *Idem.*

Hujus foliorum jure in aceto decocto per dies XL. potu] Τὸ δὲ jure nec in Voss. neque in Chifflet. est. Men. vis. And. Acad. et Gud. *jus.* Dein primus *decocta.* Item *per dies XXX.* Chifflet. et omnes denique *potu.* melior Vossianus. Scribendum videtur: *Hujus foliorum in aceto decocta per dies XXX. potu lienem absumi aiunt.* Sed *quadraginta* ex Dioscoride Hermolaus. *Gronov.*

Bubonion appellatur] Alia hæc quam inguinaria descripta, xxvi. 9. Plinius multa et insignia tacet, quæ a Dioscoride de hac planta traduntur.

Ferulaceos, omnino rubentes] Voss. *omnia rubentes*; ut xxiv. 8. 'alia similis.' Tertullianus: 'cultum omnia candidatum.' *Gronov.*

Velut cruentant] Hoc est, cruorem reddunt. *Gelen.*

Alcibion] Supra xxii. 21. onocheiles secundum anchusæ genus alcibiadion vocatur, ut et Dioscoridi. echlion. Dioscoridi vocatur et doris et alcibiadion. Nicandro vero alcibium, in Theriacis: Ἐσθλὴν δ' ἀλκυβίου ἐχίως περιφράξω ρίζαν. At mirum est, quod ait Plinius, apud anctores non reperiri qualis sit herba, cum eadem de foliis et radice tradat, quæ Dioscorides de altera anchusa et echio. *Dalec.*

Imponi et bibi jubent folia] Τὸ δὲ jubent nostri quinque omnes ignorant: jure; intelligitur enim 'apud auctores reperi.' *Gronov.*

Alectrolophos quæ apud nos Crista dicitur, folia habet similia gallinacei cristæ plura] In antiquo exemplari *alectrolophos* una syllaba minus legitur: rectius puto, etsi secus sentit in Corollario Hermolaus. Item placet magis legatur permutatis dictionibus: *alectrolophos quæ apud nos*

crista gallinacci dicitur, folia habet similia cristæ plura: et paulo post, et ex nigro, non sed ex nigro. Pintian. *Alectorolophos*] Quorundam opinione alliaria: aliorum vero cauda lupi: aliorum gallithricum, cujus semen eodem effectū, et eadem causa vulgus etiam oculis injicit, præsertim cum culex illapsus est. *Dalec.*

CAP. VI. *De alo.*

Et convulsis lienī interaneis] *Contusis*, non *convulsis*, in nostro apographo: et *lenit*, non *lienī*; nt forte leviter legi possit pro *lenit*. Pintian.

Convulsis, lienī, interaneis] Quomodo imponitur *interaneis*? Lege cum Vossiano: *Luxatis quoque imponitur et contusis: lenit interanea: alvum sistit cocta, &c.* *Contusis* et Chiffet. Pintiani quoque codex *lenit*, unde ille facit leviter. Gronov.

Interaneis] In scrotum delabentibus: enterocelis. Dioscor. *Dalec.*

CAP. VII. *De alga, et actæa, et de ampelo ugrîa, et de absinthio.*

Rubra] Cretica tinctoria, quæ purpuræ colore inficit. Vide XIII. 25. et XXXII. 6. et cap. sequens. *Idem.*

Interioribus femininarum morbis] Uteri doloribus et suffocationi: mensibus provocandis. *Idem.*

Viticulis longis] Sarmentis longis, duris, rimoso cortice vestitis, flore capillaceo: fructu exiguis uvis simili, post maturitatem rubente: granis figura rotundis. Dioscor. κόκκους. Plinius ad punici semina retulit oscitanter, et alias totam historiam corruptit. *Idem.*

Qualiter flos] Ex omnibus plantis, quæ ad vicina scandunt, tres novimus, quarum cæruleus, sive purpureus, Jovis flori, nempe aquilegiæ, colore similis sit: primam quidem, quam granum Nili vocant: alteram, quam dulcamaram: tertiam, quam pro clematide secunda pinxit Dodonæus, et quam potho cæruleum esse quidam putant. Quæ de vite silvestri tradit hic Plinius, magis convenire

videntur dulcamaræ, quam salicastro supra vocavit XXIII. 1. et viti silvestri similem esse dixit: eosdemque effectus habere. *Idem.*

Ponticum u Ponto] Apud Plautum in Trinummo: 'SYC. Omnium primum per Pontum advecti ad Arabiam terram sumus. Cui. Elo, an Arabia etiam est in Ponto? SYC. est: non illa ubi thūs gignitur: Sed ubi absinthium fit, atque cunicula gallinacea.' *Idem.*

De usu ejus convenit dicere herbæ facillimæ] Vossianus jubet deleri τὸ dicere; neque est, cur ei adversemur. Gronov.

Latinarum feriis] Quibus in Albano monte Romanis simul et Latinis visceratio dabatur. Vide Alex. ab Alex. v. 7. *Dalec.*

Absinthium bibit] Potionis τῆς ἐξ ἀψιθίου meminit Varro in Quinquatribus: 'Absinthium uti bibam grave et castoreum, levemque robur,' (minuam vires corporis,) apud Nonium. *Idem.*

In vina transfertur] Vino ex eo facto, quod absinthites vocant. *Idem.*

Stomachum bilemque detrahit] Stomachique bilem detrahit. Dioscorid. bilem purgat, quæ stomacho et ventri inhæsit. *Idem.*

Alii contra paralysin, alii pueris folia in fico, sic ut amaritudinem fallerent] Dele tria prima verba, ex antiquo codice, nec refragante Dioscoride: et *sicca*, non *sic*, ibidem. *Pintian.*

Alii pueris folia in fico sic ut amaritudinem] Nonnulli ut sic faciunt. Quatuor membranæ, *fico siccat amaritudinem*. Præcipuus vere: *Alii pueris in fico sicca, ut amaritudinem fallerent*. Notum illud Lucretii: 'Sed veluti pueris absinthia tetra medentes Cum dare conantur, prius oras pocula circum Contingunt mellis dulci flavoque liquore.' Eam vicem hic præstant caricæ. xv. 18. 'siccandis hæc in sole aptissima.' lib. eodem cap. 29. 'Detrahitur hæc (cutis) ficis viren-

tibus, ut putamen; eadem in siccis maxime placet.' xx. 15. 'Decoquitur alias in mulsa aqua aut fico sicca.' xxiii. 7. 'Siccæ fici stomachum lædunt, gutturi et faucibus magnifice utiles.' Idem Pintianus. Gronov.

Visco] Τῇ ἱξίᾳ, venenato chamæleontis succo. *Dalec.*

Aut si manat sanies, cum melle tritum] Gud. et Voss. duo, *manet sanies*. Opt. *Aures decoctæ ejus vapor* (sic et Chislet.) *suffitu sanat: si manent sanie, cum melle tritum*. Sic Tacito Annal. ii. 23. 'alvei manantes per latera.' Ubi vide quæ diximus. Gronov.

Inguinum tumorem in ventrali habitum] *Ventralia*, non *ventrali*, in apographo nostro; ut fortasse scribi potius sit, *in ventralia abditum*. Pintian.

Taposiri] *Taphosiri*, Stephanus. Sic ea dicta quod Osiridis sepulchrum ibi esset, quasi Osiridos τάφος. *Dalec.*

Hujus ramum Isiaci præferre, &c.] Pro olivæ ramo Dioscor. quæ in Ægypto vivere non potest: quamvis Theophrastus libris de causis olearum quoddam genus Ægyptium vocet. Cæterum in agro Cyrenensi Ægypto contermino id provenit. *Idem.*

In farinæ trimestris sorbitione, &c.] Σὺν ἐψήματι, ἢ φακῇ. Dioscorid. *cum sapa, aut lenticula*. Plinius, quia ἔψημα etiam pultem aqua decoctam significat, *sorbitionem farinæ trimestris* vertit. Ego magis sapani intelligo, quæ sua dulcedine amarorem absinthii, et ingratum saporem obscurat et temperat. *Idem.*

CAP. VIII. *De bullote, et botrye fruticosa, et brabyla, et bryo, et bupleuro, et catanance, et calla, et circæa, et cirsio, et crataegono, et thelygono, et crocodylio, et cynosorchi, et chrysolachano, et cucubalo, et conferva.*

Semen circu totam nascitur] Verior nostri apographi lectio, *Semen circa totos nascitur*. Diosc. lib. iii. 'Semen totis ramulis adnascitur.' Pint.

Brabyla] Brabyla memorata Ga-

leno de Alimentis ii. 38. et κατὰ τόπους, lib. vi. in medicamentis stomachicis, fructus pruni silvestris, spinosæ, sive spodiadis, vulgo *Prunelles*, ἀγριοκοκκύμηλον vero fructus pruni silvestris non spinosæ, maturescens sero admodum, nempe Augusto et Septembri. Interpres Theocriti communia pruna sive Damascena interpretatur. Idyll. vii. hoc versu: τοῖ δ' ἐκέχυντο "Ορπακες βραβύλοισι καταβρίθοντες ἔρασθε. Et Idyll. xi. "Οσον ἔαρ χειμῶνος, ὕσον μῆλον βραβύλοιο "Ηδιον. Seleucus apud Athenæum, ἦλα, βράβυλα, μάδρυα, κοκκύμηλα eadem esse tradit; dicique ἦλα, quasi μῆλα; μάνδρυα, quasi μαλδῦρυα; βράβυλα, quasi τὴν βορὰν ἐκβάλλοντα, nempe εὐκοίλια. Barbylos Constantino lib. x. γεωπονίας, arbor ex osse persici nata: res a brabylo diversa. *Dalec.*

Bryon] Bryon Theophrasto nulla herba marina privatum traditur, sed inter genera τοῦ βρύου θαλαττίου, sive τοῦ φύκου, lactucaceum hoc is describit. Vide Hist. iv. 7. et supra lib. xiii. cap. ult. et xxxii. 6. et xxviii. 10. et præcedens. *Idem.*

Ab ima radice exeuntibus foliis] Ab una radice, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Theophrast. iv. 7. *Idem.*

Refrigerare opus sit] Στύψεως δεομένη. Plinius legit ψύξεως. Hæc ex cap. Dioscor. de musco marino, quo tantum agitur de alga feniculacea, vulgo corallina, non autem de hac lactucacea. *Idem.*

Quoniam arescens] Quod qui ea utuntur, amatas mulieres raptant, etiam invitas, et veluti contractis unguibus retineant. *Idem.*

Cemos] Κημὸς, capistrum, frænum lupatum. Quidam cassutham nostram esse putant; alii leontopodium ad amatoria utile. Marcellus apud Dioscoridem scribit in optimis Græcis codicibus, quos in potestate habuit, et in Lat. scripto literis Longobardis, capiti de Leontopodio præfixum ti-

ntulum fuisse 'de Cemo:' ut inde constet cemon Plinii esse Dioscoridis leontopodion. Cetera leontopodion Plinii multum discrepare a leontopodio Diosc. quod ostendunt utriusque vires collatæ. *Idem.*

Calla duorum, &c.] Lego, *Calix duorum generum est, &c.* Calica Plinius alicubi legerat arin, sive arisaron vocari: et quoniam anchlussa quoque calix dicitur, calicis duo genera Plinius statuit. Calicem arisaron vocatum fuisse arbitror, quod ejus fructus calice convolvatur membranoso. *Idem.*

Antequam inarescat] In aro, ut tempestive colligatur, signum maturitatis est ab imo folium inarescere, xix. 5. ult. *Idem.*

Flore polentæ, &c.] Constantinus legendum putat apud Dioscoridem, unde hæc sumpta sunt, *ἄνθη μῆλινα*, id est, *flores*, ut interpretatur, ex viridi *cereos*. Oribasii tamen descriptio cum litera Dioscoridis consentit, nec apud herbariorum veterum quempiam extat in ejus historia, quam integram proponit Dioscorides, mutandum quicquam esse. *Idem.*

Semine lac minuitur] Dioscoridi, *γάλα ἀποσπᾶ*, confert ad lactis generationem, lacte mammas implet. *Idem.*

Tradunt] Andreas tradit. Dioscor. *Idem.*

Cratægonos] Vulgo Persicaria. Melampyros Dioscor. cap. de cratægono. Alia est thelygonos supra xxvi. 15. ult. *Idem.*

Eadem sanant hulcera] Hæc omnia quæ apud Dioscoridem legi et extare notavimus c. 2. de orchis, reperiuntur scripta xxvi. 10. *Idem.*

Arboris genus intelligi] Fallitur Plinius. Aquifolia Latinorum, Græcorum agria est; cratægus vero Theophrasti, quem inepte *cratægonon* sive *cratægona* vocat, herbariorum nostri sæculi torminalis sorbus. Vide supra xv. 20. *Idem.*

Duplici ordine, superiore, quæ durior est; et inferiore, quæ mollior] Brevius et correctius in apographo nostro, *superioreque molliore*. Pintian.

In vincis] Nascitur in petrosis et sabulosis. Dioscor. *Dalec.*

Viri bibunt] Mulieres bibendum dant. Dioscor. *Idem.*

Lumbis] A calida causa vexatis. *Id.*

Deficientem herbam] In Vet. Cod. legitur, *Deficiente herba*, id est, disjecta, dissipata, consumpta, ut facile ob mollitiem exteratur. *Idem.*

CAP. IX. De cocco Gnidio, et dipsaco, et dryopteris, et dryophono, et clatine, et empetro, sive calcifraga, et epipacti, sive elleborine, et epimedio, et eneaphyllo, et filice, et de femore bubulo, et galeopside sive galeobdolo, et glance sive engulacto.

Sistit alvum] Imo vero ducit copiose, bilemque, pituitam, et aquas detrahit. Plinius hic fæde lapsus est. Lego *ciet*. *Idem.*

Ros salsus] Apud Dioscoridem est, imber aut ros, unde nomen traxit. Et quoniam salsa maxime sitim excitant, planta que dipsacus tanquam sitibunda vocata est, levi conjectura humorem in ejus foliis collectum Plinius salsum esse putavit, cum salsugine prorsus careat. *Idem.*

Echinata spinis] Omittit Plinius, ea sicca candida spectari, et dissecta medulla tenuis, vermiculos intus habere, qui brachio, vel collo alligati quartanis medentur. In Gallia fuliones *ἐργαλεία*, nempe instrumenta, ex iis faciunt, tractandis rudioribus pannis excitandisque lanarum villis, quæ Græci *τοὺς στροβέας* appellant. *Idem.*

Illinitur enim] Oportet autem prius vulsis pilis, posteaquam calidæ vapore madefacta cutis fuerit, recentem imponere. Dioscor. *Idem.*

Dryophonon] Dryophonon Cordus esse putat Creticum thlaspi, quod prodraba Dioscoridis quidam monstrant: alii filicem florentem. *Id.*

Amplitudine] Vel latitudine vel longitudine. Latitudinem potius intelligo. *Idem.*

Pilosa] Δασέα, quod verti etiam potest *densa*. *Idem.*

Minus salsa est] Magis salsa est. Dioscor. Hanc describit Aloisius in Græcia visam. *Idem.*

Urinæ cict] Hæc de saxifraga audienda sunt, quod empetron nonnulli vocaverunt, sicut et Matthiolus adnotavit. *Idem.*

Fœminis cavenda] Quoniam et radix conceptum adimit, et folia trita quinis drachmis per quinque dies a menstrua purgatione pota mulieribus præstat ne concipiant. *Idem.*

Enneaphyllon] Quidam genus batrachii esse volunt, quod folia fert murici fere similia, et a quibusdam hydropiper vocatur: alii dentellariam Mompessulanorum esse putant: alii pseudoelleborum herbariorum ubique in saxosis nascens, quod quidam consiliginem, Allobroges vocant *Massitæ*, enneaphyllum dictum, quoniam cauliculi summi in novem folia dispescuntur: alii elleborum adulterinum in hortis nascens, quod Novembri florem herbaceum mittit, et folia in novem lacinias divisa. *Id.*

Ne urat latus] Qui in lumbagine et ischiade admovent, lana obvolvunt, ut discutiat quidem humores, qui eos morbos gignunt, non autem exurat. *Idem.*

Blechnon] Nicander βλήθρον. Ἐν δὲ πολυσχιδέος βλήθρον περιβάλλεο χάρτην. Interpres βλάχρον. Sic et Dioscorides. Phantias apud Athenæum lib. II. filicem βλάχρον vocari scripsit. *Idem.*

Utriusque radice sues pinguescunt] Extremi Northmaniæ populi, ut Aberrincathes, ex iis panem faciunt. *Idem.*

Pinnata] Πinnis, τοῖς πτεροῖς, avium similia, unde πτέριδα Græci vocarunt, et Celsus in suis Geoponicis apud Columellam VI. 11. 'aviam.' Ad

jumentorum collum in opere contusum, aviam cum sale tritam et impositam remedium esse præsentissimum is scripsit, ad quem usum filicem fœminam Dioscorides commendat, λόφους τῶν ὑποζυγίων ἰωμένην. *Idem.*

Neutra danda mulieribus] Apud Dioscoridem legitur, κὰν ἔγκυος διαβῇ ἐκπιτρώσκει. Emendat Lacuna ex fide vetusti exemplaris, κὰν ἔγκυος λάβῃ, id quod confirmat hic locus. *Idem.*

Femur bubulum, &c.] Oportuit hanc herbam dictam fuisse βοῦμυρον. Eam sic dictam puto, quod fracta boum femora et crura solidet efficacius. Quidam cardiacam esse volunt. *Idem.*

Vel galion] Hoc inepte. *Idem.*

Uti convenit] Lego, *convenit*. Lactis quoque ubertas intermissa ea restituitur. Sumitur ejus rei causa ex aqua. Hæc in suum hunc locum sic repouenda, perperam inserta capiti sequenti. *Idem.*

CAP. X. De glaucio, et glycyside, et gnaphalio, sive chamæzelo, et galedrago, et holco, et hyosiri, et holosteo, et hippophæsto.

In Syria] Syriæ Hierapoli Dioscor. *Idem.*

Humilis herba] Humilem esse herbam Dioscor. non ait, sed habere folia χαμαίξηλα, in terram sparsa. *Idem.*

Usus est et succi, &c.] Hæc aliter Plinius, quam Dioscorides. *Idem.*

Lactis quoque] De glauce hæc Dioscor. non de glaucio. *Idem.*

Folia qualia isatis] Sic quidem ex vetere lectione correctores scripserunt, cum antea in excusis codicibus non *isatis* legeretur, sed *nucis*; sed verior hac in parte vulgata est lectio quam antiqua. Docet id Dioscor. lib. III. de pæonia agens, quæ eadem cum glycyside. 'Duorum,' inquit, 'generum est, mas fœminaque. Habet mas regiæ nuci similia folia, fœmina vero Smyrni modo secta.' *Pintian.*

Ea gestu astringit] Superfluit verbum *Ea*, ex nostro codice. Item verborum paulo post sequentium ordo luxatus est: legi enim debet: *quoniam interdiu periculosum sit, pice Martio impetum in oculis faciente*. Idem.

Rubra enim grana] Delenda conjunctio enim, ex eodem; sequitur continuo: *Rubentis menses sistunt XV. fere pota*. Legendum videtur, non XV. sed XII. ex Dioscoride lib. III. 'Quin etiam,' ait, 'seminis rubentia grana x. aut xii. in nigro austero vino pota rubentes mulieres fluctationes sistunt.' At idem auctor, eodem loco, grana nigra xv. pota mederi tradit obmutescentibus strangu-latū vulvæ. Idem.

Vulcis mudentur] Strangulantibus. Dioscor. *Dulce*.

Alcumque purgat] Uterum, fæminis a partu non purgatis. Diosc. *Id*.

Matricem autem et stomachum decocta in vino] Arteriam, non matricem, præfert nostrum apographon; ut nonnulli qui matricem in locorum significatione vocem Latinam censent, ab hoc Plinii loco sententiæ suæ confirmationem petentes, frustra conari videantur. Quare magis a Sipontino sto, quam vel a Theodoro, qui in tralatione librorum Aristotelis de natura animalium ea voce sic utitur, vel a Rhodigino, qui fretus auctoritate Solini vilissimi scriptoris, Latinam contendit: magis ipse in ea re sciolus, quam quos immerito reprehendit. *Pintian*.

Stomachum] Acri humore commorsum. Dioscor. qui id tamen de granis, non de radice. *Dulce*.

Malum mentis] Ἀνοίαν et μελαγχολίαν, amentiam, melancholiam. Idem.

Suppressionibus nocturnis] Oppressionibus, τῶν ἐφιαλτῶν πνιγμοῖς, incuborum suffocationibus, Faunorum in quiete ludibriis. xxv. 4. Idem.

Stomacho vero et erosionibus] *Stomachicis*, non *Stomacho*, in vetusto exemplari; ut forte commodior lectio

sit, *Stomachicis vero erosionibus*. Pint. *Incipiente stranguria*] Ἀρχὰς λιθιάσεως παραιτεῖται. Diosc. *Dulce*.

In hoc crescente ætate vermiculos nasci tradunt] In nostro apographo: *In hoc arescente ætate vermiculos nasci tradit*. *Pintian*.

Educit e corpore aristas] Cum a trahendo sic dicta fuerit, vim attractricem et epispasticam convenienter ei tribuunt. *Dulce*.

Hyosiris intubo similis] Quibusdam jacea ignea. Idem.

Ex adverso appellata] Id est, κατ' ἀντίφρασιν. Idem.

Sicut fel dulce] Hæc verba aliena esse suspicor, magis quam Plinii. *Pintian*. *Sicut fel dulce*] Τὰ γλυκέα Græci fella vocant, ut etiam Lugdunenses hodie fel vocant le doux. Aurelianus Chronion III. 1. Multa enim contrariæ interpretationis vocabulum sumpserunt, ut fella, quæ γλυκέα vocant, quasi dulcia, cum sint amaris-sima. *Dulce*.

Hippophæston nascitur in spinis ex quibus fiunt æneæ fulloniæ, &c.] Plinius, quod in Græcis reperisset, ἱπποφαιστον ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια γνάπτουσι, inde ratiocinatus est nasci hippophæston in ea spina qua vestes poliuntur. Atqui hippophæston ipsa spina est fullonia. *Salmas*. pag. 392. a, b. 395. b.

In spinis] In spinis, quibus utuntur cortinæ fulloniæ Vet. sed incommode. Cortinæ nempe vasa, in quibus ferment et coquuntur pannorum pigmenta: tinctorum et insectorum sunt, non fullonum, βαφέων οὐ γναφέων. Lego, *Hippophæston spina in maritinis nascitur*. *Hac implentur cortinæ fulloniæ: sine caule, &c.* ex Dioscor. Vide initium cap. 13. lib. xxiv. *Dulce*.

CAP. XI. De hypoglossa, et hypecoo, *Idæa, isopyro, lathyri, leontopetulo, lycopside, lithospermo, lapide vulgari, de limeo, leuce, et leucographi*.

Hypoglossa folia habet] Legend. *Hypoglossa foliū habet, figura silvestris myrti, comas spinosas, et in his cu li-*

guas, &c. Salmas. 402. b.

Corona] Coronam vertit, quod *περίαμμα* Dioscorides dixit his verbis: *δοκεῖ δὲ ἡ κόμη περίαμμα χρήσιμον εἶναι κεφαλαλοῦσι*. Quidam appensa et alligata ea remedia vocant etiam *περίαπτα* et *ἀποτροπαῖα*. *Idem*.

Idæa herbæ folia sunt, &c.] *Leg.* *Idæa herbæ folia sunt, quæ oxymyrsinæ, adherent velut pampini, in quibus flos.* Ubi notabis Plinio *pampinos* dici vitium claviculas et capreolos, qui intorquentur, quos *ἐλικας* Græci appellant: atqui *Pampinus*, τὸ φυλλὰ μπελον. *Salmas. pag. 403. a.*

Isopyron aliqui *phaselion* vocant, quoniam folium quod est aniso simile in *pampinos* torquetur] Nostrium *apograph*: *Isopyron* aliqui *phaselion* vocant, quoniam folium quod est aniso simile in *pusso oly* *pampinos* torquetur. Scribo: *Iposyron* aliqui *phasiolon* vocant, quoniam folium quod est aniso simile in *phasioli pampinos* torquetur. *Diosc. lib. iv.* 'Isopyron sunt qui *phasiolon* appellant, quoniam in summo cacumine folium ejus in *phasiolorum* claviculas torquetur.' *Pintian.*

Seminis melanthii] *Melanthii* gus- tum inicitantis. *Dioscor. Dalec.*

Facilia purgatu] Aut corpus facile purgantur. *Idem.*

Ut cum pisce aut jure gallinacei, &c.] Grana sex aut septem, in catapotio aut cum ficu, aut cum palmula, sumpta, alvum purgant; sed frigida postea sorbenda cum gallina aut ole- ribus: folia coquantur ad eundem usum. *Diosc. Idem.*

Leontopetalon, alii rhapeion vocant] Non *rhapeion* noster codex, sed *parapadion*, habet; ut forte reponi possit, pro *parapadion*, *pardalion*, ex *Dioscoride lib. iii.* 'Leontopetalon,' inquit, 'sunt qui *leontopodion*, qui *leucarion*, qui *leontion*, qui *doridion*, qui *doric- tenda*, qui *agrestem* *lychnidem*, qui *pardalion* vocant.' *Pintian.*

Aliqui Ægonychon vocant] *Diosc.*

lib. iii. 'Ægonychon et *exonychon* vocari ait, 'lithospermon.' Sed hoc loco nostrum exemplar *exonychon* ha- bet, non *ægonychon*. *Idem.*

Cavernulas habent, et intus semen] Hæc postrema verba herbarius An- gulus intelligenda putat de *lithospermo* *arundineo*, quod *lachrymam* *Job* offi- cinæ vocant. *Dalec.*

Jacere atque humi serpere, &c.] *Li- thospermum* secundum describi hic volunt. *Idem.*

Neque in alia herbarum fides est visu statim, ad quam medicinam nata sit. Est autem ejus species ut etiam sine auctore visu statim nosci possit] Scribo, neque in alia herbarum fides est visu statim ad quam medicinam nata sit, ut ejus specie etiam sine auctore usus statim nosci possit, ex scripto exemplari. *Pintian.*

Impetigo] *Cantharidem*, *scarabæi* genus, *impetiginem* vocat, ideo quod membra corporis erodat, ut frumenta *cantharis*. *Supra xviii. 17. Chiff.*

Limeum] *Læmæum*, ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ. Eandem et *belenium* vocarunt, sive ἀπὸ τῶν βελῶν, sive quod *Apollo Belis* apud eos vocaretur. Eo seculo Galli potissimum venerati sunt *Belin*: ejus mentio fit apud *Herodianum* in *Maxi- minis*, *Hesum*, *Taranem*, *Onanam*, *Abellionem*, de quo elogium extat in *convenis* *Novempopulanæ*: DEO ABELLIONI MINICIA JUSTA. v. s. l. m. *Scalig. in Auson.* Vide *supra xiii. 24.* Auctor librorum de plantis, qui *Aris- totelis* nomen præ se ferunt, *Perseam* in *Perside* venenatam *belenium* vocat, sive a *sagittis* nomine ducto, sive ab *Apolline*. Si a *sagittis* τοξικὸν Græcum fuerit. *Aristoteles* venenum id a *Celtis* parari solitum *ξενικὸν* vocat. *Galen. de Ther. ad Pison.* ἐλέ- νιον, pro quo lego *βελένιον*, a *Barba-* risque vocari tradit *nium* vel *nicon*. *Idem* scribit, *Dalmatis* et *Dacis* plan- tam esse, ejus succo *sagittas* *snas* efficiant *lethales*. *Tingunt* et *Galli* *sagittas* *snas* *elleboro*, *supra xxv. 5.* In *Æthiopia* radicem iis viribus præ-

ditam nasci Theophrastus scribit Hist. ix. 15. *Dalec.*

Salivati additur] 'Salivatium' medicata potio, quam bonum faucibus infundunt, aut salubritatis custodiendæ gratia, aut virium conservandarum, aut morbi pellendi. A sale dictum putant quidam, quoniam is pabulo mixtus bobus utilissimus est, quidam a saliva, quam largam et copiosam indita ori ejusmodi medicamenta evocant. Columella v. 5. 'medicamine salivare pecus ægrotum' ait, id est, tractare, sanare, curare, medicari. Inde quidam panem vino mersum cum asperso sale, quem recreandis fessis equis manducandum offerunt, *Salade* vocant, quasi 'salivatium.' Salivari potione utuntur veterinarii ac medici, *πορν* vocantes. *Idem.*

Leuce Mercuriali similis] *Mentha* *Sarracenicæ*. *Idem.*

Leucas appellatur] *Chamædrys montana*. *Idem.*

Cæliacis, trita ex aqua, &c.] *Leg.* *Item cæliacis: trita et apposita profluvio fæminarum.* *Salmas. p. 137.*

CAP. XII. *De medio, et myosota, et myagro, et natrice, et othonne, et onosma, et onopordo, et osyri, et oxye, et batrachio, et polygono, et leucanthemo, et phytenua, et phyllo, et phellandrio, et phalari, et polyrrhizo, et proserpinaca, et de rhacoma, de reseda, et stæchade.*

Medion folia habet iridis sativæ] *Seridis* legendum esse, non *iridis*, ex Dioscoride lib. iv. notavit ante me *Hermolaus Pintian.*

Multis capillamentis fibrata] *Fimbriata* in eodem, non *fibrata*: quam recte, censeant legentes. *Idem.*

Vis ei septica, &c.] Ignoranter *Plinius* septicam esse tradit. Est enim frigida et humida, ut *helxine*. *Dalec.*

Othone in Syria nascitur] Scribendum *Othonna*, cum duplici n, et a in fine, ex Dioscoridis utraque editione Græca. *Pintian.*

Perforatis crebro foliis] *Lego cribro,*

non *crebro*. *Dioscorides* lib. ii. de *Othonna*: 'Nascique herbam in Arabia etiam quæ ad *Ægyptum* est erueæ foliis cribri modo foraminibus multis.' Posnit ergo *Plinius* *cribro*, pro 'tanquam cribrum,' quo loquendi modo usus est libro septimo de *Julio Cæsare* loquens, 'celeritatemque quodam igne voluerem,' hoc est, tanquam ignem quendam. *Idem.*

Ad tres digitos in terra jacentia, tria ad similitudinem anchusæ incisa, sine caule, sine flore, sine semine] Si *Dioscor.* audis, quattuor digitos leges, non tres, item falso additam putamus vocem illam *tria*. *Idem.*

Tria] In *Dioscorid.* historia nec *tria* legitur, nec *incisa*. *Hippocrates* eam *ρίξαν* vocat. *Galenus* in *Linguis* eam describit, et habere *tria* folia tradit, non animadvertens eandem esse cum *onosmate*. *Dioscorides* vocari etiam *ὄσμαδα, ὄρωνιν, et φλοῦτιν*, non, ut vulgo legitur, *φλονῖτιν*, auctor est. *Dalec.*

Onopordon si comederint, asini] *Vetus* exemplar non *Onopordon*, sed *Onopradon*, habet: quod non minus probum; nam ut a *δέρκω, ἔδαρκον* et *ἔδρακον*, sic a *πέρδω, ἔπαρδον, ἔπραδον, ὄνπραδον*. *Pintian.*

Smegmata mulieribus, &c.] Ex *osyride* *κορήματα* fieri *Galenus* tradit *Simp.* lib. viii. quæ alii interpretantur *smegmata*, ut *Plinius*, alii *scopas*, alii *κόσμητρα καὶ καλλωπίσματα*: nam *κορεῖν, κοσμεῖν, et καλλωπίζειν* significat. *Dalec.*

Dissolutum] *Affluxu bilis aversum*. *Idem.*

Et ad colorem reducit] *Ad æqualitatem* si nimis emineant. *Idem.*

Concorporat] *Delet, et eutem corpori reliquo similem facit*. *Idem.*

Qui plura genera, &c.] *Primum* genus est sanguinaria; secundum *herniaria*; tertium, *polygonon fæmina* *Dioscoridis*; quartum, ut quidam volunt, *casia lignea marina* *Monspessulanorum*. *Plinius* *ὥραιον*, id est, *pul-*

chrum et venustum, montanum reddit, quasi legisset ὄρειον, vel ὄρεινόν, Ὠραῖον vocatum fuisse ab eleganti foliorum ambientium circuitu arbitror. Quidam legunt οὐραῖον, et sic dictum volunt, quod ejus folia, quemadmodum et hippuridis, caudarum setis similia sint. Idem.

Appellarique a multitudine seminis, aut densitate fruticis calligonon] Verius nostrum exemplar, *callipogona*. *Pintian.*

A multitudine seminis] Scribonius cap. 47. quia multa est, et ubique nascitur. *Dalec.*

Alii polygonaton, &c.] Vulgo herniariam dicunt. Mirum in modum has historias Plinius confundit. *Idem.*

Alii carcinetron] Scribe cum aspiratione in ultimo, *carcinethron*, ex Dioscoride: et paulo post, *infractis*, ex codice antiquo. *Pintian.*

Adeo contra profluvia sanguinis] Legendum reor, *ut dextra contra profluvia sanguinis*. *Idem.*

Scillam pusillam, &c.] Apud Dioscoridem: οἱ δὲ καὶ τοῦτο σκίλλην ὀνομάζουσι. Plinius legit σκίλλην μικρὰν ὀνομάζουσι. *Dalec.*

Alii meconion aphrodes] Lego, *alii mecona aphrode*, tum ex codice vetere, tum ex Dioscoride lib. iv. *Pintian.*

Palmi altitudinem petit, in caule summo foliis lenticulæ, gustu adstricto] Scrib. reor: *palmi altitudine, spicata in caule summo, foliis lenticulæ, &c. Idem.*

Poterion] Vide ejusdem poterii historiam, supra xxv. 10. *Dalec.*

In aquosis collibus] In aquosis et collibus. Dioscor. ἐν ἐλώδεσι καὶ γεωλόφοις. *Idem.*

Semine nigro] Ὡσπερ φακοῦ, ἢ μεΐζον· semine nigro, crasso, lenticulæ, vel majore, ex vet. codice. *Idem.*

Radice herbacei coloris] Adde verbum *tenui*, ex codice antiquo: *Radice tenui, herbacei coloris*. Dioscorides lib. iii. ‘Radice exiguam, brevem, cum ex terra foditur viri-

dem.’ *Pintian.*

Muria et oleo] Ex mænis xxvi. 4. *Dalec.*

Obmutuerint] Præ nimia lassitudine vocem amiserint. *Idem.*

Insignita] Ἐγχυρώσεις et ὑπόπια. Apud Gellium x. 3. Cato in verberatis a Q. Minuto Thermo recenset insignita, injurias, plagas, verbera, vibices, dolores, carnificinas. *Idem.*

Datur et decoctum ejus, &c.] Legend. *Datur et decoctum ejus bibendum duplici mensura, ad rupta, contusa, convulsis, ex sublimi devolutis.* Vide Salmas. p. 797. a.

Sive intus, sive extra purulentis excreationibus] Scribo: *Sic et in tussi vetere, ac purulentis excreationibus, ex apographo nostro, favente etiam Dioscoride lib. iii. et paulo post, splenicis, non spleneticis, in eodem. Pintian.*

Sive intus sive extra purulentis exscreationibus] Voss. *sic et in tussi vetere a purulentis.* His male lectis monstrum illud vulgatæ fecerunt jam in scriptis sequioris ætatis. Emenda: *Si dissolutio stomachi, ex frigida aqua sumitur: sic et in tussi vetere ac purulentis exscreationibus.* xxi. 19. ‘In tussi vetere radices ejus tres quatuorve decoquunt.’ xxii. 23. ‘Anhelatoribus et in tussi vetusta cum porro ex aceto datur.’ xxiii. 8. ‘Tussi quoque veteri tritæ, in aqua mulsa potæ.’ Sic quoque *Pint. Gronor.*

Lichenas quoque ex aceto imposita purgat] Scribo *sanat*, ex eodem, non *purgat*. Dioscorides lib. iii. ‘Emendat Rha Ponticum livores impetiginisque.’ *Pintian.*

Singultus, tormina, asperitates, capitis gravitates] Legendum reor, non *asperitates*, sed *suspiria*, ex Dioscorid. lib. iii. ‘Facit,’ inquit, ‘ad coxendicis dolores, cruenta sputa, suspiria, singultus, intestinorum tormina,’ &c. *Idem.*

Singultus, tormina, asperitates] Voss. *herbetas.* Numquid, *singultus, tor-*

mina, herpetas, capitis gravitates? id est, ἑρπητας vel ἑρπηδόνας, ulcera manantia, vel serpentina. Psellus: Ἐρπης, πάθος ἐξ ξανθῆς χολῆς ἀμιγροῦς ἐτέρου χυμοῦ κατὰ τι μορίον συνιστάμενον. Gronov.

Quis hic pullos egerit? radices nec caput nec pedes habeant] Codex noster, Quis hic pullus egerit radices nec caput nec pedes habeat. Pintian.

CAP. XIII. De solano, et smyrnio, et telephio, et trichomane, et thalietro, et thlaspe, et tragonia, et tragoni, et trago, et tragopogo, et spondyli. Et quod quidam morbi in quibusdam non sint gentibus.

Solanum Græci strychnon vocant] Mirum, Plinium in explicanda natura solani tam brevem et abruptum fuisse. Dalec.

Sed particulatim, quoniam universa vomitionem movet] Universitate, non universa, in apographo nostro: rectius. Pintian.

Desideriis] Vitiis, morbis. In Græco fortassis ἐπιθέμασιν; pro quo legit Plinius ἐπιθυμήμασιν, remediis admo- vendis thoraci et præcordiis. Dalec.

Maxime in elixis carnibus simul. Concoctiones facit, supore simillima piperi] Scribo, maxime in elixis carnibus. Sinon concoctiones facit, supore, &c. ut sinon sit nomen herbæ: tum etiam ex Dioscoride libro tertio, et Paulo septimo, ejus verba sunt: 'Sinon calidus et subamarus est. Urinam movet, concoctionem adjuvat. Menses educit, et viscera obstructa aperit.' Fugerunt hæc Hermolaum in Corollario, qui in mentione sinonis Plinianum hunc locum præterierit, Plinii alias maximus compilator. Et Marcellum, qui in annotationibus in Dioscoridem nullum Latinum scriptorem de sinone egisse ait. Pintian.

Inlinitur lentigini, et cum inaruit,

teritur] Voss. deteritur: recte, nisi malis detergitur. Gronov.

Adianto similis est] Iisdem locis nascitur, quibus adianton. Filici simile est, sed valde parvum. Dioscor. Dalec.

Thlaspe] Scribo potius Thlaspi, ex Dioscoride et Paulo et cæteris. Pintian.

Ramorum] Racemorum acini decem. Dioscor. Dalec.

Nascitur in asperis] Imo potius in pratis et udis. Quin et herba esui apta est. Dioscor. Idem.

Ultra XII.] Quinque aut sex. Theophrast. ex quo, Hist. ix. 14. hæc omnia. Idem.

Genus id serpentis est] Imo potius vermis, in terra sæpe quam profundissime delitescens; alvo candida, vertebrarum modo instar blattæ flexuosa, ore nigro, dentibus firmis, quibus etiam arborum, præcipue vitis, nedum herbarum radices erodit. Lugdunenses rustici vocant un Turc, quasi Turcam. Hortensibus et satis herbis animalia tria potissimum infesta sunt: primum spondylis vel spondyla hic memorata; alterum prasocouris, vulgo, Taillepré, Lugdunensibus Courterole; tertium mus exiguus, brevi corpore, quamobrem rustici vocant, Rate courte, cauda curta, pilo fusco, rostro acuto, instar muris aranei, cæcus ut talpa, ejusque modo terram suffodiens; is carduorum et cinararum magna perniciæ radices depascitur, holitoribus inimicissimus hostis et insidiator. Idem.

Tineis] Alii, tæniis. Iis omnibus complectitur etiam dracunculos Ægypto Arabiæque peculiare, de quibus Paulus iv. 58. et vi. 83. Idem.

Tum vero illa animæ auxilia præstantissima] Potior lectio, præsentissima. Pintian.

LIBER XXVIII.

CAP. I. *De medicinis ex animalibus.*

Remedia auferrent transversos] Voss. *traversus*. Alter *traverso*. Sic XXI. 4. 'Tralatione quoque, ut vites, optime ocysissimeque provenit.' XXI. 3. 'Donec candida fiat ac tralucida.' Eodem lib. c. 4. 'Distinguente linea alba et transversum altera.' XXXI. 7. 'glebis pœne tralucentibus:' ibidemque: 'tralucidus et odoratissimus.' XXXIII. 6. 'Candidæ nitentesque, non tamen tralucentes.' Eodem c. 9. 'Depressa an elata, traversa an obliqua.' XXXV. 11. 'Adversum eum pinxit, non transversum.' XXXV. 14. 'Tralatam tamen magis mirabantur.' XXXVIII. 8. 'Maculosi atque non tralucidi.' Sic omnibus his locis liber optimus. Gronov.

Sanguinem quoque gladiatorum bibunt] Idem Septimius Florens in Apologetico, Aurelianus lib. I. celerrum pass. cap. de Epilepsia: 'Gladiatore jugulato, qui occiderat, et confoderat, ejus sanguine proluebat manus vel in victoriæ signum, vel ut sic immotus ac interritus effundendo hominis sanguini assuesceret. Qui vero caduco morbo vexabantur, eum adhuc calidum ex plaga manantem sorbebant, ut remedium sui mali præstantissimum.' Vide Lipsium Saturnal. II. 22. Dalec.

Ut viventibus poculis comitiales morbi] Apographon nostrum, *Ut bibentibus populis comitiales morbi*. Legendum reor, ut *procul* sint *comitiales morbi*; nam verbum *bibentibus* glossulam, ut dicunt, interlinealem fuisse puto. Pintian.

Ut viventibus poculis comitiales mor-

bi] Sic Gelenius, cum ederetur: *ut bibentibus populis procul sint comitiales morbi*. Pintianus reddidit: *ut procul sint comitiales morbi*, extrito τῶ *bibentibus*; cum in scripto reperisset: *ut bibentibus populis comitiales morbi*; quod etiam in Chiffet. notatum. Quatuor penes nos: *ut bibentibus procul sint comitiales morbi*. Præstantissimus: *ut viventibus populis comitiales morbi*. Conjicio: *Sanguinem quoque gladiatorum bibunt, ut juvantibus poculis, comitiales morbi*. Fortasse morosum minus alicui videretur: *ut juvantibus poculis comitiales morbos*. Sed quia omnes scripti fovent τὸ *morbi*, et id dictioni Plinii satis congruit, illud præfero. *Comitiales morbi*, inquit, id est, comitali malo adfecti, sanguinem quoque bibunt gladiatorum, tanquam *juvantibus poculis*, adversus ejus morbi diritatem. Gronov.

Cum plagis ne ferarum quidem admoveri ora fus sit humana] Scribe, cum e *plagis huic ne ferarum quidem admoveri ora mos sit humanus*, ex eod. Pintian.

Quis ista invenit ostenta] Scribo, *Quis ista invenit Ostane*, ex eodem: de Ostane Mago et Plinius alibi sæpe, et Suidas, et Dioscorides passim, et omnes. Confirmatur hæc lectio verbis statim sequentibus: 'Tecum enim res erit, eversor juris humani, monstrorumque artifex.' Idem.

Siliginem quæ pernoctasset] Expende an sit commodius legi *fuliginem*, quam *siliginem*. Idem.

Æque moriere etiam, cum obscænus] Pintianus e cod. suo probat *quam obscænus*; ut et est in Vossiano: tamen ea particula locum hic habere non videtur; hoc enim dicit, non

magis fore ut mortem effugiat, qui proferre vitam sibi videatur obscœnus aut nefandus ob Thyestæas epulas, aut ob hominem impensum, quam si mansisset purus, et anima sancta atque istius culpæ inscia descendisset ad manes. Recte igitur *quum* vel *cum* inde fecerunt. Facilius ferrem *τὸ quum*, si *τὸ etiam* abesset. Gronov.

CAP. II. *An sit in medendo verborum aliqua vis: ostenta et sanciri et de-
pelli.*

Valeantne aliquid verba et incantamenta carminum] Vindicianus: 'Sume igitur medicum pro tempore, proque labore, Ætate, atque habitu, summa ratione paratus Gramine sen malis ægro præstare medelam, Carmine sen potius. Namque est res certa saluti Carmen, ab occultis tribuens miracula verbis.' Euripides in Hippolyto coronato: Νοσοῦσα δ' εἶ πως τὴν νόσον καταστρέφου. Εἰσὶν δ' ἐπ' ὧδα, καὶ λόγοι θελκτῆριοι. Φανήσεται τι τῆσδε φάρμακον νόσου. Locus hic ostendit, carminibus vel gravissimam animi perturbationem, amorem, leniri. Muretus Var. 1. 4.

Quod si verum est, homini acceptum ferri oportere] Vossiani tres, Gud. Acad. *acceptum fieri oportere*: sic xxxiv. 14. 'Quamobrem culpa ejus non naturæ fiat accepta:' et eodem: 'In Cappadocia tantum quæstio est, aquæ aut terræ fiat acceptum.' viii. 17. 'Nam quæ de infantibus ferarum lacte nutritis, cum essent expositi, produntur, sicut de conditoribus nostris a lupa, magnitudini fatorum accepta fieri æquius, quam ferarum naturæ, arbitror.' Sic enim Chiflet, et Vossiani duo; ubi vulgo etiam *ferri*. Scio tamen ii. 7. 'Huic omnia expensa, huic feruntur accepta:' et xii. 18. 'quæ hoc acceptum superis ferat.' Plinius alter Epist. ii. 4. 'Quicquid mihi pater tuus debuit, acceptum tibi ferri jubeo.' Ubi tamen membranæ Acad. non spernen-

dæ, *acceptum tibi fieri*; nam et sic Epist. vi. 34. 'Tu tamen meruisti, ut acceptum tibi fieret.' Gronov.

Credit vita nec sentit] Credit vulgi opinio valere verba, nec certa cognitione et rerum sensu id persuasum habet. Dalec.

Quippe victimas cædi, &c.] Leg. *Quippe victimas cædi sine precatone non videtur, referri ad Deos, rite consuli, non videtur victimas cædi sine precatone*, idem est, ac si diceret: *non videmus victimas cædi*. Et statim sequitur: *Præterea alia sunt verba impetriti, alia depulsorii, alia commendationis*. Vide Salmas. p. 585. b. *Quippe victimas cædi*] In sacris sacerdotes primum precabantur: mox hostiam mola, vino, costo, thure mactabant: deinde libabant, e-sympulo fictili, vel ligneo vinum gustantes, et adstantibus propinantes: tum victimariis sen cultrariis, popis, agonibus immolari, et excoriari victimam jubebant, ac excepto pateris sanguine, mortuam proscindi: hinc exta inspiciebant, et, si litatum fuisset, postea reddebant, id est, diis, quod debetur, ministris adstantibus partiebantur: ac postremo epulabantur, carne perpetuo tosta vel assa, nisi ex ariete, quæ elixabatur. His peractis, Græci λαῶν ἄφεσιν denunciabant: Romani vero *licet* proclamabant, eos qui adstiterant, dimittentes. Alex. ab Alex. iv. 17. Vide et quod notatum est xxiv. 9. et xxxiv. 12. *Idem*.

Sine precatone] Ejus initium fiebat a Jano et Vesta, ut per eos aditus pateret ad Jovem Opt. Max. Apollinem, Vulcanum, Mercurium, et reliquos, ut volentes ac propitii sacris adsint et precationi, quæ in eundem Janum fiebat. Alex. ab Alex. iv. 17. *Idem*.

Referre] Pium, sanctum, ac legitimum esse. *Idem*.

Quippe victimas cædi sine precatone non videtur referre, nec Deos rite consuli] Hæc esse corruptissima exclamat

Salmasius ad Solinum pag. 585. nec sententiam ullam, bona quæ sit, efficere: veteres libros omnes legere, *referri adeo rite consuli*; restituendum autem: *Quippe victimas cædi sine precatione non videtur, referri ad Deos, rite consuli*. At hoc mihi multo molestius ad aures accidit. Quod ille omnibus in vet. libris esse ait, exstat etiam in nostris, sed sequioribus. Vossianus nihil demutat, nisi quod habet *aut Deos*, pro *nec Deos*. Utram autem particulam recipias, plana erit sententia: *Sine precatione cædi victimas referre* (i. prodesse sacrificia, vel cædi utiliter victimas) *aut Deos rite consuli non videtur*. Item: *Sine precatione non videtur referre* (id est, nihil juvare putatur, nihil prodesse vulgo creditur) *cædi victimas, nec videtur Deos rite consuli*. Quo significat necessario preces adhibendas. Unde apparet etiam error Jac. Gutherii de Jure Pont. iv. 14. qui *victimæ cædi sine precatione non videri referre*, accipit quasi diceretur, nihil interesse, preces ad sacrificium fundenderent, annon; eoque *τὸ referre* delet. Quis est qui confiteatur sese ignorasse, 'refert' esse interdum, ad rem pertinet, juvat, utile est? Plautus Currel. iv. 3. 'Quid refert me fecisse regibus, ut mihi obedirent, si hic me hodie nmbaticus deriserit?' Epidico i. 2. 'Nam quid te igitur retulit Beneficium esse oratione, si ad rem auxilium emortuum est?' In hoc tamen tota difficultas. *Non videtur referre victimas cædi sine precatione*, est, non videtur ad rem pertinere, nihil agitur sacrificando sine precibus. Gronov.

Impetrantis] Impetrato rem divinam fieri solitam Valerius scribit i. 1. cum aliquid foret inquirendum extis, vel sortibus, addo et auspicio; precatione, cum commendandum; voto, cum exposcendum; gratulatione, cum solvendum. Impetrato vero contineri eorum precationes

quæ ostentis aut fulguribus denunciantur. Vide Turn. Advers. xxiii. 10. et xviii. 5. *Impetratum* quasi in petra fixum, ratum, firmum, stabile, augurio, extis, sortibus impetratum. Plant. in Asinaria: 'Impetratum, inaguratum est, quodvis admittunt aves.' Vide Festum. Dalec.

Depulsoris] Depulsoria, aut, ut est apud Valerium, depulsa, ad portenta pertinebant, quæ conceptis verbis depellebantur et avertiebantur. Quod idem Valerius scribit, precatione Diis, quod salvum esse volebant, commendabant. Turn. Advers. xxiii. 10. et v. 18. *Idem*.

Alium vero præponi, &c.] Verba illa fuerunt, εὐφημεῖτε, σιγᾶτε, 'favete linguis.' Ovidius: 'Postera lux oritur, linguis animisque favete: Nunc dicenda bono sunt bona verba die.' Cicero de Divinat. lib. ii. Euripid. in Ione: Στόμα τ' εὐφημον φρουρεῖτ' ἀγαθόν, Φήμας τ' ἀγαθὰς τοῖς ἐθέλουσιν Μαρτεύεσθαι Γλώσσης ἰδίας ἀποφαίνειν. Attius in Œnomao apud Nonium: 'Per urbem, ut omnes qui arcana asteumque accolunt Cives, omnibus faustis augustam adhibeant Faventiam, ore obscena dicta segregent.' *Idem*.

Exaudiatur] Ab eo qui precatur, quod ejus mentem occupet et avertat. *Idem*.

Ipsæ divæ] Ut Crasso apud Ciceronem de Divin. lib. i. *Idem*.

Adimi capita] 'Caput jocineris,' inquit Livius, 'a familiari parte cæsum dicitur aruspex ostendisse.' Caput id, venarum hepatis truncus est, aut portæ ingredientis, aut cavæ prodeuntis. Familiaris pars fuit 'interior,' nempe cava, sive sima: hostilis 'exterior,' nimirum gibba. Hepatis λοβοὺς, *fibras*, Cicero de Divin. lib. ii. *fissa* vocat. Vide Turn. v. 18. et xi. 27. *Idem*.

Carmen] Precatio, qua se devovit ad Vesperim Decius pater, extat apud Livium lib. viii. Decad. i. Eodem

carmine, sed adjectis præterea quibusdam execrationibus ac dirarum minis, filius se devovit apud eundem auctorem lib. x. ejusdem Decad. Apud Græcos eadem pietate erga patriam Menæceus Crocontis filius vitam et sanguinem Thebanis suis largitus est, gladioque se transfixum e muris præcipitem dedit, auctore Cicer. Tusc. lib. i. Papinius Theb. x. 'Sanguine nunc spargit turre, et mœnia lustrat, Seque super medias acies, nondum ense remisso, Jecit et in sævos cadere est conatus Achivos.' Dalec.

Boario in foro Græcum Græcamque defossos] In vetusto exemplari: *Boario vero in foro Græcum Græcamque defossa:* lectione notanda pro Grammaticis. *Pintian.* *Boario vero in foro,* &c.] Livius lib. ii. Decad. iii. Plutarchus in problemate, cur Bletonensii interdictum sit a Romanis, ne hominem immolarent. Idem in Marcello. Vide Brod. v. 10. Dalec.

Cum si semel recipiatur ea ratio et Deos preces aliquas exaudire] Scribendum reor: *Quod si semel recipiatur ea ratione et deos,* &c. *Pintian.*

Confitendum sit de tota conjectatione. Prisci quidem nostri perpetuo talia prodidere] Verbum confitendum præcedentibus annecte: cætera sic legenda reor: *Sed dempta conjectatione prisci quidem nostri perpetuo talia credidere* legit, non *prodidere*; et in eodem *sed* legitur, non *sit*. Idem.

Confitendum sit de tota contestatione] Pintianus: *Quod si semel recipiatur, ea ratione et Deos,* &c. *confitendum.* *Sed dempta contestatione prisci quidem nostri perpetuo talia credidere.* Voss. et Chifflet. *conjectatione.* Idque censeo admittendum; in cæteris mutandum nihil. Perinde est ac si dixisset, de tota lite, de tota quæstione. Verbum juris est *conjicere causam*. Duodecim apud Gellium xvii. 2. 'Ante meridiem causam conjiciunto.' Ubi frus-

tra sollicitant. Afranius: 'Causam conjicere hodie ad te volo. Ambon' adestis? profuturos arbitror.' Gellius v. 11. 'Litem cum Enathlo contestatur, et quum ad judices conjiciendæ consistendæque causæ gratia venissent.' Quemadmodum autem multæ aliæ locutiones, quæ proprie partem et actum unum e multis forensium solennium significant, pro tota actione sæpe ponuntur; ut 'postulare,' 'jurare calumniam,' 'subscribere,' pro accusare; sic et 'conjicere causam,' proprie pars et initium agendi, interdum nihil aliud fuit quam 'agere,' ut Nonius interpretatur, quod excusabile mihi satis videtur: etsi P. Faber haudquaquam sese id probare scribat. Hinc etiam solum 'conjicere' est contendere, certare. Idem Afranius: 'Noli, mater, me præsentem cum patre conjicere: non, si me vivum vis, mel memum.' Inde quidam paullo ulterius progressi *conjectionem* pro causa sive controversia dixere, Pliniusque hic eos imitatus. Neque hic tantum, sed et ii. 7. 'Invenit tamen inter has utraque sententias sibi ipsa mortalitas numen, quo minus etiam plana de Deo conjectio esset;' sic enim eum scripsisse mihi persuadeo, etsi sit in libris 'conjectatio.' Eodem cap. extremo: 'In hæc divertisse non fuerit alienum vulgata, propter assiduam quæstionem de Deo:' nempe conjectio de Deo, est 'quæstio de Deo.' Gronov.

Missis ob id a Senatu legatis] Hermolai est, quum Jo. Andreas edidisset: *missis ob id a se legatis.* Certe a rege potius quam a senatu missi sunt, teste Dionysio lib. iv. Voss. *missus a delegatis.* Men. *ob id a se delegatis.* Forte: *missis ob id ad se legatis.* Sequitur enim statim: 'Hetruriæ celeberrimus vates.' Eum respicit pronomen. Idem.

Præparatæ quadrigæ, &c.] Hanc historiam vide fuse narratam a Plu-

tarcho in Poplicola. Victor. xvii. 18. Festus in voce Ratumena. Dalec.

In Duodecim tabulis verba sunt] Versus ii sunt: 'Ne pellicinndo alienas segetes excantanto: Ne incantanto, ne agrum defraudanto: Ne frugem aratro quæsitam noctu furtim depascunto. Puberes si secanto, Cererem eos suspendunto. Impuberes arbitratu Prætoris verberanto. Ac noxam duplionem (noxæ deinde talionem) decernunto.' Gaudentius Merula i. 4. Vide supra xviii. 3. Rævardus in Leges xii. Tab. c. 23. Seneca Natur. Quæst. iv. 7. Apuleius Apol. 1. Maleficos hos indemnatos unicuique licebat interimere. Scallig. in Fest. ultima voce earum, quæ a P incipiunt. Idem.

Qui fruges excantasset] Aptior, ut sentio, lectio erit, *excantasset*: verbum antiquum ab 'excanto,' 'excantasso': ut a 'levo,' 'levasso,' apud Cicer. Catone Majore, 'curamve levasso.' Pintian.

In oppugnationibus, &c.] Ad eum ritum Macrobi. et Servius pertinere voluit hos versus Virgilii: 'Excessere omnes adytis arisque relictis Di quibus imperium hoc steterat.' Muretus tamen Var. v. 19. ejus loci abstrusorem sensum monstrat, ex Æschylo et ejus Scholiaste petitur. Dalec.

Amplio rem locum apud Romanos cultumve] Nec τὸ locum, nec τὸ re locum habent in Vossiano, sed tantum: promittique illi eundem aut amplio rem apud Romanos cultum. Et durat in pontificum disciplina id sacrum. Gronov.

Huc pertinet ovorum] Veteres cum nomina, simulachra, testæ ovorum acui perforarentur, hoc beneficio et maleficio aliquos lædi putabant. Ovidius: 'Sagaque Phœnicea defixit nomina cera, Et medium tenues in jecur urget acus.' Itaque ne hoc eveniret, ovorum, cochlearumque putamina frangebant et pertundebant, ut maleficium occuparent et averterent.

Turneb.

Aut eosdem cochlearibus perforari] Dno illa verba, eosdem cochlearibus, falso inserta mihi videntur. Pintian.

Incantari] Turnebus legit *recanere*, id est, retorquere et dissolvere incantationem. Cantu ut rumpi angues prisci putabant, sic angues ipsos credebant, si præsentirent, *recanere*, sive incantationem diluere ac exolvere. Lucilius Sat. lib. xx. 'Jam disrumpetur medius, jam ut Marsus' colubras Disrumpit cantu, venas cum extenderit omnes.' Eo loco 'colubram' dicit poëta fœminino genere. Dalec.

Conscribuntur] Lego *circumscribuntur*, hoc est, definiuntur, terminantur, ne flamma longius evagetur. Deprecatio illa ex Afranio nota fuit, si in pariete scriberetur 'Arse Vorse.' Vide Festum in dictione 'Arse.' Idem.

Et quæ ridicula videri cogit animus] Vossianus: *et quæ inridicula*. Non temere est. Plautus Casina v. 2. 'Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo, atque ita nunc irridiculo sumus ambo.' Pœnulo v. 4. 'Neque ab juventute ibi irridiculo habitæ.' Quemadmodum 'irridere' est ride-re, ita 'irridiculus' est ridiculus. Gronov.

Ulyxem inhibuisse carmine] Homerus Odys. T. de Autolici filiis id scribit, non de Ulysse, cui tum aper dextrum humerum sauciaverat: ἐπαοιδῇ δ' αἶμα κελαινὸν Ἔσχεθον, inquit. Dalec.

Theophrastus] Libro de enthusiasmo. Idem.

Ischiadicis sanari] Ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταυλῆσαι τις ἐπὶ τοῦ πόνου τῇ Φρυγιστῇ ἁρμονίᾳ, sine morbo permanere, si quis, cum dolore vexatur, concentu Phrygio tibiam inflet. Athen. lib. xiv. Id.

Cuto prodidit luxatis membris carmen auxiliari] Voss. ut et Chiflet. auxiliare. Optime. Ovid. Met. vii. 'Neve parum valeant a se data græ-

mina, carmen Auxiliare canit.' *Gron.*

Licet hanc in partem singulorum quoque conscientiam coarguere] Voss. quoque, ut Chifflet. *Libet hanc partem, neglecta et præpositione*; sed Vossianus insuper *conscientia*: egregie: *Libet*, inquit, *hanc partem singulorum quoque conscientia coarguere*. Et quæ sequuntur, sunt, quæ singuli se facere sibi erant consilii. *Idem.*

Primum anni incipientis, &c.] Priscis seculis anni primus dies fuerunt Calend. Martiæ: itaque tum novum ignem Vestales accendebant, laureæ virides in consulum fascibus, ædibus Regis sacrorum, Flaminum, Vestalium, curia, pro veteribus mutabantur, magistris merces solvebatur, vectigalia locabantur, matronæ feriis Matronalibus servis cœnas apponebant, viri mulieribus dona mittebant, ut Saturnalibus mulieres viris, comitia celebrabantur. Alex. ab Alex. III. 24. *Dalec.*

Nomina victimas, &c.] In sacris veteres quædam bona nomina dicis causa proferebant: in nuptiis Caiam, Cæciliam, et Thalassionem; in capienda Vestali, Amatam; Nonis Caprotinis, Caium, Marcum, Lucium; in censu vel delectu faciendo, Valesium, Salvium, Statorium; in Saliari carmine, ut ait Varro de Ling. Lat. lib. v. Luciam Voluminiam, et Mamurium Veturium; ac, ut ait Cicero, in lustranda colonia, ab eo, qui deduceret, et cum imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias deducerent eligebantur. Quod idem in delectu consules observant, ut primus miles fiat bono nomine. Plutarchus in Quæst. Rom. 30. et 31. *Idem.*

Nemesin invocantes] Quæ fuerit Nemesi vide apud Rhod. fuse disputatum XI. 19. Pausanias scribit pictam illam coronam gestare, in qua spectantur corvi et fortunæ imagunculæ: dextra fraxineum gestare ramum, sinistra phialam, Æthiopib.

Delph. et Var. Clas.

insculptis. Aristoteles Nemesin esse vult indignationem conceptam ex improborum prosperis rebus, sicut misericordiam, dolorem ex adversis bonorum. Apulcio Asini x. Ceres est. *Idem.*

Cur ad mentionem defunctorum] 'Ρωμαῖοι, inquit Plutarch. in Cicerone, μὴ βουλόμενοι δυσφημῆναι, ἐξίέναι λέγουσιν, τὸ τεθνᾶναι. Dixerunt et Græci ταύτης τῆς εὐφημίας χάριν, ἀποίχεσθαι, quemadmodum et Latini abire, mortis mentione abstincentes, et de eo, qui obiisset, rixit. Hinc lethum ἀπὸ τῆς λήθης, quod ii minime sollicitandi, et a quiete avocandi, quamvis Priscianus a 'leo, levi' ducat. Græcis etiam, qui vita migrarunt, μακαρίται dicuntur, bonæ scevæ omine, et πλείονες potius quam νεκροί, unde πολυάνδριον, sepulchretum, Latinis 'letho dati.' Festus, 'Ollus Quiris letho datus est.' Cicero de Legibus lib. III. 'Manium iura sancta sunt. Hos letho datos divos habento.' *Sculig.*

Ad primitias pomorum] Meditranalibus ovum et vetus vinum libantes ac degustantes medicinæ gratia dicebant: 'Novum vetus vinum bibo, novo veteri morbo medeor.' Varr. idem fere Athenis fieri solitum ἐν τοῖς πθογύοις, seu Vinalibus, Plutarchus tradit Sympos. III. 7. De Meditranalibus idem Verrius Flaccus. *Dalec.*

Cur sternutamentis salutamur] Captatis auguriis sternutamenta cum superveniunt, illa sive bona, sive mala sint, confirmant et rata faciunt. Apud Homerum Penelope procis infortunium minante Telemachus sternutat. Hippiae sternutanti dens excussus magnam calamitatem portendit. Xenophontem concionantem ducem milites creant, quoniam eo loquente quidam sternutasset. Matutina sternutamenta tristitia et infœlicia: meridiana, præcipue a nare dextra, læta et prospera portaverunt. Alex. ab Alex. II. 26. Vide quod notatum est infra c. 6. Plutarchus

Plinius.

16 H

de Homero sternutationem fœlicem et lætam esse tradit. Ea scilicet causa est cur sternutantes salutemus. Vide Jan. Dusam super Arbitrium II. 4. *Idem*.

Cur sternutamentis salutamur] Men. Acad. et Gud. *salutamus*. Audeg. *cur sternuntis salutamus*. Ex Chillet. afferunt, *alia sternutamentis salutamus*. Præcipuus noster manu prima, *alia sternuentis salutamus*. Posterior manus inducto τῷ *alia* superposuit *cur*, tum literam *M* voci sequenti, quasi interjiciendam inter *V* et *E*, ut fieret *sternumentis*. Sed vera lectio est, *cur sternuentes salutamus*? Catullus, 'Dextram sternuit approbationem.' Ovidius, 'Sternuit et lumen.' Gronov.

Tinnitu aurium] In Catalectis vetus poëta: 'Garrula quid totis resonas mihi noctibus auris? Nescio quem dicis nunc meminisse mei,' &c. Vide adnotata inf. in c. 6. proximum. Dalec.

Pollices, cum faveamus] Vide Aug. Polit. Misc. c. 42. Eo pertinet Glyceræ dictum apud Menandrum: τοὺς δακτύλους ἐμαντῆς πιέζουσα, ἥ ἂν κραταλίζῃ τὸ θέατρον. Turn. Advers. XI. 6. *Idem*.

In adorando dextram] Apuleius Asini lib. IV. de formosa virgine, quam ut Deam mirabantur: 'Multi,' inquit, 'denique civium admoventes oribus suis dextram, priore digito in erectum pollicem residente, ut ipsam prorsus deam Venerem religionis adorationibus venerabantur.' *Idem* in Apologia prima: 'Si fanum aliquod prætereat, nefas habet adorandi gratia manum labris admove-re.' Adi Pet. Pith. Advers. VII. 1. Barn. Briss. Form. I. *Idem*.

Totumque corpus circumagimus] Cælestis vertiginis quadam imagine, vel, quod Ægyptiæ rotæ significabant, quia nihil in rebus humanis constans et stabile sit. Rhod. XII. 2. Plant. 'Quo me vertam nescio. B. Si Deos

salutas, dextrorsum censeo.' Pithæus I. 7. In symbolis Pythagoricis, προσκύνει περιφερόμενος. Suetonius in Vitellio cap. 2. 'Lucius Vitellius primus Caium Cæsarem adorari ut Deum instituit, cum reversus ex Syria non aliter adire ausus esset, quam capite velato, circumvertensque se, deinde procumbens.' *Idem*.

Fulgetras poppysmis adorare] Tenuibus sibilis ore emissis. Alex. ab Alex. v. 13. vel, leviter complosis manibus cavis, velut ad deliniendum Jovem iratum. Turneb. Advers. IV. 15. Manus cavæ complosæ poppysmum efficiunt. Ea vox fictitia est ad soni expressionem. Aristophanes ἐν Σφηξί: κὰν ἀστράψω ποππύσουσι. Interpres adnotat, ἔθος τοῦτο γεγονέναι. Sophocles: ποππύζεται ξευγηλατρίς. Dexippo Commentariis in Categoriis Arist. ἐπὶ ποππυσμάτων ἀναρθρός ἐστὶ τις ψόφος. Politianus Miscell. c. 33. *Idem*.

Mensam vel repositorium tolli] *Mensas* Turnebus XXI. 22. exponit fercula, magidas, lances. Ego vero præterea panis quadras, et abacos, quibus imponebatur e lance sumptus cibus discindendus et mandendus. Virg. 'Hens etiam mensas consumimus, inquit Iulus.' Hac superstitione persnasi Græci sub epularum finem ἀγαθοῦ δαίμονος poculum, merum circumferebant, ac bibebant, deinde protinus auferri mensam jubebant. Itaque Dionysius, cum auream mensam ex Æsculapii fano vellet tollere, tanquam veteris instituti studiosus, ad boni dæmonis poculum invitavit, deinde confestim asportari mensam imperavit. Vict. I. I. *Idem*.

Servii Sulpitii principis, &c.] Quod ex Servii commentatione tradit Plinius, Scaliger apud Festum, in voce, 'Mensa migrare,' intelligi vult de mensis in templis Deorum positis, super quibus sacrificio peracto epulabantur. Oratio tamen Plinii spectare potius videtur ad privatas epu-

las. *Mensas* hic accipio quadram, cui obsonium e lance et patina sump-tum imponebant, ac frustatim concidebant, ut mundins et commodius manducarent: vulgo *Trachoirs, Assietes*. Ea fiebant ex argento, ære, stanno, et alia ejusmodi materia, panis velut abaco superaddito, qui obsoniorum pingue exciperet, et quem comesse omniuosum fuit, ut vel ex superiori versu Virgiliū intelligitur. Eo pertinet poëtæ hemistichium, 'miserum est aliena vivere quadra.' Linquebant mensam, qui festinata voracitate inquinassent, quod incivile est. Suberat fortassis et hæc superstitiosa cogitatio, mensas nec Deorum esse mutandas, nec nostras, quæ illas repræsentat. *Dalec.*

Nondum enim plures] Mensæ non mutabantur, quod luxuriosa posteritas excogitavit in singulos ferculo-rum missus, ut constat ex Alex. apud Athenæum lib. ix. et Plutarcho in vita Pelopidæ; sed convivarum cuique sua, et tantum semel dabatur. *Idem.*

Famæ labor est] Augurium est, convivarum quemcunque famæ et existimationis periculum subiturum. *Idem.*

Cibus etiam e manu prolapsus, &c.] Quidam contrarium existimant, quæ inter epulas e mensa decidunt, heroibus sacra esse, unde symbolum Pythagoricum, τὰ πρὸντα μὴ ἀναρπείσθαι. Ideoque nec tollenda, nec gustanda. Alex. ab Alexand. v. 22. Fuit et inauspicatum, convivam atra veste indutum accumbere: quod Vatinio Cicero exprobravit. *Idem.* Lumen in lucernis accensum sponte emori sinebant: extinxisse religiosum fuit, ut et mensam sic vacuum tollere, quin aliquid superesset reliqui. *Idem.*

Quid loquenti cogitante id acciderit inter execratissima. Si Pontifici accidat ditis causa epulanti, &c.] Erratum esse existimo in ordine verborum, et

legendum sic esse, ut duo illa verba, *inter execratissima*, principium præbeant colo sequenti: *Inter execratissima, si pontifici accidat ditis causa epulanti, &c.* Considerandumque an hoc loco scribendum sit non *accidat*, sed *quid cadat*, aut aliud simile. Alioqui fatendum habebimus locum esse hi-antem, ut nonnullos alios hoc cap. De cætero non postremæ questionis esset, inquirere quid significet, *ditis causa*, quod non apud Plinium modo, sed Jctos etiam invenio; nam et lib. XIII. Digestorum titulo Commodati vel contra, Caji verba sunt: 'Sæpe enim ad hoc commodantur pecuniæ, ut ditis gratia numerationis loco intercedant: quem locum nonnulli quo volunt detorquentes, corrumpere nituntur, et lib. undetricesimo, tit. 5. 'Exensantur,' inquit Ulpianus, 'servi, qui auxilium tulerunt sine dolo malo. Nam si finxit se quis auxilium ferre, vel ditis gratia tulit, nihil hoc commentum ei proderit.' *Pintian.*

Ditis causa epulanti] Turneb. Advers. XVIII. 26. legit *Dicis causa*, ex manuscripto. Cum inaugurationes et sacra fierent, epulis interesse solebant quondam Pontifices, ad vetustatisque memoriam et imitationem quibusdam in sacris epulatio retinebatur: quod aiebant, *Dicis causa* fieri. Constantinus exponit, *Dicis causa*, expiationis causa: ἀποσιώσεως ἕνεκα, δίκης, vel δικαίου χάριν: nimirum, ut omen triste averterent, sacris rite peractis cum epulabantur. Interpretatio hæc ex Capro Grammatico, et Modestino Jurisconsulto petita est. Duaren. Annivers. I. 47. exponit, 'non serio, non vere, sed perfunctorie tantum, et per simulationem.' Vide locum. Olim in mancipationibus interveniebat, et quod ait Juriscons. lib. IV. ff. commodati, commodatarius pecunia, nempe sestertius nummus, ut dicis gratia numerationis loco intercederet, præsertim in donationi-

bns, quæ fiebant per emancipationem. Græci exponunt νόμον χάρις, ut satisfiat juris solennitatibus; vel λόγου χάρις, nempe, verbi gratia, ut dicere possint se numerasse, ac, ut inquit Cicero, se emisse. Cujac. Observ. x. 37. Arnob. Adv. Gen. princ. lib. iv. *Dicis causa* clarissime usurpat pro boni lætique ominis gratia. Dalec.

Piatio est] Piaculo dignum, ejus inauspicati infelicitisque ominis et augurii purgatio, lustratio, expiatio, deprecatio, averruncatio. Nam Laribus rerum primitias offerebant, non quod homines ac convivæ gustare dedignati fuissent. Quin et ipsas primitias, semel in mensa depositas, Laribus, jam ab homine contrectatas, et tanquam inquinatas, sacrificare piaculum erat. Horatius ii. Sat. 4. 'dulcia poma, Et quosennque feret cultus tibi fundus honores, Ante Larem gnstet venerabilior Lare dives.' Idem.

Atque a digito indice multorum pecuniæ religiosus est] Præpositionem ignorant Mss. An, atque digito indice moreri pecuniam religiosum est? Gronov.

CAP. III. Remedia ex homine contra Magos.

Suctuve modico] Leg. *suctuve medico*, id est, medicato. Validus enim succus ille est, non mediocris. Primum enim saliva tangebatur vulnus, ne serperet; deinde venenum carminibus et verbis eliciebatur. Hæc si non juvissent, suctu valido extractum expnebatur. Apud Lucan. lib. ix. de hac re elegantissimi versus extant. Vetus exemplar habet 'tumido,' itaque fortassis legi potest 'tumidos,' ut percussos tantum Psylli curent solo tactu, jam vero tumentes suctu. Chiff.

Quorum e genere sunt Psylli Marsique, et qui Ophiogenes vocantur in insula Cypro] Si hic locus cum altero Plinii conferatur, apertissimum fiet hunc

locum insigniter depravatum esse; scribendum igitur: *Quorum e genere sunt Psylli Marsique, et qui Ophiogenes vocantur in Hellesponti Pario*. Est autem Parium celebre Asiæ oppidum ad Hellespontum, magnæ mentionis apud Geographos omnes et plerosque ex Historicis ac Poëtis. Plinius vii. 2. 'Crates,' inquit, 'Pergamenus in Hellesponto circa Parium genus hominum fuisse tradit, quos Ophiogenes vocant, serpentium ictus contactu levare solitos, et manu imposita venena extrahere corpori. Similis et in Africa Psyllorum gens fuit. Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, cujus odore sopirent eas.' Et in nostro apographo non *Cypro* habetur, sed *Puro*, facili lapsu, unius literulæ omissione; stolidi videlicet librarii seu correctores pro *Hellespon* substituerunt *Insula*, pro *tipario*, *Cypro*. Sed quid opus est citare codicis antiqui fidem? Audi Strabonem gravissimum ac diligentissimum auctorem, ad hunc modum lib. xiiii. de Pario et Ophiogenibus disserentem: 'Parium Civitas est juxta mare quæ majorem portum habet quam Priapus ex ea aucta. Nam Pariani, Attalicis obsequentes, sub quibus est ager Priapensis, multum ex horum regione absciderunt, permittentibus quidem illis. Hoc in loco fixerunt Ophiogenas cognationem quandam cum serpentibus habere; proditum est enim mares serpentium morsibus remedio esse, si eos continuo attigerint, quemadmodum incantatores: ac primo livorem transferre, postea tumorem ac dolorem sedare. Gentis hujus auctorem tradunt heroem quendam ex serpente immutatum, qui fortasse unus aliquis fuit ex Libycis Psyllis. Vis autem ea aliquandin in genus permansit.' *Pintian*.

Marsique] Marrubios vocat Poëta: 'Quin et Marrubia venit de gente sacerdos.' Dalec.

Ophiogenes] Apud Priscianum lib.

x. Varro primo Rerum humanarum 'Pharios' vocat: 'Ut habent,' inquit, 'Pharii, qui vocantur ὀφιογενεῖς, et in Africa Psylli, quorum ophiogenistum si arbitrantur snpositum esse aliquem in stirpe, admovent ut pungat colubra. Si non sit, mori cum pupugerit; si de gente sit, vivere.' Meminit horum Ælianus de Animal. xii. 39. *Idem.*

In insula Cypro] Leg. *Paro*; et pro *suctuve modico*, leg. *suctuve humido*. Salivosum suctum ita vocat; nam saliva præcipue medebantur. *Salmas.* 348. a.

In dolium serpentium conjectus] Voss. *in nidulum serpentium*. Quidam m. p. *in dolum*. Gronov.

Nam in insula Nili Tentyri nascentes, tanto sunt, &c.] In nostro exemplari, *Nam in insula Nili Tentyricenses tanto sunt, &c.* Scribo, *Nam in Insula Nili Tentyritæ gens tanto sunt, &c.* Plinius ipse viii. 25. 'Quin et gens est huic belluæ adversa in ipso Nilo Tentyritæ, ab Insula in qua habitant appellata.' *Pintian.*

Horum omnium generum in sua repugnantia interventum quoque mederi constat] Verisimilior lectio, *Horum omni vi sua repurgantium interventum, &c.* *Idem.*

Tantum remanet virus excepto semel malo] Scribo, *Tantum remanet virus ex accepto semel malo*, ex antiquo exemplari: et paulo post *aspergi*, non *inspergi*. *Idem.*

Pythagoræ inventis non temere fallere, impositivorum nominum imparum vocalium numerum, clauditates, oculorum orbitatem, ac similes casus dextris assignare partibus, parem lævis] In scripto exemplari, cum præpositione *e* legitur, *E Pythagoræ inventis*. Considerandum vero an sit peccatum in serie et dispositione verborum; nam, ut conjectura assequor, scribi debet hoc pacto: *E Pythagoræ inventis, non temere fallere impositivorum nominum clauditates, oculorumve orbitatem, ac si-*

miles casus, imparum vocalium numerum dextris assignare partibus, parem lævis. *Idem.*

Pythagoræ inventis non temere fallere] Vossianus, *E Pythagoræ inventis non temere fallere*. Neque aliter codex Ferdinandi Nonii. Ponit idem considerandum, an sit peccatum in serie ac dispositione verborum: quantum enim assequatur conjectura, scribi debere hoc pacto: *E Pythagoræ inventis, non temere fallere impositivorum nominum clauditates oculorumve orbitates ac similes casus, imparum vocalium munerum dextris, &c.* Quid sibi velit, ignoro: nihil autem in Plinio trajiciendum esse satis acceptum habeo. Initium hujus capitis pendet a fine præcedentis, quippe cum harum sectionum auctor ipse non fuerit. Intelliges igitur inde, qui sciât illud ex inventis Pythagoræ non temere fallere. Quod illud? Nempe prout impositivum cujusque nomen vocalibus constet paribus imparibusve, si cui eveniat, ut claudus fiat aut coecus, si nomini ejus impositivo sint impares vocales, dextro pede claudum aut oculo dextro captum fore; si pares, lævis. *Oculire* Chifflet. et Voss. non *oculorumve*. Gronov.

CAP. IV. *De quibusdam sortilegiis, et saliva hominis.*

Hasta velitaris] Celibarem quoque olim vocaverunt, ea soliti comam in fronte sponsarum digerere, ac discriminare, vel argumento quod sponsas maritorum iniperio subditas esse conveniat, vel augurio felici, quod fortes strennosque bellatores paritura sint. Alex. ab Alex. ii. 5. *Dalec.*

Pelopsis costa] Pausanias in Eliacis opertæ scoptulæ Pelopsis mentionem facit, nullam autem hujus eburnæ costæ. *Idem.*

Elide solebat ostendi Pelopsis costa] Voss. *Pelopsis ostiliani*. Quatuor alii *ostilia*, vel *hostilia*. Lege, *Pelopsis scapula*. Ὠμοπλάτη, humerus. Gronov.

Despinimus comitiales morbos] Plant.

in Captivis: 'Ægio, hic homo rabiosus habitus est in Aulide. Ne tu quod fabulatur in aures immittas tuas, Nam isthic hastis insectatus est domi matrem et patrem, Et illic isti qui insputatur morbus interdum venit.' *Dalec.*

Fascinationes] De iis Plutarchus Sympos. v. 7. *Idem.*

Spei alienjus audacioris] Frustra Pintianus venditat *audaciores*; neque enim eminus vel titivillitio. *Spes audacior* est, quæ Justino 'spes improba:' lib. xxii. 'Qui spe improba regnum totius Africæ amplexus.' lib. xxix. 'Imperium spe improba totius orbis amplexi.' Gronov.

De simplicibus effectibus scripsit] Simplicium. Sic Galenus suos libros inscripsit, *περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν δυνάμεως. Dalec.*

Nos si hæc et illa credamus rite fieri] Omnes quinque, *Eos hæc credamus rite extranei. Tà si, et illa, fieri, nusquam.* Deinde optimus, *quanquam illos religione mutuatur.* Locus est egregius et dignus quem assequamur. Quod sic tentabam: *Eis hæc credamus, item extranei interventu, aut si dormiens spectetur infans, a nutrice terna adspui: quanquam illos religione tutatur et Fascinus, imperatorum quoque, non solum infantium custos: qui Deus inter sacra Romana a Vestalibus colitur; et currus triumphantium, sub his pendens, defendit medicus invidiæ: jubetque eosdem respicere similis medicina linguæ, ut sit exorata Fortuna gloriæ, a tergo carnificem.* Dixerat superius: 'Credamus ergo et licenas leprasque,' &c. Huic respondet *Eis* (Marcioni, Opilio, Salpæ) *hæc credamus,* et quod sequitur. *Illos, puta infantes, quos adspuendo terna tutari volunt nutrices, religione tutatur et Fascinus, cujus insigne amuletum suspensum e collo gerebant. Jubetque eosdem recipere etiam Vossianus, Johannisque Andreae et hanc secunda editiones; sed quem sensum eorum*

fingunt Turnebus et Dalecampius, nulli, opinor, sano probaverint; et frequenter hæc duo verba confudisse librariorum observavimus. Fascinus autem sub curru pendens jubere sive *recipere*, sive *respicere*, quemadmodum potest dici? At *similis Fascino medicina linguæ*, id est, servus publicus, alter invidiæ medicus, (qui portatur eodem curru, et identidem canit, 'Respice post te,') quum ibidem sit *κῶδων* et *μάστιξ*, instrumenta carnificis, quomodo jubeat triumphantes a tergo *respicere carnificem*, facile mihi capere videor. Mirum autem, in quatuor codd. eandem lacunam continenti scriptura dissimulari. Sic enim omnes præter optimum: *qui Deus inter sagora eadem strigmenta a balneis et ideo miscent suppuratoriis, &c. Media desint. Acad. inter sacra eadem strigmenta.* Gronov.

Religione mutatur] Turnebus scriptum invenit in antiquis exemplaribus, *religione mu tueatur.* Ea syllaba veteres utebantur, ad invidiæ, mali, fascini depulsionem, itemque ad imperandum et ominandum silentium. Lucilius: 'Nec laudare hominem quemquam, nec mu facere unquam.' 'Mu facere,' mutire. *Dalec.*

Fascinus] Fascinum, pudendum virile, quod fascinum depelleret collo appensum puerorum. Varro: 'Pueris turpicula res quædam in collo suspenditur, ne quid obsit, bonæ scævæ causa.' Turneb. ix. 28. Appendebatur olim triumphantium currui Fascinus Deus, ut in auctores fascinum rejiceret, eosdemque fascinum et invidiam recipere juberet. Vide Rhodig. iv. 6. Vide quod annotatum est supra xi. 49. et vii. 2. *Idem.*

Jubetque eosdem respicere] Lege, *Jubetque invidiam recipere.* Appendebatur enim Fascinus Deus, ut in auctores fascinum rejiceret, eosdemque fascinum et invidiam recipere juberet. Vel, *Jubetque eos Deum se respicere*; nimirum humanam suam sortem

cogitare, ac conditionem, quæ triumphii gloria et honoribus elata, Deum tamen curru suo subjectum et pendulum habet: nisi quis malit ad triumphantium morem referre, quibus quidam a tergo stans identidem clamabat et inculcabat: 'Respice post te, hominem te esse memento.' Septimius Florens in Apolog. Rhodig. III. 7. Juvenal. Sat. x. 'magnæque coronæ Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla. Quippe tenet sudans hanc publicus, et, sibi consul Ne placeat, curru servus portatur eodem.' *Idem.*

Ut sit exorata a tergo, &c.] Leg. ex Vet. *Similis medicina linguæ, et, ut sit exorata fortuna gloriæ a tergo carnifex.* Nam in triumphantes convitia jactabant. 'Exoratam gloriæ fortunam' dicit, id est, propitiam. *Idem.*

Partus accelerat vicinos] Voss. *parvus celerat hecnos.* An hærentes? Gronov.

Comitali morbo lapsorum] Ex Chiff. notant, *malo eum lapsorum.* Voss. *conlapsorum.* *Idem.*

Botryon] Quod uvæ maturnæ modo nigresceret. *Dalec.*

Aquæ inde ter oculos tangant] Eadem commendatur ad ventris dolores xxx. 7. *Idem.*

Terram ex calvaria] Vel quæ intra calvariæ reperitur, vel qua calvaria obducitur. *Idem.*

Inguinibus] Inguinum paucis et bubonibus. *Idem.*

Atque ita inguina alligantes licio. Et clavum] Voss. *inguini adalligantes licio.* Forte: *licium telæ detractum alligantes norens septenisve nodis, ad singulos nominantes viduam aliquam, atque ita inguini adalligantes.* *Licio et clavum aliudve, quod quis calcaverit, alligatum ipsos jubent gerere, ne sit dolori vulnus.* Gronov.

Contractisque almorcentur] In alterutrum latus reclinatis; sursum procurrentibus. *Dalec.*

Quas infantium alveo, &c.] Lege:

quas reddunt infantes alveo, ex utero editi, contra, &c. μηκόνιον, excrementum nigrum, et fetidum, quod pueri nati primum emittunt: vulgo, Le syrop de l'enfant. *Idem.*

Ulceribus senum puerorumque] Voss. *quoque rarumque.* An *puerperarumque?* Gronov.

Phthisi navigatio] Præsertim in mari. *Dalec.*

Longis morbis locorum mutatio] Ἐν μεταμείβειν, σύμφορον ἐπὶ τοῖσι μακροῖσι νοσήμασι. Hippocr. Aphor. VII. 5. 20. Epidem. *Idem.*

Rara vomitione] Nam frequens et continuata ventriculum offendit. *Idem.*

Somniari circa verum] Plutarch. Sympos. VIII. 10. Somnia veteres e terra nasci crediderunt, mittique ab inferis et Manibus. Inde Euripidi, in Hecuba, Terra *μελανοπεπύγων μήτηρ δνείρων.* Inde Homero et Virgilio figmentum de duabus somniorum portis apud inferos. Turneb. XXVIII. 46. *Id.*

Solum] Loci, in quo degit, natura et conditio. Alii, *solium.* *Idem.*

Halitus] Putres, aut alioqui fumosos a cibis, dum coquantur in ventriculo, exhalantes. *Idem.*

Mero ante somnos colluere ora propter halitus] Voss. *propter nolitus.* Acad. et Menapius reddiderunt, *propter anhelitus.* Non videtur tamen satis rationis, quare discedatur a vulgato, quod in And. est et Gudiano. Gron.

Impari numero] Semel, ter, quinques, &c. *Dalec.*

CAP. V. De observatione victus.

Sicut totius corporis valetudini in varietate victus observata] Dalecampius, *valetudinem juvari ratione victus observata,* longe a mente Plinii digressus. Acad. *victus et observata.* Chiffet. tres Vossiani, Gudianusque, *inobservata.* Scribe, *sicut totius corporis valetudini varietatem victus inobservatum.* Intellegendum enim ex præcedenti capite (neque enim eam distinctionem agnoscit liber fidelissimus) 'saluberrimam esse certa experimenta sunt.'

Lex eadem quæ Celsi Cornelii: 'Sannus homo, qui et bene valet et suæ spontis est, nullis obligare se legibus debet, ac neque medico neque iatralipta egere.' Vox, qualis Suetonii Augusto 76. 'Vescebaturque et ante cœnam, quocumque tempore et loco stomachus desiderasset. Ex hac inobservantia nonnunquam vel ante initium, vel post dimissum convivium solus cœnitabat, quum pleno convivio nihil tangeret.' Sed Suetonius loquitur de permissa sibi ab illo principe licentia tantummodo, quod ad tempus cibi sumendi, et ventrem ei fuisse solarium, ut parasitus apud Plantum, et de Persis Ammianus jocantur. Nimis enim laxè interpretantur indifferentem circa rationem victus animum, contrarium morositati certis legibus adstrictæ. Plinii mentem recte cepit et Hermolaus Barbarus. Gronov.

[Hippocrates] Lib. II. rationis vict. in acutis. Dalec.

[Exta celerius senescere] Dolore præcordia torqueri, veluti suspensis visceribus. Idem.

[L. Lucullus hanc de se præfecturam servo dederat] In antiquo codice A. Lucius legitur, non L. Lucullus, et mensæ forte aptius legeretur, quam de se. Porro non dissimulabo, ut alias consuevi, videri mihi hæc verba, et quæ sequuntur usque in finem capituli, falso Plinio attribui: scripta forte in margine libri, et in contextum a librario per ignorantiam inserta; neque enim ad præsentem materiam faciunt. Pintian.

[Ultimoque probro manus in cibis triumphali seni deducebatur] In eod. Ultimoque probrum manus in cibis. Triumphali sede utebatur; et mox panlo, pudendu res, non pudenda re. Idem.

[Ultimoque probro manus in cibis triumphali seni deducebatur] Hoc a Gelenio, quum esset, majus in cibis triumphalibus sedenti dicebatur, aut in cisiis triumphalibus, quod ex Hermo-

lao, ni fallor, admissum est. Pintiani liber: ultimoque probrum manus in cibis: triumphali sede utebatur. Sensus procul dubio deprehendit Gelenius. Sed Vossianus præcipit: ultimoque probro manus cibis triumphali seni deducebatur. Est ibi quidem etiam probrum et deducebatur; verum hic Hermulæ digitus ad ista. Idem Chifletiana membrana significat. Idem Voss. duo alii Acad. et Gud. qui: ultimoque probro manus in cibis triumphalis enim deducebatur. Pudenda re, omnes: male Pintianus res, immemor illius de quo supra XXII. 7. 'magno solatio,' et moris Plinio frequentissimi. Pejus idem, hanc mensæ, pro hunc de se, quod tamen adeo placuit auctori, ut id maluerit, quam in se: et merito. Pessime omnem hunc locum falso suspicatur attribui Plinio, et cum forte in margine libri adscriptus esset, a librario per ignorantiam huc insertum, quippe qui ad præsentem materiam nihil faciat. Nescio quo pacto vir præstantissimus iniquior est narratiunculis et fabellis, quibus operis sui severitatem condidit Plinius, tam suavis et delicatis, ut facile Sculas et Sybariticas mensas præ illis spernas. Hanc autem satis tuetur auctor ipse XXXV. 18. uno vocabulo, quum ait 'rectorem L. Luculli.' Sic enim et Voss. Acad. Gudians, Menapius; nam Andegav. nos desituit cum fine fere lib. XXXII. Gronov.

[Servo suo facilius parere] Medico fortassis; nam eo seculo inter servitia habebantur medici. Heronem Luculli servum domino gratissimum auctor memorat XXXVI. 18. Nominatur et Callisthenes inter Luculli servos, quem pharmaco herum suum dementasse, animoque alienasse, vulgus suspicabatur. Dalec.

CAP. VI. De sternutamento, et Venere, et cæteris remediis.

[Sternutamenta, &c.] In tabula sic locus hic citatur, sternutamenta capi-

tis gravedinem levant. Unde apparet hic pro voce *pinna* legendum *capitis*. Alii legunt *capitis et narium*. Nam κόρυζα, quam Latini *gravedinem* vocant, fluxio est a capite in nares, ut βράγχος in fauces, κατάβροχος in pulmonem. *Idem.*

Et si quis muris nares, &c.] Lege, *Et si quis muli nares, ut tradunt, &c.* Vide Reines. Var. Lect. III. 15. p. 585. et 586.

Ob hoc Varro suadet palman] Ut singultus sedetur, vel sternutatio. De singultu intelligendum pinto. *Id.*

Venerem damnavit Democritus] Huc pertinet quod ait Pythagoras, Venerere tunc esse utendum, cum reipsa fieri vis infirmior, et quod Celsus ait, rarum concubitus corpus excitare, frequentem solvere. De raro concubitu νεάζουσι, καὶ ἀκμάζουσι, inquit Aristot. Ethicor. ad Nicomach. I. III. Homer. vero ult. Iliad. Τέκνον ἐμὸν, τέο μέγρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχέων Σὴν ἔδεαι ἱκραδίην, μεμνημένος οὐδέ τι σίτου, Οὐτ' εὐνῆς; ἀγαθὸν δὲ γυναικί περ ἐν φιλότῃ Μίσγεσθαι. Vide Galen. c. 16. artis parvæ. Plutarch. de Sanit. Tnend. *Idem.*

Homo alius exiliret ex homine] Fureret et insaniret libidine percitus, extra se esset. *Idem.*

Non venerationis causa iussere] Contra sententiam auctoris, Rhod. III. 23. honoris causa id fieri contendit. At instituti veteris fuit, ut qui Diis sacrum faceret, excepto Hercule ac Saturno, caput is operiret. Virgilius: 'Et positis aris jam vota in littore solves, Purpureo velare comas adopertus amictu.' Plaut. in Amphyt. invocat Deos immortales, ut sibi auxilium ferant, manibus puris, capite operto. Quamobrem Pin-dari Scholiastes haud vere scripsit: διχα τινὸς ἐν τῇ κεφαλῇ καλύμματος· οὕτω γὰρ ἔθος ἦν εὐχεσθαι. Mos ille etiamnum Judæis servatur, caput inter orandum ephod suo regentibus. Brod. v. 8. Alex. ab Alexand. II. 19.

qui et ejusdem lib. c. 22. tradit, Opi et Honori capite resecto sacrum fieri solitum, Æneanque operiendi capitis morem invexisse dum sacris operaretur. *Idem.*

Quoniam firmiora, &c.] Ægyptiis, qui capite nudo vitam agunt, eam corporis partem firmissimam esse veteres prodiderunt, Herodotus præcipue; Persis vero, qui perpetuo mitra contegunt, tam invalidum, ut vel ic-tu levi offendatur. Hannibal, Divus Julius, Masinissa Numidarum rex, Hadrianus Severus, aperiendi longa consuetudine tantum firmitatis adepti sunt, ut sive Sol esset, sive imber, sive frigidum tempestuosumque celum, etiam hieme sæva et nivosa, aperto capite prodirent iterque facerent, obdurato contra omnem aëris injuriam et inclementiam capite. Alex. ab Alexand. II. 19. *Idem.*

Si tussis concitet, salicam in fronte ab alio afflari] Vetus codex: *Si tussim concitet, saliva, frontem ab alio afflari.* Pintian.

Extremities corporis vel aurium perstringi] Addit nostrum exemplar verbum *velleribus*: *Extremities corporis vel aurium velleribus perstringi*; et paulo post *figere*, non *defigere*. *Id.*

In stomachi solutione, &c.] Cum os ventriculi, ut exolutum ab humoris acris morsu et affluxu, animi deliqui-um parit. *Dalec.*

Vulnera nodo Herculis præligare] Ἡρακλειωτικὸν ἄμμα, de quo Athenagoras in Apologia. Ἡράκλειον ἄμμα describit Oribasius. *Idem.*

Cinctus tali nodo vim] Sponsas olim cingulo ex ovis lana confecto, et Herculeo nodo vincto, obstringi mos fuit, quod maritus in genitali thoro congressurus solveret, fecunditatis augurio, quod Hercules septuaginta liberos genuisset. Alex. ab Alexand. II. 5. *Idem.*

Quippe cum Hercules eum prodiderit] Hæc verba adulterina esse suspicor. *Pintian.*

Quippe cum Hercules eum prodiderit] Sic Hermolans; sed, ut antea edebatur, Voss. *Herculaneum prodiderit. An Herculaneam*, ut *rim* intelligatur? *Prodiderit* est, fecerit, vel effecerit vi quadam magica. Pintianus hæc verba adulterina esse suspicatur; sed ille hujus suspicionis nimius. Gro-
nov.

Spadonum quoque ad fœcunditatis beneficia] Mallet scribere *veneficia*. Pintianus. *Spadonum quoque*] Spadones in universum vocant infœcundos natura, qui cœunt, non gignunt: castratos, quibus execta est virilitas, quales fuere Galli Cyheles: τοὺς ἐκτομίας τοὺς θαλάσσιος καὶ θλιβίας, quibus attriti, collisive sunt testes, atque adeo, ut quidam censent, jam τοὺς ὑποσπαδιαίους. Præcisos Gallos fanaticos proprio nomine veteres appellarunt. Dalec.

Ad fœcunditatis beneficia] Si in utero injiciatur, ut de meconio puel-
lulorum traditum est paulo ante. Id.

Argumento fullonum] 'Fulloniam urinam' propterea Plinius alibi vocat. Plautus vero in *Asinaria* 'fullonicam': 'Mirum,' inquit, 'nisi fullonicam bibere sit solitus.' Idem.

Quod fas sit dixisse] Melius nostrum exemplar, *quod pax sit dixisse*. Pintian.

Confestim perfuso canis morsu] Voss. *confestim per se canis morsu*. Vel, inquit, per se sine alio adjumento imposita vel in spongia lanisve morsui, si malis. Sic c. 7. 'Cinerem per se rosaceo mixtum.' Cap. 9. 'Et per se axungiam.' Sic sæpe alibi. Gro-
nov.

Echinorumque spinis] Terrestrium, marinorum, castanearum. Ego 'terrestrium' intelligo. Dalec.

Morbum viscerum] Icterum. Idem.

Atque nubecula apparent] Aphoris. iv. 77. Pro nubecula, legendum censeo squamula, ut et Aphoris. iv. 81. nisi quis legendum malit, furfures, atraque nubecula. Idem.

Contra Solem Lunamque nudari] In Symbolis Pythagoricis, πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν. Hesiodus ἐν ἔργοις. Μῆδ' ἀντ' ἡελίοιο τετραμμένους ὀρθὸς ὀμιχεῖν. Αὐτὰρ ἐπεὶ κε δῶη, μεμνημένος, ἔς τ' ἀνιόντα· Μῆτ' ἐν ὄθῳ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσης, Μῆδ' ἀπογυμνωθεῖς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν. Ἐξό-
μενος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, *Ἡ ὄγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερέος αὐ-
λῆς. Idem.

CAP. VII. De remediis mulicribus.

Cinere eo quidem] Invertendus verborum ordo, *cinere quidem eo*, ex antiquo codice. Pintian.

Formicationes corporum] Vel pruritus instar formicarum pungentium, vel τὰς μυρμηκίας. Dalec.

Rana] Rubeta, cujus saliva maxime venenata est. Idem.

Contra morsum ejusdem bibitur] Fallitur Plinius; non enim rubetæ mordent, sed pestilens virus ejaculantur. Idem.

Admisto oleo] Vet. *Opio*; et recte, inquit Chiffletius. Idem medicamentum tradit Archigenes apud Galen. κατὰ τόπους, lib. iii. Idem.

Ad vitia] Lentigines, maculas a sole contractas, ruborem. Idem.

Et fascia mulieris ulligato capite] Mirum, cum doloribus capitis maxime sint obnoxiae mulieres. Idem.

Vis illa] Menstrua purgatio, et interim mulier concipiat, comitalem morbum insanabilem fieri, quem ideo lunaticum vocant. Idem.

Coitusque tum maribus, &c.] Aliquando viri ob eam causam elephantici fiunt. Idem.

Item novellas rites tactu in perpetuum lædi] Verbum rites desideratur in nostro codice, et novella ibidem legitur, non novellas. Pintian.

Multa diximus de hac violentia, &c.] Legend. *Multa diximus de hac violentia: sed præter illa certum est, apes tactis alveariis fugere, lina cum quibus cudentur, inquinantur, nigrescere. Salmas.*

Linaque cum coquantur nigrescere,

uciem in cultris tonsorum hebetescere] In Vet. cod. Luna cum coquantur, nigrescere, aciem in cultris tonsorum hebetari; quod et melius, ut infra hoc capite, 'Bythus Dyrrachius hebetata aspectu specula,' &c. et paulo post contactu, non contactum. Pinitian.

Aut in virginea ætate spontanea] Scribendum puto, aut in virginitate sponte assumpta; nam virginitatem per se annis resolvi, prope finem capitis patefiet: et paulo post illitu, non illitus, in vetusto exemplari. Idem.

Aut in virginea ætate spontanea] Pinitianus scribendum putat, aut in virginitate sponte assumpta. Gud. Menap. Acad. earent τῇ spontanea. Vossianus, virgine et atis sponte. Quod sincerum puto: si purgatio illa post virginitatem prima sit aut in virgine ætatis sponte. Mutatum ab illis, qui nesciebant, quod esset τὸ sponte; quod interdum ponunt Latini pro eo, quod alias dicunt 'opera,' 'studio,' 'beneficio,' 'culpa,' 'facto.' Tacitus Annal. vi. 'nomine tantum et auctore opus, ut sponte Cæsaris, ut genus Arsacis, ripam apud Euphratis cerneretur.' Annal. xii. 'Transfertur regimen cohortium ad Burrhum Afranium, egregiæ militaris famæ, gnarum tamen, cujus sponte præficeretur.' Columella ix. 4. 'Et utraque cythus; est enim sativa, et altera suæ spontis.' Plinius x. 54. 'Quædam autem et citra incubitum sponte naturæ gignunt, ut in Ægypti timetis.' Subjecerunt nonnulli, 'sponte natum gignit;' quod longe infra illam est elegantiam. Cæterum hic me rursus destituit Andegav. cui desunt omnia ab istis verbis cap. 7. 'sistit odor gravior sit ut ple,' usque ad cap. 11. 'contractum ut confestim colluantur vino;' sic enim utrobique legit. Gronov.

Bythus Dyrrachinus, &c.] Alii, Pythus. Leg. Bithus. Salmas.

Cinere per se rosaceo mixtum] Apographum nostrum, Cinerem per rosa-

ceo mixtum, ut sit figura tmesis. Pinitian.

Asperrimamque vim profluvii ejus esse primis annis virginitate resoluta] Legendum, Asperrimamque vim profluvii ejus esse per se annis virginitate resoluta, ex eod. notanda castigatione. Idem.

Tertianæ vel colidianæ vel quarternæ feбри, &c.] Scribo alio ordine, Tertianæ vel quarternæ vel colidianæ feбри, &c. ex eodem. Idem.

Quanta vanitate si falsum est, quantave noxa, si transferunt morbos ad innocentiores? Ex his omnium digitorum, &c.] Præpositio ad superfluit, ex eodem, et suppletionis ratio corrupta est. Legatur igitur in universum sic: Quanta vanitate si falsum est, quantave noxa si transferunt morbos. Innocentiores ex his omnium digitorum, &c. Idem.

Si transferunt morbos ad innocentiores] Quis hoc decernet, ad magis an minus noxios transferantur? Præpositio ad non in Academi. non Gud. non Men. non Voss. conspicua est. Hand dubie, ut decet; scribendum enim: quanta vanitate, si falsum est? quantave noxia, si transferunt morbos? Innocentiores ex his omnium digitorum resermina unguium ad cavernas formicarum abjici jubent. Ubi tamen Voss. ibici, et supra primam litteram O, quasi velit objici. Et est in eo nescio quid salis; nam objici ad cavernas videtur dictum, ut apud Livium 'oppositi ad exitus claudendos.' Cicero Fam. vi. 4. 'Ad omnes casus subitorum periculorum magis objecti sumus.' Idem in Pisonem: 'Qui non notam opponas ad malum versum, sed potam armis persequare.' Innocentiores ex his, puta magis. Et hoc fere Pinitianus. Gronov.

CAP. VIII. Medicina ex animalibus peregrinis, de elephanto, et leone, et camelo, et hyæna, et crocodilo, et chamaeleonte, et scinco, et hippopotamo, et tyncibus.

Resistere etiam insidiis videtur] Numero plurimum legendum videntur, non videtur, ex antiquo codice. *Dalec.*

Hyænam] Adib Arabes vocant, Dabuth, et Jeseſ: lupi genus. Arist. Hist. vi. 32. *Idem.*

Qui alliciat ad se homines, &c.] Quoniam sermonem humanum inter pastorum stabula assimulat, et nomen alicujus addiscit, quem foras evocatum laceret. Vide supra viii. 30. Sic et canes simulato vomitu prodeuntes corripit et vorat. Ælianus de Animal. vii. 22. *Idem.*

Cæteraque de monstifica natura ejus] Hyæna et Phocæ pellem fulmine non tangi veteres crediderunt. Rhod. xxix. 6. Vide ii. 55. *Idem.*

Præcipue pantheris terrori] Pardalin hyæna inimicam esse scribit Ælianus Histor. Animal. vi. 22. *Idem.*

Glaucmata vero jocineris] Festive Plantus in Milite glaucoma errorem velut cæcipientis et caligantis oculi dixit: 'Et nos facietis fabricis, et doctis dolis Glaucoma ob oculos obijciemus, eumque ita Faciemus, ut quod viderit, non viderit.' Id est, tenebras offundemus. *Idem.*

Ordine humeros humerorum et laceratorum doloribus] In apographo nostro, humeros ordine humerorum, laceratorum doloribus. Ego vero, etsi duriore correctione, legendum contenderim, non *doloribus*, sed *lacertos*, ut omnia sibi mutuo respondeant; dentes doloribus dentium, humeros humerorum, lacertos lacertorum. *Pint.*

Hac compositione illita] Felle cum lapide Assio; vel cinere cordis cum cerebro snbacto. *Dalec.*

Spinæ] Dorsi, aut lumborum; nam colli spina, sine articulis, osse continuo riget. viii. 30. *Idem.*

Rostrî] Maxillæ. Rostrum, quod avium est, de animalibus usurpatur. *Idem.*

Extremam fistulam, &c.] Postremam et ultimam partem intestini recti. *Idem.*

Duo enim genera eorum] Prior in aquis et terra æque degit, alter in terra tantum. *Idem.*

Arcent thure repleti] In antiquo codice, *Arcent ut repleti*; ex quibus verbis eliciat quisque veriore sensum. *Pintian.*

Alter illi similis] Cordylum vocant. *Dalec.*

Jucundo nidore faretæ] Impressa exemplaria non *furcta* habent, sed *refracta*: scribe *referta*, ex nostro apographo. *Pintian.*

Crocodileam vocant] Nempe ejus stercus. *Idem.*

Serpit in facie] Horat. 'nec illi Jam manet humida creta, colorque Stercore fucatus crocodili.' Antiphanes apud Clement. Alexand. Pædag. lib. iii. Κροκοδείλων ἀποπάτοις χρώμεναι, καὶ σηπεδόνων ἄφροϊς ἐγχερόμεναι, καὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν ἀσβολὴν ἀναματτόμεναι, καὶ ψιμνυθίαι τὰς παρειὰς ἐντριβόμεναι. Victorius xi. 4. Putrem spumam, quod Victorius non exposuit, hic vocat aleyonium, odorem gravem et putridum spirans, qualis est algæ ad smegnata feminarum utile, et lentigines, lepras, nigritias, vitiliginis, maculas omnes. *Dalec.*

Adulterant amylo, aut Cimolia] Adulterant sturnorum fimo, quos captos oryza pascunt, fimum id, quod simile est, vendentes. Alii amylinum vel cimoliam miscent. Diosc. *Idem.*

Sed maxime qui captos oryza] Sentit enim Plinius, crocodileam ex captivis adulterinam esse: utpote longe deteriorem, nimirum immutato animalis victu. *Gelen.*

Sanguis utriusque claritatem visus inunctis donat, et cicatrices oculorum emendat] Duo illa verba *donat et re-dundant*, ex antiquo codice. *Pintian.*

Similis et magnitudine] In eodem, *similis ex magnitudine*: scribendum forte: *similis extra magnitudinem*. *Idem.* *Similis et magnitudine est]*

Lege: *Similis et magnitudine supra dicto crocodilo, spinæ tantum ut in pisce curvatura, et caudæ amplitudine distans.* Vide Salmas. p. 873. b. 874. a.

Eundem salutarem esse parturientibus, &c.] Sensus est: Chamæleontem salutarem esse, si nullo ante parturitionem illatus sit; sin idem parturienti jam superveniat, perniciosissimum esse. *Gelen.*

Omnia ea dextro pede resolvi] Somnia magis aridet quam omnia. *Pintian.*

Amatoria dissolvi] Τὰ φίλτρα. Illis utebantur piatrices, sagæ, simuatrices, fictrices, veratrices Stygialibus, sive Cocytiis sacris, ad pelliciendos in amorem sui quos vellent. *Virgilius:* ‘Sacræ Jovi Stygio quæ rite incæpta paravi.’ *Horatius:* ‘Nec tu inultus riseris Cocytia.’ *Philtre* recenset apud *Apuleium* *Lælius Poëta:* ‘Philtre omnia undique ernunt: Antipathes illud quæritur: Trochili, iunges, tæniæ, Radiculæ, herbæ, surculi, Auriplices bitortilæ, Hinnientium dulcedines.’ ‘Antipathes’ notum est. ‘Trochili,’ rotulæ, instrumenta magica, quibus sortes circumagebant, ut et rhombi. ‘Innges,’ iunges, avis nota, de qua *Theocritus* in *Pharmacentria*. ‘Hinnientium dulcedines,’ hippomanes. ‘Auriplices bitortilæ,’ laminæ in quibus insculpebatur ejus effigies, quem devovebant, et defigebant: ‘ipsiplices’ vocat *Festus*, vel, ut alii legunt, ‘ipsullices.’ *Sculptarum* imaginum loco interdum cereas statuas fingeant, et eas fasciis, tæniis, vittis religabant. Inde simulatrices et fictrices dictæ magæ. *Dido* apud *Virgilium:* ‘Effigiemque toro locat haud ignara futuri.’ ‘Veratrices’ præterea, quia se vera dicturas profitebantur. *Scaliger.*

Si ex corio chamæleontis herbæ succus bibatur] Ex *Chiflet*. affertur *chamæleontis succus herbæ*. Sed præterea *Voss. chamæleonis succus herbæ debente*

bibatur. *Academ. herbe habente bibatur.* *Menap. et Gud. hebente.* Numquid herbæ gentilis? i. e. cognominis. *Gronov.*

Intestina et finum eorum] Qui *Chiflet*. contulit, notavit ex eo *falsum*, et conjicit *furtum*. Quod ille conjicit, id ipsum est in *Voss. manu prima, Intestina et furtum eorum*; sed inducto eo altera *manns* supra scripsit *partem*. *Gud. et Menap. intestina et sartis meorum.* *Acad. omissa dubia voce, intestina et eorum.* *Idem.*

Cum id animal nullo cibo vivat] Errat enim vulgo *Plinius*; muscas enim, cniceas, et alia id genus animalia secatur et vorat. *Dalec.*

Squammarum seta a cauda ad caput versa] Scribe *serie*, non *seta*, ex archetypo nostro. *Pintian.*

Est crocodilo cognatio quedam annis ejusdem, geminique victus cum Hippopotamo repertore detrahendi sanguinis] *Corrigendus*, ut puto, ordo verborum, legendumque ad hunc modum: *Est crocodilo cognatio quedam gemini convictus cum hippopotamo annis ejusdem, repertore trahendi sanguinis.* *Idem.*

CAP. IX. Medicinæ communes ex feris animalibus, aut ejusdem generis placidis. Lactis usus et observationes, et de caseis, butyro et adipe.

Adeps frigidus febres] Cum frigore invadentes; aut horrificas; aut in quibus agri vix vel nunquam inculescunt. *Dalec.*

Urina] Λυγκούριον vocant. *Idem.*

Itaque cum protinus terra, &c.] Id scilicet natura magistra facit, ne lotii odor prætereuntes, quibus insidiatur, abigat: qua ratione feles sterens pulvere contegnit. *Idem.*

Nunc revertemur ad nostrum orbem] *Voss. prævertens.* Lege *prævertemur*, i. e. potius nos vertemus. Sic cap. 11. hujus libri: ‘Hinc deinde prævertemur ad genera morborum.’ Et cap. ult. ‘Hinc deinde prævertemur ad animalia sui generis,’ id est, primum vertemur. xxx. 10. ‘Nunc præ-

vertemur ad ea, quæ totis corporibus metuenda sunt.' Hæc tot locis consentiens præstantissimarum membranarum scriptura est. Gronov.

Qui colostrati appellantur] Fallitur Plinius. Colostrati dicuntur, qui præpropere statim a puerperio crassius lac matris, ideoque in ventriculo spissescens, suxerunt. Lac autem earum, quæ concipiunt, ob id noxium esse censetur, quoniam foetui et infanti nutriendis sanguis, ex quo lac conficitur, non sufficit; tum etiam, quia quæ in utero spersunt excrementa a nutrimento foetus in mammis recurrunt, natura quod purius est in alimentum foetus retinente; tum quia gravidæ primis mensibus consuetos cibos fastidientes alienis utuntur, ex quibus vitiosus sanguis fit; tum quia sub horam conceptus magna fit humorum in corpore perturbatio et agitatio, quæ bonos cum pravis miscet. Vide xi. 41. Dalec.

Colostræ] Blandiendo vocem eam Plautus usurpat in Pænulo: 'Meum mel, meum cor, mea colostræ, meus molliculus caseus.' Martialis: 'De primo matrum lacte colostræ damus.' Vide Arist. Hist. vi. 21. Idem.

Maxime autem alit quodcumque, &c.] Non quidem maxime alit, sed hominis naturæ convenientissimum et familiarissimum est. Ovillum, bubulum, caprinum multo plus alimenti præbent. Idem.

Magnorum animalium et corporum facilius redditur] Aptior lectio, ut sentio, *e corpore*, quam *et corpore*. Pintian.

Facilius redditur] Per alvum exit. Dalec.

Quoniam est pinguius] Et ob crassitiem ægrius coquitur. Idem.

Aquatiùs castivo] Serosius, ideoque caseus ex eo minus pinguis. Idem.

Innocentius decoctum] Quoniam minus in nidorem corrumpit ventriculus. Idem.

Eruptiones pituitæ] Pustulas succo

pituitoso tumentes, τὰ ψυδράκια. Ruellius apud Diosc. de butyro vertit *pustulas albidus*. Idem.

Ad colicæ autem crudum] Intestini coli cruciatus, præsertim ex acri humore. Idem.

Item vulvæ, et contra serpentium ictus, phthisicis, cantharidum aut salamandræ aut buprestis aut pytiocampes venenis] Vetus exemplar: *Item vulvæ et propter serpentium ictus potissæ pytiocampes, buprestis, cantharidum, aut salamandræ venenis*. Pintian.

Et sulphur] Mirum quod sulphur inter venenata recenscat, cum citra noxam dari possit. Suspicio in Græco fuisse θρίον, id est, *solanum manicon*, Pliniumque legisse θείον, id est, *sulphur*. Dalec.

Quos atrophos vocant] Supra xxii. 25. atrophos illos vocat qui cibum non sentiunt. Idem.

Aut si in exitu cibi rosiones sentirent] Voss. *aut si exitus cibi rosiones sentirent*. Exquisitis. Mox, *si hoc non esse e caprino*. Lege, *si hoc non esset, caprini*. Gronov.

Lactis usus alius contrarius, &c.] Quia crassum sanguinem gignit, quamvis bonum. Hippocr. Aphoris. v. 65. Dalec.

Purgationis gratia] Si schiston detur. Idem.

Mulier saluberrimum] Morbis supra recitatis vexatæ. Idem.

Mollis alvum sistit] Leg. *Vetus alvum sistit*. ὁ δὲ παλαιότερος κοιλίας σταλτικός. Diosc. Idem.

Qui divites a plebe discernut] Nam divites plurimum quotannis e suis armentis repomunt, quod vendant; plebei parum, et quod in usum quotidianum tantum satis sit. Itaque locupletibus in censu et reditu est. Idem.

Expresso tantum crebro, &c.] Frequenti catilli lignei, qui baculi extremo affixus est, ictu diviso, sic ut hinc butyrum, illinc acidum lac seceratur. Nota ea est ratio in tota

Gallia. *Idem.*

Alius præligato] Vel panniculo, qui foramini advolutus manū sinistra continetur, obturato. *Idem.*

Ut acescat] Imo ut facilius dividatur. *Idem.*

Fluitat] Leg. *fluitat*, id butyrum est, oleosum natura. Reliquum decoquunt in ollis: ibi quod supernat, exemptum, addito sale, oxygala appellant. Butyrum quo minus virus resipit, &c. Sic emendandus hic locus Plinii: alioqui hujus rei fuisse ignorantissimum fatendum est. *Idem.*

Virus resipit] Odorem insuavem, agitato lacti peculiarem. *Idem.*

Adstringere] Propter additum salem. *Idem.*

Postes eo attingere] Vide quod notatum cap. 2. sequentis libri. Ungendis postibus suillo adipe utebantur augurio felici, ut tam fecundæ essent, quam scrophæ, quæ denos pariunt. Mox tamen hoc ipso capite ex Massurio palma in hunc usum lupino adipi datur. *Idem.*

Axungium etiam Græci appellavere] Seculo Plinii, alioqui vox prorsus Latina est, ab axibus dicta, vel ipso auctore post paulo. *Idem.*

Quamobrem non de alia loquimur sue, multo efficaciore femina] Scribo partim ex conjectura: *Quam ob rem non de alia loquimur. E sue multo efficacior est femina*; ut paulo post, *E sue quæ non peperit, aptissime utuntur*, &c. Pintian. *Quamobrem*, &c.] Quam quæ ad pasena exit, et radicibus alitur, non autem de illa, quæ in hara domi conclusa saginatur. *Dalec.*

Vetus etiam phthisin in pilulis sumpta sanat] Vide an commodius legi possit, *Vetustam phthisin in pilulis*, &c. nam sequitur illico, *quæ sine sale inveterata est*. Pintian.

Et mulsæ in vini cyathis, &c.] Duo illa verba, in vini, non leguntur in nostro apographo. *Idem.*

Quintoque die picem liquidum] Quarto quoque die picem, &c. in eodem.

Idem.

Tantaque est vis, ut genibus etiam adalligata redeat in os super] Considerandum an non genibus adalligata legendum sit, sed *genis illita*. *Idem.* *Tantaque est vis*, &c.] Hinc putant quidam unguenta ad morbum Gallicum solennia, ex axungia parata, magnam salivæ copiam per os educere. *Dalec.*

Salsumentariæ testæ] Salsumentariæ testæ farinam vocat salsuginis pulverem, qui testæ et fundo, et lateribus inhærescens decutitur, vel testæ minutim tritæ pulvisculum. *Idem.*

Peculiare emplastrum LXXXV. pondo] Ms. *Facit et peculiare emplastrum LXXV. X. ponderi centum spinæ urgentæ mixtis*, id est, septuaginta quinque denariorum ponderi centum denariis. *Gronov.*

Ferrugine] Nigra sorde, quæ axis ferrei contactu eum colorem contraxit. *Dalec.*

Decoquuntque fictili nōro sâpius, tum denum assercantes] Scribe, *Decoquuntque fictili nōro semivustum denum assercantes*, ex antiquo codice. *Pintian.*

Massurius palmam lupino adipi, &c.] Scribendum unico tantum s, *Masurius*; primam enim habet brevem: ut in illo Persii: 'Exceptos si quid Masuri rubrica vocavit:' astipulante etiam nostro archetypo; recentiores etiam et impressi codices sic habent. *Idem.*

Excalfaciunt] Hoc falsum, nisi ex calidissimis animalibus fuerint. Sunt enim natura temperatæ. *Dalec.*

Taurinus quidem recens, &c.] Ejus potu Midas et Themistocles mortem sibi consciverunt. Aristophanes in Equitibus: Βέλτιστον ἡμῶν αἶμα ταύρειον πίνειν. Ὁ Θεμιστοκλέους γὰρ θάνατος αἰρετώτερος. Vide Rhod. XIV, 12. et supra XI, 30. *Idem.*

Plurimumque contra serpentes] Scribendum reor primum, non plurimum.

Pintian.

Ut si quæ sunt, extractas carernis mandentes] Scribo, *Utique spiritu extractas carernis mandentes*: sequitur enim continuo: *Nec vero ipsi spirantesque tantum*, &c. causa erroris librario fuit dictio illa *spiritu*, compendio scripta: pro *spu* enim accepit *sunt*. *Idem*.

Nec vero ipsi spirantesque tantum adversantur] *Nec vero ipsi spirantes tantum adversantur*, in nostro exemplari. *Idem*.

Et si omnino tractatum sit] *Tactum* legerem potius quam *tractatum*; nam in vetere codice *tractum* habetur. *Idem*.

Centipelliones vocantur] Nos vulgo vocamus, *le Myrfeuillet*. *Echinum* Aristoteles vocat: *ἡνυστρον*, *omasum*, *le Mullachon*: *κεκρύφαλον*, *reticulum*, *la Corffe*: et *μεγάλην κοιλίαν*, *la Double*. *Dalec*.

Ophion vocatur] Impositum nomen id fuit, quia serpentibus adversetur, et infestum sit. Musmonem esse puto descriptum supra viii. 49. Fit et ejus mentio sub finem xxx. 15. Vel obliuio, vel parum attentus hic Plinius fuit. *Idem*.

CAP. x. *Medicinæ de apro, et capris, et equis feris, et remedia ex bestiis contra omnes morbos.*

Exemptis duntaxat fibris] *Et fellis duntaxat fibra*, in vetusto exemplari. *Pintian*.

Verrinum jecur exemptis duntaxat fibris quatuor obolorum pondere] Voss. *verrinum jocus et fellis duntaxat fibra* (consentit hactenus Chifflet.) *XVIII. pondere*, hoc est, denariorum quatuor. *Gud.* et *Menap.* *Ferrinum et jecore fellis duntaxat libræ pondere*; ut et *Academ.* nisi quod *ciccore* pro *jecore*. *Gronov*.

Cineremque eorum potum vel illitum] Voss. *cineremque et cornu*. Scribe, *cineremque e cornu potum vel illitum*; ut *Gud.* *Academicus*, *Menapius*. *Idem*.

Cum febri negetur carere] *Obnoxias*

quidem esse morbo comitiali *Plutarchus* scribit in *Quæst. Romanis*, iii. *Dalec*.

Quin etiam si quis asino] Ab homine ad asinum. *Idem*.

Laudant hirci jecur: quo imposito ne tentari quidem aquæ mctu affirmant] Brevior scripta lectio, *Hirci jecore ne tentari quidem*, &c. reliqua redundant. *Pintian*.

Ex vino illitum aut melle] Duo postrema verba delenda, ex eodem. *Id*.

Solida existimatur] *Sola*, absque carne subjecta. *Dalec*.

Pharicon] *Pharicon* quibusdam ab insula *Pharo*; aliis ab *Arcadicis Pharis*; aliis a *Phæris Thessaliæ*; aliis a *Pharide Lacedæmoniæ*; interpreti *Nican-dri* ab inventore *Pharico*, *Cretensi*, venefico. *Dioscorides* inter simplicia venena recenset, cum *taxo*, *dorycnio*, *solano*, *manico*, &c. *Hesychius* et *Scribonius Largus* compositum esse volunt. *Evanescit* mortifera vis illius auctore *Phylarcho*, vel odore solo mali *cydonii*; quod cum accidat et veneno parari solito ab *Hispanis*, ex albo veratro, tingendis in venatu sagittis, *Guillandinus* *Hispanicum* id venenum *Pharicum* esse suspicatur. *Idem*.

Lactis coagulatione] Supra xx. 14. 'Menta coire densarique lac non patitur; quare lactis potionibus additur, ne hujus coagulati potu strangulentur.' *Primam* lactis coagulationem *colostrationem* vocat, cujus supra meminit xi. 41. et proximo superiori hujus. *Idem*.

Usus dicemus] Usus carnis asininæ in tabidis *Plinius* tacet, quam, sanato *Bathylide Cretensi*, veluti per jocus, apud *Ælium* *Animal.* xi. 35. *Serapis* *Dens ὀνησιφόρον θεραπείαν καὶ ἰατρὴν* vocat. *Idem*.

De equiferis non scripserunt Græci] Vide *Ælium* de *Animal.* viii. 15. xvi. 9. *Arist.* *Probl.* x. 44. *Idem* *ἱππελάφους* memoravit *Hist.* ii. 1. urosque ac bisontes boum silvestrium

nomine. *Idem.*

Omasi quoque jure poto, &c.] In vetusto exemplari, *Omnia si quoque iuratur jure*; quæ lectio castigatores impulit sic emendarent, uti dixi; cum tamen impressi codices habeant, *Omnia sesami quoque jure poto, &c.* quam lectionem non omnino spernendam censeo, cum Dioscorides libro secundo sesamum contra venenatorum animalium morsus pollere tradat. *Pintian.*

Viscum] Ἰξίαν. Viscosus is humor est, qui ex radice et fructu chamæleontis albi, cum præciduntur, manat. Cætera, chamæleontis albi planta innoxia est, quod intellexisse Plinius non videtur. *Dalec.*

Ex mustela rustica factis] Nam ejus fel contra aspidas efficax, cætero venenum est, infra xxix. 4. Idem.

CAP. XI. *De remediis ad morborum multa genera ex animalibus.*

Sic ut paululum capilli inarescant] Sic uti paulum capiti inarescant, in vetusto codice, ut infra hoc ipso capite: 'Ad palpebras vero evulso prius pilo cum succo oleris, ita ut unctio inarescat.' Pintian.

Plumboque tritus cum oleo] Nam plumbum contactu colorem nigrum inducit. Dalec.

Fastidii gratia] Ne fastidium moveat nimis gravis odor. Idem.

Sed præcipue fel et finum cum sinapis] Sed præcipue fel lupinum cum sinapis, &c. in vetusto codice. Pintian.

Cervini coruus cinere scabritias eorum inungunt] Vossianus, scabricias cadem. Lege, scabricias eorundem inungunt. Acad. Gud. Men. eodem unguine sanat; mucrones etiam ipsos. Gronov.

Suffusiones prodest] Palpebras in suffusione. Dalec.

Duritiæ genarum illinuntur] Duriæ scirrhusi tumores, grandines Pauli, calculi Aëtii. Idem.

Utrunque vero sero culido forendum] Epiphora cum tumore palpebrarum

Delpi. et Var. Clas.

Plinius.

et oculorum, et sine tumore. Idem.

Sicca lippitudo] Ξηροφθαλμία Græcorum, 'arida lippitudo' Celsò, in qua non fluunt oculi, sed tument, rubent, cum dolore et prurigine gravescunt, palpebris nocturna pituita coherentibus. *Idem.*

Lumbulis suum tostis atque, &c.] Musculis lumborum interioribus, quos ψόας vocant: tostis potius, quam retorridis. Idem.

Si rutili coloris fuerint] Ut rutili coloris fuerint, in antiquo codice, et paulo post, Rupta in ea parte; lege contrario ordine, In ea parte rupta. Pintian.

Ad palpebras vero evulso prius pilo] Pilo pungente. Dalec.

Sedat caliginem fel cum passo] Ex Chiffet. præbent caligines. Sed prætereà Vossianus: item pulmonem leporis. Et ad caligines fel cum passo aut melle; idque multo commodius orationi, cum præcesserit: Ad omnia inveterata. Gronov.

Quidam etiam in gravitate aures sic perluendus putant] Ingravatus, non in gravitate, in eodem. Pintian.

Virus verrinum] Quod verres in coitu effundit. Dalec.

Aliis vitii] Aurium, ut gravitati. Idem.

Dentes mobiles confirmat] Affectum enim, eodem citato remedio Galen. κατὰ τόπους, lib. v. γομφίαισι vocat, ut et Dioscor. ii. 63. Idem.

Acui os simile] Acutum et mucronatum processum intelligit, quem anatores periti, ob eandem cum acu similitudinem, βελονοειδῆ ἀπόφυσιν vocant. Situm est id os in latere capitis ad maxillæ radicem. Idem.

In fauces jumentorum] Cornu indito, ut fit a veterinariis. Idem.

Verminationes notum est] Vermina Festo: dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindantur: tormina, στρόφους. Idem.

Hippomanes] Aspera tuberosaque verruca: vulgo des Sourrots. Idem.

Sed in equorum genibus] Hippomanes tria significat: primum quidem herbam in Arcadia nascentem; de qua Theocritus ἵππομανὲς φύτον ἐστὶ παρ' Ἀρκάδσι: alterum, carunculam nigram, magnitudine caricæ, fronti pulli recens nati adhærescentem, veneficium amoris, quam statim devorat fœta, aut ad ubera partum non admittit. VIII. 42. tertium, virus genituræ simile maris, sed liquidius, quod ex equæ pudendo ad Venerem concitatur fluit, veneficiis expetitur, et Hippomanes pariter vocatum infra cap. 19. hujus libri. Vide Victorium VII. 6. Ælianus XIV. 18. de Anim. quo loco etiam πάλιον vocatum fuisse scribit. *Idem.*

Os] Cordis id ligamentum est, cartilagosum, in vastis animalibus, ut equo, bove, cervo, tam durum et crassum, ut in ossis naturam exemplum facile solidescat. Venatores vocant, *la Croix du cœur.* *Idem.*

Dentibus caninis maxime simile] Voss. Gud. And. Menap. *dentibus caninis maximis simile.* Hoc lib. cap. 19. 'Dentes quidem eorum maximi equis alligati.' XXX. 4. 'Caninus dens sinister maximus.' Acad. quoque maximis. Gronov.

Maxillis ad numerum ejus qui doleat] Scribendum reor *admoerere*, non *ad numerum.* Pintian.

Affusum æris misturæ] Intra æream statnam reconditum fuisse tradit Ælianus de Animal. XIV. 18. At equum fuisse, opus Dionysii Argivi, non equam, scribit Pausanias lib. V. *Dalec.*

CAP. XII. *Ad faciei vitia, cervicis et pectoris morbos.*

Æstates et quæ decolorem faciunt cutem] *Testas æque faciunt cutem*, in apographo nostro. Pintian.

Liquatum aceto cum sulfure vivo] *Liquatum ex aceto cum sulfure vivo* in eodem. *Idem.*

Etiannum lepras ac furfures tauri, vel addito nitro] Scribe, *etiannum le-*

pras ac furfures tauri fel addito nitro, tum ex nostro apographo, tum etiam ex Diosc. lib. II. de tauri felle agente: 'cum nitro,' inquit, 'cretave Cimolia lepras furfuresque efficacissime exterit.' *Idem.*

Similis effectus in taurino sevo vitulino ve felle] Verbum *sevo* redundat, ex eodem. *Idem.*

Tonsillæ et arteriæ exulceratæ levantur] In eodem non *levantur*, sed *juvantur* legitur: scribo *juvantur.* *Id.*

Prodest jus omasi gargarizatu] *Prodest jus magis gargarizatum* in eodem. *Idem.*

Aut reddi aut delabi tradunt] Nam fœtore tantum impetum vomendi concitat, ut vehemens is conatus affixas spinas revellat. *Dalec.*

Prodest et sapo] Nostro seculo sapo Gallicus, sive spissus, fit ex lixivii acris et duri, quod capitellum vocant, partibus duabus, et una sevi vervecis; mollis vero ex duabus partibus lixivii supra memorati, et una olei; lixivium autem ex duabus partibus cineris culmorum fabæ et una calcis. *Idem.*

Opisthotonon vocant] Supinum et prosterganeum raptum vocat Aurelianus III. 6. acutorum. *Idem.*

Subulo cervorum generis] Subulones cervi, quorum cornua in ramos non explicantur, sed acuminata, oblonga, simplicia crescunt, et attolluntur. Vide infra cap. 17. hujus libri, et supra XI. 37. *Idem.*

Purulentas autem exulcerationes] Purulentos abscessus post pleuritidem, et peripneumoniam. *Idem.*

CAP. XIII. *Ad stomachi et lumborum dolores, et renum vitia.*

Jocineris dolores] Ex obstructione natos. *Idem.*

Equiferorum sanguinis] Equorum silvestrium. Horum mentio fit VIII. 15. *Idem.*

Nasturtii albi] Hortensis. Silvestre nigricat. *Idem.*

Laxat meatus spirandi] Impeditos et infarctos pituita crassa, facili-

que anhelitum præbet. *Idem.*

Afferunt et Magi sua commenta] Hæ duæ clausulæ reponendæ et legendæ sunt ante initium illius, *suspiriosis ante omnia, &c.* nam eo loco proxime fecit hircini sanguinis mentionem. *Idem.*

Huic admiscent finum caprinum] Aut ursino adipi, aut vino, aut cineri fimi aprini, suillive. Ego potius adipem intelligo, quo perunctum finum, cum igni admoveatur, facilius ardet; aut cum Dioscoride lego, *oleo admiscet.* Is II. 98. id remedium paulo aliter explicat, de ischiade, his verbis: 'Utilem ischiadici unctionem hunc in modum accipiunt. Eo interstitio ubi brachiali pollex committitur, cava veluti lacuna subsidet, in qua lana oleo imbuta substernitur; deinde sigillatim ferventes caprini stercoreis pilulæ imponuntur, dum vapor per brachium ad coxam sentiatur pervenire, et coxendicis dolorem mitigare. Adustio id genus Arabica vocatur.' *Idem.*

Manum porro tuso illinunt] *Idem* præcipit Antylus apud Aëtium, cum pollicem pedis stercore capræ sic accenso in ischiade ussit. *Idem.*

Vel cervini cornus cinis in aceto] Vetustus codex, *Vel unicornii cinis in aceto.* Posset legi *unicornis*; nam de unicorne bove in octavo disseruit cap. 21. et paulo post in eodem, *Cælius Bion*, non *Cacilius*. *Pintian.*

Asinini pulli finum, quod primum edidit (poleam Syri vocant) datur in aceto mulso] Contra lienis dolores. Syriaca lingua sic dici falsum; *πωλέαν* enim vel *πώλλαν* Græci id vocavissent, haud Syri. *Poleam* etiam nominat capitib. seqq. Sed Arist. Hist. Anim. VIII. 29. *πώλλιον* appellari id quod egerunt equæ antequam pariant, scripsit: reddunt *pullium*. Vide et Salmas. pag. 939. *Reines.* Var. Lect. II. 7. 173.

Item hædorum lien impositus] Verbum *lien* non agnoscit nostrum ex-

emplar. *Pintian.*

CAP. XIV. *Ad alvum sistendam, cæliacos, dysentericos, inflationes alvi, rupta, tenesmon, et tinea, et colum.*

Assum suillum vel hircinum decoctum in vini hemina] Voss. ut et Chifflet. *decoctum ad quintam heminam in vino.* Lege, *decoctum ad quintam hemine in vino.* Quatuor alii, *decoctum eminam in vino.* Gronov.

Cum cyclamini succo et aluminis modico] Voss. et Pintiani, *et aluminis momento*: pulcherrime; nam pondusculum est certum. xxx. 7. 'Ut cinis earum bibatur in vino, addito resinæ momento.' Eodem lib. cap. 11. 'Sordes aurium aut mammarum pecudis denarii pondere cum myrrhæ momento.' Cap. 15. 'Somnos allicit cæsyum cum myrrhæ momento in vini cyathis duobus.' *Idem.*

Pustille] Glandis loco quidam pastillum globulumve formant, et involutum linteolo ano indunt; quod auctor hic indicat. *Dalec.*

Cæliacos] Ob flavæ bilis acrimoniam eo malo vexatis. *Idem.*

Hippacen vocant] Auctori Hippace nunc herba, nunc coagulum, nunc caseus, magna levitate, et in constantia. *Idem.*

Cumino mistum] Cum flatus adsunt. *Idem.*

Cucurbitæ carnes] Si exurens et mordax bilis descendit. *Idem.*

Immittitur] Clystere.

Cum resinæ therebinthinæ sextante] Si ulcus tergendum est. *Idem.*

In cyathis vini tribus] Nostrum apographum, *In vini cibarii cyathis tribus.* *Pintian.*

Et sevo hirci in pane qui cinere coctus sit] Dictio hirci non est in cod. *Idem.*

Protinusque modice frigidam sorberi jubent] Acad. *protinusque hujusmodi frigidum.* Tres alii, *protinusque modi frigidum.* Antiquissimus et Chifflet. *protinus lique.* Unde conjiciunt, *protinus aliqui.* Sed Vossianus etiam *fri-*

gida. Scribe igitur: *ut per se hauriatur protinus, inque modice frigida sorberi iubent*. Sic mox, *uti protinus hauriatur frigida aqua*. Gronov.

Et sanguine ejusdem, &c.] Aqua calida elixo, deinde in sartagine frixo. Allobrogibus *Sanchet*. Dalec.

CAP. XV. *Ad vesicæ cruciatus et calculos: de genitalium et sedis vitiis: et inguinum remediis*.

Ipsi apro tam gravis sua ruina est, ut nisi egesta fugæ non sufficiat] In vetusto exemplari superfluit verbum *sua*: et *effugere* legitur, non *fugæ*. Pintian.

Caro quoque] Bovis, ex vino cocta et imposita. Dalec.

Vel caprinum cum melle rubique succo] *Fel* in apographo nostro, non *vel*. Pintian.

Fimum etiam prodesse cum melle dicunt] Vox ultima non est in optimo; et suspicari inculcatam ab aliquo qui parum meminisset passim Plinio *fimum* dici neutro genere, cum et ex *prode* cum superposita virgula liceret ei facere tam *prodesse* quam *prodest*. Sed Plinii fuerat, *fimum etiam prodest cum melle aut cum aceto*. Sic cap. 17. ‘*Melancholicis fimum vituli in vino decoctum remedio est.*’ Gronov.

Testium tumor cum sero vituli addito nitro cohibetur] Voss. expungit *τὸ cum*; et eo non ægre caret oratio. In quatuor aliis deest vox *tumor*, latens scilicet in præpositione. *Idem*.

Prodest et butyrum] Ad tumores, mariscas, et condylomata. Dalec.

Modum ipsæ res statuunt] Crassitudinem, et, ut vulgo aiunt, consistentiam. *Idem*.

Impetus discutit] Humorum collectiones, a quibus pani fiunt. *Idem*.

Fel ursinum sive verrinum] *Fel verrinum* in vetere codice: cætera redundant. Pintian.

Femina utteri] Intertriginem vitium appellant, *τὸ τρίμμα*. Dalec.

Inguina et ex hulcerum] Inguina bubone occupantur ex hulcerum causa,

quæ in pudendis, pedum digitis, maleolis fiunt. *Idem*.

CAP. XVI. *Ad podagras, ad morbum comitalem, ad sideratos, morbumque regium, ossaque fracta, remedia*.

Cerati modo incoctum] Donec ad cerati crassitudinem oleum reducatur. *Idem*.

Fimi caprini cinerem cum axungia. Quin et Ischiadicos, &c.] In archetypo nostro: *fimi caprini cinerem cum axungia equina. Ischiadicos, &c.* Pintian.

Adalligatos] Quidam ratione fortassis eadem, somno conciliando, ægrorum pileo adnectunt. Dalec.

Pulmo impositus] Pulmo snis recens evulsus, et adhuc calens. *Idem*.

Si subtriti sint contusive] Si perni-ones ex attritu aut contusione geniti sint. *Idem*.

Urina asini cum luto suo illita] Quod meiando rigaverit et perfuderit. *Idem*.

Suppurationes minantia] In abscessum vergentia. *Idem*.

Asini cerebrum ex aqua mulsa, infusum prius in foliis] Hermolaus, in *soliis*. Pintiani liber, in *sulti semuncia*. Vossianus, *prius in fultisemuncia*. Fortasse: *infusum prius, in pulte, semuncia per dies*. Sic cap. sequenti: ‘*Capræ sevo in pulte alicacea et phthisin et tussim sanari.*’ Gronov.

Lymphaticis medentur] Per intervalla furentibus, et insanientibus. Dalec.

Syderatis] Iis qui ex paraplexia dimidium corpus resolutum habent. *Idem*.

Sanguis asinini pulli] Sanguis asini in vetere codice: cetera redundant. Pintian.

Quod primum edidit a partu] Πωλείον Aristot. vocat: πωλείαν alii, ἀπὸ τοῦ πάλου, poleam. Stercoris in variis animalibus diversa nomina vide apud Rhodig. lib. x. cap. ult. Dalec.

Cum melle diligenter sero expresso] Verbum *sero* non agnoscitur ab eodem. Pintian.

CAP. XVII. *Ad melancholicos, lethargicos, hydropicos, ad ignem sacrum, et ad dolores nervorum remedia.*

Fimi cervini, maxime subulonis, sed et bubuli, de armentinis loquor] In archetypo nostro, *fimi taurini maxime, sed et bubuli, de armentinis loquor*; et paulo post, *fimi vetulini*, non *fimi vituli*. *Pintian.*

Fimi taurini maxime, sed et bubuli, de armentinis loquor] Sic Vossianus, perinde ut Pintiani codex. nam armentis tres quoque alii. *Men. armentis. Gronov.*

De armentinis loquor] Quæ in armento viridibus pascuis aluntur. *Dalec.*

Sanguis caprinus] In cibo sumptus. *Idem.*

Oleo remoto] Quo lavantium et balneum aduentum corpus ungebatur. *Idem.*

Bubula caro imposita tumorem sanat] In vetere exemplari, *Bubula caro imposita ad tumores*; verbum autem sanat non legitur in eodem. *Pintian.*

In his quæ rumpere opus est] In abscessibus, quæ recludere et aperiri est opus. *Dalec.*

Glutinum præstantissimum, &c.] Glutininum id ξυλοκόλλα ab affectu dicitur, ταυροκόλλα a materia, quoniam fit e tauri corio. *Idem.*

Prodest ambustis] Aqua calida dilutum et illitum. *Diosc.* Nam lentore suo inhærescens mediocri calore coquit et sedat inflammationem. *Arist. Problem. ix. 1. Idem.*

Lignosum damnatur] Ligni modo durum et fragile. Apud *Dioscorid.* hoc non legitur. *Idem.*

Spasmata] Vulsas musculorum et vasorum nervorumque fibras. *Idem.*

Sanguine contuso] Factis contusionibus. Non quidem sanguis contunditur, sed in contusionibus sub eum effunditur: ἀκυρολογία. *Idem.*

Cum sic quoque, &c.] Manuscriptum exemplar habet *strigaria*, quod quidam exponunt circi partem, in qua

ordo et series equorum ad cursum expeditorum collocatur et disponitur, et procurrendi tempus et signum expectans. Significatum vocis *striga* explicat *Scaliger Append. Virg. Idem. Cum sic quoque, &c.*] In fine legend. *Cum sic quoque strigario approbari vellet*; ubi *strigarium* est τὸ γυμνάσιον equorum currium. *Salmas. p. 56.*

CAP. XVIII. *Ad sanguinem sistendum, et contra hulcera et carcinomata, ad scabiem remedia: et quæ infixa corpori extrahunt, et quæ cicatricibus prosunt.*

Felle taurino cum cyprino oleo aut fimo caprino aut hircino] *Felle taurino cum cyprino aut irino*, in vetusto codice: cætera superfluent. *Pintian.*

Carnes septica vi] Supra modum excrecentes, τὰς υπερασπκώσεις. *Dal.*

Boas finum bubulum] Rubra exanthemata, subsequentesque papulas: vulgo, la Rougeole. *Idem.*

CAP. XIX. *Ad muliebria mala medicinæ, et ad infantium morbos, et Veneris remedia.*

Hyssopum et nitrum] V. C. *Æsypum.* *Diosc. de æsypo, ξμβρυα καὶ ἐμμηνα ἐν ἐρίῳ προστιθέμενος ἄγει.* *Idem.*

Inveniuntur et ossicula, &c.] Nemphe dura et essea cartilago, qualis et cor suspensum continet, ideoque cordis os vocatur. *Idem.*

Diximus in natura boum] De hac re agitur VIII. 45. Ibi tamen pumicis huius fit mentio. *Idem.*

Noxias valeat] Veneficia quæ partibus morantur. *Idem.*

Secundas coagulum] Tardantes. *Id.*

Illitum] Jecur leporis. *Idem.*

Torqucantur] Inflationibus ac torminibus. *Idem.*

Vulvas] Distortas. *Idem.*

Nec aliter adhibentur] Nisi fœtus mortuus sit, aut instantem partu. *Id.*

Vitulinum quoque fel, si in purgationibus fuerit sub coitu aspersum vulvæ] Vetus codex, *Vitulinum quoque fel in purgationibus sub coitu, &c.* reliqua superfluent. *Pintian.*

Palma marina pilos detrahūt] *Pila*, θαλαττία σφαῖρα, cuius meminuit Galen. κατὰ τόπους, lib. 1. sub fin. *Dalec.*

Vulvas] Proclidentes, ut et aliis fœdis odoribus. *Idem.*

Dicit Osthanes] Is fuit vir Persa, professione magnus. *Gelen.* *Dicit Osthanes*] Scribe sine aspiratione, *Osthanes*, ex omnibus. *Pintian.*

Somnos fieri lepore] Quidam superstitiose conciliando somno leporis pedes nocturno pileolo alligant: λαγῶ ἀπὸ τοῦ λάειν quidam dictum volunt; iidem et ἔρωτα ἀπὸ τοῦ ὀρεῖν, indeque fieri ut leporis caro cibus sit ἔρωτικός. de quo Martialis epigramma in Lesbiam, et alterum in Alexandrum Severum poëtæ ἀνωνύμου. Rhodig. xxvi. 30. Vide quæ notata sunt supra viii. 55. *Dalec.*

In vino potus pro portione, vel adalligatus brachiuli] In apographo nostro: in vino potus, portione adalligatus brachiali: forte non portione, sed

pertinentie; ut paulo post: 'eoque perungi pertinentes partes.' *Pint.*

Salpe genitale in oleum fervens] Adde pronomen id: *Salpe genitale id in oleum fervens*, ex eodem. *Idem.*

Bialcon cinerem ex eodem bibi] Non *Bialcon* in eod. sed *Diacon* scriptum est; lego *Dialcon* ex ipso Indice tam scripto quam impresso. *Idem.*

CAP. XX. *Mira de animalibus.*

Simile esse] Facultate, quæ singultui medetur. *Dalec.*

Rumpi equos] Diffisso abdomine. *Æliano de Animal.* 1. 36. si casu equus lupi vestigium calcaverit, torpore corripitur. Quadrigæ incitatæ si quis lupi talum subiciat, ab equis eo calcato, immobilis enrrus subsistit. *Idem.*

Allium silvestre] Ulpicum. Cato. *Id.*

Ocum coctum] Ovum unum, gallinacem, crudum, quod integrum devoret. Cato cap. 71. *Idem.*

Cornua pice liquida perungantur] *Idem* Cato cap. 72. *Idem.*

LIBER XXIX.

CAP. I. De origine medicinæ, et quando primum clinice, et quando primum iatroleptice, et de Chrysippo, et Erasistrato, et empirice, et Herophilo, et reliquis illustribus Medicis: et quoties ratio medicinæ mutata sit, et qui primus Romæ Medicus, et quando, et quid de Medicis antiqui Romani iudicaverint, et vitia medicinæ.

Quamquam non ignarus sim] Ms. Naturæ remedium atque multitudo instantium ac præceptorum, plura de ipsa melendi arte cogunt dicere, quamquam non ignaros nulli ante hæc Latino sermone condita, ancepsque lubricum esse rerum omnium novarum, et talium utique, tam sterilis gratiæ tantæque difficultatis in promendo. Sic Vossianus, et maiorem etiam partem Chiffletianus; neque aliter legendum est. Præceptorum est anticipatorum, occupatorum: nisi malis perceptorum. Pintianus ex apographo: ancepsque ac lubricum esse rerum omnium novarum principium. Sed hoc condiderunt, qui non intelligebant τὸ lubricum esse hic positum, ut cum dicitur lubricum iuventutis: τὸ ac recte sustulit Gelenius; neque id alii quatuor nostri agnoscunt. Gronov.

Ancepsque ac lubricum esse rerum omnium novarum, talium utique quam steriles gratiæ, difficultates in promendo] Scribo: Ancepsque ac lubricum esse rerum omnium novarum principium et talium, utique tam sterilis gratiæ, tantæque difficultatis, in promendo, ex nostro apographo. Pintian.

Sed quoniam occurrere verisimile est omnium qui hæc cognoscant, cogitationi] Puto legendum permutatis dictionibus: Sed quoniam occurrere est,

verisimili omnium qui hæc noscant cogitationi; sic enim fere est in eodem. Idem.

Diis primum inventores, &c.] Videlicet Apollini et Æsculapio. Agenorem et Cheironem medicinam primos fecisse scribit Plutarchus in Sympotiacis Quæst. III. 1. Dalec.

Quoniam Tyndariden, &c.] Thesidem Hippolytum, Thesei et Hippolytes reginæ Amazonum filium, ab equis disceptum scribit Plutarchus in Parallelis Hist. 34. Idem. Quoniam Tyndariden revocasset ad vitam] Archetypon nostrum non Tyndariden præfert, sed Tyndareum; scribo Tyndareon Attica inflexione ex Luciano, qui ita nominat in lib. de Saltatione, ubi huius fabulæ meminit; et Zenobio in Paræmia Æsopi sanguis: item Pindari interprete, cujus verba in Pythiis visum est subjicere: 'Aiant Æsculapium auro corruptum vitæ restituisset Hippolytum mortuum; alii Tyndareon malunt, alii Capaneum, alii Glaucon. Qui Orphenm secuti sunt, Hy-menæum, Stesichorus præter Capaneum etiam Lyncurgum. Alii quod Prætidam sanaverit. Alii quod Orionem. Pilarchus, quod Phinei filios curaverit. Pherecydes, quod eos, qui Delphis occumberent, revocaret ad vitam.' Pintian.

Trojanis temporibus] Machaone et Podalirio Æsculapii filiis in eam expeditionem profectis. Dalec.

Fama certior] Celsus in præmio. Idem.

Clinice vocatur] Cubicularia, lectularia, sic dicta ab invisendis et tractandis ægris decumbentibus. Idem.

Prodicus] Herodicus apud Plutar-

cham ex Platone, libro de iis qui sero a numine puniuntur. *Idem.*

Intraleptice] Unguentariam, quæ frictionibus ac oleorum illitu morbos curat, et bonam valetudinem tuetur. Athleticam medicinæ addidisse Plutarchus scribit. *Idem.*

Alia factio ab experimentis se cognominans Empiricen *cæpit in Sicilia* Acrone Agrigentino, &c.] In vetusto codice: *Alia factio (ab experimentis cognominant empiricen) cæpit in Sicilia* Acrone Agragantino, &c. Pintian.

Dissederuntque ea scholæ: et omnes eas damnavit Herophilus] Quatuor nostri, *Dissederuntque ex schola.* Antiquior, *hædiscole.* Lege, *Dissederuntque hæc diu scholæ.* Gronov.

Qui quæ inter initia scripsit illo mox recedente a vita ad sua placita mutavit] In eod. *Seque inter initia adscripsit illi.* *Mox procedente, vitia sua et placita mutavit:* legendum reor, *procedente avaritia.* Pintian. *Qui quæ inter initia scripsit*] Hermolaus: *sed quæ inter initia scripsit illo mox rec. a vita ad sua placita mutavit;* aut, *seque inter initia adscripsit, illo mox rec. a vita sua placita mutavit.* Voss. *seque inter initia adscripsit illi mox procedente vitia sua et placita.* Ut fere et Chiff. Forte: *Auditor ejus Themison fuit, seque inter initia adscripsit illi, mox recedentis a vita sua ad placita mutavit.* Primum sese Asclepiadeum professus est; dein mortui placita mutavit ad sua. Men. et Acad. *fuisse qui inter initia.* Gnd. et Andegav. *fuisseque inter initia.* Pintiani codex prorsus ut Vossianus; ipse, *procedente avaritia.* Gronov.

Sed et illa Antonius Musa ejusdem Augusti auctoritate] Scribendum forte, *Sed et illa Antonius Musa ejus discipulus, Augusti auctoritate.* Pintian.

Multos prætereo Medicos] Mirum inter medicos famosos præteritum Craterum, de quo Cicero multis locis ad Atticum. Persius: 'Sed quid opus Cratero magnos promittere montes?' Horatius: 'Non est car-

diacus, Craterum dixisse putato, Hic æger.' Porphyrius *περί ἀποχῆς ἐμψύχωσ*, memorata etiam rara historia servi ejus, qui, cum caro ab ossibus discederet et deflueret novo inauditoque morbo, esu viperæ in modum piscis præparatæ sanatus est. Victorius IX. 12. *Dalec.*

Quantum ad eam ætatem Aruntius solus] In codice antiquo, *quadragesena Aruntius solus.* Pintian.

Nullius histrionum equarumque trigarii comitatio egressus in publico] In eod. *Nullius histrionum eorumque trigarii comitatio egressu in publico;* sequitur continuo: *erat: cum Crinas Massiliensis arte geminata: verbum erat scribendum cum majore litera,* ut sit initium sequentium, et lege sic: *Erat tunc Crinas Massiliæ. Is arte geminata, &c. Idem. Nullius histrionum equarumque*] Vult auctoritatem ejus demonstrare per turbas in honorem ejus assectantium; qua in re confert eum gratiosissimis tum apud plebem, sed histrionibus aurigisque qui Circensibus trigas equarum agitant, qua exercitatione Nero quoque ipse ejus temporis Romanorum princeps in primis delectabatur. *Ge-*

Annæi Senecæ stipulatio] Lib. VII. Epist. ad Lucilium: 'Memor artificii mei veteris, frigida cultor, mitto me in mare, quo modo psychroloutem decet, gausapatus.' Et rursum lib. XII. 'Ille tantus psychroloutes, qui Calend. Januariis Euripum saltabam, qui anno novo quemadmodum scribere, legere, dicere aliquid, sic auspicabar in Virginem desilire, primum ad Tiberim transtuli castra.' Horat. I. Epist. ad Vallam: 'gelidum perluor unda Per medium frigus.' Eo pertinet jocus Planti in Rudente: 'Ædepol, Neptune, es balneator frigidus: Cum vestimentis, posteaquam abs te abii, algeo.' *Dalec.*

Qua de exstat etiam Annæi Senecæ stipulatio] Gnd. Men. Acad. *astipula-*

tio. Vossiana et Andeg. adstipulatio, id est, adfirmatio de sese. Gronov.

Animas statim nostras negotiari] Vossianus, ut Pintiani, *anima statim nostra negotiari*. Lege: *Nec dubium est omnes istos famam novitate aliqua aucupantes animæ fatum nostræ negotiari*, id est, periclitando vitam nostram pecuniam quærere, discrimen animæ nostræ in negotio et quæstu habere. Nisi tamen malis *statum*, id est, salutem; nam ‘status’ est salus rei familiaris, de quo usu vocabuli diximus ad Plinii minoris Epistolas. Et ‘stare,’ ‘sistere,’ ‘sisti’ eleganter est salvum esse, de quo ad Livium. Verum hoc puto, et auctore nostro dignissimum. *Idem*.

Imperatorem illico, &c.] Est apud Jurisconsultos Alpheni responsum de patrone medico, qui sperabat, si liberti sui medicinam non facerent, multo plures imperantes sibi habiturum: quo ex loco medicis ægros, non ægris medicos imperare colligunt. Medico sane magis imperium convenit: merces tamen, cujus gratia circumambulat, dum agros invisit, auctoramentum quoddam servitutis est. Quinetiam blandiri et assentari ægris, magnasque non raro molestias devorare, ut ipsis morigeretur, velut quædam vis ac necessitas est, non secus ac si regis tyrannive subesset imperio. Huc pertinet locus Senecæ de Benef. vi. 16. ‘Quare medico et præceptori plus quiddam debeo, nec adversus illos mercede defungor? quia ex medico et præceptore in amicum transeunt, et nos non ante quam vendunt obligant, sed benigna et familiari voluntate. Itaque medico, qui nihil amplius quam manum tangit, et me inter eos quos perambulat ponit, sine nullo affectu facienda vitandaque præcipient, nihil amplius debeo, quia me non tanquam amicum vidit, sed tanquam imperatorem.’ *Duarenus Annivers. i. 54.*

Vulnerarium eum tradunt fuisse vo-

catum mireque] Chiff. Vossiani tres, Acad. Gud. *eum fuisse credunt mireque, sine τῷ vocatum*. Sed neque credunt neque tradunt hic locum habet; pendet enim oratio ἐκ τοῦ Cassius Hemina auctor est. Lege: *Vulnerarium eum fuisse e re dictum, mireque gratum adventum ejus*. Gronov.

Verba ejus ipsa ponemus] Hæc ex Epistolis, quarum mentio apud Sextum Pompeium. *Dalec.*

Opicos] Opicus ἀπῆροποῖς, cui os spurcum. Opici populi Italiæ fuerunt inhonesti, et obsceni, ut in vitium nomen abierit. Anonius Eunum liguiretorem magistrum, *opicum* vocat. Turn. Advers. x. 12 *Idem*.

Interdixi tibi de medicis: atque hic Cato] Desiderantur hæc omnia in antiquo codice, præter duo ultima verba. *Pintian.*

Maxime vero quæstum esse immani precio vitæ recusabant] Scribo, *Maxime vero quæstum esse in manuprecio vitæ recusabant*. Quid sit manuprecium Varro te docebit. *Idem*.

Extra urbem fecisse] Vide caussas apud Plutarchum in Quæst. Roman. 94. *Dalec.*

Sed decuriæ] Erant Romæ decuriæ quinque, in singulis 100. cives, qui iudices, non equites dicti. Constitutum erat, ne cui jus id esset, nisi cui ingenuo ipsi, patri, avoque paterno sestertia cccc. census esset. Ejus principum censura fiebat examen, et inquisitio per parentes (sic enim legendum, *non parietes*) agebatur. Vide infra xxxiii. 1. *Idem*.

Sed decuriæ pro more censuris principum examinantur] Vix est locus in Plinio alius, in quem ab interpretibus tot res miræ coierint. Step. Aquæus hæc ita superioribus nectit: vult significari, si moriatur ægrotus, non argui erroris culpæve medicos, sed alios; non illos, sed hos examinari; velut soleant iudicio principum decuriæ a decurionibus examinari de statu ordinis, aut re aliqua militari, et

spectante ad rem. Omnia imaginaria, et nihil ad rem spectantia. Medicos cum iudicibus confert Plinius, tanquam utrique fata et fortunas hominum in ditione habeant, et quanto maiore providentia iudicibus bona et vitæ quam medicis committantur ostendit. *Decuriæ* sunt iudicum, et quidem quinque. Prima 'senatoria' erat Ciceroni appellata Verr. 1. extremo et II. 32. Altera 'equitum' a Gracchanis temporibus. Tribuni ærarii, qui tertiam faciebant, sublatis a Julio, ut tradidit Sneton. c. 41. inter hujus mortem locum fecerunt decuriæ 'centurionum' ab Antonio additæ, de qua Cicero Philippica 1. et v. et XIII. Quartam adjecit Augustus 'ducenariorum,' Sneton. 32. qui iudicaret de levioribus summis. Quintam Caius, eodem teste cap. 16. Quare cum ab initio illud *Sed* parum videatur habere momenti, suspicabar aliquando scriptum fuisse, *V decuriæ*: dein virgula forte adjecta *Sex*, postea *Sed*, factum; cum scribi oporteret: *Quinque decuriæ pro more censuris principum examinantur.* Adde Suetonium Claudio cap. 15. Sed hoc arbitrarium esto, neque si cui secus videatur, pro eo obtinendo pugnaverim. Sequitur, *inquisitio per parietes agitur.* Pintianus conjicit legendum *per parentes*; quod sit, per nobilitatem majorum. P. Pithæus in Adversariis conatur primum explicare de furto concepto per lancem et licium; dein mavult, ut ait, parietes diruere et *partes* reponere, quando apud Quintilianum Instit. v. 2. appellantur 'partes centumviralium, quæ in duas hastas sint divisæ.' Utramque emendationem quasi e suis conditis admittitur Dalecampius; neque addit quicquam præter cumulum errorum, dum auctores vincere gestit exponendo. Decurias scribit Romæ fuisse quinque, in singulis 100. cives, qui iudices, non equites, dicti. Quippe ni? quos inter multi essent ordinis non

equestris. Sed verba Plinii XXXIII. 1. male accepta huc transtulit. Quemadmodum ex sequenti, quod subiungit: 'Constitutum ne cuius id esset, nisi cui ingenno ipsi, patri, avoque paterno sestertia quadringenta census fuisset;' et hoc esse illud examen, hanc inquisitionem *per parentes.* At Plinius id pronuntiat non de iudicatu, sed de jure aureorum annulorum. Priore quoque loco vix singula millia in decuriis, quum quatuor essent, fuisse sub Augusto scribit Plinius. Velleius Pompeium 360. legisse tradit lib. II. Cicero iudices agnoscit 850. qui præcipue Cnæo oblectarentur ad Attic. lib. VIII. Epist. ult. Nihil commodius adspexit de quadruplici iudicio et duobus consiliis centumvirorum ex altero Plinio, ut approbet *per partes.* Valent enim ista, ubi iudices jam sedent centumviri; at Plinii inquisitio est in iudices legendorum causa. Me si quis audiet, refinget: *inquisitio per patrias agitur.* Et 'inquisitionem' accipio, quam in alios etiam privatos principes in censura faciebant. Suetonius Claudio cap. 16. 'Plures notare conatus, magna inquisitorum negligentia, sed suo maiore dedecore, innoxios fere repperit.' Quod *per patrias* ait, verbis explicat proximis, in quibus æque nihili fuerunt; nam, *qui de nummo iudicet,* Aquæo est medicus, qui soleat accessi a distantibus multum regionibus, ut jus dicat de nummis, quos ab ægris extorquet; de nummis per ironiam dici, non de sanitate. Pintianus scribi suadet *indiget,* ut *index* lapis. Dalecampius intelligit tribunos æris non temere creati et legi, sed magna cum diligentia et iudicio, ut potius a Gadibus et columnis Herenlis, sive ab ultimis terræ finibus accessantur, de quo videndum Asconium Pedianum. Quærat ibi, cui vacat quærere, quod nunquam est inventurus; nam tribunos ærarios ex albo iudicum jam era-

serat Julius. Si verum volumus, nihil aliud dicit, quam ex longinquis provinciis, atque adeo interdum a fine terrarum, arcessi post inquisitionem diligentem in patriis illorum factam, qui de levissimis pecuniæ summis, nedum de vita et capite, sint judicaturi. Seneca de Ira III. 33. 'Evocati e longinquis regionibus iudices sedent, judicatori, utrius justior avaritia sit.' Ubi ostendit Lipsius, hoc Pliniis recte cepisse, quamvis Pithæi partes sequatur; nam et addit ex XXXIII. 1. 'nondum provinciis ad hoc munus admissis.' Eodem respexisse Latinus Pacatus potest videri in Panegyrico, ubi laudes Hispaniæ perstringit: 'Hæc durissimos milites, hæc experientissimos duces, hæc facundissimos oratores, hæc clarissimos vates parit: hæc iudicum mater, hæc principum.' Mittuntur, inquit, in cujusque patriam, qui explorent, qua fama et existimatione sint, quam municipibus suis probati; non enim tantum ex urbe capiuntur et Italia, sed ex omnibus evocantur imperii partibus, qui de pecunia iudicent non magna, et nonnunquam nummo sestertio addictis et mancipatis. Ergo, qui de nummo iudicat, est ex minimo exemplo descriptio iudicium in quavis lite privata. Pergit auctor: *de exilio vero non nisi die quadragesimo quinque electis viris datur tabella.* Ignoscimus et hic Aquæo, cui tabella testamentum est, sive testamenti scriptura; nesciebat enim de iudiciis agi. Ignoscimus P. Pithæo, qui iudicium quinquievirale in Cod. Theodosii inventum (de quo Plinii ævo nemo somniavit) huc retrahit; et Fr. Jureto, qui ad Symmachi II. 74. prioris editionis hoc quidem tollit iudicium, sed commendat nobis e codice S. Benigni, quod explicare ipse non poterat: *non nisi de XLV. electis viris*: neuter enim meliorem scripturam viderat. Ignoscimus et Dalecampio, qui vidit hanc quidem et

prodidit, sed assecutus non est, et potius habuit ex Pithæo quædam male nata pejus describere; velut hos quinqueviros certum magistratum non fuisse, ut triumvirorum capitalium. Quasi vero tempore Plinii iudex magistratus nomen fuerit sive certi sive incerti. Scribendum autem e Chiflet. et Vossiano, *de exilio vero non nisi XLV. electis viris datur tabella.* Nimirum in singulis quæstionibus definitus erat numerus iudicum, quot sedere in reum oporteret. Huc pertinent Asconii in Orat. pro Scanro: 'Sententias tulerunt senatores duo et xx. equites tres et xx. tribuni ærarii xxv. ex quibus damnaverunt senatores quatuor, equites duo, tribuni duo.' Eiusdem pro Milone: 'Perorata utrimque causa, singuli quinos accusator et reus senatores, totidem equites, et tribunos ærarios rejecerunt, ita ut unus et quinqueaginta sententias tulerint.' Est igitur hæc quoque descriptio iudicium in iudiciis publicis, non tamen maximarum causarum. Ex quibus tangit unum, ubi damnato pœna exilium esset, qui tamen in discrimen venire non posset, nisi sub tot iudicibus. Elegit autem, cujus iudicium numerum nulla quæstio alia corripere. Et is cum sit XLV. selectorum, satis apparet, quam solliciti non modo de vita, sed etiam de statu sontium, certe suspectorum, fuerint majores. *Tabella datur*, id est, iudicium permittitur. Restat: *At de iudice ipso quales in consilium eunt statim occisuri?* Ubi Dalecampius: De medico ipso (quem tralate *iudicem* vocat, qui ægrum iudicat et morte damnat) *statim occisuro* (ita enim reponendum) nulli consultant, et peritiæ periculum faciunt. Nihil alienius. Iudex est, qui propriè sic dicitur. Hic si morbo correptus fuerit, quales, quam non delecti, nec censuris examinati, quippe tantum pro medicis se gerentes, *in consilium eunt* de præbendo medicamento, que

sæpe contingit, non ut is interim civitatem, sed statim vitam amittat? Gronov.

Inquisitio per parietes agitur] Vel, *per parentes*, ut diximus; vel, *per partes*. Quintil. lib. v. Centumviralium partes in hastas duas divisas memorat. Cognoscebant autem Centumviri de hæreditatibus, quæcunque de causa peterentur, sive ab intestato, inofficioso, injusto, falso testamento. Hæreditatis petitionem 'Centumvirale iudicium' vocat Justinianus l. ult. Cod. de hæred. pet. Dividebatur in partes, sive hastas, sive consilia, sive tribunalia, (tot enim nominibus utebantur,) duas, vel quatuor, pari numero iudicium constantes. Plin. Ep. lib. vr. 'Quadruplici iudicio bona paterna repetebat. Sedebant iudices centum et octoginta: tot enim quatuor consiliis conscribuntur.' Et paulo post: 'Dnobis consiliis vicinus, totidem victi sumus.' Marcellus l. si pars de inoff. testam. Papinianus l. cum filius de legat. 2. Cum filius divisitis tribunalibus actionem inofficiosi matris pertulisset, atque ita variæ sententiæ iudicium extitissent. Reginald.

Et qui de nummo iudicet] Ait æris Tribunos non temere legi et creari, sed magna cum diligentia et iudicio, ut potius a Gadibus columnisque Herculis, id est, ab ultimis terris, orbisque finibus accersantur. Vide Ascon. Pædianum. Dalec. *Et qui de nummo iudicet*] Scribendum potius *iudicet*; unde Iudex lapis. Pintian.

De exilio vero] Certus is magistratus non fuit, ut Triumvirorum capitalium. Eligi ex Senatu veteri instituto solebat. Honorius et Theodosius postea sortito ad criminalium caussarum iudicia vocari iusserunt, et de summis optimos legi. Nomine reorum delato et recepto, trigesimo post die iudex dabatur, qui quadragesimo tandem reum de tabula vel damnabat, vel absolvebat. Vide Pi-

thæum Advers. II. 19. Dalec.

At de iudice ipso quales, &c.] De medico ipso (quem translate *iudicem* vocat, quia ægrum iudicat et morte damnat) *statim occisuro* (ita enim reponendum) nulli consultant, et peritiæ periculum faciunt. *Idem. At de iudice ipso quales in consilium eunt, statim occisuri*] Puto mutandum esse verborum ordinem, et legend. *At te de iudice ipso statim occisuri quales in consilium eunt.* Nec legend. *arbitror iudice*, sed, ut divi, *indice*, nec *occisuri*, sed *occasuri*; ut quædam etiam exemplaria proferunt. Pintian.

Alienis pedibus ambulamus] Lectariorum, anagnostas, et nomenclatores exprobrat. Dalec.

Dolorum indicaturam] Pactam cum ægris pecuniam, ut eorum dolores sedentur. *Idem.*

Arcana præcepta] Παράδοξα, vulgi fidem et opinionem excedentia, quæ non nisi ingenti pretio evulgantur, aut communicantur. *Idem.*

Emorendam potius] Deorsum pellendam acn. *Idem.*

Extrema pretia] Idem argumentum tractatur, sed pressius, xxiv. 1. *Id.*

Quo Deorum perfidiam istam monstrante] Scribo cum interrogatione, ex vetusto codice: *Quo Deorum per fidem ista monstrante?* utitur isto interrogandi modo, et interim sine interrogatione, frequenter Quintilianus in declamationibus; aliquando etiam snppressa præpositione: *Fidem vestram iudices.* Pintian.

Quæ procures artis ejusdem in semet ipsis fateantur] Quæ procures artis ejus de semet ipsi fateantur, in eod. *Idem.*

Ac pilorum eviratio instituta, &c.] Hoc παρατίλμυν καὶ πύττωσιν vocant Græci, qua μαλθακοί, id est, molles, evirantur et vulsi fiunt. Virilitatis autem etiam signum et indicium pili. Resina autem pilari solitos olim nunc molles et effæminatos viros, nunc quibusdam sacris addictos, ut Isidis calvos, ex veterum scriptis manifestis-

simum est. Juvenalis: 'resinata juvenus.' Martialis: 'Nec plena turpi matris olla resina, Summœniæ qua pilantur uxores.' Idem: 'Nuntiat octavam Phariæ sua turba juveniæ, Atque pilata redit jamque, subitque cohors.' Dalec.

Homero inter prælia Deorum, &c.] Iliados Φ. Τίπτ' αἶ, ὃ κυρόμναι, θεὸς ἔριδι ξυνελαύνεις Θάρσος ἄητων ἔχουσα; Idem.

Nec deerat materiæ pompa] Imo legendum e contrario: *Nec deerat materia pompæ*, ex antiquo exemplari. Pintian.

CAP. II. De medicinis lanarum.

Postes] Ædium, in quas accedebat sponsa, janua, marito illa operiente, lana cingebatur, et coronabatur, lanæque multa ornabatur: postes etiam vittis laneis contegebantur, quas ab introgressa tangi mos erat, et adipe suillo oleoque, vel lupino, ungi, ne quid venenum aut pestilens domui noceret: qua superstitione et magi felle nigri canis domos suffiebant, et genitales sub limine defodiebant. Alex. ab Alex. II. 5. Scribit idem ibidem, sponsas, cum ex domo patris ad maritum prodibant, colum lana compactam et fusum cum stamine gestare solitas. Quod testatur et Plutarch. ἡ νόμῳ, inquit, εἰσφέρει μὲν ἡ λακάρην, καὶ τὴν ἄτρακτον: additque, quod propius huic loco est: ἐρίῳ δὲ τὴν θύραν περιστέφει τοῦ ἀνδρός. Nec prætereundum quod tradit Rhod. XXVII. 14. in lanata pelle novas nuptas sedere solitas, vel more vetusto, quod priscis temporibus in pellium stratis dormirent, vel quod lausificium viro præstituras se eo symbolo pollicerentur. Plinius hic tacet cingulum ex ovis lana factum, quod novæ nuptæ in lecto vir solvebat: apud Verrum Flaccum. Dalec.

Succidæ] Succidam lanam 'oscam' Varro a Nævio dici tradit, Festus et 'solocem.' Idem.

Suffusæ] Olei, aceti, vini liquore. Idem.

Pratigans] Vinculis adstrictione valida dolorem excitantibus. Idem.

Vis ejus septica] Pæni editorum infantium venas in capite lana succida inrunt, ut defluentem pituitam sistant. Pari consilio Æthiopes statim natæ frontem urunt, ut capitis et oculorum supervacuum humorem exsiccent. Alexander ab Alexandro II. 25. Idem.

In Atticis ovibus] Quæ thymo pascuntur. Idem.

Siccatur] An saccatur? ut XX. 19. id est, per colum transmittitur. Dioscorides tamen habet, in fictilem patellam conjici, quæ aquam calidam habeat; linteo vas operiri, insolari, donec candida fiat et satis crassa. Id.

Genarumque callum] Ciliorum, τῶν βλεφάρων. Idem.

Cæcis doloribus] Internarum partium, vel quorum causa ignoratur. Idem.

CAP. III. De ovorum natura.

Radicula] Τῷ στρουθίῳ: nam, ut Dioscorides ait, τοῦτ' ἐριοπλῦται χρώνται πρὸς κἀθαρσιν τῶν ἐρίων. Quidam inepte legit rudicula. Idem.

Cum jure putaminis sui] Scribo, cum cinere putaminis sui, ex apographo nostro. Pintian.

Sic et lienicis] In eod. *Sic et lieniericis:* scribo, *Sic et lieniericis.* Est lienieria morbus lævitas intestinorum; de cujus duobus generibus et curatione lege Paulum lib. III. et cæteros. Idem.

Fiunt et tota lutea quæ vocant schista] Hermolaus schista emendavit, cum antea sicista legeretur. Ego video posse non minus recte legi synchyta, hoc est, confusa, propter commistionem, lutei cum albo et tetro. Idem.

Pulli ovorum] Ova suo pullo plena, resiccata, et in pulverem trita. Dalec. Idem cinis et mulierum menses cum

myrrha illitus sistit] In vetere exemplari, *Idem cinis ciet mulierum menses eum myrrha*, &c. Pintian.

Operationem eum serpentium, &c.] Ovi partum, anguium salivationem. Dalec.

Equitem Rom. e Vocontis, &c.] Vocontii Galliæ civitas est; et ovorum genus, de quo loquitur, Gallis peculiarare. Gelen.

Caduceum] Τὸ κηρύκειον, τὴν κηρυκίην ῥάβδον. Multa de caduceo Rhodig. XXI. 16. multa Macrobius in Saturnal. Serpentes eos binos in summa caducei parte spiris circumplexos fuisse, tanquam adversa sibila efflantes, ὅφεις καταγλωττίζοντας, καὶ ἐμπεπλεγμένους, Græci narrant, τῶν σπονδοφόρων, ἐκ χειροφόρων, εἰρηνοδόκων, fecialium insigne, ac legatorum, qui de pace facienda, contrahendo fœdere, paciscendis induciis mittebantur. Hadr. Jun. v. 20. Dalec.

Cristatos esse in caduceo] Cristati quidam angues sunt. Crista galearum et cassidum ornamentum et insigne est. Si ergo caducei angues cristati forent, magis bellum indicarent, quam pacem. Idem.

Comagene vocatur] Syriacam nardum esse putant: alii comacum Theophrasti. Idem.

Cera] Quæ odoris suavitatem minuit. Idem.

Æque quam capris] Nam id miratur Plinius, quod ex animalibus morbo obnoxiiis tanta sit remediorum copia, anserem videlicet et capram. Gelen.

CAP. IV. *Remedia de cane, et ex animalibus quæ placida non sunt, sed fera, et ex volucris, et contra morsus phalangiorum.*

Supplicia annua canes pendunt] Augusto mense Romæ πανήγυριν canum fieri solitam Græci scriptores memorant, urbis olim a Gallis captæ monumentum, in eaque ἀνυλάκτους canes verberibus cæsos, anseribus clare vociferantibus. Rhod. XVII. 29. Dalec.

Vivi in furca sambucea] Ex hoc loco Claudius Puteanus apud Ciceronem pro Roscio Amerino legendum putat, pro, *Crura suffringerent, cruci suffigerent*. Idem.

Catulos lactentes adeo puros existimabant ad cibum, ut etiam placandis numinibus hostiarum vice uterentur his. Genito mane catulo, res divina fit et in cænis Deum etiam ponitur catulina] Pro Genito mane catulo, legend. *Genitæ Munæ catulo res divina fit*. Vide Bouchart. 692.

Ad cibum] Catulinam carnem esitavisse, hoc est, comedisse Romanos, Plantus in Saturione refert. Festus Pomp. De esu caninæ et catulinæ carnis Hippoc. lib. II. περὶ διαίτης. Idem, lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, lienosis præscribit: ὁψόνιον δ' ἐχέτω κρέας κυνὸς μελίζονος. Dalec.

Hostiarum rice uterentur his] Lupercalibus canes infesti lupis immolabantur: pro pecore et frugibus per Rubigalia, ut averteretur rubigo, lactens catulus, cuius exta thure et myrrha conspergebantur. Sacrificabatur et canis rufa juxta Catulariam portam placando Caniculæ sideri, quod sacrum Canarium dicebatur. Alex. ab Alex. III. 12. et Gynæciæ Deæ, quam bonam Deam etiam vocabant, cum domi puer nasceretur. Idem ibidem. Immolabantur et rufæ canes secundum Catulariam portam, ad placandum Caniculæ sidus frugibus inimicum. Festus in voce Catularia. Canarium hoc sacrificium dicebatur, quod περισκυλακισμὸν Plutarchus vocat in Romulo. Fiebat et cane Gynæciæ Deæ, quam Bonam Deam etiam vocabant, cum domi puer nasceretur referente Alex. ab Alex. III. 12. Legimus quoque apud Pausaniam in Laconicis, ephebos Lacedæmonios Enyalio Marti canis catulum mactasse: Colophonios vero Enodiæ Deæ sive Compitalitiæ, sed eum nigrum. Idem.

Aditialibus quidem epulis] Cum inaugurandi alienjus gratia, aut ob publicam lætitiā, convivium indicebant, epulum aut cœnam adiciebant. Tacitus lib. xi. 'Rescuporis sanciendo, ut dictitabant, fœderi convivium adjicit, tractaque in multam noctem lætitiā per epulas ac vinolentiam,' &c. Inde 'adjicialis cœna,' ut x. 20. *Dalec.* Vellem hoc Scaligero non venisset in mentem. Satis enim multos traxit etiam doctos viros. At sciant tirones 'adjicialis cœnas' esse ungas meras. 'Aditiales' dicendum, ut P. Faber, Gruterus, Lipsius monnere, ab aditu Sacerdotii, vel adeundo sacerdotio. Veteres etiam 'aditus, aditi,' ut 'senatus, senati' dicebant. Et interpret optimus Suetonius in Claud. cap. 9. qui 'æditiālem' interpretatur, quæ daretur 'pro introitu sacerdotii,' Gronov. in Tacit. loc. cit.

Graci vocant ictidas] Silvestres, nempe Viverras: vulgo *Furet*. *Dal.*

Cætero venenum] Ejus remedium vide xxviii. 10. ult. et infra cap. 5. hujus libri. *Idem.*

Ut auctor est Cicero] In admirandis suis id Ciceronem scripsisse quidam putant, quorum mentio fit xxxi. 2. et 4. hujus operis. *Idem.*

Mutatque sedem] Plautus in Stichō: 'Certum est, mustelæ nunquam posthac credere. Nam incertiozem nullam novi bestiam: Quin ipsa decies in die mutat locum.' *Idem.*

Serpentes persequitur] Adde et mures, unde fortassis nomen inditum. *Idem* eodem dramate: 'Auspicio hodie optimo exivi foras. Mustela murem mihi abstulit præter pedes: Eum strenne obsonavit, spectatum hoc mihi est.' *Idem.*

Haustasque ab animalibus restinguere in potu datos] *Datis*, non *datos*, in archetypo nostro, frequenti apud hunc auctorem loquendi modo, ut alias notavimus. *Pintian.*

Restinguere in potu datos] Aut necare, aut ex eo loco deturbare cui ad-

hærent, abigere Diosc. ἐξάγειν. *Dal.*

Vomicæ et quartanarum remedia] Vetus codex, *Vomitium*, non *vomicæ*. *Pintian.*

A percussis ipsorum urina] Imo potius *a morsis*; mordet enim aspis, non ictu percutit. *Dalec.*

Serpentes ipsi fugiunt] Sibilo ejus territi. xxviii. 22. *Idem.*

Olfactu necantem] Halitu et afflatu, quo necat frutices, eximit herbas, rumpit saxa. viii. 21. *Idem.*

Picis modo et colore dilutum, &c.] *Calore, non colore*, in vetusto exemplari; et paulo post, *expavescere*, non *pavescere*. *Pintian.*

Draco non habet venena] Multis tamen locis hujus operis remedia scribuntur contra draconis morsus. *Dal.*

Quoniam hæc morborum veneficia sunt] Quem sensum habeat, non video: etsi *veneficia* pro eo, quod erat *beneficia*, restituerit Hermolaus. Scribe cum Voss. *quæ couguisse non minus referet* (i. e. ut supra, proderit, utile erit. Vulgo *refert*; sed Voss. *referret*) *quam contraria serpentibus remedia demonstrasse, quoniam et hæc morum veneficia sunt.* Quatuor alii saltem *regeret*. Gronov.

Item virus ichneumonum] Voss. *item si uratur ecneumonum fugiunt et uricis tritis in aceto perunctis.* Forte: *Draconum adipem venenata fugiunt: item, si uratur, ichneumonum: fugiunt et uricis tritis in aceto perunctos.* Semen urticæ contrarium cicutæ esse ex Nicandro scribit xxii. 13. *Idem.*

Impositum] Suo vulneri. *Dalec.*

In vapore] Vel ardentis ligni, vel fervidæ aquæ. *Idem.*

Caput quidem dissecant Scythæ] Caput quidam *dissecant scite*, in scripto codice. *Pintian.*

Lapillum] Qui in potu sumptus veneni vim frangit. *Dalec.*

Quaternis digitis utrinque, &c.] Dioscorides caudam et caput abscindi scribit, quia carne carent; at fabulosum esse, quod utrinque certa men-

snra debeant amputari extrema. *Id.*

[*Livore spinæ adhaerente*] Vena livida. *Idem.*

[*Anetho discocto*] Albo jure, Galen. oleo, vino, sale, anetho, Dioscorid. *Idem.*

[*Similagine*] Orobi farina, Galen. *Id.*

[*Avium sermones intelligi*] Melampoda, Chalcantem, Mopsum Italum, Tiresiam, Thaletem, Apollonium Tianeum avium sermonem assecutos fuisse tradunt: Helenum suum Virgilius: 'qui sidera sentis, Et volucrum linguas, et præpetis omina pennæ.' *Idem.*

[*Atqui anguis Æsculapius, &c.*] Dracones in veneratione fuisse, divinoque cultu honoratos, vide apud Ælian. de Animal. xi. 17. et xvi. 2. Plutarcho de Isid. et Osir. draco Minervæ sacer est. Dracones sacros in Epidaurii Æsculapii templo educatos fuisse tradit Pausanias in Corinthiacis. *Idem.*

[*Pascitur et in domibus*] Innosius, familiaris, domesticus: quales in balneis medicatis Aquarum prope Cameriacum multi gignuntur. *Idem.*

[*In orbe terrarum pulcherrimum anguium genus est*] In urbe legit antiquum exemplar, non in orbe. Et puto adjungenda hæc duo verba præcedentibus: duo autem quæ sequuntur, terrarum pulcherrimum, adjecta falso existimo. *Pintian.*

[*Hydri vocantur*] Vocantur et chersydri, quod in terra pariter degant, et in aquis: Latinis, natrices, lingua, ut putant, gemina, ac, ut Aristides tradidit, voraces et gulosi, λέχνοι. Rhod. xxvi. 5. *Dalec.*

[*Tamen talis ac tanta vis veneni*] Voss. *Tamen talis, ac tanti veneni, a quibusdam animalium ut subus manditur.* Pro subus quidam cibus, quemadmodum et quatuor nostri. Et non proprie subum, sed aliorum quoque non nominatorum animalium id eum fecisse alimentum, suadere videntur verba mox sequentia: *Venenum ejus restingui pri-*

mum omnium ab his, quæ vescuntur illa, ex iis verosimile est, quæ produntur, cantharidum potu aut lacerta in cibo sumpta. Sic enim legendum. *Restingui* Vossiani est et Chiffetiani, ut et verisimile: ex his Vossiani: distinctionem ex sententia mutavimus. Respicit autem hunc locum, quum scribit eodem capite infra: 'Salamandris cantharides diximus resistere.' Lib. xi. tamen c. 53. 'Quin et subus serpentes in pabulo sunt.' Quamvis hic quoque variant codices et nonnulli: 'Quin et his.' Sed utrobique *subus* confirmat Aristoteles Hist. Animal. ix. 1. 'Οφίς δὲ γαλῆ καὶ ὅτ πολέμιον τῇ μὲν γαλῇ, κατ' οἰκίαν θταν ὄσιν ἀμφοτέρα· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ζῶσιν· ἡ δὲ ὅς ἐσθλεί τοὺς ὄφεις. Pintiani codex posteriori loco: *ab his quæ vescuntur illa crissimile.* Ex his vero similia sunt, quæ produntur de cantharidum potu. *Idem restingui.* Gronov.

[*Si forent vera*] Dioscorides scribit, frustra creditum esse salamandram ignibus non uri. *Dalec.* Vide quæ notata sunt de Salamandra supra x. 67. et Jacobi Palmerii Exerc. nuper editas p. 613.

[*Domantur*] Quoniam foras extrahuntur, ac velut exunguntur. *Dalec.*

[*Et torpentibus membris*] Stupori, tremori, quoniam pituitam educit. *Id.*

[*Si auro liquescenti, &c.*] Inde exco-gitata ratio medicis est parandi juncula ἀναληπτικά, cum carne gallinæ, et auri foliis. *Idem.*

[*Plumbagine herba*] Sic vocant dipsacum minorem silvestrem, echino parvo et rotundo. *Idem.*

[*Quis autem queso, &c.*] Præter rem id exclamat Plinius; facile enim ex eorum nido ovum haberi potest. *Id.*

[*Et pedibus suspensum sursum in superliminari*] Chiffet. *suspensum in super limine.* Voss. *suspensum super limine.* Neutri sursum. Scribe, *suspensum supero limine.* Plantus Bacchid. iv. 9. 'Nunc superum limen scinditur; nunc adest exitum Ilio.'

Noster xxxii. 5. 'stella marina vulpino sanguine inlita et adfixa limini superiori.' Gronov.

Cum carduo] Cardui folio trito, vel semine. Dalec.

Phalangium est, &c.] In agris Apuliæ frequens, et reliquis anni partibus, vel nullo morsu infestum, vel innoxium, fervida æstate perniciosissimum, statim obsurdescentibus et obstupescentibus, quos momorderit, deinde cæcutientibus, et quasi attonitis ac syderatis. Remedium usn cognitum est, sonitu musicorum instrumentorum, ac præcipue tympanorum, assiduisque cantionibus sopitos excitare. 'Tarantolam' vocant Apuli, et ab eo commorsos 'tarantatos.' Alex. ab Alexand. ii. 16. *Idem.*

Et ad hoc servantur cum mortui inveniantur. Et cortices eorum contriti et poti medentur] In vetusto exemplari, *Et ad hoc servantur mortui. Inveniantur et cortices eorum, qui triti et poti medentur.* Pintian.

Myrmecion formicæ, &c.] Hæc bis repetere videtur ex duobus diversis auctoribus, vel oblitus hæc antea se scripsisse. Tu de Phalangiorum morsu vide Ælian. de Animal. xvii. 11. Dalec.

Coloten vocant] Asyracum vocari ab Ægyptiis Galenus tradit Simpl. lib. x. c. de dracone marino. *Idem.*

Solpugas Cicero appellat] Frequentes in Sardinia metallis. *Idem.*

Sed in iis magna quæstio] An iis sit utendum, necne, et an integris, an ademptis alis, capite, pedibus. *Id.*

Ipsarum cantharidum venenum, &c.] Hippocrates lib. iv. τῆς διατρῆς ὀξέων, pedes et caput detrahit: ejus judicium Aëtius sequitur. Galenus Simplic. lib. xi. recitata historia medici ejusdam audacioris, qui infelicitè dederat nunc corpora tantum, nunc alas, capita, pedes tantum, absque corporibus, integras se dare profiteatur, tanquam in capite, pedibus, alis

Delph. et Var. Clas.

vis quædam sita sit, earum venenum obtundens. Rationem totam eam positam esse puto, primum in modo, ut grana tria solum vel quatuor impendantur: deinde in mixtura, ut adjiciatur et quod urinam provocat, et quod earum venenum mitiget: ac postremo in statu corporis ægrorum, ne dentur deploratis, quibus ob scirrhus viscerum morbus insanabilis est. Refert et non parum in iis deligendis cura, quod tutiores et meliores sint aliis collectæ in tritico, versicolores, virgatæ. *Idem.*

Non picato] Ἀκόνιτον vocat Dioscorides τὸ μὴ κεκοιναμένον ἔς βαλῶν, inquit, εἰς ἀκόνιτον ἀγγεῖον, κ. τ. λ. Alias ἄπισσον vocat, de thalassomelite tractans, v. 16. quod contrarium est τῷ πεπισσωμένῳ. *Idem.*

Hippocrates et hydropicis dabit] Lib. iv. rationis victus in morbis acutis. *Idem.*

Cantharides objectæ sunt, &c.] Seneca Controv. vi. 4. 'Venenum Cato vendidit: Quærite an proscripio licuerit emere, quod licuit Catoni vendere.' *Idem.*

CAP. V. *De sevo struthiocamelino et cane rabido, et lacerta, et anseribus, et columbis, et mustelis remedia.*

Tunc venisse sestertiis] In singulas libras. *Idem.*

Est vermiculus in lingua canum, qui vocatur a Græcis lytra] Lege lytta. Reines.

Anno tantum eo prodest] Annua vis medicamenti, ut et vermiculorum phalangii lanuginosi c. 4. hujus libri. Dalec.

In proverbium discordiæ venisse] Vetus proverbium est, κῶν εἰς τὸν λίθον ἀγαρακτοῦσα, canis in lapidem sæviens: in eos qui mali causam auctori non imputant, ut si quis iracundiæ vitium juventæ, non stultitiæ tribuat. Plato lib. v. de Repub. eos qui cæsos spoliant, facere ut canes ait, in lapidem sæviens omisso eo qui jecit. Pacuvius in armorum judicio: 'Ca-

Plinius.

16 K

nis cum percussus est lapide, non tam illum qui se icit, quam enim ipsum lapidem quo icta est, petit.' Erasmus. In opinione vulgi fuit, quibus in ædibus esset lapis a cane morsus, discordia et intestinis dissensionibus omnia perturbari. Itaque si quando viderent una habitantes discordes, rixisque et jurgiis inter se discrepantes et tumultuantes, lapidem a cane morsum in ea domo familiarque esse dicebant. *Dalce.*

Ex mustela] Ex illius felle, quod efficax est contra aspides, cætero venenum. supra cap. 4. hujus libri. *Idem.*

Venena fungorum boletorumque astringit] In scripto codice, *contra venena fungorum boletorumque*; nam verbum *astringit* superfluit. *Pintian.*

Mustela catulus] In fictili novo crematus, ut dictum est initio hujus capituli. *Dalce.*

Anatum Ponticarum] Quæ multis medicatis herbis pascuntur. *Idem.*

Caulis jus ex carne arietum] Verbum *caulis* desideratur in vetusto exemplari. *Pintian.*

Præterquam his qui buprestin aut aconitum biberint] Scribo, *Præterque his qui buprestin aut aconitum biberint*, tum ex antiquo codice, tum etiam ex Dioscoride qui lib. vi. prodesse lac adversus utrumque venenum tradit. *Idem.*

CAP. VI. *Ad alopecias tollendas, et ad pilos reddendos, et ad lentes tollendos, et ad palpebras, et ad glaucomata, et ad oculos, et ad parotidas remedia.*

Muscerdas appellat] Suum, bonum, murium stercus, sucerda, bucerda, muscerda, atque adeo hominis, homerda priscis dictum est, ἀπὸ τοῦ ἀμέρδευ, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀφανίζειν, dicta hæc volunt, quod stercus præfeditate amoveatur a conspectu. In veteri Glossario rotunda stercora *struntli* et σπέλεθοι vocantur. *Dalce.*

Quem Myiodem vocant] Levissimis de causis talia cognomina Diis tri-

buta, ut Herculi Conopionos et Ipcotoni: Apollini, Erythibii, Sminthei, Pornopionos. Vide Rhodig. vi. 7. Myagrns autem hic Deus dicitur x. 28. Morem ejus sacrificii ab Hercule profectum narrant, qui cum in Olympia rem sacram Diis faceret, muscarum infesta multitudine, Jovi ἀπομύσφ sacris factis, ultra Alphenum illas abegit. Ex hac historia μύσδη sive ἀπόμυιον θεὸν Jovem fuisse intelligimus. Apud Pansaniam lib. viii. nundinis, quæ ad Alipheram Arcadiæ celebrantur, heroi Myiagro res divina fit hostiis, ut ejus implorato numine inter immolandum a muscarum protervia tuti sint. Herculis quidem sacellum, quod in foro Boario fuit, muscæ non ingrediebantur. Invocabant et Cyrenenses Achorem, vel, ut Nazianzenus ait, Acaron muscarum Deum, protinus abeunte eo tædio. Nam in Actio templo Apollinis cum panegyris sacra et salutationes in honorem Dei fiunt, muscis bos immolatur, cujus cruore δεκασθεΐσαι, placatæ et saturæ, evanescent et aufugiunt. Rhod. xxiii. 30. Alex. ab Alex. i. 13. Lepide Plantus in Mercatore muscam curiosum exploratorem vocat: 'Nequicquam abdidit, abscondidi, abstrusam habebam; Musca est mens pater: nihil potest clam illum haberi.' *Idem.*

Synapi] Quo ad ruborem usque fricetur cutis capitis. *Idem.*

In histrice] Est enim histrix Africanus herinaceus. *Idem.*

Capitis doloribus, &c.] Serenus de medendo capiti: 'Profuit et cochleis frontem tractare reiectis.' vel ut alii legunt, 'tractare minutis.' *Idem.*

Peractæ] Perfecta et justa sua magnitudine absolutæ. *Idem.*

Per aurem cum ebore tractum] Legendum forte, *Per aurem ut ellobion tractum*, vel si mavis, *per aurium lobon tractum*; nam in antiquo codice *aurum*, non *aurem*, legitur. Signifi-

cat autem *ellobion* in aures, et *lobos* extremam partem aurium. *Pintian.*

Vulneribus tonstrinarum] Quæ in tonsorum officinis recentia tractantur, vel tondendo radendoque fiunt. *Dalec.*

Æsypum cum myrrha calidum penicillo illitum] Rectius in nostro apographo, *specillo illitum*. *Pintian.*

Æsypum cum myrrha calidum penicillo illitum] Voss. *specillo inlitum*. Paulo post: 'specillo demisso in dextram partem si dexter oculus curretur.' VII. 53. 'C. Julius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens.' XXXII. 7. 'Hujus corporis humorem specillis derasum claritatem oculis inunctis narrare afferre.' Ubi restituit Sigism. Gelenius. Ut et hoc loco *Pintianus*. *Gronov.*

Duabus sextis denarii e stibi] Scrupulo uno, si pro drachma denarium pendimus. *Dalec.*

Apollonius Pitaneus] Est autem Pitane *Æolidis* oppidum in Asia; nam ut *Tyanæi* testimonio *Plinius* utatur, temporum ratio vix patitur. Ad hoc non memorantur ulla *Apollonii Tyanæi* in hoc genere scripta. *Gelen.*

Item albugines oculorum] Postrema dictio desideratur in scripto codice: recte; præcessit enim paulo ante. *Pintian.*

Cum Attico melle cinis et adeps soricis combusti] Voss. *soricis cum stibi tritus lacrimosis oculis plurimum confert*. Itaque sequitur statim: *Stibis quid sit, dicemus in metallis*. Sic enim legendum: non, *stibi, quod quid sit*; non, et *stibi, quod quid sit*: Voss. *stibis quid est*. *Pintiani* quoque, *quid est*. Supra, 'additis duabus sextis denarii e stibi.' Infra, 'pro stibi ad scabrias.' Sic Ms. non 'stibio.' XXXIII. 6. 'alii stibi, alii alabastrum.' Sic iterum Ms. non 'stibium.' Acad. *cinis helecni lacrimosis*. Gud. *cinis alipesni tritus lacr.* Andeg. *cinis alipesii tritus*. Men. *cinis allipesin tri-*

tus. *Gronov.*

Sic et solatis prosunt] Quibus ex insolatu ephelides faciem et os maculant. *Dalec.*

Sed et solatis prosunt] Acad. *sed et solatis i. correptis prosunt*. Vossiani tres et Gud. *sed et solatis, id est, sole correptis, prosunt*. Et censeo prorsus *Plinii* esse, non interpretis, ut putare possis. *Gronov.*

Manna una] Mica, id est, grano. *χόνδρον λιβάνου* Archigines dicit apud Galenum κατὰ τόπους, lib. III. *Dalec.*

Et stomachi totiusque, &c.] Quid si legas: *et stomachi totiusque corporis temperiem, ac seras ætates, &c.* ut sit quod *Dioscorides* ait, *μακρογῆρος γίνεσθαι τοὺς ἐσθλοὺς, qui rescuntur, longam senectutem agere*. Idem.

Humor] Earum venenarum in folliculis reconditum ad dentium radicem. Idem.

Pane colligunt] Tritas et orobi farina exceptas colligunt, ac pastillos formant. *Galenus de Theriaca*. Id.

De felle non audacter suaserim] Chiff. et Voss. *audaciter*, quod et *Livio Senecæ*que e Mss. restitimus. Gud. et Menap. *non daticiter*. Andegav. *non dactiter*. *Gronov.*

Pediculos e toto, &c.] *Dioscorides* scribit quosdam putare viperarum esu pediculos procreari: id autem esse falsum. *Dalec.*

Utilissime oculos inungunt. Itemque adeps anserinus] Utilissime oculos inungit item adeps anserinus, in vetusto codice. *Pintian.*

Item in gallinacci felle alligato ad argema] Verbum alligato superfluit ex eodem; et paulo post illini, non illinendum. Idem.

Per se vero ad claritatem, dorcados (*Hippocratis ut putant*) auctoritate adjicitur quod, &c.] Brevius in eodem: *per se vero ad claritatem*. *Hippocratis* putant auctoritate adjici quod, &c. et paulo post mutato ordine: *columbarum, pulumbium, turturum*. Idem.

Quoniam suo calore utilior est] Imo quoniam in aliis partibus venæ non sic detectæ et nudæ sunt. *Dalec.*

Accipitrum generis] Nempe tinnunculum, de quo vide x. 37. *Idem.*

Ac lapillos qui vocantur cinædia] In cinædi piscis cerebro inventos. xxxvii. 10. *Idem.*

Et una in vitreo vase annulos includunt] Vossianus manu prima anellos. Gronov.

Ad scabritias] Genarum, τὰ τῶν βλεφάρων τραχώματα. *Dalec.*

Erutis] Imo potius confossis. *Id.*

Imposita per frontem ad duo tempora, ita ut a puero, &c.] Tria amplius verba habet nostrum apographon: *Imposita per frontem ad duo tempora, in splenio aliquo, ita ut a puero, &c.* Pintian.

Sed is etiam, cui crassissimum textum est] In Vossiano abest a fronte τὸ sed; neque ulla ejus est necessitas. Alii quatuor, *Sed jam cujus.* Gronov.

Scarabæi viridis natura] Is est aut hyprestis aut scarabæus longipes. *Dalec.*

Ursos ægros hoc cibo sanari] Supra viii. 27. Ælianus de Animal. vi. 3. *Idem.*

Strigili] Instrumenti loco strigil fuit, quod ἀτεργχύτην Græci vocant. *Idem.*

Oniscum Græci vocant] Confundit oniscorum historiam cum descriptione millepedæ, ὀνίσκος, πολύπους τι ζωῦφιον Suidæ et Gal. κατὰ τόπους, lib. iii. quibusdam κουβαρίς et τύλος, a callosa et compactili ente, Latinis multipeda, enrio, porcellio. At millepeda, sive centipeda, μυριάπους interpreti Nicandri in Theriacis, γούλος Suidæ, Collemellæ eruca hirsuta est, quæ olera et vites rodit. Millepeda etiam scolopendra dicitur. Vide quod annotatum est supra xxiii. 1. et xxii. 25. et xx. 2. *Idem.*

Sanat aurium dolores] Aurium doloribus cum rosaceo triti et cocti medentur porcelliones, se in pilæ rotunditatem convolventes, et conglu-

bantes, quos multipedas etiam vocant; non autem millepedæ, quod auctor quispiam fide dignus tradiderit. *Idem.*

Sepa Græci vocant] A sepe scolopendra diversissima est. Fallitur Plinius. *Idem.*

Hanc tritam una cum rosaceo, &c.] Ad erosos dentes cum rosaceo calfactam auribus instillari, et dentium cavernæ indi, præcipit Archigenes κατὰ τόπους. *Idem.*

Molles] Molles, insecta sunt oblonga et teretia, colore subnubra. Reperiuntur in saccis, et arcis farinariis. Avidissime Insciniæ iis vescuntur, illarumque esu a morbis familiaribus liberantur. σιτοφάγους quidam eas vocant, quod farina nutrantur. Dioscor. ii. 38. ἐν ἀρτοκοπέοις εὕρισκομένα appellat. μυλικοί, sive μύλοικοι, quæ et μυλακρίδες, sive μυλακρίδαι, et μυλαβρίδες, et Hesychio μυλακρίαι, scarabæis sive cicadis similes, in moletrinis et pistrinis gignuntur, colore quidem nigro, sed ob farinam conspersam albicantes. *Fatidæ* Græcis, βδέουσαι, quasi βδελυκταί, vel βδελυττόμεναι, abominandæ, in aggeribus terrenis et apricis inveniuntur, cimum modo putidæ. *Idem.*

Has capite detracto attritas, lepias sanasse, Musa et Picton in exemplis reliquerunt] In archetypo nostro: *His capite detracto attritas lepras sanasse Muscam pycten in exemplis reliquerunt.* Forte legendum attritis lepra. Etsi magis fere placet impressa lectio. Pintian.

Musa et Picton in exemplis reliquerunt] Acad. museam pictam. Voss. duo et Gud. muscam pycten. Pintiani codex, muscum picten. Optimus: *Musa cum picten in exemplis rel.* Forte, *Musa cum Pitaneo in exemplis reliquerunt;* nam in auctoribus, quos hoc libro se sequutum tradit in primo, 'Apollonius Pitaneus;' et appellatur idem supra hoc ipso capite: 'Musa cum Pitaneo reliquerunt;'

ut apud Livium 'ipse dux cum aliquot principibus capiuntur,' XXI. 60. Gronov.

Detractis pedibus et pennis] Sic An-

dromachus lib. III. κατὰ τόπους Galeni, et Archigenes lib. V. laudant σίλφας ἀνευ πτερῶν. Dalec.

LIBER XXX.

CAP. I. *De origine Magicæ artis, quando, et a quibus caperit, et a quibus celebrata fuerit, et reliquæ ex animilibus medicinæ.*

In paucis tamen digna res est, de qua plura dicantur] Tria prima verba superioribus assuenda sunt: reliqua sic lege, *Digna res de qua mira dicantur.* Pintian.

A Zoroastre] Eum primum Bactrianis imperasse credunt, temporibus Nemroth. Quidam Zoroastrem Abrahamum fuisse contendunt. Dalec.

Sex millibus annorum, &c.] In annorum supputatione Plinius fallitur. Plutarcho de Iside et Osir. is bello Trojano antiquior fuit annis sexcentum. Idem.

Protæa] Oceani et Thetidis filium, vaticinandi peritissimum, phocarum et piscium marinarum pastorem. Fuisse regem Ægypti narrat Herodotus, Menelaoque uxorem, Paridi ad se vi tempestatum appulso et diversato ereptam, cum universis opibus restituisse. Homerus Odys. refert eum subinde alias atque alias formas assumpsisse prout libuisset. Hujus mutabilitatis causam Diodorus refert ad Ægyptiorum principum consuetudinem, qui ornatus et majestatis gratia, tauri, leonis, draconis capite, arboribus, igne, et aliis hoc genus insignibus ornarentur. Idem.

Sirenum cantus] Parthenopes, Ligyæ, Leucosiæ, filiarum Calliopes et

Acheloi, de quibus Homer. Odys. M. Idem.

Telmessus] Ad fines Lyciæ positam v. 27. celebrem sacerdotum collegio. Idem.

Alienæ gentis] Magos enim Persæ suos sapientes vocant. Idem.

Quarum cognomen diu obtinuit in nostro orbe alienæ gentis] Voss. et Cliflet. *aliena gente.* Pintiani, *aliena genti.* Scribe, in *nostro orbe alienigena.* Sic Valerius Maximus VII. 3. 'Alienigenæ religionis insignibus.' Florus II. 18. 'Indigenam ex frumento potio-nem.' Gellius II. 34. 'Neque vino alienigena, sed patrio usurus.' Gron.

Literarum subtilitati sine æmulo genitus] *Soccorum salibus*, vel aliquid simile, substituendum videtur in locum illorum verborum, *literarum subtilitati.* Pint. Alii leg. *subtilitatibus*, alii *futilitati.*

Literarum subtilitati sine æmulo genitus] Dignissimum præconium ipsarum Athenarum, quæ docuerunt omnia, doctore: quod cum Pintianus *soccorum salibus* vel aliquo simili mutandum censet, suam et literarum subtilitatem ejurat. Si qui fuerunt autem, qui *futilitati* Plinium scripsisse vel per somnium cogitarunt, ipsi fuitiles insanum in modum æstimari voluere. Gronov.

Fæminarum detrahentium Lunam] Apparatus veneficarum Thessalarum describitur apud Apul. et, ut ille ait,

feralis officina, Asini lib. 111. 'Omne genus aromata, ignorabiliter laminæ literatæ: infelicium navium durantes clavi: defletorum et sepulchorum cadaverum exposita multa ad modicum membra, hic nares et digiti, illic carnosus clavi pendentium, sive suspensio necatorum: alibi trucidatorum servatus eror, et extorta dentibus ferarum trunca calvaria. His videlicet comparatis, ac decantatis fibris (pendum) spirantibus, vario laticè litabant nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano, mulso etiam libantes,' &c. *Dalec.*

E propinquo] Proximis seculis. *Id.*

E propinquo primum intulisse ad vicina usque superstitiones ac medicinæ] Voss. *e propinquorum primum pertulisse ad vicina usque superst. ac medicinæ protractum*; ut et Chiffletianus fere. Forsan: *e propinquo eam primum protulisse ad vicinam usque superstitionem a medicina protractum.* Gronov.

Si non expers sedes ejus tota Thrace magices fuisset] In vetusto codice, *Si non ex Perside se vis tota in Thracen magices tulisset*; rectius; nam ex Perside ortam magicem ipse circa finem capituli asserit: 'Tantis caerimoniis ut dedisse Persis videri possit.' *Pint.*

Commentatus de ea Osthanes] Cyprianus de Idolis: 'Et magis inde est (a dæmonibus) ad pernicioſa vel ludicra potentatus, quorum tamen præcipuus Osthanes formam Dei veri negat conspici posse,' &c. *Dalec.*

Primus exstat, ut equidem invenio commentatus de ea] Voss. primum quod exstat ut equidem invenio commentatus est de ea Osthanes Xerxen regem invenio ex Persarum bello. Forte: Primum, quod exstat, ut equidem invenio, commentatus est de ea Osthanes, Xerxen regem, ingenio rex Persarum, bello, quod is Græciæ intulit, comitatus: ac velut semina artis portentosæ sparsit, obiter infecto, quacumque commoverat, mundo. Osthane vocat ingenio regem Persarum velut sapientissimum inter Per-

sas. Juvat hactenus Pintianus, quod affert e libro suo: *Primus quod exstat ut eq. inv. commentatus est.* Gronov.

Dardanum e Phœnice illustravit] Colum. lib. x. 'Dardaniæ veniant artes,' id est, magicæ, ab hoc Dardano, cujus commentariis perlectis doctissimus evasit Democritus. Apuleius, vel ipse Dardanus, vel quicumque alius post Zoroastrem. Euseb. *προπαράσκ.* lib. 11. *εἶπε ὁ Δάρδανος ὁ μύθους θεῶν καταδιδάξας τὰ μυστήρια.* Brod. 1v. 10. *Idem.*

Voluminibus Dardani in sepulchrum ejus petitis] Scribend. reor, *Voluminibus Dardani in Cyprum petitis*, ut pronomen ejus superfluat; alioquin non erit quo referre possimus, quod non multo infra sequitur, *tanto recentior est Cypria.* Pintian.

A Mose, et Janne, et Jotape, &c.] Is Janneſ et in thaumaturgia antagonista Mosi fuit coram Pharaone, quod in Paulinis epistolis legitimus, magus insignis: quo factum opinor, ut Plinius Mosem quoque similiter magum fuisse putaverit. *Gelen.*

Tanto recentior est Cypria] Hanc quidam intelligunt Christianismum, expositum Cyprii a Divo Barnaba. Quidam Paphiæ Veneris sacerdotes. *Dalec.*

Homo immolaretur] Vide quæ adnotata sunt in xxxvi. 5. *Idem.*

Palamque in tempus illud sacra prodigiosa celebrata] Hoc a Gelenio est. Academicus, *palamque in tempus sinit sacra.* Gud. et duo Vossiani, *palamque in tempus sili ut sacra.* Sed Chifflet. et Voss. princeps, *palamque fit in tempus sili ut sacro prodigioso celebratio.* Hinc in olim vulgatis etiam illud sinit. Sed legendum: *palamque fit in tempus id licita sacri prodigiosi celebratio.* Neque fert aliud, quod sequitur: 'Gallias utique possedit:' nempe vel sacrum prodigiosum vel celebratio sacri prodigiosi. Gronov.

Britannia hodieque eam attonite celebrat] Aptius in nostro exemplari, *attonita celebrat.* Pintian.

CAP. II. *De speciebus Magiæ, Neronisque et Magorum detestatio.*

Aliaque non patiente mundo. Immen- sum et indubitatum exemplum est falsæ artis, &c.] Verbum *immensum* cum minore littera scriptum præcedentibus annectendum videtur; reliqua sic, ut reor, commodius legentur: *Alioquin non capiente mundo immensum. Indubitatum exemplum est, &c.* nam conjunctio et non est in Codice antiquo. *Pintian.*

Lentiginem habentibus non obsequi numina, ut cerni non possint, forte hoc in illo, &c.] Scribe: *Lentiginem habentibus non obsequi numina aut cerni. Num obstitit forte hoc in illo?* ex nostro apographo. *Idem.*

Forte hoc in illo] Suetonius in *Nerone* cap. 51. *Dalec.*

Non obsequi numina, ut cerni non possint. Forte hoc in illo] Quanto expeditius Vossianus: *veluti lentiginem habentibus non obsequi numina aut cerni. Obstet forte hoc in illo.* Duo alii et Gnd. confirmant hæc, ut præferant, aut *cerni.* Juvat in parte *Pintiani* codex; sed nimium est illud: *Num obstitit hoc forte in illo?* *Gronov.*

Nam hominem immolare gratissimum] Melius, *Nam hominem immolare gratissimum.* *Pintian.*

Nam hominem immolare etiam gratissimum] Voss. ut Chifflet. *homines. Particula nam* offendit non alios modo, sed etiam *Pintianum.* *Injuria, est enim ejus usus, qualem notavimus ad Livium* xxix. 8. Neque aliter ipse *Plinius* hoc libro cap. 11. 'Nam muris cerebrum dare potui ex aqua, aut cinerem mustelæ, vel etiam inveteratas erinacei carnes, quis possit fuerenti, etiamsi sit forte medicina?' *Gronov.*

Qua patria quibusque, &c.] Apud *Gellium* iii. 11. *Varro:* 'Ἐπὶ πόλεις διερίζουσιν περὶ ῥίζαν Ὀμήρου, Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφών, Σαλαμὴν, Χίος, Ἀργος, Ἀθήναι.' *Capella* *Homeri* candida hoc tumulum indicat: *Quod ara Ietæ*

mortuo faciunt sacra.' Versus hos longa oratione *Magius* exponit iii.

1. *Constat in Io insula extremum diem obiisse, ut tradit Halicarnas. ἀσθενία καὶ μαλακία, languore et imbecillitate virium:* ut alii, mærore, quod a piscatoribus ænigma hoc propositum solvere non potuisset: 'Ὅσσα ἔλομεν λιπόμεθα, ὃ δ' οὐχ ἔλομεν φερόμεθα. *Ejus sepulchro Ietæ versus hos insculpserunt:* 'Ἐνθάδε τὴν ἱερὰν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει, Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῶν Ὀμηρον. *Cumanis et Ionibus τυφλοὺς δμήρους dici, Plutarchus auctor est. Magius.*

CAP. III. *De Tulpis, et reliquæ medicinæ per morbos digestæ in animatibus, quorum genera placida sunt, aut fera.*

Infusique auriculæ cujus e parte doleant] Omnes quinque, *cujus a parte.* Ut *Planto:* 'A morbo valui, ab animo æger fui.' Contra xxii. 22. 'Infunditur a contraria aure in dolore dentium.' *Gronov.*

In aceto scillite decocti.] Scyllitico in nostro exemplari, non scillite: recte; nam vino, quod Græce masculini est sexus, convenit hæc terminatio in es. Acetum vero cum sit et Latine et Græce neutrius, non scilliten dixerim, sed scylliticum. *Pintian.*

CAP. IV. *Quomodo commendetur os, et contra maculas faciei, et ad fucium vitia.*

Ferventia] Acris et fervidi humoris defluxus. *Ferventia* oris ulcera ἄφθας vocant. *Dalec.*

Asperrium habetur] Amarore ingratum, quoniam e buxi flore apes colligunt. *Idem.*

Minuta] Vide cap. 6. et 14. *hujus libri. Idem.*

Herculneas appellatas] Aliis majores, grandiores, atriores. *Idem.*

Buprestis] Buprestis et silvestris oleris genus est, de quo supra xxii. 22. *Idem.*

Si quis nares murinas] Emenda, *Murinas.* *Vide Reines. Var. Lect.* iii.

15. p. 585. et 586.

[*Cochleæ* : coqui debent in lacte] Cor-rigo *cochleæ* : coqui debent in lotæ, ex apographo nostro : sic infra cap. 6. 'Est qui cochleis illotis protropum infundat.' *Pintian*.

[*Terreno conteri*] Quod in illarum extre-ma parte cænosum conspicitur ac veluti lutosum. *Idem*.

[*Et in iis smegma earum*] Tria prima verba desiderantur in vetusto codice. *Idem*.

[*Figura nidorum eas deprehendit*] Nam aliæ, quas apodas vocant, in parietum fissuris ova ponunt, nec ni-dos extruunt. *Dalec*.

[*Surculus vitis adalligatus*] Vossiani ambo, *vilicis* : cap. 6. 'pulmo vultu-rinus vitigineis lignis combustus.' *Gronov*.

CAP. V. *Ad strumas exulceratas, ad humerorum et præcordiorum dolores*.

[*Non tamen sectis admoretur*] Si ul-cus manufactum fuerit tentante chir-urgo illas exscindere. *Dalec*.

[*Tauri vocantur scarabæi terrestres*] Κάραβοι, vel σκαράβοι. *Arist. Hist. v. 19. vulgo Cerfs volants. Idem*.

[*Similes*] Colore, non magnitudine, aut figura corporis. *Idem*.

[*Nomen cornicula dedere*] Vide post-hac cap. 11. proximum. *Idem*.

[*Aliqui vero circumligant eas lino*] Pau-lus III. 26. ex auctoritate Galeni vult linum infectum esse purpura, idque valere ait ad *παρίσθμια, καὶ ὅσα πρὸς τράχηλον*. *Idem*.

[*Ne sint male hirsutæ*] *Alæ*, ut puto ; sic enim tres Vossiani *Gudianusque*, et ibi stabulatur sacer hircus. *Acad-emicus et Pintiani, halæ. xxxi. 10. 'Alarm virus ex aqua quotidiano fotu.'* *Gronov*.

[*E testiculis agnorum qui castrantur*] Voss. *cum castrantur*. *Idem*.

[*Præcordia vocamus*] Τῶν σπλάγχων significationem *Plinius* potius, quam τῶν ὑποχονδρίων, reddidit. *Dalec*.

[*Quos Melitaos vocamus*] A *Melita* Illyrici maris insula, quam vulgo *Me-*

leda nuncupant. *Idem*.

CAP. VI. *De pulmonum ritiis, jecoris et sanguinis rejectionibus*.

[*Laudatissimæ autem sunt Africanæ, ex his Solitanæ : Astypalaicæ, et Siculo*] Quosdam *exin Olitanæ*, aut etiam *Solitanæ* legere, notat *Hermolans*. Ex *Chifflet*, quoque et *Vet.* notant : *exin Solitanæ, Astyp. et Sicula*. Voss. *exis-olitanæ astypalacicæ et ne Sicula*. Scribe : *ex his Iolitanæ : Astypalaicæ, Ætnææ Sicula modicæ*. Ut non tan-tum *Africanas* dicit, sed etiam *Iolitanas* in *Africa*, sic non modo *Sicu-las*, sed etiam *Ætnæas*. Nota Ἰῶλα Κασάρεια. *Mela* I. 6. 'Iol ad mare, aliquando ignobilis ; nunc quia *Jubæ* regia fuit, et quod *Cæsarea* vocatur, illustris.' Sic igitur et legendum IX. 56. 'Africanæ quibus fecunditas ; Iolitanæ, quibus nobilitas.' Ut et apud *Varronem de Re Rust. III. 14. 'Ex Africa, quæ vocantur Iolitanæ.'* Ubi 'solitannæ' reddiderunt. *Gud.* 'ex his olitanæ' manu prima ; ut et Voss. duo alii. *Gronov*.

[*Silvestres*] In cochleario minime clausas, aut pastas. *Altiles* esse, et saginari, vide apud *Varronem III. 14. Dalec*.

[*Nec non silvestres stomacho inutiles, alrum solvunt*] Observant in V. deesse τὰ nec non ; in *Chifflet*. autem esse utiles, quod affirmant omnes nostri. Optime præcipuus : *nec silvestres sto-macho utiles, alrum solvunt*. Nam τὸ nec dissolvendum in et non ; quasi esset : et silvestres, non utiles stomacho, alrum solvunt. *Gronov*.

[*Efficacissimæ tamen in dolore stomachi. Laudatiores traduntur*] Voss. *efficacis-simæ si in dolore stomachii plaudatis traduntur*. Forte : tamen in dolore stomachi fluentis traduntur. Passim memini 'functionum stomachi.' *Idem*.

[*Quæcunque vitæ cum aceto devorata*] Non vitæ in antiquo codice, sed rite : scribendum puto *tritæ* ; nam et tritas aliquot in medicina usus habere tra-dit *Dioscor. lib. II. Pintian*.

Aceratæ vocantur] *Aceratæ cochleæ*, aceris modo virgatæ et discurrentibus lincis maculosæ; vel tam exiguis et brevibus corniculis, ut fere nulla videri possint: *ἄνευ τῶν κεράτων*. Quidam legunt *ceratæ*, nempe cerei coloris. 'Cochleas rubras' vulgus appellat. *Dalec.*

Viverra porcelli modo inassuta] *Viverrula*, forma diminutiva, in apographo nostro. *Pintian.*

Omne enim vas earum nigrescit contactu] Pronomen earum non agnoscit vetus codex. *Idem.*

Quidam torrent ex his sextarium] Dele duo illa verba ex his, ex eodem. *Idem.*

Est animal locustæ simile sine pennis] Omnes quinque, *Esse*; deinde *Vossiani* duo, *vocetur*; et non habeat aliqui *arbitrantur*; ut et *Gudianus* ac *Men. Acad.* non habeat aliqui vero *arbitrantur*; denique *Voss.* ut et *Pintiani* et *Chifflet.* nec pauci auctores hoc esse quod grylli vocentur; *Acad. Gud. Voss.* alii duo: nec pauciores hoc esse quod grylli vocentur. *Lege: Esse animal locustæ simile sine pennis, quod troxalis Græce vocetur, Latinum nomen non habeat, aliqui arbitrantur; nec pauci auctores, hos esse, qui grylli vocentur. Gronov.*

Ut aliqui arbitrantur: nec pauciores hoc esse] In eodem: aliqui arbitrantur, nec pauci auctores hoc esse, &c. *Pintian.*

Protopum infundat] *Primarium*, quod in lacum sponte fluit, minime tortivum. *Dalec.*

Quidam recentem superallegant. Alii duorum dierum] *Voss. superinligant alii duum dierum*, ut et *Chifflet. Duum* et *Pintianns.* Sed et *Andeg.* qui etiam *superillegant* cum *Men. Acad. Gud.* Mirum vero quod optimus etiam dant arenanti, pro dant ignoranti. *Gronov.* CAP. VII. *Ad dysentericos, et ventris mala, remedia.*

Vel si in alio, &c.] Leg. Vel cum tu-

bulo stanno linitur, &c.] Nempe fistula e stanno parata sedi infunditur, præcipue in teinismo, ut intestini pars extrema eo sublinatur. Dalec.

Membrana gallin] *Ventriculi. Idem.*

Abstineri autem a frugibus ante et gallinam] *Lego Abstineri*; ut *xxix. 6.* 'gallinaceusque si inclusus abstinetur die ac nocte, pari inedia ejus qui doleat.' Nec vero aliter scripti. *Gronov.*

Curo palumbi in aceto decocta] *Voss. palumbis.* Et mox, 'palumbis ferus e posca decoctus.' Et c. 15. 'circumlati palumbe.' Cap. 8. 'in palumbium ventriculo inveniantur.' Cap. 11. 'Cinis palmarum aut intera-
neorum palumbis.' *Idem.*

Icos appellatur] Dolor, aut inflammatio gracilioris intestini. *Dalec.*

Maciem enim facit] Emaciat, immodica facultate discutiendi. *Idem.*

Tormina sanat lien ovium tostus] Verbum sanat nec est in apographo nostro, neque videtur esse necessarium. *Pintian.*

Apodes ex vino] *Hirundines grandiores. Dalec.*

Colo liberatus est] Coli dolore. *Id.*

Transire vim morbi] *Supra cap. 5. ultimo hujus libri. Idem.*

Per pedes fluentem haurire sustineat] Cum ii sordidi abluuntur. Eadem aqua laudatur ad arcendam lippitudinem *xxviii. 4. Idem.*

CAP. VIII. *Ad calculos et vesicæ dolores, testiumque et inguinum tumores, et ad panos.*

Vel cochleas decoctas uti suspiriosis] *Scribe, ut in suspiriosis, ex apographo. Pintian.*

Vesica] *Ventre, aut potius ingluvie.* Urinaria enim vesica gallinacei carent. *Dalec.*

In faba sumi] Cum fabæ lomento. *Idem.*

Millipedam oniscon bibisse] *Millipedam dicere debuit. Vide l. xxix, cap. ult. Idem.*

Procidentia alvi succus cochlearum punctis evocatus illita depellit] *Procidentium*, accusandi casu, in antiquo codice. *Pintian.*

Procidentia alvi succus cochlearum] Quinque nostri, *Procidentia ibi succus cochlearum*; quod et nescio quo ex Ms. ad marginem notatum. Ita scripsit Plinius. *Ibi*, puta in sede, cujus de vitiis agere cœperat. Et sic paullo post: *Tetris ibi ulceribus*. Cap. 12. 'Si in verendis sic cæterisque ibi ulceribus.' *Gronov.*

Si decadat testium alter] *Turpiter* propendeat, et demittatur veluti laxatus. *Dalec.*

Cochleæ latæ, parvæ, contritæ ex aceto, vel cinis ejus] Scribe ex apographo nostro: *Cochleæ latæ, parvæ, contritæ ex aceto. Senectus anguium ex aceto vel cinis ejus.* *Pintian.*

Contritæ ex aceto vel cinis ejus] Ex vet. advocant earum. Sed Voss. *Cochleæ parvæ latæ contritæ ex aceto, senectus anguium ex aceto vel cinis ejus.* Sic paullo superius: 'Canini capitis cinis, senecta serpentis ex aceto.' Et passim: 'Cochleæ minutæ latæ contritæ illitæ' c. 13. Invenies et apud *Pintianum*. *Gronov.*

Cochleæ nudæ, quas in Africa gigni diximus, tritæ] Voss. *tritæ*. Numquid *striatæ*? Sed verius *aceratæ*, ut cap. 6. 'Præterea quæ aceratæ vocantur:' ubi Voss. 'eueratæ:' sed primo E supra scriptum A. Monstrat ἀκέρατοι. *Idem.*

Resolunt] Resolvuntur; sponte abscedunt, nec amplius hærent. *Dal.*

CAP. IX. *Ad podagras et articulorum dolores.*

Sal] Sal is est, quem multis aliis locis viperinum vocat. *Idem.*

Sanguinent] In utroque manuscrip. exempl. legitur *sanguinem*. In antiquissimo codice scriptum fuisse puto, *sanguine tum*; nempe vel contracta scriptura, vel deletis literis, et dormitantem aut ignarum scribam ex iis

notis effecisse *sanguinem*; cum legendum fuerit: *Et si pedes sanguine tumcant*. Apud *Quintilianum* in declamationibus aliquoties legimus 'sanguinantes,' pro sanguine manantes, et crnore perfusos. 'Sanguinantes pedes' quidam exponunt, gangræna, carcinomate, sordidis et malignis ulceribus tentatos cum sanguinis effluxu. Talibus urtica prodest, et peculiari vi sanguinem manantem sistit, præsertim e naribus. Sed is morbus plurimum differt a podagra, de qua hic agitur. *Idem.*

Subluxiem] τὴν παρωνυχίαν. *Columel.* vii. 5. de ove id usurpat. In homine is morbus est, cum sub ungue, cocta inflammatione, sanies alba colligitur; quod sæpe mulieribus accidit, dum inter consuendum se acu pungunt. *Vulgus* vocat *un Pissechien*. *Paronychæ* genus id mitius est, ac minus dolore vexat, nec primum articulum digiti corrumpit. Quidam *reduvias*, τὰ πτερόγια, falso interpretantur. *Dalec.*

CAP. X. *Remedia adversus morbos toti corpori.*

Maledictum translutum] *Criminis* notam et probum. *Stellionatus* crimen id est, cum aliquid per dolum et imposturam fit. *Ulpian.* De eo multa ex *Capro* grammatico *Cnjacius* Observat. x. 26. *Theophr.* de *Invidis* Animalibus. *Idem.*

Est autem in locis ostiorum fenestrarumque] Scribendum *loricis*, non *locis*, ex vetusto exemplari. *Pintian.*

Eadem omnia prædicantur ex viverra] Vult eadem esse remedia e silvestri mustela, *viverra* appellata, quæ jam e domestica monstravit. *Gelen.*

Cochlearum cinis addito semine lini et urticæ cum melle inunctos sanat] *Legō*, *Cochlearum cinis adjecto semine lini et urticæ cum melle linctu sanat*, ex apographo nostro. *Pintian.*

Lapillum dare] *Pullo*, quem excluderint, tanquam omnium morborum

remedium. *Dalec.*

Quod si pullus is detur incipienti in cibo, quem primum peperit, cum quis primum, &c.] Paucioribus verbis nostrum exemplar: *Quod si pullus is detur cum primum tentatus sit, liberatur eo malo.* Pintian.

CAP. XI. *Contra morbum regium, et phreneticos, et contra febres et hydro-picos.*

Aris icterus] Aëtius x. 17. morbum hunc non ab ave dictum vult, sed ab oculis icetidis, seu viverræ, auricoloribus. *Dalec.*

Nam non modo muris cerebrum dare potui ex aqua aut cinerem mustelæ, aut etiam inveteratas herinacei carnes] Brevius in vetusto codice: *Nam muris cerebrum dare potui ex aqua, aut cinerem mustelæ, vel etiam inveteratas, &c.* Pintian.

Quod totum abdicandum paucis exemplaribus docebo] Scribe, *Quod totum abdicandum paucis e pluribus docebo, ex eodem.* *Idem.*

Radiis] Digitis in aversa parte pedis extantibus. *Dalec.*

Olfactoriis] Ptarmicis, quæ sternutamenta cient. *Idem.*

Clinicæ] Quæ ægris in lecto decumbentibus adhibetur, ratione victus, medicamentis, manus opera. *Idem.*

Pulverem in quo se accipiter volutaverit] Voss. *pulverem, ubi se accipiter volutaverit.* Gronov.

Ægypti magna pars scarabæos, &c.] Vide supra c. 5. hujus lib. Plutarch. Porph. Horus, aliam præterea ejus venerationis causam reddunt, quod mares sint omnes scarabæi, nulla fœmina. Hinc jocus Ansonii in masculæ Veneris sectatorem: 'Perversæ Veneris postico vulnere fossor, Lucilli vatis subulo, pullopremo, Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus, Non caper, aut aries, sed scarabæus erit.' Rhodig. viii. 5. Clemens Hypotyposeon vi. homines voluptatibus impensius deditos, et immersos, ac ebrios, tanquam cantharos in ster-

core volutari scribit. *Dalec.*

Cui sunt cornicula reflexa] Taurum supra vocavit cap. 5. hujus libri. *Idem.*

Condat] Humo sepeliat et defodiat. *Idem.*

Phrygianion] Fortassis animal, quod paulo antehac vocavit verniculum e frutetis lanuginosum: *φρύγιον, frutex.* Quidam legunt *phrynion*; putantque animal id notissimum a Chrysippo fusius expositum non fuisse, et Plinium exemplari vitioso deceptum. *Idem.*

Si cujusquam cura efficacior esset ad inquirendum] Chiff. *inquerendas.* Voss. *si cujus cura efficacior esset inquirendus: lege, inquirentis.* Gronov.

Cum ipso specu toto resina, &c.] In antiquo exemplari, *cum ipsa in spleno toto resina, &c.* Forte legendum *splenio*, non *spleno*. Verba item illa quæ statim ante præcedunt, *quoniam miseria spei delectat*, Pliniana non puto. *Pintian.*

Tela cum ipso specu toto resina ceraque imposita] Acad. *licum vocant delatum ipsos plene toto resine cereque inposita.* Gnd. et Menap. *licum vocant de lacu ipsos plene toto resina cereque inposita.* Andegav. *licum vocant delacum ipsos plene toto resine cereque inposita.* Annosior: *lycum vocant tela cum ipso in splenetoto resine cereque inposita.* Scribe: *quoniam miseria copia spei delectat, anne aranei, quem tycon vocant, tela cum ipso, in splenio resinae ceraque, imposita utrisque temporibus et fronti prosit; vel, in splenio cum resina ceraque.* Cum ipso, nempe araneo. In splenio, ut xxix. 6. 'Aranei muscarii tela, et præcipue splennæ ipsa, imposita per frontem ad duo tempora in splenio aliquo,' &c. 'mirabiliter epiphoris mederi dicuntur.' Sic enim ibi Chifflet. et Vossianus. Andeg. etsi corruptus, tamen egregie firmans verum: 'Aranei muscarii tela et præcipue splennæ ipsa imposita per frontem ad duo tempora in speleo aquilo:

et præcipue spelunca ipsa imposita per frontem ad duo tempora in speleo aquile ita ut a puero,' &c. Unus per errorem duorum codicum vice fungitur. Menap. quoque: 'ad duo tempora in speleo aquile.' Martialis: 'numerosa linunt stellantem splenia frontem.' Sic et fere Pintianus; sed male pro non Plinianis delet, quæ corrigenda erant. Gronov.

Vomitur quoque canum illitus ventri] F. illitos ventri aquam trahere promittitur. Idem.

CAP. XII. Ad ignem sacrum, ad carbunculos, furunculos, ambusta, nervorumque contractiones.

Tubera et quæcumque molliri opus sit] Emolliri in antiquo codice, non molliri; et infra paulo circumdatus, non circumdatus. Pintian.

Ut terram nec postea attingat] Alii, non postea. Voss. ne postea. Cicero Famil. Epist. XIII. 54. 'Operamque des, quod fides tua patietur, ut socrus adolescentis rea ne fiat.' SC. de philosophis et rhetoribus apud Suetonium: 'uti Romæ ne essent.' Dein, totiens expumentibus medente et cujus medebitur, non eo cui. Et censeo dictum, ut 'agrestium Regnavit populorum.' Alioqui posses, cui is medebitur. Andeg. jam defecerat in illis, 'Tubera et quæcumque molliri opus sit efficacis,' usque ad capitis sequentis, 'muris cum melle aut cum vermium terrenorum qui et ossa extrahit.' Gronov.

Nervorum nodis medetur capitis viperini cinis] Verbum medetur redundat ex eodem: recte; dictum est enim paulo ante. Pintian.

Nodis] Sic vocat Græcorum τὰ γαγγλία. Dalec.

Nervorum nodis medetur capitis viperini cinis ex oleo Cyprino illitus] Voss. Acad. Gnd. Men. non habent τὸ medetur; quippe quod ex superioribus cit intelligendum. Dein Voss. ut et Chifflet. cinis in oleo cypreo, sine τῷ illitus. Sed et mox, Dolores eorum

amphisbæna mortua adalligata, sine τῷ tollit. Scribe, Dolores eorum; nam et hic intelligendum τὸ medetur. Gronov.

Redurias] Cutis circa radicem unguinum fissæ eminentes laciuias, τὰ τῶν δακτύλων περὺγια. Dalec.

CAP. XIII. Ad sanguinem sistendum et tumores vulnorum, hulcera, vulnera, et alia mala, ex animalibus remedia.

Subductum] In naves attractum. Id.

Terrena] Leg. terrenæ; nam et aquaticæ sunt. Alii nihil mutant: terrenumque exponunt, terram qua oblinitur et lutulenta est illarum testa. Vide et supra cap. 4. proximo alium terreni significatum in cochleis. Idem.

Aranei telæ suppositæ] Dele postremum verbum, ex antiquo codice. Pintian.

Gallinacei cerebellum vel sanguinis profluvia] Melior lectio sanguis, quam sanguinis, ut quædam exemplaria præferunt. Idem.

Item columbinus sanguis] Superfluit sanguis, ex vetere codice. Idem.

Sub testa calefacto] Lege, sub testeo. Est autem testum, vel testacum, sub quo placentæ coquantur. Utitur hac voce Cato quoque cap. 76. Gelen.

Cosses] V. C. Cossi. Vermes ii sunt oblongi, colore cinerei, multis hinc illinc pedibus gradientes, corniculis in capite extantibus: δῆκες. Dalec.

Simblío melle] Quidam, simplici. Ego lego Hyblæo, ab Hybla monte Siciliae. Invenio apud quendam, sed nullius auctoris testimonio, tale mel fieri solitum in Sicilia et Cycladibus insulis. Idem.

Antonius Musa] Fuit quidem is doctus ac facundus plurimum, tum etiam elegantis politique ingenii, quod ostendit et Musæ cognomen ideo tributum. Virg. in Catalectis: 'Cui Venus ante alios, Divi, Divinæque sorores Cuncta, neque indigne, Musa, dedere bona.' Apud Euripid. in Nauplio chorus eadem ratione Pala-

medem τὴν Μοῦσαν vocat: 'Εκάνετ' ἐκάνετε τὰν πάνσοφον, ὦ Δαναοί, τὰν οὐδὲν ἀλλήγουσαν Ἀηδόνα Μοῦσαν. Scalliger.

Antonius Musa medicus cum incidisset] Voss. Antonius quidem medicus cum incidissent insanabilia ulcera; ut et in parte Chifflet. Verbum, ut apud Juvenal. 'Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi.' Gronov.

Recentibus] Recenter excoriatis: conspersis sale, rosis, myrtis, ut in usu est hodie apud medicos. Dalec.

Subinde suffundantur] Rosaceo, aut vino nigro, et austero. Galenus. Idem.

Cum melle aut cum vermium terrenorum cinere] Cum melle aut vermium terrenorum cinere, in apographo nostro. Pintian.

Aut cum vermium terrenorum cinere qui etiam] Voss. arguit νοθείας τὸ cum, item τὸ cinere: deinde habet qui et ossa. Fuit nimirum multo rotundius: nec tardius cinis silvestris muris cum melle aut vermium terrenorum, qui et ossa extrahit. Neque enim cinerem muris silvestris cum melle, aut loco mellis cum verminum terrenorum cinere id præstare vult, sed silvestris muris aut vermium terrenorum cinerem cum melle. Gud. Menap. et Acad. aut cum vermium terrenis qui et ossa. Andeg. ut diximus ad caput præcedens. Gronov.

Ad easdem vitiliginis et muscas, &c.] Vide Reines. Var. Lect. II. 7. pag. 174.

Gallinarum finum candidum servatum] Fimi, non finum, in vetusto codice. Pintian.

CAP. XIV. Ad mulicbria mala medenda, et conceptus maturandos.

In mulicbribus malis] Uteri dolore, strangulatu, distortionem, et cum secundæ morantur. Dalec.

Reficit] Deplet, exhaurit, levat. Idem.

Utriculo mustelino] Vesica. Idem.

Vermes terreni illiti in cervices et scapulas ne nervi dolcant præstant]

Scribe: Vermes terreni illiti ne cervicis scapularumque nervi dolcant præstant, ex vetusto codice. Pintian. Vermes terreni illiti] Ἰούλους vocat Numenius apud Athenæum lib. VII. Καὶ δὲ σύ γε μνήσαιο δελεάτος ὅττι παρ' ἄκρας Δήεις αἰγιαλοῖο γεώλοφα τοὶ μὲν Ἰουλοὶ Κέκληνται, μέλανες, γαιηφάγοι, ἔντερα γαίης. Dalec.

In cervices et scapulas, ne nervi dolcant] Voss. Vermes terreni illiti, ne cervices scapularumque nervi dolcant, præstant. Lege scapularumque, ut voluit Pintianus. Andegav. in cervices scapularumque ne nervi. Gronov.

Gravidis secundas pellunt] Graves, non Gravidis, in vetere codice. Pintian. Gravidis secundas pellunt] Non gravidis quidem, sed puerperis et foetis. Dalec.

Devocant] Devocant Plinius vertit, quod Græci κατασπῶσι. Idem.

Illinuntur alro] Ad inflationes dissipandas. Idem.

Sunt et minutæ longæque] Minutæ albulas vocat Varro III. 14. easque afferri e Reatino ait, ut maximas ex Illyrico. Idem.

Baculus quo anguilla excussa sit] Voss. Baculum; sic XXXII. 10. 'Pulmone marino si confricetur lignum, ardere videtur adeo ut baculum præluceat.' Sic Gelenius, et adfirmant tres Vossiani. Cicero de Finibus lib. II. 'Bacillum aliud est inflexum et incurvatum de industria, aliud ita natum.' Idem Ovidio suo plus semel restituit vir studiis incertum major an meritis in rempublicam, utrisque certe ingens, nec Ovidii magis quam omnium antiquitatis literarum optimus vindex, interpres, æmulator ipse, in aliis fautor, suffragator, testis benevolentissimus, Nicolaus Heinsius. Gronov.

Abortus asperos faciat] In codice vetere, Abortus per os facit. Pintian.

Transgressus abortus asperos faciat] Voss. et fere codex Pint. Ovum corvi cavendum gravidis constat, quoniam transgressis abortum per os facit: præ-

clare. sic x. 12. 'Ore eos parere aut coire vulgus arbitratur: ideoque gravidas, si ederint corvinum ovum, per os partum reddere.' *Transgressis et Chislet. Facit* Gud. et Acad. et Vossiani dno. Gronov.

Custodit adeps anseris] Ne immodice turgeant. *Dalec.*

Stantes mammas servat] Ne flaccescant et corrugentur. *Idem.*

Inclinari] Molles et vietas demitti. *Idem.*

Sed malis puerorum illitus] Quos imberbes esse volumus. *Idem.*

Est autem duplex] Duplex est cerebrum, rubeus anterioribus ventriculis, candidum cerebello posteriore. *Idem.*

Discoquunt viperam] Diu et exacte coquunt, quoad coctura intabescat. *Idem.*

CAP. XV. Promiscuæ medicinæ.

Capilli ne canescant] Serenus cap. de capillo tingendo: 'Lumbrici quæque terrestres miscentur olivo.' *Idem.*

Coagulato lacte] Ob ventriculi frigiditatem. *Idem.*

Adustio infantium] Ardor, τὸ καῦμα. Supra xxii. 21. distillationem exponit, xx. 3. 'ardorem,' ut hic, vocat. *Idem.*

Siriasis] Formatur hæc vox ἀπὸ τοῦ σείριον, qui nunc Solem significat: Lycoph. in Cassand. ἐκβεβρασμένον νέκυν Δελφίνοσ ἀκτὶς Σείρια κατανανέι: nunc stellam ardentissimam in sideris ἀστρόκυνοσ lingua, quasi ξείριος παρὰ τὴν ξέειν, vel παρὰ τὸ σείρουδν, quoniam humorem nostri corporis vacuat, et inanit; vel quoniam αἷτιος τοῦ σεσηρέναι: tum enim canes aperto rictu hiant; vel ἀπὸ τοῦ σειρίδν, quod lucet et siccatur; vel ἀπὸ τοῦ σείεσθαι, quod scintillat et tremulo motu vibratur; vel ἀπὸ τοῦ σείρειν, quod immodico aestu cuncta rapiat atque desiccet. Virgilius: 'Jam rapidus torrens sistentes Sirius Indos Ardebat cælo.' Euripides in Hecuba: ὁ σείριος ἐνθα πυρὸς φλογέας ἀφίησιν ὕσων αὐγὰς. Statius: 'Implacido lethalis Sirius igni.' Ibycus Rheginus quævis As-

tra σείρια nuncupavit, vel quasi τείρεα et navigantibus signa, vel quod universitatis res τείρουσι, id est, δαυδάουσι. Quidam apud Plaut. in Trinummo Solstitialem morbum σείρασιν esse putant: 'Tum autem Syrorum genus, quod patientissimum est Hominum, nemo extat qui ibi sex menses vixerit; Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.' *Idem.*

Harundini alligata suspenditur] Non adalligata; nam adalligata, vocare solet, quæ Græci περλαπtra, superstitionis fere ac magica remedia, quæ suspensa collo aut brachio alligata gestantur. *Gelen.*

Palpebras corrigit] Palpebrarum pilos in ciliis reflexos, ac oculum pungentes. *Dalec.*

Cum thure ex ovi albi succo] Cum thure et ex uris albo succo, in antiquo codice. *Pintian.*

Inveniuntur in corniculis cochlearum] Vide supra cap. 3. proximum. *Dalec.*

Partes extremas prohibet] Extremam partem, anum, sedem, sphincterem. *Idem.*

Ad idem valent et grandissimi dentes serpentium] In apographo nostro: *Idem valent et grano dentes serpentium.* *Pintian.*

Bovis capiti lapillum inesse tradunt, quem ab eo expui, &c.] In vetusto exemplari non bovis habetur, sed bove. Lego boæ; et ab ea expui, non ab eo, idem præfert exemplar. *Idem.*

Limacis] Quæ nuda serpit. *Dalec.*

Cerebrum] Elixum. *Idem.*

Spinosis] Ut dipsaco. *Idem.*

Hareat] Leg. exeat, ut cum dormientes aut vigiles lac evomunt. Vancant id nutrices cailloter. *Idem.*

Colligata in coitu] Admotæ coxæ lumbis. *Idem.*

Vermintio] Intestinorum dolores; supra xxviii. 11. ult. *Idem.*

Ophion] Musamona vocant viii. 49. Ejus quoque mentio fit xxviii. 9. sub finem. *Idem.*

Bytuos vocari, qui vites in Campania erodant] Biuros in vetusto codice,

quasi *bicaudes* dixeris, non *bytuos*; et paulo ante *sugjugum*, non *sirulugum*. Pintian. *Bytuos*] Ἰκας Græcorum. Idem.

Muliones] Qui mulis infesti sunt. Idem.

Contritis uno die dejectisque] *Contritis una dejectisque*, in antiquo codice. Pintian.

Sparsas apes in alvearia reverti] *Alvos*, non *alvearia*, in cod. et paulo post *lassari*, non *lassescere*. Idem.

Ungulas tantum mularum repertas] Plutarchus περὶ πρώτου ψυχροῦ de asini ungula intellexit. Idem in Alex-

andro ὄνου χηλὸν habet; ut et Joannes Monachus in Historiis. Vide 1. 103. et cap. 2. libri sequentis. Trogus vero equi, ut et Pausanias in Arcadicis; Curtius jumentis; Ælianus asinorum Scythicorum cornibus. Vox ὄνος, similis vocabulo ἡμίονος, fortassis Plinium decepit, ut pro asino, mularum mularumve diceret. Rhodig. xxv. 16.

Magna Aristotelis infamia] Quem aiunt pecunia corruptum ab Antipatro id consilii dedisse, tanti sceleris participem ac conscium. Dalec.

LIBER XXXI.

CAP. I. *Medicinæ ex aquatilibus. Aquarum mirabilia.*

Improbis exerente vires] *Exercente*, non *exerente*, exemplar nostrum. Pintian.

Sæpe etiam lapides subvehunt portantes aliena pondera] Tria prima verba ad superiora pertinent. Tum sequitur, *subeuntque portantes aliena pondera*, ex eodem. Idem.

CAP. II. *De differentia aquarum, medicinis, et observationibus CCLXVI.*

Aquitonica gente] Vide Arist. Problem. 13. sect. 1. Vitruvium VIII. 3. Dalec.

Auxilia morborum conferentes] Lego, *auxilia morborum profitentes*, ex antiquo codice. Pintian.

Alibi tepidæ egelidæque auxilia morborum conferentes] Voss. ut Pintiani, *aliæ tepidæ egelidæque auxilia morborum profitentes*; quod habet suam Venerem. Gronov.

Quæ in Baiano Posidianæ vocantur] Voss. *quæ in bale Possidiunæ vocantur*.

Lege: *quæ nunc Baiæ Posidianæ vocantur*, nomine accepto a Claudii Cæsaris liberto. Passim in optimo libro *nunc* significat *nunc*; ex eo τὸ in factum. Solebant autem quisque, qui prædium illic haberet, *Baias* suas dicere. Unde et Cic. Famil. ix. 12. 'Gratulor Baiis nostris, siquidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt.' Nec aliter Plinius Epist. ii. 15. 'Quomodo te veteres Marsi tui? quomodo emptio nova?' Sed et sic Sex. Pompeius apud Velleium lib. ii. 'In Carinis suis se cenam dare?' quod ejus paternæ ædes pars essent Carinarum in urbe, et in prætoria navi pasceret.

Antistio Vetere] Hic Cos. fuit cum D. Latio Balbo, anno U. C. 747. Dalec.

Ut protinus noscatur etiam ministerium ejus ex illa majestate] Scribe, *Quin protinus noscatur etiam ministeriorum ejus haustus ex illa majestate*, ex eodem. Nonnulli ministrorum legunt,

non *ministeriorum*; sed potest sustineri *ministeriorum*; ut quemadmodum *Famulitium* pro famulis, et *Servitia* pro servis poni solet, sic *Ministeriorum* pro *Ministrorum* hic positum sit: ut VII. 52. 'Interim eum qui videbatur extinctus plaudendo concivisse ministeria,' hoc est, 'ministros.' *Idem*.

Ut protinus noscatur etiam ministerium ejus ex illa majestate] Voss. *ministeriorum haustus ex illa majestate ingenam*; ponam enim; ut fere et Chifflet. Ex quo quid tentarint, apparet in marginibus. Pintianus: *quin protinus noscatur etiam ministeriorum ejus haustus ex illa majestate*. Mihi scribend. videbatur: *ut protinus noscatur etiam* (ipse scilicet Cicero) *ministeriorum haustus ex illa majestate ingenis*. Tale est Justinus xv. 6. 'Ut Alexandrum posses etiam in moriente matre agnoscere.' *Ministeriorum* et Acad. Gudianusque et duo Vossiani. Gronov.

Quo tua Romanæ, &c.] Scribendum quod, non quo, ex eodem, sic etiam deposcente sensu. *Pintian*.

Fonte rubro biberint] Lege Ctesiaë collectanea: et Sotionem, qui παπαλλάττειν διάνοιαν ait, quod Plinius *lymphatos agere*. *Idem* fontem rubrum vocat, quod Sotion κρήνην τῷ χρώματι κιννάβαρι παραπλησίαν. *Dalec*.

Juxta Romanam] Via Tiburtina, Vitruvio. De his aquis Martialis: 'Itur ad Herculei gelidas qua Tyburis arces, Canaque sulphureis Albulæ fumat aquis.' Galeno aluminosæ sunt. *Idem*.

Cutiliæ] Cotiscollæ, Straboni. Hæ salsæ et aluminosæ sunt. *Idem*.

Thespiarum fons] Urbis Bæotiæ ad Heliconem sitæ. Athenæus lib. II. citat hæc ex Theophrasti libro de aquis. *Idem*.

Custodit autem partum Linus fons] *Platum*, non *partum*, in vetusto codice: forte scribendum *ætum*. *Pint*.

In Pyrrheæ flumen] Fuit Pyrrha circa Mæotin absorpta Ponto; fuit et Locrorum, Delphis et Amphrysus

vicina, de qua hunc locum una cum Hermolao intelligendum puto. Fuit et Magnesiae, Eubææ, Lyciæ, Cariæ; de quibus vide suis locis. Alii legunt ex Strabone lib. IX. *E diverso ad Pyrrasum, flumen, quod Amphrysus vocatur, &c.* Fuit autem Pyrrasus oppidum vicinum Thebis Phthioticis. Apud Athenæum lib. II. legitur *Pyrrha*: apud Theophr. Hist. IX. 20. et Cans. II. 8. *Pyra*. Straboni *Pyrrha* oppidum est Phrygiæ et Lesbi. *Dalec*.

Lacus Alphon vitilignes tollit] Straboni lib. VIII. Aniger Alpheus dictus est, quia vitilignes sanat. Is autem e fonte Nympharum Anigriadum aquas receptas in solum palustre, et vaporoso halitu caliginosum stagnans effundit, atque adeo proximum littus arenosum, profundum efficit, piscesque insuaves, et cibo ingratos. Vide locum. Pro palude, aut stagno, lacum Plinius dixit. *Idem*. *Lacus Alphon vitilignes tollit*] Ab hoc enim effectu etiam nomen invenit; *vitiligo* enim ἀλφὴ Græcis dicitur. *Gelen*.

Cydnus Ciliciæ amnis podagricis medetur] Sic Althænus fluvius vulneribus et pecorum et hominum. Rhodiginus XXVII. 14. *Dalec*.

Træzene] Achaia oppido, ubi nulla alia aqua reperitur, quam metallica, præter eam quam Cibdeli habent. Vitruv. *Idem*.

Fontem habet insignem] Eum fontem hodie vocant *le bain de Spach*. *Idem*.

Cicero] Fortassis Varro, qui admiranda scripsit, τὰ θαυμαστά. *Chiff*.

Reatinis tantum paludibus] Nihil mirum, quoniam in ejus paludis exitu saxum crescit. II. 103. *Dalec*.

Endicæ] Aristoteles de duchus fluminibus id tradit περὶ θαυμ. ἀκουσμ. *Idem*.

Hestiacotide] Thessalia parte, aut, quod magis placet, Bæotiæ. *Idem*.

Melan] Lib. II. cap. 103. 'Melas fluvius est Bæotiæ, cujus potu oves

nigræ fiunt, ut Cephisi albæ.' *Idem.*

In Thurii] Scholiastæ Callimachi Crathis fluvius est Arcadiæ; Herodoto, Achæorum, a quo nomen habet Italicus; Pausaniæ, Brutiorum; Lucaniæ, Vitruvio. Scholiastes Theocriti Idyllio v. ex Nymphodoro et Theophrast. ait: Κράθιδος ὕδωρ ξανθίζει. Euripides in Troadibus: δ ξανθὸν χαίταν πορεύων Κράθιδος, non, ut perperam legitur, Κράνθιδος. Strabo lib. vi. et ξανθοτριχεῖν et λευκοτριχεῖν ἀνθρώπους λουμένους, ait, ποιεῖν, καὶ ἄλλα πολλὰ πάθῃ ἰᾶσθαι. *Mitalecius.* Vibio Sequestro, auream comam facit. *Dalec.*

Num qui Sybarin bibant] *Lege,* *Num qui e Sybari bibant*, ex antiquo exemplari; ut quod paulo post sequitur, *Qui e Crathide candidos*; lego, *qui e Crathi candidos*, ex eod. *Pintian.*

Item in Macedonia] Vide Senecam Quæst. Natur. iii. 25. *Dalec.*

Lusis] Apud Sotionem Λουγούς: apud Stephanum Λουσοούς: apud Arist. de Admir. Audit. Κολούσοις. *Idem.*

Mures terrestres vivere et conversari] Aptior lectio, *vivere et conservari.* *Pintian.*

Juxta flumen Orchomeion] In nostro apographo, *Juxta flumen Erycnem*: scribendum puto, *juxta flumen Eryncion*, qui Locridis quidem est fluvius, sed in Cephisum Bæotiæ fluvium exonerat, auctore Strabone lib. ix. Sequitur continuo: *Duo sunt fontes, quorum alter memoriam, alter oblivionem affert, inde nominibus inventis.* In eodem: *E duobus fontibus alter memoriam, alter oblivionem affert: inde nominibus inventis.* *Idem.*

Inde nominibus inventis] Nam altera Μνήμη dicitur, altera Ἀθήη. *Dalec.*

In Cilicia apud oppidum Crescum rivus fuit Nus, &c.] Unde proverbium Κρέσκον οἰκεῖς. Quamquam autem paræmiographi in hebetes ac stupidos id dici solitum affirmant, εἰρωνικῶς tamen proœnidnbio accipiendum est, quemadmodum illud *Sapientum oc-*

Dclph. et Var. Clas.

tavus, aut ἄνθρωπος θαλῆς. Gelen.

In Cea insula] Apud Sotionem ἐν τῇ Χίῳ: apud Vitruvium, *in insula Chio*, quæ vera est lectio. *Dalec.*

Zamæ] Vitruvius viii. 4. *Idem.*

Vinum tadio venire his qui ex Clitorio lacu biberint] Lego, *Vinum in tædium venit his qui*, &c. ex vetusto codice. *Pintian.*

Ex Clitorio lacu biberint] Vitruvio Clitori Arcadiæ civitas nobilis: ubi Clitorius lacus Plinio, spelunca profuens aquæ Vitruvio, fons Sotioni, Athenæo et Ovidio Met. xv. 'Clitorio de fonte sitim quicumque levarit, Vina fugit, &c. Sive, quod indigenæ memorant, Amithæone natus Prætidæ attonitas, postquam post carmen et herbas Eripuit furiis, purgamina mentis in illas Misit aquas, odiumque meri permansit in illis.' In Anigrum tamen, sive Alphium, ea jacta scribit Pausanias in Eliacis. Eudoxus apud Stephanum in fontem quendam Azaniæ, partis Arcadiæ. *Dalec.*

E fonte Liberi patris] Cap. ii. 103. *Idem* et Pausanias in Eliacis. In Naxo fontem vini sapore fluere, adnotatum in vii. 5. *Idem.*

Polychytus explere, &c.] Naphtha quam effundit. *Idem.*

Ciliciæ fontem] Vitruvius flumen esse nomine Liparin tradit. *Idem.*

Fonte] Lacum esse tradit Vitruvius. Solinus non longe abesse scribit ab Helintrapeza. *Idem.*

In Scotussa] Macedonia. Est et Scotussa in Thessalia. *Idem.*

Juba in Troglodytis lacum insanam] In apographo nostro Troglodytis, non Troglodytis, vera lectio; sic enim semper Strabo, ut notat auctor innotatus, qui ejus selecta seu collectanea excerptis. *Pintian.*

Ut nullum non pondus impactum respuat] *Ut nulla mora pondus impactum respuat*, in eodem. *Idem.*

Clæon] Ἀπὸ τοῦ κλαίειν καὶ γελᾶν, quod letum moveant ac risum. *Dalec.*

Muttiaçi] Vulgo Baden. *Idem.*

Plinius.

16 L

Aves, quæ advolaverint emori] Tale est et Lyciæ Plutonium descriptum a Strabone lib. XIII. *Idem.*

In Africæ lacu, &c.] Ut et in Asphaltite Judææ, II. 103. *Idem.*

Quem rapiunt annuentes] Commodior lectio, *Quum rapiunt annuentes.* Pintian.

Perjuri notantur pati] Perjuros quoque deprehendi, et certissimis pœnis affici ad Paliciorum lacum brevem, profundum, luridum, ad Aca-dinum fontem, quosdam Sardinia, alium Tianæ propinquum, aquam Stygem Nonacridis, specum Palæmonis juxta Corinthum, historiis proditum est. Alex. ab Alex. v. 10. *Dalec.*

Perjuri notantur pati velut flammam urentem] Hermolai est pro *necantur.* Seq. Voss. *negantur*, id est, traduntur non pati ac sustinere posse xx. 5. ‘Habentes eam ferri a serpentibus negantur:’ et similiter xxii. 21. ‘Habentes eam a serpentibus ferri negantur.’ Sic et codex Pintiani. *Gronov.*

Singulis siccantur duodecies diebus, aliquando vicies] Vetus codex: *singuli siccantur duodenis diebus, aliquando vicenis;* non tamen displicet impressa lectio. *Pintian.*

Styx appellata] Vide cap. ult. lib. præcedentis, et I. 103. Vitruvius viii. 3. Vide et de illa prolixam commentationem apud Paulum Leopardum IV. 8. *Dalec.*

Cychros] Cychros, depravate. Lego *Chropas*, vel *Chropsos*. Sotion: *Θεόπομπος ἰστορεῖ κρήνην ἐν Κρωψί τῆς Θράκης ἐξ ἧς τοὺς λουσαμένους παραχρῆμα μεταλλάσσειν.* In editionibus antiquis Vitruvii legitur: ‘Chropsi Thraciæ lacus, ex quo non solum qui biberint moriuntur, sed etiam qui laverint.’ Constant. ex Turn. *Adversar.* VI. 13. Aristoteles lib. de Mirab. ‘Psittos’ vocat, et fonticulum esse ait, non lacum, quem Hist. lib. III. *ψυχρὸν* a frigidity eximia

nominari scribit. *Idem.*

Lycus in Leontinis tertio die si quisquam biberit] Rectius in apographo nostro, *Lycus in Leontinis tertio die quam quis biberit.* Pintian.

Tertio die si quisquam biberit] Voss. et Pintiani, *Lycus in Leontinis tertio die, quam quis biberit.* Gronov.

Avesque quæ gustaverint, juxta mortuas jacere] Voss. *aves, quæ degustaverint.* *Idem.*

Ad Nonacrin Arcadiæ] Quæ in montibus habet stillantes e saxo frigidissimos humores. Vitruv. *Dalec.*

Fontem eum dicitur] Eurotan intelligit, amnem, quem Penus accipit, non recipit, sed olei modo supernatantem brevi spatio portatum addicat, pœnales aquas, dirisque genitas, argenteis suis misceri recusans, IV. 8. *Idem.*

Euripidis Poëtæ sepulchro] Euripidis sepulchrum Athenis monstrari, sed *κενὸν*, Pausanias scribit: Strabo in Argivorum foro item *κενοτάφριον*, quod ‘Palinthum’ vocaverunt. Canibus proscissus interiit ad lacum Bormiscum, natura tristis et morosus, oculis in terram defixis, *σκυθρωπὸς, μισογέλως, μισόγυνος.* Canes, a quibus laceratus est, indigenæ vocant ‘Esterincas,’ Homerus *τραπέξῃας κύνας*, inquit, *τραπέξῃας πυλαρούς.* Ejus conditi sepulchrum, ut Lycurgi, de cœlo tactum. Rhodig. xxiv. 10. *Idem.*

In Perperenis] Straboni lib. XIII. prope Lyciæ Hierapolin aqua fontis tam facile in lapidem durescit, ut qui ejus rivos deducunt, septa ex integro solidoque lapide faciant. Ad Gergobiam Arvernorum fons lapideum sibi pontem facit. Straboni Perperenæ Troadis oppidum cui vicinum æris metallum. Perpera Lydiæ urbs Ptolemæo. *Idem.*

Qui quacumque rigat, lapideam facit terram] Brevius in nostro codice, *Quacumque rigat lapideam faciens terram.* Pintian.

Fons est, qui quacunq̃ue rigat lapideam facit terram] Pintiani liber sine τῷ qui, et faciens pro facit. Voss. fons est quacunq̃ue rigat lapidem faciens ter: item. Scribe: In Perperenis fons est, quacunq̃ue rigat, lapidea faciens. Sequitur, Item calidæ aquæ in Eubææ Delio. Namque alluit rievus. In quo merito notavit Salmasius Delium illud Eubææ ignorari, coniecitque, in Eubææ Dio, ad Solin. p. 144. Gnd. quoque et Acad. Menapiusque, in eubœdion namque. Andegav. in eubœdion: namque. Præstantior: in eubææ aedam pro nam qua cadit rivus, tum altitudinis. Scribendum censeo: Fere idem calidæ aquæ in Eubææ Dianæ promontorio; nam qua cadit rievus, saxa in altitudines crescunt. Artemisium significat. Vulgatum est a Gelenio, cum legeretur, in Eubæa. In Lebedo. Gronov.

Item calidæ aquæ in Eubææ Delio] Lege, item calidæ aquæ in Eubææ Dio, vel Dico. Διον Eubææ oppidum haud longe ab Ellopie et Ædepo. Salmas. p. 177.

In Eurymenis dejectæ coronæ] Thesaliæ, Hecatæo: Macedoniæ, Plinio. Dalec.

In quo lateres coniecti lapides extrahuntur] Lapidei extrahuntur in vetusto codice. Pintian.

Lapides fiunt. In Colossis flumen est, in quo lateres] Mss. lapideæ fiunt. Deinde, flumen est colateres. Lego: In Colossis flumen est, quo lateres coniecti, lapides extrahuntur. Est autem hoc quale Ovidii Met. i. 133. 'quæque diu steterant in montibus alni, Fluctibus ignotis exsultavere carinæ.' Ut quidem illum scripsisse propemodum pro certo habemus: etsi libri, 'in montibus altis.' Eæ sectæ et mutatæ, ut sint carinæ. Sic Met. v. 455. 'et quæ modo brachia gessit, Crura gerit.' Gronov.

Columnasque faciunt] Aristoteles περί θαυμ. ἀκουσμ. scribit, ὅτι σπήλαιον ἐστὶν ὃ καλεῖται Γλαφυρὸν, καὶ ὅτι ἐν

τούτῳ κίοιες, non, ut vulgo legitur, χίοιες, πεπήγασι ἀπὸ τινων σταλαγμῶν. Dalec.

CAP. III. De qualitate aquarum, insalubritate vel commoditate earum.

Lerissima sit imbrium aqua] Hippocrates de aëre et aquis: τῶν ὑδάτων κουφότατα τὰ ὕμβρια, καὶ γλυκύτατα, καὶ λαμπρότατα, καὶ λεπτότατα. Vide de hac quæstione multa apud Rhodiginum xxvii. 2. Idem.

Sensu] Ventriculi graviter aut leviter ferentis. Idem.

Nulla pene momento ponderis] Hoc falsum. Seneca Quæst. Natur. iii. 2. Habent præterea multa discrimina. Primum tactus, frigida, calidaque sunt. Deinde ponderis, omnes aut leves aut graves sunt. Signum id levitatis si addatur cæteris aquæ bonitatem indicantibus, ἐπαινεῖσθαι μόνον δ' οὐκ ἐξαρχεῖν, Ægineta scribit. Athenæus lib. ii. Peirenes fontis in Corintho appensam tradit leviolem fuisse deprehensam reliquis omnibus totius Helladis. Idem.

Calefiat] Et corrumpatur, ac putrescat. Idem.

Insaluberrimos potus prædicant] Ita censuit Hippocrates de aëre, aquis, et locis. Idem.

Celerrime putrescere] Æginetæ id bonitatis certissimum signum. Idem.

Faucibusque] Ruffus apud Aëtium i. 165. 3. aquam pluviam distillationes generare scribit, præsertim si frigida bibatur. Idem.

Limini non aliis inesse plus] Limum eæ colligunt per tectorum et canalium sordibus, per quos in cisternam defluunt. Idem.

Animalium quæ faciunt tedium] Quæ putredine in aquis gignuntur. Idem.

Annium utilissimas esse] Quæ assiduo fluxu exercentur. Πηγαία καὶ ποτάμια νάματα πρόσφατα εἶναι καὶ νεογενῇ, λιμναῖον δὲ ὕδωρ ἔωλον καὶ παλαιόν, veteres crediderunt, ideoque palustrem aquam noxiam esse, fonta-

nam et fluviatilem perennem, salubrem. Rhod. xxvii. 3. *Idem.*

Quadam igitur et hujus generis aptissimæ aliæ alibi] Scribe, *Quenam igitur et cujus generis aptissima? Aliæ alibi.* Ut sit interrogatio et responsio, ex antiquo codice; sic non multo post: 'Ex quonam ergo genere maxime probabilis contingit?' *Pintian.*

Parthorum reges ex Choaspe et Eulæo tantum bibunt. Hæ quamvis in longinqua comitantur illos] *Idem* ergo Choaspes et Eulæus, sed alio nomine ubi primum oritur; alio ubi denno exoritur signari. *Salmas.* 700. a. *Parthorum reges, &c.]* Herodotus lib. i. Athenæus lib. ii. *Dalec.*

Tineas] Vulgo *Ecroelles.* *Idem.*

Ante omnia autem damnantur, &c.] *Lege:* *Ante omnia autem damnantur amaræ, et quæ sorptæ statim implent: quod evenit Træzene; nam nitrosas atque salinacidæ in desertis, &c.* *Salinacidæ* non sunt simpliciter, αἱ ἀλμυρῆδες aut ἀλμυρίδες, ut Græci vocant fontes salsos, sed acidi simul et salsi, acidæ nimirum salinæ. *Plin.* 'aliæ sulphuris, aliæ salis, aliæ nitri, aliæ bituminis:' uno verbo 'salinacidæ' has Latini vocarunt. *Salmas.* p. 115.

Quæ scrobem statim implent] Effossa leviter terra, quoniam cæ non perennibus venis scaturiunt, sed sub extrema terræ facie colatæ ejus sordibus inquinantur. *Dalec.*

Amaræ et quæ scrobem statim implent] Quæ vero illæ sunt aquæ, quæ scrobem statim implent? Liber optimus habet *quæ sorbem.* *Lege, quæ sorptæ statim implent.* Hactenus δὲ πᾶν ad Solinum pag. 115. Adeo placebat sibi, ut mallet ignorare omnium adhuc tractatorum codicum optimum esse Chiffletianum, et in eo legi *sorbentem*, quam levissimam conjecturam perdere. *Vossianus* Chiffletiano subscribit. *Gronov.*

Salmacidas] *Lego atque salsas;* gustu salso ingratis ac injucundas. *Salmacides* Græcis, quæ molles reddunt,

ac eviratos: qualis Halicarnassi fons fuit, memoratus ab Ovidio, Strabone, Vitruvio. Huic lectioni adstipulatur Vitruvius viii. 3. Vide *Scal.* in Anson. 'Vidit semivirum fons Salmaris Hermaphroditum.' *Dalec.*

Polenta] Hordeo. *Cassianus* ii. 4. *Idem.*

Damnantur in primis fontes] Vitruvius viii. 5. *Idem.*

Si vasa ære inficiunt] Si maculam faciant, si vasa ærugine inficiant: ποιεῖν τὸ ἴδιον, Athenæus dixit lib. ii. *Idem.*

Turde percoquant] Ostendit magnam humoris id crassitiem. *Idem.*

Si liquatæ leniter terram relinquunt] Si effusæ non ab ea combibuntur. *Idem.*

Est etiamnum ritium] *Arist.* de Sensu cap. 4. *Idem.*

Certior subtilitas] *Hippocr.* Aph. v. 26. *Idem.*

Puteis nimirum] *Avicenna* i. 2. damnat. *Idem.*

Neronis principis inventum est, &c.] *Suetonius:* 'Dum clandestinus ad villam introitus pararetur, aquam e subjecta lacuna potaturus manu hausit, Et hæc est, inquit, Neronis decocta.' Vide Athenæum lib. iii. *Juvenal.* Sat. v. 'Si stomachus domini fervet vinoque ciboque, Frigidior Scythicis petitur decocta pruinis.' *Idem.*

Aqua frigida injecta sistitur sanguis] *Voss. ingesta.* *Plantus* *Pseudolo* i. 2. 'Tu qui urnam habes, aquam ingerere.' Hoc lib. cap. 7. 'E puteis ac fonte aquam in salinas ingerunt.' Deinde idem: 'Æstus in balineis.' *Gronov.*

Clarissima, &c.] *Strab.* lib. v. *Tacit.* *Annal.* xiv. *Frontin.* lib. i. *Dalec.*

Marcia est] In Cælium et Aventinum montes cam Nerva deduxit; post Diocletianus super portam Exquilinam in suas thermas. *Idem.*

Fucinum lacum] E Fucino lacu

ἐξίέναι, non, ut legitur, εἶναι, et 'Ρώμην ποτίζειν, καὶ παρὰ τᾶλλα ὕδατα εὐδοκιμεῖν, Strabo scribit lib. v. *Idem*.

Mox specu mersa] *Mox in specus mersa*, in vetusto exemplari. *Pintian*.

Diverticulo] Transversis semitis, quæ sunt a latere viæ militaris. *Dalec*.

Decoquentibus] Avertentibus, et ubertatis publicæ copiam minuentibus ac præripiantibus. *Idem*.

Non ab re sit] *Vitruvius* viii. 1. *Palladius* c. 8. *Augusti*. *Paxamus* et *Democritus* apud *Cassianum* in *Geoponicis* cap. 4. et 5. ex suis hydroscopicis, sive hydrophanticis. *Cassiodorus Variar.* lib. iii. nomine *Theodorici Ostrogothorum regis*. *Idem*.

Convexitatis] *Devexi* ac declivis tumuli et collis fastigio. *Idem*.

Albi montes] *Λευκογαῖοι*. *Idem*.

Herba] *Tussilago silvestris*, xxvi. 6. *Idem*.

Et alnus et vitex aut hederæ] *E Chifflet*, porrigunt, aut *vites* aut *arando*. *Nostri* quinque, aut *vitex* aut *hurundo* aut *hederæ*. *Gronov*.

In altitudinem pedum quinque] *Cubitum* trium, unius latitudine. *Paxamus* in altitudinem pedes quinque, latitudinem tres. *Vitruvius*, *Palladius*. *Dalec*.

Figulari creta semper adimitur spes] *Plato* in suis legibus vetuit aquam e vicini puteo quemquam haurire, ni prius eam in fundo suo ad cretam usque quæsisisset: πρὸς τὸν κέραμον. *Victorius* xiii. 15. *Idem*.

Figulari creta semper adimitur spes] *Voss*, ut et *Chifflet*. *Figularis creta semper adimit spes*. *Legespem*. In *Andeg.* rursus hic lacuna a verbis, 'fodiuntur æstuarina quæ gra.' usque ad cap. 6. 'fecisse post consulatum meminimus.' *Gronov*.

Ordo supra dictus] *Ad masculosam et glancam*. *Dalec*.

Masculum] *Grandius*, ἀδρότερον. *Asperum*, scabrum, snbfuscum, minus flavum, interpretantur quidam: du-

rum et compactum metallici, ut facminam, solutum ac mollem. *Idem*.

Sulphurata] Bituminosa addit *Palladius*. *Sulphurati* aluminosive halitus, vaporisque flamina et spiracula. *Vitriv.* viii. 7. *Idem*.

Assiduo linteorum jactatu eventilando] *Vide Agricola* de *Re Metallica* lib. vi. *Idem*.

Sine harena opus surgit] *Imus* paries, qui puteum inferne ambit; is enim lapidibus tantum aliis super alios aggestis et collocatis struitur, sine intrita calcis et arenæ. *Idem*.

CAP. IV. Aquarum subito nascentium, aut desinentium ratio.

Nam ipsa æstate deficiunt] *Scribe* cum minore, et adijunge superioribus: non ipsa æstate deficiunt, ex apographo nostro. *Pintian*.

Ut circa Olympum] *Athenis* rigent maxime putei circa *Arcturi* ortum, ad principium mensis *Septembris*. *Dalec*.

Ut circa Olympum] *Voss*, *Olynthum*. *Gronov*.

Lutum fieri prodens] Cum arena humore prius dissoluta, in luti spissitudinem coit. *Vide* quæ notavit *P. Merula* super *Enn.* p. 389. *Dalec*.

Imbre pulverem] *Primum* e cælo cadente. Nam tum verberato solo arenæ pulvisculum commovet et excitat. *Idem*.

Hieme dulcior] Quia crebris imbris diluitur ac dulcescit. *Idem*.

Qualis terra per quam fluunt] In *Asia* lacus *Sinnaus* circumnascente absinthio inficitur cap. 103. lib. ii. *Idem*.

Nili rigua pluriæ amara fecere] *Athenæus* lib. ii. p. 21. lin. 8. *Idem*.

CAP. V. Observatio historica.

Circa Pheneum Arcadiæ] *Theophrast.* *Hist.* iii. 1. et v. 5. *Seneca Nat. Quæst.* iii. 11. *Sumpta* hæc esse puto ex amisso libro *Theophrasti* περὶ τῶν ὑδάτων, quem *Athenæus* citat lib. ii. *Idem*.

Sicut in Magnesia calidas factas frigidas, alias non mutato sapore] In ve-

tusto exemplari, *sicut in Magneside calidas, factas frigidas salis non mutato sapore.* Quam lectionem confirmat quod statim sequitur: 'ante dulcis mutatus in salem est.' *Pintian.*

Per Olympia] Dnm in Elidem, quam Alpheus irrigat, Olympici ludi celebrantur. Tum enim finum equorum in amnem conjectum Arethusæ, in quem subitus mare Alpheus subit, aquas odore suo inficit. Strabo hanc de Alpheo fabulam reprehendit. *Legge Senecam, Quæst. Natur. III. 26. Dalec.*

Sicut Babylonæ lacus æstate] Voss. *Babylone.* Gronov.

Cæruleus fertur] Ἰοβαφὺς Athen. Is aquæ ejus color est, nullo modo infectæ. Sic et Rhodanus cum purus fluit, nempe suo colore partibus anni reliquis e cinereo candicans, vel ob arenas quas locis abradit vicinis, et secum aufert, vel permixtum nivis liquatæ humorem. *Dalec.*

Superiorem Hypanim fieri] Hypani, non Hypanim, in antiquo codice. *Pintian.*

Quod nullum halitum] Lipsius lib. II. cap. ult. in Thessaliæ fluvio, quem ob id Anaëron nominarunt, idem observari tradit. Quin et ancor v. 9. scribit, Nilum auram nullam expirare. Arrianus in Periplo Enxini Ponti Phasiu omnium fluviorum quos novisset lenissimum esse tradit. Levitatis indicium esse, tum in pondere, tum quod mari non immiscetur, sed supernatet. *Brod. v. 28. Dalec.*

CAP. VI. Ratio aquæ ducendæ, et quomodo medicatis utendum: et quid prosit navigatio, et medicinæ aquæ marinæ.

Duci ficitilibus tubis] Nam et rivis per canalium structuram ducitur, et per fistulas plumbeas, et per ligneos tubos. *Idem.*

Ita ut superior intret] Superioris fine lingulato. *Idem.*

Libramentum aquæ] Aquam librant, dum altitudinem loci et quo colligitur,

cum loco in quem deducitur conferunt, sive lineis rectis id fiat sive obliquis. *Idem.*

Libramentum aquæ in centenos pedes sursum elici minimum erit] Hæc integer non sunt. *Academ. in centenos pedes sicilicimus invenerit. Gud. sicilicimis mimerit. Men. sicilici misnumerit. Voss. sicilici minis numerit.* Forte, *sicilici minimum erit. XIIII. 15.* 'Item a Nomio Ti. Cæsaris liberto nomen trahentis, tribus sicilicis intra quatuor pedes, totidem intra semipede crassitudinis.' *Ibidem,* 'mensam quatuor pedes sextante et sicilico excedentem.' Quarta pars cuiusque uncie sicilicus est; hic pollicis, triens digiti. Plus requirit Vitruvius VIII. 7. 'Si canalibus, ut structura fiat quam solidissima, solumque rivi libramenta habeat fastigata, ne minus in centenos pedes semipede, eaque structuræ conformicentur, ut minime sol aquam tangat.' Ubi annotat Philander ætatis nostræ libratores in sexcentos pedes tantum deprimere pollicem, id est, quatuor sicilicos; in centenos sextulam. Sic et e suo *Pintianus. Gronov.*

In binos actus] 240. pedes, quæ jugeri est longitudo. *Dalec.*

Fistulas denuo pedum] Et ut facilius, ac majore vi currat. *Idem.*

Et si quinarie erunt] Hac portione cuiusvis digito laminæ nondum curatæ pondo libræ 12. respondent. *Idem.*

Centena] Nonaginta sex. *Vitruvius. Idem.*

Ubi dometur impetus] Et vehementioris spiritus, et aquæ collisæ et decurrentis. *Idem.*

Castella] Aquæ publicæ dividicula, receptacula. *Palladius. Idem.*

Homerum calidorum fontium mentionem] Meminit Iliad. X: Κρονὼ δ' Ἰκαρον καλλιπρόω, ἔνθα δὲ πηγαὶ Δοιαὶ ἀνατῶσιν Σκαμάνδρου διήεντος. Ἡ μὲν γὰρ θ' ὕδατι λιπαρὸν ῥέει. *Idem.*

Larari calida frequenter] Odyss. Θ. Ἐματὰ τ' ἐξημοῖσθ', λοετρά τε θερμὰ, καὶ

εδναί. Iliad. X. *Hectori c praelio redeuntī calidum balneum paratur.* "Εκτροπὴ θερμὰ λουτρὰ μάχης ἐκασσάσαντι. Iliad. K. Odys. Δ. legitur: "Ερ' ἀσαμίνθους βάρτες. *Idem.*

Videlicet, quia medicina tunc non erat hæc] Converte verba, *Videlicet quia medicina hæc non erat tunc, ex antiquo codice. Pintian.*

Aut simili morbo solutis] Voss. *simili modo*; neque aliter tres alii, qui nobis serviunt. Gronov.

Utilis est bibendo atque purgationibus] Vox utilis non est in Vossiano, quippe repetenda sensu e superioribus, ut legatur: *Est autem utilis sulphurata nervis, aluminata paralyticis aut simili modo solutis; bituminata aut nitrosa, qualis Cutilia est, bibendo atque purgationibus.* Gud. Acad. Menap. *qualis utilis est bibendo.* Vides τὸ utilis corruptum esse, ἐκ τοῦ Cutilia; deinde utranque vocem admissam. Vitruvius VIII. 3. 'Sulphurosi fontes nervorum labores reficiunt, &c. Aluminosi, cum dissoluta membra corporum paralyti aut aliqua vi morbi, &c. Bituminosi autem interioris corporis vitia potionibus purgando solent mederi. Est autem aquæ frigida: genus nitrosum, uti Pinna Vestina, Cutiliis, aliisque locis similibus, quod potionibus depurgat.' *Idem.*

Ac postea frigida dulci] Voss. *dulcedi, an mulecri?* Menap. Gud. et Acad. *frigida dulcedine sine.* *Idem.*

Similis error, quo quidam plurimo potu] In cod. *Similis error quam plurimo potu gloriantur*; scribe *gloriantium*, non *gloriantur*. Pintian.

Similis error quo quidam plurimo] Voss. et Pintiani, *error quam plurimo.* Scribe, *Simili errore quidam plurimo potu gloriantur.* Menap. Gud. et Acad. *similis error quodam.* Pintianus: *Similis error quam plurimo potu gloriantium.* Gronov.

Salis gustu] Qui ad excreationem intestina stimulat. *Dalec.*

Sicut in Egesta Sicilia] Legendum

alterutro modo, aut *Ægesta*, cum diphthongo prima, aut *Segesta*. Utroque enim modo geographi et historici usurpant. In vetere item codice *Sicilia* legitur, non *Siciliæ*; quod non magnopere displicet, ut sint duo auferendi casus: *Segesta, Sicilia, Larissa, Troade.* Pintian.

Argenti] Aquis intincti et immersi, quas medicatas esse nos putamus. *Dalec.*

Ferruminant et fracturas ossaque contusa] In vetusto exemplari, *ferruminata ac fracturis ossa*: legendum forte, *ferruminant et fracta cruris ossa*; reliqua redundant. Pintian.

Ferruminant et fracturas ossaque contusa] Voss. *ferruminata fracturis ossa contusa item corpora ad siccanda.* Eodem modo Men. Gud. et Acad. nisi quod hic *ferruminantia*. Fortasse: *quæ calefiunt ad nervorum dolores, ferruminandus fracturas, ossa contusa, item corpora ad siccanda.* Pintiani codex, *ferruminata ac fracturis*; ipse, *ferruminant et fracta cruris ossa, item corpora adsiccando.* Gronov.

Ut diximus] Lib. XXIV. cap. 6. *Dalec.*

Neque enim Ægyptus propter se petitur] Plinius tamen Secundus lib. v. *Epistol.* quendam sanguinem rejicientem in Ægyptum se misisse refert, in caelo illo potius quam in navigatione spem habens. Brod. VI. 25. Vide Celsum III. 22. Aurelianus I. 14. *Idem.*

Pectoris] Hippocr. Aphor. IV. 14.

Decoquatur hordeaceu farina] Dioscor. miscetur cataplasmati ex hordeacea farina. *Idem.*

Maxime albis] Quoniam aquæ marinæ salsugo maxime dealbat omnia, præcipue ceram. *Idem.*

Crebro ictu] Leg. *cerebro icto.* Galeo Meth. lib. VI. sub finem, in vulneribus capitis membranæ valentissima remedia sistent. *Idem.*

Et in hoc vetustate virus deponentem] Sincera et sine potabili aqua si repo-

natur virus exiit. Sunt qui præcoctam recondant. Diosc. *Idem*.

Clysteribus] Dejectionibus movendis. Diosc. *Idem*.

Testium quidem tumori forendo] Si est flatuosus, vel serosus. *Idem*.

Quin et ad ictus venenatos salutaris intelligitur] Qui refrigerationem et tremorem afferunt. Diosc. *Idem*.

Ut phalangiorum et scorpionum] Morsos a cane rabido Septentrionalis maris accolæ cum ter sub fluctibus demerserunt, a rabie tutos esse putant. *Idem*.

Mammæ sororiantes] Ob nimium incrementum demissas, et mutuo conjunctas: lactis abundantia sic distentas, ut mutuo se contingant, et tanquam sorores osculentur. Plautus in *Fibularia*, apud Festum: 'tunc papillæ primitus Fraterculabant: illud volui dicere, Sororiabant: quid opus est verbis?' Fœminas ea mammarum deformitate indecoras ὑπερμαστάν ait Synesius, μαστοὺς σπαργώντας. Diosc. *Idem*.

Inventa ratione qua sibi quisque aquam maris faceret] Muria veteribus fuit ὠμετέρα, crudior, quam lib. i. Gynæceion Hippocrates γλυκείην vocat, nempe minus salsa. Altera εὔκρατος, matura Columellæ, jsto salis pondere confecta. Maturitatis indicium est Gal. Simpl. lib. iv. quod ovum innatet. Tertia ἔκρατος Archigeni κατὰ τόπους, lib. i. in remediis quæ plithieiriasi conveniunt, δεινῶς ἀλμυρὰ Galeno supra citato loco, dura Celso iv. 9. meraca, vehementissime salsa. In eam sal ingestus non liquescit, nec minuitur, sed integer in sporta permanet, Galeno. Verum Columella matura murie experimentum id esse dicit, et si caseus dulcis demissus non pessum eat: cum enim caseus innatat, maturitatem suam habet. *Idem*.

Cum quatuor aquæ sextariis mergatur] Scribendum, in quatuor aquæ sextariis mergatur, ex vetere codice. *Pintian*.

Salsissimi maris vin et naturam implet] Adde particulam *que*, vinque et naturam implet; et paulo post *excalfacit*, non *calfacit*. *Idem*.

Cum melle temperabatur] Duabus partibus aquæ pluvie veteris, et una mellis. Diosc. *Dalec*.

Quibus vinum] Nervos enim tentat ac caput. *Idem*.

Frigidum suspectum hauriendo] Sic enim gustatu protinus vitiosam qualitatem deprehendunt. *Idem*.

Siccandis corporibus coopertis hydropicorum] Arena litoris sole ignita, torrenda corpora, inquit Aurelianus. *Idem*.

CAP. vii. *De generibus salis, et conjecturis, et medicinis et observationibus*.

Aliud etiam in eo mirabile] Ἀλδὸς ἄχνη, Dioscor. v. 127. spumosi salis ramentum, in exiguis petris inventum, ejusdem cum sale facultatis. *Idem*.

Sunt et in Africa lacus] Est et prope Carcassonem, vulgo *Marsonnette*. *Idem*.

Calidi fontes] Talis et fons in vico Mouspessuli vicino, quem incolæ vocant *Balerre*. *Idem*.

Lapicidinarum modo cæditur] Lapicidinarum in vetusto exemplari, non lapicidinarum. *Pintian*.

Majusque regum vectigal ex eo est quam ex auro atque] Voss. et Chifflet. *quam ex auro est atque*. Scribe, *majusque regum vectigal ex eo quam ex auro est atque margaritis*. Gronov.

Crescens] Ex humore spissato, quem interdum fervidus sol non absumpsit. *Dalec*.

Adjurant aquæ] Quæ injecta gravia gestant, et nobis movere conantibus levia præbent. *Idem*.

Et in totum sponte nascens inter hæc est] Scribe, *intra hæc est*, ex antiquo codice. *Pintian*.

Non sine aquæ dulcis riguis] Mouspessuli ex sola maris aqua conficitur, sed imbre cadente citius spissatur,

dum imber non abluat diutius; sic enim liquatur. *Dalec.*

Aquam salsam infundunt] Maris, ut nitrosos et salsos cineres eluant. *Id.*

Muriam appellant] Vulgo apud Scquanos, *Mure* et *Murette*. *Idem.*

Humoris] Quem longiore coctura in salem densarent. *Idem.*

Qui Tattacus vocatur] Straboni lib. XII. post Galatiam Austrum versus lacus est nomine Tatta, Cappadociæ majori vicinus, juxta Morimēnos in Phrygia majori. *Idem.*

Qui in laterculis affertur] Minulus, qui in lacu siccatur. *Idem.*

In igne nec crepitat, nec exilit] Legend. *In igne nec crepitat Tragasæus, neque Acanthus ab oppido appellatus: nec ullius spuma, aut ad ramenta tenuis; at quid aliud salis ramentum, nisi sal tenne.* *Salmas.* 116.

Tragasæus] A Tragasa Epiri, Acanthus ab Acantho Macedoniæ urbibus. Tragasæ, Stephano in Epiro locus, ab Tragaso dictus, cujus Neptunus fecit mentionem, ut ibi in Hallsio campo sal nasceretur. Est et apud Athenæum in Troade sal Tragasæus, cui cum vectigal Lysimachus imposuisset, evanuit, et vectigali mox sublato succrevit rursum. Rhod. IX. 12. Hadrian. Junius III. eandem historiam recitat, et multas præterea ejusdem argumenti. *Dalec.*

Nec ullius spuma, aut ramentum] *Nec ullus ex spuma aut ramento*, in vetere codice. *Pintian.*

Agrirentinus] August. de Civ. Dei, XXI. 5. et 7. *Jac. Cell.*

Ignium patiens] In igne non crepitans. Cur sal crepitet, vide apud Aristot. Probl. XI. 42. et 43. *Dalec.*

Tanti splendoris, ut imaginem recipiat] Sic Vossianus, sic Academicus, sic Gudianus, sic Menapius, non plus minusve litera. Itaque mallet temperasse Salmasium ad Solinum pag. 116. scribere, corrupte in omnibus libris Plinian. legi, *uti magnitudinem recipiat*; temperasse inde conjicere,

ut imaginum similitudinem recipiat. Sane in Andegav. et mihi occurrit, *uti magnitudinem recipiat*; sed id detrahendo, non addendo erat curandum. Librarius, qui male acceperat et fecerat *uti*, ex *maginem*, quod sine sensu erat, fecit *magnitudinem*. Gronov.

Spumeum] Levem et veluti pumicosum ac fistulosum spongiæ modo, aut marinæ spumæ. *Dalec.*

Oculis] Caligantibus, maculosis, ungue impeditis. *Idem.*

Inter innumera condimenta] Plutarchus condimentum condimentorum vocat, ut mox dicitur. *Idem.*

Ergo hercule vita humanior sine sale nequit degere] Vossiani tres, *hercules: tum Opt. et Andeg. non quit degere.* Et profecto sæpe sic maluerunt. VII. 15. 'Bituminum sequax alioquin ac lenta natura, &c. non quit sibi avelli:' ut correxit Salmasius ad Solin. p. 27. et succinit quatuor nostri. XXXII. 10. 'Quod in terrestribus volueribusque fieri non quit.' XXXIV. 8. de Apoxyomeno: 'Mire gratum Tiberio principi: non quivit temperare sibi in eo.' Sic Vossianus. At Dalecampius, quasi tanti sit, corrigit: *qui nequivit.* Eodem capite de Apollodoro: *crebro perfectu signa frangentem, dum satiare cupiditatem artis non quit; ideo Insanum cognominatum.* Sic iterum Vossianus. Vulgo *nequit artis, et ideo.* Sed nec copulativa opus esse ostendit illud Flori II. 7. 'Ad id temporis liberas gentes, ideo impatientes jugi.' Plinius IX. 31. 'Pinnotheres autem vocatur minimus ex omni genere; ideo opportunus injuriæ.' Cicero Famil. VII. 6. 'Qui ipse sibi sapiens prodesse non quit, nequicquam sapit.' Ubi etiam vitiantur. Gronov.

Ut transierit intellectus ad voluptates animi quoque. Nam ita sales appellantur] Pro tribus illis dictionibus, *quoque nam ita*, substituo *scommata*; andacter quidem, sed forte non infelicit. *Pintian.*

Nam ita sales] Catullus formosam mulierem habendam non putat, quæ venustate careat, ac sale, id est, lepore et argutia. Plutarchus Sympos. lib. v. Διὰ τοῦτο δὲ ἴσως, αἰτ, καὶ κάλλος γυναικὸς τὸ μήτ' ἀργὸν, μήτ' ἀπίθανον, ἀλλὰ μεμιγμένον χάριτι, καὶ κινητικόν, ἀλμυρὸν καὶ δριμύ καλοῦσι. Victorinus xii. 13. Salis usum ante bellum Trojanum multis incognitum fuisse, his versibus Homerus indicat Odys. A, οἱ οὐκ ἴσασι θάλασσαν Ἀνέρες, οὐδέ θ' ἄλῃσσι μεμιγμένον εἶδαι ἔδουσιν. Enstatius putat ἄκραν δηλοῦσθαι ἀγροικίαν ἐκείνων ἀνθρώπων οἱ οὐδαμῶς ἄλας οἶδασιν, οὔτε θαλασσίους, οὔτ' ὄρυκτους, οὔτε τοὺς ἄλλοθεν, quod refert et Pansanias in Atticis. Brod. vi. 3. Jocus est Planti lepidus in Casina de sene fatuo et insulso: 'Non ecaster vilis est emptu modins qui venit salis;' nempe hic salem carum esse oportet, alioqui emeret sibi hic senex tam insulsus, stolidus, ineptus. *Dalec.*

Vita lepos] Homerus salem ideo θεῖον divinum vocat. Plato in Timæo Diis charissimum, plerique χάριτα. Rhod. xxvii. 24. Catullus: 'Nulla in tam magno corpore mica salis,' id est, gratiæ, et Veneris, non ut Quintilian. putat, vi. 3. ridienli. Plutarch. in Symp. Κινδυνεύουσι γὰρ οἱ ἅλες τῶν ἄλλων ὕψων εἶναι, καὶ ἥδυσμα διδὸ καὶ χάριτας ἔνιοι προσαγορεύουσιν αὐτοῦς. Brod. vi. 12. *Idem.*

Quoniam illa sal in Sabinos portari] Verrius Flaccus apud Festum. *Idem.*

Ancus Marcius rex salis modia] Brevis in scripto codice: *Ancus Martius rex modios salis in congiario dedit populo.* Pintian.

In congiario] Congiarium populus accipiebat, donarium miles. *Dalec.*

Esitasse enim salem cum pane] Sincerior lectio scripti codicis: *et sales cum pane esitasse eos proverbio apparet.* Pintian.

Ut proverbio apparet] Huc pertinent proverbia duo. Alterum ἅλα λείχειν, salem lingere. Persius: 'Vare re-

gustatum digito terebrare salinum Contentus perages, si cum Jove vivere pergis.' Alterum, ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, salem et mensum ne prætereas. Vide Erasmus. *Dalec.*

Mola salsa] Farre tosto, et sale addito, quo hostiæ conspergebantur. Molam salsam Homer. Odys. E. ἀκτὴν ἀλφίτου vocat hoc versu: Καὶ τὰ μὲν ἐν πυρὶ βάλλε, παλύνas ἀλφίτου ἀκτῇ. Οὐλοχύτην etiam Græci vocant. Varroni in Aboriginib. mola simpliciter hordeum: 'Grunnit,' inquit, 'tepido lacte satur, mola mactatus porcus:' nempe hordeo saginatus. *Idem.*

Est enim etiam in sale pinguitudo] Ideo lucernæ melius ardent sale injecto. Macrobi. Saturn. vii. Aristot. Problem. 23. Plutarch. Sympos. lib. i. *Idem.*

Diluite factitium colorem] Deluente in apographo nostro, non *Diluente*, rectius. *Pintian.*

Propter colorem] Emplastris et unguentis coloris causa miscetur, ut rosaceo. Diosc. *Dalec.*

Canitia] Mucidus succus. *Idem.*

Ut diximus] Hujus rei nusquam alibi mentionem fecit. Obliviosus hic Plinius. *Idem.*

Acopis et smegmaticis utilis] *Acopis et smecticis utilis*, in scripto codice. Quam lectionem veram esse, nemo Græce doctus diffitebitur; confirmatur etiam Pauli Æginetæ auctoritate lib. vii. ubi de smecticis medicamentis agit. et paulo post, *feces imæ*, redundat verbum *imæ*. *Pintian.*

Salsugo] Salsilaginem esse puto maris affusi in areas salinarum humorem, qui sub salis crusta liquidus manet, nec in salis naturam densatur. *Dalec.*

Garon] Latinis *liquamen*. Cælius Aurel. Chronicon lib. ii. Cassianus in calce Geoponicon, Vopiscus in Aureliano. Oxygaron Apitio, liquamen acetosum. Cnjacius Observ. ix. 9. *Idem.*

Quæ abjicienda essent, sale maceratis] Ut sanguine, branchiis, capitibus, præsertim garorum et lycostomorum. *Idem.*

CAP. VIII. *De scombri pisee, et muria, et alece.*

E scombri] De hoc Strabo lib. III. Athen. lib. II. Horat. 'His mixtum jus est, oleo quod prima Venafri Pressit cella, garo de succis piscis Iberi.' *Idem.*

Sociorum id appellatur] Archigenes κατὰ τόπους, I. II. 'Hispanum' vocat, Asclepiades eodem lib. 'nigrum,' πρωτεῖον Paulus III. 59. 'Fecosum' Martial. in Xeniis: 'Expirantis adhuc scombri de sanguine primo Accipe fecosum munera prima garum.' Quamquam ibi 'fastosum' quidam legere malunt, ut ad raritatem et pretium referatur. 'Archanium' idem lib. VII. 'Sed coquus ingentem piperis consumet acervum, Addet et Archano mixta Falerna garo.' Αἰμάτιον γάρως vocat Constantinus lib. XX. quasi *sanguiculum* dicas. τριπλητὸν vocat Pherocrates comicus in Triploleto. *Idem.*

Et Mauritiana, Baticaue, et Carteia ex Oceano intrantes] *Baticæ*, non *Bætica*, legendum ex vetusto codice: recte; nam Carteia Bæticiæ urbs est. *Pintian.*

Alex] Piscosum salsamentum a suo liquamine nondum separatum. Plantus in Pænulo: 'Tunc etiam amator andes esse alex viri?' quasi viri fex, indigne qui vir habearis. *Dalce.*

Ex inutili pisciculo, minimoque confici] *Ex mutilo pisciculo, minutoque confici.* Quidam sic legunt, et iis verbis significari putant garum paratum ex encrasicholis, vulgo *anchryes*. Ii enim sale conditi in optimum garum liquescunt. At ne garum corrumpatur, semper avulso capite conduntur; sic enim una cum capite fel, hepar, intestina, viscera eximuntur et abjiciuntur. *Idem.*

E pluvia nascitur] E spuma imbribus excitata, cum aqua multa e cælo decidit: Arist. Hist. VI. 15. quamobrem ἀφφῆτις vocatur. *Idem.*

Ad castimoniarum superstitionem] In casto Cereris erant, qui Cereri operabantur. Festus in voce Minnitur. Id autem fiebat summa temperantia et continentia; quamobrem ἀγνέειν δῆμητρι, puriter facere Cereri dicebant. Quamvis iis diebus adeo severa frugalitatis et parsimonie lex esset, tamen mittebatur id gari genus. *Idem.*

Dicatum] Leg. *abdicatedum*. Judæi namque piscibus squama carentibus abstinent. Garum id fortassis est, quod voce a Garo detorta nos Caviari quasi Gaviari nuncupamus. Paratur ex ovis acipenserum, vulgo *Eturgeons*, sale conditis in cetariis Borysthenis, Phasidis, Tanais. Ejus loco Judæi nunc ovis Cyprinorum, conditis eodem modo, vescuntur. *Idem.*

Sic alex pervenit ad ostreas] Plautus apud Festum in Narita: 'Muratica autem video in vasis stanneis, Bonam naritam, cammarum, et tagenia, Echinos fartos, conchas piscinarias.' Νηρίκας, καμμάρους, ταγηνιστάς, echinos saginatos in vivariis, conchas in piscinis. *Scaliger.*

Muria quoque] Muriam, sive, ut apud Festum legitur, 'muriem,' salem etiam durum appellarunt. Servius: 'Virgines tres Vestales maxime ex nonis Maiis ad pridie Idus Maias alternis diebus spicas adreas in corbibus messuariis ponunt, easque spicas ipsæ virgines torrent, pinsunt, molunt: atque ita molitum condunt. Ex eo farre virgines ter in anno molam faciunt, Lupercalibus, Vestalibus, Idibus Septembribus, adjecto sale cocto et sale duro.' *Scal.* in Festum.

Spissat, mordet, extenuat] Inepte Plinius muriam extenuare ac spissare scribit, quæ contraria sunt. *Dalce.*

CAP. IX. *De natura salis, et ejus medicinis.*

Alligans] Contrahens, συστέλλουσα, δύναμις ἔχει κατασταλτικὴν. Diosc. *Idem.*

Cum quarta parte lini seminis] Nostrium apographum, cum æqua parte lini seminis; et paulo post, et vespas, non vel respas. *Pintian.*

Pustulas] Ψυδράκια, Diosc. Ruellius vertit, *albidas capitis pustulas.* Dalec.

Ad hæc maxime probatur Tattæus aut Caunites] In vetusto codice, ad hoc maxime probatur et Teus et Caunites; puto scribendum, et Teius et Caunites, a duabus civitatibus, Teio Iouiæ, Anacreontis poetæ natalibus clara, et Cauno Cariæ, quæ est finitima Ioniæ. Nec me latent quæ hic Hermolaus, et alibi alii de sale Tattæo et Tragasæo tradunt. *Pintian.*

Suggillatisque] Faciei snggillationibus, πρὸς ὑπόπια προσώπου. Diosc. Recte hunc locum et fœliciter Plinius vertit. *Dalec.*

Idem noxia et tinearum genera pellit] In antiquo exemplari non *idem noxia*, sed *innoxia* una voce legitur; et junctim cum præcedentibus; deinde sequitur, et *tinearum genera pellit.* *Pintian.*

Maxime usurpanda observatione] Cel-sus II. 17. Aurelianus Tard. Pass. v. 1. *Dalec.*

In saccis aqua ferventi crebro madefactus] Scriptus codex *candefactus*, non *maderfactus*; quam lectionem confirmant verba quæ statim sequuntur, 'In iisdem saccis impositu candens.' *Pintian.*

Candens] Fervidus. Observa: nisi ferrum latum et candens intelligat, sacco impressum, quale describit Aurelianus. *Dalec.*

Qua quidem totis corporibus nihil] Legendum videtur *quidam*, non *quidem*; et antiquum exemplar dixit præfert, non dicunt. *Pintian.*

Ibi maxime observanda usurpatione,

qua quidem totis] Scribendum ex Chifflet. *usurpanda observatione*: et hæc duo vocabula eodem et Voss. et Pintiani libro auctoribus delenda versu altero præcedenti, ubi particula *maxime* male iis inculcandis occasionem dedit. Deinde Voss. *quæ totis*; item, *dixistique cornea videmus.* Lego: ibi maxime usurpanda observatione, *quæ totis corporibus nihil esse utilius sale et sole dixit.* Itaque *cornea videmus corpora piscatorum.* Quatuor nostri, *quæ totis corporibus nihil esse utilius dixit.* Gronov.

Acopis] De salis flore id Dioscorides. *Dalec.*

Item smegmaticis ad extendendam cutem] Scribo, *Item smegmatis ad extendendam cutem*, ex scripto codice. De smegmatis vero quæ cuti admota abstergunt, exterrunt, extenuant, et discutiunt, Paulus lib. VII. *Pintian.*

Et oculis jumentorum] Vide Plutarchum in Quæst. Natræl. III. *Dalec.* CAP. X. *De nitri generibus et confecturis, et medicinis, et observationibus.*

Theophrasto] Non extat liber is Theophrasti. *Idem.*

Sed sine viribus densandi] Sed quæ coctura insolatue in nitrum minime densari possunt. *Idem.*

Clytis Macedoniæ] Chytis Vet. Chytas Geographi collocant in ora sinus Macedonici, ubi est promontorium Chalastræum. *Idem.*

Excedente Nilo siccantur, &c.] Pauciora verba in vetusto codice, *Hæc cedente manant succo nitri*: cætera redundant. *Pintian.*

Sic quoque olei, &c.] Oleosa pinguitudo, quam et in sale reperiri supra tradidit. c. 7. ult. proximo. Hanc pinguitudinem cum detrahunt, qui exentiendis tormentis bellicis igniarium pulverem faciunt, suo more aiunt: *Degresser le salpêtre.* Dalec.

Mirum in lacu Ascanio] Aristoteles sic ejus aquas nitrosas esse tradit, ut vestes demersas abstergant, earumque maculas et sordes eluant. Is

autem lacus Prusiæ est, v. 31. ultim. *Idem.*

Magnus et nitro usus] Lege, *Magnus et vitro usus, qui dicitur suo loco*; id est, ad vitrum; quod enim promittit suo loco dicturum, id xxxvi. 16. in mentione vitri dicit. *Gelen.*

Nitraria egregia Ægyptiis, &c.] *Brevius in vetusto exemplari, Nitraria Ægypti circa Naucrati et Memphin solebant esse. Pintian.*

Faciunt ex his vasa] Ut apud nos fit e soda, quæ nihil aliud est, quam nitrum factitium, impurum, grave, fuscum, lapidosum, quale Ægyptium fuisse paulo ante dixit. *Dalec.*

Liquatum cum sulphure] Ut vasa pingant, quemadmodum figuli nostri solent soda et lithargyro simul fuis sua fictilia oblinere. *Idem.*

Quæ inveterari volunt] Ut mortuorum corpora. Herodot. illo nitro utuntur, nempe in tumulis congesto et durato. *Idem.*

Spumum nitri] Ἀφρονίτρον, ab ea differt ἀφρόνιτρον, nempe nitrum cum spuma sua adhuc confusum ac commixtum. *Idem.*

In speluncis] Leg. *In speluncarum molibus*, id est, saxosis crepidinibus et antris. Quidam legunt *mollibus*, id est, tophaceis, quod tophus longe sit mollior et saxo et lapide. In structurarum et ædificiorum cameratis fornicibus, præsertim subterraneis, ex humore in cemento cum calce mixto, stillat succens nitrosus, oblongis stirilis, friabilis, aridus, gustu sal-sus, et fervidus, ab Asiatico nitro parum, vel nihil discrepans. Nostri vocant *sulpêtre*. *Idem.*

Specus eos cotycas vocant] Leg. *Specus eos cochleas vocant*. Cochlas, sive cochlas, sive κάχληξ, nunc testudo est, fornix, camera; nunc lapis, silex, glareæ, flumine congesta et attrita. Testudinatos specus eos incolæ *cochlas* vocabant. *Idem.*

Ne liquescat] Humoris contactu, vel aëris occursu. *Idem.*

Cum in salinis herbæ gignantur] *Ælianus Histor. Anim. xiiii. 3.* has recenset, brya, phycia, vites, nvas, brassicas, mea, quæ et capillos, sive trichas vocant. Iis pisces vescuntur. *Idem.*

Tantum algæ] Non gignatur, subaudi. *Idem.*

Chalastræ] Omnium præstantissimo, iudicio Platon. et Plutarchi. *Idem.*

Ad raphanos Ægyptio] *Ad brassicas.* Illas enim viridiores facit, quod paulo post ait, et teneriores, coctuque faciliores: nec tantum eas, sed et carnes, si apponantur. *Plutarch. Sympos. vi. 19. Theoph. de Caus. vi. 14. Idem.*

Item contra argema oculorum. *Ungues decoctum cum passo*] Chiffet. et quatuor nostri, *argemas*. *Voss. argeman.* Potest excusari, ut 'cum servili schema,' et 'imperatæ schemæ.' xxix. 6. 'Item in gallinacei felle ad argemam et albugines.' Sic *Vossianus* et in parte Chiffet. Mox: *Argema ex melle omnibus, quæ supra scripta sunt, sanatur.* *Vossianus: Argemam; deinde, sanantur.* Scribe *sanant*. Refert enim hæc ex opinione quorundam: ut paulo ante, 'suadent,' 'promittitur;' unde suspicor et *extenuare* scribendum. *Gud.* quoque et *Acad. sanantur: Acad. Argema et ex melle.* Posterior ætas multo in his fuit licentior. *Marculphus t. 1.* 'Et sanctum chrisma singulis, si voluerint postulare, pro reverentia loci sine pretio concedat.' Sic edidit *Cl. Bigonius*. Sed in membranis antiquissimis legi, *sanctum chrismam*. *Vossianus* etiam nescit τὸ cum; habet autem, *adjuvat ad claritatem*, sine τῷ nitrum, quod nec in Chiff. est. Fortasse: *item contra argemas oculorum, albugines, decoctum passo in mali Punici calice.* *Adjuvat ad claritatem visus cum melle inunctum.* Sic xx. 5. 'Succo et cicatrices oculorum et albugines et argema inunxere.' xxii. 25. 'Hoc ad

Venerem stimulandam et ad oculorum argema, albugines.' Pari et hic asyndeto Voss. xxviii. 6. 'Contra oculorum albugines, obscuritates, cicatrices, argema.' Nisi malis *inunges* pro *ungues*. Nec frustra adjicitur præpositio, quam et Acad. mann secunda invenio adscriptam. Vide ad Livium xxix. 1. Gronov.

In mali punici calice adjuvat nitrum, &c.] In apographo nostro: *in mali punici calice adjuvat. Ad claritatem visus cum melle inunctum*; et paulo post, *Creta Cimolia*, non *Cimolia creta*. Pintian.

Regium quoque morbum in vino ex-terminat potum] In eod. *Regium quoque morbum extenuat in potione vini*. Idem.

Pruriginem alumine permisto tollit] Partem hujus capitis, ab illo, *Addita et resina initiis cum aceto illinitur*, repetit Vossianus insertam xxxii. 5. Utroque autem loco habetur, *Porriginem alumine permixto tollit*. Gronov.

In lapidem vertitur] In lapidosam duritiam. Hoc est, quod supra hoc ipso capite dixit, *Ægyptios nitrum liquatum frequenter in carbonibus coquere cum sulphure*. Dalec.

CAP. XI. *De spongiarum natura.*

Alias ex his mares existimavere] Nostri duriores, et fistulis minoribus pertusas, mares vocant: molliores autem, laxiores, et amplioribus cavernis fistulosas, fœminas. Idem.

Persorbentes] Quæ plus humoris

exsorbent, ob corporis densitatem. Idem.

Pruinas] *Rores* potius. Æstate nulla pruina fit. Idem.

Aliqui narrant et auditu regi eas] Plutarchus spongas ab animali, simili araneo, regi scribit. Spongotherem is vocat, quod monet ac indicat cibum aut insidias venantium adesse. Idem.

Usquam diutius durare] In aliis maris locis quam Aquiloniis. Idem.

Spiritum] Nativum, quem e mari natalibusque suis conceptum, et fistulis abditum celant. Idem.

Minus in calida aqua] Quæ salsuginem citius diluit, quam frigida. Idem.

Minusque unctas] Oleosa enim ac pinguis salsuginis vim obtundunt. Idem.

Penicilli] Achillæas Aristot. vocat lib. ix. Idem.

Ad abstergenda] Non tantum membra corporis, sed alia quævis, ut mensas καὶ θρόνους περικαλλέας Homero. Martialis: 'Hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis Utilis, expresso cum levis imbre tumet.' Cujac. Obs. xiii. 13. Idem.

Ex aqua vero cælesti impositæ, &c.] Siccant in scripto codice, non secta; ut ad præcedentia pertineat. Pintian.

Vitia hulcerum] Pravos snecos, sordes, excrementa, saniem. Idem.

Africanæ cum porri] Quæ generantur in Syrtibus, lib. ix. Idem.

LIBER XXXII.

PROEM. *Medicinæ ex aquatilibus.*

CAP. I. *De echeneide pisce, et mirabili ejus proprietate, et torpedine et mari-
no lepore, et mirabilia Rubri maris.*

De echeneide] Vide ix. 25. Fracas-
torium de Sympathia, cap. 8. Ronde-
letium de Piscib. xv. 18. Ælium de
Animal. ii. 17. Plutarchum Sympos.
ii. 7. Dalec.

*Pisciculus Echeneis appellatus in se
tenet, &c.*] Exemplar nostrum: *pisci-
culus echeneis appellatur, cuncta in se
temerat. Venti licet sæviant, procellæ,
imperat furori; scribendum forte:
cuncta vi sua temerat. Venti licet sæ-
viant, procellæ, imperat furori. Pin-
tian.*

Astura] Flumine et insula Circeiis
proxima. Dalec.

Antium] Antium (quondam Aphro-
disium) civitas in rupe sita, maritima,
ab Ostia distans stadiis 260. portu
carens, Romanis imperatoribus ad
otium et rerum urbanarum vacatio-
nem præcipue selecta, ideoque fre-
quentissimis et ornatissimis ædificiis
exculpta. Strabo lib. v. *Idem.*

*Novissime tum in urbem reversus ille
imperator*] Quis non videt postrema
dno verba adjecta esse expositionis
causa ab aliquo, ut aiunt, glossatore?
Pintian.

Conchas quoque ejusdem] Quod na-
vem detinuerint portantem nuntios a
Periandro, ut castrarentur nobiles
pneri. Supra ix. 25. Dalec.

*De ulla potentia naturæ atque effec-
tu*] Voss. *naturæ ut quæ et effectus.* Le-
ge, *de ulla potentia naturæ vique et
effectus.* Andegav. *naturæ utque effectus.*
Gronov.

Venenum est aliis in potu] Tito ro-
gante quo genere mortis obiturus es-
set, fatis responsum, Ulyssis modo
perituro *ἐκ τῆς θαλάσσης*, nam pas-
tinacæ ictu exanimatus est: Titus
vero marii leporis veneno, Domitia-
ni fratris fraude dato. Rhod. xxvi.
30. Dalec.

*Eadem res in mari et tactu quidem
nocet*] In scripto exemplari: *eadem
res in mari. Nam et tactu quidem nocet.*
Pintian.

Vescitur eo unum tantum animalium]
Athenæus lib. viii. etiam scarum le-
pores marinos venari, iisque pasci
tradit. Dalec.

Tenerescit tantum] In mullorum car-
ne maxime durities commendatur.
Idem.

Cætero moriuntur totidem diebus] Sic
apud Theoph. Hist. ix. 16. sumpto
aconito par spatium interitus est tem-
poris intervallo, post quod id effossum
fuit. *Idem.*

Mitulos] Inepte quidam legebant,
ritulos. Rondeletius, sed parum fel-
liciter, cap. de phoca, reponendum
censuit, *leporis marinos.* *Idem.*

*Pinguique ejus negotiatores et omnium
piscium*] Voss. *pingit qua ejus merca-
tores in egotiato et omnium.* Men. et
Gud. *pinguique ejus mercatores negotia-
tor et omnium.* Academ. *pinguique ejus
mercatores negotiantur et omnium.* An-
degav. *pinguique ejus mercatores nego-
tiator omnium.* Scribe, *pinguique ejus
mercatores negotiatis et horum piscium
adipe camelos perungi,* nam ad hæc
omnia ex superioribus intelligimus,
'Juba tradit.' Quod autem constan-
ter hic legitur, *pinguique ejus,* ex eo

noscas licet *cetos* supra dixisse Plinium non numero plurativo, ut existimant etiam accuratissimi viri, sed singulari, ut Græci τὸ κῆτος. Frustra quoque subjiciunt *cetum*; nam *cetos* tuentur optimi codices. Adde huc, quæ ad XXI. 13. diximus. Gronov.

CAP. II. *De ingentis et mansuetudine quorundam piscium, et ubi ex manu edant, et ubi responsa dentur ex piscibus.*

Scarum inclusum nassis] Ælianus Hist. Anim. I. 4. Plutarch. de Solert. Anim. Dalec.

Lupum rete] Ob eam causam apud Athenæum λαβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος. Idem.

Harenas arare cauda] Mallen lege- res, harenam sulcare cauda. Pintian.

Atque ita conditum transire rete] In vetere exemplari, *Atque ita candidum transeat rete*; scribe, *atque ita conditum transeat rete*. Idem.

Quoniam sit dorso cultellato, &c.] Lego: *quoniam sit in dorso cultellata ei spina, caque, &c.* ex veteri exemplari. Idem.

Totusque capite constat] Imo potius ventre. Dalec.

Ab hoc naves perfossas mergi] De hac re vide historiam apud Ælianum Hist. Animal. XIV. 23. Idem.

Ad locum Mauritanie, qui Gotta vocetur] Lege, *Ad locum Mauritanie, qui Cota vocetur*. Notandum vero ita vocari et promontorium, et ipsum sinum. Alibi Plinius XIX. 4. simpliciter æstuarium vocat, non addito nomine. Isac. Voss. in Melan XVIII.

In Labradii Jovis fonte] Lego *Labrandii*, non *Labradii*, tum ex vetusto exemplari, tum ex Stephano, cui Labranda vicus est Cariæ. Confirmat id quoque Strabo quartodecimo, qui et mentionem facit templi Jovis. Pintian.

Anguillas] In Arethusa Siciliæ sicures et sacras fuisse Ælianus tradit Hist. Anim. VIII. 4. Dalec.

Ilæ et inauris additis gerunt] Idem

traditur de muræna Crassi, quam mortuam is flevit, et sepelivit. Idem.

Nam in Lyciæ] Varro III. 13. 'Nam ut Pausias, et cæteri pictores ejusdem artis, loculatas magnas habent arculas, ubi discolors sint cetræ, sic hi loculatas habent piscinas, ubi dispares disclusos habeant pisces, quos proinde ac sacri sint ac sanctiores quam illi in Lycia, quos sacrificanti tibi, Varro, ad tibicinem Græcum gregatim venisse dicebas ad extremum litus atque oram, quod eos capere auderet nemo, cum eodem tempore offulas ludionum ibi corrosas vidisses, sic hos pisces nemo cocus injus vocare audet,' &c. Apud Athenæum lib. XI. in Lycia fons est mari propinquus Apollini sacer, Δίνα Polycharmo, Δίως Artemidoro, in quo piscibus e mari adnatantibus, qui oraculum adeunt, hostiarum primitias verubus ligneis transfixas offerunt, assidente sacerdote auguria captantes. Vide locum. Idem.

Myris in fonte] Supra XXXI. 2. fontis Limyræ meminit. Straboni lib. XIV. et Myra in excelso monte sita, et Limyra, clarissima sunt Lyciæ oppida, Ælianus Hist. Anim. VIII. 5. Lyciæ pagum enim Syrrham vocat, positumque esse inter Myra et Phellum tradit. Idem.

Ampelon] Sami promontorium. Id. *Porcum*] Rondel. XV. 7.

Recentia effici constat] Sic evanescente sale, ut eo condita nunquam fuisse videantur. Idem.

Ni polluerent patrimonia] Vertranus apud Varronem hic legit: *Numa constituit, ut pisces qui squamosi non essent, non polluerentur, commentus, &c.* Sextus Pompeius scribit pisces omnes squamosos pollueri præter sacrum. Lego, *polluerentur sacris caeremoniis*. Vide Scalig. in Festum voce 'Pollucere.' Idem.

Polluctum] Alex. ab Alex. *pollinctum* legit, et funebrem cœnam interpretatur a pollinciendo. Budæus pol-

luctum restituit. ‘Pollucere’ ad sacra pertinet, libare, Diis offerre, votivum epulum facere. ‘Polluctum’ cœna lauta, opipara, et splendida, qualis esse solet in sacris epulis. *Idem.*

In curalio] Corallium inter gemmas recenset Theophr. libro *περὶ λίθων*, rubrum, rotundum, simile radici, ac cum eo comparat Indicam arundinem in saxum duratam. De corallo multa Orpheus libro *περὶ λίθων*. *Idem.*

Et in Siculo circa Helian ac Drepanum] Cuius, non *Helian*, in scripto codice. *Pintian.*

Forma est ei fruticis, color viridis] Voss. tollit τὸ εἰ : dein *colos*, ut sæpe alibi Plinius. *Gronov.*

Exemptæ confestim durantur et rubescunt] Ovidius : ‘Sic et corallium, quo primum contigit auras Tempore, durescit : mollis fuit herba sub undis.’ *Dalec.*

Hac de causa curalium vocitatum] “Οτι ἐν ἄλλῃ κουρέται, quoniam in mari tondetur. *Idem.*

CAP. III. De his, quibus in terris et in aquis victus est : et de castoreis medicina, et observationes.

Quos castores vocant] Arist. *Histor. viii. 5.* *Ælianus Hist. Anim. vi. 24.* *Idem.*

Negat Sextius diligentissimus] Credidit Apuleius, qui *Asini lib. i.* Thesalam veneficam scribit, amatorem suum, quoniam alterius mulieris consuetudine usus fuisset, in castorem mutasse, ut amputaret sibi genitalia, si quando venatores insequerentur. *Idem.*

Ne vesicas quidem esse] Quæ testes circumdant castoris ; verum si duplices sunt, falsas quoque esse. *Idem.*

Quod nulli animalium] Nulli animalium, nedum castori, contingit, ut testes habeat diversis ac divisim membranis seunctos. Est unicum ac simplex scrotum, itemque darton : id est, quod ait Dioscorid. eligendos ex uno ortu connexos : fieri enim

non posse, ut folliculi duo in una membrana conjuncti reperiantur. *Id.*

Liquorem] Pinguem et oleosum. *Idem.*

Cum sale Hammoniaco] Vel ammoniacum cum sanguine et castoreo subactum ita exiccantes. *Diosc. Idem.*

Corrumpti fraude conjicientibus gummi cum sale Hammoniaco] Hermolaus Barbarus veterem lectionem esse monuerat non *cum sale*, sed *cum sanguine* ; et eam se probare ex Dioscoride, qui hæc ipsa fere ad verbum tradat. Ecce alius, sive is Dalecampius est, qui ad marginem corrigit : *corrumpitur fraude conjicientium* (hoc ex *Pintiani cod.* et *Chifflet.*) *gummi aut ammoniacum cum sanguine et castoreo, quoniam.* Dioscoridis verba sunt *ii. 26.* Δολοῦσι δὲ τινες αὐτὸ ἁμμονιακὸν ἢ κόμμι συμπεφυρμένον αἵματι καὶ καστορέῳ ἐγχεόντες εἰς φύσσαν καὶ ζηρῶντες. Voss. *conicientium cummim cum sanguine aut ammoniacum.* Scribe, quod ipsum *corrumpi fraude, conjicientium gummi cum sanguine aut ammoniacum* ; nam *corrumpi* mutandum non est, quum ad id intelligatur, ‘tradit Sextius diligentissimus medicinæ.’ *Gronov.*

Tunicis circumdati] Naturalibus suis tunicis circumdati. *Diosc.* id est, elytrœide, quæ utrique testi sua et peculiaris est. *Dalec.*

Odoris gravis] Qua de causa ‘virosa castorea’ Virgilinus appellat. *Idem.*

Efficacissimi e Ponto Galatiæ, mox Africæ] Scribe cum Voss. *e Ponto Galatiæque, mox Africa.* Statim Vossiani duo, et his eadem verba referens melior, *sternumenta.* *Gronov.*

CAP. IV. De testudine, et multorum piscium medicina, et observationes.

Geminus similiter victus in aquis terræque, &c.] Legend. *Geminus similiter victus in aquis terræque et testudinum, effectus quoque par, in honore habendo vel prosper excellens in usu pretium figuræ camero.* Vide *Salmas. p. 1122. b.*

Effectus quoque pari honore habendi] In apographo nostro, *effectusque par honore habendo*; sicque fere habent Romana et Parmensia exemplaria. *Pintian.*

Pretium] Ad intestina variæ suppellectilis opera. Earum cortices sive putamina secabantur in laminas, quibus lecti vestirentur et repositoria. ix. 11. *Dalec.*

Naturæque proprietatem] In scripto codice, *figuræque proprietatem*. Parmenses et recentiores nonnulli codices, *figuræque proprietatem*; ut scribendum putem, *figuræque lyræ proprietatem*; ad exemplar enim testudinis lyræ Mercurium excogitasse ferunt. Hyginus de testudine lyræ fecisse Mercurium prodit. *Pintian.*

Marinarum carnes] Mures marinos prisci appellarunt. Hinc Plautus festive sic piscatores vocat, quod illarum modo, velut animantia quædam ἀμφίβια, partim in aquis degant, partim in terra: 'Salvete mures maritimi, conchitæ, atque hamiotæ, Famelica hominum natio.' *Dalec.*

Alopeciuram inanitas et porrigio] Prurigo, non porrigio, in vetere codice; et statim post sanantur, non curantur. *Pintian.*

Miscetur autem sanguis heminis, &c.] In eodem: *Miscetur autem sanguinis heminis tribus, aceti hemina, vino addito. His et cum hordeacea farina. Idem.*

Dein post aliquot dies vespera] Deest verbum bina, ex eodem: *Deinde post aliquot dies bina vespera. Idem.*

Dein post aliquot dies vespera] Scripti quatuor, *dies die vespera*. Præcipuus, *dein post aliquot dies bina vespera*. Dictum erat ante, 'Hæc singula et matutina et vespertina dantur.' *Reperies et apud Pintianum. Gronov.*

Quod si dentes per annum colluantur testudinum] Scribo, *Quod si dentes ter anno colluantur, &c.* ex eodem. *Pintian.*

Sed diu in vino testudinem excoquant] *Sed vino testudine excoquant*, in eodem; cætera superfluum. Et statim post, *oculorum utique, non oculorum quoque. Idem.*

Oculorum quoque vitia] Voss. *Oculorum utique vitia*; ut et *Pintiani. Gronov.*

Suffusiones etiam marinæ fel cum fluvialitis] Duo prima verba ad præcedentia attinent; reliqua sic legito, *Marinæ felle cum fluvialitis sanguine, &c.* ex eod. *Pintian.*

Capillus mulierum] Duo prima verba superioribus applica; cætera scribe sic: *Fel contra Salamandras vel succum decoctæ bibisse, satis est*; et statim mutato ordine lege, *Tertium genus testudinum est*, ex eod. *Idem.*

Inficitur felle] Luteo et aureo colore, sive flavo tingitur. *Dalec.*

Nec convexo incurva calice] Voss. *nec convexo corvata calice*. Quod est, *curvata. Gronov.*

Pituitas] Quidam *pituitas* exponunt, ἐξανθήματα, pituitæ eruptiones: sanguinem autem vitiatum, in ecchymomata et livores effusum. Alvi dejectionem potius intelligendam puto, quod ostendit proxime sequens oratio: sanguinem vitiatum, in grumos concretum. *Dalec.*

CAP. V. *De aquatilibus, remedia in morbos digesta: et primum contravenena et renenata animalia.*

Supracordis palpitationem] Ad mammam sinistram, qua cordis motus et pulsatio sentitur. *Idem.*

Sunt quæ in vepribus tantum viciunt] Lib. viii. c. 31. Rubetis vitam esse et in terra et in humore antea scripsit. *Idem.*

Quas Græci phrynos vocant] Buffones quidam vocant, vulgus Gallicum *Crapaux. Idem.*

Geminis veluti cornibus] Extuberantibus ossibus, in quibus oculi reconduntur. *Idem.*

Apocynon vocari] Quia canum impetus frænatur. *Idem.*

Coluber est in aqua vivens] Omnes quinque, *Colubra in aqua vivens*. Sed et quod præcedit Voss. *Idem his ranis*; deinde, *auxiliatur vero etiam efficacius est*. Alii quatuor: *Item his ranis lienem, &c. auxiliatur jecur vero etiam efficacius*. Menap. et Gud. quoque *efficacius est*, et Andegav. qui et *auxiliatur*. Lege: *Idem, de his ranis lienem contra venena, quæ fiant ex ipsis, auxiliari*; cor vero etiam efficacius. *Est colubra in aqua vivens*. Malunt autem veteres sæpe 'colubras' quam 'colubros.' Sic infra c. 7. 'Enhydriis vocatur a Græcis colubra in aqua vivens.' Sic Pintiani, Chislet. quatuor nostri: c. 9. non aliter, 'aquaticæ colubræ.' 'Idem' putat 'tradunt auctores.' Gronov.

Hujus adipem et fel habentes] In scripto exemplari, *Hujus adipe et felle habentes, &c.* Verbum habentes putamus falso adjectum. Pintian.

Scytalen] Σκυτάλη, μυγαλῆ, seu μυογαλῆ, mus araneus. Columellæ, capite decimoseptimo libri sexti, serpens exitiosus. Lucanus: 'Et scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuvias positura snas.' *Dalcc.*

Suesque percussus] Et si quando hyoscyamo per imprudentiam depasto posteriores corporis partes resolutæ fuerint. Ælianus Var. Hist. 1. 7. *Idem.*

Nilo quidem peculiare sunt] Inter reliquos fluvios; nam in alios nullos amnes e mari subeunt, quam Nilum: et in alio nullo fluvio sponte gignuntur, quam in Nilo, qui etiam in palude origini suæ vicina multos creat, v. 9. Strabo inter alios pisces Niloticos præcipue coracinum memorat lib. xvii. In Dambio etiam capi, ac vivere, scribit xiv. 23. *Idem.*

Carnes eorum adversus scorpiones valent impositæ] Coracinum piscem adversus formicas arborum valere scribit Palladius; quo loco in exemplari vitioso legitur, 'coracinam piscem.' Rhod. xii. 5. *Idem.*

Poti hippocampi] Apud Ælium xiv. 20. piscator Cretensis filios, a canicula rabiosa morsos, hippocampis, abjectis ventriculo et intestinis, quæ sunt venena perniciosissima, sanavit, partim assis et in cibo datis, partim cum aceto et melle tritis, plagæque impositis. *Idem.*

Et iis qui succum Carpathii biberint] Exemplar nostrum *Carpathi* præfert, non *Carpathii*; neutra lectio vera: scribendum *Carpasi*, ex Dioscoride sexto, et Paulo Ægineta quinto; qui tamen *Carpesium* vocat, non *Carpasum*: et statim verbum *ejus* eradendum, ex eodem. *Pintian.*

CAP. VI. *De ostreis et purpuris, et alga, et eorum remedia.*

Idem videtur, nec potest videri satis dictum, &c.] Locus miserabiliter depravatus. Apographon nostrum: *Id ne potest videri, satis dictum esse de his, &c.* legendum opinor: *Fidem nepotes vestram, satis dictum est de his, &c.* ut sit interrogatio ducens ad negationem. Quintilianus in declamatione, Cæcus in limine: 'Fidem vestram iudices, ut nobis prosit argumentum criminis nostri.' Et in Mathematico: 'Fidem vestram P. C. ne quid amplius de misera pietate speretis,' et alias subinde. Hoc autem verbo 'nepotes' et 'nepotatores' utitur frequenter Plinius, cum Romanorum mores luxumque incessit; ut paulo post, 'Nec non inter nos nepotis ejusdam nomenclator,' &c. Item, *attribuatur* legitur in eodem, non *tribuatur*; et paulo post, *Ideo pelagia*; redundat *ideo*. *Idem.*

Contra leporis marini venena et ostrea adversantur. Item videtur] Verbum ultimum non habent Voss. Chislet. Pintiani codex; qui omnes etiam, ut et alii nostri quatuor, *idem*. Unde Pintianus: *Fidem, nepotes, vestram, satis dictum est de his*: elegantius quam vere. Me quoque offendeat genus loquendi, *adversari contra venena*. Etsi haud ignorem Plauti in Mercat. 'no-

lo advorsari tuam advorsus sententiam.' Sed placet conjungi principium hujus capituli cum fine superioris, hoc modo: *Et cancri marini decocti jus contra dorycnion efficax habetur; peculiariter vero contra leporis marini venena. Et ostrea adversantur iisdem. Nec potest videri satis dictum esse de his.* Gronov.

Cum palma mensarum diu jam] Apud Macrob. Saturn. lib. III. in pontificiæ cœnæ apparatu primum apponuntur echini, ostrea crude, pelorides, sphondyli. *Dalec.*

Et ubi plurimi influunt amnes] Vide IX. 54. Arist. Hist. I. 6. et v. 15. *Id.*

Grandescunt sideris quidem ratione maxime] Luxatus est ordo verborum. Lege, *Grandescunt quidem sideris ratione maxime*, ex vetusto exemplari. *Pintian.*

Multo lacte prægnantia] Humorem intelligit lacti similem, fœtificum, quem in ostreariis compertum ex ostreis effluere tradidit IX. 51. Tum temporis Athenæus suavissima esse scribit, πλήρη, plena, θαλασσίζοντα, mare superare, non cœnnum aut limum. *Dalec.*

Hæc videtur causa quare minora in aliis locis reperiuntur] In vetusto exemplari non in aliis locis habetur, sed in alto; nam si grandia reperiuntur ubi sol penetret in vada, consequitur ut in alto, quo sol non penetrat, parva reperiuntur. *Pintian.*

Quare minora in aliis locis reperiuntur] Nusquam τὸ locis. Andeg. Men. Gud. in alios reperiuntur opacitas prohibet. Acad. in alio reperiuntur opacitas inhibet. Primarius: causa ista alio quare minora in reperiuntur opacitas cohibet. Quorum solum cohibet ex Chiff. notarunt. Potest autem edidisse auctor: *Hæc videtur causa, in situ alio quare minora reperiuntur. Opacitas cohibet incrementum et tristitia minus appetunt cibos.* Plinianum, ut quod maxime, in situ alio. Vide ad XXI. 31. Gronov.

Et tristitia minus appetunt cibos] Tristia, non tristitia, scribendum ex eodem. *Pintian.*

Circeis] Horatius: 'Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini.' *Dalec.*

Spondylo brevi atque non carnosum, nec fibris lacinioso, ac tota in alvo, &c.] Spondylus in ostreis est τράχηλος Græcorum, quem vult brevem et callosum magis esse quam carnosum. *Fibræ*, quas ambit crinis purpureus, sunt τὰ μηκόνια. Vide Salmas. 1172. a. *Spondylo brevi]* Interioris carnis solido callo. *Dalec.*

Calliblephara appellantes] Sic Hermodaus, cum esset, *callibia paratu*. Voss, *callibiæ pharata*. Andegav. et Gud. *callybie parata*. Acad. *callybio parata*. Menap. *callibiæ parata*. Scribe, *calliblepharata appellantes*; nam *calliblepharum* est ipsum ornamentum: quo quæ insignita sunt, merito appellantur ostrea *calliblepharata*. Gronov.

Edulis] Vetus codex, *Suaviora Adulitis*. In sinu maris rubri oppidum Aduliton, conditum a servis Ægyptiorum, a dominis profugientibus. Populus Adulitæ, VI. 28. Invenio, sed nullius auctoris testimonio, et Edulios montes Tarraconensis Hispaniæ, qui hodie Moncaio vocentur. *Dalec.*

Lucensibus] Lucensis conventus in Hispania citeriore supra III. 3. Hodie vocari aiunt, *Macarin di Catalogna*. Idem.

Coryphantenis] Coryphanta Bithyniæ oppidum. Coryphas oppidum maritimum, v. 30. *Idem.*

Necnon inter nos nepotis cujusdam nomenclator tridacna appellavit] In vetere codice, *Nec nos inter nos nepotis cujusdam nomen celaturi tridacna appellavit*. *Pintian.*

Mollimnt alvum leniter] Succo suo nitroso: sistunt vero dura carnis suæ pulpa. *Dalec.*

Uti clausa venerint] Succo suo madentia, nec discclusis testæ suæ valvis excitata. *Idem.*

Distillationibus prosunt] Tenuibus:

succi quem gignunt crassitie. *Idem.*

Pura ejus genera] Ex his generibus alga, primum paleam marinam vocant; secundum, *ζωστήρ* est; tertium, alga lactuacea; quartum alga fœniculata tinctoria, quam et scorpio-num ictibus mederi dictum est XXVII. 7. *Idem.*

CAP. VII. *Ad alopecias, et capillos, et oculatorum, et aurium et dentium, et faciei vitia.*

Præparat cutem sepiarum crustæ farina medicamentis. Cutem replet et muris marini cinis] Aliter apographum nostrum: *Præparant autem sepiarum crustæ farina medicamentis cutem, et muris marini cinis*; ut superfluat verbum *replet*, ex eodem. Ego vero et illud medicamentis falso additum suspicor. *Pintian.*

Cutem replet] Pilo vestit. *Dalec.*

Callionymi] Testudinis coriaceæ apud Rondeletium. *Idem.*

Supervacuas consumit] Supra modum excrescentes, ut cicatrices in ulceribus relictas, pterygia carnosæ. *Idem.*

Nulli hoc piscium copiosius] Id ipsum tradit Arist. item et *Ælianus Hist. Animal. XIII. 4.* quo loco citantur versus Menandri ex Messania: *Τίθημ' ἔχειν χολήν σε καλλιωνύμου Πλεῖω.* Et *Ανακίρρι* in *Epidicazumeno*, *Ἐάν με κινῆς, καὶ ποιήσεις τὴν χολήν Ἀπασαν, ὥσπερ καλλιωνύμου ζέσαι.* *Habere censeo te callionymo fel copiosius. et, Si moreris me, feceris statinque fel fervere Totum, more callionymi.* *Dalec.*

Ab oculo quem in capite habet] *Lego oculis, quos: nisi sit numeri ἐναλλαγῇ.* *Lego præterea, quos in superiori capite: alioqui hoc non foret extremum, cum et alii pisces oculos in capite habeant.* *Idem.*

Pectunculi salsi] *Tellinæ, Diosc. Idem.*

Diopetes et calamitas vocant] De iis agitur infra c. 10. *Διοπετεῖς* dicuntur, quod a Jove plui ac immitti fuerit opinio: quod falsum esse docet Theophrastus in fragmento *περὶ τῶν ἁθρόων*

φαينوμένων. Alii legunt *Dryopitas*, in arboribus nascentes. *Διοπετεῖς* aquationibus fere autumnalibus gignantur, et nunquam e cælo decidunt. *Idem.*

Cum lacryma] Apud Galen. *κατὰ τὸ πρῶτον*, lib. IV. Archigenes remedium hoc ex Papiæ medico Laodicensi refert, sed pro lacryma vitis, *chamæleon* albus requiritur, et illic scribitur. *Idem.*

Vitis] Albæ, ut paulo post, bryonia. *Diosc. psilothrum* est. *Idem.*

Sepiæ cortex] *Sepiæ os*, observat *ῥοτρακον* *Dioscor.* *Idem.*

Imposito mitigant nocte] Cum lacte. *Idem.*

Eadem cortice et nyctalopes curantur in farinam trita et ex aceto illita] Masculino genere in vetusto codice semper, *codem, trito, illito.* *Pintian.*

Squamas] Oculorum. *Squamas*, vel *πετέργια*, vel *λευκώματα*, apud *Diosc.* vel *furfures capitis πύτρα.* *Dalec.*

Ichthyocolla appellatur piscis] *Exos Rondeletio lib. de Pisc. fluv. cap. 8.* *Idem.*

Tetanothris] Quæ faciei cutem erugant ac extendunt. *Idem.*

Nativi coloris panno] Fusco, citra tincturam, lanæ proprio colore. *Id.*

Est parva rana] *Calamites* infra cap. 10. quoniam inter arundines fruticesque vivat. *Idem.*

Muta ac sine voce] De hac vide *Rondeletium.* *Rubetarum* modo venenata est. Alia est *dryophiles* viridis, descripta eod. capite. *Idem.*

Hujus corporis humorem specillis, &c.] Est autem *specillum* instrumentum inungendis oculis aptum: quemadmodum legimus VII. 53. 'C. Julius medicus dum inungit, specillum per oculum trahens.' *Galen.*

Specillis] *Scalpellis*, ταῖς σμίλαις. *Plinius* legit ταῖς μήλαις. *Dalec.*

Juncis configunt quidam: succum earum, qui ita effluerit, admiscant lacrymæ, quæ ex alba rite manat] Brevius et magis ex *Pliniana* dignitate in

scripto codice : *Junicis configunt quidam, succoque earum, qui ita effluerit, admiscunt vitis albæ lacrymam. Pintian.*

Succumque earum, qui ita effluerit, admiscunt lacrimæ, quæ ex alba vite emanat] Vossiani duo succoque : deinde melior admiscunt viti salvat lacrimam. Scribe : succoque earum, qui ita effluerit, admiscunt vitis albæ lacrimam, atque ita pulcbras emendant. Quod et Pintiano visum. Gronov.

Idem tæniæ jecur siccatum pondere X. IV.] Tæniarum hepata anatomici tam facile scil. ostenderint nobis quam culicum adipem : *thynnorum* volumus. Sic enim cap. 10. 'Psilothrum est thynni sanguis, fel, jecur,' &c. Tò X nota est χαλκοῦ, seu ærei, quam Græci ita figurabant. Vide Reines. Var. Lect. II. 7. pag. 174.

Item tæniæ jecur siccatum] Sic Hermolans, aut *channæ*, pro vulgato *cheni*. Reinesius Var. Lect. II. 7. emendat *thynni*. Vere, ut puto; nam Voss. *theniioconsiccatum*. Quod est, *thynni focus siccatum*. Ita enim idem codex sæpe pro *jecur*. Acad. *chieni jecur siccatum*. Acad. Men. et Gud. *theni*. Sed hoc vento projectus idem vir eruditissimus, Illustremus etiam, ait, Plinium de dosi medicamenti seu pondere, quod non ab omnibus intelligi scimus. Illustrat autem ita, ut τὸ X notam velit esse χαλκοῦ sive ærei, quam Græci sic figurarint χ, proque ea Latinos editores Plinii suæ linguæ X quasi ἰσοδυναμοῦσαν substituisse : chalcos autem seu æreos quatuor ponderare obolum, seu scrupulum dimidiatum. Jejune admodum, et non pro Reinesio; nam obolus (qui sane dimidiatus est *scrupulus*, non *scrupulus*) octo chalcos Athenis habebat. Galenus de pond. 'Ὁ γὰρ ὀβολὸς ἔχει χ η'. Paulus Aegineta : 'Ὁ δὲ ὀβολὸς κεράτια γ' τὸ δὲ κεράτιον χαλκοῦς δύο διμοιρον δ γὰρ ὀβολὸς ἔχει χαλκοῦς ὀκτώ. Cleopatra : 'Ὁβολὸς ἔχει θέρμον α' ἡμισυ, κεράτια γ', χαλκοῦς η'. τὸ ἡμιωβό-

λιον ἔχει κεράτιον α' ἡμισυ, χαλκοῦς δ'. Alius : δ χαλκοῦς ἔχει ἡμιωβολίου τὸ τέταρτον, ὥστε τοὺς τέσσαρας χαλκοῦς ἄγειν τὸ ἡμιωβόλιον. Hæc saltem communis et usitatissima ratio : etsi Plinius decem, alii sex chalcos interdum obolo assignent. Nec vero X est nota chalci, sed χ. Poterat e Paulo ab Ægina nosse : Πρῶτον μὲν οὖν τὸ χ στοιχείον ἔχον ἐπικείμενον αὐτῷ τὸ ἄλφα, χαλκοῦν σημαίνει. Denique Plinii editores, sive Latini, quos ille appellat, sive Galli, sive Germani, noverrant, nihil exemplaribus ejus esse vulgariis, quam per X significari ⷑ denarium vel drachmam : et ita hic quoque *pondere X. IV.* esse pondere denariorum vel drachmarum quatuor. Gronov.

Banchi] Lego *Bacchi*. Myxona Bacchum olim nominarunt, vel quia caput ut vino conspersum rubet circa labra, et opercula branchiorum : vel quoniam ebriorum modo temere huc illuc natando fertur. Dalec.

Et per se conchylio infectu, &c.] Crito κατὰ τόπους, lib. III. κροκύδα κογχυλίου, quemadmodum eodem lib. Andromachus κροκύδα πορφύρας, floccum sive tomentum lanæ purpura tinctæ vocat. Aëtius vocat ἔριον πορφύρου, tum etiam πτύγμα πορφύρας ἐρίου. Alii πλάκα, πλίημα, στρόφιον. Idem.

Gari excellentis sociorum cyathum] Verbum *sociorum* non habetur in veteri exemplari. Pintian.

Pastinacæ quoque, &c.] Celsus v. 9. Et plani piscis, quem *pastinacam* nostri, *τρυγῶνα* Græci vocant, aculeus torretur, deinde conteritur, resinaque excipitur, quæ denti circumdata hunc solvit. Dalec.

Salsamentorum etiam, &c.] Galen. κατὰ τόπους, ad finem lib. v. ad oris juvandum odorem, dentiumque dolorem ac splendorem, salsamentorum cybique cinere utitur. Idem.

Fortioribus stomachis ex jure edendas dabit] Quatuor scripti, *mandendas*. Optimus, *mandendas*; ut et Pintiani

codex. Gronov.

Enhydria vocatur] *Enhydria* Arist. Histor. 1. 1. lutra: Plinio serpens aquaticus, natrix, quem et hydrium vocat sequenti capite ab hoc altero, nisi mendosus locus sit. *Lutras* canes fluviatiles *Ælianus* vocat Hist. Animal. xiv. 21. *Dalec.*

Murænarum cinis cum mellis obolis ternis] Omnes quinque, *Mænarum*; sic et cap. 8. *Mænarum muria et capitum cinis*, non *Chislet*. modo, sed *Vossianus*, *Academicus*, et *Gudianus*. cap. 9. 'Mænæ salsæ cum felle taurino illitæ umbilico.' Et, 'cinis ex capite mænarum.' Gronov.

Illitis] Et affricatus, quoad exhalceretur pars. *Dalec.*

Quidam delphini jecur in fictili torrent] *Delphinum*, non *delphini*, scribe, et verbum *jecur* detrahe ex scripta lectione. *Pintian.*

Colycia] *Quidam* legunt, nec sine probabili conjectura, *cochlidia*, alii *corythia*, ut *cochlidia*, quoniam minima sint in muricum genere, dicantur: *corythia* vero a similitudine quam habent *ὄν τῇ κόρυθι*, id est, cum *galea*, sive *casside*, a qua *κορυθαλος* *Hector* Homero dicitur. Talem conchulam pinxit *Rondeletius* ultimam ex quinque, cap. de turbinibus intra spongas viventibus: *κόρυκοι* certe, a quo vocabulo duci posset *κορύκιον*, conchiarum generis sunt, non muricum aut turbinatorum. *Κορυφαία* pro *corythia* *Rondeletius* legit, quod in marginibus verticibusque extremis extantibus aculeis armata sint. *Aristotelis* *aporrhaides*. Hic *murex* genus est ad turbinatas omnes conchas. *Dalec.*

Dein contusa, colluta, et subacta] Verbum *colluta* non est in nostro exemplari; et paulo post, *tumida ulcera*, non *humida*. *Pintian.*

CAP. VIII. *Promiscuæ medicinae.*

Quadam maris lanugine] *Pruinosa* tenuitate et flore. Sic vocat *ἄλδς ἔχνην* *Homerus*: *ἀποπτύει δ' ἄλδς ἔχνην*.

Virg. 'salsa spumant aspergine cantes.' *Dalec.*

Attalus thynni recentioris adipē ad ulcera] In nostro exemplari, *Attalus thynni adipē recenti ad oris hūlcera*. *Pintian.*

Scari piscis marini jocineribus] *Sauri*, non *Scauri*, nec *Scari*, in eodem: confirmatur et *Athenæi* auctoritate libro septimo. *Idem.*

Spasticis] Aliarum partium corporis privatis convulsionibus. *Dalec.*

Suspiriosis castoreum cum hammoniāci exigua portione, &c. utilissime potatur] Quatuor scripti *castoreo*, tres *utilissima tota*. *Andeg. utilissima ota eadem potio*. *Præcipuus castoreu, tum utilissime pota*. Scribe, *Suspiriosis castorea cum hammoniāci exigua portione ex aceto mulso jejunis utilissima potu*. Gronov.

Spasmos stomachi] Vehementiores singultus, quorum importunitate ægri convelluntur. *Dalec.*

Suspensæ autem pedibus] *Suspenduntur* et a *Sallustio Dionysio*, ut ex ore virns defluat, proxime præcedenti capite. *Idem.*

Exenterari jubentur] *Exinterari* in vetusto codice. Notanda orthographia, quod videlicet Latine dicantur 'interanea.' *Pintian.*

Est rana parva arborem scandens] Differt hæc a rana viridi descripta loco citato. Rana hæc *dryophiles* est *Rondeletii*. *Dalec.*

Tussi cruenta] Sanguinis rejectione: *τῇ τοῦ αἵματος ἀναγωγῇ, καὶ ἀναφορᾷ*. *Idem.*

CAP. IX. *Ad jocineris vitia laterumque, ad stomachi, alvi, et aliæ promiscuæ medicinae.*

Conchæ longæ] *Σωλήνος, ἀλδοῦ, δόνακος, ὕνυχος*, tot nominibus a Græcis vocatur. *Idem.*

Olus marimum] *Brassica silvestris* in maritimis nascens. *Silvestris brassica sativæ* quidem similis est, sed amara, hirsuta, candida; *brassica vero marina sativæ* omnino dissimi-

lis, stomacho inimica propter acrimoniam: estur enim pingui carne. Hæc Plinius pro suo more oscitanter confundit. *Idem.*

Additis oleo et sale] Tale est album jus, toties a Galeno memoratum. *Id.*

Myaces] Μύακες generis nomen complectitur μύας, grandiores, ampliores, majores, longiores. Ii sunt Latinorum *mytili*. Continet et μύας, sive, ut legit Hermolans, μύσκακας, sive, ut Rondeletius, τοὺς μύσκακους, minores, rotundiores, Latinorum *musculos*. Athenæus distinguit in mares et feminas, τοὺς καὶ τὰς μύας. Porro purgare, ut et peloridas, echinos, ostrea, Celsus scribit lib. II. *Idem.*

Multa dulcis aqua miscetur mari] Quoniam eorum succus alioqui, ut scribit Athenæus lib. IV. est σκιλλώδης, id est, acer, mordax, ingratus. *Idem.*

Pituitaque pulmonis] Morbis pulmonis e bilioso et pituitoso succo genitis. *Idem.*

Cinis eorum potus emendat caligines] *Lotus*, non *potus*, in apographo nostro; cui lectioni suffragantur verba infra paulo sequentia, 'Lavantur quoque plumbi modo ad genarum crassitudines.' *Pintian.* *Cinis eorum potus emendat*] Nihil Diosc. Illinitur, aut instillatur convenientius. *Dalec.*

In mitulos] Μύας. Horatius: 'si dura morabitur alvus, Mitulus et viles pellent obstantia conchæ.' Athenæus I. III. μύτλον interpretatur τελαλίνην. Cato de Re Rustica CLVIII. 1. 'Alvum dejicere hoc modo oportet: Sume tibi, &c. mutulorum I. II. piscem capitonem.' Victorius III. 13. *Idem.*

Myscas] Leg. *Myscos* qui, &c. *hirti*. Rondel. myschos parvos μύας hirtos esse dicit, quoniam testa foris nigra fere semper musco aut lanugine obducitur. *Idem.*

Qui vehementius volunt uti, addunt cucumeris sativi radicis siccæ drach-

mam] Verbum *uti* non legitur in vetusto codice; et *siccata*, non *siccæ*, scribendum. *Pintian.*

Cucumeris sativi radicis siccæ drachmam] Voss. *siccare*. Lege *siccata*, ut et *Pintianus*. *Gronov.*

Tethæa] Leg. *Tethya*, et mox, hæc, &c. *sugentia*. Plinius Græcorum neutrum genus Τήθυα vertit in fœmininum Latinorum. Nominis ratio est, quod τηθῶν, id est, *nutricum*, mammis similia sint. *Dalec.*

Salsamentum] Præsertim ex aphyis, et aliis tenellis pisciculis. *Idem.*

Item rhombus virus] *Strombus*, non *rhombus*, in antiquo exemplari; est autem strombus piscis genus, ut constabit ex ultimo capite hujus voluminis, et ex aliis scriptoribus. *Pintian.*

Blenniorum cinis] Mugilum myxomum; de quibus lege Rondeletium. Belennos Oppianus vocat. *Dalec.*

Donacas] Δόνακας, a figura cavæ et crassæ arundinis, quæ apud fluvios nascitur; αἰλοὺς, quod tubæ modo sculpti sint; ὕνυχας, a colore et figura extremis unguibus nostris simili, qua de caussa et δάκτυλοι, id est, *digiti*, vocantur IX. 6. et hujus libri cap. ult. Diphilus Siphnius apud Athenæum I. II. αἰτ σωλῆνας εὐθέτους εἶναι λωιδῶσι καὶ δυσουροῦσιν, utiles esse calculo et urinæ difficultati. *Dalec.*

Sepiæ quoque ova] Paulo ante id jam scriptum fuit. *Idem.*

Jecur quoque aquatici colubri] Verbum quoque redundat. et *aquaticæ colubræ* sexu fœminino, in eodem, ut supra capite 7. 'Enhydri vocatur a Græcis colubra in aquis vivens;' sic enim ibi legendum ex vetusto codice. *Pintian.*

Sciænæ] Umbra: Monpessulanis, *Pois rey*, piscis regius. *Dalec.*

Ceræ et thuris drachmas XX.] Paulo lib. VII. describitur confectio διὰ τῶν ὀστράκων hoc modo: 'Cadmia thuris sing. unc. I. cineris ostreorum unc. III.' *Idem.*

Aut squatinæ piscis cutis combusta]

Dele verbum *piscis*, ex antiquo codice; et paulo post, *Zmarides*, non *smarides*, antiqua orthographia. *Pintian*.

Bryon] Alga lactuceae. *Dalec*.

CAP. X. *Ad febres omnium generum, et contra diversas infirmitates.*

In frigidis febribus] Cum extremorum refrigeratione invadentibus. *Id*.

Magi quoque oculis eorum ante Solis ortum adalligatis agro, ita ut cæcus dimittant] In scripto codice: *Magi oculis eorum ante Solis ortum alligatis agro, ita ut cæcos dimittant*; et paulo post, *alligatos legito*, non *adalligatos*; et confestim, *in lethargumque vergentibus*, dele conjunctionem que. *Pintian*.

Luscinia] Quoniam lusciniæ noctes totas insomnes canunt. *Dalec*.

Et spondylus per se adalligatus] Τράχηλος Athenæi. Vide Rondeletium. *Idem*. *Et spondylus per se adalligatus*] Scribendum *percæ*, non *per se*, ex eodem. quod alii etiam annotarunt. *Pintian*.

Strombi] Στράβηλοι, turbines. Vide eundem. *Dalec*.

Prodest et febri ranarum felle cinis] Scribo, *prodest et fibrinarum pellium cinis*, ex vetusto codice. De fibrinis pellibus capite antecedente non longe a fine: 'Fibrinis quoque pellibus calciari,' &c. Mentio quoque earum paulo infra. *Pintian*.

Prodest et febri ranarum felle cinis] Quatuor scripti, *fellium cinis*. Voss. *fibri ranarum pellium*. Nihil hic voluit de febri, nihil de felle ranarum. Lege, *Prodest et fibrinarum pellium cinis*. Infra: *Fibrinarum pellium cum pice liquida combustarum cinis*; et hoc *Pintianus*. Gronov.

Nervos vel præcisos purpurarum calum] Intellego autem operculum, quale et in terrestribus cochleis conspicimus, quoties intra calicem contractæ suo succo victitant. *Gelen*. *Nervos vel præcisos*, &c.] Leg. *vel præ-*

cisos, id quo purpuræ catum suum operiunt. His intelligit purpurarum τὸ πῶμα Galeno: τὸ κάλυμμα, ἐπικάλυμμα, ἐπίπρυγμα Aristoteli. *Dalec*.

Letargicos coagulum vituli adjuvat in vino potum] Ex Chiff. notant, *Tethanicos castoreum*. Voss. *Tetanicos coagulum vituli adjuvat ex vino intum*. Lege, *Tetanicos coagulum vituli adjuvat ex vino intum*. xxiii. 7. 'Datur tetanicos et spasticis.' xxvi. 12. 'Pencedani succo perunguntur spastici, tetanici.' Mox Voss. duo: *Tremulos castoreum*, si ex oleo perungantur, sine τῷ jureat. Satis est paullo ante poni *adjuvat*. Gronov.

Minima omnium et viridissima cinerem fieri jubent] Tres membranæ, viridissima sanguinem cineremque fieri. Men. sanguinem cinerem fieri. Voss. viridissima sanguinem cinerem vel fieri, Scribe, sanguinem cineremve fieri jubent; præcessit enim, 'ranarum illinunt cinerem vel sanguinem arefactum.' *Idem*.

Quod admixtæ semel desiderium] Præsertim aperiendis mariscis. *Dal*. *Messalinum*] Ejus mentio fit x. 22. *Idem*.

Invehunt virus remedio verso] Inveniunt, non invehunt, in apographo nostro. Quid si scribas, in teneni virus remedio verso? *Pintian*.

Alibi quam in Nilo nascitur] In Mæno, vel, ut alii legunt, Rheno Germaniæ, supra ix. 25. *Dalec*.

Ulcera quæ serpunt et quæ ex iis excrescunt, ex capite mænarum cinis] In scripto codice: *Ulcera quæ serpunt, et quæ in iis excrescunt, capitis mænarum cinis*; ut non multo infra, *capitis mænarum cinis cum allio tritus*, &c. *Pintian*.

Ex iis excrescunt] Supervacua carne, τῇ ὑπερσάρκῳσσει, attolluntur. *Dalec*.

Cunila capitata] *Cunila capitata* Sereno κεφαλῶτη, polycnemum, cunilæ bubulæ, id est, origano, foliis simile, sed ea re diversum quod umbellæ lo-

co in cacumine caulium corymbi caput habeat, acre et odoris jucundi. Quamobrem cunilam ut origanum vocaverunt, capitatam vero ad origani differentiam. Vide quæ adnotata sunt in xx. 16. *Dalec.*

Mammas] Ulceratas, lacte turgentibus. *Idem.*

Cancri fluviales illiti vel marini] Demendum verbum illud *illiti*, ex antiquo exemplari; et paulo post, crescere *mammas*; dele *mammas*. *Pint.*

Pilos in mamma] Vide quæ adnotata sunt lib. xxvi. c. ult. *Dalec.*

Item scombri in aceto putrefacti] *Strombi*, non *sombri*, ibidem, ut supra etiam notatum est. *Pintian.*

Instillatur igni naribus] *Instillatur igniaribus*, in eodem. *Idem.*

Et cum coagulo ejusdem in vellere imponitur] Brevius in eodem, coagulo ejusdem in vellere imposito. *Idem.*

Stranguletur] In enixu laborioso parturientis matris. *Dalec.*

Vulvam] Strangulantem. *Idem.*

A frigore laborantibus] Gelatis, quod accidit sæpe in transitu Alpium nivisarnum. *Idem.*

Vulvæ pœnis] Strangulationibus et suffocationibus uteri : ἐγέλπει τὰς ὕστερικῶς πνυγόμενας, Dioscor. *Idem.*

Nam carbunculos et carcinomata in mulierum parte præsentissimo remedio sanari tradunt] In veteri codice non *mulierum* legitur, sed *mulieribus*. Legendum itaque mihi videtur sic : *Nam carbunculos et carcinomata in mulieribus per hæc præsentissimo remedio sanare traduntur.* *Pintian.*

In mulierum parte præsentissimo remedio sanari tradunt] *Pintianus* observat in scripto esse *mulieribus*; itaque legendum sibi videri : *in mulieribus per hæc præsentissimo remedio sanare traduntur.* Sed si percarum ea vis est, quid verbis fiet sequentibus, quæ cancro fœmina id fieri ostendere videntur? *Voss. muliebris.* Cui voci una litera demenda, ut sit : *in muliebri parte*

præsentissimo remedio sanari tradunt cancro fœmina. *Andeg. in mulieris partus.* Tres alii, *in mulieres partu.* *Gronov.*

Mangonizavit] *Mangonio* imberbes diu conservavit. *Dalec.*

Eadem vis est pulmonis marini: leporis marini sanguine et felle] In apographo nostro, *eadem vis pulmoni marino: leporis marini sanguini et felli*; et non multo infra: *adalligatusque idem pavores, &c. detrahe particulam que.* *Pintian.*

Eadem vis est pulmonis marini, leporis marini sanguine et felle] *Correxerunt sanguinis et fellis.* Sed *Vossiani* duo, *pulmoni marino*; dein melior etiam sanguini. *Scribe: Eadem vis est pulmoni marino, leporis marini sanguini et felli*; ut et *Pintianus.* *Gronov.*

Aridam] Exiccata nimio fervore capitis inflammati. *Dalec.*

Hippopotami frontis e sinistra parte pellis in linteolo adalligata] Tres codi. *pelle in agnina alligata.* *Andegav. pellis in agnine.* *Voss.* ut *Hermolai*, *e sinistra parte pellis in agnina alligata.* *Gronov.*

Jecur rana diopetis et calamitæ] *Vidi* equidem certis locis tantum numerum ranunculorum, ut cum imbre delapsi, vel certe ex imbre provenisse videri possent. Hos opinor hic *diopetes* vocari, quod Græci *διωπετές* nominent, quicquid est ex aëre delapsum, quasi a Jove demissum. *Gelen.*

Aliantque ita curatos non repeti postea. *Et Salpe negat canes latrare*] *Scribe detractis duabus particulis sic: Aliant ita curatos non repeti postea. Salpe negat, &c. ex scripto codice.* *Pintian.*

Calamochmus] *Pericalamitis* *Galeno*, et *limnestris calamachne.* *Vide xvi. 36. xx. 22. Dalec.*

Marinæ] *Marinæ salsæ.* *Nascitur enim in paludibus, aut lacubus salsis, in quorum vadis imis scaturnit fons aliquis dulcis, non in mari; vel con-*

tra in iisdem aquis dulcibus, in quarum profundo salsus fons emicat, ut in lacu Marsonetæ prope Carcassonam Galliæ. *Idem.*

Phragmitis radix] Ad sepes facien- das utilis ob crassitiem et firmitatem. Eum esse volunt, quem ex Theophr. loco proxime citato appellavit *χαπακλαρ*. *Idem.*

Folia extrahendis quæ infixæ sint corpori] Radix per se aut illita cum bul- bis extrahit quæ infixæ sunt corpori: folia trita et imposita medentur igni sacro. Dioscorides. *Idem.*

Ablato priore lumine Anaxilaus tra- dat] Volumine, non lumine, in vetusto exemplari: legendum forte, *velumine*. Pintian.

Rubeta decocta et in aqua potu data suum morbis medetur] *Rubetu* excocta aqua potui data, &c. in eodem; et con- festum *cujusque* ranæ, non *cujuscun- que*. *Idem.*

CAP. XI. *Animalium omnium in mari viventium, centum septuaginta sex ge- nera esse.*

At hercule in tanto mari Oceano, &c.] Plinii seculo detecta nondum erat America, atque adeo nec India Ori- entalis, quarum maria pisces quam- plurimos a nostris diversissimos nu- triunt. *Dalec.*

Arbores] Arbor belua, non stellæ mariuæ genus maximum, memoratur VIII. 4. Ibidem Phlyseter, Triton et Nereis cap. 5. ibidem. Tritonem de- scribit Ælianus Hist. Anim. XIII. 21. Pausanias in Bæoticis, Alex. ab Alex. III. 8. *Idem.*

Elephanti] Elephantum esse volunt rosmarum Olai Magni, sic dictum quod dentes exertos habeat elephanti modo, e quibus capuli gladiorum fiunt, ut ex ebore. Rotas describit auctor VIII. 4. Ælianus Hist. Anim. XIII. 20. Jovius de piscibus. *Idem.*

Homines qui marini vocantur] Quales Episcopus et Monachus Rondeletii. Apud Pausaniam in Phocicis Cleon Magues refert marinum hominem se

vidisse in littus ejectum non brevio- rem quinque jugerum spatio, qui ful- mine ictus conflagraverat. *Idem.*

Arietes] Arietes memorat auctor VIII. 5. Arietem marem et sæminam describit Ælianus Hist. Animal. xv. 2. Arietes priore loco hic appellatos quidam esse volunt arieti, bellicæ machinæ similes: alios vero paulo post nuncupatos, arieti quadrupedi, et cornibus et capite. *Idem.*

Dromones] *Dromones* a cursu, ma- rinæ belluæ genus. Aristot. Hist. II. 2. *δρομάδας* vocat, qui in Pontum ali- unde excurrunt, thynnos, pelamidas, amias. *Dromones* Hesycho parvi cancri, qui in maris æstuariis velo- cissime per aquam summam decur- runt. *Idem.*

Belone, quos Aculeatos vocamus] Scri- bendum videtur, non *aculeatos*, sed *acus aciculasve*; id enim significat vox Græca *βελόνη*. Ostendimus quoque hoc lib. x. *Pintian.*

Belonæ, quos aculeatos vocamus] Pin- tianus legendum censet *acus acicu- lasve*; id enim significare Græcam vocem *βελόνη*. Quasi hæserint me- moriæ ejus quæ scribit Hermolaus ad xxxv. II. his verbis: Est autem belone, quam nos *acum* et *aciculam* dicimus. Sic ille. ‘Acos tennes’ e Martiali novimus x. 34. et Plinio ipso IX. 5. ‘Acus, sive belone, unus pis- cium dehiscente propter multitudi- nem utero parit.’ ‘Aciculam’ autem passim quidem in Lexicis exhiberi video, ut diminutivum *τοῦ acus*; auc- torem tamen ejus vocabuli antiquum nondum reperi. ‘Aciculam’ Ex- cerpta vet Lexic. efferunt: *Ausa*, *λαβή*. *Acacula*, *βελόνη*. Et Constan- tini I. r. Cod. Th. de repudiis: ‘Opor- tet eam usque ad aciculam capitis in domo mariti deponere.’ Sed vix est, ut non *acula* et *aculam* his locis legendum sit: ut locutos mihi ve- teres constat. Glossarium: *βελόνη*, *acula*, *acus*. Cledonius in arte: ‘Hæc in diminutivo genus mutant, ut *acus*

acula, hoc scutum hæc scutella, hoc pistrinum hæc pistrilla.' Accedet ipse Plinius infra xxxiv. 13. Corruptum quoque in Glossis Isidori: 'Accucula, acnulus, solers, agagula.' Scribendum: 'Acriculus, acutus.' Eo vocabulo utitur Cicero Tuscul. iii. 'Ille acriculus Athenis senex Zeno, istorum acutissimus.' Ergo et hoc Plinii loco malumus: *belonæ, quas aculus nos vocamus*. Pintianus, quod censuit, et ostendisse ait se ad lib. x. Caput est illic 32. ubi de nidis halcyonum: 'Nec unde confingantur, invenitur. Putant ex spinis aculeatis: piscibus enim vivunt.' Quæ translata sunt ex Aristotelis Animal. Hist. ix. 14. Ἀπορεῖται δ' ἐκ τίνος συντίθῃσι τὴν νεοττίαν δοκεῖ δὲ μάλιστα ἐκ τῶν ἀκανθῶν τῆς βελόνης. ἥ γὰρ ἰχθυοφαγοῦσα. Ergo Pintianus, *ex spinis acus piscis*. Et voluit tale quid hand dubie Plinius. Sed verba potius fuisse crediderim, *Putant ex spinis acularum*. Gronov.

Saxitanus a patria Bætica] Scribo *Sexitanus*, a Sexi oppido Bæticae Plinio, Ptolemæo, cæteris. Favet et apographon nostrum: celebrat item Athenæus salsamenta Sexitana ex auctoritate Strabonis lib. iii. *Pintian. Saxitanus a patria Bætica*] Vet. sive *Sexitanus*. Martialis, 'Cum Sexitani fertur tibi canda lacerti.' Juvenalis Sat. xiv. 'Alterius concham æstivi cum parte lacerti.' Quæ sequuntur sic lego: *Lacertorum æmulus. Ex hoc et concisa pelamide Mæoticis paratur quod cybium vocant. Pelamis hoc nomen habet, cum post XL. dies e Ponto in Mæotin revertitur, Cordyla vero pelamis pusilla est cum in Pontum e Mæotide exit. Cantharus, &c.* Fallitur tamen Plinius; nam pelamis, auctore Aristotele, a mari in Pontum revertitur, cordyla vero e Ponto in mare exit; ut legendum sit: *nomen habet cum e mari in Pontum revertitur, cordyla vero pusilla pelamis cum post XL. dies e Ponto in mare exit.* Dalec.

Cybium ita vocatur Pelamis, quæ, &c.] Stupendum, quod Plin. *Cybium* inter piscium nomina referat; cum salsamentum sit, et pars piscis in quadram concisa, ac tesseræ figura. Vide Salmas. p. 1317. a. *Cybium ita vocatur, &c.*] Verno tempore thynni Pontum e mari per Euripum subeuntes ibi fætificant. Minutus fœtus, qui quadragesimo post die redeuntes in mare comitatur, cordylæ vocantur. Eadem in mare reversæ, et illic augescentes, pelamides nominantur, tritones, oreyni, sive apolecti. Anno post tertio verno tempore, cum in Pontum revertuntur adultæ, thynni sunt. Ex cordylis integris fiebat salsamentum, de quo Martialis: 'Ne toga cordylis, ne penula desit olivis,' &c. Ex pelamidibus (quarum maximæ, tritones et apolecti, quasi eximiæ nuncupantur) concisis fiebant salsamenta cybia, quadratæ figuræ, et οὐραῖα sive, *ov* mutata in *ω*, *ωραῖα*, e locis quæ ad caudam sita sunt, macerrima, et nullo pingui grata. Plinius non satis hæc distinxit. Suetonius Vespasianum ab Alexandrinis ob sordes vocatum fuisse 'Cybiosacten,' non, ut legimus, 'Cybiotaten,' ait, quasi Salsamentarium, a cognomine unius e regibus suis turpissimarum sordium, de quo Strabo lib. xvii. *Idem*.

Cinædi soli piscium lutei] Cinædi toti piscium, Rondel. vi. 4. nam et cancri quidam et cancelli, et leones flavi sunt: κηρωειδεῖς, id est, *cereos*, vocat Athenæus; πυρρὸς, ξανθὸς, Numenius. *Idem*.

Chamatruchæa, Chamæleos] Scribo, *Chamæ striatæ, Chamæ leves*, ex vetusto codice. *Pintian*.

Melicembales] Lego, μελικηριβάλοι, *meliceribali*. Est autem μελικήρα, sive μελίκηρα, Gazæ fævus, purgamentum buccinorum et purpurarum, verno tempore simul coëuntium, et salivario quodam lentore struem gignentium putaminibus cicorum alborum cohæ-

rentibus, et connexis similem. Vide Rondel. *Dalec.*

Cynopus] Quidam legunt *cynoglosson*, memoratum ab Epicharmo inter pisces apud Athenæum; quidam *cucullum*, Plinio hactenus non dictum. *Idem.*

Cynodexia] Legendum puto *synodontis*, ac reponendum in censu piscium, quorum nomen incipit a litera S. *Idem.*

Est autem graculo similis] *Gericulæ*, non *graculo*, in vetusto codice, ut sit diminutivum nomen a *gerro*, de quo paulo post in litera G. *Pintian.*

Hippus] *Lego hippeis*; nempe caneros littorales Phœniciæ, tantæ velocitatis, ut eos cursu assequi facile non sit. *Dalec.*

Meryx] Cum scari duo sint, alter *ὄνκας*, alter *αἰδλος*, *ὄνκας* etiam *μήρυκα* epitheto peculiari vocaverunt, quod latis utriusque maxillæ dentibus solum ruminet. *Idem.*

Otia] *Aures marinæ*, sive *λεπάδες ἀγρία*, *Rondeletii. Idem.*

Hic est pelumidum generis maximus] *Hic pelamidam generis maximus, tritonis similis, neque redit in mare, neque vetustate fit melior.* Sic emendandus locus; nam cum *orcynus* Athenæo carne sit dura, et senescentia corpora omnia duriora fiant, eum vetustate deteriorem fieri probabile est, contra naturam aliorum piscium. Non tamen satis attente Plinius *orcynum*, qui post cetaceum maximus *thynnus* est, cum *tritone*, in *pelamidum* genere, majore sarda, minore quam *apolectus*, comparat. *Idem.*

Sciadeus] *Coracinus subniger* *Rondeletii. Idem.*

Smyrus, scepini, strombus] In apographo nostro non *scepini* legitur, sed *septa*; ut legendum videatur *scopia*: cuius non alibi fit mentio, utique non prætereundæ. *Pintian.*

Solen] Vide ix. 61. et cap. 9. hujus libri. De eo pisce *Sophron mimographus* apud Athenæum: *σωλήνες*

γλυκύκρεων κορχύλιον, Ξήραν γυναικῶν λίχνευμα. Leopard. x. 22. Dalec.

Turdus inter saxatiles nobilis. Tomus Thurianus, quem alii Xiphiam vocant] Hæc stnpenda. *Xiphias* est canicula: *frustum* ejus, sive *τόμον*, concisæ et salitæ pro integro pisce et vivo descripsit. Moris habent Græci partes salsamentorum magnorum eodem nomine appellare quo piscem, unde sumptæ sunt. Sic *Icesius κύβια*, quæ *frusta* sunt quadrata *Pelamidis*, vocavit 'Pelamidas.' Sic *τόμος θουριανός*, *frustum caniculæ*, quam et *ξιφίαν* dixere. Sic paulo ante: *Phager, Phycis saxatiliū, Pelamis*, earum generis maxima *Apolectos* vocatur, &c. Atqui ἀπόλεκτος subaudiendo *τόμος* pars grandior et selectior *Pelamidis* connectæ. *Salmas. 1317. a, b.*

Tomus Thurianus] Salsamenti genus fuit ex *Xiphia* cetaceo, et ingenti pisce in frusta dissecto sale condita, quod ex *Thuriis* Romam advehabatur. Nomen id Græcum est ἀπὸ τοῦ τέμνεσθαι. Sic olim veteres præcisum vocarunt carnis et viscerum dissectam partem. *Lucilius Sat. lib. xx.* 'præciso atque epulis capiuntur opinis.' *Athenæus pag. 138. lin. 16.* 'Ρουτίλιος παρὰ τῶν ἀλιευόντων αὐτοῦ δοῦλων τριαβόλου τὴν μὲν ἀνέειτο τοῦ ὕψου, καὶ μάλιστα τοῦ θουριανοῦ καλουμένου' μέρος δέ ἐστι τοῦτο θαλασσοῦ κυνός, οὕτω καλούμενον. Ac rursum pag. 155. lin. 13. Τοῦτου τοῦ ἰχθύος μέρος ἐστὶ καὶ ὁ ἱπὲρ Ῥωμαίων καλούμενος θούριος τόμος, ἥδιστος ὧν καὶ τρυφερότατος. *Dalec.*

Urenæ] *Veneriæ*. *Seneca Epist. xv.* 'Veneriæ spondylique, et ostrea eatenus circumcisa, qua eduntur.' *Turneb. Advers. xvii. 22. Idem.*

Bopyrum] Apud Ovidium fortassis legendum fuit *box piger*, quod vocabulum in *bopyrum* vitiatum est. *Idem.*

Labrum] Vide an legendum *labracem*, id est, lupum; an potius mugilem *χειλῶνα*, *labrum*, a magnitudine

labrorum vocaverit. *Idem.*

Epodus lati generis] Quidam *epodas latorum generis*. De lato pisce, coracino simili, multa Rondeletius et Athenæus. *Idem.*

Nostris incognitum undis] 'Et pretiosus belops nostris incognitus undis,' ex fragmento Halienticon. *Id.*

A nullo auctore nominati] Mirum quod scribit Plinius, sphyrænas et pernas ab auctore nullo fuisse nominatas, cum sphyrænarum auctores

omnes Græci meminerint, pernæque pinnarum sint genera celebratarum a Græcis, et hyænas tursiones esse quidam magnæ auctoritatis censeant. *Idem.*

Pedali non minus spatio] Quantum byssus, cui alligatæ hærent, longitudine sua permittit. *Idem.*

Hyænam piscem] Hyæna, cetaceus ingens et vastus piscis. Oppian. ἀπαίσιον ἔχθος ὑαίνης. *Idem.*

LIBER XXXIII.

PROÆM. *Metallorum naturæ.*

Quaqua calcatur: inter hæc minimum, &c.] Archetypum nostrum et recentiora exemplaria, *quaqua secatur: et inter hæc minimum.* Pintian.

Quanquam et hæc summa sui parte tribuit, ut minime parca] Locus insanabiliter corruptus, egregie, ut puto, curatus est, restitutusque in pristinum statum: in eodem nostro exemplari, non *minime parca* legitur, sed *fugre si archa: scribo, frugi sitarcha.* *Idem.*

Ut minime parca] Hoc nimis abit ab antiquissima Vossiani manu, quæ est, *ut sugresiarca facilisque.* Literæ *I* mann altera additum corniculum est, quasi *E* volnerit. Frustra; nam Plinii fuit, *ut suggerens large facilisque in omnibus quæcumque prosunt*; sic enim et Vossianns aliique codices, non tantum, *quæ prosunt.* Pintiani liber, *fugresiarca*; unde ille, *frugi sitarcha.* Gronov.

Ut repente mens ad inane evolans] Superfluit prima vox ex eodem. Pintian.

Quousque penetret avaritia] *Penetratione, non penetret,* in eodem. *Id.*

Si nihil aliud quam supra terras concupisceret] *Si nihil aliunde nisi supra terras concupisceret,* in eodem. *Idem.*

Ut preciosior videatur nomen ex auro custodiens] Ultimo verbo caret nostrum exemplar; reliqua sic legit, *ut preciosior videatur nomen natura; scribendum puto, nomenclatura,* in casu auferendi. *Idem.*

Auri etiam sanies] Non chrysocolia fit e limoso succo per auri venam fluente, et illic densato in punicis duritiem. Dalec.

Et aurum argentumque cælando carius] Voss. *et aurum et argentum quæ cælando.* Forsan: *Accessit ars picturæ ad aurum et argentum, quæ cælando cariora fecimus.* Gronov.

Et smaragdis teximus calices] Χρυσόεθρα vasa intelligit, aureis sculpturis, crnctis, imaginibus, annulis ornata. Dalec.

Ac temulentie causa tenere Indium iuvat] Non tenere in scripto codice, sed temere legitur; scribendum forte temerare. Pintian.

Accessio est] Id est, quod Jurisconsultus ait, lib. xix. § penult. nonnunquam aurum gemmis ac margari-

tis cedere. Cnjacius Obs. x. 18. Dalec.

CAP. I. Quæ prima commendatio metallorum auri, et de origine anulorum aureorum, et modo auri apud antiquos, et equestri ordine, et de jure anulorum aurocorum.

Aurum, sacra fames] Probabilior lectio, Auri sacra fames; ut alludat ad notum Virgilii carmen. Pintian.

Homero credi convenit] Iliad. H. Ἐνθεν ἔρ' οἰνίζοντο κάρηκομόδωντες Ἀχαιοί, ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰῶνι σιδήρῳ, ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ' ἄρτοῖσι βόεσσιν, ἄλλοι δ' ἀνδραπόδεσσι τίθεντο δὲ δαῖτα θάλειαν. Dalec.

Ita enim (ut opinor) commercia, &c.] Idem Pausanias in Lacedæmoniis, quo loco scribit Polydori domum post ejus mortem de uxore bobus emptam fuisse, ac ideo partem illam urbis βοδῖνητα vocatam. Idem.

Quamquam et ipse miratus aurum] Quamquam et ipse mirator auri, in vestito exemplari. Pintian.

Quamquam et ipse miratus aurum] Voss. mirator auri. Acad. quoque, Gud. Menap. mirator, sed vox sequens in tribus istis deficit. Seneca Epist. 115. 'Ut exspectarent viderentque, quem admirator anri exitum faceret.' Noster xiv. 4. 'Minime utique miratore inanimum.' Pintiani liber, ut Vossianus. Gronov.

Ut centum boum arma aurea] Bovem quidam Athenis nummum fuisse interpretantur, imagine bovis signatum, quem et didrachmum vocabant. Dalec.

Permutasse Glaucum] Iliad. Z. Ἐνθ' αὖτε Γλαῦκῳ Κρονίδῃς φρένας ἐξέλετο Ζεὺς, ὅς πρὸς Τυδείδῃν Διομήδεα τεύχε' ἔμειβε, Χρῦσέα χαλκείων, ἐκατόμβοι' ἐν νεαβοίων. Idem.

Multa legum antiquarum] Supra xviii. 3. Gellius xi. 1. Festus in dictione, 'Multa.' Brissonius i. 3. Id.

Mida quidem anulum] Gyge vel Gygis legend. ex Platone Polit. lib. iii. Cicerone Offic. i. iii. Lapsus est

memoria Plinius. Idem.

Romana, quorum more ferreum id erat et bellicæ virtutis] A Gelenio est. Acad. et Gud. Romani quorum more ferendum id erat; ut et Menap. nisi quod caret τῷ id. Voss. Romane quarum in more ferrent erat et virtutis bellicæ insigne. Scribe: Manus, et prorsus sinistra, maximam auctoritatem conciliavere auro, non quidem Romana, quarum mere ferreum erat, ut virtutis bellicæ, insigne. Quarnum, inquit, Romanarum sinistrarum insigne erat mere ferreum, (non ut alia esset annuli, alia palæ vel gemmæ materia) utpote virtutis bellicæ. Gronov.

Quorum e Græcia fuit origo] Tarquinii Prisci pater Demaratus Corinthius fuit. Dalec.

Bulla aurea] Figura cordis, quæ significabat ætatem puerilem alterius consilio regi oportere. Alexander ab Alex. ii. 25. Idem.

Insigne id habent] Quod jam puberes facti solemnī festo laribus suspendebant, ut puellæ nobiles pupas suas Veneri. Idem v. 18. Idem.

Hetrusca] Tertull. de Corona Milit. 'Præferuntur etiam illis Hetruscæ. Hoc vocabulum est coronarum, quas gemmis et foliis ex auro quercinis ob Jovem insignes ad deducendas tensas cum palmatis togis sument.' Idem.

Anulus ferreus mittitur] Anulus pronubus is Septimo Florenti dicitur. Idem.

Sine gemma] Ἀπειρος et ἀπείρων Græcis, ἄλιθος Polluci, aliis λιθός, levis Ulpiano. Καὶ γὰρ, inquit Arist. iii. φυσικῆς ἀκροάσεως, δακτυλίου ἀπείρου φασὶ τοὺς μὴ ἔχοντας σφειδόνην. Huic contrarius est gemmatus Livio. Vide Rhodig. vi. 12. Alexand. ab Alexand. ii. 5. Idem.

Cum et codicillos missitatos] Iliad. Z. de Bellerophonte et Præto: πῶρεν δ' ὄγε σήματα λυγρὰ, Γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά. Idem.

Conditus arcis vestes] Odys. Θ.

Δεῦρο, γύναι, φέρε χηλὸν ἀριπρεπέα.
Et ibidem: Φάρος ἐϋπλυνὲς, ἥδ' ἐ χιτῶ-
να. *Idem.*

Ac vasa aurea argenteaque] Vasa quidem colligata fuisse Homerus non ait, nec vestes, sed arcam, in qua erant posita, colligatam firmissimo nodo, ne quid ex eo surriperetur. Ulyssem igitur sic Arete compellat: Αὐτὸς νῦν ἴδε πῶμα, θοῶς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἦλθον, Μή τις τοι καθ' ὁδὸν δηλήσεται. Cui mox obsecutus Ulysses: Αὐτίκ' ἐπήρτυε πῶμα, θοῶς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἦλθε Ποικίλον, ὃν ποτέ μιν δέδαε φρεσὶ πότνια Κίρκη. Cujacius XII. 37. *Idem.*

Sortiri quoque contra provocacionem] Iliad. H. provocat Hector proceres Græciæ ad singulare certamen: illi jactis sortibus in galeam deligunt quem oppugnant: Ὡς ἔφαθ'· οἱ δὲ κλῆρον ἐσημῆναντο ἕκαστος, Ἐν δ' ἔβαλον κυνέη Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαιο. *Idem* fit et in duello Paridis Iliad. Γ. Sortes autem, οἱ κλῆροι, calculi fuerunt, aut ex terra ficti globuli, nota quadam signati, qua summi quisque agnosceret. Sophocles in Ajace: κλῆρον ἐς μέσον καθέls Ὀγῆας ἀρούρας βάλλον. Sortes eæ licet signatæ forent, non tamen annulo signabantur, cum eo tempore annulus prorsus in usu non esset, nedum signatorius. Fuerunt et sortis indicia, coucha, ascia, ac sæpius lignum proprio quodam signo notatum, unde κλῆρον dictum vult Herodianus ἀπὸ τοῦ κάλου, ut et πάλλον, quod sortes conjectas moverent antea quam proferrentur; quamquam alii dictum malunt a κλῶ, quod καλεῖν significat. Hadr. Jun. I. 5. *Id.*

Fabricam etiam Deum fibulas] Iliad. Σ. Vulcanus ait: χάλκεον δαίδαλα πολλὰ, Πόρπας τε, γομπατάς θ' ἑλικας, κάλυκας τε, καὶ ὕρμους. Et in Hymnis: Πόρπαι τε, γομπαταὶ θ' ἑλικες, κάλυκές τε, καὶ ὕρμοι. *Idem.* In Pintiani codice legitur fabricare.

Consertoris usu] Legi potest, cum sartoris usu; verum in antiquo codice legitur, sartoris usus. Turneb. Ad-

vers. VI. 2. Rhod. vero x. 4. legit insertorii; idque esse interpretatur lorum annulo simile, inter quod et scutum brachium inseritur, Græcorum τελαμῶνα. Ego lego consertoris, id est, militis pugnacis ac bellatoris, qui fortiter et alacriter pugnae et conflictus tempore cum hoste manus conserit. *Idem.*

Intelligi etiam consertoris usu] Jo. Andreas edidit, etiam insertorii usu, quod Cælius Rhodiginus senti lorum interpretatur. Hermolao vulgatum debetur, et consertor est pugnator bellatorque. Vox utraque et auctore et Venere omni caret. Turnebus probat sartoris usus, etiam Kirchmanno in libello de annulis. Hæc vero vox sartoris pro eo qui vestes suit, quam nunc recepta, tam infrequens antiquis est, et in solis Grammaticis adhæsit. Quis autem sensus? impedimentum potuisse in annulis esse, si dextra gererentur, quod ei inserti fuerint impediri sartorum operam, non tam facile obligata annulo manu, quam libera et nuda, arte sua usurorum. Scilicet is Plinio et Romanis labor, ut qui vestes sumit (qui tantum negotii olim ne in luxuria quidem habuerunt, quantum nunc habent in justo usu) dextra recte uterentur. Et tamen digitalia induunt instar annulorum. Dalecampius ait posse legi, cum sartoris usu, sed mox adoptat Hermolai conjecturam, nomen reddere oblitus, etsi id non modo apud ipsum, sed et apud Cælium, quem advocat, legisset. Gudianus plane et Men. ut reinit Turnebus, etiam sartoris usus. Acad. Chiff. Voss. etiam sertoris usus. Ego tentabam: Quod si impedimentum potuit in ea ali-quod intelligi etiam armorum usu, argumentum est, majus in læva fuisse, qui scutum caputur. Ait pudorem ejus et contationem fuisse, qui lævis manibus lulentibusque (ita enim Voss. cum Chifflet.) induit annulos; non enim honoris et ornatus accessionem,

quam si quæsisset, dextra potius eos ostentasset. Poterat aliquis objicere: immo dextram ad armorum usum voluit expeditam esse, atque adeo non impedire istis vinculis. Respondet Plinius: Præbeas ultro argumentum in contrarium mihi; nam si armorum usui annulos impedimento esse credidisset, atque ideo dextra eos prohibuisset, ne sinistram quidem violasset illis, cujus officium est militiæ sustinere ac prætereundum. Erunt fortasse, quibus mirum et incredibile videbitur, vocabulum tam notum et obvium sic corrumpi potuisse. Verum qui veteres codices tractarunt, sciunt nihil esse tam monstrosam, ut in illud non paullatim abeant verba etiam vulgatissima, postquam semel male legi et reddi ceperunt. Gronov.

Est quidem apud eundem, &c.] Locutus est apud Homerum Iliad. P. paulo post principium: Πλοχμοί θ', οὗ χρυσῶ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφῆκωντο. Aurum atque argentum nectebant undique crines. Dalec.

Duo millia pondo auri] Perierunt et Julii Cæsaris primo consulatu tria millia pondo auri, quæ ille furatus e Capitolio, tantundem inaurati æris reposuit. Sueton. in Julio c. 54. *Idem.* Reperisse, non periisse, in apographo nostro. Pintian.

Anno trecentesimo LXIV.] Livius lib. v. in oratione Camilli, Romam captam fuisse anno ab urbe condita scribit trecentesimo sexagesimo quinto. Dalec.

Frequentior autem usus anulorum] Veteres Hebræos annulis usos fuisse Josephus auctor est Antiq. lib. iii. De annulis plura vide apud Alex. ab Alex. ii. 19. *Idem.*

Cn. Flavium] Cic. Orat. lib. i. et pro L. Muræna, ad Attic. vi. 1. Val. Max. ii. 1. Pomp. in l. ii. § postea 3. ff. de orig. Jur. Jac. Cellar.

Tantum gratiam plebis adeptus est] Vossianus *plebi*; ut et lib. xxi. 3.

Dolph. et Var. Clas.

'appellavit tribunos plebi.' Sed et idem *tantum gratia*. An *tantum gratiæ*? Sed parum interest. Gronov.

Aurumque millibus lapillorum vilis fecit] Sic et Mss. nisi quod *millibus*. Coniciebam, *aurumque micis lapillorum vilis fecit*; sic per contemptum appellat illam gemmarum pretiosissimam parvitatem. Infra cap. 4. 'Non illo modo, quo in Oriente Sapphiro atque Thebaico aliisque in gemmis scintillat, sed micæ amplexum marmoris.' Quod vellem intactum reliquisset Salmasius, nec subjecisset ignavum illud, 'micans amplexum marmoris,' ad Solin. p. 1075. Gronov.

Nec non et servitia, &c.] Servis in usu etiam fuisse alienos annulos et viriolas, ostendit hic locus ex Truculento Plauti: 'dic quod te rogo, Mancupio unde accepisti quos gestas alienos annulos? St. Dignis dant. Ast. Laverniæ hæ sunt quas habes virioliæ.' Apuleius, lib. x. de Asino, ferreum servi anulum his verbis memorat: 'Douce jussu magistratum ministeria publica, contrectatis nequissimi servi manibus, anulum famuli deprehensum cum signo sacculi conferunt.' Dalec.

Jam ferrum auro cingunt] Id est, ut ferrum pro gemma sit: alias anulum totum ferreum inaurant. Emero ferro Lucretius factos ait hoc versu: 'Exultare etiam Samothracia ferrea vidi.' Isidorus Samothracium aureum esse, sed ferreo capitulo tradit, ut Thynicum, nimirum Bithynicum, aurenem totum. Turneb. xx. 2. Samothracios hos annulos ἀλεξιφθορον vim habere credidit antiquitas, ut et Græcorum φυσικὸὺς δακτυλίου, intus pervios et cassos, quemadmodum scripsit Artemidorus. In ceremoniis flaminis dialis scriptum fuit, 'Anulo nisi pervio cassoque ne utitor.' *Idem.*

Minimo dare] Eum qui minimo geritur, ob parvitatem ἀκαρῆ, qui indice, κορίαμον, vocari ex Polluce tradit Rhodig. vi. 12. In digito, qui minimo

Plinius.

16 N

proximus est, annulus gestabatur, præsertim pronubus, quod in eo veniam esse crederet rudis antiquitas ad cor usque pertinentem. Alex. ab Alex. ii. 19. et lib. iv. cap. ult. quo loco apud Pollucem legitur pro ἀκαρῆς, ἀχάτης pro κοπῆμος, κοπῆαντος. *Idem.*

Aliis plures quam unum gestare labor est] Alii æstate graviores, vel etiam molis amplioris gemmas. Juvenalis Sat. i. 'Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum, Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.' *Idem.*

Bracteas infarcire] Orbis annulorum intus cavi et exsculpti. *Idem.*

Tutius gemmarum sollicitudini putant] Ne decidentibus præ nimio pondere annulis vel auri vel gemmæ, genima amittatur. *Idem.*

Sicut Demosthenes] Sicut et Annibal, et ædituus Capitolii supra hoc ipso capite. *Idem.*

Marciopores] Marci pueri, Μάρκων παῖδες. *Idem.*

Circa Polycratem Sami tyrannum] Valerius lib. vi. cap. ult. et posthac xxxvii. 1. Herodotus lib. iii. Cicero de Finibus lib. iii. Is ab Oronte Persarum Satrape in crucem actus et interfectus est. Vide Strab. lib. xiv. *Idem.*

Purpura latiore tunicæ] Leg. *Purpura latiore tunicæ*, id est, assutis tunicæ fasciis purpuræ latioribus; quod Plinii seculo tantum concessum fuit Senatoribus. Præcones magistratum jussa populo denuntiabant; auctionibus præerant; theatris silentium et audientiam imperabant. *Idem.*

Divo Augusto decurias ordinante] Augustus ad tres judicum decurias quartam addidit ex inferiore censu, quæ ducentariorum vocaretur, judicaretque de levioribus summis. Suetonius in August. cap. 32. *Idem.*

CAP. II. *De decuriis judicum, et quoties nomina equestris ordinis immutata, et donis militaribus, et quando primum corona aurea.*

Tribunorum aris] Alex. ab Alex. ii.

24. et v. 2. hos Julius Cæsar sustulit. Sueton. in Julio c. 41. *Idem.*

Selectorum] Vide Rævardum c. 11. Protribunaliis, et de tota hac judiciorum ratione cap. 19. et 20. vide et Turn. xxix. 16. *Idem.*

Nongenti vocabantur] Ministri comitiorum olim fuerunt diribitores, sive distributores, qui tabellas populo per centurias ministrabant; rogatores, qui cistas per tribus deferebant colligendis suffragiis; et cistarum custodes, quos hic nominat Plinius. Græchius lib. de Comitibus. *Idem.*

Equester ordo] Quæ fuerit Equitum prima institutio, quæ dignitas, quod ornamentum, multis explicat Alex. ab Alex. ii. 29. *Idem.*

Popinarum pænis] Tiberius ædilibus negotium dedit popinas ganeasque eo usque inhibendi, ut ne opera quidem pistoria proponi venalia sinerent. Suetonius in Tiberio c. 34. *Id.*

In XIV. ordinibus] L. Roscius trib. pleb. legem tulit, ut equitibus Romanis in theatro quatuordecim gradus primi assignarentur. Florus lib. xc. *Idem.*

Non capiant eum ordinem] Nunc capiant eum ordine, in vetusto codice. *Pintian.*

Ei senatum concilians] Vetus exemplar longe aliter, *contilianis rebus*; ut forte scribendum sit, *Cartilianis rebus*. *Idem.*

In consulatu suo ei senatum concilians] *Senatum illum ignorant nostri quatuor, hoc est, omnes: et tres quidem eis concilians; optimus, in consulatu suo contilianis rebus ex eo ordine.* Fortasse: *M. Cicero demum stabilivit equestre nomen in consulatu suo, Catilinariis rebus, ex eo ordine profectum sese celebrans.* Pintianus quoque invenit in suo *contilianis rebus*; facit autem *Catiliananis*; ut idem fecit ii. 5. 'In Catiliananis prodigiis,' neque ausim spernere. Gronov.

Quin etiam ipsam equitum nomen] In eodem, qui tum quidem etiam no-

men ipsum ; lego, *Equitum quidem etiam nomen ipsum.* Pintian.

Quin etiam ipsum equitum nomen sæpe variatum est] In Gud. Men. Acad. deest *rd equitum.* Voss. *qui tum quidem etiam nomen ipsum.* Lege, *Equitum quidem etiam nomen ipsum sæpe variatum est ; ut vidit et Pintianus.* Gronov.

Trossuli] Varro in Sesculyse apud Festum : ‘ Itaque tum equum mordacem et calcitronem horridus miles virque vitabat ; nunc emunt trossuli, nardo nitidi, vulgo Attico talento equum.’ Marcellus trossulos dictos vult, quasi torosulos. Dalec.

Multos pudet eo nomine appellari] Notarunt ad marginem in Cliftiano esse, *pudet trossulos vocari ;* sed in quam vim habeat, quis intelligat ? Sciendum igitur hæc ita concipere Vossianum : *Ideo quia non intelligunt, trossulos nomen quid valeat ; multosque pudet trossulos vocari.* Sunt adhuc aliquæ non omittendæ, &c. et omnia illa : *ea nomine appellari, et causam, quæ supra indicatu est, exponit, invitosque etiamnum tamen, in optimo codice non apparere ; uti nec in tribus aliis, quorum nobis copia est ; qui una re differunt a principe, quod habent multos pudet, sine particula ; quod tamen cur præferam, nihil est causæ. Neque in hac scriptura quidquam est corrigendum, modo memineris, trossulos priore loco antique poni, ut sit trossulus.* Pintianus notat in suo codice deesse : *et causam, quæ supra indicatu est, exponit, invitosque etiamnum tamen trossulos vocari.* Gronov.

Et causam quæ supra indicata est exponit, invitosque etiamnum tamen trossulos vocari] Hæc verba non sunt in nostro exemplari. Pintian.

Externos torquibus aureis donavere] Apud Livium lib. III. Decad. v. duobus fratribus Gallorum regulis senatus munera mittit torques duos factos ex auri pondo quinque. Dalec.

Hanc coronam ex præda dedit] Adde

pronomen *is*, ex antiquo exemplari : *hanc coronam ex præda is dedit.* Pintian.

Eamque coronam testamento reip. legavit] In eodem, *eamque coronam ex testamento populo Romano legavit*, postposita præpositione. Idem.

Eamque coronam testamento reipublicæ legavit] Quare potissimum, *reipublicæ ?* Pintianus, *populo Romano.* Quare hoc quoque ? Vossianus ille *ἀμύρων, testamento exprælegavit.* Scribe : *Piso frugi filium ex privata pecunia donavit, eamque coronam testamento ei prælegavit*, id est, per præceptionem dedit : præcipuam eum habere voluit, nec conferre in ereiscunda hereditate. Ulpianus l. x. D. de peculio legato : ‘ Si peculium servo vel filio prælegare velis.’ Scævola l. ult. eodem tit. ‘ Tite fili, e medio præcipito, sumito, tibi que habeto domum illam, aureos centum. Alio deinde capite peculia filii prælegavit.’ Et notissimum juris studiosis est. Sed et aliis partibus laborat hic locus, et est omnis partim ex optimis codd. partim ex conjectura ita concipiendus : *Quis primus donatus sit ea, non inveni. Equidem, qui primus donaverit, a Pisone traditur A. Postumius dictator apud lacum Regillum, castris Latinorum expugnatis : cujus maxime opera capta essent, huic coronam ex præda is dedit.* Item *L. Lentulus Ser. Cornelio Merendæ Samnitium oppido capto.* Sed huic quinque librarum *Piso frugi filium ex privata pecunia donavit, eamque coronam testamento ei prælegavit.* Pro eo quod vulgo est, *Sed quis primum, Men. et Gud. et quod quis primum, Acad. et quos quod si quis primum quod quis primum,* ita ut quinque voces inductas velit pro nullis haberi : optimus, ut representavimus. Idem pepulerat *rd ci, ante cujus, et pæne ut Pintiani : hanc coronam ex præda his dedit.* Samnitium oppidi Caudii nomen excidissee suspicatur Pighius : quod posses repone pro illo *sed huic* : quod non te-

mere sic apparet in Chiffet. et Voss. *cupto sed huic quinque librarum Piso*. Unde discimus certe vocabulum *corona* male his verbis interpositum, quod et ingrata ejus repetitio in tanta vicinitate et historia arguit. Quam licet ex Valerio Maximo iv. 3. recognoscas: 'Consul gravi fugitivorum bello a se liberata Sicilia eos, quorum præcipua opera usus fuerat, imperatorio more donis prosequeretur. Inter quos filium suum, locis aliquot præliatum fortissimum, titulo trium librarum aureæ coronæ decoravit; præfatus non oportere a magistratu e publica pecunia erogari, quod in ipsius domum rediturum esset: tantumque ponderis se testamento adolescenti legaturum promisit; ut honorem publicæ a duce, pretium a patre privatim acciperet.' Numquid ergo, *Spe auri quinque librarum Piso Frugi filium*. Gronov.

CAP. III. *De reliquo usu auri in viris et mulieribus, et de nummo aureo: et quando primum signatum est æs, argentum, et aurum; et antequam signaretur qui mos in ære, et quæ maxima pecunia primo cusu, et quoties et quibus temporibus auctoritas auri.*

Ut M. Bruti in Philippicis campis epistolæ reperiantur frementis fibulas tribunitius, &c.] Philippis, non Philippicis, in apographo nostro; et aptiorem lectionem ducimus frementis quam frementis; ut referatur ad Brutum. Pintian.

At hercules idem tu Brute] In eodem, ita Hercules: idem enim tu Brute. Idem.

Petibus aurum gestari tacuisti] Quod urbana calciamenta clavibus aureis suffigerentur, Brissonius 11. 5. Aureo abundanti uti Romanos feminis permisisse scribit Valer. 11. 2. de Instit. Antiq. Livius lib. iv. belli Macedon. Dalec.

Cujus sceleris nos coarguimus illum primum qui, &c.] Scribe, et nos sceleris arguimus illum qui primus auro, &c.

ex antiquo codice. Pintian.

Cujus sceleris nos coarguimus illum primum qui] Voss. Et nos sceleris arguimus illum, qui primus auro dignitatem per annulos fecit. Ut et Pintianus, cujus etiam, Ita hercules, idem enim tu Brute, plane Vossianus confirmat. Particula, ut in Virgiliano: 'Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis?' Gronov.

Itaque Dardanium vocabatur] Dardanium, vel, ut alii legunt, Dardanum, aureum brachiorum ornamentum, Viriæ ornamentum colli aureum, viriculis cælatum ac sculptum, gemmis per intervalla dispositis. Lego: itaque et Dardanium vocatur, sicut et Viriæ Celticæ dicuntur, et viriolæ Celtibericæ. Habent, &c. Ornamentum id Isidorus viris et feminis commune dextras vocat, vulgo Brasselets: atque ante manicam portari, et ibi clavo jungi. Idem armillas victoriæ et virilis fortitudinis causa datas virilias quondam vocatas ait, ut hic legi possit: Viriæ Celticæ dicuntur, viriliæ Celtibericæ. Dalec.

Et inserta margaritarum pondera e collo dominarum auro pendent] Scribe, et secreto margaritarum sacculi e collo, &c. ex antiquo exemplari, verissima lectione. Pintian.

Padagogiis] Puerorum educationi: qui bullas anreas e collo suspensas gestabant. Padagogia pueri dicuntur, qui in deliciis habentur, vel puerorum multitudo. Dalec.

Harpocratem] Vide Snidam in dictione ἡρπᾶσκος. Politian. Miscell. cap. 83. Idem.

Salutaris exortus Vespasiani Principis] Parum interest, sed quatuor nostri, Vespasiani imperatoris. Gronov.

Libralis, unde etiam nunc libella dicitur et dupondius, appendebatur assis] Ita hæc interpungenda, ne dupondios asses inde, ut quidam fecerunt, constituamus, id est, bilibres, monet Salmasius de Usuris p. 571. Sed unde hæc insolentia Plinio, ut assis malit in no-

minativo quam *as* dicere? Scribe, *Librales* (unde etiamnum *libella* dicitur et *dipondius*) appendebantur *asses*. Sic infra Vossianus, *Fabio maximo dictatore assis uncialis facti*. Idem.

Quin et militum stipendiorum, hoc est stipis ponderandæ] *Stipendia*, non *stipendiorum*, in vetusto codice. Proinde certior lectio mihi videtur: *quin et militum stipendia, et stipis ponderandæ*, &c. et paulo post, *librale autem pondus, non librae*. Pintian.

Quin et militum stipendiorum, hoc est stipis] Et hic facile aliquid molesti sentias. Vossianus, *stipendia hoc est stipis ponderandis*; dein dissimulat *τὸ dicuntur*: et satis est paullo ante positum. Lego: *Quin et militum stipendia, hoc est, stipis pondera, dispensatores, libripendes: qua consuetudine in his*. Qui enim aut ubi *pensatores* isti? At *dispensatores* passim in magnis, ut et in Augusta, domibus. Sic ‘*Armeniæ belli dispensator*,’ quem Nero magna mercede munimisi, VII. 39. ‘*Dispensator Hispaniæ citerioris*’ XXXIII. 11. Pintianus: *stipendia et stipis ponderandæ*. Gronov.

Qua consuetudine] Rævardus c. 16. in Leg. XII. Tabul. Brisson. I. 7. *Dalec*.

Servius rex primus] Septimius Florens Apolog. tradit Saturnum primum omnium nummum signasse, ac ideo creditum ærarii præsidem. Charisius I. Grammat. ex annali Varronis tradit numum argenteum conflatum primo a Servio Tullo quatuor scriptulis majorem quam numum. Victorius v. 13. *Idem*.

Signatum est nota pecudum] Alex. ab Alex. IV. 15. varia numi apud plerasque gentes *κόμματα*, et cap. 24. ejusd. et quando et a quibus primum signatum æs, aurum, argentum, multis explicat. *Idem*.

Libre autem pondus æris imminutum] Voss. *Librare*. Scribe, *Librale autem pondus æris*, sive malis *assis*. *Librale* et Pintianus. Gronov.

Et quadrante rates] Inde Lucilius *quadrantes ratitos*, id est, ratis figura notatos et signatos vocat. Turn. Advers. XX. 30. *Dalec*.

Quadrans autem triuncis vocatus a tribus unciiis] Vocabulum *triuncis* Hermolans firmat ex Varrone, sed corruptæ lectionis. Voss. *teruncis*. Scribe, *teruncius vocatus*. Gronov.

Postea Hannibale urgente Q. Fabio Maximo dictatore] Vossianus: *urgentem arenque Fabio*. Latet aliquid. Facile nasceretur, *urgente M. Minucium*. Sed non satisfacit. Forte, *iterumque Fabio Maximo dictatore*; vel, *iterum Q. Fabio Maximo dictatore*. Id.

Placuitque denarium XVI. assibus] Ejus rei argumentum apparet in quodam C. Titinnii denario, capiti Romæ, quod in altera parte signatum est, adjecta hac nota, XVI. ut in aliis multis x. nempe quia feriundæ pecuniæ is præfectus fuerit, cum assibus sexdecim permixtus est denarius, qui pro decem antea dabatur. *Ursiu*.

Mox lege Papiria semunciales asses facti] Voss. *paparia semunciaris assis facti*. An, *Mox lege Maria semunciarum asses facti*? Ut intelligatur Marius ille Gratidianus, de quo Cicero in tertio de Officiis: ‘*Ne noster quidem Gratidianus officio viri boni functus est tunc, cum prætor esset, collegiumque prætorum tribunum pl. adhibuissent, ut res nummaria de communi sententia constitueretur. Jacobabatur enim temporibus illis nummus, sic, ut nemo posset scire, quid haberet. Conscripserunt communiter edictum cum pœna atque judicio; constitueruntque, ut omnes simul in rostra post meridiem escenderent. Et cæteri quidem alius alio: Marius a subsellis in rostra recta, idque quod communiter compositum fuerat, solus edixit.*’ Neque offendant quemquam, quod Ciceroni vocatur ‘*edictum*,’ nam et ‘*legem*’ appellat infra cap. 9. extremo: ‘*Tam jucunda lege plebi*,’ ut Mario Gratidia-

no vicatim totas statnas dicaverit.⁷
Senunciarii et Pintianus. Gronov.

Drusus in tribunatu plebis] Vossian.
plebi. Idem.

Victoriatus] Vide Scaligerum in
Festum, voce 'Patres.' Dalec.

Mercis loco habebatur] Dig. ad l.
 Corn. de fals. l. 9. § 2. prohibetur ne
 quis numos stanneos, plumbeos, eme-
 re, vendere, dolo malo vellet: quod,
 ut ait Volus. Metianus lib. de asse,
 peregrinus numus, puta Daricus,
 Philippicus, Siclus, Tetradrachmon
 Atticum mercis loco esset. Brisson.
 r. 8. *Dalec.* Ubi tamen notandum, aut
 a Brisson. aut a librario erratum;
 dum id quod veterum principum so-
 lidos quoque mercis loco fuisse ex l.
 i. C. de vet. numis. pot. astruere co-
 natur. Ea namque nil aliud cantum,
 quam ut venditor precii loco veterum
 quoque principum nummos recipere
 cogatur. Illud autem aperte evincit-
 ur non in veterum tantum, sed quo-
 rumvis solidis ex l. un. C. Theodos. l.
 9. tit. 21. et l. 2. tit. 7. l. 12. Quibus
 in locis solidorum tam aperta mentio,
 ut satis demirari nequeam, quid ho-
 minibus quibusdam hodierna die in
 mentem veniat; uti aliud summis
 quoque principibus persuadere, ea-
 que re viris bonis periculum creare
 conentur. Rectius utique facturi, si
 aut ipsi hæc diligentius investigarent,
 aut consulerent eos, quibus hæc no-
 ta, antiquarios. In Collybo certe
 semper hoc ipsum necessarium esse,
 qui neget, Anticyras ablegandus.
Idem.

*Sed a nummo prima est origo avaritiæ
 excogitata, fenore quæstiosa segnitia]*
Scribe: sed ab nummo prima origo ava-
ritiæ fenore excogitata, quæstiosaque
segnitia, ex antiquo codice. Pintian.

C. Gracchi familiaris auro repensum]
Voss. rependum. Lege, rependum.
Gronov.

*Quibus deliciis vaneunt tam aurea
 quam aurata]* Lego, quibus delitiis vā-
 neunt tam inaurata quam aurea, ex eo-

dem. *Pintian.*

*Fuerat Philippum regem poculo au-
 reo pulvinis subdito dormire solitum]*
Sic Vossianus. Gronov.

*Antonius in contumeliam naturæ vili-
 tatem auro fecit]* Editum olim *Anto-*
ninus Sopus. Hoc vocabulum *Sopus*
 quædam exemplaria fere non ha-
 bere notavit Hermolaus, ut super-
 pervacuum videri possit, inquit: Ge-
 lenius deletit. Vossianus, *Antonius*
opus contumelia naturæ vilitatem auro
ficio dignum proscriptione sed partaci
equidem miror. Lege: *Antonius apud*
nos contumelia naturæ vilitatem auro
fecit. O dignum proscriptione, sed
Sparthaci! Nimirum apud nos dicen-
 dum habuit, quia prius, *apud externos.*
 Deinde dignum ait, qui proscribere-
 tur: neque ab Sylla aut aliquo con-
 discipulorum, sed plane a Sparthaco,
 qui aurum castris inferri vetuerat.
 Hoc de Sparthaco deprehendit etiam
 et cepit Hermolaus, et e suo Pintia-
 nus repetivit. *Idem.*

*Opus proscriptione dignum. Sed præ-
 ter alia equidem miror]* In eodem:
opus proscriptione dignum, sed Sparta-
ci. Equidem miror. *Pintian.*

Pondo annua in quinquaginta] Po-
 lybins et Entropius scribunt, fœdere,
 quod ictum est, classe Punica cum
 Amilcare dnce a C. Lutatius Cos. ad
 Ægates superata, ut in 20. annos
 Pœni duo millia et ducenta talenta
 penderent, inter cætera pacis leges
 imperatum fuisse. Livius et Appia-
 nus tradunt, victo in Africa Annibale
 a P. Corn. Scipione pacem datam
 Carthaginensibus, conditionibus qui-
 dem multis, sed ea præcipue, ut in
 annos 50. decem millia talentum ar-
 genti æquis pensionibus descripta
 solverent. Id autem efficiebat æsti-
 mato talento libris sexaginta 600000.
 pondo argenti; et in annos singulos
 pondo; quorum singula si valeant
 16. libras nostras, in singulos annos
 ea summa colliget 192000. *Dalec.*

Sicut Carthagini cum Hannibale ric.

ta argenti pondo] Voss. *victa aut pondo*. Neque necesse est vocem *argenti* repeti. Sine dubio in particula *aut* obrutus est numerus argenti librarum Pænis imperatarum. Is erat omnis, Livio et Appiano testibus, decem millia talentum æquis pensionibus in annos quinquaginta. Decem millia talentum sunt bis millies quadringenties sestertium, nostri nummi sexagies centena millia Philippum. Idem prorsus efficiunt Romana ratione sexcenta millia argenti pondo. Quibus mirifice conveniunt quæ scribit Eutropius, Carthaginiensibus, cum ante Hannibalis adventum pacem petissent, datam a Scipione inter alias hac conditione: 'quingenta millia pondo argenti darent.' Postquam autem hanc pactionem ipsi fecissent irritam, et ventum esset ad colloquium cum Hannibale: 'Addita quingentis millibus pondo argenti centum millia librarum, propter novam perfidiam.' Id tum recensatum mox expressit necessitas; et, perinde ut in Antiocho, eadem pecuniæ summa, quam imperaverant hosti ultimis viribus integris, iisdem perditis contenta fuit Scipionis et Romanorum animi magnitudo. Hæc sexcenta millia argenti pondo si dispensentur in annos quinquaginta, singulis annis eveniunt millia pondo duodecim; hoc est, quadrages et octingenta, talenta ducenta, nostrorum centum viginti millia Philipporum. Hoc igitur fuit annum: et scripsit Plinius: *sicut Carthagini cum Hannibale victa XII. pondo annua in quinquaginta annos, nihil auri*. Gronov.

Nec potest videri penuria mundi id evenisse; nam Midas et Cræsus in infinitum] Voss. *id ævenisse jam midas et cræsus infinitum*. Lege, *Nec potest videri penuria mundi id evenisse*: jam Midas et Cræsus infinitum possederant. Acad. quoque Men. et Gnd. *id evenisse, et Cræsus infinitum*. Idem.

Talentum autem Ægyptium pondo LXXX. capere] Patere scripti qua-

tuor, quod adversus Guil. Budæum defendimus in Pecunia Vetere. *Id*.

Vellcribus aureis inclyto regno] Phryxæo vellere nihil notius. Hoc Suidas et Palæphatus libros seu membranas auri conficiendi rationem docentes, totiusque artis chymicæ arcana continentes, fuisse interpretantur. Multus est in ejus explicanda fabula Had. Jun. v. 15. *Dalec*.

Sicque triumphare] Voss. *atque ita triumphavit*. Gronov.

Ferasque argenteis vasis incessere tum primum visum. Mox quod etiam, &c.] Scribe: *ferasque argenteis vasis incessi, vere tum primum noxiis quod etiam, &c.* elegantissima lectione; noxios enim homines feris objici solitos notissimum. *Pintian*.

Ferasque argenteis vasis incessere tum primum visum. Mox quod etiam] Voss. *ferasque etiam argenteis vasis incessiretum primum noxi quod etiam in municipiis*. Lege: *ferasque etiam argenteis hastis incessivere tum primum noxiis: quod jam et in municipiis æmulantur. Noxiis*, puta bestiarum et confectores, de quibus et Observ. i. 8. diximus. Suspiciabar aliquando *argenteis rasis*, ut tamen intelligeretur *hastis*. Sic 'interradere argentum,' noster XXXIII. 11. et 'interrasile aurum' XII. 19. Hispaniensis triumphii Cæsaris apparatus 'argento rasil constitit' Velleio. Martialis VIII. 71. 'in cotyla rasa selibra data est.' *Incessivere* notavit et Hermolaus. *Pintianus*: *ferasque argenteis vasis incessi, vere tum primum noxiis*; quam elegantissimam lectionem vocat. Gronov.

Pegma duxit] Machinam ligneam, in qua statuæ collocantur: tabularum αὐτομάτως, et per se surgens, ac tacite crescens. *Dalec*.

Unam VII. pondo habuit] In Vossiano non conspicitur *unam*, non alterum, non sicut; est autem, haberet ac titulis; quod posterius est et in Acad. Men. Gudian. Scribe: *Claudius successor ejus, cum de Britannia triumpharet, inter coronas aureas, septem pondo*

habere, quam contulisset Hispania citerior, novem, quam Gallia comata, titulis indicavit. Cuique enim coronæ titulus erat proprius. Titulis indicavit, sine τῇ sicut, etiam Pintianus. Gronov.

Quam Gallia Comata: sicut titulus indicavit] Nostrum apographum, quam Gallia comata titulis indicavit. Puto totum locum legendum sic: *quam contulisse Hispaniam citeriorem; alteram IX. quam Galliam Comatam titulis indicavit. Pintian.*

Et quota pars ea apparatus fuit] Vox apparatus non est Plinii: nam liber optimus, *et quod aparē ea fuit auræ.* Quali ex scriptura in Acad. Men. Gnd. factum, *et quo apparatus fuit auræ.* Ex utraque mixta ortum quod vulgo habetur; cum scribendum fuisset: *Et quota pars ea fuit auræ domus ambientis urbem?* Intellige omne id aurum, quo Pompeii theatrum opertum fuerat. Gronov.

Ante bellum Punicum tertium pondo CCXXVII. argenti] Vossianus, *pondo XVI. DCCCX. argenti XXII. LXX. et in numerato LXII. LXXXV. CCCC.* id est, pondo sedecim millia octingenta decem, argenti viginti duo millia septuaginta, et in numerato sexagies bis centena octoginta quinque millia quadringenti. Habet eundem numerum Pintiani codex, nisi quod DCCX. Idem.

Belli socialis initio DCCCXLVI. auri pondo] Voss. *belli socialis initio auri XVI. XX. DCCC. XXX.* hoc est, sedecies centena viginti millia octingenta triginta. Idem.

Laterum aureorum XXVI. M. et in numerato pondo CCC.] Voss. *laterum aureorum XXXV. et in numero H-S. CCC.* recte, modo facias numerato. Triginta quinque millia laterum vult et numeratum sestertium trecenties. Budæus ex nescio quo codice aureorum quindecim, argenteorum 36000. facit et in numerato quadringenties. Idem.

Perseo rege Macedonico devicto præ-

dam paulo trium millium] Voss. *rege victæ Macedonico prada H-S. II. III.* Scribe: *Intulit et Æmilius Paullus, Perseo rege victo, Macedonica prædæ sestertium bis millies trecenties.* Eundem numerum Pintiani codex. Hinc ergo potius reformandi Livius et Velleius, quorum alter millies ducenties, alter bis millies centies edit. Idem.

Inde transiere in cameras: in parietes quoque] Voss. *in cameras quoque et parietes, qui jam et ipsi tanquam vasa inaurantur; ut et liber Pintiani. Gron.*

Tuto etiam in incendiis rogisque durante materia] Duo postrema verba desiderantur in nostro apographo, et ipsa per se satis ostendunt falso adjecta esse. Pintian.

Aurique experimento ignis est, ut simili colore rubeat quo ignis. Atque ipsum obryzum vocant] Scribo: *Aurique experimentum ignis est, ut simili colore rubeat ignescatque. Ipsum obrussam vocant, ex eodem; et forte dictio illa, ipsum, melius ad superiora pertinebit. Utitur vero hac dictione, 'obrusa,' et Snetonius in Nerone; et Seneca in Epistolis ac Nat. Quæst. Pintian. 'Aurique experimento, &c.]* Lege: *Aurique experimentum ignis est, ut simili colore rubeat ignescatque, atque ipsum obrussam vocant.* Vide Salmas. pag. 1080. b.

Aurique experimento ignis est, ut simili colore rubeat quo ignis] Voss. *experimentum;* ut et Chifflet. Sed insuper Voss. *ut simili colore rubeat ignes atque et ipsum obrussam vocant.* Legendum igitur: *Aurique experimentum ignis est, ut simili colore rubeat ignescatque; id ipsum obrussam vocant;* ut fere et Salmasius ad Solin. pag. 1080. sed post Pintianum Men. Gud. Acad. *rubeat ignis atque ipsum. Obryzum, vel obrussam aurum,* quis veterum dixerit melioris seculi, nondum novi. Gronov.

Obryzum vocant] Igne purgatissimum, purum putum: aurum ad obrussam vocat Seneca Epist. II. 23. Apud Sucton. in Nerone cap. 44. Nero in-

genti fastidio et acerbitate exegit nummi asperum, (usu non detritum, recenter cusum,) argentum postulatum, (tam diu coctum, ut in pustulas attollatur, quod perfectæ cocturæ ac purgationis indicium est,) et aurum obryzum. *Dalec.*

Prunæ violentissimæ igni indomitum] *Prunæ violentissimi ligni indomitum*, in vetere exemplari. *Pintian.*

Palea] Lib. XVIII. cap. 19. acerem, non paleam, ad aurificum usus decuti scribit. *Dalec.*

Quaternum utroque digitorum] Mallem legeres utrinque, aut certe utraque, quam utroque. *Pintian.*

Tunica aurca triumphasse Tarquinium Priscum Verrius tradit] Voss. *Verrius docet.* Gronov.

Argento vivo] Argentum vivum purum et nativum in metallorum venis repertum, cum aquæ stillantes nimium rigant, et, ut idem hic scriptor ait, vomica liquoris æterni: hydrargyros autem factitium, quod e minio fit. *Dalec.*

CAP. IV. *Ratio naturalis inveniendi auri, et quando primum aurea statua, et medicina ex auro.*

Ut omittamus Indicum atque a formicis aut gryphibus apud Scythas erutum] Dele conjunctionem atque, et lege hoc ordine: *ut omittimus Indicum a formicis, aut apud Scythas gryphis erutum*, ex scripto codice. *Pintian.*

Aut gryphibus apud Scythas erutum] Voss. et *Pintiani liber, aut apud Scythas grypis erutum.* Videtur grypos dixisse, quos alii gryphes, Græci γρύπας: nec dubito quin et sic scripserit. VII. 2. 'Produntur Arimaspi, quos diximus, uno oculo in fronte media insignes, quibus assidue helum esse circa metalla cum grypis.' X. 49. 'Pegasos equino capite volucres et grypos.' Gronov.

Nec ullum absolutius aurum est, cursu ipso] Voss. *est, ut cursu ipso tritumque perpolitum.* Habent et Acad. Men. *Gudianusque particulam; ut*

et *Pintianus*; sed præterea ejus liber *attrituque.* Idem.

Cum jam inventum in summo] Hermodaus observat antiquam lectionem esse non *cum jam*, sed *gummi*; quasi hoc sensu, terram illam gummi similem, cui subsit aurum, in summo cespite repertam vocari *alutationem.* Et sic mecum Men. Acad. *Gud. gummi inventum est in.* Voss. *cummina inventum est in.* Scribe: *ut nuper in Dalmatia principatu Neronis, singulis diebus etiam quinquagenas libras fundens cum minimum, inventum est in summo cespite; nisi et malis, ad quinquagenas; nam plerique et quinquagenas.* Idem.

Alutationem vocant si et auro ea tellus subest. Cæterum montes Hispaniæ] Voss. *talutatum vocant si et auro a tellus subæ sicut ero montes spaniarum.* De prima voce decernere non est. *Balucaceum* veniebat in mentem a *baluce*, vel *baluca*, apud Justinum, nostrum, Martialem. Item, *Alutiatum*, ex lib. XXXIV. 16. 'in aurariis metallis, quæ alutia vocant.' Sit igitur, donec certius quid sit et melius: *Alutiatum vocant, si ei auro et tellus subest. Cætera montes Hispaniarum aridi sterilesque, et in quibus nihil aliud gignatur, huic bono fertiles esse coguntur; hoc enim postremo ordine in Vossiano. Men. et Gud. si et auro attelus subesi. Academ. si et auro attalus subesi.* Idem.

Marmoris glareæ, &c.] Lege: *Marmor id glareæ inhærens, non illo modo quo in Oriente Sapphiro atque Thebaico aliisque gemmis scintillat, sed micans amplexu marmoris.* Vide Salm. 1075. a.

Atque Thebaico] Leg. *Atque lapide Thebaico.* Thebaicum lapidem, qui in Africa reperitur, guttis aureis interstinctum esse, vide XXXVI. 8. *Dalec.*

Sed micans amplexum marmoris. Hi renarum canules per marmor vagantur et latera puteorum] Aliter in nostro apographo: *Sed micans amplexum mar-*

moris. vagantur hi venarum canales per latera puteorum. Pintian.

Quod effossum est, tunditur, &c.] Legend. Quod effossum est, tunditur, lavatur, uritur, molitur ut farina, ac pilis cuditur. vocant argentum quod exit a fornace; hoc est. ὑπέρις σιδηροῖς πύλωσαι. Vide Cl. Salmas. p. 1079. a.

Vocant: argentum, &c.] Lege: vocant argentum quod exit e furnace, sed auri. At quæ e camino jactatur spurcitia, in omni metallo Scorium appellatur. Salm. ibid.

Argentum] Nam omni auro permixtum argentum est plus minus: hoc autem, dum aurum prænna violentissima liquescit, extra fornacis ardore e catino ejicitur. Dalec.

Catini fiunt ex tasconio, &c.] Sic legend. Catini fiunt ex tasconio, hoc est, terra alba similis argillæ: neque enim alia flatum ignemque et ardentem materiam tolerat. Et quod præcedit ita legend. Hæc in auro tunditur, iterum, iterumque coquitur. Salmas. 1079. b.

Hæc est terra alba similis argillæ] In apographo nostro, hoc est terra alba similis argillæ, et paulo post, operatos, non operarios: neutro modo legendum reor, sed operas, ut non multo post, hic voce icture evocari jubet operas. Idem.

Et opprimunt operarios] Voss. p. m. operatos; sed duabus supra literulis pictis posterior manus ostendit maluisse operantes, ut est in Academ. Gudiano, et Menap. frustra; teneamus enim vetus, quippe sensus ejusdem, propria quadam hujus verbi ratione. xxvi. 2. 'Sedere namque in scholis operatos gratius quam ire per solitudines.' Neque aliter in Æneid. 11. 'sicco subductæ litore puppes.' 'Connubiis arvisque novis operata juventus.' 'Jura domosque dabam.' Horatius 1. Epist. 2. 'In cunctis curanda plus æquo operata juventus,' id est, operans, in præsens occupata. Hæsit in hoc verbo et M. Zuerius ad Taciti Ann. 111. Operatos et liber Pintiani,

quod ille frustra mutat in operas. Gronov.

Cadunt fracturis CL. libras ferri terrarum agentibus] Fractariis, non fracturis, in scripto codice, et verbum terram non legitur ibidem. Videtur autem fractarium esse genus mallei prægrandis, quo saxa montium rupesque rumpantur ac frangantur. Hispani almadana appellant. Esse autem fractarium genus mallei ipse non multo infra monstrat dicens, 'hisdem malleis.' Idem.

Latus sequitur: fossam ambit quiete] Cæditur, non sequitur, in eodem; nec lego, fossam ambit quiete, sed fossa ambiente. Idem.

Dantque signum ruinæ eamque solus intelligit in cacumine montis ejus pervigil] Voss. dat signum ruinamque solus int. in cac. ejus montis vigil. Acad. quoque ac Gud. Menapinsque, ruinam et vigil. Forte: Peracto opere cervicibus fornicum ab ultimo cædunt: id signum ruinæ, quod solus intelligit in cacumine montis ejus vigil. Gronov.

Hic voce icture repente operarios revocari jubet] Brevius in eodem, Hic voce icture evocari jubet operas. Idem.

Hic voce icture repente operarios revocari jubet, pariterque ipse devolat] Voss. Hic vocent icture vocari jubet operasque ipse devolat. Acad. Gud. Men. hic voce neve vocari jubet operasque ipse devolat. Locus afflictus et desperatus. Sed tamen lectius operas (quod et liber Pintiani) quam operarios. Forte etiam voce tinniture. Gronov.

Mons fractus cadit a sese longo fragore qui concipi humana mente non possit] Scribe: Mons fractus cadit a sese longe, fragore qui, &c. ex eodem. Pintian.

Mons fractus cadit e sese] Voss. et Gud. ab sese. Acad. et Men. a sese. Lege, in sese. Lucanus, 'In se magna runnt.' Pintianus, a sese longe. Gronov.

Tantaque ad pericula evincenda fuit

satis causæ] Voss. *pericula et incendia satis fuit causa*. Tres quoque alii, *pericula et incendia*. Scribe, *tantaque ad pericula et impendia satis fuit causæ*. Pintianus etiam *satis fuit causæ*. Gronov.

Alius par est labor vel hoc majoris impendii] Voss. *Alius par labor ac vel major impendi*. Lege: *alius par labor ac vel majoris impendii flumina ad lavandum hanc ruinam jugis montium obiter ducere*. Sic enim jubet membrana castissima. Gud. etiam Men. Academicusque, *ac vel major impendi*. Pintianus quoque, *ac vel majoris impendii*. Idem.

Corrugos vocant] Lego *corrigos*, a corrigando; vel, ut Plinius legisse videtur, *corrivos*. Dalce.

Nimirum et hic labor est] Scribe, *in mille et hic labores*, ex antiquo exemplari. Pintian.

Nimirum et hic labor est] Voss. *ni millæ et hic labor est*; tum, *libramentum oportet et fruaris quam fluat*. Conjeciebam: *Nimii et hic labores*. *Præcepisse libramentum oportet et strui varis qua fluat*, id est, furcis, vel perticis, vel vallis subjectis. Lucanus lib. iv. 'dispositis attollat retia varis Venator.' Pintianus, *in mille et hic labores*; tum, *libramentum*; denique, *ut fiat ei qua influat*. Gronov.

Ut fruaris quando influat] Locus est corruptissimus, sed quoad melius inveniatur, lego sic, *ut fiat ei qua influat*: forte autem pro *fruaris*, *fractariis* substituti posset, de quibus paulo ante dictum, adjectis loco sequentium, verbis aliis materiæ accommodatis. Pintian.

Ut procul intuentibus species nefaria quidem sed alitum fiat] Scribe ex antiquo exemplari: *ut procul intuenti species, ne ferarum quidem, sed alitum fiat*. Idem.

Ut procul intuentibus species nefaria] Voss. *species nefarium*. Et profecto nihili est illa nefaria species. Numquid; *species natantium quidem, sed alitum fiat*? Gud. et Acad. *nefarium*.

Men. *nepharium*. Pintianus, *ne ferarum quidem*. Gronov.

Et lineas itineri præfigunt] Voss. *prædicunt*; quasi velit, *præducunt*. Sic cap. 3. 'Cum argento, ære, plumbo lineæ producantur.' Voss. *prædicantur*: lege *prædicantur*. Cap. 6. 'Lineas ex argento prædnei fierique mirantur.' Sic enim eximius liber, non 'produci'; non 'fieri produci que.' xxxv. 18. 'Est et utilissima (creta) qua circum præducere ad victoriæ notam instituerunt majores.' Colloquia Scholastica: Παράγραψεῖν οὐκ οἶδα: σὺ ἐμολ παράγραψον, ὥς οἶδας. *Præducere nescio: tu mihi præduc, quomodo scis*. Idem.

Itaque insistentis vestigiis hominis locus non est] Scribendum puto, *Itur qua insistentis, &c.* Pintian.

Munes trahuntur ad homines] Manuscr. *Manus trahuntur ad omen*. Sensus est: pendentes operarios obviam terram manibus trahere, ad omen et iudicium, an firma sit ad sustinendas trabes, an vitiosa et tenerior. Mox lego: *ut terræ vitium importent*. *Id genus aræon* (ἀραιόν) vocant, &c. id est, raram, laxam, fragilem, diversam ab argillosa et glareosa, quam supra dixit esse firmissimam, durissimam, spississimam, prope inexpugnabilem, etiam malleis et cuneis. Dalec.

Erumpit torrens tanta vi, ut saxa pervolvat] Scribe cum Voss. Men. et Gud. *provolvat*. Terentius Andria: 'Jam ego hunc in mediam viam Provolvebam, teque ibidem pervolvebam in luto.' Gronov.

Fossæ in quas profluat cavantur] Per quas, non in quas, in antiquo codice. Pintian.

Eæ sternuntur gradatim. Frutex est ulx] Alio ordine in eodem: *eæ sternuntur gradatim ulice*. *Frutex est roris murini similis, &c.* Idem.

Eæ sternuntur gradatim. Frutex est ulx roris] Voss. *gradatim mulicem frutex est roris*. Lege, *eæ sternuntur gradatim ulice*. *Frutex est roris murini similis*; quod et e suo suggestit

Pintianus. *Gronov.*

In priore genere] Cui aqua per canales a vertice montium deducta fluit. *Dalec.*

Balucem vocant] Martialis lib. xii. 'Illuc balucis malleator Hispaniæ.' Exemplaria vulgata habent, pro *balucis, paludis*. Turn. xxx. 26. *Idem.*

Vicena millia pondo, &c. præstare quidam tradiderunt] Commodior lectio pensitare, quam præstare. Pintian.

Callaciam et Lusitaniam præstare quidam tradiderunt] Voss. Gud. Acad. Men. prodiderunt. Non pensitare, quam commodiorem lectionem putat Pintianus. *Gronov.*

Italiæ parcitum est vetere interdicto patrum, ut diximus] Pancioribus verbis et emendatius in nostro apographo, *Italiæ parci vetere interdicto patrum diximus*, ut qui *parcitum* supinum a 'parco' deducunt, et ad confirmationem sententiæ suæ hunc Plinii locum afferunt, nihil dicant. *Pint.*

Ictimulorum aurifodinæ, qua in Ver-cellensi agro cavebatur] Diverso ordine in eodem, *Ictimulorum aurifodina Ver-cellensi agro qua cavebatur*. Pintian.

Est etiam una ratio ex auripigmento] Voss. est etiam nunc una. Gud. Men. et Acad. est autem nunc una ratio. Pintianus, etiamnum. *Gronov.*

Auripigmenti libræ XIV. permulantur] Voss. X IIII. id est, denariis quatuor. *Idem.*

Electrum] Pansanias lib. v. quo loco electrum e Pado plurimum laudat. *Dalec.*

Discurrunt in calicibus] Serenus: 'Produnt electri variauita pocula virus.' *Idem.*

In templo Anaitidis] Nusquam huius templi in Geographia meminit, sed v. 24. Anaëtiæ regionis Armeniæ, quam præterfluens Euphrates a Cappadocia excludit. Strabo lib. xii. templum id in Zela oppido fuisse tradit, a Semiramide constructo super aggere, colique id religiosissime ab Armeniis. Anaitin Dianam fuisse multi tradunt: at Strabo sub

finem lib. xi. Venerem potius fuisse monstrat, quoniam virgines dicatæ in ejus templo prostitutebantur. Vide Gyraldi historiam Deorum. Anaitidis Dianæ in Lydia præcipuo honore cultæ meminit præter Herodotum Pansanias in Laconicis. *Idem.*

Anaitidis posita dicitur, quod in situ terrarum nomine hoc significavimus, numine] Hermolaus Barbarus, quod in situ terræ Armeniæ significavimus. Gud. et Men. quod si tute rarum nomen hoc. Acad. quod sit tutelarum nomen hoc. Voss. quod situ terrarum nomen hoc signavimus nomine. Videtur monstrare: quo sit situ terrarum numen hoc, signavimus nomine, gentibus illis sacratissimo. Frustra igitur Plinium arguit Dalecampius, quod nusquam huius templi meminerit in Geographumenis; non enim dixerat hic se alibi meminisse, sed nunc ipsum, ubi sit, signasse et denotasse nomine. Nimirum Anææ, vel apud Anaitas. *Gronov.*

Tum maxime Aug. de crure, &c.] De crure ejus, ut intelligamus hinc in direptione fractæ statuæ crus obtigisse, cujus partem in hospitalem cœnam insumpserit. *Gelen.*

Respondit enim tum maxime Augustum] Voss. cum maxime Augustum de crure ejus cœnare; ut XXI. 7. Sequitur: *sequ illum esse, totumque sibi census esse ea rapina*. Sic Vossianus absque τῶ esse in fine. *Gronov.*

Gorgias Leontinus] Is apud Athenienses ob eloquentiæ vim in tanto pretio habitus est, ut dies quibus orabat ἐορτὰς vocarent, orationes vero λαμπράδας. Rhodig. xi. 25. Male vero Plinius, sibi posuit: non enim ipse sibi, sed ipsi Græcia auream statuam posuit. Valerius capite ultimo, libro viii. Cicero de Oratore lib. iii. Pansanias positam quidem ab universa Græcia, sed tantum inauguratam, scribit. Athenæus lib. xi. ex Hermippo narrat, Gorgiæ Delphis Athenas reverso Platonem obvium dixisse: Ecce formosum aureumque

Gorgiam: illumque ejus vocis aculeo stimulatun respondisse, ἡ καλὸν γε αἰ 'Αθῆναι καὶ νέον τοῦτον Ἀρχίλοχον ἐνενηρόχασιν. Victorinus v. 9. Dalec.

Ut minus noceant quæ inferantur reneficiis] Inveterantur, non inferantur, in scripto codice; sunt enim et recentia venena et inveterata, ut infra cap. 6. 'Efficax et contra recentia venena.' Pintian.

Est et ipsi superlato vis malefica gallinarum et pecorum fœturis] Voss. malefici: dein idem cum Pintiani libro, Academ. et Gud. pecuariorum. Men. peculiariorum: denique et primus, Remedium abluere, sine τῷ est. Blanditur: Est et ipsi superlato vis maleficii gallinariorum et pecuariorum fœturis. Remedium abluere inlitum et spargere eo, quibus mederi velis. XXXIII. 8. quoque Voss. argilla superinlata, pro superillita. Quanquam et XXVIII. 8. 'Sinistrum pedem superlatum parturienti letalem esse.' Gallinarios, quos mihi subjecit consensus codicum in pecuariis, habes et x. 55. 'Traditur ars gallinarii ejusdam dicentis: quid ex quaque esset.' Cicero Acad. lib. iv. 'An tibi erit quærendus annularius aliquis, quoniam gallinarium invenisti Deliacum illum, qui ova cognosceret.' Men. Acad. Gud. Remedium est dicitur enim abluere. Nempe et est et dicitur enim insiticia. Gronov.

Torretur et cum salis grumo pondere triplici misso et rursum, &c.] In eodem: Torretur et cum salis gemino pondere, triplici missis ac rursus, &c. scribendum reor: Torretur et cum salis gemino pondere, triplici myseos, ac rursus, &c. De Mysi Diosc. lib. v. Pintian.

Quod si trito spuma adjiciatur, putria ulcera, &c.] In eodem, quod si tritus spuma ex adjiciatur, &c. scribo, quod si tritus pumex adjiciatur, &c. suffragante etiam Dioscoride, qui lib. v. scribit 'pumicem ulcera expellere, et ad cicatricem perducere.'

Idem.

Quod si trito spuma adjiciatur] Dallecampius, nitri spuma. Sed Voss. tritus spuma exadjiciatur. Lege, Quod si tritus pumex adjiciatur. Certe farinam pumicis ulcera purgare oculorum scribit XXXVI. 21. Sic quoque Pintianus. Gronov.

Verrucas curari eo M. Varro est auctor] In eodem, auro verrucas curari M. Varro est auctor. Pintian.

CAP. V. De chrysocolla, et medicinæ ex chrysocolla VI. et mirabilis natura ejus glutinandis inter se, perficiendis-que metallis.

Illa quaque herba, quam luteum appellant] Voss. quam lutum. Ut et infra, Luteum putant a luto herba dictum. Uti præcepit Salmasius ad Solin. p. 235. Et tamen libri veteres, quibus ille usus, lotum, aut loton: hic noster plane luto. Statim, Natura est, quæ lino lanæve ul succum bibendum. Voss. sucum. Voluit, opinor, fucum: id est, colorem. Gronov.

Dein tenui cribro secernitur] Voss. et Pintiani liber, cribro cernitur. XVIII. 11. 'Posteaque gypsi pars quarta inspergitur, atque, ut cohesit, farinam cribro subcernunt. Quæ in eo remansit, excepticia appellatur, et grandissima est. Rursus quæ transiit, arctiore cernitur, et secundaria vocatur.' XXXV. 6. de Indico: 'cum cernitur, nigrum; at in diluendo mixturam purpuræ cæruleique mirabilem reddit.' Sic bene Salmasius, cum et in Voss. sit, cernatur. Idem.

Ac deinde tenuius sic cribratur] De traha particulam sic ex antiquo codice; et paulo post lomento, non lomentum, ibidem. Pintian.

Orobitin vocunt] Quod in grana figura et magnitudine orobo similia formarent. Dalec.

Summa commendationis est, ut colorem herbæ segetis late virentis] Caret optimus τοῖς est ut, dein præfert colore in herba. Scribe: Summa commendationis, colorem in herba segetis late ut vi-

rentis quam simillime reddat. Noster XVIII. 5. 'Frumenta hieme in herba suut, verno tempore fastigantur in stipulam.' Ovidius Met. v. 'primis segetes moriuntur in herbis.' Met. VIII. 'segetes proculcat in herba.' Et in Epistola Paridis: 'et adhuc tua messis in herba est.' Men. Gnd. et Acad. *est in colore in herba si segetes late virentes.* Gronov.

Introducta opificum turba] Quod ibi negotium fuerit opificibus introductis, videndum. Men. et Gud. *inducta.* Voss. *indocta*, ut et Academicus. Sed et Voss. *mox distinguit.* Itaque scribendum: *cum ipse concolori panno aurigaturus esset.* *Indocta opificum turba* tribus eam generibus distinguit. Etsi haud ignorem eleganter quoque dici posse, *turba distinguunt.* Sed praevalet veteris libri auctoritas. Idem fere voluit Pintianus. *Idem.*

Parætanium] 'Parætanium,' inquit idem XXXV. 6. 'spumam maris esse dicunt solidatam cum limo, et ideo conchas minutas inveniri cum eo. Hæc ille. Sed si ita foret, spumæ marinæ natura siccissimæ et aridissimæ, nec tenax esse parætanium, nec pingue sineret. Ac sic existimandum, parætanium cretam esse littoralem, candidissimam, glutinosam, et pinguem, quæ tamen effodi non possit absque limo, spuma, et conchulis a mari invectis, quod in causa fuit, ut limum cum spuma mixtum esse putarent. *Dalec.*

Luteam putant a lutea herba] A luto herba dictum. Turneb. VI. 17. Advers. Vitruvius lutum herba est, quæ cæruleum inficiunt. Virgilius: 'croco mutabit vellera luto.' *Idem.*

Datur et in angina orthopnæve miscenda cum melle] In scripto codice, non *miscenda*, sed *pingenda*; lego *lingenda.* Pintian.

Accsin appellant] Vel quæ ad medicinam tantum usurpetur: vel ἄκισσον, ἄκισσον, *inelaboratum*, rudem, nulla industria curatam. Vide num le-

gendum *Accsiam.* Acesium Apollinem memorat Pausanias in Eliacis. *Dalec.*

Chrysocollam et aurifices sibi vindicant] Apud Dioscor. v. 92. ἰδὲ χρυσοχέων, *ærugo aurificum*, fit ex urina pueri impubis, trita in mortario æris Cyprii, cum pistillo ejusdem metalli, easdemque vires habet auro ferruminando, quas et santerna, id quod et Plinius scribit XXXIV. 12. *Idem.*

Et inde omnes appellatam, &c.] Omnis, non omnes, in vetusto exemplari, ut scribendum forte sit, *commis*, hoc est, gummi. *Pintian.*

CAP. VI. *De argento, et argento vivo, et stibio, sive alabastro, et scoria argenti, et de spuma argenti.*

Galænam vocant] Molybdæna Dioscoridi, vena communis vel auri et argenti, vel argenti et plumbi. *Dalec.*

Unde metalla Græci videntur dixisse] Ἀπὸ τοῦ μεταλλῶν, ab inquirendo et perscrutando, dicuntur, vel ὅτι μὲν ἁλλων, *simul cum aliis*, aut μὲν ἁλλα, *post alia*, inveniuntur. *Idem.*

Aquitani stantes] Legendum forte, *Lucetani*; qui sunt Hispaniæ populi; nam *Aquitani* ad Gallias pertinent. *Pintian.*

Lucernarum mensura] Ut quandiu accensæ olei certo modo lucernæ ardent, in eo labore sint: cum lucernæ deficiunt, recentes ac integri succedant, qui eundem laborem obeant. *Dalec.*

Annemque faciunt] Legendum reor, *inanemque faciunt.* *Pintian.*

Nullum finem spei fecit] Desideratur primum verbum in codice antiquo. *Idem.*

Cujus vomica liquoris æterni] Hoc est quod Dioscorides ait, 'Aiant per se inveniri in metallis.' *Dalec.*

Argentum vivum appellatur] Argentum vivum (Arist. lib. I. de anima ἀργυρος χυρὸς) duplex: alterum nativum, alterum factitium. Nativum quoque duplex: alterum Dioscoridi per se in metallis reperitur. Plinio vomica est liquoris æterni, fluentis è

lapide in venis auri et argenti; Vitruvio ad plagas ferramentorum, dum anthrax foditur, emittitur guttis crebris; alterum in tecto fodinarum argenti stillatim concrescit Dioscoridi. Factitium, unicum tantum: hydragryon peculiari nomine id auctor vocat. Conficitur id ex minio Dioscoridi, lapide argenteis arenis permixto; ex anthrace, Vitruvio, vena ferrei aut subrni coloris, quæ circa se rubrum pulverem habet. Est autem et ea quoque minii genus. Suus porro modus conficiendi est Vitruvio, suus Dioscoridi, sed simili fere industria, nempe minio calfacto. Est et factitium a nobis excogitatum ex sulphure et argento vivo simul coctis, usus frequentissimi, quod vulgus *cinnabre* vocat, quasi cinnabari. *Idem.*

Crebro jactatu fictilibus in vasis, ita vitis abjectis] In vetusto codice, *crebro tactu fictilibus in vasis avitis injectis*; scribendum forte *alveis*, non *avitis*, quia sequitur statim, 'pelles subactas.' *Pintian.*

Platyophthalmon id appellare] Pulchriores olim fœminas putaverunt, quibus latiores essent oculi, et, ut apud Homerum legitur, *βοώπιδες*: cum autem rasa supercilia colore stibii nigro inunguntur, quod passim fit a mulieribus Græcis formæ studio deditis, oculi latiores videntur. Inde *platyophthalmon* stibium est dictum. Ion, Omphales reginæ Lydiæ dum ascititia formæ ornamenta persequitur, recenset *μέλαιναν στίμιν ὀμματογράφον*. Eo fucō utuntur mulierculæ, quas vere et eleganter dixerunt veteres *προσωπεία* *ἔχειν, καὶ οὐ πρόσωπα*. *Dalec.*

In Calliblepharis mulierum, &c.] Calliblephari appellatione focus palpebrarum intelligitur. *Gelen.*

Efficacior et contra recentia vulnera] Scribe, *efficax et contra recentia venena*, ex scripto codice; sunt enim recentia et inveterata venena, ut supra notatum est. *Pintian.*

Cum adipe ac spuma argenti] Verendum ex Dioscoride, sed massa farinæ aqua subacta, *τῷ στέατι*. Vide lapsum eundem Plinii animadversum supra xx. 9. *Dalec.*

Ante omnia autem urendi modus] Hoc seculo cum aurificum chrysocolla excoctum, et, ut aiunt, calcinatum, pituitam et atram bilem purgat violentissime. *Idem.*

Græci vocant helcysma] Ἑλκυσμα, quoniam cum uncino eximitur e catinis, longissime trahitur. *Idem.*

Tubulis] Panes tanquam massas et offas fusores vocant. *Idem.*

Chrysitis] In his rebus distinguendis Plinius fallitur. Chrysitis ab auro minime dicta est, sed quia majorem ignium vim passa, colorem fulvum contraxit; vel quia fit ex mixtura plumbi et auri, vel ex mixtura æris. Lithargyrus fit ex arena plumbaria, 1. ex lapide plumbario, 2. ex plumbeis laminis, 3. ex mixtura plumbi et argenti, 4. ex mixtura plumbi et auri, 5. ex mixtura horum trium, 6. Agricola. *Dalec.*

Quidam duo genera faciunt, &c.] Lege: *Quidam duo genera faciunt spumæ, quæ vocant cerchnitida et pegnymenem: tertiam molybdænam in plumbo dicendam.* Duo genera spumæ argenti facit Plinius juxta quosdam; altera *κερχυτίς* vocabatur; altera *πηγνυμένη*. Hæc concreta est: illa soluta instar pulveris, vel milii seminum. Vide Salmas. 1082.

Sterelytida] Stercotida, quod solida massa sit; et pneomenen, quod flatu in tubulos dilatetur. Agricola de Nat. Fossil. lib. ix. *Dalec.*

CAP. VII. De minio quantæ auctoritatis fuerit apud Romanos, ac inventione ejus, et cinnabaris ratione in picturis et medicina: de generibus minii, et ratione ejus in picturis.

Joris ipsius simulachri faciem] Virgilio, Pan sanguineis ebulli baecis ac minio rubet. Pausaniæ in Achaicis, τὸ τοῦ Διονύσου ἄγαλμα ὑπὸ κινναβά-

ῥεως ἐπληθισμένον ἔστιν. Plutarchus, ἐν Ῥωμαϊκ. ταχὺ γὰρ ἔξανθεῖ τὸ μίλθινον, ᾧ τὰ παλαιὰ τῶν ἀγαλμάτων ἔχρωζον. Brodæus III. 13. Alex. ab Alex. 1. 20. scribit, Æthiopus pugnantibus dimidiam partem corporis minio, dimidiam gypso tingere solitos. Dalec.

Cujus rei quidem causam miror] Voss. *Cujus rei causam aequidem miror.* Uenam literam tolle. Gronov.

Autē Praxibulum Atheniensium] Praxibulo Athenis Rempubl. administrante. Theophr. περὶ λίθων. Dalec.

In Hispaniis] In Iberia Asiæ Colchis finitima. Theophrast. *Idem.*

Alias circa picturas, &c.] Lege: *alias circa picturas pigmentaque rarus: milton vocant Græci, miniumque cinnabari; rubricam milton Græci vocant, et minium cinnabari.* Salmus. p. 267. b.

Cinnabaris nomine] Fallitur Plinius. Cinnabari verum est noster sanguis draconis, arboris in Fortunatis insulis nascentis, quas Canarias vocant. Dalec.

Sic enim appellant illi] Jam prisceorum temporibus Arrianus in periplo novit Cinnabari lacrymam esse arboris: Γίνεται δ' ἐν αὐτῇ καὶ κιννάβαρι τὸ λεγόμενον Ἰνδικόν, ἀπὸ τῶν δένδρων ὡς δάκρυ συναγόμενον. Brod. III. 1. Cadamustus cap. 4. suæ navigationis fructum ejus arboris similem esse tradit ceraso, coloris cærulei; arbores certo anni tempore incidi; anno vero proxime sequenti fluere lacrymam. Insulæ, quæ arbores eas fert, incolæ 'silvam draconum' vocant, et advenas eam adeuntes per jocum tali nomine deterrent. *Idem.*

Ille cinnabaris antidotis medicamentisque utilissima est] Mirum Plinium credidisse draconis bestię maxime venenatæ cruorem salubrem esse. *Idem.*

Hermogenes et in Æthiopia] Timogenes in vetusto codice, non Hermogenes: scribendum fortasse Timæus; qui de re metallica scripsit, ut con-

stat ex Indice. Pintian.

Juba minium nasci et in Carmania tradit; Hermogenes et in Æthiopia] Academ. cum Gud. et Men. tradit et magnis in Æthiopia. Voss. tradit imagines in Æthiopia. Scribe: et in Carmania nasci tradit, Timagenes in Æthiopia. Nobilem thetorem et historicum Alexandrinum, Asinii Pollionis contubernalem intellige. Idem reperit in suo codice Pintianus; sed male scribendum conjectat inde, Timæus. Gronov.

Id ibi perficere] Officina, in qua perficiebatur, fuit inter ædem Floræ et Quirini. Vitruvius VII. 9. Dalec.

Ne modum excederet LXX. in libras] Voss. H-S. LXX. in libras; hoc est, sestertium nummum septuaginta. Gronov.

Unde præda societati] Bæticæ populos nomine peculiari 'Socios P. R.' vocat. Inde 'garum sociorum,' quod fiebat ad Scombrariam promontorium Bæticæ. Societatem tamen publicanorum cœtum exponere satius, a quibus minium Romæ curatum fuisse Vitruvius scribit. Dalec.

Constatque furantibus] Servatur et integrum permanet. *Idem.*

Sine argento excoquitur] Nullo argento mixto; nam plerumque minium in argentariis metallis invenitur. *Idem.*

Si non sit aurum] Philander comment. in Vitruv. VII. 8. legit, *si non sit purum.* Ego nihil muto, sensumque hunc esse arbitror: Si aurum desit, quo minii bonitas probetur, ferri candentis lamina id faciendum. *Idem.*

Scriptura usurpatur] Olim legum tituli, atque primæ literæ rubrica pingebantur, nude Juvenal. Sat. XIV. majorum leges 'rubras' dixit, et Pers. Sat. V. 'Masuri rubricam.' Atque inde titulos librorum dictos voluit, nimirum a tituli similitudine. Est autem 'titulus' Festo, flaminicarum capitis ornamentum extruc-

tum in altitudinem, quod sit vitta purpurea innexa crinibus. Ovidius: 'Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.' Martialis: 'Rasum punice, purpuraque cultum.' 'Miniatores' hinc dicuntur, qui librorum inscriptiones et capita minio ornant. Mag. I. 14. *Idem.*

CAP. VIII. *De hydrargyro, de argento inaurando, de coticulis in argenti generibus, et experimentis.*

Ex secundo invenit] Invenio minio quidem ingenioso et utili, non aspernando tamen. In secundo pane idem locutionis genus. *Idem.*

Præterquam fortasse quod illitum capiti ventrivi sanguinem sistit, dum ne quid penetret in viscera] In apographo nostro, præterquam fortassis illito capite ventre sanguinem sistendum ne quid penetret in viscera. Pintian.

Sanguinem sistit] In vomitu sanguinis; idque vehementi frigiditate. *Dalec.*

Ut auctor est Theophrastus: nunc vero passim, quem alii Heraclium, alii Lydium vocant] Fallitur Plinius: lapis hic Lydius, quo aurum et argentum probatur, nunquam dictus est 'Heraclius.' *Salmas.* p. 1103. a.

Theophrastus] Libro περί λίθων. *Dalec.*

Heraclium] Dicitur et magnes Heraclius, xxxvi. 16. *Idem.*

Quaternas uncias longitudinis] Quatuor pollices. Vide quæ adnotata sunt xxi. 18. *Idem.*

Cum e vena ut lima rapuerint experimentum] Scribendum arbitror non ut lima, sed ultima; ut intelligas ultima vena, ultimo metallo ac summæ puritatis; et paulo post, pollicem in codice antiquo habetur, non politum. Pintian.

CAP. IX. *De speculis et Ægyptio argento.*

De speculis] De speculis multa Rhodig. xv. 12. et 13. *Dalec.*

Expulsis] Vet. *Exsculptis.* Seneca Quæst. Natur. lib. i. cap. ult. 'Specula totis parta corporibus auro ar-

gentoque cæolata sunt, deinde gemmis adornata, et poculis.' *Idem.*

Populus totidem imaginum fiat] Legendum forte poculum, non populus. Pintian.

Ut vel uno intuentem populus totidem imaginum fiat] Purgamentum calceverat Pintianus, quum legendum forte scriberet poculum, non populus. Quasi docendus esset τὸ poculum eleganter pro quovis majore numero aut multitudine poni. At legit apud hunc ipsum xxxv. 2. 'Ut essent imagines, quæ comitarentur gentilitia funera; semperque defuncto aliquo, totus aderat familiæ ejus, qui unquam fuerat, populus.' Apud Ovid. Met. vi. Niobe 'populum natorum suorum' appellat: et quinquaginta filios Ar-taxerxis 'populum appellat' Trogus Pompeius lib. x. Seneca Ep. cv. 'Ut garrulitatem suam custodiat, et contentus sit unius auribus, populum faciet.' id est, multos conscios. Ubi rursus insuave poculum miscet Pintianus. Sed huic, quo de agimus, loco nihil congruentius et tuendo et illustrando, quam verba Senecæ Nat. Quæst. i. 5. 'Sunt quædam specula ex multis minutisque composita, quibus si unum ostenderis hominem, populus apparet, unaquaque parte faciem suam exprimente. Hæc cum sint conjuncta et simul collocata, nihilominus seducunt imagines suas, et ex uno turbam efficiunt. Cæterum catervam illam non confundunt, sed diremptam in facies singulas distrahunt.' Gronov.

Excogitantur et monstrifica] In templo Heræ Arcadicæ speculum fuit, tectorio parietis inclusum, in quod qui aspicebant suam imaginem aut parum perspicue, aut rursus nihil cernebant: Deorum tamen circumposita signa, et solium ipsum dilucide contuebantur. Pausanias in Arcadicis. *Dalec.*

An parmæ Threcedicæ] Vel *Threicis gladiatoris*, cujus arma fuisse parma,

sive lunata pelta, et sica, quam ἄρπην Clemens Alexandrinus vocat lib. 1. Strom. 'falcem supinam' Juvenalis: vel a Thracii inventa; nam in glossis, *Parmā*, Θρακικὸν ὄπλον. Alexandrinus scribit: Θράκας πρώτους εὐρεῖν ἄρπην, τοῦτ' ἐστὶν καμπύλην μάχαιραν, καὶ πρώτους πέλταις ἐπὶ τῶν ἱππῶν χρῆσασθαι. Lipsius Saturn. ii. 9. Idem.

Auro appposito aversis] Ut nostro saeculo Venetiis bracteam argenteam vitreis speculis aversis impingunt. Idem.

Certioorem imaginem reddi auro appposito aversis] Voss. *opposito*, melius, ut puto. Gronov.

LXXXIV.] Sub. denarios. Vide quæ adnotata sunt in lib. XXI. cap. ult. Dalec.

CAP. X. *De immodica pecunia, et quorum maximæ opes fuerint, et quando primum populus Romanus stipem sparserit.*

Primus acceperit hoc cognomen] De Crasso intelligit, cujus supra meminit XXI. 3. Vide Valer. vi. 11. Id.

Qui reditu annuo legionem tueri posset] Dion et Plutarchus, στρατόπεδον, exercitum. Dion πολυχρήματον et φιλοχρήματον fuisse tradit. Rhodig. xx. 25. Idem.

In agris suis sestertium M. M. possedit] Voss. *in agris H-S. CIO CIO* possedit, siue τῶ suis. Gud. *posset magus is sestertium*: Acad. *posset et in agris is sestertium*: Men. *in agris is sestertium*; tum iidem tres, XX. millia possedit. Gronov.

C. *Cacilius Claudius Isidorus testamento suo edixit, &c.*] Dicit ibi, *Claudius Isidorus testamento professum esse se relinquere in numerato pondo sexcenta millia*. Sed in antiquissimo exemplari vidit Budæus: *in numerato sestertium DC.* quod recte *sestertium sexcenties* interpretatur. Vide Gronov. de Sestertiis, p. 81.

Pythii Bithyni] Scribo *Pithiæ*, non *Pithii*, ex Herodoto sexto libro, et omnibus. Notandum tamen Hero-

dotum Pithiam hunc, Lydum facere, non Bithynum. Pintian.

Qui platanum auream vitemque nobilem illum] Scribe *nobiles illas*, numero multorum, ex codice antiquo. Idem.

Nam quod Agrippæ, &c.] Nonius Marcellus in voce 'Desubito,' ex Ciceronis de Repub. lib. vi. illa de re hæc citat: 'Meministis concursu levissimæ multitudinis, et ære congesto, funus desubito esse ornatum.' Vide et Valerium iv. 4. Dalec.

CAP. XI. *De luxuria et frugalitate in vasis, et lectis argenteis, et quando lances immodicæ factæ.*

Nunc Furniana, nunc Clodiana] Scribe, *nunc Firmiana, nunc Claudiana*, ex antiquo codice. Pintian.

Circa linearum picturas] Veriorem lectionem ducimus, *citra linearum picturas*. Idem.

Repositoriis imponimus] *Repositoria, nunc mensarum fulcra, τὰ τραπεζοφόρα, nunc quæ fercula et obsonia sustinent.* Dalec.

Vasa coquinaria ex argento Calvus orator fieri queritur] Voss. *ex argento fieri Calvus orator quiritat.* Manus sequior *que* fecit. Sincerius antiquum; est enim *quiritare*, tanquam ad rem indignam Quiritium fidem invocare. Livius lib. xxxix. 'Præ uln-
latibus tympanorumque et cymbalorum strepitu nulla vox quiritantium exandiri poterat.' Valerius Max. vi. 2. 'Vidi eodem habitu quirita-
tue prætorium virum Perpernam.' Gronov.

Soleas ex auro quoque inducere solebat] Voss. ignorat τὸ *solebat*, ut et Academicus Gudianusque. Intelligitur enim ex præcedenti, *iurenit*. Etsi autem codex optimus *inducere*, subscribo tamen Salmasio *inducere* legenti ad Pallium Tertulliani. Plinius vii. 7. 'Divus Augustus prodidit lævum sibi calceum præpostere inductum, quo die seditione militari prope afflicus est.' Sueton. Octav.

92. 'Si mane sibi calceus perperam ac sinister pro dextro induceretur.' Claudio 8. 'Solebant et stertentis manibus socci induci.' Cæsar de Bello Gallico lib. 11. 'Scutis ex cortice factis aut viminibus intextis, quæ subito pellibus induxerunt.' Cicero: 'supra lateres coria inducuntur.' *Idem.*

Libras XXXII. argenti] Triginta tres, et anri duas: tantæ abstinentiæ, ut annis quinquaginta quatuor quibus visit, nihil vendiderit, emerit, ædificarit: ab uxore Sempronia, ut rumor fuit, veneno sublatns. Alex. ab Alex. 1. 18. *Dalec.*

Quater millies CCCC. LXX. M. pondo transtulit] Voss. *IIII. CCCLXXX. ob transtulit.* Cujus scripturæ ex parte Acad. Men. et Gud. *quatuor quadringentos LXX. obides transtulit.* At illud *ob* nihil aliud significat quam *pondo*: quatuor, inquit, millia trecenta octoginta pondo transtulit. *Gronov.*

Postea victa Numantia et deleta idem Africanus in triumpho militibus XVII. millia pondo dedit. O viros, &c.] Hic fraudem librariorum coarguit immanis summa, quæ pecuniæ facit quadringenties et insuper viginti octo millia, quanti, opinor, non fuit tota Numantia, et subjecta exclamatio, quæ non nisi perexiguum hoc congiarium patitur. Vide *Gronov. de Sestert.* pag. 81.

Militibus XVII. M. pondo dedit] Duo illa verba, *millia pondo*, desiderantur in codice antiquo. *Pintian.*

Africanus in triumpho militibus XVII. millia pondo dedit] Nimis magnam largitionem ævo illo restricto Lipsius vocat Admir. 11. 8. et plus satis fore si sint *septem millia pondo*. Pighius deesse aliquid conjiciebat, et supplendum locum hoc modo, *in triumpho transtulit XVII. millia pondo, militibus septendecim pondo dedit.* Quod argenti si habuisset Numantia, multo celerius succubuisset Romanis. Quæ autem largitio in militem *septende-*

cim pondo? septem millia ducenti nummi? Vossianus nos expediet, in quo sic legitur: *quod mensarum postea apparatu victa Numantia quidam dilata idem Africanus in triumpho militibus XVII. dedit viros illo.* Scribe: *Hoc argenti tota Carthago habuit illa terrarum æmula, quot mensarum postea apparatu victa? Numantia quidem deleta idem Africanus in triumpho militibus XVII. dedit.* O viros illo imperatore dignos, quibus hoc satis fuit! Significat multas postea fuisse mensas Romæ, in quibus singulis plus fuerit argenti expositum per solennia convivia, quam tunc redactum est ex totius Carthaginis opibus. Aut si de singulis nimium est, paucarum admodum mensarum apparatus Romæ luxuriantis plus effecisse librarum argenti, quam tum temporis o nis Carthago. xxxvi. 15. 'M. Lepido Q. Catulo Coss. domus pulchrior on fuit Romæ, quam Lepidi ipsius: at hercule intra annos xxxv. eadem centesimum locum non obtinuit. Computet in hac æstimatione, qui volet, marmorum molem, opera pictorum, impendia regalia, et cum pulcherrima laudatissimaque certantes centum domos, posteaque eas ab innumerabilibus aliis in hunc diem victas.' Addit Numantino triumpho Scipionem singulis militibus donativum septem denarios distribuisse. Confirmat, quod *Pintianus* appositis verbis, *militibus XVII. M. pondo dedit*, duo illa verba, *millia pondo*, in codice antiquo desiderari notavit: quod tamen neque intellexit ipse, neque post enim quisquam, quod sciam, aut intellexit aut cordi habuit. In Men. Acad. Gud. *XVII. pondo dedit.* *Gronov.*

Frater ejus Allobrogicus primus omnium] Scribendum arbitror, *Fabius Allobrogicus primum omnium*, &c. Nul- lum enim Allobrogicum fratrem fuisse Scipioni Æmiliano legitur in Historicis. *Pintian.*

At Livius Drusus in tribunatu plebis XI. millia] Voss. *At Drusus Livius in tribunatu pleb. X.* In Livio et Seneca quoque notavimus illam mutationem loci nominum. Gronov.

Triumphalem senem] Fabricius Lincius Censor Cornelium Ruffinum, duobus consulatibus et dictatura speciosissima functum senatu movit, quod tanquam malo exemplo luxuriosus, decem pondo vasa argentea comparasset. Valer. II. 4. *Dalec.*

Legatos Carthaginiensium] Voss. *Carthaginiensium*; ut optimi quique libri semper. Gronov.

Paterna quoque gente pulsum quod XII.] Men. et Gnd. *paternaque gente appellatum.* Voss. *paternaque gente pellitum.* Intellige Pellitum Sardum, ut ad Livium monuimus. *Idem.*

Lectos vero mulierum] Plant. Pseud. 'Tu esto lectisterniator, tu argentum eluito, tu idem extruito.' *Dalec.*

Sed Punica. Idem et aureos fecit] In vetusto codice, *sed Punicana eadem et aureos fecit.* Pintian.

Aut Deliacæ specie faceret, sed Punica. Idem et aureos fecit] Acad. Men. et Gnd. *sed punica eadem et aureos.* Voss. *sed Punicana. Eadem et aureos fecit.* Cicero pro Muræna: 'Stravit pellienlis hædinis lectulos Punicanos et exposuit vasa Samia.' Valerius Maximus VII. 1. 'Lectulos Punicanos pellibus hædinis stravit, et pro argenteis vasis Samia exposuit.' Sic quoque Pintiani codex. Gronov.

Lancem habuit] 'Promulsidem' vocat citata hac historia Tertull. de Pallio: significatione grammaticis ignota, 'promulsidem' vocantibus potionem convivis loco mulsi dari solitam ad aviditatem excitandam. Hadr. Jun. v. 10. *Dalec.*

Duo tantum triclinia Romæ fuisse] Rectius in vetusto codice, *tricliniaria.* Pintian.

Adli sua memoria ceptum Fenestella dicit] Voss. ultimam vocem jubet induci; sufficit enim antecessisse tru-

dit. Gronov.

Tympana] Vasa potoria figura simili tympanis, quibus utebantur Galli Cybeles. Eadem dicuntur et κύμβα, a scaphæ forma, parva et cava pocula, et, ut ait Dorotheus apud Athenæum, profunda, sine fundo et auribus. Demosthenes Midiaë objicit, quod iis biberet, mollibus et fœmineis, nec satis castrensibus. Eadem dicuntur et *clēmateres* a forma operimenti testudinis, quam κλέμυδα vocaverunt. Pollux. Auctor fabulæ Queroli: 'Ipsam etiam paucillum argenti levibus tensum tympanis, limari commutarique semper credit, quia factum est semel.' *Dalec.*

Magidas] Μάγιδας Rhodig. VIII. 15. mensas vocat, quæ imponuntur, et tolluntur ut libet. Paulus Jurisc. magidis meminit. Alvenum Insorium interpretes esse putant. *Capides* prisca vasa escaria fuerunt, quod hic forte legendum. *Idem.*

Nec copia tantum argenti fuerit vitæ] Non vitæ in antiquo exemplari, sed vita, pnto legendum: *nec copia tantum argenti furuit vita*; sequitur confestim, *sed validius pene manus precium*; in eodem, *sed validius inanipreciis*; scribo, *sed validius manupreciis*; vulgus facturas appellat. Pintian.

Nec copiu tantum argenti fuerit vitæ, sed validius pæne manupretium] Voss. *vita et manupretiis.* Quali ex scriptura Ciacconius, immo Pintianus: *Nec copia tantum argenti furuit vita, sed validius pæne manupretiis.* Placet sententia: non obsoletum illud *furuit.* Malim, *furere visi.* Gronov.

Delphinos] Vasorum genus. Fuerunt et Delphicæ abaci, e quibus vinum ministrabatur. Harum mentionem facit Paul. I. 3. de supel. leg. Delphinas olim mensis in ornatum subijci solitos Græci adnotarunt; ut cantharos et Chirones abacis. Juvenalis: 'Ornamentum abaci, nec non et parvulus infra Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chi-

ron.' Cujacius Observ. xviii. 13. Dalec.

Sex millibus sestertiis] Sex millia sestertium sunt quadringenti quinquaginta Carolini. Vide Gronov. de Sestert. pag. 374.

VI. millibus sestertiis in singulas libras vasa empta habuisse] Locum hunc mendæ suspectum esse in dictione vasa ex antiquo scribit Budæus lib. iii. Credo equidem; nam Voss. Pintiani, Gud. Acad. Men. consensu: *eundem H.S. VI. in singulas libras unum emptalia habuisse.* Lege, *Constat eundem sestertium sex millibus in singulas libras una emblemata habuisse.* Cicero in Verrem lib. iv. 'Scaphia cum emblematis.' Et, 'thuribulum avulso emblemate.' Item: 'Duo pocula non magna, veruntamen cum emblematis.' Et, 'Iis crustæ et emblemata detrahuntur.' Plinius capite sequenti: 'Ulysses et Diomedes erant in phialæ emblemate Palladium surripientes,' Gronov.

Vasa empta habuisse] Longe aliter in apographo nostro, *una emptalia habuisse.* Quomodo autem castigandus sit depravatus hic locus mihi ad præsens hand occurrit; considerent ingeniosiores. *Pintian.*

Mediis LVI. annis erudita, &c.] Rectius in apographo nostro, *LVII.* ita etiam poscente ratione temporum. *Idem.*

Parta signa et tabulas pictas invexit] Tabellas, non tabulas, in eodem; et forte melius *ærea*, quam *parta*, legeretur. *Ære Corinthio* nil notius. *Id.* CAP. XII. *De statuis argenteis, et cælutura argenti, et cæteris quibusdam.*

Ita congruentibus fati ut liberet amplecti vitia et liceret peccare, et dignatione hinc alicui veterum] Locus inter paucos vitiat. Legend. reor: *ita congruentibus fati ut liberet amplecti vitia et liceret.* Potare ære indignetur hic aliquis veterum; nam in vetusto codice non peccare legitur, sed *petere*, minus depravate; et sequitur e vesti-

gio, *cantharis potasse.* Idem.

Ut liberet amplecti vitia et liceret peccare] Hoc a Gelenio. Voss. *ut ex liberet amplecti vitia et liceret.* Scribe, *ut et liberet*; et sic Academicus Gudianusque. Men. *utque liberet.* Sequitur in eisdem et Pintiani, *petere et dignatione.* Unde Ferdinandus, *Potare ære indignetur hic aliquis veterum*: acutius et pudentius Lipsius Elect. ii. 8. *Petere et dignationem hinc aliqui veterum*; sed non, ut velim, interpretatur. Vult enim quosdam etiam e priscis dignitatem sibi adstruere conatos electione ista et enriosa cura vasorum, inter quos Marium. At ego electionem istam et enriosam curam vasorum potius destruere dignitatem censuerim quam angere: Plinium autem dicere: Ex ipsis vitiis tum grassantibus et insania in vasis pretiosis comparandis, quosdam sibi gloriam paravisse, dum ea soli aut cum paucis aspernantur: sic C. Marium post Cimbricam victoriam, non in scyphis Mentoreis, non in auro, sed rusticis et servilibus in cantharis bibisse: neque hoc sordidum putasse poculum, quo et Liber Pater usus: unde et apud educatorem ejus dormientem 'gravis attrita pendebat cantharus ansa.' Valerius Maximus iii. 6. Gronov.

C. Marius post victoriam Cimbricam] Valer. iii. 6. Plutarch. *περὶ τῆς ἀσπρησίας.* Dalec.

Argenti usum in statuas primum ad honorem Divi Augusti in adulationem temporum transisse, &c.] In scripto codice, *argenti usum in statuas primum Divi Augusti in temporum adulatione transisse.* Puto superfluum præpositionem in, secundo positam. *Pintian.*

Divi Augusti] Sueton. i. 52. et ibi Casaub. Dalec.

Ex re aliquando et auro] Non modestia, sed justa causa, pœnæ metū. *Id.*

Compedes sibi ex eo facientium] Sic ornatum calceorum vocat, qui, ut in fœminis equestris ordinis aureus

fnit, supra cap. 3. sic plebeis argenteus, auro illis ad eum luxum non permissio. *Dalec.* *Compedes sibi ex eo facientium, &c.*] Vide Reines. Var. Lect. II. 7. p. 174. Et paulo post lege, tam inopportuna injuriæ subtilitas erat, quia ἀμύητος. Vide eundem loco citato.

Quas induere aureas mos tritior vetat] Andreas et vetustiores, *mos tristior*. Sed neutrum assis est unius. Itaque Th. Reinesius *mos patriciorum*, qui scilicet plebeias fœminas prohibuerit, ne eo luxus aspirarent, et exclusit auri usu in compedibus: Var. Lect. II. 7. Men. Acad. Gud. *quas induere aureas vestes, vidimus et in ipsa Aurelium Fuscum*. Eximius: *quas induere aureas monstritior vetet vidimus et in ipsi Aurelium*. Scribendum censeo, *quas induere aureas mos Quiritium vetet*. Hic plus, opinor, imperii habebat, quam mos patriciorum. Solet autem Plinius 'Quirites' pro populo Romano dicere. Sic XI. 37. 'Quiritium magno ritu sacrum est, ita more condito,' &c. XXXIII. 10. 'Quiritium post Syllam ditissimus.' Cogitaveram etiam, *opus censorium vetet*; sed illud simplicius. Quod sequitur, jam notavit Hermol. in antiq. codd. exhiberi: *ob insignem cum celebritate assestationem adolescentium scholæ*. Nec aliter credibile est invenisse Pintianum, qui conjiciat: *cum celebratæ assestatione adolescentium scholæ ex argento annulos haberent*. Certe nostri non aliter fere: *calumniam* utique reperimus nusquam, etsi dissimulet Ferdinandus. Veniebat sub acumen stili: *Fuscum, motum equestri ordine, ob insignitum celebritatem adsectantium adolescentium scholæ, ex argento annulos habentem*. Significat equestri eum ordine motum, prætextu haud dubie rei notandæ, seu veræ, seu fictæ, sed intimam propriamque ob causam haud aliam, quam ut refrigeraretur vanitas hominis per publicum trahentis invidiosam et jam imponentibus suspectam turbam scho-

lasticorum et sectatorum, nobilium et promptorum juvenum, eloquentiam æmulantium. Atque, is cum carnisset ordine, jusque anreorum perdidisset, ut tamen distaret a vulgo et invidiam faceret juratori, a quo erat notatus, argenteos annulos induit. Satis tamen est credibile, hanc censoriam aut magistri morum animadversionem multos ei comites in reliquum detraxisse. Gronov.

Arellum Fuscum] Hunc Seneca inter claros sui temporis oratores annumerat. Gelen.

Cum celebratæ assectarentur adolescentium scholæ, ex argento annulos habentem] Scribendum arbitror, *cum celebrata assestatione adolescentium scholæ ex argento annulos haberent*; nam pleraque exemplaria *assestatione* habent, non *assectarentur*. Pintian.

Cum capuli militum ebore etiam, &c.] Prisci heroës gladios habuerunt clavis argenteis confixos. Homer. Iliad. B. de Agamemnone: Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον. *Dalec.*

Batillis] Batulum, et ὑποκοριστικῶς batillum, ferreum instrumentum, quo pruna colligitur, quasi patulum. Horatius: 'Linquimus insani ridentes præmia scribæ, Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.' Ab ejus instrumenti similitudine veteres *batillas* vocaberunt laminas argenteas, utrinque ad laterum margines curvatas, quibus pugionum et ensium vaginas operiebant, ut hodie fit a Germanis. *Catillos* quidam exponunt clavos argenteos, quorum capita catillorum figura extuberant. *Idem*.

Vaginæ batillis, balthei laminis crepitent] Hoc ab Hermolai conjectura. Voss. *vaginæ catillis, baltea lammis crepitent*. Puto *catellis*. Horatius I. Ep. 17. 'sæpe catellam, Sæpe periscelidem raptam sibi flentis.' Livius lib. XXXIX. 'Quintius alter prætor suos equites catellis ac fibulis donavit.' Gud. etiam, Menap. et Acad. *catillis*. Gronov.

Ad transitum virilitatis custodiantur, &c.] Fibulas argenteas intelligit, quibus adolescentium pudenda perstrangebant, ne coirent, cum τραγῶσι et ad Venerem incitantur, vocis conservandæ gratia, quam illa ætate Veneris usu mutari ac corrumpi notum est. Dalec.

Ita ut vestigio locus non sit] Præsumptum est lavare cum viris; alterum lavare in balnearum soliis sic argento stratis et lubricis, ut in iis consistere vestigium non possit. Idem.

Ephesiæ Dianæ templum jacet, Capitolium incendiis] In antiquo exemplari: *Ephesiæ Dianæ templi aut Capitolini incendiis*. Pintian.

Exstare dicitur. Ephesiæ Dianæ templum jacet, Capitolium incendiis] Voss. et Pintiani, *Dianæ templi aut Capitolini incendiis*. Acad. Men. et Gud. *templi aut Capitolii incendiis*. Recte: ac jam nullum exstare dicitur, *Ephesiæ Dianæ templi et Capitolini incendiis*. Significat in illis periisse. Gronov.

In templo Liberi patris in ipsa Rhodo] Scribendum puto, *in ipsa Lindo*; non, *in ipsa Rhodo*; nam cum a principio dixisset extare omnium opera in Rhodiorum insula, quid necesse erat subungere, *Acragantis in templo Liberi patris in ipsa Rhodo*? Pintian.

Bacchæ Centaurique cælati in scyphis] Voss. Centauros bacchasque cælati scyphis: tum, *ade Silenus*, sine copula. Lege: *Acragantis in templo Liberi Patris in ipsa Rhodo Centauros Bacchasque cælati scyphi*: *Myos in eadem ade Silenus et Cupidines*. Gud. *bacas centaurosque celatas cipimius in eadem*. Ut et Acad. et Men. nisi quod *bachas*. Præcipuum horum adfirmat codex Pintiani: quo non contentus ille corrigit *in ipsa Lindo*; neque enim necesse fuisse subungi, *in ipsa Rhodo*, cum a principio dictum foret 'in Rhodiorum insula.' Immo quid necesse fuit subjici, *in ipsa Lindo*, cum

tam vicinum præcedat, 'apud Lindiam Minervam?' An Lindia Minerva non erat in ipsa Lindo? At *ipsa Rhodos* non est Rhodiorum insula Plinio, sed oppidum Rhodos in Rhodiorum insula. Gronov.

Et Silenus et cupidines. Acragantis et renatio in scyphis magnam famam habuit] Scribe, et *Silenus et Cupidines Acragantis et renatus in scyphis magna fama*; cætera redundant, ex eodem. Pintian.

Et circa Magni Pompeii ætatem Praxiteles] Scribendum *Pasiteles*, non *Praxiteles*, ex apographo Tol. Item Plinio infra lib. xxxv. et Pausania, et cæteris. Idem.

Zopyrus, qui Areopagitus, &c.] Sic videtur scripsisse Plinius: *Zopyrus qui Areopagitus et judicium Orestis in duobus scyphis H-S. in libras pondo XII. æstimatis*; id est, sestertium duodecim millibus. Sic præcedenti capite de Graccho: 'Delphinos quiniis millibus sestertium in libras emptos C. Gracchus habuit.' Et de Crasso: 'Constat enim sex millibus sestertium in singulas libras vasa emptâ habuisse.' x. 22. 'Pretium plumæ eorum in libras denarii quini; nisi malis, H-S. in libras pondo VII. Et sic quod sequitur, *cujus binæ uncæ X. venierunt*, id est, decem millibus nummum. Vide Gronov. de Sestertiis p. 102. 103.

Et judicium Orestis, &c.] Lege: et *judicium Orestis in duobus scyphis sestertiis quinque, hoc est, pondo XII. æstimatis*. Vide Salmas. p. 1048. *Et judicium Orestis]* Vide Victor. xiii. 23. Lipsius iii. 27. de Areopagitis, Victor. vi. 5. Alex. ab Alex. iii. 5. Dalec.

In duobus scyphis H-S. XII. æstimatis] Ego interpretor sestertium duodecies, id est, censu senatorio, ait Budæus. At Ciacconius: 'Quæ notæ si duodecies sestertium designant, triginta senatorum millia conficiunt: si vero, quoniam de Græcis ibi sermo

est, *ΔXII.* id est, *talentis duodecim*, est legendum, scutati sunt 7200.' Salmasius corrigit, *sestertiis quinque*, hoc est, pondo *XII.* *æstimatis*. Quod equidem miror vehementer, cum prorsus abhorreat a consuetudine Latine loquentium. Vossianus nihil mutat. Gud. Men. et Acad. pondo *XII.* Itaque simplicissime intelligenda duodecim millia nummum, sen trecenti Philippi. Hoc et materiæ et manus pretium; sed materiæ non magnum pondus fuisse in scyphis satis liquet. Gronov.

Cujus binæ uncie viginti venierunt] In vetusto exemplari non *viginti*, sed *decem* legi testatur Budæus; utrobique tamen deesse summam videri. Salmasius: 'Aut de pondo aut de sestertiis intelligendum, quæ sestertia libras duas cum semisse faciunt argenti.' Sic ille. Frustra dubitat. Et *venire viginti pondo* et *æstimari duodecim pondo*, quod sit pretio librarum viginti aut duodecim, sermones sunt mercatus non Romani; neque enim illis, eo utique seculo, ut nobis hodie, *libra* vel *pondo* argenti pro signati argenti summa dicebatur. Quod autem librum veterem *X.* non *XX.* habuisse ait, is tanto pejor fuit. Voss. clare: *Fuit et Pytheas, cujus duæ uncie XX. venierunt*. Hoc est, viginti millibus nummum, quæ et viginti sestertia dicebant, et sunt nostri Philippi quingenti: quum solius materiæ pretium sint sedecim denarii, vel sexaginta quatuor nummi sestertii, nostri duo daleri aut paullo plus. Gud. quoque Men. et Acad. *duæ uncie viginti*. Idem.

Ne exempla quidem liceret exprimere: tam opportuna injuriæ] Voss. quoque Men. Gud. et Acad. *exemplaria*. Reinesius in variis, *inopportuna*. Sed illud defendimus ad Senecam de Brev. Vitæ cap. 17. Idem.

Crustarius] Qui in tenuissimis argenti laminis et quasi crustis, re-tensas castigatasque scalpebat ima-

gines, non autem extantes, et a corio frontis extimæ prominentes: vulgo, *Ciselées à demi bosse*. Dalec.

Pretium in libras XXXII.] Voss. *pretium in post libras XII.* Lege, *Pretium in pondo libras ½ II.* hoc est, denarii duo. Gronov.

Proximum marmorosum sub dimidio Attici pretio] Voss. *marmoro sub dimidio*. Lege, *Proximum marmorosum dimidio Attici pretio*. Gud. et Men. *marmaro subdimidiant pretio*. Acad. *marmores subdimidiant pretio*. Sic et Pintianus. Idem.

Dipondii vero detractis] Fere sestertio uno, nam sestertius valet asses duos, sive pondo duo, et semissem. Quidam legunt *Dipondiaris*, sub. *numis*: ut cap. 2. lib. proxime sequentis. Dalec.

Pretium in libras hujus sestertii bini. Dipondii vero detractis] Tò hujus non est in Vossiano. Cæterum quod lucidum vocant, ejus pretium esse vult in libras sestertium unum et dimidiatum; tantum enim restat dipondii binis sestertiis detracto. Perperam Dalecampius, fere sestertio uno; nam sestertius, inquit, valet asses duos sive pondo et semissem. Immemor seculi, quo vivebat Plinius. Sestertius cum primum cuderetur tantum valuit; Plinii ævo quatuor assibus semuncialibus mutabatur. Gronov.

Sile pingere] Sil Hermolao et Agricola, ochra. Sil, quod specialiter vocatur, ad sacrum ignem adhibet Celsus v. 24. Dalec.

CAP. XIII. *De sile et caruleo, et Nestoriano; et calo, et quod non omnino aequaliter species vendantur.*

Hujus genera tria fuerunt] Theophrast. περὶ λίθων. Vitruvius vii. 12. Idem.

Crassiolem tenuioremque] Caret nos-trum exemplar his verbis. Pintian.

Coquitur herba] Glasto. In officinis infectoriis spuma purpurea glasti cortiis innatans siccatur et Indicum fit. Cœrneum in eadem cortina infecta durabilius et floridius est. Alii violam

exponunt, nempe *nigram*, τὸ μέλανιον. *Dalec.*

Pretia ejus XXIII. in libras, cærulei XVIII.] Voss. praetia ejus XX. in libra cærulei XVIII. Lege: Pretia ejus ✕ X. in libras, cærulei ✕ VIII. hoc est, denarii decem, et denarii octo. Gronov.

Accessit et Nestorianum] Voss. et Academ. Vestorianum. Vestorius Ciceronis amicus in Epistolis ad Atticum et in octavo Familiarium a Caelio appellatur. Vel hic vel hujus gentilis ei auctor fuit. Vitruvius vii. 11. 'Cærulei temperationes primum Alexandriæ sunt inventæ; postea idem Vestorius Puteolis instituit faciendum.' Idem.

Pretium ejus XL. in libras] Voss. ✕ I. hoc est, denarius unus. Sic accipe mox quoque, cujus pretium ✕ VII. in libras; hoc est, denarii septem. Utrobique autem absunt Vossiano in libras. Idem.

Idem et Puteolani usus, præterquam ad fenestras] Voss. Pintiani, Men. Gud. præterque ad fenestras. Sic enim amat loqui præterque, pro et insuper. Sic ix. 2. 'Ut vera fiat vulgi opinio, quicquid nascatur in parte naturæ ulla, et in mari esse; præterque multa, quæ nusquam alibi.' xxi. 8. 'Pistacia eosdem usus habent quos nuclei pinei, præterque ad serpen-

tium ictus, sive edantur, sive bibantur.' xxix. 5. 'Jus ex carne arietum privatim adversus cantharidas, item lac ovium calidum; præterque his, qui buprestin aut aconitum biberint.' Sic Vossianus et Pintiani codices. xxxiii. 2. 'Præterque armillas civibus dedere, quas non habent externi.' xxxiv. ult. 'Vis ejus eadem quæ supra dictis, levissima tamen ex omnibus, præterque ad candorem fæminarum.' xxxviii. 8. 'Venas protulit, præterque in veste et rugas et sinus invenit.' Idem.

Vocant Cælon] Aliter et alio ordine in scripto codice, Cyllon vocant. Pintian.

Frans tiola arida decocta] De silis tinctura id prodit Vitruvius lib. vii. cap. ult. non cærulei; sed mendosum potius exemplar Vitruvii puto, quam auctoris. Dalec.

Teritur difficillime sil] In antiquo exemplari, Teritur autem difficillime; verbum vero sil non legitur ibidem. Pintian.

Demetrium a tota Seplasia] Seplasiæ nomine pigmentorum atque aromaticarum specierum negotiatores significantur, origine vocabuli a Campanis deducta, quorum vicus erat Seplasia, hujuscemodi mercibus attributus. Gelen.

LIBER XXXIV.

PROÆM. *Æris metalla.*

CAP. I.

Æris metalla] 'Raudus' prisci illi vetustissimique Romani æs vocaverunt, unde dicta Randusculana porta, quod ære munita foret. In ea fuit Genutii prætoris caput æneum historiis scriptorum celebris. Alex. ab A-

lex. iv. 16. χαλκὸν, Græcis, παρὰ τὸ χέειν τὴν ἀλκὴν, quod eorum qui confodiuntur vires ac robur dissipet, vocatum fuisse Tzetzes scribit. Dalec.

Et ærarium et obæratī ab ære dicti] Vossiana quantivis pretii lectio: et ærarium, obæratī, ære diruti. Festus: 'Dirutum ære militem dicebant,

cui stipendium ignominiae causa non erat datum; quod æs dirnebatur in fiscum, non in militis sacculum.' *Gronov.*

Et alia quæ vetustas tradidit cum æqualem] His in verbis τὸ quæ et τὰ tradidit cum nec Vossianus nec Gudianus nec Menapius nec Academicus agnoscunt. Omnia recte habebunt, si declarat facies pro declararet. *Docuimus*, inquit, *quandiu populus Romanus ære tantum signato usus sit. Sed et alia vetustas æqualem urbi auctoritatem ejus declarat, a rege Numa collegio tectio ærariorum fabrum instituto.* Idem.

Celebritas in Asia] Exemplar antiquum, *celebritas Maria*; puto legendum *Mariæ*, aut *e Mariæ*. Apparet autem Mariam locum esse Bætiæ, non longe a Corduba; a quo fortasse nomen invenerunt Mariani montes, qui Tarraconensem a Bætica determinant. Cujus mentio etsi a geographis non sit, colligitur tamen, ex his quæ a Plinio infra referuntur, ita esse ut dixi. *Pintian.*

CAP. II. *Genera æris, quæ Corinthia, quæ Deliacæ, quæ Æginetica.*

Orichalco] Vide Rhodig. xix. 9. Brod. vi. 23. Scalig. in Festum, dictione Aurichalcum. Apud interpretem Apollonii, Aristoteles et Hesychius aurichalcum esse negant. *Dalec.*

Quod et Cordubense dicitur. Hoc a *Liviano* cadmiam maxime sorbet] Quid si legas: quod et Cordubense. Differt hoc a *Liviano*. Cadmiam, &c. et paulo ante summam gloriæ, non summa gloria? *Pintian.*

Cyprio suo assibus contentis] Melior lectio, ut sentio, *Cyprio suis assibus contento*, quamvis in secunda editione aliter putet Hermolaus. *Idem.*

Corinthium maxime laudatur] Vide Muret. in Varr. iii. 5. Plutarch. lib. cur Pythia carmine oracula non reddat. *Dalec.*

Cum ante secula] An legend. *Cum ante seculo*, i. e. ante centum annos? *Geln.*

Trullos, nullo munditiarum respectu]

Trulla, nunc lasanum, in quod ventris onus deponitur; nunc vas quo e culina in latrinam aquam effundunt; nunc vasis potorii genus; nunc cæmentariorum instrumentum, quo dealbati tectorio muri, aut delutati, linuntur et complanantur a terendo. *Dalec.*

Antiquissima æris gloria Deliacæ fuit] Maxima est Tartessiaco ex Hispania apud Pansaniam in Eliaris. *Idem.*

Hic est exemplar Æginetici æris] Voss. melius, *Hoc erit exemplar Æginetici æris.* Gronov.

Æmulatio autem et in materia fuit] Voss. *æmulatio lis et in.* Scribe, *Æmulatio iis et in materia fuit*, Polycleto et Myroni: τὸ autem delet et *Pintianus.* *Idem.*

CAP. III. *De candelabris et templorum ornamentis.*

Tribunorum militarium] Tribunorum militum salarium fuit talentum, quod valebat sestertia 50. æstimata sigillatim 25. coronatis nostris. Summa 1250. coronati. *Dalec.*

Accessio candelabri talis fuit, &c.] *Lege: Accessio candelabri talis fuit: Theonis jussu præconis Ctesippus fullo, gibber et alio præterea fœdus aspectu, emente id Gegania H-S. quinquaginta millibus, eademque ostentante convivio emptum, ludibrii causa nudatus, atque impudentia libidinis receptus in torum, mox testamentum, prædices numinum vice illud candelabrum coluit, et hanc Corinthiis fabulam adjecit, vindicatis tamen moribus nobili sepulcro, &c.* Vide horum expositionem apud Gronov. de Sestertiis pag. 686. 687.

Ctesippus fullo] Forte *Ctesippus*. Sic Ctesippus Chabriæ F. apud Athenæum, et Herenlii dno Ctesippi filii, ex Deianira Cæui et ex Astydania Amyntoris, si recte legitur apud Apollodorum; et nisi potius nunc est Ctesippus, quem alii Deianira, alii Astydania natum voluerunt. Hunc locum reliquum explicimus in Pecuniæ Veteris iv. 8. 686. *Gronov.*

Gegania sestertiis L.] Livius lib. 1.

Dionys. Halicarn. lib. eod. scribunt a Tullo rege principes Albanorum Tullios, Servilios, Quinctios, Geganios, Curiatios, Clælios, in patres lectos fuisse, ut ea quoque parte respublica cresceret. *Dulec.*

Prisci limina etiam ac valvas, &c.] Qu. et Cn. Ogulnius ædiles curules, fœneratorum aliquot bonis multatis, ex eo quod in publicum redactura est, ænea limina in Capitolio, &c. posuerunt. Livius lib. i. Decad. i. Fuit et Romæ porta Raudusculæ arata, de qua hujus libri c. 1. *Idem.*

Cortinas tripodum] Pelves tripodibus impositas. Tripus suggestus fuit, triplici graduum ordine divisus, in quem vates conscendebat responsa editura, ut tutius ἀσθμα θεῶν acciperet, quod propius adstantes aliquando suffocaverat. Rhod. ex Diodor. viii. 16. Vide Hadr. Jun. ii. 3. *Idem.*

CAP. IV. *Quando primum simulacrum Romæ factum, et de origine statuarum, et honore statuarum, et generibus, et figuris.*

De origine statuarum] Statuariæ quinque genera observant: τομικὴν, quæ lignum vel ebur tractat; πλαστικὴν, quæ argillam; παραδειγματικὴν, quæ gypsum; κολαπτικὴν, quæ marmor et lapides; γλυφικὴν, quæ metalla; et hanc duplicem: χυμικὴν alteram, quæ metallum fundit; ἀγωγικὴν alteram, quæ scalpendo format, idque vel ἀναγλυφικῇ, cum sint retusæ; ἐγκολαπτικῇ, cum cælatae. Rhodig. xxix. 24. *Idem.*

Harmodio et Aristogiton] Ii Pisistrati filio Hipparcho interempto servitute tyrannidis Athenienses liberaverunt. Pansanias in Atticis. Hanc historiam vide prolixè recitatam apud Thucyd. lib. vi. *Idem.*

CAP. V. *De statu togatis, et quibusdam aliis, et quibus primum in columna, et quando primum publice, et quæ primum statuæ Romæ.*

Cæsar quidem dictator, &c.] Lucius Scipio statuam suam chlamydatam et

crepidatam in Capitolio poni voluit, quoniam eo habitu aliquando usus fuisset. Valer. iii. 6. *Idem.*

Lupercorum habitu] Luperci caprina pelle amicti, cætera nudi, per urbem discurrebant. De iis et Lupercalibus vide Alex. ab Alexand. iv. 12. *Idem.*

Mancinus eodem habitu] Aulum Hostilium Mancinum, quod Consul, cæso exercitu, consultore Tiberio Graccho, ignominiosam pacem fecisset, Numantinis dedendum Senatus censuit. Julius Obsequens. Florus lib. lv. Corn. Nepos de Viris Illustrib. Plutarch. in Vita Gracchi, qui nudum et vinctum deditum fuisse narrat. Valerius i. 6. vocat 'Caium Hostilium Mancinum,' non *Aulum*. *Idem.*

Camænarum æde] A Fabio Nobiliore extracta. Lucius Faunus c. 17. *Id.*

Equestres utique statuæ Romanam celebrationem habent] Acad. Gud. Men. *Equestres vero statuæ.* Voss. *Equestres utique vero.* Lege, *Equestres ubique fere statuæ.* Gronov.

Sed illi celatas tantum dicabant] Qui uno equo vicerant, vel etiam equos, qui ab uno sessore agitantur et reguntur. *Dulec.*

Antiquior columnarum, sicut C. Menio] Et L. Curio Camillo. Liv. lib. viii. Decad. i. De columna Menia alibi diximus. Caius Menius Aricinus, Lavinius, Veliternos, Antiatibus et Volscis conjunctos, adortus ex improvviso fudit. Decretus triumphus. Additum honori, ut in foro statuæ erigeretur, quam impositam fuisse columnæ locus hic monstrat. Idem rostratas sex naves Antiatum cepit, eamque rostra in fori suggestu fixit, quæ Rostra vetera dicta sunt. Liv. Florus. *Idem.*

Præclara res, nisi frivolis capisset initiis] Voss. et Gud. *ni frivolis.* Gronov.

Namque et Actii Narii statuæ fuit ante curiam] Voss. *atinari.* Sic et mox, *has et attinari.* Scribe utrobi-

que, *Atti Navii*. Hoc enim nomen hominis fuit *Attus Navius*. Valerius Maximus l. 4. 'Cum ab Atto Navio augure prohiberetur.' Sic notavimus in membranais. Vide ad Livii l. 36. Mentio ejusdem apud nostrum xv. 18. ubi legendum censeo: *Tanquam in comitium sponte transisset Atti Navii augurio. Si quando arescit, rursus (quæ cura sacerdotum) seritur*; nam Gud. Men. Acad. *acto navigio illico*, Thuan. *atto navigio aliquarescit*. Nimirum *Navii augurio* ob similitudinem literarum coalnerunt in *navigio*. Ex *si quo*, pro *si quando*, factum aliquo et *illico*. Neque invideo, si quis nosse velit, ut Turnebus hæc conceinnet xxvii. 13. ut Scaliger ad Festum in *Navia*; ut Salmasius ad Solinum p. 1137. Gronov.

Fuit et Hermodori Ephesii] Apud Strab. lib. xiv. Artemidorus narrat, Hermodorum virum inter Ephesios frugi, ab iis ejectum quod bonus esset, ideoque dignos Ephesios omnes qui stranglarentur, cum edicto publico civitate pellerent bonos et integros viros. Hanc historiam repetit et Alex. ab Alex. v. 18. Dalec.

Alia causa et alia auctoritas major in Horatii] Tres supervacuas voces recidi jubet liber optimus; sic enim ostendit: *Alia causa, alia auctoritas M. Horatii Coclitis statuæ*. Cum hoc major cadit et Pintiani minor pro miror in verbis sequentibus. Gronov.

Equidem et Sibyllæ juxta rostra esse non miror] Legendum proculdubio minor, non miror; nam cum dixisset majorem esse causam statuæ Horatii Coclitis, subdit non minorem esse causam statuæ Sibyllæ: proinde scribendum puto, non *equidem*, sed et *quidem*. Pintian.

CAP. VI. *De statu is sine tunicis, et quibusdam aliis, et quæ prima Romæ statuæ equestris, et quando omnes statuæ privatim et publice sublata, et quibus Romæ mulieribus, quæ primæ ab exteris publice posita.*

Et Tito Coruncano] Hoc etiam tributum fuit legatis cæsis a Tullumio rege Veientum. Cicero in Philipp. ix. Dalec.

C. Octavium] Plinius errat, qui hunc *C. Octavium* appellat, et historiam, sive facta duplicia miscet ac confundit. Non nemo qui Plinium recensuit et adnotavit, frustra est in viro defendendo. Tu, si voles, fontem ipsum erroris ejus reperies in Ciceronis Philippica nona. Lipsius. Imo *C. Popillius*. Quod suadent Polybius, Cicero, Livius, Valerius. Zonaras tamen *M. Popillium* etiam nominat; sed errorem ejus redarguunt facile testes, quos dixi, omni exceptione majores. Vossius.

Non præteribo C. Octavium ob unum verbum] Pintianus tria postrema verba Pliniana esse negabat. Voss. *Cn. Octavium ob unum SC. verbum*, hoc est, Senatusconsulti. Id verbum est *oculatissimo*. Sequitur enim: *In qua legatione interfecto Senatus statuam poni jussit quam oculatissimo loco: eaque est in Rostris*; ita enim Voss. Vulgo desunt *eaque est*. Academicus, Men. Gud. *loco qui est in rostris*. Cæterum duas hic historias a Plinio male misceri notum est. Gronov.

Apollo Pythius fortissimo Græcorum gentis jussisset] Vetus exemplar non *Græcorum* habet, sed *Graicæ*. Item alio ordine concepta sunt hæc verba: *Apollo Pythius jussisset fortissimo Graicæ gentis, &c.* Pintian.

Simulacra celebri loco dicari donec Sylla dictator] Hermolaus ex vetustis codd. affert: *ea causa credo ne Sulla dictator ibi curiam faceret*. Men. et Gud. Acad. *dicari et credo ne Sulla*. Voss. *dicari ea est et credo nec Sulla*. Scribe: *simulacra celebri loco dicari: ea stetero, donec Sulla dictator ibi curiam faceret*. Gronov.

Quam Phalereo Demetrio Athenis] A Cassandro Macedonum rege Athenis præfecto. Vide Strab. lib. ix. Dalec.

Si quidem CCCLX. statuere, quas

mox lacerare nondum anno hunc numerum dierum excedente] Scribe alio ordine: *siquidem CCCXL. statuere nondum anno hunc numerum dierum excedente, quas mox lacerare, ex nostro archetypo. Pintian.*

Statuere quas mox laceraverunt nondum anno] Voss. *Siquidem CCCLX. statuere, nondum anno hunc numerum dierum excedente, quas mox lacerare; non enim dicit prius laceratas, quam tot dies anni præterissent; sed tot positas tum, cum annus nondum plures dies Athenis haberet. Non aliter codex Pintiani. Gronov.*

Quas mox laceraverunt] Conflaverunt, in cloacas abjecerunt. Vide Strab. lib. ix. Dalec.

Cum fœminis etiam honore communicato. Clæliæ enim statua est equestris] Legendum: *cum fœminis etiam honore communicato Clæliæ statua equestri, ex archetypo nostro. Pintian.*

Cum nec Lucretiæ nec Bruto] Voss. *cum in gretiæ ac bruto; dein, fuerant non decernerentur. Lege: cum Lucretiæ ac Bruto, qui expulerant reges, propter quos Clælia inter obsides fuerat, non decernerentur. Statim Voss. Gud. Men. Acad. Hanc primam cum Coclitis, scil. statua. Sic xxxvi. 5. 'Nuper etiam in Lunensium lapidinis. Sed in Pariorum mirabile proditur.' Gronov.*

Ante enim sibi ac Sibyllæ Tarquinii] Redundare τὸ sibi ex archetypo suo statuit Pintianus. Voss. *Atto enim ac Sibullæ Tarquinii: sine dubio rectius; nam Atto Navio et Sibyllæ statuas a Tarquinio positas jam dixit et præcedenti capite extremo. Idem.*

Nisi Clæliæ Piso traderet ab his positam qui una obsides erant] Deest conjunctio quoque: *nisi Clæliæ quoque Piso traderet ab his, ex eodem. Pintian.*

Redditis a Porsenna in honorem ejus] Voss. Gud. Men. Acad. *Porsenna. Ut et mox, 'quæ Porsennæ mittebantur.' xxxiv. 14. 'In fœdere, quod expulsi regibus po. Romano dedit Por-*

senna.' xxxvi. 13. 'quem fecit sibi Porsenna.' Neque aliter apud Livium hoc nomen scribendum est. Sed et Voss. nisi Clæliæ quoque Piso traderet ab his posita qui una obsides fuissent redditis a Porsenna honorem; sine τῷ in et τῷ ejus. Unde suspicor fuisse, positum, &c. honorem. Est enim positus honor posita statua in honorem. Sed et hoc nisi videtur supra exigere crederem, pro crediderim. Sic igitur fac habeas omnem locum: Hanc primam cum Coelitis publice dictam crederem, (Atto enim ac Sibyllæ Tarquinii et reges sibi ipsos posuisse verosimile est) nisi Clæliæ quoque Piso traderet ab his positum, quæ una obsides fuissent, redditis a Porsenna, honorem. Gud. Men. Acad. redditis a Porsenna honorem habuit. Vulgatum ab Hermolao est, cum legeretur honorem ejus habuit. Gronov.

C. Pompilio II. consulibus] Voss. *C. Popilio II. uti notum est nomen hoc fingi debere. Et fuerunt a U. C. 595. Idem.*

Lege perlata] Qua is damnaretur ut publicis hostis. Dalec.

Passimque clientes in clientelas ita recepti] Passimque gentes in clientelas ita receptæ, in apographo nostro. *Pint. CAP. VII. De antiquis statuariis, et pretiis signorum immodicis, et colossis in urbe celeberrimis.*

Janus geminus a Numa Rege dicatus] Livius lib. i. ad infimum Argiletum Janum a Numa factum scribit, indicem pacis bellique: apertus ut in armis civitatem esse, clausus pacatos circa omnes populos significaret. Procopius Belli Gothici lib. i. sacellum æreum Jani in medio foro fuisse tradit, e regione Capitoli, supra locum, quem ætate sua tres Parcas vocabant, tanta amplitudine, quanta satis ad excipiendam imaginem quinque pedes altam. Varro 12. aras Jano fuisse sacras tradit, in quavis regione urbis unam, sed duas præ cæteris cultas: alteram in foro boario,

alteram in Romano ad arcum Fabianum. De Jano medio vide Brod. II. 19. Magium II. 12. Dalec.

Digitis ita figuratis] Ejus supputationis modum per digitos factæ Rhodig. subtiliter exponit XXIII. 11. et 12. *Idem*.

Lignea potius aut fictilia Deorum simulacra] Priscorum inopiam et sui temporis luxum scite Varro describit, de Vita Pop. Rom. lib. I. 'Hæc ædis quæ nunc est, multis annis post facta fuit; quia omnia regis temporibus delubra parva facta sunt, ut in cætero cultu quæ sunt consentanea, quod sint paupertina sine elegantia atque castimonia. Quid inter hos Joves intersit, qui ex marmore, e-bore, auro nunc fiunt, potes animo advertere et horum temporum divitias, et illorum paupertates.' *Idem* quod Plinius, Pausanias in Corinthiacis, quo loco templi Apollinis Lycii meminit. In Arcadicis quoque earum imaginum materiam fuisse tradit ebenum, cypressum, cedrum, quercum, smilacem, lotum: at Cylenii Mercurii fuisse e citro. *Idem*.

Ad sexcenta decem opera fecisse prodatur] In vetusto codice, *M. D. opera fecisse tradatur*. Pintian.

Cum Lysippus ad sexcenta X. opera fecisse prodatur] Voss. *cum Lysippus ad CIO D. opera fecisse datur*. Scribe, *fecisse edatur*, vel dicatur. Pintiani liber, *MD. fecisse tradatur*. Men. quoque Acad. Gnd. *tradatur*. Gronov.

Solitum enim ex muniprecio] *Maniprecio*, non *maniprecio*, in eodem; sicque esse legendum ex Varrone supra ostendimus. *Pintian*.

Statuarum quas colossos vocant] Voss. *colossens*. Infra: 'destinatum illius principis simulacrum colosseum.' xxxvi. 5. 'Mars etiam nunc sedens colossens.' Gronov.

Jupiter a Claudio Cæsare dicatus, qui vocatur Pompeianus a vicinitate theatri] Voss. *Juppiter aulo claudio*. Scribe, *a Divo Claudio Cæsare dica-*

tus. Dein ut et Academ. Menap. Gudianusque, *qui decoratur Pompeiani theatri vicinitate*. Lege *devocatur*; et intellige, deprimitur, minus grandis apparet, submittitur. Sic 'obliterare' xxxvi. 5. 'Romæ quidem magnitudo operum eam obliterat, ac magni officiorum negotiorumque acervi omnes a contemplatione talium abducunt.' Verbum habes xxxiv. 8. 'In hoc a simulacris Deorum hominumque devocaverat humanissimam artem.' *Idem*.

Talis et Tarenti factus] Lege, *Talis et Hercules Tarenti*, &c. ex Strabone lib. VI. Colossus eum Fabius Maximus capto vi Tarento Romam transtulit, et ut donarium in Capitolio sacravit. Strabo quidem Jovis collossei, omnium colossorum, qui tunc extabant, post Rhodium maximi, in foro Tarentinorum positi, meminit; sed nec opus id Lysippi fuisse tradit, nec Romam devectum. *Dalec*.

Septuaginta cubitorum altitudinis fuit] Apud Festum pedum 105. quod idem est. Qui fecit Chares ei subscripsit: *Τὸν ἐν Ῥόδῳ κολοσσὸν ἐπτὰ κίς δέκα Χάρης ἐποίησεν πηχέων ὁ Λίνδιος*. *Idem*.

Quæ contulerant ex apparatu regis Demetrii] Non *contulerant*, sed *con-tegerant*, in antiquo codice: lego, *coëgerant*. Sequitur continuo, *relicto moræ tadio*. Sunt alii minores; in eodem, *relicto moræ tadio obesse a Rhodo*. Sunt alii minores: scribendum non *obesse a Rhodo*, sed *literis permittatis, obsessa e Rhodo*. Et paulo post, *Tuscanum*, non *Thuseanicum*. *Pintian*.

CCC. talentis, quæ contulerant] Voss. ut et Pintiani, *con-tegerant*; unde ille *coëgerant*. Forte, *confecerant*. Plautus Merc. I. I. 'Lucrum ingens facto: ita pecunium conficio grande.' Secunda in Rullum: 'Primum permittitur infinita potestas innumeralis pecuniæ conficiendæ de vectigalibus vestris non fruendis, sed ali-

enandis.' Vel *conlegerant*. Horatius, 'collecta viatica multis Ærumnis.' Idem, *relicto moræ tadio obesse a rhodo*. Gud. *abesse a rhodo*. Academ. *abesse athodo*. Men. *theadio 'abesse a rhodo*. Forsan, *relicto moræ tadio obessis, Rhodii*. Conjeceram etiam *obessæ Rhodo*, quod puto voluisse Pintianum; sed illud magis placet. Gronov.

Ut artificum minime probabilis artificis videatur] Scribo, ut *artificum minime proba lis videatur*; cætera superfluum ex eodem. Pintian.

Provinciæ Vibio Arito præidente] Voss. *Dubio Arito*; hoc enim et nomen ejus apud Tacit. Annal. XIII. et XIV. Gronov.

CAP. VIII. *Nobilitates ex ære operum et artificum CCCLXVI.*

Innumera artificum multitudo] Voss. Gud. Men. *innumera prope artificum*. Acad. *innumera quoque prope artificum*. Gronov.

Jove Olympiæ facto] Ejus luculentam et prolixam narrationem vide apud Pausaniam in Eliacis prioribus. Dalec.

Nonagesima quinta Olympiade floruerit, &c.] *Fuere*, non *floruerit*, in scripto codice; cui lectioni favet quod paulo infra sequitur: *centesima quarta decima Lysippus fuit, cum et Alexander Magnus*; sic enim legendum ex eodem, non, *et cum eo Alexander Magnus*. Pintian.

Cephissodorus] Plutarchus in Phocione Cephissodotum plastem ejus uxoris fratrem fuisse scribit. Dalec.

Phidias præter Jovem, &c.] Phidias, præter signa quæ hic numerantur, fecit e Pavio marmore cælestem Venerem, et Nemesin Athenis; ex ære Minervam et Apollinem Parnopium ibidem. Pausanias lib. I. In puteali solii Jovis Olympii tres Horas, et totidem Gratias. Idem lib. V. Puerum tænia redimitum, cælestem Venerem et Minervam ex ebore apud Eleos. Idem lib. VI. Ex ebore Minervam ad

Pellenem. Idem lib. VII. Ligneam Minervam pedibus ac manibus e Pentelico marmore Plataënsibus; Mercurium Thebanis. Idem lib. IX. Signa Minervæ, Apollinis, Miltiadis, et Atheniensium multorum Delphis. Idem lib. X. *Dalec.*

In Parthenone adstans] Templo Minervæ, quod Athenis in arce fuit. Eam *παρθένον* vocabant, ut scribit Pausanias lib. V. Inde *παρθενών* ejus delubrum. 'Hoc enim opus ut in apertum referas, nihil postulo,' inquit Cicero; 'non enim est tale, ut in arce poni possit, quasi Minerva Phidiæ, sed tantum ut ex eadem officina exiisse videatur.' De eadem Ovid. 'Arcis ut Actææ vel eburna, vel ærea custos, Bellica Phidiaca stat Dea facta manu.' Idem.

Tam exiniæ pulchritudinis ut a forma cognomen acceperit] In apographo nostro, *tam exiniæ pulchritudinis ut formæ cognomen acceperit*; scribo, ut *Phidiæ cognomen acceperit*; sic enim auctores eam appellant, 'Minerva Phidiæ.' Pintian.

Ut a forma cognomen acceperit] Καλλιμορφος. Eadem appellationis et vocabuli ratione, τῆς καλλίστης καὶ ἀρίστης Ἀρτέμιδος signa in Academia fuerunt. Pausan. in Atticis. Dalec.

Fecit et Cliduchum] Pausanias in Eliacis picturæ meminit, in qua fuerunt Pluto, Liber pater, Proserpina, et Nymphæ duæ, quarum altera pilam tenuit, altera clavem. Plutonem enim clavem insigne esse, quod Inferorum sedes ita clausa sit, ut reditus nemini pateat. Ex eo loco Pausaniæ conjectandum κλειδοῦχον vocari aut Nympham illam, aut Plutonem ipsum clavigerum. Idem.

Quam Romæ Æmilii Paulus ad ædem Fortunæ dedicavit] In vet. cod. *quam Romæ Æmilii Paulus ad ædem Fortunæ hujusce die dicavit*. Hunc locum ex imis terræ latebris erutum sic restituo: *quam Romæ Æmilii Paulus ad ædem Nortie Ethruscæ Deæ*

dicavit. De Nortia autem, peculiari Etruscorum Dea, et Livius septimo, et Marcius et Tertullianus, et Juvenalis poeta et omnes meminere: eadem menda infra hoc ipso capite corrigenda est, ex qua extricare se Hermodaus vel secunda editione non potuit. *Pintian.*

Quam Romæ Æmilii Paulus ad ædem Fortunæ dedicavit] Voss. *quam Romæ Paulus Æmilii ad ædem fortunæ hujusce modiei dicavit.* Ubi duæ literæ superant. At infra plane idem præcipuus liber, *ad ædem fortunæ hujusce diei.* Ut præcepit Turnebus Adv. xvi. 12. Pintianus insaum male, ad ædem Nortie Etruscæ Deæ. Gronov.

Ad ædem Fortunæ] *Ad ædem Fortunæ hujusce diei dicavit.* Turn. xvi. 12. Q. Lutatius Catulus, is qui Marci collega prospere dimicavit adversus Cimbro, auctore Plutarcho in Mario, eam Fortunam dicavit. Ejus et mentio fit apud Cic. de Leg. lib. ii. E Plutarcho sumpta est ea castigatio. *Dalec.*

Polycletus Sicyonius Ageladis discipulus] Ageladæ, non Ageladis, in scripto codice. *Pintian.* *Polycletus Sicyonius, &c.]* Polycleti alia opera sunt, Juno in templo Mycenis propinquo curiose descripta; Jupiter Meilichius Argis; Apollinis, Latonæ, Dianæ e candido marmore Tegeæ. Pausan. lib. ii. Amyclea Venus cum tripode. Idem lib. iii. Antipater pugil; Xenocles Mænalius luctator; Thersilochus Corcyreus, et Aristion Epidaurius apud Eleos. Idem lib. vi. Jupiter Philius apud Megalopolin, ubi et structuræ theatri præfuit. Idem lib. viii. et ii. *Dalec.*

Polycletus Sicyonius Ageladis discipulus] Voss. *agelade.* Ut et mox, *agelade et ipsum discipulum.* Scribe, *Ageladæ.* Est enim Agelades et Ageladas apud Pausaniam prima etiam declinatione. Sic et Pintianus, Apuleius de dogmate Platonis: 'Quapropter

inventæ Parmenidæ ac Zenonis studiosius exsecutus.' Sic membranae hujus Academiæ, non 'Parmenidis.' Gronov.

Diadumenum fecit molliter juvenem] Mitratum, vittatum, fasciatum intelligit, quales fuerunt Persarum nobiles, ἀπὸ τοῦ διαδεῖσθαι τὴν κεφαλὴν μίτρα. Quidam legunt *Diadumenum*, id est, diadematæ, sive regio capitis insigni ornatum. Doryphori autem regis Persarum spiculatores fuerunt, et hastati stipatores ac satellites, quos Dario 15000. mille fuisse Curtius tradidit, propemodum muliebriter vestitos, et luxu magis quam armis conspicuos. *Dalec.*

Quem canona artifices vocant] Vide apud Ælianum Hist. xiv. 8. prudentissimum ejus pictoris dictum de suo canone. *Idem.*

Distringentem] Ἀποξυόμενον, strigili se defricantem, sudoremque ac sor-des detergentem. *Idem.*

Herculem qui Romæ Antæam a terra sustententem] Aliter in vetusto exemplari: *Herculem qui Romæ ha cetera arma sumentem;* ut forte scribendum sit: *Herculem qui Romæ in excetram arma sumentem.* Excetra vero hydram significari, notum. *Pintian.*

Herculem, qui Romæ Antæam a terra sustententem] Acad. *Rome acerram sustententem.* Men. et Gud. *Rome a terra sustententem.* Voss. *Herculem, qui romæ; agetera arma sumentem.* Pintiani liber, *Romæ ha cetera arma sumentem;* unde ille, *in excetram arma sumentem.* Potius videtur: *Herculem, qui Romæ, ab Otrera arma sumentem.* Etsi alii ab Antiopa malint. Sed hæc nomina facile commutantur. Gronov.

Artemona] Artemon Plutarcho in Pericle, Anacreonti, Aristophani in Acharnensibus, vir mollitie effœminatissimus, cognominatus περιφορητής, quod lectica perpetuo veheretur. *Constantinus.* Ejus et effœminatam mollitiem et fatuam stupiditatem narrat Rhodig. ix. 11. *Dalec.*

Proprium ejusdem] Tale signum æneum visum mihi. Ea tota ratio consistit in lineæ perpendicularis inventionem. *Idem*.

Myronem] Myronis hæc opera Pausanias recenset: Lycius puer ex ære æneum labellum tenens; Persens Medusam interficiens Athenis in arce, lib. i. Hecate Æginetica lignea lib. ii. Arcesilaus et ejus filius Lichas; Timanthes Colonæus; Philippus Azan; Chionis Lacedæmonius; Pentathli apud Elcos, et ibidem Thalamus Sicyoniorum; Liber pater rectus; Erechtheus Athenis, lib. ix. *Idem*.

Eleutheris natum] Atheniensem perpetuo vocat Pausanias: quoniam relicta urbe sua Eleutherienses Athenas sponte migraverunt, et ideo pro Atheniensibus sunt habiti. *Idem*.

Et ipsum Ageladis discipulum] Scribe, *Agelade et ipsum discipulum*, ex vetusto codice. *Pintian*.

Pristas] Serra lignum secantes; vel ceterum genus. *Dalec*.

Satyrum admirantem tibias] Minerva cum inflaret tibias, conspecta in Mæandro oris deformitate, abjectas fregit. Illas autem mirabundus excepit Satyrus ac inflare didicit. Ovidius luculentis versibus hanc fabulam Fast. vi. persequitur. *Idem*.

Pentathlos] De pentathlis et pancratiastis vide Rhodiginum xiii. 30. et Constant. Lexicon, et Pet. Fab. Agonist. i. 31. *Idem*.

Erinna significat] Vide Gyraldum. *Idem*.

Numerosior in arte] Statuarum numero celebrior, aut in excogitandis quæ ad artem pertinent copiosior, ingeniosior, solertior. *Idem*.

Et Leontius] Fuere et ejus opera apud Eleos Leontiscus Messenius luctator; Protolaus Mantinensis Dialcis filius; Enthymo pugil; Cratisthenis Cyrenæi currus æreus. Pausanias lib. vi. Astylon a Pythagora factum is auctor scribit, sed a quo tacet. Uno quidem loco libri sexti

Delph. et Var. Clas.

Mnaseam, quem Libyn, quod Cyrenæus esset, appellaverunt, expressum a Pythagora Rhegino tradit, altero vero loco ab Argivo Pythagora; ut hic legendum sit, *Eundem vicit et Argirus*, vel apud Pausaniam, *Cujus finxit statuum Pythagoras Leontinus*. *Idem*.

Astylon] Crotoniata ille Olympicas palmas deinceps tres cursu repetito tulit. Plato de Leg. lib. viii. Astylum, Diopompum, Crissonem, Iccum famosos athletas resenset, qui, ut in publicis certaminibus vincerent, ab omni voluptatum genere, ac in primis consuetudine mulierum, abstinebant. Victor. vi. 20. Astylus, præter hunc cursorem, et alius fuit, qui Lapithis exitum vaticinatus est: de quo Ovid. Met. xii. et item alius Trojanus a Menepetelemo occisus. Iliad. B. *Idem*.

Claudicantem] Alcamenes etiam claudicationem Vulcani expressit. Valer. viii. 11. *Idem*.

Item Apollinem citharædum, serpentemque ejus confici sagittis, qui Diceus appellatus est] Error est in ordine verborum; legendum enim eodem sic: *Item Apollinem, serpentemque ejus confici sagittis, Citharædum qui Diceus appellatus est, quoniam cum Thebæ, &c.* *Pintian*.

Pythagoras Samius] Fortassis *Parus*, ut est apud Pausan. lib. ix. *Dalec*.

Dea] *Diei, τῆς ἡμέρας ἐκείνης*, Plutarch. in Mario; *die* codex Maffei. Ut apud Virgil. 'Libra die noctisque pares cum fecerit umbras.' Leopard. i. 14. *Idem*.

Lysippum Sicyonium] Lysippus fecit Musas et Jovem Megaris. Pausan. lib. i. Jovem et Herculem ex ære Sicyone. *Idem* lib. ii. Troilum cursorem; Xenarges Acarnana paucatiasten; Polydamantem Scotussaum; Pithum Abderitam; Callicratem Magnesium, quæ signa fuerunt apud Eleos. *Idem* lib. vi. Cupidinem ex

Plinius.

16 P

ære Thespiensibus; Bacchum in Helicone. Idem lib. ix. *Idem.*

Fecit et Alexandrum] Horat. ii. Epist. ad Aug. 'Edicto vetuit ne quis se, præter Apellem, Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra Fortis Alexandri vultum simulantia.' *Idem.*

Etiā cicatricibus operis atque concisuris] Voss. *concisuris.* Et sic scribendum apud Justin. ii. 1. 'tantis structa molibus, tot fossis concisa.' Cæsar B. G. lib. iii. 'Pedestria itinera concisa æstuariis.' Gronov.

Athenis satyrorum turmam. Alexandrum, amicorumque ejus imagines, &c.] Rectius in scripto exemplari: *Athenis satyrum. Turmam Alexandri in qua amicorum ejus imagines, &c.* Pintian.

Satyrorum turmam, Alexandrum amicorumque ejus] Turnebus: *Satyrum, turmam Alexandri amicorumque ejus.* Plinius et commodius Vossianus, Men. Gud. Academicusque: *Athenis Satyrum, turmam Alexandri, in qua amicorum ejus imagines summa omnium similitudine expressit.* Immo et Pintiani codex. Gronov.

Thespiadas] Musas, a Thespiis opido Bœotiæ Heliconi proximo. Cicero in Verrem, lib. vi. Luc. Mummius Thespiadas, quæ ad ædem Fortunæ sunt, dedicavit. Dalec.

Ad Trophonii oraculum] Duplex id fuit: alterum apud Thebas Bœotiæ, alterum in Lebadia. Vide Pausan. et Alex. ab Alex. vi. 2. *Idem.*

Ad Trophonii oraculum quadrigas Medæ complures equum cum fuscinis] Recte Turnebus, *simulacrum Trophonii ad oraculum*; sic enim et Vossianus, Menap. Academicusque. Sed et quod sequitur graviter laborat. Voss. *quadrigas medei complures æquin cum fuscinis canem venaticum.* Acad. *quadrigas mede cum plures æquin cum fuscinis.* Forte, *quadrigas in ædes complures.* Hæc enim ornamenta fastigiorum erant. Justinus lib. xxiv.

de templo Delphico: 'Statuasque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse.' In templo Apollinis Palatini: 'Auro Solis erat supra fastigia currus,' ut canit Propertius ii. 3. Livius lib. x. 'Ænea in Capitolio limina, Jovemque in culmine cum quadrigis.' Sed quid fiet illo æquin? Violentum forte sit, *Neptunum cum fuscinis*; una enim ei sufficebat. Hercyna etiam observabatur *σύνναος* Trophonii; sed quid illi cum fuscinis? Placidissime videtur exire, *seque cum fuscinis*; habitu scilicet piscaturi. Petronius: 'Alius exsultantes quærebat fuscina pisces.' Hesychius: *Θυννάζοντες, κεντοῦντες* τοὺς γὰρ μεγάλους θύνους τριδοῦσιν ἐλάμπαρον. Plinius ix. 15. 'Mira dulcedine per aliquot horarum spatia et passuum millia a gubernaculis spectantur, ne tridente quidem in eos sæpius jacto territi.' Gronov.

Ignotum alias, quoniam in Thessalia] Diverso conceptu in apographo nostro: *ignotum alias, quoniam habitaverit in Thessalia ubi latuerint opera ejus.* Pintian.

Praxiteles quoque marmore] 'Praxitelem Parius vindicat arte lapis.' Propert. Hæc Praxitelis opera recenset Pausanias, Equus, et Eques; Ceres, Cereris filiæ; Iacchus facem præferens; Diana Brauronia, Athenis. lib. i. Megaris 12. Dii; Satyrus e Pario lapide; Pitho; Fortuna; Apollo; Diana; Latona. lib. i. Argis, Latona. lib. ii. Mantinæ Latona et ejus filiæ. lib. viii. Rhea; Juno Telea e Pentelico marmore, Plataeis; Æsculapius ad Trophonii oraculum; Herculis labores, Thebis; Cupido e Pentelico marmore; Venus, Phryne, Thespiis. lib. ix. Phryne inaurata, Delphis; Diana Anticyræ. lib. x. Dalec.

Item Catagusam et Ebrietatem] Scribendum forte non *ebrietatem*, sed *ebriam anum*; ut sit nomen quod respondeat participio *catagusam*. Pin-

tian. *Item Catagusam et Ebrietatem*] *τὴν Κατάγουσαν*, vel quæ pensa nendo deducit, unde et *κάταγμα*, vel quæ carminibus Lunam devocat. Prior interpretatio melior; Catagusamque exponunt Lachesin, unam ex tribus Parcis, quæ quod colo Clotho advolvît, net, torquet, demittit. Alii *κατάγουσαν τὴν ὁδὸν πρὸς Ἑρεβον, viam, quæ ad Inferos ducit*, per quam reversus est Pluto rapta Proserpina, intelligunt. Eam Pausanias in Corinthiacis juxta Lernam et Chemarum fluvium esse tradit. Alii Proserpinam, quæ, secto capillo moribundis, eos *πρὸς τὴν ἄδην κατάγει*. Veteres *κατάγειν ἔρια*, et *κατάγειν κρόκην*, dixerunt *nere, filum deducere*. *Κατάγουσα* Praxitelis imago sane fuit mulieris cum fuso et colu nentis, sive Parca esset, sive alia quævis. Quidam legunt *Pergusum*, nempe locum amœnissimum, Ætnæ propinquum, descriptum ab Ovid. Met. v. ad cujus ripam ludens Proserpina rapta est. Quidam legunt *κατάκλυσιν*, id est, *effusam caliginem*, alii *κατάκλυτον*, id est, *depressam voraginem*. Dalec.

Marmoreæ] Tum Cnidiae, tum Coæ. Vide infra xxxvi. 5. *Idem*.

Spilumenem, Cœnophorum] Turnebus pro *Spilumenem, Cœnophorum*, quæ divisim leguntur, reponit conjunctim *Spilumenen oporan*, id est, sordidum autumnum. Ovid. 'Stabat et autumnus calcatis sordidus unvis.' Ego vero in vulgata lectione *Spilumenem* intelligo anum quandam sordidam, vel sordes vestium eluentem. Quidam *Psilumenem*, id est, glabram, et calvam, legunt. *Idem*.

Magnus Alexander] Antiochus, Pausaniæ lib. 1. Seleucus, Valerio x. 2. *Idem*.

Ipsæ Calamidis] Calamidis signa Pausaniæ, Apollo Alexicacos; Victoria adjuncta læænæ, Athenis. lib. 1. Æsculapius ex auro et ebore, Epidauri. lib. 11. Victoria apud Eleos. lib. v. Equi Dinomenis, et Equestres pueri

apud Eleos. lib. vi. Delubrum Ammonis; Mercurius Tanagræ. lib. ix. Hermione Delphis. lib. x. *Idem*.

Equis semper sine æmulo expressis] Propert. lib. 111. 'Gloria Lysippo est animosa effingere signa: Exactis Calamis se mihi jactat equis.' *Idem*.

Alcámenes Phidiae discipulus] Alcámenes opera Pausaniæ, Athenis. Mars; Venus in hortis; Bacchus ex auro et ebore; Progne; Itys. lib. 1. Hecate triceps. lib. 11. Æsculapius Mantineæ. l. viii. Minerva et Hercules Colosseus e marmore Pentelico, Thebis. lib. ix. *Idem*.

Encriνόμενος] Ἐγκρινόμενος, qui athletis adnumeratur, et in eorum numerum recipitur, ἐγκριτὴς ἀθλητῶν, athletas qui probat ut recipiantur et accenseantur. Cicero Off. l. 1. 'Atqui hoc idem Sophocles si in athletarum probatione dixisset, justa reprehensione caruisset.' Turnebus. *Idem*.

At Polycleti discipulus Aristides quadrigas bigasque. Et Iphicratis læana laudatur] Quatuor scripti, *At Polycleti Aristides*. Sufficit enim huc intelligi vocem, quæ posita est in membro præcedenti: *Alcámenes Phidiae discipulus*. Dein Voss. *bigas quam phicratis*. Forte: *bigasque. Tisicratis læana laudatur*. Dixit enim superius: 'Hujus porro discipulus fuit Tisicrates et ipse Sicyonius.' Inferius: 'Xenocrates Tisicratis discipulus.' Gronov.

Bryaxis Æsculapium] Is Megaris fecit Æsculapium et Hygieam. Pausan. lib. 1. Dalec.

Bedas adorantem fecit; Batton Apoll. et Junonem, &c.] Vide Reines. Var. Lect. lib. 11. p. 175.

Batton] Battus senex, qui cum Apollo regis Admeti pasceret armenta, boves quos furto Mercurius eduxerat indicavit: quamobrem in indicem lapidem mutatus est. Ovid. Met. 11. 'Senserat hoc furtum nemo, nisi notus in illo Rure senex, Battum vicinia tota vocabat,' &c. Fuit et Bat-

ton auriga Amphiarai, de quo Pausanias in Eliacis prioribus, et in Corinthiacis. Bathylli citharædi statuam a Polycrate Sami tyranno in Junonis templo dicatam, magnis laudibus celebrat Apuleius Florid. lib. II. ac curiose describit. *Dalec.*

Bedas fecit adorantem Batton Apollinem] Dalecampius intelligit Battum senem Ovidio in lapidem indicem versum. Cnr non potius Aristotelem Battum, conditorem Cyrenarum, qui auspice Apolline coloniam eo deduxit e Thera? Sed potius *Batton* nomen est artificis, qui Apollinem et Junonem fecit, ut vidit excellentissimus Reinesius Var. II. 7. *Gronov.*

Olympium Periclem dignum] Ab eloquentiæ incredibili vi, prorsusque divina, sic dictum volunt. Vide Rhodigin. xxv. 3. et Leopardum v. 14. Forma ejus fuit e suggestu populum alloquentis, manibus junctis, quoniam concionaturus semper Deos precabatur: quod vel ex Livio lib. xxxix. discimus: 'Cum post solenne,' inquit, 'carmen precatationis, quod præfari prius, quam populum alloquantur, magistratus solent,' &c. *Id.*

Cephisodoros] Fecit is Megalopoli Dianam e Pentelico lapide. Pausan. lib. VIII. et in Helicone Musas. *Id.*

Canachus Apollinem nudum] Canachus fecit Venerem Sicyone, Apollinem Didymæum Milesiis ex ære ad Branchidarum oraculum; Apollinem Ismenium Thebanis e cedro. Pausan. lib. II. Bicellam pugilem apud Eleos. lib. VI. Signa multa Delphis. lib. IX. *Idem.*

Idem cœletizontas pueros fecit] Voss. *Idem et cœletizontas pueros; sine τῶν fecit*, quod satis est mox poni. *Gron.*

Dædalus] Sicyonius, qui Timonem finxit. Pausan. lib. VI. non Atheniensis. *Dalec.*

Dinomenes Protesilaum] Is in Parthenope Athenis finxit Io Inachi, et Callisto Lyeonis filiam. Pausan. lib. I. *Idem.*

Euphranoris Alexander Paris est] Idem pictor fuit excellens, xxxv. 11. facta est et supra hoc ipso capite hujus mentio. Pinxit is Athenis porticum vicinam portici regię, ejus imagines multis refert Pausan. lib. I. *Idem.*

Simulacrum Boni Eventus] Varro de Re Rust. lib. I. Bonum Eventum numerat inter Deos Consentes. Ejus templum fuit prope thermas Agrippę, quarum adhuc reliquię supersunt. *Idem.*

Cliduchon] Alii *Daduchum* legunt; alii *Clarigerum* interpretantur; alii *Clidicum* regem Athenarum, Pausanię memoratum in Atticis. Vide quę in hanc vocem non longe a principio hujus capituli adnotavimus. *Idem.*

Græciam] Græcię picturam Pausanias memorat lib. v. Ejusdem imaginem lib. VI. *Idem.*

Et Castor et Pollux ante ædem Jovis Tonantis] Acad. *Tonantis agasce*. Gud. et Menap. *Tonantis agesie*. Voss. *Tonantis hagesie*. Ita ergo scribendum: *et Castor et Pollux ante ædem Jovis Tonantis Hagesie*; nempe statuarii laudantur. Quintilianus Instit. XII. 10. 'Nam duriora et Tuscanicis proxima Calo atque Hegesias, jam minus rigida Calamis, molliora adhuc supra dictis Myron fecit.' Lapis in ædibus Witzii viri consularis Amstelædami ex Asia advectus:

ΓΑΙΟΝ ΒΙΛΛΗΝΟΝ ΓΑΙΟΥ ΤΙΟΝ ΠΡΕΣΒΕΤΗΝ
ΡΩΜΑΙΩΝ ΟΙ ΕΝ ΔΗΛΩΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΕΤΕΡΓΕΣΙΑΣ
ΕΝΕΚΕΝ ΤΗΣ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΥΣ ΑΝΕΘΗΚΑΝ
ΑΓΑΣΙΑΣ ΜΗΝΟΦΙΛΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ ΕΠΟΙΕΙ
ΑΡΙΣΤΑΝΔΡΟΣ ΣΚΟΠΑ ΠΑΡΙΟΣ ΕΠΕΣΚΕΤΑΣΕΝ.

Agnoscit et Hermolaus *Agesia*, et ex eo facit *Iegesia*. Itaque miror quis id nomen deleverit. *Gronov.*

Buthyres Lycius Myronis discipulus] In archetypo nostro *Buthyres*, non *Buthyrcus*: puto scribendum *Buthytes*, hoc est, bovis immolator, et ad superiora pertinere eam dictionem; ut verbum quod sequitur *Lycius*, proprium sit nomen discipuli Myronis, non gentile; nam et Pausanias in Atticis *Lycium* memorat Myronis filium, et Plinius paulo infra *Lycium* hunc vocat. *Pintian.* *Buthyres Lycius Myronis*] *Legend.* *Eleuthereus Lycius Myronis discipulus fuit*; non *Buthyres*. Atque obiter nota Plinio dici Myronis discipulum, quem Græci constanter filium aiunt fuisse: fuerit forte initio discipulus, postea adoptione filius. *Casaub.* in *Athenæum* lib. xi. cap. 11. p. 809.

In Ganymede] *Martialis*, 'Illæsum timidis unguibus hæsit onus.' Nonius scribit, veteres Latinos, Græci sermonis ignaros, pro Ganymede Catamitum appellasse. De ejus raptu vide *Leopardum* iv. 4. *Emend.* et *Rhod.* xv. 9. *Dalec.*

Menæchmi] *Dianæ Laphriæ* signum, quod Patris fuit, is finxit ex auro et ebore. *Pausan.* lib. vii. *Id.*

Menæchmi vultus genu premitur] *Voss.* *Gud.* *Acad.* *Menap.* *Menæchmi vitulus.* *Gronov.*

Naucydes] Is *Mothonis Atheniensis* filius fecit *Euclea Rhodium* et *Bacidem Træzenium*. *Pausanias* lib. vi. Præterea *Heben* in delubro propinquo *Mycenis*, et *Hecaten Thebis*. *Idem* lib. ii. *Dalec.*

Policles] Fuit is *Stadici Atheniensis* discipulus. Fecit et *Amyntam Pancratiasten*. *Pausan.* lib. vi. *Musas* quoque ab eo factas testatur hic versus *Varronis* apud *Novium*: 'Nihil sunt Musæ *Policlis* vestri quas ærifice duxit.' *Lipsius* iii. 24. *Idem.*

Splanchnopte] *Philelphus* in *Sueto-*
nii Augustum c. 6. scribit in exem-

plari quodam se legisse, *Sparganopte*: quæ vox fasciatum puerum significat. Contra *Plinii* judicium quidam putant *σπαραγχόπτην*, quasi harnspicem, ab exitis dictum. Vide xxii. 17. ult. *Idem.*

Silanion Apollodorum] Fecit et *Satyrum Elenm*, et *Telestam* ac *Demaretum Messenios*. *Pausan.* *Idem.*

Dum satiare cupiditatem nequit artis] *Verior lectio* nostri codicis, *dum satiare cupiditate artis nequit*. *Pintian.*

Strongylion] Fecit et *Dianam*. *Pausan.* lib. i. et tres *Musas*. *Idem* lib. ix. *Dalec.*

Brutus Philippensis cognomine suo illustravit] Post hæc verba continenter in *Gud.* *Men.* *Acad.* quamvis mediis paginis sequuntur: quod sæpius fecisse bonitati plurimum confert; in quibus finitur hoc caput. Interjecta desunt. *Gronov.*

Theodorus] *Pausanias* multis locis meminit *Theodori filii Teleclis*, et *Rhæci filii Philæi*, utriusque *Samii*, qui primi æs cudere ac conflare docuerunt. *Dalec.*

Boëthii] Fuit is *Carthaginien-*
sis. Fecit et pusionem nudum inauratum, sedentem ad *Veneris* pedes in templo *Junonis* apud *Eleos*. *Pausan.* lib. v. *Idem.*

Violentia Neronis in urbem convecta] *Neronem* 500. statuas e *Græcia* *Romam* avexisse scribit *Pausan.* lib. x. *Idem.*

Cantharus Sicyonius] *Cantharus Sicyonius* fecit *Cratinum* ex *Ægypta*. *Pausan.* lib. vi. et *Alexinicum Elenm*. *Idem* eod. lib. *Idem.*

Polygnetus] *Polygnotus* pinxit *Athenis* res gestas *Castorum* in eorum aede; cellam in arce. *Pausan.* lib. i. *Theseum* in templo *Minervæ* *Areæ* apud *Platæenses*. lib. ix. *Ilîi excidium*, *Delphis*. lib. x. *Idem.*

Perixyomenon] Ut *Polycletus*, *Lysippus*, *Dædalus*. *Idem.*

Apellas et adorantes fæminas Antigonus Perixyomenon] *Hermolaus*, *anhe-*

las et adorantes; vel plebeias et adorantes. Voss. *Apellas sed adorantes se feminas Antignotus et luctatores peroxy-menon.* Forte, *Apellas Ledam et ornantes se feminas.* Gronov.

Cephissodori duo fuere] Cephissodorus Athenis Pacem fecit Plutum in sinu habentem, eodem fere argumento quo Xenophon et Callistonicus Fortunam Thebis finxerant, Plutum in sinu gestantem, quasi vel mater ejus foret, vel nutrix. Pausan. ix. Dianam Sospitam Megalopoli. l. viii. Musas. lib. ix. *Dalec.*

Liberum patrem in infantia nutriens] Sic apud Eleos e marmore Praxiteles fecit Mercurium, qui Bacchum infantem gestaret. Pausan. lib. vi. *Idem.*

Cleon] Cleon finxit apud Eleos Venerem; Pausan. lib. v. item Diolochum, Alcetum Arcadem, et Lycinum athletas, lib. vi. duos Joves, lib. v. Hysmonem, lib. vi. Damocritum, eod. lib. *Idem.*

Callicles] Megarensis, Theocosmi filius. Is Diagoram pancratiasten fecit. Pausan. lib. vi. *Idem.*

Dahippus] Finxit is et Callonem et Nicandrum athletas. Pausan. lib. vi. *Idem.*

Mycon] Syracusanus is, Nicocratis filius, Hieronis statuam equestrem ac pedestrem fecit. Pausan. lib. vi. *Idem.*

Mycon athletis spectatus] Voss. *spectatur*, ut xxxv. 11. 'Endorus scena spectatur.' Gronov.

Pitho] Non quidem *μελίγηρον*, Snadam, et flexanimam, sed Dianam cognomine Pitho, cui sacellum construxit Hypermnestra, victo patre in iudicio, quod Lyncei causa effugerat. Pausan. in Corinthiac. *Dalec.*

Pisicrates bigæ Pitho mulierem imposuit] Voss. *Tisigratis bigæ piston.* Sed nondum locus *Tisicrati*, cum ordinem primarum litterarum in nominibus sequatur. Quæ autem mulier illa *Pitho*? Hermolans Suadam interpretatur; aut legen-

dum *Pisto*, quæ sit credulitas. Dalecampius non *μελίγηρον* et flexanimam Snadam, sed Dianam cognomine tali ab Hypermnestra dicatam intelligendam monet, teste Pausania. Nunquam eam Plinius *Pitho mulierem* dixisset. Suspicio, quod prius est, non esse nomen artificis, sed operis ex illis, quæ fecit Niceratus, et scripsisse Plinium, *Pisistrati bigæ Phyan mulierem imposuit.* Historia est apud Herodotum libro primo. Valerius Maximus 1. 2. 'Pisistratus in recuperanda tyrannide, quam amiserat, simulatione reducentis se in arcem Minervæ est usus; cum per ostentationem ignotæ mulieris, quæ Phya vocabatur, formata ad habitum Minervæ, Athenienses deciperet.' Gronov.

Perillum nemo laudat sæviorem] Perillum Atheniensem: 'Et Phalaris tauro violenti membra Perilli Torruit, infelix incipit (imbnit) auctor opus.' Ovid. in Arte. *Dalec.*

Sthenis Cererem] Olynthius. Fecit is et Pyttalum. Pausan. lib. vi. *Dul.*

Simon] Ægineta. Finxit is et equum cum auriga. Pausan. lib. v. *Id.*

Scopas] Scopas Parus fecit Athenis Amorem, Appetitum, Cupidinem. Pausan. lib. i. Herculem et Hecaten. lib. i. Venerem popularem. lib. vi. Æsculapium et Hygieam; Templum Tegeaticum. lib. viii. Minervam et Dianam Eucleam. lib. ix. *Idem.*

Euchir] Euchir Atheniensis Eubulidæ filius apud Pheneatas fecit Mercurium e marmore. Pausan. lib. viii. *Idem.*

Lyson] Is finxit Athenis populum. Pausan. lib. i. *Idem.*

Menodorus] Atheniensis. Is fecit Thespium Cupidinem. Idem lib. viii. *Idem.*

Polydorus] Cum fulmine, quo Semele icta est, e cælo lignum in ejus cubile decidit, quod ære Polydorus exornavit, et Liberum Cadmæum ap-

pellavit. Pausan. lib. ix. *Idem.*

Protopogenes idem pictura clarissimus] Exquisitus Vossianus: *picturæ clarissimæ*, ut xxxv. 4. ‘Fabii clarissimæ gentis.’ Gronov.

Patrocles] Filius Dædali Sicyonii. Fecit Aristodemum. Pausan. lib. vi. et signa multa Delphis. l. x. Fuit et Patrocles Crotoniata Cratylli filius. Is finxit Apollinem cum inanrato capite. *Idem* lib. vi. *Dalec.*

Timocheus] Æsculapium Træzeniis fecit Timocheus. Pausan. lib. ii. Agelen Chium Theomnestus Sardiannus. *Idem* lib. vi. *Idem.*

Thrason] Strabo lib. xiv. scribit, in Ephesiæ Dianæ templo monstrata sibi Thrasonis opera, Hecatenum, Penelopen fontem, et anum Enrycliam. *Idem.*

Callimachus] Callimachus Athenis ante Minervæ signum lucernam auream fecit. Pausan. lib. x. et Junonem sedentem apud Platæenses. lib. ix. *Idem.*

Ob id Cacizotechnos] Dictus etiam is fuit *τηξίτεχνος*, quod artem subtilius expolisset; vel, ut scribit in Atticis Pausanias, quod primus lapides *ἐρρύπησεν*, id est, *pertudit ac perforavit* minutim. In manuscripto codice *Cacotexitechnos*. Philander in Vitruv. iv. l. *Idem.*

Memorabilis exemplo] Magis Pliniana lectio *memorabili*, quam *memorabilis*. Pintian.

Emendatum opus] Aptius legetur *commendatum*, quam *emendatum*. *Id.*

Saltantes Lacænæ, emendatum opus] Aptius legitur *commendatum*, quam *emendatum*, inquit Pintian. Haud ego, vel ob unum Petronii locum: ‘laterique adplicat meo mulierem omnibus simulacris emendatiorem.’ Sed et supra Plinius: ‘Capillum quoque et pubem non emendatis fecisse.’ Gronov.

Cypria in expeditione] De illa expeditione, autioneque supellectilis regiæ, vide Plutarchum in Catone

minore. *Dalec.*

Tam inane exemplum] Imo scribendum reor, *tam insigne exemplum*. Pintian.

Noscatur tam inane exemplum] Sic et Voss. Pintianus, *insigne*. Lege, *tam immane exemplum*. xxii. 2. ‘Boletos immenso exemplo in crimen adductos, veneno Ti. Claudio principi per hanc occasionem ab conjuge dato Agrippina.’ xxviii. 2. ‘Durat immenso exemplo Deciorum patris filii-que, quo se devovere, carmen.’ xxx. 2. ‘Immensum et indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero.’ Gronov.

Tunicati Eleo habitu] In vetere exemplari non *Elco habitu*, sed *soleo habitu*; ut forte pro *soleo habitu*, *soleati* legendum sit; et dictio sequens, *Romæ*, adulterina habeatur. *Pintian.*

Sentienteque] Leg. *saviente*. Non temere fuit Hercules ita formatus. Apud Athenæum lib. xii. Stesichorus Himeræus primus omnium clavam, leonis pellem, arcum tribuit Herculi; Xanthus vero Stesichoro vetustior, e cujus versibus in opus suum multa Stesichorus transtulit, habitu Homérico, nempe priscorum heroum, depinxit: qua figura a statuario illo tunicatus, et Eleo cultu repræsentatus fuerat. Turnebus legit *Ætao*; nempe tunica illa molesta, quæ tabe veneni imbuta visceribus ejus inhæsit, tantosque cruciatus excitavit, ut in ardentem pyram conicere se maluerit, quam acerbum dolorem perferre diutius. *Dalec.*

CAP. ix. *Differentiæ æris et mixturæ, et de serrando ære.*

In Cyprio coronarium et regulare est] Brevius in archetypo nostro, in *Cyprio coronarium tenuatum in laminas*; cætera redundant. *Pintian.*

Octonas plumbi libras addunt] Ad singula æris centumpondia. *Dalec.*

Eademque tabularis] Ad ducendas tabulas æneas commoda. *Idem.*

Peculiare in eo condimentum] Pecu-

liaris coloris emendatio, elegantia, gratia. *Idem.*

Appellatur etiamnum et formalis temperatura] Apparatur in vetusto codice, non appellatur. *Pintian.*

Græcanicum vocant] Græciense vocat infra xxxv. 6. *Dalec.*

Quæ vocatur ollaria] Aliter ea fit hodie. *Idem.*

In statuarum prætextis] Ad id nostri artifices scobem æris in coticula tritam illinunt cum oleario glutine. *Idem.*

Jam pridem translatus est] Translatitius scribendum reor, non translatus. *Pintian.*

Tabulis æreis] Vide Brodæum iv. 12. *Dalec.*

CAP. X. De cadmia medicina.

Cadmia] Factitia. *Idem.*

Namque ipse lapis ex quo fit æs] Adde particulam *ut*, ex antiquo exemplari; *namque ut ipse lapis*, &c. *Pintian.*

Medicina inutilis] Fallitur Plinius; multis enim is remediis pollet. *Dalec.*

Botrytis cognominata] Botryonis in scripto codice. Legendum videtur *Botrytis*, ex Dioscoride ultimo libro, ut etiam notavit Hermolaus. *Pintian.*

Et ab eo argumento botrytis cognominata] Voss, *camaris deprendens et ab eo argumento botryonis nominata*. *Botryonis* et Menap. Academicus, Gudianusque, sed et Pintiani: ipse, ut Hermolaus, *Botrytis*. Gronov.

Placitis, et ipsa ab argumento] *Placitis: et in ipsa argumentum*. *Planicies* crusta verius squammium intus varia ad luxuriam utilior, Ms. vitiosum; e quibus comoda tamen hæc lectio duci potest: *Placitis, et ipsa ab argumento*. *Planu* enim crusta est verius quam squamma, intus varia, ad ulcera utilior. *Dalec.*

Flunt et ex ea duo alia genera] Cadmiarum genera sunt quinque: prima ex lapide pyrite nsto; secunda botrytis; tertia onychitis; quarta placodes, sive ponitis, quinta ostracitis. Confundit hæc omnia Plinius. *Idem.*

Ostracitis tota nigra et cæterarum sordidissima] Voss, *cæteris*. Lege, *nigra e cæteris sordidissima*. Gronov.

Lapidem ipsum] Cadmiam metallicam, fuscis necessariam, de qua supra. *Dalec.*

Aqua pluvia lavatur minore effectui] Duo postrema verba redundant, ex vetusto exemplari: recte; nam infra in initiis proximi capitis repetuntur, proprium ibi locum habentia. *Pintian.*

CAP. XI. De scoria et flore, et squama æris et stomomate, et æruginē, et hieracio.

Fit ære fuso, et in alias fornaces translato] Fit ære fuso, cum in receptacula fluit, per fistulas ad ea pervenientes colatum; nam aqua gelidissima affusa, id quod fit ut sorde expurgetur, repentina densatione expuuntur grana milio similia, quæ florem vocant. Inapte hæc Plinius: multo accuratius Dioscorid. Quidam legunt: *fit ære fuso flatu crebriore, et in receptacula e fornace translato*. *Ibi excutuntur*, &c. *Dalec.*

Florem] Rhodig. xix. 10. scribit florem eum vocari paleas æris ramentulas. Quam recte et Latine is viderit! *Idem.*

Similiter ex eis fit, quam vocant lepida] Lege: *Similiter ex eis fit quam vocant lepida, et sic adulteratur flos, ut squama vaneat*. Ait florem æris adulterari æris λεπίδι, ut squama nimirum vaneat, quæ alias vænnū ire non posset. *Salmas. 1077. a*. Sequentia sic lege: *et sic adulteratur flos ut squama vaneat, decussa vi clavis in quos panes ærei ferruminantur*. Ita loquitur alibi; ut xxxvi. 26. 'Vitrum sulphuri concoctum ferruminatur in lapidem.' Sic panes æris dicit in clavos ferruminari. Vide *Salmas. p. 1077. a*.

Decussa vi clavis, per quos panes] Leg. *Decussa clavis, quos ex panibus æreis fabricantur*. Sic autem Diosc. Bonitate præstat æris squama crassa,

ex clavīs aereis officinarum (ἐκ τῶν χαλκοσυργικῶν ἥλων) Cypriarum decussa, quam helitina vocant. Male hunc locum Plinius vertit. Dalec.

Quod vocant stomoma] Dioscorides agnoscit quidem λεπίδα, et τοῦ χαλκοῦ, et τοῦ στομώματος, aris, chalybis, sive aciei squamam, sed eam στόμμα dici, nusquam tradit. Quamobrem Plinium falli docti suspiciunt. Idem.

Credunt seplasiæ, ea omnibus quidem fraudibus corrumpenti] Pauciora verba in apographo nostro: credunt seplasiæ omnia fraudibus corrumpenti. Pintian. Credunt seplasiæ, ea omnibus, &c.] Ita legendus ille locus: Credunt Seplasiæ, omnia fraudibus corrumpenti. Jam quidem facta emplastra ac collyria mercentur. Tabesque mercium, aut fraus Seplasiæ sic quaeritur eis. Vide Salmas. p. 1051. b.

Credunt seplasiæ, ea omnibus quidem fraudibus corrumpenti] Voss. credunt simplasiæ omnia fraudibus corrumpenti jam quidem, factaque emplastra et collyria mercentur. Pintiani quoque codex, seplasiæ omnia. Men. Gud. Acad. credunt simpla sed (Men. set) ea omnibus q. Gronov.

Et ulcera oris farina admota] Scribe et uvæ oris, non ulcera oris, ex scripto codice; favente etiam Dioscorid. lib. v. 'Columellam,' inquit, 'et tonsillas oris melle exceptus et admotus reprimat.' Sic in fine capitis de Chalcantho: 'tollit et uvæ vel si decocto tangantur.' Pintian.

In cadis super acetum suspenso] Theophrastus περὶ λίθων. Dalec.

Ocyssime vero contrahit coronarum æruginem recisamentis] Acad. Men. Gud. Oc. v. contingit tenuior recisamentis. Voss. Ocyssime vero contingit coronariorum recisamentis in acetum additis. Optime. Contingit esse existit, nempe ærugo. Dixerat: 'Æruginis quoque magnus usus: sed pluribus ea fit modis.' Coronarii, qui coronas faciunt. xxi. 2. 'Sicyone ingenio Pausiæ pictoris atque Glycærae co-

ronariæ dilectæ illi.' Eodem lib. c. 9. 'Alii asphaltion, majore folio, quo utuntur coronarii.' et cap. 12. 'Coronarii quidem et spinæ flore utuntur.' Gronov.

Aut gummi] Quidam rasilem detriorem, admixto gummi, pro factitia priore vendunt, inquit Dioscorid. Sed vitiosum id genus improbat. Dalec.

Stridentia in frendendo] Dioscorides, διὰ τῆς ὀδόντων ἐπερείσεως, dentium appressu. Idem.

Delacrymationibus] Sic Plinius reddit quod Græci ἀποδακρυτικὸν vocant: est autem ἀποδακρυτικόν, quod delacrymationes sistit, vel elicit. Idem.

Hieracium vocatur collyrium] A Hierace auctore Hieracium quidam vocari contendunt, quasi ὀφθαλμικός, quod ἱέρakes, accipitres, hieracium scalpendo, et succo tingendo oculos, obscuritatem cum sensere disiciant. Supra xx. 7. Hieraciorum collyriorum descriptiones aliquot extant ap. Galen. κατὰ τόπους, lib. iv. Idem.

CAP. XII. De scolecia, et chalciti, et misy, et sory, et chalcantho.

De scolecia] Al. De collicia. Idem.

Est et alterum genus æruginis quam vocant scolecia] Vetus codex scoleca; scribo scolecos, ex Diosc. lib. v. sic enim appellat æruginem scolecos, hoc est vermis: eadem menda paulo post. Pintian.

Scoleciam] Licet apud omnes auctores, quorum scripta extant, legamus ἰδὴ σκοληκίαν, æruginem verniculatam, hujus tamen erroris tam publici et recepti solum Plinium auctorem esse puto, legendumque κολλικίαν, in placentulas, ac veluti rotundos exiguosque panes formatam. Locus Dioscoridis qui Plin. fefellit est: "Ὡς τῇ μὲν χροῖᾳ ἰώδης, τῇ δὲ συστάσει γλοιώδης γένηται, καὶ οὕτως ἀναπλάσας κόλλικας 'Ροδιακοῖς ὁμοίους, ἀποτίθεσο. Donec æruginis colore sit, ac strigmentorum crassitie: tunc placentulas Rhodiis similes formato ac recondito. Plin.

nins vero: *Teritur autem, donec viride fiat, contrahatque sese vermiculorum specie, &c.* tacito de industria Rhodiorum vocabulo, cum explicare non posset Rhodii vermes quales essent. Præterea Dioscorides non expectandum esse jubet, quoad sese contrahat in vermiculos, ut Plinius intellexit, sed cum satis spissa est, manibus formari eis κόλλικας 'Ροδίουs, quod de vermiculis exponi minime potest. κόλλικας ροδίουs quidam exponunt, non placentas ex insula Rhodo, sed pastillos ex rosis ocularios, ad quem usum æruginis quoque illi pastilli fiebant. *Dalec.*

In Cyprio ære] In Cyprio ære (nempe æris Cyprii mortario) aluminis, et salis fossitii, aut marini, aut nitri drachma una, tritis cum aceti albi et acris hemina dimidia, quoad strigmenti modo spissescant. *Idem.*

Quod vitium ut emendetur] Sic legendum ex Dioscoride: 'Si quod autem vitium, ut emendetur, duæ partes nrinæ veteris aceto miscantur. Fit et ex urina pueri impubis. Idem autem in auramentis, quod et Santerna efficit.' Quod autem ait, 'Si quod vitium est,' hoc est, si minus efficax sit, ac colorata. *Idem.*

Æris venas oblongas] Longas et splendentes venas. Diosc. æris nulla facta mentione. *Idem.*

Acrius etiamnum et rehementius, si aceto, quam vino temperentur] Brevius in vetere codice, *etiamnum rehementius si aceto quam vino temperentur*; reliqua superfluum: et paulo post lege, *Hispaniensique et Africo*. Pintian.

Fit et in Hispania e puteis stagnisve] Rectius in eodem, *fit in Hispaniæ puteis stagnisve*. *Idem.*

Decoquitur ea] Ideoque ἐφθδν dicitur, aliis præstantius ad nigras tincturas, ad usum medicinæ invalidius. Diosc. *Dalec.*

Fit et pluribus modis] Lege: *Fit et pluribus modis, genere terræ eo in scro-*

bes cavato, quarum e lateribus distillantæ hiberno gelu stiria, stalagmian vocant. Vide Cl. Salmas. 1159. b. sequitur: *Sic ex eo quod dependet ut lunciola, luncoton appellant.* Salmas. *ibid.*

Genere] Atramentosi metalli, quod chalcitium, misy, sory, melanteriam continet. *Dalec.*

Hyberno gelu stiriæ] Vet. *Hyberno tempore stiriæ gelantur*: improprie gelantur, pro concrescunt vi caloris exiccatæ; nam hieme calidissimæ sunt metallorum fodinæ. *Idem.*

Stalagmian] Σταλακτὶν, σταλακτικόν, λογχῶτον vocari Dioscorides tradit: a Peteesio πινάριον. *Idem.*

Sed ex eo candidum colore] Leg. *Sed est candidum, et colore violæ simile.* Violaceum id paulo post nominat. *Idem.*

Pluvia aqua] Quæ per venas atramentosas labitur. *Idem.*

Medetur et oculorum scabritiei] Scabritiæ, non scabritiei, in antiquo codice, semperque sic leges; sequitur confestim, *Dolorique nec non et caligini et oris ulceribus.* In eodem, *dolorique et caligini ac oris ulceribus.* Pintian.

CAP. XIII. *De pompholyge, et spodo, et antispodo, et diphryge, et triente Servilio.*

Differentia, quod pompholyx latura paratur] Spluratur, non paratur, in scripto codice: forte expurgatur legendum, ex Diosc. lib. v. *Idem.*

Saporem horridum] Veluti cæni, Dioscorides. *Dalec.*

Convenitque oculorum medicamentis, quibuscunque vitiiis occurrens] Detrahe conjunctionem que, et occurrerit lege, non occurrens, ex apographo nostro. Pintian.

Levissime hæc efflatur et ocius evolatque] Acad. *levissimo flatu evolat e fornacibus*, ut et Men. et Gud. nisi quod *evolatque*. Pintiani, *levissimum hoc efflatur et otius*. Voss. *Levissimum hoc est flaturæ tutius evolatque et fornacibus et tectis adhærescit.* Scribe,

loturæ tutius; nam supra, 'pompholyx lotura paratur.' xxxiii. 7. 'Alii minium faciunt prima lotura.' xxxiv. 18. 'Fit et lotura plurimi usus in medicina.' Mox: Quod vero rubicundius ex iis invenitur, acriorem vim habet, exulceratque adeo, ut, cum laratur, si oculos attingit, excæcet. Sic Voss. non attingat. Hoc igitur minus tutum loturæ. Vocabulum bis habes infra c. 18. Gronov.

Acriorem vim habet] Nondum exuta Cadmiæ, ærosive lapidis acrimonia. Dalec.

Purgatur ante pinna, dein crassiore lotura] Ms. Purgatur in tepiditate ni crassior lotura digitis scabritiæ excernuntur. E quibus restitui potest lectio melior: Purgatur crassior tepidæ lotura: digitis scabritiæ discernuntur. Legendum tamen ex Diosc. v. 85. Purgatur autem in crassiore panno lotura. Quidam digitis scabritiem exterunt. Maxima vis ejus est, &c. quamvis c. 18. hujus libri in lotura spodii plumbi scribatur: 'Quidam pulverem penni detergere malunt, ac terere in vino odorato.' Idem.

Digitis scabriciem exterunt] Quatuor nostri, ut Pintian. scabriciæ excernuntur. Gronov.

Collyriis oculorum nimium vigiliis fatigatorum apta putatur] Collyriis oculorum minus utilis putatur, in archetypo nostro: cætera superfluum. Pintian.

Fit et in argenti fornacibus] Auri-que et plumbi. Dioscor. Dalec.

Quam vocant lauriotin] A Laurio Atticæ pago, Sinio proximo, ubi argenti metalla fuere. Pausanias. Spodon Illyricam laudat Hippocrates. Idem.

Vitæ ingenia mirari] Scribendum puto, naturæ ingenium. Causam erroris fuisse puto compendiosam scripturam hujus dictionis, naturæ: et paulo post, Catonei, non Cydonei, in eodem. Pintian.

Pseudocypri] Quidam apud Diosc.

legunt pseudocypri. Dalec.

Spegma] Ψήγμα hoc loco est velut apudā, acer, palea æris, quæ vehementiori flatu extra fornacem ejicitur, tanquam æris ramentum aut re-cisa derasaque particula. Diosc. cap. de flore æris, τὸ τῶν παλαιῶν ἡλαν ψήγμα, ramentum veterum clarorum, a quibusdam vocatum fuisse tradit florem æris. Idem.

Quidam tradunt in fornacibus globos lapidis qui coquantur] Quidam tradunt, in arcis globos lapidis æs gignentis sole coctos fermentari; circa hos æs ferrere: ipsum vero percoqui translutum in altas scrobes, et esse udum; quod autem naturæ excocto superest, diphryges vocari. Ex Diosc. et manuscr. Idem.

Id quod excocto supersit, diphryges vocari] Voss. id quod ex cocto superfit, diphryga vocant. Plautus Stichus: 'Edepol te vocem libenter, si superfiat locus.' Acad. quoque diphryga vocant. Sed διφρυγές Dioscorides. Gronov.

CAP. XIV. De ferro et ferreis metallis, et differentiæ ferri.

Ne ferrosi in agricultura uterentur] Acad. in agro culto. Gud. et Men. in agro cultu. Voss. in agri cultu. Et hoc Plinii. Libet enim disertis illa tralatitica variare. Cicero in Verr. lib. iii. 'Quid est enim Sicilia, si ei agri cultionem sustuleris?' Idem.

Et stilo scribere intutum est, ut vetustissimi] Acad. Men. Gud. et cum stilo scribere intutum vetustissimi. Voss. et tum stilo scribere intutum vetustissimi. Lege, Etiam stilo scribere vetitum vetustissimi auctores prodiderunt. Tangit et Juretus ad Symmachum ii. 22. Idem.

Et tamen vitu ipsa non desiit honorem] Voss. defuit. Ut Tacitus Hist. iv. 'Nec deerat egentissimus quisque et plebe et pessimi servitiorum prodere ultro dites dominos.' Item: 'Nec deerat ipse stipatus armatis, domos hortosque permutans, apparatus, incessu, excubiis, vim principis

complexi.' Gronov.

Learcho filio præcipitato residentem] Athamas furens Learchum ex Ino filium, saxo illisum, necavit, idem facturus de matre et altero filio Melicerta, nisi eo in ulnas recepto præcipitem Ino se in mare jecisset. Quare hic præcipitatum Learchum, saxo inflicto, et sic occisum intelligere oportet, non autem scopulo deturbatum. Dalec.

Furorem Learcho filio præcipitato residentem pœnitentiamque] Hoc a Gelenio est, cum haberetur, *residentem pœnitentiam*, quod a Pintiano. Sed Voss. *pœnitentia res ferrumque miscuit*. Lege: *cum exprimere vellet Athamantis furorem, Learcho filio præcipitato, residentem pœnitentia, æs ferrumque miscuit*. Academicus, Men. Gud. *Learchum filium præcipitare volentis et residentis pœnitentia*. Unde apparet, quantum sibi hoc in scriptore permiserint librarii. *Pœnitentia* est mutato animo. Sic Phædrus Fab. LXX. 'Sancta incorrupta jura reddebat fide. Post quæ labare cœpit pœnitentia.' Ita enim hæc scribenda et conjungenda. Vulgo hoc vocabulum parum capiunt; non enim tantum dolorem ex actis, sed sæpe mutatum animum et consilium, modumque agendi contrarium, significat. Suetonius Octavio: 'Quo magis pœnitentiam prioris sectæ approbaret,' id est, se descivisse ab istis partibus, se aliam sectam sequi. Noster xxxv. 11. 'Herculem tristem insanix pœnitentia.' 'Post quæ' frequens Tacito. Gronov.

Ferri metalla ubique propemodum reperiuntur] Voss. Men. Gud. Academicus, consensu, *propemodo*. Et restitimus Plant. in Trin. III. 3. 50. et Liv. XXIV. 20. *Idem*.

Sentit, stricturæque vocantur] Lego: *sentit*. *Stricturæ* vocantur massæ omnes, quod non in aliis metallis, a *stringenda oculorum acie*; &c. nam inter metalla ferrum solum candens aciem

oculorum perstringit. *Stricturæ* Nonio scintillæ ferri ferventis, quod stricte, id est, celeriter emittantur, aut quod candore nostros oculos percellant. Virgil. *Æneid.* VIII. 'Stricturæ chalybum et fornacibus ignis anhelat.' Lucilius Sat. lib. IV. 'Crebræ ut scintillæ in stricturis, quod genus olim Ferventi ferro.' *Stricturæ* massæ ferri fusi et confecti, quæ in fornace candentes fervent, et nitent. Dalec.

Et fornacum maxima differentia est] Lege: *Et fornacum magna differentia est. In aliquibus ferrum excoquitur nisi ad indurandam aciem: aliq̃ue modo sunt ad densandas incudes malleorumve rostra*. Pliniana loquutio *nisi*, pro non *nisi*: sunt aliquæ fornaces in quibus ferrum excoquitur non nisi ad indurandam aciem. *Acies* Plinio quod Græcis στόμα, posterioribus Latinis *Aciarium*. Mox sic legend. ac distinguend. Neque alia genera ferri ex mera acie temperantur, ceteris enim admiscetur mollior complexus. In nostro orbe alicubi rena bonitatem hanc præstat, ut in Noricis: aliubi factura, ut Sulmone aqua: ex mera acie temperatum ferrum, ἀκραίφες στόμα. Inde et 'temperare' pro acuere. Vide Salmas. pag. 1015. a.

In iis equidem nucleus ferri excoquitur, ad indurandam aciem] Alio ordine et aliter in scripto codice: *nucleusque quidam ferri excoquitur in his ad indurandam aciem*. Pintian.

In iis quidem nucleus ferri excoquitur] Acad. Menap. Gud. in his quidem ferrum excoquitur in his ad indurandam aciem aliquo modo sunt ad densandas. Voss. in nucleisque quidem ferri excoquitur in his ad indurandam aciem aliquemodo ad densandas. Unde Salmas. in aliquibus ferrum excoquitur, nisi ad indurandam aciem: aliq̃ue modo sunt ad densandas incudes, malleorumque rostra. Subscribo facile; nisi quod non concoquo, quam ille Plinianam locutionem vocat, *nisi* pro non nisi. Hoc

non credo, nisi certis exemplis convincar. Et quid quæso proclivius quam ex *his* facere non nisi? Adde quæ ad Livii xxxiv. 16. in Addendis notavimus. Gronov.

Cui subinde candens immergitur] Varios modos purgandi durandique ferri tradit Magius II. 8. Dalec.

Turiassonem] Et Chalyben. Solinus. Accolis populis qui eximio ferro præstant, is nomen dedit. Virgilius: 'At Chalybes nudi ferrum.' Idem.

Pellibusque mittunt] Tigridum, pardorum, pantherarum: et, ut conjector, moschi, cum sanie sua odoratissima. Idem.

In spongiis frangi] Spongiis vocat massas liquati ferri, ejectas vel extractas fornace, quæ instar spongiæ molles sunt ac fragiles priusquam durentur ictibus, aut aquæ gelidæ immergantur, aut adjecto medicamento fusoribus cognito, in aciem excoquantur. Idem.

Sola hæc materia vires ab eo lapide accipit] Vetus codex *virus*, non *vires*, pulcherrime. Pintian.

Aliud apprehendens ferrum, ut annulorum catena spectetur] Acad. aut apprehendens ferrum ut a col' lectione catena spectetur. Gud. haut apprehendens ferrum ut a collectione cat. spec. Men. aut apprehendens f. ut a collectione cat. Voss. aut adprehendens ferrum, ut a colorum catena spectetur. Fortasse: *Sola hæc materia vires ab eo lapide accipit, retinetque longo tempore aliud adprehendens ferrum, ut acularum catena spectetur*; acus enim acubus quasi nectuntur. Pintianus ex suo codice affert, *virus ab eo lapide*, et acciuit, pulcherrime. Immo pessime. Gronov.

Inficit aciem] Aciem inficit, vi sua sic imbuat, ut attrahi se permittat, trahendique magneti cedere cogatur. Dalec.

Ferri utique inficit aciem, ut magnes. Eodem lapide Dinocrates] Voss. *Ferrum utique inficit eadem ut magnete lapide Timochares architectus Alexandræ.*

Scribe: *Ferrum utique inficit eadem vi. Magnete lapide Timochares*, &c. quamvis alibi *Dinocratem* appellet, de quo Salin. ad Solin. pag. 1189. Academ. Men. Gud. *Ferri utique inficit aciem ut magnes de magnete lapide timocrates.* Td ut pro vi notavimus et xxxii. 1. Sic xxiv. 11. libri optimi 'naturæ ut,' pro 'naturæ vi.' Pintianus, *ferrum utique inficit: rā aciem ut magnes pro supervacuis delet.* Gronov.

Ut in eo simulacrum ejus] In Alexandria Ægypti, laquearibus templi Serapis, magnes infixus, statnam æneam, in cuius capite ferrum inclusum est, sic tenuit, ut media nec solum attingeret, nec culmen. Ferreum Mahumetis sepulchrum in Medina Talnabi Arabiæ Petrææ oppido magnetis vi tractum suspendere Turcæ conati sunt. Dalec.

CAP. XV. *De temperatura ferri, et medicinæ ex ferro, et aragine, et rubigine, et squama ferri, et hygremplas- tro.*

Qua Alexander Magnus ibi vinxerat pontem] Quia Alexander Magnus ibi junxerit pontem, in vetusto codice. Scribendum reor, quia Alexander Magnus eum junxerit ponte, ut sit ratio nominis, dictam esse Zeugma, quod Euphratem flavium Alexander Magnus junxerit ponte ex catenis facto, auctore Stephano. Pintian.

Alexander Magnus ibi vinxerat pontem] E Chifflet. afferunt *vinxerit*. Voss. clare *junxerat*. Pintianus libro suo fuisse ait quia, et *junxerit*; unde conficit: quia Alexander M. eum *junxerit* ponte. Sed tam *pons* jungi quam *ponte* amnis bene dicitur. Tacit. Annal. XIII. 'Jubet expedire copias, quis Parthorum fines intraent, simul pontes per amnem Euphratem jungi.' Hist. III. 'Tris Vitellianas cohortes ad forum Allieni ponte juncto condisse.' Dein sic non apparet in Plinio, cui fuerit usui ferrea illa catena: quod tamen dignius notatu, quia ignotius, quam cur ea urbs dicta fuerit

Zengma : quod ex altera etiam scriptura facile colligas. Gronov.

Namque circumscribi circulo terre circumlato mucrone] In Vet. Cod. non circulo legitur, sed circulos ; scribo, circulo bis terre circumlato mucrone. Pintian.

Lymphationes] Has Græci vocant *νυμφοληψίας νυκτερινὰς*, ut et *νυμφολήπτους*, *lymphatos*, fanaticos, furientes, quasi correptos Nympharum spiritu. Credidit enim vetustas furore perpetuo exagitari, qui Nymphæ speciem ex aquis prodeuntem aspexissent. Ante prælium commissum cum Persis ad Platæas, multos ad Cithæronem nympholeptos et fanaticos fuisse tradit Plutarchus in Aristide. Vide et Brod. i. 31. Dalec.

Sic Telephum proditur sanasse Achilles] Supra xxv. 5. Achillæa herba : notum est vulgatum illud, *ὁ τρώας ἰάσεται*. Idem.

Vis ejus ligare, siccare, restringere] Voss. *Potentia ejus ligare siccare sistere*. Nempe ut sistere sanguinem, alvum, profluvia. Non aliter Pintiani, et ex Chiff. quoque notant potentia. Gronov.

Obolis ex Cimolia creta duobus, drachmis sex ex ære, totidem ex squama ferri, totidem ceræ, ex olei sextario] In exemplari antiquo : *pari obolis, et Cimolice cretæ drachmæ sex, æris tusi drachmæ duæ, squamæ ferreæ totidem, ceræ sex, olei sextarius*. Pintian.

Componitur hoc modo : obolis ex Cimolia creta duobus] Pintiani codex : *pari obolis et Cimolice cretæ drachmæ sex, æris tusi drachmæ duæ, squamæ ferreæ totidem, ceræ sex, olei sextarius*. Voss. *Componitur hoc modo pari obolis ex cimolice cretæ drachmæ sex æris tusi, drachmæ duæ squamæ ferreæ et totidem ceræ ex olei sextarius*. Significat legendum : *oboli sex cimolice cretæ, drachmæ sex æris tusi, drachmæ duæ squamæ ferreæ, et totidem ceræ, et olei sextarius*. Gron. CAP. XVI. *De plumbi metallis, et albo plumbo, et nigro.*

In insulas Atlantici] Cassiteridas intelligit, quæ Lusitaniam et Gallæciam spectant. Dalec.

Postea caminis separantur] Nam aurum in camino perdurat, nec liquatur ; plumbi autem vena facile funditur. Idem.

Galæna] Sive molybdæna. Supra xxxiii. 6. Galæna vena plumbi est. Idem.

CAP. XVII. *De stanno, plumbo, argentario, et quibusdam aliis.*

Quoniam prius liquescit argentum] *Quam prius liquescat argentum* in antiquo codice ; forte permutatis dictionibus legendum, *prius quam liquescat argentum*. Pintian.

Cæpere deinde et esseda et vehicula et petorrita exornari] Ab Hermolao, cum legeretur : *et esseda baculis et petorrita*, quod ab Jo. Andrea. Acad. et *essedas et vehicula inanis luxuria* : media desunt. Pintiani codex, *essedas atque crepeturita* ; unde ille, *essedas atque peturita ære exornare*. Voss. et *essedas uculis atque ære petorrita exornare*. Forsan : *et esseda sua staticulaque ac petorrita exornare* : tum quia vox eadem sequitur, ubi fatetur et Hermolans in codd. antiquis esse *staticula*, tum ob locum xxxvii. 10. ‘Reddunt enim species fluminum, nemorum, et jumentorum etiam esseda et staticula et equorum ornamenta.’ Salmasius *staticula* Plinio vult esse statuas, ad Solin. pag. 133. Id ego ex verbis Plinii colligere nequeo : præsertim cum post omnia hic subjiciat : ‘quæque in scyplis cerni prodigium erat, hæc in vehiculis atteri cultus vocatur.’ Ergo *essedas, staticula, petorrita*, sunt numero vehiculorum. Gnd. et Menap. *essedas*, et utrobique *vehicula*. Gronov.

Staticula] Hic et xxxvii. 10. ‘staticulum’ currus genus. Macrobio Saturn. lib. iii. ‘staticulus’ saltationis genus, cum ridiculariis jocis, versibus, vocis demutatione. Inde ‘staticulos dare,’ et Plauto in Persa,

‘staticulos saltare:’ vulgo, *Jouer les bouffons*. Quidam ‘staticulum’ esse volunt essedi anteriorem partem, in qua firmus et status manet, qui habet equos regit. Hanc porro solent diligentius et sumptuosius ornare quam reliquum vehiculum, quoniam spectaturis prima occurrit. *Dalec.*

Non modo argentea staticula inanis luxuria pervenit] Voss. *Simili modo quæ inani luxuria ad aurea quoque non modo argentea staticula pervenit*. Scribe: *Simili modo (quam inanis!) luxuria ad aurea quoque, non modo argentea, staticula pervenit*. Illud *quam inanis* exemplis illustramus *Observat.* t. 4. 49. *Gronov.*

Hoc videtur facere relaxatis spiramentis] Voss. *laxatis*. *Idem.*

Locari solitum decem libris per CC. annos] Voss. *solitum* ✕ *CC. annis postquam obliteratum erat CCLV.* sine locatum est, sine reddit, quod ad marginem vides et in *Gud. Menapioque*, sine *reddit nunc*, quod in *Academico* est: nec forte laborat hæc lectio, nisi in posteriore numero, qui videtur faciendus *CCLV.* Prior significat *denarium ducenta millia*, εἰκοσι μυριάδας, octingenta millia minimum; posterior *ducenta quinquaginta millia denarium*, πέντε καὶ εἰκοσι μυριάδας καὶ πεντακισχίλια δραχμὰς, decies et viginti millia. Illa viginti, hæc triginta millia *Philippum nostrorum*. Nec vero deest quicquam, quod non deesse, utpote commode intelligendum ex vicino, *Plinius voluerit: quod locari solitum* ✕ *CC. annis; postquam obliteratum erat, CCLV.* nempe locari solitum est. *Gud. quod locari solitum X. libras per CC. annos postquam obliteratum erat reddit LXXII.* Ut et *Acad.* nisi quod reddit nunc *LXXII.* et *Menap.* nisi quod reddit *LXXXII.* *Idem.*

CAP. XVIII. Medicinæ de plumbo, et scoria plumbi, de molybdæna sive galena, de psimmythio, et sandaracha.

Substrato sulphure minuto] *Elegan-*

tius in archetypo nostro, *substrato sulfuris minuto*. *Pintian.*

Alioquin plumbi e fornacibus halitus noxius sentitur] Voss. *plumbi fornacium halitus*. *Gud. Men. Acad.* hactenus juvant, quod carent præpositione. *Gronov.*

Fit et lotura plurimi usus in medicina] *Plumbi*, non *plurimi*, in eod. recte, ut paulo post, *ad hæc maxime lotura plumbi facit*: posset etiam legi, et forte aptius: *fit e lotura plumbi usus*, &c. favet etiam huic lectioni *Diosc.* docens loturam plumbi ad usus medicinæ lib. v. *Pintian.*

Postea supernatans aqua] Vide aliam rationem *Dioscoridis*. *Dalec.*

Ut Stibi et Cadmia. Potest astringere, sistere, &c.] In vetusto codice, *et istius et Cadmia potest astringere, sistere, &c.* scribo, *et istius ut Cadmiæ potest stringere, &c.* Confirmatur autem et hæc correctio auctoritate *Dioscoridis* lib. v. *Pintian.*

Versatum rudibus ferreis aut ferulaceis] Voss. *trudibus*. *Virgilius Æneid.* v. ‘*Ferratasque trudes et acata ensipide contos Expediunt.*’ Sic enim optimi codices: sic *Isidorus Origin.* xviii. 7. cui ‘*trudes*’ sunt ‘*amites cum lunato ferro, ab eo quod trudent et detrudent.*’ *Tacit. Annal.* iii. ‘*Quidam trudibus aut furcis inertem molem prosternere.*’ *Gronov.*

Sulphuris specie et terra carens] *Apud Diosc.* ψιμυθιοφανής, *cerussæ specie*. Magis sequor *Plinium*, qui legit *θειοφανής*; nam id magis convenit cum *μηλοειδής*, optima, densa, fractu contumax, cerussæ prorsus similis, nihil plumbei habens, luteo fere colore, vitri modo splendida. *Diosc.* *Dalec.*

Luvatur in tinteis raris in aqua calesti] Præpositionem posteriore loco nescit *Vossianus*, ut et tres alii. *Gronov.*

Est et molybdæna] Appellatione *molybdænæ* auctor comprehendit etiam venam argento communem et

plumbo, tum plumbarium lapidem, tum etiam plumbariam arenam. *Dal.*

Est molybdæna, quam alibi galenam vocavimus, plumbi et argenti vena communis] Voss. *Est et molybdæna quam alio loco galenam appellavimus, venam argenti plumbique communis.* Gronov.

Zephyrio] Zephyrium oppidum Tauricæ, oppidum Ciliciæ, promontorium extremæ Italiæ e regione Siciliæ. Quidam legunt *Zephyria*. Est autem Zephyria Meli insulæ, quæ metallis abundat, oppidum: est et insula ante Halicarnassum. *Dalec.*

Quæ non alligantur] *Quæ non mordent*, Diosc. *Pro ἀνεπιδήκτοις* Plinius legit *ἀνεπιδέτοις*. *Idem.*

Et tenesmum fovendo calida] Sic ut clystere metallica ea infundantur, abdomen vero sen venter, mitigandi doloris causa, aqua calida foveatur. *Idem.*

In urceos aceti plumbo] Crate viminea in eorum medio collocata firmi-

ter, ita ut acetum non contingat. Diosc. *Sandarachæ fiat*] Auripigmento rubro. Talem colorem nacta, sandyx vel syricum dicitur. *Idem.*

Ac rursus dejecto] Scribe *rejecto*, non *dejecto*, ex apographo nostro; et paulo infra *rubescat*, non *ruffescat*, in eod. *Pintian.*

Quoque magis virus redolens] Quoque magis sulphuris virus redolens, *θειώδη ἀποφορὰν ἔχουσα*, Diosc. *Dalec.*

Ipsa nidore itidem medetur] Voss. *isdem.* Lege *iisdem*. Gud. Men. Acad. *eis.* *Idem* Pintianus. Gronov.

Aut sandarachæ similis est, deterius existimatur] Voss. *simile est, deterius judicatur.* *Idem.*

Squamosa] Πλάκας λεπιζόμενας ἔχει, ὡς αἰὲ ἐπικείμενας ἀλλήλαις, Diosc. squamatin in crustas dividuntur, alias fere semper aliis incumbentes. *Dal.*

Donec mutet colorem] Pigmentum id sandaracha factitia est, de qua xxxv. 6. *Idem.*

LIBER XXXV.

PROEM. *Annascentium quoque eis]* Voss. *Metallorum, quibus opes constant, agnascentiumque eis.* Gud. Men. Acad. *ac nascentium in eis.* Pintiani codex, *adnascentiumque eis.* Gronov.

Morosa calandi pingendique ac tingendi subtilitas] Lege cum Voss. et Pintiani codice, *calandi fingendique ac tingendi.* Plasticen intellige; et 'fingere ex argilla similitudines,' ut alibi loquitur. *Idem.*

CAP. I. *Honos picturæ.*

Utilem instituti modo, nihil necessarium] Probo magis legatur: *utilem instituto. Modo nihil necessarium.* Pintian.

A regibus populisque, et illos nobilitante] Vetus exemplar, et pleraque omnia excusa, alios præferunt, non illos; ut putem scribendum aliis. *Id.*

Nunc vero in totum marmoribus pulsa] In eod. nunc vero in totum marmoribus postulatum; scribo, nunc vero in totum marmoribus postlata. *Id.*

Non placent jam abaci] Lege: *Non placent jam abaci, nec specula in cubiculo nitentia.* Vide Salmas. H. Aug. 443. a.

Abaci] Abaci tabulæ marmoreæ quadratæ, ligneis similes; nam, ut tradunt Grammatici, ἑβάζ οὐ μόνον ἐπὶ σανίδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λίθων ὁμοιοσχημόνων τοῖς ξυλίνοις ἑβάζει. Vitruvius vii. 3. 'Itaque veteribus parietibus nonnulli crustas excidentibus pro abacis utuntur, ipsaque tectoria abacorum et speculorum divisionibus (nimirum formarum quadratarum et rotundarum) circa se prominentes habent expressiones.' Turneb. xxvi. 3. - Casaub. ad Sueton. p. 40. Dalec.

Maculas quæ non essent] Nam macula Delph. et Var. Clas.

losus variumque marmor maxime placebat: quod si natura tale non esset, pictura fingeatur. *Idem.*

Maculas quæ non essent in crustis inserendo] Voss. *quæ non esse in crustis.* Vult, quod ex veteri notant ad marginem, præpositionem deleri. Lego autem, *quæ non essent*, id est, quæ parte; ait enim Neronis principatu inventum variare unitatem crustis, vel sectis fragmentis, coloris diversi inserendo maculas, quæ parte illæ non essent nativæ. Tres alii, *maculas non esse in crustis.* Illud, ut purpura distingueretur Sinnadicus, male Gonsalvus excepit ad Petronium. Vide Ob-servat. iii. 11. Gronov.

Ut oratus esset] Ovatum intelligo, maculis notatum ovata figura ductis. Dalec.

Sinnadicus] Sinnada Asiæ nrbs, supra v. 29. Ex ea Sinnadicum marmor celeberrimum. Vide Strab. lib. xii. *Idem.*

CAP. II. *Honos imaginum.*

Statuarum capita permulantur] Exemplilia illa fuisse discimus ex Suetonio in Tiberio, c. 22. ex I. mpridio in Commodio et aliis. *Idem.*

Pinacothecas] Pinacothecæ armaria in quibus tabulæ pictæ, ælaturum argentum, stragulæ vestes, signa, et alia domus ornamenta reponerantur: Græcis phascoli, cistæ, rhisci, κοῖλοι. Alex. ab Alex. v. 24. *Idem.*

Ceromula] Κομιστήρια locum ubi athletæ pulvere conspergebantur, ut prehendi firmius possent; alii ἐλαϊοθήσια malunt, ubi cæra oleo diluta ungebantur. *Idem.*

Vultus Epicuri per cubicula gestant] De hoc more eleganter more suo Ca-

sauib. ad Sueton. p. 69. *Idem*.

Circumferunt secum] Atulis insculptos, hoc fausti ominis sibi generique suo existimantes. Alex. ab Alex. ii. 19. qui pro cubicula, pocula videtur legisse. *Idem*.

Disponebantur armariis] Hæc etiam scribit Polybius, qui et armaria, *αὐτάρδια*, id est, *ædiculas* vocat, quo nomine et Suetonius usus est. *Idem*.

Imagines] Imagines ææ non integri et totius corporis fuerunt, membris et lineamentis omnibus confirmatæ, sed oris simulacrum tantum effingentes humerorum tenus. Turn. xxvi. 3. *Idem*.

Quæ comitarentur gentilitia] Præeuntibus et canentibus tubis id fiebat. Propertius: 'Tibia funesta tristior illa tuba.' *Idem*: 'Nec mea tunc longa spatietur imagine pompa, Nec tuba sit fati vana querela mei.' Victorinus ix. 14. *Idem*.

Stemmata] Stemmata intelligo in quacumque imagine, ejus qui expressus fuerat, prænominis, nominis, cognominis appellationem: honorum quos gessisset titulos: et progeniei gradum ac ordinem in tritavis, abavis, proavis, &c. Sic autem dicta fuerunt, quod earum rerum inscriptio ac monumentum ornaretur coronis circumpectis, ut fit etiam hodie. *Idem*.

Animorum ingentium imagines erant] Fuit quando putavi legendum esse non *animorum ingentium*, sed *majorum gentium*, ex Livio, qui ait, senatum divisum fuisse in 'majores' et 'minores gentes'; nam et codex antiquus *gentium* habet, non *ingentium*: nunc magis placet legatur *alienarum gentium*, quia sequitur confestim, 'exprobrantibus tectis cotidie imbellem dominum intrare in alienum triumphum.' *Pintian*.

Aliæ foris et circa limina animorum ingentium imagines erant, affixis] *Pintianus* *majorum gentium* vel *alienarum gentium* conjectat. Ex vestigiis Chiffet. *minorum gentium* notat et impro-

bat Dalecampius. Acad. Men. Gnd. *amicorum gentium erant imagines*. Voss. *aminorum gentium imagines erat*. Lege, *domitarum gentium imagines erant, affixis hostium spoliis*. Notus mos et passim celebratus. Livius lib. x. 'Quorum domos spoliis hostium affixis insignes inter alias feceritis.' lib. xxiii. 'Qui spolia ex hoste fixa domi habent.' lib. xxxviii. 'Et cætera spolia ejus urbis ante currum laturus et fixurus in postibus suis.' Suetonius in Nerone: 'Domus priscorum ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatæ.' Venuste autem dicit ante domos visas *domitarum gentium imagines*, in ipsis illis spoliis, quæ domitis victisque detracta erant, quæ domitarum symbola et argumenta erant. Sic xxxvii. 2. quasi ad Magnum Pompeium: 'Nonne illa similior tui est imago, quam Pirenæi jugis imposuisti?' Sequitur in Voss. *quæ nec emptori refrigere liceret; non refringere*. Illud sibi *Pintianus*, cum *refringere* hic interpretatur esse 'revellere' ad cap. 4. hujus libri. *Refringere* est revellere vel detrachere in sublimi fixum, ut 'refigere æra.' *Cicero* Famil. xii. 1. 'Cujus æra refrigere debebamus, ejus etiam chirographa defendimus.' L. xxii. π. 1. D. Quod vi aut clam. 'Si ad januam tabulas fixeris, et ego eas, priusquam tibi denuntiavi, refixerō.' *Virgil*. 'fixit leges pretio atque refixit.' *Men*. *refrigere*. Gronov.

Affixis hostium spoliis] Eo respexit *Virgil*. *Æneid*. iv. 'spolia illa tuis pendencia tectis.' *Dalec*.

Cum Scipionis Africani transisset atrium] *Hermolaus* scripserat esse codices, in quibus *Africani*, non *Pomponiani*, scriptum sit. Sed Voss. Gnd. Acad. Men. ut et Jo. Andreas, *Scipionis Pomponiani*: deinde Voss. *Salutitonis*. *Men*. et Gud. *Salutitonis*, quemadmodum idem Andreas. *Locus* insanabiliter depravatus, clamat *Pintianus*. Possis accipere *Pomponium*

quendam adoptatum a Cornelio illo, 'cui ad opprobrium vitæ Salutioni cognomen erat,' teste Suetonio Julio cap. 59. Cæterum ibi quoque scripti quidam *Salutoni* et *Salutioni*. Plinius VII. 12. 'Ejusdem familiæ Scipioni post eum cognomen Salutio nimitus dedit.' Acad. hic quoque *Saluicio*. Men. et Gud. *Saluitto*: omnesque nomen. Coniciebam, *Ejusdem familiæ Scipioni post cognomen Salpito nimitus dedit*. A salpittis sive alapis, quibus os mimi præbebant. Glossæ: *Salpitta*, ῥάπισμα. Arnobius lib. VII. 'Mimis Dii gaudent, &c. delectantur, ut res est, stupidorum capitibus rasis, salpictarum sonitu atque plansu, factis et dictis turpibus, fascinorum ingentium rubore.' Quod meo judicio recte interpretatur Scaliger ad Catalecta: nec potest aliter accipi, quicquid tergiversentur. Nam 'tubarum sonitus' patienter auditur, sed quis earum plansus? At hic optime convenit alapis; ut apud Ovid. Met. II. 'modo pectora præbet Virginea plaudenda manu.' Nam spectatorum plausum intelligere prohibent omnia, quæ præcedunt et sequuntur, ad eos, qui se dant spectandos, non ad spectantes, pertinentia. *Salapitta* autem et *salpitta* idem, ut 'solpuga,' et 'solipuga.' Videtur factum ex ἀλαπάζειν. Glossæ iterum: *Alapatur*, ἀλαπάζει, ἡλάπακται, ἀλαπακτὸς, ἀλαπακτῇ, *salapicta*, *salapitta*, *salpicta* et *salpitta*. Sic Ovidius 'Sticte' facit caniculæ nomen, et Latinis hujusmodi 'offensa,' 'intrita,' 'missa,' 'remissa.' Multis autem e Græcia in Latium transeuntibus præponi a fronte illam literam, multis A in I mutari notum est. Unde nomen handquaquam indignum mimo provenit, 'Salpitto' a 'salpitta,' ut ab 'alca,' 'aleo,' a 'præda,' 'prædo.' Gronov.

Salutionis] Prædivitis hominis, cuius testamento factus hæres Scipio fuerat, ea lege, ut Salutionis cogno-

men acciperet. Quendam ex Scipionibus Salutionem cognominatum fuisse, quod Salutioni mimo corporis figura simillimus esset, auctor scribit VII. 12. Julius Cæsar, ad eludendas vaticinationes, quibus ferebatur nomen Scipionum in Hispania fælix ac invictum esse, cum in ea res gereret, despectatissimum quendam ex gente Corneliorum secum habuit in castris, cui ob opprobrium vitæ Salutionis cognomen erat. Sueton. in Julio cap. 59. *Dalec*.

(*Hoc enim ei fuerat cognomen*) *Africanorum dedecora notam irrepentem*] Nesciunt Mss. pronomen *ei*; nescit vocem *notam*; sed Vossian. *Africanorum dedecori inrepente Scipionum nomini*. Menap. Gud. et Acad. *Africanorum dedecore irrepente*. Lege: *vidissetque adoptione testamentaria Salpitionis (hoc enim fuerat cognomen Africanorum dedecori) inrepentes Scipionum nomini*; nisi malis, *Salpittones*. Gronov.

Siquidem non solum ex auro argenteo] In vetusto codice verbum *solum* non legitur; et mox paulo illis, non illi. Pintian.

Quorum immortales animæ in iisdem locis ibi loquuntur] Vacat τὸ ibi; sic enim Voss. *quorum immortales animæ in locis iisdem loquuntur*. Tres alii, *anime et in hiisdem locis ibi loquuntur*. Gronov.

Non nominibus tantum septingentorum illustrium, sed etiam aliquo modo imaginibus] Voss. *insertis voluminibus suorum fecunditatum septingentorum illustrium aliquo modo imaginibus*. Voluit voluminum suorum fecunditati. Men. et Gud. *et insertis in voluminibus non tantum sept.* Acad. *et insertis in voluminibus et nominibus non t. sept.* Idem.

Inventione muneris etiam Diis invidiosus] Melius in eod. *inventor muneris etiam Diis invidiosi*. Pintian.

Inventione muneris etiam Diis invidiosus] Ab Hermolao, cum dedisset

Andreas, *inventioni muneris etiam Diis invidiosis*. Voss. *inventor numquis etiam Diis invidiosi*. Scribe muneris, ut et Pintianus. Gnd. et Acad. *inventores quin etiam Diis invidiosi*; ut et Men. nisi quod *invidiose*. Gronov.

Ut præsentes esse ubique et claudi possent] Voss. *ubique cludi possent*. Lege, *ubique et videri possent*. Men. Gnd. Acad. *ut præsentes esse ubique credi possint*. Idem.

CAP. III. *Quando primum clypei imaginum publice, et quando in domibus positi, et de picturæ initiis, et monochromato, et primis pictoribus, et antiquitate picturarum in Italia.*

Monochromato] Vet. *monochromaton*. Dalec.

Si liberorum turba parvis imaginibus ceu nidum aliquem sobolis] Voss. *subolis*, et *liberam*. Ut et mox, 'Majorum quidem nostrum.' Pintianus etiam *liberum*. Gronov.

Martio exemplo] Fortassis, *Homeric*, ut Iliad. Z. Sic et Hesiodus ἀσπίδι, Æschyl. in Tragedia, ἐπὶ τῇ Θήβῃ, Euripides in Phœnissis, Mitalerius.

Continebantur imagines, unde et nomen habuere clypeorum] Oratoribus et eloquentia claris cum imagine eorum sculpta tributos quoque fuisse clypeos, Tacitus sub finem lib. II. Ann. ostendit his verbis: 'Cum censeretur (decerneretur Germanico mortuo) clypeus auro et magnitudine insignis, inter auctores eloquentiæ, adsernit Tiberius solitum paremque cæteris dicaturum,' &c. Dalec.

Unde et nomen, &c.] Quasi *glypeorum*, ἀπὸ τοῦ γλύφειν, quod imaginibus cælati ac sculpti essent. Idem.

A cluendo] Id est, pugnando. Inde fit clypeare, armare, et tanquam clypeo tegere, ut et galeare. Pacuvius in Hermione apud Nonium: 'Curruum liquit, chlamyde astu contorta clypeat brachium.' Servius putat ἀπὸ τοῦ κλέπτειν, quod tegeant et celarent corpus, clypeos dictos. Idem.

Secumque in castris tulere] Voss. *venere*. Forte *rexere*, aut *tenuere*. Gronov.

Invenit Q. Martius] Lucio prænomen fuit, non Quinto. Itaque jure ignorat Vossianus τὸ Q. Idem.

Græci autem alii Sicyone, alii apud Corinthios repertam] Lege: *Græci autem alii Sicyone, alii apud Corinthios repertam summis umbra hominis lineis circumducta, &c.* Hic videmus linearem picturam eam dici, quæ ad hominem exprimendum, non solam ejus umbram lineis circumscribit et determinat, quod primi picturæ inventores faciebant, sed quæ intus etiam lineas spargens, lineamenta corporea effingit. Salmas. p. 5. b.

Monochromaton] Μονόγραμμα alii vocant, ab unica et eadem semper linearum specie; quo modo Epicurus de Nat. Deorum lib. II. 'monogrammos Deos' vocat, eosdem semper, qui nec iræ mutantur, nec lætitiæ; quamvis tennis et decolores apud Lucilium Nonius exponat hoc versu: 'Vix vivo homini ac monogrammo.' Dalec.

Cleanthe Corinthio] Strabo lib. VIII. In Alphæoniæ Dianæ templo Cleanthis et Aregontis picturæ visuntur, hominum Corinthiorum. Alterius quidem Trojæ excidium, et Minervæ ortus: alterius Dianæ in cunis deportatio, opera plurimum laudata. Idem.

Primus invenit eas colorare, &c.] Nimirum simplicissimus color conveniebat rudimentis artis; quandoquidem absolutissimi etiam artifices, Apelles et ejus ætatis alii, non nisi quatuor coloribus pinxisse leguntur. Gelen.

Lanurii] In templo Junonis Sospitæ, quam illic colebant capite caprina pelle tecto, qualis ejus imago signata est in quodam Romano denario, additis his literis. I. S. M. R. id est, Juno Sospita, vel, ut est apud Festum, Sispita, Magna Regina. Ejus præterea simulacrum hastatum et sentatum cum repandis calceis fuisse

tradit Cicero de Nat. Deor. Ursinus 258.

Pontius legatus Caii principis eas tollere conatus est] In scripto codice, *C. Princeps eas tollere conatus est*; cætera redundant. *Pintian.*

Pontius legatus Caii principis eas tollere conatus est] Hunc quoque legatum principis a Plinio hic adhibitum Vossianus negat. Sic enim ibi: *ut virgo ne minis quidem templi concussæ gatus princeps tollere eas.* Vides unde legatus iste primum natus sit. Quem ut habuerunt, nomen etiam ei fuit imponendum: ergo repetitis quibusdam literis vocis *concussæ* addiderunt *Pontius*. Hic autem, cum legati personam sustineret, non poterat dici *princeps*, sed *principis*. Hic quoque nomine destinandus erat, nempe *Caii*. Et hi modesti tamen, præut alii, *ut virgo nominis quidem taciti pontius legatus princeps*; sic enim Gudianus, Menap. Acad. et ex alio ad marginem notatur, quamquam *nominis* unde ortum sit, vides, nempe ex *ne minis* pro *ne ruinis*. At tu Plinium scripsisse puta: *Similiter Lanuvii, ubi Atalante et Helena cominus pictæ sunt nudæ ab eodem artifice, utraque excellentissima forma, sed altera ut virgo, ne ruina quidem templi concussæ. Cujus princeps tollere eas conatus est, libidine uccensus, si tectorii natura permisisset.* Sic et *Pintianus. Gronov.*

Durant et Cære] Ea urbs est Hetruriæ, olim Agylla a Pelasgis cultoribus vocitata. *Gelen.*

CAP. IV. *De pictoribus Romanis, et quando primum dignitas picturæ, et qui victorios suas pictura proposuerunt, et quando externis picturis dignitas Romæ.*

Fabii clarissimæ gentis] *Fabia* clarissima gens, in apographo nostro. *Pintian.*

Ædem Salutis pinxit] Quam C. Junius Bubulcus dedicaverat. *Dalce.*

Cohæredis Augusto dati] Ex quadrante. Sueton. in Julio. *Idem.*

A M. Valerio Max. Messala] Anno Urbis 490. M. Valerius Maximus et M. Otacilius Crassus consules creati adversus Hieronem, et Pænos missi, fœliciter res gesserunt, multis oppidis Mediterraneis aut receptis, aut expugnatis. In ea expeditione Messala capta, Valerius Messala cognominatus est. Macrobius Saturnal. lib. 1. *Idem.*

Qui princeps tabulam picturæ prælii] Vossianus: *Dignatio autem præcipua Romæ increvit (ut existimo) a M. Valerio Maximo Messalla: princeps tabulam pictam prælii, &c.* Tres alii quoque τῷ qui carent: sed aliter nugantur exhibendo, *existimo valerio maximo consule cum messalla princeps.* Eodem modo reticetur pronomen in illo Taciti Ann. xi. 6. 'Meminisset C. Asinii et Messallæ, ac recentiorum Arruntii et Æsernini: ad summa profectos incorrupta vita et facundia.' Ubi frustra subjecerant, 'prosectorum.' Adde infra xxxv. 14. *Gronov.*

Fecit hoc quidem L. Scipio] Voss. *Fecit hoc idem et Lycipio.* Gud. Men. Acad. *Fecit hoc quidem et L. Scipio.* Mox Voss. *tradunt* haud immerito quando filius ejus illo; sine τῷ iratum et in præpositione, quæ etiam abest Academico, Men. Gud. nti in iisdem, quando, non quoniam. Scribe: *Fecit hoc idem et L. Scipio, tabulamque victoriæ suæ Asiaticæ in Capitolio posuit: idque ægre tulisse fratrem Africanum tradunt, haud immerito, quando filius ejus illo prælio captus fuerat.* Voluit idem *Pintianus. Idem.*

Ludis Claudii Pulchri] Elephantos primum iis ludis pugnasse Fenestella tradidit viii. 7. Meminit et scenæ hujus pictæ Valerius Max. ii. 5. *Dal.*

Rex Attalus VI. millia sestertium emisset Aristidis tabulam Liberum patrem continentem] Acad. nam cum prædam vendendam distraxisset et XVI. libris emisset Aristides patrem liberum tabulam et pretium miratus. Gud. nam

cum in præda vendendas distraxisset et XVI. libris emisset Aristides tabulam liberum patrem pretium miratus. Menap. nam cum in præda vendenda distraxisset et XVI. libris emisset aristides liberum patrem tabulam precium. Ubi sedecim libris, pro sedecim talentis, scriptum arbitrabatur Budæus, quum et ipse sic in suis invenisset. Cæterum hoc quoque specimen, quid in Plinio sibi licere voluerint. Voss. in præda vendenda rex atalia XVI. emisset tabulam Aristides liberum patrem pretio miratus. Dictat certe, denarium sex millibus. At eadem de re VII. 38. 'Aristidis Thebani pictoris unam tabulam centum talentis rex Attalus licitatus est.' Ubi si valere altera summa debet, scribendum, 'unam tabulam talento licitatus est.' Quod si verius pretium est centum talenta, (nam et hoc capite infra ubi de operibus ejusdem Thebani agit, 'qua in arte valuit ita, ut Attalus rex unam tabulam ejus centum talentis emisse tradatur') hic, denarium sexcentis millibus reponendum, ut secum Plinius concordet. Nam talentum sine alia descriptione, et talentum Atticum, sex millia denarium vel drachmum, Varrone, Plinio, Verrio Flacco, Servio testibus, viginti quatuor sestertia Seneca et Prisciano: decem talenta, denarium vel drachmum sexaginta millia, sestertia ducenta quadraginta: centum talenta, denarium drachmumve sexcenta millia, sestertium quater et vices. Vult præterea liber optimus: tabulam Aristidæ Liberum Patrem; sine τῷ continentem, quod et alii nostri tres aspernantur et liber Pintiani. Dicitur enim per epexegetin, quam vulgo appositionem vocant: Liber Pater tabula Aristidæ. Sic xxxv. 11. 'Eodem tempore fuit et Cydias, cujus tabulam Argonautas H-S. cxliv. Hortensius orator mercatus est.' Pretio quoque forsitan retinendum, ut legas: Numque cum

in præda vendenda rex Attalus denarium sex millium (sive malis, sexcentorum millium) emisset tabulam Aristidæ Liberum Patrem pretio, miratus suspicatusque aliquid in ea virtutis, quod ipse nesciret, &c. Gronov.

Ille Crassi oratoris lepos] Cicero de Orat. lib. II. Quintilianus tamen VI. 4. a Caio Julio id factum narrat. Illum enim obstrepenti Helvio, ac sæpius instanti qualem se tandem ostensurus esset, digito monstrasse imaginem Galli pictam in scuto Mariano Cimbrico, cui tunc Helvius simillimus visus est. Dalec.

Agentis sub Veteribus] Sub veteribus fori tabulatis, porticibus, ambulationibus, agentis jure, et productos testes interrogantis. Partem fori eam aiunt fuisse, in qua qui pecuniam fœnori dabant, accipiebantve, consistebant et versabantur. Tabernas veteres legimus apud Plautum, in quibus mensarii, sive mensularii, sive collybiæ, sive argentarii, argentariam permutationem, negotiaque majora exercebant. Eæ fuerunt in vico Thusco vicinæ templo Vortumni, casæ Romuli, ædibus Ciceronis. Quidam exponunt, sub veteribus, nostris; nam et vetera fuerunt, et nova. Id.

Quanti cum existimaret] Voss. æstimaret. Recte omnino, taxaret. Tres item alii, estimaret. Gronov.

A Cyzicenis H-S. XII. M.] Voss. a Cyzicenis XIII. hoc est, denarium tribus millibus, quod et Chisletianus firmat; nam Acad. XIII. libris, ut et Gndianus et Menapius. Idem.

Paulo ante cum reficerentur] In vetusto exemplari, non reficerentur, sed refringerentur; recte: hoc est, cum fures refringere attentassent. Utitur hoc verbo Plinius in hac significatione 'revellendi,' præsentī etiam libro, cap. 2. 'Quæ nec emptori refringere liceret.' Pintian.

Aristippum] Quidam Cyrenæum philosophum hunc esse putant, quem

‘regium canem’ vocavit Diogenes, et de quo Horat. ‘Omnis Aristippum decuit color.’ Quod si ita sit, multa de eo Laërtius, multa Victorius VIII. 18. *Dalec.*

CAP. V. *Ratio pingendi, de pigmentis.*

Atque umbras] Pictorum hæc vocabula: opacitas quæ atro colore efficitur, umbra; claritas, quæ candido colore præstatur, lumen. Illuminant pictores, cum argumento quod depingunt addunt lumen, ut clarior pictura eluceat et emineat. Cicero in Bruto: ‘Eaque non tam in verbis pingendis habent pondus, quam in illuminandis sententiis.’ Turnebus XXVI. 12. *Idem.*

Tonon] Luminis intentionem, et splendidiorem fulgorem. *Idem.*

CAP. VI. *De coloribus nativis et factitiis.*

Indicum, purpurissum] Ut Indicum spuma est innatans cortinis, in quibus glastum coquitur pannis tingendis, sic purpurissimum spuma est collecta effervescente purpura, cum ex ea tinctura conficitur. Loco purpurissi pictores nunc utuntur lacca mixta cum cæruleo. *Idem.*

Præterea e vilioribus ochra] Legendum: *Præterea e vilioribus ochra usta, rubrica: cerussa, sandyx, scyricum: sandarachæ: atramentum.* Ochra quidem nativa prorsus est, quod aperte Victorius testatur: verum ex ea fit rubricæ genus, ut ex cerussa sandyx et scyricum. *Idem.*

Sinopsis inventa est] Rubricam Sinopicam *μίλτον Σινωπικὴν* vocat Diosc. et Theophr. lib. *περὶ λίθων.* *Idem.*

In Cappudocia] Unde purgata Sinopen defertur. Diosc. *Idem.*

Pretium optimæ in libras XIII. denarii] Voss. *Pretium optimæ XII.* hoc est, denarii duo. Gud. Men. Acad. *pretium optime XII. d. Gronov.*

Denarii] Vocem hanc supervacuam puto, additam a quodam qui sibi notam X interpretaretur. *Dalec.*

Pressior] Coloris adstricti et obscu-

ri magis. *Dalec.*

Rubricæ genus in ea voluere intelligi quidam secundæ auctoritatis] Lege: *Rubricæ genus in ea voluere maxime intelligi. Quidam secundæ auctoritatis, palmam enim Lemniæ dabant. Mino proxima hæc est, multum antiquis celebrata cum insula in qua nascitur, nec nisi signatam venundabatur. Unde et sphragidem appellavere. Vide Salmas. pag. 1156. a.*

Signata] Effigie capræ. Diosc. imagine Dianæ. Galen. Quoniam rubra effoderetur, Dioscorides hominum sermonibus credidit hircinum sanguinem admisceri. *Dalec.*

Utilissima Ægyptia et Africana] Lege: *Utilissima Ægyptia et Africana, quoniam maxime sorbentur picturis. Nascitur autem et in ferrariis metallis. Fit ex ochra exusta in ollis novis luto circumlitis.* Salmas. pag. 1156. b.

Quoniam maxime sorbentur. Picturis autem apta nascitur et in ferrariis officinis ochra, &c.] Verbum picturis, cum minore litera scriptum, præcedentibus annecte, et detrahe verbum *apta.* Reliqua sic scribe: *Nascitur autem et in ferrariis metallis ochra, ex ea fit exusta rubrica, ex antiquo codice, adstipulante etiam Diosc. v. Puto vero ordinem esse vitium legendumque: Ex ea fit exusta rubrica; vidit et hoc Hermolaus, utique quod attinet ad ochram. Pintian.*

Ex ea fit ochra, exusta rubrica in ollis] *Fit et rubrica ex ochra exusta in ollis novis, &c.* Sic lego assentiente Philandro comment. in Vitruv. VII. 7. Nam rubrica fit ex ochra usta testibus, Diosc. v. 112. et Theophr. *περὶ λίθων.* *Dalec.*

Græciensis] Græciense pro Græco usurpavit etiam Gellius XIX. 10. ut et Græcanicum XXXIV. 9. *Idem.*

Parætônion nomen loci habet ex Ægypto] Oppido Alexandriæ vicino, quod et Ammoniam dixerunt. Vide quod adnotatum est XXXIII. 5. PhariDEM terram videtur appellare The-

ophrastus de lapidibus. *Idem.*

Pretium optimo in pondo sex X.] Quis fecerit, quæro; sed non male fecit, si bene intelligatur; nam Andreas dederat *sex librarum*; ut advocat Budæus de Asse, lib. III. monetque in Mss. esse, *in pondo CXI. denarii*: in uno vetustissimo sic: *in pondo CXI. et denarii* verbum additum fuisse lectoris manu et C loco deleti scriptum. Satis curiose. Et in meis quidem tribus juxta invenio, *in pondo CXI. den.* sed hos neque vetustissimos neque optimos vocare amsim. At cui soli titulus uterque congruit, is longe aliter; nempe *in pondo VI. XI.* hoc est, *in pondo sex denarius unus.* Puta, in libras obolos; nam denarius habet sex obolos; sed obolus Atticus nummus est, non Romanus; assibus autem vel sestertiis id pretium definire molestum erat futurum, quum sestertius faceret obolum et dimidium ejus; obolus autem asses binos et binos trientes. Ideo sic loqui maluit. Cæterum ridenda socordia nescio cujus, qui editionis Stoerianæ margini adlevit Budæum hic legi velle, *in pondo XVI. talentis.* Nimirum ad hunc locum retulit, quæ Budæus habet ad verba Plinii de Libero patre Aristidis. Gronov.

Nimiam pinguitudinem] Densitatem, lævitatem. Theophr. de lapidib. *Dal. Eundem usum habet]* Sanguinis sistendi. *Idem.*

Tactusiccat] Aluminoso gustu. Diosc. *Idem.*

In Theodoti fundo inventa Smyrnæ] Cretam vividem Theodotion Vitruv. appellat. VII. 7. non cerussam. *Idem.*

Usta casu reperta] Idem fere Theophrast. lib. περὶ λίθων, de ochra in rubricam mutata incendio tabernæ. *Idem.*

Pretium ejus in libras æris quinque] Voss. in libras XVI. qui sunt denarii sex. Gud. Men. Acad. pretium ejus in libra XVI. d. ut et Budæi codices. Gronov.

Pura] Τὰ πύα, suppurationes. Lego obscura: quæ non patent oculis; quæ in calva sub cute latent osse vulnerato. *Dalec.*

Sed inde non pervehuntur ad nos] Et inde nunc pervehuntur ad nos, in apographo nostro, quam recte non statuerim. *Pintian.*

Sandaracha] Ad finem capitis ultimi libri superioris. Sandaracha ea non fit, sed in metallis aureis et argenteis gignitur. *Dalec.*

Fit et adulterina ex cerussa] Sandyceum Dioscorides vocat, non sandaracham: Ægineta et sandycem et syriacum. *Idem.*

Quamquam animadverto Virgilium] Judicium Plinii doctis non placet. Quamvis enim pecoris Virgilius in eo versu neminerit herbis vescentis, non propterea tamen sandycis color ad herbam referendus est, nec magis quam muricis in carmine adjuncto: 'Ipse sed in pratis aries jam suave rubenti Murice, jam croceo mutabit vellera luto.' Est ergo sandyx coloris non herbæ nomen. *Idem.*

Atramentum quoque inter factitios crit] Atramentum tribus modis pictores clarissimi faciunt: primum quidem ex fuligine olei nucum nsti; deinde ex ebore cremato; tertio, quod est præstantissimum, ex ossibus Persicorum ustis. *Idem.*

Aut enim salsuginis modo emanat] Melanteriam, quæ atramentum metallicum et nativum est, duplicem significat: alteram raram, levem, et mollem, lanugini aut salsugini similem, teste Agricola lib. IV. de fossilibus; alteram glebosam, duram, et olidam, et, ut inquit Diosc. terrenam. Eam, quæ sulphurei coloris est, cæteris omnibus præfert Diosc. quoniam efflorescere super ea solet velut sulphureus quidam pulvis gustu misyos. *Idem.*

Carbones infectos effoderent] Carbores cum cineribus nsti cadaveris in urnam coniectos. *Idem.*

Quod elephantinum vocant] Vocavit, non vocant, in scripto codice, et duo ultima verba demenda. *Pintian.*

Fit et e tedis ligno combusto] In eod. *Fit et in ligno tedis combusto;* ut forte legendum sit, *Fit et ilignis tedis combustis.* Idem.

Mira in hoc sepiarum natura] Septentrionales populi nigro sepiæ, addito tantillo aluminis atramenti loco, scribunt, nec incommode. *Dalec.*

Librarium gummi, tectorium glutino admisto] Voss. *comme.* Lege: *Omne autem atramentum sole perficitur, librarium gumme, tectorium glutino admixto;* hic enim est ablativus a 'gummis.' *Gronov.*

Hysgino maxime inficitur] Hysginum nunc tinctura est e cocco prius, deinde e purpura Tyria, supra ix. 41. nunc tinctura e rubia cocci loco, et purpura, vel purpuræ loco, hysgino. *Vitruvius* vii. 14. Est autem hysginum hoc arbuscula, quam xvi. 18. vaccinium *Plinius* appellat, et xxi. 26. falso hyacinthum exponit, quia hyacinthum Græcorum Latini quidam vaccinium interpretarentur. *Vulgus Magaleb* vocat. Ex hujus arbusculæ nigro fructu succus exprimitur ad purpuream tincturam aptissimus. *Virgilius* scilicet ideo 'vaccinia nigra' dixit: et interpres *Nicaudri*, φυτόν εἶναι ξανθὸν τῷ χρώματι (nam tale lignum est) καὶ μέλαν (talis est fructus) πρὸς ἰοβαφεῖν ἐπιτήδειον. *Dalec.*

Rubiamque cogitur sorbere] Rubiaque cogitur sordere, in V. C. *Pintian.*

Cæruleum sublinunt] Hodie pictores cæruleo sublinunt, deinde laccam inducunt. *Dalec.*

Ex India venit] Indicum nihil aliud esse, quam pigmentum confectum in *Guzarate* ex *Indico* glasto, *Garcias* ab *Horto* ii. 26. *Anil* Turcæ vocant, *Indi Galii*, perique *Nil.* *Dioscorides* fabulose, ut pleraque alia, inquit, pigmentum hoc sponte nasci in arundinibus Indicis, ὅσον ἐκβρασµα, veluti

spumosum ac ebulliens quoddam ejec-tamentum. *Idem.*

Qui adulterant, vero Indico stercora columbina] Legend. *Qui adulterant, vero Indico tinguunt stercora columbina, aut cretam Selinusiam vel annulariam vitro inficiunt.* *Creta Selinusia* vel annularia vitro infecta Indicum imitabatur, ejus color *κυανοειδής.* *Salmas.* p. 255. a.

Annulariam] Eam argentariam vocat posthac cap. 17. hujus libri. *Dalec.*

Et dum fumat, odorem maris olet] Dele verbum *olet*, ex eod. præcessit enim paulo ante verbum *reddit.* *Pintian.*

Rigores et impetus sedat] Inflammationes et tumores rumpit: purgat et reprimit ulcera. *Diosc.* *Dalec.*

Armenia mittit] Armenium *Trallianus* et secuti medici, tam Græci quam Arabes, observarunt, æque valenter ac cæruleum, veratrumque nigrum, melancholicum humorem vacuare. *Idem.*

Optimumque est, quod maxime turet, communicato colore cum cæruleo] Lege: *Optimusque est, qui maxime vicinus est communicato colore cum cæruleo.* *Vide Salmas.* p. 1153. a.

Et quod Chrysocollam luteam mentitur, seu parum multa sint menducia ejus] Detrahe verbum *luteam*, et adde verbum dicta: *ceu parum multa dicta sint menduciu ejus.* *Pintian.*

Fit et ex creta viridi] Ejus cretæ viridis, quæ colore et viribus est multum infra *chrysocollam*, *Agric.* de *Nat. Fossil.* lib. ii. *Dalec.*

CAP. VII. Qui colores non inducantur, et quibus coloribus antiqui pinxerunt, et quando primum gladiatorum pugnae propositæ sunt.

Pinxerunt] Ms. *pinxerint.* *Idem.*

Pugnae p. sunt] Ms. *pugnae et picturae propositæ sunt.* *Idem.*

Quæ inurantur] *Encaustice* pingendi ratio fit aut ceris, aut coloribus, aut metallis igne liquescentibus; ce-

ris, ut in navium pictura, cum scalp-
tæ variis figuris tabulæ, cera diversis
etiam coloribus picta oblinebantur;
coloribus, ut in figlinis, Italicis præ-
cipue, ac operibus, Opimiano vitro,
quod *Email* vocant, depictis; metal-
lis, ut in genere artificii quod *Damas-
quiner* appellant. Pertinent et ad
encausticæ imagines in ebore ferro
candenti delineatæ, postea carbone
insperso nigrescentes. *Idem*.

Ex albis melino, ex silaceis Attico,
§c.] Si album melinum, non ex eo
nomen habere potnit color *μήλως*,
qui lutens est. Vide Salmas. pag.
256. b.

Limum] Indicum. *Dalec*.

Saniem] Cinnabari. *Idem*.

Rerum non animi pretiis excubatur
Legendum puto, *res non manupreciis*
æstimabantur. Pintian.

Investivit pictura, ut constat] Scri-
bendum, ut arbitror, *inusta*, non *ut*
constat; ut præsentī capite paulo an-
te: 'Ad eas picturas quæ inurantur.'
Idem.

Publicas porticus investivit purpura
Sic Hermolaus e codice veteri (nec
aliter tres nostri) cum esset occupavit.
Sed ille toties optimus inventus Voss.
porticus ecuravit; puto *decoravit*, ut
sequenti cap. 'Digna loca picturis
condecoravit.' xxxvi. 5. 'Agrippæ
Panthenm decoravit Diogenes Athe-
niensis.' Gronov.

Summus animus in pictura] Genero-
sa magnificentia, primariis viris ac
excellentibus digna cura et liberali-
tas. *Dalec*.

CAP. VIII. *De ætate picturæ, operum*
et artificum indicatura, nobilitates
CCCV.

*Tam multas post Olympiadas cele-
brando pictores, quam statuarios auc-
tores*] In scripto codice non auctores
legitur, sed *actore ut has*: scribo, ac
toreutus: præterea alio ordine lego
hæc verba, *multas post Olympiadas*
celebrando tam pictores quam statuarios
ac toreutus; aut si vis, ut ordo non

mutetur, deme illud *quam*. Pintian.

Celebrando pictores quam statuarios
auctores] Qui sunt isti auctores statu-
arii? Voss. *statuarios actore ut has*
primunque. Lege sine dubio, *quam*
statuarios ac toreutus. Quos alibi
'cælatores' vocat, et artem illorum
'torenticen.' Cap. x. 'Primusque
artem toreuticæ apernisse atque de-
monstrasse merito judicatur.' In auc-
toribus librorum xxxiii. et xxxiv.
Menæchmus, 'qui de toreutice scrip-
sit.' Et nota 'torenmata.' Sic in-
venit, sic expedivit hunc locum et
Pintianus; sed τὸ tam, in quo ille
collocando laborat, quatuor nostri
non agnoscunt. Et certe Plinii mens
illud repndiat, quemadmodum (quæ
altera Pintiani conjectura est) τὸ
quam demi non patitur. Miratur e-
nim fuisse qui scriberent, nobiles
statnarios et toreutas clarnisse ali-
quot Olympiadibus antequam picto-
res, et hos cœpisse demum nosci
Olympiade nonagesima, quum con-
stet Phidian, &c. Gronov.

Clypeumque Athenis ab eo pictum
Acad. Men. Gud. *Olympiumque Jo-
vem Athenis ab eo pictum*. Voss. *Oly-
peumque Athenis*. Manus secunda
fecit *clypeumque*. Et hic meo pericu-
lo scribe: *Olympiumque Athenis ab eo*
pictum. Quæris quis sit iste Olym-
pius? Pericles. xxxiv. 8. 'Et O-
lympium Periclem dignum cognomi-
ne.' Iterumque: 'Periclis Olympii
vernula hic fuit.' Diodorus Siculus
lib. xii. Ταῦτα δὲ βραδίως συνετέλεσε
διὰ τὴν δεινότητα τοῦ λόγου· δι' ἣν αἰτίαν
ὠνομάσθη Ὀλύμπιος. lib. xiii. Περι-
κλῆς ὁ Περικλέους τοῦ προσαγορευθέντος
κατὰ τὴν δύναμιν Ὀλυμπίου. Forte,
κατὰ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν Ὀλυμπίου.
Hermogenes in partitionibus: εἴτα
μέντοι οὐδὲ καινά· καὶ γὰρ καὶ Περικλῆς
Ὀλύμπιος ἐκλήθη. Et lib. i. de inven-
tione: Ἦνέχθη σκηπτὸς ἐπὶ τὴν Περι-
κλέους εἰκόνα, καὶ συμβουλεύει τις μηκέτι
αὐτὸν Ὀλύμπιον καλεῖν. Valerius Max-
imus v. 10. 'Non siue causa igitur

tanti roboris animus ad Olympii cognomen ascendit.' Sic præclare Christop. Colerus, ejecto vocabulo Jovis, quod hic quoque imperiti obtruserant. Gronov.

Panæum fratrem ejus, qui clypeum intus pinxit et in ægide Minervæ] Voss. Panenum ejus fratrem, quid clipeum intus pinxit elide minervæ. Absunt et in: neque his opus est. Scribe, *Panæum ejus fratrem qui et clypeum intus pinxit Elide Minervæ.* Sic vocatur Pausaniæ xxxvi. 23. 'Elide ædes est Minervæ, in qua frater Phidiæ Panæus tectorium induxit lacte et croco subactum.' Sic Pintiani, Men. Acad. Voss. Vulgo etiam adleverunt præpositionem. Gud. etiam Academicusque et Menap. *pinxit Elide.* Hermolaus male, *in ægide.* Gronov.

Colotes] Ejus meminit Pausanias lib. v. Mensam ille fecit apud Eleos, super qua victoribus coronæ deponuntur. Dalec.

Eosque qui monochromata pinxerint, (quorum ætas non traditur) aliquanto ante fuisse] Legend. *Eosque qui monochromata pinxerunt, quorum ætas non traditur aliquanto ante fuisse, Hygie-monem, Diniam, Charmadam qui primus in pictura marem sæmina discrevit, Eumarum etiam Atheniensem.* Salmas. p. 50.

Catagrapha] Λινὸν κατάγραφον, Catullo in passere, varie depictum. Athenæo lib. ii. Τῶν βοσκᾶδων καλουμένων, ὁ μὲν ἄρῃην κατάγραφος. Turneb. xxv. 22. Dalec.

Barbarorum Datim, Artaphernem] Vide Æmilium Probum in vita Miltiadis, ac Trogum Pompeium lib. ii. et Herod. lib. vi. cui Datis dux Darii Medus natione fuit, Artaphernes autem Darii nepos ex fratre Artapherne. Pintian.

Barbarorum Datim, Artaphernem] Lege, *Datim Artaphernemque;* nam τὸ que hausit sequens quin; continenter enim hæc optimus liber sine dis-

tinctione capitum. Gronov.

CAP. IX. *Primum picturæ certamen, et qui primi penicillo pinxerunt.*

Pythiis] Ludis Apollinaribus, celebrari solitis in Pythonis serpentis memoriam, quem adhuc puer Apollo sagittis suis occidit. Strabo lib. ix. Dalec.

Polygnotus Thasius] Polygnotus, quod apud Plutarchum in Cimone scripsit Melanthius poëta: Αἰσίου γὰρ δαπάνυσι θεῶν ναὸς ἀγορὰν τε Κεκροπίαν κόσμῳ ἡμιθέων ἀρεταῖς. *Deorum templa forumque Athenis ornavit sumptu suo heroum imaginibus.* Idem in varia porticum dum Troadas pingeret, Elpinices uxoris, ac sororis Cimonis, parum pudicæ, cum qua stupri commercium habuerat, faciem pro Lao-dicea expressit. Idem.

Porticum] Porticus ea prius vocata fuit Παισιανᾶκτηριος, deinde Ποικίλη, cum eam suis picturis ornasset Polygnotus, qui in ea Marathonium pugnam adversus Persas et Medos feliciter commissam duce Miltiade repræsentavit. In ea porticu Zeno docuit: inde Stoici Philosophi dicti. Eam porticum a Chrysippo fulciri vulgo aiebant. Pers. Sat. iii. 'Quæque docet sapiens brachchatis illita Medis Porticus.' Idem.

Aglaophon] Athenæus lib. x. pag. 264. vs. 16. scribit, Alcibiadem tabulas duas pictas ab Aglaophonte in publico posuisse. In altera Pythias et Olympias ipsam coronabant; in altera super Nemeæ sedentis genibus Alcibiades fuit pulchriori facie, quam vel mulierem deceret. Idem.

Apollodorus Atheniensis] Σκιαγραφία, quam et σκηνογραφίαν quidam vocant, is excellit, pileum rectum gestare solitus, tanquam picturam primus in libertatem asservisset. De illius operibus jactatum est: μωμῆσται τις μᾶλλον, ἢ μιμῆσται. Pictores, cum σκιαγραφία, id est, umbris lineisque tantum constante pictura, quicquam designant, σκαριφεύειν etiam dicuntur.

Rhodig. xi. 6. *Idem.*

Neque ante cum tabula ullius ostenditur, quæ teneat oculos] Mirum hoc, cum opera Phidiæ supra tanti fecerit. *Idem.*

In palliorum tesseriis intextum nomen] Mss. *insertum.* Sed quis æquis auribus in Plinio accipiet, in ostentatione ostentavit? Conjicio: *Opes quoque tantas adquisivit, ut in ostentationem eorum Olympiæ aureis literis in palliorum tesseriis insertum nomen suum gestaret.* Tesseras intelligo notas et titulos, quibus dominus noscitur: ut nunc quoque in sudariis, mucciniis, indusiis, mappis, et hujusmodi lino, primis literis nomina possidentium acn et alio colore pinguntur. Rem confirmat quod legimus apud Fl. Vopiscum in Carino: 'Matris tunicam dedit mimæ, lacernam patris mimo: et recte, si aviæ pallio aurato atque purpurato pro symrate tragædus uteretur. Inscriptum est adhuc in choralæ pallio Tyrianthino (quo ille velut spolio nobilitatis exsultat) Messallæ nomen et uxoris.' Ubi neque hiatus nec vitium agnosco in illis, *et recte si aviæ:* quamvis Salmasius, dcesse nonnulla suspicatus, sine ope melioris et integrioris exemplaris ea emendari posse desperet. Neque enim hæc, inquit, satis capio, ut concepta sunt, nec cohæret oratio; nam quæ illa *avia?* aut quare non *recte uteretur pallio aurato et purpurato* tragædus? Symrata et pallia tragædorum aurata et purpurata fuisse quis nescit aut quis negat? &c. Sic ille. At hæc indigna tanto viro dubitatio ex re quamvis levi exstitit; nempe quia non vidit particulam *si ἀντὶ τῆς* quam a Flavio poni: ut apud Catullum car. xiv. 'Nam, si luxerit, ad libræriorum Curram scriui.' Hoc ergo Vopiscus: Matris tunicam largitus est mimæ, patris lacernam mimo. Jure ille atque merito; nam et aviæ pallium dederat tragædo. Sic debuit, ut similis foret sibi, nec secum dis-

conveniret; cum tragædus pallio aviæ, nepotis ejusdem dono, pro symmate in scena uteretur. Nihil aliud significat, quam, ut matris tunicam mimæ, patris lacernam mimo, sic aviæ pallium tragædo donasse; sed variat et acnit sermonem lepide *ἐπειρωεύων.* Malles forte, *aviæ palla aurata atque purpurata;* nam palla tragædorum: et ita forent quatuor diversa vestium nomina. Exstant nummi Judaici cum imagine legislatoris: in quibus circa lævum humerum quasi in fimbria scriptum est *משמ.* Viri docti torquatum interpretantur, et inscriptionem torqui additam. Nisi monetæ signum est, nomen, ubi commodissime visum, legi jubentis, potius videatur pars vestis replicata, aut *κατάβλημα* plagulave ab summo humero ad imos talos utrumque decurrens. Certe forensia longa et honorata magistratum hujus urbis, quibus pro tribunali et in pompis utuntur, in parte quæ proxime sinistram axillam ante et post propendet, solido argento grandibus literis notatum ostendunt LEYDEN. Item viatorum Academicæ colobia in oris, quæ replicata ante pectus descendunt, ornantur hoc argento literato: ACAD. LVGD. BAT. Et multis municipiis passim mos pallia apparitorum, lictorum, statorum similiter nomine suo insignire. Zenxidis quoque literas auro solido et nuciæ potius fuisse quam intextas aut acupietas crediderim: hoc enim potius congruit ostentatori pecunioso. Neque (ut ad Plinium revertamur) hinc abhorrere 'tessera' vocabulum Justinus docet lib. iii. 'Ut non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseras insculptis suis et patrum nominibus dextro brachio deligarent: ut si omnes adversum prælium consumpsisset, et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent.' Polyænus in eadem re Strateg. lib. i. *ἵνα δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων*

ἐν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναίρεσει γνωρίζονται ἕκαστος, ἐπὶ τὰς σκυταλίδας τοῦνομα γραψάντων. Hesychii verbis diceret pinákion píðinon épigeγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ καὶ πατρὸς, in v. Χαλκοῦν, etsi de alia re hic loquatur. Justinus igitur quoque licet tabellas indicet, facile tamen hinc colligas quodvis pittacinum, massulam, laciniam, limbum, denique quamcumque materiam, cui nomen possit incidi, inscribi, addi, atque adeo ipsam partem vestis, quæ nomen aut notas tales continet, 'tesseram' vel 'titulum' recte dici. Confert nescio quid illud Ovidii Met. II. 'Permulcetque comas, chlamydemque, ut pendeat apte, Collocat, ut limbus totumque appareat annum.' Hæc olim scripseram. Sed magis, opinor, satisfacient curioso lectori (quamquam ab his non dissentiant) nuper erudite ac copiose in hunc locum congesta a Cl. Viro Carolo Datio ad Vitas Pictorum Antiquorum: qui gustus effecit, ut universum opus tanto vehementius acriusque desiderent homines elegantes. Gronov.

Pinxisse mores videtur] Picturas illas ἥθικὰς appellant. Rhod. XXIX. 24. in quibus excelluit Aristides Thebanus, cap. proximo sequenti. Dal.

Magnificus est Jupiter, &c.] Verior lectio, *magni factus est Jupiter*. Quid si neutro modo legatur, sed *magnis suffragiis est Jupiter?* ut capite sequente: 'Ergo magnis suffragiis superatus a Timanthe Sami,' &c. Pintian.

Hercules infans Dracones strangu-lans] Plantus in Amphitr. 'Devolant angues jubati deorsum in impluvium dno Maximi: continuo extollunt ambo capita.' Et paulo post: 'Postquam conspexit angues ille alter puer, Citus e cunis exilit, facit recta in angues impetum; Alterum altera eos manu prehendit perniciter.' Dal.

Grandior in capitibus articulisque] Id quoque reprehensum est in Eu-

phranore Isthmio infra cap. II. Iulius libri. Idem.

Agrigentinis] Crotoniatis, Cicero de Invent. lib. II. Idem.

CAP. X. *De avibus per picturam deceptis: et quid difficillimum in pictura.*

Timanthes] De hoc mox proximo capite. Idem.

Androcycles] Androcycles pinxit Thebanorum victoriam duce Charone equestri prælio ad Plataeas. Plutarch. in Pelopida. Inter omnia ejus opera maxime laudatos fuisse pisces, quos circa Scyllam pinxit, auctor est idem Sympos. IV. 2. pinxisse vero tam ingeniose, quod esu piscium maxime delectaretur. Idem.

Zeuxide traditur] Ridentem obiisse Zeuxidem cum vetulam a se pictam aspiceret, tradunt. Apud Festum hi versus extant cita'i ex vetere quodam Poëta: 'Num quid modi facturus risu denique? Nisi pictor fieri vult qui risu mortuus est.' Idem.

Eadem ingenuitate processit] Puto superfluere duo verba *processit*, et conjunctionem *et*; aliquanto autem post, *volebat namque, debebat namque*, in exemplari antiquo. Pintian.

Iratus operi] Seneca Controv. X. 5. narrat uvæ deletas a Zeuxide, servatumque puerum ut meliorem, quamvis non ita similem. Dalec.

Helena est] Eam picturam scortum vocatam fuisse, τὴν ἑράϊραν, quod ad eam spectandam neminem Zenxis admitteret, qui certam pecuniæ summam non persolvisset, Ælianus scribit Var. Hist. IV. 12. Nicostratum pictorem eam tabulam cum stupore aspexisse, refert idem auctor Var. Hist. XIV. 47. Scitu vero dignum quod scribit Valer. Max. X. 7. Zeuxin expectandum non putasse quid de eo opere sensuri homines essent, sed protinus hos versus ex Iliadis Γ. adjecisse: Οὐ νέμεσις, Τρώας καὶ ἑυκνήμιδας Ἀχαιοὺς τοιγ' δ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν· Αἰνῶς

ἀθανάτης θεῆς εἰς ᾧπα ἔοικεν. *Dalec.*

Argutias vultus] Huc pertinet quod Melicus Simonides dixit, *ζωγραφίαν εἶναι ποίησιν σιωπῶσαν καὶ σιγῶσαν ποίησιν δὲ ζωγραφίαν λαλοῦσαν καὶ φθεγγομένην. Victor. xxii. 24. Idem.*

Extrema corporum facere] Polycle- tus eleganter et argute dicere sole- bat, molestissimum opus esse cum ad ungues pervenisset, nempe maximam difficultatem obijci cum summa ope- ri imponenda est, ut ad unguem quod factum est perpoliatur, ne quid hiet, asperiusve protuberet ac emineat. Ars enim cum ab informi rudimento et atypoto incipiat, particulatim for- mam addit, perfectoque et absoluto opere manum addit, sed labore max- imo, quamobrem *χαλεπώτατον ἐστὶν ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι πηλὸς γένηται. Hadr. Jun. iv. 18. Idem.*

Navarchum thoracatum] Classis præ- fectum. Quidam legunt *Nearchum*, tyrannum, qui Zenonem philosophum et torqueri et necari jussit. *Valer. iii. 3. Diog. Laërt. in Zenone. Near- chi ducis Atheniensis meminit Thu- cydides. Quidam Nicarchum legunt memoratum a Xenophonte. Idem.*

Philiscum] Philiscum Abydenum memorat Xenophon Rerum Græc. lib. vii. missum ab Ariobarzae in- genti pecunia, ut Thebanos ac Lace- dæmonios ad pacem hortaretur. Phi- liscum tragædum auctor nominat in- fra hoc ipso capite. *Ælianus Hist. ix. 12. Alcæum et Philiscum Epi- cureos Roma pulsos fuisse tradit. Quidam Philiscum fuisse volunt nu- num e triginta tyrannis, quos Athe- niensibus Lysander imposuit. Phi- lisci meminit et Ælianus Hist. xiv. 11. Alexandro præcepta dantis, quem hic significari puto. Idem.*

Hoplitides: alter in certamine, &c.] Commodiorem lectionem putamus Hoplitæ duo, quam Hoplitides. Pint. Hoplitides] Lege Hoplitæ. Nempe qui armati currebant, quod fiebat in Olympicis et aliis sacris certamini-

bus. Turn.

Abrodietum se appellando] Mollem, delicatum, lantum. Idem Ælian. Hist. ix. 11. refert eum purpurea veste usum fuisse, caput aurea corona re- dimire solitum, scipionem gestare aureis claviculis circumdatum, cal- ceorumque ansas lignis aureis ob- stringere, ut non immerito se *ἀβροδί- αιον* cognominaret. *Dalec.*

Aliisq; verbis principem artis] Ver- sus ii sunt apud Athenæum pag. 269. l. 7. *Ἀβροδῖαιτος ἀνὴρ ἀρετὴν τε σέβων τὰδ' ἔγραψε Παρθάσιος κλεινῆς πατρίδος ἐξ Ἐφέσου. Οὐδὲ πατρὸς λαβόμεν Εὐή- νορος, ὅς γ' ἀνέφυσε Γνήσιον, Ἑλλήνων πρῶτα φέροντα τέχνης. Ac rursus: Καὶ μὲν ἄπιστα κλύουσι λέγω νῦν. Φημὶ γὰρ ἤδη Τέχνης εὐρῆσθαι τέρματα τῆς- δε σαφὴ Χειρὸς ὑφ' ἡμετέρας' ἀνυπέρβλη- τος δὲ πέπληγεν Οὖρος' ἀμώμητον δ' οὐδὲν ἔγεντο βοροῖς. Idem.*

Ejus enim est Iphigenia] *Valer. viii. 11. Quintil. lib. ii. Idem.*

Cum tristitiæ omnem imaginem con- sumpsisset] *Voss. et tristitiæ. Quod omnino requirit oratio: Cum mæstos pinxisset omnes, præcipue patrum, et tristitiæ omnem imaginem consumpsis- set, patris ipsius vultum velavit. Gro- nov.*

Patris ipsius vultum velavit] Pictor, quamvis id ejus industriæ tribuatur, ac posteritas in eam partem sit in- terpretata, Euripidis ingenium secu- tus, ita fecisse videtur: *Ἐμπαλιν στρέ- ψας κάρα, Δάκρυα προῆγεν, ὀμμάτων προ- θὲς πέπλον. Dalec.*

Aristidem] Athenæus l. xiiii. scri- bit, Aristidem, Pausaniam, Nicopha- nem pictores, dictos *πορνογράφους*, quod scorta et meretrices venuste pingerent. Alius fuit Aristides Ni- comachi frater et discipulus, memo- ratus infra hoc capite. *Idem.*

Qui erat Sicyonius] Id est quod scribit Plutarchus in Arato, Sicyone floruisse gloriam et elegantiam picto- riæ artis, quoniam illic tantum splen- dorem inviolatum retineret. *Quam-*

ohrem Apellem eo se contulisse in mercedemque talentum solvisse, ut cum pictoribus in ea civitate consuetudinem haberet, simulque et in artis et in existimationis societatem veniret. Aratum præterea Melanthi et Pamphili tabulas emere solitum, quas ob artis præstantiam nobiles Ptolemæo regi donaret. *Idem.*

Tria facta sunt, Ionicum] Ionia Græcorum fuit colonia in Asiam deducta: Athenæ autem caput erant veræ Helladis, in qua est et Sicyon, altera post Athenas picturæ patria: unde mox generibus ipsis cognomina sunt facta, Atticum, Sicyonium, et Ionicum, olim Asiaticum appellatum. *Gelen.*

Cognatio] *τὴν φρατρίαν* innuit, sodalitatem, sodalitiū, tribum, contubernium, conventiculum, curiam, ἀπὸ τῶν κοινῶν φρεάτων. Atheniensis populus divisus erat in duodecim tribus. Harum singulæ in tres φρατρίδας, sive curias, aut cognationes. *Dalec.*

Ad Phliuntem] Cujus magistratu ac ductu ad Phliuntem commissum id prælium sit, aut quo seculo, non reperio. Suspiciantur quidam Pericle res gerente id accidisse, cum Sicyoniis ad Nemeam prælio fuis ac fugatis trophæum erexit. Est autem Sicyoni Phlius contermina. Quidam id accidisse putant Lacedæmoniis a Nicia superatis ad Pylum, et a Cleone postea in Sphacteria captis. Atheniensis certe ejus felicitatis illustrandæ causa æneam imaginem victoriæ in arce dedicaverunt, auctore Pansania lib. iv. Alii conjectantur id evenisse cum Timotheus, Laonicam populatus, classem Lacedæmonum in fugam vertit. Alii cum Iphicrates superatas Lacedæmonum copias disjecit, et fugam arripere coëgit. Invenio quidem apud Thucydidem sub finem libri quinti, Argivos Phliasium agrum vastantes, exceptos insidiis a Phliasiis et exulibus

suis: eoque conflictu desideratos circiter octoginta: tum etiam eodem tempore Athenienses, qui in Pylo erant, Lacedæmoniis prædæ multum eripuisse, quod huic loco recte convenit. Cæterum magis placet hic significari prælium ad Phliuntem cum Pellenæis commissum victoribus Phliasiis magna hostium clade, a Xenophonte descriptum libro vii. *Re- rum Græcarum. Idem.*

Pamphili pictura est cognatio et prælium ad Phliuntem] A Scholiaste sunt *pictura est*, ignorata Vossiano: et verba Plinii præcedentia facile id probant. Dixerat enim: 'Eupompus (docuit) Pamphilum Apellis præceptorem. Est Eupompi victor certamine gymnico palmam tenens, &c. Pamphili cognatio.' *Gronov.*

Victoria Atheniensium] Victoriam ἄπτερον significari puto, nempe alis destitutam, cujus meminit Pausanias in Atticis. Sic autem fingeant Athenienses, quasi ab eorum dominatu nunquam recessura aut evolutura esset: quemadmodum alii Fortunam compedibus vinctam, ut semper apud se propitiam detinerent, veluti captivam. *Dalec.*

Ulyxes in rate] Ulyssis tandem misertus Jupiter, per Mercurium Calypsoni imperavit eum ut dimitteret. Confecta igitur rate, mari se iterum is commisit. Id videlicet est quod Pamphilus pinxit. *Idem.*

Quam mercedem et Apelles et Melanthius ei dedere] Vossianus pronomen ei non agnoscit. Scribe, *quam mercedem ei Apelles et Melanthus dedere.* *Gronov.*

Ante omnia diagraphicen] In vetusto exemplari, *omnia antigraphicen docerentur*. Scribo, *omnia ante graphicen docerentur*, postposita præpositione, ut mos est Plinio. *Pint.* *Ante omnia diagraphicen, &c.*] Ut ea voce rudimenta picturæ intelligamus; neque enim omnes pueri in absolutos artifices evadebant. Est autem δια-

γραφῆ, unde *Diagraphice* deducitur, tabella buxea, in qua pueri scribere vel pingere meditabantur, subinde errata emendantes, quod Græci διαγραφειν vocant: et *digrammata* proprie dicuntur descriptiones Mathematicæ, deformationes Architectonicæ. Cæterum buxus ad id potissimum electa est propter materiæ lævorem, simulque densitatem, quod minime colores biberet, nec lineas fluidas redderet. *Gelen.*

Ut pueri ingenui ante omnia diagraphicen] Sic Gelenius, cum esset ab Hermolao: *Graphicen, id est, picturam in buxo, pro: antigraphicen, id est, picturam in ludo.* Men. Acad. Gud. *ingenui omnia antigrapha.* Voss. *ingenui omnia antigraphice.* Lege: *ut pueri ingenui omnia ante graphicen, hoc est, picturam, in buxo docerentur.* *Omnia ante, est, ante omnia, ut Suetonius Domitiano cap. 9. 'ærarium apud,' Tacitus 'viam Miseni propter,' et similia, de quibus Observ. III. 19. diximus.* Cæterum hujus loci corrupta lectione et distinctione decepti Lexicis insernerunt: Διαγραφῆ, *pictura in buxo.* Plinius. Idem sensit Pintianus. *Gronov.*

Semiramis ex ancilla] Eam vernæ regii ancillam ac concubinam Ninus ipsius forma captus amavit, et stupri consuetudine obstrictus sic dilexit, ut nihil petenti denegaret. Itaque cum poscenti concessisset, ut in suo solio jus sedens diceret, ejusque jussis omnes parerent, regio imperio ac potestate cultuque illa prodiit, et cum quædam levia imperanti obtemperarent omnes, satellitibus et stipatoribus regis edicit, ut eum comprehendant, vinciant, interficiant. Ita ex diurno diuturnum principatum adeptæ est. Muretus *Variar. vi. 17. Dalec.*

Semiramis ex ancilla adipiscens regnum] Voss. *Scm. ex ancilla regnum apiscens.* Probe et antique. Tacitus Ann. III. 'Apiscendi illicitos honores aut

pellendi claros viros.' Ann. IV. 'Palam compositus pudor, intus summa apiscendi libido.' Et, 'qui id flaminium apisceretur.' Ann. VI. 'Nihil abnuentem, dum dominationis apisceretur.' *Gronov.*

Apelles eousque Olympiade CXII. in pictura procectus, ut plura solus prope quam cæteri omnes contulerit] In scripto codice, *Apelles Cous Olympiade CXII. pictura plura solus propinavit quam cæteri omnes contulit*: cætera redundant. Scribi autem posset non *propinavit*, sed *prope in aris*, ut loqui alias Plinius consuevit. *Pintian. Apelles, eousque Olympiade CXII. in pictura procectus, &c.*] Patria Colophonius, Ephesus habitus, quod ea civitate donatus fuisset, quamvis Coum fuisse multi prodiderint: Pamphili Amphipolitæ discipulus. Rhod. XIII. 38. *Dalec.*

Quod manum ille de tabula nesciret tollere] Voss. *non sciret.* *Gronov.*

Quanto quid a quo distare] Voss. *quanto quid a quoque distare deberet.* *Idem.*

Tabulam magnæ amplitudinis] Voss. Gud. Acad. *amplæ magnitudinis.* *Id.*

Aride ante a nobis spectatam, spatiosiore amplitudine nihil aliud continentem] In apographo nostro, *aride a nobis spectatam ante spatiosè nihil aliud continentem quam lineas*: cætera redundant. Scribendum puto: *aride a nobis spectatam, tanto spatio nihil aliud continentem quam lineas.* *Pintian.*

Nihil aliud continentem quam lineas visum effugientes] Voss. *quam in lineas.* Voluit, *quam III. lineas*; sive, *tres lineas.* Sed non hactenus solum laborat locus; sic enim Voss. *Consumptam eam priore incendio Cæsaris domus in palatio audi spectatam nobis ante spatiosè nihil aliud continentem.* Interposuerunt *constat*, et *spatiosiore amplitudine.* Sed videntur debuisse redde: *Consumptam eam priore incendio Cæsareæ domus in Palatio audio, spectatam olim, tanto spatio nihil aliud con-*

tinentem quam tres lineas. Incendii Palatinae domus meminit Suetonius Octav. 57. 'In restitutionem Palatinae domus incendio assumptæ.' Quod sive prius sive posterius fuit, ætatem Plinii antecessit. *Tanto spatio et* Pintianus. Gronov.

Ansæ] Vittarum et fasciarum, quibus crepidæ ligantur, in ansam curvatas plicaturas: vincula quibus adstringuntur. Dalec.

Nam, ut diximus, ab alio pingi se vetuit edicto] Edebatur antea, vetuit inveterato edicto. Sustulit τὸ inveterato Gelenius. Sed et corrigendum *vetuerat*; sic enim Vossianus: *nam, ut diximus, ab alio pingi se vetuerat edicto.* Gronov.

Rideri eum dicens a pueris qui colores tererent] Megabyzo id ab Apelle dictum fuisse, non Alexandro, narrant Plutarchus in libello de adulatoris et amici discrimine, Ælianus Hist. II. 2. Politianns Miscell. c. 48. Dalec.

Alexander ei honorem clarissimo præbuit exemplo] Voss. *quamquam Alexander honorem et clarissimo perhibuit exemplo.* Lege honorem ei. XIX. 4. 'Quam sit difficile verborum honorem tam parvis perhibere.' XXI. 1. 'Obsto nt rebus præcipuis honos in primis perhibeatur.' XXI. 6. 'Magnam auctoritatem huic animali perhibet Nigidius.' Gronov.

Campaspe] Pancastam vocat Ælianus Hist. XII. 34. Dalec.

Tum pari captum amore sensisset] Alexander conspectis captivis multis et corporis magnitudine et forma præstantibus, Περσίδες, inquit, εἶσιν ὀμμάτων ἀλγηδόνες. Victor. II. 5. Id.

Anadyomenen] Venerem ἀναδυομένην Apellis pictam, Venerem Cnidiam Praxitelis sculptam fuisse ad exemplar Phrynes κλαυσιγέλωτος, sive σηστοῦ, cum in Eleusiniorum pangyri spectante universa Græcia nudasset corpus, et in mare soluta coma descendisset, scribit Athenæus pag. 292. vs. 29. Verba Rhodig. XIV. 15.

Delph. et Var. Clus.

sunt hæc: 'Postea Phrynen miramur, non Hyperidis actione, quanquam admirabili, sed conspectu corporis, quod illa speciosissimum aliqui, deducta nudaverat tunica, periculo liberatam: interposito mox decreto, ne quis misericordiæ captandæ gratia epilosis uteretur. Hæc vero est, de qua Propertius ita canit: 'Nec, quæ deletas potuit componere Thebas, Phryne, tam multis facta beata viris.' Ejus statum fuisse apud Delphos anream scribit Libanius. Commeminit in præceptis sanitatis etiam Plutarchus, eam dicere solitam prodens, ubi jam consenuisset, ac flaccida toto foret corpore, τὴν τρύγα πλείονος πωλεῖν διὰ τὴν δόξαν, id est, pluris fecem vendere ex opinione, quam de ipsa concepissent homines. Hanc denique dixere Græci lecythium habere in malis: quod exponens Suidas, velut in sinu plane servans Græcorum omnia, ad faciei retulit tumorem: credo, quia sit lecythus protuberans vas: etiamsi de corporis habitu, hoc est a parvitate, Olpem piscatorem nuncupatum, conjectant Græcorum nonnulli; quoniam Olpe lecythium indicet. Ego ad formæ elegantiam referendum contenderim. Ut illam intelligamus naturali specie præsignem, accersitam commendationem, et peregrinas haud magnopere nugas conquisivisse: quando lecythium Plinii Cæciliæ testimonio, et Marci Tullii in Epistolis ad Atticum, pro orationis etiam splendore, ac excussa in scribendo cura novius accipi. Erat enim oleo dicatum vas lecythus, sed et unguentis quoque, unde et Lecythophorus puer Polluci. Verum et Trochaicum dimetrum catalecticum, quod Euripidion dicunt, etiam Lecythium vocatur, vel ex Aristophanis scommate, vel trochaici bombi ratione, quem exhibet lecythium quoque.' Hactenus Rhodiginus, qui loco citato paulo post: 'Scribit,' inquit, 'Apollodorus Phrynes fuisse

Plinius.

16 R

duas; alteram quarum Clausigelota cognominarunt; alteram vero Sarpedion. Clausigelos verbum apud Xenophontem est libro rerum Græcarum septimo, πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν, id est, *præsentes autem universos tunc sane sonantior habebat risus*. Herodicus celebratam Rhetoribus Phrynen σησδόν, id est, *seslum* vocitatum, tradit, quod attaminaret despoliaretque adennutes. Σῆθειν attaminare est. Quam avarior quispiam subblandiens diceret, Aphrodisium Praxitelis es; at tu, inquit Phryne, Amor Phidiæ. Demum libet lucubrationi huic, quam videmur, ducente atilo, in fœminas declamasse, quas tamen alibi summis celebrare laudibus, non expavimus, inserere breve quiddam ex Græcorum sanctuariis, non bonas lace-rando, sed a malo malas deterrendo: Θεσαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. Θηρῶν ἀπάντων ἀγριωτέρα κακὴ γυνή. Θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνή, κακὰ τρία. Thesaurus est malorum mulier mala. Feris omnibus inimitior mulier mala. Mare, ignis, mulier, mala tria.' Hactenus Rhodiginus. Anadyomenes meminit Pausanias in Corinthiacis. *Idem.*

Quanti licitaretur opera effecta] Voss. *liceret*, nam et venditor *licere* dicitur. Suetonius Calig. 38. 'Monitum a Caio præconem, ne prætorium virum crebro capitis motu nutantem sibi præteriret, nec licendi finem factum.' Martialis vi. 66. 'Vendebat modo præco Gellianus. Parvo cum pretio diu liceret.' Sic etiam codex Pintiani. *Gronov.*

Pinxit et Antigoni regis imaginem] Apud Coos eam fuisse Strabo auctor est libro decimoquarto. *Dalec.*

Tantumque eam partem e facie ostendit] Apographum nostrum, *Lanumque ea parte, &c.* lego *linum*, non *lanum*, hoc est, *obliquum*. Pintian.

Venerem excuntem e mari divus Augustus] Ut generis parentem. Pro ea

Cois remissa tributum 100. talenta. Strabo lib. xiv. *Dalec.*

Cois] De hac Ovidius: 'Si nunquam Venerem Cois pinxisset Apelles, Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.'

Pinxit et Alexandrum Magnum] De ea pictura dicere Apelles consueverat, duos esse Alexandros, alterum Philippi ἀνίκητον, alterum Apellis ἀμίμητον. Plutarch. de Fort. Alexand. Orat. ii. *Idem.*

Sed legentes meminerint omnia ea quatuor coloribus facta, &c.] Aliter in scripto codice: *Sed legentes meminerint omnia ea constare quatuor coloribus. Tabula in nummo aureo mensuram accepit, non numero.* Sed utroque modo legatur, dubito an hæc verba Plinii sint: et si Plinii sunt, an aliunde in hunc locum librariorum incuria commearint: locum in medio relinquo. *Pintian.*

Megabyzi sacerdotis] Μεγαβύζους olim vocabant Dianæ Ephesiæ sacerdotes. Id ex Hesychio et Appiano Bell. Civil. lib. v. discimus. Xenophon lib. v. 'Ἀναβάσεως, μεγαβύζων, τὸν τῆς Ἀρτέμιδος Ἐφεσίας νεωκόρον interpretatur, æditum. Vide cap. 11. quod proxime sequitur, μεγαλοβύζους Strabo vocat lib. xiv. eosque eunuchos fuisse scribit. Quod et ostendit Heracliti Epistola ad Hermodorum apud Politianum, castrari ac execari Megabyzum solitum, ne Deæ virgini vir sacrificaret, dicens. Locus est Miscellan. c. 15. ubi hanc ejus pompam describit luculenter Xenophon Ephesius. In ea ferebantur sacra, faces, canistra, suffimenta; ducebantur canes, equi, &c. *Dalec.*

Ad bellum festinantem et ei galeam poscenti] Voss. *festinantem, galeamque poscenti armigerum porrigentem*. Pintianus τὰ et ei demenda notat jussu veteris libri. *Gronov.*

Miranant ejus Abronem] Abron Argivus quidam vitæ perditissimæ, solutissimæ, luxuriosissimæ; unde pro-

verbum *Abronis vita*, apud Erasmum ex Xenodoto. *Πάναβρον* Sardanapalum olim vocarunt, ob effeminatam molliitiam, de quo multa Rhod. ix. 11. *Dalcc.*

Menandrum] Quidam legendum volunt *Minoëm*, quem in Caria primum regnasse Strabo auctor est lib. xiv. Alii *Idrica* legunt, quem Hecatomni filium fuisse et Mausoli fratrem idem tradit. Alii vero legendum censent, *Minoëm et Idrice reges Cariae Rhodii*. Invenio et apud eundem auctorem lib. xi. Menandrum quendam natione Græcum, multas in India provincias subegisse, et victorias suas longius protulisse, quam Alexandrum. Menander Atheniensium dux et Niciae collega Thucydidi celebratur lib. vi. *Idem.*

Ancæum] Vel Tegeatem, Lycurgi filium, Argonautam; vel Samium Neptuno genitum, etiam Argonautam, ab apro in vinca occisum, de quo proverbium: 'Multa cadunt inter calicem supremaque labra.' *Idem.*

Belli imaginem] Eam picturam videtur Maro his versibus expressisse: 'Claudentur belli portæ: furor impius intus Sæva sedens super arma, et centum vinctus ahenis Post tergum nodis, fremet horridus ore cruento.' Turnebus Advers. x. 11. *Idem.*

Pinxit et Heroa nudum] Voss. *herounudum*. An *Hero anum*, Leandri amores, anili specie, in qua scilicet pristinæ formæ reliquiæ apparerent. Nisi tamen, *Hero nudam*. Acad. et Gud. *Hero et leandrum ad quam picturam*. Men. *Hero et leandrum ad quam picturam*. Gronov.

Quod iudicium ad mutas quadrupedes] Scribendum potius, *quo iudicio ad mutas quadrupedes*. Pintian.

Apellis tantum equo adhinnivere] De equa id Valerius viii. 11. tacito nomine pictoris, Ælianus Hist. ii. 3. *Dalec.*

Fecit et Neoptolemum] Neoptolemum intelligit, qui cum hasta et cly-

peo Alexandrum secutus, post ejus obitum Armeniam commovit, et aliquanto post commisso prælio, ab Eumene cum Cratero occisus est. Plutarchus in Enmene. Fuit et alius Neoptolemus Olympiadis pater, de quo Pansanias lib. i. *Idem.*

Archelaum] Vel physicum Anaxagoræ discipulum, Socratis præceptor-em, vel Macedoniæ regem. *Idem.*

Dianam sacrificantium virginum] Apud Homerum *παῖζουσῶν*, ludentium, Iliad. 2. et in Hymno Artemidis: apud Virgil. *Æneid.* i. *Mitalerius.*

Bronten, Astrapen, Ceraunobolon appellant] Hæc verba Græculi alicujus potius quam Plinii puto. *Pintian.*

Ceraunobolon appellant] Acad. *sera-neoptitan*. Gud. et Men. *ceraneoptitan*. Voss. *ceraunobolitan*. Forte, *Ceraunobolium*. *κεραυνοβόλλιον* nam hæc omnia delere, tanquam quæ sint Græculi alicujus, ut voluit Pintianus, incivile est. Gronov.

Et sensus omnes expressit, quos Græci vocant ethe] Voss. et Pintiani: *et sensus hominis expressit, quæ vocant gi ethe*. Lege: *et sensus humanos expressit, quæ vocant Græci ἤθη*. *Idem.*

Et Anapauomenen, propter fratris amorem morientem] Ultimum verbum non habetur in eodem: et paulo post *Amoniada*, non *Hemionida*. *Pintian.*

Et Anapauomenen propter amorem fratris morientem] Vox ultima ab explicatione est; nam nec in Voss. nec Acad. nec Gud. nec Men. conspicitur. Eleganter uno vocabulo et nomen tabulæ et rem expressit. Intel- ligit, opinor, Byblin amore Canni *ἀναπαυομένην τοῦ βίου*. Pintiani eodem verbo caruit codex. Gronov.

Patria ei Caunus] Ciliciæ civitas, insalubris ob æstum, et fructuum fugacium copiam. Vide Strab. lib. xiv. Livium lib. xlv. *Dalec.*

Paralum] Parali navis meminit Plutarchus in Lysandro. Sacram triremem vocat Demosthenes quarta Philippica. Ea Athenis publica fuit na-

vis, qua theori Delphos mittebantur, et in publicos conventus legati. *Idem.*

Hemionida] *Hermionida* triremem ab Hermione, civitate Laconia, vocatam memorat Thucydides. Rhodig. VIII. 9. *Idem.*

Ialysus] *Ialysum* hic non Rhodum significat, quam Homer. *Iliad.* E. nominavit, sed heroem Ochimi, Solis et Rhodii filii, gnatum, cujus mentionem facit Pindarus in Olympiis, Cicero de Nat. Deor. lib. III. Nam ex Rhodo Sol mares genuit Ceryphon, Actida, Macarea, *Τενάγην, Τριόπην*, Phaëtonem, *Εδκυιδίστην*, Ochimon, et feminam Cydippen. Ex Ochimo vero nati sunt Ialysus, Camirus, Lyndus. *Ælianus* septennium in eo pingendo consumptum scribit Hist. XII. 41. *Idem* Plutarchus in Demetrio. Hac pictura visa Apelles cum obstupuisse et obmutuisse, voce defectus, dixit tandem, inclytum quidem id opus esse, ingentemque laborem, sed deesse gratias, quibus picturæ suæ cælum attingerent. Plutarchus. *Idem.*

Huic picturæ quater colorem induxit subsidio injuriæ et vetustatis] *Hermolai* est. Voss. Gnd. Men. Acad. ut antea edebatur: *induxit contra subsidia injuriæ et vetustatis.* Novum hoc visum, qui *subsidium* ubique fere pro auxilio et adjumento poni meminerant. Sed Plinius *subsidia* potuit dicere, quo sensu Vegetius *subsessas*, quasi pro insidiis aut inopinata vi: vel pro vi atque impetu senioris temporis; nam *subsidia* sunt robur secundum et posterum, primam aciem excipiens et sustinens. Multi, qui principia constanter toleravere aut etiam impulere, postprincipiis cessere; vel, ut clarius dicam, qui primæ aciei hostili restiterant, aut etiam eam loco moverant, victi sunt a *subidiis*, postquam res ad triarios rediisset. Præsentem injuriam, omnibus custodiam præstantibus, recens tabula facile effugit; ab ætate vitium

non metuit; haud ita tuta ab secutura injuria, cum post longam diem securius habetur, ab secuturo situ: et hæc sunt *subsidia injuriæ et vetustatis.* Si tamen id durum cuiquam videatur, possumus scribere: *contra obsidia injuriæ et vetustatis.* Sic Columella VIII. 2. 'Dum tamen anus sedula vel puer adhibeatur custos vagantium, ne obsidiis hominum aut insidiosorum animalium diripiantur.' *Idem* IX. 7. 'Contra fallaciam lacerati, qui velut custos vestibuli prod-euntibus inhians apibus affert exitium, ea que pauciores intereunt, cum licet vitare pestis obsidia per aliud vadentibus effugium.' Sive *mavis volantibus*, ut est in Mss. Forte autem legendum *ejusque*, ut ad *τὸ pestis* referatur. Eodem libro cap. 9. 'Nisi curatoris obsidio protinus excepti sunt, diffugiunt.' Nec minoris elegantia *obsidio* apud Plantum, Ciceronem, Plinium. Iste *Asinar.* II. 2. 15. 'Hermi in obsidione linquet, inimicum animos auxerit.' Alter *Famil.* V. 6. 'Nec putant ei nummos deesse posse, qui ex obsidione fœneratores exemerit.' Tertius in *Paneg.* 'Nec mediocre pacis decus habebatur submota campis irruptio ferarum et obsidione quadam liberatus agrestium labor.' Gronov.

Ut quem pariter casus et ars pinxerit] Voss. *τὰ et ars* pro nothis habet. Quæ duo vocabula ambigo, utrum lateant in *τῷ pariter*, fueritque, *quem ars et casus*; an voluerit intelligi, scribendo, ut in membranis est: *ut quem pariter casus pinxerit*, scilicet, non ars aut artifex tantum. *Idem.*

Non judicabat se exprimere in eo spumam anhelantis posse] Dele verbum ultimum jussu Voss. Acad. Gnd. Men. quorum duo priores etiam, *se in eo exprimere.* *Idem.*

Hoc exemplo similis et Neulcem successus in spuma equi] Expende an sit veræ similior lectio: *Hoc exemplum simili et Neulces successu in spuma equi*,

ſc. Pintian.

Cum pingeret Poppyzonta retinentem equum. Canem ita Protogenes monstravit et fortuna] Hic quoque locus est habitus pessime. Acad. *retinente panetum ita protogenes*. Ut et Gnd. ac Menap. nisi quod *panecum*. Voss. *retinent pamecum ita protogenes*. Primum satis fuit dicere Plinio; *cum pingeret Poppyzonta*. Id nomen tabulæ, ut *Anadyomene* Apellis, Antiphili *Aposcopenon*, Aristidis *Anapanomene*. Satis intelligitur, cum appellatur *πομπύζων*, præsto ei equum fuisse; sunt enim *πομπύσματα κολακείαι* eis τοὺς ἀδαμάστους ἵππους, ut interpretantur Græci. Deinde scribe e vestigiis Mss. *Retinent Parii equum*. Quod est, personam *πομπύζοντος* periisse nescio quo casu; eam partem, quæ equus erat pictus, superesse apud istos. Parii, e colonia Pario. xxxiv. 8. 'In Pario colonia laudatur Hercules Isidori.' xxxvi. 5. 'Ejusdem et alter nudus in Pario colonia Propontidis, par Veneri Cnidia.' Stephanus: Πάριον, πόλις ἐν Ἑλλησπόντῳ, κληθεῖσα ἀπὸ Παρίου τοῦ Ἰασίωνος· τὸ ἔθνικὸν Πάριος· ὁ πολίτης Παριανός. Λέγονται καὶ Παριανεῖς. Noster hoc libro cap. 11. 'Polygnotti et Nicanoris et Arcesilai Pariorum.' Denique lego: *Ita Protogenes monstravit et fortunam*, quum alii artifices et doctores tantummodo artem monstrent. Præiit nimirum Nealci ad exprimendum fortuito conjectu coloris, quod ars se posse perficere desperabat. Omnem locum ex optimo sic lege: *Hoc exemplo ejus similis Nealcei successus in spuma equi similiter spongia impactu secutus dicitur, cum pingeret Poppyzonta. Retinent Parii equum. Ita Protogenes monstravit et fortunam*. Gronov.

Sed accitus a rege interrogatusque] Pro sed, in vetustis legitur nisi, quod idem est: πλὴν scilicet, ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ. Loquendi genus nec Ciceroni, Terentio, Plauto, Salustio infrequens. Vide Manutium adnot. in Salust. 70. *Dulce*.

Scire se illi cum Rhodiis bellum esse] Melior verborum ordo nostri exemplaris: *Scire se cum Rhodiis illi bellum esse*. Pintian.

Cytipper] Cydippe et Acontius noti sunt ex Ovidio. *Dulce*.

Tlepolemon] Bello Trojano a Sarpedone Jovis filio occisum. In manuscripto legitur *Triptolemam*. Idem.

Imaginem matris Aristotelis Philosophi] Phæstiadis, quæ ex Nicomacho Aristotelem gennit. Laërtius. *Idem*.

Et athletam et Antigonom regem et imaginem matris Aristotelis] Quia omnes aliæ certæ sunt et notæ personæ. *Alcetam* malim legere, illum Perdicæ fratrem. Dein Voss. *et Antigonom regem et matrem Aristotelis philosophi, qui ei suadebat, ut Alexandri Magni opera pingeret propter aternitatem rerum*. Nec video causam, cur ab hac lectione discesserint. Gronov.

Ac Pana] Maximæ venerationis Deum, ac in bellicis conflictibus potentissimum ob panicos terrores, quibus immissis acies profligat. Vide Politianum Miscellan. cap. 28. *Dulce*.

Quæ tabula in Capitolio in Minervæ delubro supra ædiculam Juventutis] Voss. Gnd. Men. Acad. *quæ tabula fuit in capitolio*. Dein Men. Gnd. et Acad. *supra ædiculam mentoris*. Voss. *ædiculam inentalis*. Pintiani *minemalis*. Lege, *ædiculam Juventutis*. Restitnimus et Livio. Gronov.

Hic primus Ulixi addidit pileum] Pileum in Ulysse conspici refert Divus Hieronymus, Rhodiginus xx. 12. et xxii. 19. Pierius, lib. xi. Hieroglyphicon, auctor est apud Græcos pileum fuisse indicium nobilitatis, ideoque additum imagini Ulyssis, quod ab utroque parente esset nobilissimus. Ovidius: 'Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi, Jupiter huic: neque enim quisquam damnatus, et exul. Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis Altera nobilitas.' In antiquo denario Romanorum, cuso a Manilio Limetano, qui suam familiam

e Telegono Circes et Ulyssis filio Tusculi conditore ortam esse indicabat, impressus est altera parte Mercurius cum galero alato et caduceo; altera Ulysses pileatus, cum scipione, et caue dominum agnoscente, et ad blandiente, cum his literis Q. MANIL. LEMETAN. Ursinus 150. Dalec.

Ab Aristrato] Aristratus is vignet ævo Philippi. Pinxerunt eum Melanthi pictoris discipuli triumphali curru insidentem cum Victoria, magna ejus tabulæ claritate, cui et manum apposuisse dicitur Apelles. Plutarchus in Arato. *Idem.*

Lasciviam] *Τὴν ἀσέλγειαν, λαγνείαν, mollitiem, jocosam ludibundamque petulantiam, κῶμον.* *Idem.*

Ita ut vetusta opera pingeret propter æternitatem rerum impetiosi animi et cui pauci comparentur] Scribo, ita ut venustate ei pauci comparentur; reliqua superfluunt, ex vetusto codice. *Pintian.*

Aristidis Thebani discipuli fuerunt et filii Niceros et Aristippus] Voss. *Aristides Thebani*; deinde *Ariston*. Mox discipuli *Antorides* et *Euphranor*, sine *rois* ejus fuerunt: recte, si attendas, aut non temere. Ita enim scripsisse Plinius videtur: *Aristidæ Thebani discipuli fuerunt Niceros et Ariston, cujus est Satyrus cum scypho coronatus; discipuli Antorides et Euphranor, de quibus mox dicemus.* Significat illius Thebani et discipulos et filios fuisse istos; discipulos tantum, non etiam filios, alios quos appellat. *Gronov.*

Proposito nescio an destruxerit se] Concinnior lectio *destriverit*, quam *destruxerit*. *Pintian.*

Ob hoc cognominatus Rhyparographos] Lege, *Rhopographos*. *Ῥωπογραφή* opponitur *Μεγαλογραφία*, quæ in rebus magnis et argumentis nobilibus exequendis versatur. *Subnas.* II. A. p. 23. a.

Hesionam] Quam expositam ceto Hercules liberavit, occiso monstro. *Dalec.*

In schola in Octaviæ porticibus] *Schola* in porticibus, locus et statio quædam instar literarii ludi, in quem philosophi, et reliquis doctrinis exculi homines convenire solebant, et publicis disputationibus ac colloquiis exercebantur. Vide xxxvi. 5. *Idem.*

Idem jocosio nomine Gryllum ridiculi habitus pinxit] Voss. *diridiculi*. Lege *deridiculi*, ut codex *Pintiani*. Ut *Plautus Amphit.* II. 2. 'quid tu me deridiculi gratia sic salutas?' *Milite* II. 1. 'Is deridiculo est, quaqua incedit, omnibus.' *Pseud.* IV. 5. 'mihi illum verba per deridiculum dare.' *Tacitus Annal.* III. 'Deridiculo fuit senex fœdissimæ adulationis tantum infamia usurus.' *Gronov.*

Supremæ conjugis templum] Non *supremæ* in archetypo nostro, sed *supremi*; ut referas ad Jovem. *Pintian.*

Marcus Ludius Elotas Ætolia oriundus] *Louge* aliter in eodem, *Plautis Marcus doctasia lata esse oriundus*; forte pro *Plautis*, *Plastes* reponi posset, et pro *esse oriundus*, *exoriundus*. De cæteris judicent legentes. *Idem.*

Nobiles palustri accessu villæ: succollantium specie mulieres] Hoc ab *Hermolao*, cum esset, *plaustri* et *sub collium* sponsione mulieres. *Men. Gud. Acad.* *nobiles tympanistriæ ancillæ succollatis sponsione mulieribus lavantesque crepidis feruntur.* Voss. *nobilis puulstri acensu uilla succollatis sponsione mulieribus labantes trepidisque feruntur.* *Pintiani* quoque: *succollatis sponsione mulieribus.* *Scribe*: *Jan piscantes aucupantesque aut venantes sunt in ejus exemplaribus: nobilis palustri accessu villæ, succollatis personis muliebribus, labantes trepidique feruntur.* Significat ejus artificis esse tabulam, in qua quidam, ut *bajuli*, colla speciebus mulierum onerati, incedunt moverique videntur vacillantes et metuentes oneri per accessum palustrem prætorii alienjus aut lautæ villæ. *Suetonius Othone*: 'Donec omissa

mora succollatus et a præsente comitatu imperator consalutatus.' *Gronov.*

Omnis eorum ars urbibus excubabat] Orbi mallem legeres, quam urbibus; nam sequitur confestim, 'pictorque res communis terrarum erat.' *Pintian.*

In machinis] Machinæ, quædam olim catastæ fuerunt, quibus in ergastulo, aut alibi, non servi tantum, sed interdum etiam liberi continebantur. *Turneb. Advers. viii. 9.* Machinam ego potius interpretor, quod pictores vocant *un chevalet*, nempe tigillis conjunctis erectam organum (*ὀκρίβαν* et *καλύβαν* Pollux vocat) cum prominente asserculo, in quo pingendam tabulam artifex collocat. *Dalec.*

Carcer ejus artis domus aurea fuit] Nam in ea domo, velut in carcere, pictores, ne effugerent aut dilaberentur, conclusos retineri Nero jubebat. *Idem.*

Virtutis ædes Imperatori] Extra portam Capenam sitas proximeque inter sese junctas. Id cur factum sit, innuit *Symmach. Epist. i. 14.* his verbis: 'Bene ac sapienter majores nostri, ut sunt alia ætatis illius, ædes Honori atque Virtuti gemellas junctim locarunt: commenti, quod in te [Ausonio] vidimus, ibi esse præmia honoris, ubi sunt merita virtutis.' Sed et cur Camænarum quoque fontem laud procul abesse voluerint, indicat sequentibus, quæ tute leges, verbis. *Idem.*

CAP. XI. De avium cantu compescendo, et quis encausto et penicillo primus lacunaria et cameras pinxerit, sparsinque prætia mirabilia picturarum.

Ceris pingere] *Fulv. Ursin. ad Varonem p. 137. Lil. Girald. Syntag. p. 589. Idem.*

Aliquanto vetustiores encausticæ picturæ exstiterē] *Acad. Men. Gud. encausti. Voss. encaustæ. Gronov.*

Arcesilai Pariorum] Pinxit is in Piræo cum liberis suis Leosthenem,

qui Atheniensium et Græcorum aliorum dux vicit Macedonas ter, in Bæotia, ad Thermopylas, et ad Zamiæm fluvium. *Pausanias in Atticis. Dalec.*

Pinxisse tantum encaustica, sed etiam] *Acad. Men. Gud. pinxisse solum encausto. Voss. pinxisse solum in causta; quasi velit encausta. Infra: 'Encausto pingendi duo fuisse antiquitus genera constat.' Gronov.*

Pausiam Sicyonium] Idem fortassis qui et Panson. Ejus festivum dictum refert *Ælianus Hist. xiv. 15. Dalec.*

Docuisse Pausiam Sicyonium] *Voss. Gud. Men. Acad. Pausian. Gronov.*

Pinxit et ipse penicillo parietes Thespiis cum reficerentur quondam a Polygnoto picti: multumque comparatione superatus existimabatur, quoniam non suo genere certasset] Id est, quoniam encaustica non certasset, in qua excellerebat. 'Encausto pingere' et 'penicillo pingere' diversum: illud ceris, hoc coloribus. Sequitur: 'Idem et lacunaria primus pingere instituit nec cameras,' &c. de encaustica quoque intelligendum; nam cameras ceris inustus pingi solitas ex *Procopio* observavimus ad *Hist. Augustam. Ibid. paulo ante in Plin. 'ceris pingere, ac picturam inurere quis primus excogitaverit, non constat:'* ceris igitur primum pingebant, deinde picturam eam inurebant, hoc est, igne ceras peræquabant. Hæc omnia pingendi genera nunc exolvere, et tota encaustice hodie evanuit, ea præcipue quæ ceris inurebatur. *Salmas. Plin. Exerc. p. 232.*

Amavit in juvenia Glyceram municipem suam, inventricem coronarum] *Lege, Amavit in juvenia Glyceram vitricem coronarum, &c. vetus versiculus: 'Ibant malaci viere Veneri corollam.' Inter Veneris cognomina hoc unum fuit; nam 'Vitrix' etiam vocabatur a ligando. Salmas. pag. 246. a.*

Duobus talentis emit a Dionysio A-

thenis] In archetypo nostro, *duobus talentis emit Dionysius Athenis*; scribendum fortasse non *Dionysius*, sed *Dionysiis*, hoc est, in festis ludisque Dionysiis, qui magno apparatu celebrabantur ab Atheniensibus. *Pintian.*

Unde et abunde intelligitur amplitudo] Voss. expungi jubet τὸ unde, ut et *Pintiani.* Gronov.

Et marmora ac scyphos scalpsit] *Et marmorea ac typos scalpsit*, in eodem. *Pintian.*

Capitibus articulisque grandior] Idem vitium objicitur et Zenixidi supra hujus libri capite nono ultimo. *Dalec.*

Eundem apud Parrasium rosa pastum esse] Commodior lectio *rore*, quam *rosa*: notis Theocriti versibus, et aliorum poetarum, apud quos macra animalia cavillo sunt, quod rore pascantur ut cicadæ. *Pintian.*

Et pulliati cogitantes] *Et Palamedes dux fasce gladium condens.* Sic ex vestigiis et indice. Id est, quod Apul. Asini lib. x. cum de judiciis corruptis queritur, ait, Palamedem eruditione doctrinaque præpollentem falsis insimulationibus damnatum fuisse. *Dalec.*

Ipsa diligentior, quam numerosior, et in coloribus severus] Scribe *severior*, non *severus*, ut respondeat præcedentibus comparativis. *Pintian.*

Nemea] *Nemeam*, quæ sedentem in complexu suo Alcibiadem tenebat, Aristophontem pinxisse Plutarchus refert in Alcibiade. Vide cap. 4. ult. hujus libri. *Dalec.*

Nemea advecta ex Asia Romam a Sylano] Omnes *Silano*; est enim aliquis Juniorum Silanorum. Gronov.

Dicavit hanc tabulam, et Diana] Voss. et *Danae*. Alludunt tres, in quibus hanc tabulam *Diane*. Idem.

Necromantia Homeri] Legit Victorinus v. 15. *Necromantia*. Plutarch. in lib. ne jucund. quid vivi sec. Epic. Necyan. Est autem *Necya* pars Odysseæ, qua fingitur Ulysses ad Inferos

descendisse, umbrasque ibi allocutus fuisse. Cicero Tuscul. lib. i. Necyan Homeri memorat, et Appii amici Necromantiam. A Ptolemæo rege, non ab Attalo, ejus picturæ maniptrium, 60. talenta oblata fuisse Plutarchus scribit; ac præterea Niciam, dum illam pingeret, tantopere studio suo delectatum, ut sæpius servos interrogaret, num prandisset. *Dalec.*

Non satis discernitur, alium eodem nomine] Apographum nostrum: *Non satis discernitur alius adhuc, eundem quidam faciunt*; lego ab hoc, non adhuc. *Pintian.*

Phylarchum] Phylarchum, cujus heroicum sacellum Minervæ Pronææ vicinum Delphis fuisse Pausanias scribit lib. x. Persis irruentibus is Phocensibus auxilium tulit. Phylarchum historicum memorat Plutarchus in Arato, et lib. de Isid. ac Osir. Ælian. vero Hist. Anim. vi. 29. *Dalec.*

Athenis frequentiam, quam vocavere Polygynæcon] In scripto codice, non *Polygynæcon*, sed *lyngenicon* habetur: scribo *Syngenicon*, hoc est, cognitionem; ut infra hoc ipso capite, 'Cenias Syngenicon.' *Pintian.*

Athenis frequentiam, quam vocavere polygynæcon] Hermolaus *Gynæconitin*. Voss. Gud. Men. Acad. *lingenicon*. Forte, *Syngenicon*; ut cap. 10. 'Pamphili Cognatio et prælinum ad Philiuntem.' Hoc ipso inter Timomachi opera: 'Lecythion agilitatis exercitator, Cognatio nobilium.' Et inferius: 'Assellum enim bibentem in littore pinxit et crocodilum insidiantem ei. Cenias Syngenicon.' Sic et *Pintianus*. Qui tamen admodum improspere hoc accommodat ad locum lib. sequentis c. 5. et 14. 'nationes, quæ sunt circa Pompeii,' reddit *cognationes*. Suetonius Nerone cap. 46. 'A simulacris gentium, ad Pompeii theatrum dedicatarum.' Gronov.

Et in una tabula quaque maxime inclavit] Acad. Men. Gud. et in una ta-

bula signa quaque. Ex qua scriptura etiam inventa sibi in Mss. Dalecampius *signum*. Vossianus: *Et in una tabula ut signa.* Lege, VI. *signa*, vel, *sex signa.* Idem.

Ajacem ei pinxit et Medeam] Voss. *atacem et media pinxit.* Scribe, *Ajacem et Medeam pinxit.* Supervacuum τὸ εἰ. Idem.

Alias durus in coloribus, sed et multus] Lego, *alias durus in coloribus, et silet multus*, ex eod. recte: et paulo post *rodit*, non *arrodit*. Pintian.

Alias durus in coloribus, sed et multus] Vossianus, Gnd. Men. Academicusque, *durus in coloribus et sile multus*. Quod etiam ex aliis ad marginem ponunt. Neque aliter legendum. Intelligit *sile* e pigmentis. xxxiii. 13. 'In argenti et auri metallis nascuntur etiamnum pigmenta, *sile* et cæruleum.' xxxv. 6. 'Silis lucidi libris decem.' *Sile multus*, qui eo pigmento multo uteretur. Vidit idem Pintianus. Gronov.

Talesque sunt ejus picturae cum Æsculapio] Annotant ad marginem *Tales*. Sic quidem et Voss. Gnd. Men. Academicusque; sed et omnibus abest vox *picturae*. Sufficit enim Plinio: *Tales sunt ejus cum Æsculapio filiae, Hygia, Ægle, Panacea, Iaso.* 'Tabulae' vel 'picturae' intellectum voluit. Lepidum est autem, quod Dalecampius ad vocem *Iaso* notat: Jasona cum Æsculapio Apollinis filio et Achille Pelei a Chirone centauro educatum et medicinam didicisse ex Arati et Apollonii Scholiastis tradit. Tanquam eadem sit persona δ' Ἰάσων Ἰάσονος, et ἡ Ἰασὼ Ἰασοῦς. Idem.

Iaso] Jasona interpretes Arati cum Æsculapio Apollinis filio, et Achille Pelei a Cheirone Centauro educatum, et medicinam doctum fuisse tradit, ut et Tarthæus Apollonii interpretes. De illo Ansonius: 'Idmona quod vatem, medici quod Iasona, dicunt, (non 'medicam quod Iasida,') Discendas artes nomina præveniunt.'

Leopardus iv. 5. *Dalec.*

Ocnos] Ejus meminit Plutarchus libro περὶ εὐθυμίας, elegantissima cum stupidis et fatnis comparatione. Eum pinxit et Polygnotus in templo Delphis. Oeni historiam et picturam exponit Pansanias in Phocicis. Propertius: 'Dignior obliquo funem qui torqueat Oeno, Æternusque tuam pascat, aselle, famem.' Vide Nuidam in ὄνου πόδας. Cratinus finxit apud Inferos quendam funiculum torquere, asinum vero quod tortum est abrodere et abscondere. Idem.

Ptolemæo venante] Lego: *Ptolemæo venante, quem aposcoponta appellant; sed et nobilissimo Satyro cum pelle pantherina.* Aristophan, &c. ubi Aposcoponta interpretor, ictum in feram intendentem, velut ad propositum scopum. At longe aliter Scalig. in vulgata lectione. Ἀποσκοπεῖν, inquit, χειρὸς πρὸς μέτωπον τιθεμένης εἰσορᾶν, Hesychio. Figura ea σκῶψ et σκάπνευμα dicitur, eaque ὀρχηστική ἔστιν a saltantibus exprimi solet, qui procul sepositum quidpiam intueri se fingunt. Inde σκῶπες, aves, quæ cer vice inflexa, et huc illuc inclinata, talem gestum imitantur: ὑπόσκοπον χεῖρα dixit Æschylus. Satyros στυλ-πνοὺς, splendenti nitentique ac rubra facie, et φαλακροὺς, calvos, quoniam olim pingebant, ad arcendum Solis calorem fronti manum obtendentes etiam delinearunt, quod est ἀποσκοπεῖν. Silius de Pane: 'Obtendensque manum Solem infervescere fronti Arcet, et umbrato perlustrat pascua visu.' Vide Athen. pag. 312. vs. 19. Idem.

Satyro cum pelle pantherina, quem Aposcoponta appellant] Acad. *Ascospemonta*. Gnd. *apospemonta*. Men. *apospemonta*. Voss. *Aposcopemonta*, Ἀποσκοπεύοντα. Notavit et in suis Hermolaus. Gronov.

Astypale] Uxore, a qua Astypalæa dicta est. Dalec.

Credulitas, Ulixes, Deiphobus, Da-

lon] In vetusto exemplari *Dolus*, non *Dolon*, non mala omnino lectione; nam credulitatis comes est dolus. *Pintian*.

Scyllin] Scyllias Herodoto lib. viii. Pausaniæ, ut et Plinio: Scyllis natione Seyonæus urinator optimus, ad Pelium montem et Sepiada Magnesiæ, adjutrice filia Cyane, classis Persicæ, quæ flante Euro, ut Strabo lib. ix. sub finem scripsit, jactata quasabatur, anchoras præcidit, multa-que ex eo naufragio servata sibi quæ- sivit. Pausan. lib. x. *Dulce*.

Pradonibus] Vet. *Piscatoribus*. Nam cum arca inclusam una cum filio Perseo Acrisius pater in mare abjecisset, a Dauniæ piscatoribus reperta est. De hac re vide Pausan. lib. ii. *Id*.

Stratonicen] Stratonice Straboni lib. xiii. Ariarathis Cappadocum regis filia, Enmenis Attalo geniti uxor, et Attali tertii mater. Fuit et Stratonice regis Dejotari uxor, proba et modesta, memorata a Plutarcho libro de virtutibus mulierum. Stratonicem Demetrii et Philæ filiam Seleucus duxit, eamque Antiocho insane amanti uxorem tradidit. Plutarcho in Demetrio. Valerius vii. 5. *Id*.

Nobilissimas autem quæ sunt in porticibus Octaviæ operibus] Annotant ex ejus operibus, malum malo sanantes. At Vossianus cum Academico, Men. Gudiano, ut et Pintiani: *quæ sunt in Octaviæ operibus*: excluso τῶν porticibus, quod inane ac supervacuum. xxxiv. 6. 'Quæ statua nunc est in Octaviæ operibus.' xxxvi. 5. 'Veneremque ejus esse in Octaviæ operibus.' Et rursus: 'Cupido objectus a Cicerone Verri, ille, propter quem Thespiæ visebantur, nunc est in Octaviæ scholis positus.' Gronov.

Alcimachus, &c.] Legend. *Alcimachus*, *Dioxippus*, qui *Pancration Olympiæ* citra pulveris tactum quod vocant ἀκοντῖ, vicit. Cænus scammata. *Pulveris tactus* est ἡ et ἀφῆ et κόμισις. *Salmas*.

Dioxippus] De *Dioxippo* Ælianus Hist. x. 22. et xii. 58. *Dalec*.

Citra pulveris tactum] Erasmus in proverbio, 'Citra pulverem,' legit, *citra pulveris tactum*. Horat. i. Epist. 'Cui sit conditio dulcis, sine pulvere, palmæ?' Turneb. xxvi. 26. Vide Hieron. Mercurialem de Arte Gymnastica i. 8. *Idem*.

Admeto] Vel Thessaliæ rege, fabulis noto; vel Molossorum, ad quem exul Themistocles confugit, auctore Thucyd. lib. i. et Plutarcho in Themistocle. *Idem*.

Cleon Admeto, Ctesidemus [*Æchaliæ expugnatione*] Vossianus, *Cleon Cadmo*, ut et Pintiani. Gronov.

Æchaliæ] Est Æchalia et tractus Messeniæ, et Eubææ, Euryti regia, quam Hercules diruit, quia pactam filiam Iolen Eurytus dare recusasset. Virgilius: 'Ut bello egregias idem disjecerit urbes, Trojamque, Æchaliamque.' *Dulce*.

Laodamia] Vel Bellerophontis et Achemenes, vel Acasti et Laodotheæ filia, Protesilai uxore. *Idem*.

Pinxit volutantem cum piscatore, quem reginam amare sermo erat] Voss. *pisature*. An est nomen hominis, et scribendum *Pisanore*? Nomen hoc Græcum, quod Ovidius quoque dat alicui Centaurorum lib. xii. 'et cum Pisenore Caumas.' Gronov.

In Pompeio pinxit] Τὸ Πομπεῖον Πολυτελεῖς κοινὸν οἶκον, ædes publicæ; sic fortassis dictæ, quod ex iis pompæarum frequentia et celebritas progredieretur ac prodiret. Interpres Lærtii lib. ii. reddit, *celeberrimum locum urbis*, et in Diogene, *palatium*. *Dalec*.

Aratum victorem cum trophæo] Occiso Sicyoniorum tyranno, cum Achæorum imperator summus esset, profligatis hostibus triumphantem. Plutarcho in Vitis. *Idem*.

Nealees Venerem] Scitum Nealcis dictum, cum eximiam Aristrati tyranni picturam delcri vellet Aratus, pug-

nandum cum tyrannis, non cum eorum imaginibus. Plutarchus in Arato. *Idem*.

Agatharchum] Agatharchus primus Athenis Æschyli tragædias in scenam produxit. Vitruv. vii. 1. *Agatharchiden* quidam legunt Peripateticum memoratum a Strabone lib. xiv. Agatharchi Syracusanæ classis præfecti meminit Thucydides lib. vi. Agatharchio pictori de pingendi celeritate glorianti Zenxin dixisse ferunt, diu se pingere, quoniam æternitati pingeret. Hadr. Jun. iv. 16. *Id.*

Leontium Epicuri cogitantem] Leg. *Leontium Epicuri cogitant*. Ut sit picturæ nomenclatura, non pictoris, et tabula hæc Theodori operibus annumeretur. Fuit autem Leontium Epicuri concubina, philosopha et ipsa, nimirum ex amatoris domestica consuetudine, in tantum ut libros quoque contra Aristotelem scripserit, quemadmodum legitur in præfatione ad Vespasianum Imperatorem a Plinio in operis hujus frontispicio præfixa. *Gelen*. *Leontium Epicuri*, &c.] Scortum ea fuit, Epicuro familiare, et ejus omnibus sectatoribus prostitutum, de quo Athenæus lib. xiii. Diogenes Laërtius in Epicuro. *Dalec.*

Paniscum] Paniscus nunc exiguus Pan, qualem solebant in parvis tabellis pictores fingere, quasi per jocum; nunc theatralis personarum larva. *Idem*.

Medeam Timomachi] Filios quos ex Jasone suscepit necantem, præ dolore quod, repudiata se, Creusam duxisset Creontis filiam. Hanc, et Ajacem ejusdem Timomachi, Cæsar dictator emit octoginta talentis. Supra vii. 37. et paulo ante hoc ipso capite. *Idem*.

Mydon Soleus] Id est, Solensis. Sunt enim Σόλοι Ciliciæ oppidum, et alterum ejusdem nominis in Cypro. *Gelen*.

Pyromachi] Vet. *Philomachi*. Apud

Suidam in voce *προουσίας* fit mentio hujus statuarii, qui imaginem Æsculapii summa arte perfecerat. Pyromachi tamen mentio fit supra xxxiv. 8. tribus in locis. *Dalec.*

Theodorus Samius] Alius fuit Theodorus Samius inventor fundendi æris, memoratus a Pausania lib. iii. viii. ix. *Idem*.

Cratini pictoris] Cratini Spartani statuarii meminit Pausan. lib. vi. *Idem*.

Cera] Variis pigmentis tineta, quæ ratione fiunt a nobis horti cerei pensiles cum fructibus omnis generis iconicis. *Idem*.

Viriculo] Verniculo: igni calfacto. Encaustices etiam genus est, quod aurifices vocant *Damasquiner*. *Idem*.

Sed in cortinam pigmenti ferventis mersa] Verba hæc satis mendosa ex codd. Hispalensi et regio se restituere putat Gonsalvus ad Petronium scribendo: *sed in cortina pingi, in ferventes aquas mersa*. Sed nosse debebat hanc olim lectionem vulgatam fuisse, quam omni sensu carentem ex melioribus libris, ut nunc habetur, Gelenius mutavit. Quæ enim *aqua ferventes* tantam vim tingendi habent? Voss. *in cortinam pigmentum ut ferventis mersa*. Quæ significant satis clare repositum a Gelenio. Vela illinuntur medicamento colorem trahente: dein mersantur in cortina, sive alieno, in quo non aqua mera, sed pigmentum fervet: ibi medicamentum illud velis illitum sorbet colorem, et quidem varium ex pigmento licet unius coloris. *Gronov.*

Digerit eos ex vino] Legendum videtur, *digerit eos ex uno*; dixit enim ante, 'cum sit unus in cortina color.' *Pintian*.

CAP. XII. *Plastices primi inventores, de simulacris, de vasis fictilibus, et de pretio eorum.*

Plasticen] De plasticæ quædam Ælianus Hist. lib. xiv. cap. 37. *Dalec.*

Rhæcum et Theodorum] Diodorus

Teleclea et Theodoron Rhœci filios τῶν ἀγαματοποιῶν παλαιῶν τοὺς μάλιστα διανομασμένους memorat. Leopard. x. 25. Pausanias, in Arcadicis et Phocicis, scribit Theodorum fuisse Teleclis filium, Rhœcum vero Philæi; eosque primos ferrum fundere docuisse. *Idem.*

Ante Battidas Corintho pulsos] Lego, multo ante Bacchiadas; nam quod scribit Pausanias lib. 11. 'Aletes ejusque posterius Athenis regnarunt ætates quinque, usque ad Bacchiæ Prumnidis filium: a quo Bacchiadæ ætates totidem regnum tenuerunt: deinde Prytanæi ex eodem genere, quos occupata tyrannide Cypselus Eurionis filius oppressit.' Halicarnassæus lib. 111. aperte narrat Demaratum e familia Brachiadum (leg. Bacchiadum) usurpata a Cypselo tyrannide, cum suis opibus Tarquinius commigrasse. De Bacchiadis multa Herodotus lib. 1. *Dalec.* Astipulatur et huic lectioni Ms. *Pintian.*

Profugum] Ob seditiones. Livius lib. 1. *Dalec.*

Euchira] Eucheri Corinthii, discipuli Syadræ et Charadræ Spartano- rum, præceptoris Clearchi Rhegini, meminit Pausan. lib. vi. *Idem* et Enchiros statuarii, lib. viii. sed Atheniensis, Eubulidæ filii. *Idem.*

Primusque personas tegularum extremis imbricibus imposuit] Legend. *Primusque personas tegularum extremis imbricibus, quæ inter initia prostypa vocavit; postea idem Ectypa fecit.* Simulacra quæ exerta non sunt, nec tota extra prominent, πρόστυπα vocavit. *Salmas.* 1046. a.

Imaginem gypso e facie] Ut hodie fit e mastiche et cera. *Dalec.*

Emendare instituit] Imaginem ceream, quam gypsea forma reddidisset, absolvere diligentius ac emendatius. Quidam legunt *ceramque in eam formam gypsi infusam emendare, &c.* *Idem.*

Gorgasus] Alius fuit Gorgasus, Ma-

chaonis et Anticleæ filius, Æsculapii nepos, cui et fratri Nicomacho Isthmini templum erexit, in quo ut morbos sanantibus Diis et victimæ cæduntur, et donaria mittuntur. Pausan. lib. iv. *Idem.*

A dextra opera Damophili esse, a parte læva Gorgasi] Voss. *ab extra; dein, esse aplane Gorgasi.* Scribe, *ab dextra opera Damophili esse, ab læva Gorgasi.* Gronov.

Ceramicos appellatur] Ceramicum Pausan. lib. 1. non a figlinis Chalcosthenis operibus dictum vult, sed ab heroë Ceramo, quem Baccho et Ariadna genitum fama tui erat. Fuit duplex Ceramicus Athenis, alter in quo sepeliebantur qui in bello perierant; alter in quo meretrices habitabant. Interpr. Aristophanis. *Dalec.*

Romæ Posim nomine, a quo factas Romæ uvas] Gelenii est. Voss. *factas pomæ tuas.* Hinc alii fecere, *factus Romæ tubas.* Acad. Men. Gnd. *facta pometia vasa.* Sed reddendum erat, *facta poma et uvas.* Sequitur in Acad. Men. Gnd. *item piscis aspectu a veris discernere.* Voss. *item piscis aspectu discernere a veris.* Nusquam, *ita ut non sit.* Censeo piscibus nihil esse loci, et scripsisse auctorem, *ut non posses aspectu discernere a veris.* Gronov.

Cujus proplasmata pluris venire solita] Sic Gelenius, cum esset *proplastice.* Acad. Men. Gnd. *cujus plastica.* Voss. *cujus plaurosanta.* Forte, *plata Samia;* ut 'vasa Samia.' *Idem.*

Pasitelem] Ejus meminit Pausanias lib. v. Colotæque magistrum fuisse tradit, qui mensam fecit, in qua deponebantur coronæ illorum, qui Olympiis vicissent. *Dalec.*

Nec pœnitet nos illorum, qui tales coluere] Voss. *qui tales eos coluere;* scripta litera D, ut esset, *qui tales Deos coluere.* Gronov.

Ætisque firmitate certiora auro] Voss. *firmitates ætiora.* Hand dubie, *firmitate sanctiora,* quod, restitutum ab

Hermolao, male mutavit Gelenius. Acad. Men. Gud. *sanctiore*. Idem.

Sympurii] Bayfius legit *Sympul-*
lis, id est, calicibus fictilibus, a sum-
mendo dictis, quibus in sacris vinum
libabant. Sic et in Paradoxis Cicero ait Numæ capedines ac fictiles urnas Diis immortalibus non minus gratas fuisse quam vasa Deliaca. Juvenal. Sat. vi. 'aut quis Sympullum ridere Numæ, nigrumque catinum, Aut Vaticanas fragiles de monte patellas Ausus erat?' *Dalec.*

Beneficia ejus, quæque adhuc diximus] Sic in veteribus legitur, *Beneficia ejus quæ adhuc diximus. Vel assiduitate satiant figlinarum opera, tubulis ad balneas, imbricibus tegulisque hamatis ad tecta, coctilibus laterculis, frontatisque iis quæ rota fiunt, etiam, &c.* In manuscript. vero: *Beneficia ejus, quæ adhuc diximus. Vel assiduitate satiant figlinarum opera et fictilibus doliis ad vina excogitatis: ad aquas, tributis, fundamentisque. Atqui Numa rex VII. collegia, &c.* Idem.

Imbricibus tubulis tegulisque] Voss. *imbricibus doliis ad vina excogitatis ad aquas tubulis ad balneas mammatis ad tecta coctilibus laterculis fundamentis quæ aut quæ Numa rex septimum.* Gronov.

Et ad aquas] Doliis ad aquas etiamnum Romani utuntur, Tiberis aquam turbidam iis adservantes, quoad defecata sit ac potabilis. *Dalec.*

Quin et defunctos sese multi fictilibus doliis, &c.] Lege, *Quin et defunctos sese multi fictilibus soliis condi maluerunt sicut M. Varro, &c.* Fictilia solia sunt, *δοτράκωνι πύελοι*, arceæ fictiles condendis mortuis. Vide Salmas. p. 1204. b.

Doliis condi maluerunt] Pro doliis, quod vulgata habent, in manuscript. et vetust. legitur *soliis*. Cui lectioni et Blondus adstipulatur. 'Solia,' sepulchra veteres appellarunt. Florus lib. iv. de Cleopatrarum interitu agens, Sueton. in Nerone. *Dalec.*

Sese multi fictilibus doliis condi maluerunt] *Soliis* ex veteri codice legendum ait Salmasius ad Solin. pag. 1204. tanquam Dalecampius non id præcepisset. Et ita sane Gud. Acad. Men. Sed in Vossiano neutra vox, tantumque, *sese multi fictilibus condi maluerunt*. Et sane vox *doliis* ex superioribus post *τὸ fictilibus* repetita videtur; nam *condi fictilibus* est dictum, ut 'fictilibus cœnare.' Gronov.

Pythagorico modo] Vide Alex. ab Alex. iii. 2. Plutarcho in Laconicis institutis Lyncurgus sanxit, ne quid cum cadaveribus sepelirent præter puniceam vestem, et oleæ folia, in quibus omnes æque cadavera componerent. Hinc Pythagoras, Lacedæmona profectus ut Lyncurgi leges cognosceret, morem eum fortassis invexit. Magius ii. 18. *Dalec.*

Varro Pythagorico modo] Voss. Men. Gud. *Pythagodio*. Lege *Pythagorio*, vel *Pythagoreo*. Sic apud Ciceronem passim reddiderant 'Aristotelico' et 'Aristotelica,' ubi nunc e melioribus scriptis est 'Aristoteleo' et 'Aristotelea.' Gronov.

Aretium in Italia] Quidam legunt, *Eretum in Italia*. Est autem Eretum, *τὸ ἔρητον*, vicus Sabinorum ad Tiberim, Tiburi propinquus, figlinis celebris, ab urbe distans 18. millibus passuum. Unde Eretinus Virgilius: 'Ereti manus omnis, oliviferæque Mutusæ.' Joan. Baptista interpr. Pers. Sat. i. 'Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus Fregerit heminas Ereti ædilis iniquas.' Hodie Mons Rotundus, corrupte pro Monte Ereto. Eretinæ mentes inde stolidæ et stupidæ dicuntur apud Fulgentium ex antiquo scriptore: 'Averruncassit diva tam Eretinas hominum mentes.' Turneb. xxvi. 10.

Cois luv maxima, Hadrianis firmitas] Vide an legendum sit, *Andriis* potius, quam *Hadrianis*. Pintian.

Q. Coponium] Cicero de Divinat.

lib. 1. C. Coponii meminit, qui bello civili Cæsaris ac Pompeii Rhodiæ classi præfuit cum imperio prætorio, hominis prudentis ac docti. Meminit et Coponii viri prætorii gravissimi Velleins Paterculus, sed non hujus rei narratione. Alex. vero ab Alex. citat quidem hanc historiam de Coponio; sed unde Plinius sumpserit, non indicat. Vide illum III. 11. et 17. Invenio et sub Augusto Coponium et Annium Ruffum Judææ præfectos fuisse. *Dalec.*

Cujus suffragii latio erat] Gnd. Men. Acad. *cujus flagratio erat.* Voss. *cujusfragii.* Lege, *cui suffragii latio erat.* Livius lib. 11. 'Ut plebi sui magistratus essent sacrosancti, quibus auxilii latio adversus consules esset.' Quamquam similitudo litterarum potuit hanc syllabam, neque improbo vulgatum. *Gronov.*

Siquidem in Aristotelis hæredum auctione] Magnum hoc quidem argumentum luxuriosæ vitæ in philosopho frugi. Vide Laërtium in ejus Vita. *Dalec.*

Nam nos cum unam Æsopi tragædiarum histrionis in natura avium dicere mus sestertiis C. stetisse, &c.] Quibus ex verbis multa discimus: primum fictilem fuisse illam Æsopi patinam; deinde centum tantum sestertiis constitisse; præterea pretium illud, quo patina taxata est, pro manupretio datum esse figulo qui eam ex humo duxit, non pro avibus quas in ea posuit Æsopus; pretium igitur illius patinæ, quod pro ea extruenda figulus accepit, centum sestertia fuere, sive sestertiorum nummum centum millia; quæ summa aureorum nostrorum facit bis mille et quingentos. *Salmas.* Tertull. Pall. pag. 455. 456. 457.

Patinam] Eam patinam, ob immensam magnitudinem, αἰθῖα πολιοῦχος, *Minervæ clypeum*, vocavit. Patinarius quoque ab ea nominatus est. In ea fuerunt scarorum jecinora, phasia-

norm et pavonum cerebella, phœnicopterorum linguæ, murænarum laces, et id genus alii prodigiosi cibi. Suetonius in Vitellio cap. 13. et 17. *Dalec.*

Mutianus] Licinium Mutianum significat præfectum exercitus Syriaci, qui a Vitellio defecit, et strenue Vespasiani causam ac partem opibus suis omnibus juxit ac defendit. Suetonius in Vespas. cap. 6. et 13. Tacit. Ann. XVIII. *Idem.*

Exprobravit patinarum paludes Vitellii memoriæ, &c.] Quia tum jam supplicium dederat Vitellius; ut sit sensus: fædiorem fuisse in Vitellio principe tam immanem profusionem, quam in Asprenate privato veneficium. *Geilen.*

Asprenati] Nonium Asprenatem intelligit, areta amicitia junctum cum Augusto, de quo Sueton. in Octavio cap. 43. et 56. Cassii Severi meminit et Sueton. in Vitellio cap. 2. et Quintil. et Tacit. de Clar. Orator. Meminit et Asprenatis Hirtius in Commentariis. *Dalec.*

Samia testa Matris Deum sacerdotes] Arnobius adv. Gen. lib. v. ex Timotheo vetustissimo theologo narrat, Atyn, furiarum plenum, perbaecatum, jactatum, cum se humi projecisset sub pino, arrepta testula, quam Agdestis instigator amentię gestabat, virilia sibi præsecuisse, &c. Inde factum ut Galli ejus imitatione genitalia sibi testa demeterent, sed Samia, quoniam ejus vulnus innoxium fuit, et ad proscindendum acies, quam aliarum, celerior. Catullus in Galliambo de Berecynthia et Atti scribit, Attin devolvisse acuto sibi pondera silice, non testa. 'Samium,' testem et acutum; unde 'samiare,' acnere. Vide Nonium et Victor. XVII. et XX. 10. *Idem.*

Si M. Cælio credamus] Marcus Cælius clarissimo quidem genere, sed maledicentissimus, cum publicandi novas tabulas justam causam quære-

ret, nobilium primorum, locupletum mores corruptos, apud populum seditionis concionibus suis traduxit, praesertim luxum effusum, prodigos sumptus, gulæque ac ventris nepotatus, et insolentissimas ac importunissimas voluptates accusans, tam claris et manifestis exemplis ac testimoniis, ut eo seculo jam tum videretur suis criminationibus proscindere Vitellium, inter Imperatores, quibus successit, vitiis illis deditissimum ac contaminatissimum. Quamobrem cum circa Turios victus esset, nobiles, quorum virtute deturbatus erat, tam indignis probis affecti, primum Samia testa per contumeliam linguam præciderunt, quo modo matris Deum sacerdotibus virilitas amputatur: deinde interemerunt, quod exemplum postea Antonius in proscripto Cicerone secutus est. Locum hunc sic intelligendum arbitror. *Idem.*

Virilitatem amputant, nec aliter citra perniciem, si M. Cælio credamus] Voss. et Pintiani *virilitatem amputare, nec aliter citra perniciem, M. Cælio credamus.* Quasi adderet, vel intellectum vellet; quis enim velit experiri? Acad. quoque et Gud. et Men. carent *τῇ* si, sed habent *amputant.* Prodigiosam hic explicationem sunt commenti, M. Cælium, quum novas tabulas ferret, traduxisse nobilium et locupletum luxum tam claris et manifestis exemplis, ut eo jam seculo videretur suis criminationibus proscindere luxuriosissimum Vitellium, qui postea imperavit: propterea nobiles Cælio circa Thurios victo (qua metragrytæ virilitatem) Samia testa linguam præcidisse: deinde eum interemisit: quod exemplum postea Antonium in proscripto Cicerone secutum esse. *Ἡράκλεις ἀποτρόπαιε!* quantum est erudite ineptire! Cælius in altercatione gravi probro objecit homini temporis ejusdem, Vitellio, adversario suo, dignum esse, cui lingua ob maledicentiam Samia testa præci-

deretur, immemor quid ipse tum temporis faceret. Itaque legendum, *tunquam et ipse non tunc eadem Vitellio malediceret.* Sed Cælius sine dubio aliquid gravius et lingua morigerari solitum Vitellium significabat. *Gronov.*

Fractis etiam testis utendo sic] Chiffletius legit, *Fractis etiam testis utendo sic;* non probō. Lego: *fractis etiam testis et tussis, addita calce utitur, ut firmitus durent, quæ Signina vocant.* Dalec.

CAP. XIII. *Terræ varietates, et de pulvere Puteolano, et aliis terræ generibus quæ in lapidem vertuntur.*

Verum et ipsius terræ sunt alia segmenta] Voss. Men. Gud. Acad. Pintiani, *alia commenta.* Forte, *momenta.* Cap. sequenti extremo: 'Nam ad reliquos usus vitæ in coriis lanisque perficiendis quanti sit momenti, significatum est.' *Gronov.*

Pulverem appellatum in Puteolanis collibus] Sidonius Apollinaris *Dicæarchiam* arenam vocat. Meminit et Dion lib. XLVIII. Dalec.

Si Cumano misceatur cæmento] Cummanum cæmentum quidam fieri volunt ex topho vel pumice in sulphuris metallis nato. *Idem.*

Ab Oropo quidem Aulidem usque] Voss. et Acad. *Aulida,* ut et Pintiani. *Gronov.*

Patrobio, Neronis principis] Suetonius in Nerone capite quadragesimo quinto. Dalec.

CAP. XIV. *De parietibus formaccis, et lateritiis, et eorum ratione.*

Speculas] In quibus *speculatores*, *ἡμεροδρόμοι*, sive *ἡμεροσκόποι*, stantes, et collocati, advenientium hostium ordines, acies, numerum prospiciebant, ut suis denuntiarent. Turn. XXVII. 7. *Idem.*

Illini quidem crates parietum luto] Adhuc multis in locis Galliæ parietes cratibus, luto, et argilla pingui, e qua lateres fiunt, oblitis extruuntur. *Idem.*

Ædificiis non nisi bimos probant] In apographo nostro, *ædificiis non sibi mos probant*; scribendum puto, *ædificiis norissimos probant*; nam si intritum, ex quo fiunt, macerari oportet, ut statim subdit, maceratus erit novissimum, et consequenter lateres ex eo facti firmiores. Et paulo post lege, adjecta conjunctione: *Eadem est et latitudo*. Pintian. *Ædificiis non nisi bimos, &c.*] Lege: *quos non nisi a biennio probant*. *Quin et intritam terram ipsam eorum*, materiam intelligit ex qua lateres finguntur intritam et subactam, ut 'intritus panis, cibus.' Alias, 'intritam' pro arenato etiam usurpatur, vel luto acerato, quod *mortarium* vocamus. Mox leges: *Pitanæ in Asia et in ulteriore Hispania civitatibus Maxilua et Calento*. Vide Salmas. pag. 1232. a, b.

Ædificiis non nisi bimos probant] Sic præclare Sig. Gelenius. Salmasio ad Solin. pag. 1232. non sana videtur locutio, *bimos lateres* dici, qui ante biennium ducti sunt: præterea damnari eam lectionem a veteri codice, in quo sit, *quos ædificiis non idoneos probant*; quod etiam non sincerum et vix Latinum: denique conjectat, *quos a biennio probant*. Nimirum nomen veteris codicis virum decepit, quum sic exhibeant et Gud. Men. Academicusque, hoc est, peiores. At Vossianus: *rimosi fiunt ædificiis non si bimos probant*. Sic prorsus, in quo vitium hoc unum, quod *non si pro non nisi* festinans librarius subiecit. Et hoc non modo sanum et Latinum, sed etiam Plinio frequens. XIII. 12. de palmis arboribus: 'Ergo plantaria instituunt anniculasque transferunt et interdum bimas.' XVIII. 24. 'Semen optimum anniculum, bimum deterius, trimum pessimum, ultra sterile.' XXXVI. 23. 'calx trima.' Sic 'neces bimas et anniculas' Cato de Re Rust. cap. 17. Horatius I. Od. 19. 'Verbenas, pueri, ponite, thuræque, Bini cum patera meri.' Adde

quæ ad XXVII. 8. notavimus. Pintiani codex quoque, *nonsibimos*; unde ille, *novissimos*. Gronov.

Quin et intritam ipsam eorum] Totidem apicibus, non plus, non minus, Vossianus; non *intritam terram*, ut nugator ille codex, cui sublinendum ibidem os præbuit Salmasius. XXXVI. 23. 'Intrita quoque quo vetustior, eo melior.' At mox, *Lydion quo utimur, et Maxilua prorsus optimæ membranæ*, ut Salmasius. *Idem*.

Didoron] *Didoron*, id est, pollicum decem et octo: *tetradoron*, pollicum triginta sex, nempe trium pedum: *pentadoron*, pollicum quadraginta quinque, nempe trium pedum et novem pollicum. Vitruv. II. 3. *Dalec*.

Pitanæ in Asia et in ulterioris] Lege: *Pitanæ in Asia, et in ulterioris Hispaniæ civitatibus Maxilua et Cale fiunt lateres, &c.* Vide Isaac. Vossium in Melam, p. 186.

Hispaniæ civitatibus Massia et Calento fiunt lateres] *Hispaniæ civitate Calento et Galliarum Massilia fiunt*. Ex Vitruvio, non probante Philandro. In Bætica Maxilum Ptolomæus, Massiam Theopompus apud Stephan. collocat. *Dalec*.

Sunt enim e terra pumicosa] Alia causa reddi potest e Seneca Quæst. Natur. III. 25. *Idem*.

Ideo et in publica opera et regias domos adduntur] In scripto codice: *de eo et publica opera et regias domos extruxere*. Sic murum Athenis, &c. Pintian.

Ideo et in publica opera et regias domos adduntur. Sic *struxere*] Acad. Men. Gud. *ideo et publica opera et regias domos extruxere murum Athenis*. Voss. *de eo et publica opera et regias domos struxere murum Athenis, qui ad montem Hymettum spectat: Patris ædes Jovis et Herculis*. Acad. quoque Men. Gud. *spectat martis edes*. Numquid, *de eo*, scil. latere? an, *Latere et publica*; nam quæ interposuere, *in, adduntur, sic*, et iterum *sic*, a mala

manu sunt. Sic et Pintiani codex, nisi quod *extruxere sic murum*. Vitruvius II. 8. 'De lateritiis vero, dummodo ad perpendicularum sint stantes, nihil deducitur; sed quanti fuerint olim facti, semper aestimantur. Itaque nonnullis civitatibus et publica opera et privatas domos, etiam regias, e latere structas licet videre. Et primum Athenis murum, qui spectat ad Hymettum montem et Pentelensem. Item pariter in aede Jovis et Herculis lateritias cellas.' Ubi legendum ex Plinio, 'Item Patris.' Gronov.

Qui ad montem Hymettum spectat] Hæc omnia ad verbum ex Vitruv. II. 8. Dalec.

Quod opus cum per se mirum esset, translatum] Voss. *Murum et Varro. Cum opus per se mirum esset, tralatum, &c.* Gronov.

Quia sesquipedalis paries] Romæ vero, in urbis majestate, civiumque infinita frequentia, ut cœnacula plura fierent, ad pedes sexaginta domorum ædificia tollere permittebatur, quod scribit Aurelius in Trajano: vel septuaginta decreto Augusti, quod Strabo lib. V. parietum crassitudine sesquipedali, sive loco communi, sive intergerinorum, et ut ait Vitruvius lib. II. pilis lapideis, mænianis contignationibus obfirmata. Brissonius I. 1. Dalec.

Intergerinorum] Minorum, qui ædificiorum duorum contignationem hinc illinc sustinent. Vide quod adnotatum est in XIII. 12. Idem.

CAP. XV. De sulphure, alumine, et generibus eorum, et medicinis.

In terræ autem reliquis generibus] Acad. Men. Gud. In terræ autem generibus secundum regiones vel maxime. Utrumque novitium est. Voss. In terræ autem regionis generibus. Significat opinor: In terræ autem interioris generibus vel maxime mira natura est sulphuris. Gronov.

Collibus qui vocantur Leucogæi.

Delph. et Var. Clus.

Quod est cuniculis] Voss. *Leucogelibyæ cuniculis*. Scribe: collibus qui vocantur Leucogæi. Ibi e cuniculis effusum perficitur igni; nam et Acad. leucoge: ibi e cuniculis. Gud. et Men. leucogelibyæ cuniculis. Idem.

Quod est cuniculis effusum, perficitur igni] In scripto codice, *Libyæ cuniculis, &c.* Pintian.

Hoc est glebosum. Eo solo ex omnibus generibus] Voss. hoc est gleba solum ex omnibus generibus medici utuntur alterum genus cetera enim liquore constant et conficiuntur oleo incocta vivum effoditur tralucetque et virescit solo ex omnibus generibus medici utuntur alterum genus, priore loco inducta sunt, tanquam per errorem librarii eo inculcata. Scribe: nascitur solidum, hoc est, gleba. Solum (cetera enim liquore constant, et conficiuntur oleo incocta) vivum effoditur tralucetque et virescit: solo ex omnibus medici utuntur. Alterum genus appellant glebum. Primum, inquit, revera est gleba: alterum sic appellatur. Pintiani liber etiam, hoc est gleba quo solum. Tres quoque alii nostri, solidum hoc est gleba. Gronov.

Vivum autem effoditur] Dioscorides tantum ustum, et non ustum refert. Ustum Plinius in tres species rursum dividit. Dalec.

Ad expiandas suffitu domos] Ovidius in Arte: 'Et veniat quæ lustrat anus lectumque locumque, Præferat et tremula sulphur et ova manu.' Alex. ab Alexand. v. 27. Vide quæ adnotata sunt in XVI. 10. Idem.

Gignitur et pingue liquorisque oleacei] Apographum nostrum, Gignitur et impingue dicique liquoris oleacei; legendum reor, non dicique, sed viceque: ut paulo post: 'Utunturque eo ad lucernarum lumina vice olei.' Et paulo infra, bituminis generibus lege, non bituminis generi. Pint. Gignitur et pingue, &c.] Lege: Gignitur et

Plinius.

16 S

pinguedinei quoque liquoris in Sicilia Agragantino, fontium inficiens rivum. In Sicilia Agragantino, scil. agro vel tractu. *Fontium inficiens rivum* est quod Dioscorides dixit, ἐπινηχόμενον ταῖς κρήναις. *Rivus fontium* est ὄχετος et πεῖθρον. Salmas. p. 126. b. *Gignitur et pingue, &c.*] Lego ex Diosc. liquorisque oleosi in Agragantino Sicilia agro, fontibus innatans. Dalec.

Gignitur et pingue liquorisque oleacei] Sic sane jam Andreas. Pintiani liber, et *impingue dicique liquoris oleacei*; unde ille legendum retur: *pingue viceque liquoris*; ut paullo post: 'utunturque eo ad lucernarum lumina vice olei.' Sed quo ille argumento conjecturam suam confirmat, id ego illi maxime contrarium puto. Salmasius ad Solin. pag. 126. ex libro veteri affert, et *pingue dicique liquoris in Sicilia*: jubet autem scribi, *Gignitur et pinguedinei quoque liquoris in Sicilia Agragantino fonte inficiens rivum.* Hanc vero vocem neque Afranii nauci nec Plauti cicco permutaverim. Primum, non si a τῷ 'Cupido,' postquam id genus mutavit et nomen proprium factum, dicitur 'Cupidineus;' nec si Apuleius finxit 'livedo' et 'livedineus,' ideo et Plinium 'pinguedineus' a 'pinguedo' dixisse crediderim. Dein 'pinguedinem' nunquam dixisse Plinium apparet ex eo, quod ubicumque autem ea vox legebatur, in melioribus libris repertum est *pinguitudo*. Nec magis capit *Utilianum, vivi que liquoris ac olei.* Nostri tres, et *pinguis liquoris in Sicilia*; ut ex Mss. jam dudum ad marginem ponitur. Optimus hic nos destituit, in quo deest folium continens quæ habentur ab hujus capitis 'chenas a facie cum terebinthi resina et lepras,' usque ad sequentis 'simillima est ampelitis.' Vellem scire quid tinniat Chifletianus. Qui si cum Pintiani codice consentiret, scriberem: *Gignitur etiam pingue, lucensque, liquoris oleacci, in Sicilia, Agrigentinos*

fontes inficiens rivo. Gronov.

Bituminis probatio] Martialis Venetum lutum appellat: 'Resina, Veneto vel resecare luto,' fortassis quod afferretur ex locis Venetorum tractui vicinis. Dalec.

Splendeat] Purpuræ modo, Diosc. qui nigrum et sordidum vitiosum esse, et pice adulterari scribit. *Idem.*

Concretum sanguinem] Inde mos tractus Medicis, dandi lapsis ex alto, collisis, obtritris mumiam, quæ pissasphaltum est. *Idem.*

Peculiare facit sui nominis] Lego, *peculiare facit, et sui nominis*; nempe, Barbarum; sic enim Medici vocant. *Idem.*

Discutit cum vino et castoreo] Lego ex Diosc. *discutit. Procidencia ejusdem suffitu reprimit. Purgationes fœminarum cum vino et castoreo potum elicit, &c.* *Idem.*

Procidencia sedis suffitu reprimit] In scripto codice *proidentes*, non *procidencia*; et verbum *sedis* non legitur ibidem: recte; est enim sermo de vulvis. Et infra paulo lege, *Nec minor est aut ab eo dissimilis*, non alio ordine. *Pintian.*

In Cypro candidum et nigrum] In eodem, non *nigrum* legitur, sed *nigris*: scribo *nigricans*. Alioqui falsum esset quod statim subdit, *exigua coloris differentia.* *Idem.*

Ut sit limpidum lacteumque, sine offensis fricantium] Lege: *Ut sit limpidum, lacteum, sine offensis fricanti, cum quodam igniculo caloris.* Hoc *pyrinon* vocant. An sit adulteratum deprehenditur succo Punici mali; sincerum enim mixturam fugit. Alterum genus est pallidi et scabri, et quod inficit ut galla, ideoque hoc vocant *Paraphyron*. Vide Salmas. pag. 1166. a, b.

Pellendumque pruritus ac per urinam sanguinem] Scribe, *pellendumque per urinam sanguinem*; cætera superfluum ex vetere codice. *Pintian.*

Trichitin] Hoc aluminis genus propterea lapidem scissilem vocat Celsus

v. 7. *Dalec.*

Hoc fit e lapide, ex quo et chalcitin vocant] *Lege:* *Hoc fit e lapide gleboso, Bolitin vocant, ut sit sudor quidam ejus lapidis in spumam coagulatus. Sed Bolites ille lapis, genus est aluminis a figura sic dictum, ut σπογγόλη. Salmas. pag. 1166. b.*

Hoc genus aluminis siccit minusque sistit humorem inutilem corporibus] In vetusto exemplari, *Hoc genus aluminis minus sistit humorem inutilem corporibus.* Reliqua non habentur in eodem; et mox paulo pinguitudine, non pinguedine. *Pintian.*

Quod strongylen vocant] Dioscoridia sunt genera τῆς στυπτηρίας, σχιστῆ, σπογγόλη, ὕγρα. Galeno lib. ix. Simpl. et lib. vi. κατὰ τόπους, totidem; sed solidi tantum, non liquidi, aut scissilis: ἀσπραγαλωτῆ, πλακίτις, πλωθίτις, lutericiū, crustosum, astragulo simile. πλακίτιν Dioscorides v. 123. βωλίτιν, quasi glebosum alumen vocare videtur. *Dalec.*

Sanguinem quoque sistit in totum foris illitum] Scribe: sanguinem quoque sistit intus foris illitum, ex scripto codice. *Pintian.*

Furfuribus corporum cum sero et pice] Scribe, cum eruo et pice, ex Diosc. lib. v. *Idem.*

CAP. XVI. De terra Samia, et Eretria, et Chia, et Seliausia, et pigniti, et ampeliti medicinae.

Et pigniti] Alii, *pnigiti.* *Dalec.*

Que syropicon et quæ aster appellantur] Legendum est, non syropicon, sed collyrion, tum ex scripto codice, tum ex Diosc. lib. v. quod tamen alii ante me annotaverunt. *Pintian.*

Coquitur in calicibus crebro concussu] Aliam cocturae rationem vide apud Diosc. v. 171. *Dalec.*

Pignitis Eretrie similissima est] Galeno nigra et bituminosa, qualis Thracius lapis. Ligni et carbonis vice Phrysi ampelotide utuntur, quam *Steinkoln* vocant. *Idem.* *Pignitis Eretrie, &c.]* Scribe *pnigitis*, non

pignitis, ex Diosc. lib. v. *Pintian.*

Grandioribus tantum glebis et glutinosa] *Lego:* *grandioribus tantum glebis glutinosiorque.* Effectus idem qui *Cimolix*, ex antiquo codice. *Idem.*

Ad hæc medicamentis additur] Et ad hæc medicamenta additur, in eod. *Id.*

CAP. XVII. Cretæ genera ad vestium usum, *Cimolia*, *Sarda*, *Umbrica*, *saxum*, *argentaria.*

Ita ut in sole curatio hæc fiat, ut post sex horas aqua salsa abluatur] *Men. Gnd. Voss. Academicusque: fiat et post sex horas. Leg. igitur et abluatur. Gronov.*

Est et alius Cimolix usus in vestibus] Vide Guilielmum Variar. II. 8. Lipsium Elector. c. 14. *Dalec.*

Argentaria] Annulariam eam vocat supra cap. 6. hujus libri. *Idem.*

Qua Circum præducere ad victoriæ notam] Seneca Epist. 190. cretam in Circo, 'calcem' nempe, 'carcerem' antiquis vocatam fuisse scribit. Persio 'cretata ambitio' eorum qui honores petebant, servilis, et summissa conditio, humilis, abjecta. Albæ linæ in Circo meminit Cassiodorus Variar. lib. III. 'Alba linæ,' inquit, 'non longe ab ostiis, in utrumque podim, quasi regula directa produciuntur, ut quadrigis progredientibus inde certamen oriretur, ne dum propere conantur elidere, spectandi voluptatem viderentur populi abrogare.' Quidam volunt triumphantibus aut ovantibus Romanis ducebis in more fuisse, ut indicio publici gaudii Circus creta dealbaretur, quemadmodum accepta clade populus vestem mutabat, et pullam lugubremque sumebat. Ad albam lineam Cassiodori pertinent hi Virgilii versus: 'signoque repente Corripiunt spatia audito, limenque relinquunt.' In quibus Servius 'linen' exponit regulam, vel signum de creta factum. Ejus meminit et Martialis lib. VIII. 'Omnia habet sua dona dies, nec linea dives Cessat, et in populum multa rapina

cadet.' De hac Circensi creta vide Rhod. v. 14. et Salmas. p. 914. a, b. *Idem.*

Qua Circum præducere] Dalecampius hic notat Persio dici 'cretatam ambitionem' eorum, qui honores petebant, servilem et summissam conditionem, humilem, abjectam. Quasi respexerit ad cretam, qua pedes venalium trans mare advectorum denotabantur. At 'ambitio cretata' est petitorum in candida toga, in quam album creta apud fullonem additum erat. Gronov.

Pedesque venalium trans mare advectorum] Honestior lectio *venalitiarum*, quam *venalium*; ut paulo post cap. seq. 'Hoc est insigne venalitiis gregibus.' *Pintian.* *Pedesque venalium, &c.*] Juvenalis: 'Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.' Tibullus 'gypsatos' pedes vocat; et Ovid. in Amor. 'Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus, Despice gypsati nomen inane pedis.' Mancipiorum pedes creta signabantur, cum heri sigillo si privati homines essent, si publica, Reipublicæ. Itaque cælatos servos Propertius appellat iv. 5. Fuit et Asiaticis signatoria creta, qua cæx loco literas obsignabant. Victorinus xiv. 4. Cretæ usum etiam fuisse ad oruandam exhilarandamque faciem adnotatum xxiii. 8. ex Horatio: ac fortassis illa quidem creta

fuit, qua pilos virorum evelli auctor scripsit xiv. 20. *Dulec.*

CAP. XVIII. *Qui et quorum liberti præpotentes.*

Menam] Menam Sex. Pompeii libertum transfugam, aurei anuli jure, quod senatoribus ac equitibus solis permittebatur, donatum fuisse Dion scribit. Rhod. vi. 12. *Idem.*

Ut Prætoria quoque ornamenta] Idem fere Tibullus: 'Nota loquor: regna ipse tenet, quem sæpe coëgit Barbara gypsatos ferre catasta pedes.' De Pallante Claudii liberti, cui decreta sunt ornamenta prætoria, et H. S. centies quinquagies, vide Lipsium in Tacitum. *Idem.*

Unde cretatis pedibus advenissent] *Ocreat*is, non *cretatis*, in vetere exemplari; quod non magnopere displicet; ut sit schema charientismos. *Pintian.*

Cum laureatis fascibus remitti illo unde] Acad. Men. Gnd. *remittit hiis qui illo cretatis.* Voss. *remittit inde illo cretatis.* Scribe: *tantumque non cum laureatis fascibus remitti, unde illi cretatis pedibus advenissent.* Commiseratione dignus optimus *Pintianus*, cum profert ex vetere exemplari, et sibi non magnopere displicere fateatur, *ocreatis pro cretatis.* Gronov.

CAP. XIX. *De terra ex Galata, terra Chupea, terra Balearica, terra Ebusitana.*

LIBER XXXVI.

CAP. I. *Naturæ lapidum, ac marmorum luxuria.*

Etiā ut gemmæ cum succinis, atque crystalli cum murrhinis sileantur] Apographum nostrum, *etiā ut gemmæ cum succinis atque crystallinis murrinisque sileantur.* Pintian.

Huc illucque portantur] Voss. *huc illuc portantur juga, sine τῶ montium.* Deinde idem Gud. et Acad. *majore etiam nunc venia; non vesania.* Quasi diceret prius illud excusatus esse et facilius veniam invenire. Men. *major etiam nunc venia.* Denique, ut editur, omnes, *quam cum ad frigidos potus vas petitur in nubila, non portantur.* Quod etsi mirum genus loquendi videatur, tamen et sic IX. 35. 'Indicus maxime has mittit Oceanus. Inter illas belluas tales tantasque, quas diximus, per tot maria venientes, tam longo terrarum tractu, e tantis solis ardoribus, atque Indis quoque in insulas petuntur: et admodum paucis.' XIV. 4. 'Non maria plus temerata conferre mercatori, non in Rubrum litus Indicumve merces petitis.' XXX. 1. 'Voluminibus Dardani et in sepulchrum ejus petitis.' Ubi male Pintianus: 'Voluminibus Dardani in Cyprum petitis.' Et hoc XXXVI. 6. 'Nam id quoque accessit, ut ad Æthiopas usque peteretur, quod faceret marmora: immo vero etiam in Indos: nude margaritas quoque,' &c. Sic autem nostri, præsertim optimus; non *secaret*; non *quo margaritas*, quæ propinat Pintianus. Videtur autem scribendum: *quod lace- raret marmora.* Gronov.

Glacie] Nam crystallum glaciem

concretam multorum annorum spatio et seculorum ævo credidit Plinius. Dalec.

Sed et quam sine his multorum fuerit beatior vita] Voss. *videam ad quam sine et his multorum sit uiator uita ista facere uerins pati mortales quos ob usus.* Media desunt omnia, ut, *ad quamque multorum necesse sit necesse*; tum imo: ut et in Pintiani codice. Scribe: *Secum quisque cogitet, quum pretia horum audiunt, quum vehi trahique moles videat, quam sine his multorum sit beatior vita! ista facere, verius pati, mortales, quos ob usus, quasre voluptates alias, nisi ut inter maculas lapidum jaceant? Multorum, τῶν πολλῶν, vulgi.* Quamvis interdum dubitabam, an fuisset *multorum*; nempe animantium. *Ista facere, vel ut verius dicam, pati* scilicet etiam *cogitet*, nullum bonum ob usum, sed ut inter maculas cubent. De τῶ *verius* vide quæ notamus ad Livii XXI. 16. in Addendis. In Gud. etiam Menapioque et Academico desunt τὰ *Sed et*, tum imo. Gronov.

Ad quamque nullorum necesse sit necesse ista facere] In scripto codice, cum majore litera, *Ista facere*; reliqua omnia in eo non habentur, ut videatur exclamatio ex abrupto nimiam ob indignationem. Pintian.

CAP. II. *Quis primus marmor in publicis operibus ostenderit.*

Glandia in canis] Prisciano, intestini partem: aliis, cervicis suprema glandulis referta. Dalec.

Enimvero non alio modo] Lege cum Vossian. *Id ipsum cur? aut qua magis via inreperit ritia, quam publica? quo enim alio modo in privatos usus illa*

venere eborā, aurum, gemmæ? Sic et Pintiani cod. Gronov.

Utilius fuerat quam tacere] Voss. et Pintiani: *utilius fuerat? Tacuere tantas moles in pricitatē donam trahi præter fictilia Deorum fastigia*. Quasi diceret: At illi tacere: vel, Tantum abest, ut moribus caverint, ut etiam tacerint. Recte autem et Voss. *fictilia Deorum fastigia*. Frustra, qui *simulacra aut fastidia* subjecere. xxviii. 2. 'Cum in fastigium ejusdem delubri præparatæ quadrigæ fictiles in fornace crevissent.' xxxv. 12. 'Hinc et fastigia templorum orta, propter hunc plastæ appellati.' Ibidem: 'fictiles in fastigio templi ejus quadrigas.' *Idem*.

CAP. III. *Quis primus peregrino mare columnas habuerit Romæ.*

Quis primus] Ms. *Quis primus*. Dalec.

Obrepsisse quodam vitæ rudimento] Alii uti, quemadmodum et Academicus, Men. Gudianusque. Voss. uti. Lege, *quodam vitii rudimento*. Tenui et minus animadverso principio. Deinde Voss. *Jam L. Crassum Oratorem illum, sine τῶ enim*. Gron.

Qui nos sequentur, meliores nos esse probabunt] In archetypo nostro, *Hæc et quæ sequuntur*; scribend. reor, *ecquæ sequentur meliores esse nos*, &c. Pintian.

Qui nos sequentur, meliores nos esse] Pintiani codex, *Hæc et quæ sequuntur m. esse nos probabunt*: ipse, *Ecquæ sequentur*. Voss. *Hæc at quæ sequuntur m. e. n. p.* Lege: *Sed et qui sequentur, meliores esse nos probabunt*. Gronov.

CAP. IV. *Qui primum laudati in mare sculpendo, et quibus temporibus.*

Protinus Sicyonios fames inrasit] Voss. *Sicyonem*. *Idem*.

CAP. v. *Nobilitates operum et artificum in marmore CXXVI. de marmore Pario, et Mausoleo.*

CXXVI.] Ms. CCXXVI. Dalec.

Bupalus et Anthermus] Primus is Fortunam fecit φερέπολι, ut ait Pindarus, polm capite gestantem, et altera manu τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας. Rhodig. xviii. 14. Sculptsit et Charitas in Attali conclavi apud Pergamēnos, quæ ob artificii præstantiam ostentabantur, et Charitas apud Smyrnæos. Dalec. *Cujus filii Bupalus et Anthermus*] Scribo Athenis, non Anthermus, ex Snida in dictione *Hipponax*. *Bupali* vero meminit et Pausanias in Messeniis et in Bæoticis. *Pintian*.

Hipponax] Vide Hadr. Jun. i. 16. Dalec.

Amaritudinem carminum distrinxit] Quemadmodum enim gladium distringimus petitori hostem, ita hic Hipponax metaphorice dicitur amaritudinem carminis, quæ illi pro telo fuit, in inimicos distrinxisse. Gelen.

Non vitibus tantum censerī Chium] Voss. *Cion*; hoc est, *Chion*. Sic infra, 'Phidian tradunt,' et 'Phidian clarissimum,' ut et alii. Gronov.

Ostendunt et Iassii Dianam manibus eorum factam] Ab Io insula *Ietes* gentile nomen deducit Stephanus, penultima aut producta aut correpta. Forte autem Plinius formam Latinam sequens fecit ab Io *Iassius*. Quid si legas *Iassi* cum duplici ss, et intelligas Cariæ urbem in insula cognomine positam, referente Stephano? *Pint*.

Sed in Pariorum mirabile præditur] Apud Cic. de Divinat. lib. i. Carneades narrat in Chiorum lapidicinis saxo difisso Panisci caput extitisse. Apud Originem lib. τῶν φιλοσοφουμένων Xenophanes Colophonius tradit, in lapidicinis, quæ Syracusis propinquæ sunt, inventas esse piscium et phocarum figuras: in profundissima vena marmoris Parii, lauri imaginem. Theodorus Canterus Variar. i. 15. Dalec.

Phidiam tradunt sculpsisse marmora] Ob ejus in hac arte iusignem excellentiam ac præstantiam, jactatum

Græcis proverbium fuit, Φειδιαν εἰρήνην προσήκειν, cum pax καλλίμορφος esse, videanturque gigni pacis tempore formosiores pueri, vel etiam a pictoribus imagines, et sculptoribus statuæ pulchriores fingi. Leopardus v. 15. *Idem.*

Romæ in Octaviæ operibus] *Partibus*, non *opcribus*, in vetusto codice: legendum videtur *particibus*, ut alibi dictum est, non *partibus*. Pintian.

Alcamenem] Cicero de Natur. Deor. lib. II. 'Et quidem,' inquit, 'laudamus Athenis Vulcanum eum quem fecit Alcameus, in quo stante ac vestito leviter apparet claudicatio non deformis:' nimirum τοῦ Κυλλοποδίου. Victor. XXXI. 19. *Dalec.*

Ejusdem discipulus fuit Agoracritus Parius, ei ætate gratus] Scribo: *Ipsius discipulus fuit Agoracritus: par ei arte, sed gratus*, ex scripto codice. Pintian.

Agoracritus Parius, ei ætate gratus] Significat quod multis fuit Alcibiades, de quo Cornelius Nepos: 'Ineunte adolescentia amatus est a multis more Græcorum.' Sed hos sæpe 'diligere turpius, quam par erat,' homines 'loquebantur,' ut idem Nepos in Hamilcare. Sic Livius lib. XXI. 'Florem ætatis, inquit Hasdrubal,' &c. Sic Philumene 'hæreditatis officio ætatis extorserat' apud Petronium. 'Dotes formæ pueritiæque' vocat Justinus. Optanda isti ævo simplicitas magni viri, qui corrigit, *par ei arte, sed gratus*. Gronov.

Certavere autem inter se umbo discipuli in Venere faciendâ] Præpositione caret Vossianus. Et genus loquendi Tullianum est *Venere faciendâ*, pro *Venerem faciendâ*. Restituimus et Livio. *Idem.*

Quæ Jovis Olympii fanum intelligunt] Eo simulachro perfecto Phidias interrogatus unde id propemodum e cælo petiit lineamenti eboris amplexus fuisset, respondit ex Iliad. A. Ἡ, καὶ κυανέσιν ἐπ' ὀφρύσι

νεύσε Κρονίων· Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπεβρώσαντο ἄνακτος, Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον. Valer. III. 7. *Dalec.*

Minervæ Athenis] Lemniam fuisse vocatam, quod eam Lemnii dedicassent, Pausanias scribit lib. I. *Idem.*

Sed scuto ejus, in quo Amazonum prælium cælavit intumescente ambitu] Voss. rotundius: *sed in scuto ejus Amazonum prælium cælavit inter ambitum parmae*. Forte, *intra ambitum*. Nec vero in Acad. Menap. et Gud. est τὸ intumescente, sed tantum *cælavit ambitu*. Gronov.

Ad eo momenta omnia compacta artis illius fuere] Alii, *comperta artis illius, vel comperta artis illi*. Acad. Men. et Gud. *ad eo momenta omnis artis fuere illi*. Voss. *omnia cætacia artis illi fuere*. Scribe, *ad eo momenta omnia cupacia artis illi fuere*. *Idem.*

Sub ipsa cuspide æream sphingem] Lege, *Super ipsam cassidem æream sphingem*. Vide Meurs. Cecropia pag. 35.

In Ceramicò] Prope Ceramicum vicum, et in ipsius aditu. Pausanias lib. I. Praxitelis opera duo fuisse tradit, alterum statuam equestrem, alterum Neptunum, qui in equo sedens Polyboten gigantem hasta petit. Vide quod adnotatum est XXXV. 12. *Dalec.*

Prætulerunt optione, quorum conditio erat, Coi] Deme verbum *optione*, ex vetere exemplari. Alioquin legendum videretur, *optio quorum conditio erat*. Pintian.

Quam ob id quidem prætulerunt optione quorum] Voss. *prætulerunt quorum conditio erat Coi, sine τῇ optione*; quod interjecerunt, qui nescirent τὸ *conditio* esse id ipsum hic quod *optio*. Cicero pro Cluentio cap. 14. 'Sed cum esset hæc illi proposita conditio, ut aut juste pieque accusaret, aut acerbe indigneque moretetur, accusare, quoquo modo posset, quam illo modo emori maluit.' Ubi forte me-

lius, 'ut aut parum pie accusaret.' Justinus lib. 1. 'Si conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant, hesterni laboris an præsentium epularum.' Pintianus observat in suo quoque codice defuisse τὸ *optione*: alioqui, subjicit, legendum videretur: *optio quorum conditione*. Nihil melius scriptura vetere. Gronov.

Veneris Praxitelicæ specimen] Academic. *Praxitele*. Voss. *Praxitelia*. Lege, *Praxitelica*, ut est in Gudianis et Menapiis. Sic et infra: 'Venus in eodem loco nuda Praxitelicam illam Guidiam antecedens.' Voss. *Praxitelica*. Acad. Men. Gnd. *Praxiteliam*: omnes nesciunt τὸ *Gnidiam*. Pint. codex *Praxitelis*, si tamen bene expressum est. *Idem*.

Ille propter quem Thespiæ visebantur] Pausanias in Bœoticis, C. Cæsarem ideo necatum putat, quod eam imaginem sustulerit: eadem etiam causa interfectum Neronem, quod illam Thespias reportatam iterum demolitus sit. Victorius xviii. 21. *Dalec*.

In Octaviæ scholis positus] 'Schola in balneis,' labri sive balnei summa pars, in qua qui nondum lavissent sedentes expectabant, donec exirent qui priores occupaverant: in porticibus vero locus in quem Philosophi convenientes consident, conquiescunt, et disputant. Rhod. xxx. 20. Vide quod adnot. est in xxxv. 10. *Idem*.

Bonæ Fortunæ] Vide Alex. ab Alex. i. 13. *Idem*.

Caryatidis] Caryatidum historiam vide apud Vitruvium i. 1. et Philandri in eum locum adnotationes: quibus adde ex Pausan. lib. iii. et iv. in historia Aristomenis, Caryas vicum esse non longe a Lacedæmone, Dianæ et Nymphis sacrum: ubi ad Caryatidis Dianæ templum et signum virgines Lacænæ anniversarium sacrum faciunt, et patrio ritu saltant: unde cæ Caryatides dictæ. *Idem*.

Et Sileni in Asinii Pollionis monumentis] Voss. in *Pollionis Asinii monumentis*. Ut et mox, *Venus in Pollionis Asinii monumentis*. Ut xxxvi. 7. 'Nepos Cornelius,' Voss. et alibi 'Drusus Livius,' 'Paullus Æmilius.' Gronov.

Praxitelis filius Cephissodorus, rei et artis heres fuit] Deme verbum *rei*, ex scripto codice. Notavit hoc etiam Hermolaus. *Pintian*.

Symplegma] Complexus duorum puellorum, mutuo sese osculantium: vel duorum collectantium; ut mox hoc ipso capite. *Dalec*.

Apollinem Palatinum] Cujus simulacrum Lucullus advexit ex Apolloniatarum insula. supra iv. 13. *Id*.

Chamætæras] Socias humi sedentes, non in sedili. Vertendum 'scorta' minime puto, quoniam id Vestæ pudicitiae non conveniret; nisi quis putet in facie comitum Vestæ expressisse meretricum duarum imaginem, quas amabat: pedisequas. Quidam legunt *Commotrias*. *Idem*.

Hippocampus] Hippocampum intelligi par est hoc loco, non pisciculum memoratum Dioscoridi et Galeno, sed potius monstrum cetaceum equo simile, quoniam et 'campas' equos marinos vocant, et alia omnia cetacea. Nævius in Ægisto: 'Tum autem lascivum Nerci simum pecus Ludens ad cantum classium lustratur: Sirenes citis Delphino junctis vehiculis, hippocampisque asperis.' Apud Nonium in dictionibus, 'hippocampus,' 'instrare,' 'pecus.' *Scalig*.

Chorusque Phorci et pristis] Sic Virgil. Æneid. iii. 'Tritonesque citi, Phorciq[ue] exercitus omnis.' Is fuit rex Corsicæ ac Sardiniae, et tandem habitus pro Deo marino. Phorcum mythologi maris extremum ambitum interpretantur, maris et terræ filium, enimque Cetoni congressu genuisse Græas a partu statim canas, nimirum spumas quas illis mare suo littori excitat. Rhod. xxxvi. 18.

Dalec.

Chorusque Phorcæ et pristis] Voss. Men. Gud. Acad. *pistricæ*. Est enim *pistrix* eadem quæ pristis. *Gronov.*

Ad Labicanam portam eunti] Non agnoscit nostrum exemplar hæc verba. *Pintian.*

Apollinis Sosiani] *Sosianum* quidam volunt ἀπὸ τοῦ σώζειν, quasi σωτήρα qua ratione σωσίπλιον Demm victis Arcadibus Elei colnerunt Pausania auctore lib. vi. Alii *Sosiani* interpretantur, quasi Susiani, Susis Romanam avecti. Vide Liliū Giraldum. Aliis placet *Sosianum* vocari, quod ad librariorum scriptorum officinas locatus esset. *Sosios* enim præstantissimos ejus artis magistros Horatius memoravit in Arte: 'Hic liber æra meret Sosii,' et in Epist. 'Sosiorum punice mundus.' *Dalec.*

Ex quibus unus Liberum Patrem palla velatus humeris præfert, alter Liberum similiter] Recte humeris Gelenius pro Veneri aut Veneris Hermolai: itaque cadit et gratia correctionis alterius: alter *Liberum Semeles*. Voss. *Liberam similiter*; nam τὸ σινίλιτ non respicit personam quæ fertur, sed habitum ferentis. Livius lib. xxxiii. 'Ex argento mulctatio tria signa ænea Ceteri Liberoque et Liberæ posuerunt.' *Gronov.*

In Septis] Septa, locus in campo Martio tabulis munitus, in quibus stans populus Romanus suffragia ferebat. *Dalec.*

Leocharem] Telocharen Vitruvius appellat ii. 8. Idem fecit et Martis statuam colosseam in ejus templo Halicarnassi, quam ἀκρόλιθον vocaberunt. *Idem.*

Sepulchrum hoc est ab uxore Artemisia factum] Hæc verba, præterquam quod in nostro apographo nulla sunt, manifeste apparet esse glossema expositionemque verbi illius *Mausoleum*: alioqui non subjunxisset Plinius, summus brevitatis amator, verba illa

quæ paulo infra sequuntur: 'priusque quam peragerent, regina Artemisia, quæ mariti memoriæ id opus extrui jusserat, obiit.' *Pintian.*

Mausolo Cariae regulo, qui obiit Olympiadis centesimæ anno secundo] Voss. *Olympiadis CVI. anno secundo*. Et sic rursum c. 6. 'Is obiit Olympiadis cvi. anno secundo' Voss. *centesimæ sextæ anno secundo* Menap. Gud. Academicus. In Olympiadis numero consentit Diodorus Siculus; sed in quartum ejus annum, consules M. Fabium Ambustum M. Popilium Lenatem U. C. 397. mortem refert Mausoli, lib. xvi. *Gronov.*

Septem miracula] Vide Rhodig. xxiii. 6. *Dalec.*

Cingitur columnis triginta sex. Ab Oriente] Turnebus Adv. xvii. 4. ex Mss. protulit auctius: *Cingitur columnis XXXVI. pteron* vocare: idque confirmavit sequentibus verbis: 'Namque supra pteron pyramis.' Vossianus etiam isto locupletior: *Cingitur columnis triginta sex. Pteron* vocare circuitum. *Ab Oriente calavit Scopas*. Infra c. 13. 'Aliæque rursus extra murum Labyrinthi ædificiorum moles: pteron appellant.' Vitruvius 'pteroma' iii. 2. et iv. 7. *Gronov.*

Id gloriæ ipsorum artisque monumentum judicantes] *Monumentis*, non *monumentum*, in vetusto exemplari legitur; quapropter forte verior lectio esset, *id gloriæ ipsorum artisque monumentis dantes*. *Pintian.*

Pteron] Alii *ptera*, alii *pteromata*. Sunt autem adstructi vicinique parietes templis ac ædificiis publicis ad altitudinem ædificii ntrinque assurgentes, sic dicti quod alarum instar explicentur, ædificiumque protegant. Strabo lib. xvii. ejus vocabuli significatum apertissime declarat. Vide c. 13. hujus libri. *Dalec.*

Hæc adjecta centum quadraginta pedum] Locus hic suspectus est; nam cum altitudo inferioris ædificii fuerit

37. pedum cum dimidio, pyramidisque par celsitas, numerus is geminatus efficit pedes 75. quos si ab altitudine totius operis, quæ fuit 140. pedum, auferas, restabunt pedes 65. tribuendi quadrigæ impositæ, et viginti gradibus ad pyramidis basin collocatis. Non est autem probabile altitudinem tantam fuisse quadrigæ et graduum. *Idem.*

Socrates fecit] Philosophus, Sophronisci filius, cum Mercurio, auctore Pausania lib. 1. *Idem.*

Hippiades Stephani] Equestres statuæ, ut Amazonum, quæ primæ ascenderunt equos. *Hermol.* Rhodiginus legit *Hippades*, c. 1. Quidam, *Hesperides*. Alii, *Hippe* : Cheironis ea filia fuit. Aqueus, *Appiades* ; illasque interpretatur Venerem, Palladem, Vestam, Concordiam, Pacem, quarum simulachra ornandis Appiæ aquæductibus et fornicibus positæ fuerunt. Ovid. de Arte lib. 11. 'Has Venus e templis multo radiantibus auro Læta videt lites, Appiadesque Deæ.' Probabile tamen non est, Græcum sculptorem, et in Italiam fortassis nunquam transgressum, illas fecisse; nisi forte statuas illas Appiadum Dearum, Entochi opera, Romam advectas ad Appiæ aquæ ornamenta existimes. *Idem.*

Hermerotes Taurisci] Hermerotes, Mercurii et Cupidinis juncta simulachra, ut 'Hermathenæ' Ciceroni Mercurii et Palladis conjunctæ statuæ. In vetustis legitur, *Hermæ et Eroles Taurisci*. *Idem.*

Et Taurus] Propertius : 'Tu reddis pueris matrem, puerique trahendam Vinxerunt Dirce sub truci ora bovis.' *Idem.*

Taurisci. Parentum ii certamen de se fecere] In veteribus legitur, *Taurisci. Par autem ii certantes de se iudicium fecere.* Lego ex manuscripto, *Taurisci parentum. Ii certamen de se fecere, &c.* Meneceates et Artemidorus patres fuerunt Apollonii et Tau-

risci. Ii seipsos pinxerunt æmulationis certamine. *Idem.*

Cætera signa Praxiteles] Scribo *Pasiteles*, non *Praxiteles*, tum ex vetusto codice, tum etiam ex Pausania in Heliacis. Meminit et Plinius Pasitelis, infra hoc ipso capite. *Pintian.*

Dactylidis Pythias, Amphistrati Callisthenem] Acad. *deterulus phici amphistrati.* Men. et Gud. *decertilis pithiam amphist.* Voss. *dercilis pycias amphistrati.* Fortasse : *Dercyli Pycias, Amphistrati Callisthenem.* VII. 12. 'Indubitatum exemplum est Nicæi nobilis pycetæ Byzantii geniti.' Pintiani codex, *Dercyles pycias* : unde ipse, *Dercylides pycetas.* Gronov.

Deinde multorum obscurior fama est] Voss. et Pintiani, *Nec multo plurium fama est, sine τῶ obscureior.* Non multo plures ad famam pervenerunt. *Id.*

Omnibus et picturæ et statuariæ artis præferendum] Parum interest ; sed tamen et Acad. Gud. Men. Voss. *præponendum.* *Idem.*

Ex uno lapide eum et liberos] Præter Virgilium Æneid. 11. ejus rei historiam describit Enmolpus luculentissimis versibus in Satyra apud Petronium. *Dalec.*

Humana sacrificaverunt victimæ] Saturno infantes Carthaginienses sacrificare solitos esse Lactantius et Silius tradunt : quin etiam Plato in Protagora, Diodorus lib. xx. A Tyriis hoc traditum, et usque ad urbis excidium servatum Q. Curtius scribit. D. Augustinus infantes etiam a Gallis Saturno immolatos fuisse memorat. Vide Rhodig. XIII. 23. Plautus in Amphitr. 'Faxo ut bubulis coriis onustus sis Saturni hostia.' *Idem.*

Ad nationes] Sic dictus locus Romæ ob statuas nationum 14. illie positas, quarum paulo post fit mentio. *Idem.*

Et civitate Romana donatus eum iis oppidis] Scribendum arbitrator, et civitate Romana donatus summis opibus, &c. ut paulo infra de Saura et Batra-

cho: 'Quidam et opibus præpotentes fuisse eos putant.' *Pintian.*

Jovem fecit eburneum] Acad. Gud. Men. Voss. eboneum. Gronov.

Sed quæ fecerit, nominatim non refertur] Voss. Fecisse opera complura dicitur: quæ fecerit, nominatim non fertur. Acad. quoque Men. et Gud. fertur. Idem.

Cujus se marmoream habuisse lænam tradit] Verbum tradit inducunt et Voss. Menap. Gud. Academicus: quippe quod lateat in τῇ magnificat. Idem.

Idem et a Coponio XIV. nationes] Fortasse non *XIIII. nationes*, sed cognationes legendum est, de quibus supra mentio facta, quod idem significat et *syngenicon*, ante etiam dictum. *Pintian.*

Myrmecides] Idem *Ælianus Hist.* lib. i. qui et addit elegiacum distichon aureis literis scriptum fuisse in semine sesami, vii. 21. Idem *Myrmecides* navem fabricatus est, quam apicula pinnis absconderet. *Varro de Lingua Latina* lib. vi. 'Etenim facilius obscuram operam *Myrmecidis* ex ebone oculi videant, si extrinsecus admoveant nigras setas.' *Hadr. Jun. vi. 4. Dalec.*

CAP. VI. Quando primum marmorum in aedificiis usus, et quis primus Romæ crustaverit parietes, et quibus ætatibus quæque marmora in usum venerint, et quis primus marmora secuerit, et ratio secandi: de harena.

Regias quoque domos] *Odyss. Δ.* Χαλκοῦ τε στεροπὴν, καὶ δώματα ἡχη-εντα, Χρυσοῦ τ', ἡλέκτρον τε, καὶ ἀργύρου, ἧδ' ἐλέφαντος, φράζω Νεστορίδῃ. *Idem.*

Is obiit Olympiadis C. anno II. urbis Romæ anno CCCII.] Lege, *Is obiit Olympiadis C. anno II. urbis Romæ CCCLXXIV.* nam Olympiadis centesimæ annus secundus, erat urbis Romæ trecentesimus septuagesimus quartus. Vide *Meurs. Arch. Athen.* p. 142.

Præfectum fabrorum Cæsaris in Gallia. Neque indignatio sit] Voss. et *Pintiani, fabrum.* Dein Acad. nec id desinimus indignari. Men. et Gud. neque id desinimus indignati. Voss. neque id indignati desit tali. Scribe, *Mamurram Formiis natum, equitem Romanum, præfectum fabrum C. Cæsaris in Gallia: ne quid indignari desit tali auctore inventa re.* xxxiii. 11. 'Quæ et ipsa (Achaica victoria) signa et tabulas pictas invexit, ne quid deesset.' xxxv. 11. 'Ne quid desit temporis ejus securitati, tibus tenens.' xxxvi. 15. 'Bis vidimus urbem totam cingi domibus principum Caii et Neronis, et hujus quidem (ne quid deesset) aurea.' Gronov.

M. Lepidus] Ejus domus suo seculo Romæ pulcherrima fuit, cap. 15. hujus libri. *Dalec.*

Denique M. Lepidus Catuli in consulatu collega] Quatuor membranæ uno animo excludunt τὸ denique. Gronov.

Omnium limina ex Numidico] Pavimenta ex Numidico 'Pænica' vocat apud Festum Cato his verbis: 'Dicere possum, quibus villæ atque ædes ædificatæ atque expolitæ maximo opere citro, atque ebone, atque pavimentis Pænicis stent,' &c. *Dalec.*

Ut Mamurra Carystium posuit] Ultimum verbum redundat, ex scripto codice, et *Carystii* legitur, non *Carystium*, ibidem; quod si recipis, mutandam quoque habebis vocem *Mamurram* in patrium casum. *Pintian.*

Nascitur in Nili insula] In eodem, nascitur in Nilo etiam; ut putem legendum *Melo*, non *Nilo*, cujus in superioribus habita frequens mentio. *Idem.*

Ab amatore nomen accepit] Non amatore in eo legitur, sed actore; ut legendum forte sit auctore. *Idem.*

Imo vero etiam in Indos, unde margaritis peti, &c.] Scribe, imo vero in Indos, quo margaritis peti, &c. ex veteri codice: et statim autem commo-

diorem reor lectionem *secaret*, quam *faceret*. Pintian.

Ex quodam Adriatici maris rado] In eodem *vadorum* legitur, non *rado*. Scribo, *ex quodam Adriatici maris rado*, *oram æstu nudante*. Idem.

CAP. VII. *De Naxio, et Armenio, et de generibus marmorum.*

Cotes in Cypro] De Naxia cote Diosc. lib. v. *Dalec.*

Ex Armenia vectæ] Theophr. de lapidibus. Idem.

Pretiosissimi quidem generis Lacedæmonium] Acad. Gud. Men. Voss. *generis sicuti Lacedæmonium*. Forte, *Pretiosissimi quædam generis, sicuti Lacedæmonium*. Gronov.

Augustum undatim crispum in verticibus] Legend. *Augusteum undatim crispum in vortices, Tiberium sparsa non convoluta canitie*. Sic de mensis citreis: 'Præcipua dos in venam crispis, vel in vortices parvos.' Onyx igitur vel alabastrites lapis, candidus vel niellei coloris, et in vortices maculosus. *Salmas.* 559. a.

Duo ejus genera] Tria Dioscoridi: primum, nigrum et ponderosum; secundum, cinereum notis compunctum; tertium, lineis candidis interinctum. *Dalec.*

Vocatur et Memphites a loco] Dioscoridi pingue, varium, calculorum magnitudinæ. Idem.

Ex eo candidis intervenientibus punctis] Legend. *Ex eo candidis intervenientibus punctis Leptopsephos vocatur*. *Salmas.* 562. b.

Triarius Pollio] *Vitrasius* quidam legunt, ut apud Modestinum Jurisconsultum in rescripto Hadriani ad *Vitrasium Pollionem*. Verum id minime quadrare videtur, cum Hadrianum multis annis Plinius antecesserit. Quare alium *Pollionem* fuisse necessum est, quam eum ad quem scripsit Hadrianus. Manuscriptum habet *Vitriasius*. *Dalec.*

Ex Ægypto Triarius Pollio] Tres quibus utimur, *Vitriasius Pollio*, Rec-

teigitur restitutum *Vitrasius*, ut plane Menapius. Sed quosdam sic legere aiunt, ut apud Modestinum J. C. in rescripto Hadriani ad *Vitrasium Pollionem*: verum id minime quadrare, cum Hadrianum multis annis Plinius antecesserit: eoque alium *Pollionem* fuisse necessum esse quam eum, ad quem scripsit Hadrianus. Quis dubitat? nec Plinius Hadrianum modo, sed et Claudius Plinium. Qui rescriptum Hadriani advocavit, insinuabat non eundem utroque hominem appellari, sed *Vitrasian* gentem Romanam, et ejus gentis cognomen *Pollionem* fuisse. Satis igitur quadrat hoc rescriptum. Quemadmodum etiam, quod scribit Dio lib. LVIII. *Κὰν τοῦτο Οὐητρασίον Πωλίῳ τοῦ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντος τελευτήσαντος, Ἰβήρω τῶν Καίσαρεῶν χρόνον τινὰ τὸ ἔθνος ἐπέτρεψε*. Hic vel pater vel e natu majoribus proximorum fuit ejus, cujus meminit Plinius. Lapis Puteolis in quadam turri apud Gruterum fol. 192. 10. DEDICATA. VI. ID. AVG. T. VITRASIO. POLLIONE. II. M. FLAVIO. APRO. Apud eundem fol. 302. VITRASIVS. POLLIO. Et *Vitrasianum* sc. l. xxx. § 6. D. de fideic. libert. Gronov.

Quem vocant basalten] Hunc lapidem sic describit Strabo lib. xvii. 'Nos Philas ex Syene planstro venimus, per campum valde planum, centum stadiorum. Per totam viam utrinque multis in locis videbantur quasi hermæa, scopuli alti, rotundi, admodum politi, pene teretes, nigri ac duri lapidis, e quo mortaria finni,' &c. Tales lapides, sed minutuli, reperiuntur prope Caillon, arcem Rhotomagensis archiepiscopi, foris asperi, tuberosi, veluti obliiti luto, et candicantes, intus gagate nigriores. *Dalec.*

Argumento Nili XVI. liberis circa ludentibus, &c.] Exemplaria Romana, *Argumento septem orbibus circumstantibus per quos, &c.* *Parmensia* et quædam alia recentiora, *Argumento ipse liberis circa ludentibus*. Scribendum

arbitror, non liberis, sed alabetis. Piscis est alabete, Nilo peculiaris, ut supra Plinius ostendit, v. 9. et confirmat Strabo lib. ult. *Pintian.*

*Per quos totidem cubiti summi inere-
menti*] Voss. Men. Gud. Acad. *cubita.*
Ut passim alibi Plinius. cap. sequenti,
'mensuræ non ultra bina cubita.' Sic
et vii. 2. et 16. viii. 25. xiii. 11.
xviii. 18. et alibi. Quo magis miror,
quum hunc locum, quemadmodum
sese haberet in scriptis, vestigaverint
et Hermolaus et Gelenius et Pintia-
nus, omnes id prætermississe. Barbaro
debetur *scdecim liberis*: Gelenio *au-
gentis se annis*; Pintiano *ernditionis*
nimix *ludibrium alabetis* ex Plinii v.
9. Sed *liberos*, non *pisces*, Insisse in
ejusmodi exemplis circa Nilum testis
locuples Philostratus: *Περὶ τὸν Νεῖλον*
οἱ πῆχεις ἀθύρουσι, παῖδια ξύμμετρα τῷ
ὀνόματι. Καὶ ὁ Νεῖλος αὐτοῖς ὑπεργάνυν-
ται, τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι κηρύττουσιν αὐτὸν
ὅσος Αἰγυπτίοις προεχύθη. Προάγεται
ὄν, καὶ οἶον ἔρχεται, αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος
βρέφη ἀπαλὰ καὶ μεδιῶντα. Et possunt
hodieque videri Vaticanis in hortis.
Gronov.

Memnonis statua dicatus] De hac
Philostratus in Iconibus et Heroicis,
Lucianus in Toxari, Apollonius Tya-
neus fusissime, Strabo, Pausanias,
Rhodig. xxi. 5. *Dalec.*

Potoriis primum vasis inde factis] Hic locus ostendit, contra quam pu-
tat Agricola, Murrhina vasa alia fu-
isse, quam quæ ex onychite fiunt. *τῶν*
ὀνυχίων ποτηρίων meminit Athenæus
p. 243. vs. 50. ex Posidonio Philoso-
pho. *Idem.*

Nepos Cornelius tradit magno fuisse
miraculo] Sic Voss. ordinat verba.
Recte autem Hermolaus: *amphoras*
ex eo Chiorum magnitudine cadorum:
frustra subjicit, vel *Antiochiorum*. Lu-
cianus Veræ Historiæ lib. ii. *Ἐκασ-*
τον αὐτῶν Χίον πίδου περιπληθέστερον.
Gronov.

CAP. viii. *De alabastrite, et Lydino,*
et Alabandico.

Hunc aliqui lapidem alabastriten vo-
cant] Plin. onychitem gemmam, quam
nos *cassidoine* vocamus, ab alabastrite,
quem etiam quidam onychiten
vocant, parum attente minime dis-
tinguit. *Dalec.* *Hunc aliqui lapidem*
alabastriten vocant, quem cavant ad vasa
unguentaria] Illa sunt adnectenda
superiori capiti, quo de onyche mar-
more tractat. *Salmas.* pag. 558. b. et
560. b. Et paulo post legend. *pro-*
bantur quam maxime mellei-coloris, in
vorticem maculosi. *Idem ibid.*

Paulum distare ab eo in unguentorum
fide multi existimant, &c.] Legend.
Paulum distare ab eo in unguentorum
fide multi existimant Lygdinos in Paro
reptos, &c. Lego in *Paro*, quia *Lyg-*
dus lapis Parius. Vide *Salmas.* pag.
559. b.

Coralitico in Asia reperto] A Cora-
lio fluvio, qui et Sangarius dicitur.
Dalec.

Alabandicus] Ex Alabanda Cariæ.
Vide *Agricolam Fossilium lib. v. Id.*

Thebaicus interinctus aureis guttis] Enn lapidem officinæ quædam pro
Armenio ostendunt. Thebaico similis,
colore cæruleus effoditur prope Lug-
dunum in pago Divi Belli. *Idem.*
Legend. *Thebaicus interinctus aureis*
guttis invenitur in Africa parte Ægypto
adscriptæ, tudiculis ad terenda collyria
quadam utilitate naturali conveniens.
Vide *Salmas.* pag. 1051. a.

Mitres] Neque Mitras neque So-
chis meminervnt Herodotus aut Dio-
dorus. *Dalec.*

In Solis urbe regnabat] Busrin scri-
bit Diodorus Bibl. ii. 1. civitatem
maximam condidisse, quam Ægyptii
vocant civitatem Solis, nempe *Ἡλιό-*
πολιν. Græcis vero Thebas *Ἐκατομύ-*
λους, Διόσπολιν vocari, non *Ἡλιόπολιν*,
Strabo prodidit, quo fit ut mendosum
Diodori codicem arbitrer, præsertim
cum alia sit Heliopolis. *Idem.*

Ægyptiæ sunt literæ] Hieroglyphi-
cæ, de quibus Chæremon, Horus A-
pollo, Diodorus Bibl. lib. iv. ignora-

biles Apul. Asini lib. xi. Rhodig. xxix. 26. Literas has sacras soli noverant sacerdotes, et qui ab iis describendis *ἱερογραμματεῖ* vocabantur: vulgus aliis utebatur. *Idem.*

Ramises autem is] Proteo regnante ad Trojam bellatum fuisse scribit Herodotus. *Idem.*

CAP. IX. *De obelisco Thebaico, et Alexandrino, et de illo qui est in Circo magno.*

Mnevidis regia] Apud Heliopolin Mnevis bos non aliter colebatur, quam Apis apud Memphitas. Strabo lib. xvii. Diodor. lib. ii. *Idem.*

A Smarre positus] Ne hujus quidem, aut Eraphii, Nectabidis, Mespheæque, qui hoc capite nominantur inter Ægypti reges, ulla apud Herodotum aut Diodorum mentio. *Idem.*

Nectabis] Apud Athenæum p. 207. vs. 9. Alexis mentionem facit Nectabidis regis Ægypti, qui fortassis hic Nectabis est. Apud Plutarchum in Agesilao Nectanabis Tachi Ægyptiorum regis patruelis, ab eo defecit, regnumque invasit, et Agesilai ope fugato Tacho, ac Mendesio, quem regem designaverant, regnum obtinuit. *Idem.*

Hic autem obeliscus fuit in Arsinoë positus] Scribe, non Arsinoë, sed *Arsinco*, hoc est, Arsinoës templo, ut 'Iseum' templum Isis, et plura hujusmodi. *Pintian.*

Hic autem obeliscus fuit in Arsinoë positus a rege] Voss. *Hic fuit in Arsinoë positus ab rege supradicto.* Nusquam tamen autem obeliscus, quæ ab aliquo male sedulo esse allita mihi exploratum est. 'Αρσινωειον est monumentum Arsinoës. Academicus, Menapius, et Gudian. *Hic fuit conditus a rege supradicto.* Unde etiam discere est, ut in Plinio grassati sint. *Pintianus* quoque *Arsineo.* Gronov.

Amoris in conjugem eandemque sorore] Melius arcuandi casu fore censet *Pintianus*, in conjugem eandemque so-

rorem. Non ego. Vide quæ ad Senecæ quarti Nat. Quæst. præfationem scripsimus. *Idem.*

Quos excidit Mesphees rex] In nostro exemplari *Mestres*, non *Mesphees*, ut capite priore, 'Primus omnium id instituit Mestres;' sic enim ibi vetus exemplar legit, non 'Mitres.' *Pintian.*

Spectatis admodum navibus] Vide an sit melior lectio, *structis ad modum navibus*, hoc est, ad pondus et quantitatem. *Idem.*

Divus Augustus priorem advexerat] In scripto codice, *Divus Augustus eam priorem advexerat*; legendum puto, *Divus Augustus ampliore advexerat*; vel scribe, permutatis dictionibus: *Divus Augustus priore advexerat, eamque miraculis Puteolanis, &c.* *Idem.*

A rege Semneserteo] Hunc Amasim esse putat Reinerus Reineccius. *Jac. Cell.*

Pythagoras] Laërtius eum in Ægyptum proficiscentem, a Polycrate Sami tyranno, Amasidi regi per literas commendatum fuisse scribit. *Dalec.*

Novem pedibus minor a Sesostride] Est Hermolai. Acad. IX. *pedum est amerosocide.* Gud. et Menap. *pedum est amerosotide.* Voss. IX. *pedum minor assesothide.* At cap. 11. Acad. Men. et Gud. *quem fecerat sosodis filius*; vel *sesodis.* Voss. *quem fecerat Sesosidis filius Noncoreus.* Ergo et illic fac, *novem ped. humilior a Sesoside*; nam et *Sesosin Sesosinque* dixerunt. Gronov.

Inscripti ambo rerum naturæ interpretationem Ægyptiorum opera philosophicæ continent] Tò opera nec in Hermolai et Pintiani codicibus est, nec in quatuor nostris. Vossianus *philosopho.* Forte, *Ægyptiorum philosophorum*; vel *philosophia*, ut et *Pintianus.* *Idem.*

CAP. X. *De illo, qui est in campo Martio pro gnomone.*

Gnomone] Is confractus visitur in Campi Martii cella vinaria ex adverso domus Christophori Nardini.

Vide Lucium Fannum iv. 13. Et Pomp. Læti antiquit. et Ligorii, Onuphriique delineationes Rom. Vet. et Lafret. et specul. magnif. Rom. Umbrarumque enotatas per quosvis menses longitudes apud Pallad. de Re Rust. *Idem*.

Ad deprehendendas solis umbras] Legend. *Ad deprehendendas Solis umbras, Brumæ confectæ die, hora sexta*: intelligit diem quo Bruma committitur. Vide Salmas. pag. 639. b. 640. a. Sequentia sic scribe: *digna cognitu res et ingenio facundo Mathematici*. Quæ sequuntur prodigiose sunt corrupta; lege: *cujus vertice umbra colligeretur in ipsa, alias enormiter jaculante apice*. Salmas. p. 640. a.

Dierumque ac noctium magnitudines] Hunc locum sic lego: *dierumque ac noctium magnitudines etiam, ac horas strato lapide ad obel. magn. cui par fieret umbrarum ejectionis, paulatimque, &c.* Dalec.

Cui par fieret umbra] Non quidem par ad obelisci proceritatem, quomodo in Venetorum tractu, sive climate, æquinoctii die gnomoni par umbra est, sed quatenus umbra et gnomon respondent ad rationem ejus tractus. *Idem*.

Ac rursus augesceret] Hanc solertiam exposuerunt clarissime et subtilissime Oromius Fineus lib. ii. de Horologiis, et Zieglerus Germanus. *Idem*.

Apici auratam pilam addidit] Quoniam modo id sit molitus dubitant. An pilam sic imposuerit, ut extaret tota humani capitis similitudine; an inseverit, et demissam exsculpto lapide, conjunxerit; an de lapide rescenerit, quantum altitudo pilæ fuit additura: quod minime credo, cum obeliscos sacros ob religionem haberet antiquitas. *Idem*.

Umbra colligeretur in se ipsa alias enormiter jaculante] Ita prorsus Vossianus, ut restituit Salmasius ad Solin. p. 641. Sed nec Pintianus aliter, nisi

quod in ipsa. Gronov.

Quamquam ad altitudinem impositæ rei] In vetusto codice, *quamquam ad altitudinem impositione rei*; scribo, *quamquam ad altitudinem impositi oneris*. Et paulo post *acta* legit, non *jacta*. Pintian.

CAP. XI. *De tertio obelisco Romæ in Vaticano.*

Nunccoreus] Pheronem vocat Herodotus lib. ii. Eum Diodorus, et idem Herodotus scribunt, restituito visu duos fecisse altos centum pedes, latos octo. Dalec.

CAP. XII. *De pyramidibus Ægyptiis et sphinge.*

Pyramides] Pyramides extructas fuisse, ut essent anni symbolum tradit Ludov. Demontiosius in Gallo Romæ hospite, parte i. *Jac. Cell.*

Ne pecuniam successoribus aut æmulis] Plures in honorem sepulturæ, cujus studiosissimi ac curiosissimi fuerunt Ægyptii, extructas volunt. Dalec.

Una est in Arsinoite Nomo, duæ in Memphi] Scribe *Memphite*; ut repetas *Nomo*; de quo Plinius quinto, et Ptolemæus lib. iii. *Pintian.*

Ubi fuit Mæridis lacus] Has pyramides 50. passus super aquam extitisse, totidemque aqua occultas, colosso lapideo super utraque in solio sedente, scribit Herodotus. De iis Amm. Marcel. lib. xxii. Dalec.

Narrat harum cacumina extrema] In scripto codice, *narrato harum cacumina extrema*; scribo, *narrat orarum cacumina extrema*. Pintian.

A Nilo minus quatuor millia passuum] A Nilo stadiis 48. a Memphi stadiis 120. Diodorus. Dalec.

Minus quatuor millia passuum, a Memphi sex, vico apposito] Voss. a Nilo minus IIII. m. p. a Memphi VIID. vico adposito; hoc est, a Memphi septem millia quingentos. Gronov.

Vel magis miranda, quasi silvestre numen accolentium] In vetusto exem-

plari, *vel magis narranda de qua silvestre numen accolentium*; scribendum fortasse, *æque silvestre numen accolentium*; vel sic, *æque silvestria numina colentium*; vel, quod sit ista numen accolentium. Pintian.

Amasin regem putant in ea conditum] Amasin in Sai Colossos immanes Androsphingas posuisse tradit Herodotus. Eum Appion Grammaticus Pharaonem fuisse putat, Judæis iniquissimum, memoratum in sacris literis Hebræorum. At Philoni Pharao Tecmosis fuit, Eusebio Cenchres, Artabano Nechenfres. Amasin sævum ac crudelem, in omnes impotentem ac superbum, ab Actisane Æthiopum rege principatu spoliatum fuisse scribit Diodorus lib. II. Bibliothecæ. Dalec.

Amasin regem putant in ea conditum] Voss. clare, *Armain*; quod Ægyptium nomen esse notum est vel a Danao, quem sic domi appellatum fuisse testis Josephus. Gronov.

Et lubrica] Polita, lævigata. Notavit Pinetus a Strabone dici *exemptilem, ξειπέσιμον*, quod nondum reperire in eo auctore potui. Dalec.

A ventre ad summum apicem in capite LXII.] Voss. *ad summam abside*. Scribe, *ad summam absida*, vel *absidem*; hoc est, curvaturam. II. 15. 'Circulorum, quos Græci absidas in stellis vocant.' Et, 'Ergo ab alio cuique centro absides suæ exsurgunt.' Et, 'Quoniam interiores absidas necesse est breviores esse.' Ibidem cap. 16. 'Igitor a terræ centro absides altissimæ sunt Saturno in Scorpione, &c. et ad terræ centrum humillimæ atque proximæ.' Denique ipsum illud, quod hic revocavimus: 'Quia deductas ab summa abside lineas coarctari ad centrum necesse est, sicut in rotis radios.' Plinius alter Ep. II. 17. 'Adnectitur angulo cubiculum in absida curvatum.' Hieronymus in Epist. ad Ephesios: 'Numquid cælorum circulos, quas philosophi splæras vocant,

transiens atque transcendens stetit in summo cæli fornice, et, ut verbo ipsorum utar, abside?' Cassianus XXIV. 6. 'Si quis absidis camaram volens in sublime concludere.' Hæc scripseram cum vidi editum olim *ad summam aspidem*; et Hermolanum notasse vestustos codices habere *apicem*: forte tamen legendum *absidem*, hoc est, curvaturam. Sic ille: pejus elegerunt. Gronov.

Ex Arabicis lapidicinis constat] Marmore simili ebori maculoso. Dioscorid. Dalec.

Sed pyramis emplissima ex Arabicis] Particulam *Sed*, Gnd. Men. Acad. et Vossianus rejiciunt. Gronov.

Trecenta LXVI. hominum millia] Decem myriades: ternis mensibus singulæ. Herodot. Dalec.

Annis XX. eam construxisse produntur] Priore decennio advecta saxa fuisse narrat Herodotus; altero decennio consummatam et absolutam fabricam. Idem.

Demoteles, Apion] In vetusto exemplari, *Demoteles, Scsaton*: posset legi, *Demoteles, Sotacus*, ex elenchio; licet inter cæteros auctores *Apion* etiam numeretur. Pintian.

Non constat a quibus factæ sint] Maximam a Cheope Herodotus, a Chemmye Diodorus factam scribit: minorem ab ejus filio Chabreo Diodorus, a Cephrene fratre Herodotus (has Ægyptii, eorum regum nomina detestantes, Philitionis pastoris, qui prope illas greges ducebat, esse aiunt) tertiam a Mycerino Cheopis filio Herodotus, Chemmyos Diodorus. Is auctor est, proditum a quibusdam, non supradictos ab ipso reges, sed maximam pyramidem fecisse Armenum, secundam Amasin, tertiam Masum; hancque velle quosdam Rhodopis pellicis sepulchrum fuisse, idque nonnullorum principum, qui eam amassent, communi opera absolutum. Addit præterea tres alias esse pyramides, minores, quas suis uxoribus

pro sepulchro primi illi dicti reges ædificarunt. Herodotus quartam pyramidem extructam ad lacum Mœridis prope Labyrinthum a duodecim viris post Sèthionis regis obitum, qui Ægypto præfuerat, longitudine 40. passuum. Strabo sub ea sepultum Imandem fuisse tradit. *Dalec.*

In raphanos, et allium ac cæpas mille octoginta talenta erogata] 'Es ὑρῶαίνρ, Herodotus, quæ vox significat *raphanum, apium, potionem ex aqua et sale paratam, cibum ex adipe et melle confectum.* Idem. *In raphanos, et allium ac cæpas, &c.]* Scribendum *sexcenta*, non *octingenta*, ex nostro apographo; item Herodoto secundo. Nec fugit hoc Hermolaum; sed incenioso lectori consulendum est. *Pintian.*

Aliquæ ex his prod. &c.] Vid. Herod. lib. 1. de Cheope. *Jac. Cell.*

Latitudo a cacumine pedes XXV.] Acad. et Gud. *latitudo ac cacuminis pedes XVII.* Menap. *laterum altitudo ac cacuminis pedes XVIII.* Voss. *altitudo a cacuminis p. XVI. S* ed alterius. *Lege, altitudo a cacumine pedum sedecim millia septucentem; sive septem pollices.* Forte etiam ad *cacumen usque*; neque enim temere est, quod quatuor membranæ, *cacuminis.* Gronov.

Alterius intervalla singula per quatuor angulos pares DCCXXXVII. comprehendunt] Rursus Voss. *DCCXXXVII S* comprehendunt. *Tertia minor quidem predictis, sed multo spectatior.* Intelligit rursus septucentem. *Idem.*

Harena late pura circum, lentis similitudine] Circuit fortasse verior lectio, quam *circum*, et *lendis*, quam *lentis*. Harena enim pura lendi similis est, non lenti, quæ potius glarea est quam harena. *Pintian.*

Alii enim nitro ac sude] Gradibus eam extructam fuisse tradit Herodotus, aggeribus Diodorus. *Dalec.*

Extractos pontes, peracto opere in privatas domos distributos] Quatuor prima verba desiderantur in scripto co-

Delph. et Var. Clas.

dice; neque *distributos* ibi, sed *distributis*, legitur; et mox *fabellarum*, non *fabularum.* *Pintian.*

Rhodope] De hac vide Strabonem lib. XVII. et Herodotum l. II. Sappho Doricam vocat, cuique fratris amicam fuisse tradit, cum Lesbium vinum negotiator Naucratis veheret. *Dalec.*

Sostrati Gnidi] Dexiphanis is filius fuit Ægypti regum familiaris amicus. Turris tabulatis multis excelsa, ex albo lapide. Strabo XVII. *Idem.*

Tales compluribus locis flagrant] *Lege:* Quales jam compluribus locis flagrant, sicut Ostiæ ac Ravennæ. *Periculum in continuatione ignium, &c.* Continatio hic est *συνοχή*, sive coactatio, et in angustum contractio, ac fere quod corrivatio; sic hac significatione IV. 4. 'Angusta cervice Peloponnesum continat Hellas;' male reposuerunt 'contingat.' Vide Is. Vossium in Melam, p. 205. 206.

Ac Ravennæ. Periculum in corrivatione ignium ne sidus existimetur] In manuscr. legitur: *ac Ravennæ ad vitandum periculum, ne continuatione ignium sidus putetur, quoniam e longinquo similis est flammæ aspectus. Hic, &c.* Leg. *ac Ravennæ. At vitandum periculum, ne continuatione ignis sidus putetur, quoniam e longinquo simile est flammæ aspectui, vel, ne corrivatione ignis sidus putetur, &c.* *Dalec.*

CAP. XIII. *De labyrinthis, Ægyptio, Lemnio, Italico.*

Portentosissimum humani ingenii opus] *Impendii, non ingenii,* in apographo nostro: favent huic lectioni verba illa in calce capitis: 'adeo vesana dementia quæsisse gloriam impendio nulli profuturo,' et cap. 15. 'novissimum impendium operis inchoati a C. Cæsare.' *Pintian.*

Herodotus totum opus regum esse dicit] Herodotus extructum scribit a Duodecimiris, e quorum numero aliquandiu fuit Psammeticus. *Dalec.*

Mæridis] Miridis, quem et Muro-

Plinius,

16 T

nem vocaverunt. Regnavit is post Actisanem Æthiopiæ regem, qui Amasi victo in suam potestatem Ægyptum redegit. Diodorus Bibl. ii. 2. Fuit et alius Miris post Ægyptum rex duodecimus, qui Memphi propriam ædificavit, et supra eam civitatem lacum effudit: de quo idem Diodorus. Dalec.

Quæ itinerum ambages] *Iterum*, non *itinerum*, in vetusto codice; quasi *ileris* flectatur ab *iter* recto, non *ilineris*, quod et alibi notatum est. *Pilutian*.

Ægyptius (quod miror equidem) introitu] In veteribus: *Ægyptius (quod miror equidem) integris columnis* (μονολίθων κίονων Strabo) et reliquis molibus compositus, &c. Diodorus quidem ingredientibus illius sepulchri ambitum, domum occurrisse tradit, columnis circumfultam quatuor ad quodlibet latus positis. Vetustum Parisiense Beraldi sic habet: *Ægyptius (quod miror equidem) in introitu lapideis e Paro columnis, reliquæ erant Syenitæ, molibus compositis, quas, &c.* Manuscriptum vero: *introitu lapideis operio columnis: reliquæ semitæ molibus compositis, quas dissolvere ne artifices quidem possint, &c.* Lego: *Ægyptii, quod equidem miror, introitus lapideis operius columnis, &c.* Vide Strabonem lib. xvii. Dalec. *Ægyptius (quod miror equidem) introitu, &c.*] Lege: *Ægyptius (quod miror equidem) introitu lapidis e Paro columnis, reliquo Syenitæ molibus compositus, quas dissolvere ne secula quidem possint, adiuvantibus Heracleopolitis, qui id opus invisum mire infestavere.* Is. Vossius in Melam, p. 56.

Sedecim nominibus] Vigintiseptem Strabo: duodecim, Herodotus; et in iis ædificia 3500. Dalec.

Incluserit pyramides complures] Ad angulum finitur labyrinthus. Herodotus scribit pyramidem fuisse quadraginta passuum. Idem Strabo; sed ejus quadratæ quodlibet latus qua-

tuor jugerum fuisse pari altitudine, et in ea sepulchrum Imandem. Alias pyramides præter eam illi scriptores non recitant. *Idem*.

Quatuor senorum ulnarum senos radice muros obinecicos] *Senos*, quadragenarium ulnarum senos radicem oros obtinentes, ex eodem apographo. *Pierian*.

Pieron ἀρκελάτ] Πτέρει. inquit Strabo, ἰσοῦσῃ τῷ νεῷ τεύχεα δύο, κοτ' ἀρχὰς μὲν ἀφεστῶτα ἀπ' ἀλλήλων μικρὸν πλέον ἢ τὸ πλάτος ἐστὶ τῆς κρηπίδος τοῦ νεῶ. ἔπειτ' εἰς τὸ πρόσθεν προΐοντι, κατεπινευούσας γραμμὰς μέχρι πηχῶν πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα, κ. τ. λ. *Alæ*, muri duo sunt, templo pores ἀντιπρὶν, πρῶτα ἐκ ἡνίκα parte περὶ τοὺς δισέκας ὁ ἰσέκας οὐκ ἔστιν ἡ κρηπίς τοῦ νεῶ. deinde curvatis lineis proceles ac prominentes ad quinquaginta usque vel sexaginta pedes, &c. Dalec.

CAP. xiv. De pensili horto et oppido, et temnio Dianæ Ephesiæ.

Ut externorum regum vanitas quoque ab Italis superaretur] Voss. quoque Italis superetur. Forte: ut externorum regum vanitas quoque Italis spectaretur. Gronov.

Ex quo pendeant excepta catenis] Voss. et ἀπ' αὐτῶν. Forte, ex quo pendent sex ὀπία καίεντις τῶν ἰνναίων. Cicero Tuscul. lib. v. 'In hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari seta equina aptum demitti jussit.' Lucretius lib. iv. 'Brachia tam porro validis ex apta lacertis Esse.' *Idem*.

Cum centum portas] Iliad. I. Οὐδ' ὅσα Θήβας Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κείται, Αἱ δ' ἑκατόμυλοι εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἑκάστην Ἄνθρωποι ἔξοιχνεῦσι σὺν ἱπποισι καὶ ὄχεσφιν. Dalec.

Ducentis viginti annis] Quadringentis xvi. 40. De ejus incendio vide Valer. Max. viii. 15. Strabonem lib. xiv. *Idem*.

Operi præfuit Chersiphron] Prioris templi architectum fuisse Chersiphrona scribit quidem Strabo: ejus autem, quod ab Herostrato incensum, restitutum est, Cheromocraten,

Alexandriæ designandæ ab Alexandro præfectum. Quem hic *Chersiphrona* vocat, Plinius cum Strabone VII. 37. vocavit *Ctesiphonem*. Idem.

Id consecutus est ille peronibus larenæ plenis] Leg. *eronibus*, sive *heronibus*. Erones (quæ vox extat apud Jurisconsult. in Pandectis, Vitruvium lib. v. Donatum in Phormione) texta storeis et tegetibus similia, in quibus pauperes interdum dormiebant, et fruges imponebantur. Sic quoque dicta sunt vasa viminea tegetibus et cophinis similia. Constantinus et Turneb. Adversar. XXIV. 2. *Erones*, *φορμῶν* Græcis. Idem. *Id consecutus est ille, &c.*] Scribe: *Id consequutus est æronibus arena plenis molli clivo, super capita columnarum exaggerato paulatim exinaniens imos, ut sensim moles in cubili sederet.* Cobile est sedes, cui imponitur moles, et cum qua coagmentatur. Vide Salmas. p. 818. a, b.

Ut sensim totum insideret] Acad. Men. et Gnd. *ut sensim motus in colle sederet.* Voss. *ut sensimotus in cole sederet.* Lege, *ut seasim opus in cubili sederet.* Mox enim: 'Etenim ea maxima moles fuit: nec sedit in cubili.' Possis etiam legere, *sensim moles.* Gronov.

Atque ita postero die apparuit pondereque ipso correctus ridebatur. Cætera] Hucusque admirabilis ille Plinii Æsculapius liber magno nostro et auctoris damno mutilus. Initium fuerant libri 20. cap. 17. verba ista: *exiguo mox vino collutum. uultum juniorem præstat.* Cæterum ne in his quidem postremis otiosus est, qui habeat: *atque ita poterat apparuit pondere incorruptus ridebatur cetera.* Voluit nos legere: *atque ita postera luce apparuit, et pondere ipso correctus ridebatur.* Idem.

CAP. XV. *De delubro Cyzici, et de lapide fugitivo, et de Echo septies resonante, et de edificio sine clavo, et mirabilia edificiorum Romæ.*

Argonautæ] Qui templum Dindy-

menæ matris in ea civitate ædificaverunt. Strabo. *Delœ.*

Juxta portam quæ Thracia vocatur] In scripto codice non *Thracia*, sed *Thraciæ*, hoc est, aspera, fideliores procul dubio lectione. Pintor.

Nomenque huic miraculo Echo est a Græcis datum] In eod. numenque huic miraculo Echo est a Græcis dictum: forte dictum legendum potius, quam dictum. Idem.

In ponte Sublicio] Lapidem fecit eum pontem Lepidus quæstor. Pontis figura cum imposita equestri statua spectatur in aversa parte antiqui denarii, additis inter fornices pontis his literis LEP. *Delœ.*

Basilicam Pauli] In vetusti denarii aversa parte basilica hæc notata est, duplici columnarum ordine infra et supra novem; tecto superposito, ut quidam voluit, imbricatis tegulis, ut alii, marmoreis abacis, in interstitio quod superiores columnas dividit ab inferioribus sculptis clypeis partim rotundis ad formam O, partim ad speciem literæ V impressis, cum his literis: AIMILA. S. C. LEPIDVS. REF. Vide Lucium Faunum II. 14. In medio foro Romano fuit. Plutarchus scribit, novies centena millia nummum in eo edificio fuisse impensa. Idem.

Columnis e Phrygiis mirabilem] Marmoris Sinadici, vel, ut Phryges loquuntur, Docimitis: coloris varietate Alabastritæ similis. Strabo lib. XII. Idem.

Cum theatrum ante texerit Romæ Valerius Ostiensis] Acad. et Gnd. *Oscensis*; ex Hispania puta. Mem. *Ostensis.* Gronov.

Libonis] Is in fori Romani parte juri dicundo tribunal erexit, quod 'puteal Libonis' vocaverunt. Horatius: 'ante secundam Roscius orabat, sibi adesses ad puteal cras.' Ac rursum: 'forum putealque Libonis, Mandabo siccis.' Tribunal id vicinum fuit areni Fabiorum et Jani templo. Libo-

nem ædilem aliquando ludos edidisse in foro, locus hic monstrat. Libonis puteal, ad quod jus reddebatur, a mercatoribus fœneratoribusque maxime celebrari et frequentari solitum historię tradunt. *Dalec.*

Foro extruendo] De triplici foro iudiciario Romę, vide Alex. ab Alex. II. 2. *Idem.*

Aliquando Tiberis retro infusi recipiunt fluctus] Postremum verbum consideratur in vetusto codice: reliqua sic leguntur, *aliquando Tiberis retro infusus recipitur.* Piatian.

Trahuntur moles internę tantę] Legend. *Trahuntur moles internę tantę, non succumbentibus cavis operis.* Miratur *cava operis* non succumbere tantis impositis molibus; eoque magis quod rex Tarquinius Priscus ‘amplitudinem cavis eam fecisse prodatur, ut vellem fœni large onustam transmitteret.’ Vide Reines. Var. Lect. II. 7. pag. 175.

Ut omnium ita defunctorum] Simile quid de Milesiis virginibus narrant Plutarchus περὶ ψυχῆς, et de claris mulieribus, Gellius xv. 10. Apud Servium Cassius Hemina, hoc quoque Tarquinii factum narrat. Vide Scallig. in Festum, voce Carnifex; et Casanbon. ad Sueton. p. 51. *Dalec.*

Lepidi ipsius] Qui primus marmor Numidicū inexit, supra cap. 6. hujus libri. *Idem.*

Quorum agri quoque minorem modum obtinere quam cellaria istorum] Acad. Mem. et Gnd. *quam sellarię istorum.* Noster, xxxiv. 8. ‘Atque ex omnibus, quę retuli, clarissima quęque jam sunt dicata a Vespasiano principe in templo Pacis aliisque ejus operibus, violentia Neronis in urbem convecta, et in sellariis domus aureę disposita.’ Sic Vossianus: vulgo, ‘quę in urbe jam sunt.’ Sed quis non videt, quam illa sint supervæna. Gronov.

Fores extra aperirentur] Non introrsum trahendo, sed in viam publicam

pellendo. In Græcia id vulgatum fuit: omnes omnium fores sic pandebantur. Vide Muret. Variar. I. 17. *Dalec.*

Tanta privigni potentia] Sylla post uxores Iliam, Æliam, Cæliam sterilitatis causa repudiatam, quartam duxit Cæciliam, Metelli Pontificis maximi filiam, viduam M. Æmilii Scauri, principis Senatus, a Cimbris occisi, et patris hujus M. Scauri. *Idem.*

Sine probro civis amplissimi] Ob eas M. Brutus Crassum Venerem Palatinam vocavit. *Idem.*

Amphitheatri] Tacitus Annal. xiv. theatrum dicit: ‘Quippe,’ inquit, ‘erant, qui Cn. quoque Pompeium incusatum a senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. Nam antea subitariis gradibus,’ et scena ad tempus structa ludos edi solitos, vel si vetustiora repetantur, stantem populum spectavisse.’ Theatrum certe, non amphitheatrum, molem gradibus mansuris perpetuam, Pompeium ædificasse, et exhibendis spectaculis primum dicasse, ac idcirco reprehensum accusatumque fuisse narrant Plutarchus in ejus Vita, Dionys. lib. xxxix. Marcellinus lib. xvi. Tertullianus de spectaculis; ut hic mendum subesse conjectari liceat. *Guilland.*

Sectrix] De hujus verbi notione in auctione venalibus, vide Rævardum II. 7. *Dalec.*

Amphitheatrum] Amphitheatrum enim e duobus theatris junctis fit, tanquam e duobus hemicyclis absolutus perfectusque circulus, rotunda aut ovata figura. Vide Guilland. c. 12. in Plin. Amphitheatrum sic describit Calphurnius: ‘Et geminis medium se molibus alligat ovum.’ *Idem.*

Quę Q. Marcus Rex fecit] Proconsul is bello Mithridatico cum tribus legionibus in Ciliciam et Lycœniam missus est: bello Catilinario Fesulis pro Republica exercitum co-

ēgit: Gallos sub Alpibus sitos vicit: coloniam Narbonem Martium deduxit: Sallustius, Dion, Eutropius. Aquam Marciam, de qua hic, adduxit. *Dal.*

Appiæ] Appia ab Appio Claudio Cæco dicta est: quo Censore una cum collega Caio Fabio, a venis ejus aquæ diligenter pervestigandis Venocæ dicto, reperta est, et postea Romanam perducta, M. Valerio Maximo, P. Decio Coss. quo anno summo magistratu Fabius se abdicavit. Rhod. xxiv. 6. *Idem.*

A nomine suo appellatam] De aqua Marcia Vitruvius viii. 3. De eadem et reliquis hic nominatis Frontinus multa. *Idem.*

Sestertium ter millies] *Sestertia* quingenta LV. millia. Mannsc. Summa hæc Budæi calculo efficit decies centena millia, trecenta octoginta quinque millia et quingentos coronatos. *Idem.*

CAP. XVI. De magnetis generibus, et medicinis.

Quidam Heracleon] Commodior lectio, *Heraclea*; sic enim Græce appellatur, Ἡρακλεία λιθός. *Pintian.*

Magnes appellatus] Ededona magnum eo primum usum fuisse tradit ex Alberto Marbodæus, ejusque magicas vires et fidem excedentes narrat. *Dalec.*

Namque et passim invenitur] Melior lectio, *jamque et passim invenitur*. *Pintian.*

Tertium in Echio Bæotiæ] In nostro exemplari non *Echio* legitur, sed *Hyrtio*: legendum forte, *Hyria*, quod est oppidum Bæotiæ Plinio lib. iv. et Stephano. *Idem.*

Nam qui in Macedonia et Magnesia reperiuntur] In eod. *Nam qui in Magnesia Macedonia reperiuntur*. Posset etiam legi eodem sensu: *Nam qui in Macedonia Magnesia reperiuntur*; ut paulo ante, *Æthiopicum e Magnesia Macedonia*. *Idem.*

Hæmatites] Capite 20. proxime sequente Sotacus hæmatitis genus

unum magnetibus attribuit. *Dalec.*

Non eadem quæ magneti hæmatitæ natura] Alia verborum dispositio in nostro apogr. *non eadem et hæmatitæ natura quæ magneti*; et paulo infra: *magneta alium, non magnetem alium*. *Pintian.*

Mons gignit lapidem theameden] Idem de montibus duobus proditur Indo flumini propinquis ii. 96. *Dalec.*

E Scyro insula integrum fluctuari tradunt] Syro in nostro apographo, non Scyro. Multum inter utramque insulam interest, ut in ambitu terræ ostensum est: et *fluitare*, non *fluctuari*, legerem; verbum quoque *integrum* supervacuum est, neque habet illud vetus exemplar. *Pintian.*

CAP. XVII. De lapidibus qui cito assumunt corpora in se condita, et de his qui diu servant, et de Assio lapide, et medicinis ejus.

In Asso Troadis, &c.] Scribe, *In Assia Troadis, &c.* Et mox lege: *Mucianus specula quoque et strigiles et calciamenta illata mortuis lapidea fieri auctor est*. Vide Salmas, 1203. b.

Sarcophagus lapis fissili vena scinditur] Aliis pyritis genus chalcanthodis, aliis misyos, aliis pumicis ærosi. *Dal.*

Strigiles] Quibus utuntur in balneis ad fricanda corpora. Eas describit Apuleius Florid. lib. ii. de Hippia loquens. *Idem.*

Chernites] Theoph. περὶ λίθων. *Id.*

Theophrastus auctor est et translucidos lapides in Ægypto inveniri] Paucioribus verbis in scripto codice: *Theophrastus auctor est et translucidi lapidis quem Phio similem ait*: legendum est *Chio*, non *Phio*, ex Theophr. de lapidib. Non latuit hoc etiam Hermolaum. *Pintian.*

Assius] Idem qui paulo antea sarcophagus vocatus est, quamvis alterum ab altero hic Plinius distinguere videatur. *Dalec.*

In vase ex eo cavato inditis] Idem Celsus tradit iv. 24. *Idem.*

Ejusdem lapidis flos appellatur, &c.] Lege, *Ejusdem lapidis flos appellatur, farina ex eo quædam perinde efficitur.* Sequentia sic legenda: *prodest et phthisicis, linctus cum melle ulcera ad cicatricem perducit, excrescentia erodit, et ad bestiarum morsus repugnantia curationi suppurata siccatur.* Vide Cl. Salmas. pag. 1204. a, b.

CAP. XVIII. *De ebore fossili, et lapidibus osseis, et palmatis, et aliorum generibus.*

Ebur fossile] Ebenum fossilem, qui igne non accenditur, in metallis aluminis ad Hildeseim reperiri tradit Agricola. Hoc Theophrastus libello *περὶ τῶν λίθων*, quem nos emendavimus. *Dalec.*

Sunt qui et Lunam non tolerant] Alio ordine in archetypo nostro, *Sunt et qui lunam non tolerant.* Considerandum autem an sit verior lectio *limam*, quam *lunam*. Piniian.

CAP. XIX. *De curalio vel pyrite, et medicinis ejus, et ostracite, de amianto lapide et medicinis ejus, et melitite lapide et viribus ejus, de gagate lapide et medicinis ejus, de spongiis, de Phrygio lapide et natura ejus.*

De curalio vel pyrite] De molaris lapidibus pyritis; et ab initio capituli sic legas, *Molarium quidam pyritem vocant.* Salmas. p. 90. &c.

Pyrites] Pyritem lapidem vivum Gratius vocat: 'Et vivum lapidem, et circa Melitensia nectunt.' Turn. Advers. vi. 9. *Dalec.*

Et in metallis quæ sunt circa Acarnaniam] *Metalla*, non *metallis*, in scripto codice, nec *Acarnaniam*, sed *Acamunta*, legitur. Piniian.

Coquuntur varie] Vide apud Diosc. cocturæ modum latius et clarius expressum. *Dalec.*

Et duritias nimias mollire] In apographo nostro, *et duritias in jus vertere*; scribendum forte, *in pus vertere*. Piniian.

Ostracitæ] *Ὀστρίτην* vocat Orpheus *περὶ λίθων*. *Dalec.*

Alumini similis] Putri ligno, Theophr. *περὶ λίθων*. *Idem.*

Gæoden] *Aëtitis* genus, quod intra se terram continet, non lapidem. *Idem.*

Melittites lapis succum remittit dulcem, mellitumque tusus. Et *cereæ mixtus, &c.]* In supputatione verborum error est: lege, *Melittites lapis succum remittit dulcem melleumque. Tusus et cereæ mixtus, &c.* Piniian.

Gagatæ] Nicander in Theriacis vocat *ἐγγάγγιδα πέτρην* interpres exponit *Γαγγίτην*, quod magnus et pallescens reperiatur in litore, ad Gangas oppidum Lyciæ, sive Gagas, cujus meminit Stephanus, eamque, dum accensa uritur, *ἀποφορὰν καὶ ὀσμὴν ἀσφαλτώδη ἔχειν*. Strabo Gangitis lapidis nitorem τὰ ἐρπετὰ φύγειν tradit. Plinius x. 3. Gagaten etiam aëtiten appellari scribit, nihilque igne deperdere. Vide adnotata in eum locum. Rhodiginus xiii. 20. Vide et apud Orpheum de hoc lapide versus inculentos. *Dalec.*

Aiunt et in Levcola expelli mari] In nostro apogr. *Leucocolla* habetur, non *Leucola*. Quid si legas, etsi duriuscula correctione, *Aiunt et ad Plagiupolin expelli mari?* ex Diosc. lib. v. in mentione ejus lapidis. Piniian.

Mirumque accenditur aqua, oleo restinguitur] Notabilis memoriæ error Plinii nostri. Nam quod Nicander in Theriacis, et Dioscorid. lib. v. tribuit Thracio lapidi, ipse Gagatæ dedit: causa erroris fuit, quæ subinde contingere solet, quod Diosc. de Gagatæ et Thracio lapide pariter disserit. Notavit hoc etiam ante nos Marcellus Dioscoridis interpres. *Id.*

Sonticum morbum] Epilepticum, *ἐλέγχει ἐπιληπτικούς*, inquit Dioscorid. *Sonticum* tamen morbum in xii. Tabulis interpretantur eum qui noceat, Turn. Advers. vii. 17. *Dalec.*

Virginitatem suffitus] Virginitatem ideo deprehendit, quod a virgine jejunia potus statim urinam provocat.

Idem narrant et de nostra ambra cinerea odorata. *Idem.*

Hoc dicatur uti Magi in ea] Lege: *Hoc dicunt uti magi in ea quam vocant casinomantiam.* Ἡ κασινομαντεία apud magos est μαντεία τῶν κοσμήρων, rerum scil. quæ uri possunt. Salmas. p. 252. b.

Axinomantion] Ea fit Gagati imposito securi candenti. *Dalec.*

Phrygius lapis] In Cappadocia tamen nascitur, Diosc. *Juem.*

Dulci vino exstinguitur et hoc trinis vicibus] In vetusto codice, *dulci vino exstinguitur exterius vicibus;* forte pro duabus ultimis vocibus, substitui poterit, *et ternis vicibus;* semper enim in exemplari vet. pro hoc nomine *trinus* invenio *ternus*. Pinitian.

Tingendis vestibustantum utilis] Nam detersoria facultate vestium sordibus exemptis, ut commodius et fidelius tincturam bibant, præstat. *Dalec.*

CAP. XX. *De hæmatite, et quinque generibus ejus, et schisto.*

Hæmatites] Theophr. lib. περὶ λίθων hæmatiten dici vult, non quod tritus sanguineum succum reddat, non quod sanguinem sistat, sed quod similis sit αἵματι ξηρῷ πεπηγότι, arido sanguini et concreto. *Idem.*

Adulteratur schisto] Lege, *Adulteratum schisto hæmatiten discernant venæ rubentes.* Salmas. p. 408. b. paulo post lege, *Proficit oculorum lacunis.* *Idem* ibid.

Paneresta appellant] Omnibus ægritudinum generibus utilia, πρὸς πάντα νοσήματα χρηστά, καὶ ὠφέλιμα. *Polychresia* quidam legunt, et aptius, ut arbitror. *Dalec.*

Andradamanta] Ob firmissimam duritiam, qua et alia genera hæmatitarum percellit, et dondit, quasi virilem, aut virorum domitorem. *Idem.*

Quarti generis, &c.] Lege: *quarti generis, &c. coctum vero militem,* qui scil. colorem habet rubricæ; *anthraciten* qui carbonum: sic *elatites* qui elates: *phanceum* et *spadicem* intelli-

git. ἑλότη proprie dicitur Græcis integumentum fructus palmarum, quum primum florere incipiunt. *Salmas.* 409. a.

CAP. XXI. *De quatuor generibus ætitis, et calamo, et Samio, et Arabo, et pumicibus.*

Et calamo] Vet. et *callimo.* *Dalec.*

Pasilvum ac mollem] Reperitur multus prope Viennam in rivulo, qui montem Salomonis præterfluit. *Dalec.*

Huic est in alve lapis, qui vocatur callinus] Lege: *Huic est in alve lapis, qui vocatur calvinus,* a colore scilicet calamo. *Salmas.* p. 713. b. Præcedentia sic legenda: *Quarti generis Tapinsias appellatur nuscens juxta Leucodem, ubi est mons Tapius, qui locatus est dextra navigantibus ad Leucodem.* *Salmas.* p. 714. b. et 715. b.

Poliendo auro utilis] Inde in veteri inscriptione SAMIARI DORYPHORON, qui prætorianorum, et satellitum Imperatoris arma, spicula, ferramenta ad nitorem fricabant et tergebant, gladiatorumque præterea et jaculorum aciem et cuspidem exasperabant. *Turneb.* xxi. 27. *Dalec.*

Vertigines sedat] Adjuvat sensuum instrumenta, Diosc. *Idem.*

Arabus lapis ebori similis] Scribo *Arabicus,* non *Arabus,* ex Diosc. lib. v. sic cap. priore, 'Tertium genus Arabici facit,' &c. *Pinitian.*

Erosa saxa] Pumex, cavum et latebrosus saxum, pendens, antrosum, non tantum rari, laxi, et levissimi lapides. *Propertius* iii. 3. 'Pendebantque cavis tympana pumicibus.' *Virgil. Æneid.* xii. 'Inclusas ut cum latebroso in pumice pastor Vestigavit apes, fumoque implevit amaro.' *Turneb.* xvi. 33. *Dalec.*

In usu corporum lærigandorum fæminis] Quæ fæminæ pumicibus, atque etiam psilothro, et volsellis pilos detrahebant, et castigabant, *strictivelæ* sunt olim dictæ: ut *incoctæ,* quæ nimio calamistrorum usu pellem adu-

runt. Sic et homines effœminati ac molles, qui eo artificio vibrant et crispant capillos, Straboni lib. xiv. *καρυπτοτάι*. Tertullian. de Pallio 'ustri-culi.' Sculig.

Laudatissimi sunt in Melo, Scyro, Æoliis insulis] Scribo: *laudatissimi sunt in Melo, in Syro, et Æoliis insulis*, ex scripto codice; nam, ut ante ad-moumi nec semel, magnum discrimen est inter Scyrum et Syrum insulas. *Pintian.*

Aridique] *Plautus in Anlul.* 'Pn-mex non æque est aridus, atque hic est senex.' *Dalec.*

Theophrastus auctor est potores] *Apud Theophr.* Hist. ix. 18. Endemus Chius post septimam veratri potio-nem vomitum cohibuit, primum sump-to pumice acri aceto consperso, dein-de eodem pumice mero diluto et ma-cerato. *Idem.*

CAP. XXII. *De lapidibus mortariorum medicinalium, et mollibus lapidibus, et speculâri lapide; et silicibus et phengite, et cotibus, et reliquis ad structuram lapidibus, igni et tempe-statibus resistentibus.*

Tempestatibus] *Ms. tempestati, Id.*

Auctoribus curâ fuisse, &c.] *Lege:* *Auctoribus curâ fuisse lapides quoque mortariorum medicinalium tantum, et ad pigmenta pertinentium.* Hic mor-taria ad pigmenta pertinentia sunt *ζωγράφων θύται*. At sequens ætas passim *pigmenta* pro herbis ac spe-ciebus quibuscunque medicinalibus usurpavit. Vide *Salmas. pag. 1051. b. 1052. a.*

Lapides mortariorum] *Thyitas, Her-molao.* Hippocrates thyite ad teren-dum ntitur velut cote. *Dalec.*

Ephesiumque lapidem in iis prætulere cæteris] *Lege:* *Etesiumque lapidem in his prætulere cæteris, mox et Thebai-cum.* *Salmas. 1103. b.*

Ex chalazio chrysiten] *Libro sequen-ti chalazias gemma grandinem imita-tur.* *Dalec.*

Pavonacea] *Docti complures legen-*

dum putant *pavita*, aut *pavimenta*, id est, pavimenti modo facta et con-structa. Ego *pavonacea* interpretor, picturatis lapidum impositorum qua-drīs ad instar pennarum pavonis ful-gentia, et splendentia, ut hodie fit in principum ædibus, tegulis magna co-lorum varietate nitentibus et conspi-cuis. *Idem.*

Quorum tamen appareat natura simili-s eis, qui in Hispania, &c.] Dele duas dictiones *eis qui*, et scribe cum majore litera, ut sit initium sequentis co-li: *Puteis Hispania effoditur*, ex anti-quo exemplari. *Pintian.*

Absolutus segmenti modo] *A saxo terraque divisus, et tanquam resec-tus.* *Dalec.*

Sejam appellant] *Seja* fortassis ea est, quam D. Augustinus ex Varrone segetibus ait fuisse præpositam, quamdiu sub terra essent. *Sejæ* quoque *Deæ* a serendo, *Segestæ* a segetibus, mentio fit supra xviii. 2. Fit et viii. 48. mentio *Fortunæ* a *Servio* dicatæ. *Idem.*

Quare etiam foribus apertis, &c.] *Le-gend.* *Quare etiam foribus opertis in-terdiu claritas ibi diurna erat, alio quam specularium modo, tanquam inclusa luce non transmissa.* *Tota domus e mar-more illo phengite structa erat: clau-sis foribus et fenestris, nihilominus diurna claritate illustrabatur, tan-quam inclusa, non transmissa luce, alio quam specularium modo, qui lucem transmittunt, non includunt, et transmissa luce domum illuminant.* *Salmas. pag. 259. 260. b. vide Sueton. in Domit. c. 14.*

Haud alio quam specularium modo] *Dele negationem haud, ex antiquo codice: rectissime, ut declarant ver-ba statim sequentia.* *Pintian.*

Ex aqua Arsinoëtica] *Exinoëtica, non Arsinoëtica, in nostro apogra-pho: censeant docti.* *Idem.*

Remedium] *De quo non constat an sit duraturus, et offensiones ex-ternas toleraturus.* *Dalec.* *Remedium*

in lapide dubio est] Legendum, non dubio, sed humido, seu udo. Pintian.

Isodomon] Vitruvius II. 8. Dalec.

Medios parietes furcire fractis cæmentis. Dictyotheton vocant reticulatam structuram, quam frequentissime Romæ struunt rimis opportunum] Noster codex non dictyotheton habet, sed diomechon, ut legendum credam, diamicton, hoc est, per medium mixtum: scribo igitur aliter et diversa suppositione, ex eodem, sic: Medios parietes furcire fractis cæmentis, diamicton vocant. Reticulata, quam frequentissime Romæ struunt, rimis opportuna est. Pintian.

CAP. XXIII. De cisternis et calce, et harenæ generibus, et mixtura calcis et harenæ, et vitiis structuræ, et tectoriis, et columnis.

Calcem e vario lapide Cato Censorius improbat] Vitruvius II. 5. Omittit Plinius talem calcem confectam e testis buccinarum, et aliorum id genus piscium, memoratam a Dioscor. Dalec.

Ex albo melior, quam ex duro, et structuræ utilior] Scribe cum minore, ex albo melior, et adjunge præcedentibus; deinde cum majore, ut sit initium alterius cæsi, Quæ ex duro structuræ utilior, ex vetusto codice. Pintian.

Cui quarta pars calcis addi debet] De maceratione calcis ad albarium opus Vitruvius II. 7. de arena II. 4. et Palladius I. 10. Dalec.

Ab Apennino ad Padum non invenitur fossilia] In scripto exemplari, non legitur Padum, sed earum; scribendum pnto, Ab Apennino ad urbem non invenitur, &c. nam sequitur statim: 'Ruinarum urbis ea maxima causa est,' &c. Pintian.

Quod furto calcis sine ferrumine suo cæmentu componuntur] In eodem fullo, non furto: recte: nostros architecti lectum vocant. Idem.

Marmorato] Marmoratum fit e marmore trito et calce viva. Dalec.

Quatuor] Vitruvius IV. 1. 2. 3. Triantum genera is recenset: Ionicam, Corinthiam, Doricam. Idem.

CAP. XXIV. De medicinis calcis, et malha, et gypso.

Maltha] Maltha, vetus dictio, mollem significat. Lucilius Sat. XXVIII. 'Insanum vocant, quem fœminam et maltham dici volunt.' Bitumen 'maltham nativam' vocari, vide supra II. 104. Idem.

Cognata calci res gypsum est] De hoc locutionis genere Juret. ad Symmach. III. 31. Idem.

Tymphaicum est] A Tymphæis Ætolibus, quibus vicini Perrhæbi sunt, IV. 2. quam a Tymphæis Macedonibus. Idem.

Non dissimilis alabastrita] Talis in Sequanis ad oppidum Pollinium in pago S. Lothini reperitur, et ab incolis alabastrum vocatur. Hæc ex Theophr. περὶ λίθων. Idem.

Usus gypsi in albariis] Veteres etiam gypso arma dealbasse cum noctu vellent hostes aggredi ut suos ab adversariis dignoscerent, monstrant Herodotus in Urania, et Pausanias initio lib. x. Usos quoque ad claudenda vini dolia, operculaque continenda, monstrat hic locus Arbitri in Satyra: 'Statim,' inquit, 'allata sunt amphoræ vitreæ diligenter gypsata, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: Falernum Opimianum annorum centum.' Cicero vero Medeam Enni manibus gypsatissimis quare dicat, vide Victorium xxx. 13. Politianum Miscell. cap. 27. Muretum Variar. VIII. 17. Idem.

Coronis gratissimus] Coronis admisceri prohibet Vitruvius VII. 3. Idem.

CAP. XXV. De pavimentis et quando primum Romæ, ac subdialibus pavimentis, et Græcanicis, et quando primum cameræ.

Subdudia Græci invenere] Hanc totam rationem vide prolixè et diligenter explicatam a Vitruvio VII. 1.

et Palladio l. 9. *Idem*.

Domos contegentes] In Græciæ calidior tractu domos quidem tectis non opevunt, sed ædificio uni summa parte reclusus et detectas ambulationes relinquunt auræ captandæ gratiæ, quæ vaporosum cælum refrigeret, et præcipue fevidis æstatis noctihes. *Idem*.

Ruderi novo] Rudus novum fit e lapide tum primum confuso, aut testis, addita una parte calcis ad duas: redivivum, seu renovatum e veteri, fit ex pavimentis, aut ædificiis dirutis, adjectis duabus partibus calcis ad quinque. *Idem*.

Nucleo crasso] Corio, crusta, tectorio. 'Nucleus' medium pavimenti cœlum, media crusta. Itali 'animam' vocant. Is Vitruvius fit ex testæ tribus partibus et una calcis. *Idem*.

Quernisque axibus contabulare] Quernos asseres Vitruvius improbat, quoniam humorem ubi perceperunt, torquent se et in pavimento faciunt rimas: ex esculo vero præfert. *Idem* Palladius l. 9. *Idem*.

Quo minor vis calcis perveniat] Ne calx, quæ contignationis et coassationis materiam contactu vitare potest, in profundum subeat. *Idem*.

Spicata tesioceæ] Spicata pavimenta fiunt e laterculis coctilibus junctis, et in latus proclinatis ad spicæ formam. Vide Philandrum in Vitruvium. *Idem*.

Lithostrotæ] Opus amusseatum, sive museacum, sive musivum, ut apud Spartianum in Pescennio. Inde artifices musivarii Theodosio et Valentiniano lib. x. Codicis. Artis ejus industriam Nilus lib. iv. Epigrammaton hoc versu monstrat: πῶς ἐκ λ'θου ἄλλοθεν ἄλλης Συμφερτὺς γενόμεν ἑξαπλὴς σάτυρος. *Idem*.

CAP. XXVI. De origine vitri, et ratione faciendi, et de Obsidiano vitro, et generibus multiformibus vitri.

Ex ea creditur nasci Belus] Supra

v. 19. Vide prolixam hujus rei narrationem apud Rhod. ex Josepho xxii. 5. *Idem*.

Sed carimonis sacri, limosus, vado pro, et es. &c.] *Legæ: Sed carimonis sacri, limosus, vado profusus, non nisi repulsus mari harenas faletur: fluctibus enim volucæ nitescunt detectis sorvibus. Tare ei merito credant adstringi meum, non prius vides. Quingentorum est passuum non ex pias litoris spatium, idque semen modica per secula gignendo fuit vitro.* Salmas. pag. 619. a.

Lenibus] *Legæ Lenibus.* Græci ὀκπενα vocant, Homerus κόγκανα, quæ δριμύτητα καπνοῦ non habent. Lenibus τὰ δριμύτα contraria sunt. Apud Cæsonem, 'lenibus lignis facito caleseat': apud Varionem l. 63. amurca decoquitur in arenis, lenibus lignis. *Dalec.*

Ut flexibile esset] Rhodig. xx. 30. narrat, cum supplex quidam coram Tiberio de industria poculum vitreum allisum, ἄθραστον, id est, intactum et infractum, ostendisset, jussu ejus fuisse interfecim. Pet. Crinit. de Hon. Disp. Jan. Dus. super Arboresc. iii. 9. *Idem*.

Pierotos] Quasi pinnatos et alatos, duabus ansis appositis. Quidam legunt ἀπυρῶς, et ita dici putant vasa frigidaria. *Idem*.

In genere vitri et Obsidiana numerantur, ad similitudinem lapideis, quem in Æthiopia invenit Oosianus, nigerrimi coloris, aliquando et transluenti, crassiore visa] Obsidiana ista quæ Plinius memorat, factitia erant, ad similitudinem lapidis Obsidiani, et in genere vitri reponebantur. Fiebat et Obsidianum rubens ad escaria vasa: idem Plinius: 'Fit et tinctura ex genere Obsidiani, ad escaria vasa totum rubens vitrum atque non translucens, hæmaticum appellatum, fit et album et murrinum.' Ita legendus ille locus, vulgo corruptissimus. At verus Obsidianus ab Obsidio nomen nungatur. Græci ὀψιδανν vocant, nun-

quam ὀψιδιανόν. Scribitur apud eundem: 'multi ex eo gemmas faciunt;' heic 'gemmæ' sunt lapides annulorum, et sic proprie, quicquid lapidum ad ornatum indueretur. *Setares*, pag. 91.

Obsidius] Vide in Diction. Constant. ὀψιδιανός λίθος. *Dalec.*

Est autem caloris impatiens, nō præcedat frigidus liquor, cum addita aqua vitrea pila sole adverso in tantum exardescit, ut vestes exurat. Salm.

Vitreæ pilæ Sole adverso] Crystallino præcipue. Inde reperta speculorum urentium materia. *Dalec.*

CAP. XXVII. *Ignium miracula, et medicina, et prodigia.*

M. Valerius quicquid est] Duo postrema verba delenda, ex scripto codice; sequitur enim illico verbum 'inquit.' *Pinthian.*

Lixivius potus medetur] Lixivum cinerem (Græcis κοίαν στακτήν) Plautus simpliciter cinerem vocat in *Milite*. 'Lixa,' aqua: inde elixare, aqua coquere. 'Lixa,' qui officium susti-

nent aquæ vehendæ militibus. 'Lix,' cinis, vel humor cineri mixtus, hodie lixivium. Nonius. Quidam legunt, *Inde enim cinis luxalis potus medetur*, &c. cinerem hic lixivium exponentes. Vide Diction. Constant. in voce κοία. Dioscorid. de lixivio idipsum prodidit his verbis: ποτίζεται πρὸς πτώματα, ῥήγματα, θλάσματα, cap. de Fico. *Dalec.*

Ut licet videre gladiatores cum deluserint] In eodem, *cum deluserant*: scribendum forte, *cum deluxerunt*; ut dici solet 'fregit crus,' pro 'fractum est ei crus;' et præcedit statim ante, 'luxatis potus medetur.' *Pinthian.* *Ut licet vivere gladiatores, &c.*] Præcludunt gladiatores in arena, cum ante veram pugnam clypeos et palmas in altum mittunt, quas venuste excipiant; hastasque rudes, et gladios jactant, quod 'ventilare' dicitur: eludunt vero, sive deludunt, cum illo exercitationis genere ludere desierint. Sic Aquilius littus defecit, qua fluctus eluderet, id est, ludere cessaret. Lips. Salm. II. 19.

LIBER XXXVII.

PROEM.

Promethei vinculorum interpretatione fatali] Promethenm Caucasi rupibus Jupiter alligaverat, quod per ludibrium sibi ossa pingui tecta in convivio apposuisse: quod ignem cælestem esset furatus: quod de stupro Minervam sollicitasset. Eum tamen post solvit, quod Thetidis amore captus, ab eo factorum præscio cognovisset, nasciturum ex Thetide filium patre majorem fore: et memor eorum quæ adversus patrem gesserat, metueret ne par redderetur: sed ea

lege, ut suarum poenarum monumentum anulum ferreum, et coronam textam colligatis floribus gestaret. Rhodiginus VI. 19. *Dalec.*

CAP. I. *De gemma Polycreti tyranni, et Pyrrhi regis, et qui sculptores optimi, et nobilitates artificum, et quis primus ductyl'othecam Romæ habuit.*

Et qui sculptores] Vet. et qui sculptores. Idem.

Polycreti Samio] Vide supra XXXI. 1. Valer. Max. lib. VI. cap. ult. Tali historia, vel potius fabula, apud Pausaniam lib. I. Theseus gemmam ca-

latam, quam Minos ira percitus in mare projecerat, demersus retulit. *Idem.*

Fortunæ insidiantis manu reddidit] Diximus supra ex Strabonis, opinor, lib. xiv. a Persarum satrapa dolo captum, et suspensio necatum. *Id.*

Præterquam Ismeniam] Val. Max. iii. 2. Liv. Decad. v. lib. viii. Flor. ii. 17. Auctor de Vir. Illustr. c. 58. *Jac. Cellar.*

Amymone] Una ex Danaï quinquaginta filiabus, quæ a Neptuno compressa Naulinm peperit. *Dalec.*

Sylla Dictator traditione Jugurthæ] In antiqui denarii adversa parte impressum est caput Torquati cujusdam cum his literis, *FAUSTUS*: in aversa parte signatus Sylla in solio sedens, adstante Boccho in genua procumbente, et velut herbam porrigente, Jugurthaque manibus in tergum revinctis, humi abjecto, elato crure dextro. Ursinus 75. Vide Valer. viii. 15. Plutarchum in Sylla. *Idem.*

Sphinge signavit] Pompeius ensifero leone. Alex. ab Alex. ii. 19. *Idem.*

Mæcenatis rana] Seneca in Epist. cxv. de Mæcenate: 'Nam etiam cum absentis Cæsaris partibus fungeretur, signum a discincto petebatur.' *Idem.*

CAP. II. *De gemmis translatis in triumpho Pompeii, et natura crystalli, et medicinis, et luxuria circa ea, et quando primum inventum murrhina, et luxuria circa ea, et natura murrhinorum, et quæ mentiti sunt auctores de succino.*

Reipublicæ datum mille talentum, legatis et quæstoribus, qui oras maris defendissent, H.S. bina millia, commilitibus singulis quinquaginta] Corrupte. *Commiles* Latinum esse vocabulum, non constat. Legendum: *Reipublicæ et quæstoribus, qui oras maris defendissent, datum mille talentum, militibus singulis sena millia sestertiorum.* Sic

plane Mss. et membranaceus Bibliothecæ Academicæ: sic complures a Budæo inspecti, qui Plutarcho et Appiano adhibitis rescribit: *Præfectis et quæstoribus, qui oras maris defendissent, datum mille talentum, militibus singulis sena millia sestertium, comitibus quinquagena.* Lib. iii. de asse. *Gronov.*

Pocula] Quibus in itinere, profectionibus et expeditionibus cum Roma discessisset, utebatur. *Dalec.*

Hortis exposita] 'Flagrantibusque cunctis cælestem vocem, respondit quidem in hortis se copiam volentibus facturum.' Sueton. in Nerone cap. 21. et 22. *Idem.*

Dum Pompeiano præludit] Scilicet theatrum; ut intelligamus theatrum hoc transtiberinum Pompeiani fuisse præludium; nam Nero priusquam probe perficere frontem minoribus se ostentavit theatris, postremo in Pompeii theatrum in conspectu totius populi Romæ ineptire non erubuit. *Gelen.*

Gelu vehementiore concreto] Fallitur Plinius. Crystallus fit e lapidescente perspicuo succo, quem sub terris, aut inter gelidas rupium venas frigiditas vehemens glaciatur et durat. Vide Agricola fossil. lib. vi. Diodorus crystallum scribit ex aqua pura concrecere, sed vi caloris divini. Rhod. i. 10. De crystallo vide Orpheum et Theophr. περὶ λίθων. *Dalec.*

Indicæ nulla præfertur] Garcias ab Horto i. 47. nullam per universam Indiam crystallum reperiri scribit. *Idem.*

Cornelius Bocchus et in Lusitania] Legend. *Cornelius Bocchus et in Lusitania nasci perquam mirandi ponderis in Lanensibus jugis, &c.* *Lunæ* promontorium in Lusitania: depressos puteos ad libramentum aquæ; ad librandam aquam depressos intellige: legi etiam posset, *Anensibus jugis*; ut de jugis intelligat, unde Ana fluvius oritur. *Samus.* p. 407. b.

Ad libramentum] Quantum effodere aquæ permittunt, non scaturientes. Eodem loquendi genere usus est et cap. 9. sequente. *Dalec.*

Cælesti humore parvaque nive id fieri necesse est] Legend. *Cælesti humore, parvaque nive id fieri necesse est: ideo caloris impatiens, non nisi frigido potui dicatur.* Salmas.

Magnitudo amplissima adhuc visa nobis erat, quam in Capitolio Livia Augusta dedicaverat, librorum circiter quinquaginta] An *librarum CL.*? legitur etiam in Plin. exemplaribus: quam *Dicus Augustus dicaverat.* Idem.

Idem Xenocrates auctor est] *Lege: Idem Xenocrates auctor est vas amphorale visum: et aliqui ex India crystalli sextariorum quatuor, id est, vas crystalli ex India.* Idem, 203. a.

Infestantur plurimis vitis, scabro, ferrugine, &c.] Leg. *Infestantur plurimis vitis, scabro, ferrugine, maculosa nube, occulta aliqua vomica, præduro fragilique centro, item sale appellato.* In ferro τὸ κέντρον agnovere Græci, partem ejus durissimam. Idem, p. 1074. b.

Nec spumei coloris lymphæ, &c.] Leg. *Nec spumæ colore, sed lymphæ aquæ.* Idem.

Lacrymis electrum omnibus annis] Inde 'lacrymosum' Virgilio in Cæiri: 'Non me delitiis commovit regia dives Coralio fragili ac electro lacrymoso.' Orpheus quoque in Argonauticis ἀγριον πολύκλαστον, populum lacrymosam vocat, quod succinum, populi esse lacrymam arbitraretur. *Dalec.*

Juxta E. omnem] Vid. Herod. lib. III. Jac. Cellar.

Electro] Ἠλέκτωρ, quod nos ἀλέκτρον faciat, a somno lectoque excitet. Iliad. Z. Τεύχεσι παμφαίνων, ὥστ' ἠλέκτωρ, ἐβεβήκει. *Dalec.*

Euripides] Petrus Victorius xxv. 4. Apollonii versus et Euripidis ex Hippolyto coronato recitat. Idem.

Lyncurion] Josephus lib. v. ἀλώσεως

ἀργύριον vocat. Vide Brod. III. 10. Theoph. de lapidibus. Idem.

Guttonibus] Legendum *Guttis.* Guttones IV. 14. in Vindilis sunt, id est, Suevorum et Bavarorum agro. Gutti vero Ptolemæo lib. II. Gothi vocantur. Guttos alii Prussiæ Sanlandiam esse putant, æstnariumque Mentononion, Curienne litus, quod Germanis appellatur *den Euriſchem Strand.* Eo namque fluctibus Oceani magna succini copia ejicitur, sicut et ad Dantiscum Prussiæ. Idem.

Vere] Veris temperie IV. 13. quamvis illic quidam legant *veris tempore.* Idem.

Æstibus] *Æstatibus* non prorsus absque ratione legitur. Compertum enim est in Arvernibus bitumen e fonte suo non nisi æstate scaturire. Idem.

Aphytaeorus] Eas esse quidam putant, quæ caphuram fundunt, voce ad caphuram multum accedente. Idem.

Thieum] *Thyeum*, sacrificiis aptum; vel *theicon*, sulphuri simile; vel *theion*, divinum. Idem.

CAP. III. De ortu et medicinis et generibus et luxuria succinorum, et lyncurio, et medicinæ.

Certum est gigni in insulis Septentrionalis Oceani] Sic leg. *Certum est gigni in insulis Septent. Oceani et a Germanis appellari glæsum: itaque et a nostris (i. e. a milite Romano) unam insularum ob id appellatam Glasariam, Germanico Cæsare ibi res gerente, Austrariam a barbaris dictam.* Salmas.

Appellari glessum] Forte, quod transluceat, et niteat ut vitrum, Glass a Germanis appellatum. *Dalec.*

Nascitur autem defluente, &c.] Legend. *Nascitur autem defluens e medulla in pinei generis arboribus, ut gummi in cerasis ac prunis, &c.* Salmas. 234. *Nascitur autem defluente, &c.*] In regione, quæ succinum mittit, resiniferæ nullæ sunt arbores. At in Septentrionalium litorum tractu bi-

tumini certe genus flavum est, ut nigrum apud nos in Arvernīs, ejusque naphtha flava, qualem e Saxonibus afferunt, et petroleum vocant, ut apud nos atra. Cum ergo fonte suo scaturit bitumen id, molle adhuc et liquidum obvia quæque amplectitur, retinet, includit. Fluctu vero lambente in altum provolutum, maris vertigine ac salsugine, temporisque diuturnitate durescit, ut apud nos pissasphaltum, et jam tum succinum est, sicque concretum in litora ejus scaturigini opposita adversis ventis ejicitur. Gagatis, qui proculdubio bitumen est in visceribus terræ multis seculis excoctum, glebam habui, erutam prope Narbonem in ejus lapidis fodinis, dimidia ex parte nigram, altera flavam, succini modo: quod argumento certissimo est, succinum eo modo gigni quo diximus. Globulos quoque e succino duodecim haud ita pridem in fossilium thesauro meo servavi, singulos culicem ostendentes, vel formicam intus sepultam. *Dalec.*

Erumpit humoris abundantia, &c.] *Lege: Erupti humoris abundantia densatur frigore vel tepore, aut mari cum intumescens æstus rapuit ex insulis: certe in littora expellitur ita volubile, ut pendere videatur, atque non sidere in vado.* Vide Salmas. Plin. Exerc. p. 234.

Quod accensum tedæ modo] Inde fortassis Germani *Brusten* vocant, quod accensum et nidosum significat. *Dalec.*

Affertur a Germ. &c.] Sic leg. in Ms. *Affirmatur a Germanis ideo maxime appetitam provinciam, et inde advectum primum ad eos, quos Græci Henetos vocant. Famam rei fecere proxima Pannoniæ, &c.* In veteribus vero: *Affertur a Germanis in Pannonium, mox per provinciam, &c.* ut in vulgatis: quæ si vera est ac integra lectio, Istriam et Venetos Romanam provinciam intelligit; nam Paunonia

tum sui juris fuit. *Affertur a Germanis, &c.]* Sic corrige: *Affertur a Germanis in Pannonium, ideo maxime appetitam provinciam, et inde ad Venetos primum, quos Græci Henetos vocabant: hî rei famam fecere proximi Pannoniæ, id accipientes circa mare Adriaticum.* Ideo maxime appetitam illam provinciam scribit, luxuriam suorum temporum denotans. Propter succinum appetebatur, quod ex Germania illo primum invehuntur. *Salmas.*

Pado vero annexæ fabulæ videtur causa] Sic corrige: *Pado vero annexæ fabulæ evidente causa, hodieque Transpadanarum agrestibus, monilium vice succinum gestantibus maxime decoris gratia sed et medicina.* Et sequentia contaminata, sic lege: *vario genere aquarum juxta iis infestante guttura, ac vicinis Carnis.* Dicit Transpadanis fæminis æque guttura infestari, ac vicinis Carnis, propterea succinum eas gestare. Carni vicini Transpadanis in Adriatici maris sinu intimo. *Idem.*

Ut retia arcendis feris podium, &c.] Lege, succino nodarentur, arma omnia gladiatoria, et vasa e ludo composita erant succino. Retia porro quæ podium protegebant, succino erant nodata, i. e. nodos habebant e succino, vel loco nodorum succinum: 'nodosa retia' Tibullo. Retibus totum Amphitheatri podium prætendebatur ad arcendas feras. *Idem, p. 235. b.*

Podium protectentia] In theatro Menianum, locum ad spectandum idoneum, cujus pars magis provecta *pulpitum* dicitur. 'Nero,' inquit Suetonius, 'perraro ludis præsidere, cæterum accubans primum parvis foraminibus, deinde toto podio adaptato spectare consueverat.' *Dalec.*

Libitina] Apparatus funebriis, phœtra, sandapilæ, et, ut inquit Martialis, *orcinianæ spondæ.* Pugnaturs gladiatoribus in arenam Libitinæ instrumenta ferebantur, ut sandapi-

lar, et lecti, sive thori, ut mortui protinus efficerentur. Porram vero qua evehebatur in amphionea. Libitineasem ideo vocant. Quintilianus: 'Sonabant fecali clangore tubæ, illatque Libitinæ thoris durebatur funis ante mortem.' Lips. Saturn. 1. 22.

Maximum pondus in glebæ] Hector Boëtius tradit apud Scietlandiæ Bothquanium electri massam equo majorem appulisse, qua rustici et parochi sacerdotes, ignari quidnam esset, thomis loco utebantur. *Dalec.*

Nasci et in India certum est] Fortassis Indiæ Tartaria Septentrionali. *Idem.*

Ceterum attritu digitorum] *Lege:* Ceteram attritu digitorum accepta vi caloris attrahunt in se pulvas ac folia arida, et quæ levia sunt; ac ut magnus lapis, ferriamenta quoque. Succina oleo addito fragrant dilucidius diutiusque, quam huius medulla. Salmas. p. 89.

Ramenta quoque ejus in oleo, &c.] *Lege,* Ramenta quoque ejus in oleo addita fragrant dilucidius diutiusque quam pini medulla. *Idem.*

Adamantis generibus] Vide Garciam ab Horto Rerum Indicarum 1. 47. *Dalec.*

CAP. IV. De adamantis generibus et medicinis, et murgaritis.

Diu non nisi regibus et iis admodum paucis cognitus] *Lege:* Diu non nisi Regibus, et iis admodum paucis cognitus; ita appellatus, auri modo in metallis repertus, perquam raro comes auro, sed nec nisi in auro nasci videtur. Verum adamantem et hoc nomine maxime dignum eum habitum vult Plin. qui in auro nasceretur. Vel legendum, perquam puro comes auro. Salmas. p. 1073. b.

Inter delubrum Mercurii atque Insulam Meroën] Fabulosum id. *Dalec.*

Indici, non in auro nascentis] In Indiæ provincia Bisnager, duabus vel tribus cautibus; in Decan duabus; una ad fretum Taniam reperiri, scri-

bit Garcias. *Idem.*

Similis est huic quidam Arabicus, &c.] *Lege:* Similis huic Arabicus, minor terum, similiter nasceas, ceteris pallidior ut argentum. At in auro non nisi excellentissimo natotes. Incudibus is deprehenditur ita respuens ictus, ut ferream utrinque dissultat, incudesque etiam ipsa dissiliant. Quippe duritia ejus inenarrabilis est. Vide Salmas. 1075. a. 1076. b. 1091. b.

Ita respuentes ictum] Fabulosum id esse tradit Garcias; nam et in scobem malleolo redigi, et facillime confringi atterique in mortario pistillo ferreo. *Dalec.*

Unum ex iis vocant cenchron] *Lege:* Unum ex iis vocant centron, quod est milii magnitudine. Græci κέντρον vocant in omni materie nodosam duritiem, quæ ictus respuat, ac ferro findi frangique negat. Vide Plin. xvi. 39. 'Publicum omnium vitium vocant spiras, ubi convolvere se venæ atque nodi. Inveniuntur in quibusdam, sicut in marmore centra, id est, duritia clavo similis, inimica serris.' Atqui in gemmis ea centra reperiuntur. Plin. de Sapphyris Medicis: 'Præterea inutiles sculpturæ intervenientibus crystallinis centris.' Ergo illa centra in gemmis ferro scalpi negant et sculpturæ resistunt. Vide Salmas. p. 1074. b.

Hircino rumpitur sanguine] Garcias ab Horto expertum se id scribit, sed vana spe. *Dalec.*

Adamas dissidet cum magnete lapide in tantum] Fabulosum id quoque idem non semel expertus tradit. *Idem.* *Leg.* Adamas dissidet cum lapide magneti, in tantum, ut juxta positus ferrum non patiatui ei trahi, i. e. ab eo trahi. ferrum magneti trahitur, id est, a magneti. Quod sequitur sic lege, aut si admoius magnes id prehenderit, hoc est, ferrum prehenderit atque ad se rapnerit. Vide Salmas. 1104. a.

Et ob id quidam eum anachiten vocare] *Lege,* Et ob id quidam eum A-

nauciten vocarere, hoc est, ἀναγκίτην. Vide Salmas. 1085. a. et Reines. Variar. Lect. II. 7. p. 175. &c. Et ob id quidam eum, &c.] Anaclyten, quod animi mœrorem effundat; ἀνάχυσις, mollities, lascivia. In mansk. legitur, eunacitem; fortassis εὐνακόλην, quod cubituris metâ depulso, mœro-
reque levato, somnum conciliet, recreata tranquillataque mente. Alii quod τὰ ἄχην, id est, τὰς λύπας παύει, quod animi ægritudines et anxietates sedat et discutit. Dalec.

[Smaragdis] Athenæus lib. III. μάργδον absque sigma pronuntiandum putat, ἀπὸ τοῦ μαρμαίρειν, id est, quod splendeat et fulgeat. Idem.

CAP. V. De smaragdi generibus, et gemmis viridibus et translucidis.

[Smaragdos vero tanto libentius] Leg. Smaragdos vero tanto libentius, quoniam nihil omnino viridis comparatu, &c. Salmas. 195. b.

Præterea longinquo amplificatur visu, inficientes, &c.] Amplificari visu longinquo scribit, quia aërem sibi vicinum inficientes, quæ proxima sunt, imo etiam longinqua, videnda tradant oculis viridi colore infecta. Et paulo post lego, quod etiam in aquis nos juvat, in aquis hoc etiam juvare ait et delectare, si vitrea perspicuitate visum ad immum usque fundum admittant. Et paulo post lege: Proximam laudem habent sicut et sedem, Bactriani: in commissuris saxorum colligere eos dicuntur Etesiis flantibus: tunc enim tellure aperta nitent, &c. Et paulo post: Tertium locum Ægyptii habent, qui eruantur circa Copton incolis, ex cantibus, i. e. qui eruntur ex cantibus ab incolis circa Copton. Salmas.

[Nobilissimi Scythici] Garcias ab Horto locum ejus natalem vix cognosci tradit, nullis fragmentis remanentibus, quoniam ea propter raritatem mercatores auferant. Verum alia et certa hæc ratio est, quod smaragdi in Scythiis, Bactris, Ægyp-

to, regionibus procul dissitis ab India, in qua Garcias degebat, reperiuntur. Dalec.

[Quos in commissuris saxorum] Nihil de hac re Theophrastus. Et probabile si arena commota inveniantur, in sabulo magis nasci: nisi forte putemus, alio tempore nitorem illorum obscurari arenarum appulsu, Etesiis vero flantibus discuti sabulum illud ac disjici, ideoque tum fulgere. Theophrasti verba sunt hæc, περὶ λίθων. Οἷς δὲ εἰς τὰ λιθοκόλλα χρώνται ἐκ τῆς Βακτριανῆς εἰς πρὸς τῇ ἐρήμῳ. Συλλέγουσι δ' αὐτοὺς ὑπὸ Ἑτησίας ἱππεῖς ἐξιόντες· τότε γὰρ ἐμφανεῖς γίνονται κινουμένης τῆς ἄμμου διὰ τὸ μέγεθος τῶν πνευμάτων. Εἰσὶ δὲ μικροὶ καὶ οὐ μεγάλοι. Curbunculi ex Bactriana, quibus utuntur ad gemmata monilia, in desertis nascuntur. Colligunt eos flantibus Etesiis equites illo egressi; tum enim auræ vehementia commotis arenis apparent. Sunt autem parvi ac non magni. Idem.

[Dusque eorum est nec in colore liquido, &c.] Legend. Dosque eorum est in colore liquido, nec diluto, verum ex humido pingui, quæque perspicitur, imitante translucidum maris. Ita liquidus vult esse illos smaragdos, uti diluti non sint, sed ex liquido et humido pingues. Salmas. p. 567. b.

[Thoricos] Populus ex Acamantide tribu. Dalec.

[Mons juxta Carhedonem] Insulam fuisse Theophrastus auctor est; et fortassis in insula mons ille fuit. Id.

[Cholon] Χωλὸν vocant, quasi claudum, et aliis gratia, nobilitate, auctoritate inferiorem. Lego chloëron, vel chloron, id est, e pallido virescentem. Jaspidis viridis genus esse putant. Idem.

[Complures vero e proximis Laconicos in Taygeto] Leg. Complures vero e proximo Laconicos in Taygeto monte, &c. Complures vero e proximo erunt, ut Laconicos in Taygeto monte et alios in Sicilia: e proximo, ἐκ τῶν γειτόνων· nulli enim smaragdi magis e

proximo eruebantur. *Salmas.* 195. b.

Theophrastus tradit in Ægyptiorum] Libro *περὶ λίθων*, unde Plinius hæc omnia mutuatus est. Garcias auctor est, apud Indos e frustis lagenarum vitrearum, ac jaspide viridi, confici smaragdos eximii coloris, et insignis magnitudinis. *Dalec.*

Apion cognominatus Plistonices] Apion ille est, quem ‘mundi cymbalum’ Tiberius vocavit præfatione hujus operis, dictus *πλειστονίκης*, ab ingenio contentioso, vel *πλειστονίκους*, quod in historico certamine multas palmas adeptus fuisset. Anlo Gellio ‘Polyhistor’ nominatur. *Scalig.*

Eandem multis naturam] Vide Garciam ab Horto Rerum Indicarum I. 47. *Dalec.*

Sexangula figura] Ob eam causam inæquales vocat Juvenalis Sat. v. ‘ipse capaces Heliadum crustas, et inæquales beryllos.’ *Idem.*

Probatissimi sunt ex iis] Aquas marinas gemmarum vocant. *Idem.*

Et alios convenit non oportere, &c.] Lege: *Aliis convenit non oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas, umbones tantum ex ouro comprehendentibus.* Indi, inquit Plin. beryllorum longitudine summopere delectantur. *Aliis convenit*, id est, inter alios homines convenit, non oportere eos perforari, quorum sit perfecta bonitas. Vide *Salmas.* p. 1107. b.

Ideo cylindros ex iis facere malunt, &c.] Quia commendatur in his lapidibus longitudo, eo cylindros ex his facere malunt, quam gemmas. Cylindri sunt lapides longiores ac rotundi manufacti. *Salmas.* p. 1107. b. 1108. a. *Ideo cylindros ex iis facere malunt]* Eo pertinet versus Juvenalis: ‘Tu nube, atque tace, donant arcana cylindros.’ *Dalec.*

Aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinem] Leg. *Aut omnino castigata, causa perspicuitatis, crassitudine.* Hic tradit quosdam existimare angulosos statim nasci, nec

opus esse artificio, ut sexangula facie atterantur: eosdem perforatos gratiores fieri, exempta candoris medulla. *Salmas.* 1109.

Indi et alias quidem gemmas crystallo] Lege, *Indi et alias quidem gemmas crystallum tingendo adulterare reperiunt.* *Idem*, pag. 1092. b.

CAP. VI. *De opali generibus, et vitiis et experimentis, et variis gemmis.*

Plurimum ab iis differunt opali, smaragdus tantum cedentes] Scribe, *Plurimum ab iis differunt opali, smaragdus tamen cedentes.* In veteri codice Regiæ Bibliothecæ non comparent hæc verba, *Minimum iidemque.* Dicit opalos multum præferri beryllis, cedere tamen smaragdus, quibus tertia auctoritas post adamantas et margaritas. Quæ sequuntur sic lege: *atque in pretiosissimarum gemmarum gloria, compositi maxime inenarrabilem difficultatem dederunt: est enim in his carbunculi tenuior ignis, &c.* Dicit opalos in gloria esse pretiosissimarum gemmarum et compositos maxime inenarrabilem difficultatem dedisse. *Idem*, pag. 566. a.

Compositores gemmarum] Qui de gemmis libros composuerunt. Opalum mirifice laudavit suis versibus Orpheus, qui ‘opallium’ vocat. *Dalec.*

Quem Catullus poeta] Versus Catulli sunt Iambici Trimetri: ‘Quid est, Catulle, quod moraris emori? Sella in curuli struma Nonius sedet.’ Boethius ‘strumam’ vitium esse vult, ac per translationem probrum et dedecus intelligit. Ejus verba sunt: ‘Unde Catullus, licet in curuli sedentem, Nonium tamen strumam appellat.’ Turn. *Adversar.* XXI. 1. *Idem.*

Cum etiam feræ abrasas] De fibro id supra scripsit VIII. 30. *Idem.*

Summa coloris ex are et purpura constat] Legend. *Summa coloris ex aëre et purpura constat.* Aërinum colorem intelligit, Græcis τὸ ἀερίζον χρώμα: at hic non usitatum aërinum colorem

in pæderote commendat, sed suo quodam modo viridem magis quam cæruleum. Vide Salmas. p. 567. a.

Sardonyches olim, ut ex nomine, &c.] Sardonychis nomen compositum ex Sarda, quæ Græcis Σάρδιον, et ὄνυξ, quæ unguem significat et gemmam unguis colore. Ergo Sardonyx ita olim intelligebatur, velut unguis carnibus impositus esset. Vide Salmas. pag. 558. a. Sequentia sic lege: Radice nigra aut cæruleum imitante: et unguenum incretum candido pingui, nec sine quadam spe purpure in minimum transeunte. Dicit Arabicas sardonychias nullum habere sardæ vestigium, ut Indicas, sed aliis coloribus intelligi. Idem ibid.

Creditum enim candido pingui] Leg. Incretum candido pingui, &c. Vide Salmas. 564. b.

Maris crustis rubentior] Leg. crustis tostis rubentior; nam locustarum crustæ non rubent, nisi torreantur. Dalec.

Exponenda est et onychis ipsius natura, propter nominis societatem: hoc in gemmam transiit ex lapide Carmania.] Hodie docti prope omnes onychem gemmam cum onyche marmore confundunt. Ubiqueque 'onyx' pro nugentario vase ponitur, non de gemma accipi debet, sed de lapide vel marmore. Salmas. pag. 558. a, b.

Zenothemis Indicam onychem plures habere var. &c.] Leg. Zenothemis Indicam onychem plures habere varietates, igneam, nigram, corneam cingentibus candidis venis oculi modo intuentis, quarundam et albis venis; vel potius lege, cingentibus candidis zonis oculi modo, interrenicentibus quarundam et albis venis: quæ vera est lectio. Idem ante dixit, candore in sarda hoc est velut carnibus ungue hominis imposito, talesque Indicas sardonychias vulgo existimatas. Et videtur sentire sardonychem dictam quasi sarconychem. quod in ea velut unguis carnibus impositus esset; cum ex Sarda et onyche gemma composi-

tum sit istud nomen. Salmas. p. 563. a, b.

Sed eam a ceteris distare, &c.] Leg. Sed cum ceteris distare, quod Indica igniculos habeat albis cingentibus zonis singulis pluribus, aliter quam in sardonyche Indica, illic enim momentum esse, hic circulum, &c. Salmas. p. 562. a, b.

CAP. VII. De generibus carbuncolorum, et vitis et experimentis, et gemmis ordentibus.

Principatum habent carbunculi] Leg. Principatum habent carbunculi, a similitudine ignium vocati, cum ipsi non sentiant ignes, ob id a quibusdam pyropi appellati. Non dicit apyrotos vocatos quod ignes non sentiant, sed pyropos ab ignium similitudine: carbunculi, inquit, a similitudine ignium vocati, cum tamen ignes non sentiant: ob id, id est, ob eam ignium similitudinem pyropi a quibusdam vocati, id est, πυρροί. Salmas. pag. 277. b.

A similitudine ignium appellati] Nam πυρροὺς Græci vocant. Dalec.

Carchedonios] Theophrastus περὶ λίθων afferri præstantissimos a Carthagine et Massylia tradit. Idem.

Propter opulentiam] Propter divitias mercatorum ejus civitatis, qui ex Garamantibus, Æthiopiarumque et Persiæ populis advehebant. Idem.

Alabandis] Id carbunculi genus nostri adhuc gemmarum vocant nunc Alabandines, nunc Almandines. Idem.

Pinnato fulgore radiantis] Lego innato; nam gemmæ fere sordido luto obvoluntæ, aut scabro corio vestitæ reperiuntur, quod mola deteri oportet et auferri priusquam radient. Id.

Satyrus Indicos non esse claros dicit] Legend. Satyrus Indicos non esse claros dicit, sed plerumque sordidos, ac semper fulgoris horridi: Æthiopicos pingues, lucemque non emittentes, aut fundentes, sed convulso igne flugrantes. Præcedentia etiam sic legenda: proximos illis quos vocant autilis innato fulgore

radiantes, nihil verius. ἀδρίτης ὄλως, qui per se finit; ἀδρίτης ἄνθραξ, qui innato fulgore radiat, acressito, quique ex se lucem emittit. Præcessit enim: 'Præterea in omni genere masculi appellantur acrius, ac fœminæ languidius refulgentes: in masculis quoque observant liquidioris alios flammæ, nigrioris alios, et quosdam ex alio lucidos, ac magis,' &c. *Ex alio lucent*, qui non innato fulgore radiant, sed in sole positi magis flagrant. *Salmas.* pag. 380. a.

Stellas intus ardere] Velut scintillantium fulgentiumque stellarum projectos radios. *Dalec.*

Item Corinthios ex pallidiore candidos] Legend. *Item Corinthios, sed pallidiores et candidiores.* Et sic sequentia emenda: *Bocchus in Olisiponensi erui scripsit.* Et post etiam legend. *hoc idem et Carchedonia facere dicitur:* et subintelligitur 'gemma,' ut separetur a Carchedonio carbunculo: carbunculi enim Carchedonii apud Garamantes secundum Plinium. *Carchedonium* enim scripsisse, non *Carchedonium*, vel ex eo liquet quod sequitur: 'Archelaus circa Thebas nasci tradidit fragiles, venosas,' quod ad Carchedonias refertur: et paulo post: 'potoria vasa et ex hac et ex,' &c. *ex hac*, scil. Carchedonia. *Salmas.* ibid. et 381. a.

Et Olyssipone scripsit magno labore] Legend. *Et in Olisipponne erui scripsit magno labore ob argillam soli adusti solibus.* Difficulter erui carbunculos in Lusitano littore dicit, ob solum argillaceum solibus adustum. *Salmas.* pag. 277. b.

Ob argillam] Qua obvoluntæ hæ gemmæ vix inveniuntur, ac deteguntur. *Dalec.*

Cote deprehenduntur] Mola e cote facta, ad quam gemmæ poliantur. *Id.*

Fossilis] Fortassis quem nasci ad Binas scribit Theophrastus de lapidibus. Anthracitin hanc hæmatitis genus facit Agricola. *Idem.*

Tunc nascebantur] Theophrastus prodidit περὶ λίθων, hocque genus ligno putri simile aspectu, oleo perfusum accendi, et cum extinctum fuerit tale videri quale antea fuerat. *Idem.*

Quod iunctatæ in ignem] Idem de Thracio lapide recitat Dioscorides, quem nostrum carbonem fossilem esse, pro indubitato habetur. *Idem.*

Commendatio summa, quod velut in translucido stellantes, &c.] Legend. *Summa ejus commendatio, quod velut in translucido ignis intus celantesque se transfulgent aureæ guttæ, semper in corpore nunquam in cute.* Hinc summo pere commendari ait, quod aureæ guttæ quas intus habet, velut in translucido, et sese celantes transfulgeant. *Salm.* pag. 133. a.

Et hic mares austeritas distinguit] Legend. *Et hic mares austeritas distinguit, siquidem rigor apposita tingens indicat: quidam etiam, &c.* Et cap. 5. ejusdem libri: 'Nullis major austeritas, nec minus vitii.' Et paulo post: 'Ergo Cyprii varie glauci: magis ac minus in eodem smaragdo aliis partibus tenorem illum Scythicæ austeritatis non semper custodiunt.' περὶ δὲ Græci vocant quod *austerum* in coloribus Latini. Vide *Salmas.* in Tertullian. de Pallio, pag. 183.

Ex eodem genere ardentium lychnites appellata] Lege: *Ex eodem genere ardentium Lychnis, appellata a lucernarum accensu, tum præcipuæ gratiæ.* Tum præcipuæ gratiæ esse dicit hanc gemmam cum lucernæ accensæ sunt, quia vigor ejus et ardor excitatur accensarum lucernarum flagrantia. Seq. sic leg. *Et inter has invenio differentiam, una purpura radiat, altera cocco. A sole excalefacta, aut digitorum attritu puleas et chartarum fila ad se rapit.* Vide *Salmas.* p. 1104. a, b.

Ionis appellata] Quoniam violæ colorem præ se fert, et representat: durum loquendi genus: ἰὼν κατ' ἐξο-

χλν nigram violam Græci vocant. *Dalec.*

Paleas et chartarum] De Chalcedonio id Albertus, Isidorus, Bartholomæus Anglicus, Pandectarius. *Idem.*

Hærens in saxi corde] Lege: *Hærens in saxo, cordis modo: hoc metallum apud Persas defecisse traditur*, i. e. hoc genus marmoris vel saxi, intra quod inveniebantur Sardæ gemmæ. *Salmas. p. 340. b.*

In India trium generum] Lege: *In India trium generum: rubrum et quod disemum vocant a magnitudine: δίσημον, quod ea magnitudine erat, ut duæ σφραγίδες ex eo fieri possent. Idem, p. 183. a.*

Apud Menandrum] Athenæus lib. III. ex Menandri comædia, cujus est titulus πένδιον, hunc versum citat: Μαργδων εἶναι ταύτ' ἔδει καὶ σάρδια. *Dalec.*

CAP. VIII. *De generibus topazii, et callaide, et de gemmis viridibus non translucenlibus.*

Topazio] Topazum vocat Orpheus περὶ λίθων, scriptis de eo multis et venustis carminibus. *Idem.*

Chrysopteron similem chrysoprasio] Topazii Sibenburgensis meminit, cuius pallor ad auri colorem vergit. *Idem.*

Catræ Naxiis cotibus poliuntur] Non a Naxo, una a Cycladibus, sed ab alia Cretensi Stephanus, Νάξια λίθος, ἢ Κρητικὴ ἀκόννη. Cretensis cotis mentio fit etiam decimo octavo volumine in ratione pratorum. *Gelen.*

Callais] Callais, la Turquoise. Tota Persia eam plurimam nasci tradit Garcias ab Horto, Peruzaaque Arabibus vocari. *Dalec.*

Nascitur post aversa Indiæ apud incolas Caucas] Legend. *Nascitur post aversa Indiæ apud incolas Caspasi montis Phycaros apud Sacas et Daus amplitudine conspicua. Vide Salmas. 795. b.*

Chrysoprasiis] Gemmariis, Eau marine, Aigue marine. Chrysoprason a Chrysoprasio distinguunt Albertus,

Isidorus, Pandectarius: quod et annotatum est in vocabulo Chrysolampis. *Dalec.*

Glaucoque pingui] *Glaucam pinguemque in nonnullis veteribus legitur: in aliis, glacicique pinguis.* Fortassis id genus, quod esse pituitæ simile Dioscorides scribit. *Idem.*

Amisos Indicæ similem mittit] Est autem Amisos Ponti urbs, sicut Chalcedon Bithyniæ. *Gelen.*

Nomina ex argumento dedere] Τῆς πορφυρίζουσης, ροδίζουσης, σμαραγδίζουσης. *Dalec.*

Aut myxis] Leg. aut pituitæ, τῇ μύξῃ. Plinius ambigua voce τῆς μύξης hallucinatus est. *Idem.*

Quamobrem præstantiores funda clauduntur] Lege: *Quamobrem præstantiores funda clauduntur patentes, nec præterquam margines auro amplectente: est quod hoc loco dixit de chrysolithis, funda includuntur perspicuæ; vel, ut in aliis legitur: funda clauduntur, sed patentes. Salmas. p. 407. b. 408. a.*

CAP. IX. *De jaspide generibus.*
Jasponix] Jasponix, quæ altera parte jaspidem repræsentat, altera onychen. *Dalec.*

Reddetur et per se cyanos] Lege: *Reddetur et per se cyanos accommodata gratia e paulo ante nominato colore cæruleo. Paulo post lege: adulteratur maxime tinctura, idque in gloria. Regi Ægypti adscribitur, qui primus tinxit. Idque esse in gloria, i. e. in æstimatione et fama, cum cæteræ factitiæ et adulteræ gemmæ viles habeantur. Salmas. 201. b.*

Adulteratur maxime] Theophrastus de lapid. non tingi solum in Ægypto memorat, sed σκευαστὸν καὶ τεχνικὸν εἶναι, factitium et arte fictum. *Dalec.*

Tinctura] Ut ex feminis mares fiant. Mares enim valde nigri, fœminæ candidæ. Agricola de fossilibus lib. VI. *Idem.*

Tinxit] Theophr. Ἐποίησε χυτὸν, μιμησάμενος τὸν αὐτοφυῆ, fusilem fecit ad imitationem nativi. *Idem.*

Inest ei aliquando et aureus pulvis] Lege: *Inest et aliquando ei aureus pulvis, non qualis in sapphirinis. in sapphiris enim aurum punctis collucet. Cæruleæ sapphirorum, cum purpura optimæ apud Medos, nusquam tamen pellucidæ.*

Sapphirus enim] Locus hic sumptus est ex Theophrasti περί λίθων, sed depravatissima scriptura. Verba illius sunt: ἐξ ὧν καὶ τὰ σφραγίδια γλῶφουσι, αἱ μὲν τῇ ὕψει μόνον [ῥέξεται] ἰὼν σάρδιον καὶ ἱασπιδος, καὶ ἡ σάφειρος, αὐτὴ δ' ἐστὶ ὥσπερ χρυσόπαστος. Legendum vero: σάφειρος καὶ κύανος· αὐτὴ δὲ, κ. τ. λ. Satis mirari non possum, Plinium, tantum virum et in perscrutandis rerum naturis curiosum ac diligentem, hic errasse tam pueriliter, cum de sapphiro ea scribit, nimirum quod non pellucet, et aureis punctis conspergitur, quæ prorsus de cyano gemma, colore cæruleo simili audienda sunt. *Dalec.*

Aureis punctis collucet] Remigius Belleau poëta Gallus lepidissimis versibus pretiosissimum et rarissimum sapphirum a se visum describit, subcæcula e rubro purpurascente, subcæruleo colore in infima gemmæ parte conspicua, simili sulphuris glaucolori: dum accenditur, gravis aureis, exiguis, intus scintillantibus, et flavo fulgore splendentibus. Aureis autem vel guttis, vel lineis distinctas, notatas, variatas, conspersas gemmas in hoc Plinii velint indice reperio. 1. Sandastrum, fulgentem aureis guttis. 2. Cyanon. 3. Sapphiron. 4. Coralloachaten. 5. Acopida. 6. Chelonitida. 7. Hormesion, radiantem auro. 8. Leucopetalon, aureis lineis candore distincto. 9. Lysimachus, Rhodio marmoris similem aureis venis picturatum. 10. Lencochryson. 11. Ponticam primam, stellatam aureis guttis. 12. Ponticam secundam, lineis aureis virgatam. *Idem.*

Cum purpura] Garcias ab Horto, qui de rebus Indicis scripsit, tradit in eadem fodina reperiri nonnun-

quam sapphirum mixtum cum carbunculo (rubino), eumque vocari ab incolis sapphirorubinum (sapphiranthraca): Gemmarii nostri vocant, *Sapphir rouge*. *Idem.*

Hunc colorem Indi sacon vocant] Legend. *Hunc colorem Indi Sacon vocant, talemque gemmam Sacondion dilutiorem, eadem et Sapenos vocatur, eadem et Pharanitis in ora contermina gentis Arabiæ. Pharanitis ἀπὸ τῶν Φαρανιτῶν, ab urbe Pharan, inter Ægyptum et Arabiam sita. Salmas. p. 566. a.*

Paderotas] Quod a pueris amantur, vel quod qui gestant pueris amabiles sunt: anterotas quod mutuum amorem concilient. *Dalec.*

Quod maxime videtur decere] Leg. *Quod maxime videtur decere et species et colos: eas gemmas Magorum vanitas resistere ebrietati promittit. Salmas. p. 565. b.*

Inde appellatas] Alia paulo ante nominis interpretatio reddita, quod ad vini colorem accedentes, eo prorsus inebriatæ, atque temulentæ non sint, sed leviter tantum degustarint. *Dalec.*

Præferuntur iis Indicæ, et si variæ non sint] Lege, *Præferuntur iis Indicæ, et si variæ non sint, Tibaranæ. Populi ad Pontum Tibarani, vel Tibareni: hæ sunt quas 'Ponticas' paulo post vocat. Salmas. p. 408. a.*

Cæteris subjicitur orichalcum] Leg. *Cæteris subjicitur aurichalcum, quoniam etiam et per se gemmarum in usu. Appellantur aliqui et chryselectri. Dicit optimas Chrysolitos includi pala perspicuas, hoc est, patentes; cæteris aurichalcum subijci, folii scilicet ut vulgo vocamus vicem. Idem, pag. 407. b.*

Bocchus auctor est, et in Hispania repertas] Legend. *Bocchus auctor est, et in Hispania repertas, quo in loco crystallum dicit ad libramentum aquæ puteis depressis erutam, Chrysolithon XII. pondo a se visam. Idem, ibid.*

Vitrææ vero] Fortassis ὁλοειδέας

Theophr. de lapidibus. *Dalec.*

In eodem genere sunt melychrysi] Leg. *In eodem genere sunt melichrysi, qui veluti per aurum sincero melle translucent: has India fert, quamquam in duritia fragiles: in eadem et Xanthi, plebeia ibi gemma.* Salmas. pag. 408. a.

Candidarum dux est pæderos, &c.] Loquitur hic de opalo, quem pæderota plerique vocabant, non de illo privato genere. Sequentia sic legenda: *quamquam quasi possit, in quo colore numerari debeat.* Et paulo post lege: *adeo ut decoris prærogativa vocabulo facta sit.* Sequitur de altero pæderote, qui sni generis est, et ab opalo diversi: quæ sic legenda: *Est et suum genus spectatione tanta dignum.* Præter opalum, quem pæderota multi cognominant, est et suum genus, huius nominis spectatione et merito dignum: *spectatio, ἀξίωσις, δοκιμασία.* Sequentia sic lege: *coëunt in uno translucida crystallus, viridis suo modo aër simulque purpura.* Idem, pag. 556. b.

Toties jactati] Nam et opalum cap. 6. huius libri, et hoc ipso paulo ante, amethystum pæderota vocari scribit. *Dalec.*

Coëunt in translucidam crystallum viridis suo modo aër] Legend. *Coëunt in uno translucida crystallus, et viridis suo modo aër, simulque purpura, et quidam vini et croci nitor, semper extremus in visu, sed purpura coronatus, et his pariter omnibus radiat.* Vide Salmas. pag. 567. a. Statim subsequitur, quod ita legi debet: *Nec gemmarum ulla est liquidior, capitis jucunda suavitatem oculis.* Liquidæ gemmæ oculis maximæ gratæ. Et quæ liquidæ dicantur, vide Salmas. pag. 567. b.

Similiter candida est, quæ vocatur astrion] Lege: *Similiter candida est quæ vocatur astrion, crystallo propinqua, in India nascentis, &c.* Dicta ἀστρίων quasi parvum ἀστρον, vel parvus ἀστήρ. Salmas.

Celebrant et astroiten, mirasque lau-

des] Legend. *Celebrant et astrioten: mirasque laudes ejus a magicis artibus Zoroastren cecinisse, qui circa eas diligentes sunt produnt.* Astolon (an Astrulon?) Sudines dicit oculis piscium similem esse, et radiare candido in Sole. Utrum a forma oculis piscium similem esse dicit, an a candore? Hoc potius. Vide Salmas. p. 759. a.

Et astroiten] Astroites Cardano gemma minime perspicua, cinerea, stellatis maculis distincta, quæ in aceto aut vino sponte movetur, animalium incessu progrediens nunc antrosum, nunc retrorsum, nunc in latns. *Dalec.*

CAP. X. *De quibusdam gemmis per alphabeti ordinem.*

Achates in magna fuit auctoritate] Legend. *Achates in magna fuit auct. &c. excedens amplitudine, varietatibus numerosa, multa et cognomina ejus: vocatur enim iaspachates, eerachates, sardachates.* Salmas. p. 130. b. *Achates in magna, &c.]* De achate multa Orpheus περὶ λίθων, laudes ejus quater repetens, quasi gemmæ maximæ dignitatis. Gemmarum variarum naturam prodiderunt Orpheus, Theoph. Solinus, Avicennas, Albertus, Vincentius, Bartholom. Anglicus, Marbodæus, Isidornus, Galennus. *Dalec.*

Dendrachates, velut arbuscula insignis] Legend. *Dendrachates, velut arbuscula insignis: Stactachates cum uritur, myrrham redolens.* Stactachates sic dictus, quod stactæ odorem, id est, myrrhæ haberet ustus. Salmas. p. 133. b. *Dendrachates]* Nemorosæ, silvosæ. Camillus Pisaurensis achaten se testatur vidisse, in cujus planitie septem arbores delineatæ conspiciantur. *Dalec.*

Sunt qui maxime pro bent vitream perspicuitatem in his] Legend. *Sunt qui maxime pro bent vitream perspicuitatem. Reperiuntur et hæ in Thracia.* Salmas. p. 134.

Alabastrites] Apollonius apud Galenum κατὰ τόπους lib. v. alabastrites.

temustum cum sale et pumice tostis, valde probat ad dentes denigratos. *Dalec.*

Candore interstincto variis coloribus] *Interstincto*, id est, *distincto*, διαστικτω, de alabastrite. *Gelen.*

Alectorias vocant in ventriculis] *Alectoria* quum dicitur, subiungitur 'gemma': quum *Alectorius*, 'lapis.' *Salmas.*

Invictum fuisse videri voluit] Vicit eum Tritormias bubulens. Rhod. *Dal.*

Androdamas argenti nitorem habet] Vim et duritiem adamantis habere androdamantem innuit. *Salmas.* pag. 564. b.

Antipathes] Ctesias apud Stobæum: Ὅρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τεύθρας καλούμενον, γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπαθῆς προσονομαζόμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφούς καὶ λέπρας δι' οἶνον τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος. *Dalec.*

Arabica ebori simillima est] Marmoris genus. Hanc ab Orphæo περὶ λίθων *Barbarum lapidem* vocari putant. *Dalec.* *Arabica ebori*, &c.] Idem Plin. inter lapides enim alibi recenset xxxvi. 21. 'Arabicus lapis, ebori similis,' &c. nec dicendum diversos esse lapides *Arabicum* et *Arabicam*; nam *Arabica* scil. gemma, et *Arabicus*, lapis scil. *Salmas.* p. 565. a.

Aromatites] Succini species. *Dalec.*

Asbestos] In optimo libro *Aspictos* scribitur. *Salmas.* pag. 140. *Asbestos]* Quod de hoc vulgo creditum est in filamenta diductum, linreamina olim subministrasse asservandis cadaverum exstorum cineribus et reliquiis: id inquam falsum, ait Casaub. ad Sueton. p. 185. *Dalec.*

Aphrodisiace] Achatis species. *Idem.*

Ægyptillum] Onychis genus. *Idem.*

Baptes] Succinum anclusa tinctum. *Idem.*

Nucis juglandis magnitudine] Tecolithi species. *Idem.*

Bostrychiten vocat] Amianti genus. *Idem.*

Bucardia] Callaidis, sive Turcicæ genus, quale ego vidi. *Idem.*

Bolæ] Βῶλοι, vulgo *crapaudines*. *Idem.*

Capnites] Marmoris genus, Arabicus lapis, chrysolithus fumida. *Idem.*

Corsicæ lapis est] Bituminis aut succini species. *Idem.*

Cepites] A cepa, vel ab horto dicta, achatis genus. *Idem.*

Cinadiæ inveniuntur] De iis vide xxxix. 6. *Idem.*

Circos] Tecolithi genus. Turneb. Advers. xxviii. 36. legit *Circos spiris*, id est, circulis. *Idem.*

Corsites] Amianti species: κόρσαι, maxilla, tempora, barba; inde κορσεύς, tonsor, κορσετήριον, tonstrina. Rhodig. iv. 2. *Idem.*

Cissites] Cyssites, ἀπὸ τοῦ κύειν, a conceptu, quasi gravida: quanquam et κισσῶν Græci etiam κύειν dixerunt. Turn. ibid. *Idem.*

Chalcophonos nigra est] Vide Solinum cap. 50. Chalcephoni prope Anicium Vellauniorum plurimæ sunt ubi vis in structuris murorum, et parietibus temere congestis, nigra, leves, fistulosæ, tophaceæ, cum ferro percutiuntur tinnientes. Parietes delubri Divæ Virginis alternis ordinibus hujus lapidis et candidi illic extructi sunt. *Idem.*

Chasopites] Chrysoberilli genus. *Idem.*

Chrysolampis in Æthiopia nascitur] Legend. *Chrysolampis in Æthiopia nascitur, pallida die et in nocte ignea.* *Salmas.* 407. a. *Chrysolampis in Æthiopia]* Chrysolithi genus. *Chrysopasion* vocant Isidorus et Marbodanus: *Chrysopagion* Albertus: *Chrysopsin* quidam. Alius est *Chrysopasus* descriptus supra c. 8. *Dalec.*

Chrysophis] Hyacinthi species. *Idem.*

Cepionides] Ab horto sic vocatæ. *Idem.*

Daphniam Zoroastres] Præter gemmas, quarum nomen incipit a litera

C, memoratas Plinio, Orphiens *πεπλίσθων*, Coryphoden recenset, et Chabazium. Coryphoden alii esse volunt sex lateribus angulosum, cujus meminit auctor capite altero hujus libri; alii vero Indicum adamantem, lateribus sexangulum, descriptum capite quarto hujusdem libri; alii beryllum, e quo cylindros Indi faciunt, supra cap. 5. ultimo proximo. De Chabazio nondum liquet. *Idem*.

Dimysias nigra, &c. ex aqua trita saporem vini facit] Nota hæc locutio Latine scientibus, lapidem ex aqua terere, nihil aliud est, quam in aqua terere, vel cum aqua. Vide Salmas. p. 718. a, b.

Draconites sive dracontia] Philostratus scribit in India dracones esse, alios palustres, tardos, pigros, sine cristis; alios montanos, grandiores, acriores, cristatos. In horum capite reperiri gemmam specie aspectuque floridam, et jucundam, potentia mirabilem, quod testatur Gigis annulus. Rhodigin. vi. 11. *Dalec*. *Draconites*, &c.] In vetusto codice legitur, *dracontis* legendum *dracontitis*, ἡ δρακοντίτις, et *dracontia*, ἡ δρακόντειος, subaudiendum 'gemma.' Salmas. p. 387. b.

Eupetalos] Opali genus, vel nostri Heliotropii. *Dalec*.

Eureos] *Epícoros*. Vet. quidam, *Epichorios*; alii, *Epichoros*; alii, *Epichloros*. In dictione *ἐπίκοπος*, ut et in *νεώκοπος*, latet significatio religionis, ornamenti, custodiæ. Turn. xxviii. 36. *Idem*.

Galactites ex vivo colore lactis est] Lege, *Galactites e Nilo colore lactis est*. Salmas. p. 137. Sequitur: eandem dicunt *leucam* et *leucogeam* et *leucographidem* et *smetidem* vel *smetridem*. Salmas. ibid.

In educatione nutricibus lactis] Apud Orphenum poemate de lapidibus, *Galactitis* hoc nomine magna commendatio est. *Dalec*.

Adinere dicunt] Legit *adinere* Mar-

bodæus, quod ex hoc versu manifestum est: 'Sed turbat mentes, et clausus in ore liquescit.' Quamquam in vulgatis exemplaribus legatur: 'Sed turbat mentem, si clausus ore liquescat.' *Dalec*.

Hæc quoque gemma concipere dicitur] *Geodis* genus. Fortassis nostrum *Beznar*. *Idem*.

Glossopetra linguæ similis humanæ in terra non nascitur] Legend. *Glossopetra linguæ similis humanæ, non in terra nasci dicitur, sed deficiente Luna cælo decidere, memoriæque esse necessariam*. Vide Salmas.

Gorgonia nihil aliud est, &c. emollit maria] Scripti omnes leg. *emollit marina*: corrige ergo, *nominis causa quod in duritiem lapidis mutatur e molli marina*. *Gorgonia*, inquit, ideo sic vocatur, quod e molli marina, dura fit et lapidea extra mare posita. Salmas. 90.

Fulminibus et typhoni] De corallo hoc ex Metrodoro scribit Marbodæus. *Dalec*.

Fulgorem Solis accedentem percussu] Lege, *Fulgorem Solis accendit sanguineo percussu*. Salmas. 347. a.

Hexecontalithos in parva, &c.] Quod multicolores in ea gemmæ deprehenderentur, *hexecontalithos* dicta est. *Idem*, p. 411.

Hieracites, alternat tota] Legend. *Hieracitis, alternata milvinis nigrisque velut plumis*: quæ alternatim milvinis veluti plumis ac nigris distincta est. *Idem*.

Hyæniæ ex oculis hyænæ] Leg. *Hyæniæ ex oculis hyænæ, et ob id invasæ inveniri dicuntur*. *Idem*, p. 337. a.

Zacharias Babylonius in his libris] Legend. *Zacharias Babylonius, &c. humana gemmis attribuens facta, hanc non contentus, &c. legend. hanc; de hæmatite enim sola loquitur, quam medicina oculorum et jecoris decoravit: nec hic contentus quasi et gemmæ humanis factis censeantur, et idem præstare possint quod homines, hanc*

eandem et in judiciis multum posse, et petituos aliquid a rege commendare. *Salmas. 408. a.*

Humana gemmis attribuit fata: has non contentus] *Salmasius ad Solinum p. 408. legi præcipit: humana gemmis attribuens facta; hanc non contentus oculorum et jecinorum medicina decorasse, a rege etiam aliquid petitis de- dit, et litibus judiciisque interposuit.* Quasi, inquit, et gemmæ humanis factis censeantur, et idem possint præstare quod homines; hæc eandem in judiciis multum posse, et petituos aliquid a rege commendare tradidit. Neque sane aliter tres, qui mihi snb manu; et non hic modo, sed etiam statim in præliis etiam ex ea ungi salutare pronuntiant. Quod ipsum jam editum in margine, ut et illa, quæ præfert *Salmasius*. Et cætera facile admiserim; at ubi quæritur, utrum *fata* sit probandum an *facta*, non tam promiscuis membranis, quam rationi et materiæ dicto audiens fuerim; nihil enim frequentius inventum, quam hæc duo vocabula miscuisse librarios, et in utro conquiescerent, incertos certasse. Ergo quum præsens argumentum considero nihil mihi cum *factis* istis: *fata* autem scripsisse *Plinium* pro explorato habeo; sunt enim nonnunquam *fata* casus et eventus fortuiti, qui vel ex sententia vel secus hominibus contingunt, ex quibus fortunati aut infelices vulgo judicantur. Notare multa est ejusdem vanitatis magorum apud nostrum. Sic *xxi. 7.* ‘Vestibus interponi eam gratissimum, sicut et polion herbam inclitam *Musæi* et *Hesiodi* laudibus, ad omnia utilem prædicantium, superque cætera ad famam etiam ac dignitates.’ Eodem lib. cap. *II.* ‘*Cauliculus quoque (habet heliochrysos) gracilem, sed durum: hoc coronare se magi, si et unguenta sumantur ex anro, quod apyron vocant, ad gratiam quoque vitæ gloriamque pertinere arbitrantur.*’ Rursus eodem

libro cap. *21.* de *helenio*: ‘Putant usu ejus quandam gratiam iis (mulieribus) veneremque conciliari.’ *Chifflet. et Voss.* ‘quandam ita gratiam.’ *Lege,* ‘quandam vitæ gratiam.’ *xxiv. 17.* ‘Eandem protomediam, qua primatum apud reges obtineant.’ *xxviii. 8.* ‘Super omnia est, quod extremam fistulam intestini contra ducum ac potestatum iniquitatem commonstrant et ad successus petitionum judiciorumque ac litium eventus.’ *xxix. 4.* ‘Tribuunt ei (basilisci sanguini) et successus petitionum a potestatibus.’ *Mox:* ‘Primum spondylum (draconis) aditus potestatum mulcere. Dentes ejus illigatos pellibus caprearum cervinis nervis mites præstare dominos potestatesque exorabiles.’ *Hocine tu dices, herbis, gemmis, partibus corporis animalium attribui humana facta?* Non ego profecto, sed *fata*: id est, ut per eas gemmas, herbas, &c. votorum compotes fiant; ut quorum alioqui ambigua lance pendet spes et fortuna, iis per ista momentum accedat ad bonos eventus eorum, quæ moluntur, atque ad fruentum optatis. Sic *Lucan. lib. II.* ‘Ille fuit *Mario* vitæ modus, omnia passo, Quæ pejor fortuna potest, atque omnibus uso, Quæ melior, mensoque hominis quid fata paterent.’ Sic enim omnino legendum e *Mss.* cum *Cl. Grotio*; non *homini* et *pararent.* *Fata hominis* sunt fata humana. *Experto, ait,* quæ in utramque partem homini extrema possunt accidere, quantum distarent; transgresso ab imis ad summa, et sic gnaro, et quasi pedibus penso, qui gradus essent ex abjectissima humilitate et maximis ærumnis ad editissimum fastigium gloriæ et affluentiae. Idem lib. *IV.* ‘Hactenus armorum discrimina: cætera bello *Fata* dedit variis incertis motibus aër.’ Sic *Florus* dixit *Julices* ‘fata fortunasque principum habere in manu,’ *II. 17.* Sic *Latinus Pacatus*, ‘nullam majorem esse Prin-

cipum felicitatem, quam fecisse felicem, et intercessisse inopiæ, et vixisse fortunam, et dedisse homini novum fatum.' Nec dissimulandum fuit τὸ ex ea ungi; nam xxxvi. 20. hujus generis androdamantem 'reddere,' ait, 'succum sanguineum, et esse ad jecinoris vitia præcipui remedii.' Vide reliqua. *Gronov.*

Leucochrysos] Nomen indicat crystallum candidam, aureis vel guttis, vel lineis distingui, vel variari. *Dalec.*

Morion Indica] Fortassis Morochrus, quem et Galaxian et Leucographida vocari Diosc. scribit, mollis, liquescens, dealbandis vestibus utilis, in Ægypto nascens. *Idem.*

Myrrhites myrrhæ colorem habet] Legend. *Myrrhites myrrhæ colorem habet, facie minima gemma: odorem attrita, etiam nardii.* Vide Salmas. p. 707. a.

Nebrites] Vide num ea sit, quam νεβρίτην Orpheus vocat. Gagatromeni ex Alberto Marbodæus vocat, Gagatronica Pandectarius. *Dalec.*

Orca barbari nominis] In his, quæ ab N incipiunt, Neuriten Plinius non recenset, memoratam ab Orpheo περὶ λίθων, sicut nec in iis quæ a P, τῇν περὶ ἀκτῆν, ab eodem Orpheo celebratam; et in iis quæ ab O, Omphacem, cujus meminit Theophr. περὶ λίθων, nisi Botrytes, ab auctore descripta. *Idem.*

Orites] Albertus tria describit genera, primum rotundum ac nigrum; secundum viride, alba macula notatum; tertium colore ferri, asperum altera parte, altera planum, prodigiososque tribuit effectus. *Idem.*

Ostraciti ostrea nomen] Nam ὀστράκον, ostreorum testam dixerunt. *Idem.*

Chrysiten] Ab auri colore igneo et flammeo. *Idem.*

Pæantides, quas quidam gemonidas vocant] Lege, *Pæonides quas quidam encymonidas vocant, &c.* Salmas. p. 157. a.

Specie aquæ glaciata] Aquam glaciata intelligo, non externam gemmæ speciem, sed factum qui intus alvo continetur. *Dalec.*

Sagdam Chaldaei] De Sagda vide non inelegantes Marbodæi versus, Solinum c. 50. Albertum, et Vincentium. *Idem.*

Ligno similem] Suum anthraciten Theophr. περὶ λίθων cum ligno putri comparat. *Idem.*

Selenites] Σεληνίτην dictum vult Dioscorid. non quod imaginem Lunæ contineat, sed quod adlucente Luna, ἐν τῇ τῆς σελήνης παραγάξει, media nocte ac intempesta reperitur. *Idem.*

Synodontites] Tales sunt qui et in coracinorum et in umbrarum piscium capitibus reperiuntur, quos ad regium morbum, colicos ac nephriticos dolores prodesse vulgus credit. *Idem.*

Stipulæ internodio similis] Dentalem vocant pharmacopolæ. *Idem.*

Tecolithos oleæ nucleo similis videtur] Lege: *Tecolithos oleæ nucleus videtur, neque est ei gemmæ honos; sed ungentium calculos frangit pellitque.* Vide Salmas. p. 712. a, b.

Veneris crines, nigerrimi nitoris] Lege: *Veneris crinis, nigerrimi nitoris continet in se speciem rufi crinis.* Salmas.

CAP. XI. *De gemmis, quæ a membris hominum cognominantur, et quæ ab animalibus, et de iis, quæ a cæteris rebus.*

Hominum] Ms. *hominis.* *Dalec.*

Adadunephros] *Adu nephros, a reuibus. Deus hic colitur a Syris: iidem Theudactylum digitum Dei vocant.* Ex manuscr. et vetust. quorundam sententia locus hic sic restituendus. Vetust. habet: *Adu nephros: ejusdem Theudactylus hic et a Syris colitur.* At manuscr. *Adu nepros, ejusdem oculus, digitum Dei, et hic a Syris colitur.* Ego vero lego: *Adad nephros, hic Ægyptiis colitur. Ejusdem Theudactylus. Adad Assyriis summus Deus.*

Nomen id unum significat: Solem esse Macrobius interpretatur. Huic Adargatin subjiciunt, id est, Tellurem. Vide Gyraldum. *Adadunethos ejusdem oculus nominatur*] Fuit autem Adadus unus e priscis illis Syrorum regibus, cujus sacra Hebræorum historia meminit. Hunc Syri ob merita consecratum in cælitum numerum retulerunt, divinisque honoribus peculiare suæ gentis numen, usque ad Plinii tempora colere perseverarunt. *Gelen*. Legend. *Adadu nephros, ejusdem oculus et digitus Dei: et hic colitur a Syris*. Salmas. 350. b.

Triophthalmos] Marbodæus in suo poemate ophthalmium nominare videtur. *Dalec*.

Echites] *Oplites* Dioscorid. *Idem*.

Scorpites] Scorpion vocat Orphens *περὶ λίθων*. *Idem*.

Item alia suillo: et a gruīs] *Hyophthalmos*. *Idem*.

Collo geranites] Leg. *colore*. Sic legendum esse verba sequentia ostendunt. In accipitris enim colore Hieraticis similitudinem intelligimus, ut antea dixit, non in collo. *Idem*.

Narcissites] *Ἀφειγγέα ναρκισσότην* dixit Dionysius de situ orbis. *Idem*.

Chalazias grandinum] Leg. *Chalazia figuram grandinum, &c.* et mox, *ctiam igni addito*: recte; id est, Chalaziae in ignem addito. Vide Salmas. p. 718. a.

In Phlegontide intus ardere] Lege, *In Phlogitide intus, &c.* ἡ φλογίτις gemma. Et ante pro *Astrapia*, leg. *Astrapæa*. Vide Salmas. p. 770. a.

Enhydros] In viridi coloris solo lineis subtilibus capillos imitatur. Ridicule et inepte coactor Dictionarii Roberti Stephani explicat, 'in virentis ætatis homine capillos renasci facit.' *Dalec*.

Polytrix in viridi capillatur] *Pantherus*, ex Marbodæo in suo poemate. *Idem*.

Pardalios] *Enhydron* dici vult Albertus, et ejus auctoritate nimium

fusus Marbodæus, quod aqua stillet ex eo perpetuo. *Idem*.

Polia] L. *Polia can. quand. inducit sardio, eandem rariorem nigro, sparto polios*. *Polia* gemma est, quæ radicem vel fundum habet colore sardii vel sardæ gemmæ, id est, rubrum, cui inducta est canities quædam: unde et *polia* dicta; nam *πολιά* est *canities*. Et quid *σπαρτοπόλιος*, vide Salmas. p. 766. b.

Nec gemite] Turn. emendat *gamite*, vel *gamitide*, quod Constantinus non probat; esset enim ratio nominis *ἀπὸ τοῦ γάμου, a nuptiis*, ducta, quod auctor negat. *Dalec*.

Ananchitide] *Ananchitis* Turnebo *ἀπὸ τῆς ἀνάγκης*, id est, *a necessitate*, dicitur: ut *synochitis, a continendo*. *Dalec*. *Ananchitide in hydromantia, &c.*] Puto verius scribi *Anagogitide*. *Ἀναγωγίτις, ἀπὸ τοῦ ἀνάγειν, ab evocandis, Deorum manium imaginibus*; ut *συνοχίτις, a retinendis, quæ evocate sunt*. Legend. etiam, in *Necromantia*, pro *hydromantia*. Vide Salmas. p. 1091. b.

CAP. XII. *De gemmis nascentibus et factitiis, et figuris gemmarum*.

Gemmæ nascuntur et repente novæ] Lege: *Gemmæ nascuntur et repente novæ, ac sine nominibus, ut ecce Lampsaci unam invenio in metallis aurariis reperitam*. Salmas. 1108. b.

Cochlides] *Cochlidibus* dissimiles non sunt *conchides*, Megaris ubivis in lapidinis obvii, aliis molliores, insignite candidi, conchulis marinis pleni, auctore Pausania lib. 1. *Cochlides* in lapidinis Lugduno propinquis frequenter inveniuntur compressæ cochleæ similes, multis spiris flexuosæ, saxo inclusæ, amplæ, ponderosæ, visenda et admiranda in iis formandis naturæ solertia. In iisdem lapidinis ad pagum Divi Cyriaci et Romani conchides reperiuntur, quales Pausanias describit. Alexander Neapolitanus Genial. Dierum v. 9. scribit in montibus Calabris pro-

cul a mari versicoloris se marmoris frustum vidisse, in quo multiplices conchæ congestæ et concretæ coaluerant, osseæ potius quam lapideæ, etiam cum marmor dissecaretur, intus delitescentes. Cochlidis id genus est. *Dalec.*

Postea clypeidos et rotunda] Turneh. emendat *Epipedos*. Constantinus vero legit *κυκλώπιος*. Vide *Adversar.* i. 21. Lego, *clypei modo rotunda*. Alii *Clypeoides*. *Dalec.* *Postea cycleides*, &c.] Legend. *Postea cycleides et rotunda*. Vide *Salmas.* p. 706. b.

Ex veris gemmis in alterius] Ut electrum in amethystum, crystallum in smaragdum. *Dalec.*

Aliunde minio sumptis omnibus] Sic fiunt hodie perdicophthalmi, et ælurophthalmi, passim venales in tabernis gemmariorum. *Idem.*

CAP. XIII. *De ratione probandarum gemmarum.*

Obsidianæ fragmenta veras gemmas non scarificant] Legend. *Obsidianæ, fragmenta veras gemmas non scarifant, facticiæ scarificationes candicantium fugiunt*. Vide *Salmas.* 1101. b.

Montium articulis ferorum] In vete-

ribus legitur *montium obstaculis*; quæ ab externarum scilicet gentium injuria mœnium vice Italiam defendunt. Id nimirum est quod scribit XII. 1. Gallias inexcuperabili munimento Alpium coerceri, ne Italiæ se superfundant. Vide xxxvi. 1. *Dal. Montium articulis*] Dicit *Salmasius* ad *Solinum*, nosse se montium pedes, suras et scapulas, articulos vero se non nosse; itaque legendum esse, *montium obstaculis*. Verum fallitur. *Articuli montium* sunt nexus et juncturae quibus sibi invicem adhærent. Vide *Isaac. Vossium* in *Melam*, pag. 161.

Fruges, vinum, olea, vellera, &c. ne equos quidem in trigariis] Trigarium locus est in quo equi exercentur. Glossæ: *trigarium, τόπος ὅπου ἵπποι γυμνάζονται*. Vulgo 'mancipium' vocamus. Et paulo ante dixit, *montium articulis*; sed quid *articuli montium* faciunt ad laudem Italiæ? In *Codd.* antiquis legitur, *montium obstaculis*: recte: *obstacula* ibi sunt munimenta et propugnacula. *Salmas.* pag. 55.

FINIS NOTARUM VARIORUM.

NOTITIA LITERARIA

DE

C. PLINIO SECUNDO.

EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTHECA LATINA,
A JO. AUG. ERNESTI AUCTIONE EDITA, TOM. II. CAP. 13.

Plinii Ætas.

C. PLINIUS SECUNDUS, Veronensis an Novocomensis fuerit, a multis disputatum est, initio facto per Joannem Presbyterum, Ecclesiæ Veronensis Mansionarium, qui eum Veronensem fecit: quos longa serie enumerat Rezzonicus V. Ill. Disquis. Plinianar. lib. I. ipse pro Novocomo, recte, ut nobis videtur, decernit. Natus sub Tiberio, A. C. 23. ut eidem videtur: nam nec in hoc consentiunt: sub Claudio stipendia fecit in Germania, sub Nerone et Vespasiano varia munera publica administravit, procurator primum in Hispania, deinde Præfectus Classis Misenensis. Nec minus omnibus liberalibus disciplinis insigniter excultus, Epicureus, dogmate, non moribus, diligentia incredibili et eruditione admiranda, post elaborata plurima immortalitate dignissima volumina, cum Miseni agens ad Vesuvium¹ montem, fumum et ignes evomere incipientem, cognoscendæ rei cupiditate propius accessisset, ex fumo nubis e monte ortæ, spiritu obstructo, clausoque stomacho, obiit sub Tito Imp. anno ætatis sexto et quinquagesimo a. d. VIII. Kal. Sept. Vitam et res Plinii post Plinium Juniorem plures scripsere.

¹ Vide Plin. Junioris Epist. vi. 16. et 20. ad Tacitum, et auctorem vitæ, necnon Baptistam Fulgosum memorabilium VIII. 7. p. 605. Similiter de Francisco Nigro, Platiensi Siculo, Medico ac Philosopho traditur, hunc a. 1537.

dum nimis curiose Ætnæ incendia speculatur, uno ex ingentibus lapidibus, quos montis vorago in cælum emittebat, ad caput ejus delapso, misere peremptum. Antonius Mongitor Biblioth. Siculæ T. I. p. 231.

Omnes vicit longe et obruit nuper Vir Ill. Ant. Josephus Comes a Turrè Rezzonici, in opere eruditissimo Disquisitionum Plinianarum, i. e. de Utriusque Plinii patria, rebus gestis, scriptis, codicibus, editionibus, atque interpretibus, ejus T. I. Parmæ a. 1763. T. II. 1767. in f. prodiit, promisso etiam T. III. quem cupide expectamus. Utramque Plinii Jun. epistolam de eo constituit et illustrat T. I. p. 110. sqq.

Historiæ Naturalis Libri.

Ex scriptis Plinii solum ad nos pervenit opus, quod Plinius Jun. l. c. 'Historias naturæ' vocat, ipse auctor 'Historiam naturalem,' in præfatione: male libri quidam editi et scr. 'Historiam mundi' (Ill. Rezzonicus T. I. p. 194.) item 'Historiam mundi naturalem;' opus, ut recte ait idem Plinius Junior, 'diffusum, eruditum, nec minus varium, quam ipsa natura.' Constat libris XXXVII. eoque ex voluminibus ultra bis mille scriptorum Græcorum Latinorumque universam naturæ varietatem complecti conatus est. Series operis et rerum explicatarum hæc est: Post præfationem, cujus locum tenet Liber primus ad T. Vespasianum fil. Imp. Libro II. agit de Universo, cælo et terra, unde eum librum Melanchthion et alii separatim edidere, ut lectionibus scholasticis inserviret: inde de terra proprie et Geographicis rebus L. III. IV. V. VI. Hinc ad incolas terræ venit, et primum Libro VII. de homine et rebus humanis copiose eleganterque disserit: qui liber in primis dignus est lectu: tum de ceteris animalibus eorumque variis generibus, ut de terrestribus, id est, quæ in terra incedunt. L. VIII. de aquatilibus, L. IX. de volatilibus, L. X. de insectis—XI. Ab XII. libro incipit exponere quæ terra eduntur, arbores, plantas, gramina, segetes, rem rusticam omnem, et cetera, eorumque usus in vita humana per artes ab hominibus inventas. Ad extremum in ipsam terram descendit L. XXXI. agitque de metallis, initio ab auro facto, eorumque varietate, usibus, &c. ceterisque rebus, quæ e terra eruuntur; et desinit tandem L. ultimo XXXVII. in artibus pulchris, quibus materia sumministratur e terræ visceribus, ut statuaria, pictura, similibusque. Librum primum, suppositum Plinio, et ab interpolatoribus attextum contendit, bene meritis alioqui de Plinio Joannes Harduinus Chronolog. V. T. p. 152. quem late refellit Ill. Rezzonicus, sed ut tamen de Indice auctorum concedat ac defendat p. 200. Plinius ipse testatur opus

hoc exegisse se A. U. C. 830. Tito Vespasiano sextum consule, a. 230. post captam Carthaginem, et Corinthum, obitumque Catonis, a. 90. post obitum Virgilii : de quo v. plura apud Rezzonicum T. 1. p. 172. sqq. Cum vero plurima e Græcis petierit scriptoribus, in illorum sensu assequendo non semper feliciter versatus videtur viris doctis. 'Neque vero novum est,' inquit Josephus Scaliger sive Yvo Villiomarus in locos controversos Titii pag. 14. 'Plinium in reddendo Aristotele aut Theophrasto offendere, cum sexcentis locis hoc commiserit. Quod utique non Plinii inscitiae attribuendum, sed eorum negligentiae, qui excerpta ex auctoribus mala fide descripta ad eum deferebant, ut in ordinem ab eo digererentur. Ita enim opus suum eruditissimum magna ex parte composuit vir ille nunquam satis laudatus. Quare errores in Plinio notamus, qui non sunt Plinii, sed amanuensium.' Innumera ejusmodi observata Salmasio ad Solin. cujus Salmasii videndum etiam judicium de Plinio homonymis hyles Iatricæ præmissum; ut omittam Budæi, Allatii, et aliorum, loca adducta a Crenio in limine partis VII. animadvers. quibus illum Naturæ, ut vocabat Lansius, Orat. pro Gallia pag. 126. Protonotarium hallucinatum annotarunt. Addam hæc Vignolii Marvillii personati scriptoris T. 11. Misc. p. 42. *L'Histoire naturelle de Pline est un édifice d'une parfaitement belle structure, mais dont les dedans ne sont pas toujours assez bien meublés pour de si beaux dehors. Le dessein en est magnifique, les préfaces qui en sont les entrées sont très-justes, la Morale qui en est le solide, est admirable, et il y a des ornemens qu'on ne sauroit payer. Telle est la description du Rossignol dans son dixième livre. C'est dommage que ce grand homme se soit trop appuyé sur des Ecrivains peu surs, et que ne choisissant pas assez ses lectures, il n'ait pas été lui-même toujours fidèle à traduire les témoignages qu'il en a tirés.* Profecit etiam e Latinis, tum iis qui adhuc extant, ut rei rusticæ scriptoribus, in quibus interdum iniquiorem esse Columellæ notavit Gesnerus ad Colum. 11. 9. 8. v. 6. 20.—Epitomen operis confecit sæc. XII. extremo Robertus Girkeladiensis, quam Adrian. Relandus commemorat in Palæstina p. 439. Ejus exemplum fuit nuper in Bibliotheca Uffenbachiana. Aliam esse Oxonii in Bibl. Balliolensi, cujus auctor fuerit Rainoldus quidam, tradit Vossius de Hist. Latinis : sed in Catalogis Mss. Angliæ nulla est ejus mentio.—Excerpta autem e Plinio et Solino in membranis scripta, sub

nomine Diguillii Grammatici, vidisse se testatur Salmasius ad Solin.

Absolvit Plinius opus suum paulo ante obitum, circa annum U. C. 830. ut non uno innuit loco: et quintum Consulatam Titi memorat lib. II. cap. 25. quem ille gessit anno U. C. 828. C. 76. Incendium Vesuvii, quod speculatus Plinius occubuit, describitur a Dione libro LXVI. p. 755. seq. ad A. U. C. 831. Titi primum. Plinius in præf. 'Viginti millia rerum dignarum cura, quoniam, ut ait Domitius Piso, 'Thesaurus oportet esse non libros,' ex lectione voluminum circiter duum millium, quorum pauca admodum studiosi attingunt propter secretum materiæ, exquisitis auctoribus D.¹ includimus triginta sex voluminibus, adjectis rebus plurimis, quas aut ignoraverant priores, aut postea invenerat vita.' Volumen secundum citat Plinius VI. 29. septimum XXXIII. 3. Nonnunquam etiam libri non numerum, sed argumentum, ut IX. 35. 'ut diximus in circuitu Mundi,' respiciens ad volumen secundum et seq. Et XXXIII. 1. 'sicut dicemus in gemmarum volumine:' respicit enim ad librum XXXVII.

Præter naturalium, quam titulo ipso promittit atque ubertim pandit, rerum notitiam, discordiam concordiamque, usus et effectus: præter historiam inventorum humani ingenii, laboris luxurque, et variarum artium, passim gravissimas aspergit sententias, et iudicium de vanitate rerum humanarum, mortaliumque stultitia, speciatim de perditis Romanorum per opes moribus, nec minus de mira sapientia ac provida arte, fidemque omnem superante vi naturæ, per quam Numen intelligi voluit. Itaque licet Epicuri immersus erroribus, tamen ab Atheismi ἐγκλίματι absolvitur, iudice Ulrico Zwinglio lib. de Providentia T. I. Opp. 356. A Georgio Agricola præfat. ad libros X. de natura fossilium arguitur, 'quod interdum haud observavit, a diversis scriptoribus unam rem duobus vel pluribus vocabulis appellari, interdum contra res duas vel plures uno vocabulo.' Talium hallucinationum plenum esse ait Salmasius pag. 258. qui passim etiam illas notavit exercitationibus in Solinum: vide pag. 298. 302. 303. Josephus Scaliger in Scaligerianis primis pag. 85. 'Accuratus Plinii lector deprehendet, ipsum Plinium omnia, quæ ex variis auctoribus excerpebat, ordine literarum sive alphabetico in sua digessisse adversaria, neglecto ordine naturali, qui potior erat.' Confer et

¹ Ita legendum, non C.

Reinesium (II. 5. Var. Lect. Alia in diligentissimo illo viro notata vide, si placet, in Dan. Guil. Molleri diss. de Plinio Secundo pag. 20. seq. Non in omnibus obstringere se fidem suam, potiusque ad auctores relegare plus simplici vice præ se fert Lib. VII. cap. 1. 'qui dubiis,' inquit, 'reddentur omnibus, modo ne sit fastidio Græcos sequi, tanto majore eorum diligentia vel cura majore.' Adde VIII. 22. 'Sint ista, ut rerum Naturæ libuit,' inquit II. 52. 'aliis certa, aliis dubia, aliis damnanda: nos cetera, quæ sunt in his memorabilia, non omittemus:' et II. 98. 'ut nihil, quod equidem noverim, præteream.' Hinc æquius de Plinio nostro judicat Jo. Raius Epistola ad Jo. Listerum,¹ ne alios jam memorem, quorum testimonia congessit Jac. Pontanus lib. v. *φιλοκαλίας* c. 1. pag. 142. et lib. VI. c. 10. p. 195. Sane reprehendi non raro Plinium immerito, ac præter rem mendacii argui, ubi quæ tradit verissima esse comperiuntur, pulchre notatum est a Casparo a Reyes, qui erudite illustrat locum lib. VIII. c. 50. 'atque etiam morbus est aliquis per sapientiam mori.' Sed de reprehensoribus et cavillatoribus Plinii videndus Ill. Rezzonicus T. I. Lib. VII. qui de iis copiose ibi dixit et accurate.

Scripta deperdita.

Deperdita Plinii scripta hæc enumerantur a Plinio Juniore Ep. III. 5. De Jaculatione Equestri liber unus: de Vita (L.) Pomponii Secundi libri II. Bellorum Germaniæ libri XX. Studiosus libri III. Voll. VI. Dubii Sermonis L. VIII. Historiarum XXXVII. a fine Aufidii Bassi. Electorum CLX. non in libris scriptis numerandi. Fuere enim tantum Loci excerpti e scriptis lectis ad usus varios vel cogitandi vel scribendi. De his omnibus diligenter scripsit sæpe laudatus Rezzonicus T. I. l. v. Ipse Plinius, auctor, hos libros interdum tangit, ut H. N. VIII. 42. librum 'de jaculatione equestri,' XVI. 4. 'de Vita Pomponii'² in Præfat. libros 'dubii sermonis:' item ibidem 'libros Historiarum,' et II. 53. 83. Alios præter hos alii, ut 'de bellis Germanicis' Tacit. Ann. I. 68. Symmach. IV. 18. Libros 'dubii sermonis,' Grammatici, Diomedes, Charisius, et alii.

¹ Bibl. Angloise Tom. IV. p. 10.

ipso, disputatur. Novocomensem fuisse

² Pomponius hic Veronensis an Novocomensis fuerit, pariter, ut de Plinio

defendit idem Comes Rezzonicus Tom. I. p. 150.

Scripta varia ad Plinium pertinentia.

Exempla Operis hujus scripta adhuc extant permulta; quorum magnum numerum diligenter enarrat et recenset Ill. Rezzonicus Comes T. II. p. 218. Pleraque sunt recentioris ætatis, et circa tempora restitutarum literarum, quædam etiam sæc. xv. scripta. Nam propter copiam doctrinæ celebratam multi cupiebant exemplum libri habere, unde et post tam frequentes editiones factæ. Inprimis antiqua et clara sunt exempla: Ricardianum Florentiæ, quod nono saltem sæculo scriptum putatur; Toletanum, quo Pintianus et Schottus usi sunt; et Escorialense, e sæculo eodem nono, nondum collatum cum edd. Parisiense, tempore Caroli Calvi scriptum, et pauca alia. Exemplar Gottorpiense quoque celebratum est a nonnullis: idque conferri cum edito exemplo optat Ill. Rezzonicus. Sed de usu Codd. ad constituendum textum Plinii post recensitas editiones aliquid monebimus. Valde inter se variare scriptos libros, omninoque valde vitiosos esse, non est mirum, in tanta magnitudine operis, et multitudine rerum vulgo non notarum, cum etiam in iis libris, quorum populare argumentum est, tanta vitiorum copia irrepserit. Nec illa vitiositas est nova. Nam Symmachus jam de eo malo questus est, Epist. I. 24. Similia alii tradunt. Guibertus ait, Robertum quendam, Abbatem Montis S. Mich. incidisse in exemplum Plinianæ hist. valde vitiosum; id eum correxisse feliciter. Qualem illam hominis, illo tempore, correctionem fuisse putemus? Apud Decembrium autem Polit. Liter. p. 44. Lonellus ait, se multa Plinii exempla e remotis etiam nationibus conquisivisse, ut adjutoribus Guarino et Victorino correctissimum haberet. Et omnino, non modo ante, sed et post inventam typographiam in editis exemplis, ut Stephanus ait, in Epist. de typogr. sua, p. 42. Plinium conjecturis omnium tanquam scopum misere expositum fuisse.

Versiones.

Versiones Plinianæ Historiæ extant pluribus linguis. Prima est sine dubio Italica Christoph. Landini,¹ primum edita, quod qui-

¹ De hac versione intelligendum, quod dicit Sabellicus, de linguæ Latinæ restauratione p. 334. med. 'Landinum, Plinium et Livium, duo linguæ Latine

lumina, non sine piaculi suspitione omnibus vulgasse.' Nam idem et Livium Italicum fecit.

dem certo constet, Venet. 1476. f. per Jensonum; sæpe illa repetita. Si verum est, quod traditum reperi a nonnullis, e libro scripto factam esse hanc versionem, usus etiam criticos habet. Sed tum jam edita exempla plura extabant: potuit tamen, ubi hærebat, libros scriptos consulere; quod an et quomodo factum sit, judicabunt ii, qui cum editis contulerint accurate. In editione repetita nona Venet. 1484. correctorem habuit Jo. a Francesio, in decima ibid. 1543. 4. Ant. Brucciolum: qui deinde a se versum Italice Plinium edidit Venet. 1548. 4. Novam post dedit Ludov. Dominicus Venet. 1561. 8. etiam additis notulis; quæ illas obscuravit, etsi Brucciolum fere sequitur sensu, et verbis elegantior est, ut judicat illustris Rezzonicus.

Gallica versio totius operis Pliniani extat, facta ab Antonio Pineto (du Pinet), cujus prima certa editio est Lugd. a. 1566. apud Claud. Sennetonum; (nam altera 1562. incerta est;) sæpe repetita in Gallia et extra Galliam.—Novam versionem moliri cœpere viri quidam docti medio hoc sæculo nostro, sed res exitum non habuit. Nuper autem nova versio lucem vidit cum textu Latino, ita facto, ut nihil in eo poneretur, quod non in aliquo libro scripto extaret; quod est ad commendationem operis apud vulgus speciosum: versioni subjectæ sunt notæ, ad res maxime explicandas et illustrandas pertinentes; (quanquam et grammaticæ et criticæ insunt;) in quibus utique multa vulgaria etiam verbosius, quam necesse erat, traduntur. In eo opere plures laborarunt; unus scripsit præsertim versionem, ut una orationis forma operi redderetur; quæ est, quoad nobis judicare licet, elegans. Prodiit 1771-1782. Paris. 4. XII. tom. Opus debetur maxime Cl. Poinsonet de Sivri.—De Durandi versionibus particularum Plinianarum infra dicetur.

Hispanica versio una modo typis vulgata est, Hieronymo Gornesio ab Huerta auctore; (nam Francisci Hernandi versio librorum 26. scripta tantum extat;) ejusque pars prima Libros XI. complexa primum prodiit Mantuæ Carpet. a. 1624. altera 1629. f.

Anglice versus est Plinii textus a Philemone Batavo, qui in Anglia medicinam fecit, editusque Lond. 1634.—Belgice Arnheimii primum a. 1619. 4. deinde Amstelod. a. 1664. 8. sub titulo: Plinius van Menschen, Vogeln, onde Vischen.—Germanice versus olim ex parte est, a L. I. usque ad L. V. Argentor. 1509. fol. et a L. VII. usque ad XI. per notum illum Henricum Eppendor-

pium ; quæ versio prodiit Argentorati 1543. Sed alia versio facta est postea per Joannem Heydenum, quæ primum prodiit Francof. 1565. fol. deinde 1571. 1584. et 1600. repetita. Res non est tanti. Nam nemo eam hodie legere curet, nec adeo multum de ea sperare licet. Nuper autem Rostochii Vol. I. 1764. Vol. II. 1765. 4. prodiit novi exempli versio Germanica, cujus auctor fuit Jo. Dan. Denso Pomeranus : qui post diuturnum rerum naturalium studium, et cognito ingenio Pliniano, non male adeoque præparatus ad hunc laborem accessit ; non modo sensus Plinianos bene exprimere conatus est, sed et rebus nondum nomen Germanicum habentibus, nomina apta imponere : quæ res ei sæpe non male cessit. Ceterum aliud volumen promisit, in quo et emendaretur textus Plinianus et historia naturalis ad nostra usque tempora continuaretur, h. e. nova post Plinium in quoque genere inventa traderentur. In quo virum doctum non solita nostræ ætati festinatione uti, res ipsa docet, cum nonus ab illius promissi tempore annus labatur, necdum illud volumen prodierit. Novæ versionis auctor nuper extitit Cl. Grosse, cujus duo priora volumina prodierunt Francof. 8.

Arabica versio, auctore Honiam, fil. Isaaci, memoratur in Herbeloti Bibliotheca Oriental. p. 199. et in Act. Erud. 1720: p. 415.

Interpretes Partium quarundam.

Juvat etiam per saturam paucis referre, qui partes quasdam Pliniani operis illustrarunt. M. Antonius Sabellicus Centuriis duabus annotationum, varia Plinii loca illustravit, quæ recusæ sunt Venet. 1508. et extant in T. I. Facis Gruter. De his sæpe ille in Epp. Rob. de Valle Rothomagensis dedit Explanaciones difficilium Plinii locorum a. 1500. 4. (exigui momenti, judice Harduino.) Nic. Leoniceus de Plinii, et aliorum Medicorum erroribus ; cujus liber primum prodiit a. 1491. Additus est liber de herbis, fruticibus, animalibus, metallis, serpentibus, &c. in editione Basil. 1529. 4. in quo refellit, quem vocat Patronum Plinii (s. Sabellici) i. e. Collinutium. Ejusdem Leoniceus de falsa quarundam herbarum inscriptione in Plinio, Argent. 1536. Huic rescripsit Pandulph. Collinutius in defensione adversus Leoniceum Pliniomastigem : v. et Epist. Totti et Menochii p. 211. seqq.

adde ill. Rezzonici Plin. L. VII. p. 217. ubi p. 219. etiam Verderius refellitur.

In Plinii Præfationem commentarius Marini Becichemi Scodrensis prodiit Paris. 1519. Corn. Vitellii Epist. ad Parthenium Benacensem, qua eandem præfationem illustrat, Perotti Cornucopiæ subjungitur, in quo sæpe Plinius explicatur: Philippi Melanchthonis paraphrasis prodiit cum Orationibus duabus Demosthenis in Aristogitonem Latine versis Hagenoæ 1527. 8. Video etiam laudari Antonium Fabrum¹ in Plinii præfationem Rom. 1510. 4. Leodegarii a Quercu commentarius prodiit primum Paris. 1556. 4. apud Vascosan. tum Heidelb. 1600. 8. In illam præterea scripsere Martinus de Figueredo, Olyssipone 1529. f. Adrianus Turnebus, (in libros Nat. Hist. præfatio ex emendatione Adr. Turnebi cum ejusdem notis. Paris. ap. Vascosanum, 4.) qui notas suas Guil. Pellicerio,² Montispelessuli Episcopo, debere se fatetur, et quas Harduinus sibi haud visas memorat: L. Antonius Flaminius, atque Antonius Ferrariensis.

In Librum I. et II. Francisci de Villabolos extat glossa naturalis, Compluti 1524. fol. In Librum II. Georgius Valla, Venet. 1502. 4. Jacobus Zieglerus, de quo v. Schelhornii Amœn. Hist. Tom. II. p. 265. Collinutius et Vadianus, Basil. 1531. 4. Jacobus Milichius, Prof. Mathem. Vitemb. Hagenoæ 1534. 4. Halæ Suevorum 1538. 4. Francof. 1543. 1553. 1563. 4. Paris. 1563. 4. Lips. 1573. 4. Is vero res ipsas potius tractat, quam auctoris sensum investigat; tum se adjutum profitetur Ziegleri commentariis in eundem librum, neque tamen totum subtiliter conscriptis. Rudolph. Goclenius, Marburg. 1612. 12. Gelenius emendatus Paris. 1543.

In Librum VII. Guglingerus, Cracov. 1526. 4. In locum Plinii VII. 50. ubi mortis per sapientiam³ mentio, scripsere Alciatus II. 60. parerg. Mercurial. VI. 20. Var. lect. Bisciola XVII. 12. hor. subseciv. Cerda ad Georg. Virgilii IV. 260. Edvardus Fer-

¹ Vide Catalogum Bibliothecæ Seilerianæ pag. 124.

² Hujus Pellicerii notis in Plinium Mss. usum se fuisse Harduinus testatur. Similiter ineditæ alicubi delitescunt in Plinium notæ Antonii Nebrissensis, Joannis Andreæ Stranæi, Petri Ciacconii, Christophori Longolii, et fortasse

Franc. Calvi. Vide animadversiones philologicas Thomæ Crenii T. VII. p. 12. et 207. seq. D. de Aylva (forte de Sylva, inquit Harduinus) Medici Frisii commentarios in Plin. laudat Muntinius.

³ Verba Plinii sunt, 'Atque etiam morbus est aliquis per sapientiam mori.'

nandez, Joannes de Luna Vega, Franciscus Ximenez Guillen, et Jo. Pineda, Beverovicus Quæst. Epistol. pag. 23. 27. 66. 69. 78. et Wedelius Centur. 1. diss. Medico-Philolog. x. 10.

In Librum IX. Francisci Massarii Veneti castigationes et adnotationes Basil. 1537. 4. cum præfat. B. Rhenani, Paris. 1542. In Libri xxx. cap. 1. et 2. commentarius argutissimi scriptoris, i. e. Jo. Trithemii, complectens Magiæ naturalis rationem, prodiit Herbipoli 1548. 4. quo difficultates Plinianæ, præsertim de Magia, explicantur et tolluntur. Nic. Maroneæ Commentarius in Plinium et Dioscoridem de amomo editus est Basil. 1608. 4. Melch. Guilandini in aliquot capita Plinii lib. XIII. (de papyro) Venet. 1572. 4. Lausanæ 1576. 4. contra quem Josephus Scaliger in scriptis postumis scripsit Paris. 1610. 4. Plinius de Piscibus, cum scholiis Jo. Cæsarii prodiit Venet. 1518. 4. Argentorat. 1534. 4. Christiani Gabrielis Fischeri, Regiomontani, nota ad Plinii IX. 33. (num. 52. Harduin.) de Concharum differentiis, in Actis Eruditor. a. 1733. p. 487. Antonii Vallisnerii dialogos inter Plinium et Malpighium legas in Museo Minervæ Venetæ (Galleria di Minerva) Tom. I. pag. 297. et Tom. III. pag. 297. 353. quibus ingeniose refellitur generatio, quam ex putredine sine semine fieri multi sibi persuaserant. Vide et Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia, Tom. XIII. pag. 180.

De duabus partibus Pliniani operis etiam bene meruit David Durandus, Sacerdos Londinensis et Societatis eruditæ Lond. Sodalis; primum de L. xxxv. ad calcem libri, *Histoire de la peinture ancienne*, qui prodiit Lond. 1725. f. cum figg. deinde de L. xxxIII. de auro et argento ad calcem libri, *Histoire naturelle de l'or et l'argent*. Lond. 1729. f. Primum utrumque librum fecit Francicum, textum Latinum libri utriusque ex Mss. Voss. et ed. pr. 1469. emendare subinde tentavit, suasque notas addidit, ad L. xxxIII. etiam Gronovianas, ut et aliorum, ut Pintiani, correctiones et notas, et Harduini. Inprimis digna est, quæ legatur, præfatio ad Historiam Picturæ, ad notitiam scilicet edd. quarundam veterum. Ceterum in notis ipsius exempla Latinitatis non bene intellectæ plura reperimus. Etiam præfationem Plinii ab eo editam et ex iisdem libris correctam Lond. 1728. 8. reperimus: ipsi non vidimus.

Post hunc nuper plura loca Pliniani operis e libris scriptis editisque feliciter correxit et explicavit illustravitque Ill. Rezzoni-

cus in præclaro Disquisitionum Plinianarum opere, ut T. I. p. 242. seq. Librum primum ad Vespasianum. T. II. c. 9. p. 3. Libri II. et ceterorum omnium particulas plures, hoc nomine præclare de Plinio meritis, etiam exemplo illius operis diligenter tractandi proposito, quod imitentur, qui Plinii novam et perfectam editionem curare instituant.

Neque ex hoc numero excludemus Jo. Matth. Gesnerum, qui Chrestomathiam Plinianam cum notis edidit Jenæ a. 1723. 8. repetitam et emendatam Lips. et Zellæ a. 1753. in quo libro est ad Plinium et intelligendum egregia præparatio, et ad totum lectione cognoscendum invitatio. Et venit ei aliquando, Gættingæ cum esset, in mentem, totum opus edere, cum ei etiam Codex oblatus fuisset ab aliquo in vicinia Gættingensi (Eyringii Biographia Gesneri T. III. p. 352.) et copia esset exempli Pliniani operis a Petr. Francio cum Cod. scr. collati; haberetque collegas rerum naturalium et medicarum peritissimos, quos in locis ad Physicorum et Medicorum disciplinam pertinentibus in consilium vocare posset, melius deinde eas dicturus, quam ipsi possent. Sed id institutum exitum non habuit.

Finem vix reperiremus, si omnes memorare vellemus, qui per varias occasiones Plinio profuere. Sed principes sunt Budæus, Jul. Cæsar Scaliger, Salmasius in Polyhistore, et notis ad Hist. Aug. scriptores, in quibus et locum de papyro ita explicavit, ut nihil, quod melius dici posset, reliquerit.—Nec prætermittendus Scheuchzerus, cujus Dialogus inter Plinium et Salmasium in Clerici Bibl. Sel. T. XVII. p. 192. et in ejus Hist. Nat. Helvet. plura sunt, quæ ad Plinium pertinent, ut P. VI. pag. 130. 159. de androdamante ad XXXVII. 10. Et ejus libri multa vel explicantur vel illustrantur ab iis, qui de genimis scripsere: multa in Commentariis Acad. Paris. literarum bonarum, Partibus quidem recentioribus, etiam ad artes pertinentia, etsi non raro infeliciter, propter Latinitatem non satis intellectam, inprimis ab Com. Caylus, aut vitiosam scripturam.

Fuerunt etiam, qui in Plinio laborarunt edendo, sed absolvere destinata non potuere. De miro studio Christophori Longolii Mechlinensis, qui A. C. 1522. natus, Patavii obiit, cum vix annos 34. vixisset, quos labores suscepit, quæ itinera et pericula obierit, ut Plinianam Historiam digne illustrare posset, vide quæso Melchioris Adami vitas Philosophorum in Longolio. Idem Ada-

mus narrat, Longolium pæne puerum plura in Plinio emendasse et notasse, quæ ipso inscio et invito in Gallia fuerint edita. Memorat etiam Orationem, de laudibus C. Plinii, ac commentaria in XI. Plinii libros. Et Gesuero Longolii Commentaria in Plinium celebrantur, quem Pictavii publice cum summa omnium admiratione docte et eleganter fuerit interpretatus. Tamen Longolium et Steph. Aquæum, qui Paris. 1530. f. edidit Comm. in Plin. minorum gentium interpretes vocari video ab Andr. Schotto, qui in Epistola ad Ortelium, Melæ subjecta, ‘Pintiani,’ inquit, ‘in Plinium utinam te hortante Plantinus noster, typographus omnium quot sunt, erunt, maxime industrius, in vulgus edat cum Jac. Susii et Brugensium notis: esset cur Reipublicæ literariæ, patriæ, et Plinio ipsi jam pæne in integrum restituto gratularemur. Nos Toletanum Codicem Ms. quo usus est Pintianus, inspeximus, non pauca relicta collegimus, Solinum quoque et Capellam cum Mss. compositos recensuimus: sed maturescere sinam.’ Ex eodem Schotto præterea discimus, quod Plinium illustravit etiam sæculi sui alter Varro, Petrus Ciacconius Toletanus, cujus vigilias Plinianas adhuc, inquit, nobis hæredes invident et thesauro incumbendo premunt. Petri Pierii Smensæ, Schotani, notas et emendationes in Historiam Naturalem Plinii memorat Suffridus Petri de scriptoribus Frisiæ decad. XVI. 2. nunquam editas, ut existimo, quemadmodum et Roberti Constantini Antonius Teissierius in *elogiis Thuaneis Gallice versis illustratisque* Tom. IV. pag. 508. Dan. Guil. Mollerus in *diss. circulari de Plinio Secundo*, Altdorf. 1688. 4. notat Nicolaum Rigaltium quoque et Octavium Ferrarium Plinii Historiæ Naturali recensendæ animum applicuisse, licet consilia eorum mors prævertit. Ipse Ferrarius pag. 309. *Epist.* ‘De Plinio vix ulla spes superest, cum immensum pelagus et summa dies inflans vela colligere et retro cursum vertere impellat. Itaque labor omnis non sine fructu per tot annos magno scriptori impensus frustra susceptus fuerit. Sic Dii voluere.’ Eodem loco testatur, se veterem editionem Venetam contulisse cum manu exarato Codice, qui Pici Mirandulani fuerit. Notas Ferrarii non ultra librum duodecimum processisse a. 1675. testatus est Christophorus Arnoldus. Vide Burchard. Gotthelf Struv. T. I. fascic. 7. actor. *literariorum ex Mss. eruditorum* p. 78.

RECENSUS EDITIONUM

C. PLINII SECUNDI,

EMENDATIO ET AUCTION FABRICIANO,

IN QUINQUE ÆTATES DIGESTUS.

[EX ED. BIPONT. 1783-1784.]

ÆTAS I. NATALIS.

1469—1496.

Inter cujus cimelia post editionem principem præstat Parmensis I. emendata a Phil. Beroaldo. Sectiones in Plinianum textum induxit Romana II.

— (Quæ ferebatur princeps Veronensis, 1468. fol. eam extare uspiam, dubitarunt multi: nunc quidem, commentitiam esse, planum factum est ab ill. Rezzonico T. II. Disq. Plin. p. 277.)

1469 Editio princeps, Veneta fol. per Joannem Spirensen Germanum, charta nitida et marginibus amplioribus: quam pluribus describit Sallengrius in Commentariis suis literariis (Mém. de littérature) T. I. sed ut externis tantum immoretur, ad usum criticum nihil dicat, de illius temporis more. Ejus exemplum est in Bibliotheca Senatus Lips. Ad calcem leguntur hi versus:

Quem modo tam rarum cupiens vix lector haberet,

Quique etiam fractus pæne legendus eram,

Restituit Venetis me nuper Spira Joannes,

Exscripsitque libros ære notante meos.

Fessa manus quondam, moneo, calamusque quiescat;

Namque labor studio cessit et ingenio.

Ad eandem editionem respiciunt versus, qui leguntur in antiqua editione librorum Augustini de civitate Dei Venet. 1470. fol. per Joannem et Vindelinum de Spira, fratres:

Qui docuit Venetos excubiri posse Joannes
 Mense fere trino centena volumina Plinī,
 Et totidem magnos Ciceronis Spira libellos,
 Cœperat Aureli, subita sed morte peremptus.
 Non potuit cœptum Venetis finire volumen.
 Vindelinus adest ejusdem frater, et arte
 Non minor, Adriaca qui commemorabitur urbe.

In hujus ed. exemplis Græca vel omissa vel Latine expressa sunt. Vitiose expressa multa: sed tamen, ut ill. Rezzonicus, post Durandum, (v. præf. Hist. Pictoriæ artis,) usu reperit, multa meliora sunt, quam in aliis editionibus: uude ad textum Plinii constitutum necessaria est. Harduinus quidem non modo usus ea non est, sed eam etiam ignoravit. Ad L. xxxiii. et xxxv. emendandum usus est Durandus. Mature negligi cœpit, quod secutæ eam editiones pulchriores erant.

1470 Romana 1. — naturalis historia. Ad calcem legitur: 'Sub Romano Pont. Max. Paul. II. Veneto, impress. Romæ in domo Petri et Francisci de Maximis juxta campum Floræ, præsidentibus magistris Conrado Sweynheim et Arnolfo Pannarz. Anno Domini natalis, 1470.' fol. cum Epistola Jo. Andreæ, Aleriensis Episcopi, ad Paullum II. Hæc editio, manu passim notata, fuit in Bibl. Marquardi Gudii, et inde pervenit in Bibl. Vinariensem. Hanc editionem non probatam fuisse Perotto, patet ex Epist. ad Fr. Guarnerium, subjecta Cornu copię p. 1033. edit. Aldinæ: sed eam defendit Cornelius Vitellius in Epistola ad Parthenium illi subjecta, ibidem pag. 1049. et Perottum male accepisse quædam præfationis Plinianæ loca, docet.

1472 Veneta II. (Harduino I.) historiæ natur. libri xxxvii. cum Andr. Aleriensis ep. ad Paullum Secundum Venetum. Venetiis, per Nic. Jenson Gallicum, fol. (nam ed. Jensonii a. 1470. ficta est.) Hujus editionis exempla plura notata reperimus, ut olim in Thuana, Lugduni in Bibliotheca publica, et Londini in Bibl. Richardi Mead.¹ Hæc editio specie perpulchra est, etiam caret

¹ Maittarius testatur Annal. Typ. T. I. p. 34. eam se vidisse cum initialium literarum illuminationibus, singulorum librorum argumentum exhibentibus. Initio libri primi describitur Plinius sedens et scribens: II. informis Mundi globosi figura: III. IV. V. VI. diversæ

Tabulæ Geographicæ: VII. tres Scelti: VIII. duo Elephantantes turrigeri: IX. X. varia piscium et avium genera: XI. Bombycum variæ ab ovo usque metamorphoses: XII. Numina ruralia: XIII. Hortulanus arbusculas transmovent: XIV. Homo ebrius in vinca: XV. Puer

mendis edit. Rom. sed subinde interpolata est spurii laciniis, sive codicis scripti, sive correctoris culpa.

1473 Romana II. repet. Rom. 1470. fol. sed et minus elegantibus literis, et vitiosior, et vero etiam pluribus locis a quodam Brotheo, qui ei editioni præfuit, depravata, quem hoc nomine acriter perstringit Dom. Calderinus in recriminatione taxationis Plinianæ ad calcem Comment. in Juvenalem. Ibidem in Defensione adv. Brotheum accusat Perottum, quod Plinium 275. locis corruperit: quod in qua editione factum sit, ignorare se dicit auctor Literaturæ Brixiensis P. I. pag. 160. Ea autem accusatio est communis Perotto et Brotheo, de quo idem dicit. Nempe Perottus codicem, ex quo novam editionem Brotheus duxit, tot locis correxerat; ut clare dicit: 'in ducentis et septuaginta quinque locis Plinianum codicem, quem Brotheus inprimi jussit, depravasse, fateatur necesse est.' Omissa est etiam Epistola Jo. Andr. Aletriensis ad Paullum II. cum Epistolis Plinii Junioris de avunculo suo, et in fine alii versiculi. Denique in hac editione textus Plinii sectus est in partes minores cum titulis, eorumque numeris, uti et operi præfixi sunt: quæ res etsi usibus nonnullis aptiorem textum facit, tamen non probatur ill. Rezzonico. Sed id institutum secuti sunt postea omnes.

1476 Veneta III. per Nic. Jenson. f. quæ repetitio videtur ed. 1472. cf. Car. Benj. Lengnichii notit. librorum rariorum. Gedan. et Lips. 1776. Tom. II. p. 60.

— Parmensis I. fol. Ducta est e Jensoniana, sed tamen in locis nonnullis emendata a Phil. Beroaldo, cujus epistola subjecta est in fine, quæ loca et annotavit ill. Rezzonicus Comes. Usus quidem se dicit et Mss. Pliniani Operis, et testimoniis veterum, Pliniique ipsius: quarundam emendationum ipse rationem reddi-

hum cum pomis ludens: xvi. Venator sylva cervum persequens: xvii. Arbores in seminario dispositæ: xviii. Agricola duo arantes: xix. multæ sationum species: xx. Puer melones legens, et mulier corbem gestans: xxi. Rusticus collas nectens: xxii. Tinctor vestium: xxiii. Vindemiator in vinea: xxiv. Quidam Arborum radicibus assidens: xxv. Quidam herbas legens: xxvi. Chirurgi duo, alter infirmi caput curans, alter vero incidens: xxvii. Panthera duæ, altera aconito gustato expirans: xxviii. Medicus cum libro, prope æ-

grum in lecto decumbentem: xxix. Æsculapius sub serpentis figura: xxx. Magus in magicarum figurarum circulo legens, et Dæmon desuper advolans: xxxi. Urinatores: xxxii. Navis: xxxiii. Puer sufflans ignem sub fornace fusoria: xxxiv. Pictor pingens in tabella: xxxv. Metallorum fossor: xxxvi. Duo lapidicidæ: xxxvii. Gemmarius inter varia gemmarum diversicolorum genera. Tales figuræ et in exemplo ed. Parmens. tertiæ repertæ, quas enarrat ill. Rezzonic. p. 298.

dit. Hac editione usus est Pintianus, eaque intelligenda, cum Parmensem librum commemorat.

Filiæ Parmensis I. sunt sequentes :

1479 Tarvisina, fol. quæ Parmensem I. repetiit, etiam Beroaldinas notulas : accessit egregia Hieronymi Bononii (Bologi) Apol. pro Plinio (ad Jo. Bombenum) adversus eos, qui tum Plinii libros in contemtum adducere tentarunt, additis versiculis his :

Quid juvat innumeris onerari scrinia libris ?

Solus pro cunctis Plinius esse potest.

1480 Parmensis II. typis Andr. Portiliæ, fol. quæ nihil differt a I. nisi quod mendæ quædam typographicæ sublatae sunt a Portilia typographo, et Beroaldi nomen in fine et epistola omissa, relictis tamen correctionibus : fortasse ut imperitis novum videretur, quod erat dudum vulgatum.

1481 Parmensis III. fol. typis Andr. Portiliæ. Secundæ similis.

— Veneta IV. fol. apud Thomam de Blavis : quam e posterioribus Parmensibus ductam subjectæ Beroaldi correctiones sine nomine et epistola ejus docent.

1483 Veneta V. quam Harduinus alteram putavit. Venetiis impress. opera et impensis Jo. (Rainaldi) de Novimago Alamani, anno nativitatís domini 1483. d. VI. mensis Junii, fol. Ex iisdem cum illa 1481. exemplaribus ducta est. In fine sunt quædam non contemnendæ correctiones. Ceterum hæc editio mendis scatet.

1486 Veneta VI. fol.

1487 Veneta VII. Plinii Secundi Naturalis historiæ libri XXXVII. Venetiis impress. per magistrum Marinum Saracenum anno MCCCCLXXXVII. die XIV. mensis Maii regnante illustrissimo principe Augustino Barbarico. Fol. Literæ initiales coloratæ. In fine habet correctiones.

1496 Brixiensis I. fol. typis Angeli et Jac. Britannicorum.

ÆTAS II. BARBARA.

1496—1535.

Novum Plinii exemplum, idque castigationibus Hermolai Barbari primis an. 1492. et alteris an. 1493. editis emendatum introduxit Veneta an. 1496. Adjunxere se illi Guil. Pellicerius et Jo. Bapt. Palmarius. Præ ceteris dein profuit Plinio Alex. Benedictus ; et

huic succedere Jo. Cæsarius, Des. Erasmus, Angelus, et qui nulli doctrina inferior, modeste verum nomen illo 'Bellocirii' textit, Petrus Danesius.

1492 et 1493 Castigationes Plinianæ Hermolai Barbari, Romæ, fol. Atque hæ sunt primæ Hermolai, qui Plinianum opus tum e libris scriptis, tum maxime ex ingenio, i. e. ex doctrina et scientia rerum, e scriptoribus Græc. et Lat. comparata, castigare instituit.

1493 Ejusd. Castigationes Plinianæ secundæ: it. emendatio in Pomponium Melam: it. Obscuræ voces in cod. Pliniano cum expositionibus. Romæ, typ. Eucharii, fol.

De castigationibus Herm. Barb. accuratissime omnium, quos nos quidem sciamus, egit Apostolus Zenus in Diss. Vossianis P. II. p. 371. Reprehensus est a pluribus, ut Rhenano, in præf. ad Massurium in L. IX. Plinii, quod libros scriptos non satis diligenter inspexerit; quod non negamus: at ille in præfatione ad Alexandrum ipse dicit, se maxime e scriptoribus veteribus Græcis et Latinis correxisse; et videtur codices veteres et bonos nancisci non potuisse. Hæ castigationes aliquoties repetitæ sunt Mediolani, Basileæ, &c.

1496 Veneta fol. cum castigatt. Herm. Barbari per Barthol. de Zanis.

1497 Veneta, apud Bernardum Benalium, ex correctione Hermolai Barbari, fol.

1498 Veneta fol. ap. Bernard. Benalium. Rep. ed. prioris.

— Veneta fol. cum præfat. Palmarii. Ut ex præfat. patet, basin fecit Venetam II. i. e. Jensoni, exemplo Hermolai, correctam ad rationes Hermolai, sed maxime ad Mstum librum Barberinianum, in margine etiam additis annotatiunculis ad lectiones pertinentibus. Sed ea editio proprie est repetitio Venetæ anno 1472.

— Brixienis II. fol. e castigationibus Hermolai Barbari, cum notulis quibusdam marginalibus manu Guil. Pellicerii Episc. Mons-peliensis passim exaratis, in decem fere priores libros. Hæc editio in calce a. 1496. exhibet: in quo vitium sit necesse est, quia Benalianæ vestigiis incedit: videturque ille aunos temere ex ed. prima ductus esse; nisi in tota re fraus est, ut videtur.

1499 Naturæ historiarum libri xxxvii. e castigationibus Hermolai Barbari, quam emendatissimi editi. In calce: Impressi Venetiis per Jo. Alvisium de Varisio Mediolanensem, 1499. d. 18. Maii. Fol. Hanc edit. curavit Jo. Bapt. Palmarius, Harduino non inspectam.

1507 Venet. f. C. Plinii Secundi Veronensis historiæ naturalis libri xxxvii. ab Alexandro Benedicto physico emendatiores redditi. Impress. per Joannem Rubeum et Bernardinum fratresque Vercellenses ab incarnatione anno Domini 1507. die xvi. Januarii. Ed. rarissima. Multa ille sine dubio bene emendavit, usus etiam antiquissimo, ut ait, codice. In margine sunt lectiones dubiæ, ad calcem etiam aliæ. Primus paginas numeris notavit, indicem rerum addidit. Accessere et Hermolai Barbari castigationes; etsi eas ill. Rezzonicus non memorat.

1510 per Alex. Benedictum, Veron. 2 voll. 8. nescio an diversa a sequente :

— ab Alex. Benedicto emendatiores redditi, 2 voll. 8. sine loci et typographi nomine. Rep. ed. 1507. De hac editione dubitatio esse potest de loco et typographo. Ill. Rezzonicus Venetiis attribuit, de typographo hæret. Vix dubitamus, quin sit e Juntina officina : adeo forma literarum cum Juntinis consentit. Et Juntæ similiter in aliis libris fecerunt, in quibus tantum repeterent aliarum officinarum exempla, ut in Catullo, Tibullo, Propertio. Est tamen et Lugdunensibus exemplis simile, ut Livio Becharii, &c.

1511 C. Plinii Secundi nat. historia cum quibusdam Hermolai Barbari, Viri undecumque periti, lecturarum annotationibus, &c. quæ omnia emunctis a Nic. de Pratis characteribus Francisci Regnault ac Jo. Frellon impendio, in Lutetiæ Parrhisiorum Academia feliciter impressa, anno a nostræ salutis redemptione MDXI. fol.

1513 Paris. fol.

— Venet. cum Alex. Benedicti emendd. Venetiis, per Melchiorrem Sessam, cum figuris. Ed. nitida et rara.

1514 Paris. ap. Nic. de Pratis, per Franc. Regnault. fol.

1515 Aldina. Hist. natur. Venet. partes tres. 8.

1516 C. Plinii Secundi hist. nat. libri xxxvii. olim ab Alex. Benedicto castigati, nunc autem ex collatione multorum exemplarium diligentius recogniti. Venetiis, a Phil. Pincio Mantuano impressum anno Domini MCCCCXVI. die ultimo Decembris, Leonardo Lauredano Venetiarum felicissimo Duce regnante. Fol. Quod editor collationes aliorum exemplorum jactat in titulo, id inane est, sed illis temporibus valde usitatum.

1518 Fol. Hagenoæ, ex Herm. Barbari emendatione et Joannis Baptistæ Palmarii, (est igitur repetitio Venetæ 1498. et hanc habet,

qui illam habet,) cum Indice ampliss. Joannis Camertis, qui prodierat separatim Viennæ Pannoniæ 1514. 4. et deinde pluribus Plinii editionibus est adjunctus.

1519 Venet. fol.

1524 Paris. fol. Cum hujus et editionum 1511. 1513. 1514. tituli sint iidem, eas recensitionem Hermolai secutas esse patet omnes. Nic. Beroaldi et Guil. Budæi operam, in Plinio emendando præstitam, laudat Erasmus xxviii. 14. Epist. Eam credebatur Fabricius in editionibus hujus scriptoris Parisiensibus a. 1514. fol. et 1516. fol. 1524. fol. apud Vidoveum, cum et Cæsarii operam in eo genere laudet. Sed in præf. Plinii Paris. 1526. diserte Beroaldo correctio edd. Paris. tribuitur. De Budæo quod dicit, ad librum de Asse pertinet: ex eoque sunt notulæ Budæi, quarum in quibusdam edd. fit in titulo mentio.

— Colon. 8. per Joannem Cæsarium.

— Colon. fol. (editio haud paulo melior altera Germanica 1518.) per Joannem Cæsarium, qui 4000. mendarum sustulisse se dicit, non inventa demum et correctæ, cum editionem curaret, sed antea deprehensa et sublata in prælectionibus, quas in Plinii libros Coloniæ habuisset: inter quas scilicet facillime a curiosis interpretibus et deprehenduntur, et vero etiam sæpe corriguntur, vitiosæ lectiones. Ceterum in isto numero vitiorum etiam typographica intelligit. Ejusdem Cæsarii scholia in Plinium et Oppianum de piscibus prodire Argent. 1534. 4.

1525 Basil. fol. apud Jo. Frobenium, ab Erasmo curata, haud paulo pulchrior Hagenoënsi et Coloniensi. Ejus basis est Coloniensis, sed pluribus locis, præsertim ex antiquiori codice scripto, etsi valde vitioso, correctæ: cujus correctionis aliquot egregia exempla in præfatione ad Episcopum Olomucensem commemorantur. (Extitit in Bibl. Ernestii. Quinque libros priores cum cod. Ms. contulit Henr. Snakenburch.)

— Veneta cum castigatt. Hermolai Barbari, fol.

1526 Paris. fol. Habuit auctorem quendam Angelum, qui ei præfatus est, et cum dicat, se Hermolaum maxime sequi, nempe ut superiores editores Parisienses, tum se ait usum duobus Codicibus scriptis e Bibliotheca S. Victoris, similes scilicet illi Erasmino, de quo ante diximus. Subjectum indicem copiosum Petrus quidam Gratianopolitanus pro suo venditat, et in eo se jactat, cum prope totus sit Camertis. In præfatione salsum est, quod

dicit: ' Utinam Academia Parisiensis tot haberet eruditos, quot habet jam chalcographos.' Nec minus mirabile, quod Hermolaum Barbarum dicere solitum tradit: ' Qui Plinium non legit, est indoctus: qui lectum contemnit, indoctior: indoctissimus, cui non sapit.' Habet ea editio varias lectiones in margine.

1530 Basil. fol. per Beatum Rhenanum. Ducta est hæc editio, ut ceteræ Basileenses, ex illa Erasmi a. 1525.

1532 Paris. f. curante Petr. Bellocirio, editio longe pulcherrima. Ejus brevem, at elegantissimam præfationem, bene fecit, cum totam Disquisitionibus suis Plinianis inseruit Ill. Rezzonicus: ex qua intelligitur, post Barbari, cui plurimum tribuit, Budæi aliorumque operam bonam, multa eum reliqua putasse, quæ corrigenda viderentur, ipsumque multa correxisse, quæ illos fugerant; quod vir ille modestus magna cum asseveratione confirmat: in quo se, ait, duobus adjutum pervetustis libris scriptis, per quos effecerit, ut hæc sua editio omnium correctissima esset. Itaque operæ pretium fuerit, hanc editionem ab eo, qui novam editionem curare velit, diligenter excuti; quam admodum raram esse, indicio est hoc, quod qui de editionibus Plinii dixere, eam fere ignoravere, Ill. Rezzonicus autem duo modo exempla ejus in Hispania reperit; in Italia nullum. Ceterum ille Bellocirius est Danesius, cujus editionem quidam, sed tantum nomine tenus, commemorarunt; Ill. Rezzonicus commentitiam putabat: quippe et præfatio illa inter Danesii opuscula edita est: adde Colomesii Miscell. Hist. p. 826.

1534 Herm. Barbari in C. Plinii Sec. H. N. castigationes, Basil.

1535 Venet. 4 voll. 8vo. ed. Andr. Asulano, sub Aldi insigni. Præfatus est Andr. Rabirius Brixianus: sed is nihil dicit, nisi hanc editionem esse sua opinione omnium castigatissimam; quæ est vana jactatio non habentis quo commendet opus: videturque id pertinere tantum ad diligentiam typographicam.

ÆTAS III. GELENIANA.

1535—1543—1582.

Antesignanum habet Sigism. Gelenium, qui edito jam an. 1535. castigationum volumine, quamvis nimis a quibusdam arguatur licentiæ, Harduino tamen judice, vetustorum auctoritati codicum ac

fidei tantum tribuit, quantum detrachere iisdem visus est Hermolaus Barbarus. Sane ex quo Gelenius ipsum Plinii textum a conjecturis Hermolai ad codices sæpius probe revocatum, edidit, eo pro exemplo usi sunt plerique omnes. Gelenii exemplum secutus est Beat. Rhenanus, et Ferd. Pintianus. Textum post Gelenium curarunt Andr. Morguæsius, P. Manutius, cet.

1535 Basil. fol. per Beatum Rhenanum. Aldina usus est. Sed et Sigism. Gelenii castigatt. accessere.

1536 Venet. ap. Ald. 4 voll. 8. cum duplici indice. Repet. ed. 1535.

— Beati Rhenani castig. in aliquot Plinii Nat. Hist. libros (præfat. et libros XIV. priores) separatim prodire. Basil. fol. Adde his Epistolam ejus ad Bilebaldum Pirckheimerum de locis Plinianis, subjectam libris Rerum German.

1538 Venet. 3 voll. 8. repet. ed. 1535.

1539 Basil. fol. c. castig. Sigism. Gelenii et Beati Rhenani. Aldino exemplo usus est.

1540 Venet. 2 voll. 8. rep. ed. 1535. Sed hæc editio cum tribus superioribus 1535. 1536. 1538. videtur eadem esse. Si toties repetita est, certe sine accessione novi boni repetita est: nam eandem omnes habent præfationem. Sed videtur tantum titulus et anni nota, tum in titulo, tum in clausula, mutata esse, ut in aliis, ad alliciendos emtores: unde raro licet reperire exemplum, in quo idem sit annus in omnibus partibus.

1543 Basil. per Sigism. Gelenium.

. . . Paris. apud Audænum, sine loco et anno.

— Paris. fol. apud Reynault.

— Paris. fol. apud Barthelinum et Rolandum.

1545 Basil. fol. accurante Frobenio; e Geleniana ducta.

1548 Lugd. ap. Beringos fratres, fol. e Basil. Gelenii ducta, cujus et notæ additæ sunt: in margine quibusdam lectionibus aliis notatis.

— Frellonianam reperit Rezzonicus; sed parum certa fide. Frellonius cum Beringis exempla partitus videtur.

1549 Basil. Frobeniana, c. præfatt. Erasmi et Gelenii, cujus et notæ subjunguntur, fol. Cf. Crenii animadv. philol. et crit. P. VII. p. 7.

1554 cum annotationibus Sigism. Gelenii. Basil. fol.

1559 Naturalis historiæ libri triginta septem. A Paulo Manu-

tio multis in locis emendati. Castigationes Sigismundi Gelenii. Index plenissimus. Venet. ap. P. Manutium, fol. Sed est mera repetitio Lugd. 1548.

1560 et 1561 Lugd. 12. ex castigatione Andr. Morguæsi, apud hæredes Jac. Juntæ, (i. e. Phil. Tingum, qui in Morguæsi præfatione diserte commemoratur,) unde Juntina editio a nonnullis male appellatur. In varr. lectt. quibus margines referti sunt, sæpe vet. cod. notatur, et in præf. dicit editor, se vetustissima exemplaria, etiam scripta, contulisse; sed nullum nominatim, ut ex aliorum edd. excerptis ductæ videantur.

1561 Lugd. fol. apud Anton. Vincentium, cum præfat. Jo. Nic. Victorii.

— Lugd. opera Juntarum, 16.

1563 Lugd. fol. apud Frellonium vel Vincentium. Erant enim socii librarii Frellonius et Vincentius; videnturque exempla inter se partiti esse, et sub suo quisque nomine sua vendidisse. In textu nil mutatum: in marginibus sunt notulæ, fere e Pintiani castigationibus; in fine notæ Gelenii.

1565 Colon. 8.

1571 Venet. fol. apud Hieron. Scotum, qui textum ex Aldinis archetypis pristino nitori restitutum in titulo dicit: sed Paulli Manutii textum exprimit.

1582 Genev. e Geleniana ducta.

— Francofurti fol. ad Basileenses facta, cum annott. Sig. Gelenii, et figg.

— Lugd. Bat. fol. apud Petrum Sanctandream. In qua editione est quidem multum boni, et haud paulo plus quam in superioribus: sed longe plus promissum ab initio, quam præstitum est: nec per omne opus par diligentia adhibita est, ut bene demonstrat Ill. Rezzonicus. Harduino dicitur Leydensis prima.

ÆTAS IV. DALECAMPIANA.

1587—1669.

Cujus princeps habetur Jac. Dalecampius: quamvis emendationes suas ipse a textu modeste coercuerit, prævit tamen ceteris, Jo. de Laet, qui etiam Salmasii Plinianis Exercitt. usus emendatissimum dedit textum et Leydensi III. quæ ab adjectis J. Frid. Gronovii notis vulgo dicitur Gronoviana.

1587 Lugd. fol. per Jacobum Dalecampium, Medicum, bene sane de Plinio meritum, etsi non plane satisfecit doctioribus. Nam et ex codd. nondum collatis, præsertim ex cod. antiquissimo, qui Chiffletii, alioque, qui Cujacii fuit, excerpta dedit, et ad intelligendum egregie profuit.

1593 Genev. 8. apud Jac. Stœrium, e Geleniana et Dalecampiana ducta.

— Lugd. Bat. fol. apud Hieron. Commelinum, illi a. 1582. fere similis. Eodem anno ap. eundem recusæ Beati Rhenani castigatt. Fol.

1597 Lugd. fol.

1599 Francof. fol. rep. ed. 1582. sed Dalecampianis notis etiam usus est editor. Accessere et notæ Anonymi, forte Jani Gruteri.

1601 Genev. 8. apud Jac. Stœrium. rep. ed. 1593.

1606 Lugd. fol. rep. ed. 1587.

1608 Francof. 8. rep. ed. 1599. accessere quædam notæ a Pin-tiano sumtæ.

— Francof. 8. apud Claud. Marnium et hæredes Jo. Aubrii. rep. ed. Dalecamp. 1587.

1613 M. Guilandini comm. in Plinii de papyro capita III. ex rec. H. Salmuth. Ambergæ. 8.

1615 Genev. fol. sumt. J. Crispini.

1616 Genev. fol. ap. Stœrium.

1629 Cl. Salmasii Exercitt. Plinianæ in Solinum, Paris. ap. Drouart, fol. 2 voll. (repetita Ultrajecti 1687. fol.) quibus multum tribuit Jo. de Laet in Elzeviriana editione. Harduinus, quamvis in iis multa erudite dicta concedat, ita tamen derogat, ut pleraque a Plinio illustrando aliena, et quicquid boni ac probabilis ad Plinium attinet, id fere totum esse ex alienis hortis surreptum dicat.

1631 Historiæ naturalis libri XXXVII. Opus omni quidem commendatione majus, sed nullis ad hunc diem editionibus . . . satis unquam emaculatum fuerit. Nunc denuo quanta præstari potuit cura et diligentia, tam ex vetustissimorum et aliorum hactenus excusorum, quam plurium etiam manuscriptorum codicum attentissima collatione; idque post ultimam defuncti doctissimi D. Jacobi Dalecampii manum, ita feliciter repurgatum; Variis quoque Sigism. Gelenii, Fredenandi Pintiani, et aliorum lectionibus ornatum; ut nihil posthac huic operi desiderari posse

videatur. Accessere itidem indices. Genevæ, sumt. J. Crispini, fol.

1635 Lugd. Bat. 3 voll. 12. ex off. Elzeviriana per Jo. de Laet, ceteris (1582. et 1593.) longe melior. Est enim emendatissima, et habet in vol. ult. varias lectiones bene lectas, et notas virorum doctissimorum, prima multas Salmasianas e Polyhistore non diu ante edito, cui plurimum se, ait editor, tribuere.

1669 Naturalis historiæ Tomus I—III. Cum commentariis et adnotationibus Hermolai Barbari, Pintiani, Rhenani, Gelenii, Dalecampii, Scaligeri, Salmasii, Is. Vossii, et variorum. Accedunt præterea variæ lectiones ex Mss. compluribus ad oram paginarum accurate indicatæ. Item Jo. Frid. Gronovii notarum liber singularis. Lugd. Bat. Roterd. ap. Hackios, 8. Hanc præstantem editionem Jo. Fr. Gronovio tribuere solent, quod notis ejus maxime nobilitata est, quæ in hac editione accessere, inde a L. xx. usque ad fin. egregiæ illæ, sed ut appareat, non hoc egisse tum virum doctissimum, ut textum accurate excuteret, et interpretem, qui proprie dicitur, egisse, sed quæ ipse antea in margine exempli sui habuisset notata, ea condonasse librariis tum, cum jam ad librum vigesimum venissent.

ÆTAS V. HARDUINIANA.

1685—1783.

Per quam unus regnat Jo. Harduinus, de quo vide ad edit. II.

1685 Harduini I. Paris. 5 voll. 4. quæ dein repetita est, tum plenior, tum splendidior prodit.

1723 Harduini II. Historiæ naturalis libri xxxvii. quos interpretatione et notis illustravit Joannes Harduinus. Jussu regis Christianissimi Ludovici magni, in usum serenissimi Delphini. Editio altera emendatior et antior. Tom. I—III. Parisiis, typ. Ant. Urb. Coustelier, fol. Apparet in magna illa multitudine editionum et virorum doctorum, qui earum curam suscepissent, nullam tamen factam ad id usque tempus fuisse, quæ critico erudito satis et severo satisfaceret. Talis editionis consilium cepisse videtur Jo. Harduinus, cum editionem Plinii in usum Delphini pararet. Ad textum constituendum quindecim codd. ser. lectionibus usus est, sed in his tantum octo ab ipso collatorum: ceterorum

lectiones jam ante ab aliis excerptæ extabant. Forma operis est ea, quæ in illo genere in Usus D. instituta erat. Notæ sub textu pertinent ad intelligenda verba et res: criticæ ad calcem libri cuiusque sunt rejectæ. Boni utique multum inest, inprimis per comparisonem Plinii cum locis scriptorum, e quibus profecit atque hausit sua, nummos multos ad illustrandum allatos, ceterum plagii jure reus¹ factus ab aliis. Notandæ etiam in ejus textu lectiones vitiosæ, per errores operarum in editionibus vulgaribus ortæ, quæ facile ex edd. paulo vetustioribus corrigi poterant, sed ab illo relictæ: quod tamen cum aliis similibus peccatis excusabit operis magnitudo et laboris. Multa loca etiam male correxit, et in nummis interpretandis valde deliravit. In fine, præter indicem emendationum, tres alii accessere, Geographicus, Personarum, Verborum denique et Sententiarum. Ceterum ad editionem hanc velut Appendix referri potest ejus opus 'de nummis antiquis Urbium et Populorum,' ad cujus calcem illustratur ex instituto locus Plinii insignis de re monetaria, qui occurrit lib. XXXIII. cap. 3. sect. 13. Hanc editionem omnium præstantissimam et nos accurate exprimere studuimus.

1723. Chrestomathia Pliniana J. Matth. Gesneri exhibet loca selecta hist. nat. Jenæ, 8.

¹ Nescio, unde acceperit B. G. Struvius, qui Gabrieli Cassartio, S. J. deberi magnam partem operæ in Plinium impensæ contendit introductione in notitiam rei literariæ c. v. § 8. p. 109. 'Editiones scriptorum classicorum, quæ in usum Delphini factæ, satis sunt splendide.' (illas impensis plus quam 200,000 librarum constare notat Ilucius de rebus ad se pertinentibus pag. 290.) 'De hisce tamen dicendum, quod editores splendorem potius addiderint quam notas. Has enim plerasque Germani scriptores sibi vindicabunt, vel Belgæ, si Harduini Plinium excipias, qui tamen majoris adhuc plagii accusandus, cum pleraque ex Cassartii Msto, cui per plures annos insudaverat, desumerit.' Jo. Georg. Grævius Epistola ad Jo. Clericum data 13. Mai. 1687. 'Male sane, apud Gallos quoque, audit Harduinus, cum quod aliorum complecti scriinia, tum quod liberius invehatur et petulantius exagitet viros doctissimos, ubi quid deprehendit in illorum scriptis, in quo cespitarunt, ut est ingenii humani imbecillitas; præ-

tereat vero silentio illorum præclara in rem literariam merita et observationes, quas sibi vindicat; non pudenter, Hercule, si verum fateri volumus. Vossium sane indignari quoque accepimus, quod Harduinus sibi tribuerit elegantissimam et certissimam emendationem, quæ legitur in notis ad Melam p. 280. cum omnibus illorum scriptorum locis, quibus eam firmat, excepto solius Charisii. Fr. Gronovii emendationes laudat quidem in proœmio, sed in annotationibus suo illas asserit ingenio et solertia, raro Gronovii mentionem facit, nisi ubi ab illo dissentit. Non possum igitur improbare (quamvis amicitia et commercium literarum mihi intercedat cum Harduino, et inficiari non possim, multa egregia illum, per se quoque, cum in Plinio, tum in Geographicis ex numismatibus illustratis observasse, Plinioque illius primas deberi, non solum inter scriptores, in usum Delphini editos, sed inter editiones omnes Plinii) famam Salmasii aliorumque doctorum hominum a te vindicari? &c.

1741 Paris. (Basil.) fol. rep. ed. Paris. 1723. sed minus pulchre et valde vitiose.

1760 Hist. nat. Paris. ap. Brocas et Barbou.

1766 Berolini Tomi v. 8. textus Plinii ad usus studiosorum sine notis ex ed. Harduini cum Indd. similibus Harduinianis editus est ; sed in quibus non nuda nomina sunt, sed etiam explicationes ad intelligendum : curante J. P. Millero : unde in iis esse ait Chrestomathiam quandam Plinianam.

1769 Paris. ap. Jo. Barbou. 12.

1771 Hist. natur. de Pline traduite avec le texte Latin, des notes et observations sur les connoissances des anciens comparés avec les decouvertes des Modernes, auct. Poinset de Sivry. A Paris 1771—1782. Tom. I—XII. 4.

1776 Selecta capita quædam ex C. Plinii Sec. hist. nat. ad usum scholarum edidit Jac. Aikin. Londini. 8.

1778 C. Plinius Sec. de Aquatilibus c. commentt. Laur. Theod. Gronovii. Lugd. Bat. 8.

— Cum interpretatione et notis integris Jo. Harduini, itemque cum commentariis et annotationibus Hermolai Barbari, Pintiani, Rhenani, Gelenii, Dalechampii, Scaligeri, Salmasii, Is. Vossii, J. F. Gronovii, et variorum, vol. I. Recensuit varietatemque lectionis adjecit Jo. Georg. Frid. Franzius. Lips. imp. Guil. Gottlob Sommeri, 8. Vol. II. prodiit eodem anno, et III. a. 1779. Hæc tria volumina complectuntur IX. priores libros. Ceterum, quamvis hæc editio opportuna sit ob curas doctissimorum virorum in ipsam congestas, dolendum est quod textus parum curate exscriptus sit. Desiderant etiam alii majorem diligentiam in varietate lectionis, unde orta sit, significanda ; sed nemo ad criticum usum non adire malit editionem Hackianam et Harduini alteram. Neque satis convenire videtur futura hujus editionis moles, eaque sæpe præter quod opus erat auctior, rationibus plerumque angustioribus eorum qui hæc literas amant.

Admirabuntur, credo, lectores, hæc tantam multitudinem editionum, præsertim quæ sæculi quintidecimi fine et sæculo sequente facta sit, quanta profecto in nullo alio scriptore vetere extat, cum præsertim opus sit tantæ molis, cum postea, recentioribus temporibus, tam paucæ institutæ sint. Sed causa illius multitudinis fuit hæc, quod tum nemo pro docto haberetur, qui Plinii hoc opus

non legisset, quod Hermolai Barbari dictum fuisse Angelus in præfat. ed. Paris. 1526. tradit, et in quibusdam locis, ut Brixia, hoc proprie mandatum illis temporibus erat alicui, ut publice Plinii libros interpretaretur. Quod recentioribus temporibus secus fuit, et cum maxime est, ut propemodum omnes magnitudine operis a legendo deterreantur, monstroque simile putent, si quem audiunt totum hoc opus perlegisse, aut legere velle.

Ex hac recensione editionum facile lector attentus intelliget, quæ editiones, quæve exempla usum criticum habeant, item per quos textus Pliniani operis ad hanc præsentem formam, quoad recta est, (nam sine vitiis pluribus adhuc nulla est,) pervenerit. Recensiones igitur justæ, post primas illas Venetas editiones, sunt Hermolai, Benedicti, Cæsarii, P. Danesii, Rhenani, Harduini. His addi possunt, in quibus constat, unum et alterum librum scriptum usurpatum esse, ut Erasmicam, et alias quasdam. Item et illud clarum est, nondum habere nos exemplum, quod plane criticæ artis perfectionem attingat: estque omnino difficile aliquid perfecti præstare in tanto tamque variæ doctrinæ opere, quod etiam ab auctoris ingenio proprias difficultates habeat. Interea legamus ea, quæ habemus, et inde discere, quæ possumus, curemus. In primis multis sæpe obfuit et codd. scriptorum et edd. parum diligens usus.

EDITIONES Naturalis Historiæ Plinianæ tam totius operis, quam singularum partium, quæ a Bipontinis prætermisæ sunt.

Editio 4to. Veneta, 1491. Sub finem, correctiones præcedentem, hic colophon legitur: 'Caii Plinii Naturalis Historiæ Liber trigesimus septimus et ultimus finit: Venet. Impressus opera et impensis Thomæ de Blauis de Alexandria, anno Nativitatis Domini MCCCCLXXXXI. die tertio mensis Novembris, regnante Augustino Barbudico,

Inclito Venetorum Principe. Hæc rara editio videnda est in Bibliotheca pretiosa Librorum ad Naturalem Historiam spectantium, quos vir cl. Josephus Banks, eques auratus, magnis sumtibus collegerat.

Plinii Historia de Landino, 1501. Fol. Præfigitur Proœmio a Serenissimo Ferdinando, Re di Napoli; et fini hæc subjunguntur: 'Finisse il Libro chiamato Plinio vulgare, impresso in Venesia per Ubertino da Vercelli nel l'anno d'ella Nativita del Nostro Signore Jesu Christo mccccci. die xxi. di Octobre.' Ibid.

Plinii Nat. Hist. adjectis variis Antonii Sabellici, Raph. Volterrensis, Beroaldi, et aliorum Annotationibus. Fol. Paris. 1516.

Hist. Nat. Libri xxxvii. cum Mss. Notis uberrimis Cl. Pithœi. Basil. 1530. In Biblioth. Bodl.

Historiæ Naturalis liber secundus. Continet Hermolai Barbari Castigationes. 8vo. Paris. 1536.

Italica Versio, per Ludov. Dominicum, cujus prima Editio, 1561. notata est a Bipontinis, prædiit iterum a. 1562. 1580. et 1613.

Totius operis Pliniani Gallica Versio, cujus prima Editio facta est ab Antonio Pineto, 1566. sæpe repetita est, et præcipue, in duobus tomis, Fol. Lugd. 1584.

Traduction de los Libros de Caio Plinio Segundo de la Historia de los Animales, con Anotaciones curiosas. En Madrid. En la Oficina de Luis Sanchez, 1599. in 4to. Hæc versio complectitur Libros septimum et octavum.

Anglicæ Versionis per Philemon Holland prima editio erat a. 1601.

Libro nono di Caio Plinio Segundo de la Historia Natural de los pescados de mar, de lagos, estangues, y rios, &c. En Madrid, 1603. 4to.

Versio Belg. Arn. 1610. et Belgica Hoorn. 4to. et 8vo. Amst. 1657. et 1662.

Plinii Hist. &c. cum Annotationibus Rhenani, &c. Col. Allobr. 1615.

Plinii Nat. Hist. Ad Titum Imperatorem Præfatio

recensuit, et Notis illustravit, ex Mss. et Veteri Editione, David Durandus. Lond. 8vo. 1728. et repetita est.

Traduction de 34-36 Livres de Pline, 1773. 2 vol. 8vo. Hæc versio facta est ab Etienne Falconet, et recusa est in Operibus ejus Diversis, &c. Vol. 3. et 5. Lausannæ, 1781.

Plinii Nat. Hist. Liber nonus. Tractat de Aquatiliū natura, et sequitur recensiones Laur. Theod. Gronovii. Lugd. Bat. 1788.

Brotierii Editio, sex Tom. 12mo. Paris. apud Barbou. 1779. Eruditus Brotierius, qui tam magna in editione Taciti perēgit, in hac etiam Plinii valde laboravit. Auxilio Codicum, quamplurimas correctiones adjecit, quas non adhibuerant Editores, qui præcesserant; simulque notis doctis eam instruxit. Magni pretii habetur hæc editio Broteriana.

In multis Editionibus Latinorum Classicorum bene meritis laudes reportaverunt nostri Bipontini. At in hac Editione Pliniana, præter alias, ut in confesso est, fortunati fuere. Notitia Literaria, pars illa præcipue, quæ antiquas Editiones describit, si non in omnibus numeris absoluta, multiplex tamen est et varia. Novum insuper Indicem Rerum et Verborum secum trahit. Bipont. 8vo. 1783-4. 6 vol.

Histoire Naturelle des Animaux par Pline; traduite nouvellement avec le texte en regard par P. C. B. Gueroult. Par. 1802. 8vo. 3 vol. Hæc versio Librum VII-XI. continet, cum paucis fragmentis Libri XXXII. continentis Historiam Animalium; atque annotationibus illustratur. Ea vero, quæ Naturalem Historiam vellent illustrare, doctis viris, qui rebus naturalibus versati sunt, non magni æstimantur.

Morceaux Extraits de l'Histoire Nat. de Pline, par P. C. B. Gueroult. 2 tom. 8vo. 1809.

His adjici possint quædam ex Naturali Historia Plinii in Usum Juventutis excerpta; qualia sunt, Præclaræ quædam Sententiæ ex Cæii Plinii Secundi Libris, compendio selectæ. Col. 8vo. 1566.

De Rerum Inventoribus. 12mo. 1604.—Cum multis aliis. Scripta quæ tractant de rebus ad Naturalem Historiam Plinii spectantibus, inter multa alia numerentur, quæ sequuntur:

Nicolai Leonicensi de Plinii et aliorum in Medicina Erroribus. Ferrariae, 1492. 4to. de quo Panzer. Art. Typograph. tom. 1. p. 401.

De Beroaldi Castigationibus Plinianis, earumque Editionibus; consulendus est Mazzuchelli Scrittore d'Italia vol. 11. Pars prima p. 260. sq. ubi Hermolaus Barbarus 5000 Errores in Plinio correxisse dicitur, ut notat Harlesius.

Lettre d'un Professeur de l'Université de Paris à Monsieur * * * * * sur le Plin du P. Hardouin. Paris. 1725. et 1727. 12mo. Professor prædictus est Mons. Crevier, Editor Livii, et Auctor Histoire de l'Université de Paris.

Examen dedit tam Versionis Plinianæ supra notatæ per Etienne Falconet quam judicii ejus de Plinio, clarus ille Pictor et Philosophus Hispanicus (ut dictus est) Mengs, Amst. 1772. Huic Responsionem obtulit Falconet: postea, Ipsam Versionem Falconetti, Examen, et Responsionem recudit Falconettus in suis Ouvres Diverses concernant les Arts. Nouvelle Edition. Paris. 1787. tom. 1-III.

Johan. Matth. Gesnerus in Disquisitione de Nomenclatura Latina ad Linguas hodiernas accommodanda: cui adjici possint eorum scripta qui lucem Plinio attulerunt, disputando potius de singulis locis, quam vera et ampla oratione narrando, de quibus consulatur Christophori Saxii Onomasticon, P. 1. p. 267.

His subjiciantur sequentia: Pliniana Defensio Pandolphi Colinæi adversus Nicolai Leonicensi accusationem. Sine anni nota.

Beati Rhenani Selestadiensis Rerum Germanicarum Libri tres. Est in calce Epistolæ ad D. Philip. Puchamerum, &c. Basil. Fol. 1531.—Fredenandi Pintiani Observationes in omnes Plinii Libros. Heidelb. Fol. 1593.

Opus illud admirandum, cui titulus est, Historia Critica Philosophiæ, per Brucker, doctum Germanum; vel ejusdem

elegans Compendium, et Anglice versum, per Gulielmum Enfield, LL.D. vol. 1. His addas, præter quæ nostri Bipontini protulerunt in Notitia sua Literaria, quod Vossius dedit, de Hist. Lat. l. 1. c. 29. de Philosophis c. 12. et quod Fabricius Biblioth. Lat. Tom. 1. et 11.; et plura hujusmodi quæ colligenda sunt ex Christophori Saxii Onomastico, p. 265. 269. et ex Theophili Christophori Harlesii Supplementis ad Brevior. Notit. Lit. Romanæ, p. 27-30. et ex iis quæ nuperrime J. W. Moss, in Manuali Classicæ Bibliographiæ, collegit.

RECENSUS CODICUM MSS.

C. PLINII SECUNDI,

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

In Museo Britan. Inter Codices Harl. N. 2676. Caii Plinii Secundi Naturalis Hist. Libri xxxvii. Cod. Membran. Elegantissimus, pulchre scriptus, et egregie illuminatus. Fol. Formæ majoris. Proœmii fini subjunguntur hæc: 'Tabula anteposita hic merito pro Libro primo esset ponenda.' Sæc. xv.

N. 2677. Hic codex est etiam miræ molis, pulchre scriptus et illuminatus.

N. 3475. Caii Plinii Hist. Nat. Epitoma, a Platina concinnata. Præfiguntur Tabula eorum, quæ continet Codex, et Platinæ Epistola ad Maffæum: forma 4to. Chartac. Sæc. xv.

Inter Ayscoughi Codd. Mss. indescritos N. 2557. Excerpta Plinii Nat. Hist. lib. x. cap. 29. de Philomela.

Codices Oxonienses. Canonici Lat. N. 295. Membran. Cod. eleganter scriptus et illuminatus cum Annotationibus marginalibus. Fol. majoris formæ, et magnificus. Sub finem leguntur hæc: 'Caii Plinii Secundi Naturalis Historiæ Libri tricesimi septimi et ultimi finis per Hieronymum Baliocum Novarcensem finiti Die Veneris undecimo mensis Junii anni millesimi quodringentesimi septuagesimi noni, sub invictissimis Principibus Bona et Joann. Galeana Maria Spertia, Ducibus Mediolani.'

Inter Kenelmi Digbæi et Ashmol. Codices sunt quatuor,

qui continent pauca quædam ex Plinio, sed nihil magni momenti.

Biblioth. Coll. Baliol. continet codicem Plinii Naturalis Historiæ, una cum Libro de Viris illustribus, Plinio secundo a quibusdam ascripto, ab aliis Cornelio Nepoti, ab aliis vero Aurelio Victori. Catal. Angl. et Hiberniæ, in loco.

Codices Cantabrigienses. Biblioth. Publica: Plinii Naturalis Hist. 454. 1. de Viris Illustribus, 454. 2. Cod. Membran. Dyeri Priv. Cant. vol. II. p. 627.

Biblioth. Coll. Bene't continet Codicem Membran. in fol. diversis manibus, et diversis sæculis exaratum; præcipue vero sæc. XII. et XIII. Inter multa pretiosa continet quædam ex Plinio et aliis de Geographia. Nasmyth in Catal. Codicum S. Bene't. Codex 66. 2.

qui continent paucas quaedam ex Plinio, sed nihil magnum
monent.

Biblioth. Coll. Bibl. continet codicem Plinii Naturalis
Historie, cum cum Index de Vita Pliniorum, Plinio secun-
do a quibusdam scriptis, ab aliis Constantino Nipote, ab aliis
vero Archiep. Victor. Catal. Angl. et Hispania, in loco.

Codicis Constantini. Biblioth. Publica: Plinii Na-
turalis Hist. 424. l. de Vita Pliniorum, 424. 2. Cod.
Membran. D. 1. p. 117.

Biblioth. Coll. Bonae continet Codicem Membran. in fol.
diversis manibus, et diversis aetate exaratum; praecipue
vero aet. XII et XIII. Inter multa partium continet
dam ex Plinio et aliis de Geographia. Nescimus in Catal.

Codicum S. Bonae. Codex 67. 2.
INDEX

INDICES

IN

C. PLINIUM SECUNDUM.

INDEX

18

MINIATURE INDEX

HARDUINI

INDEX GEOGRAPHICUS

PROVINCiarum, CIVITATUM,

MONTIUM, FLUMINUM, &c.

IN

PLINII HISTORIAM NATURALEM.

- ABALI vi, 22
Abalites sinus vi, 34
Abalus ins. xxxvii, 11
Abantias, Eubœa iv, 21
Abaortæ vi, 23
Abarimon vii, 2
Abaritana arundo xvi, 66
Abas mons v, 20
Abdera iii, 3
Abdera (in Thracia) iv, 18. xxv, 53
Abeatæ iv, 10
Abellinates nuces xv, 24
Abellinates Marsi iii, 16
Abellinates Protropi iii, 16
Abellinum opp. iii, 9
Abesamis vi, 32
Abila Africæ iii, 1. v, 16
Abila mons v, 1
Abnoba mons iv, 21
Abobrica iv, 34
Aboccis vi, 35
Abolani iii, 9
Aboriense opp. v, 4
Aborigines (in Latio) iii, 9
Abrettini v, 32
Abrincatui iv, 32
Abrotonum v, 4
Absarum fl. vi, 4. ix, 11
Absidris vi, 30
Absilæ vi, 4
Absyrtides ins. iii, 30
Absyrtium ins. iii, 25
Abutucense opp. v, 4
Abydum v, 40
Abydus ii, 59
Abydus (in Ægypto) v, 11
Abziritanum opp. v, 4
Abzoæ vi, 15
Academia Athenis xii, 5
Acamantis, Cyprus v, 35
Acampsis fl. vi, 4
Acalandrum fl. iii, 15
Acanthius sal xxxi, 41
Acanthon mons iv, 3
Acanthus v, 29
Acanthus altera iv, 17
Acanthus ins. v, 44
Acarnania ii, 92. ix, 56. xxxvi, 30
Acarnaniæ opp. iv, 2
Accisi iv, 2
Accisi vi, 7
Accitana col. iii, 4
Acdei vi, 7
Ace, Ptolemais v, 17
Acelum opp. iii, 23
Acerræ Vatriæ iii, 19
Acerrani iii, 9
Acervetis, Calatis iv, 18
Acesines fl. vi, 23. xii, 11. xvi, 65
Acesinus fl. iv, 26
Acestæi iii, 14
Achæi (in Colchis) vi, 5 (in Thessalia) iv, 14
Achæorum plura genera vi, 12 portus

- iv, 26. v, 33 statio iv, 18
 Achaia provincia iv, 6. viii, 68. xiii, 36. 37. xviii, 12. xxv, 64. xxviii, 67. xxxi, 19. xxxiii, 56
 Achaia devicta xxxiv, 17
 Achaiae opp. xxxiv, 6 in Achaia montes novem iv, 6
 Achaica victoria xxxiii, 53
 Achaicum apium xix, 46
 Achaicus Mummius xxxv, 8
 Achaemenidae vi, 26
 Achais, in Cadusiis vi, 18
 Achana fl. vi, 32
 Acharitanum opp. v, 4
 Acharne iv, 16
 Achates fl. iii, 14 in Sicilia xxxvii, 54
 Achelous amnis ii, 87. iv, 2. viii, 17. xi, 112
 Acheron amnis iii, 10. iv, 1
 Acherontini iii, 10
 Acherusia lacus iv, 1 palus iii, 9 specus vi, 1
 Achillea ins. iv, 26. 27. v, 37. x, 41
 Achilleon v, 33
 Achilleos Dromos iv, 26
 Achisarmi vi, 35
 Achne, Casos v, 36
 Achoali vi, 32
 Acidula aqua xxxi, 5
 Acidulus fons xxxi, 5
 Acienses iii, 9
 Acila vi, 32
 Acina vi, 35
 Acinipo iii, 3
 Acis, Siphnus iv, 22
 Acitavones iii, 24
 Acmodæ insulae iv, 30
 Acmomenses v, 29
 Acolitanum opp. v, 22
 Acone portus vi, 1
 Acontius mons iv, 12
 Acra Japygia iii, 16
 Acrabateia Judææ toparchia v, 15
 Acræ iv, 26
 Acræphia iv, 12
 Acragas, quod Agrigentum iii, 14
 Acrenses iii, 4
 Acritas prom. iv, 7
 Acroceraunium Epiri promont. iii, 15. iii, 29
 Acroceraunia, montes iii, 26
 Acroceraunii montes iv, 1
 Acrocorinthus iv, 5
 Acrotadus ins. vi, 26
 Acrothron opp. iv, 17
 Actania ins. iv, 27
 Actiacum bellum xxi, 9 prælium xiv, 28
 Actiacus Mars vii, 46. xxxii, 1
 Actium col. iv, 2. ix, 56. xi, 75. xix, 5
 Actrida vi, 32
 Acyros, Melos iv, 23
 Adala vi, 35
 Adana v, 22
 Adanu ins. vi, 34
 Addna amnis ii, 106. iii, 20
 Adduam Larius lacus accipit iii, 23
 Adesa fl. v, 28
 Ad gallinas xv, 40
 Adiabare vi, 35
 Adiabene vi, 10 Assyriorum initium vi, 16 (pars Syriæ) v, 13
 Adiabeni vi, 10. 17. 31
 Adipson Gerrhon vi, 33
 Adonis fl. v, 17
 Adramytteos v, 32
 Adramytenus conventus v, 32
 Adramyttos xiii, 2
 Adrastia, Parium v, 40
 Adria (mare) iii, 20
 Adria col. iii, 18
 Adrianus ager iii, 18. 19
 Adrianæ amphoræ xxxv, 46 gallinæ x, 74
 Adriana vina xiv, 8
 Adriaticum mare iii, 6. 20. ix, 20
 Adriaticum mare, quod superum iii, 29
 Adriatici et Ionii maris discrimen iii, 16
 Adriatici maris sinus xiv, 8 vadum xxxvi, 9
 Adrumetum v, 3
 Aduliton opp. vi, 34
 Adunas fl. vi, 31
 Adunicates iii, 5
 Adymachidæ v, 6
 Æa (in Colchis) vi, 4
 Æantion ins. iv, 23
 Æantium v, 33 prom. iv, 16
 Æant sinus vi, 33
 Æanum vi, 33
 Æas fl. iii, 26
 Æas mons vi, 33
 Æcani iii, 16
 Æculani iii, 16
 Ædepsos iv, 21
 Ædessa (Macedoniæ) vi, 39
 Ægæ v, 32
 Ægæ (Ciliciæ) v, 22
 Ægæ (in Macedonia) iv, 17
 Ægæum mare iv, 18. ix, 20
 Ægetini iii, 16
 Ægia vitis xiv, 4
 Ægialeus mons iv, 11
 Ægialia ins. iv, 19
 Ægialus, Achaia iv, 6
 Ægida opp. iii, 23
 Ægila ins. iv, 19

- Ægilia* ins. iv, 22
Ægilium ins. iii, 12
Ægilodes sinus iv, 8
Ægilos, *Capraria* ins. iii, 12
Ægimori aræ v, 7
Ægina ins. iv, 19. xxxiv, 6. xxxv, 39
Æginetica aeris temperatura xxxiv, 19
Ægineticum æs xxxiv, 3
Æginium iv, 17
Ægion iv, 6
Ægipa vi, 35
Ægipanes v, 1. vi, 35 semiferi v, 8
Ægira iv, 6. xxviii, 41
Ægira, *Lesbos* v, 39
Ægium x, 26
Ægos fl. ii, 59. iv, 18
Ægosthenienses iv, 11
Ægusa ins. iii, 14
Ægypti deorum templa omnium xxxvi, 19
Ægypti extrema vi, 38 facilitas xviii, 47 sineta x, 75 inferiora vi, 39
labyrinthus xxxvi, 19 lupi xi, 36
Magi xxv, 5 *nitrariæ* xxxi, 46
Ægypti pars superior xix, 2
Ægypti peculiare malum, *elephantiasis* xxvi, 5
Ægypti populi ii, 23 *populis* tineas inesse xxvii, 120 *præfectura* xix, 2
pyramides xxxvi, 16 *regina Cleopatra* ix, 58 *religio* v, 6 *rex Sesostri*s xxxiii, 15 *sacerdotes* xix, 2
Ægyptia arena xxxvi, 9 *balanus* xii, 46
clematis xxiv, 90 *cyano*s xxxvii, 38
elate xii, 62 *fabæ* xviii, 30 *ficus* xiii, 14. 16 *glans* xv, 7 *herba cnicos* xxi, 53 *lotos* xxiv, 2 *mala Punica* xiii, 34 *navigatio* xxiv, 19 *numina* xxxiii, 12 *papyrus* xxiv, 51. xxxiii, 30 *prunus* xiii, 19 *ptisana* xviii, 15 *ratio* ii, 21 *rubrica* xxxv, 15
secta xviii, 57 *spina* xiii, 20. xxiv, 65
Ægyptiæ coronæ xxi, 3 *herbæ* xxv, 5
literæ xxxvi, 14
Ægyptii ii, 79. vii, 49. 57. x, 40. xi, 70. xxi, 101. 103. xxii, 57. xxviii, 27. xxxv, 5
Ægyptii calami xvi, 64 *flores* xxi, 18
mensæ vi, 26 *mures* x, 85 *smaragdi* xxxvii, 17
Ægyptio nomine *obeliscus* xxxvi, 14
Ægyptiorum bellis attrita est *Æthiopia* vi, 35
Ægyptiorum commentarii xxxvii, 19
Ægyptiorum philosophia xxxvi, 14
Ægyptiorum et *Persarum* prælium navale xxxv, 40
Ægyptiorum alumen xxviii, 26. 46. 60
amylum xviii, 17 *anisum* xx, 73
cæruleum xxxiii, 57 *collyrium* xxxiv, 23
coriandrum xx, 82 *cuminum* xix, 47. 58 *linum* xix, 2 *mare* ii, 68. v, 1. v, 10. 11 *nitrum* xxxi, 46
origanum xix, 50 *papaver* xix, 53
porrum xix, 33 *sory* xxxiv, 30 *talentum* xxxiii, 15 *triticum* xviii, 12
Ægyptius *cyperus* xxi, 70 *juncus* xxi, 69
labyrinthus xxxvi, 19 *lapis* xxxvi, 43 *mensis*, *Thiatis* xxvii, 8
Ægypto similis planities in *India* vi, 21
Ægyptum ab *Asia* et ab *Africa* *Nilus* determinat v, 9 inter *insulas* quidam retulere v, 9
Ægyptus ii, 40. 47. 71. vii, 3. 4. 57. viii, 34. ix, 32. x, 74. xi, 113. xii, 51. xiii, 6. 10. 32. 37. xiv, 22. 29. xv, 7. 31. xvi, 41. 76. xvii, 2. 30. 35. xviii, 10. 11. 20. 21. 30. 31. 79. xix, 2. 20. 35. xxi, 51. 69. xxii, 82. xxiii, 52. 70. xxiv, 42. 67. xxv, 5. xxxi, 33. 39. 42. 46. xxxiii, 46. xxxv, 42. 52. xxxvi, 11. 28
Ægyptus *Africæ* proxima v, 9
Ægyptus apud *Homerum* xiii, 21 non erat *Homero* condente xiii, 27 *Homero* *Nilus* v, 10
Ægyptus *cribra* facit ex *papyro* xviii, 28 *frugum* fertilissima xxi, 50 *genitrix* *talium* *viti*orum xxvi, 3 habet *allium* et *cæpas* inter *deos* &c. xix, 32 *scarabæos* inter *numina* colit xxx, 30 in *Ægypto* *corpora* *defunctorum* *cedris* *perfusa* *servantur* xvi, 21
Ægyptus minime quatitur ii, 82
Ægyptus *Medicus* ex *Ægypto* vocatur xxix, 30
Ægyptus *palustris* xviii, 47
Ægyptus superior vi, 35 super *Ægyptum* xii, 37
Ægyptus xx. m. *urbium* v, 11 in *Ægypto* *bos* *Apis* viii, 71
Ægyptilla (*gemma*) xxxvii, 54
Ælana v, 12. vi, 32
Ælaniticus sinus *Rubri* *maris* v, 12. vi, 32. 33
Æmilia *via* ii, 85. xvii, 35. xix, 2
Æminium opp. et fl. iv, 35
Æmona col. iii, 28
Æmonia, *Thessalia* iv, 14
Ænare ins. v, 38
Ænaria ins. iii, 12. xvi, 60. xxii, 5. xxxii, 54
Æneatica *abies* xvi, 76
Ænienses iv, 3
Ænona iii, 25
Ænos liberum (in *Thracia*) iv, 18. xvii, 3. xviii, 12

- Æolia insula* Hiera ii, 110
Æoliæ ins. ii, 89. iii, 14. xxxii, 11. xxxv, 50. xxxvi, 42
Æolica gens in Asia vi, 2
Æolium iv, 18
Æolis v, 32
Æpolium iv, 26
Æquicoli xxv, 48
Æquiculi iii, 17
Æquiculani iii, 17
Æëria, Creta iv, 20
Æëria, Thassos iv, 23
Æsepus fl. v, 40
Æsinas caseus xi, 97
Æsinates iii, 19
Æsis fl. iii, 19
Æsius fl. v, 43
Æsolani iii, 9
Æstraenses iv, 17
Æsyros fl. v, 43
Æstuaria Onoba iii, 3
Æthalia ins. iii, 12
Æthalia, Chios v, 38
Ætheria, *Æthiopia* vi, 35
Æthiope, Lesbos v, 39
Æthiopus pensitasse Persidis regibus xii, 8
Æthiopes torreri ii, 8
Æthiopes viii, 27. x, 2. xix, 2. xxxvi, 9
Æthiopes Aroteres vi, 34 *Asachæi* viii, 13 *Cynamolgi* viii, 43 *Daratitæ* v, 1 *Perorsi* v, 1 *Hesperii* vi, 35. 36. viii, 32
Æthiopes Homero bipertiti v, 8
Æthiopes (quam) frugem uovere xviii, 24
Æthiopes a tergo *Ægypti* v, 9
Æthiopes maritimi vi, 35 *venatores* viii, 54
Æthiopia ii, 67. viii, 28. 30. 45. 75. 80. x, 37. 70. xvii, 30. xxvii, 3. xxxi, 5. 14. xxxiii, 40. xxxvi, 11. 67
Æthiopia ab *Æthiope* *Vulcani* F. vi, 35 *Ægypto* contermina xiii, 28 *atrita* est *Ægyptiorum* bellis vi, 35
Æthiopia Hammonis xxxvii, 11 *Trog-lodytis* xii, 42
Æthiopiæ duæ v, 8
Æthiopiæ ebenus xii, 8
Æthiopiæ Elephantinæ xxiv, 102
Æthiopiæ finis xiii, 9
Æthiopiæ forma allata *Neroni* xii, 8
Æthiopiæ gemmæ sacratissimæ xxxvii, 60 *imbræ* v, 10 *imbræ æstivi* v, 10 *Magi* xxv, 5 *naves plicatiles* v, 19 *sepulcra* xix, 19
Æthiopiæ subjecta *Africa* xii, 49
Æthiopica arena xxxvi, 9 *leana* viii, 45 *olea* xxiii, 35
Æthiopici carbunculi xxxvii, 25 *lapides* xxxvi, 17
Æthiopici smaragdi xxxvii, 18 *struthiocameli* x, 1
Æthiopicum cuminum xix, 47. xx, 57 *heliotropium* xxxvii, 60 *sili* xx, 18
Æthiopicus hæmatites xxxvi, 38 *lapis* xxxvi, 43 *magnes* xxxvi, 25
Æthiopum colorem imitantes xxii, 2
Æthiopum humeris lectus corvi (gestatus) x, 60
Æthiopum lingua v, 10 *metalla* xxxvii, 15
Æthiopum modo exusti *Sole* *populi* vi, 22
Æthiopum montes ii, 87 *pars locustis tantum vivit* vi, 35 *populi* ii, 23 xxxiii, 36 *reges* xlv. vi, 35 *terræ longitudo et latitudo* vi, 35 *tractus* vii, 2
Æthraea, *Rhodos* v, 36
Æthria, *Thassos* iv, 23
Æthusa ins. iii, 14
Ætna mons iii, 14
Ætnæ radices ii, 106
Ætnenses iii, 14
Ætoli vii, 57. xxxvi, 4
Ætolia vii, 49. xxxv, 37
Ætolia opp. iv, 3
Ætolicum helleborum xxv, 21
Ætolorum populi iv, 3 *legati* xxxiii, 50
Æx scopulus vel ins. iv, 18
Afri vii, 57. xx, 48
Afri elephantii viii, 9. 10
Africa ii, 48. 62. viii, 23. 34. 83. xi, 118. xiii, 32. 33. xvi, 12. xviii, 12. xxvi, 30. xxxii, 13. 14
Africa, *Libya* v, 1 *Æthiopiæ confinis* viii, 10 *subjecta* *Æthiopiæ* xii, 49 *interior* xiii, 33
Africa *proprie dicta* v, 3 *vetus et nova* v, 3 *cedrus* xvi, 76 *cervos non gignit* viii, 51 *fertilis frugum, æstibus* xvii, 3 *generat feras* v, 1 *generat orygem* x, 94 *novi aliquid semper affert* viii, 17 *quot populos habet, qui Romano parent imperio* v, 4 *subacta* vii, 27 *ursum non gignit* viii, 54 *ibi* *Zea* xviii, 29
Africa capæ xix, 32
Africa alia distinctio v, 3
Africa antiscorodon xix, 34
Africa deserta ix, 12 *fornaces* xiv, 3 *frugiferum solum* xv, 3 *grana* xxii, 3 *lacus* xxi, 39 *longitudo* vi, 38 *malum* *Africae scorpionæ* xi, 30
Africa mensura vi, 38 *pars* *Ægypto*

- ascripta xxxvi, 13 pars interior xiii, 33. xiv, 3
 Africæ proconsul ix, 8 reguli xviii, 5
 Africæ semissem sex domini possidebant xviii, 7
 Africæ sitientia xxxi, 29 solitudines vii, 2 terminus, Nilus iii, 1
 Africæ tubera xix, 11
 Africæ urbes obsessæ a leonibus viii, 18
 Africam ab Æthiopia dispescit Nilus v, 10
 Africam præfari xxviii, 5
 Africana Iris xxi, 19 rubrica xxxv, 15
 Africanæ cochleæ ix, 82. xxviii, 59. xxx, 15. 19. 22. 43. xxxii, 35 feræ xxxvi, 4 ficus xv, 19 pantheræ viii, 23 spongiæ xxxi, 47
 Africani mures xxx, 14
 Africanum cuminum xx, 57 spartum xxiv, 40
 Africanus juncus xxi, 72
 Africanus Pompeii triumphus viii, 2
 Africi siluri xxxii, 46 struthiocameli x, 1
 Africum genus capparidis xiii, 44 cuminum xix, 47 litus ix, 8 mel xi, 14 pelagus iii, 13 sory xxxiv, 30 triticum xviii, 12 vinum xiv, 11
 Africus piscator xvi, 17
 Agacturi vi, 32
 Agamathæ vi, 7
 Agamede v, 39
 Agaudei vi, 7
 Aganippe fons iv, 12
 Aganzaga vi, 17
 Agasus portus iii, 16
 Agatha Massiliensium iii, 5
 Agathussa, Telos iv, 23
 Agathyrrum iii, 14
 Agathyrsi iv, 26
 Agesinates iv, 33
 Aglaminor iii, 3
 Agoce vi, 35
 Agra vi, 32
 Agræ iv, 10
 Agræi vi, 32
 Agravantini xxxv, 36
 Agravantinus fons xxxv, 51
 Agrigenti laus casco xi, 97
 Agrigentum vii, 57. viii, 64
 Agrigentinus Aeron xxix, 4
 Agrigentinus sal xxxi, 41
 Agrani opp. vi, 30
 Agriophagi vi, 35
 Agrippenses (in Bithynia) v, 43
 Agrippinensis col. iv, 31
 Agrospi vi, 35
 Agugo vi, 35
 Aguntum iii, 27
 Agylla opp. iii, 8
 Agyrini iii, 14
 Alabanda v, 29
 Alabandica cannabis xix, 56 rosa xxi, 10
 Alabandici carbunculi xxxvii, 25
 Alabandicus conventus v, 29 lapis xxxvi, 13
 Alabanenses iii, 4
 Alabastrum, Thebaidis opp. xxxvii, 32. 54
 Alabastron opp. v, 11
 Alabastros fl. v, 32
 Alachroës, Lotophagi v, 4
 Alæu ins. vi, 34
 Alana vi, 35
 Alani (inter Scythas) iv, 25
 Alazon fl. vi, 11
 Alba fl. iii, 4
 Alba Albensium iii, 17
 Alba Helvia xiv, 4 Helvorum iii, 5
 Alba longa iii, 9
 Alba Pompeia iii, 7
 Albanenses (Hispani) iii, 4
 Albani iii, 9. vii, 27
 Albani ab Jasone orti vi, 15
 Albania vii, 2
 Albanie confinium vi, 11
 Albanie opp. vi, 11
 Albanie rex viii, 61
 Albanorum gens vi, 11
 Albauum mare vi, 15
 Albanum vinum xiv, 1. 8. xxiii, 10. 21
 Albanus ager xiv, 4 mons iii, 9. xv, 38 tofus xxxvi, 48
 Albanus fl. vi, 15
 Albense rus xv, 21
 Albenses iii, 9
 Albenses nuces xv, 24
 Albenses Pompeiani xvii, 3
 Albi montes xvi, 60 in Creta xxxi, 26
 Albicratense metallum xxxiii, 23
 Albion, Britannie nomen iv, 30
 Albis fl. iv, 28
 Albium Ingaunum iii, 7
 Albium Intemelium iii, 7
 Albula fl. iii, 18
 Albula fl. Tiberis iii, 9
 Albulæ aquæ juxta Romam xxxi, 6
 Album Africæ prom. iii, 1
 Album prom. in Phœnice v, 17
 Alces fl. v, 43
 Ale (in Cilicia) v, 22
 Alea iv, 10
 Alebece Reiorum iii, 5
 Aleii Campi v, 22
 Alele v, 5

- Aleniticus sinus vi, 32
 Aleon fl. v, 31
 Aleos fl. xxxi, 10
 Aleria col. iii, 12
 Aletini iii, 16
 Aletium iii, 16
 Aletrinales iii, 9
 Aletrini iii, 16
 Alexandria condita in Ægypto xiii, 21
   capta xxxv, 40 in ditionem redacta
   ix, 59
 Alexandria Ægypti ii, 71. v, 11. 34.
   vii, 38. viii, 74. xix, 1. xx, 76.
   xxxiv, 42. xxxv, 36. xxxvi, 14. 18
 Alexandria insula in Ægypto xxxii,
   53
 Alexandria reges xxxv, 2 regio v, 9
   vada fallacia v, 34
 Alexandria (in Ariana) vi, 25
 Alexandria (alia in Ariane, ut videtur)
   vi, 25 a Leonato condita
 Alexandria Assyriæ vi, 16
 Alexandria (in Bactris) vi, 18. 25
 Alexandria (in Carmania) vi, 27
 Alexandri oppidum sub Caucaso vi,
   21
 Alexandria, Charax vi, 31
 Alexandria (in Cilicia) v, 22
 Alexandria Margianæ vi, 18
 Alexandria Paropamisadum vi, 25
 Alexandria, Troas v, 33. xxxvi, 25
 Alexandrina alica xviii, 29
 Alexandrina ficus, ex Ægypto xiv, 19.
   xv, 19
 Alexandrina, sive Idæa ficus xv, 19
 Alexandrina laurus xv, 39. xxiii, 80 pira
   xv, 16 vitis xiv, 4
 Alexandrini panes xx, 58
 Alexandrinum semen urticæ xxii, 15
   sinapi xii, 14 triticum xviii, 12
 Alexandrinus amarantus xxi, 23
 Alexandrinus cibus, corchorum xxi, 106
 Alexandropolis (in Parthia) vi, 29
 Alexia opp. xxxiv, 48
 Alfaterni iii, 9. 17
 Alfellani iii, 16
 Algidenses raphani xix, 26
 Algidus mons xviii, 34
 Aliacmon fl. iv, 17. xx, 51. xxxi, 10
 Aliphiræi iv, 10
 Allantenses iv, 17
 Alliana Italiæ regio xix, 2
 Allifani iii, 9
 Allobroges iii, 5. xviii, 20
 Allobropica vitis xiv, 4
 Allobrogicus Scipio xxxiii, 50
 Allobrogum gens vii, 51
 Allobrogum Vienna iii, 5
 Almon, Salmon opp. iv, 15
 Almopii iv, 17
 Aloni vi, 30
 Alontigiceli iii, 3
 Alope iv, 12
 Alopece ins. iv, 26. v, 38
 Lopes, Ephesus v, 31
 Alopeconnesus ins. iv, 23. xix, 13
 Aloritæ iv, 17
 Aloros iv, 17
 Alostigi iii, 3
 Alpes viii, 79. 81. ix, 29. x, 29. 68.
   xiv, 27. xvi, 76. xviii, 12. xxv, 30.
   xxxi, 26
 Alpes Carnicæ iii, 28 Centronicæ, Dal-
   maticæ xi, 97 exsuperatæ ab Hanni-
   bale, et a Cimbris xxxvi, 1 maritimæ
   viii, 59. xiv, 4. xxi, 69 Tridentinæ
   iii, 20
 Alpessa iii, 3
 Alpheus amnis ii, 106. iv, 7. xxxi, 30
 Alphon lacus xxxi, 8
 Alpius agri subjecti xviii, 49
 Alpius coercitæ Galliæ xii, 2
 Alpina arbor, laburnum xvi, 31
 Alpina flumina xxvii, 45
 Alpinae boves viii, 70
 Alpinae gentes omnes a mari supero ad
   inferum iii, 24
 Alpini fl. iii, 20 mures viii, 55. x, 85
 Alpino sine iii, 6 tractu xxxiv, 2
 Alpium aprica xxi, 20 celsissimum ca-
   cumen iii, 20 cautes xxxvii, 10 fores
   geminæ iii, 21
 Alpium Graiarum incolæ iii, 24
 Alpium incolæ populi iii, 24
 Alpium incolæ Capillati xi, 47
 Alpium juga xxxvii, 9 juga mitescentia
   iii, 28 juga saluberrima Romano im-
   perio iii, 5 longitudo et latitudo iii,
   23 pectus iii, 24
 Alpium præfectus x, 68
 Alpium radices iii, 21. 23. ix, 33 ver-
   tices ii, 65
 Alsa fl. iii, 22
 Alsidenæ capæ xix, 32
 Alsium iii, 6. 8
 Altinum opp. iii, 22. xxxii, 53
 Aluntium iii, 14
 Aluntium vinum xiv, 11
 Alvona iii, 25
 Alutæ iii, 25
 Alutrenses iii, 23
 Alyzea iv, 2
 Amalchius oceanus iv, 27
 Amandæ vi, 23
 Amantes iii, 26. 28
 Amantini iv, 17
 Amantinorum civitas iii, 28
 Amanum portus iv, 34

- Amanus mons v, 18 Syriae mons xii, 56
     montis portæ v, 22
 Amardi vi, 19
 Amasia vi, 3
 Amasia (altera) vi, 4
 Amassi vi, 7
 Amastris vi, 2
 Amatæ vi, 23
 Amathci vi, 32
 Amathus iii, 35
 Amathusia, Cyprus v, 35
 Amazones Sauromatides vi, 15
 Amazonicus mons v, 27
 Amazonius mons vi, 4
 Amazonium opp. vi, 4
 Amazonium connubia vi, 7 gens vi, 14
 Ambiani iv, 31
 Ambilatri iv, 33
 Ambisuntes iii, 24
 Ambitui v, 42
 Ambracia opp. iv, 1. xxxv, 36. xxxvi,
     4 portus ii, 87 specus xviii, 73
 Ambraciotes (vinum) xiv, 9
 Ambracius sinus ii, 92. iv, 1. 2
 Ambrysus iv, 4
 Amelas v, 28
 Ameria condita annis 964 ante Persei
     bellum iii, 19
 Amerina pira xv, 16. 17 poma xv, 15.
     18 salix xvi, 69. xxiv, 37
 Amerinæ scopæ xxiv, 41
 Amerini ii, 58. iii, 19
 Ameriola iii, 9
 Amilo fl. viii, 1
 Amisius fl. iv, 28
 Amisenus sinus vi, 2
 Amisos xxxvii, 37
 Amisum vi, 2
 Amiternina cæpa xix, 32
 Amiternini iii, 17
 Amiternini napi xviii, 35. xix, 25
 Amiterninus ager xiv, 4
 Amithoscuta vi, 32
 Amitinenses iii, 8
 Amitinum iii, 9
 Ammaënsia jûga xxxvii, 9
 Ammienses iv, 35
 Ammineæ vites xiv, 4
 Ammincum vinum xiv, 16
 Ammonii vi, 32
 Amnamethu ins. vi, 32
 Amnestrum vi, 32
 Amnon fl. vi, 32
 Amorgos ins. iv, 23
 Ampeloëssa v, 16
 Ampelone vi, 32
 Ampelos xxxii, 9 (in Creta) iv, 20
     (in Macedonia) iv, 17
 Ampelusia prom. v, 1
 Amphictyones Græciæ vii, 37
 Amphilochii ix, 8
 Amphilochium Argos iv, 2
 Amphimalla iv, 20
 Amphipolis (in Macedonia) iv, 17 (in
     Syria) v, 21 (in Thracia) x, 10
 Amphissa iv, 4
 Ampræ vi, 32
 Ampreutæ vi, 4
 Ampsaga fl. v, 1
 Amsancti ii, 95
 Amyci portus v, 43. xvi, 89
 Amyclæ iv, 8. viii, 43 deletæ a ser-
     pentibus iii, 9
 Amyclanus sinus xiv, 8
 Amymone fons iv, 9
 Amyzon v, 29
 Anactoria civitas iv, 1
 Anactoria, Miletus v, 31
 Anadoma vi, 35
 Anagnia capta xxxiv, 11
 Anagnini iii, 9
 Anaitica regio v, 20
 Anaiticus lacus xvi, 64
 Anaitis dea xxxiii, 24
 Analitæ vi, 32
 Anaphe ii, 89. iv, 23
 Anariacæ vi, 18
 Anas fl. iv, 35
 Ana amne discreta Lusitania xxxii, 3
 Anatilia iii, 5
 Anatiliorum regio iii, 5
 Anatis fl. v, 1
 Anaxum fl. iii, 22
 Anazarbeni v, 22
 Anchiale (Ciliciæ) v, 22
 Anchialum iv, 18
 Anchoa iv, 12
 Anclacæ vi, 7
 Ancona col. ii, 74. iii, 18. 19
 Ancone nascentia vina xiv, 8
 Anconerius mons Mauretaniæ xiii, 29
 Ancyra Galatiæ v, 42
 Ancyra Phrygiæ v, 41
 Andanis fl. vi, 27
 Andaræ vi, 22
 Andatis vi, 35
 Andecavi iv, 32
 Andera v, 33
 Anderæ vi, 35
 Andetrium iii, 26
 Andizetes iii, 28
 Andologenses iii, 4
 Andorisæ iii, 3
 Andria v, 41
 Andriaca civitas v, 28
 Andricus fl. v, 22
 Androcalis vi, 35
 Androlitia v, 31
 Andros ins. ii, 106. iv, 22
 Andros insula Britannica iv, 30

- Anemon fl. iii, 20
 Anemurium v, 22, 23
 Anhydros ins. v, 38
 Anio fl. iii, 9, 17, xxxvi, 24
 Antæopolites nomos v, 9
 Antandros v, 32, xvi, 57, 81
 Antandros, Andrus iv, 22
 Antariani vi, 19
 Antemnæ iii, 9
 Anthaie iv, 8
 Anthedon portus iv, 9, 12
 Anthedon (in Syria) v, 14
 Anthemus iv, 17
 Anthemus (circa Euphratem) vi, 30
 Anthemus fl. vi, 5
 Anthemusa, Samos v, 37
 Anthemusia v, 21
 Anthinæ ins. v, 33
 Anthium iv, 18
 Anthropophagi iv, 26, vi, 35
 Anthropophagi Scythæ vi, 20
 Antæanus sinus iii, 12
 Antias Valerius ii, 111
 Antiatibus devictis xxxiv, 11
 Antibacchias ins. vi, 34
 Antichthones vi, 24
 Anticyra iv, 4, xxv, 21
 Anticyræ nascens Anticyricon xxii, 64
 Antidalei vi, 32
 Antigonea iv, 10
 Antigonea (Macedoniæ) iv, 17
 Antigonenses iv, 1
 Antigonia, Troas v, 33
 Antilibanus mons v, 17, xii, 48
 Antiochi ins. v, 35
 Antiochia Arabis (in Mesopotamia) vi, 30
 Antiochia Callirhoë, Edessa v, 21
 Antiochia (Cariæ) v, 29
 Antiochia, Charax vi, 31
 Antiochia ad Euphratem v, 21
 Antiochia Margianæ vi, 18
 Antiochia, Nilibis vi, 16
 Antiochia (Pisidiæ) v, 24
 Actiochia (in Sittacenc) vi, 31
 Antiochia Syria v, 18
 Antiochia (Syriæ pars) v, 13
 Antiochia Syriæ xxi, 11, xxiii, 5 libera v, 18
 Antiochia, Trallis v, 29
 Antiochia ins. v, 44
 Antiochienses (Macedoniæ) iv, 17
 Antiochis ii, 67
 Antiphellos v, 28
 Antiphellus xxxi, 47
 Antipodes iv, 26
 Antipolis iii, 5, xxxi, 43
 Antipolis, quod nunc Janiculum iii, 9
 Antirrhim prom. iv, 3
 Antissa ii, 94, v, 39
 Antium col. iii, 9, xxxii, 1, 53, xxxv, 33
 Antixeni vi, 23
 Antibroges iv, 33
 Antoniopolitæ v, 30
 Anxani Frentani iii, 17
 Anxantini iii, 17
 Anxur, Terracina iii, 9
 Aornos locus iv, 1
 Aorsi iv, 18, 25, vi, 18
 Aous fl. iii, 26
 Apamea Bithyniæ v, 40
 Apamea Phrygiæ xvi, 89
 Apamena col. in Bithynia v, 43
 Apamena regio v, 31
 Apamenum vinum xiv, 9
 Apamestini iii, 16
 Apamia (Cariæ vel Phrygiæ) v, 29
 Apamia Mesenes vi, 31
 Apamia Rhaphane vi, 17
 Apamia (Sittacenes) vi, 31, 32
 Apamia in Zeugmate vi, 30
 Apamia ex adverso Zeugmatis v, 21
 Apamia condita a Seleuco rege v, 33
 Apartheni vi, 7
 Apate vi, 32
 Apaturos vi, 6
 Apavortene vi, 18
 Apennini caseus xi, 97
 Apennini fl. iii, 20
 Apennini juga iii, 17
 Apennini sylvæ Sila iii, 10
 Apenninus, mons Italiæ amplissimus iii, 7, xvi, 30, 76, xxxi, 26, xxxvi, 54
 Aperopia ins. iv, 19
 Apesantus mons iv, 9
 Aphas fl. iv, 1
 Aphle vicus vi, 31
 Aphrodisias iv, 18
 Aphrodisias (in Carmania) vi, 28
 Aphrodisias, Gadis iv, 36
 Aphrodisias prom. v, 29
 Aphrodisias regio v, 32
 Aphrodisienses v, 29
 Aphrodisium (in Latio) iii, 9
 Aphrodisium fl. xxxi, 7
 Aphrodites v, 11
 Aphroditopolites nomos v, 9
 Apia, Peloponnesus iv, 5
 Apidanus fl. iv, 15
 Apiennates iii, 19
 Apilas fl. iv, 17
 Apina et Trica iii, 16
 Apiolæ opp. iii, 9
 Apis vicus v, 6
 Apitami vi, 32
 Apollinares Reii iii, 5
 Apollinis opp. (in Ægypto) v, 11
 Apollinis opp. (in Æthiopia) vi, 35

Apollinis Phæstii portus iv, 4
 Apollinis prom. v, 1 (in Africa) v, 3
 Apollonia col. iii, 26
 Apollonia Assos v, 32
 Apollonia (in Creta) iv, 20 (in Macedonia) iv, 17 (altera in Macedonia) iv, 17 (in Thracia) iv, 18 (in Palæstina) v, 14 (in Pentapolitana) v, 5 (in Ponto) xxxi, 28. xxxiv, 18 (in Troade) v, 33 Thinius vi, 13
 Apolloniæ ii, 110 (in Caria) v, 29 a Rhynchado v, 32
 Apolloniarum ager xvi, 23. xxiv, 25. iv, 27
 Apolloniaticum xxxv, 51
 Apolloniatum opp. iii, 16
 Apollonidienses v, 33
 Apollonshieritæ v, 30
 Apollopolites nomos v, 9
 Appia via xxix, 1
 Appiani v, 29
 Apros col. iv, 18
 Aprusa fl. iii, 20
 Aprustani iii, 15
 Apta Julia iii, 5
 Apterion iv, 20
 Apula lana viii, 73
 Apulæ oves viii, 73
 Apuli bulbi xix, 30
 Apulia xvii, 37
 Apulia Dauniorum cognomine iii, 16
 Apulorum genera tria iii, 16
 Apulum genus capparidis xiv, 44
 Apulum littus iii, 30
 Apuscidamus lacus xxxi, 18
 Apyræ v, 28
 Aqua Regia iv, 1
 Aquæ Sextiæ iii, 5
 Aquæ Statyellorum iii, 7
 Aquenses Taurini iii, 8
 Aquicaldenses iii, 4
 Aquileia col. iii, 22
 Aquiloni iii, 16
 Aquinates qui Galliani iii, 20
 Aquinum col. iii, 9. vii, 53
 Aquitani, unde nomen provinciæ iv, 33
 Aquitani (in Hispania) xxxiii, 31
 Aquitania ix, 32. xviii, 25
 Aquitanica Gallia iv, 31. 33
 Aquitanica gens xxxi, 2
 Aquitanicæ provinciæ legatus xxvi, 3
 Aquitanicus sinus iv, 33
 Araba vi, 35
 Arabes xii, 40. xxv, 17
 Arabes Ascitæ vi, 34
 Arabes Autei vi, 33
 Arabes feri vi, 33
 Arabes Orei vi, 9. 31

Arabes Retavi v, 21
 Arabes Scenitæ v, 12. 21. xiii, 7
 Arabia (describitur) vi, 32
 Arabia ii, 71. 72. vii, 16. viii, 78. x, 2. xii, 14. 29. x, 50. xii, 48. xv, 28. xxiv, 1. xxv, 5. xxvi, 30. xxxvii, 33. 40
 Arabia citerior vi, 39
 Arabia Eudæmon vi, 31 cur Felix et Beata dicatur xii, 30 Felix, ingrata sui cognominis xii, 41 est ultra Pelusiæ Nili ostium v, 12 quæ Judæam ab Ægypto determinat xii, 46 ad meridiem versa xxxvii, 28
 Arabia Nomadum v, 15
 Arabia saccharon fert xii, 17
 Arabiæ cameli viii, 26
 Arabiæ circuitus vi, 32 descriptio xiii, 28 divitiæ xii, 30 flumen xxxii, 4 lacerti viii, 60 Magi xxiv, 99 mare xii, 41 marmora xxiv, 99 montes xxxvi, 12
 Arabiæ peculiaria xii, 38
 Arabiæ populis lumbricos inesse xxvii, 120
 Arabiæ regna vi, 31
 Arabica balanus xii, 46 gemma xxxvii, 54 onyx xxxvii, 24 resina xiv, 25 spina xxiv, 65
 Arabicæ alites xxxvii, 54 Hyacinthi xxxvii, 42 lapicidinæ xxxvi, 17 malvæ xix, 22 oves viii, 72 sandaresi xxxvii, 28 sardæ xxxvii, 31 sardoniches xxxvii, 23
 Arabici uniones ix, 56
 Arabicum nasturtium xix, 44
 Arabicum genus capparidis xiii, 44
 Arabicus adamas xxxvii, 15 cucumis xx, 3 hæmatites xxxvi, 38 nomos v, 9 sinus ii, 67. 68. vi, 28
 Arabicus scincus xxviii, 3
 Arabis Antiochia vi, 30
 Arabricenses iv, 35
 Arabum legati vi, 31
 Arabus lapis xxxvi, 41
 Arachosia fl. et opp. vi, 25
 Arachosiorum opp. vi, 21
 Arachotæ vi, 32
 Aracia ins. vi, 28
 Aractus fl. iv, 1
 Aracynthus mons iv, 3
 Aradus ii, 106. v, 17
 Arados ins. v, 34
 Aradus ins. (in Ægypto) iv, 20
 Aræ Herculis et Liberi Patris, Cyri, et Semiramidis vi, 18
 Aræ Sestianæ iv, 34
 Arathyrea iv, 7

- Aramæi Scythæ vi, 19
 Aranditani iv, 35
 Aranium vi, 35
 Araris fl. segnis iii, 5
 Arasenses v, 42
 Arauris fl. iii, 5
 Arausio col. iii, 5
 Araxes fl. vi, 9. 10. 16
 Araxum prom. iv, 6. 19
 Arba ins. iii, 25
 Arbalo xi, 18
 Arbela xxxvii, 55. 59
 Arbelitis vi, 16. 31
 Arbii vi, 28
 Arbiorum gens vi, 25
 Arbis fl. vi, 28. vii, 2. ix, 2 opp. vi, 26
 Arca v, 16
 Arcades vii, 49. viii, 34 (in Latio) iii, 9
 Arcadia vii, 47. 57. viii, 22. ix, 34. x, 69. xiii, 11. xiv, 22. xvi, 19. 20. 93. xxi, 31. xxv, 30. 53. 70. xxviii, 33. xxxi, 7
 Arcadia (describitur) iv, 10
 Arcadia opp. Cretæ xxxi, 30
 Arcadiæ cucumis xx, 3 montes xxxvii, 54 raphanus sylvestris xx, 12
 Arcadiæ Lusa xxxi, 10
 Arcadiæ Nonacris xxxi, 19
 Arcadica abies xvi, 76
 Arcadici asini viii, 68
 Arcadum reges vii, 49
 Archæopolis v, 31
 Archelais in Cappadocia vi, 3
 Archelais Judææ convallis xiii, 9
 Archidemia fons iii, 14
 Archilachitæ iv, 26
 Archippe Marsorum iii, 17
 Archonnesus ins. iv, 23
 Archous fl. vi, 31
 Arcobricenses iii, 4
 Arcotnesos ins. v, 36
 Arcotnesos, Cyzicum v, 4
 Ardea (in Latio) iii, 9. xxxv, 6. 37
 Ardeas templum xxxv, 37
 Areatæ iv, 18
 Arecomici iii, 5
 Aremorica, Aquitanica iv, 31
 Arelatæ Sextanorum col. iii, 5
 Arelatensis ager x, 57
 Arene iv, 7
 Areui vi, 32
 Areopagus vii, 57
 Arethusa fons iii, 14 fons Syracusanus ii, 106. xxxi, 30 fons Bæotiæ iv, 12 fons (in Eubœa) iv, 21
 Arethusa lacus majoris Armeniæ ii, 106
 Arethusa (in Macedonia) iv, 17 (in Arabia) vi, 32
 Arethnsii (in Macedonia) iv, 17 (in Syria) v, 19
 Aretina siligo xviii, 20
 Aretini Fidentes iii, 8
 Aretini Julienses iii, 8
 Aretini veteres iii, 8
 Aretium xiv, 4. xxvi, 55
 Areva fl. iii, 4
 Arevaci iii, 4
 Areus fl. v, 43
 Argæus mons vi, 3
 Argaris mons v, 14
 Argennos ins. v, 37
 Argenteus amnis iii, 5
 Argentini iii, 16
 Argenus vi, 26
 Argenussæ ins. v, 39
 Argi vii, 3. xvi, 89
 Argis orta Falisca iii, 8
 Argiæ insulæ v, 36
 Arginusa ins. v, 38
 Arginusa viii, 83
 Argivus Phidon vii, 57
 Argolicus sinus iv, 9. 19
 Argos vii, 57. xxxvi, 4
 Argos Amphilocheum iv, 2
 Argos Dipsion, Græcia vii, 57
 Argos Dipsium, Inachium iv, 9
 Argos Hippium iii, 16. iv, 9
 Argynæ iv, 4
 Argyre ins. (in India) vi, 23
 Argyrrippa iii, 16
 Argyruntum iii, 25
 Aria, Chalceritis vi, 13
 Ariacæ vi, 19
 Ariace v, 40
 Ariedunum iii, 3
 Ariana gens Indis contermina xii, 18
 Ariana regio vi, 25
 Ariani xxiv, 102
 Arianos fl. vi, 20
 Aricia ii, 111. iii, 9. xiv, 3
 Ariciæ porra xix, 33
 Aricina brassica xix, 41
 Aricina convallis xix, 41
 Arienates iii, 19
 Ariei vi, 23. xxxi, 39
 Arimaspi vi, 19. vii, 2
 Ariminensis ager x, 25
 Ariminum col. cum fl. iii, 20. vii, 50. xxvii, 106
 Arimphæi vi, 7. 14
 Arion vi, 21
 Arisbe v, 33 (in Lesbo) v, 39
 Aristæum iv, 18
 Aristera ins. iv, 19
 Arivates iii, 28
 Arius fl. vi, 25
 Armalchar vi, 30
 Armedon iv, 20
 Armene vi, 2

- Armenia ii, 72. xxiv, 102. xxxi, 19.
     xxxiii, 27. xxxv, 52
 Armenia major vi, 49
 Armenia minor vi, 9
 Armenia mittit (Armenium) xxxv, 28
 Armeniaca pruna xv, 12
 Armeniacæ cotes xxxvi, 47 sardony-
     ches xxxvii, 23
 Armeniæ laser xix, 15
 Armeniæ confinium atque Iberiæ vi, 15
 Armeniæ portæ v, 27
 Armeniæ pars Otene xii, 28
 Armeniæ rex Tiridates xxxiii, 16
 Armeniacum bellum vii, 40
 Armeniacus triumphus xxx, 6
 Armenii xxxi, 39
 Armenochalybes vi, 4. 11
 Armistæ iii, 26
 Armosata vi, 10
 Armozei vi, 28
 Arnuua fl. v, 2
 Armuzia regio vi, 27
 Arnates iii, 19
 Arnc iv, 14
 Arnus fl. iii, 8
 Arocelitani iii, 4
 Arocha fl. iii, 15
 Arosapes fl. vi, 25
 Aroteres vi, 15 Æthiopes vi, 34 Scythæ
     iv, 18
 Arpani iii, 16
 Arpanus ager ii, 98
 Arpi col. iii, 16
 Arpinas arator xxxiii, 53
 Arpinates iii, 9
 Arraceni vi, 32
 Arræi Sarmatæ iv, 18
 Arrechi vi, 7
 Arretium xxxv, 46. 49
 Arrene regio vi, 31
 Arrotrebæ iv, 34
 Arsa iii, 3
 Arsagalitæ vi, 23
 Arsanias fl. v, 20. vi, 31
 Arsanus fl. v, 20
 Arsennaria v, 1
 Arsi vi, 32
 Arsia fl. iii, 6. 29 finis Italiæ iii, 23
 Arsinoë (in Ægypto) v, 11 in sinu
     Charanda vi, 33 (in Cilicia) v, 22
     (in Cypro) v, 35 (in Pentapolitana)
     v, 5 rubri maris opp. v, 12
 Arsinoëticæ cotes xxxvi, 47
 Arsinoitæ nomi duo v, 9
 Arsinoites nomos xxxvi, 16
 Artabaritæ vi, 35
 Artabrum prom. ii, 112. iv, 35
 Artacabane vi, 25
 Artacæon ins. v, 44
 Artace portus v, 40
 Artacoana vi, 25
 Artaxata vi, 10
 Artemis, Rhene iv, 22
 Artemisia ins. iii, 12
 Artemisium iv, 21
 Artemisius mons iv, 10
 Artemita vi, 30
 Artemita ins. iv, 2
 Artemius mons iv, 9
 Arthedon v, 38
 Arthitæ iii, 26
 Artigula ins. vi, 35
 Artynia stagnum v, 40
 Arva iii, 3
 Arverni iv, 33
 Arvernus civitate Galliæ xxxiv, 18
 Arvernorum gens vii, 51
 Arvernorum provincia xxxiv, 18
 Arvernus ager xiv, 3
 Arvisium vinum xiv, 9
 Arunci iii, 3
 Arunda iii, 3
 Arycandus fl. v, 28
 Asachæ vi, 35
 Asachæi Æthiopes viii, 13
 Asæi vi, 19
 Asampatæ vi, 7
 Asana fl. v, 1
 Asangæ vi, 23
 Asar vi, 35
 Asbystæ v, 5
 Ascalo Judææ xii, 51. xix, 32 liberum
     opp. v, 14
 Ascalonia cæpa xix, 32
 Ascandalis v, 28
 Ascania ins. iv, 23
 Ascaniæ Phrygiæ v, 40
 Ascaniæ insulæ v, 38
 Ascanium fl. v, 40
 Ascanius lacus v, 43. xxxi, 46 portus
     v, 32 sinus v, 43
 Ascitæ vi, 32
 Ascitæ Arabes vi, 34
 Ascomarci vi, 7
 Ascrivium iii, 26
 Asculacæ Macedones v, 32
 Asculanus triumphus vii, 44
 Asculum col. iii, 18
 Asel vi, 35
 Aseni vi, 23
 Asgilia ins. vi, 32
 Asia ii, 48. xiii, 35. xiv, 25. xvii, 35
 Asia tota xxxvi, 21
 Asia tota exstruente xvi, 79
 Asia quæ proprie vocatur v, 28
 Asia pæne insula vi, 2
 Asia distincta a Perside xv, 13
 Asia adhæret Libyæ v, 9

- Asia devicta xiii, 5. xxxiii, 53. xxxiv, 16 devicta a Cyro xxxiii, 15
 Asia donata xxxiii, 53 ultima provinciarum Populi Rom. vii, 27
 Asiæ finis v, 43 longitudo vi, 38 mensura vi, 38 reges xii, 33 xxxiii, 19
 Asiæ urbes xii, una nocte prostratæ ii, 86
 Asiani xxi, 98
 Asiatica cerussa xxxv, 20 cicuta xxv, 95
 Asiatica jurisdictio v, 25
 Asiatica mala xv, 11
 Asiatica pæderos xxxvii, 46
 Asiatica victoria Scipionis xxxv, 7
 Asiaticum genus picturæ xxxv, 36
 Asiaticum mare v, 28
 Asido Cæsariana iii, 3
 Asinæus sinus iv, 19 oppidum Asino iv, 7
 Asines fl. iii, 14
 Asirimates iii, 19
 Asoi vi, 23
 Asopis iv, 7
 Asopis, Eubœa iv, 21
 Asopus fl. v, 29
 Aspendum v, 26. xxxi, 39
 Asphaltites lacus Judææ ii, 106. v, 15. vii, 13
 Aspis ins. iv, 19
 Aspis insula in Lycio mari v, 35
 Aspledon iv, 12
 Asseriates iii, 23
 Assesiates iii, 25
 Assius lapis xxviii, 27. xxxvi, 28
 Assorini iii, 14
 Assos Troadis ii, 98. v, 32. xxxvi, 27. xxvii, 31
 Assyria xiii, 9. xviii, 66
 Assyria bombyx xi, 25. 27 malus xii, 7. xvi, 59
 Assyriæ literæ vii, 57
 Assyriæ rex Cyrus xix, 19
 Assyriæ (quando exoriuntur sidera) xviii, 68
 Assyrii vii, 57. xiii, 7
 Assyrii mali granum xi, 115
 Assyriorum initium Adiabene vi, 16
 Assyriorum Deus xxxvii, 55 lingua vi, 23 rex Hæorus xxx, 51
 Assyrius Tarmoendas xxx, 2
 Asta opp. iij, 7. xxxv, 46
 Asta Regia iii, 3
 Astabores, Nilus v, 10
 Astacani vi, 23
 Astacenis Parthiæ ii, 109
 Astacenus sinus v, 43
 Astaces fluvius in Ponto ii, 106
 Astacum v, 43
 Astapus, Nilus v, 10
 Astelephas fl. vi, 4
 Asteria, Delos iv, 22 Rhodos v, 36
 Asterion mons iv, 9
 Asteris ins. iv, 19
 Astice, regio iv, 18
 Astigi vetus iii, 3
 Astigi, quod Julienses iii, 3
 Astigitana col. iii, 3
 Astigitanus conventus iii, 3
 Astomi vii, 2
 Astrabe ins. iv, 23
 Astragus fl. vii, 2
 Astron fl. v, 32
 Astura xxxii, 1
 Astura ins. iii, 12 fluv. et ins. iii, 9
 Asturia iv, 34. 35. xxxiii, 21
 Asturica urbs Asturum iii, 4
 Asturum juga iii, 2 populi iii, 4 regio iv, 34
 Astusapes, Nilus v, 10
 Astypalæa ins. iv, 23. viii, 59
 Astypalæicæ cochleæ xxx, 11. 15. 43
 Astyre v, 32
 Asum iv, 20
 Asylum Persarum vi, 31
 Atabuli Æthiopes vi, 35
 Atabyria, Rhodos v, 36
 Atalante ins. iv, 23
 Atarne Æolidis xxxvii, 56
 Atarneæ v, 32
 Atarnei Scythæ vi, 7
 Atax fl. iii, 5
 Atellani iii, 9
 Atenates iii, 15
 Ater mons v, 5
 Aternus fl. iii, 17. 18 amnis ostium iii, 6
 Ateste xvii, 26 in Venetorum agro iii, 23
 Atesui iv, 32
 Athamanes iv, 3
 Athamas iv, 15 mons xx, 94
 Athanæ vi, 32
 Athenæ vii, 30. 31. 57. x, 14. xiii, 2. 46. xv, 5. xvi, 89. xviii, 68. xix, 19. xxi, 6. xxix, 7. xxxi, 28. xxxiv, 12. 17. 19. xxxv, 25. 35. 36. 40. 49. xxxvi, 4
 Athenæ liberæ iv, 10
 Athene vi, 32
 Athenienses v, 33. ii, 70. xxxiv, 9. 19
 Athenienses condidere Scylletium iii, 15
 Atheniensibus absunt tinæ xxvii, 120
 Atheniensibus, Sciron ventus ii, 46
 Atheniensis Æschines vii, 31 Alcames xxxvi, 4
 Apollodorus xxxv, 36
 Aristæus vii, 57 Aristomachus xiii,

- 47 Buzyges vii, 57 Callias xxxiii, 37 Corœbus vii, 57 Diogenes xxxvi, 4 Erichthonius vii, 57 Eumarus xxxv, 34 Eumolpus vii, 57 Nicias xxxv, 40 Pericles vii, 57 Phidias xxxiv, 19 Polygnotus vii, 57 Sophocles xxxvii, 11
- Atheniensium Demos xxxv, 36 duces xxxv, 34 Imperator ii, 9 magistratus iii, 9. xxxiii, 37 monumenta viii, 69
- Atheniensium infausto xvi, 66 napy xix, 54 pœna xxv, 95 portus xxxiv, 19 praelium adversus Persas xxxv, 34 Princeps Pericles xxii, 20 propylæum xxxvi, 4
- Atheniensium ritus xviii, 14 Thesmophoria xxiv, 38 victoria xxxv, 36
- Athenis Academia xii, 5. xxxi, 3 Armamentarium vii, 38 Ceramicos xxxv, 45 fons Æsculapii ii, 106 gymnasium vii, 37 Hymettus xix, 55 juncti portus. Pompeum xxxv, 40
- Athenis (quæ ficus) xvi, 49
- Athenis profecti Jones v, 31
- Athenopolis iii, 5
- Athesis fl. iii, 20
- Athos mons iv, 17. vii, 2
- Athos quo ejaculatur umbram iv, 23
- Athri v, 11
- Athribites nomos v, 9
- Athyas fl. iv, 18
- Atina iii, 23
- Atinas campus ii, 106
- Atinas Petreius xxii, 6
- Atinates iii, 9. xvi, 17
- Atlantes v, 8
- Atlantia, Æthiopia vi, 35
- Atlantici (Galliæ Narb.) iii, 5
- Atlantici maris insulæ xxxiv, 47
- Atlanticum mare ii, 92. iii, 10. vi, 34. 36. xxxvii, 11
- Atlanticus oceanus iv, 35. iii, 1. 2
- Atlantiis ins. vi, 26
- Atlas mons xiii, 29. xxv, 38. xxvii, 1 mons fabulosissimus v, 1
- Atraces iv, 3
- Atramitæ vi, 32 pagus Sabæorum xii, 30
- Atramitica myrrha xii, 35
- Atrani iii, 16
- Atrax fl. iv, 3
- Atrax (in Thessalia) iv, 15
- Atrebatas iv, 31
- Atria Thuscorum opp. iii, 10 a quo mare Adriaticum iii, 10
- Atrianorum paludes iii, 10
- Atropatene vi, 16
- Atropateni vi, 16
- Attacone vi, 20
- Attacori iv, 26
- Attalenses v, 33
- Attalenses (Galatiæ) v, 42
- Attali latrones vi, 30
- Attalia v, 32
- Attasini vi, 18
- Attegua iii, 3
- Attelebussa ins. v, 35
- Attene vi, 32
- Atteva vi, 35
- Attica vii, 57. x, 41. xxi, 37. xxiv, 4. xxvii, 120
- Attica cicuta xxv, 95 drachma xxi, 109 lana xxix, 9 ochra xxxvii, 66 regio x, 15 spuma argenti xxxiii, 35
- Atticæ columnæ xxxvi, 56
- Atticæ fl. Syverus xxxvii, 35
- Atticæ fontes iv, 11 oves xxix, 10 pagus xxxvi, 4
- Atticæ plebis imago xxxv, 40
- Atticæ (sidera exorientia) &c. xviii, 74 quando oriuntur xviii, 68
- Attici vii, 57
- Attici smaragdi xxxvii, 4
- Atticum hornenum xx, 43 mel xi, 13. xiv, 25. xx, 51. xxi, 31. xxv, 50. xxix, 38. xxx, 16 genus picturæ xxxv, 36 sil xxxiii, 56 thymum xxi, 31
- Atticus sal xxxi, 41
- Attidiates iii, 19
- Attinates iii, 16
- Attubi iii, 3
- Attusa v, 40
- Avantici iii, 5
- Avaticorum opp. iii, 5
- Auchetæ iv, 26
- Auchetæ Scythæ vi, 7
- Audaristenses iv, 17
- Avellani iii, 9
- Avenio Cavarum iii, 5
- Aventinus mons xv, 40. xix, 19
- Avernus lacus iii, 9. xxxi, 3. 18. xxxii, 21
- Aves fl. v, 1
- Audenates iii, 17
- Aufidus fl. iii, 16
- Ausinates Cismontani iii, 17
- Augurina Segeda iii, 3
- Augusta Bracarum iv, 34
- Augusta, in Cilicia v, 22
- Augusta Emerita iv, 35 Firma iii, 3 Gemella iii, 3 Julia Gaditana iv, 36 Prætoria iii, 6. 21 Taurinorum iii, 21 Tricastinorum iii, 5 Vagiennorum iii, 7
- Augustani Astures iii, 4 Cerretani iii,

4 Setabitani iii, 4
 Augusti forum vii, 54
 Augustobrigenses iv, 35
 Augutturi vi, 25
 Augylæ v, 4. 8
 Avinense opp. v, 4
 Aulerci Cenomani iv, 32
 Aulerci Euburovices iv, 32
 Aulis xxxv, 47 (in Eubœa) iv, 12
 Ædes ibi Dianæ xvi, 79
 Aulocrene mons v, 31
 Aulocrene regio xvi, 89
 Aulocrenis v, 29
 Aulon iv, 7
 Aulon Cilicius v, 35
 Annios ins. iv, 34
 Aurelia Carissa iii, 3
 Aureum cornu ix, 10
 Aurinini, qui Saturnini iii, 8
 Aurunci (in Latio) iii, 9
 Auruspi vi, 35
 Ausantis myrrha xii, 35
 Ausaritæ vi, 32
 Ausci iv, 33
 Auseculani iii, 16
 Ausetani iii, 4
 Ausones primi tenuere iii, 15
 Ausones (in Latio) iii, 9
 Ausonium mare iii, 10. 15. 20. xiv, 8
 Austrania ins. iv, 27
 Austravia ins. xxxvii, 11
 Autace vi, 33
 Autei vi, 32
 Autei Arabes vi, 33
 Authiandæ vi, 7
 Autololes v, 1 Gætuli v, 1
 Autololum gens v, 1
 Automate, inter Cycladas ii, 89
 Automate ins. iv, 23
 Automela vi, 23
 Autrigones iii, 4
 Auximates iii, 9. 18
 Axantos ins. iv, 30
 Axenus Pontus vi, 1
 Axiacæ cognomines flumini iv, 26
 Axius fl. Macedoniæ iv, 17. xxxi, 10
 Axon fl. v, 29
 Aza vi, 10
 Azali iii, 28
 Azanium mare vi, 32. 34
 Azanius sinus vi, 78
 Azarei vi, 33
 Azibintha iv, 23
 Azochis vi, 30
 Azones vi, 30
 Azotus v, 14
 Azuritanum opp. v, 4

B.

Babba col. v, 1
 Babia xiv, 8
 Babylon vii, 57. viii, 74. ix, 8. xii, 19.
 xiii, 9. 46. xviii, 45. xxiv, 92. xxxi,
 39. xxxv, 51. xxxvii, 55
 Babylon, Chaldæa quondam caput v,
 21 (describitur) vi, 30
 Babylone lacus xxxi, 30
 Babylonis regio xxiv, 119 rigua ix, 83
 Babylonia vi, 30
 Babylonia, pars Syriæ v, 13
 Babylonia Seleucia xviii, 47
 Babyloniæ campus flagrans ii, 110
 Babylonica tricliniaria viii, 74
 Babylonium nasturtium xx, 50
 Babylonii ii, 79. 81. vii, 57. xvii, 9.
 xxx, 2
 Babylonius juncus xxi, 72
 Babylonius rex xxxvii, 19
 Babylonius Zachalias xxxvii, 60
 Babytace vi, 31
 Bacascami vi, 32
 Bacchias ins. vi, 34
 Bachelitæ vi, 32
 Bachina ins. v, 38
 Bactra xxiv, 102
 Bactra Zariaspa vi, 17. 18
 Bactri xii, 13. vi, 18. xviii, 12. 50.
 xxxi, 39. xxxvii, 58
 Bactria viii, 26
 Bactriana xii, 19
 Bactriani smaragdi xxxvii, 17
 Bactrianorum regio vi, 25
 Bacuntius fl. iii, 28
 Badanatha vi, 32
 Bæbro iii,
 Bæculonenses iii, 4
 Bæsippo iii, 3
 Bæsippo portus iii, 3
 Bætarreni v, 19
 Bæterræ xiv, 8
 Bætica iii, 2. 4. x, 60. xi, 76. xii, 12.
 xvii, 3. 19. xviii, 15. xxix, 29. xxxiii,
 40. xxxiv, 49
 Bætica minio scatet iii, 4
 Bætica Carteia xxxi, 43
 Bætica proconsul ix, 48
 Bætica terra xv, 3
 Bæticus sal xxxi, 41
 Bætis fl. iii, 3 Cordubæ primum navi-
 gabilis iii, 3
 Bætulo iii, 4
 Bæturia iii, 3
 Bæturia altera iii, 3
 Bagada vi, 35
 Bagoii hortus xiii, 9

- Bagrada fl. v, 3. viii, 14
 Baiæ xiv, 8
 Baiana pars ix, 81
 Baianum ix, 8. 79
 Baianus lacus xiv, 8 sinus ii, 106.
     xxxi, 2
 Baiarum portus iii, 9
 Balanea v, 18
 Balari (in Sardinia) iii, 13
 Balbura v, 28
 Balcea v, 33
 Baleares insulæ viii, 59. 81. 83. x, 68.
     69. xix, 30. xxxv, 13 duæ iii, 11
 Balearica grus xi, 44
 Balearica vina xiv, 8
 Balearicæ cochleæ xxx, 15
 Balearici viii, 81
 Balearicum mare iii, 10 triticum xviii,
     12
 Balearicus vii, 45
 Balearis terra xxxv, 59
 Balesium iii, 16
 Balnienses iii, 9
 Balsa iv, 35
 Balsenses iv, 35
 Baltia ins. iv, 27
 Bamborum fl. v, 1
 Bambyce v, 19
 Banasa col. v, 1
 Banasasæi vi, 32
 Baniuræ v, 1
 Bantini iii, 15
 Barace portus vi, 26
 Baragaza vi, 34
 Baramalacum vi, 32
 Baraomata vi, 23
 Barbatia vi, 32
 Barbesula iii, 3
 Barbesula opp. cum fl. iii, 3
 Barce mons v, 1
 Barce, Ptolemais v, 5
 Barcino col. iii, 4
 Barderate opp. iii, 7
 Barea iii, 4
 Bargeni vi, 34
 Bargas fl. iv, 18
 Bargyla v, 29
 Bargyletici campi v, 31
 Barylus mons v, 17
 Baris v, 42
 Barium iii, 16
 Barpuna ins. iii, 12
 Barra iii, 21
 Basabocates iv, 33
 Basag ins. vi, 32
 Basilica ins. iv, 27. xxxvii, 11. 15
 Basilicus sinus v, 31
 Basilidæ (populi) iv, 26
 Basta opp. iii, 16
 Basterbini iii, 16
 Basternæ iv, 25. 28
 Bastetania iii, 3. 4
 Bastuli in Hispania citeriore iii, 4
     Mentesani iii, 4
 Bastulorum ora iii, 3
 Batavi iv, 31
 Batavorum insula nobilissima iv, 29
 Bateni vi, 18
 Batha vi, 35
 Bathymi vi, 32
 Bathynias fl. iv, 18
 Bathys fl. vi, 4
 Batinum fl. iii, 18
 Batrasabbes vi, 32
 Batum fl. iii, 10
 Baucidas ins. iv, 19
 Bauli, opp. iii, 9. ix, 81
 Bauma vi, 35
 Bavo ins. iii, 30
 Bebiani Ligures iii, 16
 Bebricencia bella x, 69
 Bebryces in Asia v, 33
 Bebulo xxxiii, 31
 Bechires vi, 4
 Bedeses fl. iii, 20
 Begerri iv, 33
 Belbina ins. iv, 19
 Belendi iv, 33
 Belgæ xv, 15. xvi, 64
 Belgica Gallia iv, 31. vii, 17 provin
     cia xxxvi, 44
 Belgica cerasa xv, 30
 Belgici calami xvi, 65
 Belgites iii, 28
 Belinna iv, 15
 Belippo iii, 3
 Belitani iii, 4
 Bellovaci iv, 31
 Belo (in Bætica) v, 1
 Belon iii, 3
 Belunum iii, 23
 Belus amnis xxxvi, 65 rivus v, 17
 Bembinadia iv, 10
 Benacus lacus ii, 106. iii, 23. ix, 38
 Beneven tum in Italia xxxii, 9 colonia
     Hirpinorum iii, 16
 Beni iv, 18
 Bercorates iv, 33
 Berecynthius tractus v, 29. xvi, 28
 Berdriges vi, 18
 Beregrani iii, 18
 Berelides insulæ iii, 13
 Berenice (in Ægypto) vi, 26. 33.
     xxxvii, 52
 Berenice prima vi, 34
 Berenice altera, Panchrysos vi, 34
 Berenice tertia, Epidires vi, 34
 Berenice urbs Troglodytarum ii, 75

- Berenice (in Pentapolitana) v, 5
 Bergomates iii, 21
 Bergomatium ager xxxiv, 2
 Bergomum iii, 21
 Bergos ins. iv, 30
 Bermius mons iv, 15
 Berœa (Macedoniæ) iv, 17
 Berœenses (in Syria) v, 19
 Berresa vi, 35
 Berunenses iii, 23
 Berytia uva xv, 18
 Berytium vinum xiv, 9
 Berytus col. v, 17
 Besaro iii, 3
 Besbicos ins. v, 44
 Bessorum multa nomina iv, 18
 Betasi iv, 31
 Beterræ col. iii, 5
 Bethleptephene v, 15
 Bibaga ins. vi, 23
 Bibali iii, 4
 Bidini iii, 14
 Bilbilis in Hispania xxxiv, 41
 Billis fl. vi, 1
 Bimbelli iii, 7
 Bipedimui iv, 33
 Bisaltæ gens iv, 17, 18
 Bisambrītæ vi, 23
 Bisanthe xiv, 18
 Bisgargitani iii, 4
 Bisone iv, 18
 Bistonum gens iv, 18
 Bithyni v, 43
 Bithyni a Thynis v, 41
 Bithynia v, 40. xvi, 76. xxxi, 18
 Bithynia ins. v, 44
 Bithyniæ rex viii, 61
 Bithyuici fungi xxii, 47
 Bithynion v, 43
 Bithyniorum rex Prusias vii, 15
 Bithynus caseus xi, 97
 Bithynus Pythius xxxiii, 47
 Biturica vius xiv, 4
 Bituriges xix, 2. xxxiv, 48
 Bituriges Cubi iv, 33
 Bituriges Ubisci iv, 33
 Bizga in Thracia x, 34 arx regum Thraciæ iv, 18
 Blanda opp. iii, 10
 Blandæ iii, 4
 Blascon ins. iii, 11
 Blemmyes v, 8
 Blendium portus iv, 34
 Blerani iii, 8
 Boagrius fl. iv, 12
 Boarium forum Romæ x, 41. xxviii, 3
 Bocchorum opp. iii, 11
 Bochiana vi, 35
 Bodincomagus opp. iii, 20
 Bodincus annis iii, 20
 Bodiocasses iv, 32
 Bodiontici iii, 5
 Boca iv, 9
 Bœbeis lacus iv, 15. xxxvi, 25
 Bœoti xxv, 37
 Bœotia x, 38. 41. xvii, 38. xviii, 12. xxv, 43. xxxi, 11 regio iv, 11. 12 Helladis xviii, 56
 Bœotii Thebani xxvii, 120
 Bœotici cucumeres xix, 23 napi xix, 25
 Bœoticum triticum xviii, 12
 Bœotia x, 24
 Bœotius magnes xxxvi, 25
 Bœotius Tychius vii, 57
 Bogudiana Mauritania v, 1
 Boii (in Gallia Lugdunensi) iv, 32
 Boii trans Alpes provecti iii, 21 in octava Alpæ regione iii, 20
 Boion iv, 13
 Boiorum deserta iii, 27
 Bolani iii, 9
 Bolbitinura (Nili ostium) v, 11
 Bolbulæ insulæ v, 38
 Bolingæ vi, 23
 Bomarei vi, 18
 Bombos fl. v, 22
 Bomitæ v, 18
 Bononia col. iii, 20
 Bononiensis Fullonius vii, 49
 Bononiensis Italiæ pars xxxvi, 45
 Booscæte v, 40
 Borcani iii, 16
 Bercobe iv, 18
 Boryodi vi, 32
 Borion prom. v, 4
 Bormanni iii, 5
 Boron vi, 35
 Borru fl. vi, 25
 Borysthenes fl. et gens et opp. iv, 26
 Borysthenes fl. ix, 17. xxiv, 102. xxxi 29 apud quos oritur iv, 26
 Bosenses (in Sardinia) iii, 13
 Bospori duo ii, 92. xlii, 4. vi, 1
 Bospori fauces vi, 1
 Bosporus ii, 31. v, 43. ix, 25. xxv, 57. xxxi, 29 Cimnerius vi, 1. 5. xvi, 59
 Thracius iv, 24. v, 43. ix, 20. 56
 Botrys v, 17
 Bottiæ iv, 18
 Bovianum vetus, et alterum Undecumanorum iii, 17
 Bovillæ iii, 9
 Bracari iii, 4
 Bracarum Augusta iv, 34
 Bracarum civitatis iii, 4 conventus iv, 34
 Braccata Gallia iii, 5
 Brachmanæ vi, 21

Bragæ insulæ vi, 32 Brana iii, 3
 Branchidarum oraculum v, 31
 Brancosi vi, 23
 Brattia ins. iii, 30
 Brauron iv, 11
 Bregmeni v, 33
 Breuci iii, 28
 Breuni iii, 24
 Brigantinus lacus ix, 29
 Brigiani iii, 24
 Brilessus mons iv, 11
 Briletum xi, 73. 81
 Britanni (in Belgica) iv, 31
 Britannia ins. iii, 10. iv, 30. ix, 57. xv,
 30. xvii, 4. xxx, 4. xxxiv, 49. xxxvii,
 11 libera xxv, 6 (De ea Claudii tri-
 umphus) xxxiii, 66
 Britannia xxxiii, 6 confines Oceano
 xxv, 6
 Britannia chenalopeces x, 29
 Britannica herba xxv, 6
 Britannica ostrea xxxii, 21
 Britannica nondum serviebant littora
 ix, 79
 Britannicæ margaritæ ix, 57
 Britannicus Oceanus vii, 57
 Britannorum conjuges xxii, 2 vitilia
 navigia iv, 30
 Briullitæ v, 31
 Brixellum vii, 50
 Brixentes iii, 24
 Brixia col. iii, 23
 Brixias fl. vi, 31
 Brixillum col. iii, 20
 Brodiontii iii, 24
 Brundisiana ostrea xxxii, 21
 Brundisiana specula xxxiii, 45. xxxiv,
 48
 Brundisium ix, 79. x, 72. xvii, 35 por-
 tu nobile iii, 16 in portu fons ii, 106
 Brundulus portus iii, 10
 Brutia pix xiv, 25. xvi, 22. xxiv, 23
 Brutiani caules xix, 41
 Brutiorum Mediterranei iii, 15
 Brutium littus iii, 10
 Brutius ager iii, 10
 Bryazon fl. v, 43
 Bryazum alluit Olachas fl. xxxi, 18
 Bryges v, 41
 Bryllion v, 40
 Brysæ iv, 18
 Bubassus regio v, 29
 Bubastites nomos v, 9
 Bubeium v, 5
 Bubetani iii, 9
 Bubon v, 28 Lyciæ xxxv, 57
 Bubua iii, 30
 Buca iii, 17
 Bucephala opp. vi, 23

Bucephalus iv, 9
 Bucinna ins. iii, 14
 Bucolium iv, 10
 Budini iv, 26
 Budroæ insulæ iv, 20
 Buges lacus et fl. iv, 26
 Bulenses iv, 4
 Bulliones iii, 26
 Bulla Regia v, 2
 Bullidensis col. iv, 17
 Buni iii, 25
 Buprasium iv, 6
 Eura ii, 94. iv, 6. vi, 30
 Burchana ins. iv, 27
 Burgundiones iv, 28
 Burnistæ iii, 25
 Burnum iii, 26
 Bursanenses iii, 4
 Busiris v, 11 vicus xxxvi, 16
 Busirites nomos v, 9
 Buthrotum col. iv, 1
 Buticum linum xix, 2
 Butoa ins. iv, 70
 Butos v, 11
 Butrium Umbrorum iii, 20
 Butua iii, 26
 Butuntinenses iii, 16
 Buxentum opp. iii, 10
 Buzæ vi, 23
 Buzeri vi, 4
 Buzygæus mons iv, 15
 Byblis, Melos iv, 23
 Byblos v, 17
 Byzacium xvii, 3. xviii, 21 Africa cam-
 pus xviii, 21
 Byzacium incolentes v, 3
 Byzantium vii, 10. ix, 20 liberum iv,
 18
 Byzantius portus ix, 20
 Byzantius Timomachus xxxv, 40

C.

Cabalaca vi, 11
 Cabalia regio v, 28 Pamphyliæ v, 42
 Cabasites nomos v, 9
 Cabellio iii, 5
 Cabirus fl. vi, 25
 Cabyletæ iv, 18
 Cacidari vi, 19
 Cacyrini iii, 14
 Cadara, penins. ix, 2
 Cadeuma vi, 35
 Cadistus mons iv, 20
 Cadmus mons v, 31
 Cadrusi vi, 25

- Cadueni v, 30
 Cadurci iv, 33. xix, 2
 Cadurcorum culcitæ xix, 2
 Cadusii vi, 18
 Cæciæ insulæ iv, 19
 Cæcuba vina xiv, 8. xvi, 67. xxiii, 20
 Cæcubæ vites xvii, 3
 Cæcubi agri ii, 96. iii, 9. xiv, 5
 Cædici iii, 17
 Cælestini iii, 19
 Cælius mons Romæ xxxvi, 7
 Cæne ins. iii, 14
 Cænica regio iv, 18
 Cænici iv, 18
 Cænina iii, 9
 Cænys prom. iii, 10
 Cære opp. iii, 8. xxxv, 6
 Cæretanus annis iii, 8
 Cæruleus fons xxvi, 24
 Cæsani vi, 32
 Cæsaraugusta col. iii, 4
 Cæsarea, in minore Armenia vi, 10
 Cæsarea Cappadociæ vi, 3
 Cæsarea (Ciliciæ) v, 22
 Cæsarea col. (Mauretaniæ) v, 1 ibi
     Iscum v, 10
 Cæsarea (Pæstina) v, 14
 Cæsarea Paneadis v, 15. 16
 Cæsarea col. Pisidiæ v, 24
 Cæsari Venales iii, 4
 Cæsariana Narbonensis iv, 35
 Cæsarienses (in Ionia) v, 31
 Cæsarobricenses iv, 35
 Cæsena iii, 20
 Cæsenatia vina xiv, 8
 Cagulatæ vi, 32
 Calcandrus ins. vi, 28
 Caicus fl. v, 32 ubi oritur v, 33
 Caieta portus iii, 9
 Caimas fl. vi, 21
 Calabria, Græcis Messapia iii, 16
 Calabrum littus iii, 30
 Calæu ins. vi, 32
 Calagurritani qui Fibularenenses iii, 4 qui
     Nassici iii, 4
 Calaminæ aquæ ii, 96
 Calamissus iv, 4
 Calamos v, 17
 Calatiæ iii, 9
 Calatis iv, 18
 Calauria ins. iv, 19
 Calchedon ix, 20. xxxvii, 18. 37 libera
     v, 43
 Calchedonii smaragdi xxxvii, 18
 Cale v, 33
 Caledonia sylvæ iv, 30
 Calena vina xiv, 8
 Caleni agri iii, 9
 Calentum xxxv, 49
 Calenum iii, 9
 Calenus ager ii, 106
 Calenus Olenus xxviii, 4
 Caleti xix, 2
 Caletranus ager iii, 8
 Calingæ vi, 21. 22. 72
 Calingii vi, 32
 Calington prom. vi, 23
 Calinipaxa vi, 21
 Caliordi iv, 26
 Calissæ vi, 22
 Callenses iii, 3
 Callet iii, 3
 Callichorum fl. vi, 1
 Callidromus mons iv, 14
 Calliope Parthorum vi, 17. 29
 Callipia fons v, 31
 Callipolis, Anxa iii, 16
 Callipolis, Naxus iv, 22
 Callirrhoe fons v, 16 fons Atticæ iv, 11
 Callirrhoë, Edessa v, 21
 Calliste, Thera iv, 23
 Calpas portus vi, 1
 Calpe mons iii, 3
 Calpe Africæ vi, 1
 Calpe Europæ iii, 1 Hispaniæ iii, 1
 Calucones iii, 24
 Calucula iii, 3
 Calycadnus fl. v, 22
 Calydna ins. iv, 23. v, 36. xi, 13
 Calydon iv, 3
 Calymna ins. iv, 23
 Calynda v, 29
 Calypsus ins. iii, 15
 Camacæ vi, 19
 Camæ vi, 19
 Camalodunum Britannicæ opp. ii, 77
 Camari ins. vi, 32
 Camarina opp. iii, 14
 Camatullici iii, 5
 Cambalidus mons vi, 31
 Cambari fl. vi, 20
 Cambolectri iii, 5
 Cambolectri Agesinates iv, 33
 Cambusis vi, 35
 Cambyses fl. vi, 15
 Cambysu opp. vi, 33
 Camelides insulæ v, 37
 Camellani iii, 19
 Camenarum ædes, Romæ xxxiv, 10
 Camerium iii, 9
 Camertes iii, 19
 Camina ins. iv, 23
 Camirus v, 36
 Cammanene vi, 3
 Campana ferula xxi, 29 rosa xxi, 10
     siligo xviii, 20
 Campani xiv, 4
 Campani (in Campania) iii, 9

- Campania ii, 72. x, 53. xii, 48. xiii, 6.
xiv, 8. 27. xv, 30. xvii, 3. 11. 15.
xviii, 16. 19. 24. 29. 52. xix, 2. 23.
xxi, 10. xxii, 32. xxv, 8. xxx, 52.
xxxi, 2. 4. xxxii, 8. xxxiv, 2
- Campania felix iii, 9
- Campaniæ campus Laborinus xvii, 3
- Campaniæ Nesis xix, 42
- Campaniæ ora ix, 29 piscatores xxv,
54 rus Liternium xiv, 5
- Campaniæ tractus ii, 51 villa Pausily-
pum ix, 78
- Campaniæ vinum xxiii, 24
- Campanum æs xxxiv, 20
- Campanus ager iii, 9. xiv, 3. xxxv, 50
campus xviii, 29 pons xiv, 8 sinus
ii, 89
- Campestris Julia Babba v, 1
- Campi lapidei iii, 5. xxi, 31
- Camponi iv, 33
- Campus (Martius) vii, 45. xxxiv, 18.
xxxvi, 4. 14
- Camuni iii, 24
- Canæ v, 32
- Canaius fl. v, 32
- Canama iii, 3
- Canaria ins. vi, 37
- Canarii v, 1
- Canas v, 28
- Canastræum prom. iv, 17
- Canautha v, 16
- Canauna regio vi, 32
- Canchlei Arabes v, 12
- Candari vi, 18
- Candaviæ montes iii, 26
- Candei vi, 34
- Candidum prom. v, 3
- Candrogari vi, 35
- Canis fl. vi, 32
- Candyba v, 78
- Cane, thuriferæ regionis vi, 26
- Cannæ vii, 29. xxxvi, 24 busto insignes
Romani nominis xv, 20
- Cannenses nobiles clade Romana iii,
16
- Cannensis pugna vii, 54
- Cannenufatum ins. iv, 29
- Canopica cypros xii, 51
- Canopicum (Nili ostium) v, 4. 11. 34
- Canopitanum v, 4
- Cantabras fl. vi, 23
- Cantabri iii, 4. 7. xxv, 47
- Cantabria xxxi, 18. xxxiv, 42. 47
- Cantabrics vii. populi iii, 4
- Cantabrorum regio iv, 34
- Cantaces vi, 25
- Canteci vi, 7
- Cantharolethrus locus xi, 34
- Cantocaptæ vi, 7
- Canum opp. v, 11
- Canusium iii, 16. viii, 73. xxxv, 26
- Capenates iii, 8
- Caper fl. v, 29
- Caperenses iv, 35
- Capeus sinus vi, 32
- Caphareum prom. iv, 21
- Caphyæ Arcadiæ lucus xvi, 88
- Capillati populi Inalpini iii, 7 Alpium
incolæ xi, 47
- Capillatorum plura genera iii, 24
- Capina ins. vi, 32
- Capissa vi, 25
- Capissene vi, 25
- Capitalia mons vi, 23
- Capitolii cella x, 16 substructiones
xxxvi, 24 templum xii, 42
- Capitolina ædes xxxiv, 5. xxxv, 4.
xxxvi, 5 incendium ædis xxxiii, 5
- Capitolini templi incendia xxxiii, 55
- Capitolinus clivus xix, 6
- Capitolinus Jupiter xxxiii, 5
- Capitolium ii, 5. vii, 29. 44. 45. 54.
viii, 65. xi, 103. xvii, 38. xviii, 4.
xxvii, 28. xxviii, 14. xxix, 14. xxxiii,
4. 18. xxxiv, 11. 18. 19. xxxv, 7.
36. xxxvii, 5. 10
- Capitolium ab anseribus defensum x,
26 crematum Syllanis temporibus
xiii, 27 dedicatum xix, 6 incensum a
Vitellianis xxxiv, 17 inchoatum ex
præda iii, 9
- Capitulum Hernicum iii, 9
- Capori iv, 34
- Capotes mons v, 20
- Cappadocæ lactucæ xix, 38
- Cappadoces xxv, 28. xxvii, 11. 31
- Cappadocia v, 42. viii, 69. xv, 7.
xviii, 73. xxv, 36. xxviii, 23. xxxi,
39. xxxiv, 41. xxxv, 13. xxxvi, 12.
45. 46. xxxvii, 37. 56
- Cappadocia (gemma) xxxvii, 11
- Cappadocia zizipha xxi, 27
- Cappadociæ xxiv, 102
- Cappadociæ longitudo et latitudo vi, 8
(oppida) vi, 3 rex Archelaus xxxvii,
11
- Cappadocum gens vi, 2
- Cappadox fl. vi, 3
- Cappagum iii, 3
- Capraria ins. iii, 11. 12. vi, 37
- Caprariense plumbum xxxiv, 49
- Caprasia ostium iii, 29
- Capræ nobiles arce Tiberii iii, 12
- Caprearum cochleæ xxx, 15
- Capsitani v, 4
- Capua vii, 53. xiii, 2. xiv, 8 a campo
dicta iii, 9 colonia deducta ab Au-
gusto xviii, 29

- Capuæ contributa colonia xiv, 8
 Caralitani iii, 13
 Caralitanum prom. iii, 13
 Carambis Asiæ prom. iv, 26. vi, 2. x, 30
 Carambucis fl. vi, 14
 Caranitis præfectura v, 20
 Carastasei vi, 7
 Carbilesi iv, 18
 Carbonaria ostium iii, 20
 Carbula iii, 3
 Carcasum iii, 5
 Carcathiocerta vi, 10
 Carchedonii carbunculi xxxvii, 29
 Carcine iv, 26
 Carcines fl. iii, 15
 Carcinetes sinus iv, 26
 Cardalena regio vi, 32
 Cardamile iv, 8
 Cardamine ins. vi, 34
 Cardia iv, 18
 Carduchi vi, 17
 Cardytenses v, 19
 Carene v, 32
 Carenses iii, 4
 Carentini supernates et infernates iii, 17
 Cares vii, 57
 Caresa ins. iv, 70
 Caresus fl. v, 33
 Caretha ins. v, 35
 Caria v, 29. xii, 61. xix, 49. xxxi, 30. xxxvi, 4. 6. xxxvii, 29
 Caria, a Care vii, 57
 Cariæ rex ix, 10
 Cariæ rex Menander xxxv, 36
 Carica v, 31
 Carica creta xviii, 73
 Carici boves viii, 70
 Carietes iii, 4
 Carina v, 41
 Carina mons xxi, 46
 Carini iv, 28
 Cariosvelites iv, 32
 Caripeta vi, 32
 Carissa Regia iii, 3
 Carissanum castellum ii, 57
 Carmacæ vi, 7
 Carmani xii, 40
 Carmania xii, 31. 37. xxxiii, 40. xxxvi, 12. xxxvii, 33. 47. 48. 51
 Carmanæ angulus vi, 18 ora vi, 27 portus vi, 32
 Carneli montis radices xxxvi, 65
 Carmelum prom. et opp. v, 17
 Carnæ vi, 7
 Carne v, 18
 Carnicæ Alpes iii, 28
 Carnion iv, 10
 Carnon vi, 32
 Carnorum regis iii, 22
 Carnuntum iv, 25 Pannoniæ xxxvii, 11
 Carnuti iv, 32
 Carpasium v, 35
 Carpathium mare ii, 112. v, 28. 36. ix, 29
 Carpathus ins. v, 36 Carpathos xxviii, 32 Carpathum iv, 23
 Carpentoracte iii, 5
 Carpetani iii, 4
 Carpetano juga iii, 2
 Carpetania xix, 47
 Carpetaniæ caput iii, 4
 Carpi v, 3
 Carrei vi, 32
 Carrhæ clade Crassi nobiles v, 21
 Carriata vi, 32
 Carinensis ager Hispaniæ ii, 106
 Carseolani iii, 17
 Carsulani iii, 19
 Carsulanum xvii, 35
 Cartana vi, 25
 Carteia iii, 3. ix, 48. xxxi, 43
 Carteiana ora iii, 3
 Cartenna col. v, 1
 Carteria ins. v, 38
 Carthæa iv, 70
 Carthagine Junonis templum vi, 36
 Carthaginem irrupit Mancinus xxxv, 7
 Carthagini tributum imperitatum xxxiii, 15
 Carthaginienses vii, 57
 Carthaginienses devicit Messala xxxv, 7
 Carthaginiensis ager in Hispania iii, 3
 Carthaginiensis Hispaniæ citerioris portio xix, 7
 Carthaginis magnæ opulentia xxxvii, 25
 Carthaginis portas patefacere &c. xxvi, 9
 Carthaginis portus vii, 21 sinus v, 7
 Carthaginis potentia florente ii, 67
 Carthago vii, 7. xxxiii, 6. 50. xiii, 34
 Carthago magna xix, 43. v, 1 a Tyriis condita v, 17 Romani Imperii æmula v, 17 capta xiv, 5. xviii, 5 deleta x, 60. xv, 20 eversa xxxiii, 18 sublata xxxiii, 53
 Carthago col. in Carthaginis magnæ vestigiis v, 3
 Carthago Hispaniæ iii, 4. xviii, 18. xix, 11. xxi, 10
 Carthago nova iii, 4. 11. xix, 8 Pænorum opus iii, 4
 Carthago Spartana xxxi, 43
 Cartris penins. iv, 27
 Carusa vi, 2
 Caryanda v, 29
 Caryanda ins. v, 36
 Carynia xiv, 22
 Carystium marmor iv, 21. xxxvi, 7

- Carystius Diocles xxvi, 6
 Carystos opp. iv, 21 in Eubœa xviii, 12
 Casamari vi, 35
 Casandra ins. vi, 28
 Cascantenses iii, 4
 Casii Jovis delubrum v, 14
 Casii Jovis templum iv, 19
 Casilini reliquiæ iii, 9
 Casilinum viii, 82
 Casinas (ager) ii, 106
 Casinum iii, 9. vii, 3
 Casiri Indorum vi, 20
 Casius fl. vi, 15
 Casius mons Seleuciæ xii, 55. x, 39 (in Syria) v, 18
 Casius mons (in Arabia) v, 12. 14
 Casmonates iii, 7
 Casos ins. v, 36
 Caspius fl. vi, 19
 Caspia gens vi, 17
 Caspia iaspis xxxvii, 37
 Caspiæ portæ v, 27. vi, 12. xxxi, 39
 Caspiæ portæ, quæ Caucasæ vi, 15 (aliæ) vi, 15
 Caspii vi, 17
 Caspii maris prospectus vi, 10
 Caspium mare ii, 67. vi, 15
 Caspium mare ab Oceano vi, 10
 Caspius sinus ii, 68
 Cassandria ii, 59 col. iv, 17. xxxv, 47
 Cassera iv, 17
 Cassii Jovis templum iv, 19
 Cassiopæi iv, 1
 Cassiope iv, 19
 Cassiopica filix xxvii, 55
 Cassipolis v, 22
 Cassiterides insulæ iv, 36. vii, 57
 Castabala v, 22. vi, 3
 Castabalenses viii, 61
 Castalius fons iv, 4
 Casthanæa iv, 16
 Casthenes sinus iv, 18
 Castologi iv, 31
 Castorum ædes Romæ x, 60. xxxiv, 11
 Castra Cæcilia (in Lusitania) iv, 35
 Castra Cornelia v, 3. 4
 Castra gemina iii, 3
 Castra Hannibalis iii, 15
 Castra Julia (in Lusitania) iv, 35
 Castra Prætoria iii, 9
 Castra vinaria iii, 3
 Castrimonienses iii, 9
 Castrum Julium iii, 3
 Castrum novum iii, 6. 8
 Castulonenses iii, 4
 Castulonis finis iii, 4
 Casuentillani iii, 19
 Casventum fl. iii, 15
 Casus ius. iv, 23
 Casyrus mons vi, 31
 Catabanes Arabes v, 12
 Catabani vi, 32
 Catabathmos v, 5
 Catacecaumenites (vinum) xiv, 9
 Catadupi Æthiopes v, 10
 Catadupi gens vi, 35
 Catali iii, 24
 Cataonia vi, 3
 Cataræi vi, 32
 Catari iii, 28
 Catarractes fl. v, 26
 Catazeti vi, 7
 Catenates iii, 24
 Catharcludi vii, 2
 Cathei montes vi, 7
 Catina col. iii, 14 capta vii, 60
 Catoni vi, 7
 Cattuzi iv, 18
 Caturiges Insubrum exules iii, 21
 Caturigibus orti iii, 7
 Cavares iii, 5
 Cavarum Avenio iii, 5
 Caucadæ vi, 7
 Caucasæa rupes xii, 17
 Caucasii frons xii, 14 juga vi, 15. 16
 ramus vi, 31
 Caucasæ portæ vi, 12
 Caucasii montes vi, 15
 Caucasus vi, 21 mons xxxvii, 33
 Caucasus, Groucasus vi, 19
 Caucenses iii, 4
 Cauchæ vi, 31
 Caudini iii, 16
 Caulina vina xiv, 8
 Caulon opp. iii, 15
 Caunites sal xxxi, 45
 Caunos v, 29. xi, 47
 Caunus Rhodiis subjecta xxxv, 36
 Caura iii, 3
 Cauranani vi, 32
 Caurenses iv, 35
 Cauros, Andrus iv, 22
 Caystrus fl. v, 31
 Cea ins. quæ et Ceos ii, 94. iv, 20. xvi, 50. xxxi, 12
 Cea, Cos v, 36
 Cebanus caseus xi, 97
 Cebrenia v, 33
 Cecinna fl. iii, 8
 Cecropiæ arx Athenis vii, 57
 Cecryphalos ins iv, 19
 Cediæ xiv, 8
 Ceditius campus xi, 97
 Cedrei Arabes v, 12
 Celadussa, Rhene iv, 22
 Celadussæ ins. iii, 30
 Celænæ, Apamia v, 29. 41. xxxi, 16
 Celegeri iii, 29
 Celeia iii, 27
 Celenderitis regio v, 22

- Celsenses iii, 4
 Celtas in Hispaniam pervenisse iii, 3
 Celti iii, 3
 Celtiberi Arevaci iii, 4
 Celtiberia viii, 68. xviii, 18
 Celtiberiæ caput iii, 4
 Celtiberiæ finis iii, 4
 Celtibericæ viriæ xxxiii, 12
 Celtiberos ex Lusitania advenisse iii, 3
 Celtica Gallia iv, 31
 Celtica spolia viii, 3
 Celtica (Scythiæ) vi, 14
 Celtici iv, 35
 Celtici (Hisp.) iii, 4 qui Lusitaniam attingunt iii, 3 Mirobrigenses iv, 35
 Neria iv, 34 Præsamarci iv, 34
 Celticum nardum xiv, 19 prom. iv, 34. 35
 Cema mons Alpium iii, 5
 Cemenelion opp. iii, 7
 Cenæum prom. iv, 21
 Cenchreæ iv, 5
 Cenchreis ins. iv, 19
 Cendevia palus v, 17. xxxvi, 65
 Ceniceses iii, 5
 Ceunesseri vi, 32
 Cenomani iv, 32 juxta Massiliam habitare iii, 23
 Cenomanorum ager iii, 23
 Centrones iii, 24
 Centrones Alpino tractu xxxiv, 2
 Centroniæ Alpes xi, 97
 Centuripæ xxxi, 41
 Centuripini iii, 14
 Centuripinum Siciliae crocum xxi, 17
 Ceos ins. iv, 20. xi, 26
 Cephalenia ins. iv, 19. xi, 32. xxxii, 9
 Cephalædis iii, 14
 Cephalonesos iv, 27
 Cephalotomi vi, 5
 Cephissias lacus xxxvii, 11
 Cephissus amnis ii, 106. iv, 4. 12. xvi, 66 fons iv, 11
 Cepi Milesiorum vi, 6
 Ceramicos Athenis xxxv, 45. xxxvi, 4
 Ceramicus sinus v, 29. 36
 Ceramus v, 29. 36
 Ceranæ v, 41
 Cerastis, Cyprus v, 35
 Cerasus vi, 4
 Cerauni iii, 26
 Ceraunii montes vi, 10. 11. xv, 36
 Ceraunius mons v, 27
 Ceraunus fl. vi, 3
 Cerbalus fl. iii, 16
 Cerbani vi, 32
 Cerberion vi, 6
 Cercetæ vi, 5
 Cerceti mons iv, 15
 Cercetius mons v, 37
 Cercia insula v, 38
 Cercina ins. v, 7
 Cercinitis ins. v, 7
 Cerealis Ebury iii, 3
 Cereatini Mariani iii, 9
 Ceinthus iv, 21 Eubœæ xviii, 73
 Cernorum opp. iv, 17
 Cerne, Africae ins. vi, 36. x, 9
 Ceron fons xxxi, 9
 Cerretani iii, 4 qui Juliani, et qui Augustani iii, 4
 Ceruna vi, 35
 Cescum opp. xxxi, 12
 Cesi vi, 23
 Cessero iii, 5
 Cestria iv, 1
 Cestrini iv, 1
 Cetius fl. v, 33
 Cetriboni vi, 23
 Chabriæ castra v, 14
 Chabura fons xxxi, 22. xxxii, 7
 Chadæi vi, 32
 Chadisia opp. et fl. vi, 3
 Chæronea iv, 12
 Chæronia xvi, 66
 Chalaëon portus iv, 4
 Chalastra iv, 17
 Chalastricum nitrum xxxi, 46
 Chalce ins. v, 36
 Chalceritis vi, 13
 Chalcia ins. iv, 23
 Chalcia, Rhodiorum ins. xvii, 3
 Chalcidene Syria v, 19
 Chalcidense Timagora xxxv, 35
 Chalcidensium Cumæ iii, 9
 Chalcidica creta xviii, 73 ferula xxi, 29
 ficus xv, 19
 Chalcidici galli x, 24
 Chalcidis ins. in Propontide v, 44
 Chalcidis lacus xviii, 30
 Chalcis, Eubœæ iv, 21
 Chalcis Eubœæ iv, 21. xi, 74. xxxi, 46
 Chalcis (in Arabia) vi, 32
 Chalcis ad Belum v, 19
 Chalcis ins. iv, 19
 Chalcis mons iv, 3
 Chalcodotis, Eubœæ iv, 21
 Chaldaea secta xviii, 57
 Chaldæi vi, 32. xviii, 66. xxxvii, 67
 habent in cæremoniis xxxvii, 28
 Chaldaïs (quando sidera oriuntur &c.) xviii, 68
 Chaldaeorum doctrina vi, 30 doctrina tertia vi, 30
 Chaldaeorum infestatores vi, 32
 Chaldaicarum gentium caput vi, 30
 Chaldone prom. vi, 32
 Chalontis vi, 30 cum Ctesiphonte vi, 31

- Chalybes vi, 4. 31. vii, 57. viii, 82
 Chambades mons v, 27
 Chaones, a quibus Chaonia iv, 1
 Chaonia xxxi, 39
 Characene pars Elymaidis vi, 31
 Characeni (in Taurica) iv, 26
 Characenorum rex vi, 32
 Charadrus v, 18
 Charax vi, 26. xii, 40 (describitur) vi, 31
 Charbanus mons vi, 31
 Charies fl. vi, 4
 Charmæi vi, 32
 Charmarum rex vi, 23
 Charoneæ scrobes ii, 95
 Charybdis mare vorticosum iii, 14
 Chateni vi, 32
 Chatranotitæ vi, 32
 Chatti iv, 28
 Chauci majores et minores xvi, 1. 2
 Chaucorum gentes ii, 28 insulæ iv, 29
 Chelidoniæ insulæ ii, 106. v, 35 insulæ Asiæ ix, 85
 Chelidonium prom. v, 27
 Chelonates prom. iv, 6
 Chelonitis ins. vi, 32
 Chelonophagi vi, 28. ix, 12
 Cherronesus Heracleotarum opp. iv, 21
 Cherronesus ad Propontidem xi, 73
 Cherronesus Taurica xix, 30
 Chersonesus Rhodiorum xxxi, 20
 Chersonesus iv, 18. xviii, 12. xxxi, 30
 Cherusci iv, 28
 Chesius fl. v, 37
 Chia ficus xv, 19
 Chia mastice xii, 36. xxiv, 71
 Chia terra xxxv, 56
 Chiani vi, 26
 Chii xvii, 37
 Chii cadi xxxvi, 12
 Chilmanense opp. v, 4
 Chimæra mons ii, 110. v, 28
 Chimera castellum iv, 1
 Chimerion iv, 15
 Chiorum lapicidinæ xxxvi, 5
 Chios libera v, 38 insula xviii, 17. xxxi, 28. xxxvi, 4. xxxvii, 25 opp. xvi, 6
 Chirogylium ins. v, 35
 Chisiotosagi vi, 21
 Chium amyllum xviii, 17
 Chium marmor v, 38
 Chium vinum xiv, 9. 17. xxxiv, 22
 Chius Anthermus xxxvi, 4
 Chius lapis xxxvi, 28
 Chius nucleus xiv, 4
 Chlamydia, Delos iv, 22
 Chlorus fl. v, 22
 Choani vi, 32
 Choara vi, 17
 Choaspes fl. (in Media) vi, 31. xxiv, 102. xxxi, 21
 Choaspitæ, gemma xxxvii, 56
 Choatræ vi, 7
 Choatras mons v, 27
 Choma v, 28
 Chomari vi, 18
 Chora (in Ægypto) xiii, 9
 Χώρα Alexandria vi, 39
 Chorasini vi, 18
 Chordule portus vi, 4
 Choromandæ vii, 2
 Chorsari, Persæ vi, 19
 Chrysa v, 32
 Chrysa ins. iv, 20
 Chryse ins. (in India) vi, 23
 Chryse prom. vi, 20
 Chrysei vi, 23
 Chrysoceras prom. iv, 18
 Chrysopolis v, 43
 Chrysorrhœas fl. v, 16
 Chrysorrhœas, Gendos v, 43
 Chrysorrhœas fl. (in Ponto) vi, 4
 Chrysorrhœas, Pactolus fl. v, 30
 Chytri v, 35
 Chytrophoria v, 31
 Cibarci iv, 34
 Cibilitani iv, 35
 Cibotos, Apamia v, 29
 Cibra v, 22
 Cibratarum juga v, 29
 Cibratica jurisdictio v, 29
 Cica insulæ iv, 34
 Cicimeni vi, 7
 Cicones Indiæ vi, 20
 Ciconum fl. ii, 106
 Ciconum regio iv, 18
 Cicyneus ins. iv, 23
 Cidamum v, 5
 Cigurri iii, 4
 Cilbiana juga v, 31
 Cilbiani agri xxxiii, 37
 Cilbiani inferiores et superiores v, 31
 Cileni iv, 34
 Cilices Mandacadeni v, 32
 Cilicia, Syriæ proxima v, 22. xi, 116. viii, 76. xiii, 9. xvi, 12. xviii, 30. xxii, 42. xxxi, 8. 12
 Cilicia lactuca xix, 38
 Cilicia simulax xvi, 63
 Ciliciæ cotes xxxvi, 47 ficus xvi, 49 portæ v, 22
 Ciliciæ finis v, 22
 Ciliciæ montes xiv, 102
 Ciliciæ populis tineas inesse xxvii, 120
 Ciliciæ montes xxv, 20
 Cilicium crocum xxi, 17
 Cilicium hyssopum xiv, 19. 25. 87
 Cilicium irinum xxi, 19
 Cilicium mare v, 26. 35
 Cilicium vinum xiv, 11

- Cilicius Aulon v, 35
 Cilla v, 32
 Cillaba v, 5
 Cimbri iv, 27. 28. xxvi, 9. xxxvi, 1 cæsi viii, 61
 Cimbrica bella ii, 58. xvi, 57. xxii, 6. xxxvi, 61
 Cimbrica victoria vii, 22. xxxiii, 53
 Cimbrorum prom. ii, 67. iv, 27
 Cimbros Catulus cum Mario fudit xvii, 1
 Ciminia sylvia ii, 98
 Cimmerii Scythæ vi, 14
 Cimmerii Bospori latitudo iv, 26
 Cimmeris, Antandros v, 32
 Cimmerium opp. iii, 9. vi, 6
 Cimmerius Bosporus iv, 24. vi, 5. xvi, 59
 Cimolia creta xx, 81. xxi, 81. xxvi, 74. xxviii, 27. 46. xxix, 35. xxxi, 46. xxxv, 56. 57
 Cimolis vi, 2
 Cimolus ins. iv, 23
 Cinædopolis ins. v, 36
 Cinara ins. iv, 23
 Cingilla v, 21
 Cingulani iii, 9. 18
 Cinja opp. iii, 11
 Cinyps fl. et regio v, 4
 Cinyria v, 35
 Cios fl. et opp. v, 40
 Circaum (in Colchis) vi, 4
 Circeiensi ostrea xxxii, 21
 Circeiensis ager, xix, 40
 Circeii ii, 87. iii, 9. xv, 36. xxv, 5. xxxii, 21
 Circeiorum ins. ex Homero iii, 9
 Circius mons v, 27
 Circumpadana Italia xviii, 25. 30
 Circumpadana musta xiv, 25
 Circumpadanæ oves viii, 73
 Circus (Romæ) viii, 6. 7. 20. 65. 66. xviii, 2. xxi, 5. xxxiii, 16. xxxiv, 11
 Circus magnus xxxvi, 14
 Circus maximus xxxiv, 19. xxxv, 45. xxxvi, 45 a Cæsare exstructus xxxvi, 24
 Circus Caii et Neronis xxxvi, 15 Flaminius xxxiv, 7. xxxvi, 4 Vaticanus xvi, 76
 Cirrha opp. iv, 4
 Cirrhæi campi iv, 4
 Cirta col. v, 2
 Cisalpina Italia xvii, 2
 Cisamum iv, 20
 Cisipadum gens v, 4
 Cisori vi, 35
 Cispia vi, 35
 Cissa iv, 18
 Cissa ins. iii, 30
 Cisserussa ins. v, 36
 Cissianthi vi, 14
 Cissii montes vi, 7
 Cisthene v, 32
 Cithæron saltus iv, 12
 Citharista portus iii, 5
 Citheni juga vi, 17
 Citieus sal xxxi, 41
 Citium v, 35 in Cypro xxxi, 39
 Clæon fons xxxi, 16
 Clamptiæ iii, 10
 Clariæ iv, 18
 Clarii Apollinis fanum v, 31 specus ii, 106
 Claritas Julia iii, 3
 Classica col. iii, 5
 Classiæ Silici vi, 30
 Claterna iii, 20
 Claudia iii, 27
 Claudia præfectura iii, 8
 Claudiopolis Cappadociæ v, 20
 Claudius mons iii, 28
 Clazomenæ v, 31. xxxii, 9
 Clazomenii circa Tanaim vi, 7
 Clazomenium vinum xiv, 9
 Clazomenius Anaxagoras ii, 59 Artemon vii, 57 Hermotimus vii, 53
 Cleonæ iv, 6. 10. xxxvi, 4
 Cleonæ (in Macedonia) iv, 17
 Cleonæi napi xix, 25
 Cleonæus Cimon xxxv, 34
 Clibanus v, 23
 Clibanus mons iii, 15
 Clides insulæ v, 35
 Climax Megale vi, 29
 Clisobora vi, 22
 Cliternia Lariatum iii, 16
 Cliternini iii, 17
 Clitorium iv, 10
 Clitorius fl. ix, 34 lacus et puteus xxxi, 13
 Clitorius Damias xxxiv, 19
 Clodia fossa iii, 20
 Clostra Romana iii, 9
 Cluana iii, 18
 Cludrus fl. v, 29
 Clunia iii, 4
 Cluniensis conventus iii, 4
 Clupea 5, 3. 7. xxxv, 59
 Clusina siligo xviii, 20
 Clusini xiv, 4
 Clusini veteres iii, 8
 Clusini novi iii, 8
 Clusiolum iii, 19
 Clusium viii, 82. xviii, 12. xxxvi, 19
 Cnemis iv, 12
 Coboris ins. vi, 32
 Cobus fl. vi, 4
 Cocanicus lacus xxxi, 39
 Cocinthos iii, 6
 Cocinthus iii, 15
 Cocondæ vi, 23
 Cocossates iv, 33

- Cocylus v, 32
 Codani vi, 32
 Codanus sinus iv, 27
 Coccorum opp. Calchedon v, 43
 Coele Syria v, 13-17. xxi, 72
 Cœlæ insula v, 38
 Celerini iii, 4
 Cœletæ iv, 18
 Cœlina iii, 23
 Cœlium iii, 16
 Cœlos portus iv, 18. 23
 Cogamus fl. v, 30
 Colapiani iii, 28
 Colapis fl. iii, 28
 Colarni iv, 35
 Colchi x, 67. xxxiii, 15. 37
 Colchi condidere Colchimum iii, 26
 Oricum iii, 26 Polam iii, 23
 Colchicæ solitudines vi, 11
 Colchidis flumen Sarianum ii, 106
 Colchimum iii, 26
 Colchis juxta Phasin annum xxv, 100
 Colchis Medea xxv, 5
 Colchorum gentes vi, 4
 Colentini iii, 26
 Colentum ins. iii, 25
 Coliacum prom. vi, 21
 Colica regio Ponti vi, 5
 Collatia iii, 9
 Collatini iii, 16
 Colligat vi, 35
 Collina (pars Urbis) xviii, 3
 Collina porta xv, 20
 Collippo iv, 35
 Collodes ins. iii, 13
 Colobona iii, 3
 Colocasitis ins. vi, 33
 Colone (in Æolide) v, 32
 Colonia Agrippinensis iv, 31
 Colonis ins. iv, 19
 Coloperna regio vi, 3
 Colophon ii, 106
 Colophonias resina xiv, 25. xxi, 66
 Colophonii viii, 61
 Colophoniorum Myrlea v, 40
 Colophonium scammonium xxi, 38
 Colophonius Dionysiodorus xxv, 40
 Colossæ v, 41. xxi, 20
 Colpe v, 31
 Colpusa, Calchedon v, 43
 Colubæ vi, 22
 Colubraria iii, 11
 Colubraræ insulae terra serpentes parit
 iii, 11
 Columbaria ins. iii, 12
 Comacina iii, 5
 Comana, in Cappadocia vi, 3. 4
 Comani vi, 18
 Comata Gallia xi, 47. iv, 31. xviii, 20.
 xxxiii, 16. xxxvi, 7
 Comenses (Galaticæ) v, 42
 Comensis ager ii, 106
 Comensis lapis xxxvi, 41
 Comini iii, 17
 Comitii cornu xxxiv, 12
 Comitium, Romæ vii, 53. xv, 20.
 xxxiii, 6. xxxiv, 11. xxxv, 10. 49
 Commagena galla xvi, 9. xxi, 5
 Commagene ii, 108. v, 13. 20. x,
 28. 63. xxix, 13
 Commagenes finis v, 21
 Commone ins. v, 38
 Complutenses iii, 4
 Compsani iii, 16
 Commum opp. iii, 21. xxxiv, 41
 Concordia Julia iii, 3
 Concordia col. iii, 22
 Concordiæ delubrum xxv, 36
 Concordienses, in Lusitania iv, 35
 Condigramma vi, 25
 Condochates fl. vi, 5
 Conimbrica iv, 35
 Conisura v, 33
 Conium v, 41
 Conopon diabasis iv, 21
 Consaburenses iii, 4
 Consentia opp. iii, 10
 Consentia genita vina xiv, 8
 Consentinus ager xvi, 50
 Consilinum castrum iii, 15
 Consoranni iv, 33
 Constantia Julia iii, 3
 Constantia Julia Oset iii, 3
 Constantia Julia Zilis v, 1
 Consuanetes iii, 24
 Consuarani iii, 5
 Contestania iii, 4
 Contributa Julia iii, 3
 Convallis ins. vi, 37
 Convenæ iv, 33
 Coos oppidum in Calydia ins. iv, 23
 Coos ins. xiii, 2. xxix, 2
 Copæ iv, 12. vii, 57
 Cophanti ii, 110
 Copen vi, 25
 Cophes fl. vi, 21. 23. 25
 Coptis arena xxvi, 9
 Coptites Apollonbeches xxx, 2
 Coptites nomos v, 9
 Coptos xiii, 50 cymarium v, 11 opp. x,
 49 Thebaidis xxxvii, 17. 18. 55. 56
 Coracesium v, 22
 Coralliticus lapis in Asia xxxvi, 13
 Corambis vi, 35
 Corani orti a Dardano iii, 9
 Coranite vi, 32
 Corasia insula iv, 23
 Coraxi vi, 5

- Coraxici montes vi, 10. 15
 Coraxicus mons v, 27
 Coraxorum gens ii, 105
 Corcyra ins. iv, 19
 Corcyra Melæna ins. iii, 30
 Corduba col. iii, 3. xix, 43
 Cordubense æs xxxiv, 2
 Cordubensis conventus iii, 3
 Cordueni vi, 17
 Cordylusa ins. v, 36.
 Coreense littus iii, 3
 Coressus iv, 20
 Coretus, Mæotis lacus sinus iv, 26
 Corfinienses iii, 17
 Corfinium vii, 54
 Coricæ insulæ iv, 20
 Corinenses iii, 16
 Corineum v, 35
 Corinium iii, 25
 Corinthia xxxvii, 6
 Corinthia, in quibus æs placet auro
 argentoque mixtum xxxvii, 12 æra
 ix, 65 candelabra xxxiv, 6 signa
 xxxiv, 18 signa, vasa &c. xxxiv, 3
 Corinthia porticus (Romæ) xxxiv, 7
 Corinthiaci sinus ostium iv, 3
 Corinthiæ columnæ xxxvi, 56
 Corinthii xxxv, 5
 Corinthii carbunculi xxxvii, 25
 Corinthii napi xix, 25
 Corinthiorum col. Apollonia iii, 26
 Corinthius Aminocles vii, 57 Glaucion
 xxxv, 40 Hyperbius vii, 57
 Corinthum diruit Mummius xxxiv, 5.
 xxxv, 43
 Corinthus col. iv, 5. xiii, 2. xxxv, 35
 capta xxiv, 5. xxxiv, 3
 Corinthus, et quæ circa est regio xxiv,
 42
 Coriolani iii, 9
 Cornalos fl. v, 32
 Cornacates iii, 28
 Corne collis xvi, 91
 Cornelia castra v, 3. 4
 Corneliani Ligures iii, 16
 Corniculum iii, 9
 Corolia vi, 32
 Coronæus sinus a Corone iv, 7
 Coronea iv, 12
 Coronis ins. iv, 19
 Corpilli iv, 18
 Corsecæ insulæ v, 37
 Corsi xv, 38
 Corsi (in Sardinia) iii, 13
 Corsica ins. iii, 12. viii, 75. xv, 39.
 xvi, 28. 76. xxxvii, 56
 Corsica cera xxi, 49
 Corsicum mel xxx, 10'
 Corticata ins. iv, 31
 Cortonenses iii, 4. 8
 Coryceum prom. v, 31
 Corycia antra xxxi, 20
 Corycus xxxvii, 60 Ciliciæ mons iv, 70.
 xiii, 20. xxi, 17. xxxi, 30 portus et
 specus v, 22
 Corydalla v, 28
 Corymbia Rhodos v, 36
 Corynæum prom. v, 31
 Coryphanta v, 43
 Coryphantena ostrea xxxii, 21
 Coryphas v, 32
 Coryphasium iv, 9
 Coa uva xv, 18
 Coæ amphoræ xxxv, 46
 Coi xiv, 10. xxxv, 36. xxxvi, 4
 Cos ins. v, 36. xi, 27. xvii, 30
 Cosa Volcientium iii, 8
 Cosanum littus iii, 12
 Coscius v, 29
 Cosenum fl. v, 1
 Cosoagus fl. vi, 22
 Cossæi vi, 31
 Cossetania iii, 4
 Costobocci vi, 7
 Cosyra ins. iii, 14. v, 7
 Cosyri vi, 21
 Cothon ins. iv, 19
 Cotieri vi, 19
 Cotinusa Gadis iv, 36
 Catta Mauretaniæ v, 1. xxxii, 6
 Cottæ vi, 7
 Cottianæ civitates iii, 24
 Cottonara regio vi, 26
 Cotyaion v, 41
 Cotyrorum vi, 4
 Coum vinum xiv, 10. xxi, 14. xxvii,
 27
 Coum vinura ex Italico facere xiv, 10
 Cragus prom. v, 28
 Cranibussa ins. v, 35
 Cranaos v, 29
 Cranda vi, 35
 Crania iv, 3
 Cranon iv, 15
 Cranon (in Magnesia) iv, 16
 Cranon Thessaliæ x, 15
 Cranon fons xxxi, 17
 Craspedites sinus v, 43
 Cratais fl. iii, 10
 Crathis fl. iii, 15. xxxi, 9. 10
 Craugiæ insulæ iv, 19
 Cremmyon iv, 11
 Cremniscos iv, 26
 Cremona col. iii, 23. vii, 29
 Creon mons v, 39
 Cressa nutritrix (Parrhasii pictura) xxxv.
 36
 Cressa portus v, 29

- Creta ins. iv, 20. vii, 16. 57. viii, 83.
 x, 41. xii, 5. 6. 55. xiii, 9. 36. 48.
 xv, 10. 31. xvi, 46. 60. xxi, 46. 69.
 xxiv, 32. 96. xxv, 53. 64. xxvi, 66.
 xxvii, 74. 115. xxxi, 26. 30. xxxii,
 22. xxxv, 18. xxxvi, 4. 19 ibi cedrus
 xvi, 26
 Cretæ montes Dictæ xxiv, 102
 Cretæ rex Minos vi, 32
 Cretes vii, 57
 Cretica aristolochia xxv, 54 cera xxi,
 49 cicuta xxv, 95 cupressus xxiv, 61
 ferula xxi, 29
 Creticæ capæ xix, 35 cotes xviii, 67.
 xxxvi, 47
 Cretici calami xvi, 65. 66
 Creticum acoron xxv, 100 amylum
 xviii, 17 anisum xx, 73 heraclium
 xx, 69 mæl xi, 14 nardum xii, 26
 origanum xxi, 30 passum xx, 79
 sili xx, 18 vinum xiv, 11
 Creticum mare iii, 10. iv, 18. 20
 Creticus daucus xxv, 64 juncus xvi,
 69 labyrinthus xxxvi, 19
 Crexa ins. iii, 25
 Crialon opp. v, 11
 Crinovolum iii, 19
 Crissa iv, 4
 Crissæus sinus iv, 4
 Critensi vi, 35
 Crithone iv, 18
 Criumetopon prom. iv, 20. 26. x, 30
 Crobizi iv, 26
 Crocala ins. vi, 23
 Crocodilon opp. v, 17
 Crocodilopolites nomos v, 9
 Crocodilus mons v, 22
 Crocylea ins. iv, 19
 Crommyonesos ins. v, 38
 Cromna vi, 2. ix, 83
 Cronia, Bithynia v, 40
 Cronium mare iv, 27. 30
 Croto opp. iii, 15
 Crotonensium Terina iii, 10
 Crotoniates Milo xxxvii, 54
 Cruni (in Thracia) iv, 18
 Cruce prom. vi, 5
 Crusa ins. v, 36
 Crustumerium iii, 9
 Crustumia pira xv, 16
 Crustumina xxiii, 62
 Crustuminus ager ii, 98. iii, 8
 Crustumium fl. iii, 20
 Crya fugitivorum v, 29
 Cryeon insulæ v, 35
 Crynis fl. v, 43
 Cryos fl. v, 31
 Cryptos, Cyprus v, 35
 Ctesiphon vi, 30
 Cubulterini iii, 9
 Cucios fons vi, 34
 Culici Flamonienses iii, 23
 Cullu opp. v, 2
 Comæ xviii, 29. xxxvi, 66 (in Italia)
 xxxv, 46 Chalcidensium iii, 9
 Cumana brassica xix, 41
 Cumanæ plagæ xix, 2
 Cumani vi, 12
 Cumanum xvii, 38
 Cumanum cæmentum xxxv, 47 linum
 xix, 2
 Cumerum prom. iii, 18
 Cumi vi, 35
 Cuneus prom. iv, 35
 Cuniculariæ insulæ iii, 13
 Cupra iii, 18
 Cuprenses Montani iii, 18
 Curenses iii, 12
 Curetes vii, 57
 Curetis, Acarnania iv, 2
 Curetis, Creta iv, 20
 Curia Romæ vii, 45. 51. 60. xxxv, 40
 in Comitio xxxv, 10 incensa xxxiv,
 11
 Curia Hostilia
 Curia Octaviæ xxxvi, 4
 Curia Pompeii xxxv, 35
 Curiam ubi fecit Sylla xxxiv, 12
 Curias v, 35
 Curiates iii, 19
 Curictæ iii, 25
 Curite opp. ii, 93
 Curtius fons xxxvi, 24
 Curubis v, 3
 Cusuetani iii, 9
 Cutiliæ aquæ ii, 96 in Sabinis iii, 17.
 xxxi, 6. 32
 Cyane fons iii, 14
 Cyaneæ insulæ iv, 27. vi, 13
 Cyaneæ in Lycia v, 28
 Cyaneos fl. in Colchis vi, 4
 Cybotus mons ii, 93
 Cychri in Thracia xxxi, 19
 Cyclades insulæ iv, 22. xxxvi, 5
 Cyclades et Sporades insulæ iv, 23
 Cyclopes vii, 2. 57
 Cyclopi ins. v, 36
 Cyclopi scopuli tres iii, 14
 Cydara fl. vi, 24
 Cydnus fl. v, 22 Ciliciæ xxxi, 8
 Cydon iv, 20
 Cydonea ins. ii, 106. v, 39
 Cydoniatarum regio viii, 83
 Cygnus opp. vi, 4
 Cyllipenus sinus iv, 27
 Cyllissos iv, 20
 Cyllanticus tractus v, 42
 Cyllene mons iv, 10
 Cyllene Arcadiæ x, 45. xxv, 8
 Cyllenes sinus iv, 6

- Cyme (in Æolide) v, 32. xxxiv, 8
 Cymothoë fons iv, 6
 Cynætha iv, 10
 Cynæthos ins. iv, 23
 Cynæthus, Delos iv, 22
 Cynamolgi vi, 35
 Cynamolgi Æthiopes viii, 43
 Cynopolis v, 11
 Cynopolites nomos v, 9
 Cynos fl. vi, 32
 Cynossema iv, 18
 Cynthia, Delos iv, 22
 Cynthius mons iv, 22
 Cyparissa iv, 7
 Cyparissia, Samos v, 37
 Cyparissius sinus iv, 7
 Cyphanta portus iv, 9
 Cypri ararie fornaces xi, 42. xxxiv, 22
   ficus xvi, 49 officinæ xxxiv, 24. 31
 Cypria ærugo xxxii, 20. xxxiv, 27
   auundo xxiv, 50 cera xx, 87. xxiv, 14. xxvii, 28 cyanos xxxvii, 38 ficus xiv, 19 ficus in Creta xiii, 15 laurus v, 39 magice xxx, 2 mora xxiii, 70 mortaria xxxiii, 29 pæderos xxxvii, 46 pyxis xx, 51. xxviii, 26 resina terebinthina xxiv, 22 spodos xxxiv, 34 squama xxxiv, 25 vitis xiv, 2
 Cypria Catonis expeditio xxxiv, 19
 Cypria legatio vii, 31
 Cypriæ cepæ xix, 32
 Cypriæ cotes xxxvi, 10
 Cypriæ insulæ v, 35
 Cyprii vii, 57
 Cyprii smaragdi xxxvii, 17. 18
 Cypriorum rex Cinyras vii, 49
 Cyprium aes xii, 60. xxxiv, 20 allium xix, 34 amaracum xxi, 93 cæruleum xxxiii, 57 chalcantum xxxiv, 32 ladanum xii, 37. xxvi, 47 mel xi, 14 sori xxxiv, 30 spodium xxxiv, 50 tritum xviii, 12 vas xxiii, 37 vinum xiv, 9
 Cyprius achates xxxvii, 54 adamas xxxvii, 15 calamus xxxii, 52 sal xxvi, 41 splagnos xii, 50
 Cyprius stipax xxxiv, 19
 Cypros ins. xii, 61. xxviii, 81. xxxiii, 27. xxxvi, 45. 59
 Cyprum a Cilicia trāciunt cervi viii, 50
 Cyprus ead. ins. v, 35. vii, 57. xii, 5. 51. 55. xiii, 2. 7. 9. xv, 4. xvi, 76. xxvi, 30. xxviii, 6. xxxi, 39. xxxv, 52. xxxvi, 30. xxxvii, 22. 40
 Cypsella iv, 18
 Cyrenæ viii, 83. xi, 32. xix, 15. xxi, 10. xxxv, 18
 Cyrenaica viii, 33. x, 41. xiii, 30. 33
 Cyrenaica Africa v, 5. xiii, 9
 Cyrenaica provincia ii, 14. v, 4. 5. xii, 5. xix, 12. 15
 Cyrenaica regio viii, 82. xi, 35. xvi, 61. xvii, 30. xix, 16
 Cyrenaici tractus xxxi, 39
 Cyrenaicum crocum xxi, 17 laser xix, 15
 Cyrenaicum silphion xxii, 48
 Cyrenaicus ager v, 5 cucumis xx, 3 finis v, 5
 Cyrene v, 5. xv, 31
 Cyrenenses vii, 57
 Cynaba sinus vi, 20
 Cynni Indorum gens vii, 2
 Cynos ins. iv, 19
 Cynos Corsica iii, 12
 Cyrrhestæ (in Macedonia) iv, 17
 Cyrrhestice v, 19
 Cyrrhus v, 19
 Cyrus fl. vi, 9. 10. 15. 17
 Cytæ iv, 26
 Cytæum iv, 20
 Cythera ins. iv, 19
 Cythnos ins. iv, 22. xiii, 47
 Cytinum iv, 13
 Cytis ins. vi, 34 insula Arabiæ xxxvii, 32
 Cytorii montes xvi, 28
 Cytoris mons vi, 2
 Cyzicena amaracus xiii, 2 ostrea xxxii, 21 regio xxxv, 47
 Cyziceni xxxv, 9
 Cyzicenum marmor v, 44
 Cyzicenus Tauriscus xxxiii, 55
 Cyzicum v, 40. xxxvi, 22. 23
 Cyzicus xiii, 2. xvii, 38. xxxi, 16

D.

- Dabanegoris regio vi, 32
 Daci, Getæ iv, 25. vi, 39. xxii, 2
 Dacorum originis nota vii, 10
 Dædala v, 29
 Dædaleon ins. v, 35
 Dæsitates iii, 26
 Daliæ vi, 19. xxxvii, 33
 Dalmatæ iii, 26
 Dalmatia iii, 28. xxxi, 43. xxxiii, 21
 Dalmatiæ initium iii, 26 ora ii, 44
 Dalmaticæ Alpes xi, 97
 Damanitani iii, 4
 Damascena pruna xv, 12
 Damascena Syria v, 13
 Damascus Syriæ v, 16. xiii, 12. xxxvi, 12
 Damascus mons xiii, 10
 Damea Apania v, 33
 Damnia vi, 32
 Dandagula vi, 23

Dandari vi, 7
 Daneon portus vi, 33
 Dangalæ vi, 25
 Danubii exortus xxxi, 19 cursus iv, 25
 Daorizi iii, 26
 Daphissa iv, 15
 Daphnidis ins. vi, 34
 Daphnis in Phocide iv, 12
 Daphnus in Ionia v, 31
 Daphnusa, Thallusa v, 35
 Daræ Gætuli v, 1
 Daras fl. vi, 28
 Darat fl. v, 1
 Daratitæ Æthiopes v, 1
 Dardæ vi, 22 Indi xi, 36
 Dardani in Epiro iii, 29. iv, 1. 17.
 xxxiii, 12
 Dardania, Samothrace iv, 23
 Dardanium opp. v, 33
 Dardorum gens iii, 16
 Darcium vi, 18
 Daremæ vi, 34
 Dari vi, 23
 Daritis, pars Arianæ vi, 25
 Daron vi, 35
 Daræ vi, 32
 Dascusa v, 20
 Dascylos v, 40
 Daselis vi, 35
 Dasibari fl. v, 5
 Dassaretæ iii, 26. iv, 1
 Datos iv, 18
 Davelli vi, 35
 Daulis regio iv, 4
 Daulotes fons vi, 32
 Dauniorum coloniæ iii, 16
 Dauniorum finis iii, 16
 Debris opp. v, 5
 Decapolis Syriæ xv, 4
 Decapolitana regio v, 16. 17
 Deciani iii, 16
 Deciates iii, 5. 7
 Decuma iii, 3
 Decumanorum col. iii, 5
 Decuni iii, 26
 Deitania iii, 4
 Deli petræ xxxii, 9
 Deliaci x, 71
 Deliacum æs xxxiv, 3
 Delos mittere soliti Hyperborei iv, 26
 Delos ins. ii, 89. 106. iv, 22. xiii, 2.
 xvi, 89. xxxiv, 4. xxxvi, 4
 Delphacia ins. v, 44
 Delphi ii, 95. vii, 30. 32. xix, 26.
 xxxiv, 17. 19. xxxv, 35. 40 opp.
 iv, 4
 Delphica laurus xv, 39. xxiii, 80 ora-
 cula vii, 47 platanus xvi, 88
 Delphica tabula vii, 58

Delphicæ cortinæ xxxiv, 8
 Delphici pentathli (statua) xxxiv, 19
 Delphici Thesauri iii, 20
 Delphicus Apollo xxxiv, 8
 Delphini portus iii, 7
 Delta, Ægyptus iii, 20. v, 9. 10
 Delta summum v, 9
 Demetrius opp. iv, 15
 Demonnesos v, 44
 Denda iii, 26
 Dendros ins. iv, 19
 Denna vi, 35
 Denselata iv, 1
 Denselata iv, 18
 Deorum insulæ iv, 36
 Derangæ vi, 23
 Derasides insulæ v, 31
 Derbices vi, 18
 Deremistæ iii, 26
 Deretini iii, 26
 Derrha iv, 17
 Dertona col. iii, 7
 Dertusani iii, 4
 Derxene regio v, 20
 Desuviates iii, 5
 Devade vi, 32
 Develton, Deulton iv, 18
 Deximontani vi, 26
 Dia ins. iv, 29
 Dia (in Tauris) iv, 26
 Dia Naxos iv, 22
 Diabetæ insulæ v, 36
 Diablindi iv, 32
 Dianæ lucus xvi, 91
 Dianenses iii, 4
 Dianitis myrrha xii, 35
 Dianium iii, 4. 11
 Dianium ins. iii, 12
 Diaphanes fl. v, 22
 Diarreusa ins. v, 38
 Diarrhytus Hippo v, 3
 Dibitach vi, 31
 Dicæa iv, 17
 Dicæa iv, 18
 Dicæarchia, Puteoli iii, 9
 Dicte Cretæ montes xxiv, 102
 Dictynnæus mons (in Creta) iv, 20
 Diduri vi, 11
 Didymæ insulæ v, 35. 38
 Didymæi Apollinis oraculum v, 31
 Didymæum xxxiv, 19
 Didyme ins. iii, 14
 Diensis col. iv, 17
 Digba vi, 31
 Digeri iv, 18
 Diglito, Tigris fl. vi, 31
 Dimastos ins. v, 36
 Dimuri vi, 23
 Dindari iii, 26

- Dindymis Cyzicum v, 40
 Dindymus mons v, 40
 Dinia opp. iii, 5
 Diobessi iv, 18
 Diocæsarea in Cappadocia vi, 3
 Diodori ins. vi, 34
 Diomedeæ ins. iii, 30
 Diomedis ins. x, 61. xii, 3
 Diomedis limes xxv, 53
 Diomedis prom. iii, 26
 Dion v, 16
 Dion (in Eubœa) iv, 21
 Dionysia ins. iv, 19. v, 35
 Dionysias, Naxos iv, 22
 Dionysopolis iv, 18
 Dionysopolitæ v, 29
 Dioryctos locus iv, 2
 Dioscoridu ins. vi, 32
 Dioscoron ins. iii, 15
 Dioscurias vi, 5
 Dioshieritæ v, 31
 Dioshieronitæ v, 42
 Diospage vi, 30
 Diospolis v, 18
 Diospolis (in Ægypto) vii, 57
 Diospolis Laodicea Phrygiæ v, 29
 Diospolis magna v, 11
 Diospolites nomos v, 9
 Δῖος Θεοδοσία ii, 106
 Dirce fons iv, 12
 Direa vi, 35
 Dirini iii, 16
 Ditiones iii, 26
 Dium (in Creta) iv, 20
 Doberi iv, 17
 Dochi vi, 35
 Docleas caseus xi, 97
 Dodonæi Jovis templum iv, 1
 Dodone ii, 106. xxxvi, 19
 Dolates Salentini iii, 19
 Dolicæ insulæ vi, 32
 Doliche, Icoros iv, 23
 Dolichiste ins. v, 35
 Dolionis Cyzicum v, 40
 Dolonæ iv, 18
 Dolopes iv, 3
 Domatha vi, 32
 Domazanes vi, 34
 Donacesa mons iv, 15
 Donusa ins. iv, 23
 Dora fons vi, 32
 Dorica gens in Asia vi, 2
 Doricæ columnæ xxxvi, 56
 Doridos mons Eta xxxv, 40
 Doridis sinus v, 29
 Dorii moduli vii, 57
 Dorion iv, 7. v, 31
 Doris (regio) iv, 13 ubi incipit (in fine Caria) v, 29
 Dorisci vi, 25
 Doriscus, locus iv, 18
 Dorius phthongus ii, 20
 Doron (Ciliciæ) v, 22
 Dorum v, 17
 Dorylæi v, 29
 Doryleum Phrygiæ v, 31
 Dotion iv, 16
 Dracon mons v, 31
 Draconon ins. iv, 23
 Dramasa, polus austrinus vi, 22
 Drangæ vi, 25
 Dravus fl. iii, 28
 Drepana iii, 14
 Drepane iv, 10
 Drepanitani iii, 14
 Drepanum xxxii, 11 prom. iii, 14
 Drepanum prom. Indorum vi, 34
 Drilo fl. iii, 26
 Drilonis sylvestria xxi, 19
 Drimati vi, 32
 Drinium fl. iii, 29
 Dromiscos ii, 91
 Dromos Achilleos iv, 26
 Druentia fl. iii, 5
 Druger i iv, 18
 Druides xvi, 95
 Drymæa regio iv, 4
 Drymodes, Arcadia iv, 10
 Drymusa ins. v, 38
 Dryopes iv, 1
 Dryopis, Thessalia iv, 14
 Dryusa Samos v, 37
 Duatus sinus vi, 32
 Dulichium ins. iv, 19
 Dulopolis v, 29
 Dumana vi, 35
 Dumna ins. iv, 30
 Duria fl. iv, 25
 Duria fl. duo iii, 20
 Durine vi, 31
 Durius fl. iv, 35
 DUSARTIS MYRRHA xii, 35
 Dyme col. iv, 6
 Dyris, mons Atlas v, 1
 Dyrachini xiv, 4
 Dyrachini urbs Illyrica iii, 16. xix, 41. xxxii, 9 col. iii, 26
 E.
 Eblitæ montes vi, 32
 Ebode vi, 32
 Eboræ, in Lusitania iv, 35
 Ebury Cerealis iii, 3
 Eburini iii, 15
 Eburobritium iv, 35

- Eburovices Auleri iv, 32
 Ebusi terra serpentes fugat iii, 11
 Ebusitana terra iii, 11. xxxv, 59
 Ebusus ins. iii, 11. viii, 83. ix, 32. xv, 21. xix, 30
 Ebusus gignit cuniculos iii, 11
 Ecbatana xxxi, 14
 Ecbatana Medorum vi, 16. 17. 31
 Ecbatana (in Media) vi, 29 (in Phœnice) v, 17
 Ecdippa v, 17
 Echetienses iii, 14
 Echinades insulæ ii, 87. iv, 19
 Echinus opp. iv, 14
 Echinus, in Acarnania iv, 2
 Echinussa, Cimolus iv, 23
 Ecrectice vi, 4
 Ectini iii, 24
 Edenates iii, 24
 Edessa in Arabia v, 21
 Edetani iii, 4
 Edetania regio iii, 4
 Edones vi, 19
 Edonis iv, 18
 Edonis, Antandros v, 32
 Edonus mons iv, 18
 Edosa vi, 35
 Edro portus iii, 20
 Egelasta Hispaniæ xxxi, 39
 Egelestani iii, 4
 Egnatia opp. ii, 111
 Egovarri iv, 34
 Egra vi, 32
 Eguitori iii, 24
 Eion vi, 6
 Elæa (in Æolide) v, 32
 Elæa ins. (in Propontide) v, 33
 Elæus fl. vi, 31 (describitur) ex eo reges bibunt, ibid.
 Elæus iv, 18
 Elæus in Doride v, 29
 Elæussa ins. v, 38
 Elamitæ, cum oppido ejusdem nominis vi, 32
 Elaphites insulæ iii, 30
 Elaphitis ins. v, 38
 Elaphonnesus ins. v, 44
 Elaphus mons viii, 83
 Elaphusa ins. iv, 19
 Elatea opp. iv, 12
 Elatensium tyrannus xxxv, 36
 Elatium v, 21
 Elatos iv, 20
 Elatum fl. xxxi, 7
 Elatus mons iv, 19
 Elbocorii iv, 35
 Eldamarii Arabes vi, 30
 Eldamarii vi, 30
 Electrides insulæ iii, 30. iv, 20. xxvii, 11
 Electris lacus xxxvii, 11
 Elegia Armeniæ v, 29
 Elei x, 40
 Eleo habitu xxxiv, 19
 Elephantine Æthiopiæ xxiv, 102 Thebaidis xvi, 33
 Elephantis ins. v, 10
 Elethi iv, 18
 Eleusa ins. iv, 19. v, 22. 35
 Eleusis in Bœotia ii, 94. iv, 11
 Eleusine templum xxxvii, 45
 Eleutheræ iv, 12. xxxiv, 19
 Eleuthereus Lycius xxxiv, 19
 Eleuthernæ iv, 20
 Eleutheros fl. v, 17
 Eleutherus fl. ix, 12
 Ellice ii, 94
 Eliorum ager iv, 7
 Elis in Achaia regio ii, 73. iv, 7. vii, 20. xvi, 13. xix, 4. 13. xxi, 19. xxv, 30. xxviii, 6. xxxv, 34. xxxvi, 55
 Ellopiæ aquæ iv, 21
 Elorum fl. iii, 14
 Elorum Siciliæ castellum xxxii, 7
 Elusates iv, 33
 Elymæi xii, 39
 Elymais vi, 28. 31 juncta Persidi vi, 31 madet vi, 31
 Emanici iii, 3
 Emathia, Macedonia iv, 17
 Emerita Augusta iv, 35 Lusitaniæ ix, 65. xv, 4
 Emeritensis conventus iv, 35
 Emesa v, 21
 Emeseni v, 19
 Emeum vi, 35
 Emischabales vi, 32
 Emmaum, Judææ toparchia v, 15
 Emodi montes vi, 21. 24
 Emodus mons v, 27. vi, 21
 Emporiæ iii, 4
 Enacædloæ iv, 26
 Enagora ins. v, 35
 Encheleæ iii, 25
 Enderoduni iii, 26
 Engadda opp. v, 15
 Enguini iii, 14
 Eningia ins. iv, 27
 Enipeus fl. iv, 15
 Enispe iv, 10
 Enneacrunos iv, 11 Athenis xxxi, 28
 Enosis ins. iii, 13
 Entellini iii, 14
 Eoa littora v, 27
 Eodanda ins. vi, 32
 Eordeæ iv, 17
 Eordenses iv, 17
 Eoum mare x, 30
 Eous oceanus vi, 14
 Epageritæ vi, 5

- Epagris, Andrus iv, 22
 Epei, Elii iv, 7
 Epetini iii, 26
 Ephesi portus xxxv, 40
 Ephesi, aedes Dianæ ii, 87. vii, 38.
 xxxvi, 56 templum xvi, 79. xxxiii,
 55. xxxiv, 19. xxxvi, 4. 21 septies
 restitutum xvi, 79
 Ephesia Diana xiv, 2. xxxv, 40
 Ephesii xxxiv, 19
 Ephesium minium xxxiii, 39 vinum
 xiv, 9
 Ephesius Hermodorus xxxiv, 11 Parrha-
 sius xxxv, 36 Posidonius xxxiii,
 55. xxxiv, 19 Xenocrates xxxvii, 10
 Ephesus xxxiii, 37 Amazonum opus
 v, 31 alterum lumen Asiæ v, 31
 Ephyra, Corinthus iv, 5
 Ephyre ins. iv, 19
 Ephyri iv, 3
 Epicnemidii Locri iv, 12
 Epicrane fons iv, 12
 Epidamnum col. iii, 26
 Epidaphnes Antiochia v, 18
 Epidarum v, 35
 Epidauro advectus anguis xxix, 32
 Epidaurum opp. iv, 9 col. iii, 26
 Epidauros ii, 91
 Epidauros Limeria iv, 9
 Epidires Berenice vi, 34
 Epimaranitæ vi, 32
 Epiorum gens vi, 42
 Epiphaneenses (in Syria) v, 19
 Epiphania (Ciliciæ) v, 22
 Epiphania ad Euphraten v, 21
 Epiri initium iii, 26
 Epiros, et Epirus iv, 1. viii, 61
 Epirotes Alexander iii, 15
 Epirotica poma xv, 15
 Epiroticæ gentes iv, 17
 Epirotici boves viii, 70
 Epis vi, 35
 Episibrium iii, 3
 Epitus mons iv, 17
 Epium iv, 10
 Epopos mons ii, 89
 Epora iii, 3
 Eporedia xxi, 20. iii, 21
 Equestris col. iv, 31
 Erannobous fl. vi, 22
 Erausa ins. iii, 15
 Erasinus amnis in Argolica ii, 106.
 iv, 9
 Eratonos insulæ vi, 34
 Eravisci iii, 28
 Erebinthodes ins. v, 44
 Eresos v, 39
 Eretria (in Eubæa) iv, 21
 Eretria creta xxxiii, 57. xxxv, 19
 Eretrius Philoxenus xxxv, 36
 Erezii v, 32
 Ergavicenses iii, 4
 Ergetini iii, 14
 Erginus fl. iv, 18
 Ericusa ins. iii, 14. iv, 19
 Eridanum ostium iii, 10
 Eridanus fl. iii, 20
 Eridanus, Padus fl. xxxvii, 11
 Erineon iv, 13
 Erineos iv, 6
 Erizena regio Asiæ x, 60
 Eryannos fl. v, 32
 Erycini iii, 14
 Erymanthi fontes xii, 57
 Erymanthus fl. iv, 10. vi, 25
 Erymnæ iv, 16
 Erythia, Gadis iv, 36
 Erythræ (in Bæotia) iv, 12
 Erythræ, ubi Aleos fl. xxxi, 10
 Erythræ xxxii, 11. xxxv, 46
 Erythræa myrrha xii, 35
 Erythræa ex Asia oves viii, 73
 Erythraei vii, 57
 Erythræum mare iv, 36. vi, 28
 Erythris aedes Herculis xi, 36
 Eryx mons iii, 14
 Esar vi, 35
 Esbonitæ Arabes v, 12
 Escamus fl. iii, 29
 Escua iii, 3
 Esculetum xvi, 15
 Esernini iii, 17
 Eserminus Marcellus xii, 5
 Essedones iv, 26
 Essedones Colchis juncti vi, 7
 Essedones Scythæ vi, 19
 Esseni v, 15
 Esubiani iii, 24
 Etaxalos ins. vi, 32
 Etea iv, 10
 Ethelenm fl. v, 41
 Ethini v, 4
 Etini iii, 14
 Etruria ii, 53. 54. xiv, 4. xvii, 2. xviii,
 23. xxiv, 95. xxviii, 4. xxxiv, 16.
 xxxv, 43. 45 mutatis sæpe nomi-
 bus iii, 8
 Etruriæ et Liguriæ confinium xi, 97
 Etruriæ rex Mezentius xiv, 14 Por-
 senna xxxvi, 19
 Etruriæ vina xiv, 8
 Etrusca corona xxxiii, 4 disciplina ii,
 85. x, 17
 Etrusca coronæ xxi, 4 fabulæ xxxvi,
 19 literæ xvi, 87
 Etrusci viii, 74 devicti ix, 63
 Etruscorum Populonium iii, 8
 Evanthia, Trallis v, 29

Evarchus fl. vi, 2
 Evazæ vi, 7
 Eubœa ins. iv, 21. xi, 15. xvi, 93. xvii, 37. xviii, 12. xxv, 53. xxxi, 20. xxxii, 9 Bœotum vi, 39 (ibi) Euripus ii, 100
 Eubœæ Chalcis xi, 74
 Enboica abies xvi, 76
 Euboicus sal xxxi, 41
 Euburiates iii, 7
 Eucarpæni v, 29
 Euchatæ vi, 19
 Eudæmon Arabia vi, 31
 Eudemia ins. iv, 23
 Eudon fl. v, 29
 Evenus fl. iv, 5. v, 32
 Evergetæ vi, 25
 Euganæ gentes iii, 21 præstantes genere ibid.
 Euganei iii, 23
 Eubippa, Thyatira v, 31
 Evia iii, 3
 Eulæus fl. vi, 26. xxxi, 21
 Eumenetica regio v, 31
 Eumenia (Caræ) v, 29
 Eumenia (in Thracia) iv, 18
 Evænus, Peparethus iv, 23
 Evonymitæ Æthiopes vi, 35
 Evonymos iii, 14
 Eupalia iv, 4
 Eupatoria vi, 2
 Euphorbeni v, 29
 Euphratem præcludere Orcheni vi, 31
 Euphratem emergere putant in Arabia vi, 32
 Euphrates fl. v, 20. vi, 9. 10. xiii, 32. xv, 34. xviii, 45. 47. xix, 18. xxxi, 21. xxxiv, 43. xxxvii, 69 diductus vi, 30 a Zeugmate scinditur v, 21 circa Babylonem xiii, 22 increscit Nili modo &c. v, 21 circa Seleuciam infusus Tigri v, 21 locus ubi ostium Euphratis fuit vi, 32
 Euphratis confluent vi, 30 ostium vi, 26 paludes vi, 23 ripæ viii, 84
 Eupilis lacus iii, 23
 Euranium v, 29
 Eurone v, 29
 Europa alrix populi victoris iii, 1 totius terræ tertia pars &c. vi, 38
 Europæ ambitus 4, 37 magnitudo vi, 38 sinus secundus iii, 15 sinus tertius iv, 18 sinus quartus iv, 24 terminus, Tanais iii, 1
 Europum (in Parthia) vi, 29
 Europus iv, 17. v, 21
 Eurotas fl. iv, 8. xxxiv, 19
 Euryanassa ins. v, 38
 Eurymedon fl. v, 26

Eurymenæ xxxi, 20
 Eutanæ v, 29
 Euthene v, 29
 Eutychia ins. iv, 23
 Euxinus Pontus vi, 1
 Exquilina (pars Urbis) xviii, 3
 Exusta ins. vi, 24

F.

Fabaria ins. iv, 27
 Fabariæ insule xviii, 30
 Fabianus pagus xvii, 41
 Fabienses in monte Albano iii, 9
 Fabraterni novi et veteres iii, 9
 Fagifulani iii, 17
 Falarienses iii, 18
 Falerna pira v, 16
 Falerna succina xxxvii, 12
 Falerna vina xxiii, 20. 21
 Falernæ uvæ xiv, 4
 Falerni agri iii, 9
 Falernum vinum xiv, 8. 16. 17. xxii, 43. xxiii, 20
 Falernus ager xiv, 4. 8
 Falisca col. iii, 8
 Faliscorum ager vii, 2
 Faliscus (ager) ii, 106
 Fallienates iii, 19
 Fama Julia iii, 3
 Fanesii iv, 27
 Fanum Fortunæ col. iii, 19
 Faventia, Barcino iii, 4
 Faventia, quod Vesci iii, 3
 Faventina lina xix, 2
 Faventini iii, 20
 Favonienses Nucerni iii, 19
 Felicitas Julia iv, 35
 Feliginates iii, 19
 Felsina Bononia iii, 20
 Ferentinates iii, 9
 Ferentinum iii, 8
 Feritor fl. iii, 7
 Feroniæ lucus iii, 8
 Fertinates iii, 25
 Fertini iii, 23
 Fescennia iii, 8
 Fesulæ iii, 8
 Fesulana plebs vii, 11
 Fibularense Calaguritani iii, 4
 Ficana iii, 9
 Ficaria ins. iii, 13
 Ficolenses iii, 9
 Fidena xvi, 5
 Fidenas ager iii, 9. x, 41 tosus xxxvi, 48
 Fidenates iii, 9. 17. xxxiv, 11
 Fidentes Aretini iii, 8
 Fidentia Julia iii, 3
 Fidentine iii, 20

- Firmanorum castellum iii, 18
 Firmum Julium iii, 3
 Fiscellus mons iii, 17
 Flaminia via xv, 40. xxiii, 49
 Flaminitanæ cotes xxxvi, 47
 Flaminius Circus xxiv, 7
 Flamonienses Vanienses iii, 23
 Flanates iii, 25
 Flanaticus sinus iii, 23
 Flavia prima col. v, 14
 Flaviobriga col. iv, 34
 Flaviopolis col. iv, 18
 Flavium Solvense iii, 27
 Flevum Rheni ostium iv, 29
 Florentia vitis xiv, 4
 Florus fl. iv, 34
 Fluentini iii, 8
 Focunates iii, 24
 Fontes amari vi, 33
 Forath vi, 32
 Forentani iii, 9. 16
 Forentani iii, 23
 Forctii iii, 9
 Formiæ opp. iii, 9. xxxvi, 7
 Formio amnis iii, 22
 Foroappii iii, 9
 Foroaugustana Libisosona iii, 4
 Forobrentani iii, 19
 Foroclodii iii, 8
 Forocorneliensis ager iii, 20
 Foroflaminienenses iii, 19
 Forofulvi opp. iii, 7
 Forojulienses xxxi, 44 Transpadani iii, 23
 Foroneronienses iii, 5
 Foropopulienses iii, 9
 Forosempronienenses iii, 19
 Forotulienses Concupienses iii, 19
 Forovibiensium ager iii, 20
 Fortunales iii, 3
 Fortunata ins. iii, 25
 Fortunatæ insulæ iv, 36. vi, 37
 Forum Romæ xv, 20. xxxiv, 11.
 xxxv, 8
 Forum Appii xiv, 8
 Forum Augusti vii, 54. xvi, 74. xxii,
 6. xxxv, 10. 36. xxxvi, 24
 Forum boarium Romæ x, 41. xxviii, 3.
 xxxiv, 5. 16. xxxv, 7
 Forum Caesaris xvi, 86. xxxv, 45
 Forum Clodii iii, 20
 Forum Corneli iii, 20
 Forum Decii iii, 17
 Forum Julii iii, 5
 Forum Julium, quod Illiturgi iii, 3
 Forum Livii iii, 20
 Forum novum iii, 17
 Forum Popillii iii, 20
 Forum Traentinorum iii, 20
 Forum Voconii iii, 5
 Fossa Clodia iii, 20
 Fossa Neronis xiv, 8
 Fossæ ins. iii, 13
 Fossæ Marianæ iii, 5
 Fratuertium iii, 16
 Fregellæ xxxv, 45
 Fregenæ opp. iii, 8
 Freginates iii, 9
 Frentana regio iii, 16. 17
 Frento fl. iii, 16
 Frisiavones iv, 29. 31
 Frisii xxv, 6
 Frisiorum insulæ iv, 27
 Frusinates iii, 9
 Fucentes iii, 17
 Fucinus lacus ii, 106. iii, 17. ix, 37.
 xxxi, 24. xxxvi, 24
 Fulginate iii, 19
 Fundana vina xiv, 8
 Fundanus lacus iii, 9
- G.
- Gabala xii, 55
 Gabale v, 18
 Gabales iv, 33
 Gabalicus ager xi, 97
 Gabba xii, 40
 Gabe v, 16
 Gabellus fl. iii, 20
 Gabeni v, 19
 Gabiensis ager ii, 96
 Gabini iii, 9
 Gabri vi, 7
 Gadagale vi, 35
 Gadara v, 16
 Gades ii, 67. iii, 3. iv, 36. ix, 32. xix,
 1. xxix, 8 a Tyriis conditæ v, 17
 Gadibus genitus Corn. Balbus v, 5
 Gadibus Herculis delubrum ii, 100. xix,
 22
 Gadir, Gadis iv, 36
 Gaditana urbs iv, 36 littora ix, 4
 Gaditanum fretum iii, 1
 Gaditanus Arganthonius vii, 49
 Gaditanus conventus iii, 3
 Gaditanus Oceanus ii, 106. ix, 3. 5
 Gadium opp. iv, 36
 Gætulæ gentes v, 1
 Gætuli v, 8. viii, 7. 21. xxv, 38
 Gætuli Autololes v, 1 Daræ v, 1
 Gætuli latrones x, 94
 Gætulia tota v, 4. viii, 19
 Gætulia Mauritanæ Cæsariensis xxi, 45
 Gætulica purpura vi, 36
 Gætolicum purpurissum xxxv, 26
 Gætulam littus ix, 60
 Gagæ v, 28
 Gagaude ins. vi, 35

- Gages fl. Lyciæ xxxvi, 34
 Galasa v, 16
 Galata ins. iii, 14. v, 7. xxxv, 59
 Galatæ viii, 64
 Galatia v, 42. xiv, 11. xv, 7. xvi, 12. xxiv, 67. xxv, 17. xxxii, 13. xxxvii, 22. 40
 Galatæ coccum ix, 65 grana xxii, 3
 Galatica acacia xxiv, 67
 Galatica lana xxix, 9
 Galatica pæderos xxxvii, 46
 Galatica ruta xx, 51
 Galaticum abrotouum xxi, 92
 Galaticum acoron xxv, 100
 Galatini iii, 14
 Galenis, in Phœnice ii, 93
 Galilæa v, 15
 Gallæ vi, 35
 Gallæci iii, 4
 Gallæcia iv, 34. xix, 2. xxxiii, 21. xxxiv, 47
 Gallaica gens in Hispania viii, 67
 Galleti iv, 32
 Galli viii, 28. 61. xxii, 75. xxiv, 112. xxv, 25. 31. 59. xxxii, 11 Urbis capta a Gallis iii, 9. xxxiii, 5
 Galli cribra faciunt ex setis equorum xviii, 28 sagittas tingunt xxvii, 76 suo nomine appellant &c. xvii, 4
 Galli (Circumpadani) xxvi, 26
 Galli (in Gallatia) v, 42
 Gallia viii, 34. 74. x, 68. xii, 50. xvi, 13. 20. 31. xvii, 4. xxi, 97. xxii, 82
 Gallia Belgica vii, 17 Celtica et Lugdunensis iv, 31 Comata iv, 31. xi, 47. xviii, 20. xxxiii, 76. xxxvi, 7 Narbonensis iv, 31
 Gallia septentrionalis ix, 39
 Gallia septentrionali oceano proxima x, 66
 Gallia togata iii, 19
 Galliæ xiv, 29. xvi, 13. xviii, 11. 25. 57. xix, 2. xxviii, 5. xxix, 12. xxx, 4. xxxi, 39. xxxiii, 6. xxxvi, 66 totæ xxxiv, 49 Alpibus coërcitæ xii, 2 minime quætiuntur ii, 82 universæ vela texunt xix, 2
 Galliæ adversa gens Indorum vi, 21
 Galliæ civitas Tungri iv, 31
 Galliæ legatus ix, 4
 Galliæ metallum xxxiii, 23
 Galliæ proconsul ii, 67
 Galliam Posidonius metabatur a Favonio vi, 21
 Galliarum admiratio xvi, 95
 Galliarum casei sapor xi, 97
 Galliarum circuitus ii, 67 longitudo et latitudo iv, 31
 Galliarum invento xxxiv, 48 culcitæ &c. xix, 2 sapo xxviii, 51
 Galliarum latifundia xviii, 67
 Gallica capra xix, 32 cultura xvii, 35 fraxinus xvi, 83 pastinaca xix, 27 putatio vitium xvii, 35 salix xvi, 69 siligo xviii, 20 terebra xvii, 25 vitis xiv, 4
 Gallica mala xv, 11
 Gallico tumultu nuntiatio iii, 24
 Gallico vocabulo alauda xi, 44
 Gallicum agaricon xxv, 57 glastum xxii, 2 mespilum xv, 22 nardum xiii, 2. xiv, 19. xxi, 79. xxvii, 28 tomentum viii, 73 triticum xviii, 12 Gallicum mare iii, 10
 Gallicus ager circa Ariminum iii, 19 gallica ora iii, 19
 Gallicus asparagus xxi, 50
 Gallicus oceanus ix, 3
 Gallicus sinus xxxii, 11
 Gallitalutæ vi, 23
 Gallitæ iii, 24
 Gallorum in Capitolium ascensus xxix, 14 præda xxxiii, 5 prælia cum Attalo et Eumene xxxiv, 19
 Gallorum Druidæ xxiv, 62
 Gallos obsidente Cassandro xxxi, 30 pugnare cum auro solitos xxxiii, 5
 Gallus pictus inficetissime, &c. xxxv, 8
 Gallus fl. v, 42. vi, 1 fl. Phrygiæ xxxi, 5
 Galmodoroësi vi, 22
 Gamala v, 14
 Gamale in Phœnice ii, 93
 Gambreves vi, 35
 Gamphasantes v, 8
 Gangarides Calingæ vi, 22
 Gange minor Indus vi, 21
 Ganges fl. vi, 22. ix, 2. 17. xii, 26. xxxii, 21. xxxvii, 76
 Gængis fl. ortus vi, 21. 22 fons vii, 2
 Gangre vi, 2
 Ganos opp. iv, 18
 Garama caput Garamantum v, 5
 Garamantes v, 4. viii, 61. 70. xiii, 33 ad eos iter inexplicabile v, 5
 Garamantici carbunculi xxxvii, 25
 Garamantites (lapis) xxxvii, 28
 Garamantum oppidum Matelgæ v, 5
 Garesci iv, 17
 Garganus mons iii, 16
 Gargaphie fons iv, 12
 Gargara mons v, 32 et opp. ibid.
 Garnæ portus iii, 16
 Garode ins. vi, 35
 Garsauritis vi, 3
 Garunna fl. iv, 31
 Gasani vi, 32
 Gaudæ iv, 18

- Gaudos ins. iv, 20
 Gaugamela vi, 30
 Gaulopes vi, 32
 Gaulos ins. iii, 14. v, 7
 Gauranæ vites xiv, 4
 Gaurani montes iii, 9
 Gauranum vinum xiv, 8
 Gauratæ vi, 26
 Gaurus mons xiv, 8
 Gaza v, 14 in Judæa xii, 32
 Gaza (juxta Troglodytas) vi, 31
 Gazæ in Atropatenc vi, 16
 Gazacena regio vi, 3
 Gazatæ v, 19
 Gazelum vi, 2
 Gaziura vi, 2
 Gebadei vi, 33
 Gebanitæ vi, 32. xii, 32. 35. 42
 Gebenna mons iii, 5. iv, 31
 Gedranitæ vi, 32
 Gedrosi vi, 23. 25. ix, 2. xii, 18. xiii, 9
 Gedrosia xxi, 36
 Gedrusi vi, 25
 Gela, in Sicilia xxxi, 39. 41
 Gelæ vi, 18
 Gelani iii, 14
 Gelas fl. iii, 14
 Gelbes fl. v, 40
 Gelduba castellum xix, 28
 Gelon fons xxxi, 16
 Geloni iv, 26
 Gemella Augusta iii, 3
 Gemellenses iii, 4
 Gemelli colles iii, 14
 Gemitoni gradus viii, 61
 Genaunes iii, 24
 Gendos fl. v, 43
 Genesaras lacus v, 15
 Genetæ vi, 4
 Gensora vi, 35
 Genua opp. iii, 7 Liguria xiv, 8
 Genua Urbanorum iii, 3
 Genusini iii, 16
 Georis ins. iv, 19
 Georgi iv, 26. vi, 14
 Ger fl. v, 1
 Gerastos (opp.) iv, 21
 Gerastum prom. iv, 21
 Geranea iv, 11
 Germania iv, 8. 18
 Geretæ vi, 23
 Gergithos v, 32
 Germani Orcetani iii, 4
 Germani xxviii, 51. xxxvii, 11 Scytharum nomen transit in Germanos iv, 25
 Germania vii, 10. x, 27. 35. xix, 2. 26. 28. xxxi, 17. xxxvi, 12 provincia xxxiv, 2 trans Rhenum xxv, 6 non tota perco gnita iv, 28 Scythiæ con-
 termina viii, 15
 Germania classe circumvecta ii, 67
 Germaniæ xxxi, 39
 Germaniæ superioris campi xix, 42
 Germaniæ favi xi, 14 gentes in Belgica iv, 31 legionum castra iv, 37 littora xxxvii, 11 ora (quanta) iv, 28 pabula xvii, 3 populi xviii, 44 prædones xvi, 76 saltus Hercynius x, 67
 Germaniam sylvæ totam replent xvi, 2
 Germanicæ gentes iv, 28
 Germanicopolis v, 40
 Germanicum mare iv, 30
 Germanorum genera quinque iv, 28
 Gerontia ins. iv, 23
 Gerra vi, 32
 Gerraicus sinus vi, 32
 Gerrhæ in Arabia xxxi, 39
 Gerrhon vi, 33
 Gerrhus fl. iv, 26
 Gerundenses iii, 4
 Gescliton vii, 2
 Gessoriacum Morinorum iv, 30
 Gessoriacus pagus iv, 31
 Gessoriensenses iii, 4
 Gessus fl. v, 31
 Getæ iv, 18 Daci iv, 25
 Gethone ins. iv, 23
 Getone ins. v, 38
 Getta v, 17
 Gigarta v, 17
 Gigartho fons v, 37
 Gigemoros mons iv, 18
 Gindareni v, 19
 Gissa ins. iii, 25
 Glanis fl. iii, 19 Liris fl. iii, 9
 Glanum Livii iii, 5
 Glari vi, 32
 Glauconnesos iv, 22
 Glaucus fl. v, 29. vi, 4
 Glessaria ins. iv, 27. xxxvii, 11
 Glessariæ insulæ iv, 30
 Glinditiones iii, 26
 Glissas iv, 12
 Gneciocantæ vi, 30
 Gnidia Venus vii, 39. ix, 41. xxxii, 1. xxxvi, 4
 Gnidiæ cæpæ xix, 32
 Gnidii vii, 39. xxxvi, 4
 Gnidii calami xvi, 64
 Gnidiorum opp. in Pharia ins. iii, 30
 Gnidium coccum xxvii, 46 granum xiii, 35. xv, 7 ex grano oleum xxiii, 45
 protropon xiv, 9
 Gnidius fons xxxv, 47
 Gnidius Ctesias ii, 110 Sostratus xxxvi, 18
 Gnidos v, 29. xii, 61. xiii, 16. xxxvi, 4. 18
 Gnoissius Ctesiphon vii, 38 Epimen

- des vii, 49. 53
 Gnossus iv, 20
 Goboëa portus vi, 32
 Gogari vi, 7
 Gogiarei vi, 23
 Golgi v, 35
 Gomphi iv, 15
 Gophrnitica Judææ toparchia v, 15
 Gophoa vi, 35
 Gora vi, 35
 Goralus fons vi, 32
 Gorditanum prom. iii, 13
 Gordiu-come v, 40
 Gordium, Galatiæ caput v, 42
 Gordyæi montes vi, 12
 Gordynie iv, 17
 Gorgades insulæ vi, 36
 Gortyna iv, 10 (in Creta) iv, 20. xii, 5
 Grabæi iii, 26
 Graccuritani iii, 4
 Græca credulitas viii, 34 secta xviii, 57
 vanitas xix, 26. xxxvii, 74 vanitatis
 exemplum ii, 112 vanitatis mendacia
 prodita xxviii, 29 inventionis sen-
 tentia vi, 39
 Græca avena xviii, 42 pira xv, 16. 17
 rosa xxi, 10 salix xvi, 69 vina nefa-
 sta xiv, 23
 Græca res est, nihil velare xxxiv, 10
 Græcæ lactucæ xix, 38
 Græcæ literæ viii, 3
 Græcæ veteres literæ vii, 58
 Græcæ nuces xi, 7. xvi, 59
 Græcanica torcula xviii, 74
 Græcanicum pavimentum xxxvi, 63
 Græcanicus color xxxiv, 70
 Græcarum literarum figura xxi, 38
 Græci vitiorum omnium genitores xv, 5
 genus in gloriam suam effusissimum
 iii, 6 (de iis) oraculum xxix, 8 (de
 his Cato) xxix, 7
 Græci auctores xvii, 16
 Græci (in Campania) iii, 9
 Græcia vii, 57. xiii, 35. xiv, 25. xvii,
 6. xviii, 31
 Græcia a Græco rege iv, 14 apud Sa-
 laminam depugnavit ii, 22 cum fuit
 clarissima xviii, 12
 Græcia, Hellas iv, 11
 Græcia, quæ vocabatur Argos Dipsion
 vii, 57
 Græcia magna iii, 6 Magna Græcia iii,
 15 Italiæ ora xxxvi, 4
 Græcia (Euphranoris) xxxiv, 19
 Græciæ fabulositas xii, 5 fabulis vagan-
 tibus v, 5 ingenia xxix, 5 linguæ xxv,
 6 mendacia v, 1 philosophi xxxv,
 46 publicum concilium xxxv, 35 rex
 antiquissimus vii, 57
 Græciæ ligna infeliciora xiii, 37
 Græciæ otides x, 29
 Græciæ populis tineas non innasci xxvii,
 120
 Græciense mare iv, 18
 Græciensis sinopsis xxxv, 17
 Græcis quid intentatum xvii, 4
 Græcis utendum vocabulis ii, 13
 Græco artis genere xvi, 82
 Græcorum gymnasia xxviii, 13 monu-
 menta viii, 69
 Græcos pellendos ex Italia censuit Ca-
 to vii, 31
 Græcos cum Italia pellerent xxix, 8
 Græcostasis vii, 60. xxxiii, 6
 Græcula poma xv, 15 rosa xxi, 10.
 xxvi, 27 vitis xiv, 4
 Græcum Græcamque defossos xxviii, 3
 Græcum mel xxix, 11
 Græcum pecus viii, 73
 Græcum vinum xiv, 16. 17
 Græcus versus xxvii, 75
 Graiæ Alpium fores iii, 21
 Graiæ gentis fortissimus, sapientissimus
 xxxiv, 12
 Granicum fl. v, 49
 Granicus fl. v, 33
 Granis fl. vi, 26
 Granucomatæ v, 19
 Græcæ insulæ iii, 30
 Graucome vi, 35
 Gravii iv, 34
 Gravisca iii, 8. xxxii, 11
 Gravisiana vina xiv, 8
 Gridinum fl. vi, 18
 Groucasus, Caucasus vi, 19
 Grumbestini iii, 16
 Grumentini iii, 15
 Grumentum xiv, 8
 Grylios fl. v, 32
 Grynia v, 32
 Grynium xxxii, 21
 Guberni iv, 31
 Gunnugi col. v, 1
 Guttalus fl. iv, 28
 Guttones iv, 28 Germaniæ gens xxxvii,
 11
 Gyaros ins. iv, 23. viii, 82 Cycladum
 ins. viii, 43
 Gygæum stagnum v, 30
 Gymnasæ, Balesares iii, 11
 Gymnetes vi, 35. vii, 2
 Gymnetes Pharosii v, 8
 Gynæcocratumeni vi, 7
 Gynæcopolites nomos v, 8
 Gyrei vi, 32
 Gyri mons v, 5
 Gyrtion iv, 16
 Gystate vi, 35

Gytheates sinus iv, 8

II.

Habessus v, 28

Hadrantiani iii, 14

Hadylius mons iv, 12

Hæmi excelsitas iv, 1

Hæmus mons iv, 17 18. xxxi, 30

Halcyone mons iv, 17 opp. iv, 12

Halesini iii, 14

Halesus fl. v, 31

Haliartus iv, 12

Halicarnassus v, 29. xxxv, 49. xxxvi, 6

Halicynenses iii, 14

Halicyrna iv, 3

Haliserne v, 33

Halizones v, 40

Halnydessos iv, 18

Halmyris lacus iv, 24

Halone ins. ii, 89. v, 38 ins. (in Propontide) v, 44

Halonesos ins. iv, 23

Halonnesi, contra Troglodyticen vi, 34

Halos opp. iv, 14

Halydienses v, 29

Halys fl. vi, 2. 3

Hamaxitos v, 29. 33

Hamaxobii iv, 25

Hamirei vi, 32

Hammæum littus vi, 32

Hammanientes v, 5

Hammodara vi, 35

Hammoniaci elate xii, 62

Hammoniacus, cyperus xxi, 70

Hammoniacus nomos v, 9

Hammonis delubrum (in Æthiopia) vi, 35

Hammonis oraculum v, 5. 9. xxxi, 39

Hannibalis castra iii, 15

Hannibalis parva insula iii, 11

Hannibalis turres ii, 73

Harmastes vi, 12

Harmastis vi, 11

Harmatotrophi vi, 18

Harpasa, Asia opp. ii, 98. v, 29

Hebata vi, 30

Hebdomecontacometae vi, 35

Hebrus fl. iv, 18. xvii, 3

Hebrus Thraciæ fl. xxxiii, 21

Hebudes insulæ iv, 30

Hecatompylos vi, 17

Hecatompylos Parthorum vi, 21

Hecatompylos Arsacæ regia vi, 29

Hedui iv, 32. xvii, 4

Hedypnus fl. vi, 31

Helbo ins. v, 35

Helene ins. iv, 20. xxi, 32

Helene ins. (inter Sporades) iv, 23

Heleni iv, 34

Heleon iv, 12

Helgas v, 40

Helia, quæ Velia iii, 10

Helice iv, 6

Helicon mons iv, 4. xxv, 21

Heliconis nemus iv, 12

Heliopolitæ xxxvi, 67

Heliopolites nomos v, 9

Helium Rheni ostium iv, 29

Helladicum genus picturæ xxxv, 36

Helladis ficus xvii, 1

Hellas xviii, 10 (unde) incipit iv, 11

Hellas (opp.) iv, 14

Hellas, Thessalia iv, 14

Hellenes iv, 14

Hellespontii v, 32

Hellespontus iv, 18. 24. v, 40. viii, 83.
ix, 69. xvi, 88

ubi se concitat v, 33

Hellopes iv, 1

Helmodenes vi, 32

Helos v, 31 locus iv, 7

Helotas Ludius xxxv, 37

Helvenaca vitis xiv, 11

Helvetiæ xii, 2

Helvetii iv, 31

Helvicus ager xiv, 3

Helvorum Alba iii, 5

Hemasini iii, 26

Hemuatae vi, 32

Heneti vi, 2

Heniochi vi, 18 Ampreutæ vi, 4 Sanni
vi, 4

Heniochii montes vi, 10

Heniochorum gentes vi, 4. 5 plura ge-
nera vi, 12

Hennenses iii, 14

Hephæstia (in Lemno) iv, 23

Hephæstiades insulæ iii, 14

Hephæstii montes ii, 110

Hephæstium (in Lycia) v, 28

Heptaporus fl. v, 33

Hequæsi iii, 4

Heraclea (in Cadusiis) vi, 18

Heraclea (in Caria) v, 29

Heraclea Cherronesos iv, 26

Heraclea (in Creta) iv, 20

Heraclea Latini v, 31

Heraclea (Macedoniæ) iv, 17

Heraclea (altera in Macedonia) iv, 17

Heraclea (Ponti) vi, 1. ix, 83. xv, 39.
xvi, 89. xxi, 44. xxvii, 2Heraclea oppidum in ostio Rhodani
iii, 5

Heraclea Sintica iv, 17

Heraclea (in Syria) v, 18

Heraclea (in Thracia) iv, 18

- Heraclea Trachin iv, 11
 Heracleopolitæ xxxvi, 19
 Heracleopolites nomos v, 9. xxxvi, 19
 Heracleotes tractus (in Æolide) v, 32
 Heracleotes Zeuxis xxxv, 36
 Heracleoticum heraclium xx, 69 origa-
 num xx, 62
 Heracleoticum (Nili ostium) v, 11
 Heracleum (in Colchis) vi, 5
 Heracleus fl. vi, 4
 Heraclia Siris iii, 15
 Heraclia Acamanæ iv, 2
 Heraclius lapis xxxiii, 43
 Heræa iv, 10
 Heras lutra, ins. iii, 13
 Heratemis vi, 26
 Herbanum iii, 8
 Herbessenses iii, 14
 Herbitenses iii, 14
 Herbulenses iii, 14
 Herculanea ficus xv, 19
 Herculeus rivus xxxi, 25
 Herculanum opp. iii, 9
 Herculis ara v, 1. columnæ ii, 67. iii, 1.
 v, 1. vi, 39. xiii, 49. xix, 1. xxvii,
 1. xxix, 8. insulæ iii, 13. portus iii,
 10
 Herculis oppidum in insula Nili v, 9
 Herculis Monæci portus iii, 7
 Hercuniates iii, 25
 Hercynia sylvæ xvi, 2
 Hercynius saltus iv, 25. Germaniæ x,
 67
 Hercynium jugum iv, 28
 Herdonienses iii, 16
 Hermesia v, 31
 Hermione iv, 9
 Hermiones iv, 28
 Hermionius ager iv, 19
 Hermisium iv, 26
 Hermocapelitæ v, 33
 Hermonassa vi, 6
 Hermontites nomos v, 9
 Hermopolites nomos v, 9
 Hermunduri iv, 28
 Hermus fl. v, 31
 Hemicum Capitulum iii, 9
 Hemicus ager iii, 9
 Herodium, Judææ toparchia v, 15
 Heroopoliticus sinus Rubri maris v, 12
 Heroon vi, 32. 33
 Herticæ vi, 7
 Hesidrus fl. vi, 21
 Hesperides (in Pentapolitana) v, 5
 Hesperidum horti v, 1. xix, 22. xxxvii,
 11
 Hesperidum insulæ vi, 36
 Hesperii (Æthiopes) vi, 35. 36
 Hesperion ceras vi, 35. 36
 Hesperium prom. v, 1
 Hesperius mons Æthiopum ii, 110
 Hesperu ceras vi, 36
 Hestiatotis xxxi, 9
 Hiberniæ latitudo et longitudo iv, 30
 Hiera, Automate iv, 23
 Hiera ins. Æolia ii, 110
 Hiera, inter Cyclades ii, 89
 Hiera (in Lesbo) v, 39
 Hiera, Therasia ins. iii, 14
 Hieracia ins. iv, 23
 Hieracometa v, 33
 Hierapolis in Asia ii, 95. (in Creta) iv,
 20. (in Syria) v, 19. xxxii, 8
 Hierapolitæ (in Phrygia) v, 29
 Hierapytna iv, 20
 Hiera sycaminos vi, 35
 Hieras fl. v, 43
 Hiericus, Judææ toparchia v, 15. xiii, 9
 Hieroceps ins. v, 35
 Hierolophienses v, 33
 Hieromiaces fl. v, 16
 Hieroncos ins. iii, 14
 Hieros fl. v, 32
 Hieros opp. et fl. vi, 5
 Hierosolyma v, 15. xxvii, 5
 Hileson iv, 12
 Hilleviones iv, 27
 Himantopodes v, 8
 Himera cum fl. iii, 14
 Himeræus Demophilus xxxv, 36
 Himerte, Lesbos v, 39
 Hipparenum vi, 30
 Hippi (in Ionia) v, 31
 Hippini v, 29
 Hippo dirutus, Diarrhytus v, 3. ix, 8
 Hippo Regius v, 2
 Hippo nova iii, 3
 Hippo, nunc Vibo iii, 10
 Hippocrene fons Bœotiæ iv, 12
 Hipponenses ix, 8
 Hipponensis sinus v, 3
 Hippounesos v, 36
 Hippopodes iv, 27
 Hipporeæ vi, 35
 Hippos v, 16
 Hippos fl. (in Colchis) vi, 4
 Hippuri, portus vi, 21
 Hippuris ins. iv, 23
 Hirminium fl. iii, 14
 Hirpi vii, 2
 Hirpini ii, 95. iii, 16
 Hirpini montes iii, 16
 Hispalensis conventus iii, 3
 Hispali, puteus ii, 100
 Hispali col. iii, 3
 Hispalum prom. vi, 34

- Hispana vitis ignobilium probatissima
     xiv, 4
 Hispani cribra faciunt e lino xviii, 28
 Hispania ii, 48. iii, 2. 8. 75. 81. 83.
     x, 68. 136. xv, 7. xvi, 20. 76. 79.
     xvii, 35. xviii, 73. xxi, 43. xxii, 82.
     xxv, 46. xxxi, 40. xxxiii, 19. 21. 27.
     31. 37. 40. xxxiv, 49. xxxv, 52.
     xxxvi, 25. 67. xxxvii, 43. scatet me-
     tallis &c. iii, 4 Ex ea triumphus
     Cæsaris xiv, 14
 Hispania citerior iii, 4. xix, 1. 7. xxxi,
     39. xxxiii, 16. 36. 45. 47 Tarraco-
     nensis iv, 34
 Hispania ulterior vii, 27. xxxv, 49
 Hispaniæ citerioris conventus septem
     iii, 4 Longitudo et latitudo iii, 4
 Hispaniæ viii, 54. ix, 19. xiv, 4. 29.
     xvi, 6. xviii, 57. xix, 30. xxiv, 68.
     xxv, 47. xxxiii, 31. xxxv, 28. xxxvi,
     66
 Hispaniæ citerioris princeps xxii, 57
 Hispaniæ Babilus xx, 76 princeps xx,
     81
 Hispaniæ citerioris dispensator xxxiii,
     52
 Hispaniæ descriptio iv, 34 laus xxxvii,
     77 circuitus iv, 35 mediterranea
     xxxiii, 55. xv, 1 latus et frons iv, 35
     montes aridi sterilesque xxxiii, 21
 Hispaniæ nomen a Pane iii, 3
 Hispaniæ Latii jus tribuit Vespasianus
     iii, 4
 Hispaniæ pauperes xvi, 12
 Hispaniæ aves tradæ x, 29 cœruleum
     xxxiii, 57 equæ xvi, 39 mella xi, 8
     ostrea xxxii, 21 pix xiv, 25 sal xxxi,
     45 sory xxxiv, 30 spartum xxiv, 40
     spuma argenti xxxiii, 35
 Hispaniarum vindemitor xvii, 40
 Hispaniense Rhodani ostium iii, 5
 Hispaniensia naufragia ii, 67
 Hispaniensis oceanus xxxvii, 65
 Hispaniensis triumphus Cæsaris xiv, 17
 Hispanum mare iii, 10
 Ispellum col. iii, 19
 Ilisti vi, 19
 Istonium opp. iii, 18
 Iolmia, Seleucia v, 22
 Iolmæ v, 22
 Holopyxos iv, 20
 Homeritæ vi, 32
 Homolion iv, 16
 Homona v, 23
 Homonadum gens v, 23
 Horatæ vi, 23
 Horisius fl. v, 40
 Hormcnium iv, 16
 Hortanum iii, 8
 Hortenses iii, 9
 Hostilia vicus ad Padum xxi, 43
 Hyampolis iv, 12
 Hyantes, Bæoti iv, 12
 Hybanda ins. Ioniæ ii, 91
 Hybla Siciliæ mons xi, 13
 Hyblenses iii, 14
 Hyda v, 29
 Hydaspes fl. vi, 21. 23
 Hyde v, 25
 Hyde, Sardes v, 30
 Hydissenses v, 29
 Hydrelitæ v, 29
 Hydreum vi, 26
 Hydreuma vi, 26
 Hydruntum opp. iii, 16
 Hydrussa, Andrus iv, 22 Ceos iv, 20
     Tenos iv, 22
 Hyetussa ins. v, 36
 Hyi vi, 31
 Hylæi (in Scythia) iv, 26
 Hylæum mare iv, 26
 Hylas fl. v, 40
 Hylatæ v, 19
 Hyle iv, 12
 Hyllis penins. iii, 26
 Hyllus fl. v, 31
 Hymani iii, 25
 Hymettie columnæ xxxvi, 3. 24
 Hymettium marmor xvii, 2
 Hymettus mons iv, 11. xxxv, 49 Athe-
     nis xix, 55 Atticæ mons xi, 13
 Hymos ins. v, 36
 Hynidos v, 29
 Hypæa ins. in Stæchadibus iii, 11
 Hypæpeni v, 31
 Hypanis fl. iv, 26 in Ponto xi, 43
 Hypasis fl. ii, 75. vi, 21. 23
 Hypaton opp. vi, 35
 Hyperborei iv, 26. vi, 14. 20
 Hypere ins. iv, 23
 Hyperia fons iv, 15
 Hyperis vi, 26
 Hypius mons v, 43
 Hypobarus fl. xxxvii, 11
 Hypsa fl. iii, 14
 Hypsaltæ iv, 18
 Hypsizoros mons iv, 17
 Hyrcani vi, 15. viii, 25
 Hyrcani Macedones v, 31
 Hyrcani montes xxxi, 26
 Hyrcania xv, 19
 Hyrcaniæ convalles xii, 18
 Hyrcanium mare v, 27. vi, 15. 18
 Hyrieticum Bæotiæ xxxvi, 25
 Hysie iv, 12
 Hyric, Zacynthus iv, 19

Hyrini iii, 16
Hyrmine iv, 6
Hysia iv, 6
Hytanis fl. vi, 26

I.

Jadera col. iii, 25
Iadoni iv, 34
Ialysus v, 36
Iambe ins. vi, 33
Jamneæ duæ v, 14
Jamno civitas iii, 11
Janiculum in parte Romæ iii, 9. xiii, 27. xvi, 15
Iapydes iii, 22. 25
Iapydia iii, 23
Iapydiæ finis iii, 25
Iapygia iii, 16
Iapygia Acra iii, 16
Iapygium prom. iii, 16
Iapyx fl. iii, 16
Iasi iii, 28
Iasii xxxvi, 4
Iasius sinus v, 29. 31
Jasonius fl. vi, 4
Iassius sinus ix, 10
Iassos urbs ix, 8
Iasus v, 29
Iatii vi, 18
Jaxartes fl. vi, 17. 18 ostium vi, 15
Jazyges Sarmatæ iv, 25
Iberia vi, 4. vii, 27
Iberia, Hispania iii, 4. xxxvii, 11
Iberiæ et Armeniæ confinium vi, 15
Iberiæ oppida vi, 11 portæ vi, 15
Ibericum mare iii, 2. 10
Ibero amne affusa colonia iii, 4
Iberos in Hispaniam pervenisse iii, 3
Iberum gens vi, 11 opp. vi, 12
Iberus fl. iii, 4 fl. fontes iv, 34
Iberus fl. in Cyrum defluens vi, 11
Ibettes fl. v, 37
Icarium mare iv, 18
Icarius iv, 11
Icaros ins. iv, 23. v, 37
Icarus fl. vi, 19
Icarusa fl. vi, 5
Icatulæ vi, 7
Ichuanenses iii, 14
Ichara ins. vi, 32
Ichmæ iv, 17
Ichnusa (Sardinia) iii, 13
Ichthyocæssa iv, 23
Ichthyophagi xv, 7 (in Arabia) vi, 32 (in India) vi, 25. 26 Oritæ vi, 25 natantes, ceu maris animalia vi, 34
Ichthyophagorum insulæ vi, 32
Ichthys prom. iv, 7

Iconii tetrarchia v, 25
Iconium (Cilicia) v, 22
Icosion v, 1
Icositani iii, 4
Ictimulorum aurifodine xxxiii, 21
Ida xxxvi, 25 mons (in Æolide) v, 32 mons Troadis xiii, 12. xvi, 19. 24. xxvii, 3. xxxvii, 54
Idæa herba xxvii, 69 ficus xv, 19 laurus xv, 39. xxiii, 80 pix xiv, 25
Idæi Dactyli xvii, 57 in Creta xxxvii, 61
Idæi montes xvi, 60
Idæum rubi genus xvi, 71. xxiv, 75
Idæus mons (in Creta) iv, 20
Idalium v, 35
Idomenenses iv, 17
Idumæa ubi incipit v, 14
Jebba v, 17
Jetenses iii, 14
Ieterus fl. iii, 29
Igigili col. v, 1
Iguini iii, 19
Iguvini xxiii, 49
Iguvinum in Italia xv, 7
Ilerdenses iii, 4
Ilergaonum regio iii, 4
Ilergetum regio iii, 4
Iletia iv, 15
Iliacis temporibus iii, 14. xiii, 1. xxxiii, 4. xxxiv, 47. xxxv, 6
Iliacum bellum xvi, 87. xxxv, 40
Iliberi, Liberini iii, 3
Ilienses (in Sardinia) iii, 13
Iliensium urbs xvi, 88
Ilionenses iii, 9
Ilipa Ilia iii, 3
Ilipula, quæ laus iii, 3
Ilipula minor iii, 3
Ilsanite vi, 32
Ilissus fl. iv, 23 locus iv, 11
Iliturgi iii, 3
Ilum x, 37 immune v, 33 captum Ramise regnante xxxvi, 14
Illetia ins. v, 38
Illyberis iii, 5
Illici iii, 4
Illicitanus sinus iii, 4
Ilurco iii, 3
Illyrica iris xiii, 2. xxi, 19
Illyrici cochleæ ix, 82 ostrea xxxii, 21 longitudo et latitudo iii, 29 ora insulis amplius mille frequentata iii, 30 rebellio vii, 46
Illyricum iii, 6. 25. vii, 49. xi, 106. xii, 27. xxv, 34. xxvi, 55. xxxiii, 13
Illyrii ii, 106. vii, 2. 37
Illyrii proprie dicti iii, 26

- Illyriorum rex xxv, 34 regina Teuca
     xxxiv, 11
 Illyris ins. v, 35
 Ilorci iii, 3
 Ilorcitani iii, 4
 Ilva ins. iii, 12 Italiae ins. xxxiv, 41
 Iluro iii, 4
 Imacarenses iii, 14
 Imaduchi vi, 7
 Imai montis regio vii, 2
 Imaus mons v, 27. vi, 21 nivolum
     significat vi, 21
 Imbarus mons v, 22
 Imbrasus fl. v, 37
 Imbros ins. iv, 23
 Imityi vi, 7
 Imitys fl. vi, 7
 Imme in Commagene v, 21
 Inachus fl. iv, 9
 Inalpine populi multis nominibus iii,
     5. 7
 Inapæi vi, 7
 Indi viii, 25. 61. ix, 54. x, 2. xii, 15.
     22. 48. xiv, 19. xv, 7. xxxi, 18.
     xxxii, 11. xxxvii, 20. 61 dono dati
     ii, 67
 Indi fontes vi, 18 vastitas vi, 21
 Indi Nomades vii, 2 Orsæi viii, 31 sep-
     temtrionales xi, 36
 India vii, 2. viii, 31. 78. x, 70. xi, 35.
     xii, 16. 19. 41. xv, 31. xvii, 30. xxi,
     8. xxiv, 1. xxxii, 3. xxxvi, 12. 67.
     xxxvii, 11. 28. 31
 India tertia pars terrarum vi, 21 neque
     as, neque plumbum habet xxxiv, 48
     lucro admotu vi, 26 victa viii, 2 In
     terris Indiae xxxi, 14
 Indiae viii, 51. 52
 Indiae aversa xxxvii, 33 principium vi,
     17 fluminum limus xxxv, 32 sylvæ
     xxviii, 45
 Indica amethystus xxxvii, 40 arena
     xxxvi, 9 arundo xvi, 65 cinnabaris
     xxix, 8 crystallus xxxvii, 9 cypira
     xxi, 70 ebenus xii, 8 gemma xxxvii,
     61 myrrha xii, 35 navigatio vi, 26
     oliva xii, 14 onyx xxxvii, 24 spina
     xii, 10 testudo xxxvii, 56 vitis la-
     brusca xii, 29
 Indicæ formicæ xi, 36 hyacinthi xxxvii,
     42 margaritæ xxxii, 11 merces xix,
     2. vi, 19 sandaresi xxxvii, 28 sardæ
     xxxvii, 31 sardoniches xxxvii, 23
 Indici boves viii, 30. 70 calami xvi,
     65 carbunculi xxxvii, 25 elephantii
     viii, 8. 9. ix, 4 montes vi, 23 reges
     vi, 21 uniones ix, 56. xxxii, 10
 Indicis lineæ præstantiora xii, 22
 Indicum aurum xxxiii, 71 cœruleum
     xxxiii, 57 cinnabaris nomen xxxiii,
     38 litius xiv, 5 Lycium xxiv, 77
     mare ii, 67. vi, 21. ix, 3. 12. xxxii,
     21 milium xviii, 10 nardum xii, 26.
     xiii, 2 piper xix, 19 vitrum xxxvi,
     66
 Indicus adamas xxxvii, 15 asinus xi, 45.
     106 lucus xii, 15 oceanus vi, 14. ix,
     54 scincus xxviii, 30
 Indigetes iii, 4
 Indis contermina gens Ariana xii, 18
 Indorum descriptio xiii, 28 aruspices
     vatesque xxxii, 11 sapientes xii, 12
     viri xxxii, 11 lingua vi, 25 alia in
     India vi, 25. xii, 14 stabula viii, 9
 Indorum gens adversa Galliae (hoc est,
     ab oriente æstivo &c.) vi, 21 ubi
     incipit vi, 21 prom. Leptæacra vi, 34
 Indum fl. vi, 21
 Indus fl. vi, 22. 23. xii, 25. xix, 5.
     xxiv, 102. xxxvii, 69
 Indus fl. Indiae finis ab occidente vi, 21
     Gange minor vi, 21
 Indus fl. (in Caria) v, 29
 Industria opp. iii, 7. 20
 Inferum mare iii, 10
 Ingævones iv, 27. 28
 Ingauni Ligures iii, 6
 Ingaunum Albium iii, 7
 Inopus fons ii, 106
 Insubres Mediolanum condidere iii, 21
 Insubrium tractus x, 41
 Insubrum exules Caturiges iii, 21
 Intemelium Albium iii, 7
 Interamna in Umbria xviii, 67
 Interamnates iii, 17 Nartes iii, 19
     Succasini iii, 9
 Intrannenses iv, 35
 Intercatienses iii, 4
 Intercatiensis xxxvii, 4
 Iol, Casarea v, 1
 Iolcos vii, 57
 Iolcus iv, 16
 Iomanes fl. vi, 21. 22. 23
 Iones xiii, 16 Athenis profecti v, 31
 Ionia v, 31. xiii, 16
 Ionæ caput Miletus v, 31
 Ionibus sacra regio v, 31
 Ionicae columnæ xxxvi, 56
 Ionica gens in Asia vi, 2
 Ionicum capitulum xxxvi, 56
 Ionicum genus picturæ xxxv, 36
 Ionii et Adriatici maris discrimen iii,
     16
 Ionium mare iii, 14. 29. 30. iv, 18.
     xii, 3
 Ionius attagen x, 68
 Ionum literæ vii, 58
 Joppe Judææ ix, 4

- Joppe Phœnicum v, 14
 Joppica Judææ toparchia v, 15
 Jordanis descriptio v, 15
 Ios ins. iv, 23
 Iotape v, 22
 Jovis fons ii, 106
 Jovis Hammonis stagnum ii, 106
 Jovis Indigetis lucus iii, 9
 Jovis opp. in Ægypto v, 11
 Ipasturgi iii, 3
 Iranime iii, 23
 Iria opp. iii, 7
 Irine ins. iv, 19
 Iris fl. vi, 3. 4
 Irrhesia ins. iv, 23
 Isara fl. iii, 5. vii, 51
 Isarci iii, 24
 Isari vi, 21
 Isaura v, 23
 Isaurica gens v, 23
 Ischia ins. iii, 13
 Iseum, fanum v, 10
 Isidi sacra ins. x, 49
 Isidis opp. v, 11
 Isidis portus vi, 34
 Isis fl. vi, 4
 Ismaron iv, 18
 Ismenus fl. iv, 12
 Issa ins. iii, 30
 Issæi iii, 26
 Issatis vi, 17. 29
 Issi vi, 7
 Issicus sinus ii, 112 Ciliciæ sinus v, 22.
 vi, 2
 Issos v, 22
 Istævones iv, 28
 Ister fl. ix, 20
 Ister magnus iii, 27
 Isthmius Euphranor xxxv, 40
 Isthmos iv, 5
 Isthmos alius iv, 18
 Isthmum perfodere qui tentavere iv, 5
 Isthmus xv, 9
 Istri ostia iv, 18. 24
 Istria viii, 73. xvi, 26
 Istriæ (descriptio) iii, 23
 Istriæ terminus iii, 22
 Istriæ terra xv, 3
 Istrica ostrea xxxii, 21
 Istropolis Milesiorum iv, 18
 Istrorum ager iii, 30
 Istros domuit Tuditanus iii, 23
 Istrum fl. salsum iii, 22
 Isuei vi, 35
 Isura ins. vi, 32
 Itala Circe xxv, 5
 Itali (veteres) iii, 10
 Italia xi, 30. xii, 51. xvi, 13. 24. xvii,
 6. xviii, 4. xxv, 5 a circumdati
 terris quantum distat iii, 6 metallo-
 rum omnium fertilitate nullis cedit
 terris iii, 24 peculiaris parens arborum
 communium xiv, 1 quot viros
 armavit &c. iii, 24 victrix omnium
 xiii, 2
 Italia Circumpadana xviii, 25. 30 Cis-
 alpina xvii, 2 Subalpina xvi, 22
 Transpadana x, 41. xvi, 26. xvii,
 35. xviii, 12. 49. xix, 3
 Italia jam habet piperis arborem xii, 14.
 xvi, 59 crebra in Italia fulmina ii, 51
 semper quodammodo vernat vel au-
 tumnat ii, 51
 Italiæ antiquæ terminus iii, 22
 Italiæ pars extrema xxxiv, 2 finis Arsia
 fl. iii, 23
 Italiæ fames sitisque vii, 45
 Italiæ jus iii, 4
 Italiæ ratio xviii, 57
 Italiæ laus iii, 6. xxxvii, 77
 Italiæ littus ix, 29
 Italiæ parci diximus xxxiii, 21
 Italiæ ignotum phalangium xxix, 27
 In Italia non nascitur stellio xxix,
 28
 Italiæ terram qui jam lassam existima-
 vere xvii, 3
 Italiæ gentes et oppida, Italia diis sacra
 iii, 24 latitudo iii, 23 regiones un-
 decim iii, 6 regio prima iii, 9 secunda
 iii, 16 tertia iii, 10. 15 quarta
 iii, 17 quinta iii, 18 sexta iii, 19
 septima iii, 8 octava iii, 20. vii,
 50 nona iii, 7 decima ii, 74. iii, 22
 suburbana xxvi, 9
 Italiæ sumen xvii, 3 umbilicus iii, 17
 Italiæ auster humidus ii, 48
 Italiam contingit palma frugum xviii, 29
 Italica iii, 3
 Italica rubia xix, 17
 Italica sententia xvii, 19
 Italica falces xviii, 67
 Italicum absinthium xxvii, 28 cappari
 xx, 59 frumentum xviii, 12
 Italicum jus iii, 25
 Italicus labyrinthus xxxvi, 19
 Itanum prom. iv, 20
 Ithaca ins. iv, 19. viii, 83
 Ithacesiæ insulæ iii, 13
 Ithome iv, 7
 Itucci col. iii, 3
 Ituræorum gens v, 19
 Judæa xiii, 9. xxiv, 50. xxvi, 38. xxvii,
 5. xxviii, 23. xxxi, 18. xxxiii, 47
 longe lateque funditur v, 15 palmis
 inclyta xiii, 6
 Judæa sacra xxxi, 44
 Judea gens contumelia numinum insig-

nis xlii, 9
 Judææ toparchiæ decem v, 15 lacus
 xxxv, 51
 Judææ uni concessum balsamum xii, 54
 Judææ resina xiv, 25
 Judæi sæviere in vitam suam xii, 54
 De Judæis Pompeius triumphavit vii,
 27
 Judæi, Moses &c. xxx, 2
 Julia Campestris Babba v, 1
 Julia Castra iv, 35
 Julia Constantia v, 1
 Julia Constantia, Osset iii, 3
 Julia Felix col. v, 17
 Julia Felicitas iv, 35
 Julia Fidentia iii, 3
 Julia Liberalitas iv, 35
 Julia Scarabantia iii, 27
 Julia Traducta v, 1
 Juliani Cerretani iii, 4
 Julias (in Galliæa) v, 15
 Julienses v, 29
 Julienses Aretini iii, 8
 Julienses, quod Astigi iii, 3
 Julienses Carnorum iii, 23
 Julienses Teari iii, 4
 Julii Genius iii, 3
 Juliobrica iii, 3
 Juliobrigensium portus iv, 34
 Juliopolis (in Ægypto) vi, 26
 Juliopolis, Gordiu-come v, 40
 Juliopolitæ v, 43
 Iulis opp. (in Ceo ins.) iv, 20
 Julium Præsidium iv, 35
 Junonia ins. vi, 37
 Junonia ins. Gadis iv, 36
 Junonis prom. iii, 3
 Junonis lucus xvi, 57
 Jura mons iii, 5. iv, 31
 Jura, Juribus xvi, 76
 Izgi vi, 21

L.

Labatanis ins. vi, 32
 Labeatæ iii, 26
 Labecia vi, 32
 Labicanus ager iii, 9
 Laboriæ xviii, 29
 Laborinus Campaniæ campus iii, 9.
 xvii, 3
 Labrandei Jovis fons xxxii, 7
 Lacænæ saltantes (Callimachi) xxxiv,
 19
 Lacedæmon ii, 78. xvi, 13. xxxiii, 4.
 xxxv, 49
 Lacedæmonia Lampido vii, 42

Lacedæmonii vii, 57. x, 24. xi, 70.
 xxxii, 9 imperium Græciæ amisere
 ii, 26
 Lacedæmoniorum rex iii, 30
 Lacedæmonium viride marmor xxxvi,
 11
 Lacedæmonius cursor vii, 20
 Lacetani iii, 4
 Lacetania Hispaniæ xxv, 6
 Lacibi iii, 3
 Lacinia Juno xxxv, 36
 Lacinenses iii, 25
 Lacinium iii, 6 prom. iii, 15. 16
 Lacippo iii, 3
 Lacobricenses iii, 4
 Lacones (sculptores) xxxvi, 4
 Laconia vi, 39. xvii, 30
 Laconica xxv, 53 cicuta xxv, 95 regio
 ix, 60 siligo xviii, 20
 Laconicæ canes x, 83 cotes xxxvi, 47
 ficus xvi, 49 lactucæ xix, 38 purpu-
 ræ xxi, 22
 Laconici calami xvi, 66 cucumeres xix,
 23 smaragdi xxxvii, 18
 Laconicum purpurissum xxxv, 26
 Laconicum Ossigi iii, 3
 Laconicus ager iv, 8
 Laconimurgi iii, 3
 Laconum oppidum Tarentum iii, 16
 Lacuturres caules xix, 41
 Lade, Late ins. v, 37
 Ladon fl. iv, 10
 Læana vi, 32
 Læaniticus sinus vi, 32
 Læstrygones vii, 2
 Læstrygonii campi iii, 14
 Læstrygonum sedes iii, 9
 Lagarina vina xiv, 8
 Lagia, Delos iv, 22
 Lagnus sinus iv, 27
 Lagous fl. vi, 7
 Lagusa ins. v, 35
 Lagussæ ins. v, 38
 Lagyrani iv, 26
 Lalasis v, 23
 Laetana vina xiv, 8
 Laetani iii, 4
 Lambrus fl. iii, 20
 Lamia iv, 14. vi, 35
 Lamiae insulæ v, 38
 Laminiani iii, 4
 Laminitanus ager iii, 2
 Lampe iv, 10
 Lampeus mons iv, 10
 Lamponia ins. iv, 23
 Lampsa Æmyndus ins. v, 36
 Lampsacum v, 4. xix, 13. xxxvii, 74
 Lancienses iii, 4. iv, 35
 Lanise ins. iv, 23

- Lanos fl. vi, 20
 Lanuenses iii, 17
 Lanuvium viii, 82. xxxv, 6
 Laodicea libera v, 18. xvii, 38
 Laodicea Asiæ viii, 73
 Laodicea (in Media) vi, 29
 Laodicea (in Mesopotamia) vi, 30
 Laodicea Phrygiæ v, 29
 Laodicea Syriæ xii, 61. xxi, 11
 Laodiceæ (Syriæ) montes xxiii, 5
 Laodiceni ad Libanum v, 19
 Lapethos v, 35
 Lapidei campi iii, 5
 Lapitharum sedes iv, 15 dimicatio
 xxxvi, 4
 Lapsias fl. v, 43
 Larendani vi, 32
 Larinates Frentani iii, 16
 Larine fons iv, 11
 Larissa (in Æolide) v, 32 alia (in
 Æolide) v, 32 (in Arabia) vi, 32 in
 Macedonia xxxi, 32 (in Thessalia)
 iv, 15. xvii, 3
 Larissæi (in Syria) v, 19
 Larius lacus ii, 106. iii, 23. ix, 33. x,
 41
 Larnenses iii, 4
 Larnum fl. iii, 4
 Larymna iv, 12. v, 29
 Lasia ins. iv, 19. v, 35
 Lasia, Andrus iv, 22
 Lasias, Lesbos v, 39
 Lasos iv, 20
 Lastigi iii, 3
 Latera stagnum ix, 9
 Latiae literæ vii, 31
 Latialis sermo iii, 3
 Latarius Jupiter xxxiv, 18
 Latii jus iii, 4
 Latii veteris oppidani iii, 4. iv, 35
 Latina oppida iii, 5 historia xi, 45
 lingua xviii, 5
 Latinae conditionis populi iii, 14
 Latinae literæ antiquæ xxxv, 37
 Latinam appellationem non habet xxi,
 26
 Latinarum feriæ xxvii, 28
 Latini xiv, 14
 Latini prisci xxxiv, 14
 Latini juris gentes iii, 24
 Latinienses iii, 9
 Latiniensia vina xiv, 8
 Latino sermone condita xxix, 1
 Latiorum castra xxxiii, 11
 Latiorum juris oppidum iii, 5
 Latiorum veterum oppida iii, 4
 Latium nomen xi, 103 invenisset
 xxvi, 64
 Latinus ager iii, 9
 Latio dato v, 1
 Latio donata oppida iii, 3 donari incolæ
 iii, 24
 Latio primus cibus xviii, 19
 Latium vii, 41. 57. x, 20. xiv, 4 infra
 Sabinos iii, 17
 Latium antiquum iii, 9 in eo interiere
 lmi. populi iii, 9
 Latium adjectum iii, 9
 Latmos Cariæ viii, 84 mons v, 31
 Latopolites nomos v, 9
 Latovici iii, 28
 Latris ins. iv, 27
 Laud fl. v, 1
 Lavinii iii, 9
 Laurentum opp. iii, 9. xiv, 4
 Lauronensia vina xiv, 8
 Laus annis iii, 10
 Laus, quæ Ilipula iii, 3
 Laus Pompeia iii, 21
 Lazi vi, 4
 Lea vi, 35
 Lea ins. iv, 23
 Leanitæ, et Leaniticus sinus vi, 32
 Lebade v, 31
 Lebadia Beotiae iv, 12. viii, 83
 Lebaida lacus xvi, 66
 Lebedos v, 31
 Lebena iv, 20
 Lebinthus ins. iv, 23
 Lebuni iii, 4
 Lecheæ iv, 5. 6
 Lechieni vi, 32
 Lecten prom. v, 32. 41 Troadis ix, 29
 Lelantus fl. iv, 21
 Lelegeis, Miletus v, 31
 Leleges Locri iv, 12
 Lemannus lacus ii, 106. iii, 5
 Lemnia rubrica xxviii, 24. 29. 33.
 xxxv, 14
 Lemnius Labyrinthus xxxvi, 19
 Lemnos ins. iv, 23. xi, 35. xxxv, 13
 Lemovices iv, 33
 Leonicensenses iii, 4
 Leontini iii, 14. xxxi, 19
 Leontini Siciliae campi xviii, 21
 Leontinus Gorgias xxxiii, 24 Pythago-
 ras xxxiv, 19
 Leontopolis v, 11
 Leontopolites nomos v, 9
 Leontos opp. v, 17
 Leoomne mons iv, 17
 Lepethymnus mons v, 39
 Lepontii iii, 21
 Lepreon Arcadiæ iv, 10
 Lepria ins. v, 28
 Lepriion iv, 7
 Lepsia ins. v, 36
 Lepteacra prom. vi, 34
 Leptica ostrea xxxii, 21
 Leptis v, 3. xxxi, 43. xxxii, 9 a

- Tyriis condita v, 17
 Leptis altera, quæ magna cognominatur
   v, 4. xviii, 51
 Lerina ins. iii, 11
 Lerne locus iv, 9
 Lero ins. iii, 11
 Leros ins. iv, 23. v, 36
 Lesbias gemma xxxvii, 62
 Lesbium marmor xxxvi, 5 vinum xiv,
   9. 17
 Lesbius Phaon xxii, 9
 Lesbos ins. v, 39. xiii, 38. xvi, 19.
   xxxvi, 4. xxxvii, 54
 Lesura (mons) xi, 97
 Letandros iv, 17
 Lete iv, 17
 Lethon fl. v, 5
 Letoia ins. iv, 19
 Leucadia penins. iv, 2
 Leucadii (in Syria) v, 19
 Leucadium litus iv, 2 vinum xiv, 9
 Leucæ insulæ v, 39
 Leucæthiopes v, 8
 Leucas opp. iv, 2. xxi, 19. xxxvi, 39.
   xxxvii, 31
 Leucasia ins. iii, 13
 Leucates prom. iv, 2
 Leuce ins. iv, 20
 Leuce altera ins. iv, 20
 Leuce (in Ionia) v, 31
 Leuce iv, 31
 Leucogei colles xviii, 29. xxxv, 50
   fontes xxxi, 8
 Leucolithi v, 25
 Leucolla v, 26. xxxvi, 34
 Leucolla ins. v, 35
 Leucopetra iii, 6. xxxvii, 54 prom. iii,
   10
 Leucophrys, Tenedus v, 39
 Leucopolis v, 29
 Leucosyri vi, 3
 Leucothea v, 11
 Leucothea fons v, 37 ins. iii, 13
 Leuctra iv, 8
 Levi iii, 21
 Leuni iv, 34
 Leupas portus vi, 32
 Leuphitorga vi, 35
 Lexianæ vi, 32
 Lexovii iv, 32
 Libanus mons v, 17. xii, 48. xxiv, 102
 Libarna opp. iii, 7
 Liberalitas Julia iv, 35
 Liberini iii, 3
 Libethra fons iv, 16
 Libica Rhodani ostia iii, 5
 Libici iii, 21
 Libisosa Foroaugustana iii, 4
 Libistos iv, 18
 Librosus collis Taurorum ii, 106
 Libs puer (statua) xxxiv, 19
 Liburnæ ins. iii, 30
 Liburni in Togata Gallia iii, 19
 Liburnia viii, 73
 Liburniæ finis iii, 26
 Liburnicæ insulæ iii, 39
 Liburnorum gens iii, 25
 Liburnorum civitates xiv. iii, 25
 Libya viii, 19 Africa v, 1 Mareotis v, 6
 Libyægyptii v, 8
 Libyphœnices v, 3
 Libyca populus xvi, 35
 Libyci mures x, 94
 Libycus asparagus xx, 43
 Libycum mare v, 1
 Libysonis turris iii, 13
 Libyssa v, 43
 Licates iii, 24
 Lichades insulæ iv, 20
 Liciniiforum iii, 21
 Ligauni iii, 5
 Ligeris flumen clarum iv, 32
 Ligures Italiæ primi iii, 6 Bebiani iii,
   16 Cornelianii iii, 16 Vagienni iii, 20
 Liguria Genuæ xiv, 8. xi, 97. xiv, 25.
   xvi, 69. xvii, 2. xxxvi, 48. xxxvii,
   11. 27 maritima Alpibus proxima xv,
   18
 Liguriæ montes xix, 50 finis iii, 7
 Ligurum celeberrimi iii, 7 lingua iii,
   20 stirps antiqua iii, 31
 Ligustica ora iii, 7
 Ligusticum mare ii, 46. iii, 10. 12. 34
 Ligustini x, 34
 Lilæa iv, 4. 12
 Lilaus fl. v, 43
 Lilybaeum prom. iii, 14. vii, 21
 Linæa fl. iv, 35
 Linia fl. iv, 34
 Linici iii, 4
 Limnus ins. iv, 30
 Limyra fl. et opp. v, 28
 Limyræ fons xxxi, 18
 Lindia Minerva xxxiii, 55
 Lindius Chares xxxiv, 18
 Lindus in Rhodo v, 36. xxxiii, 23.
   xxxv, 36
 Lingones iv, 31
 Linitima vi, 35
 Linus fons xxxi, 7
 Liothasii navi xix, 25
 Lipara ins. iii, 14. xxxi, 32. xxxv, 52
 Lipareorum insulæ iii, 14
 Liparis fl. v, 22
 Liquentia fl. iii, 22 et portus iii, 22
 Liria fl. iii, 5
 Lirinates iii, 9
 Liris fl. ii, 106. iii, 9
 Lissa ins. iii, 30. v, 1
 Lissum opp. iii, 26

- Litæ Macedoniæ xxxi, 46
 Literninum rus Campaniæ xiv, 5. xvi, 85
 Litternum iii, 9. xxxvi, 66
 Livias Judææ convallis xiii, 9
 Livio polis vi, 4
 Lixos col. v, 1 oppidi æstuarium xix, 22
 Lixus fl. v, 1. xxxii, 6
 Locrensis ager xi, 32
 Locri et Croto ii, 98
 Locri in Italia ii, 62. vii, 48
 Locri Epicnemidii iv, 12 Ozolæ iv, 4 Zephyrii iii, 10
 Longi muri iv, 18. xiii, 46
 Longopori vi, 35
 Longulani iii, 9
 Lopadusa ins. iii, 14. v, 7
 Lopsi iii, 25
 Lopsica iii, 25
 Loretum in Aventino xv, 40
 Loryma locus v, 29
 Lotophagitis ins. v, 7
 Lotophagon gens v, 4
 Lubieni vi, 11
 Lubienses iii, 4
 Luca col. iii, 8
 Lucana vina xiv, 8
 Lucani ii, 57. viii, 6 orti a duce Lucio iii, 10 subacti a Calchante iii, 16
 Lucania xxxvii, 67
 Lucanus ager iii, 10
 Lucanus Stenius xxxiv, 15
 Lucenses Marsorum iii, 17
 Lucensia ostrea xxxii, 21
 Lucensis conventus iii, 4. iv, 34
 Lucentum iii, 4
 Luceria col. iii, 16
 Lucinæ area, Romæ xvi, 85
 Lucrina ostrea ix, 79. xxxii, 21
 Lucrinus lacus iii, 9. ix, 8. xxxii, 21. xxxvi, 24
 Lucus Augusti iii, 5 Feroniæ iii, 8 Jovis Indigetis iii, 9
 Lugdunensis Gallia iv, 31. 32
 Lugdunensis provinciæ litus ix, 4
 Lugdunum col. iv, 32
 Lumberitani iii, 4
 Luna oppidum portu nobile iii, 8 Etruriæ xiv, 8
 Lunense marmor xxxvi, 7
 Lunensis caseus xi, 97 silex xxxvi, 29
 Lunensium lapicidinæ xxxvi, 4
 Lupia iii, 16
 Lursenses iii, 4
 Lusa Arcadiæ xxxi, 10
 Lusitana cerasa xv, 30
 Lusitani iv, 35
 Lusitania viii, 67. 73. xxxiii, 21. xxxiv, 42. xxxvii, 10 a Durio incipit iv, 35
 Lusitanie unde nomen iii, 3 longitudo et latitudo iv, 35 grana xxii, 3
 Lusitanie Emerita xv, 4
 Lutevani iii, 5
 Luxia fl. iii, 3
 Lycabettus mons iv, 11
 Lycaus mons, et Lycæi Jovis delubrum iv, 10
 Lycaones v, 29. xxx, 45
 Lycaonia v, 25. viii, 69
 Lycaonia pars Obigene v, 42
 Lycastum vi, 3
 Lycastus (in Creta) iv, 20
 Lycia gens v, 27
 Lycia viii, 83. xiv, 22. xxxi, 47. xxxv, 57. xxxvi, 27
 Lyciæ Præses xiii, 27 legatus xii, 5
 Lyciæ cedrus xii, 61 montes xvi, 59. xxi, 12 oppida quot v, 28
 Lyciæ Myra xxxii, 8
 Lycide v, 33
 Lycium crocum xxi, 17
 Lycium mare v, 27
 Lycius Jason viii, 61
 Lycomedis lacus v, 4
 Lycon opp. v, 11
 Lycopolites nomos v, 9
 Lycos fl. v, 17. 20
 Lyctus iv, 20
 Lycus amnis in Asia ii, 106. v, 29. vi, 3. ix, 83
 Lycus Ciliciæ fl. v, 22
 Lycus fl. in Leontinis xxxi, 19
 Lycus fl. Rhynchadus v, 40
 Lycus ex Armenia fl. vi, 30
 Lydda, Judææ toparchia v, 15
 Lydi (in Etruria) iii, 8
 Lydi vii, 57
 Lydia v, 30. xxxi, 19
 Lydia. In Lydia thus xvi, 59
 Lydiæ rex Candaules xxxv, 24
 Lydiæ ficus xv, 19
 Lydii moduli vii, 57
 Lydion genus laterum xxxv, 49
 Lydion maron xii, 53
 Lydium aphronitrum xxxi, 46
 Lydium sil xxxiii, 56
 Lydius lapis xxxiii, 43
 Lydorum dux Marsyas iii, 17
 Lydus Scythes vii, 57
 Lygdamum v, 33
 Lygdinus lapis xxxvi, 13
 Lygos, Byzantium iv, 18
 Lymphorta vi, 25
 Lyncestæ iv, 17
 Lyncestis aqua ii, 106
 Lyrnessos, Tenedus v, 39
 Lyrnessus v, 26. 32

- Lysias v, 29
 Lysimachia iv, 18
 Lysimachia (in Æolide) v, 32
 Lysimachia xxxiv, 19
 Lystreni v, 42
 Lytarnis prom. vi, 14
- M.
- Macæ v, 5
 Macæ in Arabia vi, 26
 Macaria, Cyprus v, 35 Lesbos v, 39
   Rhodos v, 36
 Macaron ins. Creta iv, 20
 Maccocalingæ vi, 21
 Macedo Heraclides xxxv, 40 Ulysses
   xxxv, 36
 Macedones Asculacæ v, 32 Cadueni v,
   30
 Macedones Hyrcani v, 31
 Macedones (in Mesopotamia) vi, 39
 Macedonia regio iv, 17. xi, 112. xii,
   57. xiii, 12. xvi, 19. 24. 41. 76.
   xviii, 30. xx, 51. xxv, 11. xxxi, 10.
   19. 46. xxxiii, 27. 35. 52. xxxvii,
   66 subacta xxxiv, 19
 Macedonica cerasa xv, 30 chlamys v,
   11 filix xxvii, 55 iris xxi, 19 pix xvi,
   23
 Macedonica præda xxxiii, 17
 Macedonicum mare iv, 18
 Macedonicus vii, 45
 Macedonicus adamas xxxvii, 15
 Macedoniæ provincia a Lisso iii, 26
 Macedoniæ Pella xxvi, 28
 Macedonum arma ii, 67
 Macedonum portus in India vi, 28
 Macedonum moris Seleucia Babylonia
   vi, 30
 Macestos fl. v, 40
 Machærus, arx Judææ v, 15
 Machia ins. iv, 23
 Machlyes vii, 2
 Machorbe portus vi, 32
 Maci vi, 25
 Macistum iv, 10
 Macistus mons v, 29
 Macomades v, 3
 Macra fl. iii, 7
 Macra ins. iv, 27
 Macra, Eubœa iv, 21
 Macrales iii, 9
 Macris, Chios v, 38 Eubœa iv, 71 Ica-
   ros iv, 23
 Macris ins. v, 35 (alia ins. in Lycio
   mari) v, 35
 Macrobi (in Æthiopia) vi, 35. vii, 2.
   3 (in Macedonia) iv, 17
 Macrocephali vi, 4
 Macrocremni montes iv, 26
 Macrones vi, 4
 Macrontichos iv, 18
 Macum vi, 35
 Macurebi v, 1
 Macynia iv, 3
 Macynium mons iv, 3
 Mæander fl. v, 29 (describitur) v, 30.
   31
 Mæandria iv, 1
 Mæandropolis v, 29
 Mænalus mons iv, 10
 Mænariæ insulæ iii, 11. 12
 Mænia col. vii, 6
 Mæniana (Romæ) xxxv, 37
 Mænoba cum fluvio iii, 3
 Mæones circa Tanaim vi, 7
 Mæonia, Lydia v, 30
 Mæoniæ caput Sipylum v, 31
 Mæonii v, 30
 Mæotæ iv, 26
 Mæotica palus ii, 67
 Mæotici vi, 7
 Mæotici colliæ xxxii, 53
 Mæotis lacus vi, 6. xxxii, 53 sinus
   iv, 26 os v, 9 palus x, 10 paludes
   xxvii, 1
 Mæotis, Temerinda vi, 7
 Mæotius lacus iv, 24. vi, 1. 15
 Mæsia sylvæ Italiae viii, 83
 Mægæa (fons) iii, 14
 Magarsos v, 22
 Magase vi, 35
 Mageda vi, 35
 Magelli iii, 7
 Magellini iii, 14
 Magi (in Media) vi, 29
 Magna Græcia iii, 15
 Magnesia (regio) iv, 16
 Magnesia Asiæ xxxvi, 25
 Magnesia Macedonica xxxvi, 25
 Magnesia Mæandri v, 31
 Magnesia Thessalica v, 31
 Magnetes a Sipylo v, 31
 Magnetum prælium xxxv, 34
 Magnopolis vi, 3
 Mago civitas iii, 11
 Magoa vi, 31
 Magog v, 19
 Magora vi, 35
 Magoras fl. v, 17
 Magusa (in Æthiopia) vi, 35
 Magusa (in Arabia) vi, 32
 Maiani horti xxxv, 33
 Malaca cum fluvio iii, 3
 Malacha (in Hispania) v, 1
 Malchu ins. vi, 34
 Malea ix, 69

- Maleæ prom. iv, 8. 10
 Maleventum, Beneventum iii, 16
 Maleus mons ii, 75. vi, 22
 Maliacus sinus iv, 12
 Maliande, Bithynia v, 4)
 Malli vi, 21
 Mallos v, 22
 Mallos (in Æthiopia) vi, 35
 Mallus mons vi, 21
 Maltecoræ vi, 23
 Malthace ins. iv, 19
 Malvana fl. v, 1
 Mama vi, 35
 Mambliæ vi, 35
 Mamertina vina xiv, 8. 17
 Mamertini, Messanæ iii, 14
 Mammissa, tetrarchia v, 19
 Mamortha v, 14
 Mamuda vi, 35
 Marates iii, 9
 Mandacadeni v, 32
 Mandalum, lacus vi, 34
 Mandarei vi, 7
 Mandei vi, 21
 Mandi vii, 2
 Mandræni vi, 18
 Mandragæus fl. vi, 19
 Mandrum fl. vi, 18
 Manduria opp. ii, 106
 Mania vi, 29
 Manius fl. vi, 25
 Manteium (in Cappadocia) vi, 4 Colo-
 phoniorum v, 31 (prope Ephesum)
 v, 31 aliud v, 31
 Mantinea iv, 9. 10
 Mantua Thuscorum iii, 23
 Maraces iv, 3
 Marane vi, 32
 Marathe ins. iv, 19
 Marathesium v, 31
 Marathon locus iv, 11. xxv, 37 prælium
 apud Marathona factum xxxv, 34
 Marathos v, 17
 Marathus xii, 55
 Marathusa iv, 20
 Marathussa ins. v, 38
 Maratiani vi, 18
 Marchadæ vi, 33
 Marchubii v, 4
 Mardani Arabes vi, 30
 Mardi vi, 31
 Mardi xxi, 39
 Mardi (in Colchis) vi, 5
 Mardorum gens vi, 18
 Mare mortuum (in Scythia) iv, 27
 Mareotæ v, 6
 Mareotides vites xiv, 4
 Mareotis Libya v, 6. 9
 Mareotis lacus v, 11
 Mareu insulæ vi, 34
 Margiane regio vi, 18
 Margis fl. iii, 29
 Margus fl. vi, 18
 Mariammitani v, 19
 Mariana col. iii, 12
 Mariani montes iii, 3
 Mariani Cereatini iii, 9
 Marianum æs xxxiv, 2
 Maribba vi, 32
 Marici iii, 21
 Marigeri vi, 35
 Marii fossæ iii, 5
 Maritima opp. iii, 5
 Marium v, 35
 Marma vi, 32
 Marmaricum genus capparis xiii, 44
 Marmaridæ v, 5
 Maro collis iii, 14
 Marohæ vi, 23
 Maronea iv, 18
 Maroneum vinum xiv, 6
 Maronites Athenion xxxv, 40
 Marrucini xv, 21
 Marrucinorum Teatini iii, 17
 Marrucinus ager ii, 85. xvii, 38
 Marsaciorum insulæ iv, 29
 Marsi xvii, 35. xxi, 45. xxviii, 4. 6 do-
 mitores serpentium xxv, 5
 Marsicum bellum vii, 3. viii, 82. ix,
 79. xv, 36. xxii, 6. xxv, 21
 Marsorum gens vii, 2 cantus xxviii, 4
 Marsyæ fons in Phrygia xxxi, 16
 Marsyas fl. v, 19. 21. 29
 Martialium Sacili iii, 3
 Marucaï vi, 18
 Marus fl. iv, 25
 Maruvii iii, 17
 Maryandini sinus vi, 1
 Masada castellum v, 15
 Masatæ fl. v, 1
 Masati v, 1
 Masei Arabes vi, 30
 Massæsyli v, 1. xxi, 45
 Massæsyliæ x, 9
 Massagetæ vi, 19
 Massala vi, 32
 Massalioticum Rhodani ostium iii, 5
 Massica vina xiv, 8
 Massice vicus v, 21
 Massici montes iii, 9
 Massilia Phocænsium iii, 5. vii, 54.
 xiv, 2. 8 Cenomani juxta Massiliam
 iii, 23
 Massiliense sili xx, 18
 Massilienses vicini Stœchadibus iii, 11
 Nicæa a Massiliensibus condita iii, 7
 Massilienses, Crinas, Charmis xxix, 5
 Pytheas ii, 77. 99

- Massiliensium Athenopolis iii, 5
 Massycites mons v, 28
 Massyli v, 4
 Mastaurenses v, 31
 Mastramela stagnum iii, 5
 Mastusia iv, 18
 Mastusia mons v, 31
 Mastya Milesiorum vi, 2
 Matelgæ v, 5
 Mateolani iii, 16
 Materense opp. v, 4
 Mathatai vi, 32
 Mathitæ vi, 35
 Matiani vi, 18
 Matilicates iii, 19
 Matium iv, 20
 Matium (in Colchis) vi, 4
 Matroum Smyrnæ xvi, 50
 Mattiaci fontes xxxi, 17
 Mavis oppidum Cælicarum v, 8
 Mavitania regio iii, 4
 Maumarom vi, 35
 Mauretaniæ rex Ptolemæus xiii, 29
 Mauretaniæ Cotta xxxii, 6
 Mauri v, 1. xvi, 70. xxxvii, 11 confines Atlantici monti xiii, 29
 Mauritania ii, 67. viii, 11. xix, 22
 Mauretania xviii, 30. xxxi, 43 Cæsariensis v, 1. xxi, 45 citerior xiii, 29
 Mauritaniæ aquæ v, 5 confinium vi, 35
 maritima ix, 56 saltus viii, 1
 Mauritaniæ olim regna v, 1 provinciarum ibid.
 Mauritaniæ Jubbæ vi, 34
 Maurusii v, 1
 Maxcras fl. vi, 18
 Maxilua v, 3. xxxv, 49
 Maxulla col. v, 3
 Mazaca, Cæsarea vi, 3
 Mazacæ vi, 7
 Mazæi iii, 26
 Mazara fl. iii, 14
 Meccybernæus sinus iv, 17
 Medeon iv, 12
 Medi, a quibus Medica advecta xviii, 43
 Medi xiii, 36. xxx, 2. xxxi, 46. xxxvii, 39. 59
 Medi in Epiro iv, 1
 Medi (in Thraciâ) iv, 18
 Media xii, 19. 28. xxxvii, 70
 Mediæ caput Ecbatana vi, 16
 Mediæ laser xix, 15
 Medica mala xv, 14
 Medica malus xii, 7
 Medici montes xii, 61 smaragdi xxxvii, 18
 Medicum silphion xxii, 48
 Medimni vi, 35
 Mediolanensis Torquatus xiv, 28
 Mediolanum Insubres condidere iii, 21
 Mediomatrici iv, 31
 Medma iii, 10
 Medmassa v, 29
 Medoaci duo fl. iii, 20
 Medoë ins. vi, 35
 Medorum lacus xxxi, 18 oppida vi, 17
 regio vi, 10 situs vi, 29 soboles, Sarmatæ ad Tanaim vi, 7
 Medubricenses iv, 35
 Medula ostrea xxxii, 21
 Medulli iii, 24
 Medullia iii, 9
 Megabari vi, 35
 Megale ins. v, 38. 44
 Megallæ vi, 23
 Megalopolis iv, 10
 Megalopolitani ii, 110
 Megara col. iv, 11
 Megaræ xvi, 76
 Megarensis Nicias vii, 57
 Megari vi, 23
 Megarica cicuta xxxii, 95
 Megarice v, 43
 Megarice, Heraclea Cherronesos iv, 26
 Megarici bulbi xix, 30. xx, 40
 Megaricus ager xvii, 4 sal xxxi, 41
 sinus iv, 19
 Megaris ins. iii, 12
 Megaris (in Sicilia) iii, 14
 Megaris regio iv, 11
 Megatichos (in Æthiopia) vi, 35
 Megisba stagnum vi, 24
 Megista ins. v, 35
 Melæna, Cephalenia iv, 19
 Melæna Corcyra iii, 30
 Melænæ iv, 10
 Melamphyllus mons iv, 18
 Melamphyllus, Samos v, 37
 Melanchlæni vi, 5
 Melane ins. v, 38
 Melano ins. v, 36
 Melanthius fl. vi, 4
 Melas amnis in Bæotia ii, 106
 Melas fl. vi, 4
 Melas fl. finis Ciliciæ v, 22
 Melas fl. et sinus iv, 18
 Melas sinus iv, 18
 Melcomani iii, 26
 Meldi iv, 32
 Meles fl. v, 31
 Melibara opp. iv, 16
 Melici galli x, 24
 Melicus Simonides vii, 24. 57
 Meligunis ins. iii, 14
 Melita (in Attica) iv, 11
 Melita (in Cappadocia) vi, 3

- Melita ins. iii, 14
 Melita ins. in ora Illyrici iii, 30
 Melitæa iv, 16
 Melitæi canes xxx, 14 catuli iii, 30
 Melitene vi, 3
 Melitene Cappadociæ v, 20
 Melius Dionysidorus ii, 112
 Mellaria iii, 3
 Mellaria vicus Hispaniæ iii, 1. 3
 Meloës-a iii, 15
 Melogonis ins. iii, 14
 Melos ins. iv, 23. xxxi, 32. xxxv, 19.
 50. 52. xxxvi, 42
 Melpes fl. iii, 10
 Melpum opp. iii, 71
 Melzitanum opp. v, 4
 Memini iii, 5. xviii, 20
 Memnones vi, 35
 Memphis ii, 87. viii, 71. xiii, 19. xv,
 13. xvi, 35. xxxi, 39. 41. 46. xxxvi,
 16
 Memphis, arx Ægypti regum v, 9
 Memphites nomos v, 9. xxxvi, 16
 Memphites ophites xxxvi, 11
 Menanini iii, 14
 Menapii iv, 31
 Mendæ iv, 17
 Mendescum (Nili ostium) v, 11
 Mendesium unguentum xiii, 2
 Mendesius nomos v, 9
 Mendeteros v, 36
 Menelaites nomos v, 9
 Meninx ins. v, 7 Africæ ix, 60
 Menismini vii, 2
 Menoba fl. iii, 3
 Menobardi vi, 10
 Menosca iv, 34
 Menotharus fl. vi, 7
 Menteani iii, 4 qui et Oretani iii, 4
 qui et Bastuli, ibid.
 Mentonomon æstuarium xxvii, 11
 Mentores iii, 25
 Mephitis ades ii, 95
 Mercurii opp. (in Ægypto) v, 11
 Mercurii prom. iii, 14. v, 3
 Mergentini iii, 19
 Merinates iii, 16
 Meritus mons iv, 18
 Merobrica iv, 35
 Meroë ii, 71. 75. 77. v, 10. xii, 8.
 xxxiv, 102 ins. xxxvii, 15 opp. et
 ins. vi, 35
 Merope, Cos v, 36
 Meropia, Siphnus iv, 22
 Meropis, Cos v, 36
 Merucra iii, 3
 Merula fl. iii, 7
 Merus mons vi, 23. xvi, 62
 Mesabatene vi, 31
 Mesæ vi, 23
 Mesagebes vi, 35
 Messanmones v, 3
 Mese ins. inter Stœchades iii, 11
 Mesembria iv, 18
 Mesene vi, 31
 Mesogites (vinum) xiv, 9
 Mesopotamia (pars Syriæ) v, 13. xxxi,
 22. xxxii, 7 originem ab Assyriis
 trahit v, 21 tota Assyriorum fuit vi, 30
 Mesopotamiæ initium vi, 9 caput vi,
 30 praefectura v, 21 fines ex Agrippa
 vi, 31
 Mesotimolitæ v, 30
 Messa (in Thracia) iv, 18
 Messalum opp. xii, 35
 Messana civium Romanorum iii, 14 in
 Sicilia ii, 101. xxxi, 28
 Messanicus fl. iii, 20
 Messapia Græcis, Calabria iii, 16
 Messapia opp. iii, 16
 Messapii xxxi, 10
 Messeis fons iv, 15
 Messene iv, 7. xxxvii, 54
 Messenia regio iv, 7. xxv, 30. xxvii, 3
 Peloponnesi vi, 39
 Messeniani vi, 7
 Messeniorum Zanclei iii, 14
 Messenius Aristomenes xi, 70 Midias
 vii, 57
 Metagonitis, Numidia v, 2
 Metallinensis col. iv, 35
 Metapinum Rhodani ostium iii, 5
 Metapontum iii, 15. xiv, 2
 Metaurenses iii, 19
 Metaurus fl. iii, 10. xiv, 19
 Metelites nomos v, 9
 Methone iv, 7. 16
 Methora vi, 22
 Methoricorum desertum vi, 25
 Methurides insulæ iv, 19
 Methydrium iv, 10
 Methymna v, 39
 Metina ins. iii, 11
 Metropolitæ v, 29
 Metropolitæ (in Ionia) v, 31
 Metubarris ins. iii, 28
 Mevanas ager xiv, 4
 Mevanates iii, 19
 Mevania xxxv, 49
 Mevanionenses iii, 19
 Michoë, Troglodytice vi, 34
 Mictis ins. iv, 30
 Midæi v, 29
 Midaion v, 41
 Midoë, Troglodytice vi, 34
 Micea iv, 17 in Macedonia xxxi, 20
 Milesia lana xxix, 9 regio xi, 32 rosa
 xxi, 10
 Milesiæ oves viii, 73
 Milesii condidere Cion v, 40

- Milesiorum Cyzicum v, 40 Istropolis iv,
18 Odessus iv, 18 Panticapæum iv,
26 col. (in Arabia) vi, 32
Milesium halcyoneum xxxii, 27
Milesius Anaximander vii, 57 Cadmus
v, 31. vii, 57 Thales ii, 9. xxxvi,
17
Miletopolis iv, 26. v, 40
Miletopolitæ (in Æolide) v, 32
Miletos (in Æolide) v, 32 (in Creta)
iv, 70
Miletus Ionie caput v, 31. xvii, 37
Milichie (fons) iii, 14
Miltopæ statio iii, 16
Milyæ v, 25. 42
Mimallis, Melos iv, 23
Mimas mons v, 31
Minæa myrrha xii, 35
Minæi vi, 32. xii, 30
Minæum thus xii, 30
Mincius amnis ii, 106. iii, 20. ix, 38
Minervæ prom. iii, 9
Minius fl. iv, 34. 35
Minois, Paros iv, 22
Minoum iv, 20
Minturnæ col. iii, 9
Minyæus iv, 15
Mirobrica iii, 3
Mirobrigenses iv, 35
Miscensis ager xviii, 7
Misenum opp. iii, 9
Misua opp. v, 3
Misulani v, 4
Mitylenæ xiii, 2. xix, 13. xxxii, 53
Mitylene v, 39
Mitylenæi v, 33 (cœlatores) xxxiii, 55
Mizæi vi, 31
Mizi majores et minores vi, 32
Modogalinga ins. vi, 22
Modubæ vi, 22
Modunda vi, 35
Modusa vi, 26
Mœchindira vi, 35
Mœnus Germaniæ fl. ix, 17
Mœritilis lacus v, 9. 11. xxxvi, 16
Mœsi iii, 29. iv, 18
Mœsia iii, 29. xv, 19
Mœsiæ cucumeres xix, 23
Mœsiæ gentes iv, 1
Mogrus fl. vi, 4
Molindæ vi, 22
Molossi iv, 1
Molycria iv, 3
Mona ins. ii, 77. iv, 30
Monadorum gens iii, 16
Monapia ins. iv, 30
Monedes vi, 22
Monesi iv, 33
Monocaleni iii, 24
Monocoli vii, 2
Monœci Herculis portus iii, 7
Monoleus lacus vi, 34
Mons sacer, Romæ xix, 19
Mopsopia v, 26
Mopsos v, 22
Morges, Ephesus v, 31
Morgetes iii, 10
Morimarusa iv, 27
Morimene vi, 3
Morini iv, 31. x, 27. xii, 3 ultimi ho-
minum xix, 2
Morinorum Gessoriacum iv, 30 portus
iv, 37
Moriseni iv, 18
Morosgi iv, 34
Mortuum mare (in Scythia) iv, 27
Moruni vi, 23
Morylli iv, 17
Mosa fl. iv, 28. 29
Moscheni vi, 10
Moschi vi, 4
Moschicus mons v, 27
Moschorum tractus vi, 11
Mossylicum prom. vi, 34
Mossylicus portus vi, 34
Mossyni v, 33. vi, 4
Muciæ aræ ii, 98
Mulelacha prom. v, 1
Mulierum portus iv, 18
Mulon vi, 35
Munda fl. iv, 35
Munda in Hispania xxxvi, 29
Muuda cum Pompeii filio capta iii, 3
Munienses iii, 9
Murannimal vi, 32
Murgentina vitis e Sicilia xiv, 4
Murgentini iii, 14
Murgentinum vinum xiv, 4
Murgis Bæticæ finis iii, 3
Musagores insulæ iv, 20
Museum Stagiris xvi, 57
Musis fl. vi, 10
Mussini v, 4
Mutina col. iii, 20. xiv, 4. xxxv, 46
Mutinensis ager ii, 96. 111 obsidio x,
53
Mutinensia mala ii, 25
Mutucumenses iii, 9
Mutuscaï iii, 17
Mutustratini iii, 14
Mutycenses iii, 14
Muza portus vi, 26
Muziris vi, 26
Mya ins. v, 36
Myanda v, 22
Mycalessus iv, 12
Mycalessus mons iv, 12
Mycenæ iv, 9
Myconii xi, 47
Myconium vinum xiv, 9

Myconos ins. iv, 22
 Mygdones v, 33
 Mygdones (Macedoniae) iv, 17
 Mygdonia (Asiae) v, 41
 Mygdonia (Assyriae) vi, 16
 Myla v, 22
 Mylae ii, 101. iii, 14. xxxi, 28
 Mylae insulae iv, 70
 Mylasa v, 29
 Mylasea cannabis xix, 56
 Myndos v, 29
 Myonesos ins. v, 33
 Myoshormos vi, 33
 Myra Lyciae xxxii, 8
 Myriandros urbs Syriae ii, 112. v, 18
 Myrina (in Creta) iv, 29
 Myrina in Lemno iv, 23. v, 32. xxxii, 21
 Myrlea v, 40
 Myrmeces scopuli v, 31
 Myrmecium iv, 26
 Myrmidones iv, 14
 Myrsos vi, 35
 Myrtilis iv, 35
 Myrtoum mare iv, 9. 18. 22
 Mysecros fl. vi, 32
 Mysi v, 33. vii, 57 ex Europa v, 41
 Mysiae xxxiv, 102 Aëolis v, 32 Teuthrania v, 3
 Mysiae initium v, 40
 Mysium scammonium xxvi, 38
 Mysius Olympus v, 40
 Mysomacedones v, 31
 Mystia iii, 15
 Mysticum vinum xiv, 9
 Mystos ins. iv, 19
 Myus v, 31

N.

Nabades gens v, 1
 Nabar fl. v, 1
 Nabatea xxi, 72
 Nabataei vi, 32 Arabes v, 12 Syris contrerini xii, 37 Troglodytae xii, 41
 Nabrum fl. vi, 26
 Nagia vi, 32
 Namarini iv, 31
 Nannetes iv, 32
 Nantuates iii, 24
 Napaei vi, 19
 Napata vi, 35
 Napitae vi, 7
 Nar fl. iii, 9. 17
 Naracustoma iv, 24
 Narbo Martius iii, 5
 Narbonensis Gallia iv, 31 prov. ii, 46. iii, 5. 10. viii, 73. ix, 9. 26. xiv, 3.

4. 8. 11. xvii, 2. xviii, 51. xix, 1. xxi, 31. xxxi, 2
 Narbonensis provinciae Proconsulatus xxxv, 7 provinciae peculiare malum, carbunculus xxvi, 4
 Narbonica vitis xiv, 4
 Nareae vi, 23
 Naresii iii, 26
 Nariandus v, 29
 Narnienses iii, 19
 Narniensis ager xxxi, 28
 Naro fl. iii, 26
 Narona col. iii, 26
 Naronae sylvestria xxi, 19
 Narraga fl. vi, 30
 Narthecusa ii, 91 ins. v, 36
 Narycia pix xiv, 25
 Narycion iv, 12
 Nasamones v, 5. vii, 2. xiii, 37. xxxvii, 30
 Nasamonitis (gemma) xxxvii, 64
 Nasaudum vi, 35
 Nasotiani vi, 18
 Naspercenites vinum xiv, 9
 Nassici Calaguritani iii, 4
 Natabudes v, 4
 Nathabur fl. v, 5
 Natisus fl. iii, 22
 Naubarum iv, 26
 Naucraticum (Nili ostium) v, 11
 Naucratis v, 11. xxxi, 46
 Naucratis nomos v, 9
 Navectabe vi, 35
 Navilubio fl. iv, 34
 Naulochos ins. iv, 20
 Naulochum iv, 4. v, 31
 Naulochum prom. (in Bithynia) v, 43
 Nannachaei vi, 32
 Navos vi, 35
 Naupactum iv, 3. ix, 8
 Nauportus amnis iii, 22
 Naustathmus portus iii, 14
 Naxia arena xxxvi, 9
 Naxiae cotes xxxvi, 47
 Naxii iii, 14
 Naxium xxxvii, 32
 Naxius juncus xxi, 69
 Naxos, Tauromenium iii, 14
 Naxus ins. iv, 22. xi, 74. xxi, 69
 Nazerinorum tetrarchia v, 19
 Nea, oppidum Troadis ii, 97
 Nea ins. ii, 89. iv, 23
 Nea Paphos v, 35
 Neatus fl. iii, 15
 Neandros v, 32
 Neapolis (in Africa) v, 3
 Neapolis (altera) in Africa v, 4
 Neapolis Campaniae xxxii, 11
 Neapolis Chalcidensium, Parthenope

- iii, 9. ix, 80. xiii, 2. xviii, 29. xxxi, 8. xxxii, 11 exornata operibus xxix, 5
 Neapolis Samariæ v, 14
 Neapolis (in Thracia) iv, 18
 Neapolitana castanea xv, 25 mala cotonea xv, 10
 Neapolitani (Galatiæ) v, 42
 Neapolitani (in Sardinia) iii, 13
 Neapolitanus ager xvii, 26. xxxv, 59
 Nebris-a Veneria iii, 3
 Necanidon portus vi, 26
 Necron ins. xxxvii, 9
 Neditates iii, 23
 Nee v, 33
 Negligemela v, 5
 Negra vi, 32
 Neleus fons xxxi, 9
 Neli vi, 33
 Nelo fl. iv, 34
 Nemaloni iii, 24
 Nemausiensibus oppida attributa iii, 5
 Nemausiensis ager ix, 9 caseus xi, 97
 Nemausum Areconicorum iii, 5
 Nemea regio iv, 10
 Nemeæ (certamina) xix, 46
 Nemeæa (certamina) xxxv, 40
 Nementuri iii, 24
 Nemetes iv, 31
 Neminie fons ii, 106
 Nemus Dianæ xxxv, 33
 Neocæsarea (in Cappadocia) vi, 3
 Neontichos v, 32
 Neoris vi, 11
 Nepet iii, 8
 Neptuni templum xxxi, 30
 Nequinum iii, 19
 Nereæ vi, 23
 Neretini iii, 16
 Neriæ Celtici iv, 34
 Nerigos ins. iv, 30
 Neripi vi, 7
 Neritis, Leucadia iv, 2
 Neritus mons iv, 19
 Nertobriga iii, 3
 Nervesiæ vicus xxv, 45
 Nervii iv, 31
 Nerusi iii, 24
 Nesactium opp. iii, 23
 Nesea vi, 32
 Nesci vi, 23
 Nesis Campaniæ xix, 42
 Nesos (in Eubœa) iv, 21
 Nessa vi, 32
 Nestus fl. viii, 17 amnis iv, 18
 Netini iii, 14. 16
 Netriolum iii, 19
 Neuri iv, 26
 Neuris ins. Elaphonnesus v, 44
 Nicaea (Bithyniæ) v, 43
 Nicaea (altera) v, 43
 Nicaea a Massiliensibus condita iii, 7
 Nicæensis Isigonus vii, 2
 Nicasia ins. iv, 23
 Nicephorion fl. vi, 31
 Nicephorium v, 21 in vicinia Euphratis vi, 30
 Nicias fl. iii, 20
 Nicomedia Bithyniæ v, 43
 Nicopolis (in minore Armenia) vi, 10 (in Bithynia) v, 43
 Nicopolitana civitas iv, 2
 Nigris fons v, 10 Nili caput viii, 32
 Nigris fl. v, 4. 8
 Nigritæ Æthiopes v, 8
 Nigræ vi, 35
 Nili aqua xiii, 23 aquæ xiii, 32 aqua, mari similis xxxv, 40 aqua sola potus præbet vi, 33 argumentum, liberi xvi. &c. xxxvi, 11 armamenta vi, 24 caput viii, 32 fontes (et descriptio) v, 10 ins. xxxvi, 8 ins. Heracleopolites nomos v, 9 inundatio xxiv, 105 ostia celeberrima septem, e duodecim v, 11 pars inferior xvi, 70 rigua xiii, 32. xxxi, 29 ripæ xii, 51 scissura v, 9. 10
 Nili lacus v, 10
 Nilo evaganti moles opposita x, 49
 Nilus in Ægypto iii, 20. vii, 57. viii, 37. 38. 39. 61. ix, 17. 84. xiii, 45. xxi, 51. 58. xxxi, 39. 42. 46. xxxii, 19. xxxv, 47. xxxvi, 14. 17. xxxvii, 35. 59
 Nilus Africae terminus iii, 1 ex paludibus vi, 35 coloni vice fungens xviii, 47 fetifer vii, 3 limum invehit xviii, 45 ubi auditum accolis aufert vi, 35
 Ninus imposita Tigri vi, 16
 Niobe fons iv, 9
 Niphates mons v, 27
 Nisæa vi, 29
 Nisibis vi, 16
 Nisicasta vi, 35
 Nisitæ vi, 35
 Nisives v, 4
 Nisyros (in Calydone) v, 36
 Nisyros ins. v, 36. xxiv, 69. xxxvi, 42
 Niterias vi, 26
 Niteris natio v, 5
 Nivaria ins. vi, 37
 Noa vi, 35
 Noani iii, 14
 Nobundæ vi, 23
 Nocheti vi, 32
 Noëga opp. iv, 34
 Noëla iv, 34
 Nota col. iii, 9. xxii, 6
 Nomades (in Æthiopia) vi, 30. 35. vii,

2 Arabes v, 15. vi, 32 Indiæ vi, 20.
vii, 2 Numidæ v, 2 Parthi vi, 29
Scenitæ vi, 32 (in Scythia) iv, 26.
vi, 15
Nomentanæ vites xiv, 4
Nomentani iii, 9, 17
Nomentanus ager xiv, 5
Nonacris in Arcadia ii, 106. xxxi, 19
Nonacris mons iv, 10
Nonagria, Andrus iv, 22
Norbanenses iii, 16
Norbani iii, 9
Norbe iii, 9
Norbensis col. iv, 35
Noreia iii, 23
Norenses iii, 13
Norici iii, 24. xxxiv, 41 Rhætis jun-
guntur iii, 27
Noricum xxi, 20
Noscopium v, 28
Notitæ vi, 30
Notium v, 31. 36
Notium mare iii, 10
Novana col. iii, 18
Novanus fl. ii, 106
Novaria opp. iii, 21
Navariensis agricola xvii, 35
Novem pagi iii, 8
Nubei vi, 32
Nubei Æthiopes vi, 35
Nuceia opp. iii, 9. xvi, 57
Nucerini Favonienses iii, 19
Nucerinus ager iii, 9
Nuditatum iii, 3
Nulo mons vii, 2
Numana iii, 18
Numantia iv, 34 deleta xxxiii, 50. x,
60
Numantia pira xv, 16
Numantini clari iii, 4
Numantinum bellum viii, 14
Numestranii iii, 15
Numicius amnis iii, 9
Numidæ, Nomades v, 2
Numidia prov. v, 2. xix, 19. xxxvii, 11
Africa pars x, 67
Numidiæ finis v, 2
Numidiana pira xv, 16
Numidicæ aves x, 67 cedri xvi, 79
Numidici ursi viii, 51
Numidicum marmor v, 2. xxxvi, 8
Numidicus lapis xxxv, 1
Numinienses iii, 9
Nupsia vi, 35
Nupsis vi, 35
Nursini iii, 17
Nursini napi xix, 25
Nursinus ager xviii, 34
Nus fl. xxxi, 12

Nymphæa ins. v, 37
Nymphæa, Cos v, 36
Nymphæi crater ii, 110
Nymphæum (Ciliciæ) v, 22 (in Tau-
rica) iv, 26 (juxta Tigrin) fl. vi, 31
Nymphæum prom. iii, 26
Nymphæum ii, 96
Nymphæus fl. iii, 9 mons iv, 15
Nymphæis ins. v, 35
Nymphærena (gemma) xxxvii, 64
Nymphæarum cubile vi, 26 stagnum xxxi,
19
Nysa (in Caria) v, 29
Nysa (in India) vi, 23
Nysa, Scythopolis v, 16
Nysa mons Indiæ viii, 60
Nysia edera xvi, 62
Nyssos iv, 17

O.

Oasitæ duo nomi v, 9
Obigene v, 42
Oblivionis fl. iv, 35
Obrinas fl. v, 29
Obulco iii, 3
Obulcula iii, 3
Ocalee iv, 12
Occidentis populi xiv, 29
Oceani insulæ xxvii, 1
Oceani septemtrionalis insulæ xviii, 30
fabulose narratæ insulæ xxxii, 53
Oceanus Atlanticus iv, 35 irrumpens in
maria interiora iii, 1 Britannicus iv,
33 exortivus xxxvii, 11 Gallicus iii,
2. iv, 33 Hispaniensis xxxvii, 65
meridianus vi, 35 Orientis xiii, 48
septemtrionalis iv, 27. ix, 30. xxxvii,
11
Ocelenses iv, 35
Ocelis Arabiæ vi, 26
Ocha iv, 21
Ochani vi, 18
Ocharius fl. vi, 7
Ochus fl. vi, 18. xxxi, 39
Ocila xii, 42
Oera iii, 23
Oericulani iii, 19
Octavanorum col. iii, 5
Octodurenses iii, 24
Octulani iii, 9
Odessus Milesiorum iv, 18
Odia ins. iv, 23
Odomantes iv, 18
Odomoërae vi, 23
Odrysarum gens iv, 18
Oëandenses v, 42
Oëanthæ iv, 4

- Ecalices vi, 35
 Echalia iv, 7. 21. xxxv, 40
 Edipodia fons iv, 12
 Eeuses v, 5
 Eensis civitas v, 4
 Eeaeates vinum xiv, 9
 Eeniandos v, 22
 Enium nemus v, 28
 Enoa fuit iv, 11
 Enoanda v, 28
 Enoë, Sicinus iv, 23
 Enone, Aëgina iv, 19
 Enotrides insulæ iii, 13
 Enotrii (in Italia) iii, 10
 Enussa ins. v, 38
 Enussæ insulæ iv, 19
 Escus fl. iii, 29
 Esyma iv, 18
 Eta mons iv, 13. xxv, 21. xxxvii, 54
   mons Doridos xxxv, 40
 Etei vi, 19
 Eteum helleborum xxv, 21
 Oglasa ins. iii, 12
 Ogygia ins. iii, 15
 Ogyris ins. vi, 32
 Olabi vi, 35
 Olachas fl. xxxi, 18
 Olarso iii, 4. iv, 34
 Olbia, Nicæa v, 43
 Olbia, Olbiopolis iv, 26
 Olbia (Pamphylia) v, 26
 Olbiopolis iv, 26
 Olbonenses iii, 25
 Olchinium iii, 26
 Oleastre plumbum xxxiv, 49
 Oleastro iii, 3
 Olenum iv, 6
 Olliaros ins. iv, 22
 Olisipo iv, 35. viii, 67
 Olisiponense prom. iv, 35
 Olisiponenses ix, 4
 Olisiponensis (ager) xxxvii, 25
 Olizon iv, 16
 Olliculani iii, 9
 Ollius amnis ii, 106. iii, 20. v, 32
 Oloëssa, Rhodos v, 36
 Olophyxos iv, 17
 Olostræ vi, 23
 Olaros castellum iv, 6
 Olympena civitas v, 4
 Olympia vi, 39. vii, 22. 48. 57. viii, 34. xv, 5. xvi, 89. xxxiv, 9. 17. 19. xxxv, 36. xxxvi, 23
 Olympia (certamina) xxxv, 40
 Olympia (regio) ii, 106
 Olympia vicit x, 83
 Olympiæ equæ xxviii, 49
 Olympiæ ara x, 12
 Olympiæ sacro certamine xxix, 24
 Olympi radices (in Ionia) v, 31
 Olympus mons iv, 15. xxxi, 28 mons Bithyniæ v, 43 mons (in Lesbo) v, 39 mons Lyciæ xxi, 17 Macedonia mons viii, 83. xvi, 28 mons Mysius v, 40
 Olympus, Ossa &c. xxxi, 26
 Olympus, ubi laurus xvi, 59
 Olympus opp. v, 28
 Olynthos iv, 18. xi, 34. xviii, 73
 Olyros iv, 12
 Omanæ vi, 32
 Omani vi, 32
 Ombites nomos v, 9
 Ombrics ins. vi, 37
 Omiras fl. Euphrates v, 20
 Omænus ins. vi, 32
 Onchestos iv, 12
 Onchobrice ins. vi, 32
 Onenses iii, 4
 Oningis iii, 3
 Onisia ins. iv, 20
 Onoba iii, 3
 Onoba .Estuaria iii, 3
 Onobrisates iv, 33
 Onochonus fl. iv, 15
 Onuphites nomos v, 9
 Oonæ insulæ iv, 27
 Opharitæ vi, 7
 Opharus fl. vi, 7
 Ophiogenes vii, 2
 Ophiophagi vi, 34
 Ophirium nitrum xxxvi, 66
 Ophiusa ins. v, 44 Colubraria iii, 11 Rhodos v, 36 Tyra iv, 26
 Ophiussa ins. iv, 70 Tenos iv, 22
 Ophradus fl. vi, 25
 Opitergini montes iii, 22
 Opitergium iii, 23
 Oppidum novum v, 1
 Opuntius sinus iv, 12
 Opus opp. iv, 12. viii, 66
 Opus, et Opuntia herba xxi, 64
 Oracla ins. vi, 26
 Oranæ vi, 32
 Orani vi, 7
 Oratelli iii, 24
 Oraturæ vi, 23
 Oraxi fontes xviii, 29
 Orbelus mons iv, 17
 Orcades insulæ iv, 30
 Orcheni vi, 30. 31
 Orchomenium linum xix, 2
 Orchomenius lacus xvi, 66
 Orchomenos Arcadiæ xxv, 37. xxxvii, 25
 Orchomenos fl. xxxi, 11
 Orchomenum iv, 10
 Orchomenus iv, 15. viii, 83

Ordabe vi, 23
 Ordesus portus iv, 26
 Ordymnus mons v, 39
 Oreges mons v, 27
 Orei Arabes vi, 9. 31
 Oreon regio v, 20
 Oreos iv, 21
 Orestæ liberi iv, 17
 Orestis portus iii, 10
 Oretana juga iii, 2
 Oretani iii, 4
 Oretani, qui et Germani iii, 4
 Oreticum vinum xiv, 9
 Oretum gens Indiæ ii, 75
 Organagæ vi, 23
 Orgas fl. v, 29
 Orge fons in provincia Narbonensi xviii, 51
 Orghomesci iv, 34
 Orgocyni iv, 26
 Orgus fl. iii, 20
 Ori vi, 26
 Oricum iii, 26
 Oriens xxx, 1. xxxvii, 8. 9
 Orientis populi xi, 109. xvi, 65 reges ix, 58
 Orine, Judææ toparchia v, 15
 Orippe iii, 3
 Oritæ vii, 2
 Oritani Mentisani iii, 4
 Oritanum iv, 21
 Ornithon opp. v, 17
 Oroandes mons v, 27
 Oroandicus tractus v, 42
 Oroatis fl. vi, 28. 31
 Orobii iii, 21
 Oromansaci iv, 31
 Oromenus mons xxxi, 39
 Orontes gens vi, 30
 Orontes amnis Syriæ ii, 106. v, 18
 Oropus iv, 11. xxxv, 47
 Orsa mons vi, 32
 Orsæi Indi viii, 31
 Orsima vi, 35
 Orosines fl. iv, 18
 Orsinus fl. v, 29
 Ortaceas fl. vi, 31
 Ortageura iv, 18
 Orthe iv, 16
 Orthophaniæ vi, 30
 Orthosia v, 17. xxxvii, 9. 25. 29
 Orthosia (in Caria) v, 29
 Orthronienses v, 29
 Ortoua iii, 17
 Ortopula iii, 25
 Ortospanum vi, 21
 Ortygia, Delos iv, 22 Ephesus v, 31
 Oruro, terminus Romani Imperii vi, 30
 Orxulæ vi, 22

Osca iii, 3
 Osci (in Campania) iii, 9 (in Latio) iii, 9
 Oscidates iv, 33
 Oseriates iii, 28
 Osericta ins. xxxvii, 11
 Osicerdenses iii, 4
 Osii vi, 23
 Osintias regio iii, 3
 Osiris templum v, 11
 Osismii iv, 33
 Ossa mons iv, 15
 Ossa xxxi, 26
 Osset, quod Julia Constantia iii, 3
 Ossigerdenses iii, 4
 Ossigi Laconicum iii, 3
 Ossigitania iii, 3
 Ossonoba (in Lusitania) iv, 35
 Osteodes ins. iii, 14
 Ostia ii, 46. xix, 1. vii, 3. xxxvi, 14. 18 col. iii, 9
 Ostiæ porra xix, 33
 Ostiensia mora xv, 27
 Ostiensis ora ix, 29 portus ix, 5. xvi, 76. xxxvi, 24
 Ostiensis Valerius xxxvi, 24
 Ostippo iii, 3
 Ostracine v, 14
 Ostrani iii, 19
 Otene pars Armeniæ vi, 16. xii, 28
 Otesini iii, 20
 Othryonei iv, 17
 Othrys mons iv, 15
 Otris v, 21
 Ovetanum plumbum xxxiv, 49
 Oxia insulæ iv, 19
 Oxii latrones vi, 31
 Oxubii iii, 5
 Oxus fl. vi, 18 et lacus, ibid. xxxi, 39. 41 fl. ostium vi, 15
 Oxybii iii, 7
 Oxydracæ vi, 18
 Oxyopum v, 33
 Oxyrynchites nomos v, 9
 Ozolæ Locri iv, 4
 Ozuæi iii, 36

P.

Pacensis col. iii, 5. iv, 35
 Pacensis conventus iv, 35
 Pachynum prom. iii, 14
 Pactius fl. iii, 16
 Pactolus fl. v, 30. xxxiii, 21
 Pactyæ insulæ v, 35 Pactye iv, 18
 Pacyris fl. iv, 26
 Padi fons ii, 106
 Padi fauces iii, 22
 Padinates iii, 20

- Pado inde navigabili iii, 21
 Padus fl. ix, 17, xii, 8, xiv, 3, xvi, 70, xxi, 43, xxxiii, 21, xxxvi, 54
 Padus amnis Italiae ditissimus iii, 7
 Padus e Vesulo monte profluens iii, 20
 Padusa fl. iii, 20
 Pædopides fl. vi, 1
 Pæonia iv, 17, viii, 16
 Pæoniæ gentes iv, 17
 Pæsiæ vi, 19
 Pæsici iii, 4, iv, 34
 Pæstanus sinus iii, 10
 Pæstum opp. iii, 10
 Pæsuri iv, 35
 Pagæ Bæotiæ iv, 4
 Pagæi iv, 11
 Pagasæ opp. iv, 15
 Pagasæi fontes xxvi, 39
 Pagasicus sinus iv, 15, 23
 Pagida rivus v, 17
 Pagoargas vi, 35
 Pagræ v, 19
 Palæbyblos v, 17
 Palæmyndus v, 29
 Palæogoni vi, 24
 Palæorium iv, 17
 Palæpaphos vi, 35
 Palæscamander v, 33
 Palæscæpsis v, 32
 Palæsimundum fl. et opp. vi, 24
 Palæstina Syria xii, 40 (ubi incipit) v, 14 contingit Arabas v, 13 ejus sinis v, 14
 Palæstine, Arbelitis vi, 31
 Palætyros v, 17
 Palamedium v, 32
 Palantium iv, 10
 Palatina ædes Apollinis xxxvi, 4 Apollinis cella xxxvii, 5
 Palatina Venus xxxvi, 3
 Palatina (pars Urbis) xviii, 3
 Palatina domus Caesarum xxxvi, 4
 Palatinus Apollo xxxiv, 8, xxxvi, 4
 Palatii templum xii, 42
 Palatium Romæ iv, 10, vii, 58, xvii, 1, xviii, 4, xxxv, 36, xxxvi, 2, 3, 4
 Palibothra vi, 21, 22
 Palinurum prom. iii, 10
 Pallantias lacus v, 4
 Pallantini iii, 4
 Pallatium iii, 23
 Pallene iii, 10, 17, xxxvii, 48
 Pallon vi, 32
 Palma opp. iii, 11
 Palmaria ins. iii, 12
 Palmensis ager iii, 18, 19
 Palmyra urbs v, 21
 Palmyrenæ solitudines v, 21
 Paltonenses iii, 16
 Paltos v, 18
 Paluogges vi, 35
 Panisus fl. iv, 7, 15
 Pamphagi vi, 35
 Pamphylia v, 23, 26, xi, 116, xii, 55, xxi, 19
 Pamphylia Cabalia v, 42
 Pamphylium mare v, 26, 35
 Pamphylium hyssopum xxv, 87
 Panætolum mens iv, 3
 Panchaia vii, 57, x, 2
 Panchrysos, Berenice vi, 34
 Panda vi, 18
 Pandæ, gens vi, 23
 Pandarum fines vi, 25
 Pandataria ins. iii, 12
 Pandore vii, 2
 Pandosia locus iv, 1 Lucanorum urbs iii, 15
 Paneas fons v, 15 tetrarchia v, 16
 Pangæus mons iv, 18, vii, 57, xxi, 10
 Panhiormitana arundo xvi, 66
 Panhormuni (in Creta) iv, 20
 Panhormus iv, 18
 Panhormus portus iv, 6
 Panionia regio v, 31
 Panissa fl. iv, 18
 Pannonia iii, 28, xxi, 20
 Pannoniæ xxxvii, 11
 Pannoniæ glandifera iii, 28
 Pannonica bella vii, 46 Hyberna iv, 25
 Panopolis v, 11
 Panopolites nomos v, 9
 Panormus iii, 14
 Pantaënses v, 33
 Pantagies fl. iii, 14
 Pantanus lacus iii, 16
 Pantheon Romæ ix, 58, xxxiv, 7 Jovi Ultori ab Agrippa factum xxxvi, 24
 Panticapæum urbs xvi, 59 Milesiorum iv, 26
 Panticapenses vi, 7
 Panticapes fl. iv, 26
 Pantomatium iv, 20
 Panysus fl. iv, 18
 Paphius Nicoteles xi, 63
 Paphlagonia ix, 83, xi, 70
 Paphlagonia gens vi, 2
 Paphos ii, 97
 Paphos Nea v, 35
 Parabeste vi, 25
 Paradisus fl. (Ciliciæ) v, 22
 Paradisus opp. v, 19
 Parætaceni vi, 29, 31
 Parætunii regio v, 5
 Parætonium in Ægypto xxxv, 18
 Paragenitæ iv, 10
 Parapiani vi, 25
 Parapotamia xii, 61
 Parasangæ vi, 23
 Parasinum civitas ii, 96

- Pardistila Indiæ xxiv, 102
 Parcdoni vi, 17
 Parenta vi, 35
 Parentium opp. iii, 23
 Pargadræ montes v, 27. vi, 9. 11
 Paria ins. v, 34
 Pariana col. iv, 18
 Parianus colias xxxii, 53
 Paricani vi, 18
 Paridion v, 29
 Pariorum lapicidinæ xxxvi, 4
 Parisii iv, 32
 Parium col. v, 40. xxxiv, 19 in Helles-
 ponto vii, 2 colonia Propontidis
 xxxvi, 4
 Parius Agoracritus xxxvi, 4 Arcesilaus,
 etc. xxxv, 39
 Parius lapis xxxvi, 19. 28. 29. 43
 Parma col. iii, 29. vii, 50
 Parmensis Cassius xxxi, 8
 Parnassia abies xvi, 76
 Parnassium helleborum xxv, 21
 Parnassus mons iv, 4. xv, 40. xix, 16.
 xxiv, 118. xxv, 53. xxxi, 26. xxxvii,
 54
 Paropamisadæ v, 23. 25
 Paropamisus fl. iv, 27 mons v, 27. vi,
 18. 21. 23
 Paropini iii, 14
 Paropotamia vi, 31
 Paroræi iv, 17
 Parorceatæ iv, 10
 Paros ins. iv, 22. xvi, 47. xxxii, 9. xxxvi,
 4. 13. xxxvii, 31
 Parparus mons iv, 9
 Parrhasiæ iv, 10
 Parrhasini vi, 18
 Parrhasius Demænetus viii, 34
 Parthalis regia vi, 22
 Partheni iii, 26
 Parthenia, Samos v, 37
 Parthenias fl. vi, 31
 Parthenie v, 31
 Parthenion locus iv, 18
 Parthenium iv, 10. v, 33 prom. ii, 91.
 iv, 26
 Parthenius fl. (in Paphlagonia) vi, 2
 mons iv, 10 portus iii, 10
 Parthenoarsa, Samos v, 37
 Parthenon Athenis xxxiv, 19
 Parthenope, Neapolis iii, 9
 Parthenopolis iv, 18
 Parthenopolis (in Bitlynia) v, 43
 Parthi vii, 44. x, 71. xi, 32. 35. xii, 39.
 xiii, 22. xiv, 19. 28. xxix, 25 No-
 mades vi, 29
 Parthia xxvii, 59 semper fuit in radici-
 bus montium vi, 29
 Parthiæ caput Hecatompylos vi, 17 de-
 sertæ vi, 17
 Parthicæ res vi, 31
 Parthicæ res Antonii xxxiii, 24
 Parthici regni latitudo vi, 30
 Parthicum ferrum xxxiv, 41 reguum
 xxxvii, 8 silphion xxii, 48
 Parthicus panis xviii, 27
 Parthorum aurum xxxiii, 47 gentes
 viii, 73. xxxiii, 30 Magi xxxvii, 51
 nomen et regna vi, 28. 29 populi xi,
 115 procures xii, 7 reges xxi, 36.
 xxxi, 21 regibus temperatum unguen-
 tum xiii, 2 regna vi, 16. 17. xii, 40
 Parthorum Seleucia x, 67
 Parthusi vi, 31
 Parthyene vi, 29
 Pasargadæ vi, 26
 Pasicæ vi, 26
 Pasini civitas iii, 25
 Pasires vi, 25
 Pasitigris fl. vi, 31. xii, 39
 Passagardæ castellum vi, 29
 Passala ins. v, 36
 Passalæ vi, 22
 Pastona v, 20
 Patage ins. iv, 23
 Patala, portus Indiæ ii, 75
 Patale ins. vi, 23
 Patami vi, 32
 Patara v, 28
 Patavinorum agri iii, 20 aquæ calidæ
 ii, 106 fontes xxxi, 32 palustria xiv,
 19
 Patavium opp. iii, 23
 Pateronnesos ins. iv, 2. 3
 Pathyssus fl. iv, 25
 Patis vi, 35
 Patmos ins. iv, 23
 Patoga vi, 35
 Patræ col. iv, 5. xxxv, 49. xxxvi, 4
 Patricia col. Corduba 33
 Paulo iii, 7
 Pausilypum villa Campaniæ ix, 78
 Pausulani iii, 18
 Paxoe insulæ iv, 19
 Pedalie v, 22
 Pedani iii, 9
 Pedasum v, 29
 Pedasus, Adramytteos v, 32
 Pedatriæ vi, 23
 Pediculorum ager iii, 16 oppida iii, 16
 Pedna ins. v, 39
 Pegaseum stagnum v, 31
 Pegusa, Gnidos v, 29
 Peiso lacus iii, 27
 Pela ins. v, 38
 Pelagones iv, 17
 Pelagonia iv, 17
 Pelasga laurus xv, 39

- Pelasgi vii, 57 (in Etruria) iii, 8 (in Italia) iii, 10 (in Latio) iii, 9 conditores Agyllæ iii, 8
 Pelasgia, Lesbos v, 39 Peloponnesus iv, 5
 Pelasgis, Arcadia iv, 10
 Pelasgium Argos iv, 14
 Pele ins. xxxii, 9
 Pelenaria vi, 35
 Pelendones iv, 34 Celtiberorum iii, 4
 Pelestini iii, 19
 Peligna lina xix, 2
 Peligni iii, 17. xi, 14
 Pelignorum montes xxxi, 24
 Pelios mons iv, 15
 Pelius mons ii, 65. vii, 57. xii, 15 in Thessalia xxv, 53
 Pella col. iv, 17 Macedoniæ xxxi, 28 Alexandri M. patria xxxv, 36
 Pella (in Syria Decapolitana) v, 16
 Pellacontas fl. vi, 30
 Pellæus pagus vi, 31
 Pellaon iii, 23
 Pellenæorum castellum iv, 6
 Pellenæus mons v, 38
 Pelopia, Thyatira v, 31
 Peloponnesi oram quot maria lancinant iv, 9
 Peloponnesiacum bellum xxix, 2. xxx, 2 litus ii, 106
 Peloponnesus iv, 5. vii, 3. x, 15. xviii, 10. xxix, 6 quantum patet iv, 10
 Pelorum prom. iii, 10. 14
 Peltēni v, 25. 29
 Peluinae iii, 17
 Pelusiaca via vi, 33
 Pelusiaceum linum xix, 2
 Pelusiaceum Nili ostium v, 11
 Pelusium x, 45. xxxi, 39
 Pemma vi, 35
 Penei ostium iv, 16
 Peneus fl. iv, 15. xxv, 37
 Penius amnis ii, 106
 Penius fl. et opp. (in Colchis) vi, 4
 Pentapolitana regio v, 5
 Pentedactylos mons vi, 31
 Peparethium (vinum) xiv, 9
 Peparethus ins. iv, 23
 Peræa Judæa v, 15
 Percote v, 40
 Perga v, 26
 Pergamēna jurisdictio v, 33
 Pergami galli x, 25 reges xxxv, 2
 Pergami repertæ membranæ xiii, 21
 Pergamum Asiæ clarissimum v, 33. xxxv, 36. 46. xxxvi, 4. 60
 Pergamum (in Creta) iv, 20
 Perimulæ prom. vi, 23. ix, 54
 Perinthus iv, 18
 Perirrheusa ins. v, 38
 Peristerides insulæ v, 38
 Perne ii, 91
 Perorsi v, 8. vi, 35 Æthiopes v, 4
 Perperenæ xxxi, 20
 Perperene v, 32
 Perpereni v, 33
 Perrhæbi iv, 1. 3. xxxvi, 59
 Persæ x, 85. xii, 40. xiii, 18. xxx, 4. xxxvii, 19. 37. 54. 68 Rubrum mare accollere vi, 29 schœnos habent et parasangas vi, 30
 Persæ, Chorsari vi, 19
 Persarum asylum vi, 31
 Persarum bella quæ Darius intulit xviii, 43
 Persarum genti se debet unguentum xiii, 1
 Persarum regna, quæ nunc Parthorum vi, 16
 Persarum rex xxvi, 9 Xerxes xxxiv, 19 reges xxiv, 102
 Persarum et Ægyptiorum prælium navale xxxv, 40
 Persas in Hispaniam pervenisse iii, 3
 Persepolis vi, 29
 Persica arbor in Ægypto xiii, 17
 Persica gens et urbs Nympharene xxxvii, 64
 Persica nux xv, 24
 Persica mala xv, 11
 Persica victoria vii, 22
 Persicæ classis anchoras præcidens xxxv, 40
 Persici smaragdi xxxvii, 18
 Persicum Arabiæ latus xxiv, 102 bellum xviii, 28 mare vi, 16. xii, 20. xxxii, 11 napy xxvii, 113 silphium xix, 15
 Persicus sinus vi, 28. 29. 36 maris Rubri ix, 54
 Persidis confinium ii, 110 laser xix, 15 Magi xxv, 5 reges xii, 8
 Persis xii, 20. xxi, 45. xxiv, 102. xxx, 2 tota xiii, 9 in luxum dives vi, 28
 Perugia iii, 8
 Perusia contentio vii, 46
 Perusinus eques Rom. xxvi, 3
 Pesinus v, 42
 Peta vi, 35
 Petaliæ insulæ iv, 23
 Peteon iv, 12
 Petilia iii, 15
 Petra Nabatæorum vi, 32
 Petræa Syriæ finitima xxxvii, 40
 Petræa balanus xii, 46
 Petreum hypericon xii, 54
 Petrini iii, 14
 Petrites (vinum) xiv, 9

- Petrocori iv, 33
 Peuce ins. iv, 24
 Peucetia, Calabria iii, 16
 Peucetiae iii, 25
 Peucini (in Germania) iv, 28
 Peucolais vi, 25
 Peucolaitæ vi, 23
 Peucolaitis vi, 21
 Phacussa ins. iv, 23
 Phæacia iv, 19
 Phæstii Apollinis portus iv, 4
 Phæstum iv, 4
 Phæstum (in Creta) iv, 20
 Phalacra xiv, 4
 Phalacrum prom. iv, 19
 Phalanna iv, 16
 Phalara opp. iv, 12
 Phalasarne iv, 70
 Phalera portus iv, 11
 Phalereus Demetrius xxxiv, 12
 Phalerius fons ii, 106
 Phalesina iv, 18
 Phaliges vi, 35
 Phanae insulæ v, 38
 Phanagoria vi, 6
 Phanaræa vi, 4
 Pharæ iv, 70
 Pharanitis amethystos xxxvii, 40
 Pharbætites nomos v, 9
 Pharbætos v, 11
 Pharia ins. in ora Illyrici iii, 30
 Pharmacias fl. v, 43
 Pharmacusa ins. iv, 23
 Pharnacea vi, 4
 Pharnacotis fl. vi, 25
 Pharnacum genus in Æthiopia vii, 2
 Pharos ins. ii, 87. xxxvi, 18 quæ Alex-
 andriæ ponte jungitur xiii, 21
 Pharsalia vii, 26. xxvi, 9
 Pharsalici campi iv, 15. viii, 21
 Pharsalicum bellum v, 10
 Pharsalius Philonicus viii, 64
 Pharsalus, civitas libera iv, 15
 Pharus ins. v, 34 in Ægypto xi, 30
 Pharusi vi, 35
 Pharusii v, 1 quondam Persæ v, 8
 Gymnetes v, 8
 Phaselinum oleum xxiii, 49
 Phaselis ii, 110. v, 26
 Phaselis convallis Judææ xiii, 9. xxi,
 11
 Phasianæ aves x, 67
 Phasis fl. vi, 4 et opp. ibid. viii, 50.
 xix, 19. xxv, 100. xxvi, 28
 Phatarei vi, 7
 Phatniticum (Nili ostium) v, 11
 Phaturites nomos v, 9
 Phausia Rhodiorum xxxi, 20
 Phazaça vi, 17
 Phazania v, 5 Phazarii, ibid.
 Phegium Æthiopiæ jugum ii, 93
 Phellus v, 28
 Phellusa ins. v, 39
 Pheneum iv, 10
 Pheneum Arcadiæ xxxi, 30. xxvi, 29
 Pheneus fl. xxv, 8. xxxi, 19
 Pherae iv, 15 locus iv, 6
 Pherae in Bœotia iv, 12
 Pherae (in agro Laconico) iv, 8
 Pheraeus Jason vii, 51
 Phiala fons Nili v, 10. viii, 71
 Phila ins. iii, 11
 Philadelpheni (e Lydia) v, 30
 Philadelphia Arabiæ v, 16
 Philaæ ins. v, 10
 Philanorum aræ v, 4
 Phileros iv, 17
 Philippense prælium vii, 46
 Philippensis Brutus xxxiv, 19
 Philippi col. iv, 18. xvi, 57. xvii, 3.
 xviii, 41 in Græcia xxi, 10
 Philippici campi xxxiii, 12
 Philippicum aurum xxxvii, 15
 Philippopolis (in Thracia) iv, 18
 Philiscum v, 21
 Philistinæ fossiones iii, 20
 Philocælea vi, 4
 Philomelienses v, 25
 Philos ins. vi, 28
 Philotera vi, 33
 Phinelon iv, 17
 Phinopolis iv, 18
 Phinopolis fuit v, 43
 Phinthia fons Siciliae xxxi, 18
 Phintonis ins. iii, 13
 Phlegra iv, 17
 Phlegraei campi iii, 9. xviii, 29
 Phlegraeum crocum xxi, 17
 Phliis castellum iv, 7 prælium ad
 Phliuntem xxxv, 36
 Phlygone iv, 12
 Phocæa finis Ioniæ v, 31
 Phocæensium soboles iii, 4
 Phocaria ins. iv, 20
 Phoece ins. iv, 20
 Phocensium portus Parthenius iii, 10
 Phoceus Telephanes xxxiv, 19
 Phodo vi, 32
 Phœbe ins. v, 44
 Phœnicas in Hispaniam pervenisse iii, 3
 Phœnice vii, 57. ix, 26. 51. xiii, 2. 9. 11.
 xxi, 69. xxii, 42. xxx, 2. xxxvi, 65
 Phœnice ins. iii, 11 Ios iv, 23 Tenedus
 v, 30
 Phœnices vii, 57
 Phœnicium mare v, 13. 34. ix, 12
 Phœnicius juncus xxi, 69 sphagnos xii,
 50

- Phœnicum gens in magna gloria v, 13
 Phœnicusa ins. iii, 14
 Phœnix Cadmus vii, 57
 Phœnix fl. iv, 15
 Pholegandros iv, 23
 Pholoë xxv, 30
 Pholoë mons cum oppido iv, 10
 Phorineum vinum xiv, 10
 Phorontis v, 29
 Phruri vi, 20
 Phryges vii, 57. viii, 74. xxx, 45 Bry-
 ges v, 41
 Phryges columnæ xxxvi, 24
 Phrygia v, 41. vii, 57. viii, 69. xi, 45.
 xii, 27. xiii, 11. xiv, 20. xix, 49.
 xxxi, 39. xxxvii, 37. 56
 Phrygiæ populus tineas non innasci xxvii,
 120
 Phrygiæ Gallus fl. xxxi, 5
 Phrygii moduli vii, 57 montes xvi, 59
 Phrygionæ vestes viii, 74
 Phrygius achates xxxvii, 54 amaracus
 xxi, 39 lapis xxxvi, 36. 37 phthongus
 ii, 20 sal xxxi, 41
 Phrygum natio vii, 57
 Phryx Delos vii, 57
 Phthemphn nomos v, 9
 Phthia iv, 14
 Phthinthienses iii, 14
 Phthiotæ iv, 14
 Phthiotidis montes iv, 15
 Phthirophagi vi, 4
 Phthuris vi, 35
 Phycari xxxvii, 33
 Phycus prom. iv, 20. v, 5
 Phygela v, 31
 Phylacæ iv, 17
 Phylace (in Magnesia) iv, 16
 Phyle ins. iv, 23
 Phyrtes fl. v, 31
 Physcella iv, 17
 Pialæ vi, 19
 Picena vitis xiv, 4
 Picenæ olivæ xv, 4
 Piceno panis inventio ex alica debetur
 xviii, 27
 Picientes iii, 18 orti a Sabinis, ibid.
 Picentia oppidum Salerni iii, 9
 Picentina pira xv, 16
 Picentinus ager iii, 9
 Picenum xviii, 7. xxvii, 83
 Picenus ager ii, 106. xiv, 4
 Pici vi, 7
 Pictones iv, 33. xvii, 4
 Pide vi, 35
 Pidibotæ vi, 35
 Pidossus ins. v, 36
 Pieres iv, 17
 Pieria (Macedonia) iv, 17
 Pieria Seleucia v, 13. 18
 Pierica pix xiv, 25
 Pieris iv, 15
 Pierus mons iv, 15
 Pietas Julia col. iii, 23
 Piguntia iii, 26
 Piarna v, 22. 28
 Pinara ins. iv, 19
 Pinaritæ v, 19
 Pinarus fl. v, 22
 Pindasus mons v, 33
 Pindictora vi, 35
 Pindus mons iv, 1. 15 c Pindo fluens
 Achelous iv, 2
 Pindus opp. iv, 13
 Pingus fl. iii, 29
 Pinnenses iii, 17
 Pion mons v, 31
 Pionia v, 33
 Pionitæ v, 32
 Piræei incendium xxxv, 20
 Piræus (portus) ii, 87. iv, 11
 Pirene fons iv, 5
 Pisæ vii, 54. xiv, 4
 Pisæ col. in Etruria iii, 8
 Pisæorum opp. iv, 7
 Pisanorum aquæ calidæ ii, 106
 Pisanus ager xviii, 29
 Pisaurensis Daphnis vii, 40
 Pisaurum col. cum amne iii, 19
 Piscenæ iii, 5. viii, 73
 Pisidæ v, 24
 Pisidia xii, 55. xvi, 12
 Pisidiæ montes xxv, 20
 Pisidica iris xxi, 19
 Pisinates iii, 19
 Pisis nata siligo xviii, 20
 Pistrati insulæ v, 38
 Pistorium iii, 8
 Pitaum v, 29
 Pitanæus Apollonius xxix, 38
 Pitane iv, 8. v, 32 in Asia xxxv, 49
 Pitara vi, 35
 Pithecusæ insulæ ii, 89
 Pitinas ager ii, 106
 Pitonia fons xxxi, 24
 Pitulani Pisuertes iii, 19
 Pitulum opp. iii, 9
 Pityodes ins. (in Propontide) v, 40
 Pityonesos ins. v, 44
 Pityus vi, 5
 Pityusa ins. iv, 19 Chios v, 38 Lamp-
 sacum v, 40 Miletus v, 31
 Pityusæ insulæ iii, 11
 Placentia vii, 29. 50. viii, 61 col. iii,
 20
 Placia v, 40
 Placia (in Taunica) iv, 26
 Planaria ins. iii, 12. vi, 37

- Planasia ins. iii, 12
 Planctæ insulæ vi, 13
 Plangenses iii, 19
 Planona iii, 25
 Platage ins. iv, 23
 Plataeæ iv, 12. vii, 57
 Platanens fl. v, 43
 Platanodes prom. iv, 7
 Platea ins. iv, 23
 Platea, Paros iv, 22
 Plateæ insulæ v, 38
 Plate ins. v, 38
 Plateis ins. iv, 19
 Platæ insulæ iv, 20
 Pleninenses iii, 18
 Pletenissum v, 26
 Pleuron iv, 3
 Plitanæ insulæ v, 38
 Plotæ insulæ iv, 19
 Plumbarii Medubricenses iv, 35
 Pluvialia ins. vi, 37
 Podalia v, 28
 Podalium prom. v, 29
 Pœcile, porticus Athenis xxxv, 35
 Pœcessa iv, 20
 Pœcessa, Rhodos v, 36
 Pœmaneni v, 32
 Pœni ii, 86. vii, 57. viii, 21. xix, 9. xxxiii, 50. xxxv, 4
 Pœni humana sacrificaverunt victima xxxvi, 4
 Pœni in Sicilia viii, 6
 Pœnicus lapis xxxvi, 43
 Pœninæ Alpium fores iii, 21
 Pœnorum arma, quæ primum Hispaniæ intulerunt xix, 7
 Pœnorum Imperator vi, 36
 Pœnorum opus Carthago iii, 4
 Pœnorum ora in Bætica iii, 3
 Pœnos in Hispaniam pervenisse iii, 3
 Pœnos Pœninis Alpium foribus transisse ferunt iii, 21
 Pœnus Mago xviii, 5
 Pola col. iii, 23
 Polemonium vi, 4
 Polendos ins. iv, 23
 Polichnæi v, 32
 Politorium opp. iii, 9
 Politice Orgas v, 32
 Pollentia Carrea iii, 7
 Pollentia opp. iii, 11
 Pollentia juxta Alpes viii, 73. xxxv, 46
 Pollentini Urbesalvia iii, 18
 Pollustini iii, 9
 Polyagos ins. iv, 23 Polydora ins. v, 44
 Polymedia v, 32
 Polyrrenium iv, 20
 Polytelia vi, 30
 Pomanus fl. vi, 25
 Pometia iii, 9
 Pometia Suessa vii, 15
 Pompeia Alba iii, 7
 Pompeiana vina xiv, 8 vitis xiv, 4
 Pompeianum municipium ii, 52
 Pompeii iii, 9. xiv, 4. xxxi, 43
 Pompeiopolis (Ciliciæ) v, 22
 Pompeiopolis (in Cappadocia) vi, 2
 P'ompelonenses iii, 4
 Pompeum Athenis xxxv, 40
 Pomponiana ins. iii, 11
 Pomptina palus iii, 9
 Poneropolis iv, 18
 Pons Campanus xiv, 8
 Ponti *Βαθέα* ii, 105 os ix, 51 forma iv, 24
 Pontia ins. iii, 13
 Ponticæ insulæ iii, 12. xxxii, 54
 Pontica aristolochia xxv, 51 cera xv, 18. xxi, 49 ichthyocolla xxxii, 21 mastiche xii, 36. xiv, 25 pæderos xxxvii, 46 Sinopis xxxv, 17
 Ponticæ anates xxv, 3. xxix, 33 chryselectri xxxvii, 43 gemmæ xxxvii, 66 gentes xviii, 25 nuces xv, 24
 Pontici xix, 26 fibri viii, 47. xxxii, 36 mures viii, 55. x, 93
 Ponticum absinthium xiv, 19. xxvi, 58. xxvii, 28 acer xii, 31 acoron xxv, 100 helleborum xxv, 21 littus iv, 18 mel xxvii, 5 triticum xviii, 12
 Ponticus sinus ii, 68
 Pontificense Obulco iii, 3
 Pontinæ paludes xvii, 3. xxvi, 9
 Pontus ii, 48. viii, 68. ix, 83. xi, 19. xii, 27. 28. xv, 30. xvi, 76. xvii, 37. xxi, 45. xxii, 11. xxv, 27. xxvii, 105. xxxii, 13. xxxiii, 54. xxxv, 52. xxxvii, 20 semper meat in Propontidem ii, 100 in Ponto Cæcias (ventus) ii, 48
 Pontus Euxinus, quondam Axenus iv, 24. vi, 1. ix, 18. 19. 20
 Populonium xiv, 2 Etruscorum iii, 8
 Porcifera fl. iii, 7
 Poroselene ins. v, 38
 Porphyriane ins. v, 44
 Porphyris, Cythera iv, 19 Nisyros v, 36
 Portæ Caspiæ, Caucasæ, Iberiæ vi, 15. 17 Mediæ vi, 17 Syriæ v, 18
 Porthmos (in Eubœa) iv, 31
 Porthmos, fretum Gaditanum iii, 10
 Porticus ad Nationes xxxvi, 4 Agrippæ iii, 3 Pompeii xxxv, 35
 Portus magnus v, 1
 Posidea (in Æolide) v, 32
 Posideus alveus Nili v, 34

- Posidium iv, 17 prom. (in Ionia) v, 31
 et opp. ibid. in Syria v, 18
 Posidonia opp. iii, 10
 Posingæ vi, 23
 Potamos opp. iv, 11
 Potentia iii, 7
 Potentia Pollentia iii, 7
 Potentini iii, 15
 Potidæa ii, 59 Cassandria iv, 17
 Potniæ xxv, 53
 Præcianum vinum xiv, 8
 Præneste xiii, 2. xxxiii, 5. xxxvi, 64
 translata eo quadrigula xxxiv, 19
 Prænestina rosa xxi, 10
 Prænestina via xxxi, 25
 Prænestinæ amygdalæ xv, 24 bracteæ
 xxxiii, 19 nuces xvii, 21
 Prænestini iii, 9
 Prænestini campi xix, 30
 Præstinorum Prætor xvii, 16
 Præstinus Anicius xxxiii, 6
 Præpesinthus ins. iv, 22
 Præsamarci iv, 34
 Præsidium Julium iv, 35
 Prætavi Arabes v, 21
 Præter caput saxi, iter v, 5
 Prætoria Augusta iii, 6. 21
 Prætutia vina xiv, 8. 9
 Prætutianus ager iii, 18. 19
 Pramnium vinum xiv, 6
 Prasiana gens vi, 24
 Prasiane ins. vi, 23
 Prasii (in India) vi, 22
 Prata Quinctia xviii, 4
 Pratitæ vi, 17
 Pratitæ Medi vi, 29
 Pregelæ ins. v, 36
 Prenethu nomos v, 9
 Preri vi, 22
 Priantæ iv, 18
 Priaponesos v, 36
 Priapos ins. v, 38
 Priapus urbs Asia iv, 24. v, 40
 Priene v, 31
 Prienense scammonium xxvi, 38
 Prille fl. iii, 8
 Primis vi, 35
 Prinas fl. vi, 21
 Prinoŭssa ins. iv, 19
 Prion mons v, 36
 Privernates iii, 9
 Privernatia vina xiv, 8
 Probalinthos iv, 11
 Procerastis, Calchedon v, 43
 Prochyta ins. ii, 87
 Proconnesia vii, 9
 Proconnesium marmor xxxvi, 6. xxxvii,
 70
 Proconnesius Zoroastres xxx, 2
 Proconnesus v, 44. vii, 53
 Procuæ insulæ v, 38
 Prophthasia vi, 25
 Prophthasia Drangarum vi, 21
 Propontidis colonia Parium xxxvi, 4
 Propontis iv, 24. v, 40. ix, 20. 49. xi, 73
 Propylæum Atheniensium xxxvi, 4
 Prosda vi, 35
 Prosopites nomos v, 9
 Prote ins. iv, 19
 Prote insula, inter Stæchadas iii, 11
 Protesilai delubrum iv, 18
 Prusa sub Olympo v, 43
 Prusa altera sub Hypio monte v, 43
 Prytaneum xxxvi, 23
 Psamathe fons iv, 9. 12
 Psammatius iv, 8
 Pselcis vi, 35
 Psesii vi, 7
 Pseudopylæ insulæ vi, 34
 Psile ins. v, 38
 Psillis fl. vi, 1
 Psilos ins. v, 37
 Psitaras fl. vi, 20
 Psophidius Aglaus vii, 47
 Psophis iv, 10
 Psophis Arcadiæ xii, 57
 Psylli viii, 38. xxi, 45. xxv, 76. xxviii,
 6. xi, 30
 Psyllorum gens vii, 2
 Psyra ins. v, 36
 Psytalia ins. iv, 20
 Ptelea, Ephesus v, 31
 Pteleon iv, 7. 12. v, 31 nemus iv, 15
 Pterophoros regio iv, 26
 Pteros ins. vi, 32
 Ptoëmbari vi, 35
 Ptoëmphana vi, 35
 Ptolemæus fl. vi, 33
 Ptolemais (in Ægypto) v, 11
 Ptolemais Epitheras vi, 34
 Ptolemais (in Pentapolitana) v, 5
 Ptolemais col. (in Phœnice) v, 17.
 xxxvi, 65
 Ptolemais, in margine Rubri maris ii, 75
 Ptychia ins. iv, 19
 Pucina vina xiv, 8. xvii, 3
 Pucinum castellum et vinum iii, 22
 Pullaria ins. iii, 30
 Punica acies viii, 5
 Punica bella vii, 21. viii, 14. xviii, 6
 bellum primum vii, 45. 60. xvi, 74.
 xxxiii, 13 secundum xvi, 74. xxi, 6.
 xxxiii, 6 tertium x, 71. xv, 70.
 xxxiii, 17. xxxvi, 61
 Punica castra xv, 20 cera xxi, 49.
 xxxiii, 40 lingua iv, 36. xviii, 5
 Punicæ arbores xv, 11
 Punicæ res florentissimæ v, 1

Punicum malum xiii, 34
 Purpurariæ insulæ vi, 37
 Puteolani colles xxxv, 47
 Puteolanum cœruleum xxxiii, 57 pur-
 purissimum xxxv, 26
 Puteolanus ager ii, 95
 Puteolanus pulvis xvi, 76. xxxv, 47.
 xxxvi, 14
 Puteolanus sinus iii, 12
 Puteoli col. iii, 9. viii, 3. ix, 8. xiv,
 8. xviii, 29. xix, 1. xxxi, 2. 3. 8.
 xxxiii, 35. xxxvi, 14
 Pydara fl. iv, 18
 Pydna iv, 17
 Pygmæa gens iv, 18. x, 30
 Pygmæi vii, 2 (in Æthiopia) vi, 35 (in
 Caria) v, 29 (in India) vi, 22
 Pylæ iv, 10
 Pylæ insulæ vi, 34
 Pylæmenia gens vi, 2
 Pylene iv, 3
 Pyloros iv, 20
 Pylos iv, 7
 Pyndis vi, 35
 Pyra xxv, 21
 Pyræ opp. iii, 9
 Pyræ Ægypti xxxvii, 54
 Pyræi iii, 26
 Pyramus fl. v, 22
 Pyrenæa Venus iii, 4
 Pyrenæi juga iii, 2. iv, 34 montes xvi,
 28. xxxi, 2 Hispanias Galliasque
 determinant iii, 4 montis excursus
 iv, 31 promontoria xxxvii, 11 radices
 iii, 4
 Pyrenæi saltus iv, 33
 Pyrenæo affixa provincia iii, 2
 Pyrenæus xiv, 8 in Pyrenæo vii, 27
 Pyrgenses iv, 10
 Pyrgi opp. iii, 8
 Pyrnos v, 29
 Pyrogeri iv, 18
 Pyrpilæ, Delos iv, 22
 Pyrria (in Caria) v, 29
 Pyrria ii, 94. iv, 4. 16. 21. v, 28
 Pyrria (in Lesbo) v, 39
 Pyrrihæa xxxi, 7
 Pyrrihæum nemus xvi, 19
 Pyrrhe ins. v, 36
 Pystira ins. v, 38
 Pythia xxxv, 35
 Pythionia ins. iv, 19
 Pythium oraculum vii, 57
 Pythius Apollo-xxxiv, 12. xxxvi, 4
 Pythones come x, 31
 Pythopolis v, 43
 Pyxirates, Euphrates fl. v, 20
 Pyxites fl. vi, 4
 Pyxos opp. iii, 10

Delph. et Var. Class.

Q.

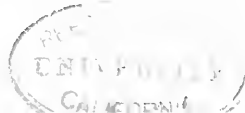
Quariates iii, 5
 Quarqueni iii, 23
 Quatuorsignani iv, 33
 Querquerni iii, 4
 Querquetulana porta xvi, 15
 Querquetulani iii, 9
 Quirites xvi, 15. 57. xviii, 8. 28. xxxvi,
 24
 Quiritibus xvi, 57
 Quiritium aliquis xxxiii, 14
 Quiritium ditissimum xxxiii, 47
 Quiritium e sanguine ditatos xxxv, 58
 Quiritium jure donatus v, 5
 Quiritium jus xxix, 6
 Quiritium paucissimi xxix, 8
 Quiritium ritu xi, 55
 Quiritium tuorum i. ab initio
 Quiza Xenitana v, 1

R.

Rami vi, 7
 Ramisi vi, 32
 Rarungæ vi, 23
 Rataneum iii, 26
 Ratumena porta viii, 65
 Ravenna iii, 20. ix, 79. xix, 19.
 xxxvi, 18 Sabinorum opp. iii, 20
 Ravennas ager xiv, 4
 Ravennates horti xix, 42
 Ravi vi, 32
 Raunonia ins. iv, 27
 Rauriaca col. iv, 31
 Raurici iv, 31
 Rauricum Galliæ opp. iv, 21
 Reate iii, 17
 Reatina palus ii, 106
 Reatinæ paludes xxxi, 8
 Reatini iii, 17
 Reatini asini viii, 68
 Reatinus ager ii, 96. 106. iii, 17. viii,
 64. ix, 82
 Rediculi campus x, 60
 Regia Carissa iii, 3
 Regiates iii, 20
 Regienses a Lepido iii, 20
 Regillus lacus xxxiii, 11
 Regina iii, 3
 Reii Apollinares iii, 5
 Remi iv, 31
 Remorum arva xix, 30
 Resistos iv, 18
 Restituta Julia iii, 3
 Retovina lina xix, 2
 Rhacotes, Alexandria v, 11
 Rhadamæi vi, 32
 Rhadata vi, 35
 Rhæti iii, 21 Thuscorum proles, ibid.

Ind. Plin.

I

- Rhætia ix, 29. xvi, 26. 74 Rhætia
Galliæ xviii, 48
Rhætiae latitudo iv, 28 Rhætia subacta,
ibid.
Rhætica oppida iii, 23 vina xiv, 8 vitis
xiv, 4
Rhæticae uvæ xiv, 3
Rhamnus iv, 29
Rhamnus pagus iv, 11 pagus Atticæ
xxxvi, 4
Rhaplana (in Decapolitana) v, 16
Rhapane Apania vi, 17
Rhaphea v, 14
Rhebas fl. vi, 1
Rhedones iv, 32
Rhegia col. iii, 10. 14
Rheginus ager xi, 32
Rheginus Pythagoras xxxiv, 19
Rhegium in humero Italiæ situm iii, 6
(unde dictum) iii, 14. xxxv, 46 ubi
gymnasium xii, 3
Rhemnia vi, 35
Rhene ins. iv, 22
Rhenus Bononiensis fl. xvi, 65
Rhenus (parvus) fl. iii, 20
Rhenus fl. iv, 28. 29. iv, 17. xxv, 6.
xxxi, 17 in margine imperii xii, 43
amnis ortus iii, 24 ripæ xv, 30 ostia
iv, 29 Rheno impositum castellum
xix, 28
Rhesperia ins. v, 38
Rhesus fl. v, 33. vi, 1
Rhinnea ins. vi, 32
Rhinocolura v, 14
Rhion prom. iv, 3
Rhitymna iv, 20
Rhizinium iii, 26
Rhizus iv, 16
Rhoali v, 21
Rhoas v, 29
Rhoas fl. vi, 4
Rhoda Rhodiorum iii, 5
Rhodanus amnis, Galliarum fertilissimus
ii, 106. iii, 5 fons iii, 24 ostium iii,
11 fossæ ex Rhodano iii, 5
Rhodapha vi, 21
Rhode fl. iv, 26
Rhodi colossus Solis xxxiv, 18 elops
ix, 79 galli x, 24
Rhodi hora aliqua sol cernitur ii, 62
Rhodia ærugo xxxiv, 26 creta xxiv, 1
ficus xv, 19 vitis xiv, 4
Rhodiace spongiae xxxi, 17
Rhodiaceum glutinum xxviii, 21
Rhodii vii, 31. 51. 57. xxxv, 36 Æan-
tium a Rhodis conditum v, 33
Rhodiopolis (in Lycia) v, 28
Rhodiorum Chersonesus xxxi, 20 fons
xxxi, 30 ins. xix, 2. xxxiii, 23. 55
insula Chalcia xvii, 3 insulæ v, 36.
xxiv, 69
Rhodiorum sol xxxiv, 19
Rhodium marmor xxxvii, 62 vinum
xiv, 10
Rhodius cyperus xxi, 70
Rhodius fl. v, 33
Rhodius Alchidas xxxvi, 4 Philiscus
xxxvi, 4 alii xxxvi, 4
Rhodope mons iii, 29. iv, 17. 18 ejus
excelsitas iv, 1
Rhodus ii, 71. 89. v, 36. vii, 39. x,
41. xiii, 2. 16. xv, 13. xvi, 47. xxxiii,
55. xxxiv, 17. 54. xxxvi, 4. xxxvii,
51
Rhodussa v, 35
Rhodussæ insulæ v, 44
Rhœdias fl. iv, 17
Rhœtea littora v, 33
Rhœtienses viii, 43
Rhoie ins. v, 35
Rhosos v, 18
Rhoxalani iv, 25
Rhymnici vi, 19
Rhymozoli vi, 7
Rhyndacus fl. v, 32. 40 fauces v, 44
Rhypara ins. v, 37
Rhytion iv, 20
Ricina ins. iv, 30
Ricinenses iii, 18
Ripa iii, 3
Riphaea juga iv, 27
Riphaei montes iv, 21. vi, 5. 7. 14
Riphearma vi, 32
Rira fl. iv, 18
Risardir portus v, 1
Roma terrarum caput iii, 6 (laudis ejus)
iii, 6 in cuius Dei tutela xxviii, 4
Urbs capta a Gallis iii, 9 anno
ccclxiv. xxxiii, 5 ubi nunc est xv,
36 contacta scandula xvi, 15
Romæ urbis natalis xi. Cal. Maii xviii,
66 conditores viii, 22 Romæ nomen
alterum abolitum iii, 9
Romæ arx xvi, 79 montes septem iii,
9 (Urbs mensura) iii, 9
Romæ delubrum Apollinis Sosiani
xiii, 11
Romæ in parte Janiculum iii, 9
Romæ aedes Herculis in foro Boario x,
41 Liviae porticus xiv, 3
Romæ struant reticulata structura
xxxvi, 51
Romæ curæ delectus xiv, 28
Roman ceperant Senones iii, 20 juxta
Romam cerasi et castaneæ ægre pro-
veniunt xvi, 59
Romana arma v, 1. vi, 31. 32. 35 (in
Britannia) iv, 30 in magnam Arabiæ
partem penetrare xii, 31
Romana computatio ii, 112

Romana gens vii, 41 gravitas xxiii, 19.
 xxix, 8 lingua xxxi, 3 majestas xv,
 5 purpura x, 24 sacra xxviii, 7
 Romana res, alica xxii, 61
 Romanæ deliciae ix, 56 legiones x, 5
 literæ xxxvi, 70
 Romanæ pacis immensa majestate
 xxvii, 1
 Romani reges xv, 40. xix, 19. xxxiii,
 4 fasces x, 24 veteres xxix, 9
 Romani generis primus ii, 9
 Romani nominis proprius pudor xxxvi,
 24
 Romani nominis odio inditum cognomen
 xxxiv, 16
 Romanis quantum debeatur xxx, 4
 Romanis nundinis xxviii, 5
 Romano nomine infami xxxiii, 14
 Romanorum aruui cognitæ insulæ iv,
 27
 Romanos velut alteram lucem dedisse
 rebus humanis dii videntur xxvii, 1
 Romanum forum xix, 6 imperium iii, 5
 judicium xvi, 19
 Romanus rex iii, 9. xxxv, 5
 Romatinum fl. iii, 22
 Romulensis col. iii, 3
 Rosea agri Sabini xix, 56
 Roseæ campi xvii, 3
 Rosphodusa iv, 27
 Rostra vii, 60. x, 60. xxxiv, 11. 19.
 xxxvi, 24
 Rubeas prom. iv, 27
 Ruber fons xxxi, 5
 Rubico fl. Italiæ quondam finis iii, 20
 Rubrensis lacus iii, 5
 Rubri maris insulæ ix, 12 sinus Persi-
 cus ix, 54
 Rubricatum fl. iii, 4
 Rubrum litus xiv, 5
 Rubrum mare quod et Persicum v, 12.
 vi, 28. ix, 31. 56. xii, 1. 20. xiii,
 48. 50. xxiv, 1. xxxi, 22. xxxii, 11.
 xxxvii, 32
 Rubrum mare excelsius Ægypto vi, 33
 in eo oleæ nascuntur ii, 106
 Rubustini iii, 16
 Rucinates iii, 24
 Rudia iii, 16
 Rugusci iii, 24
 Rusadir v, 1
 Rusazus col. v, 1
 Ruscino iii, 5
 Rusconiæ col. v, 1
 Rusellana col. iii, 8
 Rusicade v, 2
 Ruspina v, 3. xv, 21
 Rusucurium v, 1
 Ruteni iii, 5. iv, 33. xix, 2

Rutuba fl. iii, 7
 Rutubis portus v, 1
 Rutuli (in Latio) iii, 9. xiv, 14

S.

Saba, regio thurifera xii, 30
 Sabæi xii, 33. 40 Arabum propter
 thura clarissimi vi, 32 Scenitæ vi,
 32
 Sabæorum civitas Sembraca xii, 35
 emporium vi, 32 pagus Atramitæ xii,
 30
 Sabarbares v, 4
 Sabaria col. iii, 27
 Sabata vi, 31
 Sabatha vi, 32
 Sabelli iii, 17
 Sabellicus caulis xix, 41
 Sabini xiv, 4. xv, 4. 11. xxxi, 41.
 xxxvi, 24 Sevini a cultu deorum iii,
 17
 Sabini, et raptæ virgines xv, 36. 38
 pastores Sabinas rapuerunt xvi, 30
 Sabini colles xiv, 4
 Sabinus ager xix, 56 lapis xxxvi, 29
 Sabis fl. vi, 27
 Sabota vi, 32. xii, 32
 Sabrata v, 3
 Sacæ vi, 19. xxxvii, 33
 Sacassani vi, 11
 Sacili Martialium iii, 3
 Sacrum prom. ii, 112. iv, 35
 Sæpinates iii, 17
 Sæpone iii, 3
 Sætabis xix, 2
 Sætabitani, qui Augustani iii, 4
 Saganos fl. vi, 28
 Sagarius sinus iv, 26
 Sagaris fl. vi, 1
 Sagis ostium iii, 20
 Sagra fl. iii, 15
 Saguntia iii, 3. 4
 Saguntinæ ficus xv, 19
 Saguntum iii, 4. xxxv, 46
 Saguntus vii, 3. xix, 79
 Saguti sinus v, 1
 Sai vi, 35
 Saiæ vi, 32
 Sais v, 11
 Saitæ (juxta Susianen) vi, 31
 Saites nomos v, 9
 Saitica charta xiii, 23. 24 præfectura
 xxviii, 31
 Sala fl. v, 1
 Sala (in Mauritania) v, 1
 Salabastræ vi, 23
 Salacia urbs Imperatoria iv, 35
 Salacia in Lusitania viii, 73

- Salæ, gens vi, 4
 Salaminia insulæ v, 35
 Salaminii vii, 57
 Salaminus sal xxxi, 41
 Salamis ins. iv, 20. v, 35. vii, 17
     Græcia apud Salaminam depugnavit
     ii, 22
 Salaphitanum opp. v, 4
 Salapia opp. iii, 16
 Salaria via xxxi, 41
 Salaria castanea xv, 25
 Salariensis col. iii, 4
 Salassi iii, 24. xviii, 49
 Salassorum Augusta Prætoria iii, 21
 Salde col. v, 1
 Salduba in Bætica iii, 3
 Salduba, Cæsaraugusta iii, 4
 Sale stagnum v, 31
 Salentina oliva xv, 6
 Salentini iii, 10
 Salentinum ii, 111 prom. iii, 16
 Salentinus (ager) ii, 106. iii, 16
 Salernitana Planci latebra xiii, 5
 Salluvii iii, 5. 7
 Sallyi iii, 21
 Salmani vi, 30
 Salmon (in Thessalia) iv, 15
 Salona col. iii, 26
 Salonæ xxxii, 53
 Salsos fl. vi, 28
 Salsum fl. v, 1. vi, 32
 Saltes Galliani iii, 20
 Saltuares insulæ ii, 96
 Salutiariensis Cæsaris iii, 3
 Samarabrie vi, 23
 Samariæ oppida v, 14 regio, ibid.
 Sambracate ins. et opp. vi, 32
 Sambri vi, 35
 Sambruceni vi, 23
 Same ins. iv, 19
 Sami labyrinthus xxxiv, 19
 Sami tyrannus xxxiii, 6
 Samia mala Punica xiii, 34 terra
     xxviii, 53. 77. xxxi, 46 Remedia ex
     ea xxxv, 53 testa xxxv, 46 vasa
     xxxv, 46
 Samii vii, 57. xxxv, 36
 Samius Duris xxxvi, 17 Elpis viii, 21
     Polycrates xxxvii, 2 Theodorus vii,
     57. xxxv, 40
 Samius lapis xxxvi, 40
 Sammei vi, 32
 Sammonium prom. iv, 20
 Samnites xiv, 14 quos Sabellos, et
     Græci Saunitas dixere iii, 17 victi
     xxxiv, 18
 Samnites qui bis devicerat xxxiv, 11
 Samniti bello xxxiv, 12
 Samnitium armatura vii, 19 bellum xvi,
     5 legati xix, 36 opp. xxxiii, 11
 Samnium Italiae xxxvi, 67. xxxvii, 65
 Samornion, Ephesus v, 31
 Samos ins. v, 37. viii, 21. xxxv, 19.
     36. 43
 Samosata ii, 108 caput Commagenes v,
     20
 Samothrace ins. iv, 23. xxv, 70. xxxiii,
     6. xxxvi, 4
 Samothracenus Zocles xi, 63
 Samothracia ins. xxxvii, 67 gemma
     xxxvii, 67 capæ xix, 32
 Sanagenses iii, 5
 Sanda fl. iv, 34
 Sandaleon insulæ v, 39
 Sandalios ins. v, 37
 Sandalotis (Sardinia) iii, 13
 Sandura vi, 36
 Sangarium fl. v, 42. vi, 1
 Samisera iii, 11
 Sanni Heniochi vi, 4
 Sannigæ vi, 4
 Sannorum gens xxi, 45
 Santarense metallum xxxiv, 49
 Santones iv, 33
 Santonicum absinthium xxvii, 28
 Santonum littus ix, 4
 Saoces mons iv, 23
 Sapæi iv, 18
 Sape vi, 35
 Sapei vi, 7
 Saphar, regia vi, 26
 Sapirene ins. vi, 33
 Sapis fl. iii, 20
 Sarangæ vi, 18
 Saraparæ vi, 18
 Sarda creta, e Sardinia xxxv, 57
 Sardabal fl. v, 1
 Sardenisus mons v, 26
 Sardes v, 30. vii, 57. xii, 31. xv, 25.
     xxxiii, 56. xxxv, 49. xxxvii, 31
 Sardi xxx, 52
 Sardiæ capæ xix, 32
 Sardia jurisdictio v, 30
 Sardiiani balani xv, 25
 Sardiates iii, 26
 Sardinia ins. iii, 13. xvi, 12. xx, 45.
     xxviii, 42. xxx, 52. xxxv, 52 adver-
     sum Sardinia prom. v, 3
 Sardonum regio iii, 5
 Sardoum mare iii, 10
 Sardum triticum xviii, 12
 Sarepta v, 17
 Sargarausene vi, 3
 Sarmatæ iv, 25. vi, 15. viii, 65. xxii, 2.
     xxvi, 63
 Sarmatæ Arræi iv, 18 in Caucasi jugis

- vi, 5 ad Tanaim Medorum soboles
ii, 112. vi, 7
- Sarmatarum gentes xviii, 21
- Sarmatiæ deserta iv, 25
- Sarnaca v, 33
- Sarnus amnis iii, 9
- Saronicus sinus iv, 5. 9
- Sarophages vi, 23
- Saros fl. (Ciliciæ) v, 22
- Sarpedon prom. v, 22
- Sarranates iii, 19
- Sarsinates iii, 19
- Sarunetes iii, 21
- Sarus fl. vi, 3
- Sasina portus iii, 16
- Sasonis ins. iii, 30
- Sassæi iii, 26
- Sassumini iv, 33
- Sassuri vi, 22
- Satarchei vi, 7
- Sataros, Patara v, 28
- Satricum opp. iii, 9
- Saturni ædes Romæ xv, 20
- Saturni lacus et puteus xxxi, 18
- Saturni prom. iii, 4
- Saturnia, ubi nunc Roma est iii, 9
- Saturnini, qui Aurinini iii, 8
- Satyri v, 8. vi, 35. vii, 2
- Saunitæ iii, 17
- Savo fl. iii, 9
- Sauromatæ iv, 25. 26. vi, 5 multis nominibus vi, 15 supra Borysthenem vii, 2
- Savus amnis iii, 22. 28
- Saxinæ vi, 34
- Scalabis col. iv, 35
- Scalabitanus conventus iv, 35
- Scaldi fl. iv, 28. 31
- Scamander fl. v, 33
- Scamandria v, 33
- Scammos vi, 35
- Scandia ins. iv, 30
- Scandila ins. iv, 23
- Scandina iv, 27
- Scandinavia ins. viii, 16
- Scantate vi, 32
- Scantiæ aquæ ii, 111
- Scaptia iii, 9
- Scarabantia Julia iii, 27
- Scardona iii, 26
- Scardonitanus conventus iii, 25
- Scarphia iv, 12. 20
- Scatebra fluvius ii, 106
- Scelatiti v, 1
- Sceneos vi, 34
- Scenitæ Arabes v, 12. 21. vi, 30. 32. xiii, 7
- Scepsis regio v, 32. xi, 80
- Scepsius Metrodorus vii, 21. xxviii, 23. xxxiv, 16. xxxvii, 15
- Scharia iv, 19
- Scherini iii, 14
- Schinussa ins. iv, 23
- Schœnitas portus iv, 9
- Schœnos in Bœotia iv, 12
- Schœnus portus iv, 11 sinus v, 29
- Schula Romæ xxxv, 37
- Schola Octaviæ xxxvi, 4
- Sciapodes vii, 2
- Sciathos ins. iv, 23
- Sciocœssa mons iv, 6
- Sciône iv, 17
- Scironia saxa iv, 11
- Scirtari iii, 26
- Scodra opp. iii, 26
- Scolos iv, 12
- Scope ins. v, 35
- Scopelos ins. v, 38
- Scopelos ins. (in Propontide) v, 41
- Scopelos ins. altera v, 38
- Scopius fl. v, 43
- Scordisci iii, 28
- Scorpius mons iv, 17
- Scotusa iv, 18
- Scotussa xxxi, 14
- Scotussæi iv, 17
- Scultenna fl. iii, 20
- Scydra iv, 17
- Scylace v, 40
- Scylacium, Scylletium iii, 15
- Scylla scopulus iii, 14
- Scyllaceus sinus iii, 15
- Scyllæ mater Cratais fl. iii, 10
- Scyllæum opp. iii, 10
- Scyreticum metallum xxxi, 20
- Scyritæ vii, 2
- Scyrius lapis ii, 106
- Scyros ins. iv, 23. xxxvi, 26
- Scytala vi, 33
- Scytalici cucumeres xix, 23
- Scythæ iv, 18. viii, 66. x, 50. xi, 115. xxv, 44. xxvi, 87. xxix, 21. xxxi, 39. xxxiii, 21. xxxvii, 11 ubi sunt vi, 14
- Scythæ (anthropophagi) vii, 2 Aroteres iv, 18 Auchetæ vi, 7 Cimmerii vi, 14 Ponto contermini iii, 29 Sacæ vi, 19 Satarchæ iv, 26
- Scythæ deducti v, 16 degeneres iv, 25
- Scytharum gentes iv, 25
- Scytharum nomen transit in Sarmatas iv, 25
- Scytharum tarandus viii, 52
- Scythes Anacharsis vii, 57
- Scythia xi, 30. viii, 15. x, 70. xxv, 43. xxvii, 14. xxxvii, 11

- Scythia Sendica iv, 26
 Scythia immunis a fulminibus ii, 51
 Scythica cyanos xxxvii, 38 lingua iv, 27 plaga ii, 67
 Scythici arcus forma iv, 24. 26
 Scythici montes vi, 22 smaragdi xxxvii, 16. 17. 18
 Scythicum cœruleum xxxiii, 57
 Scythicus equitatus viii, 64
 Scythicus mons v, 27 oceanus vi, 14. 15 sinus vi, 15
 Scythopolis v, 16
 Scythotauri iv, 26
 Sea vi, 35
 Sebaste (Samariæ) v, 14
 Sebasteni (Galatiæ) v, 42
 Sebastia (in Cappadocia) vi, 3
 Sebastopolis castellum vi, 4
 Sebastopolis (in Cappadocia) vi, 3
 Sebastopolis, Myrina v, 32
 Sebennytes nomos v, 9. xiii, 21
 Sebennyticum (Nili ostium) v, 11 vi-num xiv, 9
 Sebinus lacus iii, 23
 Secande vi, 35
 Secundanorum col. iii, 5
 Secundum vi, 35
 Secusiani iv, 32
 Secusses iii, 21
 Sediboniates iv, 33
 Seduni iii, 24
 Segasuala vi, 35
 Segeda Augurina iii, 3
 Segesta Sicilia xxxi, 32
 Segesta Tiguliorum iii, 7
 Segestani iii, 14
 Segeste Carnorum iii, 23
 Segestica ins. iii, 28
 Segienses iii, 4
 Segisamajulienses iii, 4
 Segisamonenses iii, 4
 Segobrica urbs xxxvi, 45
 Segobrigenses iii, 4
 Segovellauni iii, 5
 Segovia iii, 4
 Segusio iii, 21
 Selachusa ins. iv, 19
 Selambina iii, 3
 Selenuntes duo fluvii v, 31
 Selenusium triticum xviii, 12
 Seleucenses (Galatiæ) v, 42
 Seleucia Assyriæ xiii, 9
 Seleucia Babylonia vi, 30. 31. xviii, 47
 Seleucia ad Belum v, 19
 Seleucia (Ciliciæ) v, 22
 Seleucia (in Elymaide) vi, 31
 Seleucia (ad Euphratem) v, 19. vi, 30
 Seleucia magna vi, 17
 Seleucia (in Mesopotamia) vi, 30
 Seleucia Parthorum x, 67
 Seleucia Pieria v, 13. 18. vi, 38
 Seleucia (Syriæ) xiii, 11
 Seleucia, Trallis v, 29
 Seleucis ii, 67
 Selgiticum oleum xv, 7. xxiii, 49
 Selinuntii iii, 14
 Selinus opp. iii, 14
 Selinus (Ciliciæ) v, 22
 Selinus fl. v, 33
 Selinusia creta xxxv, 27 terra xxxv, 56
 Selletæ iv, 18
 Selli iv, 1
 Selymbria iv, 18. xxix, 2
 Semberritarum ins. vi, 35
 Sombonitis vi, 35
 Sembracena myrrha xii, 35
 Semellitani iii, 14
 Seminethos v, 29
 Semirus fl. iii, 15
 Senia iii, 25
 Seniensis col. iii, 8
 Sennates iv, 33
 Senogallia iii, 19
 Senones iv, 32
 Senones, qui ceperant Romam iii, 20
 Senta, specus ii, 44
 Sentinates iii, 19
 Senum delubrum xxxii, 7 opp. iii, 16 portus iv, 18
 Separi iii, 26
 Sepias prom. iv, 16
 Sepiussa ins. v, 36
 Seplasia xvi, 18. xxxiii, 57. xxxiv, 25
 Septa (Romæ) xxxvi, 4
 Septem fratres v, 1
 Septempedani iii, 18
 Septemtrionales populi xvi, 64
 Septemtrionalis regio x, 29
 Septimanorum col. iii, 5
 Sequana fl. iv, 31
 Sequani iv, 31
 Sequanus ager xiv, 3
 Serbi vi, 7
 Sere vi, 35
 Seres xii, 41. xxxiv, 41 mores eorum describuntur vi, 20. 24 Vestes ad Seres peti xxxiv, 41
 Seres Macrobiani vii, 2
 Seria iii, 3
 Sericum ferrum xxxiv, 41
 Sericus oceanus vi, 15
 Serum lanigeræ arbores xii, 8
 Seriphium absinthium xxvii, 29. xxxii, 31
 Seriphus ins. iv, 22. viii, 83
 Serippo iii, 3
 Serrapilli iii, 28

- Serretes iii, 28
 Serri vi, 5
 Serium mons iv, 18
 Servitiana vina xiv, 8
 Sesamum vi, 2
 Sesanium vi, 35
 Sessites fl. iii, 20
 Sestianæ aræ iv, 34
 Sestimates iii, 19
 Sestos urbs x, 6
 Sestos et Abydos iv, 18
 Setæ vi, 22
 Setheries fl. vi, 5
 Sethroites nomos v, 9
 Setini iii, 9
 Setini agri iii, 9. xiv, 5
 Setinum vinum xiv, 8. xxiii, 21
 Sevini a cultu deorum appellati iii, 17
 Sevinus lacus ii, 106
 Sevo mons iv, 27
 Seurbi iv, 34
 Seutlusa ins. v, 36
 Sexitanus colias xxxii, 53
 Sexsignani iv, 33
 Sextanorum col. iii, 5
 Sexti Firmum iii, 3
 Sextiæ aquæ xxxi, 2
 Siambis ins. iv, 30
 Siarum iii, 3
 Sibaræ vi, 23
 Sibde v, 29
 Sibi, Apate vi, 32
 Sibyllates iv, 33
 Sicani iii, 9
 Sicania (Sicilia) iii, 14
 Sicca col. v, 2
 Sicendos lacus Thessaliæ viii, 83
 Siceris fl. iii, 4
 Sicilia ins. iii, 14. vii, 57. 59. viii, 6. xi, 14. xviii, 7. 12. xxi, 57. xxix, 4. xxxi, 28. 39. xxxv, 51. xxxvi, 45
 Sicilia recuperata vii, 27 inde cotonea utilissima xxiii, 54
 Sicilia minor Naxos iv, 22
 Siciliæ afflatu pestis scorpionum exstinguitur xxxvii, 54
 Siciliæ fretum xix, 1 scopulus xxxii, 9
 Sicinus ins. iv, 23
 Sicula beta xix, 40
 Sicula gens xxi, 35
 Sicula naufragia vii, 46
 Siculæ cochleæ xxx, 15
 Siculi xvii, 35 in Gallia Togata iii, 19 (in Italia) iii, 10 (in Latio) iii, 9
 Siculo bello vii, 53
 Siculo artis genere xvi, 82
 Siculotæ iii, 26
 Siculum abrotonum xxi, 92 bellum ix, 22 cælum xi, 30 fretum iii, 7. 10 mare iii, 10. iv, 18. x, 47. xxxii, 11 mel xi, 13 triticum xviii, 12
 Siculus Gorgias vii, 49
 Sicum iii, 26
 Sicyon ii, 73. iv, 6. vii, 57. xiii, 49. xix, 55. xxi, 3. xxxv, 5. 36
 Sicyon Africae xxxvii, 11
 Sicyonii xxxvi, 4
 Sicyoniorum tyrannus Aristratus xxxv, 36
 Sicyonium genus picturæ xxxv, 36 vinum xiv, 9
 Sicyonius xxxv, 40. 43. 44 Cantharus xxxiv, 19 Lysippus xxxiv, 19 Polyctetus xxxiv, 19 Tisicrates xxxiv, 19
 Side v, 26
 Side stagnum xxi, 18
 Sidene vi, 4
 Sidenum fl. vi, 4
 Sideris fl. vi, 18
 Sidicinæ olivæ xv, 4
 Sidicinum Teanum iii, 9
 Sidon xii, 55. xiii, 2. xxxvi, 66 opp. Syriæ maritimum xxxv, 51 artifex vitri v, 17
 Sidonius Antipater vii, 52
 Sidus opp. iv, 11
 Sidusa ins. v, 38
 Sidyra v, 28
 Siga v, 1
 Sigeum v, 33 opp. v, 33 prom. iv, 18
 Signiæ vinum xiv, 8
 Signias mons v, 29
 Signina (opera) xxxv, 46 pira xv, 16
 Signini iii, 9
 Signinum xvii, 4
 Signinum vinum xxiii, 21. xxxii, 35
 Sila sylva iii, 10
 Silarum fl. ii, 106
 Silbiani v, 29
 Sileni vi, 23
 Silici classitæ vi, 30 montani vi, 30
 Silis fl. iii, 22 Jaxartes fl. vi, 18 Tanais vi, 7
 Silvi gens fera vi, 11
 Silvini iii, 16
 Silurum gens iv, 30
 Simena v, 28
 Smittuense opp. v, 4
 Simoënti Xanthus junctus v, 33
 Simyra v, 17
 Sindica civitas vi, 5
 Sindus, Indus fl. vi, 23
 Singæ vi, 23
 Singames fl. vi, 4
 Singara v, 21
 Singili iii, 3
 Singos iv, 17
 Singulis fl. iii, 3

- Sinnaus lacus ii, 106
 Sinonia ins. iii, 12
 Sinope, Sinuessa (in Latio) iii, 9
 Sinope col. vi, 2 in Ponto xxxv, 13
 Sinuessa xiv, 8 in adjecto Latio iii, 9
 Sinuessanæ aquæ xxxi, 4
 Sinuessanus ager ii, 95
 Siphæ iv, 4
 Siphnus lapis xxxvi, 44
 Siphnus ins. iv, 22. xxxvi, 44
 Siphnus, Melos iv, 23
 Sipontum iii, 16
 Sipyllum v, 31 in Magnesia ii, 93
 Siraci iv, 26
 Sirbitum vi, 35
 Sirbonis lacus v, 14
 Sirenis tumulus iii, 9
 Sirenum prom. ii, 90 sedes iii, 9
 Sirini iii, 15
 Siris, Nilus v, 10
 Sirmiensem civitas iii, 28
 Sirmium opp. iii, 28
 Sirnides insulæ iv, 20
 Sisapo iii, 3
 Sisaponensia miniaria xxxiii, 40
 Sisaponensis regio xxxiii, 30
 Siscia col. iii, 28
 Sisolenses iii, 9
 Sithone iv, 17
 Sithonii iv, 18
 Sitia iii, 3
 Sitiogagus fl. vi, 26
 Sittaca opp. xii, 39
 Sittace Græcorum vi, 31
 Sittacene ii, 110
 Sittianorum Cirta v, 2
 Smaragdites mons xxxvii, 18
 Smintheum templum v, 32
 Smyrna v, 31. vii, 3. xxxiii, 45. xxxv, 19. xxxvi, 4
 Smyrna Trachea, Ephesus v, 31
 Smyrnæ matroum xvi, 50
 Smyrnæ regio xiv, 6
 Smyrnæus conventus v, 31
 Smyrnæus Marcion xxviii, 7
 Smyrneum hyssopum xxv, 87
 Sodii vi, 11
 Sogdiani vi, 18
 Sogiontii iii, 24
 Solanidæ insulæ vi, 32
 Soleadæ vi, 23
 Solensis Aristomachus xi, 9
 Soletum opp. desertum iii, 16
 Soleus Mydon xxxv, 40
 Soli (Ciliciæ) xiii, 1
 Solinates iii, 19
 Solis fons ii, 106. v, 5
 Solis opp. claritatis magnæ (in Ægypto) v, 11 non procul Memphi vi, 34 ab Arabibus conditum vi, 34
 Solis ins. vi, 24. 26 prom. v, 1 urbs (in Ægypto) xxxvi, 14 (in Panchaia) x, 2
 Solitanæ cochleæ ix, 82. xxx, 15
 Solobriasæ vi, 23
 Solonates iii, 20
 Solorius mons iii, 2
 Solvense Flavium iii, 27
 Solus (in Sicilia) iii, 14
 Solymi, Pisidæ v, 24. 33
 Sonautes fl. vi, 1
 Sondraæ vi, 23
 Sontini iii, 15
 Sonus fl. vi, 22
 Sophene (pars Syriæ) v, 13. vi, 16
 Sopheni vi, 10
 Sophonias ii, 91
 Sora col. iii, 9
 Soractes mons ii, 95. vii, 2. xxxi, 19
 Soractia vi, 32
 Sorgæ vi, 23
 Sosirate vi, 31
 Sotira vi, 4
 Sottiates iv, 33
 Spalathra iv, 16
 Spalei vi, 7
 Sparta iv, 8
 Spartaria Carthago xxxi, 43
 Sperchios opp. iv, 13
 Sperchius fl. iv, 14
 Splagiæ insulæ iv, 19
 Spina urbs iii, 20. 21
 Spineticum iii, 20
 Spintum vi, 35
 Spiraum prom. iv, 9. 19
 Spoletin iii, 19
 Spoletum xi, 73
 Spondolici vi, 7
 Sporades insulæ iv, 23
 Sporades et Cyclades insulæ iv, 23
 Stabiæ opp. iii, 9
 Stabianum xxxi, 5
 Stabianus ager xxxii, 8
 Stabulum v, 33
 Stadia, Gnidos v, 29
 Stadisis vi, 35
 Stagira iv, 17
 Stagiræ, in Museo xvi, 57
 Statana vina xiv, 8. xxiii, 21
 Statiellorum aquæ iii, 7
 Statones iii, 8
 Statoniensia vina xiv, 8
 Statoniensis ager ii, 96. xxxvi, 49
 Statyellæ in Liguria xxxi, 2
 Stauri vi, 18
 Steganos ins. v, 36
 Steganus alveus Nili v, 31
 Stentoris Portus iv, 18
 Stephane mons iv, 15

- Stephane (in Paphlagonia) vi, 2
 Stephane, Prænestini iii, 9
 Stephane, Samos v, 37
 Steria iv, 11
 Stiria ins. v, 35
 Stlupini iii, 25
 Stobi opp. iv, 17
 Stœchades ins. iii, 11. xxxii, 11
 Stœnos iii, 24
 Stoidis ins. vi, 28. ix, 54
 Strabellini iii, 16
 Stratoclia vi, 6
 Stratonice (in Perside) vi, 30
 Stratonicea v, 29
 Stratonis ins. vi, 34
 Stratonis turris v, 14
 Stratos fl. vi, 18
 Stratos opp. iv, 2
 Strongyle ins. iii, 14. xxxv, 52
 Strongyle ins. in Lycio uari v, 35
 Strongyle, Naxus iv, 22
 Strophades insulæ iv, 19
 Struthopodes vii, 2
 Strymon fl. iv, 17. xxi, 58. xxii, 12
 Strymonis, Bithynia v, 40
 Stura fl. iii, 20
 Sturium ins. iii, 11. iv, 29
 Sturnini iii, 16
 Stygis aquæ venenum xxx, 53
 Stymphalis Arcadiæ fluvius ii, 106
 Stymphalum iv, 10
 Styx in Arcadia ii, 106. xxxi, 19
 Suanenses iii, 8
 Suanetes iii, 24
 Suani vi, 4
 Suanorum gens xxxiii, 15
 Suari vi, 22. 25
 Suarni vi, 12
 Suasa vi, 35
 Suasini iii, 19
 Subalpini montes xxv, 34
 Subertani iii, 8
 Subi fl. iii, 4
 Sublaqueus iii, 17
 Sublicius pons Romæ xxxiv, 11. xxxvi, 23
 Subocrii iii, 24
 Subsolanii montes Indorum vii, 2
 Subur fl. v, 1
 Subur opp. iii, 4
 Suburra (pars Urbis) xviii, 3
 Succabar col. v, 1
 Succasses iv, 33
 Succubo iii, 3
 Suche vi, 34
 Sucrana iii, 3
 Sucro fl. iii, 4. 11
 Sue, in rupibus vi, 30
 Sueconi iv, 31
 Suel iii, 3
 Suelleni vi, 32
 Suelteri iii, 5
 Suemus fl. iv, 18
 Suertæ vi, 23
 Suessa col. iii, 9
 Suessa Pometia vii, 15
 Suessiones iv, 31
 Suessulani iii, 9
 Suetri iii, 5. 24
 Suevi iv, 25. 28
 Suevorum rex ii, 67
 Suffenates iii, 17
 Suillates iii, 19
 Sulcense prom. iii, 13
 Sulcitani iii, 13
 Sulmo iii, 9. xxxiv, 41
 Sulmonenses iii, 17
 Sulmonensis ager xvii, 41
 Summara vi, 35
 Sunium prom. iv, 11. xxi, 29
 Sunuci iv, 31
 Superequani iii, 17
 Superum et inferum mare iii, 23
 Sura v, 21
 Suræ vi, 23
 Surdaones iii, 4
 Surium flumen Colchidis ii, 106
 Surium ins. iii, 26
 Surium opp. et fl. vi, 4
 Surrentina vina xiv, 8. xxiii, 20. 21
 Surrentinæ testæ xiv, 4
 Surrentini colles xiv, 4 montes iii, 9
 Surrentium prom. v, 1
 Surrentum opp. iii, 9. xxxv, 46
 Susa vi, 26 Parthorum xxv, 95 Persidis xxiv, 102 regia Persarum vi, 31
 Susiane vi, 26. 31
 Susiani vi, 31
 Susis Turris alba ii, 110
 Sutrina col. iii, 8
 Syagrum prom. vi, 26. 32
 Sybaris fl. xxxi, 9 et urbs iii, 15. xvi, 33 deleta vii, 22
 Sybaritani viii, 64
 Sybota ins. iv, 19
 Sycaminum v, 17
 Syce ins. v, 38
 Sycussa ins. v, 38
 Sydopta vi, 35
 Sydracæ, expeditionum terminus xii, 12
 Syene opp. ii, 75. vi, 35. xxxvii, 56
 Ægypti vi, 39 Thebaidis xxxvi, 13
 finis Æthiopie v, 10 finis imperii xii, 8
 Syenitæ vi, 35
 Syenites lapis xxxvi, 13. 19
 Sygaros ins. vi, 32

Syllana colonia Urbana xiv, 8
 Symæthii iii, 14
 Symæthum fl. iii, 14
 Symbari vi, 35
 Symbolon portus iv, 26
 Syme ins. v, 36
 Symplegades insulæ iv, 27. vi, 13
 Syndraci vi, 25
 Synhiætæ vi, 7
 Synnada v, 29
 Synnadicus lapis xxxv, 1
 Syracusæ col. iii, 14. x, 75. xxxi, 30. xxxii, 7. xxxiv, 19 cum caperentur vii, 38
 Syracusana superficies ædis Vestæ xxxiv, 7
 Syracusanus ager iii, 14. xvii, 3
 Syracusanus fons Arethusæ ii, 106
 Syracusanus Menander viii, 5
 Syracusanus Mentor viii, 21
 Syracusii vii, 57
 Syracusis hora aliqua sol cernitur ii, 62
 Syrbotæ vi, 35. vii, 2
 Syreca vi, 34
 Syri vii, 57. viii, 84. xiii, 9. xxviii, 57. xxxvii, 71
 Syria viii, 23. 75. 84. xi, 35. xii, 48. xiii, 9. 10. 12. 13. 22. xv, 14. xvi, 21. 23. 92. xvii, 3. 35. xviii, 30. 47. xxi, 35. xxii, 42. xxiv, 42. 50. xxvi, 30. xxvii, 59. xxix, 13. xxxiii, 22. xxxvi, 59
 Syria : ibi cedrus xvi, 76
 Syria terrarum maxima v, 13
 Syria Asiaque xxxvi, 12
 Syria Antiochia v, 18
 Syria Cœle v, 17. xxi, 72
 Syria Palæstina xii, 40
 Syria supra Phœnicen xii, 55
 Syriaca balanus xii, 46 elate xii, 62
 resina xiv, 25 resina terebinthina xxiv, 22 siliqua xiv, 19 vitis xiv, 4
 Syriacæ siliquæ xxiii, 79 terebinthi xvi, 76
 Syriaci boves viii, 70 raphani xix, 26
 Syriacos rhus xxiv, 79
 Syriacum nardum xii, 26
 Syriæ situs, longitudo et latitudo v, 13
 Syriæ finitima Petraea xxxvii, 40
 Syriæ maritima xv, 7. xxvii, 9
 Syriæ pars Commagene x, 28
 Syriæ portæ v, 18
 Syriæ populis inesse lumbricos xxvii, 120
 Syriæ imperitavit Æthiopia vi, 35
 Syriæ leones viii, 17 pura xv, 16
 Syriæ legatus xv, 21
 Syricum sil xxxiii, 56
 Syrie (prope Ephesum) ï, 91

Syrie ins. v, 31
 Syrieni vi, 23
 Syris vicini montes viii, 83
 Syrium oleum xxiii, 49 triticum xviii, 12
 Syrium fl. v, 43
 Syrius Pherecydes vii, 52. 57
 Syrmata vi, 18
 Syrnos ins. iv, 23
 Syrophœnices vii, 57
 Syrorum olera multa xx, 16
 Syros ins. iv, 22. xxxiii, 56
 Syrtis Africa ix, 69. viii, 76. xiii, 32 æstus in Syrtibus ii, 99
 Syrtis duæ v, 4
 Syrtis majores v, 5. vii, 2
 Syrtis majores juxta Nilum vi, 37
 Syrtis (in Elymaide) vi, 31
 Syrtibolos regio vi, 29
 Syrtica arbor xxiv, 2
 Syrticæ solitudines viii, 11
 Syrtides gemmæ xxxvii, 67
 Syrtis magna xxxvii, 11
 Syrtis major v, 4. xix, 15
 Syrtis minor v, 3
 Syrtium littus xxxvii, 67
 Syverus Atticæ fl. xxxvii, 35

T.

Tabidium opp. v, 5
 Tabis prom. vi, 20
 Tabraca v, 2
 Tacape, civitas Africæ v, 3. xviii, 51
 Tacapensis Africæ ager xvi, 50
 Tacatua v, 2
 Tacompsos vi, 35
 Tacompsos altera vi, 35
 Tader fl. iii, 3. 4
 Tadiates iii, 17
 Tadinates iii, 19
 Tados fons vi, 33
 Tadu ins. vi, 35
 Tanarium littus ix, 8
 Tanarius lapis xxxvi, 29. 43
 Tænarum opp. iv, 8 prom. iv, 7
 Tagestense opp. v, 4
 Tagori vi, 7
 Tagus Hispaniæ fl. iii, 4. iv, 35. viii, 67. xxxiii, 21
 Tælabrica iv, 35
 Talarenses iii, 14
 Tallusa ius. v, 38
 Taluctæ vi, 22
 Tama vi, 35
 Tamarici iv, 34 fontes xxxi, 18
 Tamaseus v, 35
 Tammacum vi, 32

- Tamna vi, 32
 Tamuda fl. v, 1
 Tanagra liber populus iv, 12
 Tanagrici galli x, 24
 Tanais fl. iv, 24. vi, 7 Europæ terminus iii, 1 ostium ii, 112 Jaxartes fl. vi, 18 Silis vi, 7
 Tanaitæ vi, 7
 Tanarus fl. iii, 20
 Tanites nomos v, 9
 Taniticum linum xix, 2
 Taniticum (Nili ostium) v, 11
 Tannetani iii, 20
 Tantalus, urbs ii, 93
 Tantalus, Sipylum v, 31
 Tantarene vi, 35
 Taphiæ insulæ iv, 19
 Taphias ins. iv, 19
 Taphiassus iv, 3
 Taphius mons xxxvi, 39
 Taphiusius ætites xxxvi, 39
 Taphra v, 4
 Taphre (in Taurica) iv, 26
 Taphros, fretum iii, 13
 Taporis iv, 35
 Taposiris Ægypti xxvii, 29. xxxii, 31
 Taprobane ins. vi, 23. 24. vii, 2. ix, 54. xxxii, 53 extra orbem relegata vi, 24
 Tapyri vi, 18
 Tarachie ins. iv, 19
 Taranci vi, 32
 Tarbelli iv, 33. xxxi, 2
 Tarentina castanea xv, 25 cupressus xvi, 60 ficus xv, 19 lana xxix, 9 myrtus xv, 37. xvii, 11 pira xv, 16. 18 purpura ix, 63 vina xiv, 8
 Tarentinæ nuces xv, 24
 Tarentini ix, 8
 Tarentinum genus uvarum xiv, 4
 Tarentinus ager x, 41 portus iii, 16 sal xxxi, 41 sinus iii, 16
 Tarentum opp. iii, 16. viii, 73. xxxiv, 6. 18
 Targines fl. iii, 15
 Tarichea v, 15
 Tarinates iii, 17
 Taronia castellum iii, 26
 Tariatum regio antiqua iii, 26
 Tarnis fl. iv, 33 fons v, 30
 Tarpeium vii, 45. xxviii, 4
 Tarquinienses xxxvi, 49
 Tarquiniensis ager viii, 78. ix, 82 lacus ii, 96
 Tarracina xiv, 4
 Tarraco col. iii, 4. xix, 2
 Tarracone (qui) disceptant populi iii, 4
 Tarraconensia vina xiv, 8
 Tarraconensis provincia iii, 2
 Tarragenses iii, 4
 Tarsatica iii, 25
 Tarsurus fl. vi, 4
 Tarsos (Ciliciæ) v, 22. xiii, 2
 Tartarum ostium iii, 20
 Tartessorum rex vii, 49
 Tartessos iii, 3 Gadis iv, 36
 Tarvisani montes iii, 22
 Tarus fl. iii, 20
 Tarusates iv, 33
 Tarusconenses iii, 5
 Tasconi iii, 5
 Tattæus sal xxxi, 41. 45
 Taveni vi, 32
 Tavium v, 42
 Taulantii iii, 26
 Taurania intercidit iii, 9
 Tauri Scythæ iv, 26
 Taurica Cherronesus xix, 30
 Taurica Scythia iv, 26
 Taurini xv, 9 sub Alpihus xviii, 40
 Taurini Aquenses iii, 8
 Taurinorum Augusta iii, 21
 Taurisani iii, 23
 Taurisca gens iii, 24
 Taurisci iii, 28
 Tauriscorum Noreia iii, 23
 Tauroëntum iii, 10
 Tauromenium col. iii, 14
 Tauromenitana vina xiv, 8
 Tauromenitani colles xiv, 4
 Tauromenitanus euripus ii, 100
 Taurorum civitas iv, 26 collis Librosus ii, 105 penins. ii, 98
 Taurunum opp. iii, 28
 Taurus alveus Nili v, 34
 Taurus mons v, 20. 27. 31. xxv, 87. xxxi, 5
 Taurisci, nunc Norici iii, 24
 Taxillæ vi, 23
 Taygetus mons ii, 81. iv, 8. xxxvi, 17. xxxvii, 18
 Tazata vi, 19
 Teani e Græcis iii, 16
 Teanum Apulorum iii, 16
 Teanum Sidicinum iii, 9. xxxi, 5
 Teari, qui Julienses iii, 4
 Tearus fl. iv, 18
 Teatini Marucinatorum iii, 17
 Tchedia ins. iv, 23
 Tectosages (in Galatia) v, 42
 Tectosages Volcæ iii, 5
 Tectosagum Tolosani iii, 5
 Tecum fl. iii, 5
 Tedanium fl. iii, 25
 Teganusa ins. iv, 19
 Tegea iv, 10
 Tegium v, 33
 Teius Agno xxxiii, 44
 Telamon portus iii, 8
 Telamæ ficus xv, 19

- Telandria ins. v, 35
 Telandrus v, 28
 Teleboides insulæ iv, 19
 Telendos ins. v, 35
 Telethrius mous in Eubœa xxv, 53
 Telini iii, 9
 Tellene iii, 9
 Telmesicum vinum xiv, 9
 Telmessus fl. v, 29
 Telmessus v, 28. 29 urbs religiosissima
 xxx, 2
 Telos ins. iv, 23
 Tembrogius fl. vi, 1
 Temenitis (fons) iii, 14
 Temerinda, Mæotis vi, 7
 Temese, Temsa iii, 10
 Temnos (in Æolide) v, 32 fuit (in Io-
 nia) v, 32
 Tempe iv, 15 Thessalica xvi, 92. xxxi,
 19
 Tempsa xiv, 8
 Tempsis vii, 49
 Temsa iii, 10
 Tenedos ins. ii, 106. v, 39
 Tenites (gemma) xxxvii, 46
 Tenos ins. iv, 22
 Tentyris v, 11 insula Nili xxviii, 6
 Tentyritæ viii, 38
 Tentyrites nomos v, 9
 Tentyriticum linum xix, 2
 Tenupsis vi, 35
 Teos ins. v, 38
 Tepula aqua xxxvi, 24
 Terendon vicus vi, 32
 Tereses iii, 3
 Tergedum vi, 35
 Tergeste col. iii, 22
 Tergestinus sinus iii, 22
 Tergilani iii, 15
 Terias fl. iii, 14
 Terina Crotonensium iii, 10
 Terinæus sinus iii, 10. 15
 Termera v, 29
 Termes iii, 4. v, 31
 Terracina ii, 56. iii, 9. xvi, 59
 Tervium iii, 18
 Tessara vi, 35
 Tetragonis vi, 25
 Tetranalochus iv, 18
 Teuchira, Arsinoë v, 5
 Teurnia iii, 27
 Teutani, Græca gens iii, 8
 Teuthrania ii, 87 regio v, 33
 Teuthranie v, 33
 Teutobodiæ v, 42
 Teutoni iv, 28. xxvi, 9. xxxvii, 11
 Teutonorum legatus xxxv, 8
 Teutria ins. iii, 30
 Thali vi, 5
 Thaludæi vi, 32
 Thamar fl. vi, 32
 Thamnitica Judææ toparchia v, 15
 Thamudeni vi, 32
 Thapsacus v, 21
 Thapsus (in Africa) v, 3. vii, 26
 Tharne xi, 73. 81
 Thasia uva xiv, 9. 22
 Thasiæ nuces xv, 24 vites xiv, 4
 Thasiæ regio vi, 11
 Thasii vii, 57
 Thasium acetum xxxiv, 27 marmor
 xxxvi, 5
 Thasium vinum xiv, 9. 16
 Thasius Neseas xxxv, 36
 Thasius Philiscus xi, 9
 Thasius Polygnotus xxxv, 35
 Thaso xiv, 19
 Thassos ins. iv, 23
 Thatice vi, 35
 Thaumacie iv, 16
 Theangela v, 29
 Thebæ Ægyptiæ xxxvi, 12. 20. xxxvii,
 30. 54
 Thebæ Bæotiæ iv, 12. vii, 57. x, 34.
 xiii, 19. xvi, 87. xxxiv, 40 a Sido-
 niis conditæ v, 17
 Thebæ Corsicæ iv, 4
 Thebæ Lucanæ iii, 15
 Thebæ Thessaliæ iv, 15
 Thebaica arena xxxvi, 9 balanus xii, 46
 Thebaicæ palmæ xxiii, 51
 Thebaicum cuminum xix, 47 mortarium
 xxxiv, 22. 50 triticum xviii, 12
 Thebaicus lapis xxxiii, 31. xxxvi, 13.
 43 sal xxxi, 45
 Thebaidis oppidum Alabastrum xxxvii,
 32 Coptos xxxvii, 17
 Thebaidis regio xviii, 47
 Thebaidis Syene xxxvi, 12
 Thebais, pars Ægypti contermina Æ-
 thiopiæ v, 9. xii, 46. xiii, 9. xvi,
 35
 Thebais fl. v, 29
 Thebana Olympias xxviii, 77
 Thebani Aristidæ discipulus xxxv, 36
 Thebanis Bæotiæ innascuntur tineæ
 xxvii, 120
 Thebanus Aristides xxxv, 36 Tiresias
 vii, 57
 Thebanus senex (statua) xxxiv, 19
 Thebarum oppugnatio viii, 64 expugna-
 tio xxxiv, 8
 Thebas cum caperet Alexander vii, 30.
 xxxiv, 19
 Thebasa v, 25
 Thebaseni v, 42
 Thebe portarum centum v, 11
 Thebe (in Æolide) v, 32
 Thebis delubrum Serapis xxxvi, 11
 Thepusa iv, 10

- Themiscyra vi, 4
 Themiscyrena regio vi, 3. xxiv, 102
 Themisones v, 29
 Themisteas prom. vi, 28
 Thenæ v, 3. vi, 35
 Theodosia (in Tauris) iv, 26
 Θεοδοσία (Δῖδος) ii, 106
 Theon ochema v, 1. vi, 35
 Θεὸν ὀχημα ii, 110
 Thera ins. ii, 89. iv, 23
 Theraeus cyperus xxi, 70
 Theranne iv, 8
 Therapnæ iv, 20
 Therasia ins. iii, 14. iv, 23 inter Cycladas ii, 89
 Therionarce ins. v, 36
 Thermæ col. iii, 14
 Thermæ Agrippæ xxxiv, 19. xxxv, 9. xxxvi, 64
 Thermæus sinus iv, 23
 Thermaicus sinus iv, 17
 Therme iv, 17
 Thermodon fl. vi, 4. xi, 19. xxxvii, 19. 37
 Thermopylarum angustiae iv, 14
 Therothoas vi, 31
 Thespiades Cleomenis xxxvi, 4
 Thespiæ (in Magnesia) iv, 16. xxxv, 40. xxxvi, 4 liberæ iv, 12
 Thespiarum fons xxxi, 7
 Thesproti iv, 1
 Thesprotia iv, 1. xxxvii, 27
 Thessala Catanance xxvii, 35 fabula xxx, 2 nymphæa xxvi, 90
 Thessalæ matres xxx, 2
 Thessali vii, 57
 Thessalia (regio) iv, 14. vii, 3. viii, 43. x, 15. 31. xvi, 41. xvii, 3. xviii, 30. xxv, 37. 53. xxvii, 42. xxxiv, 19
 Thessalica creta xxxv, 57
 Thessalica Tempe xvi, 92. xxxi, 19
 Thessalicus spado xii, 5
 Thessalis, Bithynia v, 40
 Thessaloce v, 31
 Thessalonica liberæ conditionis iv, 17
 Thessalorum gentis inventum viii, 70
 Thessalus Echeocratis x, 83
 Theudalis v, 3
 Theudense opp. v, 4
 Thia ins. iv, 23 inter Cycladas ii, 89
 Thibiorum genus vii, 2
 Thibanei vi, 32
 Thinites nomos v, 9
 Thisbe iv, 12
 Thoar opp. v, 7
 Thomna xii, 32
 Thoricos locus xxxvii, 18 prom. iv, 11
 Thoronos iv, 19
 Thospites lacus vi, 31
 Thrace xxx, 2
 Thraces iii, 29. xxii, 12
 Thracia iv, 18. viii, 42. x, 10. xi, 34. xii, 27. xvii, 3. xviii, 73. xix, 12. xxv, 45. xxxi, 19. 46
 Thracia gens vii, 41 gemma xxxvii, 68 helix xvi, 62 pæderos xxxvii, 46
 Thraciæ pars ii, 59 pars maritima xiv, 6
 Thraciæ scuta xvi, 62
 Thracii napi xix, 25
 Thracium triticum xviii, 12
 Thracius Bosporus iv, 24. ix, 20
 Thracius lapis xxxiii, 30
 Thracum soboles Milyæ v, 25
 Thrax Studiosus xi, 99 Thamyras vii, 57
 Threcidica parma xxxiii, 45
 Thriasii iv, 10
 Thriasius campus iv, 11
 Thronium iv, 12
 Thryon iv, 7
 Thule ins. ii, 77. 112. iv, 30. vi, 39 dies ibi continuantur, noctesque per vices vi, 39
 Thumata vi, 32
 Thunusidense opp. v, 4
 Thurii opp. iii, 15. xii, 8. xxxi, 9. 43. xxxvi, 59
 Thurina vina xiv, 8
 Thurini xxxiv, 15
 Thurini colles xiv, 4
 Thurinus ager xvi, 33
 Thusci iii, 19. 20
 Thusci (in Campania) iii, 9
 Thusci lingua Græcorum cognominati iii, 8
 Thuscorum Mantua iii, 23
 Thussagetæ iv, 26
 Thyamis fl. iv, 1
 Thyatira v, 31
 Thyatira ins. iv, 19
 Thyatireni v, 33
 Thydonos v, 29
 Thymbre v, 33
 Thymnias sinus v, 29
 Thyni iv, 18. v, 41. 43
 Thynias iv, 18
 Thynias ins. v, 44
 Thynias Apollonia vi, 13
 Thynos v, 22
 Thyrea locus iv, 8
 Thyrides insulæ iv, 19
 Thysdritanus civis vii, 3
 Thyssus iv, 17
 Tiara xix, 13
 Tiare v, 33
 Tiareni v, 33
 Tibarana hyacinthi xxxvii, 42
 Tibareni vi, 3

- Tiberi fluvio imposita villa Caesarum xv, 40
 Tiberias v, 15
 Tiberina ostia iii, 6. 12
 Tiberinus campus xxxiv, 11
 Tiberis amnis iii, 8. xxxiv, 13. xxxvi, 14. 74
 Tiberis antea Tybris appellatus iii, 9
 Tiberis fl. inter duos pontes ix, 79
 Tibigense v, 4
 Tiburtes iii, 17. xiv, 4. xvi, 87. xvii, 26
 Tiburtina xxxi, 24
 Tiburtina ficus xv, 19
 Tiburtinus lapis xxxvi, 5. 48
 Tichis fl. iii, 4
 Ticinum non procul a Pado iii, 21
 Ticinus amnis ii, 106. iii, 20. vii, 29
 Tifata iii, 9
 Tifernates Tiberini iii, 19
 Tiferus fl. iii, 16. 17
 Tigavæ v, 1
 Tigense opp. v, 4
 Tigranocerta vi, 10
 Tigri imposita Ninus vi, 16
 Tigrin sagittam Medi appellant vi, 31
 Tigris fl. vi, 9. xviii, 47. xxxi, 21 in Mesopotamia ii, 106 a celeritate vocatur vi, 31 (describitur) vi, 31
 Tigullia iii, 7
 Tiliaventum fl. iii, 22
 Timachi fl. iii, 29
 Timachus iii, 29
 Timavus fl. in Aquileiensi campo ii, 106. iii, 22 fons xiv, 8 ostia iii, 30
 Timia fl. iii, 9
 Timici v, 1
 Timolus mons, qui et Tinolus v, 39
 Timoniacenses v, 42
 Tingi v, 1
 Tipareus ins. iv, 19
 Tipasa v, 1
 Tiphicense opp. v, 4
 Tiquadra ins. iii, 11
 Tinda iv, 18
 Tiris ins. iii, 15
 Tiristasis iv, 18
 Tirynta iv, 19
 Tirynthe, a Τίρως viii, 81
 Tirynthii vii, 57
 Tisanusa v, 29
 Tissinenses iii, 14
 Titanus fl. v, 32
 Tithrone iv, 4
 Titium fl. iii, 23. 25
 Tiun vi, 1
 Tlos v, 28
 Tmolites (vinum) xiv, 9
 Tmolus mons v, 30. 31. vii, 19
 Tmolus fl. xxxiii, 43
 Toani vi, 32
 Tochari vi, 20
 Togata Gallia iii, 19
 Togienses iii, 23
 Togisonus fl. iii, 20
 Tole vi, 35
 Toleriensis iii, 9
 Toletani iii, 4
 Tolistobogi v, 42
 Tollentines iii, 18
 Tolosani iv, 33 Tectosagum iii, 5
 Tomalei vi, 32
 Tomarus mons iv, 1. 3
 Torni iv, 18
 Tonderos fl. vi, 25
 Topazos insula Rubri maris vi, 31. xxxv, 22
 Topiris iv, 18
 Toralliba ins. vi, 23
 Toreta vi, 5
 Tornadotus fl. vi, 31
 Tornates iv, 33
 Toronai iv, 17
 Torone iv, 17. ix, 51. 69
 Torone lacus xviii, 30
 Tortuni iv, 10
 Toxandri iv, 31
 Trachea Smyrna, Ephesus v, 31
 Tracheotis Seleucia v, 22
 Trachia porta, Cyzici xxxvi, 23
 Trachie ins. iv, 19
 Trachin Heraclea iv, 14
 Trachinia rosa xxi, 10
 Trachonitis v, 16
 Tractari iv, 26
 Traducta Julia, col. v, 1
 Tragasæus sal xxxi, 41
 Tragiæ insulæ v, 37
 Tragila ins. iv, 23
 Tralles vii, 3. xvii, 38. xxxv, 46
 Trallianus Aphrodisius xxxvi, 4 Tauriscus xxxvi, 4
 Trallibus regia Attali xxxv, 49
 Trallicon v, 29
 Trallis (in Caria) v, 29
 Transalpes iii, 21
 Transalpina Gallia xxii, 3
 Transmontani Astures iii, 4
 Transpadana Italia x, 41. xvii, 35. xviii, 12. 49. xix, 3
 Transpadana regio iii, 21
 Transpadani xvii, 5. xviii, 34. 56
 Transpadanorum agrestes femina xxxvii, 11
 Transrhenani hostes xix, 2
 Trapeza prom. v, 33. 40
 Trapezopolite v, 29
 Trapezus vi, 4

- Trasymenus lacus ii, 86. vii, 29. xv, 20
 Trebani iii, 9
 Trebellica vina xiv, 8
 Trebia fl. iii, 20. vii, 29. xv, 20. xvi, 5
 Trebates iii, 19
 Trebulana vina xiv, 8
 Trebulani iii, 9
 Trebulani Mutuscae et Suffenates iii, 17
 Treccasses iv, 32
 Treiensens iii, 18
 Treces iv, 17
 Treventinates iii, 17
 Treveri iv, 31
 Trevericus ager Galliae xi, 109. xviii, 49
 Triare regia vi, 11
 Triballi iii, 29. iv, 1. 17. vii, 2
 Triboci iv, 31
 Tribulium iii, 26
 Trica et Apina iii, 16
 Tricastinorum Augusta iii, 5
 Tricca iv, 15
 Tricolli iii, 5
 Tricorium regio iii, 5
 Tricoryphos mons vi, 32
 Tridentinae Alpes iii, 20
 Tridentini iii, 23
 Trieris v, 17
 Trifolina vina xiv, 8
 Trigemina porta xviii, 4. xxxiv, 11
 Trimontium iv, 18
 Trinacria ins. iii, 14
 Tinacria, Rhodos v, 36
 Trinium fl. iii, 17
 Triopia, Gnidos v, 29
 Tripolis castellum et fl. vi, 4
 Tripolis (Syriae) v, 17
 Tripolitani (in Lydia) v, 30
 Tripoliticum vinum xiv, 9
 Triquetra (Sicilia) iii, 14
 Trispithami vii, 2
 Tritea iv, 4
 Tritienses iv, 10
 Tritium iii, 4
 Triton palus et fl. v, 4
 Triton, Nilus v, 10
 Triulatti iii, 24
 Triumphale Ipasturgi iii, 3
 Triumpilini iii, 24
 Troadi superjecta Phrygia v, 41
 Troadis prom. Lectos ix, 29 finis v, 40
 Troas v, 32. 33. x, 85. xxxi, 32
 Troas Alexandria xxvi, 25
 Trocni v, 42
 Troezen iv, 9. xxxi, 8
 Trozene (in Caria) v, 29
 Troezenii carbunculi xxxvii, 25
 Troezenium vinum xiv, 22
 Troezenius ager iv, 19
 Troezenius Ardalus vii, 57
 Trogilia v, 31
 Trogliae insulae v, 37
 Troglodytae ii, 106. v, 5. vii, 2. ix, 12. xi, 45. xii, 30. 33. 44. 46
 Troglodytae super Aethiopiam vii, 2 (in Africa) v, 8. vi, 32 contermini Aethiopiae viii, 8. 11 (inter Scythas) iv, 25
 Troglodytarum gentes vi, 34 insulae xiii, 52
 Troglodyte ii, 75
 Troglodytica regio xii, 14. xxxvii, 55. 60 balanus xi, 46 myrrha xii, 35
 Troglodyticae ii, 71. 76. vi, 34
 Troglodyticen excussit Philadelphus vi, 33
 Troglodyticum Hydreum vi, 26
 Troglodytis Aethiopia xii, 42 myrrha vi, 34
 Trogodytae xxxi, 15. xxxvii, 32
 Troja vii, 57. xxxv, 4 cum pugnatum apud Trojam est v, 31
 Trojae excidium xvi, 79
 Trojana stirpe orti Veneti iii, 23
 Trojana tempora xiii, 21. xxi, 10. xvii, 29. xxx, 2. xxxiii, 3. 38
 Trojana bella vi, 35. vii, 57. xvi, 79. xix, 6. xxx, 2
 Tropina vi, 23
 Trossulum xxxiii, 9
 Truentinorum Forum iii, 20
 Truentum oppidum cum amne iii, 18
 Tuati vetus iii, 3
 Tuberum fl. vi, 26
 Tuburbis col. v, 4
 Tuburnicense opp. v, 4
 Tubusuptus col. v, 1
 Tucca v, 1
 Tucci col. iii, 3
 Tucim iii, 11
 Tuder col. iii, 19
 Tudemis vitis xiv, 4
 Tudertes ii, 58
 Tuficani iii, 19
 Tugiensis saltus iii, 3
 Tungri iv, 31 civitas Galliae xxxi, 8
 Tunicense opp. v, 4
 Turcae vi, 7
 Turduli Barduli iv, 35 veteres iv, 35
 Turdulorum gens vii, 15 ora iii, 3
 Turiasonenses iii, 4
 Turiasso xxxiv, 41
 Turiga iii, 3
 Turium fl. iii, 4
 Turmentini iii, 16
 Turnogidi iii, 4
 Turobrica iii, 3
 Turocelum iii, 19

- Turones iv, 32
 Turres Hannibalis ii, 73
 Turrus fl. iii, 22
 Tusca fl. v, 2, 3
 Tuscanica opera xxxv, 45 signa xxxiv, 16
 Tuscanicæ columnæ xxxvi, 56
 Tuscanicus Apollo xxxiv, 18
 Tuscianensis iii, 8
 Tuscii ii, 55. x, 3. xiv, 4. xviii, 49. xxxiii, 9
 Tuscorum ager fuit iii, 9
 Tuscorum literæ ii, 53
 Tusculana cæpa xix, 32 mora xv, 27
 viola xxi, 14 villa xxxvi, 24 villa Syllæ, quæ postea Ciceronis xxii, 6
 Tusculani iii, 9
 Tusculanorum Consul vii, 44
 Tusculanum ii, 98. xvi, 59
 Tusculanum Hortensii xxxv, 40
 Tusculanus ager xvi, 91 lapis xxxvi, 29
 Tuscum æquor iii, 6. 10. vi, 39
 Tuscus sinus ii, 89
 Tusdritanum opp. v, 4
 Tusiurum iv, 29
 Tussagetæ vi, 7
 Tutienses iii, 9
 Tutini iii, 16
 Tyana vi, 3
 Tyde castellum iv, 34
 Tydii vi, 7
 Tyli insulæ xii, 22
 Tylos ins. vi, 32. xii, 21. xvi, 80
 Tylos minor xii, 21
 Tymbriani v, 25
 Tymphaei iv, 3. 17
 Tymphaicum gypsum xxxv, 57. xxxvi, 59
 Tyndaris col. iii, 14 in Sicilia ii, 94. vi, 4. xxxii, 53
 Tynidrunense opp. v, 4
 Typanei iv, 10
 Tyra fl. et opp. iv, 26 gens in Arabia vi, 33
 Tyracinenses iii, 14
 Tyragetæ iv, 26
 Tyria dibapha ix, 63
 Tyriæ purpuræ xxi, 22
 Tyrienses (Lycaoniæ) v, 25
 Tyrii Aborigines Gadum iv, 36
 Tyriorum rex vii, 49
 Tyriissæ iv, 17
 Tyrium coccum ix, 65 purpurissum xxxv, 36 vinum xiv, 9
 Tyrius (colos) xxii, 3
 Tyrrheni (in Etruria) iii, 8
 Tyrrhenum mare iii, 10. xxxvi, 24
 Tyrrhenus Pisæus vii, 57
 Tyrus ix, 60. xxxvii, 58 quondam insula v, 17 ibi templum Herculis xxxvii, 19
 V.
 Vacca fl. iv, 35
 Vaccæi iii, 4. xvi, 76
 Vacca-orum civitates iii, 4
 Vacunæ nemora iii, 17
 Vada Volaterrana iii, 8
 Vadei vi, 32
 Vadimonis lacus ii, 96
 Vadum Sabatium portus iii, 7
 Vagense opp. v, 4
 Vagense aliud opp. v, 4
 Vagienni Ligures iii, 24 montani iii, 24
 Vagiennorum Augusta iii, 7
 Valdastus fl. iii, 28
 Valentia col. iii, 4
 Valentia (Galliæ) iii, 5
 Valentia (in Africa) v, 1
 Valentini iii, 16
 Valentiui (in Sardinia) iii, 13
 Valentinum Forofulvi iii, 7
 Valerienses iii, 4
 Vali vi, 7
 Valii vi, 35
 Vallæi iv, 17
 Valli vi, 12
 Vamacures v, 4
 Vangiones iv, 31
 Vannianum regnum iv, 25
 Varbari iii, 23
 Varciani iii, 28
 Vardæi populores Italæ iii, 26
 Varduli iii, 4
 Vardulorum oppida iv, 34
 Varetatæ vi, 23
 Varia Apula iii, 16
 Varia opp. iii, 4
 Varianus fl. iii, 22
 Varini iv, 28
 Varracini xvii, 35
 Varvarini iii, 25
 Varus amnis iii, 5. 6
 Vascones iii, 4
 Vasconum saltus iv, 34
 Vasio iii, 5
 Vassei iv, 33
 Vaticanum viii, 14. xvi, 87. xviii, 4. xxxvi, 15
 Vaticanus ager iii, 9 Circus xvi, 76
 Vatreui portus iii, 20
 Vatenus amnis iii, 20
 Vatusicus cascus xi, 97
 Uberæ vi, 22

- Ubii iv, 31. xvii, 4
 Ucenii iii, 24
 Ucitana duo oppida v, 4
 Ucultuniacum iii, 3
 Udini Scythæ vi, 15
 Uduba fl. iii, 4
 Veamini iii, 24
 Vectones iii, 4
 Vectis ins. iv, 30
 Veditiorum civitatis opp. iii, 7
 Vegium iii, 25
 Veiens ii, 98
 Veiens ager iii, 19
 Veientana gemma xxxvii, 69
 Veientani iii, 8
 Veii viii, 65. xxxvii, 69
 Veios cepit Camillus iii, 21
 Velauni iii, 24
 Veleiacium vii, 50
 Veliates iii, 7
 Veliates Vecteri iii, 20
 Velienses iii, 4. 9
 Velinus lacus ii, 62. 100. iii, 17.
 xxxi, 5
 Veliterni iii, 9
 Veliternina vina xiv, 8
 Veliternum viii, 69 rus xii, 5
 Vellates iv, 33
 Velocasses iv, 32
 Venafranus ager xxxi, 5. xv, 3. xvii, 3
 Venafrum col. iii, 9
 Venales Cæsari iii, 4
 Venami iv, 33
 Vcneni iii, 7
 Veneria ins. iii, 12
 Veneria Nebrissa iii, 3
 Veneris fanum ii, 97 opp. et prom.
 Ciliciæ v, 22 (opp. in Ægypto) v,
 11 opp. (aliud in Ægypto) v, 11
 Veneti iv, 26. 32 ab Henetis vi, 2
 Trojana stirpe orti iii, 23
 Venetia iii, 22. xvii, 35. xxxv, 7.
 xxxvi, 48 pars Italiæ decima ii, 74
 in parte Venetiæ vi, 39
 Venetorum ager iii, 23
 Venetorum (insulæ in Gallia Lugdu-
 nensi) iv, 33
 Venetulani iii, 9
 Vennenses iii, 4
 Vennonetes iii, 24
 Venostes iii, 24
 Venus Pyrenæa iii, 4
 Venusia col. iii, 16
 Venusini iii, 16
 Veragri iii, 24
 Verbanus lacus ii, 106. iii, 23. ix, 33
 Vercellæ opp. iii, 21
 Vercellensis ager xxxiii, 21
 Vereasueca iv, 34
 Veretini iii, 16
 Vergentum iii, 3
 Vergoanum opp. iii, 11
 Vergunni iii, 24
 Vernodubrum fl. iii, 5
 Veromandui iv, 31
 Verona iii, 23. xxxv, 7
 Veronensis ager ix, 38. xiv, 3. 8. xv,
 14. xviii, 29
 Veronensis Catullus xxxvi, 7
 Verrucini iii, 5
 Vertacomacori iii, 21
 Verulani iii, 9
 Vescellani iii, 16
 Vesci, quod Faventia iii, 3
 Vescitania regio iii, 4
 Vesentini iii, 8
 Vesonicates iii, 19
 Vesperies iv, 34
 Vestinorum Angulani iii, 17
 Vestinus caseus xi, 97
 Vesulus mons iii, 20
 Vesuni (in Africa) v, 1
 Vesuvius mons iii, 9. xiv, 4
 Vetera (Romæ) xxxv, 8
 Vettonenses iii, 19
 Vettes iv, 34 in Hispania xxv, 46
 Vetulonenses iii, 8
 Vetulonii in Etruria ii, 106
 Ufens fl. iii, 9
 Vianiomina iii, 27
 Viatienses iii, 4
 Viberi Lepontii iii, 24
 Vibiforum iii, 21
 Vibinates iii, 16
 Vibo Valentia iii, 10
 Vibonensis sinus iii, 10
 Vicetia iii, 23
 Victoriæ portus iv, 34
 Viducasses iv, 32
 Vienna Allobrogum iii, 5 (in Gallia)
 ii, 46
 Viennenses xiv, 6
 Viennensis ager xiv, 3
 Viminalis collis (Romæ) xvii, 1
 Vimitellariii iii, 9
 Vinaria castra iii, 3
 Vindelici iii, 24 gentes quatuor iii, 24
 Vindenates iii, 19
 Vindili iv, 28
 Vior fl. v, 1
 Virgilienses iii, 4
 Viris fl. iii, 20
 Virovesca iii, 4
 Virtus Julia iii, 3
 Virunum iii, 27
 Visense opp. v, 4
 Vistillus sive Vistula fl. iv, 28
 Vistula fl. iv, 25. 27

- Visurgis fl. iv, 28
 Vitellenses iii, 9
 Viticinorum opp. iii, 17
 Viventani iii, 19
 Uliarus ins. iv, 33
 Umanetes iv, 31
 Ulubrenses iii, 9
 Ulvernates iii, 9
 Ulurtini iii, 16
 Ulusubritanum opp. v, 4
 Ulyssis portus iii, 14
 Umbrae vi, 23
 Umbranici iii, 5
 Umbri ii, 79. xvii, 35. xxxi, 40 (in Etruria) iii, 8 (in Campania) iii, 9
 Umbrorum gens antiquissima. Umbrios Græci dixere iii, 19
 Umbria xi, 97. xiv, 4. xviii, 67. xxxvi, 48
 Umbriae tractus iii, 8
 Umbrica creta xxxv, 57
 Umbrittæ vi, 23
 Umbro fl. navigiorum capax iii, 8
 Undecumani iii, 17
 Unelli iv, 32
 Voconii forum iii, 5
 Vocontii iii, 5. xiv, 11. xxix, 12
 Vocotiorum ager ii, 59 civitas iii, 5
 gens vii, 18 pagus iii, 21
 Vogesus mons xvi, 76
 Volane ostium iii, 20
 Volaterrana Vada iii, 8. 12
 Volaterrani iii, 8
 Volaterranus ager x, 41
 Volaterranus Cæcina x, 31. xi, 77
 Volcæ juxta Massiliam iii, 23
 Volcæ Tectosages iii, 5
 Volcentani iii, 15
 Volcentini Etrusci iii, 8
 Volcientium Cosa iii, 8
 Volgesocerta vi, 30
 Volsci (in Latio) iii, 9
 Volsinienses iii, 8
 Volsiniensis lacus xxxvi, 49
 Volsinii urbs Etruriæ ii, 54 Tuscorum ii, 53. xxxiii, 9. xxxvi, 29 expugnati xxxiv, 16
 Volubile v, 1
 Vomanus fl. iii, 18
 Voturi v, 42
 Uranopolis iv, 17
 Urbana colonia Syllana xiv, 8
 Urbanates iii, 20
 Urbanates Hortenses iii, 19
 Urbesalvia Pollentini iii, 18
 Urbi vi, 25
 Urbis vi, 35
 Urci iii, 4
 Urgao, quæ Alba iii, 3
 Urgia iii, 3
 Urgitanus finis iii, 2
 Urgo ins. iii, 12
 Uri vi, 23
 Uria opp. iii, 16
 Urium fl. iii, 3
 Urpanus fl. iii, 28
 Ursentini iii, 15
 Urso col. iii, 3
 Usalitanum opp. v, 4
 Usar fl. v, 1
 Usardei vi, 7
 Usibalei vi, 35
 Usidicani iii, 19
 Uthina col. v, 4
 Utica xvi, 79 (in Africa) v, 3. xi, 73
 Africae xxxi, 39
 Utica a Tyriis condita v, 17
 Uticensis Cato vii, 31
 Uticensis Ptitana xviii, 15
 Utidorsi vi, 15
 Utus fl. iii, 29
 Vulcanale xvi, 86
 Vulcaniæ insulae iii, 14
 Vulgientes iii, 5
 Vulturnum oppidum cum amne iii, 9
 Vulturnum (mare) xxxvi, 66
 Vulturnus fl. xvii, 1
 Uxama iii, 4

X.

- Xanthus opp. et fl. (in Lycia) v, 28
 amnis juxta Ilium ii, 106 Simoënti junctus v, 33
 Xenitana Quiza v, 1
 Xoites nomos v, 9
 Xylenopolis vi, 26
 Xylopolitæ iv, 17
 Xystiani v, 29

Z.

- Zacynthium bitumen xxxv, 51
 Zacynthus ins. iv, 19
 Zageræ vi, 31
 Zagrus mons vi, 31. xii, 39
 Zama in Africa xxxi, 12
 Zamareni vi, 32
 Zamense opp. v, 4
 Zamne vi, 35
 Zancle-i Messeniorum iii, 14
 Zancle iv, 7
 Zao prom. iii, 5
 Zarangæ vi, 25
 Zarax iv, 9
 Zariaspa, Baetra vi, 17. 18

Zarotis fl. vi, 26	Ziela vi, 4
Zela vi, 3	Zigæ vi, 7
Zela (in Thracia) iv, 18	Zigere iv, 18
Zelia v, 40	Zigeras portus vi, 26
Zephyre iv, 20	Zilis col. v, 5
Zephyria, Meles iv, 23	Zimara v, 20
Zephyrium xxxiv, 53	Zimiris Æthiopie xxxvi, 25
Zephyrium prom. iii, 10	Zingi vi, 7
Zephyrium (Ciliciæ) v, 22	Ziras fl. iv, 18
Zephyrium (in Tauris) iv, 26	Zoëla iii, 4
Zephyrium, Halicarnassus ii, 91	Zoëlicum linum xix, 2
Zerbis fl. vi, 30	Zone iv, 18
Zethis vi, 27	Zoroanda vi, 31
Zeugitana regio v, 3	Zotale vi, 18
Zeugma in Euphrate v, 13. 21. xxxiv,	Zoton vi, 35
43 Apamia in Zeugmate vi, 30	Zurachi vi, 32

HARDUINI

INDEX HISTORICUS,

NOMINA PROPRIA NUMINUM,

VIRORUM, AC FEMINARUM, &c.

EXHIBENS,

IN

PLINII HISTORIAM NATURALEM.

- A**BSYRTUS Medeæ frater iii, 30
 Acastus vii, 57
 Acca Laurentia xviii, 2
 Accius L. poëta xxiv, 10 in Praxidico
 xviii, 55
 Accius Priscus xxxv, 37
 Achilleæ statuæ xxxiv, 10
 Achilles xxxiv, 45 Telephum sanavit
 xxv, 19 virginis habitu occultatus
 xxxv, 40
 Achilles cum Chirone (statua) xxxvi, 4
 Achilles (Parrhasii) xxxv, 36 (Scopæ)
 xxxvi, 4 (Silanionis) xxxiv, 19
 Achilleum genus spongiæ ix, 69
 Achilli ades sacrata x, 41
 Achillis hasta xvi, 24 interfectior xxxiv,
 19 populi xxx, 2 tumulus iv, 26. v,
 33 classis v, 33
 Acilius M. ii, 29 Cos. ii, 57. vii, 36
 Acilius Sthenelus xiv, 5
 Acilum compitum xxix, 6
 Acragas (calator) xxxiii, 55
 Acrisius vii, 57
 Acron Agrigentinus xxix, 4
 Actæon xi, 45
 Adadus, Syrorum Deus xxxvii, 71
 Adonis regis horti xix, 19
 Æacus vii, 57
 Ædemon libertus v, 1
 Ægeon vii, 57
 Ægialus Vetulenus xiv, 5
 Ægimius vii, 49
 Ægineta fictor xxxv, 40
 Ægisthum ab Oreste interfici xxxv, 40
 Ægle (Socratis) xxxv, 40
 Æglosthenes iv, 22
 Ælius C. Tribunus plebis xxxiv, 15
 Ælius Catus xxxiii, 50
 Ælius P. Cos. xviii, 46
 Ælius Gallus vi, 32
 Ælius Stilo ix, 59 Præconinus xxxiii,
 7
 Ælius Tubero vii, 53. x, 20
 Æmilia Basilica xxxv, 4
 Æmilia via xix, 2
 Æmilianus Scipio v, 1. vii, 28. viii,
 18. x, 60. xxii, 6. xxvi, 9. xxxv, 7.
 xxxvii, 4
 Æmilius L. Censor xxxv, 57
 Æmilius Paulus L. Cos. iii, 24. iv, 17.
 xxix, 6. xxxiii, 17. xxxiv, 19
 Æmilius M. Cos. xxxiv, 14
 Æmilius Q. Lepidus vii, 54
 Æneæ nutrix iii, 12
 Æneas (Parrhasii) xxxv, 36
 Æolus rex iii, 14. vii, 57
 Æschines orator vii, 31 Atheniensis
 xxviii, 10
 Æschylus poëta x, 3. 41. xxxvii, 11
 vctustissimus in Poëtica xxv, 5

- Æsculapii ædes xx, 100 delubrum iv,
 9 filiæ xxxv, 40 fons Athenis ii, 106
 inventum xxx, 22 schola vii, 50
 templum xxix, 8
 Æsculapius xxv, 5. xxix, 1. 2. 22
 Æsculapius (Aristaretus) xxxv, 40
 (Bryaxis) xxxiv, 19 (Cephissodori)
 xxxvi, 4 (Nicerati) xxxiv, 19
 Æsopi patina xxxv, 46
 Æsopus fabularum Philosophus xxxvi,
 17 tragœdiarum histrio xxxv, 46 tra-
 gœdus ix, 59
 Æsopus Clodius x, 72
 Æthiops Vulcani F. vi, 35
 Ætolus vii, 57
 Afranius L. Cos. ii, 67
 Africani exilium xiv, 5 filia Cornelia
 xxxiv, 14 (gens) xxxv, 2
 Africanorum familia xxi, 7
 Africanus prior vii, 7. 31. xvi, 85
 Manes ejus xxxv, 7
 Africanus sequens v, 3. vii, 45. 59. xv,
 38. xvi, 5. xxxiii, 50
 Agamemnon xvi, 88 (Parrhasii) xxxv,
 36
 Agatharchides vii, 2
 Agatharchus (Simonidis) xxxv, 40
 Agathocles xxii, 44
 Agelades (statuarius) xxxiv, 19
 Agesander (sculptor) xxxvi, 4
 Aglaophon (pictor) xxxv, 36
 Aglaus Psophidius vii, 47
 Agno Teius xxxiii, 14
 Agoracritus (sculptor) xxxvi, 4
 Agriopas vii, 57. viii, 34
 Agrippa M. iii, 3. 14. 15. 29. iv, 18.
 20. 24. 25. 26. 28. 31. 35. v, 6. 12.
 28. vi, 21. 15. 33. 35. 38. vii, 46.
 xiv, 28. xvi, 3. 76. xxiii, 27. xxxi,
 24. xxxiv, 7. 19. xxxvi, 24. 64 in
 adilitate sua xxxvii, 4 vir rusticitati
 propior, quam deliciis xxxv, 9 tor-
 vitas xxxv, 6 (ejus infortunia) vii, 6
 Agrippa, Menenius xxxiii, 48
 Agrippa Postumus vii, 46
 Agrippæ ablegatio vii, 46 commentarii
 iii, 3 Pantheum xxxvi, 4 theatrum
 xxxvi, 24
 Agrippina Germanici vii, 11
 Agrippina Claudii x, 43. 59. xxxiii, 19.
 xxxv, 58 Neronis parens vii, 6. 15.
 xxii, 46 (conjux l'assieni, mater)
 Neronis xvi, 91
 Agrippinæ utræque vii, 6
 Agrius Philiscus xi, 9
 Ahenobarbus Domitius viii, 54 Cos.
 xvii, 1
 Ajax xxi, 38 fulmine incensus xxxv,
 36 ubi sepultus v, 33
 Ajax, in tabula vii, 39. xxxv, 9 (Par-
 rhasii) xxxv, 36 (Timomachi) xxxv,
 40
 Ajax (elephantis nomen) viii, 5
 Albinus Censor vii, 49
 Albinus Sp. xviii, 8 Postumius xi, 71
 Albutius medicus xxix, 5
 Alcæus xxii, 43
 Alcamenes (sculptor) xxxvi, 4 statua-
 rius xxxiv, 19
 Alchidas Rhodius xxxvi, 4
 Alcibiades xiv, 28
 Alcibiades (statua) xxxiv, 12 (Nicerati)
 xxxiv, 19 (Pyromachi) xxxiv, 19
 Alcibiadi posita Romæ statua xxxiv,
 12
 Alcimachus (pictor) xxxv, 40
 Alcinoi regis horti xix, 19
 Alcippe vii, 3
 Alcisthene (pinxit) xxxv, 40
 Alcman poëta xi, 39
 Alcmena xxviii, 17 (Calamidis) xxxiv,
 19 (Zeuxidis) xxxv, 36
 Alcon (medicus) xxix, 8 (statuarius)
 xxxiv, 40
 Alevas (statuarius) xxxiv, 19
 Alexander Magnus ii, 72. 73. iv, 24.
 v, 11. 17. 29. 31. 36. 40. vi, 15. 16.
 17. 18. 19. 25. 26. 29. 30. 31. 36. vii,
 2. 27. 30. 38. 57. viii, 17. 50. 61. 64.
 ix, 2. 8. x, 85. xii, 18. 32. 54. xiii,
 1. 30. xiv, 7. xv, 13. 16. 62. xviii,
 12. xxi, 24. xxx, 2. xxxiv, 8. 18.
 19. xxxv, 36. xxxvi, 19. xxxvii,
 74
 Alexander M. clarissimus regum om-
 nium viii, 17. 21 A Libero Patre ad
 ipsum, quot anni vi, 21 Arabia poti-
 tus xii, 32 legatio ad eum missa a
 Romanis iii, 9 ubi junxit pontem
 xxxiv, 43 Susis fuit vi, 26
 Alexander M. (Chærææ) xxxiv, 19
 (Euthycratis) xxxiv, 19 (Lysippi)
 xxxiv, 19 (Niciæ) xxxv, 40
 Alexander puer (Antiphili) xxxv, 37
 Alexander fulmen tenens (Apellis)
 xxxv, 36
 Alexander in curru triumphans (Ape-
 lis) xxxv, 36
 Alexander in quadrigis (Euphranoris)
 xxxiv, 19
 Alexander ac Philippus (Antiphili)
 xxxv, 37 (Apellis) xxxv, 36
 Alexander Cornelius iii, 21. vii, 49.
 xiii, 39. xvi, 6 Polyhistor ix, 56.
 xxxvi, 17
 Alexander Epirotes iii, 15

- Alexander Paris (Euphranoris) xxxiv, 19
 Alexandri M. opera (Protopenis) xxxv, 36
 Alexandri M. ætas vi, 24 aræ vi, 18 aliæ vi, 28 arma vi, 21 classis vi, 26. 31 classes xii, 42. xix, 5 comites vi, 21. xvi, 80 corpus xxxvii, 7 cursor vii, 70 epistolæ vi, 21 equus vi, 23 expeditionum terminus xii, 12 milites xiii, 9. 51 patria Pella xxxv, 36 prælium cum Dario xxxv, 36 rerum ejus auctores xxxii, 21 stephanos xv, 39 Venatio xxxiv, 19 victoriæ ii, 67. 72. xii, 10. 12. xiii, 21 itinera vi, 21 itinerum terminus vi, 21
 Alexis (statuarius) xxxiv, 19
 Alsus Flavius ix, 8
 Alyattes rex ii, 9
 Amasis rex Ægypti v, 11. xix, 2. xxxvi, 17
 Ambustus Fabius vii, 42
 Aminocles vii, 57
 Amometus vi, 20
 Amphiaræus vii, 57. xvi, 87
 Amphictyon vii, 57
 Amphilocho volumen xviii, 43
 Amphion vii, 57
 Amphion Catuli (libertus) xxxv, 58
 Amphion (pictor) xxxv, 36
 Amphistratus (sculptor) xxxvi, 4
 Amphitryon xxxv, 36
 Amphitus vi, 5
 Amulius (pictor) xxxv, 37
 Amynone, in smaragdo xxxvii, 3
 Anacharsis vii, 57
 Anacreon poëta vii, 5. 49
 Anadyomene Venus xxxv, 36
 Anaxagoras ii, 59 Clazomenius ii, 59
 Anaxander (pictor) xxxv, 40
 Anaxarchus vii, 23
 Anaxilaus xix, 4. xxv, 95. xxviii, 49. xxx, 22. xxxii, 52. xxxv, 50
 Anaximander ii, 6. 78. 81. iv, 20. vii, 57. xviii, 57
 Anaximenes ii, 78
 Ancæus vulneratus ab apro xxxv, 40
 Ancæus (Apellis) xxxv, 36
 Ancus Marcius rex xxxi, 24. 41
 Andreas xx, 76. xxii, 49. xxxii, 27
 Androbis (pictor) xxxv, 40
 Androbulus (statuarius) xxxiv, 19
 Androcydes xiv, 7. xvii, 37. xxxv, 36
 Andromeda (Nicia) xxxv, 40
 Andromeda liberta Juliæ Augustæ vii, 16
 Andromedæ vincula v, 14. ix, 1
 Andromedæ fabulæ vi, 35
 Angerona iii, 9
 Anicianæ pira xv, 18
 Anicianæ lapicidinae xxxvi, 49
 Anicius Q. Prænestinus xxxiii, 6
 Annæus Gallio xxxi, 33
 Annæus Seneca ix, 78. xxix, 5
 Annæus Serenus xxii, 46
 Annii F. Flavius xxxiii, 6
 Annus Fetalis xxxiv, 13
 Annus Milo T. ii, 57
 Annus Plocamus vi, 24
 Antæi regia v, 1
 Antæus rex v, 1. xxviii, 2
 Antæus (statuarius) xxxiv, 19
 Anthernus (sculptor) xxxvi, 4
 Anthus viii, 34
 Antias auctor est iii, 9. xiii, 27. xxxiv, 8
 Anticlidus vii, 57
 Antidotus (pictor) xxxv, 40
 Antigenides tibicen xvi, 66
 Antigonus rex xii, 31. xiii, 22
 Antigonus rex (Apellis) xxxv, 36 (Protopenis) xxxv, 36
 Antigonus (statuarius) xxxiv, 19 de pictura scripsit xxxv, 36
 Antimachus (statuarius) xxxiv, 19
 Antiocho rege devicto xiii, 5
 Antiochus (Achæi frater) vi, 18
 Antiochus (Magnus) rex Syriæ vii, 10. xx, 160
 Antiochus Seleuci F. vi, 18. 21. 25. 32
 Antiochus rex ii, 67. vi, 29. viii, 5. 61. xviii, 70. xxxiv, 11
 Antiochus rex, Apames F. vi, 31
 Antiochus rex sanatus vii, 37. xxix, 3
 Antiochus Epiphanes vi, 32
 Antiochus quintus regum vi, 31
 Antiochus Manilius xxxv, 58
 Antipater viii, 5. xxx, 53
 Antipater, Cælius ii, 67
 Antipater Sidonius vii, 52
 Antipater (cælator) xxxiii, 55
 Antiphilus (pictor) xxxv, 37
 Antiphilus (alter pictor) xxxv, 40
 Antisthenes xxxvi, 17
 Antistius Labeo xxxv, 17
 Antistius Vetus Cos. xxxi, 3. xxxiii, 8
 Antonia Drusi vii, 18. ix, 81
 Antonia templum xxxv, 36
 Antonianum bellum ii, 30
 Antonianum metallum xxxiv, 49
 Antonii navis prætoria xxxii, 1
 Antonius C. collega Ciceronis in Consulatu viii, 79. xxxiii, 16
 Antonius, Marcus ii, 31. vii, 31. 43. 46. viii, 21. ix, 58. 59. x, 53. xiv, 25. xix, 5. xxi, 9. xxxi, 8. xxxiii, 21. 46. xxxvii, 21 Consul viii, 7

- Triumvir vii, 10. xxxiii, 14. xxxiv, 3. 19
 Antonius Castor xxv, 5
 Antonius Musa xxix, 5. xxx, 39
 Antorides (pictor) xxxv, 36
 Anubis Aegypti xxxiii, 46
 Anystis vii, 20
 Apame mater Antiochi regis vi, 31
 Apelles (pictor) vii, 38. xxviii, 30. xxxv, 25. 32. 36. 37
 Apelles faciebat i. in fine praefationis
 Apelles (medicus) xxxii, 16
 Apelles (statuarius) xxxiv, 19
 Apellis praeceptor Pamphilus xxxv, 36
 Aphrodisius Trallianus xxxvi, 4
 Aphrodite ἐν κήποις xxxvi, 4
 Apicianae coctura xix, 41
 Apicii luxuria xix, 41
 Apicius M. viii, 77. ix, 30. x, 68
 Apion Grammaticus i. praef. Celeber arte Grammatica xxiv, 102 Grammaticae artis xxx, 6. xxxi, 18. xxxii, 9. xxxv, 36. xxxvi, 17 Plistonices xxxvii, 19
 Apis bos viii, 71
 Apollinem praecipue colunt Hyperbo- rei iv, 26
 Apollinem Capitolinum Lucullus ad- vexit iv, 27
 Apollini aetate xvi, 89
 Apollini laurus dicata xii, 2 grata laurus xv, 49
 Apollini mittunt primitias frugum iv, 26
 Apollinis F. Arabus vii, 57
 Apollinis filia Phaeonoe x, 3
 Apollina aedes Delphi xxxv, 40 aedes Palatina xxxvi, 4 aedes (Romae) xxxv, 36 cella xxxvii, 5 delubrum in Pala- tio xxxvi, 4 delubrum Rhodi xxxvi, 4 fons xxxii, 8 Hydreum vi, 26 oraculum iv, 4 prom. (in Africa) v, 3 templum iv, 2 Delphi xix, 26 Uticae xvi, 79
 Apollinis Clarii specus ii, 106 fanum v, 31 Phaeſtii portus iv, 4
 Apollo xxi, 38 Delphi vii, 30 Delphi- cus xxxiv, 8 Didymaeus vi, 18 ebo- reus vii, 54 marmoreus (Cyzici) xxxvi, 22 Palatinus xxxiv, 8 Phile- sius xxxiv, 19 Pythius vii, 31. 34. xxxiv, 12. xxxvi, 4 Sauroctonus xxxiv, 19 Sosianus xlii, 11. xxxvi, 4 Tuscanicus xxxiv, 18 ibi Marsyas certavit tibiarum cantu cum Apolline v, 29
 Apollo ac Diana ex uno lapide xxxvi, 4
 Apollo in Achate xxxvii, 3
 Apollo (statua) in Capitolio xxxiv, 18
 advectus Apollo Seleucia xlii, 11
 Apollo Anthermi filiorum xxxvi, 4
 Battonis xxxiv, 19 Calamidis caelatoris xxxvi, 4 diadematus Leocharis xxxiv, 19 Myronis xxxiv, 19 Nicomachi xxxv, 36 Philisci xxxvi, 4 Praxitelis xxxvi, 4 Pythagorae xxxiv, 19 Pa- latinus Scopae xxxvi, 4 Telephanis xxxiv, 9 Timarchidis xxxvi, 5
 Apollobeches xxx, 2
 Apollodorus xi, 30. xx, 34. xxi, 69. xxii, 8. 15. 29
 Apollodorus assectator Democriti xxiv, 102
 Apollodorus Citieus xx, 13
 Apollodorus Grammaticus vii, 37
 Apollodorus medicus xiv, 9
 Apollodorus Tarentinus xx, 13
 Apollodorus (pictor) xxxv, 36
 Apollodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Apollodorus fictor (Silanionis) xxxiv, 19
 Apollonides vii, 2
 Apollonius xxviii, 2
 Apollonius Pitaneus xxix, 38
 Apollonius poeta xxxvii, 11
 Apollonius (sculptor) xxxvi, 4
 Apollophanes xlii, 29
 Apenius M. vii, 50
 Appia aqua xxxvi, 24
 Appia via x, 60. xxix, 5
 Appiana mala xv, 15
 Appius e Claudia gente xv, 15 Claudius Cos. xv, 1. xxxv, 3 Cecus xxxiii, 6
 Appius Junius Cos. viii, 61
 Ap. Saufeius vii, 54
 Aproniana cerasa xv, 30
 Apronius L. xi, 85
 Apuleia uxor Lepidi vii, 36
 Apuscorus xxx, 2
 Aquilius C. xvii, 1 dux xxxiii, 11
 Aquilius Gallus vii, 54
 Arabantiphocus xxx, 2
 Arabus vii, 57
 Arabyrius rex Rhodi v, 36
 Arachne vii, 57
 Aratus (Leontisci) xxxv, 40
 Arcesilaus pictor xxxv, 39 (plastēs) xxxv, 45 (sculptor) xxxvi, 4
 Arcesilaus Tisicratis F. xxxv, 40
 Archagathus Lysaniae F. xlix, 6
 Archelaus auctor viii, 76. 81. xviii, 5. xxviii, 6. 10. xxxv, 36. xxxvii, 30. 32 rex Cappadociae xxxvii, 11
 Archelaus (Apellis) xxxv, 36
 Archemachus vii, 57
 Archesitas (sculptor) xxxvi, 4
 Archibius xviii, 70
 Archigallus (Parrhasii) xxxv, 36

- Archilochus poeta vii, 30
 Archimedes Geometra vii, 38
 Ardalus v, 57
 Ardices Corinthius xxxv, 5
 Arellius Fuscus xxxiii, 54
 Arellius (pictor) xxxv, 37
 Arescon, Arescusa vii, 3
 Arganthonius rex vii, 49
 Argius (statuarius) xxxiv, 19
 Argus xvi, 89
 Ariadne (Aristidis) xxxv, 36
 Arion ix, 8
 Aristæus vii, 57 in Thracia xiv, 6
 Aristagoras xxxvi, 17
 Aristander xvii, 38
 Aristarete filia Nearchi xxxv, 40
 Aristæe anima vii, 53
 Aristæas Proconnesius vii, 2
 Aristides iv, 21. xxxv, 39. 40
 Aristides, frater Nicomachi (pictor) xxxv, 36
 Aristides Thebanus pictor vii, 39. xxxv, 8. 36. 40
 Aristides Thebani discipulus xxxv, 36
 Aristides (statuarius) xxxiv, 19
 Aristippus (tabula) xxxv, 10
 Aristobulus Syrus (pictor) xxxv, 40
 Aristocreon v, 10. vi, 35
 Aristocritus v, 37
 Aristodemus (pictor) xxxv, 36 (statuarius) xxxiv, 19
 Aristogiton vii, 23. xxxiv, 9 medicus xxvii, 14
 Aristogiton (Praxitelis) xxxiv, 19
 Aristogitoni familiare scortum xxxiv, 19
 Aristolaus Pausiæ filius xxxv, 40
 Aristomachus xiv, 24. xix, 26
 Aristomachus Atheniensis xiii, 47
 Aristomachus Solensis xi, 9
 Aristomenes xi, 70
 Ariston (cælator) xxxiii, 55 (pictor) xxxv, 36 (statuarius) xxxiv, 19
 Aristonidas artifex xxxiv, 40
 Aristonides (pictor) xxxv, 40
 Aristophanes xxii, 38 Grammaticus viii, 5 prisca Comædiæ princeps xxi, 16
 Aristophon (pictor) xxxv, 40
 Aristoteles ii, 23. 60. 101. iv, 22. 23. v, 37. vii, 2. 30. 57. viii, 10. 44. 84. ix, 6. 39. 40. 41. x, 15. 85. xi, 112. 114. xxviii, 14. 21. xxx, 2. 53 Philosphus xxxv, 36 (Laus ejus) viii, 17 vir immense subtilitatis xviii, 77
 Aristotelis filia genitus Erasistratus xxix, 3
 Aristotelis hæredes xxxv, 46
 Aristotelis mater (Protogenis pictura) xxxv, 36
 Aristocles (pictor) xxxv, 36
 Aristratus Sicyoniorum tyrannus xxxv, 36
 Arruntius medicus xxix, 5 Arruntios, ibid.
 Arsacæ regia vi, 29
 Arsinoë soror Philadelphi vi, 33 soror et conjux Philadelphi xxxvi, 14
 Arsinoë n xxxvi, 14
 Arsinoës templum xxxiv, 42
 Artaphernes dux Persarum xxxv, 34
 Artemidorus ii, 112. iv, 24. 37. v, 6. 9. 10. 35. vi, 15. 22. 32. 35. 38. xxxvi, 17
 Artemidorus (sculptor) xxxvi, 4
 Artemis Ilithyia xxv, 36
 Artemisia regina xxxvi, 4 uxor Mausoli xxv, 36
 Artemon vii, 57. xxviii, 2
 Artemon e plebe vii, 10
 Artemon (pictor) xxxv, 40
 Artemon (sculptor) xxxvi, 4
 Artemon (Polycreti) xxxiv, 19
 Asarubas xxxvii, 11
 Asclepiades Prusensis vii, 37. xxii, 26. xxiii, 19. 22. 29. xxix, 5 (De eo prolixè) xxvi, 7 medendi arte clarus xxv, 3 scholæ ejus xiv, 9. xx, 10. xxii, 61
 Asclepiodorus (pictor) xxxv, 36
 Asclepiodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Asconius Pedianus vii, 49
 Asdrubal xxxv, 4
 Asinius Celer ix, 31
 Asinius Gallus Cos. xxxiii, 47. xiii, 29
 Asinius Pollio i. in fine præf. vii, 31 Cos. xxxiii, 8. xxxv, 2 Pollionis monumenta xxxvi, 4
 Asopodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Asprenas xxxv, 46
 Asprenatum domus xxx, 20
 Astylos stadiodromos xxxiv, 19
 Astynomus iii, 35
 Astypale (Aristophontis) xxxv, 40
 Atalanta (picta) xxxv, 6
 Atargatis v, 19
 Aterius A. Cos. vii, 29
 Athamantis furor xxxiv, 40
 Athamas vii, 57. xx, 94
 Athenæus (statuarius) xxxiv, 19
 Athenion (pictor) xxxv, 40
 Athenodorus (sculptor) xxxiv, 19. xxxvi, 4
 Atilius Regulus C. Cos. iii, 24. xviii, 6
 Atlas ii, 6 Libyæ F. vii, 57
 Attalicæ (tunicæ) xxxiii, 19
 Attalicæ vestes viii, 74. xxxvi, 24. xxxvii, 6

Attalus medicus xxxii, 27
 Attali domus regia xxxv, 49 praelia ad-
 versus Gallos xxxiv, 19
 Attalus Philometor xviii, 5 rex vii, 39.
 viii, 74. xxviii, 5. xxxiii, 53. xxxv,
 36. 40
 Atteius Capito xiv, 15. xviii, 28
 Atticus xvii, 18
 Atticus Ciceronis xxxv, 2
 Attinius C. Labeo vii, 45
 Attus Navius xv, 20. xxxiv, 11
 Aufidius vi, 10
 Aufidius Bassus i. media Praefatione
 Aufidius Lurco x, 23
 Aufidius M. xxxv, 4
 Aufidius, Tribunus pl. viii, 24
 Aufustius C. vii, 54
 Auge Demetrii (liberta) xxxv, 58
 Auges rex xvii, 6
 Augurinus Minucius xviii, 4
 Augusta (conjux Augusti) xii, 42
 Augusta Julia vii, 16
 Augusta charta xiii, 24 laurus xv, 39.
 xvii, 11
 Augusti (soror Octavia) iii, 3
 Augusti auspicio ii, 67
 Augusti donum xxxvii, 2 forum vii, 54.
 xxxvi, 24 literæ xxi, 6 monumenta
 xiii, 26 templum xxxv, 10. 40 tro-
 phæum iii, 24
 Augusti divi supremis vii, 3
 Augustum forum xvi, 74 marmor xxxvi,
 11
 Augustus Cæsar xxxv, 40. xxxvi, 59
 in prima juvenia ii, 28
 Augustus Consul xi. xix, 6
 Augustus Consul xii, vii, 11
 Augustus Divus ii, 5. 23. iii, 3. 6. vi,
 31. 35. vii, 11. 16. 19. 31. 49. viii,
 24. 64. 74. 81. ix, 4. 8. 22. 39. 63.
 x, 30. xi, 54. 73. 75. xii, 6. 42. xiii,
 23. xiv, 8. xv, 14. 39. 40. xviii, 7.
 21. 29. 38. xix, 38. xxii, 6. xxiii,
 27. xxv, 2. 38. xxix, 5. xxxiii, 7. 8.
 24. 54. xxxiv, 10. 19. xxxv, 7. 10.
 36. xxxvi, 4. 14. 15. 67. xxxvii, 4
 hospes Pollionis xxii, 53 (de eo pro-
 lixe) vii, 46
 Abiola Consularis vii, 53
 Avitus Vibius præsidens provinciæ Ar-
 vernorum xxxiv, 18
 Aulanius Evander xxxvi, 4
 A. (Aulus) Postumius viii, 7
 Aulus Manlius vii, 54
 Aulus Pompeius vii, 54
 Aurelius L. Cos. xxxiii, 17
 Autobulus (Olympiadis) xxxv, 40
 Autolykos puer xxxiv, 19
 Axis L. x, 53

Axius Q. viii, 68
 Azonaces xxx, 2

B.

Babilius xix, 1
 Bacchæ xxxv, 36
 Bacchiadæ Corintho pulsus xxxv, 43
 Bacchica edera xvi, 62
 Bæbius Pamphilus xiii, 27
 Bætou vi, 21. 22. vii, 2
 Balbus Cornelius xxxvi, 12
 Balbus Cornelius (geminus) v, 5
 Balbus Cornelius Cos. vii, 44 L. Cos.
 ii, 89
 Basilis vi, 35
 Bassus Lecanius xxvi, 4
 Batrachus (sculptor) xli, 4
 Batton (statuarius) xxxiv, 19
 Bæbius Pamphilus vii, 54 iudex vii, 54
 Bæbryx rex xvi, 89
 Bedas statuarius xxxiv, 19
 Beli Jovis templum vi, 30
 Beli oculus (gemma) xxxvii, 55
 Bellerophon vii, 57. xiii, 27
 Bellonæ aedes xxxv, 3
 Belus, Assyriorum Deus xxxvii, 55. 58
 Berenice mater Olympionicarum vii, 42
 Berenice regina mater Philadelphi vi,
 33. xxxvii, 32
 Berenices crinis (sidus) ii, 71
 Berosus Astronomia enituit vii, 37. 50.
 57
 Bestia Calpurnius xxvii, 2
 Bialcon xxviii, 80
 Bibaculus i. circa finem Praefat.
 Bion vi, 35 Cæcilium xxviii, 57
 Bocchi Mauritania v, 1
 Bocchus rex viii, 5
 Bocchus Cornelius xvi, 79. xxxvii, 9.
 25. 43
 Bochi Labeones xi, 60
 Boëthus (celator) xxxiii, 55 (statua-
 rius) xxxiv, 19
 Bæus x, 3
 Bogudiana Mauritania v, 1
 Bona Fortuna (Praxitelis) xxxvi, 4
 Boni Eventus simulacrum xxxiv, 19
 Bonus Eventus (Praxitelis) xxxvi, 4
 Brietis filius Pausias xxxv, 40
 Bruti Callaici templum xxxvi, 4
 Bruti statua xxxiv, 13
 Brutus L. primus Consul xxxvi, 24. xv,
 40. xxxiii, 4
 Brutus M. xxxiii, 12. xxxvi, 3
 Brutus Decimus x, 53
 Brutus Philippeus xxxiv, 19
 Bryaxis xxxiv, 18. 19. xxxvi, 4

- Bryazus deus xxxi, 18
 Bubulcus (e Juniorum familia) xviii, 3
 Bucephalus (equi nomen) viii, 64
 Bularchus pictor vii, 39. xxxv, 34
 Bupalus (sculptor) xxxvi, 4
 Burbuleius vii, 10
 Buteonum familia x, 9
 Butorides xxxvi, 17
 Buzyges vii, 57
 Bythus Dyrrachenus xxviii, 23
- C.
- Cacizotechnos Callimachus xxxiv, 19
 Cadmus vii, 57 primus prosam orationem condidit v, 31
 Cadmus (Antiphili) xxxv, 37 (Cleonis) xxxv, 40
 Cæcilia Caia viii, 74
 Cæciliana cerasa xv, 30 lactuca xix, 38
 Cæcilius Bion xxviii, 57
 Cæcilius M. xxvii, 2
 Cæcilius Denter vii, 29
 Cæcilius Q. ii, 33
 Cæcilius Rufus vii, 50
 Cæcilius Claudius Isidorus xxxiii, 47 in Commentariis xvi, 27
 Cæcina Largus xvii, 1
 Cæcina Volaterranus x, 34
 Cæli F. Doxius vii, 57
 Cælius iii, 23. xxxi, 18
 Cælius Antipater ii, 67
 Cælius M. xxxv, 46
 Cælius Senator viii, 61
 Cæpio Q. xxi, 10. xxviii, 41. xxxiii, 6
 Cæsar Augusti pater ii, 23
 Cæsar Augustus xvi, 3
 Cæsar Dictator ii, 30. iv, 5. v, 34. vi, 4. vii, 31. 39. 54. viii, 7. 20. 27. 64. 70. xi, 71. xiv, 17. xix, 6. 15. xxviii, 4. xxxiii, 17. xxxiv, 10. xxxv, 7. 9. 40. xxxvi, 24. 29. xxxvii, 5
 Cæsar in Gallia xxxvi, 7 Ædilis xxxiii, 16 annos redegit ad Solis cursum xviii, 57 inajor Pompeio apparuit vii, 27 (laus ejus) vii, 25
 Cæsares duo, alter Cæsaris Dictatoris pater vii, 54
 Cæsari sidera significant xviii, 64. 74
 Cæsari ferals Idus Martiæ xviii, 65
 Cæsariana classis xxxii, 1
 Cæsaris anima inter numina ii, 23 bella civilia xvii, 38 cænæ triumphales ix, 84 delubrum xxxv, 36 domus xxxv, 36 forum xvi, 86. xxxv, 45 iniles xxvi, 9 piscinæ ix, 78. x, 89 res vii, 27 templum Alexandriæ xxxvi, 14 villæ xxxii, 7
 Cæsaris et Pompeii bellum ii, 23
 Cæsar Julius xiv, 16 Censor xiii, 5
 Cæsar Vopiscus xvii, 3
 Cæsarium primus, a cæso matris utero dictus vii, 7
 Cæsones unde dicti vii, 7
 Cæsonia Caii principis vii, 4
 Caia Cæcilia viii, 74
 Caia Taracia xxxiv, 11
 Caii Cæsaris ludo xi, 99 (Germanici)
 Caii et Neronis Circus xxxvi, 15
 Caius Cæsar Augusti F. ii, 67. vi, 31. 32. ix, 58. xii, 31. xxxii, 4
 Caius Princeps (Germanicus) iv, 5 (Germanici F.) v, 1. vii, 6. ix, 31. 58. xi, 54. 73. xii, 5. xiii, 4. xiv, 6. 8. xvi, 76. xxxii, 1. xxxiii, 8. 16. 22. xxxv, 6. xxxvi, 14. 24. xxxvii, 6
 Calades (pictor) xxxv, 37
 Calamis (cælator) xxxiii, 55. xxxiv, 18. xxxvi, 4
 Calamis (statuarius) xxxiv, 19
 Calliades (statuarius) xxxiv, 19
 Callias Atheniensis xxxiii, 37
 Callicles (pictor) xxxv, 37
 Callicles (statuarius) xxxiv, 19
 Callicrates vii, 21 (sculptor) xxxvi, 4
 Callidemus iv, 21
 Callimachus Cacizotechnos xxxiv, 19
 Callimachus dux Atheniensium xxxv, 34
 Callimachus medicus xxi, 9
 Callimachus iii, 25. 30. iv, 19. 22. 23. v, 4. vii, 48. xiii, 44. xxv, 106. xxvi, 50. xxxi, 5
 Calliphancs vii, 2
 Callippus xviii, 74
 Callisthenes historiæ scriptor xxxvi, 4
 Callistratus (statuarius) xxxiv, 19. xxxvii, 12. 25
 Callistos, Claudii principatu xxxiii, 47 Claudii libertus xxxvi, 12
 Callixenus xxxvi, 14 (statuarius) xxxiv, 19
 Callon (statuarius) xxxiv, 19
 Calpetanus medicus xxix, 5 Calpetanos ibid.
 Calpurnius xxxiii, 6
 Calpurnius Bestia xxvii, 2
 Calpurnius Flamma xxii, 6
 Calvinius Egnatius x, 68
 Calvus Licinius vii, 50
 Calvus orator xxxiii, 49. xxxiv, 50
 Calypso (pinxit) xxxv, 40
 Calypso (Niciæ) xxxv, 40
 Cambyses rex xxxvi, 14
 Camellius medicus xiv, 38
 Camilli statua (sine tunica) xxxiv, 11

- Camillus xxxiii, 5. 36. xxxiv, 7 Veios cepit iii, 21
 Campaspe xxxv, 36
 Canachus (statuarius) xxxiv, 19. xxxvi, 4
 Candace regina vi, 35
 Candaules rex vii, 39 rex Lydiæ xxxv, 34
 Canopus Menelai gubernator v, 34
 Cantharus Sicyonius xxxiv, 19
 Cantharidæ vii, 53
 Capaneus (Taurisci) xxxv, 40
 Capito Atteius xiv, 15. xviii, 28
 Capito Oppius vii, 13
 Capitolinus xvi, 5
 Car vii, 57
 Carbo Cn. Cos. vii, 49 Cos. iii. vii, 50
 Papirius Cn. vii, 15 Imperator viii, 82
 Carmanides (pictor) xxxv, 40
 Carneades vii, 31. xxv, 21
 Carvilius Pollio ix, 13. xxxiii, 51
 Carvilius Sp. xxxiv, 7
 Cascellius viii, 61
 Cassander (rex) xxxi, 30
 Cassandro regi picta tabula xxxv, 36
 Cassandra (Theodori) xxxv, 40
 Cassius Dionysius xi, 15
 Cassius C. Censor xvii, 38
 Cassius L. Cos. x, 17
 Cassius Hemina xxix, 6. xiii, 27. xxxii, 10
 Cassius Longinus Cos. vii, 3
 Cassius Parmensis xxxi, 8
 Cassius Sp. xxxiv, 9. 14
 Cassius Severus vii, 10. xxxv, 46
 Cassius Silanus xxxiv, 18
 Cassius medicus xxix, 5 Cassios, ibid.
 Castor et Pollux ii, 37
 Castor et Pollux, &c. (Apellis) xxxv, 36 (Hegiae) xxxiv, 19 (Parrhasii) xxxv, 36
 Castores Romani vii, 22
 Castores (tabula) xxxv, 10
 Castorum ædes x, 60. xxxiv, 11
 Castor Antonius xx, 66. 98. xiii, 83. xxv, 5. xvi, 33
 Catagusa (Praxitelis) xxxiv, 19
 Catī vii, 31
 Catienus Plotinus vii, 36
 Catilina vii, 29. 31
 Catilinana prodigia ii, 52
 Catilinanis rebus xxxiii, 8
 Cato M. iii, 8. viii, 5. xiv, 12. 14. 19. 25. xv, 7. 8. 13. 15. 16. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 37. 39. xvi, 38. 60. 67. 69. 84. xvii, 3. 6. 14. 16. 19. 21. 24. 25. 26. 29. 35. 37. 47. xviii, 3. 5. 6. 7. 8. 17. 42. 46. 49. 61. 65. 71. 77. xix, 19. 30. 41. 42. 30. 33. 34. 36. xxiii, 37. xxvi, 58. xxviii, 4. 79. xxix, 6. 8. xxxiv, 19
 Catonum primus (ejus elogium) xiv, 5
 Cato primus Porciæ gentis vii, 28
 Cato hominum summus xvi, 75 omnium bonarum artium magister xxv, 2
 Cato Censor viii, 78. xxxiv, 14
 Cato Censorius i. in fine præf. vii, 12. 31. 52. xix, 6. xxxvi, 53
 Cato, de militari disciplina i. in fine præf.
 Catonis placita de olivis xv, 6
 Catonis crimina viii, 74
 Catone rapto anno sequente xv, 20
 Cato L. Cos. iii, 9
 Cato Uticensis vii, 12. 31. xxix, 30
 Catonis morte nobilis Utica v, 3
 Catullus i. præf. xxxvi, 42
 Catullus Q. poeta xxxvii, 21 Veronensis : carmina ejus xxxvi, 7
 Catulli incantamenta xxviii, 4
 Catulus Q. xvii, 1 Lutatius xxxiv, 19 Cos. x, 25. xix, 6. xxii, 6. xxxiii, 18. xxxiv, 19. xxxvi, 8. 24
 Catus Ælius xxxiii, 50
 Cecrops vii, 57
 Celebothras rex vi, 26
 Celer Asinius ix, 31
 Celer Metellus Q. ii, 67
 Celsus Cornelius x, 74. xiv, 4. xx, 14. xxi, 104. xxvii, 108
 Cenchramis (statuarius) xxxiv, 19
 Censorinus Marcius xxxiii, 47
 Centaretus viii, 64
 Cepheus rex Æthiopiæ vi, 35
 Cephis (statuarius) xxxiv, 19
 Cephissodorus Praxitelis filius xxxvi, 4
 Cephissodorus (pictor) xxxv, 36
 Cephissodoti duo xxxiv, 19
 Cephissodotus (statuarius) xxxiv, 19
 Ceraunus Ptolemæus vi, 12
 Cereri suspensus xviii, 3
 Ceres ædes (Romæ) xxxv, 36 delubrum xxxv, 8 simulacrum xxxiv, 9
 Ceres certamen cum Libero Patre iii, 9
 Ceres vii, 57
 Ceres alia vii, 57
 Ceres (Praxitelis) xxxvi, 4 (Sthenidis) xxxiv, 19
 Cestius Caius Cos. x, 60 Consularis xxxiv, 18
 Cethegi xiii, 29
 Cethegus Cornelius xiii, 27 Cos. xix, 45
 Ceto fabulosa v, 14
 Chabriæ castra v, 14
 Chæreas Atheniensis xx, 99

- Chæreas (statuarius) xxxiv, 19
 Chalcas iii, 16
 Chalcosthenes plastes xxxv, 45 (statuarius) xxxiv, 19
 Chalcus vii, 57
 Chares xxxvii, 11 Lindius xxxiv, 18
 Charmadas vii, 24
 Charmadas pictor xxxv, 34
 Charmis Massiliensis xxix, 5. 8
 Chersiphron architectus xxxvi, 21
 Chilon Lacedæmonius vii, 32. 54
 Chiron xxv, 14. 16. 19. 30 medicus xxx, 2
 Chiron cum Achille (statua) xxxvi, 4
 Chironium pyxacanthum xii, 15
 Chrysermus xxii, 32
 Chrysippus medicus xx, 8. 33. 36. 43. 44. 48. xxii, 40. xxvi, 6. xxix, 3
 Chrysippus Philosophus xxx, 30
 Chrysogonus Syllæ (libertus) xxxv, 58
 Cicero 1. init. præf. de Republica 1. præfatione — in Admirandis posuit xxxi, 8. 28 lux doctrinarum altera xvii, 3 Verrem damnaverat xxxiv, 3 illo iudicio contra Verrem xxxiv, 18
 Cicerones unde dicti xviii, 3
 Ciceroniana simplicitas 1. med. præf.
 Ciceronis mensa xiii, 29. 30 monumenta xiii, 4. 26 versus xviii, 61 villa xxii, 6
 Cicero Consul ix, 63
 Ciceronis Consulatu viii, 78. 79
 Cicero vii, 2. 21. 44. xviii, 60. xxix, 16. 29. xxx, 52. xxxi, 3. xxxiii, 8. xxxvi, 4. 5
 Ciceronis Atticus xxxv, 2
 Ciceronis laus vii, 31
 Cicero M. filius xiv, 28 Cos. xxii, 6
 Cilix vii, 57
 Cimon (pictor) xxxv, 34
 Cincinnatus Quinctius xviii, 4
 Cineas Pyrrhi legatus vii, 24. xiv, 3
 Cinyra vii, 57
 Cinyras rex Cypriorum vii, 49
 Cipus xi, 45
 Circe xxx, 2 Dea xiii, 30 Italia xxv, 5
 Circæ filius vii, 2
 Circummon spado xxxvi, 19
 Claudia vii, 35
 Claudia charta xiii, 24
 Claudii principatu vi, 21. viii, 21. xxxiii, 47. xxxiv, 19. xxxv, 1. 7
 Claudii Cæsaris Censura vii, 49. x, 2 col. iii, 37 historiae xii, 39
 Claudius principe Cons. ii, 31
 Claudius Cæsar ii, 23. iii, 20. v, 1. 11. 17. vi, 3. 5. 10. 12. 31. vii, 3. viii, 65. xi, 54. xii, 24. xxix, 5. 31. xxxiii, 6. 8. 12. 16. 19. xxxvi, 11. 12. 24. xxxvii, 23 Cos. vii, 49
 Claudius princeps v, 10. viii, 7. 14. ix, 5. xi, 73. xii, 5. xvi, 76. xxii, 46. xxix, 8
 Claudius divus iii, 26. v, 1. vii, 16. viii, 25. xxix, 12. xxxiv, 18. xxxv, 36. xxxvi, 14
 Claudius Ap. Cos. xv, 1. xxxv, 3
 Claudius Cæcus xv, 1
 Claudius Marcellus iii, 23
 Claudius Pulcher viii, 7. xxi, 4
 Claudii Pulcri ludi xxxv, 7
 Cleanthes Corinthius xxxv, 5
 Clemporus xxii, 44 medicus xxiv, 101
 Cleobulus v, 38
 Cleombrotus Ceus vii, 37
 Cleomenes sculptor xxxvi, 4
 Cleon (pictor) xxxv, 40
 Cleon (statuarius) xxxiv, 19
 Cleopatra Ægypti regina ix, 58 capta ix, 58. xix, 5. xxi, 9. xxxiii, 14
 Cleophantus xx, 15. xxiv, 92. xxxv, 5
 Cleostratus ii, 6
 Clesides (pictor) xxxv, 40
 Clesippus fullo xxxiv, 6
 Clitarchus iii, 9. vi, 15. 36. 72. x, 70
 Clitus (Apellis) xxxv, 36
 Clodia lex xxxiii, 13
 Clodia Ofilii vii, 49
 Clodiana nex xxxiv, 39
 Clodiana vasa xxxiii, 49
 Clodii P. funus xxxiv, 11 quem Milo occidit xxxvi, 24
 Clodius Æsopus x, 72 Æsopi F. ix, 59
 Clodius Servius xxv, 7
 Clæliæ statua equestris xxxiv, 13
 Clælius Tullus xxxiv, 11
 Closter vii, 57
 Cluacina Venus xv, 36. 37
 Clymenus rex xxv, 33
 Clytæmnestra (Taurisci) xxxv, 40
 Cocles M. Horatius xxxiv, 11. xxxvi, 23
 Coclitis statua xxxiv, 13
 Coclites xi, 55
 Colotes (statuarius) xxxiv, 19. xxxv, 34
 Columella viii, 63. xv, 18. xvii, 6. 30. 35. xviii, 12. 73. xix, 23
 Cominiana oliva xv, 4. 6
 Commiades xiv, 24
 Concordiæ ædes xxxiii, 6
 Concordiæ delubrum xxxv, 36. 40. xxxvii, 2
 Concordiæ templum Romæ xxxiv, 19. xxxvi, 67
 Congus Junius 1. initio præf.

- Conopas vii, 16
 Considia Servilii filia xxiv, 28
 Consingis (regina) viii, 61
 Contia oliva xv, 4
 Copiola Galeria vii, 49
 Coponius (sculptor) xxxvi, 4
 Coponius Q. xxxv, 46
 Corax auriga Albatu viii, 65
 Corax Terentius vii, 51
 Corbula dux ii, 72 Cos. vii, 4 Domi-
 tius vi, 8. 15
 Corculi vii, 31
 Corelliana castanea xv, 25. xvii, 26
 Corellius eques Rom. xvii, 26
 Corfidius vii, 53
 Cornelia gens vii, 55
 Cornelia Scipionum gentis vii, 12 Grac-
 chorua mater vii, 15. 36. xxxiv, 14
 Cornelius Cn. Cos. x, 2. xviii, 46
 Cornelius Alexander iii, 21. vii, 49.
 xiii, 39. xvi, 6
 Cornelius Balbus v, 5. vii, 44. xxxvi,
 12
 Cornelius Balbus major v, 5
 Cornelius Bocchus xxxvii, 9
 Cornelius Celsus x, 74. xiv, 4. xxvii,
 108
 Cornelius Cethegus xiii, 27 Cos. xix,
 45
 Cornelius Cossus Cos. xvi, 5
 Cornelius Gallus vii, 51
 Cornelius Lentulus Cos. xxx, 3
 Cornelius Merenda xxxiii, 11
 Cornelius Nepos ii, 67. iii, 1. 21. 23.
 iv, 24. v, 1. vi, 2. 12. 36. ix, 28.
 63. xiii, 32. xvi, 15. xxxiii, 5. xxxvi,
 7. 12 qui Augusti principatu obiit x,
 30
 Cornelio Orfito Cons. ii, 31
 Cornelius Pinus (pictor) xxxv, 37
 Cornelius Rufus vii, 51
 Cornelius P. Scipio Censor xxxiv, 14
 Cornelius Tacitus eques Rom. vii, 17
 Cornelius Valerianus x, 2. xiv, 3
 Cornutus Manilius xxvi, 3
 Coræbus Atheniensis vii, 57
 Corvinus Messala vii, 24
 Corvinus Valerius vii, 49
 Coruncanus viii, 77. xxxiv, 11
 Corybas Nicomachi discipulus xxxv, 40
 Cossicius L. vii, 3
 Cossius eques Rom. xxix, 30
 Cossus Cornelius Cos. xvi, 5
 Cotta Messalinus x, 27
 Cottianæ civitates iii, 24
 Crantor i. media præf.
 Crassus Cos. xvii, 1
 Crassus L. orator ix, 79. xxxiii, 53.
 xxxv, 8. xxxvi, 3
 Crassus L. hæres L. Crassi oratoris
 xxxiv, 8
 Crassus dives xxi, 4
 Crassus, avus Crassi in Parthis in-
 teremti vii, 18
 Crassus M. xv, 21. 38. xxxiii, 47 a
 Parthis interemtus ii, 57
 Crassiana clades vi, 18
 Crassi clade nobiles Carrhæ v, 21
 Crassus Licinius Censor xiii, 5. xiv, 16
 Cos. vii, 3. xxx, 3
 Craterus, e ducibus Alexandri M. xxxv,
 4. 7
 Craterus Monoceros x, 60
 Craterus (pictor) xxxv, 40
 Craterus (sculptor) xxxvi, 4
 Crates iv, 20
 Crates Pergamenus vii, 2
 Cratevas xix, 50. xx, 26. xxii, 23. xxiv,
 102. xxv, 4. 26
 Cremutius x, 37. xvi, 45
 Crete nympa iv, 20
 Crinas Massiliensis xxix, 5
 Crispinus Hilarus vii, 11
 Crispus Passienus xvi, 91
 Crispus Vibius xix, 1
 Critias (statuarius) xxxiv, 19
 Critiæ discipulus xxxiv, 19
 Critobulus vii, 37
 Critodemus vii, 57
 Criton xviii, 74
 Crocus xvi, 63
 Cræsi domus regia xxxv, 49
 Cræsi filius xi, 112
 Cræsus xxxiii, 15 rex xxxiii, 47
 Cronius (sculptor) xxxvii, 4
 Ctesias Cnidius ii, 110. vii, 2. 57. viii,
 30. xxxi, 5. 18. 19. xxxvii, 11
 Ctesias (statuarius) xxxiv, 19
 Ctesibius vii, 38
 Ctesidemus (pictor) xxxv, 37. 40
 Ctesilaus (sculptor) xxxiv, 19
 Ctesilochus Apellis discipulus xxxv, 40
 Ctesiphon Gnosius vii, 38
 Cupidines (statuæ) xxxiii, 55
 Cupidinis fons xxxi, 16
 Cupido fulmen tenens xxxvi, 4
 Cupido (Praxitelis) xxxvi, 4
 Curiatii vii, 3
 Curio C. xxxvi, 24
 Curio pater vii, 10
 Curionum familia vii, 42
 Curius Apollo xxxii, 8
 Curius ix, 58
 Curius M. vii, 15. xviii, 4. xix, 26
 Manius vii, 51
 Cursor Papirius xvii, 16
 Curtius xv, 20
 Cydias (pictor) xxxv, 40

Cydicpe xxxv, 36
 Cydon (statuarius) xxxiv, 19
 Cynegirus dux Atheniensium xxxv, 34
 Cypselus tyrannus xxxv, 5
 Cyri aræ vi, 18 sepulcrum vi, 29
 Cyrus rex vi, 25. vii, 24 rex vii, 57.
 xxxiii, 15 Assyriæ rex xix, 19 in
 Persis regnavit xxxvi, 4
 Cytheris viii, 21

D.

Dædalus vii, 57. xxxvi, 19
 Dædalus stans (Polycharmi) xxxvi, 4
 Dædali F. Iapxy iii, 16
 Dædalus (statuarius) xxxiv, 19
 Dæmon (statuarius) xxxiv, 19
 Dahippus (statuarius) xxxiv, 19
 Daiphron (statuarius) xxxiv, 19
 Dalion vi, 35. xx, 73
 Damastes vii, 49. 57
 Damasus Democriti frater xviii, 78
 Damias Clitorius xxxiv, 19
 Damion xx, 40
 Damon vii, 2. xxiv, 120
 Danaë, laurus xv, 39
 Danaë Persei mater iii, 9
 Danaë (Artemonis) xxxv, 40
 Danaus vii, 57
 Dando vii, 49
 Daphnidis ins. vi, 34
 Daphnis Grammaticus vi, 40
 Dardanus Trojanus iii, 9 e Phœnice
 xxx, 2
 Darius rex Persarum, quem vicit Alex-
 ander xiii, 1 quem Alexander de-
 bellavit vi, 16 Alexandri prælium
 cum Dario (in pictura) xxxv, 36
 Darius Hystaspis F. vi, 31. 33 Xerxis
 pater iv, 24 rex vi, 29 Persarum rex
 vii, 30. xxxiii, 47. xxxvi, 28
 Darii officinæ xxxiv, 19
 Datis, dux Persarum xxxv, 34
 Daunus Diomedis socer iii, 16
 Decimiana pira xv, 16
 Decimus Brutus x, 53
 Decimus Saufeius vii, 54
 D. Silanus xviii, 5
 Decii, pater et filius xxviii, 3
 Decius P. pater xvi, 5
 Decius Eculæo xxxv, 36
 Decius Mus P. lv, 5
 Decius (statuarius) xxxiv, 18
 Deianira (Artemonis) xxxv, 40
 Deiphobus (Aristophontis) xxxv, 40
 Delas vii, 57
 Deliades (statuarius) xxxiv, 19

Delphus vii, 57
 Demænetus Parrhasius viii, 34
 Demarate (Nicerati) xxxiv, 19
 Demaratus Tarquinii pater xxxv, 5
 Tarquinii Prisci xxxv, 43
 Demetrii regis undecimæ xvi, 76
 Demetrius Antigonii vii, 57 rex iv, 5.
 xxxiv, 18. xxxv, 36. 40 Expugnator
 vii, 39
 Demetrius (Theodori) xxxv, 40 (Tisi-
 cratis) xxxiv, 19
 Demetrius Phalereus xxxiv, 12
 Demetrius (scriptor) xxxvi, 17
 Demetrius (Pompeii libertus) xxxv, 58
 Demetrius apud Consules accusatus
 xxxiii, 57
 Demetrius (statuarius) xxxiv, 19
 Demetrius Physicus viii, 21 de numero
 quaternario xxviii, 17
 Democrates medicus xxiv, 28
 Democrates Servilius xxv, 49
 Democritus ii, 5. vii, 56. viii, 22. xi,
 28. xiii, 47. xiv, 4. xv, 40. xvii, 2.
 11. xviii, 8. 45. 62. 68. 74. 75. 78.
 xx, 9. 13. 53. xxi, 36. xxiv, 102.
 xxv, 5. xxvi, 9. xxvii, 114. xxviii,
 2. 16. 29. 42. xxix, 22. 30. xxxii,
 18. xxxvii, 18. 54. 55. 58. 70
 Democritus (statuarius) xxxiv, 19
 Demodamas vi, 18
 Demophilus (pictor) xxxv, 36
 Demophilus (plastæ) xxxv, 45
 Demosthenes vii, 31 summus orator
 xxxiii, 6
 Demostratus xxxvii, 11. 23
 Demoteles xxxvi, 17. 19
 Dentatus Curius vii, 15
 Dentatus Siccus vii, 29
 Denter Cæcilius vii, 29
 Derceto v, 19
 Dercylides (sculptor) xxxvi, 4
 Desilaus (statuarius) xxxiv, 19
 Diagoras xx, 76
 Diana Ephesia xiv, 2. xxxiv, 19. xxxvi,
 21
 Diana Ephesia (statua) vii, 39
 Diana (Anthermii filiorum) xxxvi, 4
 (Apellis) xxxv, 36 (Cephissodori)
 xxxvi, 4 (Niciæ) xxxv, 40 (Nicomac-
 hi) xxxv, 36 (Philisci) xxxvi, 4
 (Timaretæ) xxxv, 40 (Timothei)
 xxxvi, 4
 Dianæ Ephesiæ ædes vii, 38. xxxvi,
 56 templum v, 31. xvi, 79. xxxiii,
 55. xxxv, 36
 Dianæ lucus xvi, 91 nemus xxxv, 33
 Dianæ templum Sagunti xvi, 79 tem-
 plum augustissimum Susianis vi, 31
 Dibutades (plastæ) xxxv, 43

Dicæarchus ii, 65
 Dicæus citharædus xxxiv, 19
 Didymæus Apollo vi, 18
 Dieuches xx, 15. 33. 73. xxiii, 29. xxiv, 92
 Dinias (pictor) xxxv, 34
 Dino x, 70
 Dinochares architectus v, 11. xxiv, 42
 Dinocrates vii, 38
 Dinomenes (statuarius) xxxiv, 19
 Dinon (statuarius) xxxiv, 19
 Diocles xx, 9. 17. 23. 40. 51. 83. 96. xxi, 35. 105. xxiii, 17. xxxvii, 13
 Carystius xxvi, 6 medicus xxii, 63
 Diodori ins. vi, 34
 Diodori βιβλιοθήκη i. Praef.
 Diodorus Dialecticus vii, 54
 Diodotus Petronius xx, 32. 48. xxiv, 92. xxv, 64. xxix, 39
 Diogenes Atheniensis (sculptor) xxxvi, 4
 Diogenes Cynicus vii, 18
 Diogenes (pictor) xxxv, 40
 Diognetus vi, 21
 Diomedæ aves x, 61
 Diomedes iii, 20. xxxiii, 3 condidit Argos Hippium iii, 16
 Diomedes in emblemate xxxiii, 55
 Diomedis socer Daunus iii, 16 equorum stabula iv, 18 ins. xii, 3 tumulus xii, 3 monumentum iii, 30 tumulus et delubrum x, 61
 Διώνυσος κεχρηώς viii, 21
 Dionysius iv, 21. v, 36. xx, 44. 83. xxii, 32. xxv, 4. xxxvi, 17 Periegetes vi, 31
 Dionysius tyrannus ii, 104. vii, 31. 54. viii, 64. xii, 3. 5 major iii, 15
 Dionysius Cassius xi, 15
 Dionysius a Philadelpho missus vi, 21
 Dionysius (medicus) xx, 9
 Dionysius (pictor) xxxv, 37. 40
 Dionysodorus Melius ii, 112
 Dionysodorus medicus xxxvii, 3
 Dionysodorus (pictor) xxxv, 4
 Dionysodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Dionysius Sallustius xxii, 26
 Dioscorides (sculptor) xxxvii, 4
 Diotimus Thebanus xxviii, 23
 Dioxippus (Alcimachi) xxxv, 40
 Dipæus (sculptor) xxxvi, 4
 Dirce et Taurus xxxvi, 4
 Divites cognominati xxxiii, 47
 Divitum gens xxxiii, 47
 Dolabella P. ii, 31
 Dolabelliana pira xv, 16
 Domitii delubrum xxxvi, 4
 Domitius Cn. ii, 32. xiv, 14
 Domitius Cos. xxxiii, 6
 Domitius L. vii, 54

Domitius Ahenobarbus viii, 54 Cos. xvii, 1
 Domitius Corbulo vi, 8
 Domitius Nero ii, 23. iv, 5. 10. vii, 6. xi, 96. xxxvii, 7. 12
 Domitius Piso i. media Praef.
 Dorotheus carminibus suis xxii, 45
 Dorotheus (pictor) xxxv, 36
 Dosiades iv, 20
 Dositheus xviii, 74
 Dossennus Fabius xiv, 15
 Doxius Cæli F. vii, 57
 Drusi conjux Antonia vii, 18. ix, 81
 Drusillanus Rotundus xxxiii, 52
 Drusus Tribunus plebis xxviii, 41 Livius xxxiii, 13. 50 clarissimus Tribunorum popularium xxv, 21
 Drusus Tiberii frater vii, 20. xxxiii, 6
 Drusus Cæsar x, 60. xiv, 28. xxix, 8 Tiberii F. xix, 41
 Duillius C. xxxiv, 11 Imperator xvi, 74
 Duris vii, 2. viii, 61. xxxiv, 19 Samius xxxvi, 17

E.

Eacilis vii, 57
 Ebrietas (Praxitelis statua) xxxiv, 19
 Echekratiss Thessalus x, 83
 Echion (pictor) xxxv, 32. 36
 Echion (statuarius) xxxiv, 19
 Eculeo Decius xxxv, 36
 Egnatius Calvinus x, 68
 Egnatius Mecenius xiv, 14
 Elephantis xxviii, 23
 Elipertius Optatus ix, 29
 Elpenoris tumulus xv, 36
 Elpis Samius viii, 21
 Empedocles Physicus xxix, 4. xxx, 2. xxxvi, 69
 Endymion ii, 6
 Ennius Q. vii, 29. 31. xxxv, 7 antiquissimus vates xviii, 19
 Entochus (sculptor) xxxvi, 4
 Epaminondas (Aristolai) xxxv, 40
 Epeus vii, 57
 Ephorus iv, 21. 36. v, 38. vi, 36. vii, 49
 Epicharmus vii, 57. xx, 34. 36
 Epicurei i. fine Praef.
 Epicuri Leontium xxxv, 40
 Epicuri vultus xxxv, 2
 Epicurus otii magister xix, 19
 Epidius C. xvii, 38
 Epigenes vii, 50. 57. xxxi, 21
 Epigonus (statuarius) xxxiv, 19
 Epimenides Gnossius vii, 49. 53
 Epiphanes (Antiochus) vi, 32

- Epistates xxxiv, 19
 Epitherses (Phoenicis) xxxiv, 19
 Erapius (rex in Ægypto) xxxvi, 14
 Erasistrati schola xx, 34
 Erasistratus xiv, 9 medicus maximus
   xiv, 9. xx, 40, 76
 Erasistratus xxii, 38. 44. xxiv, 47.
   xxv, 35. xxvi, 6. xxix, 3
 Eraton præfectus Ægypti vi, 34
 Eratosthenes ii, 76. 112. iii, 10. v, 6.
   9. xxii, 43. v, 33. 36. vi, 1. 15. 24.
   28. 33. 34. 35. xii, 30
 Erichthonius Atheniensis vii, 57
 Erigonus tritor colorum xxxv, 40
 Eriina carminibus suis xxxiv, 19
 Eros Staberius xxxv, 58
 Erythras rex vi, 28. 32. vii, 57
 Estiæ templum v, 43
 Esubopes xxxiii, 15
 Etereiana castanea xv, 25. xvii, 26
 Etereius xvii, 26
 Evagon xxviii, 6
 Evander xxxiv, 16
 Evander Aulanius xxxvi, 4
 Evanthes viii, 34
 Eubolides (statuarius) xxxiv, 19
 Euchir vii, 57
 Euchir (fictor) xxxv, 43 (statuarius)
   xxxiv, 19
 Euctemon xviii, 57
 Eudemus xxix, 8
 Eudicus xxxi, 9
 Eudorus (pictor) xxxv, 40
 Eudoxus ii, 48. vi, 36. vii, 2. xviii,
   74. xxx, 2. xxxi, 13
 Eudoxus quidam ii, 67
 Evenor xx, 73. xxi, 105
 Evenor pater Parrhasii xxxv, 36
 Eventus. Boni Eventus simulacrum
   xxxiv, 19
 Eugrammus fictor xxxv, 43
 Euhemerus xxxvi, 17
 Eumarus (pictor) xxxv, 34
 Eumenis regis bibliotheca xiii, 21 præ-
   lia adversus Gallos xxxiv, 19
 Eumolpus vii, 57
 Eunicus (cælator) xxxiii, 55. xxxiv, 19
 Eupalamus vii, 57
 Eupator rex xxv, 29
 Euphorbus medicus v, 1. xxv, 38
 Euphorion (statuarius) xxxiv, 19
 Euphranor Isthmius xxxv, 40
 Euphranor (pictor) xxxv, 36
 Euphranor (statuarius) xxxiv, 19
 Euphronides (statuarius) xxxiv, 19
 Euphronius xiv, 24
 Eupompus pictor xxxiv, 19. xxxv, 36
 Euripides poetæ xxii, 38. xxxvii, 11
   ejus sepulcrum xxxi, 19
 Europa cum Jove xii, 5
 Europe (Antiphili) xxxv, 37
 Euryalus vii, 57
 Euthycrates (statuarius) xxxiv, 19
 Euthycratis discipulus xxxiv, 19
 Euthymenes vii, 17
 Euthymus pycta vii, 48
 Euthymedes (pictor) xxxv, 40
 Eutythis vii, 3
 Eutyichides pictor xxxv, 40
 Eutyichides (statuarius) xxxiv, 19
 Eutyichides (sculptor) xxxvi, 4
 Euxenidas (pictor) xxxv, 36
- F.
- Fabianus ii, 46. 105. ix, 8. xii, 9. xv,
   2. xviii, 14. 68. xxiii, 30
 Fabianus Papirius xxxvi, 24
 Fabii (unde dicti) xviii, 3
 Fabii Pictores xxxv, 7
 Fabiorum familia vii, 42
 Fabius Ambustus vii, 42
 Fabius Dossenus xiv, 15
 Fabius Gurgus vii, 42
 Fabius Q. ii, 29. xxxiii, 13
 Fabius Q. Maximus vii, 49. 54. viii,
   25 Cos. vii, 51. 52. xxi, 5 Dictator
   xxxiii, 13
 Fabius Pictor x, 34. xiv, 14
 Fabius Rullianus vii, 42
 Fabius Senator Prætor vii, 5
 Fabius Verrucosus xxxiv, 18
 Fabius Vestalis vii, 60
 Fabius (auctor) vii, 46. viii, 34
 Fabricius ix, 58. xxxiii, 54. xxxiv, 15
 Fabullus i. initio Præf.
 Fannii officina xiii, 23
 Fanniana charta xiii, 24
 Fannii C. Cos. lex x, 71
 Fannius C. ii, 32
 Faunus rex xvii, 6
 Fausta quædam e plebe vii, 3
 Faustianus ager xiv, 8
 Felicitatis ædes xxxiv, 19. xxxvi, 4
 Felicitatis signum xxxv, 45
 Felix Russatus vii, 54
 Felix Sylla xxi, 6
 Felix. Galeria Felix vii, 50
 Fenestella viii, 7. 74. ix, 30. 59. xv, 1.
   xxxiii, 6. 52. xxxv, 46
 Feroniæ ædes ii, 56
 Fetalis Annii xxxiv, 13
 Fidei ædes xxxv, 36
 Fidustius M. vii, 43
 Firmiana vasa xxxiii, 49
 Flaccorum cognomi. xi, 50
 Flaccus Censor vii, 49

Flaccus Fulvius vii, 35
 Flaccus Horatius x, 74
 Flaccus Pompeius xv, 24
 Flaccus Verrius xxviii, 4
 Flaminius Circus xxxvi, 4
 Flaminius C. Censor xxxv, 57
 Flamininus Cos. xix, 45
 Flamma Calpurnius xxii, 6
 Flavia prima colonia a Vespasiano Imperatore deducta v, 14
 Flavianus Proconsul Africae ix, 8
 Flavius C. xix, 1
 Flavius Alfius ix, 8
 Flavius Annii F. xxxiii, 6
 Flavius Proculus xxxiii, 8
 Flora (Praxitelis) xxxvi, 4
 Fonteius Cos. ii, 72. vii, 20
 Fortuna Seia xxxvi, 46
 Fortunæ ædes viii, 74
 Fortunæ huiusque diei ædes xxxiv, 19
 Fortunæ delubrum Præneste xxxvi, 64
 signum viii, 74 simulacrum xxxiii, 19
 Fronditius xvii, 2
 Frugi Piso xxxiii, 11
 Fufidius xxxiii, 6
 Fulcinius C. xxiv, 11
 Fullonius T. vii, 49
 Fulvius L. vii, 44. xxi, 6
 Fulvius Flaccus vii, 35
 Fulvius Hirpinus ix, 82
 Fulvius Lupinus viii, 78
 Fulvius Nobilior xxxv, 36
 Fulvius Q. Cos. xxxv, 4
 Furius Cresinus xviii, 8
 Fuscus Arellius xxxiii, 54
 Fusius (an Fufius) vii, 19

G.

Gabbaras vii, 16
 Gabienus vii, 53
 Galba Imp. iii, 5 Sulpicius xxxiii, 8
 Galeria Copiola vii, 49
 Galeria Felix vii, 50
 Galerii villa x, 25
 Galerius xix, 1
 Galli Matris Deum xi, 109
 Gallio Annæus xxxi, 33
 Gallus Ælius vi, 32
 Gallus Aquilius vii, 54
 Gallus Asinius xii, 29. xxxiii, 44
 Gallus Cornelius vii, 51
 Gallus Sulpicius ii, 19
 Ganymedes (Leoclaris) xxxiv, 19
 Gegania xxxiv, 6
 Gellianus iii, 17
 Gellius vii, 57
 Gelo tyrannus viii, 61

Delph. et Var. Clas.

Genita Mana xxix, 14
 Gentius rex Illyriorum xxv, 34
 Germanici Cæsaris carmen viii, 64
 Germanici F. C. Cæsar v, 1
 Germanici F. Nero viii, 61
 Germanicus Cæsar ii, 25. viii, 2. 71.
 x, 60. xi, 71. xxv, 6. xxxiv, 18.
 xxxvii, 11
 Geryones iv, 36
 Gestius xv, 15
 Glaucus, cithara canens Ptolemæo regi
 x, 26
 Glaucias xx, 99. xxi, 102. xxiv, 91
 Glaucides (statuarius) xxxiv, 19
 Glaucion (pictor) xxxv, 40
 Glaucion (tabula) xxxv, 10
 Glauccon xii, 35
 Glaucus xxxiii, 5
 Glycera coronaria xxi, 3 inventrix co-
 ronarum xxxv, 40
 Gnatius Pisauensis vii, 40
 Gobar Præfectus vi, 39
 Gorgasus plastes xxxv, 45
 Gorgias Leontinus xxxiii, 24
 Gorgias Siculus vii, 49
 Gorgias (statuarius) xxxiv, 19
 Gorgonum domus vi, 36
 Gorgosthenes (Apellis) xxxv, 36
 Gracchanus Junius xxxiii, 9
 Gracchi xxxiii, 8 Tiberius et Caius
 xiii, 26
 Cracchorum pater vii, 36 mater vii, 11.
 15 mater Cornelia xxxiv, 14
 Gracchus C. xxxiii, 9. 14. Trib. ple-
 bis xiv, 6
 Gracilis Turranius iii, 1
 Græcinus xiv, 4. xvi, 90
 Græcus rex iv, 14
 Granus xxviii, 9
 Gratiana vasa xxxiii, 49
 Gratidianus Marius xxxiii, 46. xxxiv,
 12
 Gratinus (pictor) xxxv, 40
 Gulussa regulus viii, 10
 Gurgis Fabius vii, 42
 Gurgis Vulcatius vii, 54
 Gyges rex vii, 47 Ludus vii, 57

H.

Habron (pictor) xxxv, 40
 Habron (Apellis) xxxv, 36
 Hammonis delubrum xiii, 30. 33
 Hammonis Jovis oraculum v, 9. xii, 49.
 xxxi, 39
 Hannibal v, 43. vii, 3. 29. viii, 7. 82.
 xi, 73. xv, 20. xvi, 79. xvii, 1.
 xxxiii, 6. 13. 15. 31. xxxvi, 1 ex

N

Ind. Plin.

- Italia pulsus xxii, 5 quo anno superatus est xviii, 46
Hannibalis amor meretricius iii, 16 castra iii, 15 parva insula iii, 11 speculæ xxxv, 48 statuæ Romæ xxxiv, 15
Hannibalis tumulus v, 43
Hannibalis turres ii, 73
Hanno ii, 67
Hanno Carthaginensium dux v, 1
Hanno e clarissimis Pœnorum viii, 21
Hanno Pœnorum Imperator vi, 36
Harmodio familiare scortum xxxiv, 19
Harmodius vii, 23. xxxiv, 9
Harmodius (Praxitelis) xxxiv, 19
Harpalus xvi, 62
Harpocrates xxxiii, 12
Haterius Q. vii, 54
Hecale xxii, 44. xxvi, 50
Hecataeus iv, 27. vi, 20
Hecataeus (cælator) xxxiv, 19. xxxiii, 55
Hecate (Menestrati) xxxvi, 4
Hector vii, 50
Hecubæ tumulus iv, 18
Hegesias vii, 57
Hegesias (statuarius) xxxiv, 19
Hegesidemus ix, 8
Hegias (statuarius) xxxiv, 19
Helena xxi, 91. xxxiii, 23. xxv, 5
Homericæ xxiii, 23
Helena (picta) xxxv, 6 Zeuxidis xxxv, 36
Helena (Aristophontis) xxxv, 40
Helenæ lacrymæ xxi, 33
Helenæ amator xxxiv, 19
Helico ex Helvetiis xii, 2
Heliodorus (sculptor) xxxvi, 4
Heliodorus (statuarius) xxxiv, 19
Hellanicus iv, 22. vii, 49
Hellen vii, 57 rex iv, 14
Hemina Cassius xiii, 27. xviii, 2. xxix, 6. xxxii, 10
Hephæstion Alexandri M. amicus xxxiv, 19
Heraclidæ reges xxxv, 34
Heraclides iv, 23. xx, 17. 73
Heraclides medicus xxii, 8
Heraclides (pictor) xxxv, 40
Heraclides Macedo (pictor) xxxv, 40
Heraclidis volumen vii, 53
Heraclitus vii, 18
Herculem pariens Alcmena xxviii, 17
Herculem Graiis Alpium foribus transisse ferunt iii, 21
Hercules triumphalis ab Evandro sacratu xxxiv, 16
Hercules in Capitolio xxxiv, 18
Hercules ferreus xxxiv, 40
Hercules, ad quem Pœni, &c. xxxvi, 4
Hercules in cælum iens xxxv, 40
Hercules aversus (Apellis) xxxv, 36
Hercules (Euthycratis) xxxiv, 19 (Isidori) xxxiv, 19 (Menestrati) xxxvi, 4 (Myronis) xxxiv, 19 (Nicearchi) xxxv, 40 (Parhasii) xxxv, 36 (Pcylleti) xxxiv, 19 (Turiani) xxxv, 45
Hercules et Dejanira (Artemonius) xxxv, 40
Hercules iv, 17. vii, 9. 27. 57. xvi, 89. xvii, 6. xxv, 12. 39. 37
Hercules unusne fuerit xi, 17 infans dracones strangulans xxxv, 36 Geironum armenta abstulit iv, 36 Cerberum extrahens, &c. xxvii, 2 colitur in Taprobane vi, 24
Hercules Rusticellus vii, 19
Herculi laborata in Africa v, 1
Herculi genita regina vi, 23
Herculi honores decrevit Græcia vii, 37
Herculi populus dicata xii, 2
Herculis aedes Erythris xi, 36 Patris, in Achaia xxxv, 49 Romæ x, 41. xxxv, 7 aræ v, 1. vi, 18
Herculis certamen cum Antæo v, 1 columnæ xiii, 49 comites v, 8 comitatus iii, 24 exercitus, ibid.
Herculis delubrum Gaditanum ii, 100. xix, 22
Herculis labores, metæ iii, 1
Herculis nodus xxviii, 17
Herculis patria, Thebæ Bœotiae iv, 12
Herculis petra xxxii, 8 prælia iii, 5
Herculis templum Tyri xxxvii, 19. 58
Herculis tunicati statuæ Romæ xxxiv, 19
Herdicius C. vii, 4
Herennius M. ii, 52 Cos. xix, 15
Hermias puer ix, 8
Hermias regulus in Cypro xxxvii, 17
Hermippus xxx, 2
Hermodorus Ephesius xxxiv, 11
Hermolaus (sculptor) xxxvi, 4
Hermotimus Clazomenius vii, 53
Herodes rex v, 14
Herodotus ii, 87. v, 10. 14. vii, 2. viii, 4. xii, 8. 40. 42. xxxvi, 17. 19
Heron (Luculli libertus) xxxv, 58
Herophilus medicinæ vates xi, 88. xxv, 5. 23. xxvi, 6. xxix, 5
Hesiodi Astrologia xviii, 57
Hesiodus vii, 49. 57. x, 83. xiv, 1. xv, 1. xvi, 11. xxi, 21. 68. 84. xxii, 32. 33. 43. xxv, 5. xxviii, 19 princeps de agricultura præcepit xviii, 56
Hesiona (Antiphili) xxxv, 37
Hesperidis filia iv, 20
Hicanus (statuarius) xxxiv, 19
Hicesius xiv, 24. xx, 17. xxii, 18 non parvæ auctoritatis medicus xxvii, 14

Hiero rex viii, 61. xvi, 74. xviii, 5.
xxxv, 7
Hilarius Ofilius vii, 54
Hilarus Crispinus vii, 11
Himilco ii, 67
Hipparchus ii, 9. 10. 24. 79 mirus
ii, 112
Hipparchus (M. Antonii libertus) xxxv,
58
Hippias (pictor) xxxv, 40
Hippocrates medicus vii, 37. xx, 13.
22. 23. 34. 51. 58. 83. 84. 93. xxii,
15. 32. 35. 66. xxiv, 92. xxv, 18.
xxvi, 76. 90. xxviii, 14. xxix, 2.
xxxii, 46. xxix, 30. 38. xxx, 2.
xxxvi, 69 princeps medicinae vii, 52
e clarissimis medicinae xviii, 15
Hippocratis laus xxvi, 6. 50
Hippolytus (Antiphili) xxxv, 37
Hipponax poeta xxxvi, 4
Hippus vii, 57
Hirpinus Fulvius ix, 82
Hirrius C. ix, 81
Hister Palpelius Cos. x, 16
Homeri carmen, Ilias vii, 71 sepulcrum
iv, 23
Homeri vultus non traditus xxxv, 2
Homerica Helena xxiii, 23
Homerus ii, 4. 46. 87. iii, 9. 15. iv, 7.
14. 15. 19. v, 8. 10. 33. 40. vii, 2.
50. viii, 73. 74. x, 70. xiii, 21. 27.
30. xiv, 6. xvi, 4. 8. 24. xvii, 6.
xviii, 7. 19. xx, 6. xxi, 10. 17. 68. 91.
xxii, 27. xxiv, 40. xxv, 8. 38. xxviii,
4. xxix, 8. xxx, 2. 6. xxxi, 32. xxxii,
53. xxxiii, 3. 4. 23. 38. xxxiv, 47.
xxxv, 36. 40. xxxvi, 5. 20
Homerus ante annos mille vii, 16 pri-
mus doctrinarum et antiquitatis pa-
rens xxv, 5 fons ingeniorum xvii, 3
Ejus operum laus vii, 30
Honoris et Virtutis aedes xxxv, 37
Horatii vii, 3
Horatius M. Cocles xxxiv, 11. xxxvi, 23
Horatius C. ex patricia gente xi, 99
Horatius Flaccus x, 74
Hortensii nobilitas ix, 80
Hortensius Q. viii, 78 Dictator xvi, 15
Hortensius orator x, 23. xiv, 17. xxxiv,
18. xxxv, 40 piscina ix, 81
Horus Assyrium rex xxx, 51. xxxvii, 52
Hostilia Curia xxxv, 7
Hostilius Mancinus xxxv, 7
Hostilius, Tullus ix, 63. xvi, 5. xxviii, 4
Hostus Hostilius xvi, 5
Hyacinthus xxi, 38
Hyacinthus (Niciae) xxxv, 40
Hygia (Nicerati) xxxiv, 19 (Pyrri)
xxxiv, 19 (Socratis) xxxv, 40

Hygiemon (pictor) xxxv, 34
Hyginus xiii, 47. xvi, 84. xviii, 63.
xix, 27. xx, 45. xxi, 29
Hylas x, 18
Hypatodorus xxxiv, 19
Hyperbius vii, 57
Ilyrcanus (canis nomen) viii, 61

I.

Iacchus xxxvii, 54
Iades (statuarius) xxxiv, 19
Ialysus (Protogenis) xxxv, 36
Janus Pater dicatus ab Augusto in suo
templo xxxvi, 4
Janus geminus (statua) xxxiv, 16 ad-
vectus ex Ægypto Janus xxxvi, 4
Iapix rex Dædali filius iii, 16
Iaso (Socratis) xxxv, 40
Jason iii, 9. vii, 57
Jason Lycius viii, 61
Jason Pheræus vii, 51
Icarus vii, 57
Icetidas medicus xxviii, 23
Ili tumulus xvi, 88
Iliithia Artemis xxv, 36
Imperiosus Cos. xxii, 55
Io in vaccam mutata xvi, 89
Io (Niciae) xxxv, 40
Iollas xx, 73. 76. xxxiv, 22
Ion (statuarius) xxxiv, 19
Jovem nutritum lacte caprino xxviii, 33
Jovem Elicium ii, 54 fulmivantem peje-
rare ii, 5 dictum fulmina jaculari ii, 18
Jovem trina jaculari fulmina ii, 53
Jovem cum Europa, &c. xii, 5
Jovem Olympium fecit Colotes cum
Phidia xxxiv, 19
Jovem miniandum locari xxxiii, 36 ab
Jove precibus impetrant x, 39
Jovi esculus dicata xii, 2. xvi, 5
Jovi pocillum vini xiv, 14
Jovi trophæa statuere vi, 32
Jovi fagutali xvi, 15
Jovi Ultori xxxvi, 24
Jovis femine Liber Pater editus vi, 23
Jovis F. Schytes vii, 57
Jovis armigera aquila x, 4
Jovis mensa verritur verbenaca xxv, 59
spelunca xvi, 46 hortus xxxi, 28
Jovis Opt. Max. templum xxviii, 4
Optimi Maximique xv, 40 effigies in
Capitolio dicanda xxxv, 45 simula-
crum xiv, 2 simulacrum ex vite xxxiii,
36 aedes (Patris) xxxv, 49 delubrum
in Ægypto xxxvii, 19 Beli templum
vi, 30 Capitolini aedes Romæ xxxvi,
4. 61 Casii delubrum v, 14 Cassii
templum iv, 19 Dodonæi templum iv,

- 1 Hammonis oraculum v, 9 Heroum
 x, 6 Indigetis lucus iii, 9 Labrandei
 fons xxxii, 7 Lycæi delubrum iv, 10
 Olympii delubrum iv, 7 Olympii
 templum Athenis xxxvi, 5 Servatoris
 templum xxxiv, 19 Statoris aedes
 xxxiv, 13 Stratii ara xvi, 89 Tonan-
 tis aedes in Capitolio xxxiv, 5. 19.
 xxxvi, 8
 Iphicles Hercules frater vii, 9
 Iphigenia (Timanthi) xxxv, 36
 Iphigenia in Tauris (Timomachi) xxxv,
 40
 Irene filia Gratini xxxv, 40
 Iseum, Cæsareæ in Mauritania v, 10
 Isiæi xxvii, 29
 Isidi sacra insula x, 49
 Isidorus Cæcilius xxxiii, 47
 Isidorus ii, 112. iv, 5. 30. 37. v, 6. 9.
 35. 36. 37. 38. 39. 43
 Isidorus (statuarius) xxxiv, 19
 Isigonus vii, 2
 Isigonus (statuarius) xxxiv, 19
 Ismenias choraules xxxvii, 3. 4. 23. 28
 Isocrates vii, 31
 Juba rex v, 10. vi, 26. 31. 32. 34. 35.
 37. viii, 4. 5. 13. 45. 64. ix, 56. x,
 61. xii, 22. 31. 32. 34. 40. xiii, 7. 9.
 29. 52. xv, 28. xxv, 5. 38. xxxi, 15.
 xxxii, 4. xxxiii, 40. xxxv, 22. xxxvi,
 46. xxxvii, 9. 18. 32. 35
 Juba Ptolemæi pater v, 1
 Jubbæ regia v, 1
 Jugurtha xxxiii, 4
 Jugurthæ traditio xxxvii, 4
 Jugurthinum bellum ix, 59. xxxiii, 6
 Julia Augusta vii, 16. x, 76 divi Augusti
 filia xxi, 6 Tiberii conjux xix, 29
 Julia neptis Augusti vii, 16
 Julia lex xxxiii, 8
 Juliae Augusti filia adulteria vii, 6
 Julianus curans munus Neronis xxxvii,
 11
 Julius C. medicus vii, 54
 Julius L. ii, 29
 Julius Cæsar L. Censor xiii, 5. xiv, 16
 Julius L. Cos. xxix, 6
 Julius divus ix, 57. xv, 20. xix, 41
 ejus carmina, ibid. ejus epistolæ, ib.
 Julius Lupus xix, 2
 Julius Rufus Consularis xxvi, 4
 Julius Sex. Cos. ii, 85. xxxiii, 17
 Julius Viator vii, 18
 Julius Vindex assertor libertatis a Ne-
 rone xx, 57
 Juniana cerasa xv, 30
 Juniorum familia xviii, 3
 Junius congus r. initio Præf.
 Junius L. Cos. xv, 1
 Junius M. Prætor xxxv, 36
 Junius Gracchanus xxxiii, 9
 Junius Ap. Cos. viii, 61
 Junius P. xxxiv, 11
 Junius Pisciculus xxxvi, 4
 Junius Silanus Cos. ii, 89
 Juno xxxi, 22 Argiva iii, 9 Lacinia
 Juno eo fonte perfusa xxxi, 22
 xxxv, 36 regina xxxv, 37
 Juno (Battonis) xxxiv, 19 (Dionysii)
 xxxvi, 4 (Polyclis) xxxvi, 4
 Junonis aedes ii, 55 Romæ xxxvi, 4
 Junonis cella xxxiv, 17
 Junonis Argivæ templum iii, 9 templum
 Carthagine vi, 36 templum Metaponti
 xiv, 2
 Junonis Lacinia ara ii, 111
 Jupiter Opt. Max. xv, 40 Deorum sum-
 mus vii, 48 Liberum parturiens
 (pictura) xxxv, 40
 Jupiter Assabinus xii, 42
 Jupiter Capitolinus Romæ vii, 39.
 xxxvii, 7 qui est in Capitolio xxxiv,
 18 eboreus xxxvi, 4 eboreus Cyzici
 xxvi, 22 Lycæus viii, 34 Olympius
 Romæ vii, 39 Pompeianus xxxiv,
 18 Hospitalis (Pamphili) xxxvi, 4
 Olympius (Phidia) xxxiv, 19. xxxv,
 34. xxxvi, 4
 Jupiter Olympiæ factus a Phidia xxxiv,
 19 (Sthenidis) xxxiv, 19 (Timarchidis
 filiorum) xxxvi, 4
 Jupiter magnificus (Zeuxidis) xxxv, 36
 Tonans (Leocharis) xxxiv, 19
 Jupiter et Oceanus (Entochi) xxxvi, 4
 Juventatis aedes xxix, 14. xxxv, 36
 Juventius Thalna vii, 54

L.

Labeo x, 17
 Labeo Antistius xxxv, 7
 Labeo Attinius vii, 45
 Labeones Bochi xi, 60
 Laberius poëta mimorum ix, 28
 Lacon (statuarius) xxxiv, 19
 Lactucini in familia Valeria xix, 19
 Lacydes Philosophus x, 26
 Lædus (cælator) xxxiii, 55
 Lælius xiv, 15
 Lænas Cos. vii, 60
 Lænius Strabo x, 72
 Lagon (Lycisci) xxxiv, 19
 Lala Cyzicena xxxv, 49
 Lalis xxviii, 23
 Lamia L. vii, 53
 Lampido Lacedæmonia vii, 42
 Laocoon, &c. ex uno lapide xxxvi, 4
 Laodamia (Ctesidemi) xxxv, 40
 Laodice conjux Antiochi regis vii, 10

- Laomedon (Artemonis) xxxv, 40
 Largus Cæcina xvii, 1
 Larissa (Telephanis) xxxiv, 19
 Lartius Licinius xix, 11. xxxi, 18
 Lathurus rex ii, 67 Ptolemæus vi, 35
 Latoī filia Pamphila xi, 26
 Latona (Cepbissodori) xxxvi, 4 (Phili-
 lisci) xxxvi, 4
 Latona Apollinem et Dianam infantes
 sustinens xxxiv, 19
 Latro Portius xx, 57
 Laurea Tullius xxxi, 3
 Laurentia Acca xviii, 2
 Leana meretrix vi, 23
 Leana (Tisicratis) xxxiv, 19
 Learchus Athamantis f. xxxiv, 40
 Lecanius Bassus Consularis xxvi, 4
 Leczythion (Timomachi) xxxv, 40
 Lenaus Pompeius xv, 39. xxiv, 41.
 xxv, 3. 27
 Lentuli (unde dicti) xviii, 3
 Lentulus Cos. vii, 10. xxx, 3
 Lentulus L. Cos. xxxiii, 11
 Lentulus P. Cos. xxxiv, 18
 • Lentulus Spinter ix, 63. xix, 6. xxxvi,
 12
 Leochares (statuarius) xxxiv, 19.
 xxxvi, 4
 Leon (pictor) xxxv, 40
 Leon (statuarius) xxxiv, 19
 Leonides Alexandri pædagogus xii, 32
 Leonnatus vi, 26 ex Alexandri M. duci-
 bus xxxv, 47
 Leontio (pictor, Aristidis) xxxv, 36
 Leontiscus (pictor) xxxv, 40
 Leontium Epicuri xxxv, 40
 Lepidorum gens vii, 10
 Lepidus Æmilii vii, 54
 Lepidus M. ii, 31. vii, 36. 54 Cos. x,
 25. xxxvi, 8. 24 Triumvir xxxv, 35
 Mag. Equitum vii, 46
 Lesbocles (statuarius) xxxiv, 19
 Levinorum (gens) xxxv, 2
 Liber Pater iv, 17. v, 16. vi, 21. 23.
 vii, 27. 30. 57. viii, 2. 21. 31. xii,
 42. xvi, 4. 62. 63. 79. xxiv, 1. xxxi,
 13. xxxiii, 53. 55. xxxvii, 64
 Liber Pater (pictura) xxxv, 8 (statua)
 xxxvi, 4 (Antiphili) xxxv, 37 (Aris-
 tidis) xxxvi, 36 (Bryaxidis) xxxvi, 4
 (Echionis) xxxv, 36 (Eutychedis)
 xxxvi, 4 (Nicæ) xxxv, 40 (Parrhasii)
 xxxv, 36 (Praxitelis) xxxiv, 19
 (Scopæ) xxxvi, 4
 Libera (statua) xxxvi, 4
 Liberi Patris cultus regi vi, 24
 Liberi Patris aræ vi, 18 templum ii,
 106 patria Thebæ iv, 12 cum Cerere
 certamen iii, 9
 Liberum Patrem nutiens Mercurius
 xxxiv, 19
 Liberi Patres xi, 17
 Libonis ludī xxxvi, 24
 Libyas vii, 57
 Liceriana xv, 16
 Licinia oliva xv, 3. 4. 6
 Liciniæ gentis Stolones xvii, 1
 Liciniani vii, 12
 Licinius P. Cos. x, 2
 Licinius Cæcina xx, 76
 Licinius Calvus vii, 50
 Licinius Crassus P. Cos. vii, 3 Censor
 xiii, 5. xiv, 16. xxx, 3. xxxi, 2
 Licinius Lartius xix, 11. xxxi, 18
 Licinius Macer xxxii, 3. 5
 Licinius Muræna ix, 80
 Licinius Mucianus vii, 3. ix, 31. 41
 ter Consul xii, 5
 Licinius Stolo xviii, 4
 Linus vii, 57
 Liparus rex iii, 14
 Livia Drusilla, postea Augusta xv, 40
 Livia Augusta xiii, 23. xiv, 8. xxxvii,
 10 Livia (Augusti) vii, 11 Augusti
 conjux xxxiv, 2
 Livia Drusi Cæsaris xxix, 8
 Livia Rutilii vii, 49
 Liviae ficus xv, 19
 Liviae porticus Romæ xiv, 3
 Liviana charta xiii, 24
 Livianum æs xxxiv, 2
 Livius Drusus xxxiii, 13 Trib. pl.
 xxxiii, 50
 Livius T. in historiis i. Præf. iii, 1. 23
 Lollia Paulina ix, 58
 Lollius M. ix, 58
 Longinus Cassius Cos. vii, 3
 Longus Sempronius xxxiii, 6
 Lophon (statuarius) xxxiv, 19
 Lotapeas xxx, 2
 Lucceia mima vii, 49
 Lucilianus versus xxx, 61
 Lucilius poeta viii, 74
 Lucina xvi, 85
 Lucio duce orti Lucani iii, 10
 Lucretiæ statua xxxiv, 13
 Luculleum marmor xxxvi, 2. 8
 Luculli viii, 7. xxxiv, 17
 Lucullus L. ii, 108. viii, 78. ix, 80.
 xiv, 17. xv, 30. xviii, 7. xxvi, 9.
 xxviii, 14. xxxiv, 19. xxxv, 40. 45.
 xxxvi, 8 Proconsul Bæticæ ix, 48
 Imperator clarissimus xxv, 7
 Lucullus M. iv, 27. xxxiv, 18
 Lulius M. xxxv, 37
 Ludius alter xxxv, 37
 Lupinus Fulvius vii, 78
 Lupus Julius xix, 2
 Lurco Aufidius x, 23
 Luscini xi, 55

Lutatia cerasa xv, 30
 Lutatius Catulus xxxiv, 19. Q. Cos.
     xxxv, 4
 Lutorius Priscus vii, 40
 Lycaon vii, 57
 Lyceas xxxvi, 19
 Lyciscus (statuarius) xxxiv, 19
 Lycius (statuarius) xxxiv, 19
 Lycomedes v, 4
 Lycos xxxi, 14
 Lycus Neapolitanus xx, 83
 Lycus (statuarius) xxxiv, 19
 Lynceo fama cernendi ii, 15
 Lysander rex Lacedæmoniorum vii, 30
 Lysania F. Archagathus xxix, 6
 Lysia sculptoris opus xxxvi, 4
 Lysimache (Demetrii statua) xxxiv, 19
 Lysimachus viii, 21 rex viii, 61. xxv,
     35
 Lysippi secta xxxiv, 19
 Lysippi frater Lysistratus xxxv, 44
 Lysippus vii, 38. xxxiv, 18. xxxv, 39
     (statuarius) xxxiv, 19 MD. opera
     fecisse dicitur xxxiv, 17
 Lysippus Sicyonius xxxiv, 19
 Lysistratus, frater Lysippi xxxv, 44
     (statuarius) xxxiv, 19
 Lyson (statuarius) xxxiv, 19

M.

Macedonicus vii, 45
 Macer Licinius xxxii, 3. 5
 Maccro Attinius vii, 45
 Macrinus Viscus xi, 90
 Mæcenas C. vii, 52. 46. viii, 68. ix, 8.
     xix, 57
 Mæcenas Melissus xxviii, 17
 Mæcenatiana vina xiv, 8
 Mæcenatis rana xxxvii, 4
 Mænia columna vii, 60
 Mænius C. xxxiv, 11
 Magui cognomen xxxvii, 6
 Magnus Pompeius v, 10
 Mago xvii, 11. 16. 19. 30. xviii, 23.
     xxi, 68 dux Pænus xviii, 5. 7
 Malas (sculptor) xxxvi, 4
 Mamilius Sura xviii, 42
 Mamurra eques Rom. xxxvi, 7
 Mancinus xxxiv, 10 Hostilius xxxv, 7
 Manilius vii, 7 togatorum diligentissi-
     mus x, 2
 Manilius legatus Caii Marii xxxiii, 6
     Cos. xxii, 6
 Manilius Antiochus xxxv, 58
 Manilius Cornutus xxxi, 3
 M'. (Manius) vii, 15
 Manius Curius vii, 51. xvi, 73. xviii, 4.
     xix, 26
 Manius Maximus vii, 16
 M'. Juventius Thalna vii, 54
 Manius Persius i. initio Præf.
 Manlius xv, 15
 Manlius Cn. xxxiv, 8. xxxvii, 6
 Manlius Capitolinus vii, 29
 Manlius L. Cos. xxxv, 4
 Manlius Torquatus vii, 54
 Manra Genita xxix, 14
 Marce fili xxix, 7
 Marcelli theatrum vii, 36. viii, 25 vota
     suspecta vii, 46
 Marcellus C. Cos. ii, 9. 57
 Marcellus M. vii, 25. 38. xi, 73
 Marcellus Octavia sorore Augusti geni-
     tus xix, 6. xxxvii, 5
 Marcellus Claudius iii, 23
 Marcellus Æsernius xii, 5
 Marcellus Vectius ii, 85. xvii, 38
 Marcia aqua xxxi, 24
 Marcia princeps Romanarum ii, 52
 Marcii Tremuli Q. statua xxxiv, 11
 Marcion Smyrnæus xxviii, 7
 Marcus C. Censorius, Cos. xxxiii, 47
 Marcus vii, 33
 Marcus Ancus xxxi, 24 rex xxxi, 41
 Marcus L. Cos. ii, 85. 111. xxxiii, 17
 Marcus M'. xviii, 4
 Marcus Philippus Censor vii, 60
 Marcus Q. ii, 31 rex xxxi, 24. xxxvi,
     24 Censor xxvi, 4 Q. Cos. xxxiii, 48
 Marcus Scipionum ultor xxxv, 4
 Mareas præfectus Ægypti vi, 34
 Mariana sodalitia xxxvi, 24
 Marianus Valerius xix, 1
 Marii legatus xxxiii, 6
 Marii C. fossæ iii, 5
 Marius C. ii, 34. iii, 12. vii, 55. x, 17.
     xi, 73. xxxiii, 53 Cos. vii, 49. xxii,
     6 in secundo consulatu x, 5 Cos. 111.
     ii, 58. vii, 50 septies Consul xi, 104.
     xviii, 7 Cimbros fudit xvii, 1 tri-
     umphavit de Jugurtha xxxiii, 4 Con-
     sul 111. ibid.
 Marius C. filius xxxiii, 5
 Marius Gratidianus xxxiii, 46. xxxiv,
     12
 Marmarus xxx, 2
 Mars ultor xxxiv, 40
 Mars (Pistonis) xxiv, 19
 Mars etiamnum sedens Colosseus (Sco-
     pæ) xxxvi, 4
 Marsus Circe filius vii, 2
 Marsyas xxi, 6 Phryx vii, 57 dux Ly-
     dorum iii, 17 ubi certavit cum Apol-
     line v, 29 victus ab Apolline xvi,
     59 religatus (Zeuxidis) xxxv, 36
 Marte fulminante xxx, 2
 Marti sacra insula vi, 13
 Marti bovem album immolavit xxii, 5

- Martis F. Ætolus vii, 57 Hyperbius vii, 57
 Martis ultoris ædes xxxiv, 18
 Masinissa rex v, 2. vii, 12
 Masurius vii, 4. 44. x, 8. xv, 38. 40. xvi, 30. 86. xxviii, 37
 Mater Deum v, 42. vii, 35. xi, 109. xviii, 4 in leone sedens xxxv, 36 advecta Romam xviii, 4
 Matius xv, 15
 Matius C. xii, 6
 Matris Deum delubrum xiv, 6 sacerdotes v, 42. xxxv, 46
 Matris Deum sidus ii, 6
 Matris magnæ delubrum xxxvi, 4 sacerdos ii, 95
 Mausoli domus xxxvi, 6 domus regia xxxv, 49
 Mausolus rex xxv, 36 Cariæ regulus xxxvi, 4
 Maximus Fabius xxxiii, 13 Fabius Q. vii, 49. 54
 Maximus Manius vii, 16
 Maximus Ægypti præfectus xxxvi, 14
 Mecenius Egnatius xiv, 14
 Mechopanes (pictor) xxxv, 40
 Medea ii, 109. xxxvii, 63 Colchis xxv, 5 soror Absyrti iii, 30
 Medea (in tabula) vii, 39. xxxv, 9 (Aristolai) xxxv, 40 (Timomachi) xxxv, 40
 Medæ quadrigæ xxxiv, 19
 Mediæ hospites x, 15
 Medius xx, 13
 Megabyzus sacerdos Dianæ xxxv, 36. 40
 Megalensia sacra vii, 37
 Megasthenes vi, 21. 22. 24. vii, 2. viii, 14
 Meges xxxii, 24
 Mela equestris ordinis xix, 33
 Melampodis fama xxv, 21
 Melampus vii, 33. x, 70
 Melanthius (pictor) xxxv, 32. 36
 Meleager xxxvii, 11
 Meleager (Parrhasii) xxxv, 36
 Meleager, e ducibus Alexandri M. xxxv, 47
 Meleagri tumulus x, 38
 Melissus Mæcenas xxviii, 17
 Melius Spurius xviii, 4
 Memnon rex Æthiopie vi, 35
 Memnonis regia v, 11. xvi, 37 tumulus x, 37 statua xxxvi, 11
 Menæchmus iv, 21
 Menæchmus (statuarius) xxxiv, 19
 Menander xviii, 14. xx, 93. xxiii, 81. xxx, 2. xxxii, 24. xxxvi, 5. xxxvii, 31 e Græcis xix, 34 comicus vii, 31
 Menander Syracusanus viii, 5
 Menander rex Cariæ xxxv, 36
 Menas (Sex. Pompeii libertus) xxxv, 58
 Menas Ticinius vii, 59
 Menecrates xi, 7
 Menecrates (Sex. Pompeii libertus) xxxviii, 58
 Menecrates (sculptor) xxxvi, 4
 Menelai gubernator Canopus v, 34 imago xxxvi, 67 regia xxxiii, 23
 Menenius Agrippa xxxiii, 48
 Menestratus (sculptor) xxxvi, 4
 Menodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Menogenes cocus vii, 10
 Menogenes histrio vii, 10
 Menogenes (statuarius) xxxiv, 19
 Menon vii, 57
 Mentor artifex xxxiii, 53. 55
 Mentor Syracusanus viii, 21
 Mephitis ædes ii, 95
 Mercurii delubrum in Æthiopia xxxvii, 15
 Mercurius vii, 57. xlv, 8. 18
 Mercurius Liberum Patrem ab infantia nutriens xxxiv, 19
 Mercurius (Cepissodoti) xxxiv, 19
 Naucydias, ib. Pistonis, ib. Polycleti, ib. factus a Zenodoro xxxiv, 18
 Merenda Cornelius xxxiii, 11
 Messala xiv, 8
 Messala Corvinus vii, 24
 Messala M. Censor xvii, 38 Censorius vii, 10 Cos. vii, 27. viii, 54. xxxiv, 11. xxxvii, 6
 Messala Orator x, 27. xxxiii, 14. xxxv, 2. 7
 Messala Rufus vii, 53
 Messala senex xxxiv, 38. xxxv, 2
 Messala Valerius Cos. vii, 60
 Messala Valerius Max. x, 83. xxxv, 7
 Messalæ xxxv, 2
 Messalina Claudii Cæsaris xxix, 5
 Messalinus e Consularibus xxxii, 42
 Messalinus Cotta x, 27
 Mestres (rex in Solis urbe) xxxvi, 14
 Metella mater Scauri xxxvi, 24
 Metella lex xxxv, 57
 Metelli ædes xxxvi, 4
 Metelli porticus xxxiv, 14
 Metellus Celer Q. ii, 67
 Metellus Cos. vii, 10
 Metellus L. vii, 45. viii, 6. xviii, 4. Pontifex vii, 49. xi, 65
 Metellus Q. vii, 45 Macedonicus vii, 11 Macedonia subacta xxxiv, 19
 Metellus Scipio viii, 74 vir consularis x, 27
 Methymathus vii, 12
 Metrodorus v, 38. viii, 14. xx, 81.

- Nasica Scipio vii, 34. 60
 Naucerus (statuarius) xxxiv, 19
 Naucydes (statuarius) xxxiv, 19
 Navius Attus xv, 20. xxxiv, 11. 13
 Nausicrates. *Ναυσικράτης Τισαμένου* vii, 58
 Nautius Spurius xxxiv, 11
 Nealces (pictor) xxxv, 36. 40
 Nearchi filia Aristarete xlv, 40
 Nearchus vi, 26. 27. 28. 30
 Necepsos ii, 21. vii, 50
 Nectabis rex xxxvi, 14. 19
 Nemea (Niciæ) xxxv, 40 sedens supra leonem xxxv, 10
 Nemeses xxxvi, 19
 Nemesios locus xi, 103
 Nemesis xxviii, 5
 Nemesis (Agoracriti) xxxvi, 4
 Necocles (pictor) xxxv, 40
 Neoptolemus (Apellis) xxxv, 36
 Nepos Cornelius ii, 67. iii, 1. 21. 23. iv, 24. v, 1. vi, 2. 12. 26. ix, 28. 63. x, 30. xiii, 32. xvi, 15. xxxiii, 52. xxxv, 5. xxxvi, 7. 12 Padi acicola iii, 22
 Neptuni dies festus xviii, 35 sacerdotium ix, 8 templum xxxi, 30
 Neptuno trophæa statuere vi, 32
 Neptunus ix, 22 (Hippiæ) xxxv, 40 (Praxitelis) xxxvi, 4 (Scopæ) xxxvi, 4
 Nero vii, 40. xi, 54. xiii, 43. xx, 57. xxxiii, 13. 16. 21. 28. 57. xxxiv, 18. xxxv, 36
 Nero Domitius ii, 23. iv, 5. 10. vii, 6. xi, 96. xxxvii, 7. 12
 Nero princeps ii, 85. vi, 15. viii, 7. 74. xii, 8. xiii, 4. xvi, 76. 86. xvii, 38. xviii, 2. 7. 21. xix, 6. 15. 33. xxviii, 50. 82. xxix, 30. xxx, 5. xxxi, 23. xxxiv, 18. xxxv, 33. 47. xxxvi, 24. xxxvii, 6. 11. 16 (quoniam ita diis placuit) Princeps xxxiv, 50
 Nero privignus Passieni xvi, 91 canens in theatro xxxvii, 7 venenum terris xxii, 46 hostis humani generis vii, 6 Æthiopicum bellum cogitavit vi, 35 amissarum rerum nuncio accepto xxxvii, 10
 Nero Drusus x, 76
 Nero Germanici F. viii, 61
 Neronis principatu xi, 109. xvi, 84. xxix, 5. xxxv, 1. xxxvi, 66
 Neronis circus xxxvi, 15 exploratores vi, 35 fossa xiv, 8
 Neronis principis annis supremis ii, 106 damnatis sceleribus xxxiv, 18 successionem vii, 11
 Neronis amphitheatrum xvi, 76. xix, 6 conjux Poppæa xxxiii, 49 horti xxxvii, 7 incendia xvii, 1 servus xiii, 4 vigiles xxii, 47 violentia xxxiv, 19
 Neronis (Tiberii) secessus vii, 46
 Neseas (pictor) xxxv, 36
 Nessus (pictor) xxxv, 40
 Nestocles (statuarius) xxxiv, 19
 Nicæarchus (pictor) xxxv, 40
 Nicæus pyctes vii, 10
 Nicander xx, 13. 96. xxi, 106. xxii, 15. 32. 35. xxvi, 66. xxx, 25. xxxii, 22. xxxvi, 25. xxxvii, 28 poëta xxxvii, 11
 Nicanor (pictor) xxxv, 39
 Nicanor præfectus Mesopotamiæ vi, 30
 Nicator Seleucus vi, 12. 30
 Niceratus xxxii, 31
 Niceratus (statuarius) xxxiv, 19
 Niceros (pictor) xxxv, 36
 Nicias xxxvii, 11
 Nicias pictor xxxv, 10. 20
 Nicias (Atheniensis pictor) xxxv, 40
 Nicias Atheniensium Imp. ii, 9
 Nicias Megarensis vii, 57
 Nicocles xi, 63
 Nicodorus Atheniensium magistratus iii, 9
 Nicomachi Tyndaridæ xxxv, 40 discipulus Corybas xxxv, 40
 Nicomachus Musicus xxxvii, 3
 Nicomachus pictor xxxv, 21. 32. 36
 Nicomedes rex vii, 39. xxxvi, 4 Bithyniæ rex viii, 61. 64
 Nicophanes (pictor) xxxv, 36
 Nicosthenes (pictor) xxxv, 40
 Niger Sextius xx, 84
 Niger Trebius ix, 41. 48. xxxiii, 6
 Nigidius vii, 13. viii, 77. 82. ix, 88. x, 17. 19. 52. xi, 34. 52. xvi, 8. xxix, 21. 39. xxx, 24
 Niobe cum liberis moriens xxxvi, 4
 Nobilior Fulvius xxxv, 36
 Nonius Cæsaris libertus xiii, 29
 Nonianus Servilius xxviii, 5. xxxvii, 21
 Nonius Scnator xxxvii, 21
 Nonius Struma xxxvii, 21
 Novellius Torquatus xiv, 28
 Numa rex ii, 54. xiv, 14. xviii, 2. 69. xxxii, 10. xxxiii, 4. 6. xxxiv, 1. 16. xxxv, 46 qui Romæ regnavit xiii, 27
 Numæ libri xxviii, 4 decretorum libri xiii, 27
 Numenius Mesenæ præpositus vi, 32
 Nuncoreus Sesostridis F. xxxvi, 15
 Nymphæ zelotypia erga Herculem xxv, 37

Nymphodorus vii, 2
Nysa nutrix Liberi Patris v, 16

O.

Obsidianæ (gemmæ) xxxvii, 76
Obsidius, et Obsidiana xxxvi, 67
Oceani F. Sol vii, 57
Ocellæ xi, 55
Ocria ancilla xxxvi, 70
Octavia genitus Marcellus xxxvii, 5
Octavia soror Augusti xix, 6
Octaviæ Curia xxxvi, 4 opera xxxiv, 14.
xxxv, 40. xxxvi, 4 porticus xxxv, 37.
xxxvi, 4 scholæ xxxvi, 4
Octavio Cos. ii, 23
Octavius Cn. ii, 35. xxxiv, 7. 11
Octavius eques Rom. xxxv, 45
Octavius Augusti pater xxxvi, 4
Oenias (pictor) xxxv, 40
Enophorus (statua) xxxiv, 19 (Prax-
itelis) xxxiv, 19
Enotri frater Peucetius iii, 16
Ofili Clodia vii, 49
Ofilius Hilarus vii, 54
Olenius puer x, 26
Olenus Calenus xxviii, 4
Olympias Thebana xx, 84. xxviii, 77
Olympias pinxit xxxv, 40
Olympius Jupiter (Phidiæ) xxxvi, 4
Olympus (statua) xxxvi, 4
Olympus et Pan luctantes xxxvi, 4
Onesicritus ii, 75. vi, 30. vii, 2. xii,
18. xv, 19 classis Alexandri præfec-
tus vi, 24. 26. 28
Opilius xxviii, 7
Opimianum vinum xiv, 16
Opimius L. ii, 29. xxxiii, 14 Cos. xiv, 6
Opion xx, 17. xxii, 38
Opis ædes xi, 65
Oppius xi, 104
Oppius Capito vii, 13
Optatus Elipertius ix, 79
Orata Sergius ix, 79
Orestes (Theodori) xxxv, 40 (Timoma-
chi) xxxv, 40
Orestis insania (Theonis) xxxv, 40
Orestis corpus vii, 16
Orestis iudicium xxxiii, 55
Orfito Cornelio Cos. ii, 31
Orfitus vii, 4
Orionis corpus vii, 16
Orodes vi, 18
Orphei vatis genitores iv, 18
Orpheus vii, 57. xx, 15. xxv, 5. xxviii,
6. 10. xxx, 2
Osiris templum v, 11
Osthanes xxviii, 19. 77. 80. xxx, 2

Osthanes secundus xxx, 2
Otho M. xiii, 4
Oti corpus vii, 16
Ovidius poëta xxx, 12. xxxii, 5. 54

P.

Pacis templum xii, 42. xxxiv, 19. 35.
36. xxxvi, 11. 24
Pacis opera, a Vespasiano facta xxxvi, 4
Pacuvius poëta, pictor xxxv, 7
Pacuvius Taurus Sex. xxxiv, 11
Pæti xi, 55
Pæzon spado vii, 40
Palæmon Rhemmius xiv, 5
Palamedes vii, 57
Pallas, Claudii principatu xxxiii, 47
Palpeli Hister Cos. x, 16
Pamphila Latoï filia xi, 26
Pamphilus Bæbius xiii, 27
Pamphilus mimus vii, 10
Pamphilus Apellis præceptor xxxv, 36.
40
Pamphilus Praxitelis discipulus xxxvi, 4
Pan et Olympus luctantes xxxvi, 4
Pan Mercurii vii, 57
Pan (statua) xxxvi, 4
Pan (Protogenis) xxxv, 36
Pan (Zeuxidis) xxxv, 36
Panacea Æsculapii filia xxv, 11
Panacea (Socratis) xxxv, 40
Panænus Phidiæ frater xxxv, 34. xxxvi,
55
Panætius i. media Præf.
Pandemios xvi, 79
Pandion rex vi, 26
Paniscus (Taurisci) xxxv, 40
Pansa C. Servilius vii, 54
Pansa P. vii, 54
Pansæ xi, 105
Papinius Sex. Cos. xv, 14
Papiriana lex xxxiii, 13
Papirianum horologium vii, 60
Papirius Carbo Cn. vii, 15
Papirius Cn. ii, 33
Papirius Cursor vii, 60. xvii, 16
Papirius L. Imper. vii, 4. xiv, 14
Papirius Fabianus xxxvi, 24
Papirius Maso xv, 38
Paralus vii, 57
Parelius (statuarius) xxxiv, 19
Paris Alexander (Euphranoris) xxxiv,
19
Parmeniscus xviii, 74
Parrhasii pater Evenor xxxv, 36
Parrhasius pictor xxxv, 21. 36
Pasias (pictor) xxxv, 40
Pasines rex Arabum vi, 31

- Pasiteles (plastes) xxxv, 45
 Pasiteles (sculptor) xxxvi, 4
 Passienus Crispus xvi, 91
 Paterculi filia vii, 35
 Patrobius Neronis libertus xxxv, 47
 Patrocles classis præfectus vi, 21
 Patrocles (statuarius) xxxiv, 19
 Patroclus (elephantis nomen) viii, 5
 Pauli basilica xxxvi, 24
 Paulina Lollia ix, 58
 Paulinus Pompeius xxxiii, 50
 Paulinus Suetonius Cos. v, 1
 Paulus Æmilius ii, 9. iv, 17. xxxiii, 17.
 xxxiv, 19
 Paulus L. xviii, 20. xxxiii, 50
 Paulus L. xxxv, 4 Censor vii, 60.
 xxvi, 4 Cos. ii, 57
 Pausias pictor xxi, 3 Sicyonius xxxv,
 40
 Pedanius L. x, 16
 Pedianus Asconius vii, 49
 Pedius Q. Pedii Q. nepos xxxv, 7
 Pelethronius v, 57
 Pelopis costa xviii, 6
 Pelops iii, 8. xxxii, 16
 Penelope (Zeuxidis) xxxv, 36
 Penthesilea vii, 57
 Periander (tyrannus) ix, 41
 Pericles Atheniensis vii, 57 Athenien-
 sium Princeps xxii, 20 Olympius
 xxxiv, 19
 Pericles (Aristolai) xxxv, 40
 Periclymenus (statuarius) xxxiv, 19
 Perillus (statuarius) xxxiv, 19
 Perpenna M. vii, 49
 Persei mater Danaë iii, 9
 Persei bellum iii, 19. xvii, 38
 Perseo laborata in Africa v, 1
 Perses Persei F. vii, 57
 Perseus, atavus Alexandri xv, 13
 Perseus (Myronis) xxxiv, 19 (Parrhasii)
 xxxv, 36
 Perseus rex xxxiii, 50. xxxiv, 7. xxxv,
 40 victus xxxiii, 17 superatus a
 Paulo ii, 9
 Perseus Apellis discipulus xxxv, 36
 Persius Manius i. initio Præf.
 Petesuccus rex xxxvi, 19
 Petilius Q. xiii, 27
 Petisia mala xv, 15
 Petosiris ii, 21. vii, 50
 Petreius Cu. Atinas xxii, 6
 Petrichus ii, 96 in carmine suo xxii, 40
 Petronius Diodotus xx, 32. xxv, 64
 Petronius P. Ægypti præfectus vi, 35
 Petronius T. Consularis xxxvii, 7
 Peucestes Alexandri M. servator xxxiv,
 19
 Peucecius Q. notri frater iii, 16
 Phaëthon fulmine ictus xxxvii, 11 in
 Æthiopia obiit xxxvii, 11
 Phaëthon (Scepæ) xxxvi, 4
 Phaëthontis pœna iii, 20
 Phalaris vii, 57 tyrannus xxxiv, 19
 Phalerion (pictor) xxxv, 40
 Phanius physicus xxii, 15
 Phaon Lesbios xxii, 9
 Pharnaces rex xxv, 14 statua argentea
 xxxiii, 54
 Phedius vii, 47
 Phemonœ Apollinis filia iii, 9
 Pherecydes Syrius vii, 52. 57 Pytha-
 goræ doctor ii, 81
 Phidæ discipulus xxxiv, 19
 Phidias Atheiensis xxxiv, 19 (sculp-
 tor) xxxvi, 4 pictor, et statuarius
 xxxiv, 19. xxxv, 34
 Phidon vii, 57
 Philadelphus vi, 21 Ptolemæus vi, 35.
 xxxvi, 14
 Philemon iv, 27. xxxvii, 11. 31
 Philemon præfectus regis Ægypti
 xxxvii, 32
 Philesius Apollo xxxiv, 19
 Philetærus rex xxv, 28
 Philinus viii, 21. xx, 91
 Philippi nobilitas ix, 80 porticus xxxv,
 36. 37. 40
 Philippi regis oculo extracta sagitta
 vii, 37
 Philippides vii, 20
 Philippum Alexandri patrem fecit Chæ-
 reas xxxiv, 19
 Philippus xviii, 74
 Philippus Marcius Censor vii, 60
 Philippus rex xxxiii, 14 cum Græciam
 quateret ii, 27
 Philippus in quadrigis (Euphranoris)
 xxxiv, 19
 Philiscus (pictor) xxxv, 40
 Philiscus tragædiarum scriptor xxxv,
 36
 Philiscus Rhodius xxxvi, 4
 Philiscus Thasius xi, 9
 Philiscus Parrhasii xxxv, 36
 Philistides iv, 36 Mallotes iv, 20
 Philistion xx, 15. 34. 48
 Philistus viii, 61. 64
 Philochares pictor xxxv, 10
 Philocles Ægyptius xxxv, 5
 Philometor Attalus rex xviii, 5
 Philon (architectus) vii, 38
 Philon (statuarius) xxxiv, 19
 Philonicus Pharsalius viii, 64
 Philonides v, 35. vii, 20
 Philonides cursor vii, 73
 Philopator Ptolemæus vii, 57
 Philostephanus vii, 57

- Philoxenus Eretrius xxxv, 36
 Philoxenus poëta xxxvii, 10
 Philyra vii, 57
 Phoenix (architectus) xxxvi, 14
 Phoenix (statuarius) xxxiv, 19
 Phorci chorus xxxvi, 4
 Phoroneus vii, 57
 Phradmon (statuarius) xxxiv, 19
 Phrylus (pictor) xxxv, 36
 Phryne (Praxitelis xxxiv, 19
 Phrynon (statuarius) xxxiv, 19
 Phylarchus vii, 2. x, 96
 Phylarchus (Athenionis) xxxv, 40
 Phyllis se suspendit xvi, 45
 Pictor xxix, 39
 Pictor Fabius x, 34
 Pictores Fabii xxxv, 7
 Pictoreus vii, 49
 Picus rex x, 20
 Pietatis templum vii, 36
 Pilumni xviii, 3
 Pindarus ii, 9 vates vii, 30
 Pisæus vii, 57
 Pisciculus Junius xxxvi, 4
 Pisistrati insulæ v, 38
 Piso Domitius i. media Præf.
 Piso Frugi xxxiii, 11
 Piso L. iii, 23. viii, 6. xv, 38. xvi, 74.
 xxvii, 4. xxxiii, 11 ut ait Piso
 xviii, 8 L. Piso tradit, &c. xxxiv, 8.
 13. 14 Urbis præfectus xiv, 28 gra-
 vis auctor xvii, 38 ejus Annales ii,
 54 ejus Commentarii xiii, 27
 Piso M. Cos. vii, 27. viii, 54. xxxvii, 6
 Piso a Vitellio accusatus xi, 71
 Pisones (unde dicti) xviii, 3
 Piston (statuarius) xxxiv, 19
 Planci xi, 105
 Plancus L. ii, 31. viii, 58 bis Consul
 xiii, 5 Imperator xxxv, 36 orator
 vii, 10
 Plato ii, 92. xxx, 2 de corpusculis, &c.
 xxii, 51
 Platonis laus vii, 31 infantis in ore
 apum examen xi, 18
 Plauti xi, 105
 Plauti fabulæ xiv, 15. 16. xxix, 14
 Plautius Q. Cos. x, 2
 Plautus xix, 19 in Aulularia xviii, 28
 Pliniana cerasa xv, 30
 Plistonices Apion xxxvii, 19
 Plistoniceus xx, 13. 48
 Plocamus Annii vi, 24
 Plotius L. xiii, 5
 Pœtelius C. Cos. xxxiii, 6
 Polemon pictor xxxv, 40
 Polemon rex xxv, 28
 Polis (statuarius) xxxiv, 19
 Pollio Asinius, in fine Præf. i. xxxiii, 8.
 xxxv, 2 Asinii monumenta xxxvi, 4
 Pollio Carvilius ix, 13. xxxiii, 51
 Pollio Nævius vii, 16
 Pollio Romilius xxii, 53
 Pollio Vedius ix, 39. 78
 Pollio Vitrasius xxxvi, 11
 Pollux vi, 5
 Pollux et Castor ii, 37
 Pollux (Hegiae) xxxiv, 19
 Polybius iii, 10. iv, 36. 37. v, 4. 6. vi,
 36. 38. viii, 10. xxi, 47 Æmiliani
 comes viii, 18 annalium scriptor v, 1
 Polycharmus (sculptor) xxxvi, 4
 Polycles (sculptor) xxxvi, 4 (statua-
 rius) xxxiv, 19
 Polycleti discipulus xxxiv, 19
 Polycletus (statuarius) xxxiv, 5. 19
 (opera ejus) xxxiv, 19
 Polycrates Sami tyrannus xxxiii, 6.
 xxxvii, 2. 4
 Polycrates (statuarius) xxxiv, 19
 Polycritus xxxi, 14
 Polydamas vii, 50
 Polydectes sculptor xxxvi, 4
 Polydori tumulus iv, 18
 Polydorus (sculptor) xxxvi, 4 (statua-
 rius) xxxiv, 19
 Polygnotus vii, 57
 Polygnotus (pictor) xxxiii, 56. xxxv,
 25. 35. 39. 40
 Polygnotus (statuarius) xxxiv, 19
 Polyhistor Alexander ix, 56. xxxvi, 17
 Polynices (Taurisci) xxxv, 40
 Pomona xxiii, 1
 Pompeia lege iii, 24
 Pompeia porticus xxxv, 37
 Pompeiæ ficus xv, 19
 Pompeiana brassica xix, 41
 Pompeianum bellum civile x, 53
 Pompeianum theatrum xxxvi, 24
 Pompeianus Jupiter xxxiv, 18
 Pompeii Magni ætate xxii, 61. xxvi,
 5. 7
 Pompeii M. ædes xxxiv, 19. xxxvi, 4
 bella civilia ii, 23. xvii, 38 Magni
 bellum piraticum iii, 16. xviii, 73
 classes iii, 16 altero Consulatu viii,
 7 tertius Consulatus xv, 1. xxxiii, 5
 Consulatus xxxiv, 39 porticus et Cu-
 ria xxxv, 35 porticus xxxv, 40 thea-
 trum xxxiii, 16. xxxiv, 18. xxxvii, 7
 triumphus viii, 2 triumphorum acta
 xxxvii, 6. 7 tumulus v, 14
 Pompeius Magnus iii, 4. 9. vi, 19. 30.
 vii, 3. 10. 31. 49. viii, 7. 20. 24. 28.
 34. ix, 80. 82. xii, 9. 54. xvi, 3.
 xviii, 7. xx, 52. xxiii, 77. xxv, 3.

- xxxiii, 45. 47. 54. 55. xxxvii, 5 Im-
 perator vii, 27 (laus ejus) vii, 26
 Pompeius Cn. Magni F. xxxvi, 29 cap-
 tus iii, 3
 Pompeius Sextus vii, 53. ix, 22
 Pompeius Aulus vii, 54
 Pompeius Flaccus xv, 24
 Pompeius Lenæus xv, 39. xxv, 3
 Pompeius Paulinus xxxiii, 50
 Pompeius Strabo vii, 44 pater Pompeii
 Magni vii, 10
 Pomponiana pira xxxvi, 23
 Pomponianus Scipio xxxv, 2
 Pomponius vii, 4
 Pomponius M. vii, 49
 Pomponius Consularis vii, 18
 Pomponius vates xiv, 6
 Pomponius Secundus xiii, 26
 Pomponius Sextus xxii, 57
 Popilius C. Cos. xxxiv, 14
 Popilius M. Censor xxxiv, 14
 Poppæa Domitii Neronis conjux xi, 96.
 xii, 41. xxviii, 50. xxxiii, 49. xxxvii,
 12
 Poppæus Cos. vii, 49
 Porcia gens vii, 28
 Porcius C. Cos. ii, 57
 Porcius L. ii, 29
 Porcius M. ii, 31
 Porcius Latro xx, 57
 Porsenna rex Etruriæ ii, 54. xxxiv, 13.
 39. xxxvi, 19
 Posidianæ aquæ xxxi, 2
 Posidonius ii, 21. vi, 21. vii, 31
 Posidonius Ephesius (cælator) xxxiii,
 55
 Posidonius (statuarius) xxxiv, 19
 Posion vii, 16
 Posis (plastēs) xxxv, 45
 Postumia lex xiv, 14
 Postumius Albinus xi, 71
 Postumius A. viii, 7 Dictator xxxiii, 11
 Postumius Sp. ii, 31 Cos. xxxiii, 48
 Postumius Tubertus xv, 38
 Potulana vina xiv, 8
 Præconinus xxxiii, 7 Stilo xxxvii, 4
 Praxagoras xx, 13. xxiii, 26
 Praxagoras (medicus) xxvi, 6
 Praxibulus magistratus Atheniensium
 xxxiii, 37
 Praxiteles (statuarius) vii, 39. xxxiv,
 19
 Praxiteles xxxv, 39. 40
 Praxiteles xxxvi, 4 primus specula fe-
 cit xxxiii, 45 opera xxxvi, 4
 Praxiteles (cælator) xxxiii, 55
 Praxitelis Venus xxxvi, 4
 Priamus (Aristophontis) xxxv, 40
 Priscus Accius xxxv, 37
 Priscus Lutorius vii, 40
 Priscus Tarquinius xxxiii, 4. 19
 Procilius viii, 2
 Proculius C. vii, 46. xxxvi, 59
 Proculus Flavius xxxiii, 8
 Prodicus xxix, 2
 Prodorus (statuarius) xxxiv, 19
 Proetides furentes xxv, 21
 Proetus vii, 57
 Prometheus vii, 57. xxxiii, 4. xxxvii, 1
 Proserpinæ raptus xxxv, 36 (Praxitelis)
 xxxiv, 19
 Protesilai delubrum iv, 18 sepulcrum
 xvi, 88
 Protesilaus (Dinomenis) xxxiv, 19
 Proteus xxx, 2
 Protogenes (pictor) vii, 39. xxxv, 36.
 37 (statuarius et pictor) xxxiv, 19
 Prusias rex Bithyniorum vii, 15
 Psammeticus rex Ægypti vi, 35. xxxvi,
 19
 Psyllus rex vii, 2
 Ptolemæi pater Juba v, 1
 Ptolemæi regnantes xii, 31. 37
 Ptolemæi regis bibliotheca xiii, 21
 Ptolemæus rex vii, 37. viii, 5. x, 26
 xiv, 9. xxi, 96. xxxi, 39
 Ptolemæus (Lagi F.) rex Ægypti xxxv
 36. xxxvi, 18
 Ptolemæus Antiochi filius xxix, 3
 Ptolemæus Ceraunus vi, 12
 Ptolemæus Lathurus vi, 35
 Ptolemæus Philadelphus vi, 33. 34. vii,
 57. ix, 2. xxxvi, 14 cujus Arsinoë
 soror xxxiv, 42 Ptolemæus sequens
 xxxvii, 32 Philadelphus xxxvii, 32
 Ptolemæus Philopator vii, 57 Tryphon,
 ibid.
 Ptolemæus Soter vii, 57
 Ptolemæus venans (Antiphili) xxxv, 40
 Ptolemæus rex Mauritanie v, 1. xiii,
 29
 Ptolemæus (homo privatus) xxxiii, 47
 Publicius libertus vii, 10
 Publicola Valerius xxxvi, 21 Cos.
 xxxiv, 13
 Publius poëta mimorum viii, 77 mimi-
 cæ scenæ conditor xxxv, 58
 Pulcher Claudius viii, 7. xxi, 4. xxxv,
 7
 Pyreicus (pictor) xxxv, 37
 Pyrene iii, 3
 Pyrgoteles vii, 38 (sculptor) xxxvii, 4
 Pyrodes vii, 57
 Pyromachus (statuarius) xxxiv, 19.
 xxxv, 40
 Pyrrhi regis pollex xxviii, 6
 Pyrrhon vii, 18
 Pyrrhus Epiri rex xvii, 73. iii, 16. vii,

2. 24. viii, 6. 7. 70. xi, 71. 77. xiv,
3 qui adversus Romanos bellum ges-
sit xxxvii, 3 bellum cum eo vii, 60.
xvi, 15 rex devictus xxxiii, 13
Pyrrhus rex Hegiæ xxxiv, 19
Pyrrhus in Creta vii, 57
Pyrrhus (statuarius) xxxiv, 19
Pyrrhus (canis nomen) viii, 61
Pythagoræ doctor Pherecydes ii, 81
Pythagoræ posita Romæ statua xxxiv, 12
Pythagoras Samius ii, 6. xx, 33. 39. 51.
72. 73. 83. 87. xxi, 68. xxiv, 72. 99.
101. 102. xxv, 5. xxviii, 6. xxx, 2
Philosophus xix, 30 vir sagacis ani-
mi ii, 19. 20 in Ægypto xxxvi, 14
Pythagoras exercitator xxiii, 63
Pythagoras Leontinus (statuarius) xxxiv,
19
Pythagoras Reginus (statuarius) xxxiv,
19
Pythagoras Samius (statuarius) xxxiv, 19
Pythagoras Ptolemæi regis præfectus
xxxvii, 9
Pythagorica Philosophia xiii, 27 sen-
tentia xviii, 30
Pythagorici xxii, 9
Pythagorici libri xiii, 27
Pythagorico modo xxxv, 46
Pytheas Massiliensis ii, 77. 99. iv, 27.
30. xxxvii, 11
Pytheas (cælator) xxxiii, 55
Pythias (statuarius) xxxiv, 19
Pythis (sculptor) xxxvi, 4
Pythius Bithynus xxxiii, 47
Pythocles (statuarius) xxxiv, 19
Pythocritus (statuarius) xxxiv, 19
Pythodemus (Dinomenis) xxxiv, 19
Pythodicus (statuarius) xxxiv, 19
Pythodorus (sculptor) xxxvi, 4
Pythus vii, 53
- Q.
- Quinctia Prata xviii, 4
Quinctiorum familia xxxiii, 6
Quinctius C. Cos. vii, 37
Quinctius Cincinnatus xviii, 4
Quinctius Flaminius Cos. xix, 45
Quinctius Scapula vii, 54
Quiriana mala xv, 15
Quirini ædes vii, 60 delubrum xv, 36
Quirinus, hoc est, Romulus xv, 36
- R.
- Rachias vi, 24
Ramises in Ægypto rex xxxvi, 14
Ratumena viii, 65
Rebilus Cos. vii, 54
Regulus Attilius xviii, 6 Imperator viii,
14
Rhadamanthus vii, 57 frater Minois
vi, 32
Rhætus dux iii, 24
Rhemmius Palæmon xiv, 5
Rhodope meretricula xxxvi, 17
Rhæcus (plastes) xxxv, 43
Rholus architectus xxxvi, 19
Romilius Pollio xxii, 53
Romilius T. vii, 29
Romuli statua sine tunica xxxiv, 11
Romulus iii, 9. ix, 63. xiv, 14. xv, 86.
xvi, 5. 86. xviii, 2. xxxiii, 4. 9.
xxxv, 34
Romulus ac Remus conditor xv, 20
Roscii L. statua xxxiv, 11
Roscius vii, 31
Roscius histrio vii, 40
Rotundus Drusillanus xxxiii, 52
Rubricus medicus xxix, 5
Rubrius histrio vii, 10
Rufus Cæcilius vii, 50
Rufus Cornelius vii, 51
Rufus Julius xxvi, 4
Rufus Messala vii, 53
Rufus Sicilius vii, 4
Rufus Tarius xviii, 7
Rullianus Fabius vii, 42
Rullus Servilius viii, 78
Rusticellus Hercules vii, 19
Rutilii Livia vii, 49
Rutilius P. ii, 29. vii, 36
- S.
- Sabinus T. Septimius xxxiv, 19
Sabinus Tiro xix, 57
Sabinus Titius viii, 61
Sabis, deus Arabum xii, 32
Salaues xxxiii, 15
Sallustiani horti vii, 16
Sallustianum æs xxxiv, 2
Sallustius Augusti amicus xxxiv, 2
Sallustius Dionysius xxxii, 26
Saloniani vii, 12
Salonius cliens Catonis vii, 12
Salpe xxviii, 7. 18. 23. 80 obstetrix
xxxii, 47. 51
Salvius vii, 19
Salutio (Scipio) xxxv, 2
Salutis ædes xxxv, 7
Sammula vii, 49
Sanci templum viii, 74
Sappho xxii, 9
Sappho (Leonis) xxxv, 40
Sarpedonis epistola xiii, 27
Saserna, pater et filius xvii, 35

- Saturni F. Chiron vii, 57
 Saturni simulacrum Romæ xv, 7
 Saturni lacus xxxi, 18
 Saturninus Volusius vii, 12. 49. xi, 90
 Saturnus iii, 3
 Satyrus xxxvii, 24. 25
 Satyrus architectus xxxvi, 14
 Satyrus poëta xxxvii, 11
 Satyrus (Aristonis) xxxv, 36
 Satyrus in phiala xxxiii, 55
 Saufeius Ap. vii, 54
 Saufeius Decimus vii, 54
 Sauros (sculptor) xxxvi, 4
 Scævola Q. viii, 20. xiv, 15. xviii, 7
 Scandiana xv, 17
 Scandius xv, 15
 Scantiana mala xv, 15
 Scantiana vitis xiv, 5
 Scapula Quinctius vii, 54
 Scauri xi, 105
 Scauri M. ædilitas viii, 24. xxxiv, 17. xxxv, 40. xxxvi, 2. 24 atrium xxxvi, 2 scena xxxvi, 8. 64
 Scaurus M. viii, 40. ix, 4. xxxvi, 3 privignus Syllæ xxxvi, 24. xxxvii, 5 de vita sua xxxiii, 6
 Scaurus M. pater, princeps civitatis vii, 40. xxxvi, 24 Consul, qui mox Princeps fuit ii, 55. viii, 82
 Sceptiana mala xv, 15
 Scipio L. vii, 24. xxxiii, 53. xxxv, 7. xxxvii, 6
 Scipio Æmilianus v, 1. vii, 28. viii, 18. x, 60. xxii, 6. xxvi, 9. xxxvii, 90.
 Scipio Africanus prior vii, 7
 (Scipio) Allobrogicus xxxiii, 50
 Scipio Asiaticus L. i. media Præf.
 Scipio Metellus viii, 74 vir Consularis x, 27
 Scipio Nasica vii, 34. 60
 Scipio Pomponianus xxxv, 2
 Scipio Salutio vii, 10
 Scipio Serapio vii, 10. xxi, 7
 Scipionis classis xvi, 74 rogos iii, 3 scrinia vii, 26
 Scipionum opus Tarraco iii, 4
 Scipionum ultor Marcus xxxv, 4
 Scopas (cælator) xxxvi, 21 (sculptor) xxxvi, 4 statuarius xxxiv, 19
 Scribonius C. ii, 35
 Scrofa xvii, 35
 Scyllis (sculptor) xxxvi, 4
 Scyllis (Androbii) xxxv, 40
 Scymnus cælator xxxiv, 19
 Scythes Lydus vii, 57
 Seseos vi, 35 Statius vi, 36. ix, 17
 Secundilla vii, 16
 Secundus Pomponius xiii, 26
 Sedigitæ (sorores) xi, 99
 Sedigitus Volcatius xi, 99
 Segesta dea xviii, 2
 Seia dea xviii, 2
 Seia Fortuna xxxvi, 46
 Sejani exitus viii, 74
 Sejanus vii, 40
 Seius M. x, 27. xv, 1
 Seleuci F. Antiochus vi, 18
 Seleucus rex ii, 67. v, 33. vi, 17. 18. 21. xvi, 59 Nicator vi, 12. 21 conditor Apameæ v, 21. 33
 Seleucus rex (Aristodemi) xxxiv, 19 (Bryaxis) xxxiv, 19
 Semiranide vi, 3. 25. 32. vii, 57 ex ancilla regnum adipiscens xxxv, 36
 Semiramidis aræ vi, 18 crater xxxiii, 15 equus viii, 64 horti xix, 19
 Semneserteus rex xxxvi, 15
 Sempronius Longus Cos. xxxiii, 6
 Seneca vi, 21. ix, 78. xiv, 5. xxix, 5
 Sentius C. Prætor xiv, 17
 Septimius T. Sabinus xxxiv, 19
 Septimuleius xxxiii, 14
 Seranorum familia xix, 2
 Seranus xviii, 4
 Serapio Scipio xxi, 7
 Serapion (pictor) xxxv, 37
 Serapis delubrum Thebis xxxvi, 11
 Serapis e smaragdo xxxvii, 19
 Serenus Annæus xxii, 47
 Sergia oliva xv, 4. 6
 Sergius M. (laus ejus) vii, 29
 Sergius Orata ix, 79
 Sertorius Q. vii, 27. viii, 50. xxii, 6
 Servatoris Jovis templum xxxiv, 19
 Servilia familia xxxiv, 38
 Serviliani horti xxxvi, 4
 Servilius xvi, 5 Cos. xxxv, 3
 Servilius Democrates xxv, 49
 Servilius Nonianus xxviii, 5. xxxvii, 21
 Servilius P. Mag. Equit. vii, 29
 Servilius M. Cos. x, 60 Consularis xxiv, 28
 Servilius Pansa vii, 54
 Servilius Rullus viii, 78
 Servius Clodius xxv, 7
 Servius Cornelius Merenda xxxiii, 11
 Servius Sulpicius Cos. ii, 57. xxviii, 5
 Servius Tullius ii, 111. viii, 74 rex xviii, 3. xxxiii, 4. 6. 13. xxxvi, 46. 70
 Sesostridis F. Nuncoreus xxxvi, 15
 Sesostris rex Ægypti vi, 33. 34. xxxiii, 15. xxxvi, 14
 Severus Cassius vii, 10. xxxv, 46
 Seviana pira xv, 16
 Sextius xvi, 20. xviii, 68. xx, 50. xxviii, 30. 34. xxix, 23. xxxii, 13

- Niger xx, 84
 Sex. Pompeius ix, 22
 Sextus Pompeius xxii, 57
 Sibylla vii, 33. xiii, 27
 Sibyllæ statuae tres xxxiv, 11. 13
 Sibyllina jussa iii, 21 oracula xviii, 69
     remedia xi, 35
 Sibyllini libri vii, 35. xvii, 38
 Siccus Dentatus L. vii, 29. xvi, 5.
     xxii, 5
 Silanion (statuarius) xxxiv, 19
 Silanus D. xviii, 5
 Silanus Junius Cos. ii, 89
 Silanus Proconsul ii, 35. xxxv, 40
 Silanus Cassius xxxiv, 18
 Silanus M. vii, 11
 Sileni tres xxxv, 36
 Sileni imago xxxvi, 4
 Silenus iv, 36. vii, 57. xvi, 63
 Silenus (statua) xxxiii, 55
 Silius P. Cos. viii, 61
 Silones xi, 59
 Silvani simulacrum xv, 20
 Simenus (statuarius) xxxiv, 19
 Simi xi, 59
 Simon (statuarius) xxxiv, 19
 Simon eques (statua) xxxiv, 19
 Simonides vii, 57 Melicus vii, 24. 57
 Simonides (pictor) xxxv, 40
 Simonides minor vi, 35
 Simus medicus xxi, 88. xxii, 32
 Simus (pictor) xxxv, 40
 Sinon vii, 57
 Sirene Leucasia iii, 13
 Sirenium cantus xxx, 2
 Smarres rex in Ægypto xxxvi, 14
 Smilax virgo xvi, 63
 Smyrna Amazon v, 31. vii, 13 vates
     31. 34
 Socrates (pictor) xxxv, 40
 Socrates (sculptor) xxxvi, 4
 Sogdonacus vi, 31
 Sol Oceani F. vii, 57
 Solon Smyrnaeus xx, 83. 86
 Sophocles vii, 54. xxii, 32 poëta xviii,
     12. xxi, 88 tragicus vii, 30. xxxvii,
     11 princepe loco genitus, ibid. Vitæ
     fama, ibid.
 Sopolis pictor xxxv, 40
 Soranus Valerius iii, 9
 Sornatius xxxii, 23
 Sosianus Apollo xiii, 11. xxxvi, 4
 Sosigenes ii, 6. xviii, 57
 Sosimenes xx, 73
 Sostratus (statuarius) xxxiv, 19 Gni-
     dius xxxvi, 18
 Sosos xxxvi, 60
 Sotacus xxxvi, 25. 38. xxxvii, 11. 23.
     24. 51. 57
 Sothis rex in Solis urbe xxxvi, 11
 Sotira obstetrix xxviii, 23
 Spartacus xv, 38. xxxiii, 14
 Spilumene (Praxitelis) xxxiv, 19
 Spintarus (Telephonis) xxxiv, 19
 Spinther vii, 10
 Spinther Lentulus ix, 63. xix, 6. xxxvi,
     12
 Sp. Albinus xviii, 8
 Sp. Postumius Cos. xxxiii, 48
 Sp. Melius xviii, 4
 Sp. Nautius xxxiv, 11
 Staberius Eros xxxv, 58
 Stadiæus (pictor) xxxv, 40
 Staphylus v, 36. vii, 57
 Statilia vii, 49
 Statilius Stenius xxxiv, 15
 Statius Sebosus vi, 36. ix, 17
 Stenius Statilius xxxiv, 15
 Stentoris portus iv, 18
 Stephanio vii, 49
 Stephanus (sculptor) xxxvi, 4
 Steplusa (Praxitelis) xxxiv, 19
 Stercutus rex xvii, 6
 Stertinius Q. xxix, 5
 Stesichorus ii, 9. x, 43
 Stenelus Acilius xiv, 5
 Sthenis (statuarius) xxxiv, 19
 Stilo Ælius ix, 59. xxxiii, 7 Præconi-
     nus xxxvii, 4
 Stilpon vii, 54
 Stipax (statuarius) xxxiv, 19
 Stolo Licinius xviii, 4
 Stolonæ Liciniæ gentis xvii, 2
 Strabo (oculorum acie celebris) vii, 21
 Strabo Lænius x, 72
 Strabo Pompeius vii, 44
 Strabones xi, 55
 Stratonice regina xxxv, 40 (Artemonis
     pictura) xxxv, 40
 Stratonicus (cælator) xxxiii, 55 cælator
     ille xxxiv, 19 (statuarius) xxxiv, 19
 Strongylion (statuarius) xxxiv, 19
 Struma Nonius xxxvii, 22
 Studiosus Thrax xi, 99
 Sudines ix, 56. xxxvi, 12. xxxvii, 35.
     50
 Suetonius Paulinus Cos. v, 1
 Suffetia virgo vestalis xxxiv, 11
 Suilius Rufus vii, 4
 Sulpicia Paterni filia vii, 35
 Sulpicius Galba xxxiii, 8
 Sulpicius Gallus ii, 9. 19
 Sulpicius Servius Cos. ii, 57. xxviii, 5
 Sulpicius L. Cos. xxxiii, 6
 Sulpicius Q. Cos. vii, 49
 Summani ædes xxix, 14
 Summanus (deus) ii, 53
 Superbus Tarquinius xix, 19 Tarquinius

domus xxxiv, 13
Sura Mamilius xviii, 42
Sura Proconsul vii, 10
Surus (elephantis nomen) viii, 5
Sylla vii, 43. xxxiii, 5. 47. xxxvi, 5.
64. Felix vii, 44. xviii, 7. xxii, 6
Legatus iii, 9. Dictator ii, 55. iii, 12.
vii, 55. viii, 20. xi, 39. xxii, 6.
xxvi, 86. xxxiv, 12. xxxvii, 4. vitri-
cus Scauri xxxvi, 24
Sylla victoria xxxiii, 52
Sylla L. Cos. cum Augusto vii, 11
Syllana colonia xiv, 8
Syllana tempora ix, 59. xiii, 27
Syllanum civile bellum xxxiii, 51
Syllanus (Pompeius) vii, 27
Syphacis regia v, 1
Syriation xx, 53

T.

Tacitus Cornelius, eques Rom. vii, 17
Tanaquil regina xxxvi, 70
Taracia Caia xxxiv, 11
Tarius Rufus xviii, 7
Tarmocēdas xxx, 2
Tarpeius Sp. Cos. vii, 29
Tarquinii xxxiii, 4
Tarquinius L. rex iii, 9. Priscus xxxiii,
4. 19. xxxiv, 11. 13. xxxv, 5. 43. 45.
xxxvi, 70
Tarquinii Superbi agger iii, 9
Tarquinius (Superbus) viii, 63. xiii,
27. xix, 19. 53
Tauriscus Cyzicenus xxxiii, 55
Tauriscus (pictor) xxxv, 40
Tauriscus Trallianus (sculptor) xxxvi, 4
Tauron vii, 2
Taurus Pacuvius xxxiv, 11
Telchius vi, 5
Telephanes Phoceus xxxiv, 19
Telephanes Sicyonius xxxv, 5
Telephus xxv, 19. xxxiv, 45
Telephus Parrhasii xxxv, 36
Telestus poeta xxxv, 36
Telluris aedes xxxiv, 14
Terei crīmen iv, 18. scelera x, 31
Terentius Cn. xiii, 27
Terentius M. F. vii, 50
Terentius Corax vii, 54
Terentius Lucanus xxxv, 33
Tergilla xiv, 28
Terpander vii, 57
Tertulla vii, 50
Teuca regina Illyriorum xxxiv, 11
Teucer crustarius xxxiii, 55
Thales Milesius ii, 9. xviii, 57
Thalna Juvenius vii, 54

Thamyras Thrax vii, 57
Thamyras (Theonis) xxxv, 40
Themison summus auctor xiv, 21. xxv,
23. 39. xxix, 5
Themistocles xxxiv, 12
Theochrestus xxxvii, 11
Theocriti incantamenta xxviii, 4
Theodorus xx, 40. xxiv, 120
Theodorus Samius vii, 57. xxxv, 40
Theodorus architectus xxxvi, 19
Theodorus (pictor) xxxv, 40
Theodorus (plastes) xxxv, 43
Theodorus (statuarius) xxxiv, 19
Theodorus praeſtigiator xxxv, 40
Theodori fundus Smyrnæ xxxvii, 46
Theomenes xxxvii, 11
Theomnestus (pictor) xxxv, 36
Theomnestus (statuarius) xxxiv, 19
Theon (pictor) xxiv, 40
Theon præco xxxiv, 6
Theophrastus iii, 9. vii, 57. viii, 43.
49. 54. 69. 82. ix, 8. 83. x, 41. xi,
116. xiii, 30. xv, 1. 3. xvi, 62. xvii,
37. xix, 10. 48. xx, 3. xxi, 9. 68.
xxv, 5. 32. xxvi, 63. auctor gravis, ibid.
xxvii, 40. xxviii, 4. 14. xxxi, 9. 14.
16. 19. 40. 46. xxxiii, 37. 43. xxxvi,
28. 29. xxxvii, 11. 13. 25. 74
Theopompus iii, 9. 15. iv, 1. vii, 49
Thericles xvi, 76
Therimachus (statuarius) xxxiv, 19.
xxxv, 36
Theseus vii, 57. xxii, 44
Theseus (Aristolai) xxxv, 40. Euphra-
noris et Parrhasii) xxxv, 40 (Parrha-
sii) xxxv, 36
Thespis et Thespiades, statuæ xxxiv,
19
Thessalus medicus xxix, 5
Thessalus rex iv, 14
Thetis (Scopæ) xxxvi, 4
Thoas vii, 57. viii, 22
Thrason vii, 57
Thrason (statuarius) xxxiv, 19
Thrasylus xxxii, 19
Thucydides iii, 14. vii, 57. Imperator
vii, 31
Thylon xxv, 5
Tiberii arce nobiles Capræ iii, 12
Tiberii cogitationes vii, 46
Tiberii Caesaris principatu xxxiii, 52
principatus anno nono xxxiii, 8
Tiberium marmor xxxvi, 11
Tiberius Aug. xix, 41. 42
Tiberius Cæsar i. circa finem Præf. ii,
86. x, 76. xi, 54. xiv, 3. 8. xv, 21.
40. xvi, 74. 75. xxi, 10. xxviii, 5.
xxx, 4. xxxv, 10. 40. xxxvi, 67
Tiberius princeps ix, 4. x, 60. xiii, 27.

29. xv, 16. xix, 23. 28. 33. xxxiv,
 19. xxxv, 36. xxxvi, 66 tristissimus
 hominum xxviii, 5
 Tiberius Claudius princeps ix, 29. xiv,
 28 (Augusti F.) xxvi, 3. 6 Impera-
 tor xii, 46. xxvi, 6
 Tiberius Nero vii, 20
 Tiburtus conditor Tiburtium xvi, 87
 Ticinius Menas vii, 59
 Tigranes vii, 27
 Timaeus ii, 6. iii, 13. iv, 27. 36 Mathe-
 maticus v, 10. xvi, 36. xxxiii, 13.
 xxvii, 11
 Timagenes iii, 23. xxxiii, 40
 Timagoras (pictor) xxxv, 35
 Timanthes (pictor) xxxv, 36
 Timarchides (sculptor) xxxvi, 4 (sta-
 tuarius) xxxiv, 19
 Timarchus xi, 63
 Timarchus (statuarius) xxxiv, 19
 Timarete xxxv, 35 filia Myconis xxxv,
 40
 Timaris regina xxxvii, 66
 Timaristus xxi, 105
 Timocles (statuarius) xxxiv, 19
 Timomachi Medea xxxv, 40
 Timomachus vii, 39
 Timomachus (pictor) xxxv, 40
 Timon vii, 18
 Timon (statuarius) xxxiv, 19
 Timosthenes v, 9. 35. vi, 5. 33. xxxv,
 36
 Timotheus vii, 57
 Timotheus (sculptor) xxxvi, 4 (statua-
 rius) xxxiv, 19
 Tiphys vii, 57
 Tiresiae monumentum xxxvii, 66
 Tiresias vii, 57
 Tiridates Armeniae rex vii, 40. xxx, 6
 Tiro Sabinus xix, 57
 Tisias (statuarius) xxxiv, 19
 Tisicrates Sicyonius xxxiv, 19
 Tisicrates (statuarius) xxxiv, 19
 Tisicratis biga xxxiv, 19
 Tisicratis F. Arcesilaus xxxv, 40
 Tisicratis discipulus xxxiv, 19
 Titioës rex xxxvi, 19
 Titius Praetorius xxxi, 8
 Titius Sabinus viii, 61
 Titus Imp. ii, 22. xxxiv, 19
 Titi Imp. domus xxxvi, 4
 Tlepolemus xx, 73. xxxv, 36
 Tlepolemus (Praxitelis) xxxv, 52
 Toranius mango vii, 10
 Torquatus viii, 74. xxxiii, 5 Manlius
 vii, 54
 Torquatus Novellius xiv, 28
 Trebius Niger ix, 41. 48. x, 20. xviii,
 4. xxxii, 6
 Tremulus Marcius Q. xxxiv, 11
 Triarius vi, 4
 Triptolemus vii, 57 (fabulae nomen)
 xviii, 12
 Triptolemus (Praxitelis) xxxvi, 4
 Tritannus vii, 19
 Trogus iii, 3. x, 51. xi, 91. 114. xvii,
 9. xxxi, 47
 Trophonii oraculum et simulacrum
 xxxiv, 19
 Trophonius deus xxxi, 11
 Tryphon Ptolemaeus vii, 57
 Tubero vii, 53. x, 20. xviii, 64 Q.
 Cos. viii, 25
 Tubertus Postumius xv, 38
 Tuccia Vestalis xxviii, 3
 Tuccia Valla vii, 54
 Tuditanus xiii, 27 domuit Istros iii, 23
 Tulliae Tiburtes xvii, 26
 Tullius M. Cicero vii, 31
 Tullius affirmat xxxiv, 19
 Tullius M. eques Romanus vii, 16
 Tullius Laurea xxxi, 3
 Tullius Claelius xxxiv, 11
 Tullus Hostilius ii, 54. ix, 63. xvi, 5.
 xxviii, 4
 Tullius Servius ii, 111. viii, 74. xxxiii,
 4. 6. xxxvi, 70
 Turianus (plastes) xxxv, 45
 Turpilius eques Rom. xxxv, 7
 Turranius Gracilis iii, 1. ix, 4. xviii,
 15
 Turranius pira xv, 16
 Tychius vii, 57
 Tyndareus xxix, 1
 Tyndaridae (Nicomachi) xxxv, 40
 Typhon rex ii, 23
 Tyrrhenus vii, 57
 Tyrrhenus rex iii, 8

V.

- Vaciae xi, 105
 Valens (medicus) xxix, 8
 Valens Vectius xxix, 5
 Valens Vinnius vii, 19
 Valeria vii, 15 Publicolae filia xxxiv, 13
 Valeria familia xix, 19
 Valerianus iii, 17 Cornelius xiv, 3
 Valerius Antias ii, 111
 Valerius architectus xxxvi, 24
 Valerius C. Cos. xix, 15
 Valerius Corvinus vii, 49
 Valerius L. ii, 34
 Valerius M. xv, 38
 Valerius Marianus xix, 1
 Valerius Maximus Messala xxxv, 7
 Messala Cos. vii, 60
 Valerius Publicola xxxvi, 24

- Valerius Soranus i. in fine Præf. iii, 9
 Valgius C. xxv, 2
 Valla Tuccius vii, 51
 Vannianum regnum iv, 25
 Vari xi, 105
 Variana clades vii, 46
 Varro M. ii, 3. iii, 3. 6. 15. 17. 26. iv, 20. 22. 24. 35. vi, 15. 19. vii, 2. 16. 19. 21. 53. 59. 60. viii, 63. 68. 74. ix, 82. x, 42. 53. 61. 73. 79. xiii, 21. 27. xiv, 5. 14. 17. xv, 8. 18. xvi, 3. 50. 75. xvii, 6. 37. xviii, 4. 30. xix, 2. xx, 20. 54. 82. xxii, 6. 53. 69. xxv, 7. xxvi, 8. xxviii, 4. 15. 17. xxix, 24. xxxi, 5. 8. 12. 18. 19. 41. xxxiii, 15. 25. 47. 55. xxxiv, 19. xxxv, 2. 37. 40. 45. 46. 49. xxxvi, 4. 19. 29. 69. xxxvii, 5
 Varro tempus determinat xviii, 69
 Varro LXXXI. annum agens xviii, 5 anno ætatis LXXXVIII. xxix, 18
 Varro M. classibus Pompeii bello piratico præfuit iii, 16
 Varronis juvenia xxxv, 40
 Varronis imago in bibliotheca vii, 31
 Varronis libri Humanarum antiquitatum xiii, 27
 Vatinii xi, 105
 Vectius Marcellus ii, 85. xvii, 38
 Vectius Valens xxix, 5
 Vedius Pollio ix, 39. 78
 Vejovis simulacrum xvi, 79
 Ventidius P. vii, 44
 Veneri myrtus dicata xii, 2. xv, 36
 Veneris fanum ii, 97 lacus xxxii, 8 simulacrum vii, 35
 Veneris tutelæ horti xix, 19
 Venerium cicer xviii, 32
 Venus in Pantheo ix, 58
 Venus extra muros xxxvi, 4
 Veneris Cluaciæ signa xv, 36
 Venus Genitrix ii, 23. ix, 57. xxxv, 40
 Veneris Genetricis ædes viii, 61. xxxv, 9. xxxvii, 5 templum vii, 39
 Venus Gnidia xxxii, 1
 Venus ædes Gnidiorum ix, 41
 Venus Murcia xv, 36
 Venus Palatina xxxvi, 3
 Venus Victrix viii, 7. xv, 38
 Veneris Victricis templum viii, 7
 Venus inter Gratias et Cupidinem xxxv, 40
 Venus Anadyomene (Apellis) xxv, 36. 40
 Venus Genitrix (Arcesilai) xxxv, 45
 Venus (Cephisodori) xxxvi, 4 (Ncal-cæ) xxxv, 40
 Venus (Phidiæ) xxxvi, 4
 Venus Gnidia (Praxitelis) vii, 39. xxxiv, 19. xxxvi, 4
 Venus (Philisci) xxxvi, 4
 Venus lavans se (Polycharmi) xxxvi, 4
 Venus (Scopæ) xxxvi, 4
 Veraniolus i. initio Præf.
 Verres xxxiv, 18
 Verrem Cicero damnaverat xxxiv, 3
 Verri objectus a Cicerone Cupido xxxvi, 4
 Verrius Flaccus vii, 54. viii, 6. ix, 39. xviii, 11. xxviii, 4. xxxiii, 19. 36
 Verrucosus Fabius xxxiv, 18
 Vespasiani Censores vii, 50
 Vespasianis Imp. ii, 10. iii, 9. xii, 54
 Vespasiano Principe xxxiv, 19
 Vespasianus Augustus ii, 5. xii, 42 Imperator iii, 4. v, 1. 5. 14. xxxiii, 12. xxxv, 37. xxxvi, 4. 11. 24
 Vesta sedens (Scopæ) xxxvi, 4
 Vestræ ædes vii, 45. xxxiv, 7
 Vestalis Fabius vii, 60
 Vestilia vii, 4
 Vestorianum cœruleum xxxiii, 57
 Vetulenus Ægialus xiv, 5
 Vetus Antistius xxi, 3. xxxiii, 8
 Viator Julius vii, 18
 Vibius Avitus præsidens provinciæ Arvernorum xxxiv, 18
 Vibius Crispus xix, 1
 Vibius quidam e plebe vii, 10
 Viindex Julius xx, 57
 Vinnius Valens vii, 19
 Vipsanius Cos. ii, 72. vii, 20
 Virgiliana virtus i. media Præf.
 Virgillii carmina vii, 31 incantamenta xxviii, 4 monumenta videmus xiii, 26
 Virgilius viii, 65. xi, 23. xii, 8. xiv, 1. 3. 8. 25. xv, 2. 16. 17. xvi, 56. xvii, 2. 3. 23. 24. xviii, 7. 30. 45. 49. 56. 57. 65. 71. 72. 75. xix, 19. xxii, 77. xxviii, 80. xxix, 8
 Virgilius (de sandyce) xxxv, 23
 Virtus (Aristolai) xxxv, 40
 Virtute adstante xxxv, 36
 Viscus Macrinus xi, 90
 Vitelliani xxxiv, 17
 Vitellii oratio xi, 71
 Vitellius L. xv, 21. 24
 Vitellius, in principatu suo xxxv, 46
 Vitrasius Pollio xxxvi, 11
 Ulysses xxviii, 4
 Ulysses Achillem deprehendens xxxv, 40
 Ulysses in emblemate xxxiii, 55
 Ulysses (Aristophontis) xxxv, 40 (Parrhasii) xxxv, 36 simulata vesania

(Euphranoris) xxxv, 40 in rate
 (Pamphili pictura) xxxv, 36
 Ulyssi pileus additus xxxv, 36
 Ulyssis errores xxx, 2 navis iv, 19 specula iii, 13
 Umbricius x, 7
 Volcatius viii, 61
 Volcatius Sedigitus xi, 99
 Volagesus rex vi, 30
 Volumnius P. Cos. ii, 57
 Volusius Saturninus vii, 12. 49. xi, 90
 Volusius Saturninus Cos. vii, 12
 Vopiscus Cæsar xvii, 3
 Vulcani F. Æthiops vi, 35
 Vulcani dies festus xviii, 35
 Vulcano dies sacer xi, 15 statim dies ii, 111 sacra insula iii, 14
 Vulcatius Gurgis vii, 54

X.

Xanthus xxv, 5
 Xenagoras v, 35. vii, 57
 Xenocrates xx, 51. 82. xxi, 105. xxii, 32. 43. xxvii, 62. xxxvi, 67. xxxvii, 11. 63
 Xenocrates Ephesius xxxvii, 9. 10 de pictura scripsit xxxv, 36
 Xenocrates (statuarius) xxxiv, 19

Xenon (pictor) xxxv, 40
 Xenophilus musicus vii, 51
 Xenophon vii, 49. xviii, 60 dux xviii, 5
 Xenophontis Symposium xxxiv, 19
 Xenophon Lampsacenus iv, 27. vi, 36
 Xerxes rex Persarum iv, 17. 18. 24. xvii, 38. xxx, 2. xxxiii, 47. xxxiv, 19
 Xerxes togatus, Lucullus ix, 80
 Xerxis officinæ xxxiv, 19

Z.

Zacharias xxxvii, 60
 Zancles xi, 63
 Zaratus xxx, 2
 Zenodorus (statuarius) xxxiv, 18
 Zenon xxii, 44
 Zenonis Philosophi statua xxxiv, 19 libri xxv, 21
 Zenothemis xxxvii, 11. 23. 24. 51
 Zethus et Amphion ac Dirce, &c. xxxvi, 4
 Zeuxis (pictor) xxxv, 36
 Zeuxis (statuarius) xxxiv, 19
 Zmilus architectus xxxvi, 19
 Zopyrus (cælator) xxxiii, 55
 Zoroastres xi, 97. xviii, 55. xxx, 2. xxxvii, 49. 55. 57. 58
 Zoroastres alius xxx, 2

INDEX

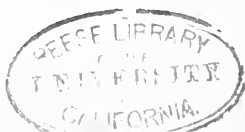
VERBORUM AC SENTENTIARUM.

- A** BALINEIS xxii, 68 a balineo 67. xxx, 27 a balneo xxiv, 37. xxv, 18 a bruma x, 74. xix, 39 a bruma in Favonium xviii, 61 a bruma spirant Etesiae ii, 48
- a cacumine x, 74. xvii, 44. xviii, 10 a cuminumibus folia cadunt xix, 31 a caelo proximum est terrae dixisse rationem xvii, 3 a caninis qui sunt dentes maxillares xi, 63 a calce 107 a Canis ortu v, 10 a capite primum viii, 41 a cibo ficos sumsisse melius est xxvi, 39 a circumcisura xvi, 79 a cœna xxii, 15. xxvi, 69. xxvii, 5. 10 a coitu vii, 5. viii, 68. x, 74. 79 a colore duo ejus genera xix, 40 a colore cineris xxxvi, 11 a colore malvæ nomine accepto xxxvii, 36 a colore terræ xxxi, 46 a conceptu viii, 50. xxx, 43 a condita Roma xxxii, 10 a conditore dicta Philippopolis iv, 18 a confecta bruma xviii, 63 a congris hoc ei evenit ix, 46 a conspectu gaudium viii, 5 a continenti ii, 105 a contraria aure xxii, 32 a convexitate iv, 37 a convulsione reddito sanguine xxviii, 17 a Cretico Cilicium probatur xiv, 11 a cruditate xxvi, 47 a cujus obitu xiv, 3 a cujus auris parte dentes doleant xxx, 11 a cujus parte doleat xxx, 8 a cultu deorum Serini appellati iii, 17 a cursu xvii, 35 a cursu si mare stabit xviii, 85
- a decimo statim die xxvii, 91 a defuncto illo ix, 80 a devexitate xvii, 35 a dextra xii, 30 a dextra parte iv, 18 a dextris partibus incedunt xi, 105 a divo Augusto id cœpit xv, 39 a dorso ix, 6 a duce appellavere iii, 16 a duodecimo desinentes x, 83
- a falce distillans succus xxiv, 37 a foeminis cœperit xxxiii, 4 a fetu asinis mammæ dolent xi, 95 a Favonio xvii, 8. xix, 48. 56 a Fidiculæ occasu xviii, 74 a figura vocant Phialam viii, 71 a flore diebus xl. xviii, 10 a fonte nominata v, 21 a foris injuria omnis xvii, 37 a fotu xxxi, 7 a fratre suo venisse vii, 53 a frigore laborantibus xxxii, 46 a fronte ix, 6 a frontibus xxxvi, 4 a frugibus sequitur xxi, 58 a framento protinus dicenda xviii, 34 a frumento quæstus xix, 26 a fundo xviii, 73
- a Græcis cœpit xxxiv, 12 a gravitate odoris xii, 26 a gubernaculis ix, 20 a jugo xvii, 35 a juvena xi, 115
- a lævo latere ii, 48 a latere iii, 17 a latere ejus v, 25. xix, 2 a lateribus xxiv, 93 a lateribus excurrentes pampini xvii, 35 a littore x, 3 a littore stadiis xx. vi, 31 a Liviano, post Livianum xxxiv, 2 a longissimis finibus ii, 12

- a longinque xxi, 18 a luce ad tenebras xi, 79
- a mamma sinistra xxiv, 73 a mari Eoo x, 30 a mensura ei nomen xiv, 4 a meridiano latere xxxi, 26 a meridiano tempore operantur x, 4 a meridie xxxvi, 4 a messe xvi, 37 a messe ad brumam xvii, 30 a morsu viii, 63 a morsu canis xxviii, 23 a morsu ejus dolor, qualis a scorpione xxix, 27 a morte vii, 56 a morte ejus proximi auctores xxi, 24
- a nemore Pieria appellatur iv, 17 a nodo orsa folia xvi, 65 a nomine suo appellatam xxxvi, 24 a numero oppidorum v, 16
- a parte xxi, 44 a parte Aquilonis xiii, 48 a parte ea muri vii, 39 a parte exortiva xviii, 77 a partibus c.lxxx. ii, 12 a partu ix, 48. xxxi, 41 a partu abortive xxiii, 24 a pastu viii, 48 a pectore candida liyanæ caro xxvi, 66 a pedibus stanti xxx, 24 a pedibus umbræ xviii, 76 a perpendiculari ii, 21 a planis Arabiæ ii, 87 a plenitudo xvi, 75 a pluviis serenitas xviii, 8 a polis ii, 13 a Pompeio Magno xii, 27 a pondere acini xiv, 4 a potu gestari xxviii, 33 a prædictis morus proxime laudatur xvi, 79 a prima statim maturitate xviii, 18 a primo incremento xix, 39 a primo satu xviii, 10 a primordio xvii, 35 a priore parte xi, 103 a priori parte capitis xi, 47 Quinto mense a priore ii, 10 a projectu xvii, 35 a proxime imbre uno die xviii, 56 a pueritia xxxvii, 33 a pueritia ejus orsus xxxiv, 19 a pulmone graveolentia halitus xxviii, 53 a pulmonibus tentat phthisis xxvi, 21 a purgatione xxvii, 10 a putcolis Capuam ducit xviii, 29
- a quacumque parte id fiet xviii, 82 a quadrimo evanidus ix, 65 a quatuor digitorum intervallo xix, 23 a quo tempore xxxiii, 17 a quo deinde tempore xvi, 57 a quo proxime Cyprus v, 22
- a radice protinus xxi, 21 statim foliosus xxvii, 50 usque ad ramos xii, 35 a regeminatione suavior lactuca xix, 37 a rore protegent alas xi, 8
- a savitia xxix, 6 a satu mense tertio xviii, 12 a saturitate viii, 18 a securi die xl. xvi, 74 a semente diebus xl. xviii, 10 a semine differentia est xix, 26 a septemtrionibus xvii, 16 a septimo fere die xviii, 56 a serena cæli parte xviii, 77 a serpentium ictu xxviii, 42 a siccitate xvii, 3 a similitudine xviii, 44 a singulis denariis ad xxx. xxxv, 23 a Sirene ibi sepulta iii, 13 a Sole quæ fuerunt, partes rubent xv, 15. xxiii, 43 a Sole si caput doleat xxiv, 10 a Solis vicinitate ardens ii, 6 a Solis occasu xvii, 14 a solstitio xvii, 30 a somno matutino xxvi, 68 a spatio portus appellatus magnus v, 1 a specie capræ iv, 18 a stolone quæ resurgunt xvii, 39 a struthicis odoratissima xv, 10 a sua secundam xxxiv, 19 a sulfure saxum utilius xxxv, 57 a suprema die vii, 56
- a temporibus satus xix, 40 a temporis argumento xviii, 49 a tergo iv, 1 a tergo eorum iv, 26 a terra alte pedes totidem xiv, 11 a terra quæ pars abietis fuit xvi, 76 a terra folia subalbida xxvi, 16 a terræ motu ii, 98 a terræque attollentes se xix, 41 a tertia gemma alligari xvii, 35 a triangula specie iii, 14 a trimatu xx, 3 a Troja scripta epistola xiii, 27 a trunco xvii, 16
- a vento leviter uri jubent xviii, 70 a vere x, 52 a vertice fieri ii, 8 a vertice oppidi v, 40 a vertice septentrio xviii, 76 a vertice suspendi xxviii, 17 a verticibus ii, 13 a vicesima in tricesimam xvi, 74 a vindemia xvii, 35 a vino et messe hic tertius fructus xviii, 34 a visu hirundinis ii, 47
- Ab abside summa ii, 13 ab adversa parte illiæ apes xi, 21 ab Ægyptio secundus xxxvi, 19 ab æquinoctio ii, 60 ab æstate incipit x, 74. xii, 32 ab afflatu lippiunt xviii, 76 ab altero latere iii, 7 ab alto ix, 9 ab ambulatione xxv, 106 ab amicitia appellatus Gracchanus xxxiii, 9 ab Apamia in Phrygiam itur xvi, 89 ab Aquilone genitæ spongiæ xxi, 47 ab arbore excisa die xl. xvi, 74 ab auctore appellatum xxxiii, 57 ab Austro cum fulguraverit xviii, 81
- ab condito ævo vii, 45
- ab Dario rege vi, 29 ab dimidio obolo xx, 3 ab duobus stadiis ii, 89
- ab ea parte quæ fuerit ab radice xxxvi, 38 ab ea proxime xvi, 42 ab ebrietate, capitis dolor xxiii, 75 ab effectu dieti xxi, 16 ab effigie solæ iii, 13 ab ejus decessu xviii, 47 ab eo appellata regio iii, 21 ab eo argumento xxxiv, 22 ab eo facto viii, 21 ab eo in proverbium venit xxxv, 86 ab enixu x, 83 ab eo Pythagoras xxv, 5 ab

- eo remedio xxxii, 14 ab eo quod xxi, 105 ab eo tempore viii, 50 ab eodem exordio vi, 38 ab excellentia effectus vocatur xx, 83 ab exemplo Athenarum xxxi, 3
- ab gente x, 28
- ab hac desperatione vixisse xxvi, 76 ab his initiis vii, 1 ab his omnibus vastæ solitudines v, 8 ab his superest reverti ad xix, 19 ab his tractabimus xxxv, 53 ab his dignatio est Sicyonio xiv, 9 ab his locum vindicaverunt xv, 24 ab his illæ celebrantur xiii, 9 ab his retrogradiuntur ii, 12 ab his alii non est præstantior usus xviii, 34 ab hoc maxima auctoritas Indico xxxv, 26 Tertium ab hoc mari oppidum iv, 4 ab hora secunda ii, 11 ab horum tractu vi, 8 Tertio ab hoc volumine xvi, 41
- ab ictu resilit ignis ii, 55 ab ictu si doleant xxviii, 21 ab Idibus Aprilis xvii, 35 ab iis Æthiopici laudantur xxxvii, 18 ab iis diebus viii, 54 ab iis principiis xii, 1 ab ima sui parte xxi, 63 ab imbre tollatur lupinum xviii, 36 ab imbri camerari x, 59 ab imo versa omnia ix, 25 ab imo vertunt maria ix, 2 ab imo incipit xix, 31 ab incubitu x, 79 ab infantia x, 83 ab introitu vi, 15 ab inventore appellata herba v, 1 ab Iove x, 39
- ab læva xxxv, 45 ab limodoro xix, 57 ab occasu quæ erant ii, 58 ab occidente Sole Luna cernitur xviii, 75 ab odore polypus resilit x, 90 ab olfactu viii, 3 ab xc. partibus ii, 12
- ab radice mittunt folium xviii, 10 ab re non iudicamus admonere xxvii, 118 ab re non est dixisse xxvii, 35 Non ab re sit xxxi, 25 Non ab re est id notasse xxxiv, 20 ab rege v, 36
- ab sole relictæ sidera ii, 23 ab Syris v, 18
- ab Veiis viii, 65 ab ultimo cædunt xxxiii, 21 ab uno sterilesce viii, 17
- Abaci jam non placent xxxv, 1 abacis inde expetitis xxxvii, 7 abacis utilior xxxv, 18 abacorum bases xxxv, 13 vasa xxxvii, 5 abacos æratos xxxiv, 8 ad abacos utuntur sile xxxiii, 56 abacos parvos non excedunt xxxvii, 8
- Abactæ furto sues viii, 77 abacto procul omni frutice xvi, 1 abactus a grege elephas viii, 8 Abaculos appellant xxxvi, 67
- Abavos defendi æquum est xviii, 8
- Abdicandum totum xxx, 29
- abdicari e vita xxxiii, 3
- abdicat austros Cato xvii, 35
- abdicat id genus xxxvii, 24
- abdicat ignes laurus xv, 40
- abdicant corticem xiii, 43
- abdicant quædam glutinum xvi, 83
- Nec abdicant finum xxviii, 47
- abdicat portatum amnem iv, 15
- abdicata omni Venere v, 15
- abdicata sui parte ii, 18
- abdicatos a reliqua natura ii, 63
- abdicatus in hac curatione est xxv, 94
- abdicavit ea in cibis xx, 9
- abdicavit ea in totum x, 5 Semen enim abdicaverim xxxiii, 13
- abdicaverunt tribus alimenta sua vii, 31
- abdicavit omnia xxvi, 7
- Abdicatio Agrippæ Postumi vii, 46
- Abdita in Naturæ majestate ii, 37 (abditum) In abdito viii, 5
- abditas solitudines xxv, 1
- abditus atque occultus ix, 8
- abduntur delphini ix, 7
- Abdomeu antiqui vocabant xi, 81
- abdomina cœnis interdicta viii, 77
- abdomine commendantur thynni ix, 18 nulla cena sine abdomine viii, 17
- Abducto intus visu xi, 51
- abductus in carcerem xxi, 6
- abducunt a contemplatione talium xxxvi, 4
- abduxerit armenta iv, 36
- Aberravit xi, 17
- Abesse a cœlo longius xxxiii, 1 laud procul abesse videantur et siliquæ xv, 26
- abest a Philippis iv, 18 a Tergeste iii, 23 multum ab Apelle xxxv, 36
- abest odor xxi, 30
- abest paulum a mandando vii, 2 a periculo decidendi ii, 66
- abest procul ab omni usu xxxv, 51 (abesse) Ab his non longo intervallo abfuerint xxxiii, 21
- absint a nobis procul ista xxviii, 2
- absint ut formicæ xv, 8
- absit alte ab aqua xiii, 32
- absunt altissime ii, 13 (abesse) In tantum absunt xxxiv, 25
- absunt mores xxv, 1
- absunt tinæ Atheniensibus xviii, 70
- Abhorrentes acrimonia xxxvii, 74
- abhorret punctis sanguineis xxxvii, 34
- Abhyemabit xviii, 81
- Abies. De ea multa xvi, 19
- abies admirationis præcipuæ xvi, 76

- antennis navium xvi, 76 expetita
navigiis xvi, 18 floret circa solsti-
tium xvi, 43 pinnato folio densa
xvi, 19
- abies mascula xvi, 19
- abiete quid procerius xvii, 3 in abiete
leuson xvi, 73
- abieti folia insecta 38 pungentia, ibid.
multiplex cortex 55 singulares ra-
dices 56
- abieti non decidunt folia 33
- abietis genera 76 abietis ramentis xv,
18 planta, octo cubitorum 56
- Abiga Latine vocatur xxiv, 20
- Abigat ne ceteros sonus xxx, 27
- abigant eam rixando x, 51
- abigendis serpentibus viii, 50
- abigendo tædio muscarum viii, 10
- abigente ferrum lapide xx, 1
- abigente ictu alæ x, 3 caudis xxxi,
18. xxxii, 8
- abigere eos præda viii, 38
- abigere febres xxv, 59 quartanas
xxviii, 28
- abigere sanguisugas xxix, 17 volucres
et feras a corpore viii, 61
- abigi a carcere non potuit viii, 61
- abigi fumo apes xi, 15 grandines, tur-
binesque xxviii, 23 partum vino,
quo xiv, 22
- abigi recidivas febres xxx, 30 tertia-
nas xxxii, 38
- abigi sturnos et passeris herba xviii, 45
- abigit culices perunctis xxvii, 28
- abigit fastidium xxiii, 81 ferrum
xxxvi, 25 lymphathiones xxxvii, 15
morsus xx, 19 serpentes 23
- abigunt a feminis Fatuos xxvii, 83
- abigunt fucos apes xi, 8. 11
- abigunt serpentes xx, 14
- abigunt venti nubes ii, 48
- abiguntur mures xviii, 45
- Abjecta hæc herba xxv, 60
- abjecta semina xviii, 47
- abjecta sunt hæc et sordere capere
xxxiii, 2
- abjectis interaneis xxxii, 29
- abjectos a Senatu anulos xxxiii, 6
- abjectos si calcaverit xxiii, 29
- abjectum panem rapiunt melanuri
xxxii, 8
- abjectus in gradibus viii, 61
- abjectus in mare anulus xxxiii, 6
- abjici ad cavernas xxviii, 23
- abjici lapillos x, 30
- abjici solet xxx, 20 membrana xxix,
39
- abjicienda quæ essent xxxi, 43
- abjiciat in ignem xxii, 65
- abjiciant curam desperatione xxi, 47
- abjiciunt facem xxxiii, 34
- abjiciunt post se xxii, 72
- abjiciunt se humi xxi, 44
- Abire. Ne in infinitum abeamus xvii,
38
- abeat in corpus succus omnis xv, 3
- abeunt ad austrum ii, 13
- abeunt hi flores xxi, 39
- abeunte illo peregre xxxv, 43
- (abire) Si sursum abibunt radices xvii,
30 Si abibunt ad occasum xviii, 78
- abiens flos cum aura xxii, 69
- abierunt in Ætolos xxxvi, 4
- abire statim dolorem xxx, 8
- abire ad dextram partem viii, 70 in
lævam viii, 70 longius xxi, 41 Et
quid attinet in Pontum abire xvi, 59
- abit in araneam xxiv, 37 in semen
xxi, 38 in serum xvi, 23 Totum
stagnum in salem abit xxxi, 39
- abiit oppidum in villam iii, 9
- abit in latebras x, 47
- abit procul adversa Soli Luna xviii, 69
- Abitus hirundinum 74
- Ablaqueant xvii, 31
- ablaqueantur xvi, 50 vites 35
- ablaqueare, ibid.
- ablaqueari prius, quam putari, ibid.
- ablaqueata humo xix, 39
- ablaqueate radices xvii, 47
- ablaqueatio 35. 39
- ablaqueationes xii, 33
- ablaqueatis radicibus xvii, 47
- ablaqueato 30
- Abata capita cochlearum xxix, 36
- ablata unde sint spongiæ xxxi, 47
- ablatam ipsis artem xxv, 36
- ablatam Verri Sphingem xxxiv, 18
- ablatis uberibus fœtus viii, 81
- ablatis geminibus xvii, 37 intestinis
xxx, 19 pedibus xxii, 27 stolonibus
xvii, 20 ungibus xxxii, 38
- ablato capite et intestinis xxx, 18 cor-
tice xvi, 24. 68
- ablato priore lumine xxxii, 52
- ablatos colores reposuit xxxv, 86
- ablatum deinde igni xxviii, 33
- ablaturus diei mensuram Sol xviii, 68
- ablatos repente visus xi, 55
- ablatus si vivens sit xxxii, 46
- Ablegatio Agrippæ vii, 46
- Abluantur frigida xxi, 73. xxxiii, 35
- aqua salsa xxxv, 57
- abluatur sudor xxvii, 48
- abluendum capillum xxxiii, 35
- abluentium penicillos 40
- ablucere aurum 25
- ablucere oculos decocto xxix, 38

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

University Of California, Los Angeles

L 007 625 739 3

SOUTHERN

SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

AA 000 406 771 6

